فرهنگ واژگان تبری

ر
گ

با همانندهای
مازندرانی، استارآبادی، گیلی، قصرانی

کار گروه مؤلفان

زیر نظر:
جهانگیر نصری اشرفی

جلد سوم

جلد سوم

فرهنگ واژگان تبری

فرهنگها

۷

۳

۲۴

احـ

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

فرهنگ
واژگان تبری

نصری اشرفی، جهانگیر، ۱۳۳۶ -
فرهنگ واژگان تبری با همانندهای مازندرانی، استاربادی، کیلی، قصرانی/ زیرنظر جهانگیر نصری اشرفی.— تهران: احیاء کتاب، ۱۳۸۱.
۵ ج.
ISBN 964-5844-90-8 (دوره) .- ISBN
964-5844-85-1 (ج. ۱) .- ISBN 964-5844-86-x (ج. ۲) .- ISBN 964-5844-87-8 (ج. ۳) .- ISBN 964-5844-88-6 (ج. ٤) .- ISBN 964-5844-89-4 (ج. ۵)
فهرستنویسی براساس اطلاعات فیپا.
۱.مازندرانی -- واژه‌نامه‌ها. الف.عنوان.

PIR۳۲۶۹/ م۲۳ن۶ ۳/خ۹فا ٤

کتابخانه ملی ایران ۸۱-۲۹۷۷۶م

فرهنگ واژگان تبری

با همانندهای
مازندرانی، استارآبادی، گیلی، قصرانی

کار گروه مؤلفان

زیر نظر
جهانگیر نصری اشرفی

جلد سوم

ر
گ

شرکت انتشارات احیاء کتاب

خیابان سید جمال‌الدین اسدآبادی، خیابان بیستون، خیابان بیستم، پلاک ۱۱، تلفن: ۸۰۲۲۱۰۵، نمابر: ۸۰۲۲۱۰۲

فرهنگ واژگان تبری

با همانندهای: مازندرانی، استاربادی، گیلی، قصرانی

کار گروه مؤلفان

زیر نظر: جهانگیر نصری اشرفی

جلد سوم

ر - گ

ویراستاران:

جهانگیر نصری اشرفی - علی اصغر یوسفی‌نیا - جمشید قائمی

حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی: زیر نظر امیر تهمتن آرشی

حروف نگاران: مصطفی باقری - روح الله اعلمی - علی اعلمی - نصیر احمد اعلمی

طراحی و اجرای لوح فشرده: امیر تهمتن آرشی - نسترن شعفی

امور هنری و گرافیک: فتان دهقانی

عکاسان: احمد طاهر پور - رامین طبری

چاپ نخست: زمستان ۱۳۸۱

شمارگان: ۲۸۰۰ دوره

تهیهٔ فیلم، زینگ، چاپ و صحافی: مجتمع چاپ و نشر رویداد

نظارت تولید: محسن صالحی

بهاء دورهٔ ۵ جلدی به همراه لوح فشرده: ۵۰۰/۰۰۰ ریال

شابک دوره: ۹۶۴-۵۸۴۴-۹۰-۸ ISBN: 964-5844-90-8

شابک جلد سوم: ۹۶۴-۵۸۴۴-۸۷-۸ ISBN: 964-5844-87-8

این اثر با مشارکت و حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسید.

تقدیم به فرهنگ ایران‌زمین

به یاد

استاد علامه علی‌اکبر دهخدا و دکتر محمد معین

فرهنگ واژگان تبری

و/rə/ (ا.صو) : صوتی برای حرکت‌دادن احشام .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ری ری /rəj - rəj/ ؛ | گ) ررّ /rarr/ ؛

رِ/rə/ : پسوندی است به معنی: بـرای –مـانند: علـی ره = برای علی .

آ) ← * ؛ ت) ← * ؛

رِ/re/ : پس وندی در مقام را .

ت) ← * ؛

را/rā/ (ا.) : ۱. راه–جادّه . ۲. یکان شمارش برای هر بار راه رفتن . **نک** : جعده .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← *؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ع) ← * ؛ قـص) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشـر) ← * ؛ | گ) را /rā/ ؛ پ) راه /rāh/ ؛

را انگتـن/rāengetan/ (مـص.مـر) : ۱. حرکـت دادن . ۲. تدارک سفر دیدن . ۳. به راه انداختن .

اغر) را دنگئن /rā dengoən/ ؛ ب) رادینگوئن /rāhingoən/ ؛ آ) را دینگوئن /rādinguan/ ؛ع) ← * ؛ ت) ← * ؛

را او چـا ره نشـون هـــادان/rāo-čā-rə-nešon-hādān/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: راهنمایی کردن . ۲. بد و نیـک امور را به دیگران نشان دادن .

آ) راچانشون هدائن /račānəšunhədāan/ ؛ع) ← * ؛ ت) را چانشان دئن /rāča nešādaen/ ؛

رائیج/rāeij/ (ا) : چوبی در آغل، برای آویزان کردن شاخ و برگ درخت .

ق) ← * ؛

راب/rāb/ (ا) : ۱. حلزون . ۲. آذرخش–برق ناگهانی . **نـک** : البیس – لسک .

ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛ | گ) ← * ؛

رابچّری/rā-baččərəy/ (ا.مـر) : از آیین‌هـا و نمایش‌هـای بومی متداول در غـربِ اسـتان مـازندران کـه بـا آواز و اشعاری خاص همراه است. اصـل واژه گیلکـی اسـت . **نک** : عروس غول ای – عروس گل ای .

ن) ← * ؛ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ | گ) رابچـــری /rābaččerəy/ ؛

رابچّه – خانی/rābaččə-xāni/ (ا.مر) : از آوازهای آیینـی و نمایشی متداول در غـربِ اسـتان مـازندران.اصـل واژه گیلی است . **نک** : رابچّری .

ب) ← * ؛ ن) ← * ؛ع) رابچری خونی /raboča̅ray- xoni/ ؛ ت) ← * ؛

را بدا کا/rā-bədā-kā/ (ا.مر) : از انـواع بـازی. در لغـت بـه معنی: راه را برای دیگری بازگذاشتن است .

ب) ← * ؛ ق) راهداکا /rā hədā kā/ ؛ با) ← * ؛ | گ) رادان /rādān/ ؛

رابده کا/rā-badə-kā/ (ا.مر) : نوعی بازی بومی .

ب) ← * ؛

آوانوشت : (a = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (Z = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

رابشین/rābašeyan/ (مص.مر) : راه رفتن .

اغر) را - بردن /rā-bor-dən/ ؛ *آ)* رابوردن /rāburdan/ ؛ *ع)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛

را بمان/rā-bomān/ (مص.مر) : ۱. مدارا کردن . ۲. راه آمدن .

اغر) را بموئن /rā- bəmoən/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *آ)* رابموئن /rābəmuan/ ؛ *ع)* ← * ؛ *ت)* رارُمن /rāoman/ ؛

را بنگتن/rābengetan/ (مص.مر) : ۱. آماده ساختن و تدارک، جهت سفر کسی . ۲. حرکت دادن .

آ) را دینگوئن /rādinguan/ ؛ *ع)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛

را بنّی/rābanni/ (ا.مک) : از توابع پل‌سفید شهرستان سوادکوه .

رابوردن/rā-bavərdan/ (مص.مر) : ۱. روانه کردن و راهی نمودن . ۲. راندن .

اغر) را بوردن /rā-bavərdən/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* رابـوردن /rā-bavərdan/ ؛ *ع)* ←*(ن)* ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* رابـردن /rā-bardən/ ؛ *اشر)* رابوئردن /rā-boərdən/ ؛ *گ)* رابوردن /rā-bordan/ ؛ *پ)* رانتن /rāntan/ ؛

راپون/rāpon/ (ا.) : تنکه‌ی مخصوص کار در مزارع برنج.

ن) ← * ؛ *ع)* ← * ؛

را – په/rā-pe/ (ا.مر) : ۱. در مسیر راه . ۲. اطراف راه–کنار راه.

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* راپـی /rā pəy/ ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* راپیّه /rā- payye/ ؛

را- پی/rā- pəy/ (ا.مر) : **نک** : راپه .

ن) ← * ؛

راتل/rātel/ (ا) : رتیل .

با) روتل /ru təl/ ؛ *ع)* رتیل /rotayl/ ؛ *اشر)* روتل /rutel/ ؛

راجت/rājet/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی شهرستان سوادکوه .

راجوب/rājub/ (ا.مک) : محلّی از توابع شهرستان رامسر .

راجی/rāji/ (ا) : ۱. مایه‌ی ماست بندی–مای‌های که شیر را به ماست تبدیل کند . ۲. مایه زدن ماست . **نک** : پشلاق - آمرهاکردن .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *اشر)* راجی - بزوئن /rāji-bazoən/ ؛

راجی- بزئن/rāji- bazoən/ (مص.مر) : مایه زدن ماست .

اغر) ← * ؛ *ب)* ۱.← * ، ۲. راجی هدائـن /rāji- hədāən/ ؛ *اشر)* ← * ؛

راحت بین/rāhət-biyan/ (مص.مر) : آسوده بودن .

آ) ← * ؛ *ع)* ← * ؛

راخ/rāx/ (ا.صو) : صدای حرکت کردن و قل خوردن برخی اشیا و اجسام کوچک .

ب) ۱. رخ /rəx/ ، ۲. رخ /rax/ ؛ *س)* رخ /rex/ ؛ *ق)* رخ /rex/ ؛ *با)* ۱.← * ، ۲. رخ /rəx/ ؛ *آ)* ←*(ب)* ؛ *ن)* ←*(ق)* ؛ *قص)* ←*(ب)* ؛

راد/rād/ (ا) : رعد–تندر . **نک** : آسمان غرومبه .

اغر) رد /rad/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *با)* ←*(اغر)* ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* آسمن - راد /āsemon-rād/ ؛ *اشر)* ← * ؛ *گ)* ← * ؛

رادار/rādār/ (ص.فا) : چشم انتظار .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛

راداری/rādāri/ (ا.مص) : چشم انتظاری–معطّل شدن برای کسی –انتظار کشیدن .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛ *گ)* ← * ؛

راداری ها کن/rādāi - hākən/ (ف.امر) : منتظر باش .

ب) راداری هکن /rādāri-həkon/ ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ۱.← * ، ۲. راداری هکن /rādāri-hakən/ ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛

راداری- هکاردن/rādāri-həkārdən/ (مص.مر) : چشم به راه بودن .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* را داری هـا کـردن /rādāri-hākərdən/ ؛ *ق)* راه داری ها کردن /rādāri-hākərdən/ ؛ *با)* ۱.← * ، ۲. راداری هکردن /rādāri-hakərdən/ ؛ *آ)* راداری هکردن /rādāri-hakərdan/ ؛ *ن)* راداری ها کـردن /radāri-hākərdən/ ؛ *ع)* را داری ها کردن /rādāri – hākordan/ ؛

را داشتن/rā-dāštan/ : ۱. در انتظار بودن . ۲. رابطه‌ی

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نامشروع داشتن .

اغر) را داشتن /rā- dāštən/ ؛ *آ)* ← * ؛ع) ← * ؛ ت) ← *؛

راد - بزان/rād-bəzān/ (مص.مر) : ۱. مـانند بـاد در رفتـن ۲.از کار شانه خالی کردن . ۳. کنایه از: مردن . **نـــک** : چسن درو .

با) ردّه بزوئن /raddə-bazuən/ ؛ *آ)* راد بزوئن /rād-bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ← * ؛

راد - بزوئن/rād - bazoan/ (مص.مر) : صدای تندر– رعـد زدن .

اغر) رد بزئن /rad - bazoən/ ؛ ب) ← * ؛ س) رگ بزوئـن /rag - bazuən/ ؛ ق) رگ دیتـن /rag daytən/ ؛ *بـا)* رد بزوئن /rad - bazuən/ ؛ *آ)* ← * ؛ ن) ← * ؛ *اشر)* رد بزوئــن /rad - bazoən/ ؛

رادبون/rādabun/ : در حال گذشتن از راه .

ع) ← * ؛ ت) ← * ؛

رادکان/rādkān/ (ا.مک) : روستایی در دهستان چهار کوه شهرستان کردکوی که به گویش بومی ردکان گوینـد . **نک** : برج رادکان.

اغر) رد کان /rəd - kān/ ؛

رادکتن/rādaketan/ (مص.مر) : ۱. حرکت کـردن . ۲. پـا در راه گذاشتن–روانه شدن برای انجام کار .

آ) رادکتن /rādakətan/ ؛ع) ← * ؛ ت) ← * ؛

را دمبدائن/ra dəmbədāən/ (مص.مر) : راه انداختن .

ب) رادینگوئـن /rā dinguən/ ؛ ق) ← * ؛ پ) راکینییــن /rawākənətan/ ؛

را - دنگوئن/rā-denguən/ (مص.مر) : ۱. به راه انداختـــن . ۲. روانه ساختن–فرستادن .

اغر) ← * ؛ ب) رادینگئن /rā-dingoən/ ؛ س) را دینگوئـن /rā-dinguən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ←(س) ؛ ن) راه انگتــن /ar- angətan/ ؛ع) ←(ن) ؛ *قص)* رادنگوئـن /rā- dinguan/ ؛ ت) راه انگتـــن /rā- engətən/ ؛ *اشـر)* را دکوئنـدن /rā- dakoəndən/ ؛ |ک) راه در گینـدن /rah- dargiandan/ ؛

رادوالب/rād-o-alb/ (ا.مر) : تندرو آذرخش –رعد و برق .

اغر) رد و الب /rad - o- alb/ ؛ ب) ←*(اغـر)* ؛ ق) رَد /rad/ ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ←*(اغر)* ؛ ن) ← * ؛ *اشر)* رد و برق /rad - o- barq/ ؛

را - را/rā- rā/ (ص.مر) : مخطّط–راه راه .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ *بـا)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ ن) ← * ؛ع) ← * ؛ *قـص)* ← * ؛ ت) ← * ؛ *اشـر)* ← * ؛ |ک) ← * ؛

را - رو/rā- ro/ (ا.مر) : ۱. راه رو . ۲. کسی کـه سـریع راه برود و زود خسته نشود .

اغر) ← * ؛ ب) ۱.← * ، ۲. راه شو /rāšu/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ *بـا)* ← * ؛ *آ)* رارو /rāru/ ؛ ن) ← * ؛ع) ←(ع) ؛ *قص)* راشو /rāšu/ ؛ ت) رارو /rā- row/ ؛ |ک) ← * ؛

را - روز/rā- ruz/ (ا.مر) : ۱. راه–جادّه . ۲. کنایه از: در نظر گرفتن شرایط جادّه و آب و هوا .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ *بـا)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ ن) ← * ؛ع) ← * ؛ *قص)* را /rā/ ؛

را ره پدا هاکردن/rā-rə-pedā-hākordan/ : ۱. راه یـافتن . ۲. از شیوه و راه و رسم کاری آگاه شدن .

اغر) را – ره – پیدا هکاردن /rā-rə-pidā-həkārdən/ ؛ *آ)* را پیدا هاکردن /rā pəydā hākərdan/ ؛ع) ← * ؛ ت) را پیـدا هکردن /rā-pəydā hakardan/ ؛

رارین/rārin/ (ص.فـا) : آلـوده سـازی راه‌هـا بـه مدفـوع انسانی .

ع) ← * ؛ ت) ← * ؛

رازک/rāzək/ (ا) : نام گیاه .

با) ← * ؛ ن) ← * ؛

را - زن/rā zan/ (ص.فا) : راه زن–دزد .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ *بـا)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ ن) ← * ؛ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ *اشر)* ← * ؛ |ک) رازن /rā- zān/ ؛

را زنی/rā- zani/ (ا.مص) : ۱. رایزنی –رای کسـی را زدن . ۳. رهزنی .

س) ره زنی /ra- zani/ ؛ ق) ری زنـــی /ray – zani/ ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ ن) ← * ؛ *قص)* ← * ؛ ت) ← * ؛ *اشر)*

←* ؛ | گ) ←* ؛

راس/rās/ (ص) : ۱. راست – استوار . ۲. درست–صحیح .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) راست /rāst/ ؛ ق) راس /rās/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(س) ؛ | گ) ←* ؛ پ) راست /rāst/ ؛ او) ارش /erəš/ ؛

راس بوتن/rās-botan/ (مص.مر) : ۱. راست گفتن–راست گویی . ۲. سخن درست و مطابق واقع گفتن .
اغر) راست بئوتن /rāst - bautən/ ؛ آ) راس بئوتن /rāsbautan/ ؛ ع) ←* ؛ ت) راس گتن /rāsgoten/ ؛

راس بیّن/rās-bayyən/ (مص.مر) : ۱. بلند شدن . ۲. قیام کردن .
اغر) راس بویین /rās baviyən/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) راست بیّن /rās-bayyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) راس بوییـن /rās- bavəyan/ ؛ ع) راس ببیـن /rās- babəyan/ ؛ ت) راس بئن /rās-baan/ ؛ اشر) راست ها بیین /rāst-hābiyən/ ؛ | گ) راستابون /rāstā-bon/ ؛ پ) اوستادن /ōstādan/ ؛

راستانکی/rāstānəki/ (ق.قا) : براستی .
اغر) ←* ؛ ب) ۱. راستکی /rāstəki/ ، ۲. راستی /rāsti/ ؛ س) راستی /rāsti/ ؛ ق) راسّکی /rāsseki/ ؛ با) راستکی /rāstaki/ ؛ آ) راسّکی /rāssəki/ ؛ ن) راس راسّکی /raš - rāassaki/ ؛ ع) راسی /rāssi/ ؛ قص) راستنی /rāsteni/ ؛ ت) راس راسی /rās-rāsi/ ؛ اشر) ←(س) ؛ | گ) ←(ت) ؛

راست - بویئن/rāst - baviən/ (مص.مر) : ۱. بلند شدن– برخاستن . ۲. برخاستن آلت تناسلی مرد .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) راس بیـن /rās- bayen/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. راس – بیّن /rās-bayyən/ ؛ آ) راس بیّـن /rās- bayyan/ ؛ ن) راس – بویئـن /rās-bavəyan/ ؛ ع) راس ببین /rās-babəyan/ ؛ اشر) راست ها بیین /rāst-hābiyən/ ؛ | گ) راستابون /rāstā bon/ ؛

راست – بیئن/rāst-biən/ (مص.مر) : ۱. به حقیقت پیوستن موضوعی– درست در آمدن . ۲. درست بودن خبری . ۳. برخاستن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) راس بیـن /rās bayən/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ آ) راس بیئن /rās - biyan/ ؛ ن) راس و بئـن /rās - vəyan/ ؛ ع) راست بیـن /rās- bəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) راس در امـُن /rās - dar - oman/ ؛ | گ) راس در آمـن /rās-dar-āman/ ؛ پ) استاتن /ustātan/ ؛

راست کاردن/rāst- kārdən/ (مص.مر) : ۱. درست کردن . ۲. برخاستن –بلند کردن .
اغر) ←* ؛ ب) راست هکـاردن /rāst - həkārdən/ ؛ س) راست ها کردن /rāst-hākərdən/ ؛ ق) راس ها کـردن /rās hākərden/ ؛ با) راس هکـردن /rās-hakərdən/ ؛ آ) راس هکـردن /rās-hakərdan/ ؛ ن) راس هـا کـردن /rās hākərdan/ ؛ ع) راس هـا کـردن /rās-hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) راس هکردن /rās-rakərdən/ ؛ اشر) راست ها کئردن /rāst-hākoərdən/ ؛ | گ) راستاگودن /rāstā-gudan/ ؛

راستکی/rāstəki/ (ص/ق) : ۱. به طرف راست . ۲. درست و صحیح .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) راس راسی /rās-rāssi/ ؛ ع) راسکّی /rāssaki/ ؛ اشر) راستی /rāsti/ ؛ | گ) ←(ن) ؛

راسته/rāstə/ (ا) : ۱. مسیر درست . ۲. مسیر مستقیم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) راسّه /rāssə/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) راسه /rāsə/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) راستگ /rāstag/ ؛

راسته/rāstə/ (ا) : مترسک . **نک** : هارسته .
اغر) هارسته /hārəstə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. راسّه /rāssə/ ؛ آ) ۱. راسّه /rāssə/ ، ۲. سیو راسّه /siyu rāssə/ ؛ ن) راسنّه /rāsənnə/ ؛ ع) راسـنه /rāssonə/ ؛ ت) راسنده /rāsəndə/ ؛

راسته پشت/rāstə- pəšt/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. ستبر و استوار –پشت راست . ۲. با خیال راحت –کنایه از: کسی که تن به کار نمی دهد . ۳. سمت راست .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) پشت به راس /pəšt

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

bəras/ ؛ با) ←* ؛ آ) داسّه پشت /rāssə- pəšt/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) راس پشت /rassə - pəšt/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) راسـه پشت /rāsə-pəšt/ ؛ |ک) راسته پوشت /rāstə-pušt/ ؛

راسته را/rāstə-rā/ (ا.مر) : راه راست و مستقیم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) راسّـه را /rāssə- rā/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(آ) ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) راسه را /rāsə- rā/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛ پ) راستگ راه /rāstag rāh/ ؛

راسته رجه/rāstə-rajə/ (ا.مر) : ۱. در مسـیر . ۲. در مسیر کار بودن – حدود کار را دانستن . ۳. درست – صحیـح. روبراه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) راسّـه رجـه /rāssə rajə/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) راسّـه رج /rāss əraj/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛ قـص) ←(آ) ؛ | ک) ←(ق) ؛ پ) ریسـتگ /ristag/؛

راسـت هکـاردن/rāst-həkārdən/ (مـص.مـر) : ۱. بیـدار نمودن . ۲. بلند کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) راست هاکردن /rāst hākerdən/ ؛ ق) راس ها کردن /rās hākərdən/ ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. راس – هکـردن /rās - hakərdən/ ؛ آ) راس هکـردن /rās-hakərdan/ ؛ ن) راس ها کردن /rās-hākərdan/ ؛ ع) راس ها کردن /rās hākordan/ ؛ اشر) راست هـا کـئردن /rāst - hākoərdən/ ؛ |ک) ویریسانین /virisānian/ ؛

راستی - بئوتن/rāsti-bautən/ (مص.مر) : راسـت گفتـن– سخن گفتن از سر صدق و درستی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) راس بـتَن /ras baten/ ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. راس – بئوتـن /rās-bavtan/ ؛ آ) راس بئوتن /rās-bautan/ ؛ ن) راس بوتن /rās-botan/ ؛ ع) راس بتـن /rās - botan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) راس گوتـن /rās- gutən/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) راست گوتن /rāst- gutan/ ؛ پ) راست گویشن /rāst gōvišn/ ؛

راستیم/rāstim/ (ا.مر) : از سمت راست–طرف راست .

ب) راسته دیم /rāstə-dim/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) راس دیم /rās-dim/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت)

راسه کنار /rāsə kənār/ ؛ | ک) ←(با) ؛ پ) راجیستک /rajistag/ ؛

راس دربمـان/rās-dar-bemān/ : بـه حقیقـت پیوسـتن مطلبی .

اغر) راسـت در بموئـن /rāstə-dar-bə moən/ ؛ آ) راس در بیموئن /rās dar bəmuan/ ؛ ع) ←* ؛ ت) راس درامن /ras daroman/ ؛

راسر/rā-sar/ (ا.مر) : در مسیر راه – سر راه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) رای سر /rāye sar/ ؛ |ک) ←* ؛

راس راس/rāsā rās/ (ص.مر) : ۱. ایستاده به طور تمام قد. ۲. استوار–محکم .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

راس - راسکی/rās-rāssəki/ (ق.تـا) : از روی راسـتی–از سر درستی و صدق .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) راست راستی /rāst-rāsti/ ؛ ق) راس راسّـی /rās rāssi/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) راس راسی /rās - rāsi/ ؛ | ک) ←* ؛

را سـر بنیشـتن/rā-sar - baništan/ (مـص.مـر) : سـر راه نشستن و منتظر کسی ماندن .

اغر) را سر هینشـتن /rā sar həništən/ ؛ آ) راسرهنیشـتن /rāsar həništan/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

را سر بیتن/rā-sar-baytan/ (مـص.مـر) : ۱. راه بـر کسـی بستن . ۲. بر سر راه قرار گـرفتن .

اغر) راسر بییتن /rā sar bayitən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

راس رجوم/rās-rajum/ (ص.مر) : ۱. راست و مستقیم . ۲. باب طبع .

اغر) راسته رجه /rāste-rajə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) راساریسِ /rāssā ris/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

راسـکی/rāssəki/ (ا.مـص/ق) : ۱. بـا دسـت راسـت . ۲. راستی و درستی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن)

←* ؛ ع) ←* ؛ ت) راسکلی /rāskeli/ ؛ |ک) ←* ؛ پ) راستی /rāstih/ ؛

راس گو/rās-gu/ (ص.فا) : راستگو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) راست گو /rāst - gu/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛ پ) راست گوییشن /rāst - gōvišn/ ؛

راسنده/rāsendə/ (ا) : مترسک . **نک** : راسّه.

ب) راسته /rāstə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) راسّه /rāssə/ ؛ با) ۱.←(ب) ، ۲.←(ق) ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. سیو راسّه /siyu- rāssə/ ؛ ن) راسنّه /rāsənnə/ ؛ ع) راسّنه /rāssonə/ ؛ ت) ←* ؛

راسّنده/rāssendə/ (ص.فا) : ۱. سر پا–ایستاده . ۲. کنایه از: به شکل مترسک ایستادن .

ق) راس /rās/ ؛ با) راسّه کار /rassə- kār/ ؛ ن) راسنّه /rāsənnə/ ؛ ت) ←* ؛

راسّونه/rāssune/ (ا) : ۱. آدمک . ۲. لولوی سرخرمن– مترسک . **نک** : راسّه – آراسته .

اغر) هارسته /hārəstə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) راسنده /rāsendə/ ؛

راسّه/rāssə/ (ص/ا) : ۱. مزاحم . ۲. چوب لرگ . ۳. مترسک . **نک** : چس چو – هارسته .

ب) راسته /rāstə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) سوسائه /susāe/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) راسنّه /rāsenne/ ؛ ع) راسّونه /rāssonə/ ؛

راسّه/rāssə/ (ا.) : امتداد–در طول مسیر .

اغر) ۱.←* ، ۲. راسته /rāstə/ ؛ ب) ←* ؛ س) راسته /rāstə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) راسه /rāsə/ ؛ اشر) ←(س) ؛ |ک) ←* ؛

راسّه/rāsse/ (ا) : خیابان –مسیر .

ب) راسته /rāstə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ |ک) ←* ؛ پ) راستک /rāstak/ ؛ او) لستک /lask/ ؛

راس هاکرد/rās- hākerd/ (ص.مف) : ۱. بر افراشته . ۲. برخاسته –بلند شده .

اغر) راس هکارده /rās - həkārdə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) راس ها کرد /rās-hākərd/ ؛ با) ←* ؛ آ) راس هکرد /rās hakərd/ ؛ ع) راس ها کرد /rās - hākor/ ؛ اشر) راست ها کئرد /rāst - hākoərd/ ؛ |ک) راستا گود /rāstā-gad/ ؛

راس هاکردن/rās- hākərdan/ (مص.مر) : ۱. بلند کردن . ۲. سر پا کردن . ۳. کنایه از: برخاستن آلت مرد. .

اغر) راس هکاردن /rās həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) راس ها کردن /rās hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) راس هکردن /rās hakərdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) راس ها کردن /rās hākordan/ ؛ ت) راس هکردن /rās hakərdən/ ؛ اشر) راست ها کئردن /rāst- hākoərdən/ ؛

راس هاکن/rās - hākon/ (ف.امر) : بلند کن . **نک** : بم بی – بن گیر .

اغر) راس هکان /rās- həkān/ ؛ ب) راس هکان /rās - həkān/ ؛ س) راست ها کن /rāst - hākən/ ؛ ق) راس ها کن /rās hākən/ ؛ با) راس هکن /rās - hakən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. راس – هکن /rās - hakən/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←* ؛ ت) ۱. راس هیر /rās - hair/ ، ۲. راس هکن /rās -haken/ ؛ اشر) راست ها کئن /rast-hākoən/ ؛ |ک) راستاکون /rāstā- kon/ ؛

راس هایتن/rās - hāytan/ (مص.مر) : بلند کردن . **نک** : بم بییتن – بنگ هایتن .

اغر) راست هکاردن /rāst həkārdən/ ؛ ق) راس بیتن /rās baytən/ ؛ با) ←* ؛ آ) راس هکردن /rās hakərdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) راس هیتن /rās - haytən/ ؛ اشر) راست ها کئرده /rāst hākoərdə/ ؛ |ک) راستا گیتن /rāstā - gitan/ ؛

راسّه چاچ په/rāssə-čāč- pe/ (ا.مر) : زیر شیروانی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

راسّه دیم/rāssə- dim/ (ص.مر/ا.مص) : ۱. متناسب با طبیعتِ خود . ۲. یک طرفه کردن ماجرا . **نک** : راس دیم .

اغر) راسته دیم /rāstə- dim/ ؛ ع) ←* ؛

راسّه دیم/rāssə- dim/ (ا.مر) : کنایه از: یکی بودن سیرت و صورت .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

راسّه دیم هاکردن/rāsse- dim-hākordan/ (مص.مـر) : ۱. یک طرفه نمودن . ۲. قطعیّت دادن .

ع) ←** ؛

راسّه را/rāssə - rā/ (ا.مر) : راه راست–راه سر راست .

اغر) راسته /rāstə- ra/ ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

راسّه را/rāsserā/ : راه راست و مستقیم .

اغر) راسته را /rāstə-rā/ ؛ آ) راسه را /rāssə rā/ ؛ ع) ←** ؛

راسّه سره/rāssə sarə/ (ا.مر) : امتداد یال کوه .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

راسّه کل/rāssə-kel/ (ا.مص) : شخم زدن در خط مستقیم . **نک** : پشت کل .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

راسّی/rāssi/ (ش.ج) : ۱. لفظی است در مقام تعجّـب بـه معنی: به راستی . ۲. راستی.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

راش/rāš/ (ص) : گاو سیاه رنگ . **نک** : رش .

ب) رش /raš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ بـا) ۱. ←** ، ۲. ←(ب) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(ب) ؛ ت) ←(ب) ؛ اشـر) ←(ب) ؛

راش پشته/rāš- poštə/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

راشـک دره/rāšak darə/ (ا.مـک) : درّه ای در رودبـارک کلاردشت .

راغن/rāqən/ (ا) : روغن .

اغـر) رغـان /rəqān/ ؛ ب) ۱. راغـون /rāqun/ ، ۲. رغـن /rəqon/ ؛ س) رغن /reqon/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←** ؛ ع) رغن /roqon/ ؛ قص) راغن /rāqan/ ؛ ت) رغان /roqān/ ؛ اشر) رغـن /roqan/ ؛ | ک) ۱. روغون /rovn/ ، ۲. روگین /rōgin/ ؛ | پ) رون /vōvn/ ؛ او) روغن /raōana/ ؛

راغون/rāqun/ (ا) : روغن یا کره ی داغ شده .

اغـر) رغـان /rəqān/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) داغ هاکرده رغن /dāq-hākordə-roqan/ ؛ قص) راغن /rāqan/ ؛ ت) رغان /roqān/ ؛

راغون/rāqun/ (ا) : روغن .

ق) ←** ؛ | ک) روغون /ruqon/ ؛ پ) روغن /rōqan/ ؛

راغون داغ/rāqundāq/ (ا.مر) : کره‌ی داغ شده .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) داغ هـاکردن روغون /dāq-hākorde-roqon/ ؛

راک رن/rāke-ran/ (ا.آ) : وسیله‌ی که ته دیگ را بـا آن تمیز کنند .

اغر) ۱. ←** ، ۲. راکِ رند /rāke-rand/ ؛ ق) رکـی /rəki/ ؛ با) رکی لوه /reki-lavə/ ؛ ع) لـوه رک /lavə-rək/ ؛ اشر) ←** ؛

راکِ رنـد/rāke-rand/ (ا.آ) : وسـیله‌ای تمـیز کـردن تـه دیگ–کف گیر ویژه‌ی کندن ته دیگ .

اغر) ←** ؛ ب) لاک رند /lāk-rand/ ؛ با) رکی لـوه /rəki- lave/ ؛ ن) لاک رن /lāk ran/ ؛

راکنار/rā-kənār/ (ا.مر) : کنار جادّه . **نک** : جعده لو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) راپه /ra pe/ ؛ ن) ۱. ←** ، ۲. راپـی /rāpəy/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) راپیّه /rā-payye/ ؛ اشر) کنار را /kenāre-rā/ ؛ | ک) ←** ؛

را کوب/rā-kub/ (ص.فا) : جادّه صاف کن–راه کوب .

اغر) ←** ؛ ب) ختّه کـوب /xattə-kub/ ؛ ق) راه بـر /rāh bur/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ | ک) ←** ؛

راگسن/rāgosən/ : **نک** : پهنو .

ت) ←** ؛

رام/rām/ (ص) : ۱. مطیع . ۲. اهلی .

اغر) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

رام ببین/rām-babeyan/ (مص.مر) : اهلـی شـدن و انـس گرفتن .

اغر) رام بوییـن /rām baviyən/ ؛ ع) ←** ؛ ت) رام بئـن /rām baen/ ؛

رام هاکردن/rām-hākordan/ : مطیع کردن–رام کردن .

اغر) رام هکاردن /rām həkārdən/ ؛ ع) ←** ؛ ت) رام

هکردن /rām hakerden/ ؛

ران/rān/ : سرپرست –گرداننده ی کار .

ب) ←* ؛ با) رون /run/ ؛

راندنن/rāndenən/ **(مص)** : راندن . **نک** : برانیین .

اغر) برانیین /bərāniyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) برامندیین /berāmendiyən/ ؛ ق) برمنین /bermenniyən/ ؛ با) رمنیّن /raməniyən/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) راندئن /rāndean/ ؛ ت) رابردن /rā-bardən/ ؛ |ک) روندن /rondan/ ؛

رانشون هادان/rā-nošon-hādān/ **(مص.مر)** : نشان دادن راه –تعلیم راه و رسم کار .

اغر) را نشان هدائن /rā nəšān hədāən/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ع) ←* ؛ ت) رانشان دئن /rā nešān daen/ ؛

رانکی/rānəki/ **(ا)** : بند کفل اسب که از جنس تسمه ای چرمی است و از زیر دم به پالان وصل است .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رونکی /runəki/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) رونَکی /runnəki/ ؛ ن) رونکّی /runəkki/ ؛ع) ۱. رونی /runi/ ، ۲. رونکی /runaki/ ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) رونکی /ronəki/ ؛

رانون/rā-nun/ **(ا.مر)** : نان روغنی که به عنوان ره توشه‌ی مسافرین مورد استفاده قرار گیرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) رانُن /rā-non/ ؛ اشر) نون را /nune-rā/ ؛ |ک) ←* ؛

راور/rāvar/ **(ا.مک)** : مرتعی در اطراف تنکابن .

راور/rā-var/ **(ا./ص.فا)** : ۱. مکان مناسب جهت راه سازی . ۲. راه برنده .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

راور داشتن/rāvar-dāštən/ **(مص.مر)** : زمینی که قابلیّت راه سازی داشته باشد .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

را ور هدائن/rā-var-hədāən/ **(مص.مر)** : ۱. از راه منحرف شدن . ۲. تغییر مسیر دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) را ورهدائن /rā-var-hedāən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) راه ورهادائن /rāh var hādāan/ ؛ قص) راپرت هکاردن /rā-part-hekārdan/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) راورادان /rāvarā-dān/ ؛

راها/rāhā/ **(ص)** : آزاد و رها–یله . **نک** : رها .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) رهه /raha/ ؛

راها بیین/rāhā-babeyan/ **(مص.مر)** : یله شدن–آزاد گشتن .

اغر) راهابویین /rāhā baviyən/ ؛ آ) راهابیّن /rāhā bayyan/ ؛ع) ←* ؛ ت) رهه بئن /rara baen/ ؛

راهادان/rā hādān/ **(مص.مر)** : راه دادن–اجازه ی ورود به کسی دادن .

اغر) را هدائن /rā hədāən/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ع) ←* ؛ ت) رادئن /rā daen/ ؛

راه اوچاره بشناسین/rā-o-čāre-bəšnāseyan/ **(مص.مر)** : از زیر و بم کاری آگاه گشتن–از شیوه ی کار با خبر شدن .

اغر) راه و چاره بشنوسیین /rāh-o-čārə- bəšnosiyən/ ؛ع) ←* ؛

راها هاکردن/rāhā-hākordan/ **(مص.مر)** : ۱. آزاد ساختن . ۲. یله کردن .

اغر) راها هکاردن /rāhā həkārdən/ ؛ آ) راهاهکردن /rāhā hakərdan/ ؛ع) ←* ؛ ت) رهه هکردن /raha hakerden/ ؛

راه بشین/rāh bašeyan/ **(مص.مر)** : راه رفتن .

اغر) را بردن /rā bordən/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ع) ←* ؛

راه پشت/rāhe-pəšt/ **(ا.مک)** : نام مرتعی در آمل .

راه دار/rāh-dār/ **(ص.فا)** : ۱. چشم به راه – منتظر . ۲. نگاه‌بان– راه بان .

اغر) را دار /rā dār/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←(اغر) ؛ |ک) ۱.←* ، ۲. چوشم انتظار /čušm-entazār/ ؛

راهدار واش/rāhdār-vāš/ **(ف.امر)** : منتظر باش . نگران باش .

اغر)راداری کان /rādāri kān/ ؛ ب) را دار باش /rā-dār-bāš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ع) ←(ب) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

راهدار ویین/rāhdār viyən/ (مص.مر) : منتظر بودن .

اغر) راداری هکاردن /rādāri hokārdən/ ؛ ق) راهدار بی ئن /rāhdār biən/ ؛ با) راهداری هکردن /rāh dāri- hakərdən/ ؛ آ) راداری هکردن /rādāri hakərdan/ ؛ ن) ←** ؛ ع) رادار بین /radār-beyan/ ؛

راهداری/rāhdāri/ (ا.مص) : چشم انتظاری . نک : راداری .

اغر) ←** ؛ ب) را داری /rā-dāri/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(ب) ؛

راه دکتن/rāh daketan/ (مص.مر) : آغاز حرکت در راهی نمودن-راه افتادن .

اغر) ←** ؛ آ) رادکتن /rādakətan/ ؛ ع) ←** ؛

راه دکف/rāh-dakəf/ (ف.امر) : حرکت کن-روانه شو .

اغر) را دکف /rā dakəf/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) رادکه /rā-dake/ ؛ اشر) ←** ؛ | گ) راه دکف /rāh-dakaf/ ؛

راه شا عبّاسی/rāhe- sāabbāsi/ :

به جادّه‌ی سنگ فرشی که گرگان و مازندران را به هم ارتباط می‌داد، راه شاه عبّاسی گفته می‌شد. این راه در زمان شاه عبّاس اول صفوی شرق مازندران را به غرب متصل می کرد. ایالات یاد شده پیش از آن جاده‌ی مستقیمی نداشت، وکوره راه های مختلفی در مازندران و گرگان موجود بود که بسیار پر گل ولای بوده و چهار پایان در آن فرو می‌رفتند. در سال ۱۰۳۱ ه ق (۱۶۲۱م) به دستور شاه عباس صفوی، ساروتقی که وزیر کل ایالت شد برای انجام این کار از نیروی کار روستاییان منطقه استفاده نموده و جاده را باسنگ، گچ و آهک و آجر ساخت. در آب راهها پل احداث کردند. سطح جاده را نسبت به اراضی حاشیه‌ی جاده مقداری بالاتر آوردند و دو طر ف آن را نهر کندند. این جادّه ۳۰۰ مایل طول و بیش از ۳۰ متر عرض داشت. احدث این راه سبب گردید که اهالی گرگان و مازندران بتوانند به عراق (ناحیه مرکزی ایران) هم بروند و کاروان‌ها از آن پس در این مناطق در رفت و آمد باشند. آثار این جاده در برخی از مناطق استان مازندران و استان گلستان به چشم می خورد که در برخی جاها باقی است و برخی جاهای دیگر به زمین زراعتی تبدیل شده است. این نام، بنا بر قواید گویشی زبان تبری (شاعبّاسی را) تلفظ می‌شود

راه کل/rāh-kel/ (ا.مر) : مسیر راه-امتداد راه .

ق) راکل /rā kəl/ ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ آ) ۱.←** ، ۲. راکل /rā kel/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) راکوب /rākub/؛

راهکلا/rāh-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان جلال ازرک جنوبی بابل .

راه و ممر/rāh-o-mamər/ (ا.مر) : گذرگاه . نک : مزاممر .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛

راهی ببین/rāhi-babeyan/ (مص.مر) : روانه شدن-قدم در راه گذاشتن -عازم حرکت شدن .

اغر) راهی بویئن /rāhi baviyən/ ؛ آ) رایی بیّن /rāyi bayyan/ ؛ ع) ←** ؛ ت) راهی بئن /rāhi baen/ ؛

راهی هاکن/rāhi-hāken/ (ف.امر) : روانه کن . نک : بفرست .

اغر) رایی هکان /rāyi hokān/ ؛ ب) رایی هکان /rāyi-hokān/ ؛ ق) رایی هاکن /rā-i-hākən/ ؛ با) ←** ؛ آ) رایی هکن /rāyi hakən/ ؛ ن) راهی هاکن /rāhi-hāken/ ؛ ع) راهی هاکن /rāhi-hākon/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) راهی هاکئن /rāhi-hākoən/ ؛ | گ) راه درگین /rāh-dargian/ ؛

رایی/rāyi/ (ا.مص) : روانه شدن-حرکت کردن-در راه شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رایی /rāei/ ؛ ق) راهی /rāhi/ ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ق) ؛ | گ) ←(ق) ؛ پ) راهی /rāhi/ ؛

رایی بویین/rāyi-baviyən/ (مص.مر) : روانه شدن-راهی شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رایی بیّن /rāi-bayyən/ ؛ ق) رایی بیّن /rāi bayyən/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. راهی -بیّن /rāhi-bayyən/ ؛ آ) رایی بیّن /rāyi bayyan/ ؛ ن) راهی بویین /rāhi-bavəyan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) راهی بئن /rāhi-baan/ ؛ | گ) راهی بون /rahi-bon/ ؛

رایی - کاردن/rāəi-kārdən/ (مص.مـر) : روانـه کـردن .
نک : رایی کردن .
اغر) ←* ؛
رایی - کردن/rāei-kordən/ (مص.مـر) : روانـه کـردن- فرستادن .
اغر) ←* ؛ *ب)* رایـی هکـاردن /rāei-həkārdən/ ؛ *س)* رایی هاکردن /rāi-hākerdən/ ؛ *با)* راهـی - هکـردن -rāhi/ hakərdən/ ؛ *آ)* رانی هکـردن /rāi-hakərdan/ ؛ *ن)* راهـی هـا کـردن -rahi/ ؛ *ع)* راهـی هـا کـردن -rāhi hākərdan/ hakordan/ ؛ *قـص)* ←(آ) ؛ *ت)* راهـی هکـردن rāhi/ hakərdən/ ؛ *اشر)* روانه ها کئردن /revānə-hākoərdən/ ؛ | *گ)* راهـــی گـــودن /rāhi-gudan/ ؛ *پ)* رُوا کنیتـــن /rōwakənitan/ ؛
رایی هاکردن/rāei hākərdən/ (مص.مر) : روانه ساختن .
ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ | *گ)* رایی گودن /raei-gudan/ ؛
رئن/rəən/ (مص) : ریدن-مدفوع کردن . **نک** : دمیزین - دمیشتن .
ب) برین /bariyən/ ؛ *با)* ریئـن /rəən/ ؛ *آ)* ←(ب) ؛ *ت)* ←* ؛ | *گ)* رین /rian/ ؛
رئو/rao/ (ا) : مگس سرکه - حشره ای کوچک .
اغر) ریی /raei/ ؛ *ب)* ریی /rayi/ ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛
رئی/raəi/ (ا) : **نک** : رئو .
اغر) ←* ؛ *ب)* ریی /rayi/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛
رئیس کلا/raeis–kəlā/(ا.مک): ۱. ازتوابع دهستان لفور قائم شهر . ۲. روستایی از دهستان لاویج نـور . ۳. از توابـع دهستان بابل‌کنار واقع در منطقه‌ی شهرستان بابل .
رئیس - کو/rəeis-ku/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .
رِب/rəbb/ (ا.) : رُب-آبِ میوه ی جوشیده و قوام آمده .
اغر) رُب /rob/ ؛ *آ)* رب /rəb/ ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←(اغر) ؛
ربا/rəbā/ (ا) : روباه .
اغر) ←* ؛ *ب)* روا /rəvā/ ؛ *س)* روا شال /revā-šāl/ ؛ *ق)* روبا /rubā/ ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. رواس /ruās/ ؛ *ن)* ←(ق) ؛ *ع)* ←(ق) ؛ *قص)* ←(ق) ؛ *ت)* ←(اغر) ؛ *اشر)* ←(اغر) ؛
رُباپلی/ro-bāpəli/ (ا.مر) : پروانه‌ای که به رنگ قهوه‌ای سوخته و یا روشن که در باور عامه پیـام آور روح یکـی از مردگان است .
ب) ←* ؛ *س)* رو پاپّلی /ro-pāppəli/ ؛ *ق)* روپـاپلـی ru/ pappəli/ ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* رُوپـاپلـی /ro-pāpəli/ ؛ *ع)* روه /ruh/ ؛ *اشر)* باپّلو /bāppelu/ ؛
ربـات/rəbāt/ (ا.مـک) : از توابـع دهسـتان پنـج هـزاره‌ی شهرستان بهشهر .
ربات/rebāt/ (ا.) : رباط-کاروان سرا .
ع) ←* ؛
رُ بیتن/ro-baitən/ (مص.مر) : ۱. غلتیدن در سراشیبی . ۲. چهره پوشاندن . ۳. به سرعت آمد وشد کردن .
اغر) ←* ؛ *ب)* رو-بییتـن /ro-bayitən/ ؛ *س)* رو بیتـن /ro-baytən/ ؛ *بـا)* ←* ؛ *ن)* رو بیتـــن /ro-haytan/ ؛ *ع)* روبیتن /ru-baytan/ ؛
رب رب/rob-rob/ (ا.صو) : از اصوات .
اغر) ←* ؛
ربکشیین/re-bakšiyən/ (مص.مر) : تلاش بی حد به خـرج دادن -نهایت کوشش را مبذول داشتن .
س) ره بکشیین /re-bakšiyən/ ؛
ربون/rabun/ : فرد تندرو وچالاک .
با) رون /ravun/ ؛ *ن)* ←(با) ؛ *قص)* ←* ؛ | *گ)* چسـب /časb/ ؛
ر بویین/ro-baviyən/ (مص.مر) : روان و نرم شدن .
ب) ←* ؛ *س)* ره بیتـــن /re-baiytən/ ؛ *ق)* رون بیـــن /ravun bayen/ ؛ *با)* رببیـــن /re bayyən/ ؛ *آ)* رببیـــن /rebayyan/ ؛ *ن)* روون بوییـن /ravunbavəyan/ ؛ | *گ)* روان بون /ravon - bun/ ؛
ری بییتن/re-bayitən/ (مص.مر) : ۱. جاری و روان شدن . ۲. غلتیدن در سراشیبی .
اغر) ربییتیـن /ro-bayitən/ ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ *ق)* رُون بین /ravun bayən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ری بییتن /rəy baitan/ ؛
رپ/rap/ (ا) : پرت‌گاه .
ق) رف /ref/ ؛ *ت)* ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

رپ رپ/rap-rap/ (ا.صو) : صدای پا .

اغر) ←**؛ *با)* ←**؛ *اشر)* ←**؛

رپ رپه/rəp-rəpə/ (ا.صو) : ۱. صدای پا . ۲. صدای حرکت حیوان .

اغر) ←**؛

رپو/rəpo/ (ص.نس/ص.مر) : ۱. آبکی . ۲. غذای رقیق و کم مایه .

اغر) ←**؛ *با)* رقو /rəqu/؛

رت/rat/: مواظب باش –رد کن– این اصطلاح در شغل چارپا داری کار برد دارد .

ت) ←(اغر)؛

رت/rat/ (ا/ا.مص) : ۱. نشانه –ردّپا . ۲. پاره شدن–گسسته شدن –رها شدن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ۱. رد /red/ ، ۲. رج /raj/؛ *با)* ←**؛ آ) رت /red/؛ ن) ۱.←(س) ، ۲.←(ق)؛ ع) ←**؛ ت) ←(قص)؛ *اشر)* ←**؛ |ک) ←**؛

رت بکشیین/rət bakəšiyan/ (مص.مر) : ریختن و پراکنده کردن بار به هنگام حمل در اثر بی احتیاطی .

ب) رت بکشیین /rət-bakəšiyən/؛ س) رت بکشیین /ret-bakšiyən/؛ ق) رق بیاردن /req biyārden/؛ *با)* ←**؛ آ) ←**؛

رِت پت/ret-pet/ (ص.مر) : ۱. کج و معوج . ۲. به آدمی که اندام نارسا داشته باشد گفته می شود . ۳. پراکنده شدن . ۴. حرف و سخن نامربوط .

اغر) رت و پت /rato-pat/؛ ب) ←(اغر)؛ *با)* ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ ت) ←**؛

رت کاردن/rat-kārden/ (مص.مر) : ۱. جدا شدن – گسسته شدن . ۲. نپذیرفتن . ۳. پرداخت کردن .

اغر) ←**؛ ق) رد هاکردن /rad hākərdən/؛ *با)* ←(ق)؛ ن) ←(ق)؛ ع) رت هاکردن /rat-hakordan/؛ | ک) رداگودن /radā-gudan/؛

رتل/rotel/ (ا) : رتیل . نک : راتل .

اغر) ←**؛ *با)* ←**؛ *قص)* لتن /letən/؛

رت و پت/rat-o-pat/ (ص.مر/ا.مص) : ۱. پاره پاره . ۲. کج و معوج . ۳. گم و گورکردن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ *با)* ←**؛ آ) ←**؛ ن) ۱. جرت پرت /jert-pert/ ، ۲.←**؛ ع) رت و پست /reto-pet/؛ *قص)* ←(ن)؛

رته/rote/ (ا) : ۱. آت و آشغال . ۲. خس و خاشاک . ۳. خرت و پرت .

ب) رته /retə/؛ س) ←(ب)؛ ت) ←**؛

رته/rote/: **نک** : پزرین .

رتّه/rette/: ۱. باران توام با باد که به شکل موّرب به سطح زمین رسد . ۲. کج باران .

ن) ردّه /raddə/؛ ع) ←**؛ ت) ←**؛ |ک) ←(ن)؛

رتّه/ratte/ (ا.صو) : از اصوات–فرمان چارپادار در احتراز از برخورد و تصادم افراد قرار گرفته در مسیر با اسب یا چار پایی که با آن بار حمل کند .

ع) ←**؛ ت) رَت /rat/؛

رته/rətə/ (ا./ق) : پشت سر هم .

اغر) ←**؛ ق) ردّ /radd/؛ *با)* ←**؛ آ) ←**؛

رت هادان/rat-hādān/ (مص.مر) : نشانه و اثر چیزی را پاک کردن .

اغر) رت هدائن /rat hədāən/؛ ع) ←**؛

رتّه بزان/ratte-bezān/ (مص.مر) : ۱. طفره رفتن . ۲. باریدن باران به صورت موّرب .

آ) ردّه بزوئن /raddə bazuan/؛ ع) ←**؛ ت) رتّه زئن /ratə zaen/؛

رته بکشیین/rətə-bakešiyən/ (مص.مر) : دنبال هم قرار داشتن –پشت سرهم قرار گرفتن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) لد بکشیین /lād-bakešiyen/؛ *با)* ←**؛ آ) ←**؛ |ک) صف بکشیین /saf-bakašityan/؛

رته پت/rete-pet/ : ۱. کج و مأوج . ۲. کنایه از: کسی که اندامش ناموزون و بدشکل و بی تناسب باشد . ۳. حرف بی منطق.

ع) ←**؛

رت هدائن/rat-hədāən/ (مص.مر) : ۱. رها کردن . ۲. پاره کردن .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) رد هدائـــن /rad hədāan/ ؛ با) ←** ؛ آ) رد هدائن /rad hedāen/ ؛

رته دان/rate-dān/ (ا.ا) : زباله دان . **نک** : جرسر .
ت) ←** ؛

رته رم/ratə-ram/ (ص.مر) : پراکنده-پخش .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

رته زئن/ratə-zaen/ (مص.مر) : ۱. خلطِ مبحث کردن . ۲. نشان از چیزی یافتن .
س) رتّـه بزوئـن /ratte-bazuən/ ؛ ق) ردّ بزوئـــن /radd bazuən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رتّه بزوئــن /ratta bazuan/ ؛ ن) ردّه بزوئن /radde bazuan/ ؛ ع) رتّه بزان /rattə bezan/ ؛

رت هکاردن/rat-həkārdən/ (مص.مـر) : ۱. جـدا شـدن-رهاشدن . ۲. پاره شدن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) رد هاکردن /rad hākerdən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) رت بوییــن /rat bavəyan/ ؛ ع) رت هاکردن /rat/ ؛

رج/raj/ (ا./ص) : ۱. اثر-رد . ۲. به ردیف-در یک مسـیر-قرار گرفتن افراد یا اشـیا در خطّـی مسـتقیم . ۳. بـار-دفعه-مرتبه.
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـــا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) رچ /rač/ ؛ اشر) ←** ؛ گ) ←(ت) ؛

رج/raj/ (ص) : ۱. ردیف . ۲. دنبال هم . ۳. به هـدف زدن . **نک** : پیش کل .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) رچ /rač/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

رج بخارده کفتـل/raj-bəxārdə-kaftel/ (مـص.مـر) : ۱. گذری . ۲. اتّفاقی به هدف زدن . ۳. شانسکی .
اغر) ←** ؛ ب) رد کپّلـی /rad-kappəli/ ؛ ق) ردّ کپّـل /raddə-kappel/ ؛ با) رده کفتلـی /rade-kaftəli/ ؛ آ) رت هکردی کفتـل /rat hakərdi kaftel/ ؛ ن) رج بخـارد /raj baxārd/ ؛

رج بردن/raj-bordən/ (مص.مر) : به دنبـال هـم رفتـن . **نک** : دمکل بوئن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) رجّـه بیتــن /rajjə baytən/ ؛ ن) رج بوردن /raj burdan/ ؛

رج-برستیین/raj-barəstiyən/ (مص.مر) : به دنبال چـیزی یا کسی فرستادن .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) پــه رج برسّـــنیین /pə raj barəssənniyən/ ؛ با) رج-برسنیّن /barəssəniyən/ ؛

رج-به-رج/raj-bə-raj/ (ق.حـا) : ۱. ردیـف -ردیفـی . ۲. دورِ هم با ترتیب و نظم نشستن و یا ایستادن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ریسـک /raji/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) رچ به رچ /rač-be-rač/ ؛

رجبی/rajəbi/ (ا) : نوعی خربزه ی بسیار شـیرین محلّـی که محلّ کشتِ اصلی آن لنگرود است .
ع) ←** ؛

رج-بیئن/raj-biən/ (مص.مر) : پشت سر هم بودن-پی در پی بودن . **نک** : دم رج بویین .
اغر) ←** ؛ س) رج بیّن /raj-bayyən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ن) رج بوینـن /raj bavəyan/ ؛ ع) رج بیّــن /raj-bayyan/ ؛ قص) رج بیــن /raj-bayan/ ؛ اشـر) رج بستاردن /raj-bestārdən/ ؛

رج -بیئن/raj-bien/ (مص.مر) : ۱. هــدف گیـری دقیـق-نشانه گیری درست . ۲. وارد بودن-تجربه داشتن .
اغـر) ←** ؛ ب) رج بییتــن /raj-bayitən/ ؛ س) رج بــیّه دست /raj-bayyə-dast/ ؛ ق) رجونه بیتن /rajunə bayrtən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) دس رج یین /das raj bayyan/ ؛ ن) دس رج ویئن /das raj vəyan/ ؛ ع) دســت راسـت بیــن /dasrās-beyan/ ؛

رج-بیتن/raj-baytən/ (مص.مر) : هدف گیری درست .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) رجونه بیتــن /rajunə baytən/ ؛ بـا) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←** ؛ ن) رج هـــاکردن /raj hākərdan/ ؛ قص) رجونه بیتن /rajunə-baytan/ ؛ ت) رج بیتن /raj-baytan/ ؛

رج -بیّن/raj-bayyən/ (مص.مر) : ۱. پشت سر هم شدن-

پی در پی شدن . ۲. جـور شـدن–ردیـف شـدن–مـهیّا شدن .

اغر) رج دکتـن /raj daketən/؛ ب) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) رج بویین /raj bavəyan/؛ ع) رج بیین /raj babeyan/؛ قص) رج بیّـن /raj-bayyan/؛ اشر) رج بستاردن /raj-bestārdən/؛

رج–بیین/raj-biyən/ (ا.مص) : بر راه و رسم کاری تسلّط داشتن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ با) ←**؛ آ) رج بیّن /raj bayyan/؛ ن) ←(آ)؛

رج – په/raj-pe/ : ۱. تعقیب نمودن. از روی نشانه‌ی پـا در پی چیزی بودن . ۲. تعقیب کردن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) رج پی /raj pəy/؛ ع) ←**؛

رج–خونی/raj-xuni/ (ا.مر) : رج+خونی، آواز بـه نوبـت و ردیف خواندن –در زبان فارسی و تـبری رج بـه معنـی ردیف، قطار، دسته و گروه است .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) رج خونی /raj-xoni/؛ قص) رجـه پـه خونی /rajə-pe-pxoni/؛ اشر) رج خوانی /raj-xāni/؛

رجز خونی/rajəz-xuni/ (ا.مص) :

خواندنِ شعر رجز. دعوی و غالباً بـه لاف و ... لغت نامـه‌ی دهخدا، ج ۱۴، ص ۲۹۳ – اصـل و نسـب و بـزرگی مقـام و رشادت‌ها که به وسیله ی دو شخصیّت موافق و مخالف و رو در روی هم برای مقهور کردن دیگری برشمرده شود . مانند رجز خوانی‌های اجرای تعزیه و غیره. این رجز خوانی ممکـن است به وسیله ی نقّال حکایت شود و مقصـود بیـان آن بـه وسیله‌ی خود شخصیّت‌ها باشد. مانند نقل صحنه های نـبرد تن به تن در داستان‌های شاهنامه و جز آن. کتـاب نمـایش، ص ۱۲۸.

رج – سـر/rej-sar/ (ا.مـک) : مرتعـی در نزدیکـی مـرزی دره‌ی سواد کوه .

رج–کار/raj-kār/ (ا.ا) : ۱. ابـزاری کـه بـا آن پنبـه، ذرّت، گندم، جو و... را به ردیف کارند . ۲. ردیف کار .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ با) ←**؛ ع) ←**؛ اشر) ←**؛

رجم/rajom/ (ص) : هر چیز مستقیم و شکیل .

ع) ←**؛

رجنه/rajonə/ (ا) : نشانه–هدف گیری .

ب) ←**؛ ق) رجونـه /rajune/؛ با) ←**؛ آ) ۱. رجونـه /rajunə/ ، ۲. رجّونـه /rajjunə/؛ ن) ←(آ)؛ ع) ←(آ)؛ قص) ←**؛

رجنه–بیشتن/rajonə-bəyəštən/ (مص.مر) : نشانه گذاشتن جهت هدف گیری یا شناسایی مجدّد.

ب) ←**؛ ق) رجونه بشتن /rajune bəštən/؛ بـا) ←**؛ آ) رجنه بشتن /rajonə bəš tan/؛ ن) رجنـه بیشـتن /rajəne bəyštan/؛ ع) ←(آ)؛

رجنـه–دینگئـن/rajonə-dingoən/ (مـص.مـر) : نشـانه انداختن .

ب) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) رجونه دینگوئـن /rajunə dinguan/؛

رج–و–خـاجیر/raj-o-xājir/ (ص.مـر) : جفـت و جـور–هماهنگ .

ب) ←**؛ با) ←**؛ ع) رج و خجیر /rajo-xojir/؛

رج–و–خاجیر–بویین/raj-o-xājir-baviyən/ (مـص.مـر) : جفت و جور شدن–هماهنگ شدن .

ب) ←**؛ با) ۱.←** ، ۲. رج – و– خجیر– هکـردن /raju-xəjir-hakərdən/؛ آ) رج بییـن /raj bayyan/؛ ن) رج و خجیر بویین /rajo-xəji-bavəyan/؛

رج–و–خاجیر–هکاردن/raj-o-xājir-həkārdən/ (مص.مـر) : جفت و جور کردن–هماهنگ کردن .

ب) ←**؛ ق) رج هـاکردن /raj hākərdən/؛ بـا) رج و – خجیر– هکردن /raju-xəjir-hakərdən/؛ آ) رج هکردن /raj hakərdən/؛

رجوم/rajum/ (ص) : ۱. به قاعده . ۲. ردیف شده – جفت و جور شده .

ق) رج /raj/؛ با) ←(ق)؛ ن) ۱.←** ، ۲. رجری /rajərəy/؛ ع) رجم /rajom/؛ ت) رجام /rəjām/؛

رجون/rejun/ (ص) : ردیف–ردیف شده . نک : رجوم .

ب) ←**؛ با) ←**؛

رجونه/rajunə/ (ا.) : ۱. نشانه . ۲. هدف .

ب) رجونه /rajonə/ ؛ ق) ۱.← * ، ۲. رجّونه /rajjunə/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) رجیونه /rajeyunə/ ؛ ع) ← * ؛ قص) ←(ب) ؛

رجون-هاکردن/rejun-hākerden/ (مص.مر) : با چنگ و ناخن زخمی کردن . نک : چپلیک .

ق) ← * ؛ آ) ← * ؛

رجه/rajə/ (ا./ا.مک) : ۱. مرز -علایم یا برجستگی های بین دو زمین . ۲. از روستاهای بابل . ۳. از روستاهای سوادکوه .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ن) رچه /račə/ ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اک) ← * ؛

رجه/rajə/ (ا/ا.مص) : ۱. طناب رخت آویز که از الیاف گیاهی تهیّه شود . ۲. مستقیم به طرف کسی یا چیزی رفتن . ۳. بی محابا گذشتن . ۴. حدود .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ اشر) ← * ؛

رج هاکردن/raj-hākərdən/ (مص.مر) : ۱. ردیف کردن-سروسامان دادن . ۲. رضایت کسی را جلب کردن . نک : دم رج دکتن.

ق) ← * ؛ با) رج - هکردن /raj-hakerdən/ ؛ آ) ← * ؛ ن) رج هـاکردن /raj hākərdan/ ؛ ع) رج هـاکردن /raj-hākordan/ ؛

رجه-بیتن/rajə-baytən/ (مص.مر) : نشان و ردّ چیزی را یافتن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) رجّه بیتـن /rajjə baytan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) رجه بیتن /rajə baytan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

رجه په/raje-pe/ : ۱. جای پا . ۲. از طریق ردّ پا در تعقیب کسی بودن - از طریق ردّپا شکار را تعاقب نمودن .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛

رج-هدائـن/raj-hədāən/ (مـص.مـر) : نشـان دادن-راهنمایی کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) رجّه هدائن /rajjə hədāən/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) رج هـادائن /raj hādaan/ ؛ ع) رج هادان /raj-hādan/ ؛

رجه -رجه دار/raje-raje dār/ (ا.مـر) : درختانی که به ردیف کاشته شده باشند .

اغر) ← * ؛ ق) رج دکاشت /raj dəkāšt/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) رچه /račə/ ؛ قص) رجه دار /rajə-dār/ ؛ ت) رچه دار /račə-dār/ ؛ اشر) ← * ؛

رج - هرستائن/raj-hərəstāən/ (مص.مر) : صف ایستادن - به ستون شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) رج هرسـائن /raj hərəssāen/ ؛ بـا) ← * ؛ آ) رج هرسّائن /raj hərəssāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) رج بسّان /rač-bessān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رچ هسّن /rač-hessan/ ؛ اشر) رج ایستاردن /raj-istārdən/ ؛

رجه سر/raje sar/ (ا.مر) : بر بالای گردنه .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اک) ← * ؛

رجه-سر/rajə-sar/ (ا.مر) : ۱. روی طناب - روی بنـد . ۲. کنایه از: فردی که به بی‌راهه نرود .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ اشر) رجه نخ /rajə-nax/ ؛

رج - هکاردن/raj-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. نشان کردن . ۲. نشان چیزی را گرفتن . ۳. درست کردن کاری یا چیزی . ۴. پیدا کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) رج هاکردن /raj hākerdən/ ؛ با) رج - هکـردن /raj-hakərdən/ ؛ آ) رج هکـردن /raj hakərdan/ ؛ ن) رج هـاکردن /raj hākərdan/ ؛ ع) رج هاکردن /rač-hākordan/ ؛ قص) رجونه هکردن /rajunə-hakərdan/ ؛

رج -هکردن/raj-hakərdan/ (مص.مـر) : منظّم کـردن-ردیف کردن . نک : رج هکاردن .

ب) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) رچ در آردن /rač dar ārdən/ ؛ اشر) رج هـاکئردن /raj-hākoərdən/ ؛

رجه - گا/rajə-gā/ (ا.مـر) : راه باریک و تنگی که در مراتع سنگلاخ وجود دارد واحشام به سختی از آن عبور

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کنند .

ن) ←** ؛ع) ←** ؛

رجی/raji/ (ص) : گاو مادّه ای که آماده ی جفت گیــری باشد .

با) ←** ؛

رجی - کار/raji-kār/ (ا.مر) : از ابزار کشاورزی–ردیف کار . **نک** : رج کار .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ اشر) رجه کار /rajə-kār/ ؛

رج/rač/ (ص) : درست و ساخته و پرداخته . **نک** : رج .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ | گ) ←** ؛

رج/rač/ (ق) : دفعه–مانند: یک دفعه .

ت) ←** ؛

رج ببین/rač-babeyan/ (مص.مر) : ۱. درست شدن–ردیف شدن – جور شدن . ۲. ساخته شدن .

آ) رج بیّــن /raj bayyan/ ؛ع) ←** ؛ ت) رج بیتــن /rač beyten/ ؛

رج خوری/rač xori/ (ا.مــص) : مـهمانی دوره ای – بـه نوبت میهمانی دادن .

ت) ←** ؛

رچه/račə/ (ا./ا.مک) : ۱. حصار طبیعــی پوشـیده از شـاخه های سبز تمشک – پرچینی که در حاشیه‌ی مــرز بیــن دو زمین با بوته‌های خودرو درست شود. **نک** : اجر .

با) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ۱.←** ، ۲. رج /raj/ ؛

رچــه/račə/ (ا) : نـام منطقـه‌ای کوهسـتانی در دو هــزار شهرستان تنکابن .

با) ←** ؛

رج - هاکردن/rač-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. مرتّب کردن . ۲. جور کردن . **نک** : رج هکاردن .

آ) رج هــــاکردن /raj hākərdan/ ؛ ن) ←** ؛ ت) رج هکردن /rač-hakərdən/ ؛ | گ) رچا گودن /račā-gudan/ ؛

رچّه - پا/raččə-pā/ (ا.مر) : ردّپا–جای پا .

اغر) لنگ رج /lənge-raj/ ؛ آ) لینگه رج /lingə raj/ ؛ اشر)

←* ؛

رچْ هکردن/rač hakərdən/ (مص.مر) : آرایش–آراســتن . **نک** : آرا ویرا .

با) ←** ؛ع) رج هاکردن /rač-hākordan/ ؛ ت) ←** ؛

رچی/rači/ (ص) : گوساله ای که آماده برای آبستن شدن باشد .

ب) ←** ؛ ن) ←** ؛

رچیا/račeyā/ (ا) : راه باریکه‌ی جنگلی کــه محـل عبـور حیوانات است . محّل عبور–راه گذر.

س) ←** ؛ ق) ←** ؛

رچیا/račiyā/ (ا) : ۱. چوب هایی که دور تله ی پرندگان بر زمین فرو کنند تا پرنده به سوی تله هدایـت شـود . ۲. کنایه از: کاری را از روی بی میلی انجام دادن . نــک : ابکل پچار .

ق) پجــار /pəjār/ ؛ بـا) پچــــار /pečār/ ؛ ن) پیچــــارش /pičārəš/ ؛

رحمین/rahmin/ (ص.نس) : دارای رحم و مروّت .

اغـر) ←** ؛ بـا) رمیــن /ramin/ ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ ت) رحمین دل /rahmin-dəl/ ؛ اشر) رحیم /rahim/ ؛

رخ/rəx/ (ا.) : اسهال – حالت اسهالی . **نک** : رغ .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ | گ) رییخ /riyax/ ؛

رخ/rəx/ (ا.صو/ا.مص) : ۱. صدایِ خفیف . ۲. قـل دادن در سرازیری .

اغـر) ۱.←** ، ۲. رخ /rox/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. رخ /rox/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

رخ/rox/ (ا.مص/ا) : ۱. هرس کردن . ۲. برگ و جوانــه ی تازه روییده–ساقه ی جوانِ درخت .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بــا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) رخ /rəx/ ؛ ت) ←** ؛

رخ بزان/rox bezān/ (مص.مر) : جوانه زدن .

آ) رخ بزوئن /rex bazuan/ ؛ع) ←** ؛

رخ بزوئن/rox-bazuən/ (مص.مــر) : جوانــه زدن . نــک : روخ بزوئن .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) رخ بزوئن /rex buzuan/ ؛

رخ-بزوئن/rex bazoən/ (مص.مـر) : ۱. ریدن . ۲. ریده مالی کردن .

اغر) ←* ؛ ب) رغ بزوئن /rəq-bazuən/ ؛ ق) رغ بزوئن /rəq-bazuən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) رغ بزوئن /rəq-bazuan/ ؛ |ک) ریخ زان /riax-zān/ ؛

رخ-بییتن/rox-bayitən/ (مص.مر) : غلتیده شدن .

اغر) ۱.←* ، ۲. رخ بییتن /rəx bayitən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) رخ بیتن /rəx-baytən/ ؛ آ) رخ بیتن /rəx baytan/؛

رخ پخک/rex-pexak/ (ص.مر) : بسیار ریز .

آ) رخک /rexək/ ؛ ع) ←* ؛

رخت/rext/ (ا) : ۱. قیافه-ریخت . ۲. ظاهر . **نک** : اشکل – جس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ریخت /rixt/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ۱. رخت /rəxt/ ، ۲.←(قص) ؛ |ک) ←(قص) ؛

رخت/raxt/ (ا.) : رخت-لباس .

اغر) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

رخت بوردن/raxt-bavərdən/ (مص.مـر) : براساس یک رسم، پوشاکی که خانواده‌ی عروس پس از شیرینی خوران به خانه ی داماد برند . **نک** : پس غمچه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) رخت بوردن /raxt bavərdan/ ؛ ع) رخت بوردن /raxt-baverdan/ ؛

رخت - تنک - کر/raxt-tanək-kar/ (ا.ا) : ریسمانی که برای خشک کردن لباس مورد استفاده قرار گیرد .

اغر) رجه /rajə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

رخت - چو/raxte-ču/ (ا.مر) : چوبی که با آن بـر لباس خیسانده کوبند تا چرک از آن خارج شود . **نک** : جامه تو .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) چوب رختی /čub-raxti/ ؛ اشر) چوب رخت /čub-raxt/ ؛

رختخاب -بندی/raxtexāb-bandi/ (ا.مـر) : چادر شبی برای بستن رختخواب .

اغر) ←* ؛ با) رختخواب -بند /raxtexāb-band/ ؛ ن) رختخواب ون /raxtəxāb van/ ؛ |ک) رختخواب دود /raxtexāb-davad/ ؛

رخت رو/roxte-ru/ (ا.مر) : کنایه از: لباس .

ن) رخت رو /raxt-o-ro/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) رخت /raxt/؛

رختنه/raxtənə/ (ا.) : کنایه: از لباس .

ب) ←* ؛

رخته - جا/raxte-jā/ (ا.مر) : جالباسی . **نک** : جارختی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رخت جا /raxt-jā/ ؛ ق) رخته جا /raxtə jā/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) ←* ؛ |ک) جا رختی /jā-raxti/ ؛

رخته گر/rextə-gar/ (ص.فا) : آن که شغلش قالب ریزی است-ریخته گر .

اغر) ←* ؛ ع) ←* ؛

رخ - دکتن/rox-dakətən/ (مص.مر) : ۱. در غلتیدن . ۲. به گوش رسیدن صدایی خفیف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رخ بیتن /rex baytan/ ؛ ن) رخ هاکردن /rəx hākərdan/ ؛

رخ - دینگئن/rex-dingoən/ (مص.مـر) : اسهالی کردن جانوران از راه خوراندن خوراکی های ناسازگار .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رغن هکردن /reqən-həkordən/ ؛ ن) ریغن هاکردن /rəyqən-hākərdan/ ؛

رخ - رخ/rəx-rəx/ (ا.صو) : ۱. از اصوات- صدای چوب . ۲. صدای حرکت اشیای چوبی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

رخ - رخ - هدائن/rəx-rəx-hədāən/ (مص.مر) : صدایی که از کشیدن اجسام فلزّی بر سنگ ایجاد شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) رخ رخ هاکردن /rəx-rəx-hākerdan/ ؛ قص) رخ رخ هاکردن /rəx-rəx-hākerdan/ ؛

رخ رخی/rexrexi/ (ا.مر) : زنگوله ای که صدای بم داشته

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**) گیلی ، **پ**) پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

باشد .

ق) ←**؛ با) ←**؛ ن) ←**؛

رخ- رخی/rox-roxi/ (ا.مر) : گونه‌ای بازی با گردو در این بازی گردویی را می‌غلتانند تا به گردویی که در نشانه قرار دارد برخورد کند .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛

رخ-رو/rəx-ro/ (ا.مص) : به حرکت در آمدن .

اغر) ←**؛ ب) رکِ رو /rəke-ro/؛ آ) رخ رو /rəxə-ru/؛ ن) ←(آ)؛

رخ رویی/rəxə-roi/ (ا.مص) : اسهالی – شکم روی . **نک** : اشکم شویی .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ اشر) ۱.←** ، ۲. ریخه- رویی /rixə-roi/؛ |ک) شکم شویی /šakum-šuei/؛

رخ -رو-بییتن/rəxe-ru-baiytən/ (مص.مر) : پیوسته در حرکت بودن .

اغر) ←**؛ آ) رخ روبیتن /rəxə ru 9baytan/؛

رخس - ماری/raxos-mārəy/ (ا.مر) : بازی قایم باشک . **نک** : چش بیته کا .

ت) ←**؛

رخش - او - خار/raxš-o-xār/ (ا.مک) : نام مکانی در سواد کوه .

رخ - شور/rax-šur/ (ص.فا) : شوینده ی لباس-گازر .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) رخت شور /raxtšur/؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←(ق)؛ قص) ←**؛ اشر) ←**؛ |ک) ←(ق)؛

رخ شور لاک/rax-šur-lāk/ (ا.مر) : تشتی سفالین که در وسط آن سوارخی است تا پس از شست و شو، پس آب از آن خارج شود .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) رخت شورلاک /raxtšurlāk/؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ |ک) رخت شوری تشت /raxt-šuri-tašt/؛

رخف/raxef/ (ص) : رفیق-دوست - یار .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ ع) ←**؛

رخفی/raxefay/ : ۱. دوست کوچک من . ۲. رفاقت – رفیق بازی .

اغر) رخفی /raxefi/؛ ع) ←**؛

رخک/rexek/ : برآمدن صدای خفیف .

ب) ←**؛

رخ - کن/rax-kan/ (ا.مر) : رخت کن حمّام . **نک** : جامه کن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) رخت کن /raxt-kan/؛ ق) ←(س)؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←(س)؛ قص) ←**؛ ت) ←**؛ اشر) ←**؛ |ک) ←(ق)؛

رخکی/roxəki/ (ا.مر) : حالت غلتاندن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) ←**؛ با) ۱.←** ، ۲. رخکی /rəxəki/؛

رخن/rexən/ (ص.نس) : مکان در هم ریخته - جای ناهنجار .

ب) ←**؛ ن) ←**؛

رخن/rexən/ (ص.نس) : اسهالی . **نک** : چرن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) رغن /reqən/؛ ق) ←(س)؛ با) ۱.←** ، ۲.←(س)؛ آ) ←(س)؛ ن) ریغن /rəyqən/؛ ع) رغن /reqen/؛ ت) ←(ع)؛ |ک) ریخی /riyaxi/؛

رخن-پخن/rexən-pexən/ (ص.نس) : جای ریخت و پاش شده- مکان درهم ریخته .

ب) ←**؛

رخن – دکتن/rexən-dakətən/ (مص.مر) : اسهالی شدن. **نک** : رخن.

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) رقن /rəqən/؛ با) ←(ق)؛ ن) رغن بویین /reqən bavəyan/؛ |ک) ریخاکتن /riexā-katan/؛

رخنک/rəxənek/ (ا/ا.مص) : ۱. تلنگر . ۲. فضولی کردن .

ق) ←**؛ ن) ←**؛

رخنه/raxnə/ (ا) : ۱. شکاف-سوراخ .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ با) رخنه /rəxnə/؛ آ) ←(با)؛ ن) ←(با)؛ قص) ←(با)؛ |ک) لیک /lik/؛

رخنه/rexəne/ (ا) : ریشه .

اغر) رخه /rexə/؛ ب) ۱.←** ، ۲.←(اغر)؛ با) رخنه

/ruxənə/ ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

رخو/rexu/ (ص) : اسهالی .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رغوک /rəquk/ ؛ ق) رغو /requ/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ریغو /rəyqu/ ؛

رخوک/rexuk/ (ص.نس) : کسی که اغلب اسهال دارد- اسهالی .

اغر) ←* ؛ ب) رخن /rexən/ ؛ س) رغوک /requk/ ؛ ق) رغن /rəqən/ ؛ با) رغو /rəqo/ ؛ آ) رغن /reqən/ ؛ ن) ریغن /rəyqən/ ؛ ع) رغن /reqen/ ؛

رخوک - رخو/rexuk-rexo/ (ص.نس) : کسی که اسهال گرفته باشد .

اغر) ←* ؛ ق) رغن /rəqən/ ؛ با) رغو /reqo/ ؛ ن) ←(ق)؛

رخه/rexə/ (ا/ا.مص) : ۱. جوانه . ۲. جوانه زدن- از شاخه روییدن . **نک** : ترجه .

ب) ←* ؛ ق) رخ بزوئن /ruxbazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) رخ /rex/ ؛ اِک) کل /kal/ ؛

رخه/rexə/ (ا) : ریشه-ریشه ی درخت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رخ /rex/ ؛ اشر) ←* ؛

رخ - هاکردن/rox-hākerdan/ (مص.مر) : ۱. جوانه زدن درخت . ۲. غیبت کردن . ۳. زیر قول زدن . **نک** : چکو کاردن .

ق) رخ بزوئن /rux bazuən/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲.←* ؛ آ) رخ بزوئن /rex bazuan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) رخ زئن /rox zaan/ ؛

رخ-هدائن/rox-hədāən/ (مص.مر) : غلتاندن-قل دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رخ هدائن /rex hədāən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رخ هدائن /rəx hədāan/ ؛

رخه-رخه/rəxə-rəxə/ (ا.صو) : صدای کشیده شدن کفش بر روی زمین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رخ رخ /rəx-rəx/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛

رخ-هکاردن/rəx-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. برخاستن . ۲. صدای برخاسته از کشیده شدن جسمی بر جسم دیگر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) رخ بکردن /rəx bakərdən/ ؛ آ) رخ هکردن /rəx hakərdan/ ؛ ن) رخ هاکردن /rəx hākərdan/ ؛

رخی - بزوئن/roxi-bazoən/ (مص.مر) : قل دادن روی زمین .

اغر) ←* ؛ ق) رخک هدائن /rəxək hədāən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رخی بزوئن /rəxi bazuan/ ؛

رخیک/rexik/ (ا.) : حالت غلتاندن . **نک** : بن رخی .

ب) رخیک /roxik/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. رخک هدائن /rəxəkhədāən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛

رد/red/ (ص) : فریب کار-نیرنگ باز .

ق) ←* ؛ با) رند /rənd/ ؛

رد/rad/ (ا/ص) : ۱. دور -کنار . ۲. مرتّب -متوالی . ۳. رعد-صدای تندر .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. راد /rād/ ؛

رد/rod/ (ص) : رکّ و راست .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رود /rud/ ؛ با) رت /rut/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

رد-بئیین/rad-baeiyən/ (مص.مر) : عبور کردن-گذشتن .

ق) ←* ؛ آ) رد بیین /rad bayyan/ ؛ ن) رد بوبیین /rad bavəyan/ ؛

رد-بخارده - کفتل/rad-bəxārdə-kaftel/ (ا.مر) : **نک** : رج بخارده کفتل .

ب) ←* ؛

رد-بکارده - کفتل/rad-bakārdə-kaftəl/ (ا.مر) : **نک** : رج بخارده کفتل .

اغر) ←* ؛

رد- بکشیین/red-bakšiyən/ (مص.مر) : بر زمین کشیدنِ اجسام و یا اشیا .

اغر) ←* ؛ ب) لت بکشیین /lat-bakəšiyən/ ؛ ق) لد بکشین /lad bakəšiyən/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ آ) لت بکشیین /lat bakšiyan/ ؛ اشر) رد کشیدن /rad-kešidan/ ؛

رد بموئن/red bemuən/ (مص.مر) : ۱. مستعمل شدن-

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) امل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ضایع شدن . ۲. در هم و بر هم شدن .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) رد بموئن /rəd bəmuan/ ؛

رد-بواش/rad-bavās̄/ (ف.امـر) : ۱. دور شـو . ۲. بـگذر-عبور کن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) رد بـووش /rad bavus̄/ ؛ ن) ← * ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رت ببـش /rat-babas̄/ ؛ اشر) رد هابور /rad-hābur/ ؛ | ک) ردّابو /raddā-bu/ ؛

رد-بویین/rad-baviyən/ (مص.مر) : گذشتن-رد شدن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) رد بیّـن /rad-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) رد بیّـن /rad bayyan/ ؛ ن) رد بوئـن /rad bavəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رت بئـن /rat baan/ ؛ | ک) ردّابون /raddā-bon/ ؛

ردبیاردن/red biyārden/ (مص.مر) : ۱. سر در گم کردن . ۲. از هم پاشاندن . ۳. تباه ساختن-مستعمل گردانیـدن ابزار .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) رد بیاردن /rəd biyārdan/ ؛

ردبییه/rad-biyə/ (ص.مف) : **نک** : تا به تا .

ق) ردبییت /redbait/ ؛ با) رت بموئه /ret-bəmuə/ ؛

ردتّه/radattə/ (ا) : کج باران . **نک** : باددم - رتّه .

س) ← * ؛ ن) ردَه /raddə/ ؛ ت) رده /radə/ ؛ | ک) ←(ن) ؛

ردکـان/radkān/ (ا.مـک) : ۱. رادکـان . ۲. آبـادی ای در دامنه ی رشته کوه البرز و در جنوب غربی دراز نو . **نک** : رادکان .

اغر) ← * ؛

ردکپّلی/rad-kappəli/ (ا.مص) : جفت و جور در آمـدن از روی شانس و اتّفاق . اتفّـاقی - شانسـی - بـه نتیجـه رسیدن کاری از روی خوش اقبـالی و شـانس . **نـک** : رج بخارده کفتل .

ب) ← * ؛ با) ← * ؛

رد-کتن/rodakətən/ (مص.مر) : ۱. روان شدن . ۲. شـروع شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ردبین /rad bayən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رادکتـن /rādakətan/ ؛ ن) رودکتـــن /rodakətan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ | ک) ←(آ) ؛

ردّ-و-بد/radd-o-bad/ (ا.مص) : ۱. معامله کردن . ۲. ردّ و بدل کردن .

اغر) ← * ؛ ق) رتّ و بـدل /rattu badəl/ ؛ با) ردّ و بـدل /raddu-badəl/ ؛ ن) ← * ؛ قص) ← * ؛ | ک) ردّ و بـدل /raddo-badal/ ؛

رد-و-بد/rad-o-bad/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. دشنام - بد و بی‌راه - حرف نامربوط . ۲. معامله کردن .

اغر) ← * ؛ ب) بدورد /bado-rad/ ؛ ق) بدورد /badu rad/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ قـص) ← * ؛ | ک) ←(ب) ؛

رد-و-بد-بئوتن/rad-o-bad-bautan/ (مص.مـر) : دشـنام دادن .

اغـر) ← * ؛ ب) ردّ و بدبئتـن /raddo-bad-baotən/ ؛ س) رد و بد بـائتن /rad-o-bad-bāotən/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ قص) رد و بدبوتن /rad-o-bad-bautan/ ؛

رده/redə/ (ا) : روده .

اغر) ریه /reyə/ ؛ ب) ← * ؛ س) ریــه /riyə/ ؛ ق) ریـه /riyə/ ؛ با) ← * ؛ آ) ریئـه /riə/ ؛ ن) ۱. روده /rudə/ ، ۲.←(س) ؛ اشر) روده /rwodə/ ؛ | ک) روده /rodə/ ؛

ردّه/roddə/ (ص) : رُک-راست گو .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) رودد /rudd/ ؛ با) رتّه /ruttə/ ؛ قص) ← * ؛ اشر) ← * ؛

ردّه/raddə/ (ا) : لبه‌ی تیز کارد یا هر چـیز برّنـده . **نـک** : دمه .

ن) ← * ؛ ت) رده /radə/ ؛

ردّه/raddə/ : کج باران .

ن) ← * ؛ | ک) ← * ؛

ردهاکردن/rad hākerden/ (ص.مر) : ۱. رد کردن . ۲. دور کردن .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ردهــاکردن /rad-hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ | ک) ردّاگودن /raddā-gudan/ ؛

ردّه بتن/raddə baten/ (مص.مر) : هذیان .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (c̄ = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

ق) ←* ؛ با) ردّه بوتـن /raddə - botən/ ؛ ن) ردّه بوتـن /radde botan/ ؛

ردیف - کار/radif - kār/ (ا.ا) : وسیله ای برای ردیف کاشتن بذر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ *با)* ←* ؛ ن) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

ر–رک/ro-rək/ (ا.مر) : ۱. چیزهای ریزخانه . ۲. اثاثیّه ی خرد و ریز خانه .

ب) ۱.←* ، ۲. رک و رز /rəko-rez/ ؛ ق) رک و رز /reku rez/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *آ)* ←* ؛ | ک) چکه چی /čakə-či/ ؛

رز/rez/ (ص) : ۱. ریز . ۲. درّه . ۳. پرت‌گاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

رز/raz/ (ا.) : درخت انگور .

آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

رز/rez/ (ا.) : عملی در بافتن ریسمان .

ت) ←* ؛

رز/rez/ (ا) : صخره‌ایی که سنگ های آن ریزش کند .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

رزان/rezān/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان بیرون بشم چالوس . ۲. نام مرتعی در آمل .

رز بخردن/rez baxərdən/ (مص.مر) : فرو ریختن –از هم پاشیدن .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* رد بخردن /rəd baxərdan/ ؛

رز بکشین/raz-bakešeyan/ (مص.مر) : کنایه از: رگبار شدید و باران بی وقفه که به ساقه ی درخت انگور تشبیه می شود .

ع) ←* ؛

رز–بند/reze-bənd/ (ص/ا) : ۱. پای بند . ۲. بند و کتل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

رز–بویین/rez-baviyən/ (مص.مر) : کوفته شدن بدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رز–بیّن /rez-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* رزبیّن /rəz bayyan/ ؛ ن) رز بویئن /rez bavəyan/ ؛ قص) ریزبیّن /riz-bayyan/ ؛ ت) رزه بئن /rəzə-baan/ ؛ *اشر)* ریزهابیین /riz-hābiyən/ ؛ | ک) ریزا بون /rizā-bon/ ؛

رز–بیین/rez-biyən/ (مص.مر) : ۱. خرد شدن – ریزریز شدن . ۲. کوفته شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رزبیّن /rez bayyən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* رزبیین /rez bayyan/ ؛ ن) رزویئن /rez vəyan/ ؛ قص) ریزبیّن /riz-bayyan/ ؛

رز–چرده/raz-čardə/ (ا.مر) : برگ انگور . نک : انگور ولگ .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ | ک) رز ولگ /raz-valg/ ؛

رز دشنّیین/rez dašənniyən/ (مص.مر) : خرد کردن–ریز کردن .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

رز–دکتن/rez-dakətən/ (مص.مر) : سقوط کردن–سقوط از پرت گاه و صخره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

رز–دنه/rez-donə/ (ا.مر) : خرده برنج .

اغر) ۱.←* ، ۲. رزه دانه /rezə-dānə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رز دونه /rez-dunə/ ؛ ق) رز /rez/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ قص) ریز دونه /riz-dunə/ ؛ *اشر)* ریزه /rizə/ ؛ | ک) ←(قص) ؛

رز–رز/rez-rez/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. خرد خرد . ۲. جو پوست گرفته . **نک** : انجسن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) رزه رزه /rəzə rəzə/ ؛ | ک) ریز ریز /riz-riz/ ؛

رز–رز/rez-rez/ (ق.مق) : کم کم–اندک اندک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛

رز رز خونش/rez rez xunəš/ (ا.مص) : صدا و آواز زمزمه مانند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رز /rez/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ت) ←(ق) ؛

رز رمان/reze-ramān/ (ص.مر) : خرد و خمیر–له و لورده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رز–ورمن /rəz-o-ramon/ ؛ *با)*

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

← * * ؛

رز-سر/rez-sar/ (ا.مر) : مکان بلند و صخره ای کـوه کـه حالت ریزش داشته باشد .

ب) ← * * ؛ ق) رزه /rezə/ ؛ با) ← * * ؛ ن) رزش سر /rezəš sar/ ؛ |ک) رجه سر /rajə-sar/ ؛

رزشان پرجن/rez-šan-parjən/ (ا.ا) : الک آردِ که سوراخ آن ریز باشد.

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛

رزغه-دکتن/rəzqə-dakətən/ (مص.مر) : برانگیختـه شدن-تحریک شدن .

ب) ← * * ؛

رزغه-دینگنن/rezqə dingoən/ (مص.مر) : تحریک کردن-برانگیختن .

ب) ← * * ؛

رزک/razak/ (ا.مک) : از توابع دهستان میـان رود پایین نور .

رزک/rezək/ (ص.نس) : ریـزه - بسیار ریـز . ۲. ابـزار و اشیا کوچک .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) رزه /rezə/ ؛ با) ← * * ؛ ن) رزک /rezak/ ؛ قص) ریز /riz/ ؛

رز-کاردن/rez-kākrdən/ (مص.مر) : ریـز کـردن-خـرد کردن .

اغر) ← * * ؛ ب) رز هکـاردن /rez-həkārdən/ ؛ س) رز-هـاکردن /rəz-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. رز هکـردن /rez-hakərdən/ ، ۲. رزهـاکردن /rez-hākərdən/ ؛ آ) رز هکردن /rəz hakərdan/ ؛ ن) رزهاکردن /rəz hākərdan/ ؛ ت) رزهکردن /rəz hakerdən/ ؛ |ک) ریزا گودن - /rizā - gudan/ ؛

رزک-پزک/rezək-pezək/ (ص.نس) : چیزهـای خـرد و ریز . نک : زرک .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) رزمز /rez mez/ ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) رزک پزک /rezak pəzak/ ؛

رز- کر/rez-kar/ (ص.فا) : ریز کننده-خرد کننده .

س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) ← * * ؛

رز کنار/razə-kənār/ (ا.مک) : از توابـع دهسـتان جـلال ازرک جنوبی بابل .

رزم/razəm/ : به کار و حرکت در حال پیشرفت گویند .

با) ← * * ؛

رز-مقوم/rez-meqom/ (ا.مر) : رز + مقـوم - ریـز مقـام معادل ترانه و هم چنین گوشه در موسیقی بومی .

رز مقوم در لغت به معنی مقام کوچک اسـت امـا در منـاطق تبری زبان به آن دسته از نغمـات سـازی و یـا آوازی گفتـه می‌شود که در ابتدا یا میانه و یا انتهای مقامی خاص نواخته و یا خوانده شود. ریز مقام ها نسبت به مقـام خـود از شـتاب تندتری برخودارند. در مناطق شرقی مازندران انواع ترانـه هـا (کیجاجان ها) نیز با عنوان رزمقوم شـناخته می‌شـود . نـگاه شود به مقام و کیجاجان.

رزمون/raz-mun/ (ا.مک) : نـام دهکـده ای در بـالا لاریجان آمل .

رزمی/razmi/ (ص.نس) : رسمی -بومی - محلّی .

ب) رسمی /rasmi/ ؛ ق) ← * * ؛ با) رسـمی /rəsmi/ ؛ ن) ←(ب) ؛ |ک) ←(ب) ؛

رزمی/razmi/ (ا) : نوعی پنبه با غوزه های کوچک .

اغر) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) رزه گله کا /rezə-gələkā/ ؛

رزمی لله/razmi-lalə/ : نک : رسمی لله .

ق) ← * * ؛

رزن/razən/ (ا.مک) : از توابع دهستان تیرستاق نور .

رزو/rezo/ (ا.مک) : چشـمه ای در غـرب در از نـوی بالاجادّه .

رز-و-پاش/rez-o-pāš/ (ا.مر) : اسباب خانه-لوازم جزیی خانه .

اغر) ← * * ؛ ق) ۱. رزورو /rezuru/ ، ۲. رزوجاله /rezu jāle/ ؛ با) رک ورز /rəku rəz/ ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) ریـزه پـات /rizə-pāt/ ؛ اشر) ریزو پاش /riz-o-pāš/ ؛

رزوجاله/rezujāle/ (ص.مر) : خرد و ریز .

ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛

رز و رمان/rez-o-ramān/ (ص.مر) : خورد و خمیر-کوفته شده . نک : جرید پرید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

رز–و–رمان–هکاردن/rez-o-ramān-həkārdən/ (مص.مر) : ضربه زدن–داغان کردن–شکستن و خرد کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رزهاکردن /rez hākərdən/ ؛ آ) ۱. رزورمان هکردن /rəzu-ramān-hakərdən/ ، ۲. رزورمان هاکردن /rezu-ramān-hākərdən/ ؛

رز–و–رمن–بویین/rez-o-ramon-baviyən/ (مص.مر) : ۱. خرد شدن . ۲. کوفته شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رز بین /rez bayen/ ؛ با) رز و رمن بیین /rez-o-ramən bayyən/ ؛

رزو رو/rezu ru/ (ص.مر) : خرد و ریز .

ق) ←* ؛ با) رزوپیز /rəzu-piz/ ؛ آ) ←* ؛ ن) رز و رو /rez-o-ro/ ؛

رزوله/rezulə/ (ا.مک) : چشمه ای در روستای یخ کش بهشهر .

رزه/razə/ (ا) : زنجیر درب های قدیمی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

رزه/rezə/ (ص) : ۱. ریزه . ۲. برنج های شکسته شده که کوچکتر از نیم دانه است و به عنوان خوراک مرغ و جوجه مورد استفاده قرار گیرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) رزه /rəzə/ ؛ | گ) شوکور /šukor/ ؛

رزه/raze/ (ا) : تیرکمان دو شاخه ای . **نک** : رزین .

س) رزین /rezin/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. رزین /rəzin/ ؛ ن) رزین /razin/ ؛

رز–هاکردن/rez-hākerden/ (مص.مر) : ۱. ریز کردن–خورد کردن . ۲. شکستن .

اغر) رز هکاردن /rez həkārdən/ ؛ ب) رز هکاردن /rez - həkārdən/ ؛ با) ۱. رز هکردن /rez hakərdən/ ، ۲. رزهاکردن /rez-hākərdən/ ؛ آ) رز هکردن /rəz hakərdan/ ؛ ن) رزهاکردن /rəz hākərdan/ ؛ قص) ریزهکردن /riz - hakərdan/ ؛ ت) رزه هکردن /rəzə hakərdən/ ؛ | گ) ریزا گودن /rizā-gudan/ ؛

رزه–بویین/rezə-baviyən/ (مص.مر) : خرد شدن– ریز شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رزبین /rez bayən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رزبیّن /rəz bayyan/ ؛ ن) رز بویئن /rəz bavəyan/ ؛ قص) ریزبیّن /riz-bayyan/ ؛ ت) رزه بئن /rəzə baan/ ؛

رزه–پول/rezə-pul/ (ا.مر) : پول خرد–سکّه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ریزه پول /rizə-pul/ ؛

رز–هشنّین/rez-hašanniən/ (مص.مر) : ریز ریز کردن .

ق) ←* ؛ با) ۱. رزهکردن /rəz hakərdən/ ، ۲. رزهاکردن /rəz-hākərdən/ ؛ آ) رزهکردن /rəz hakərdan/ ؛ ن) رزهاکردن /rəz hākərdan/ ؛ ع) ریز هکردن /riz - hakərdan/ ؛

رزه - کاری/rezə-kāri/ (ا.مص) : ظریف کاری–انجام دادن کارهای ظریف مانند زرگری .

اغر) ←* ؛ ق) رزکاری /reze kāri/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ریزه کاری /rizə-kāri/ ؛ اشر) ←(قص) ؛

رزه مالی/rezə-māli/ (ا) : از نغمات مراسمی . **نک** : ریزه کاری .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رزه هاکردن/rezə hākerden/ (مص.مر) : جفت کردن درب–کلون درب را بستن .

ق) ←* ؛ با) ۱. رزه هکردن /razə - hakərdən/ ، ۲. رزه هاکردن /razə-hākərdən/ ؛ ن) رزه هاکردن /razə hākərdan/ ؛

رزه–هکاردن/rezə-həkārden/ (مص.مر) : خرد کردن پول .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رزه هاکردن /rezə-hākerdən/ ؛ ق) رزهاکردن /rez hākerden/ ؛ با) ۱. رزهکردن /rez-hakərdən/ ، ۲. رزهاکردن /rez-hākərdən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. رزهکردن /rez hakərdan/ ؛ ن) رزهاکردن /rez hākərdan/ ؛ قص) ریزهکردن /riz-hakerdan/ ؛ اشر) ریزه هاکئردن /rizə-hākoərdən/ ؛

رزیا کلا/raziyā-kəlā/ (ا.مک) : از محلّه های قدیمی شهرستان بابل .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

رزین/rezin/ (ا) : تیرکمان کشی که برای شکار پرنـده از آن استفاده کنند . **نک** : کیش تفنگ .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) رزیـن /rəzin/ ؛ ن) رزین /razin/ ؛ ت) ← * ؛ | ک) لاستیک /lāstik/ ؛

رزین پوس/razin pus/ (ا.مر) : محلّ قرار دادن سـنگ در تیرکمان .

آ) رزین پوس /rəzin pus/ ؛ ع) ← * ؛

رزین دوقاله/razin do qāle/ (ا.مر) : دوشاخه‌ی تیرکمان .

ع) ← * ؛

رزین دون/razin daven/ (ا.مر) : نـوار بـاریک لاسـتیکی برای بستن سر و ته زه لاستیکی به پوست و دو شـاخه ی تیر کمان .

ع) ← * ؛

رس/ros/ (ا) : قدرت – نیرو–مایه .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ قص) ← * ؛

رس/res/ (ا) : نخی که با الیاف کنف بافته شـود و بیشـتر به عنوان سربند کیسه‌ی گونی مورد استفاده قرار گیرد. **نک** : رسه.

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛

رسا/resā/ (ص) : کامل – به اندازه .

اغر) ← * ؛ ع) ← * ؛

رسئن/reseən/ (مص) : **نک** : برسیین – برستیین .

ت) ← * ؛

رسبا/rəsbā/ (ص) : رسوا .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) رسـپا /respā/ ؛ ق) رسـوا /resvā/ ؛ بـا) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. رسـوا /rəsvā/ ؛ ن) ۱.← * ، ۲.←(آ) ؛ ع) ← * ؛ قـص) ← * ؛ ت) رسـوا /rosvā/ ؛ اشـر) ← * ؛ | ک) ←(ت) ؛ پ) رسـواک /rusvāk/ ؛

رسبا–بویین/rəsbā-baviyən/ (مص.مر) : رسوا شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) رسپابیّن /respā-bayyən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) رسـوابیّن /rəsvā bayyan/ ؛ ن) رسـبابویین /rəsbā-bavəyan/ ؛ قص) رسبابیّن /rəsbā-bayyan/ ؛ ت) رسوابئن /rosvā baan/ ؛ اشر) رسباهابیین /resbā - hābiyən/ ؛ پ) رسواک شوتن /rusvāk šutən/ ؛

رسبان/rəsbān/ (ا) : ریسمان– طناب .

اغر) ← * ؛ ب) رسمن /resmon/ ؛ ق) رسن /rasən/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) ←(ب) ؛ | ک) لافند /lāfand/ ؛ پ) رسن /rasan/ ؛

رسبا-هکاردن/rəsbā-həkārdən/ (مص.مر) : رسوا کردن .

اغـر) ← * ؛ ب) رسـوا هکـردن /rəsvā-həkordən/ ؛ ق) رسـواهاکردن /resvā hākərdən/ ؛ بـا) ۱.←(ق) ، ۲. رسواهکردن /rəsvā-hakərdən/ ؛ آ) رسـوا هکـردن /rəsvā hakərdan/ ؛ ن) رسـواهاکردن /rəsvā hākərdan/ ؛ قص) رسـبا هکـردن /rəsbā-hakerdan/ ؛ اشـر) رسـبا هـاکئردن /resbā-hākoərdən/ ؛

رسبای کلا/rəsbāye-kəlā/ (ا.مر) :

کلاه مخصوص و مضحک که از پر پرندگان و پارچـه هـای کهنه درسـت مـی شـد و بـر سـر کسـی کـه مـی بایسـت مضحکه‌ی عام قرار گیرد مـی‌گذاشـتند و در کـوی و بـرزن می‌گرداندند.

رسبایی/rəsbāyi/ (ا.مص) : رسوایی .

اغر) ← * ؛ ب) رسوایی /rəsvāi/ ؛ س) رسپایی /respāi/ ؛ ق) رسوایی /resvāi/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱.← * ، ۲. رسـوایی /rəsvāyi/ ؛ ن) ۱.← * ، ۲.←(آ) ؛ قـص) ← * ؛ ت) رسوی /rosvey/ ؛ اشر) ← * ؛ | ک) روسوایی /rusvāyi/ ؛ پ) رسواکی /rusvākīh/ ؛

رست/rasət/ (ا.) : سهم–قسمت .

اغر) ۱.← * ، ۲. رسد /rasəd/ ؛ آ) ← * ؛ ت) ← * ؛

رسـت هکـردن/rasət hakərdən/ (مـص.مـر) : قسـمت کردن–تقسیم کردن .

اغر) رسد هکاردن /rasəd həkārdən/ ؛ آ) رسـت هـاکردن /rasət hākərdan/ ؛ ت) ← * ؛

رسخته/ro-soxtə/ (ش.ج) : نوعی نفریـن بـه معنـای روح سوخته .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) رسّـخته /ros-soxtə/ ؛ ق) روسّاخته /russaxtə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲.←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) ←(س) ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (c̄ = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

رسد/rasəd/ (ا) : سهم–اندازه–قسمت .

اغر) ۱.←* ، ۲. رسد /rəsəd/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. رست /rasət/ ؛ ن) رسد /rasad/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) رست /raset/ ؛ *اشر)* ←(ن) ؛

رسد–کر/rasəd-kar/ (ص.فا) : تقسیم کننده–بخش کننده–مقسّم .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) رسدکر /rasad kar/ ؛

رس دکشیین/res-dakšiyən/ (مص.مر) : ۱. به نخ کشیدن ماهی و یا برخی اقلام نباتی و غذایی . ۲. ردیف کردن . **نک** : رسه هکاردن .

ب) ←* ؛ *آ)* ←* ؛

رسفان/resfān/ (ا) : **نک** : رسن .

اغر) ←* ؛

رسکت/resket/ (ا.مک) : از توابع دهستان پریم ساری .

رسگ/resg/ (ا) : نوعی موش .

قص) ←* ؛

رس گاله/rəs - gālə/ (ا.مر) : نوعی طناب که از الیاف گیاهی خاص، به نام گاله درست شود . **نک** : گاله .

اغر) ←* ؛ *با)* ←* ؛

رسل – مالی/rasol-māli/ (ا.مص) : اظهار درستی و امانت داری در معامله .

اغر) ←* ؛ ق) رسن مالی /rasən māli/ ؛ *قص)* ←* ؛

رسم/rasm/ (ا.) : آیین –قاعده – شیوه .

اغر) ←* ؛ *آ)* ←* ؛

رسّم/rəssam/ (ا) : ۱. رستم نامی برای مردان . ۲. کنایه از: زورمند .

اغر) رستم /rəstəm/ ؛ ب) ۱.←*(اغر)* ، ۲. روستم /rustəm/ ؛ س) رستم /restəm/ ؛ ق) رسّم /ressem/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ *قص)* ←(ق) ؛ ت) رسم /rosom/ ؛ گ) روستوم /rustum/ ؛

رَسم/rasm/ (ا.مک/ا) : ۱. نام مرتعی در حوزی شهرستان آمل .

رسّم–آخر/rəssam-āxər/ (ا.مک) : مرتعی در کنار راه مال‌روی سی سنگان به کجور .

ن) ←* ؛

رسمان/resmān/ (ا) : ۱. ریسمانی که با آن شاخ گاو و گوساله را بندند . ۲. طناب . **نک** : چمنه – رسن .

اغر) ←* ؛ ب) ریسمون /rismun/ ؛ ق) ۱. رسن /rasən/ ، ۲.←(ب) ؛ *با)* ←(ق) ؛ *آ)* رسن /rasən/ ؛ ن) ←(آ) ؛ *اشر)* ←* ؛ گ) لافند /lāfand/ ؛

رسمان–باز/resmān-bāz/ (ص.فا) : بند باز–کسی که بر روی طناب حرکات نمایشی انجام دهد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رسمون – باز /resmun-bāz/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ *آ)* ریسمون باز /rismun bāz/ ؛ ن) ←(س) ؛ گ) لافند باز /lāfand - bāz/ ؛

رسّم باز/rossam bāz/ (ص.فا) : بندباز .

اغر) رسمان باز /resmān - bāz/ ؛ ع) ←* ؛

رسّم دارمله/rəssəm dār malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان دشت سر بخش مرکزی آمل .

رسّم – رود/rəssam-rud/ (ا.مک) : از توابع دهستان ناتل کنار نور .

رسم–رودبار/rasme-rudbār/ (ا.مک) : از توابع دهستان پشت کوه ساری–رسم روار .

رسم زنّی/rəsem zənni/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در چالوس .

رسّم قلّه/ressem qallə/ (ا.مک) : غاری قدیمی نزدیک رستم قلعه ی بهشهر .

رسّمکلا/rəssemkəlā/ (ا.مک) :

رستم کلا از دهکده های قره طغان اشرف (بهشهر) است که در جنوب جاده‌ی اصلی ساری به گرگان، میان نکا و کوسان (کوهستان) بنا شده است. این دهکده سه محلّه به نام‌های: سید محله، زاتی محله و اسبو محله دارد و روی هم رفته دهکده ای بسیار آباد و مردمی کوشا دارد. سامان غربی آن نهر خشک شورش بِکَت، سامان شرقی آن نهر خشک شورش گرجی محله، سامان جنوبی آن جنگل و سامان شمالی آن زمین های زراعتی قراتپّه و حسین آباد است. ۲ . از توابع دهستان کیاکلای قائم شهر

رسم هاکردن/rasm-hākordan/ (مص.مر) : آیین نو

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گذاشتن-رواج دادن-بدعت گذاشتن .

اغر) رسم هکاردن /rasm-həkārdən/ ؛

رسمی/rasmi/ (ص.نس) : محلّی - بومی - اهلی مانند: رسمی گو یعنی گاو بومی و اصیل .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رزمی /razmi/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) رسمی /resmi/ ؛

رسمی لله/rasmi - lalə/ (ا.مر) : نوعی نیشکر بومی که به آن شکر سرخ گویند .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

رسن/rasən/ (ا) : ریسمان - طناب .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. رسمون /resmun/ ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) رسمان /resmān/ ؛ پ) رسن /rasan/ ؛

رسن باز/rasənbāz/ (ص.فا) : بازی گر و مجری اصلی بازی در ریسمان بازی . **نک** : ریسمون بازی .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. ریسمون باز /rismun - bāz/ ؛ س) ریسمون باز /resmun-bāz/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ | گ) لافند باز /lāfand-bāz/ ؛

رسن باز

رسن-بزئن/rasən-bazoən/ (مص.مر) : ۱. در اصطلاح متر کردن زمین را گویند-متراژ کردن . ۲. کمند انداختن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رسن بزوئن /rasən-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) رسن بزوئن /rasən bazuan/ ؛ قص) رسن بزوئن /rasən-bazoan/ ؛

رسن-پشتی/rasən-pešti/ (ا.مر) : وسیله ی هیزم کشی شامل ریسمان، چوب اهرم و یک لباس کهنه- نوعی روش حمل هیزم .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

رسن-سری/rasən-sari/ (ا.مر) : شاگردانه ای که به هنگام خرید و فروش دام پرداخت شود .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) اوسال سری /osāl sari/ ؛ | گ) لافند سری /lāfand - sari/ ؛

رسن کا/resen-kā/ (ا.مر) :

از انواع بازی. بازی‌کنان حدوداً به تعداد ده نفر در هر دسته تقسیم می شوند. دسته ی اول در یک طرف طناب محکم و کلفتی قرار می گیرند و دسته ی دوم در طرف دیگر آن. در قسمت وسط این طناب، بر روی زمین، خطی می کشند و بعد با شروع بازی از طرف داور طناب ازدو سو و از طرف هر دو دسته، کشیده می شود. دسته ی پیروز، گروهی است که بازی‌کنان دسته ی دیگر را، کشان کشان از خط وسط به سمت خود بکشاند و عبور دهد. این دسته پس از پیروزی از بازنده‌ها، سواری گیرد.

رسن لنگر/rasən-langər/ (ا.مر) : ۱. چوبی بلند به درازای سه تا چهار متر که بند بازان از آن جهت ایجاد تعادل در روی طناب استفاده می کنند . ۲. به آرامی و تفرّج کنان به جایی رفتن .

اغر) رسن لنگر /rasən langər/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛

رسن مالی/rasən māli/ (ا.مص) : عقد معامله برحسب اعتماد .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

رسنن/resənen/ (مص) : فرستادن . **نک** : برستین .

ق) برسنیین /barəsənniyən/ ؛ با) ←(ق) ؛ ت) ←** ؛ | گ) رسانین /rasāniyan/ ؛

رسوا/rəsvā/ (ص) : رسوا . **نک** : رسبا .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رسپا /respā/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) رسبا /resbā/ ؛ ت) رسوا

/rosvā/ ؛ اشر) ←(قص) ؛ پ) رسواک /rusvāk/ ؛

رسوایی/rəsvāi/ : رسوایی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ | گ) روسوایی /rusvāi/ ؛ پ) رسواکیها /rusvākihā/ ؛

رسوان/resvān/ (ا) : نک : رسمان .

اغر) ←* ؛

رسوا هاکردن/resvā hākərdən/ (مص.مر) : رسوا کردن .

ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. رسوا هکردن /rəsvā-hakərdən/ ؛ آ) رسبا هکردن /rəsbāhakərdan/ ؛ ن) رسواهاکردن /rəsrā-hākərdan/ ؛ | گ) روسوا گودن /rusvā-gudan/ ؛

رسه/resə/ (ا) : بافه ی شالی و غیره – بافه های تزیینی که از خوشه های برنج و گندم درست شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) رسه /rəsə/ ؛ | گ) ریسه /risə/ ؛

رسه/resə/ (ا) : دسته دسته شدن گوسفندان در اثر باد و رعد و برق . **نک** : بلیک .

اغر) ←* ؛ با) بلیک /bəlik/ ؛ ن) ←* ؛ ت) رسی /rəsi/ ؛ اشر) ←* ؛

رسه–دکتن/resə-dakəten/ (مص.مر) : پشت سرهم شدن–به ردیف شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ریسک بکشیین /resik bakešiyən/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) رسه دکتن /resə dakətan/ ؛ ت) رسی دکتن /resi-dakətən/ ؛

رسه گنّکا/rese-gonnəkā/ (ا.مر) : توده ی نخ پشمی .

رسه هاکردن/rəsə hākərdən/ (مص.مر) : رشته رشته کردن .

ب) رس دکشیین /res-dakšiyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) رسه هاکردن /resə-hākərdan/ ؛

رسه – هکاردن/resə-həkārdən/ (مص.مر) : به رشته و نخ کشیدن . **نک** : رسه هاکردن .

ب) ←* ؛ ق) رسه هاکردن /rəsə hākerdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) رسه هاکردن /resə-hākərdan/ ؛ ت) رسه هکردن /rəsə hakerdən/ ؛

رسی/rəsi/ : ردیف هم .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) رسّی /rəssi/ ؛ ت) ←* ؛

رسی/rəsi/ (ا) : رشته های مخروطی شکلی که به هنگام بهار بر درخت گردو و برخی درختان دیگر روید. سنبله‌ی درخت . **نک** : آغوزرسی .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. ریسی /risi/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) رسه /rese/ ؛ اشر) ۱. رسو /resu/ ، ۲. ریسو /risu/ ؛

رسی/resi/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سواد کوه .

رسی بیّن/resi-bayyən/ (مص.مر) : ردیف شدن–منظّم شدن .

اغر) رسه دکتن /resə daketən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) رسه بویین /resə bavəyan/ ؛ ت) رسی بئن /resi baan/ ؛

رسیده/rasidə/ (ص) : بالغ .

ق) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) رسید /rasid/ ؛

رسی – رسی/rəsi-rəsi/ (ا.مر) : بازی آفتاب مهتاب یا چرخ ریسک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

رسی–رسی–پمبه–رسی/rəsi-rəsi-pambə-rəsi/ (ا.مر) : بازی آفتاب مهتاب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

رسیک/resik/ (ص) : به دنبال هم–پشت سر هم . **نک** : دم رسه .

اغر)←*؛ ب)←*؛ ق)←*؛ با) ←*؛ پ)رستک /rastak/ ؛

رسیک بکشیین/resik bakešiyen/ (مص.مر) : نک : رس دکشیین .

ب) رس بکشیین /res-bakšiyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رش/raš/ (ا) : ۱. مایع غلیظ – مایعی که با برخی مواد و املاح مخلوط شده و غلیظ شود . ۲. بز قهوه ای رنگ . ۳. رنگ بور و تیره .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

رش/roš/ (ا.مص/ا) : ۱. به حرکت درآمدن – راه افتادن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

۲. اصطلاحی در بازی های کتولی به معنای سد بستن و مانع شدن .
س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) ←** ؛

رش/rəš/ (ا) : زخمی که عفونت و چرک آن جاری شود - زخم عفونی . عضو زخمی و ناسور.
ق) ←** ؛ پ) رش /rəs/ ؛

رش/raš/ (ص) : گاو سیاه رنگ .
با) ←** ؛ آ) ←** ؛

رش/raš/ : رنگ قهوه ای روشن .
ن) ←** ؛

رش-بکشیین/roš-bakəšiyən/ (مص.مر) : ۱. روان شدن - جاری بودن . ۲. به حرکت درآمدن حشرات و خزندگان. **نک** : رش.
ب) ←** ؛ س) رش بکشیین /roš-bakšiyən/ ؛ ق) رش بکشیین /ruš bakəšiyən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) رش بکشیین /roš bakəšian/ ؛

رشبیا/rašbiyā/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی لفور سوادکوه .

رش-بیتن/roš-bayitən/ (مص.مر) : ۱. روان شدن . ۲. به راه افتادن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رش بیتن /roš - baytən/ ؛ ق) روش هایتن /ruš hāytən/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲. روش هیتن /ruš-hāytən/ ؛ آ) روش بیتن /ruš-baytan/ ؛ ن) روش دکتن /roš - dakətan/ ؛

رش-بیین/roš-biyən/ (مص.مر) : ۱. در حال کار کردن . ۲. روان و جاری بودن .
ب) ←** ؛ ق) رش دیّن /ruš dayyən/ ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛

رشتاک/roštāk/ (ا) : شاخه ی نورسته .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛ قص) وشت /vašt/ ؛

رشته زنی/raštə zani/ : بند انداختن - اصلاح زنانه .
ت) ←** ؛ ک) ←** ؛

رشته - کاردن/reštə-kārdan/ (مص.مر) : ۱. تابیدن . ۲. گلوله کردن نخ .
اغر) ←** ؛ ق) رشته هاکردن /raštə hākərdən/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲. رشته هکردن /raštə-hakərdən/ ؛ ن) رشته هاکردن /rəštə-hākərdan/ ؛ قص) بریشتن /barištan/ ؛

رشتی/rašti/ (ص) : ۱. بز ماده ی سیاه رنگ . ۲. اهلِ رشت .
ب) ←** ؛

رش-تیکا/raš-tikā/ (ا.مر) : توکای خال خالی-پرنده‌ای به اندازه‌ی توکا با گردنی سیاه . **نک** : اسبه سرت .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رشت -تیکا /rašt-tikā/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲. برجی-تیکا /barji-tikā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ ن) ←** ؛ اشر) توکّا /rukkā/ ؛

رش-جونکا/raš-junkā/ (ا.مر) : گاو نر تخمی جوان با رنگ قرمز و رگه های سیاه .
ب) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛

رش-خر/raš-xar/ (ص.مر) : کنایه از: آدم زبان نفهم .
ب) ←** ؛ س) رشه خر /rašə-xar/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←(س)؛

رش-تیکا

رشخن/rešxan/ (ا) : ۱. فریب و تمسخر . ۲. فریفتن با وعده و عید .
اغر) ۱.←** ، ۲. رخشن /rəxšan/ ؛ ت) ←** ؛

رشخن تاتال/rešxan-tā-tāl/ (ا.مص) : فریب دادن کسی توأم با تمسخر .
اغر) رشخند تیتال /rəšxand-titāl/ ؛

رشخن تیتال/rešxan-titāl/ (ا.مص) : با چرب زبانی و وعده و وعید کسی را فریفتن-شیره مالیدن . **نک** :

آوانوشت : (ا = a) (ا = فتحه کوتاه = ə) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (أو = aw) (او = ow)

رشخن تاتال.

ب) ←* ؛

رشخند/resxand/ (ا.مص) : ۱. کسی را با زبان بازی فریفتن . ۲. ریشخند–پوزخند .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رشخن /resxan/ ؛ س) ←* ؛ با) رخشن /raxsan/ ؛ ن) رشخن /rəs-xan/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) رشخند /rəsxand/ ؛ آک) ریشخند /ris-xand/ ؛

رشدان/rošdān/ (ا.مک) : نام امام زاده ای در حوالی دهکده‌ی نوشای تنکابن .

رش–دکتن/roš-dakətən/ (مص.مر) : ۱. حرکت کردن . ۲. خزیدن . ۳. مشغول به کار شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) روش بکشیین /ruš bakəšiyan/ ؛ اشر) رش هاکئردن /roš-hākoərdən/ ؛

رش – دکف/roš-dakəf/ (ف.امر) : ۱. حرکت کن–راه بیفت. ۲.بخز .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) روش دکف /ruš dakəf/ ؛ اشر) رادکّو /rā-dakku/ ؛ آک) رادکی /rā-daki/ ؛

رُش دو/roše-du/ (ا.مر) : دوغ تازه‌ی از دوشان گرفته شده . نک : دوشان.

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

رش–دینگئن/roš-dingoən/ (مص.مر) : ۱. به حرکت در آوردن–روانه کردن . ۲. روانه شدن .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) روش دینگوئن /ruš-dinguən/ ؛

رش–سیارش/raš seyārəš/ (ص.مر) : گاو سیاه رنگ .

ع) ←* ؛

رشک/rəšk/ (ا) : تخم شپش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رشک /rešk/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

رش–کاردن/roš-kārdən/ (مص.مر) : ۱. حرکت کردن . ۲. روان شدن .

اغر) ←* ؛ ب) رش هکاردن /roš-həkārdən/ ؛ ق) روش دکتن /ruš daketən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱. روش هاکردن /ruš hākərdan/ ، ۲. روش بکشیین /ruš bakšiyan/ ؛

رشک–دکتن/rešk-daketən/ (مص.مر) : آلوده شدن به تخم شپش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رشک دکتن /rəšk dakətan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رشک دکتن /rəšk dakətən/ ؛ آک) رشک دکتن /rašk-dakatan/ ؛

رش–کمر/raš-kamər/ (ص.مر) : گاوی که به رنگ سفید و قهوه ای باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رش – گو/raš-go/ (ا.مر) : گاوی به رنگ قرمز سیر با لکّه‌های سیاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ آک) ←* ؛

رشمه/rašmə/ (ا) : ۱. بافته ای رشته مانند که برخی از تفنگ داران و مردان جنگلی و نظامی بردوش گذارند . ۲. کمربند بافته از نخ ابریشم .

ب) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ریشمه /rišmə/ ؛

رشمه/rašmə/ (ص.مف) : تنیده شده – با هم بافته شده . نک : هچی غرس .

قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

رشمی/rašmi/ (ا) : ۱. گاو محلّی . ۲. حیوان محلّی در مقابل گاو گالشی و کوهی . نک : رسمی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رزمی /razmi/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) رسمی گو /rasmi-gu/ ؛

رش ناز/raš-nāz/ (ا) : نامی برای گاو .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رشنق/rašneq/ (ص) : رشنیق– فرد غیر سیّد .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رشنخ /rašnəx/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

رشوک/rašuk/ (ا.مک) : نام مرتعی در ولویی سوادکوه .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

رشوکه - قل/rešuke-qol/ (ا.مک) : تپّه ای در جنوب آلاشت .

رشه/rešə/ (ا) : ۱. ترکیب ماک با شیر پس از مایه گرفتن، اوّلین شیری که پس از زاییدن گاو دوشیده شود . ۲. ریشه . **نک** : آغوز شیرماک .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) شسه /šəsə/ ؛ع) رشه /rašə/ ؛ اشر) ← * ؛

رشّه/rašše/ : رسته– ردیف .

ق) ← * ؛ پ) رستگ /rastak/ ؛

رش-هدائن/roš-hədāən/ (مص.مر) : با دست ضربه وارد ساختن . **نک** : توش هدائن .

اغر) ۱.← * ، ۲. توش هدائن /toš hədāən/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ← * ؛

رش-هکاردن/roš-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. روان بودن– روان شدن . ۲. جنبش داشتن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) رش داشتن /roš-dāštən/ ؛ ق) روش هاکردن /ruš hākərdən/ ؛ با) روش–بکشیین /ruš-bakəšiyən/ ؛ آ) روش بکشیین /ruš bakšiyan/ ؛ ن) ←(آ)؛

رشید خان/rašid - xān/ (ا.مر) : از منظومه های موسیقیایی و حماسی مازندران . **نک** : سوت .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ اک) ← * ؛

رشیک/rašik/ (ا) : **نک** : بند .

ب) ۱.← * ، ۲. شریک /šarik/ ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲.←(ب) ؛

رعیّتی/ryyati/ (ا.مص) : کشاورزی–دهقانی .

اغر) رعیّتی / raeyyəti/ ؛

رغ/req/ (ص) : ۱. هر چیز آبکی و متعفن . ۲. مدفوع آبکی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ اک) ← * ؛

رغازه/rəqāzə/ (ا) : وسوسه .

ب) ← * ؛

رغازی-دکتن/rəqāzi-dakətən/ (مص.مر) : وسوسه شدن تحریک شدن.

ب) ← * ؛

رغان/rəqān/ (ا) : ۱. روغن . ۲. کره .

اغر) ← * ؛ ب) ۱. راغون /rāqun/ ، ۲. رغن /rəqon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱. راغون /rāqun/ ، ۲. رغون /rəqun/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) راغون /rāqun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) رغن /roqon/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ← * ؛ اک) روغون /ruqon/ ؛ پ) روغن /ruqn/ ؛

رغان-داغ/raqān-dāq/ (ا.مر) : ۱. روغن داغ . ۲. کره‌ی داغ شده .

اغر) ← * ؛ ب) داغ رغن /daq-rəqon/ ؛ ق) راغون داغ /rāqun-dāq/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) راغن داغ /rāqən dāq/ ؛ع) داغ هاکرده روغون /daq-hākorde-roqon/ ؛ ت) رغان داغ /rəqān dāq/ ؛ اک) روغون داغ /ruqon-dāq/ ؛

رغان - مندو/raqān-mandu/ (ا.مر) : روغنی که در درودگری به کار رود .

اغر) ← * ؛

رغان-نون/rəqān-nun/ (ا.مر) : نان روغنی .

اغر) ← * ؛ ب) نون رغن /nun - rəqon/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) راغون-نون /rāqun-nun/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) روغنی نون /roqani nun/ ؛ع) تهن دله نون /tehən dələ nun/ ؛

رغ بزوئن/req-bazuan/ (مص.مر) : **نک** : چرت بزئن .

ب) رغ بزوئن /rəq-bazuən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ع) رغ بزان /req-bezān/ ؛ ت) رغ زئن /req-zaen/ ؛

رغ-رغی/req-reqi/ (ص.نس) : خاک توأم با ریگ که دانه دانه باشد .

ب) ۱.← * ، ۲. وازغی /vāzəqi/ ؛ با) رگ رگی /reg-rəgi/؛

رغن/reqən/ (ص.نس) : اسهالی . **نک** : چرتینگ .

اغر) رخوک /rexuk/ ؛ ب) ۱.← * ، ۲. رخن /rexən/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ریغن /rəyqən/ ؛ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛

رغن - کلا/reqon-kelā/ (ا.مر) : ظرفی است سفالی و با حجم زیاد که تا لبه آن را در زمین فرو برند و کره را

در آن ذخیره کنند .
اغر) رغان کوزه /rəqān-kuzə/ ؛ با) راغون -کـل -/ rāqun /kəlā ؛ ن) رغان کلا /roqon-kalā/ ؛ ع) رغون کلا /roqon /- kalā ؛ ت) رغان کلا /rəqān kalā/ ؛

رغوک/rəquk/ : آدم اسهالی – ریغو .
ب) ←* ؛

رف/raf/ : ۱. تاقچه ای که در بلندی باشد . ۲. برطرف شدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) رب /rab/ ؛

رف/raf/ (ا./ا.مص) : ریزش یک‌پارچه‌ی کوه یا زمین – سنگ‌های بزرگ و یک پارچه و تخت واقع در درّه و پرت‌گاه .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رفا/rafā/ : انتظار .
ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

رفاق/rəfāq/ (ا) : ایوان-سکو .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

رفاق-سر/rəfāq-sar/ (ا.مر) : سر سکو-روی ایوان .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

رفت/rəft/ (ا) : ۱. جای پا در زمین-رج و نشان پا در جنگل یا صحرا . ۲. ردّ به جا مانده از چیزی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. رج /raj/ ؛ ق) رج /raj/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛

رفتگار/rafte-gār/ (ص.فا) : ۱. روانه -عازم - رونده . ۲. کنایه از: مردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) روونه /ravonə/ ؛

رفتگار-بوییـن/raftəgār-baviyən/ (مص.مر) : ۱. روانه شدن-عازم گشتن . ۲. آماده‌ی مرگ شدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رفتگار بیّـن /raftəgār-bayyən/ ؛ ق) رفتنی بیـن /raftəni-bayən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رفتگار بیّن /raftəgār bayyan/ ؛ ن) رفتگار بویین /raftəgar /bavəyan/ ؛ ع) رفتگار بییـن /raftegar-babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رفتگار بئن /raftəgār baan/ ؛

رفت و رش/raft-o-roš/ (ا.مص) : رفت و آمد . نک : بردن بموئن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رفت و روش /raft-o-ruš/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) رکِ-رُش /rəkə-roš/ ؛

رفت و رش-کاردن/raft-o-roš-kārdən/ (مص.مر) : رفت و آمد کردن .
اغر) ←* ؛ ب) رفت-و-رش هکاردن -/raft-o-roš /həkārdən ؛ با) رفت-و-روش-هکردن -/raftu-ruš /hakerdən ؛ آ) رفت و رش هکردن /raft-o-roš-hakərdan/ ؛ ن) رفت و روش هاکردن /raft-roš-hākərdan/ ؛

رفچه/rafčə/ (ا) : تاقچه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رفک /rafək/ ؛ ن) ←* ؛ آک) ←* ؛

رف-رفه/raf-rafə/ (ا.مر) : تخته سنگ لایه به لایه – تخته سنگ دامنه‌ی کوه .
ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

رف-رفی-سنگ/raf-rafi-sang/ (ا.مر) : تخته سنگ های لایه به لایه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

رف-سر/raf-sar/ (ا.مک) : نام مرتعی در حومه‌ی منطقه‌ی شیرگاه .

رف-سر/rafe-sar/ (ا.مر) : ۱. روی تاق چوبی . ۲. لب پرت‌گاه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) رف سری /raf sari/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

رفق/rafeq/ (ص) : دوست . نک : اندون .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) رفاق /rafāq/ ؛

رفق-باز/rafeq-bāz/ (ص.فا) : رفیق باز .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) رفیق باز

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/rafiq-bāz/ ؛

رفق بیین/rafeq-bayitan/ (مص.مر) : یارگیری در بـازی .
نک : یاربیتن .
قص) ←** ؛ آک) ←** ؛

رفقون/rafequn/ (ا) : رفقا–دوستان .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ ن) رفیقون /rafəyqun/ ؛ *قص)* رفقان /rafeqān/ ؛ ت) رفیقان /rafiqān/ ؛ آک) رفیقون /rafiqon/ ؛

رفک/rəfək/ (ا) : سکو . **نک** : رف – تارم .
با) ←** ؛

رفن/rafən/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه .

رفو/rəfu/ (ا) : رفو .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ ن) ←** ؛ *قص)* ←** ؛ ت) ←** ؛

رفو–گر/rəfu-gar/ (ص.فا) : رفو کننده .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) رفوگر / rəfu-gər/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ ن) ←** ؛ *قص)* ←** ؛ آک) روفـوگر /rufu-gar/ ؛

رفی–بنه/rafi-bənə/ (ا.مر) : زمین سنگی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ *با)* ←** ؛

رق/raq/ (ا) : رگ .
اغر) ←** ؛ ق) رگ /rag/ ؛ *با)* ۱.←(ق) ، ۲. رک /rak/ ؛ آک) ←(ق) ؛ پ) رگ /rag/ ؛

رق/req/ (ا) : ۱. مدفوع رقیق –اسهال . ۲. ریگ .
اغر) رخ /rex/ ؛ع) ←** ؛

رق/req/ (ا) : شن– ماسه –ریگ .
اغـر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. وازق /vāzəq/ ؛ *بـا)* رگ /rəg/ ؛ آک) ریگ /rig/ ؛

رق چشمه/raq-čəšmə/ (ا.مک) : روستایی در بیست و سـه کیلومتری جنوب باختری کتول .

رقینه/reqinə/ (ص.نس) : ۱. آدم کم زور و کم جثّـه . ۲. در مقام توهین و تحقیر به کار رود .
اغر) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛

رک/rək/ (ا) : ۱. کاردکی که به وسیله‌ی آن تخم کدو را از داخل کدو خارج کنند . ۲. جـایی کـه درخـت انبـوه روییده باشد .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛

رک/rək/ (ا./ص) : ۱. خمیـده – هرچـیزی کـه شـیب ملایمی داشته باشد . ۲. از ادوات تله .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) رگ /reg/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* رک /rak/ ؛ ن) ←** ؛ *قص)* ←(آ) ؛

رک/rək/ (ا) : شن و ماسّه . **نک** : رق.
ب) ←** ؛ س) رگ /reg/ ؛ ق) ←(*اغـر*) ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ۱. ریگ /rig/ ، ۲.←(آ) ؛ آک) ریک /rik/ ؛ پ) ریک /rik/؛

رکا/rokā/ (ص) : بلند بالا و باریک .
ب) ←** ؛

رکا/rokā/ (ا) : نوعی بازی .
ب) ←** ؛

رکاب/rəkāb/ (ا) : ۱. جای پا، در دو طرف بدن اسـب . ۲. شال کشتی گیری سنّتی .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ *قـص)* ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ریکاب /rikāb/ ؛

رکـاب بـه رکـاب/rəkāb-bə-rəkāb/ (ق.حـا) : صفـوف فشرده‌ی سوارکاران به قسمی که رکاب هر اسـبی بـه رکاب اسب پهلویی چسبیده باشد .
اغر) ←** ؛ *آ)* ←** ؛

رکاب بیتـن/rəkāb-baytan/ (مـص.مـر) : اظـهار عجـز و التماس کردن با گرفتن رکاب اسب سوار .
اغر) رکاب – بییتن /rəkāb-bayitən/ ؛

رکاب دار/rəkāb-dār/ : ظرف فلزّی پایه دار .

رکاب دار کلا/rəkāb-dār-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان نوکنده‌کای قائم شهر .

رکاپشته/rəkā-pəštə/ (ا.مک) : از مراتع نشتای شهر عبّاس آباد .

رکاج/rəkāj/ (ا.مک) : نام قسمتی از زمین های کشاورزی دهستان دشت سر آمل .

رکاوند/rəkāvand/ (ا.مک) : از توابع دهستان پنج‌هزار

بهشهر .

رک–بردن/rək-bordən/ **(مص.مر)** : ۱. رها شـدن . ۲. آزاد شدن تله .

ب) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

رک–رز/rəko-rez/ : ۱. وسـایل خـرد و ریـز . ۲. خـرت و پرت .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) رک دار /reku rez/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* رک رز /rəkə rəz/ ؛ *ن)* رک ورز /rako rez/ ؛ *ع)* رک ریز /rake-riz/ ؛ *ت)* رک رز /rakə rəz/ ؛ |ک) رک و ریـز /rako-riz/ ؛

رک–رش/rəkə-roš/ : بـه تکـاپـو و حرکـت در آمــدن– جنبش–جریان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* رک و روش /roko-ruš/ ؛ *ن)* رک و روش /rako-roš/ ؛ *اشر)* ←* ؛

رک–رک/rək-rək/ : ۱. صدای کشـیدن پـا بـه زمیـن در هنگام راه رفتن . ۲. صدای جویدن چیزی به وسیله ی موش . ۳. صدای رنده کردن .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ۱.←* ، ۲. رخ – رخ /rəx-rəx/ ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. رخ–رخ /rəx-rəx/ ؛ *ن)* ←(آ) ؛ **قص)** ←(آ) ؛

رک–رک–بیاردن/rək-rək-biyārdən/ : رنده کردن .

اغر) ←* ؛ ق) رک بزوئن /rekbazuən/ ؛ *با)* ←* ؛

رکسّن/rekəssən/ **(مص)** : خاراندن .

ب) ۱. برکیین /barəkiyən/ ، ۲. برکسـتن /barəkas tən/ ؛ *س)* برکسـتن /barəkestən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *بـا)* رکسّـن /rakəssən/ ؛ *آ)* رکسّن /rakəssan/ ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *ع)* برکسّن /barəkessan/ ؛ **قص)** ←(ع) ؛

رکم/rəkəm/ (ص) : زمین زراعی که سخت و سفت است زمین خشک .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

رکم/rəkəm/ (ص) : بیشه‌ای که راه عبورش مشکل اسـت و بوته های جنگلی و درخت انبوه دارد .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ت)* رکم /rekom/ ؛

رکم/rəkəm/ : نهالی که در مرز بین دو زمین روید و با برش دادن از یک طرف خمش می‌کنند تـا بـه عنـوان خوراک دام مورد استفاده قرار گیرد .

رکم/rəkəm/ (ا) : ۱. جوراب پشـمی نقـش دار . ۲. نوعـی طرح و بافت ویژه در بلوزهای دست باف .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

رکنا/rakənā/ (ا) : پشه هایی که به صورت دسـته جمعـی پرواز کرده و گزیدن آن‌ها موجب خارش می‌شود .

ن) ←* ؛ *ت)* ←* ؛

رکنده/rəkəndə/ (ا.ا/ص.فا) : رنده کننده .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

رکو–بکشیین/rəku-bakešiyən/ **(مص.مر)** : غذا خوردن بـا عجله و ولع .

اغـر) ←* ؛ رفوبکشیـن /rəfubakəšiən/ ؛ *ب)* رفوبکشـیین /rəfu-bakəšiyən/ ؛

رک و پک/rək - o - pək/ (ا.مص/ا.مـر) : ۱. کـاری را بـه اندازه‌ی کفایت به انجام رساندن . ۲. آت و آشغال .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) رک دپـک /rek-dapek/ ؛ *بـا)* ←(ق) ؛ *ن)* ←* ؛

رک–و–رش–دکتن/rək-o-reš-daketen/ **(مص.مر)** : ۱. به راه افتادن . ۲. به جنبش افتادن .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* رک–و–روش دکتـن / rəku-ruš-dakəten/ ؛ *آ)* رک و روش دکتـن /rəko-ruš-dakətan/ ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *اشـر)* رک رش هـاکئردن /reke-roš-hākoərdən/ ؛

رک و رش گر–بیّن/rək-o-roš-gar-bayyən/ (مـص.مـر) : ۱. بچّه ای که تازه به راه افتاده باشد . ۲. آن که پـس از بیماری به آسانی راه رود .

ب) ←* ؛ *با)* رک–و–روش–دکتـن /rəku-ruš-dakətən/ ؛ *آ)* ←(با) ؛

رک و رو/rək-o-ro/ **(ا.مص)** : رفت و آمد–آمد و شد .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) بورابرو /burā beru/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* رک ورو /rək-o-ru/ ؛ *ن)* ←* ؛

رک و رو دکتن/rək-o-ro-dakətən/ (مـص.مـر) : بـه راه افتادن کودک .

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

.اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. رک و-روش-دکتــــن /rəku-ruš-dakətən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) رک و رودکتــن /rəko-ro-dakətan/ ؛ قـص) رارو ودکتــن /rā-ro-dakətan/ ؛

رک-و-ریشه/rok-o-rišə/ (ا.مــر) : رگ و ریشــه – تــه و توی قضیّه .

اغـر) رگ و ریشـــه /rag-o-rišə/ ؛ ب) ←* ؛ س) رک و ریشـــه /rak-o-rišə/ ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(اغــر) ؛ ع) ←(ن) ؛ قــص) ←(اغــر) ؛ ت) ←* ؛ اَک) ←(س) ؛

رک-و-ریه/rak-o-reyə/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: درون-ضمیر باطن . ۲. کنایه از: راز و رمز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رک و ریـه /rak-o-riyə/ ؛ ن) ←(آ) ؛

رکون/rakun/ (ا.مــک) : از توابـع دهسـتان جـلال ازرک جنوبی بابل .

رک-هدائن/rek-hedāən/ (مص.مر) : ۱. راسـت و ریسـت کردن – روبه راه کردن . ۲. قوز کردن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) رک هـــادائن /rək hādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛

رک-هدائن/rək-hədāən/ (مص.مر) : کار گذاشـتن تلـه- برقرار کردن تله ی پرندگان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

رکه-رز/rəkə-rez/ (ا.مر) : اثاثیه – خرده ریز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رکه رز /rəkə rəz/ ؛ ن) رکه رز /rakə rez/ ؛ ت) ←(ن) ؛

رکه رش/rəkə-roš/ (ا.مص) : رفت و آمد . **نک** : بک رو .

اغــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رک و روش /rekuruš/ ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

رکه-رو/rəkə-ru/ (ا.مر) : آمد و رفت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

رکی/rəki/ (ص.ا.آ) : ۱. نیـم‌روی هـم زده . ۲. وسـیله ای برای تمیز کردن ته دیگ .

اغر) راک رند /rāke rand/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رکی-بکی/reki-baki/ (ا.مر) : تتمه و باقی مـانده ی هـر چیز .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رگ/reg/ (ا.مص/ص) : ۱. تکّیه دادن موقّتـی و عاریـه ای اشیا به یکدیگر . ۲. قیّم موقّت و نامطمئن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) رگ /rəg/ ؛ ن) رک هادائن /rək hādāan/ ؛

رگ/rag/ (ا) : ۱. عروق بدن . ۲. کنایه از: غیرت، حمیّت و پایمردی.

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

رگ/rag/ (ا) : **نک** : آسمان غرومبه .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رگ/reg/ (ا.مص) : دام گذاری . **نک** : رک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رک /rək/ ؛

رگا/rogā/ (ا/ا.مـص) : ۱. راه – محـلّ عبـور . ۲. آشـــنا و دم‌خور شدن با کسی .

اغر) ۱.←* ، ۲. روگا /rugā/ ؛

رگال/rogāl/ (ا/ص) : ۱. باز . ۲. راه عمومی .

اغر) ۱.←* ، ۲. روگل /rogal/ ؛

رگ-بزوئن/rag bazoən/ : ۱. شیر آمدن از پستان به طـور ناگهانی- جهیدن رگ پستان در اثــر ازدیـاد شـیر . ۲. پرش رگ . ۳. صدای مهیب آسمان همراه با برق .

اغـر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) رگ بزوئــن /rag-bazuan/ ؛ ع) رگ بزان /rag bezān/ ؛ ت) رک هدئن /rakhadaan/ ؛ اَک) رگ زان /rag-zān/ ؛

رگ بـه رگ/rag-bə-rag/ (ا.مـر) : پیچیـدن مفـــاصل و ضرب خوردگی آن .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

رگ به رگ ببیــن/rag-bə-rag-babeyan/ (مـص.مـر) : ۱. رگ به رگ شدن . ۲. ضـــرب خـوردگی . ۳. گرفتـگی عضله . **نک** : چلی .

اغر) رگ به رگ بوییــن / rag-bə-rag-baviyən/ ؛ ب) رگ به رگ بویین / rag-bə-rag-baviyən/ ؛ س) رگ به رگ بیّن /rag-bə-rag-bayyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رگ به رگ

بیّن /rag-bə-rag-bayyan/ ؛ ن) رگ به رگ بویئن /rag-bə-rag-bavəyan/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رک به رک بئن /rak-be-rak-baan/ ؛ آک) رگ به رگ بون /rag-be-rag-bon/ ؛

رگ-رگ/rəg-rəg/ (ا.مص/ق.حا) : ۱. مشغول کاری بودن . ۲. آهسته کاری و مسامحه از روی عمد .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) رک رک هاکردن /rək rək hākərdan/ ؛ قص) رک رک /rək - rək/ ؛

رگل/rogal/ (ا) : گذر-محلّ عبور .

اغر) ←* ؛

رگلند/rogaland/ : جایی که درختان بلند قامت روییده باشد و تنومندی درختان مانع از نفوذ نور خورشید گشته و این وضعیّت عدم رویش هرگونه درختچه ای را موجب گردد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

رگ و پیند/rag-o-peband/ (ا.مر) : رگ و پیوند .

اغر) رگ و پوند /rag-o-pevand/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) رگو په بن / ragupeban/ ؛ با) ←* ؛ آ) رگ و پبن /rag-o-pəban/ ؛ ن) رگ و پیوون /rago-pəyvan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(اغر) ؛

رگه/raga/ (ا) : خط ممتد رگه مانند در سنگ و یا کوه و نظایر آن .

اغر) ←* ؛ ت) ←* ؛

رگ هدائن/reg hedāən/ (مص.مر) : دام را برای شکار آماده کردن . **نک** : رک هدائن .

س) ←* ؛ آ) رگ هادائن /rəg hādāan/ ؛

رم/rom/ (ا) : ۱. شاخه‌ی نازک درخت . ۲. چوبی بلند که با آن گردو را پایین ریزند . **نک** : آغوز رشا .

ق) روشا /rušā/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) رم /rəm/ ؛ ع) رم /rem/ ؛ ت) ←* ؛

رم/ram/ (ا) : فرار ناگهانی- رم کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

رم/rəm/ : جنگل انبوه .

ن) ←* ؛

رم-بردن/ram-bordən/ (مص.مر) : رم کردن. فرار ناگهانی حیوانات اهلی و وحشی.

اغر) ۱.←* ، ۲. رم هکاردن /ram həkārdən/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رم هکردن /ram - həkordən/ ؛ س) رم هاکردن /ram-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) رم-هکردن /ram-hakərdən/ ؛ آ) رم هاکردن /ram-hākərdan/ ؛ ن) رم هاکردن /ram hākərdan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رم هکردن /ram hakərdən/ ؛ آک) رم گودن /gudan - ram/ ؛

رمبش/rəmbəš/ (ا.مص) : ۱. هرگونه آوای راز گونه و توهّم انگیز در شب . ۲. حرکت و جنبش راز گونه‌ی شبانگاهی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛

رمبش/rəmbəš/ (ا.مص) : چرخاندن چوب کره گیری در کندوی چوبی گالشان که دار تلم نام دارد . **نک** : دار تلم .

با) ←* ؛

رمبش دکتن/rəmbəš-daketən/ (مص.مر) : صدای حرکت یا آوای توهمّ انگیز و راز گونه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛

رم بکشیین/rəm-bakešiyən/ (مص.مر) : ۱. به کار گرفتن بی قاعده‌ی افراد یا وسایل- کار کشیدن بیش از حدّ توان و ظرفیّت از اشیا و افراد . ۲. کنایه از: تجاوز به عنف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) رم بکشیین /rəm-bakšiyən/ ؛ ع) رم بکشین /rem-bakešeyan/ ؛ آک) رم گودن /ram-gudan/ ؛

رم بنسّن/rəm-banəssan/ (مص.مر) : به جنگل انبوه زدن - در پناه جنگل قرار گرفتن .

ن) ←* ؛

رم بییتن/ram-bayitən/ (مص.مر) : ترسیدن -به واسطه ی ترس از جایی جستن . **نک** : رم هایتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

۱. رم هــاکردن /ram hākərdan/ ، ۲. رم هکــردن /ram hakərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) رم هــاکردن /ran-hakordan/ ؛ قص) رم بکردن /ram-bakerdan/ ؛ ت) رم هکــردن /-ram hakərdən/ ؛

رم توپ هاکردن/rəm-tup-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. تشـر زدن . ۲. مرعوب کردن .

آ) توپ دوسّن /tupdavəssan/ ؛ ن) ←** ؛

رمج محلّه/raməj mahallə/ (ا.مک) : روستایی در تنکابن .

رمدان/ramdān/ : از توابع دهستان یخ کش بهشهر.

ب) ۱.←** ، ۲. رمدن /ramdom/ ؛

رمــدان-خــل/ramdān-xel/ (ا.مـک) : از توابـع دهسـتـان چهاردانگه‌ی هزارجریبی ساری .

رم دئن/ram-daən/ (مص.مر) : ۱. پناه گرفتن . ۲. رم دادن حیوان برای شکار کردن .

اغـر) رم هدائـن /ram hədāən/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) رم هدائـن /ram hədāən/ ؛ ن) رم هـادائن /ram hādāan/ ؛ ع) رم هادان /ram - hādān/ ؛ قص) رم هــادائن /ram - hādāan/ ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

رم زئن/rom-zean/ (مص.مر) : با چوبی نرم و نازک تنبیـه کردن . **نک** : برش .

ن) رم و شیش بزوئن /rəmo-šiš-bazuan/ ؛ ت) ←** ؛

رمش/raməš/ (ا.مص) : رمیدن .

اغر) رمبش /rəmbəš/ ؛ ب) رمبش /rəmbəš/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) رم هاکردن /ram-hākordan/ ؛

رمش-سارو/reməš-sāru/ (ا.مر) : گاو سیاه رنگ با پیشانی سفید .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛

رمش-سل/raməš-səl/ (ص.مر) : گاو ابلق-سفید و سیاه .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛

رمشـه/ramešə/ (ص) : گوسـاله‌ای کـه بیـش از دو سـال داشته باشد.

ت) ←** ؛

رمشی/raməši/ (ا.مک) : از توابع دهستان میان رود پـایین نور .

رمک/ramak/ (ا.مک) : از توابع شهرستان رامسر . **نـک** : رموک .

رمکی/raməki/ : گلّه وار - به صورت دسته جمعی .

ق) ←** ؛ پ) رمیگ /ramig/ ؛

رمنت/ramənet/ (ا.مک) : از توابع دهستان بیشه بابل .

رمندوک/ramənduk/ (ص.نس) : فراری -گریزان .

اغر) ۱. رموک /ramuk/ ، ۲. رمندوک /ramanduk/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. رمـوک /ramuk/ ؛ س) ←** ؛ ق) رمنیـک /ramenik/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←(اغر) ، ۲. رمنیـک /ramənik/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) رمـوک /ramuk/ ؛ قـص) ←(ع) ؛ ت) رمنده /raməndə/ ؛

رمنده/raməndə/ (ص.فا) : رم کننده .

اغر) ←** ؛ ب) رموک /ramuk/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) رم کر /ram-kar/ ؛ ع) ←(ب) ؛ ت) ←** ؛

رمندیک/ramendik/ (ص.نـس) : رم کننـده . **نـک** : رمندوک .

اغر) رمندوک /ramənduk/ ؛ ب) ←** ؛ س) رمـندوک /ramenduk/ ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. رمنیک /ramənik/ ؛ آ) ۱. رمنیـک /ramənik/ ، ۲. رمـوک /ramuk/ ؛ ن) ←(قص) ؛ ع) رموک /ramuk/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) رمنـده /ramənda/ ؛

رموک/ramuk/ (ص.نس) : اسب چموش و رم کننده- رم کننده .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

رموک/ramuk/ (ص.نس) : گاو سبک پا . **نک** : پاروش .

قص) ←** ؛

رمه/ramə/ (ا) : گلّه ی گوسفند و گاو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

رم-هاده/ram-hādə/ (ف.امر) : دور کن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. رم-هده /ram-hadə/ ؛ آ) ۱. رم هاده /ramhade/ ، ۲. رم

هاده /ramhāde/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) رم هادان /ram hādān/ ؛ قص) ←* ؛ ت) رم هدن /ram hadən/ ؛ آک) برمان /barmūn/ ؛

رم هایتن/ram-hāytən/ (مص.مر) : ۱. ترسیدن ۲. به علّت ترس از جای جستن . **نک** : درم هایتن .

اغر) رم بییتن /ram bayitən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. رم هکردن /ram-hakərdən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. رم هکردن /ram hakərdan/ ؛ ن) رم هکردن /ram hakərdan/ ؛ ع) درم هایتن /deram hāytan/ ؛ قص) رم هایتن /ram-hāytan/ ؛ ت) رم هیتن /ram haytən/ ؛

رمه خاسه/ramə-xāsə/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

رم هدائن/ram-hədāən/ (مص.مر) : ترساندن ناگهانی . **نک** : برمانیین - رم هادان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) رم هادائن /ram hādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) درم هادان /deram hādān/ ؛ اشر) ←* ؛

رم هکردن/ram-hakərdən/ (مص.مر) : رمیدن . **نک** : برمستن .

اغر) رم هکاردن /ram həkārdən/ ؛ ب) رم هکاردن /ram-həkārdən/ ؛ ق) رم هاکردن /ram hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) رم هکاردن /ram- hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) رم هاکردن /ram-hākordan/ ؛ ت) رم هکردن /ram hakərdən/ ؛ اشر) رم هاکئردن /ram -hākoərdan/ ؛

رندش/randəš/ (ا.مص) : خراشیدگی .

ت) ←* ؛

رندو/randu/ (ا) : ته دیگ . **نک** : بشتی.رندی.

اغر) رندی /randi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) رنی /renni/ ؛ با) ←(اغر) ؛ اشر) ←* ؛ آک) پلوبونه /palā/ ؛

رنده/randə/ (ا.آ) : رنده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رنّه /ranne/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رنّه /rannə/ ؛ ن) رنّه /rənnə/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛ پ) رندک /randak/ ؛

رنده-کاردن/randə-kārdən/ (مص.مر) : رنده کردن .

اغر) ←* ؛ ب) رنده-هکاردن /randə-həkārdən/ ؛ ق) رنّه هاکردن /rannə-hākərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رنّه هکردن /rannə hakərdan/ ؛ ن) رنّه هاکردن /rənnə-hākərdan/ ؛ ع) رنّه هاکردن /rənnə hākordan/ ؛ ت) رنده هکردن /randə hakərdən/ ؛ آک) رنده گودن /randə - gudan/ ؛ پ) رندیتن /randitan/ ؛

رندی/randi/ (ا) : ته دیگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) رندو /randu/ ؛

رنکی/ronəki/ (ا) : ۱. رانکی . ۲. پاردم . **نک** : آشرمه .

اغر) رانکی /rānəki/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رونکی /runəki/ ؛ س) ←* ؛ ق) رونکی /runəki/ ؛ با) ←* ؛ آ) رونّکی /runnəki/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) رونکی /runaki/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

رنگ/rang/ (ا) : شکل و قیافه-ریخت-سیما .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) شیکل /šikl/ ؛

رنگ باردنیین/rang-bārdəniyan/ (مص.مر) : رنگ عوض کردن .

ن) ←* ؛

رنگ برسیین/rang- baresiyən/ (مص.مر) : عمل، آماده سازی پشم های رنگی .

ت) ←* ؛

رنگ به رنگ بوین/rang-be-rang-bavəyan/ (مص.مر) : ترسیدن - یکه خوردن .

اغر) رنگ به رنگ بویین /rang-bə-rāng-baviyən/ ؛ آ) رنگ به رنگ بیّن /rang bə rang bayyan/ ؛

رنگ دکتن/rang-daketan/ (مص.مر) : ۱. باز آمدن دوباره رنگ به چهره پس از بیماری یا وحشت و ترس . ۲. کنایه از: بهبود یافتن و شاداب شدن .

اغر) رنگ دکتن /rang daketən/ ؛ آ) رنگ دکتن /rang dakətan/ ؛

رنگ رج/rej-e-rang/ (ص.مر/ص.فا) : تاووسک-سبزقبا-

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی . **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

نام پرنده ایست . نک : اتلا .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) رنگ رج /rangə-raj/ ؛ع) ←*؛ ت) رنگ رج /rangə rəj/ ؛

رنـگ – رج – خـــوم/range-rəje-xum/ (ا.مـر) : خـم رنگرزی.

ب) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ع) ←*؛

رنگ–رجی/rang-raji/ (ا.مص) : رنگ رزی .

اغـر) ←*؛ ب) رنگ رجـی /rang-reji/ ؛ س) رنـگ رزی /rang-rezi/ ؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ۱.←(ب) ، ۲.←(س) ؛ قص) رنگ رزی / rang-razi/ ؛ ت) رنگ رجی /rangə-rəji/ ؛

رنگ رج

رنگرجی/rangərejey/ : سبزقبا .

ت) ←*؛

رنگ رز کلا/rang-rez-kəlā/ (ا.مـک) : از توابـع دهسـتان لاله آباد بابل .

رنگ رسی/rənge-rəsi/ (ا.مص/ص.مـر) : ۱. انبـوه بـودن . ۲.پرمحصول – فراوانی – بسیار فراوان .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛

رنگ–رسی – بیین/rənge-rəsi-biyən/ (مص.مر) : بـه بـار نشستن میوه‌ی درخت و پربار بودن آن .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ ن) رنـگ رسـی ویـنـن /rang-rasi-vəyan/ ؛

رنگ رو/range-ru/ (ا.مـر) : ۱. شـادابی چـهره . ۲. خـوش رنگی .

اغـر) ←*؛ ت) ←*؛

رنگ–زرد–بوین/rang-zard-bavian/ (ص.مر) : کنایه از: ترسیدن .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) رنـگ زرد بیّـن /rang-zard-bayyən/ ؛ ق) رنـگ زرد بیـن /rang-zard bayən/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) رنگ زرد بیّن /rang zard bayyan/ ؛ ن) ←*؛ ع) رنگ زرد ببین /rang zard babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

رنگ زردی بکشین/rang-zardi-bakešeyan/ (مص.مر) : ۱. سختی و بیماری کشیدن . ۲. شرمنده بودن .

اغـر) رنگ زردی بکشیین /range zardi bakešiyən/ ؛

رنگ–شندی/rang-šandi/ (ا.مص) : ۱. رنـگ ریختـن . ۲. کنایه از: ریاکاری .

اغـر) ←*؛ با) رنگ شـنّی /rang-šanni/ ؛ آ) ←(بـا) ؛ ن) رنگ شنی /šani - rang/ ؛

رنگه/rangə/ (ا) : رنگ .

ب) ←*؛ س) رنـگ /rang/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←*؛ آ) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ پ) رنگ /rang/ ؛ بـاس) رنـگه /ranga/ ؛

رنگ هدائن/rang-hədāən/ (مص.مر) : ۱. رنگ بـاختن–از بین رفتن رنگ در اثر ثابت نبودن آن . ۲. رنگ گرفتن پشم و پارچه . ۳. کنایه از: تغییر حالت صـورت در اثـر شرم، ترس و یا خشم .

اغـر) ←*؛ آ) رنگ هادائن /rang hādāan/ ؛ع) رنگ

آوانوشت : (ا = a) (ا = ə فتحه کوتاه) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ذ،ض،ظ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (آو = aw) (او = ow)

هادان /rang hādān/ ؛ ت) رنگ دئن /rang daen/ ؛

رنگه - رج-خانه/rangə-rej-xānə/ (ا.مر) : کارگاه رنگرزی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) رنگ رجی /rangəreji/ ؛ با) ←* ؛ آ) رنگ رج خنه /rangə raj xənə/ ؛ ن) ←* ؛ قص) رنگ رز خنه /rangə-raz-xənə/ ؛

رنگه - رج-محله/rangə-rej-mahle/ (ا.مک) : از توابع دهستان گیل خواران قائم شهر .

رنگه وجن/range-vajen/ (ا.مک) : نام غاری در اراضی دهکده ی ایلکا در کوهستان نور .

رنه/rene/ (ا) : ردّپا .

ق) ←* ؛ با) رجه /rajə/ ؛

رنه/renə/ (ا.مص) : حمله ور شدن-یورش بردن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ریه هاکردن /reyə hākərdan/ ؛

رنّه -هاکردن/rannə-hākərdən/ (مص.مر) : رنده کردن .

اغر) رنده هکاردن /randə həkārdən/ ؛ ب) رنده هکاردن /randə-həkārdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) رنّد-هکردن /rannə-hakərdən/ ؛ آ) رنّه هکردن /rannə hakərdan/ ؛ ن) رنّه هاکردن /rənne hākərdan/ ؛ ع) رنّه هاکردن /rennə-hākordan/ ؛ آک) رند گودن /randə-gudan/ ؛ پ) رندیتن /randitan/ ؛

رُو/ro/ (ا) : روی - فلز روی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) رهی /rohi/ ؛ ت) روحی /ruhi/ ؛ آک) رویی /ruei/ ؛ پ) روی /roy/ ؛

رو/ro/ (ا) : روان-روح .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) روح /ruh/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آک) ←(قص) ؛ پ) روان /ruwān/ ؛

رو/ru/ : ۱. رُخ-صورت .۲. دشت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) رو /ru/ ؛ پ) روتیک /rotik/ ؛ او) رودهیته /raodhita/ ؛

رو/ro/ (ا) : عسل مایع و رقیق.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

رو/ru/ (ا) : ۱. رودخانه . ۲. مجازاً: دریا .

آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

رو/ru/ (ا) : شرم و ملاحظه .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

رو/ro/ (ا.مص/ص) : ۱. روانه کردن . ۲. نرم .

ب) ←* ؛

رو-آر/ru-ār/ (ا.مر/ا.مک) : ۱. رودخانه ی کوچکی که از اطراف ده گذرد . رودخانه-رودبار . از دهستآن‌های آمل.

اغر) روار /ruvār/ ؛ ب) روبار /rubār/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←(ب) ؛

روآرسر/ruārsar/ (ا.مر) : کنار رودخانه-در کنار رود .

ب) روبارسر /rubār-sar/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) روبار کنار /rubār-kanār/ ؛

روآرسره/ru-ār-sərə/ (ا.مک) : از توابع دهستان گیل‌خواران قائم شهر .

روآرسره/ruār-sare/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه.

روآلقی/ru-āləqi/ (ا.مر) : رواندار نمدی اسب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) رولمه /ru-lamə/ ؛ آ) ←(با) ؛ اشر) ←* ؛

روا/rəvā/ (ا) : روباه . **نک** : ربا .

اغر) ۱.←* ، ۲. ربا /rəbā/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. رواس /ruās/ ؛ ن) روبا /rubā/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←(قص) ؛ پ) رواک /rəwāk/ ؛

روات//rəvāt/ (ا) : کاروان‌سرا . **نک** : رباط .

ب) ←* ؛ س) روات /revāt/ ؛ ق) روباط /rubāt/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ربات /rabāt/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ربات /bəbāt/ ؛

روات/revāt/ (ص) : ۱. پاره . ۲. سوراخ سوراخ شده .

ق) ←* ؛

رواج/rəvāj/ (ص) : رایج .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ← ★ ؛ ق) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛ پ) رواک /ravāg/ ؛

رواج بیتن/revāj baytən/ (مص.مر) : رایج شدن .

ب) ← ★ ؛ ق) ← ★ ؛ با) ← ★ ؛ آ) رواج بیّن /rəvāj bayyan/ ؛ ن) رواج بیتن /ravāj baytan/ ؛

رواج-بیین/rəvāj-biyən/ (مص.مر) : رواج یافتن-رسم بودن .

اغر) ← ★ ؛ ب) ← ★ ؛ س) رواج بیّن /rəvāj-bayyən/ ؛ ق) رواج بیتن /revāj baytən/ ؛ با) رواج - بیّن /rəvāj-bayyən/ ؛ آ) رواج بیین /rəvāj bayyan/ ؛ ن) رواج بویئن /ravāj baveyan/ ؛ ع) رواج بوین /ravaj baveyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رواج بئن /ravāj baan/ ؛

رواج-دینگئن/rəvāj -dingoən/ (مص.مر) : رسم کردن-معمول کردن .

اغر) ← ★ ؛ ب) ← ★ ؛ س) رواج دینگوئن /rəvāj-dinguən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) رواج دینگوئن /rəvāj dinguan/ ؛ ن) رواج هاکردن /rəvāj-hākerdan/ ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) رواج انگتن /ravāj - engetən/ ؛ آک) رسم بون /rasm-bon/ ؛

رواج هاکردن/revāj hākerden/ (مص.مر) : رایج کردن .

اغر) رواج هکاردن /rəvāj - həkārdən/ ؛ ق) ← ★ ؛ آ) رواج هاکردن /rəvāj hākərdan/ ؛ پ) رواگنیدن /ravāgənidan/ ؛

روا-شال/rəvā-šāl/ (ا.مر) : روباه .

س) ← ★ ؛ ق) روباه /rubāh/ ؛ با) ← ★ ؛ آک) شال /šal/ ؛

رواغ-سر/rəvāq-sar/ (ا.مر/ق.مک) : ۱. ایوان-تراس . ۲. پلّه .

ب) ← ★ ؛ س) ← ★ ؛ ق) ← ★ ؛ با) ← ★ ؛ آ) رفاق سر /rəfāq sar/ ؛

روانگتن/ru-angətan/ (مص.مر) : خواهش کردن .

ن) ← ★ ؛

روئد-هکاردن/ruəd-həkārdən/ (مص.مر) : روی آوردن .

ب) ← ★ ؛ ق) روهاکردن / ruhākərden/ ؛ با) روهکردن /ru-hakərdən/ ؛ آ) روهاکردن /ru-hākərdan/ ؛ ن) روبیاردن /ru-beyārdan/ ؛ ع) روبیردن /ru-beyardan/ ؛ ت) روآردن /ru-ārdən/ ؛ آک) روزان /ruzān/ ؛

روئه/ruə/ (ا) : رویّه - روش .

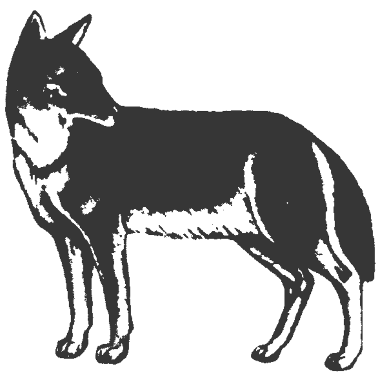
اغر) ← ★ ؛ ب) ← ★ ؛ ق) رویه /ruyə/ ؛ با) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛ ن) ← ★ ؛ ع) ← ★ ؛ ت) ← ★ ؛

روئی/rui/ (ص.نس) : از جنس روی-ظرف رویی .

اغر) ← ★ ؛ ب) ← ★ ؛ س) ← ★ ؛ ق) ← ★ ؛ با) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛ ن) ← ★ ؛ ع) ← ★ ؛ قص) ← ★ ؛ ت) ← ★ ؛ آک) ← ★ ؛

روبا/rubā/ (ا) : روباه .

اغر) روا /rəvā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ← ★ ؛ با) ← ★ ؛ ع) ← ★ ؛ قص) روباه /rubāh/ ؛ ت) ← ★ ؛ آک) ← ★ ؛ پ) روپاس /ropās/ ؛ او) روپی /roapi/ ؛

روبا

روبار/rubār/ (ا.مر) : رود - رودخانه . **نک** : جروه .

اغر) ۱. ← ★ ، ۲. روبار /ro-bār/ ؛ ب) ← ★ ؛ س) ← ★ ؛ ق) روآر /ruār/ ؛ با) ← ★ ؛ آ) روخنه /ruxənə/ ؛ ن) ۱. ← ★ ، ۲. ←(آ) ؛ ع) ← ★ ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) ← ★ ؛ آک) ← ★ ؛

روبار-سر/rubār-sar/ (ا.مر/ق.مک) : کنار رودخانه .

اغر) ۱. ← ★ ، ۲. روبار کنار /rubār-kanār/ ؛ ب) ← ★ ؛ ق) روآرسر /ru-ārsar/ ؛ با) ← ★ ؛ آ) روخنه سر /ruxənə sar/ ؛ ن) ۱. ← ★ ، ۲. ←(آ) ؛ ع) ← ★ ؛ آک) ← ★ ؛

رو-بتتن//ru-batetan (مص.مر) : ۱. الهام شدن . ۲. در رویا شدن .

ب) رو-بتتن /ro-batetən/ ؛ ق) ← ★ ؛ با) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

روبرا/ru-bərā/ (ص.مر) : ۱. درست . ۲. سرحال ، روبه را .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) روبراه /ruberāh/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) روبرا /rubrā/ ؛ آک) ←(ت) ؛

رو-برو/rubəru/ (ق.مک) : ۱. مقابل . ۲. در برابر–مقابله .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) روبرو /rubru/ ؛ آک) ←* ؛

روبری خانی/ruberi xānəy/ (ا.مک) : چشمه ای است معروف در کوه‌های تنکابن .

روبری محلی/rubari mahlay/ (ا.مک) : یکی از روستاهای تنکابن .

روبزوئن/ru-bazuən/ (مص.مر) : ۱. به رخ کشیدن–یادآوری عمل زشت و غیر معمول . ۲. رو انداختن .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) روبزوئن /ru bazuan/ ؛ ع) روبزان /ru-bezān/ ؛

روبموئن/rubəmuan/ (مص.مر) : ۱. جلو آمدن–چاق شدن. ۲. پیشرفت کردن .
اغر) رو بموئن /ru bəmoən/ ؛ ب) روبیمئن /ru-beyamoən/ ؛ س) رو–بموئن /ru-bəmuən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) روبیموئن /ru bimuan/ ؛ع) روبمان /ru bomān/ ؛ قص) ←* ؛ ت) رواُمن /ru-oman/ ؛ آک) رو آمان / /ru-amān ؛

روبنگتن/ru-bengetan/ (مص.مر) : رو انداختن .
اغر) روبنگوئن /rubengoən/ ؛ ت) ←* ؛

رو-بویین/ru-baviyən/ (مص.مر) : رو شدن–برملاشدن .
اغر) ←* ؛ ب) روبویین /ru-baviyən/ ؛ س) روبیّن /ru-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) روبیّن /ru bayyan/ ؛ ن) روبویئن /ru bavəyan/ ؛ع) روبیین /ru babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) روبئن /ru-baan/ ؛

روبیا/rubiyā/ (ا) : لوبیا .
اغر) لوبیا /lubiyā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛

روبیتن/rubaytən/ (مص.مر) : چهره پوشاندن زنان–در حجاب شدن .
اغر) روبیتن /ru-bayitən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) روگیتن /ru-gitan/ ؛

روپچ/rupeč/ (ا.مر) : ۱. از انواع بیماری دامی . ۲. نوعی گرفتگی عضله .
ق) روده پیچ /rudeh pič/ ؛ با) ره–پیچ /rə-pič/ ؛ آ) ریه پج /riyə pej/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛

روپشت/ru-pəšt/ (ا.مک) : از توابع زیرآب سواد کوه .

روتن/rutən/ (مص) : فروختن . **نک** : بروتن .
اغر) بروتن /barutən/ ؛ ب) بروتن /barutən/ ؛ س) بروتن /barutən/ ؛ ق) بروتن /barutən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. بروتن / /barutan ؛ع) روتن /rutan/ ؛ قص) بروتن /barutan/ ؛ ت) ←* ؛ آک) فرتن /fartan/ ؛

روجا/rujā/ (ا) : ستاره‌ی صبح‌گاهی که همان سیّاره‌ی زهره، است .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) روستاری /ru-sətāray/ ؛

روجار/rujār/ (ا) : **نک** : روجاری .

روجاری/rujāri/ (ا) : کمک از سر رغبت و میل و با روی گشاده .

روجاشهر/rujā-šahr/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه ی نوشهر .

روجن/rujən/ (ا) : ۱. پنجره . ۲. روزنه .
ب) ۱.←* ، ۲. روجین /rujin/ ؛ س) روجین /rujin/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ آک) لوجین /lujin/ ؛

روجی رجه/ruji-rajə/ (ا.مک) : ارتفاعی در شمال آلاشت سوادکوه و به معنی جایی که خورشید طلوع کند و روز باز شود .
پ) روچه روشنگ /ručarušnak/ ؛

روجی کلوم/roji - kəlum/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سوادکوه .

روجین/rujin/ (ا) : پشته و توده‌ی شاخ و برگ درختان.
آ) ←* ؛

روجین//rujin (ا) : ۱. روزنه – پنجره ی کوچک برای روشنایی اتاق . ۲. اشکوب .
ب) ۱.←* ، ۲. روجن /rujən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ آک) لوجیـــــن /lujin/ ؛ پ) روچن /ručan/ ؛ او) روچنه /ručana/ ؛

روجین

روچاک/ročāk/ (ا.مر) : رودخانه .

اغر) ← * ؛ ب) چاکه روئه /čākə-roə/ ؛ با) رو–چاکّه /-ru čākkə/ ؛ آ) روخنه چاک /ruxənə čāk/ ؛ ن) ←(آ) ؛

روچاکّه په/ručākkə-pe/ (ا.مر) : کنار رودخانه .

ب) چاکه روئه په /čāke-ruə-pe/ ؛ با) ← * ؛

روخادبیـاردن/ruxād-beyārdən/ (مـص.مـر) : ۱. اظــهار کردن – بروز دادن . ۲. به رو آوردن .

اغر) ← * ؛ ب) روبزوئن /rubazuən/ ؛ س) روبیـاردن /-ru biyārdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) رو–خــد–بیــاردن /-ru-xəd biyārdən/ ؛ آ) روبیـاردن /rubiyardan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قـص) ←(آ) ؛

روخ بزوئن/rux bazuən/ (مص.مر) : ۱. جوانــه زدن . ۲. از درخت صاف بالا رفتن .

اغر) رخ بزئن /rox-bazoən/ ؛ ب) رخ بزوئن /rox-bazuən/ ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) رخ بزوئـــن /rəx bazuan/ ؛

روخنه/ruxanə/ (ا.مر) : رودخانه . **نک** : جروه .

اغر) روبـار /rubār/ ؛ ب) ۱. روآر /ruār/ ، ۲.←(اغـر) ؛ س) روخنه /ruxənə/ ؛ ق) روخنه /roxənə/ ؛ با) ← * ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ع) رُخنـه /roxonə/ ؛ قص) رودخنـــه /rud xənə/ ؛ ت) روخنـه /ruxonə/ ؛ آک) روخونـه /ruxunə/ ؛ پ) روت /rōt/ ؛ باس) روته /rautah/ ؛ او) ارود /aruda/ ؛

روخنه–په/ruxənə-pe/ (ا.مر) : مسیر رودخانه . **نـک** : دراز لات .

اغـر) روبـار–پـه /rubār-pe/ ؛ ب) روآرپـه /ruār-pe/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) روخنه پی /roxənə pəy/ ؛ع) روخنــه پــه /roxonə-pə/ ؛ ت) روخنــه پــی /ruxonə-pey/ ؛

رود–آر/rud-ār/ (ا.مک) : از توابع دهســتان چـهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

روداب/rudāb/ (ا.مک) : مرتعی واقع در روســتای گرجـی محلّه ی بهشهر .

رودار/rodār/ (ص.فا) : پــر رو–دریـده . **نـک** : چـش دار بسنی .

اغر) رودار /rudār/ ؛ ب) ← * ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ←(اغر) ؛ع) ← * ؛ قص) ←(اغـر) ؛ ت) ← * ؛ آک) ← * ؛

رو–داشتن/ru-dāštən/ (مص.مر) : ۱. رونق داشتن – گرمی بازار کار . ۲. وقیح بودن –روداشتن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) روداشــتن /rudāštan/ ؛ع) ←(ن) ؛ قـص) ← * ؛ آک) ← * ؛

رودبار/rud-bār/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

رودبار دشــت/rudbār-dašt/ (ا.مـک) : از توابـع دهســتان دشت سر بخش مرکزی آمل .

رودبارک/rud-bārək/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان پشــت کوه ساری . ۲. از توابع دهستان کلاردشت .

رودبار مله/rudbār-malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهار

دانگه‌ی هزار جریبی ساری .

رودبارهج/rudbār-hej/ (ا.مک) : درّه ی چلاب که از ارتفاعات لفور شروع شده و به منگل ختم شود . **نک** : چلاو - چلاب .

رودباریخکش/rudbār-yaxkaš/ (ا.مک) : از توابع دهستان یخ‌کش بهشهر .

رود-پشت/rud-pəšt/ (ا.مک) : ازتوابع دهستان اسفیوردشوراب ساری .

رود پشت/rud-pošt/ (ا.مک) : از توابع دهستان زاور تنکابن .

رو در رو/ru-dar-ru/ (ق.حا) : ۱. مقابل . ۲. مقابل شدن - رو در رو قرار گرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* روبرو /ru-bə-ru/ ؛ ت) ←* ؛ اُک) ←* ؛

رودرمونستن/ru-dar-monessan/ (مص.مر) : رو درماندن- ملاحظه داشتن .

اغر) رو بمانستن /bəmānəstən ru/ ؛ ت) ←* ؛

رودر واسی/rudar vāsi/ (ا.مص) : رودربایستی-ملاحظه کاری .

اغر) ←* ؛ ب) رو دربایسی /ru-dar-bāysi/ ؛ ق) رودروایی /ruder vāesi/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛ اُک) ←* ؛

رو-دز/ro-dez/ (ا.مر) : ظرفی است از جنس روی، به شکل نیم کره و بسیار حجیم که بر روی کوره ی دوغ یا سرج (قره قروت) پزی قرار گیرد . **نک** : سرج .

ع) ←* ؛

رو-دکتن/ru-daketən/ (مص.مر) : پررو شدن-وقیح شدن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) رودکتن /rudakətən/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *آ)* رودکتن /ru-daketan/ ؛ ن) رود کتن /rudakətan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ *قص)* رودکتن /ru-daketan/ ؛ اُک) ←(قص) ؛

رود-گر/rud-gar/ (ا.مک) : نام بخشی از زمین‌های بهشهر.

رودگر مله/rudgar malə/ (ا.مک) : ۱. از محلّه های قدیمی آمل . ۲. از محلّه های قدیمی شهرستان بابل . ۳. از توابع دهستان نشتای عبّاس آباد .

رو-دنگوئن/ru-denguən/ (مص.مر) : کنایه: از تقاضا کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رود دینگوئن /ru-dingoən/ ؛ س) رو دینگوئن /ru-dinguən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* رودینگوئن /ru dinguan/ ؛ ن) ۱. رود نگتن /ru dangətan/ ، ۲. روانگتن /ruangetan/ ؛ع) ←(ن) ؛ *قص)* ←(آ) ؛ اُک) روزان /ru-zān/ ؛

روده پرتینگ/rudə-pərting/ (ا.مر) : ۱. شکم . ۲. شکمبه. **نک** : بتیم .

اشر) ←* ؛

روده پیج/rudəhpij/ (ا.مر) : ۱. گرفتگی روده - قلنج روده ای .

ق) ←* ؛ *با)* ره-پیچ /rə-pič/ ؛ *آ)* ریه پج /riyə pej/ ؛ ن) روده پج /rudə pəj/ ؛

رو-راست - بئوتن/ru-rāst-bautən/ (مص.مر) : بی پرده و آشکار سخن گفتن .

اغر) ←* ؛ ب) رو راس بئوتن /ru-rāst-bautən/ ؛ س) روراست بئوتن /ru-rāst-bautən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) روراس بوتن /ru rās botan/ ؛ع) ←(ن) ؛ *قص)* روراست باتن /ru rās bātan/ ؛ ت) روراست گوتن /ru-rāst-gutən/ ؛ اُک) یه واج یه بلیط /ye-vāj-ye-bilit/ ؛

رو-راست-بیئن/ru-rāst-biyən/ (مص.مر) : درست کرداری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) رو راس /rurās biyən/ ؛ *با)* رو-راس -بیّن /ru-rās-bayyən/ ؛ *آ)* رو راس بیین /ru rāsbayyan/ ؛ ن) روراس ویئن /ru rās-vəyan/ ؛ع) روراس بین /ru rās beyan/ ؛ ت) روراس بئن /ru-rās-baan/ ؛

روز - باد/ruz-bād/ (ا.مر) : بادی که به هنگام روز و در حاشیه ی رودخانه وزد .

ب) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

روز بلندی/ruz-bələndi/ (ف/ق.ز) : ۱. تـا روز هسـت . ۲. روزِ بلند .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. بلنـد روز /bələnde-ruz/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) روز بلنی /ruz bələnni/ ؛ ع) ←(قص) ؛ قص) روز بلنی /ruz-bəlani/ ؛

روز بن/ruzə-bən/ (ق.ز) : از آغاز . نک : بن کار .

با) بنـه -روز /bənə-ruz/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

روز-په/ruz-pe/ (ق.ز) : هنگام روز .

ب) ←* ؛ س) روز پیشـی /ruz-piši/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) روز پیشی /ruzə-piši/ ؛ آ) ←* ؛ ن) روزپـی /ruz.pəy/ ؛ ع) ←* ؛

روز-چاشتی/ruz-čāšti/ (ق.ز) : روز روشـن-در روشنای روز .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) روشن روز /rušən ruz/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

روز -دکتن/ruz-dakətan/ (مص.مر) : روز شدن-کنایه از: دیر برخاستن .

اغر) روز دکتن /ruz-daketən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) روز بین /ruzbayən/ ؛ با) روز-بیَـن /ruz-bayyən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) روزبئن /ruz baan/ ؛ آک) روزا بـون /ruzā-bon/ ؛

روزگار/ruzegār/ (ا.مر) : ۱. سنّ و سال . ۲. زمانه-روزگار.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛ پ) روچکـار /ročkār/ ؛

روز-مز/ruz-məz/ (ص.مر) : کارگر روز مزد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) روز-مـزد /ruz-mezd/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) روزه مـز /ruzə-məz/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آک) روز مـزد /ruz-mozd/؛

روزونه/ruzonə/ (ق.ز) : روزانه -مربوط به یک روز .

اغر) روزانه /ruzānə/ ؛

روزی/ruzi/ : رزق .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

روستم- تیر - کمون/rustəme-tir-kamon/ (ا.مر) : رنگین کمان .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) رسـتم -زال /rəssamə-zāl/ ؛ آ) رسم تیرکمون /rəssəmətir kamun/ ؛ ن) رستَم تیر کمـون /rəssametitkamun/ ؛ ع) ←(ن) ؛ آک) آسمون گوردیـک /āsmon-gurdik/ ؛

روسک/rusk/ (ا) : حیوانی شبیه خدنگ . نک : آروسک .

روستم/russəm/ (ا) : رسـتم-نامی بـرای مـردان . نـک : رستَم.

اغر) رستم /rəstəm/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) رستَم /rəssəm/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) رسّم /rəssam/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) رُسُـم /rosom/ ؛ آک) روسـتوم /rustum/ ؛

روسی/rusi/ (ص.نس) : روسی زبان-اهل روسیه .

اغر) ۱.←* ، ۲. اروس /ərus/ ؛ ب) اروس /ərus/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

روش/roš/ (ص/ا.مص) : ۱. آب درجریان . ۲. راه افتـادن-حرکت . نک : رُش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) روش /ruš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲.←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) رش /reš/ ؛ پ) روییشن /rowišn/ ؛

روش/ruš/ (ص) : ۱. پسوند فاعلی به معنی فروشـنده . ۲. سپیدرو . ۳. چوبی که با آن شیر را هم زنند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

روش/ruš/ (ا) : نوعی آبزی کوچک شبیه میـگو کـه در کنار ساحل دیده شود .

با) ←* ؛

روش/ruš/ (ا.مص) : رویش-روییدن .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

روش/ruš/ : کاملاً سفید و روشن .

ت) ←* ؛

روشا/rošā/ (ا.ا/ص.فا) : ۱. چوب نازک و بلند بـرای چیـدن گردو . ۲. فروشنده . **نک** : رشا .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

روش بکشیین/ruš bakəšiyən/ (مص.مر) : ۱. حرکت کردن. ۲. همانند حرکت خرنـدگان-خزیـدن آهسـته . نـک : رش.

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* روش بکشــیین /roš bakəšian/ ؛

روش دماستن//ruš dəmāstən/ (مص.مر) :

از حالات سرشاخ شدن کشتی گیران در کشـتی محلّـی . در این حالت دو کشتی‌گیر رو به روی هـم قـرار مـی‌گیرنـد بـه طوری که سر طرف مقابل، روی شانه‌ی چـپ حریـف واقـع گردد. دست چپ هرکشتی گیر، از زیربغل دست راست طرف مقابل عبور کرده و درقسمت کمر، شال را مـی چسبد کـه ممکن است چنگ زدن به شال، در قسـمت راسـت یـا چـپ کمر طرف مقابل باشد. دست راست هر کشـتی گیـر، ضمـن عبور از روی ساعد دست چپ رقیب، به شـالی کـه بـه پـای چپ طرف مقابل بسته شـده اسـت، درگیـر شـود. بـا اعـلام میاندار ، کشتی شروع می گردد. میاوندبستن کشـتی گیـران درست عکس موارد فوق است.

روش دینگوئـن/ruš-dinguən/ (مـص.مـر) : **نـک** : رش دینگئن .

آ) ←* ؛

روشمبه/rušəmbə/ (ص.فا) : فروشنده .

اغـر) روشــــنده /rušəndə/ ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. روشــــنده /rušəndə/ ؛ *س)* روشــــــنده /rušendə/ ؛ *ق)* ۱. روشــــنّه /rušənnə/ ، ۲. روشنده /rušəndə/ ؛ *با)* روشنده / /rušandə/ ؛ *آ)* روشا /rušā/ ؛ *قص)* ←(س) ؛ *ت)* روشـنده /rušəndə/ ؛ *آک)* فروشنده /furušandə/ ؛

روشن/rušən/ (ص) : روشن-نورانی . **نک** : تابان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قـص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *آک)* روشن /rowšan/ ؛ *پ)* روشن / /rošn/ ؛

روشنا/rušenā/ : روشنی .

قص) ←* ؛

روشناباد/rušnābād/ (ا.مک) : ۱. امام زاده ای بین گرگان و کردکوی-روشنوا . ۲. دهستانی در کردکوی .

اغر) روشنوا /rušnəvā/ ؛

روشناباد

روشناس/rušanās/ (ص.فا) : سرشناس-مشهور-پرآوازه .

اغر) ←* ؛ *ب)* رو-شناس /ru-šənās/ ؛ *س)* ۱. سرشـناس /saršenās/ ، ۲. روشناس /rušenās/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←(ب) ؛ *قص)* سرشناس /saršenās/ ؛

روشن بیّن/rušən bayyən/ (مص.مر) : ۱. روشن شـدن . ۲. درخشیدن .

ق) ←* ؛ *پ)* وخشیدن /vaxšidan/ ؛

روشنده/rušəndə/ (ص.فا) : فروشنده . **نک** : روشمبه .

با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ *آ)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

روشند هکاردن/rušənd-həkārdən/ (مص.مـر) : ۱. روشـن کردن . ۲. برافروختن آتش . **نک** : داریشن .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* روشـــن هـــاکردن /-rušen hākerdən/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* روشن هکـردن /rušən hakərdan/ ؛ *ن)* روشـن هـاکردن / /rušən hākərdan/ ؛ *ع)* روشـن هـــاکردن /rušen hākordan/ ؛ *قـص)* ←(آ) ؛ *ت)* روشـن هکـــردن /rušən hakərdən/ ؛ *آک)* روشـــناگودن /rošana-gudan/ ؛ *پ)* روشنیتن /rušnətitan/ ؛

روشن کلا/rošan-kolā/ (ا.مک) : از دهکده های متروکه‌ی زیارت خاسه رود واقع در استرآباد رستاق .

روشن کو/rušən-ku/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهار

دانگه‌ی سورتچی ساری .

روشنوا/rušnəvā/ (ا.مک) : روشــن آبــاد ، امــام زاده ای در هجده کیلو متری غرب گرگان .

روشــن هــاکردن/rušen-hākərdən/ (مـص.مـر) : روشــن کردن . **نک** : داریشن .

اغر) روشـن هکــاردن /rušən həkārdən/ ؛ ب) روشـــن هکـــاردن /rušən-həkārdən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. روشن هکـردن /rušən hokərdən/ ؛ آ) روشـــن هاکردن /rušən hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) روشن هــاکردن /rušen-hākordan/ ؛ ت) روشن هکـردن /rušən hakərdən/ ؛ اَک) روشناگودن /rušanā-gudan/ ؛

روشن هکان//rušən-həkān (ف.امر) : روشن کن .

اغر) ←* ؛ ب) روشن هکان /rušən-həkān/ ؛ *با)* ۱. روشن هکن /rušən hakən/ ، ۲. روشن هــاکن /rušən hākən/ ؛ آ) روشــن هکــن /rušen hakən/ ؛ ن) روشــن هــاکن /rušən hākən/ ؛ع) روشــن هــاکن /rušen-hākon/ ؛ ت) روشـــن هک /rušənok/ ؛ اَک) روشناکون /rušanā-kon/ ؛

روشنی بنه کتن/rušeni-bənə-katan/ (مص.مر) : روشنایی سپیده دم .

ت) ←* ؛

روشور/ru-šur/ (آ.ا) : سفید آب مخصوص حمام .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اَک) ←* ؛

روش-هایتن/ruš-hāytən/ (مص.مر) : به جریان افتــادن- جاری شدن .

اغر) روش بییتن /roš bayitən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. روشـــن هیتـــن /ruš haytən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. روش هیتن /ruš haytan/ ؛ ن) روش هایتن /ruš hāytan/ ؛ ع) روش هایتن /roš-hāytan/ ؛ ت) راویتن /rāvaytən/ ؛

روضه - خنی//ruzə-xoni (ا.مص) : روضه خوانی .

اغـر) روضــه خــانی /ruzə-xāni/ ؛ ب) ←* ؛ س) روضـــه خونی /ruzə-xuni/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) روضه خونّی /ruzə xunni/ ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←(س) ؛ ت) روضه خانی /rowzə xāni/ ؛ اَک) روضاخونی /rozā-xoni/ ؛

رو عسل/asel-ro/ (ا.مر) : عسلی که از موم جدا شده باشد. عسل خالص.

س) ←* ؛ ق) رو /ru/ ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. شت /šat/ ؛

روغون پیلک/roqon-pilak/ (ا.مر) : کوزه‌ی روغن .

اغر) رغان کوزه /rəqān kuzə/ ؛

روغونک/ruqunək/ (ا) : جوانه‌ی درخت ملاولیک . نــک: ملاولیک .

روفاک//rufāk (ا.مر) : روسری-چارقد .

روک/ruk/ (ا) : ۱. برآمدگی کوه-یال کوه . ۲. بلندی .

اغــــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) دوک /duk/ ؛ ق) ←(س) ؛ ت) رک /rok/ ؛

روک - روک/ruk-ruk/ (ا.مص) : ۱. راه رفتن بســیار . ۲. مشغول بودن به کارهای کــم اهمیّـت در محـدوده ی خانه و باغ .

ب) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. رک رک /rək rək/ ؛ ن) ←(آ) ؛

روک روک/ruk-ruk/ (ا.صو) : آوای جویــدن و شکسـتن قند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) رخ رخ /rəx rəx/ ؛

روک - روکی/ruk-ruki/ (ا.مــر) : پرنــده ای بــزرگتــر از گنجشک به رنگ قهوه ای سیر کــه در تابســتان کنــار پرچین ها دیده می شود .

ب) ←* ؛

روک - روکی//ruk-ruki (ا.مــر) : اســتخوان و غضــروف خوراکی ماکیان یا پستان داران .

ب) ←* ؛

روک - سر/ruke-sar/ (ا.مر) : بلندی-فراز -بالای یال .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) رک ســر /rəke sar/ ؛ ت) رک - سر /roke-sar/ ؛

روکش/rukaš/ (ا.مک) : از توابع دهســتان پــایین خیابــان لیتکوه بخش مرکزی آمل .

روکش/ru-kaš/ (ا.مر) : ۱. پوسته و لعاب روی چیزهــا . ۲. رو انداز .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ت) ←* ؛

روک - شال/ruk šāl/ (ا.مر) : از انواع شغال .

ب) ←* ؛

روگا/rugā/ (ا) : ۱. صحرا -دشت وسیع . ۲. اوّلین بار به سوی مکان ناشناخته ای رهسپار شدن . **نک** : اتراتر .

اشر) ←* ؛

روگا/rugā/ (ا/ا.مص) : ۱. پاتوق- مکانی که محل آمد و شد فرد باشد . ۲. دشت وسیع-صحرا .

اغر) ←* ؛

رُو-گل/ro-gal/ (ا.مر) : راه و گذری که رفت و آمد عمومی شود .

اغر) ←* ؛

رومی/rumi/ (ا) : نوعی تفنگ دولول سرپر ساخت ایتالیا که در گذشته شهرت فراوان داشت .

رون/run/ (ا) : جارویی که از دسته کردن شاخه های نازک درست شود . **نک** : چکر .

ق) ←* ؛

رونا/runā/ (ا) : راه های باریک سینه ی کوه .

رون پی/run-pəy/ (ا.مر) : کشاله ی ران . **نک** : پرون .

اغر) رانه په /rāne-pe/ ؛ ب) رانه په /rānə-pe/ ؛ س) رونه په /runə-pe/ ؛ ق) رونه په /rune-pe/ ؛ با) ۱.←(س) ، ۲.←(آ) ؛ آ) رونُ په /runə pe/ ؛ ن) ←* ؛ع) رون په /ronə pə/ ؛ قص) ←(س) ؛

رونکی/runaki/ (ا) : قسمتی از جل اسب-چرمی که به اسب وصل کنند . **نک** : رانکی - رنکی .

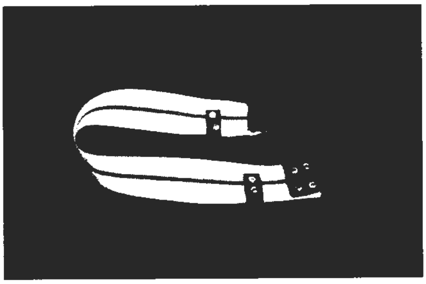
اغر) رانکی /rānəki/ ؛ ب) رونکی /ronəki/ ؛ ق) رونکی /runəki/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) رونّکی /runnəki/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←* ؛ ت) رنکی /roneki/ ؛ آک) ←* ؛

رونکی بن/runaki-ban/ (ا.مر) : بندهایی که رانکی را به پالان وصل کند .

ق) رونکی بن /runekibən/ ؛ با) ←* ؛ آ) رونّکی بن /runnəki ban/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) رنکی بندن /roneki bandən/ ؛ آک) رونکی بند /roneki-band/ ؛

رونما/runemā/ : هدی‌های که به عروس داده شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) رونمی /runemay/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) رونمادان /runamā-dan/ ؛

رونکی

رو-نمانه/ru-nəmānə/ (ا.مر) : رونما-هدیه به نو عروس .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

رونمی/ru neməy/ (ا.مص) : دادن رونما به عروس . **نک** : رونما .

ن) ←* ؛

رونّه/runnə/ (ص) : ۱. هرزه-ولگرد . ۲. وسیله ای که از کار افتاده باشد .

ق) ←* ؛ با) رونده /rundə/ ؛ آ) ←* ؛

رونی/rəvoni/ (ا) : تکّه ای است سازی مربوط به سرنا - این قطعه هنگام حرکت عروس نواخته می‌شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

رونی بسّس/runi-bosses/ (ص.مر) : ۱. مصرّ شدن -اصرار کردن . ۲. ول -رها -افسار گسیخته-هرزه . **نک** : بوسّه رونکی .

ق) بوسّه رونکی /bussə runəki/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) بوسّه رونّکی /bussə.runnəki/ ؛ ن) بوسّه رونکی /bussə-runəki/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) رهه /raha/ ؛ آک) دچکستن /dačakastan/ ؛

روون/ravun/ (ص) : روان .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ آک) روون /ravon/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی . **ب**) بهشهر ، **س**) ساری . **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی .

روون/ruvun/ (ص) : گاو مایل به قرمز، با خـال سفیدی در پیشانی.

با) ←** ؛

رو هدائن/ruhədāən/ (مص.مر) : ۱. شـخم کـردن . ۲. رو دادن-لوس کردن . **نک** : چشته هدائن .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) رو هـادائن /ruhādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) رو هـادان /ru-hādān/ ؛ ت) رودئن /rudaan/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) رو دان /ru-dān/ ؛

رو-هدائن/ro-hədāən/ (مص.مر) : ۱. غلتـاندن . ۲. پـرت کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. رخ هدائـن /rox-hədāən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) رو-هـادان /ru-hādān/ ؛ آک) تـوادان /tavādān/ ؛

روهین/ruhin/ (ا.مک) : قلعه ای تاریخی که در منطقـه‌ی سوادکوه قرار داشته است .

رویان/royān/ :

رویان، ولایت وسـیعی از ناحیـه‌ی کوهسـتانی تبرسـتان در بخش غربی مازندران که بین کوه‌های رویـان و دیلـم بـوده است. بعضی از محقّقین معتقدند که روبنـج rubanj یکـی از نواحی کوهستانی مازندران، همان رویان است . نام رسـتم‌دار که در دوره‌ی مغول پدید آمده است نیز گاه بر رویان اطـلاق شده است. عمر بن علا سردار تا زیان آن را فتـح کـرد و بـه تبرستان منضم نمود . شهر رویـان، شـهر عمـده‌ی ناحیـه‌ی مذکور و بزرگ ترین شهر جبال تبرستان بـه شـمار می‌آمد. فرمان روایان رویان عنوان «استندار astondār» داشته انـد. از معروف‌ترین سلسله‌های امرای رویان پادوسبانان بوده‌انـد. امرای استندار که از اعقاب پادوسبانان می‌باشند تا پادشـاهی شاه عبّاس اول صفوی خود مختار بودند و عاقبت بـه دسـت شاه عبّاس منقرض گردیدند.

رویانج/ruyānəj/ (ص.نس) : اهل رویان .

ن) ←** ؛

رویز لوه/royez-lave/ (ا.مـر) : پـاتیلِ بـزرگ مخصـوص پختن دوشاب و رُب .

رویه/ruyə/ (ا) : ۱. مزرعه . ۲. آستری .

اغر) ←** ؛

ره/rə/ (ا) : بریدگی داخل صخره‌ی بزرگ .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ره /re/ ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

ره/re/ (ا) : سوراخ-روزنه .

س) را /rā/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛

ره/ra/ (ا) : مخفّف رای - میل و خواسته .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛

ره/rə/ : حرف نشانه ی مفعول .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) را /rā/ ؛

ره/re/ (ا) : سوراخی در ته تنور یا کوره برای مکش هوا .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) بره /barə/ ؛ آ) ←(آ) ؛

رها/rehā/ (ص) : آزاد-رها . **نک** : رهه .

اغـر) ۱.←** ، ۲. رهـا /rəhā/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) رها /rəhā/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) رهه /ra-ha/ ؛ اشر) ←(ت) ؛ آک) ←(ت) ؛

رهار/rəhār/ (ا) : صحرا .

ن) ←** ؛

رهه/raha/ (ص) : آزاد-رها . **نک** : رها .

ت) رهه /rəha/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

رهی/rahi/ (ص/ا) : ۱. یاور-یار . ۲. امید .

ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ پ) رهیـک /rahik/؛

ری/rəy/ (ق.مق) : یک من برابر با دوازده کیلو .

ری/rəy/ (ا.مص) : ری آمدن برنج به هنگام طبخ- حجیم شدن برنج بر اثر پختن .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

ریا/reyā/ (ا) : ۱. نمو-رشد . ۲. جوانه . **نک** : ری.

ب) ←** ؛ س) ریا /riyā/ ؛ با) ←** ؛

ریا/riyā/ (ا) : جوانه ی کوچک .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛

ریا-بزئن/reyā-bazoən/ (مص.مر) : جوانه زدن بذر .

ب) ←** ؛ س) ریا بزوئن /riyā-bazuən/ ؛ با) ←** ؛

ریات/reyāt/ (ا.مک) : کوهی به ارتفاع ۳۶۰۰ متر در کلاردشت .

ریات چال/reyātčāl/ (ا.مک) : درّه ای در ارتفاع ۳۳۸۰ متر در کلاردشت چالوس .

ری انگتن/rəy - angətan/ (مص.مر) : راهی کردن .

ن) ←* ؛

ریتو/ritu/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاه‌کوه و ساور استر آباد .

ریحون/rayhon/ (ا) : ریحان . **نک** : بالنگوم .

اغر) ریحون /rəyhon/ ؛ *ب)* ریحون /reyhun/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ *ق)* ←(ب) ؛ *با)* ریحون /rihun/ ؛ *آ)* ←(با) ؛ *ن)* ریحون /rəyhun/ ؛ *ع)* ریحن /reyhon/ ؛ *قص)* ←(ب) ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ریان /reyān/ ؛ *آک)* ریحون /rayhon/ ؛

ریخ/rix/ (ا) : خواب کوتاه-چرت .

آک) ←* ؛

ریخته/rixtə/ (ق.ز) : بی درنگ -پیاپی .

ق) ←* ؛

ریخ- رو/rixe-ro/ (ا.مر) : اسهال .

اغر) ←* ؛ *ق)* رقو /rəqu/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *ن)* ←(ق) ؛ *آک)* ریخ /riax/ ؛

ریخوک/rixuk/ (ص.نس) : آدم اسهالی . **نک** : رغن .

اغر) ←* ؛ *ق)* رقو /requ/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *ن)* ریغن /rəyqən/ ؛ *ع)* رغن /reqən/ ؛

ریخه/rixə/ (ا) : ریشه و کنده‌ی درخت .

اغر) رخه /rexə/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *ق)* ←(اغر) ؛ *آ)* ←(اغر) ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* بون /bun/ ؛

ریرا/rəyrā/ (ا) : نامی برای زنان - تغییر یافته‌ی لیلا .

ن) ←* ؛

ریزآو/riz-ow/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاه کوه و ساور استرآباد .

ریزمال/rizə māl/ (ا.مر) : گوسفند و بز .

ع) ←* ؛

ریز-واریز/riz-vāriz/ : از نغمات سازی مربوط به موسیقی مراسمی که با سرنا و نقاره نواخته می شود- به ریزو واریز، ریزه کاری نیز گفته می‌شود.

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛

ریزه - کاری/rize-kāri/ (ا.مر) : قطعه ای سازی مربوط به سرنا است. در فرهنگ معین ترسیم دقیق اشکال و نقش‌های ظریف در یک اثر هنری آمده است. در آنندراج واژه‌ی ریزه خوانی به معنای: آواز کشیدن که آن را تحریر نیز گویند .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* رزه کاری /rəzəkāri/ ؛ *با)* ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ *آ)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

ریزه مال/rize-māl/ (ا.مر) : در اصطلاح دامداران البرز شمالی به گوسفند گفته شود .

اغر) رزه مال /rezəmāl/ ؛ *ت)* ←* ؛

ریزین/rizin/ (ا) : تیر و کمانِ کشی .

ب) ←* ؛ *س)* رزین /rezin/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *با)* ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ *آ)* رزین /rəzin/ ؛ *ن)* رزین /razin/ ؛ *ع)* ←(ن) ؛ *ت)* ←(آ) ؛

ریس/ris/ (ا.مص) : ۱. چندش-نفرت داشتن . ۲. بی نظم و کثیف . **نک** : به جبشی .

ب) ۱.←* ، ۲. ریش /riš/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

ریس/ris/ (ا) : درختی که در تمام فصول سال سبز است و در صخره روید. چوبش بسیار محکم است و ستون‌های بزرگ خانه‌ها را از آن سازند- نوعی سرو جنگلی . **نک** : اورس.ارس.

ن) ←* ؛

ریس - بزئن/ris-bazoən/ (مص.مر) : ۱. ریسه رفتن . ۲. لرزیدن .

ب) ←* ؛ *س)* ریس بزوئن /ris-bazuən/ ؛ *ق)* ریس بکردن /ris bakərdən/ ؛ *با)* ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ *آ)* ریس بزوئن /ris bazuan/ ؛

ریس بکردن/ris bakərdən/ (مص.مر) : سیخ شدن موی تن دراثر چندش .

ق) ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. ریس هکردن /ris hakərdən/ ؛ *آ)* ریس هاکردن /ris hākərdan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ریس – بیموئن/ris-biyamuən/ (مص.مر) : بیزار شدن–نفرت داشتن .

پ) ریس بیمئن /ris-beyamoən/ ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛
با) ۱.★← ، ۲. ریس بموئن /ris-bəmuən/ ؛

ریس – داشتن/ris-dāštən/ (مص.مر) : هراس داشتن از انجام کاری .

پ) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛

ریسمون بازی/rismun-bāzi/ (ا.مر) :

از بازی های جنّاب بومی که بیشتر دراکثر عروسی ها و جشن ها معمول بوده است . در این بازی طنابی قطور را به دو سر دو چوب یا دو درخت بلند می بستند و ریسمان باز بر بالای طناب به اجرای نمایش‌های سخت می پرداخت . هنگام اجرای ریسمان باز، دلقکی با لباس مبدّل و هم زمان با اجرای بازیگر اصلی به صورتی مضحک به تقلید حرکات ریسمان باز پرداخته و تماشاگران را می خنداند. در طول نمایش گروه نوازندگان سرنا و نقاره شامل دو نقاره چی و یک سر ناچی به اجرای نغمات موسیقی مراسمی و شاد می پرداختند. این بازی از پر طرفدارترین بازی های کمدی موزیکال و نمایشی در سراسر البرز شمالی بوده است.

ریسو/risu/ (ا) : گل آذین گردو . نک : رسی .

با) ★← ؛ اشر) ★← ؛

ریسمون بازی

ریسه/rise/ (ا) : رشته های سفید متّصل به تخم خربزه . نک : اغلات .

پ) رسه /resə/ ؛ ق) رسیه /risə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛ ع) روسی /rusi/ ؛ آک) ★← ؛

ریسه/risə/ (ا) : ریسمانی چند لایه . نک : دلّالافن .

ق) رنسیه /risə/ ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛ ت) رسه /rəsə/ ؛

ریسه رج/risə-raj/ (ص.مر) : زنجیروار . نک : ریسه کش .

با) ★← ؛

ریس هکاردن/ris-həkārdən/ (مص.مر) : ریسه–نوعی واکنش که در اثر آن موی تن سیخ شود .

پ) ★← ؛ ق) ریس هاکردن /ris-hākərdən/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲. ریسه هکردن /risə hakərdən/ ؛ آ) ریس هاکردن /ris-hākərdan/ ؛

ریسه – کش/risə-kaš/ (ص.مر) : زنجیروار .

با) ریسه رج /risə-raj/ ؛ ن) ★← ؛ ت) رسه کش /rəsə-kaš/ ؛ اشر) ★← ؛ آک) ★← ؛

ریسیک/risik/ : گل گردو . نک : رسی .

با) ★← ؛ آ) اغوز ریسی /aquz risi/ ؛

ریش/riš/ (ا) : زخم ناسور – زخمی که چرکی باشد .

اغر) ★← ؛ پ) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) رش /rəš/ ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛ قص) ★← ؛ آک) ★← ؛

ریش بنی/riš-bəni/ (ا.مر) : دو شاخه‌ی چوبی در خیش جهت تنظیم شخم–وسیله ای در گاو آهن برای کم و زیاد کردن عمق شخم . نک : ازال سر دسته – اشکنج. ازال دسته.

با) ۱. بزپه /bəz pə/ ، ۲. خی دم /xidəm/ ؛ ن) ★← ؛ ع) ★← ؛ ت) ★← ؛

ریش – بیتن/riš-bayitən/ (مص.مر) : برانگیخته شدن با شنیدن حرفی یا دیدن چیزی .

اغر) ★← ؛ پ) ★← ؛ ق) ★← ؛

ریش–ریش/riš-riš/ (ص.مر) : ۱. پاره پاره . ۲. تکّه تکّه .

اغر) ★← ؛ پ) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ ن) ★← ؛ ع) ★← ؛ قص) ★← ؛ آک) ★← ؛

ریشه – گنه مکّه/rišə-gannə-makkə/ (ا.مر) : کاکّل ذرّت .

اشر) ★← ؛

ریغن/riqən/ (ص.نس) : کسی که اغلب اسهال دارد–

اسهالی . **نک** : رغن .

اغر) ←* ؛ *آ)* ۱. رغن /reqən/ ، ۲. رغن موس /-reqənə mus/ ؛ *ن)* ۱. ریغن کینگ /rəyqən-king/ ، ۲. ریغن موس /rəyqən-muš/ ؛ *ع)* ←(آ) ؛ *ت)* رغن /reqen/ ؛

ریق - چینک/riq-činak/ (ا.مر) : نوعی بازی کودکانه با خرده سنگ .

اشر) ←* ؛

ریک/rik/ (ا) : ۱. لثه . ۲. خنده ای که دندان ها نمایان شود . ۳. کنایه از: دندان انسان . **نک** : ریگ .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ۱. ریگ /rig/ ، ۲.←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛ *پ)* ریک /rik/ ؛

ریکا/rikā/ (ا) : پسر .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

ریکا قلعه/rikā qalə/ (ا.مک) : محلی در جنگل های شمال شرقی کدیر که در حوالی آن قلعه ای به نام کیجا قلعه نیز وجود داشته است .

ن) ←* ؛

ریکا - کون/rikā-kun/ (ا.مر) : جمع پسر-پسرها .

ب) ریکائن /rikāon/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ۱. ریکائون /rikāun/ ، ۲. سیکون /səykun/ ؛ *ع)* ریکا وچه شون /rikā vačə šon/ ؛ *قص)* ریکا کن /rikākon/ ؛ *ت)* ریکای شن /rikāyešən/ ؛

ریک انار/rik-anār/ (ا.مر) : انار ترش .

آ) ریک انار /rik ənār/ ؛ *ت)* ←* ؛

ریکا وونی/rikā-vuni/ (ص.نس) : دوران پسری .

آ) ریکابی /rikābi/ ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ریکا بونی /rikā boni/ ؛

ریک - بچیئن/rik-bačiən/ (مص.مر) : خندیدن به طوری که دندان ها نمایان شود .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ریک هچیین /rikhečiyən/ ؛ *با)* ۱.←(ق) ، ۲.←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ریک بچیین /rik bāčeyan/ ؛ *ع)* ریک هاچین /rik hāčeyan/ ؛ *قص)* ریک بچیین /rik-baciyan/ ؛ *ت)* ریکچن /rike-čeən/ ؛ *آک)* ریکاچیین /rikāčiyan/ ؛

ریک - بکرده -شال/rik-bakərdə-šal/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: میهمان پررو . ۲. کنایه از: فردی که دائماً در حال خندیدن باشد.

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ریک بزه شال /rik bezə šāl/ ؛ *ت)* ریک بز شال /rikbazešāl/ ؛

ریک - پس - کاردن/rik-pas-kārdan/ (مص.مر) : کنایه از: خنده ی مضحک .

اغر) ←* ؛

ریک چشمه/rik-češmə/ (ا.مک) : از توابع دهستان کلیجان رستاق ساری .

ریک - ریک - هاکردن/rik-rik-hākərdən/ (مص.مر) : به شدّت خندیدن- پیاپی خندیدن .

اغر) ریک - ریکه هکاردن /rik rikə həkārdən/ ؛ *ب)* ریک ریک هکاردن /rik - rik - həkārdən/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

ریک شور/rike-šur/ (مص.مر) : شستن برنج و امثال آن به نوعی که ریگ های موجود در آن خارج شود .

اغر) ←* ؛ *آ)* ریک شورهاکردن /rik šur hākərdan/ ؛

ریک کا/rik kā/ (ا.مر) : بازی یک قل و دو قل یا سنگ چاران بازی . **نک** : چارم بازی .

آ) ←* ؛ *ن)* ←* ؛

ریکن/rikən/ (ص.نس) : کنایه از: فردی که پیوسته در حال خندیدن بوده به طوری که دندان‌هایش نمایان شود .

اغر) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

ریکنده/raykandə/ (ا.مک) : از توابع دهستان بیشه سر قائم شهر .

ریک -و-پیک - هچیین/rik-o-pik-həčiyən/ (مص.مر) : کنایه از: لاغر شدن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

ریک -و - وازی/rik-o-vāzi/ (ا.مر) : اصطلاحی به معنی: فراوانی .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ریک و وازیک /rik o/

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/vāzik/ ؛ ع) ←(ن) ؛

ریک هاچین/rik-hāčian/ (مص.مر) : ۱. جمع شدن لب‌ها پس از خوردن چیزهای گس مزه مانند خرمالو . ۲. نشان دادن دندان از سرخشم و غضب .

ب) ریک هاچین /rikhāčiyən/ ؛ ق) ریگ هچین /righəčiyən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ریک هچئن /rik-hačən/ ؛

ریک هاچین/rik hāčiyan/ (مص.مر) : ۱. خنده ی تمسخر آمیز . ۲. دندان را با فشار و خشم نشان دادن . **نک** : ریک چیین .

ب) ریک هاچین /rik-hāčiən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

ریک - هچیین/rik-həčiyən/ (مص.مر) : نشان دادن دندان از سرخشم . **نک** : ریک هاچیین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

ریکّه - ریکّه/rikkə-rikkə/ (ا.مص) : قهقهه زدن-خنده ی مستانه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ریک ریک /rik-rik/ ؛ ق) ریگ ریگ /rig rig/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←* ؛

ریکّه-ریکّه-هکاردن/rikkə-rikkə-həkārdən/ (مص.مر) : خندیدن با صدای بلند-کرکر کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ریگ ریگ هاکردن /rig rig hākerdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ریکّه ریکّه هاکردن /rikkə rikkə hākərdan/ ؛

ریک هلی/rik-hali/ (ا.مر) : آلوچه وحشی و ترش .

آ) ←* ؛

ریگ/rig/ (ا) : ۱. لثه . ۲. دندان . **نک** : ریک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

ریگ بزه شال/rig-beze-šāl/ (ص.مر) : کنایه از: آدمی که همیشه دهانش به خنده باز باشد .

اغر) ←* ؛ آ) ریگ بزه شال /rig bazə šal/ ؛ ت) ←* ؛

ریگ چشمه/rig-čəšmə/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان بابل کنار بابل . ۲. مرتعی در راستوپی سوادکوه .

با) ←* ؛

ریگ چشمه/rig-češmə/ (ا.مک) : روستایی در بیست و سه کیلومتری جنوب باختری شهرستان علی آباد کتول که نام دیگرش «رق چشمه» می باشد . **نک** : رق چشمه.

ریگ ریگ هاکردن/rig rig hākerden/ (مص.مر) : خنده ی زننده و بی جا سردادن .

ق) ←* ؛ با) ریگ ریگ هاکردن /rig-rig hākərdən/ ؛ آ) ←(با) ؛

ریگو/rigu/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

ریگ - هچیین/rig-həčiyan/ (مص.مر) : خندیدن . **نک** : ریک هاچیین .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ آک) ←* ؛

ریمون/rimon/ (ا./ا.مص) : ۱. پارگی را به هم آوردن . ۲. التیام یافتن . ۳. کلّیه .

اغر) ریمان /rimān/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ریمون /rimun/ ؛ ع) ←* ؛ ت) رومان /rumān/ ؛

ریمون بزوئن/rimun - bazuan/ (مص.مر) : تخریب اجسام فلزی در اثر زنگ زدگی .

ن) ←* ؛

رین/riyan/ (مص) : ریدن . **نک** : برین .

با) ۱.←* ، ۲. برین /bariən/ ؛ آ) برین /bariyan/ ؛ ت) ←* ؛

رینه/rinə/ (ا.مک) : نام دهکده ای در بالا لاریجان آمل .

ریون/riyun/ (ا.مک) : از توابع دهستان خانقاه پی سواد کوه .

ریّون/rayyon/ (ا) : ریحان . **نک** : ریحون .

با) ۱.←* ، ۲. ریحون /reyhon/ ؛ آ) ریحون /reyhun/ ؛ قص) ریحون /rəyhun/ ؛ آک) ریحون /rayhon/ ؛

ریه/reyə/ (ا) : روده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ریه /riyə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

گ) روده /rodə/ ؛

ریه/riyə/ (ا) : کنایه از فرزندان و نوه ها و ایل و تبار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ک) رکوروده /rako-rudə/ ؛

ریه/riyə/ (ا) : روده . **نک** : ریه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

ری هاکردن/rəy-hākordan/ (مص.مر) : ۱. فزونی یافتن–اضافه شدن . ۲. برآمدن برنج در حال پخت – ری آمدن برنج .

اغر) ری هکاردن /rəy həkārdən/ ؛ ع) ←* ؛

ریه بکشین/riyə-bakəšiyan/ (مص.مر) : به دنبال هم راه افتادن–قطار شدن .

اغر) رته بکشیین /rətə bakəšiyən/ ؛ ب) ریه بکشیین /reyə-bakəšiyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ آ) رئه بکشیین /reə bakəšiyan/ ؛ ن) ←* ؛ قص) رمه ببیین /ramə-babiyan/ ؛

ریه – په/reyə-pe/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

ریه پج/riyə pej/ : نوعی بیماری روده ای که گوسفندان به آن دچار شوند .

آ) ←* ؛

ریی/rayi/ (ا) : حشره‌ای ریز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

فرهنگ واژگان تبری

ز

زا/zā/ : ۱. زاییده. ۲. اولاد .

با) ←* ؛ |ک) ←* ؛

زا/zā/ (ص.فا/ا) : ۱. دام شیر ده . ۲. دامی که در انتظار زاییدنش باشند . ۳. نسل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. بزا /bezā/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) زا /zā/ ؛ پ) زاک /zāk/ ؛

زا/zā/ (ا) : روغن مانده در داخل تلم .

ق) ←* ؛

زا/zā/ (ا) : ۱. مادّه‌ای بسیار شفّاف که جهت رفع درد دندان به کار رود– زاج . ۲. سمبل روشنی و صاف بودن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص*) ←* ؛

زائو/zāu/ (ص.نس) : زنی که تازه زایمان کرده باشد . **نک**: چلیک مار .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) زائو /zāou/ ؛ *اشر*) ←* ؛ |ک) زائو /zāou/ ؛

زائیمان/zāeimān/ (ا.مص) : زایمان .

اغر) ←* ؛ ب) زایمان /zāymān/ ؛ س) زائمان /zāəmān/ ؛ ق) زام /zām/ ؛ *قص*) ۱.←* ، ۲. زایمون /zāyemun/ ؛ |ک) ←(ب) ؛

زابوار دن/zaboār-dan/ (ا.مر) : دامی که به سبب زاییدن در مرتع جامانده و به آغل باز نگردد .

ق) زام بوردن /zām burdən/ ؛ آ) ←* ؛

زا بون/zā-bun/ (ص) : چوپانی که از گوسفندان تازه زاییده مراقبت کرده و آن‌ها را به چرا برد .

ب) ←* ؛ ن) زاوون /zā vun/ ؛ ت) زاگالش /zāgāləš/ ؛

زا–به–زا/zā-bə-zā/ (ا.مص) : پشت سر هم زاییدن . نک : چل کینی بزائن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) همه ساله زه /hamə sāləze/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص*) ←* ؛

زاپا/zāpā/ : حالت و نوعی از ملک یا مرتع .

آ) ←* ؛

زاپرام–هاکردن/zāprām-hākərdan/ (مص.مر) : کنایه از: جدا کردن چیزهای متضاد و متناقض .

ن) ←* ؛

زات – داشتن/zāt-dāštən/ (مص.مر) : ۱. اصالت داشتن . ۲. استعداد داشتن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر*) ←* ؛

زات و بوت/zāt-o-but/ (ا.مر) : ۱. زاد و بوم . ۲. دارایی .

ب) ←* ؛ع) ←* ؛

زاجوش/zājuš/ (ا.مر) : مخلوط تخم مرغ و آهک جهت چسباندن اشیای شکسته شده .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

زاد/zād/ (ا) : ۱. زادن–متولد شدن . ۲. سرشت –ذات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زات /zāt/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ق) ؛ اَک) ←(ق) ؛

زاد و رود/zādo-rud/ : فرزندان و نسل .

ع) ←* ؛

زا را/zārā/ (ق.تر) : ۱. انگار که – مثل این که . ۲. شاید .

س) ←* ؛

زاربلا/zare bəlā/ : ۱. سختی . ۲. تنگ‌دستی و محنت .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ع) ←* ؛

زار بلایی/zār bəlāi/ (ق.حا) : به سختی–با مشکلات .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) زار بلا /zāro-belā/ ؛

زار خار/zār-xār/ (ص/ا.مص) : ۱. به اندازه‌ی کم به مقدار کم . ۲. به سختی زندگی کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زار زارکی /zārzārke/ ؛ آ) ←* ؛ ن) زاری خاری /zāri-xāri/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زار خاری /zārə-xāri/ ؛

زار–خارکی/zār-xārəki/ (ق.حا) : ۱. به زور –به سختی .

اغر) ۱.←* ، ۲. زارخار /zār-xār/ ؛ ب) ←* ؛ ن) ←(ب) ؛ ت) زارخاری /zārəxāri/ ؛

زار خاری/zar-xāri/ (ص.مر) : ۱. اندکی – کمی . ۲. به زور . به سختی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ع) زاری – خاری /zāri-xāri/ ؛ قص) ←* ؛

زار خوبویین/zār-xo-baviyən/ (مص.مر) : بد خواب شدن.

ب) ←* ؛

زارد الو/zārdālu/ (ا.مر) : زرد آلو .

اغر) زردالو /zərdālu/ ؛ ب) ←* ؛ س) زرد آلو /zard-ālu/ ؛ ق) زرالو /zar alu/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ اَک) ←(س) ؛

زار زار/zār zār/ : گریه‌ی شدید– گریه‌ی توام با ناله .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ اَک) ←* ؛

زار زار بکوشتن/zār zār bakuštan/ (مص.مر) : با رنج و عذاب کسی را به قتل رساندن .

ع) ←* ؛ اَک) ←* ؛

زار زارکی/zārzāreki/ (ق.حا) : با سختی– با مشکل .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

زارک/zārək/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

زارکوش/zārə kuš/ (ا.مص) : کسی را با شکنجه کشتن .

ب) زارکوش /zār-koš/ ؛ ت) ←* ؛ اَک) ←* ؛

زارم/zārəm/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریب ساری .

زارم رود/zārəm-rud/ (ا.مک) : درّه ای در منطقه هزار جریب بهشهر .

زارو زور/zāro-zur/ : بافشار و شدّت .

ع) ←* ؛ اَک) ←* ؛

زاری/zāri/ : بلا و مصیبتی که با گریستن تحمّل شود .

ع) ←* ؛ اَک) ←* ؛

زاری/zāri/ (ا) : از قطعات موسیقی مازندرانی است که به وسیله ی لـله وا در هنگام غم و اندوه و تنهایی نواخته می شود .

س) ←* ؛ آ) ←* ؛

زاری - حال/zāri-hāl/ (ا.مر) :

تکّه ای است سازی مربوط به لـله وا . نام اصلی این تکّه فراموش گردید. از آنجا که نام اصلی این تکّه تاکنون به دست نیامد. از این رو با توجّه به حالت تکّه و اساس گویش تبری این نام در فرهنگ خانه ی ساری بر آن نهاده شد.(تاریخ هـ.ش ۱۳۶۶)

زاری – مله/zari-malə/ (ا.مک) : از توابع میان دورود ساری .

زاز/zāz/ (ا) : تیغ شلتوک برنج .

اغر) ۱.←* ، ۲. داز /dāz/ ؛ ع) داز /daz/ ؛

زا سر/zā-sar/ (ا.مر) : اتراق گاه چوپانان و مکانی که بیشتر وقت ها در آنجا شیر، ماست و عسل طبیعی وجود دارد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

←* ؛ ت) زای سرا /zāye sərā/ ؛

زاسن/zāsən/ (مص) : زاییدن . **نک** : بزائن – باشتن .

ب) بزائن /bəzāən/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. بزائن /bezāən/ ؛ آ) ۱. زاسن /zassan/ ، ۲. بزائن /bəzāan/ ؛ ع) ۱. زاسن /zāssan/ ، ۲. بداشتن /bədaštan/ ؛ ت) زاسن /zāsen/ ؛ | ک) زاستن /zāstan/ ؛ پ) زاتن /zātən/ ؛

زاغ/zāq/ (ا) : ۱. زاج . ۲. رنگ آبی چشم .

اغر) ←* ؛ع) ←* ؛ | ک) ←* ؛

زاغ-آفتاب/zāq-āftāb/ (ا.مر) : آفتاب تند .

ن) ←* ؛ | ک) ←* ؛

زاغ – اترا/zaq- etrā/ (ا.مر) : گیاهی از نوع اترا و دارای برگ‌های بزرگ‌تر .

ق) ←* ؛

زاغ – بامشی/zāq-bāmši/ (ا.مر) : کنایه از: کسی که چشم زاغ دارد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) زاغ پیچا /zaqə- pičā/ ؛ قص) ←* ؛

زاغ بلی/zāq bəli/ (ا.مر) : اردک چشم طلایی . **نک** : زاغ سیکا .

ع) ←* ؛

زاغ بلی

زاغ پیچا/zaqe pičā/ : ۱. لفظی در جهت تحقیر آدم‌های زاغ کبود چشم که آن‌ها را به گربه تشبیه کنند . ۲. بی حیا . ۳. زاغ چشم. **نک** : بامشی چش .

ع) ←* ؛ | ک) ←* ؛ ت) ←* ؛

زاغ چشم/zāq češm/ (ا.مر) : کبود چشم .

ع) ←* ؛ | ک) ←* ؛

زاغ – زن/zāq - zan/ (ص.مر) : ۱. چشم چران . ۲. بی شرم–بی آزرم .

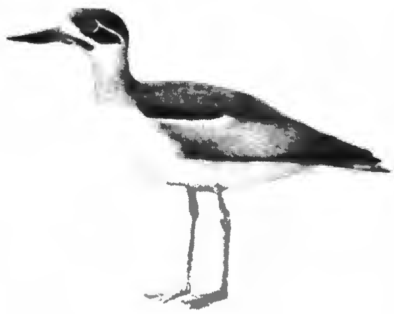
اغر) ←* ؛ ق) وق بزه /vaq- bazə/ ؛ آ) ←* ؛

زاغ سیکا/zāq-sikā/(ا.مر):اردک چشم طلایی.**نک**:زردبلی .

ع) ←* ؛

زاغ شش میل/zāq-šeš mil/ : چاخ لق هندی .

ع) ←* ؛

زاغ شش میل

زاغ صاف/zaqe sāf/ (ص.مر) : آسمان کاملاً صاف و آبی.

ع) ←* ؛ | ک) ←* ؛

زاغله/zāqəle/ (ا) : پوست سبز گردو .

ب) ←* ؛ | ک) سیل /sil/ ؛

زاغله هکاردن/zāqəle-həkārdən/ (مص.مر) : جدا کردن پوست سبز گردو .

اغر) زغاله هکاردن /zəqālə-həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛

زاغ – مرز/zaq- marz/ (ا.مک) : از توابع قره طغان شهرستان بهشهر .

زاغو/zāqo/ (ص.نس) : ۱. چشم زاغ . ۲. نام سگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زاغ /zāq/ ؛ ن) زاغی /zāqi/ ؛ قص) ←* ؛

زاغه چش/zāqə-češ/ (ص.مر) : چشم آبی یا زاغ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زاغه چش /zāqə čəš/ ؛ ن) ←* ؛ع) زاغ چشم /zaqə- čəšm/ ؛ قص)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

←* ؛ ت) زاغ چشم /zaqə- čošm/ ؛

زاک/zāk/ (ا) : جوانه‌ی روییده از پـای گیاهـان . نـک : پاچوبن .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) زئک /zaak/ ؛

زاکل/zākal/ (ص) : بسیار کچل – کچل بدقیافه .

با) ←* ؛

زاکون/zākun/ : بچّه ها .

ن) ←* ؛ |ک) زاکون /zākon/ ؛

زاگالش/zāgāləš/ (ا) : چوپانی که متّصدی امور مربـوط به گوسفندان شیری است .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

زا- گو/zā gu/ (ا.مر) : گاو شیرده .

اغر) زاگو /zā- go/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) اغر)← ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) زائو /zau/ ؛ ت) زاگو /zāgow/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

زال/zāl/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

زال/zāl/ (ا.مـک) : نـام مرتعـی در پرتـاس و ولـوپـی شهرستان سوادکوه .

زال تپّه/zāl-tappə/ (ا.مک) : از تپّه های تاریخی ناحیـه‌ی غرب گرگان .

زالتو/zāl- tu/ (ص.مر) : ۱. بسیار تشـنه . ۲. نوشـیدن آب زیاد از پی تشنگی دراز مدت .

با) ←* ؛ آ) ← * ؛

زال – دره/zal-darə/ (ا.مک) : از توابع دهستان خانقاه پی سوادکوه .

زالک/zālak/ (ا) : ودیعه .

ن) ←* ؛ |ک) زالوک /zalok/ ؛

زالک/zālək/ (ا/ص) : ۱. پس انداز . ۲. کیسـه صفـرا . ۳. چیز بسیار تلخ یا ترش.

اغر) زلـه /zalə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱. زالـک /zālek/ ، ۲.←(ب) ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱. زالک /zālak/ ، ۲. زهله /zahlə/ ؛ ع) زالکا /zāləkā/ ؛ |ک) زالوک /zālok/ ؛

زالک/zālək/ (ا) : ترشی بادمجان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

زالکا/zāləkā/ (ا) : هسته و میوه‌ی نارسی که تلخ یا ترش مزه است .

ب) زلّکا /zəlləkā/ ؛ س) زلکا /zelkā/ ؛ ق) زلکا /zəlkā/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) زالک /zālək/ ؛

زالکا/zālekā/ (ا) : هسته ی نارس و تلخ آلـوچـه- میـوه های هسته دار و نارس .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ |ک) زاله ی /zālay/ ؛

زالم کو/zāləm- ku/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

زالّوت – بردن/zāllut-bordən/ (مص.مر) : برنجی کـه در زمان پختن آبش زیاد بوده و شل شده باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. زالّیت- بردن /zāllit – bordən/ ؛

زاله/zālə/ (ا) : ۱. نرمه ی گوش . ۲. کدوی سبز کوچـک که گلش باقی مانده باشد-کال و نارس .

اغر) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ۱. زهلـه /zahlə/ ، ۲. زله /zalə/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛ |ک) زالی /zālay/ ؛

زاله/zālə/ (ا) : زهره – کیسه صفرا .

ب) زله /zalə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ |ک) ←* ؛ پ) زهرک /zahrag/ ؛ او) زالکه /zalkə/ ؛

زاله تو/zāle- tu/ (ا.مر) : ۱. نوعی بیماری دامی که در اثـر کم آبی بروز کند . ۲. تبی که در اثر نارسایی کیســه‌ی صفرا حاصل شود .

ق) ←* ؛ آ) زال تو /zāl tu/ ؛ ن) زهله تو /zahlə- to/ ؛ ع) ←(ن) ؛

زالّیت بردن/zāllit-bordən/ (مص.مر) : له شدن با پختـن بسیار – حالتی که برنج بیشتر از اندازه ی معمـول روی آتش باشد و مانند آش شل شود .

اغر) زالّوت بردن /zāllut -bordən/ ؛ ب) ←* ؛

زام/zām/ : زایمان .

ق) ←* ؛

زاما/zāmā/ (ا) : داماد–شوهر خواهر .

اغر) زُما /zomā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. زما /zəmā/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) دومآ

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/dummā/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←(اغر) ؛

زاما سلام/zamā-səlām/ (ا.مر) : نوعی آداب زمان نامزدی. براساس این رسم، پس از مراسم نامزدی، مادر زن داماد را جهت شرکت در ضیافت خانه ی خود و اولین دیدار با نامزدش دعوت می نماید .

اغر) زما سلام /somā səlām/ ؛ س) ←* ؛ ت) ←* ؛

زام بردن/zām- burdən/ (مص.مر) : زاییدن دامی که گالش از آن بی اطلاع است .

ق) ←* ؛ آک) وارگیندن /vārgiyandan/ ؛

زام – بورده/zam-bordə/ (ا.مر) : گاوی که پس از زاییدن مفقود شده باشد.

س) زا بورده /zā- burdə/ ؛ ق) ←* ؛

زا نس/zānəs/ (ا.مک) : از توابع زانوس رستاق کجور .

زانو/zānu/ (ا) : محل اتّصال استخوان ساق و ران . **نک** : زندی .

ب) زوندی /zundi/ ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

زانو بن/zānu ban/ (ا.مر) : هر چیز که جهت حفاظت زانو از صدمات خارجی به کار رود .

ب) زوندی بن /zundi-bən/ ؛ ع) ←* ؛ آک) زونه بند /zownə-band/ ؛

زانو کینه/zanu-kinə/ (ا.مر) : ضربه وارد ساختن با زانو .

اغر) زوندی کینه /zondi-kinə/ ؛ ت) ←* ؛

زاهد- کلا/zāhed-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع لا له آباد بابل. ۲. از توابع جلال ازرک بیشه سرجنوبی بابل . ۳. از توابع نوکنده کای قائم شهر .

زاهد – محله/zāhed-mahlə/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خواران قائم شهر .

زایج بز/zāyəj bəz/ (ا.مر) : بزمادّه ی بزرگ .

با) ←* ؛

زئک/zaak/ (ا) : جوانه‌ی دوباره رستهای که از بوته‌ی شالی درو شده بروید.

ت) ←* ؛

زئن/zaən/ (مص) : زدن .

اغر) بزئن /bazoən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) بزئن /bazuən/ ؛

آ)بزوئن /bazuan/؛ ن) ←(آ)؛ ع) بزان /bezān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زئن /zaan/ ؛ آک) ۱. زن /zan/ ، ۲. زان /zān/ ؛

زئه/zeə/ (ا) : ۱. شیری غلیظ و مقوّی که پس از زاییدن گاو حاصل شود . ۲. مایه ای که از شکمبه ی برّه گیرند وبه عنوان مایه‌ی پنیر استفاده کنند . **نک** : آرشه آغوز شیرماک – آرشه .

ت) ۱.←* ، ۲. زیه /zeyə/ ؛ آک) زیه /ziyə/ ؛

زئه شیر/zeə-šir/ (ا.مر) : از انواع محصولات لبنی .

ت) ←* ؛

زب/zab/ (ش.ج) : در مقام تعجّب گفته می‌شود .

اغر) ۱.←* ، ۲. زرب /zarb/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) زرب /zerb/ ؛

زبان دروتن/zebān-darvatan/ (مص.مر) : قدرت تکلّم یافتن– زبان در آوردن .

قص) ←* ؛

زبانک/zabānak/ (ا) : زبانک در–زبانه ی در .

اغر) زوانک /zəvānək/ ؛ ق) زۆنک /zəvunək/ ؛ آ) ←* ؛ ع) زوونه /zovonə/ ؛

زبتول/zabtul/ (ص) : ۱. مردنی – لاغر – بی حال–کنایه از: کودکان زردنبو و شکم برآمده . ۲. انباشته از آب . **نک** : چفتل – آقه .

اغر) ۱. زیک /zik/ ، ۲. زیک زله /zik-zalə/ ؛ ق) بفتول /baftul/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زفتول /zuftul/ ؛ ن) ←* ؛

زبتول/zabtul/ (ص.نس) : ۱. زشت – لاغر – ترکه . ۲. کنایه از: آدم بی دست و پا . **نک** : زفتول .

آ) ←* ؛

زبتول – خک/zabtul-xek/ (ص.مر) : کنایه از: فرد شکم گنده . **نک** : چفتل خک .

ن) ←* ؛

زبر/zabər/ (ا) : از نام های سگ .

ق) زور /zavər/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زبر/zabr/ (ص) : ۱. قوی – نیرومند . ۲. فرز – چالاک .

اغر) زبر /zəbər/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) زبر /zebr/ ؛ ق)

آوانوشت : (ā = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ذ،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ قصن) ←(اغر) ؛ ت) زبر /zəbr/ ؛

زبر/zəbər/ (ص) : برف و سرمای شدید-هوای سرد .
ب) ←* ؛ ق) قور /qevər/ ؛

زبر/zebr/ (ص) : ۱. ناهموار . ۲. درشت .
ع) ←* ؛ اِک) ←* ؛

زبر/zabar/ : ۱. بالا . ۲. حرکت فتحه .
ع) ←* ؛ اِک) ←* ؛

زبر - زنگ/zaber-zang/ (ا.مر) : برنج پخته شده با شیر که به وقت خوردن کره یا سر شیر و ماست به آن افزایند .
ق) ←* ؛

زبله/zəblə/ (ا.مک) : کوهی در ارتفاعات جنوبی گرگان .

زبلیک/zəbəlik/ (ص) : کوچک و ریز-به مقدار بسیار کم خُرد.
اغر) ۱. زپلیک /zavelik/ ، ۲. زپلّوک /zəpəlluk/ ؛ ب) ←* ؛ ق) زلیک /zəlik/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ اِک) زیلیک /zilik/ ؛

زبون/zəbun/ (ا) : زبان .
اغر) زوان /zəvān/ ؛ ب) زون /zəvon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) زوُن /zevun/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زوون /zəvun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن /zofon/ ؛ قصن) ←(آ) ؛ ت) زوان /zəvān/ ؛ اِک) ←* ؛ پ) هزوان /huzvān/ ؛

زپچ/zapəč/ : زردنبو .
ع) ←* ؛

زپّر/zappor/ (ص) : بسیار ترش .
اغر) زپّور /zappur/ ؛ ب) ←* ؛ س) زغور /zaqur/ ؛ ن) زقّوم /zaqqum/ ؛

زپّرو/zapporu/ (ص) : کوچک و بسیار ترش .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

زپ - زپ/zəp-zəp/ (ق.مق) : قطره قطره-چکّه چکّه .
اغر) ۱.←* ، ۲. تپ تپ /tep - teo/ ؛ ب) ←* ؛ ق) تب تب /təb- təb/ ؛

زپّلوک/zeppəluk/ (ص.نس) : ۱. مقدار کم . ۲. بسیار ترش .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

زپلیک/zəplik/ (ق.مق) : خیلی کم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زپلیک /zəpelik/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. چپّلیک /čəppəlik/ ؛ آ) زلیک /zəlik/ ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲. زلیکک /zəlikak/ ؛ قصن) ←* ؛

زپّور/zappur/ (ص) : بسیار ترش .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

زپّه/zəppə/ (ق.مق) : خیلی کم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زک زک /zəzək/ ؛ ع) زپلیک /zeplik/ ؛

زپّه - زپّه/zəppə-zəppə/ (ق.مق/ا.مص) : ۱. آهسته خوردن نوشیدنی یا غذا . ۲. قطره قطره چکیدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱. زکه زکه /zəke-zəke/ ، ۲. زک زک /zək-zək/ ؛ آ) ←* ؛

زت کتی چا/zet - kətičā/ (ا.مک) : چاهی عمیق که محیط دایره‌ی آن بیش از پنجاه متر است و در سامان داراب کلا و اسرم ساری واقع می باشد .

زتله/zetelə/ (ا) : فریاد یا جیغ ناگهانی توأم با گریه. فریاد ناشی از ترس . **نک** : جره - جرتکّه .
ق) زلتیکه /zəl tikə/ ؛ ن) ۱. زلیکّه /zəlikkə/ ، ۲. زریکّه /zərikkə/ ؛ ع) ←* ؛

زخم/zaxm/ (ا) : زخم . **نک** : بی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قصن) ←* ؛ ت) ←* ؛ پ) زخم /zaxm/ ؛

زخم - جدو/zaxmə-jədo/ (ا.مر) : زخمی که سر باز کرده است .
اغر) ←* ؛

زخم زفن/zaxme zofon/ (ا.مر):زخم زبان.**نک**:زخم زفون.

زخم زفون/zaxme-zofon/ (ا.مر) : زخم زبان .
اغر) زخم زوال /zaxme-zəvān/ ؛ آ) زخم زبون /zaxmə zəbun/ ؛ ت) زخم زبان /zaxme zebān/ ؛

زخم کاری/zaxmə kāri/ (ا.مر) : زخم شدید و کشنده .
ع) ←* ؛ اِک) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، آ) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قصن**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

زخمه - زلی/zaxmə-zəli/ (ا.مر) : زخم سرباز کرده-زخم تازه .
اغر) ۱.←* ، ۲. زخول /zəxul/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) زخم زین /zaxmə zil/ ؛ | گ) زخم و زیلی /zaxmo-zili/ ؛

زر/zar/ (ا) : واحد طول، برابر با یکصد و چهار سانتی متر - ذرع . **نک** : باله .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |ک) ←* ؛

زر/zar/ (ا) : ۱. زهر - سَم . ۲. سخنان زیاده و باطل. ۳. کشت و زرع .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زهر /zahr/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

زر/zer/ (ا./ق.مک) : زیر-ته .
اغر) ←* ؛ ق) زیر /zir/ ؛ آ) ←(آ) ؛ ن) ←* ؛ |ک) جیر /jir/ ؛

زرا/zərā/ (ا) : برفی که اندک ببارد و بند آید .
ب) ←* ؛

زرا/zerā/ (ا.مر) : گیاهی هرز در شالی زار که دانه های سیاه رنگ دارد . **نک** : باز بنهر - چکا .
ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

زراب/zarāb/ (ا) : پیشاب-ادرار .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) زهراب /zāhrāb/ ؛ ع) ←(ن) ؛

زرات/zərāt/ (ا) : زراعت-کشاورزی .
اغر) ۱.←* ، ۲. زراد /zərād/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ن) ←* ؛
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زرّاد خنه /zarrād - xenə/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) زرّاد خنه /zarrad - xonə/ ؛ قص) ←(ق) ؛ |ک) ←* ؛

زرا - ملـه/zərā-malə/ (ا.مک) : روستایی درشرق کردکوی .

زر- انّاز/zer ennāz/ (ا.مر) : زیر انداز-تشک .
اغر) زیر انداز /zir andāz/ ؛ ب) زیر نداز /zir əndāz/ ؛ س) زیر انداز /zirendāz/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) زیر انّاز /zir annāz/ ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛

زر - انداز/zər-andāz/ (ا.مر) : زیر انداز-تشک .
اغر) ←* ؛ ب) زیر نداز /zir əndāz/ ؛ ق) زیر انّاز /zir ennāz/ ؛ آ) زیر انّاز /zir annāz/ ؛ ن) ←* ؛ ع) زیر نداز /zirandaz/ ؛ قص) ←(ب) ؛

زرب/zarb/ (ا.صو) : شگفت، واژه ای که هنگام شگفتی بر زبان رانند، عجب، چه خوب .
اغر) ۱.←* ، ۲. زب /zab/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

زر - بزوئن/zər-bazuən/ (مص.مر) : حرف بی جا زدن-نق زدن .
اغر) ۱.←* ، ۲. زر بزئن /zər bazoən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) زر بزان /zer-bəzān/ ؛ قص) زر بزوئن /zər-bazuan/ ؛ ت) زر زئن /zer zaan/ ؛

زربوت/zarbut/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

زربی/zarbi/ (ا/ق) : ۱. ضربی، سقف ضربی . ۲. فوری، به تندی .
اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

زربین/zar - bin/ (ا) : نوعی درخت سوزنی برگ با نام علمی: curpressus-sempervirens .

زر - پا/zar-pā/ (ص.مر) : گوسفندی که دستش طوقی سفید رنگ داشته باشد .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

زر پشت/zar-pašt/ (ا) : زهار-موی زهار .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زرپشت /zar-pəšt/ ؛ ق) زره پشت /zare-pešt/ ؛ ع) ۱.←* ، ۲. زرکشه /zar-kaošə/ ؛

زرت/zərt/ (ق./ا) : ۱. فوری-آنی . ۲. گوز .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زرت /zert/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زرتی /zeri/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

زرت/zərt/ (ا) : ۱. مدفوع گنجشک . ۲. پارگی ناگهانی . **نک** : جرت .
با) ←* ؛

زر تلا/zar-təlā/ (ا.مر) : آلوزرد .
اغر) ←* ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

زرتو/zerto/ (ا) : خوراکی از مغز بادام یا گردوی کوبیده، روغن حیوانی، زعفران، دارچین و کمی زنجفیل که به زائو دهند .

اغر) ۱.←* ، ۲. زرتو /zarto/ ؛

زرت و پرت/zart-o-part/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. پرچانگی کردن–حرف بی جا زدن . ۲. آه و ناله .

اغر) ←* ؛ ب) زرتّ و پرت /zartto-pərt/ ؛ س) زرت و پرت /zərto-pərt/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. چرت و پرت /čerto-pert/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←(س) ؛ اک) ←* ؛

زرت و پرت ها کردن/zərt-o-pərt-hākerden/ (مص.مر) : **نک** : جرت جرته کاردن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زرت و پرت هکردن /zərt-o-pərt-hakərdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) زرت و پرت هاکردن /zerto-pərt-hākordən/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) زرتم پرتم کردن /zertem-pertəm-kerdən/ ؛

زرت و زورت/zert-o- zurt/ (ا.مر) : ۱. نوعی توهین به معنای: سر و صدای بیهوده . ۲. تهدید کردن . ۳. لاف بی جازدن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زرت و زورت /zert-o-zurt/ ؛ ق) ←* ؛ آ) زرت و پرت /zərt-o-pərt/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

زرت و زورت کاردن/zart-o-zurt-kārdan/ (مص.مر) : کنایه از: حرف بیهوده زدن .

اغر) ←* ؛ ق) زرت و زورت هاکردن /zertu-zurt-hākərdən/ ؛ آ) زرت و زورت هاکردن /zərt o zurt hākərdan/ ؛ ن) ←* ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) زرت روزت هکردن /zərte zurt hakerden/ ؛

زرته/zertə/ (ا) : گوز .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

زرت – ها دائن/zərt-hādāən/ (مص.مر) : گوزیدن . **نک** : جرد بدائن .

اغر) زرت هدائن /zərt - hədāən/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) زرت – هادان /zert-hādān/ ؛

زرته – زرته/zərtə-zərtə/ (ق/ا.صو) : ۱. گوز پی در پی . ۲. سخنان بیهوده گفتن . ۳. صدای پاره شدن پارچه .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. زرتّه – زرتّه /zərttə-zərttə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ اک) زرت – زرت /zart-zart/ ؛

زرته – زرته – هکاردن/zərtə-zərtə-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. رجز خوانی در دعوا . ۲. کنایه از: حرف های بی مایه زدن . **نک** : جرت جرته کاردن .

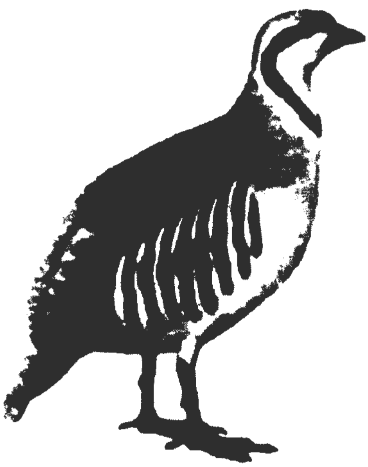
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) زرت زرت ها کردن /zərtə-zərtə hākərden/ ؛ آ) زرته زرته هکردن /zərtə zərtə hakərdan/ ؛ ن) زرت زرت هاکردن /zərt zərt hākərdan/ ؛ ع) زرت زرت هاکردن /zert zert hākordan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) زرتم پرتم کردن /zərtəm pərtəm kərdən/ ؛

زرج/zarej/ (ا) : کبک . **نک** : **کوک** .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

زرجامه/zer-jāmə/ (ا.مر) : زیر جامه .

اغر) ←* ؛ ب) زیر جمه /zir-jomə/ ؛ س) زیر جمه /zir-jemə/ ؛ ق) زیر جمه /zir jəmə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ب) ؛ اک) ←(ب) ؛

زرج

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

زرج بلی/zarej-beli/ (ا.مر) : اردک مرمری .

اغر) ←* ؛ع) ←* ؛

زرج بلی

زرج درّه/zarəj-darrə/ (ا.مک) : روستایی در هزار جریب بهشهر .

ب) ←* ؛

زرجو/zar ju/ (ا.مک) : کوهی در پانزده کیلومتری جنوب خاوری شهرستان کتول و به ارتفاع ۲۳۵۰ متر .

زرجوش/zerjuš/ (ا) : کاچی–زیر جوش .

اغر) ←* ؛

زرجومه/zer-jumə/ (ا.مر) : زیر پیراهن .

اغر) ۱.←* ، ۲. زر جامه /zer jāmə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ع) زیر پیرهن /zir-pirhan/ ؛ قص) زیر جامه /zir-jāmə/ ؛ |ک) زیر پیران /zir pirān/؛

زرچشمه/zar-češmə/ (ا.مک) : تپّه ای بزرگ میان جنگل چلی کتول .

زرچوبه/zarčubə/ (ا.مر) : زرد چوبه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زرد پجه /zardijə/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱. زردیجه /zardijə/ ، ۲.←(س) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←* ؛ |ک) زرجوبه /zarjobə/ ؛

زرخال/zar xāl/ : گاو سیاه با خال های زرد– گاوی که در یک نقطه از بدنش لکّه‌ای زرد باشد .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛

زرد/zard/ (ا.مک) : ۱. نام یکی از قلل مرتفع رشته کوه البرز در حومه ی تنکابن . ۲. نام ارتفاعی در سواد کوه .

زرد آلو/zərd - ālu/ (ا.مر) : زرد آلو . **نک** : بلبلی .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. زرد آلو /zard – ālu/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زرد آلو /zardālu/ ؛ ن) ←(ب) ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |ک) ←(آ) ؛

زرد آویج/zard - āvij/ (ا.مک) : نام مرتعی درآمل .

زرد – ائل/zard - aəl/ (ا.مر) : پری شاهرخ .

اغر) انجیل خاره /anjil - xārə/ ؛ س) زر دابل /zardā bəl/ ؛ ن) زرد اهل /zārd ahəl/ ؛ع) ←* ؛ |ک) آییل /āəil/ ؛

زرد – ا هل/zard - ahel/ (ا.مر) : ۱. پری شاهرخ–انجیر خوار . ۲. نام علمی: otiolus orilus . **نک** : آهیل .

اغر) انجیل خاره /anjil-xārə/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) زرد آیل /zardə-āyel/ ؛

زردِ بره/zarde - bare/ (ص) : گاو زرد رنگ پیشانی سفید.

زردبلبل/zarde-bolbol/ (ا.مر) : نام بومی پرنده‌ی مهره زرد .

ب) زرد بلبل /zarde-bəl-bəl/ ؛ع) ←* ؛

زرد پسو بویین/zardə-pasu-baviyən/ (مص.مر) : کنایه از: لاغر شدن .

اغر) زرد پیس بویین /zard-e-pis-baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) زرد زاربین /zardezār-bayən/ ؛ آ) زرد پس بیین /zardə pes bayyan/ ؛ ن) زردزار بویین /zard - zār bavəyan/ ؛ع) زرد زار ببین /zardə-zār-babəyan/ ؛

زردبلبل

زرد تک/zardətek/ (ص.مر) : خوشه ی برنج نرسیده .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

زردتی تی/zard-titi/ : از گل های وحشی که دارای بوته‌ای پرگل و زرد رنگ است و در فارسی به آن خرزهره گویند .

زرد جنار/zarde - jənār/ (ص.مر) : خیلی زرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) زرد چر /zardə čer/ ؛

زرد - چله/zardə-čələ/ (ا.مک) : نام مرتعی درآمل .

زرد راجن/zardə- rājən/ (ا.مر) : گیاهی که در رنگ رزی برای رنگ کردن پارچه ها استفاده شود .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زرد - زار/zarde- zār/ (ص.مـر) : کنایـه از: لاغـر و ضعیف- رنگ پریده . **نک** : چوقتی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) زرد - زار /zardə- zār/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) زرد ذلیل /zardə - zalil/ ؛ | ک) ←* ؛

زر - دستی/zer-dasti/ (ا.مـر) : ظرفـی کـه در آن میـوه، سبزی و پنیر گذارند- پیش دستی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زیـر دسـتی /zir- dasti/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زیـر دسّی /zir dassi/ ؛ ع) ←(س) ؛ قـص) ←(س) ؛ | ک) ←(س) ؛

زرد سر/zardəsar/ (ا.مـک) : ۱. کـوه، گردنـه و مرتعـی در لاشک نوشهر . ۲. نام مرتعی در آمل .

زردِ سل/zarde- sel/ (ص.مـر) : گاو زرد رنـگ بـا خطّـی سفید از کوهان تا ابتدایِ دُم .

اغر) ←* ؛

زردک - بزو/zardək-bazu/ (ص.مف) : پژمرده شده-زرد شده .

با) ←* ؛

زردِ کچل/zarde – kačəl/ (ص.مر) : گاو سرخ رنگی کـه پیشانی و قسمت انتهای دم آن سفید رنگ است . **نک** : کچل .

اغر) ←* ؛

زرد کر/zardə-kər/ (ا.مک) : از کوه‌های اطـراف دهکـده کندلوس نور .

زرد کمر/zardə-kəmar/ (ا.مک) : نام کوهی که روسـتای مرگوی کتول در دامنه‌ی از آن قرار دارد .

زرد - کمر/zardə- kamər/ (ص.مر) : به گاو زردی گوینـد که کمر آن سفید رنگ باشد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

زرد - کمر/zard - kamər/ (ا.مـک) : از توابـع میـان‌رود بالای نور .

زرد کند/zard- kand/ (ا.مک) : از توابع دهستان خرّم آبـاد تنکابن .

زرد کیجا/zarde - kijā/ (ا.مـر) : نوعـی قـارچ وحشـی خوراکی و بسیار لذیذ که در پای درختان روید .

س) ←* ؛ ن) ←* ؛

زرد گل/zarde - gəl/ (ا.مک) : ۱. از توابع خانقاه پی سـواد کوه . ۲. گل زرد .

زرد گل/zardə-gəl/ (ا.مر) : گل زرد-گل رس که جـهت خشت زنی استفاده شود .

اغـر) ۱.←* ، ۲. زرد گل /zardə-gal/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـــص) ۱.←* ، ۲. گـل زرد /gel- zard/ ؛ ت) ←* ؛ | ک) زرد گل /zardə- gəl/ ؛

زرد گل تغ/zard – gəle- teq/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

زرد گلی/zarde-gəli/ (ا.مک) : منطقـه ای بیـن راه مـال روی بالاجادّه و دراز نو .

اغر) ←* ؛

زردِ گوش/zarde - guš/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: آدم مرمـوز و آب زیر کاه . ۲. کنایه از: آدم بی غیرت .

اغر) ←* ؛ ت) ←* ؛

زردل/zardol/ (ص) : زرد و زار .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) زر دل /zar del/ ؛ ع) ←(ن) ؛

زردل/zardel/ : آدم زرد رنگی کـه چـهره‌ی او حـاکی از بیماری باشد .

ن) ←* ؛

زرد لارو/zarde-lāru/ (ص.مـر) : ۱. زرد کـامل . ۲. نوعـی رنگ زرد برّاق، مانند اثر آب معدنی و آب گرم بر بسـتر خود .

زرد مبو/zardambu/ (ص.مر) : کنایه از: افـراد چـاقی کـه رخسار زرد دارند .

اغر) ۱.←* ، ۲. زرد مبوک /zardam buk/ ؛ ق) ←* ؛ آ)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ن) ←* ؛

زرد می/zarde- mi/ (ص.مر) : مو زرد– مو طلایی .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

زرد و/zard - o/ (ا.مر) : زرداب–آب چرکین که از زخم تراوش کند .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) زرد او /zard ow/ ؛

زرد و زار/zard-o - zār/ (ص.مر) : کسی که رنگش زرد باشد و حالش خسته و یا بیمار گونه نشان دهد–ضعیف و رنگ پریده و کم خون .
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |ک) زرد و ذلیل /zardo – zalil/ ؛

زردوک/zarduk/ (ص.نس) : آدم ضعیف و زرد رنگ و مریض احوال .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

زردوکه سر/zardukə sar/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سواد کوه .

زردون/zardun/ (ا) : از نام های گاو .

زرده/zardə/ (ا.مک) : مرتعی در راستوپی سواد کوه .

زرده/zardə/ (ص.نس) : ۱. زرد رنگ . ۲. کنایه از: نور خورشید .
اغـر) ←* ؛ س) زردی /zardi/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←* ؛ ت) زردینه /zardinə/ ؛ |ک) ←* ؛

زرده بویین/zardə- baviyən/ (مص.مر) : بسیار لاغر و نزار شدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) زرد بیین /zard - bayyan/ ؛ ن) زرد بوئن /zard - bavəyan/ ؛

زرده به/zardə- be/ (ا.مر) : میوه ی به که به زردی گراییده است .
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

زرده تی تی/zardə- titi/ (ا.مر) : نوعی گل زرد رنگ صحرایی که شبیه خرزهره است .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛

زرده سیالت/zardə- seyālat/ (ا.مک) : قلّه ای در کلاردشت .

زرده گل/zardəgəl/ (ا.مک) : درّه ای در کلاردشت .

زردی/zardi/ (ا) : ۱. کفش دوزک . ۲. بیماری یرقان . ۳. زردچوبه . ۴. زرده ی تخم مرغ . **نک** : آرونک .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

زردیجه/zardijə/ (ا.مر) : زردچوبه .
اغر) ۱.←* ، ۲. زرچوبه /zar-čubə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ |ک) زرجووه /zar jowə/ ؛ پ) زردچوبک /zard - čōbag/ ؛

زردیجه دینار/zardijə - dinār/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: زرد پررنگ و طلایی رنگ . ۲. زرد به رنگ دینار .
اغر) زرد جینار /zardə-jinār/ ؛

زردیجه کلو/zardijə - kalu/ (ص.مر) : بسیار زرد .
ب) ←* ؛ س) زردیجه کلو /zardijə- kəlu/ ؛ ق) ←* ؛ آ) زرده کلو /zardə- kəlu/ ؛ ن) ←(آ) ؛

زر – زر/zər- zər/ (ا.مص) : ۱. حرف بی جا . ۲. نق نق کردن .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

زر – زر کاردن/zər-zər-kārdən/ (مص.مر) : حرف بی جا گفتن–پرحرفی کردن .
اغر) ←* ؛ ب) زر – زر – هکاردن /zər-zər-həkārdən/ ؛ ق) زر زر ها کردن /zər zər hākərdən/ ؛ آ) زر زر ها کردن /zər zər hākərdan/ ؛ ن) زر زر ها کردن /zār zər hākordan/ ؛ ع) زر زر ها کردن /zər zər hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زر زر هکردن /zər zər hakərdən/ ؛ |ک) زر زر گودن /zər zər gudan/ ؛

زر – زرو/zər - zəru/ (ص.نس) : نق زننده . **نک** : جرجروک .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص)

آوانوشت : (اَ = a) (اِ = ə فتحه کوتاه) (اِ = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d)
(ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (اَو = aw) (او = ow)

←* ؛ ت) زر – زرو /zer - zeru/ ؛

زر زروک/zər- zəruk/ (ص.نس) : بچّه ای که زیاد زاری و گریه کند .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

زر – زر – هاکردن/zər-zər-hākərdan/ (مص.مر) : سـر و صدا راه انداختن . **نک** : جرت جرته کاردن .

اغر) زر–زر هکاردن /zər zər həkārdən/ ؛ س) زر زر هـا کـردن /zər-zər-hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زر زر هـا کـردن /zer zer hākərdan/ ؛ ع) ۱.←* ، ۲. زر زر – هـاکردن /zer-zer-hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زر زر – هکردن /zer- zer-hakərdən/ ؛

زر زری/zərzəri/ (ص.نس) : نق نقو .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) زر زرن /zər zəren/ ؛

زر زم/zərzəm/ (ا) : زنبور .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. ززم /zəzəm/ ؛

زرزم – کالی/zərzəm-kāli/ (ا.مر) : لانه ی زنبور . **نـک** : افن کلی .

اغر) ۱.←* ، ۲. زر زن – کالی /zərzən-kāli/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. زرزم – کلـی /zer zem - koli/ ؛ س) زرزم کلـی /zərzəm- keli/ ؛ ق) ززم – کلی /zəzəm- kəli/ ؛ | گ) مگز کندوله /magaz - kandulə/ ؛

زر زم و چه/zər - zəm- vačə/ (ا.مر) : نوزاد زنبور .

ب) ←* ؛ ق) ززرم وچه /zer zem vače/ ؛

زرزمه/zar zəmə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

زر – زن/zər-zan/ (ص.فا) : ۱. نق زن . ۲. زنبور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زر زن /zər zan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ |گ) ←* ؛

زر زن کالی/zər - zən-kāli/ (ا.مر) : لانه ی زنبور . **نک** : زرزم کالی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زر زم کلی /zər zəm kəli/ ؛

زرشت بکوشت/zarəšt - bakušt/ (ا.مک) : منطقه‌ای ییلاقی در آلاشت سواده کوه .

زرش خانی/zareš- xāni/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

زرشک/zərəšk/ (ا) : زرشک .

اغر) ۱.←* ، ۲. زرشک /zarəšk/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) ←* ؛

زرشک – بن/zərəšk - bən/ (ا.مک) : مرتعـی در نزدیکـی نهرود بار کجور .

زرشک پلا/zərəšk - pəlā/ (ا.مر) : زرشک پلو .

اغر) ۱.←* ، ۲. زرشـک پـلا /zarəšk-pəlā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) ←* ؛

زرشک چال/zərəšk-čāl/ (ا.مـک) : منطقـه ای در پشـت ییلاق درازنو در شهرستان کردکوی .

زرشـک خـانی/zərəšk-xāni/ (ا.مـک) : مرتعـی از توابـع شهرستان کردکوی .

زرشـک دره/zərəšk-darə/ (ا.مـک) : از توابـع دهسـتان خانقاه پی سوادکوه .

زرشک درّه/zərəšk-darrə/ (ا.مک) : ۱. مرتعی جنگلـی در نزدیک روستای لشـکنار نوشـهر . ۲. نـام روسـتایی از خطیر کوه سوادکوه .

زرشـک کـو/zərəšk-ku/ (ا.مـک) : ۱. مرتعـی از توابـع شهرستان گرگان . ۲. از ارتفاعات جنوبی گرگان .

زرشکین/zərəškin/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سوادکوه .

زر طلا/zartalā/ (ا.مر) : آلوزرد .

اغر) ←* ؛

زرفین/zerfin/ : **نک** : رزه .

ق) زلفین /zelfin/ ؛ ن) ←(ق) ؛

زرق و برق/zarqo-barq/ (ا.مر) : ۱. رواج . ۲. نما و جـلای هر چیز .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |گ) ←* ؛

زرک/zarək/ (ا) : نوعی برنج خزری .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) زرک /zarak/ ؛ با) ← * * ؛

زرکو/zarku/ (ص.مر) : گاو قهوه ای کم رنگ .

ب) ← * * ؛ ق) زرگو /zargu/ ؛ ن) ← * * ؛ ت) زرد گو /zar dəgow/ ؛

زرگر باغ/zargərbāq/ (ا.مک) : از توابع شهر خواست ساری .

زرگرمله/zargər- malə/ (ا.مک) : از توابع ازرک جنوبی بابل .

زرگری/zargəri/ (ا.مر) :

زبان زرگری نوعی زبان قراردادی است که در ناحیه‌ی استرآباد و مازندران رواج داشته و دارد و امروزه جنبه‌ی سرگرمی پیدا کرده است. در زبان زرگری، بعد از یک حرف و یک صدا (حرکت) حرف «ز-z» آورده می شود. اگر یک حرف و یک صدا، یک هجای کامل نشود، بعد از تلفظ یک حرف و یک صدا حرف «ز - z » می آید و سپس یک یا دو حرف ساکن دیگر را جهت تکمیل هجا در آخر آن قرار دهند. مانند: گفتم goftam - گُ زفـا ت زم = گُزُ فـتزم gozoftazam. زرگری دارای قوائد دیگری نیز می باشد. به موازات زبان زرگری با حروف دیگر فارسی نظیر «س و ش» نیز می توان به روش و شکل دیگری موسوم به «سرگری» و «شرگری» صحبت نمود.

زرگل/zar- gəl/ (ص.مر) : گاو زرد رنگ .

ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ | گ) زرگوله /zar - gulə/ ؛

زرگله/zargələ/ (ص.مر) : نام گاوی که رنگ آن زرد باشد.

ق) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) زرد گو /zardə- gu/ ؛

زرگو/zargo/ (ا.مر) : گاو زرد رنگ .

ب) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ ن) زرد گو /zard-go/ ؛ ع) ← * * ؛ قص) زردگو /zardə- gu/ ؛ ت) زردگو /zardə- gow/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

زرم/zarm/ (ا) : پوست سبز گردو . نک : آغوز پاس .

ت) ← * * ؛

زرمش کو/zarməš- ku/ (ا.مک) : از مکان های واقع در منطقه ی زیارت گرگان .

زرمه/zərmə/ (ص) : اندک-کم .

ب) ← * * ؛

زرمه زرمه بزوئن/zərmə-zərmə-bazoən/ (مص.مر) : درخشیدن - برق زدن .

ب) ← * * ؛

زرنا/zernā/ (ا) : زرنا-سرنا- از آلات موسیقی مراسمی منطقه. **نک** : سرنا .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ بـا) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ قص) ← * * ؛

زرناس/zarnās/ : گاو یا گوساله ی زرد رنگ .

ق) ← * * ؛

زرنجه/zərənjə/ (ا.صو) : صدای ناله‌ی ضعیف .

اغر) رنجه /zərenjə/ ؛ س) لیجه /zəlijə/ ؛ ق) جّه /zejje/ ؛ ن) ← * * ؛ ع) ←(ق) ؛ ت) رچه /zərčə/ ؛ اشر) ← * * ؛

زرنخ/zarnex/ (ا) : داروی نظافت حمّام .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ | گ) زرنیخ /zarnix/ ؛

زرنداز/zerandāz/ (ا.مر) : زیر انداز-تشک .

اغر) ← * * ؛ ب) زرنداز /zerəndāz/ ؛ ق) زیر انداز /ziren dāz/ ؛ آ) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ ع) زیر انداز /zirandāz/ ؛

زروبل/zarubəl/ (ا) : نوعی پرنده .

س) ← * * ؛

زروم/zorum/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزار جریب ساری .

زرویجان/zarvijān/ (امک) : از توابع ساری .

زره/zərə/ (ا) : از انواع گل های وحشی که در بهار روید و گل برگ ها و پرچم آن شباهت به صورت انسان دارد . **نک** : الرزاک .

اشر) ← * * ؛

زره ترکان/zarə-tarkān/ (ص.مف) : زهره ترک .

اغر) ← * * ؛ ق) زهله ترک /zahle-tarak/ ؛ ع) زهله ترکن /zahlon tar kon/ ؛ | گ) زهله ترک /zahle-tarak/ ؛

زرّه - چینه/zarrə-činə/ (ا.مر) : به کنده های بزرگ بخاری هیزمی گویند که روی هم چیده باشند تا گرمای بیشتر و طولانی تری داشته باشد .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

با) ←* ؛

زر هلاهل/zare-həlāhəl/ (ا.مر) : ۱. زهر کشنده . ۲. کنایه از: بسیار تلخ بودن چیزی .

اغر) ←* ؛ ب) زره هلاهل /zare-həlāhəl/ ؛ س) زهره هلاهل /zahrə-helāhəl/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) زهر هلاهل /zahr halāhəl/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←* ؛ | گ) زهر هیلاهیل /zare-hilāhil/ ؛

زریت/zarit/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد .

زری جا/zarijā/ (ا.مک) : ازتوابع بندپی بابل .

زریجه/zərijə/ (ا) : ۱. دانه های ریز . ۲. تخمک – تخمدان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زریجّه/zərijjə/ (ا) : ناله – ضجّه .

اغر) ۱.←* ، ۲. زرینجه /zərinjə/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) زرچه /zərčə/ ؛

زریجه/zərijə/ (ا) : ۱. جوانه ی کوچک . ۲. دانه های ریز.

ن) ←* ؛

زریجه پر/zarijə par/ (ا.مر) : گلی زرد رنگ و خوشبو .

آ) ←* ؛

زریّک/zərrik/ (ص.نس) : مقدار کم .

س) زریک /zərik/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) زرّی /zarray/ ؛

زریک/zərik/ (ا.مص) : نالیدن – ناله کردن .

ق) ←* ؛ آ) زاری /zari/ ؛ ن) ←* ؛

زریک زریک بزوئن/zərik zərik bazuən/ (مص.مر) : ناله سر دادن–به التماس افتادن .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

زرّین/zarrin/ (ا/ص) : ۱. چوبی که آتش اجاق یا تنور را با آن زیرورو کنند . ۲. نامی برای گاو زردرنگ . ۳. طلایی رنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. زرین /zarin/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

زرّین آباد/zarrin –ābād/ (ا.مک) : از توابع دهستان میان دورود ساری .

زرینک/zerink/ (ا) : شراره ی آتش . **نک** : پزغ .

س) ←* ؛

زرین کچل/zarin-kačəl/ : گاو متمایل به زرد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

زرّین کلا/zarrin-kalā/ (ا.مک) : از توابع کجرستاق نوشهر.

زرین

زرینگ/zəring/ : صدای گوش – پیچش صدای سیلی در گوش .

ن) ۱.←* ، ۲. جرینگ /jəring/ ؛

زرین کچل

زرّین گل/zarrin gol/ (ا.مک) : رودخانه ای است که از کوه‌های ابر، تخته زمین سرخان و کلب درویش سرچشمه گیرد و به رود قره سو می پیوندد .

زرینه/zarinə/ (ا) : از نام های گاو .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ق) ←*؛ ن) ←*؛

زریوران/zarivarān/ (ا.مک) : از توابـع دهسـتان بنـدپـی شهرستان بابل .

زز/zoz/ (ا) : ۱. درد استخوان . ۲. سـوزش و درد آمـدن دندان در اثر تماس با آب بسیار سرد . ۳. زوزه .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) زیـز /ziz/؛ ق) ←(س)؛ آ) ←(س)؛ ن) ←(س)؛ قص) ←(س)؛ ت) زرچـه /zərče/؛ اشر) ←*؛

زز-بیتن/zoz bayitən/ (مص.مر) : دردگرفتن استخوان .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) زیزبکشین /ziz bakašiyen/؛ آ) زیز بزوئن /ziz bazuan/؛ ن) ۱.←(آ)، ۲. زیزهـاکردن /ziz hākərdan/؛ قص) ←(آ)؛

ززم/zəzəm/ (ا) : زنبور عسل- زنبور .

ق) ←*؛ با) ←*؛

ززول/zezul/ (ا.مک) : از توابع قائم شهر .

ززه/zozə/ (ا) : ۱. زوزه . ۲. صدای سـگ و شـغال در اثـر گرسنگی و درد کشیدن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) زوزه /zuzə/؛ ق) ←(س)؛ آ) ←*؛ ن) ←(س)؛ ع) ←(س)؛ قص) ←*؛

ززه-بکشین/zozə-bakəšiyən/ (مص.مر) : زوزه کشیدن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) زوزه بکشیین /zuzə-bakšiyən/؛ ق) ←(س)؛ آ) ۱.←*، ۲. زوزه بکشـــیین /zuzə.bakšiyan/؛ ن) ←(آ)؛ ع) زوزه بکشیین /zuzə-bakəšeyan/؛ قص) ←(آ)؛

زغ/zeq/ (ص) : تنگ - سخت - روز تنگ‌دستی .

اغـر) ۱.←*، ۲. زغ /zəq/؛ ب) ←*؛ ق) ←(س)؛ ن) ←*؛ قص) زیغ /zip/؛ ت) زغ /zəq/؛ | گ) ←(قص)؛

زغال/zəqāl/ (ا) : زغال . نک : پوتی .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ | گ) ←*؛

زغال بوره/zəqāl-burə/ (ا.مر) : خاکه ی زغال .

اغر) زغال خاکه /zəqāl xākə/؛ ق) زغال بوله /zeqāl bulə/؛ آ) ←(ق)؛ ن) ←*؛ ع) ←(قص)؛ قص) خاکه زغال /xākə-zəqāl/؛ ت) زغـال خـاک /zəqāl xāk/؛ | گ) زغال خاکه /zaqāl-xākə/؛

زغال بول/zəqāl-bul/ (ص.مر) : زمینی که در اثـر خـالی کردن زغال در آن، سیاه رنگ شده باشد .

ب) ←*؛ س) زغال بولـه /zəqāl-bulə/؛ ق) ←(س)؛ آ) ←(س)؛ ن) زغال بوره /zəqāl burə/؛

زغال بوله/zəqāl-bulə/ (ا.مر) : خاکه زغال . نک : زغـال بول .

ب) ←*؛ ق) ←*؛ آ) ←*؛

زغال چال/zəqāl-čāl/ (ا.مک) : ۱. از توابع اندورود ساری . ۲. چالّه ای که در آن زغال ریخته باشند .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ قص) ←*؛ اشر) ←*؛

زغال روش/zaqāl-ruš/ (ص.فا) : زغال فروش .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) ←*؛ آ) زغـال روش /zə qāl ruš/؛ ن) ←(آ)؛ ع) ←*؛ قص) ←(آ)؛ ت) ←*؛

زغـال سـوزان/zeqāl-sozān/ (ص.مـر) : کنایـه از: سـیاه پوست .

اشر) ←*؛

زغال کلو/zeqāl kəlu/ (ص.مر) : مظهر سیاهی .

ق) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) زغال کلو /zeqāl-kolu/؛

زغال کلو/zəqāl-kalu/ (ا.مر) : کلوخه‌ی زغال .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ آ) زغال کلـو /zəqāl kəlu/؛ ن) ←(آ)؛ ع) زغـال کلـو /zoqāl-kolu/؛ قص) ←(ن)؛ ت) زغال کولو /zeqāl kulu/؛

زغال گرک/zoqāl-garak/ (ا.مر) : صعوه که نوعی پرنـده است .

ع) ←*؛

زغاله/zəqālə/ (ا.مص) : جدا کردن پوست سبز گردو .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛

زغالـه هکـاردن/zəqālə-həkārdən/ (مـص.مـر) : پوسـت سبزگردوی تازه را جدا کردن . نک : چغاله کاردن .

اغـر) ←*؛ ب) ۱.←*، ۲. زاغلـــه هکــــاردن /zāqələ-hākārdən/؛

زغالی/zəqāli/ (ص.نس) : زغالی– زغال فروش .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زغـــال روش /zəqāl ruš/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اِک) ←* ؛

زغئلـه - هـاکئردن/zoqoələ-hākoərdən/ (مـــص.مـــر) : پوست کندن گردو .
اغر) زغاله کاردن /zəqālə-kārdən/ ؛ اشر) ←* ؛

زغروت/zaqərut/ (ص) : بسیار ترش .
اغر) ←* ؛ ب) زغّوک /zaqquk/ ؛ ن) زقوم /zaqqum/ ؛ قص) ←* ؛

زغ زغ/zəq-zəq/ (ا.ا.صو) : ۱. صدای آواز . ۲. صدای ریز . ۳. صدای نازک .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. زق زقی /zəq-zəqi/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

زغلو/zəqəlu/ (ص.نس) : کوچک و ریز .
اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛

زغله/zoqolə/ (ص) : پوست کنده .
اغر) زغاله /zəqālə/ ؛ ب) زاغله /zāqələ/ ؛ اشر) ←* ؛

زغن/zeqen/ (ص.نس) : کسی که ریزش خلط بینـــی اش زیاد است .
س) زکن /zəkən/ ؛ ق) زکـــن /zekən/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(ق) ؛ع) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛

زغند/zaqənd/ (ش.ج) : نوعی نفرین است .
ب) ←* ؛ س) زغندر /zeqəndər/ ؛

زغّو/zaqqo/ (ص) : بسیار ترش .
ب) ۱.←* ، ۲. زغّوک /zaqquk/ ؛ آ) ←* ؛ ن) زقـــوم /zaqqum/ ؛

زغّوم/zaqqum/ (ص) : هر چیز تلخ و بد مزه .
اغـر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. زغّـو /zaqqu/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اِک) زرنبود /zarnebud/ ؛

زغه/zəqə/ : ۱. هوس . ۲. تمایل پیدا کـــردن بـه شـنیدن حرفی یا دیدن چیزی . ۳. به یاد آوردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) ←* ؛

زغه دکتن/zəqə-daketən/ (مص.مر) : ۱. برانگیخته شدن . ۲. کسی را به یاد کسی آوردن و هوس دیـدار را در دل او زنده ساختن .
اغر) ←* ؛ ب) رزغه دکتن /rəzqə-dakətən/ ؛ آ) ←* ؛

زغه دنگئن/zəqə-dengoən/ (ص.مر) : یادآوری کردن–بـه یاد انداختن .
اغر) ←* ؛ ب) رزغه دنگئـن /rəzqə-dengoən/ ؛ آ) زغـه دینگوئن /zəqə dinguan/ ؛

زغه دینگئن/zəqə-dingoən/ (مص.مر) : ۱. تحریک کـردن . ۲. به یاد آوردن .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. رزقه دینگئـن /rəzqə-dingoən/ ؛ آ) ←* ؛

زفان/zefān/ (ا) : زبان .
اغر) ۱.←* ، ۲. زفان /zəfān/ ؛ ب) زون /zəvon/ ؛ س) ۱. زبن /zebon/ ، ۲. زون /zevon/ ؛ ق) زوُن /zəvun/ ؛ آ) زبـون /zəbun/ ؛ ن) ←(ق) ؛ع) زفـــن /zofon/ ؛ قـص) زوون /zevun/ ؛ ت) زوان /zəvān/ ؛ اشـر) ←* ؛ اِک) زوبون /zubon/ ؛

زفان بند/zefān-band/ (ا.مر) : کنایه از: دعایی که آدم بـد زبان و به ویژه مردان بد زبان را نسبت بــه زنـان رام و مطیع سازد.
اغر) ۱.←* ، ۲. زوان بند /zəvān band/ ؛ ب) ۱. زون بنـد /zəvon-band/ ، ۲. زبون–بند /zebon-band/ ؛ س) زون بند /zevon-band/ ؛ ق) زون بن /zəvūn ban/ ؛ ن) زوون ون /zəvun van/ ؛ع) زفن بن /zofen-ban/ ؛ قص) زوون بنـد /zevun-band/ ؛ ت) زوان بند /zevān-band/ ؛

زفت/zeft/ (ا) : ۱. قیر–مشمّع آلوده به قــیر جـهت بـهبود درد عضلات و استخوان ها – مشمع آغشته بــه صمـغ درخت جهت مصارف طبّی در قدیم . ۲. غلیــظ . ۳. در این روش درمــان سـنتی، قـیر مـذاب را روی متخـال مالیده و جهت مداوا، بر زخم کچلی می گذاشتند. ایـــن نوع درمان با درد کشنده و جانکاهی همراه بوده است .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اِک) ←(آ) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

زفت/zaft/ (ا) : فریاد و شیون ناشی از درد .

زفتول/zaftul/ (ص) : ۱. میوه ی رسیده و درشت و پـرآب . ۲. کنایه از: فرد بسیار چاق .

آ) ← * ؛ ن) زبتول /zabtul/ ؛

زفتول خیار/zaftulə-xiyār/ (ا.مـر) : ۱. خیـار بـزرگ . ۲. کنایه از: شکم گنده . **نک** : برم خیار – چفتل خک .

با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) زپتول خیار /zaptul-xiyār/ ؛ | ک) چفتل خیار /čaftal-xiyār/ ؛

زفران/zafərān/ (ا) : زعفران .

اغر) ← ؛ ب) ۱. ← ، ۲. زفـرن /zafəron/ ؛ س) زفـرن /zafəron/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زفرون /zafərun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

زفرون/zaferun/ (ا) : نام گاو زرد رنگ .

ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ت) زعفران /zafərān/ ؛ | ک) ← * ؛

زفـرون کـا/zafərun-kā/ (ا.مـک) : از توابـــع دهســـتان گنجافروز بابل .

زفلینگ هکاردن/zəfling-həkārdən/ (مص.مـر) : بسـتن زنجیر در یا دروازه .

ب) ← * ؛ س) زلفیـن هـاکردن /zelfin-hākerdən/ ؛ ن) زلفین هاکردن /zəlfin hākərdan/ ؛ | ک) زولفیـن گودن /zulfin-gudan/ ؛

زفن بکالین/zofon-bekāləyan/ : تعارف فراوان به مهمان – پذیرایی گرم از مهمان .

زفون ترآر/zəfon-tarrār/ (ص.فا) : زبان باز .

اغر) زوان باز /zəvān-bāz/ ؛ آ) زبون باز /zebun bāz/ ؛

زق/zəq/ (ا) : ۱. ضعـف –احسـاس گرسـنگی کـردن . ۲. فاسد شدن هرچیز – تغییر کیفیّت .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛

زق بزوئن/zəq-bazoən/ (مص.مـر) : احسـاس گرسـنگی ناگهانی و ضعف کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) زق بزوئن /zəq-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ← * ؛

زق زق/zəq-zəq/ (ا.مر) : التهاب درد – زُق زُق .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ ن) ← * ؛ع) ← * ؛

زق و زوق/zaq-o zuq/ : نق زدن ها و هیـاهوی فرزنـدان در خانه .

ع) ← * ؛

زقین/zaqin/ (ص.نس) : مردنی .

اغر) ← * ؛

زک/zək/ (ا/ص) : ۱. آب بینی . ۲. کم – ندک . ۳. چکّـه . **نک** : خل فنی .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ |ک) زیک /zik/ ؛

زکاسر/zəkāsar/ (ا.مک) : مرتعی نزدیک روستای پی مـد نوشهر .

زکان/zekān/ (مص) : زل زدن– خـیره بـه چـیزی نـگاه کردن ممتد .

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛

زکان/zakān/ (ص) : سست عقیده .

با) ← * ؛

زکان بزوئن/zəkān - bazuən/ (مص.مر) : ۱. خیره شـدن . ۲. با دقّت و تعجّب به چیزی خیره شدن . **نک** : چـش چش هاکردن .

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛

زکان دکردن/zəkān dakərdən/ (مص) : زل زدن .

ق) ← * ؛ع) زل بزان /zəl - bezān/ ؛

زکتر/zəktər/ (ص.نس) : کسی که آب بینـی اش آویـزان است – دماغو .

س) زکـن /zəkən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛

زک زک/zək- zək/ (ق.مق) : ۱. اندک انـدک . ۲. قطـره قطره .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛

زک زک/zak- zak/ (ا.مر) : فریاد سگ که ناشـی از درد است .

ق) زیک زیــک /zik zik/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ اشر) ←** ؛

زک زک هاکردن/zək zək hākərdən/ (مص.مر) : ناله و زاری کردن .
ق) ←** ؛

زک زک هکــاردن/zek-zek-həkārdən/ (مــص.مــر) : نالیدن – به آرامی ناله کردن.
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) زک زک هــاکردن /zək-zək-hākerdən/ ؛ ق) زیک زیک بزوئن /zik- zik-bazuən/ ؛ آ) زک زک هاکردن /zək zək hākərdan/ ؛ ن) زیک زیک هــا کردن /zik- zik-hākərdan/ ؛

زکزو/zekzu/ (ا.مص) : زاری و گریه .
اغر) زم زز /zəme- zoz/ ؛ قص) ←** ؛

زکن/zəkən/ (ص.نس) : دماغو – کسی که آب بینی اش آویزان است .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

زکن بزئن/zəkon-bazoən/ (مص.مــر) : زل زدن – نـگاه کردن .
ب) ←** ؛ س) زل بزوئــن /zəl-bazuən/ ؛ ق) زکـــان دکردن /zəkān dakerdən/ ؛ ن) زل بزوئـن /zəl bazuan/ ؛ ع) زل بزان /zəl bezān/ ؛

زکّو/zakko/ (ص) : گاو به رنگ قهوه ای کم رنگ .
ب) ۱.←** ، ۲. زکّــو /zakku/ ؛ ق) زرگو /zargu/ ؛ ن) ←(ق) ؛ |گ) زردگو /zardə-go/ ؛

زکّو/zakko/ (ص) : بسیار شور .
اغر) ۱.←** ، ۲. زپّور /zappur/ ؛ ب) ←** ؛ س) زالکــو /zāləko/ ؛ ق) زرگو /zargu/ ؛ ن) ۱.←(س) ، ۲.←** ؛ ع) ←(س) ؛ |گ) کژ دوم /každum/ ؛

زکّور/zakkur/ (ص) : بسیار ترش .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) زغــو /zaqu/ ؛ ن) زغّــوم /zaqqum/ ؛

زک زو/zək-o-zo/ (ا.مص) : گریه و زاری .
اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

زک و زا/zək o zā/ (ا.مر) : ۱. توالد و تناسل . ۲. کنایه از: فرزندان و نوادگان .
اغــر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ۱.←** ، ۲. زک و–زا /zako-zā/ ؛ قص) ←** ؛ ت) زک زا /zakəzā/ ؛ |گ) زنو زاک /zano-zāk/ ؛

زکّه/zəkkə/ (ص) : کم – اندک .
اغـر) ←** ؛ ق) زرّیـک /zərrik/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) ←** ؛

زکـه پکـه هکـاردن/zəkə-pəkə-həkārdən/ (مـص.مـر) : نالیدن و زاری کردن .
ب) ←** ؛ ق) زیله پیله هاکردن /zilə pilə hākərdən/ ؛ ن) زکه پکه هاکردن /zəkə pəkə hākərdan/ ؛

زکـه زا/zekə-zā/ (ا.مـر) : توالـد و تناســل – کنایــه از: فرزندان و نوادگان .
اغــر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) زک زا /zakə zā/ ؛

زکه زز/zəkə- zoz/ (ا.مص) : گریه و زاری همراه با سر و صدا و شیون کردن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ن) زکـه زیـز /zakə- ziz/ ؛ قص) ←** ؛

زکه زکه/zəkə-zəkə/ (ا.صو) : ۱. از اصوات . ۲. کنایــه از: ناله کردن .
ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛

زکّه زکّه/zəkkə-zəkkə/ (ا.مر/ق.مق) : ۱. آبــی کـه قطره قطره ریزد . ۲. کم کم – اندک اندک .
اغــر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) چکه چکه /čəkə- čəkə/ ؛

زکّه زکّه هکاردن/zəkkə- zəkkə- həkārdən/ (مص.مـر) : نالیدن و زاری کردن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) زریک زریک بزوئن /zərik-zərik bazuən/ ؛ ن) ۱. زکه زکه هاکردن /zəkə-zəkə hākerdan/ ، ۲. زریک زریک /zərik-zərik bazuan/ ؛

زکه – زه/zəkə-ze/ (ا.مــص) : زاییـدن–توالـد و تناسـل– کنایه از: فرزندان و نوادگان .

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) زکـــه زا /zaka- zā/ ؛ قص) زکه زا /zeka- zā/ ؛

زکـه زه کاردن/zake-ze-kārdan/ (مص.مر) : تولید مثـل کردن و ازدیاد نسل .

اغر) ←** ؛ ب) زکه زه هکاردن /zəka- ze- həkārdən/ ؛ آ) زکه زا هاکردن /zəkə zā hākərdan/ ؛

زکه زه هاکردن/zə kə- zə hākərdən/ (مص.مـر) : زیـاد شدن – تولید مثل کردن .

ق) ←** ؛ آ) زکـه زا هـاکردن /zəkə zā hākərdan/ ؛ ن) زکه زا هاکردن /zakə zā hākərdan/ ؛

زگال/zegāl/ (ا) : نوعی پوشش گیاهی برای بام .

س) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

زگ زگ/zəg- zəg/ (ق) : اندک اندک .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛

زگ زگ هکاردن/zəg-zəg-həkārdən/ (مص.مر) : ناله و زاری کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) زک زک هـا کـردن /zek-zek- hākərdən/ ؛ آ) زگ زگ هکردن /zəg zəg hakərdan/ ؛ ن) زک زک ها کردن /zək zək hākərdan/ ؛

زل/zel/ (ا) : ستون مـهره هـا – مـهره ی کمـر . نـک : پشت زل .

ب) ۱.←** ، ۲. پشـته زل /pəšte - zol/ ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

زل/zəl/ (ا) : ۱. زخمی که سرباز کـرده باشـد . ۲. نـهایت گرمی آفتاب . ۳. نوعـی درخـت . نـک : آفتـاب زل – دلاغ .

اغــر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشـر) زل – زل /zel- zel/ ؛

زل/zəl/ (ص) : ۱. گوسفند دم نــازک و دراز . ۲. گوسـفند بی دنبه .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

زلاغ/zəlāq/ (ص) : کودک تازه به دنیا آمده – نوزاد .

اغر) زغلو /zəqəlu/ ؛ آ) زلق /zələq/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(اغر) ؛

زل افتا/zele əftā/ (ا.مر) : نهایت گرمی آفتاب .

اغر) ←** ؛ ب) زله آفتاب /zəle - əftāb/ ؛ س) زل افتـاب /zəl- āftāb/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) افتـاب زل /əfāb. zel/ ؛ ن) ۱.←(س) ، ۲.←(آ) ؛ ع) ←(اغر) ؛ قـص) زل آفتـا /zəle - āftā/ ؛ ت) زلال آفتو /zəlālə aftow/ ؛ | ک) آفتابـه زال /āftābe- zāl/ ؛

زلان/zolān/ (ا.مک) : مرتعی در روستای بالاچلی کتول .

زلبان/zalabān/ (ا.مک) : از مناطق کوهســتانی و ییلاقـی شاه کوه و ساور منطقه ی استرآباد .

زل بویین/zəl-baviyən/ (مص.مر) : زخمی شدن بخشـی از بدن بر اثر ساییده شدن با قسمت دیگر بدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ن) زل بویین /zəl bavəyan/ ؛

زلت/zəlet/ (ا.مک) : از توابع یخ‌کش بهشهر .

زلت/zaləṭ/ (ص) : موذی – زیان‌کار .

ت) ←** ؛

زلته/zəltə/ (ا) : ۱. ناله، زاری . ۲. فریاد از روی ترس .

اغر) ←** ؛ ب) زلیتــه /zelitə/ ؛ س) ←** ؛ ق) زلتیــه /zəltikə/ ؛ آ) ←** ؛ ع) زتله /zetələ/ ؛

زلته پلته/zəltə- pəltə/ (ا.مص) : زاری کردن– تمنّا کـردن التماس کردن.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) زلی پیلی /zəli - pəli/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛

زلته – زلته/zəltə-zəltə/ (ا.مص) : آه و ناله –زاری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) زلتی پلتــی /zelti - pelti/ ؛ آ) ←** ؛

زلتی پلتی/zəlti- pəlti/ (ا.مص) : ناله و زاری .

ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

زلتیکه/zeltike/ (ا) : فریاد – شیون گریه‌ی شدید.

ق) ←** ؛ آ) زلیکّه /zəlikkə/ ؛ ن) زتله /zətələ/ ؛ | ک) زگره /zagarə/ ؛

زل چشم/zolə- čəšm/ (ص.مر) : خیره چشـم–بـی حیـا . **نک** : چش خیره .

آوانوشت : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ)(š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

ن) زل چش /zəl- čəš/ ؛ ع) ←* ؛ قص) زر چــش /zare- češ/ ؛ ت) ←* ؛

زل داغ/zəl- dāq/ (ص.مر) : تابش شدید آفتاب .

ن) زل افتاب /zəl- aftāb/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

زل زل/zəl- zəl/ (ا.مر) : ۱. برق زدن . ۲. براّق بودن .

نک : بل بل .

اشر) ←* ؛

زلزله/zəlzələ/ (ا) : ۱. زلزله . ۲. جیرجیرک .

اغر) ←* ؛ س) زلزله /zəlzələ/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(س) ؛ |گ) زلزله /zalzalə/ ؛

زلغ/zələq/ (ص) : نوزاد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زلاغ /zəlāq/ ؛ ع) ←(ن) ؛ |گ) زاک /zāk/ ؛

زلف/zalf/ (ا) : زلف–گیسو .

اغر) ۱.←* ، ۲. زلف /zəlf/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) زلف /zelf/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زلف /zəlf/ ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(آ) ؛

زلف شه/zəlfe - še/ (ا.مر) : نم باران که قطرات ریز آن مانند مه بر زلف نشیند .

س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) زلف شی /zəlfə ši/ ؛

زلفه/zəlfe/ (ا) : زلف – موی .

آ) زلف /zəlf/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(آ) ؛

زلفی/zəlfi/ (ص.نس) : مزلّف، صفتی برای جوانان جلف و سبک سر .

اغر) ←* ؛ ت) ←* ؛

زلفین/zelfin/ (ا) : حلقه‌ای که بر چار چوب در و صندوق وصل کنند و زنجیر را به آن اندازند .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |گ) زولفین /zulfin/ ؛

زلفین/zalfin/ : لنگه ی همانند در .

ن) ←* ؛ |گ) ←* ؛

زلق/zələq/ (ا/ص) : ۱. نیزه‌ی کوچک تبری‌ها در عهد باستان . ۲. کوچک .

زلفین

زلکا/zelkā/ میوه‌ی نورسته‌ی سیاه ریشه و به ویژه آلوچه که بلافاصله پس از ریختن گلبرگهای شکوفه‌ی این گروه از درختان پدیدار شود.

ب) ←* ؛ اغر) زلکا /zələkā/ ؛ ب) ←* ؛ ق) زلکا /zəlkā/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) زالکا /zaləkā/ ؛ ع) ←(ن) ؛

زلک – کلو/zelək-kəlu/ (ا.مر) : غوزه‌ی ریز پنبه .

با) ←* ؛

زلکو/zələko/ (ص) : غذای خیلی شور .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زالکو /zāləko/ ؛

زل گرمی/zəle garmi/ (ا.مر) : گرمای شدید ظهر تابستان.

اغر) ←* ؛ ق) زیل گرما /zilgermā/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) آفتاب – زال /āftābe- zāl/

زل گوشت/zal- gušt/ (ا.مر) : گوشت خالص و لخت .

اغر) زله گوشت /zələ- gušt/ ؛ س) ←* ؛ آ) زله گوشت /zalə gušt/ ؛ ن) ←* ؛ ت) زاغ گوشت /zāqə- gušt/ ؛

زلم/zələm/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

زلم/zalam/ (ا.مک) : نام محلّی در تنکابن که راه سه هزار از آن گذرد .

زلماد/zələmād/ (ص) : ۱. تاریکی مطلق . ۲. کنایه از: آدم زیرک و چابک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) زلمات /zeləmāt/ ؛ |گ)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

زولمات /zulumāt/ ؛

زلنج/zelenj/ (ا) : غدّه ی زیر پوستی در ران گاو .
ق) ← ؛ آ) ۱.← ، ۲. زلنگ /zeləng/ ؛ ن) ←(آ) ؛

زلنگ/zeləng/ (ا) : سبزی خودرو و معطّـر کـه در آش و پلو مورد استفاده قرار گیرد.
اغر) زولنگ /zuləng/ ؛ س) زولنگ /zuleng/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زلو/zəlo/ (ا) : زالو . **نک** : کنّو .
س) ۱. زلو /zalu/ ، ۲. زلو /zəlu/ ؛ آ) زالـو /zālu/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛ | ک) ←(س) ؛

زل و زار بویین/zəl-o-zār-baviyən/ (مص.مـــر) : خسته شدن و مجروح شدن تن .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زلّه زار بیّن /zəllə zār bayyan/ ؛ ن) ←(آ) ؛

زلـه/zele/ (ا) : درد خفیـف و آزار دهنـده ی اسـتخوان و ماهیچه‌ها که بر اثر کم کاری یا بی خوابی و بد خوابی و موارد دیگر پدید آید . **نک** : تراکنش .
س) زله /zələ/ ؛ ق) ←* ؛ ن) زله زیز /zələ- ziz/ ؛ | ک) زیلّه /zillə/ ؛

زلّـه/zellə/ (ص) : ۱. مـانده، خسـته – از پـای افتـاده . ۲. بی‌زار – متنّفر .
اغـر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ | ک) زیلّه /zillə/ ؛

زله/zelə/ ۱. یخ . ۲. گوشت لخت.
ب) ←* ؛

زلـه/zələ/ (ا) : ۱. بـرف آویختـه از شـــاخه ی درخــت . ۲.ماهیچه . ۳. سوز سرما . **نک** : دارزله – داررتره .
اغـــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زلـــه /zalə/؛

زلـه/zalə/ (ا) : ۱. زهـره– کیسـه‌ی زرد آب . ۲. کنایـه از: شجاعت .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زهلـه /zahlə/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ق) ؛ | ک) ←(ق) ؛

زله باد بدائن/zalə- bād-bədāən/ (مص.مر) : زهره تــرک شدن .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زهلــه بـــادبدائن /zahlə-bād bədāən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) زهله باد بدائــن /zahlə- bād - badāan/ ؛ ع) زهله بترکسّن /zahlə- baterkessan/ ؛ قص) زله باد هدائن /zalə- bād - hedāan/ ؛

زلّه بوئن/zallə-baviən/ (مص.مـــر) : ۱. بـیزار شـدن . ۲. خسته شدن .
اغر) ←* ؛ ب) زلّه بویین /zəllə-baviyən/ ؛ س) زلّه بیّـن /zallə- bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زلّه بیّن /zəllə- bayyan/ ؛ ن) زلّه بوئن /zellə - bavəyan/ ؛ ع) زلّـه ببیـن /zellə- babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ | ک) زلّه بون /zalle - bon/ ؛

زله ترک/zalə tarak/ (ا.مص) : ۱. از اندوه و ترس مـردن . ۲. دق کردن . ۳. خیلی ترسیدن .
اغر) ←* ؛ ب) زله ترک /zalə- terak/ ؛ س) زلـه تـراک /zalə- tərāk/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) زهلــه تــرک /zahlə - tarak/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) زله تراک /zalə - terāk/؛

زله چشم/zalə- česm/ (ا.مر) : نگاه خشم آلود . **نک** : پتـه شاخ .
اغر) ۱.←* ، ۲. چش زله /češ-zalə/ ؛ ب) چش زله /čəs- zalə/ ؛ س) چـش زلـــه /češ-zalə/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱. چش زمر /čəs zəmer/ ، ۲.←(اغـر) ؛ع) زلـه چشـم /zələ- čəsm/ ؛ قص) زله چش /zalə-češ/ ؛ ت) ←* ؛

زله دار/zalə-dār/ (ص.فا) : زهره دار–نترس–شجاع .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زهلـه دار /zahlə - dār/ ؛ع) ←(ن) ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←(ن) ؛ | ک) ←(ن) ؛

زله داشتن/zalə- dāstən/ (مـص.مـر) : جـرأت داشـتن – نترسیدن .
اغر) ←* ؛ ب) زله داشــتن /zalə- dāstən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زهله داشتن /zahlə dāstan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←* ؛ ت) زهله داشتن /zahlə-dāstən/ ؛

زله داشتن/zalə-dāsten/ (مص.مر) : ۱. گنجایش داشــتن . ۲. زهره داشتن .

اغر) ←* ؛ ب) زله داشتن /zalə-dāštən/ ؛ ق) زله داشتن /zalə dāštan/ ؛ آ) زله داشتن /zalə dāšten/ ؛ ن) زهله داشتن /zahlə dāštan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

زله ره باد هدائن/zalə-rə – bād hədāən/ (مص.مر) : کنایه از: زهره ترک شدن – ترسیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زله باد بدائن /zalə-bād-bedāən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زهله باد بدائن /zahlə-bād-badāan/ ؛ قص) زله باد هدائن /zalə- bād-hədāan/ ؛

زله قال/zelə-qāl/ (ا.مر) : نی تیز و برنده .

ب) ←* ؛

زله گوشت/zelə-gušt/ (ا.مر) : گوشت لخت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زله گوشت /zalə gušt/ ؛ ع) ←* ؛ ت) زاغ گوشت /zāqə- gušt/ ؛

زله هاکردن/zele-hākerden/ (مص.مر) : پدیدار شدن زخم–نمایان شدن کوفتگی بدن . **نک** : جز کاردن .

اغر) زلّه هکاردن /zəllə-həkārdən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) زلّه هکردن /zəllə-hakərdan/ ؛ ن) زلّه ها کردن /zəllə-hākərdan/ ؛ ع) زلّه ها کردن /zelle- hākordan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) زلّه کردن /zellə-korden/ ؛

زلیپ زلیپ/zəlip-zəlip/ (ا.صو) : صدای جوجه ی پرندگان .

اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛

زلیت/zelit/ (ا.مک) : از توابع دهستان کیاکلای شهرستان قائم شهر .

زلیته/zəlitə/ (ا) : شیون–زاری – ضجّه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زریکّه /zərikkə/ ؛ ع) زتله /zətələ/ ؛

زلیتّه/zəlittə/ (ا) : جیغ – شیون .

ب) ←* ؛ س) زلیته /zelitə/ ؛ آ) ←* ؛ ن) زریکّه /zərikkə/ ؛

زلیته بکشیین/zəlitə-bakešiyən/ (مص.مر) : شیون و زاری کردن–نالیدن .

اغر) زلته بزئن /zəltə bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زریکّه بکشیین /zərikkə bakəšian/ ؛ ت) زرچه کشئن /zərčə kešeən/ ؛

زلیک/zəlik/ (ص/ا) : کوچک–ریز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. زلیکک /zəlikak/ ؛ قص) ۱. زلیکک /zəlikak/ ، ۲.←* ؛

زلیک/zəlik/ (ا) : قی چشم .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. سلیک /səlik/ ؛ آ) سلیک /səlik/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

زلیمک/zəliməK/ (ا) : ضجّه زدن از ته دل و به هنگام درد .

زم/zəm/ (ا) : ۱. رطوبت . ۲. سرما . ۳. ذهن .

ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

زما/zomā/ (ا.مر) : شوهر خواهر–داماد . **نک** : آق ملا – خس .

اغر) ۱.←* ، ۲. زوما /zumā/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) زوما /zomā/ ؛ ن) زما /zemā/ ؛ ع) ←* ؛ قص) دوما /dumā/ ؛ ت) زاما /zāmā/ ؛ گ) ۱.←* ،

زما برار/zomā-bərār/ (ا.مر) : کنایه از: ساق دوش .

ت) ←* ؛

زما – پییر/zomā-piyər/ (ا.مر) : پدر داماد . **نک** : داماد پییر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) زماپر /zəmā-pər/ ؛ ع) زما پییر /zomā-piyar/ ؛ قص) دوما پر /duınā-pər/ ؛ ت) زاما پئر /zāmā-peər/ ؛

زماتی/zemāti/ (ا) : **نک** : اُحلوا .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

زمّار/zammār/ (ا.مر) : مادر زن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زن مار /zən mār/ ؛

زماغ/zomāq/ (ص) : زیرک–با هوش .

اغر) زیماغ /zimāq/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛

زمبر/zambər/ (ا) : وسیله‌ای تخته ای جهت حمل و نقل مصالح ساختمانی که به وسیله ی دو نفر حمل شود .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) زمبـــل /zambal/ ؛ ع) زمبه /zambə/ ؛ ت) ←(ع) ؛ | گ) ←(ع) ؛

زمبرکش/zambər-kaš/ (ص.فا) : حمـل کننـده‌ی زمـبر . **نک** : زمبر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) زمّیل کش - /zammil kaš/ ؛ ن) زمبل کـش /zammbal- kaš/ ؛ ع) زمبـه کـش /zambə-kaš/ ؛ قص) زمّه کش /zammə-kaš/ ؛ ت) زمّبـه کش /zammbə- kaš/ ؛ | گ) ←(ع) ؛

زمبری/zembarey/ (ا) : کفش دوزک . **نک** : آرونک .

ت) ←** ؛

زمبلغ/zamboloq/ (ص) : بسیارترش .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. زملغ /zəməloq/ ؛ ق) ←** ؛ آ) زغو /zaqu/ ؛ ن) زغّوم /zaqqum/ ؛

زمبیل/zambil/ (ا) : نوعی سبد حصیری–زنبیل .

اغـــر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) زمّیـــل /zammil/ ؛ ن) زمّـل /zammel/ ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ | گ) زبیل /zabil/ ؛

زمر/zəmər/ (ا.مص) : ۱. چشم غرّه –چپ چپ نگاه کردن. ۲. کج کج راه رفتن . **نک** : چش روین – ارب ارب .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) زمر /zəmer/ ؛ ن) ←** ؛

زمر – بزونن/zemər-bazuən/ (مـص.مـر) : بـا عصبـانیّت خیره شدن – چشم غرّه رفتن–نگاه از سرتندی و خشم.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. زمر هدائـن /zəmər hədāən/ ؛ با) زمر هادائن /zəmer hādāan/ ؛ آ) زمر هدائـن /zəmər - hədāan/ ؛ ن) ۱. زمر هادائن /zəmer hādāan/ ، ۲. زمر بزوئن /zəmər bazuan/ ؛

زمر هدائن/zəmər-hedāən/ (مص.مر) : ۱. بـا چشـم غـرّه کسی را ترساندن . ۲. طمع ورزی . **نک** : چش خـاری هدائن .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ۱. زمر هـادائن /zəmer hādāan/ ، ۲. زمر هدائن /zəmer-hədāan/ ؛ ن) زمـــر هـادائن /zəmər hādāan/ ؛

زمره هادائن/zemerə hādāan/ (مص.مر) : خیره شدن با تشر و ترش رویی .

ب) زمر هدائن /zəmər - hədāən/ ؛ ق) زمر هدائن /zəmər - hədāən/ ؛ آ) زمر هادائن /zəmer-hādāan/ ؛ ن) ←** ؛

زم زز/zəme- zoz/ (ا.مص) : گریه زاری .

اغر) ←** ؛

زمزمه/zəmzəmə/ (ا) : آوازی با صدای نرم و آهسته .

اغر) ←** ؛ س) زمزمه /zəm-zemə/ ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

زمزمه زمه/zemyzəme zemə/ (ا.مر) : نوعی بازی محلّـی که شال کتک کا هم گویند. **نک** : شال کتک کا.

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

زم زوز/zəme-zuz/ : گریه و زاری کودکان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ن) زم و زیز /zəmo ziz/ ؛

زمستان کل/zəməstān-kel/ : شخم زمستانه .

اغـر) ←** ؛ ب) زمســتن کـــل /zəməston-kel/ ؛ س) زمستن کل /zeməston-kəl/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زمسّون کـل /zəməssun-kel/ ؛ ن) زمسّـن کــل /zəməssən-kel/ ؛ ع) زمسّن بور /zəmesson -bur/ ؛ ت) زمسان کــل /zoməsān kel/ ؛

زمستن/zəməston/ (ا) : زمستان .

اغـر) ۱.←** ، ۲. زمســـتان /zəməstān/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) زمسّـون /zəməssun/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) زمسّـــن /zəməssən/ ؛ ع) زمسّن /zemesson/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زمسان /zoməsān/ ؛

زمسّون/zəməssun/ (ا) : زمستان .

ب) زمستون /zəməstun/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) زمسّـن /zəməssən/ ؛ ع) زمسّـن /zemesson/ ؛ قـص) ←** ؛ ت) زمسان /zoməsān/ ؛ | گ) زوموسـون /zumuson/ ؛ پ) زمیستان /zəmistān/ ؛

زمسّـونی کـر/zeməssuni-kar/ (ص.مـر) : گاوی کـه بـه جهت کمبود غذا، در زمستان لاغر شود .

ق) ←** ؛

زملغ/zəmeloq/ (ص) : بسیار ترش .

ب) ←** ؛ ق) زمبلغ /zembeloq/ ؛ آ) زغو /zaqu/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

زملیل/zəmalil/ (ص) : بسیار ترش .

اغر) زغّوت /zaqqut/ ؛ ب) ←* ؛ آ) زغو /zaqu/ ؛

زمن/zəmon/ (ا) : زمان–زمانه .

اغر) ۱.←* ، ۲. زمان /zəmān/ ؛ ب) ←* ؛ س) زمن /zamon/ ؛ ق) زمون /zamun/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) زمان /zomān/ ؛ | گ) زومون /zumon/ ؛

زمن/zəmən/ (ا) : ۱. شکوه –هیبت . ۲. کسی که از هیبتش بترسند .

ق) ←* ؛

زمنج/zemenj/ (ص) : ۱. هیمه . ۲. درخت نیمه خشک .

زمنج ولگ/zemenje-valg/ (ا.مر) : نوعی گیاه دارویی که بر زخم نهند .

زمنتن/zemenessan/ (ا.مص) : نشت کردن آب یا هر چیز شبیه به آن .

زمنه/zəmonə/ (ا) : زمانه .

اغر) ۱.←* ، ۲. زمانه /zəmānə/ ؛ ب) ←* ؛ س) زمنه /zamonə/ ؛ ق) زمونه /zamunə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) زمونه /zəmunə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ | گ) زومونه /zumonə/ ؛

زمور/zemur/ (ا) : گلی بهاری که گاه بوی آن سبب مرگ حیوان یا انسان شود .

ق) ←* ؛

زمونه/zemonə/ : زمانه – دوره .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) زمانگ /zamānag/ ؛

زمهریر/zamharir/ (ص) : ۱. کنایه از: آدم سرسخت و زرنگ . ۲. هوای سرد – باد بسیار سرد – جای بسیار سرد .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. زملیل /zəmalil/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ن) زمهریر /zəmharir/ ؛ ع) ←* ؛ قص) زمهلیل /zəmhalil/ ؛ ت) ←* ؛

زمه زز/zeme zoz/ (ا.مر) : گریه و زاری با صدای بلند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱. زلتیکه /zəltikə/ ، ۲. زیز /ziz/ ؛

زمی/zami/ (ا) : ۱. زمین . ۲. خاک . ۳. شالی زار . نک : بینج جار .

اغر) زمین /zamin/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛ پ) ۱.زمیک /zamik/ ؛ ۲.زمیگ /zamig/ ؛ او) زام /zām/ ؛

زمی پا/zami-pā/ (ص.فا) : نگهبان شالی زار و باغ .

س) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

زمی زیار/zami zəyār/ (ا.مر) : کشت زار .

ن) ←* ؛ ع) زمین زیار /zamin-zeyār/ ؛ ت) ←* ؛

زمی سر/zami - sar/ (ا.مر) : سرزمین – محلّ کشت زار .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زمی کار/zami-kār/ (ص.فا) : شالی کار . نک : بینج گر .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. زمین کار /zamin-kār/ ؛ ت) ←* ؛

زمی - کارما/zami-kār-mā/ (ا.مر/ق.ز) : زمان شالی کاری . نک : بینج کردن .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) زمین کاری /zamin -kāri/ ؛ ت) زمی کاری /zami kāri/ ؛

زمّیل/zammil/ (ا) : زنبیل .

اغر) زمبیل /zambil/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ن) زمّل /zammel/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زمبیل /zəmbil/ ؛ | گ) زبیل /zabil/ ؛

زمّیل واش/zammil – vāš/ (ا.مر) : گیاه ویژه‌ی بافتن زنبیل .

ب) زمبیل واش /zambil - vāš/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زمین/zamin/ (ا) : ۱. شالی زار . ۲. منطقه ای در اطراف قائم شهر . نک : بینجستون – بنه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زمی /zəmi/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

زمین بخئرده/zamin – boxoərdə/ (ص.مف) : زمین

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

خورده . **نک** : بنه بخارد .

اغر) زمین بخارده /zamin-bəxārdə/ ؛ ب) بنه بخارده /bənə-bəxārdə/ ؛ ق) زمین بخرد /zamin-baxərd/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) زمی بخارد /zami baxārd/ ؛ ع) زمین بخرد /zamin boxord/ ؛ قص) بنه بخرده /bənə-baxərdə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اَک) گل بخردای /gal - buxordāy/ ؛

زمین بمونسّن/zamin-bamonessan/ (مص.مر) : کنایه از: ناتمام ماندن کاری .

آ) زمین بمونسّن /zamin bamunəssan/ ؛

زمین پا/zamin-pā/ (ص.فا) : نگهبان آیش – نگهبان شالی زار . **نک** : آیش بون .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) زمی پا /zami-pā/ ؛

زمین دمالی/zamin-domāli/ : قسمت پایینی زمین . **نک** : پایین تلک .

ن) زمی دماله /zami-dəmālə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) زمی دماله /zami domālə/ ؛

زمین – زیار/zamin-ziyār/ (ا.مر) : زمین زراعتی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ن) زمی زیار /zami-zeyār/ ؛ ع) ←* ؛ ت) زمی زییار /zami ziyār/ ؛

زمین سر/zamin - sar/ (ا.مر) : ملک کشاورزی – روی زمین–مزرعه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زمی سر /zami- sar/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ن) ؛ اَک) ←* ؛

زمین کار/zamin- kār/ (ص.فا/ا.مر) : ۱. کشاورز. ۲. کار کشاورزی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زمی کاری /zami- kāri/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(ن) ؛

زمین کین/zamin-kin/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن.

زمین گیر/zamin-gir/ (ص.فا) : انسان یا حیوانی که به علّت بیماری نتواند از جای خود برخیزد – افلیج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

زمین دیمه/dimə–zamine/ (ا.مر) : زمین یا زراعتی که به صورت دیم کشت شود.

اغر) ←* ؛ ق) دمی زمین /dami zamin/ ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) دمه زمین /dəmə-zamin/ ؛

زن/zan/ : مخفّف زننده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زنا /zanā/ ؛ ق) زنا /zenə/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زنا /zənā/ ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زن /zən/ ؛ اَک) ←* ؛

زنا/zənā/ (ا.) : زن–همسر مرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زنا /zanā/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) زن /zen/ ؛ اَک) زن /zan/ ؛ پ) زن /zan/ ؛

زنا/zanā/ (ا/ص.فا) : گاوی که حمله ور شود . گاو نیمه وحشی که افراد را مورد حمله قرار دهد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زننا /zanənā/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) زناکان /zenākān/ ؛

زنا/zanā/ : زن‌ها .

آ) زنا /zənā/ ؛ ن) زنا /zanā/ ؛ ع) ←* ؛ اَک) زن /zan/ ؛ پ) زن /zan/ ؛

زنایی/zanāi/ : **نک** : زناییر .

زناییر/zanāir/ (ا.مص) : تاخت و تاز نمادین به هنگام آوردن عروس به خانه‌ی بخت به وسیله‌ی داماد و آشنایان دو فامیل .

زن استا/zan-əstā/ (ا.مر) : همسر فرد استادکار .

اغر) ←* ؛ ق) اسّا زن /essā san/ ؛ آ) اسّا زن /əssāzan/ ؛ ن) زن اسّا /zan essā/ ؛ قص) زن اسّا /zan-essā/ ؛

زناکون/zanākun/ (ا) : زنان– خانم‌ها .

ت) ←* ؛

زنا–گو/zanā-gu/ (ا.مر) : گاوی که شاخ زند .

با) ←* ؛

زنانه بازار/zanānə-bāzār/ (ا.مر) : بازاری که غالباً فروشندگان آن زنان هستند.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زنونه بازار /zanunə bāzār/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) زننه بازار /zanonə - bāzār/ ؛ قص)

←(ق) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←(ع) ؛

زنانه شوری/zanānə-šuri/ : جنجالی که در ایجاد و انجام آن زنان هم شرکت دارند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

زنباری/zənbārəy/ (ا) : کفش دوزک .

ت) زمبری /zəm barey/ ؛

زن برار/zan- bərār/ (ا.مر) : برادر زن–برادر خانم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زن برار /zen bərār/ ؛ آک) زن برار /zan-barār/ ؛

زن برک/zen-berek/ (ا) : کفش دوزک . **نک** : آرونک .

ت) ←* ؛

زن بوردن/zan-bavərdən/ (مص.مر) : زن گرفتن–همسر گرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زن بوردن /zan bavərdan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) زن بوردن /zan-baverdan/ ؛ ت) زن بردن /zən bardən/ ؛ آک) زن بوردن /zan- bordan/ ؛

زن به زن هاکاردن/zan-bə-zan-hākārdən/ (مص.مر) : ۱. معاوضه – بده بستان – دو کسی که خواهر خود را به همسری به یکدیگر دهند . ۲. درگیری . **نک** : آلش دگش .

س) ←* ؛ ق) زن زن ها کردن /zan zan hākərdən/ ؛ آ) ۱. زن به زن هاکردن /zan bə zan hakərdan/ ، ۲. زن به زن هکردن /zan bə zan hakərdan/ ؛ ن) زن به زن ها کردن / zan bə zan hākərdan/ ؛ ع) زن به زن ها کردن /zan bə zan hākordan/ ؛ قص) زن بزنی ها کردن /zan bə/ ؛ ت) زن به زن هکردن /zən bə zən/ /zani hākerdan/ ؛ /hakərdən ؛

زنبیلی کلا/zan bili- kəlā/ (ا.مر) : کلاه زنبیلی .

س) ۱.←* ، ۲. زنبیل کلا /zanbil-kəlā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

زن پی یر/zan - piyər/ (ا.مر) : پدر خانم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زن پر /zan per/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) زن پییر /zan- peyar/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) زن پئر /zən peər/ ؛ آک) ←* ؛

زن ترا/zan tarā/ : مرد زن صفت .

ن) ←* ؛

زن تک/zan tək/ (ص) : کنایه از: تاثیر پذیری مردان در تصمیم‌گیری از ناحیه‌ی همسر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) زن ذلیل /zan- zalil/ ؛ قص) ←* ؛ ت) زن چونه /zən čunə/ ؛

زنج/zənj/ (ا) : ۱. بیماری گر . ۲. حفره ی موجود در درخت و صخره ها که مورد استفاده ی زنبور عسل و تکثیر نسل زنبور قرار گیرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) زنج /zenj/ ؛ آک) سوم یش /sum- yeš/ ؛

زنجاب/zənjāb/ (ص.ا) : ۱. نیازمند به آب . ۲. ترشح زخم.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ قص) ←* ؛

زنج او/zənj-o/ (ا.مر) : آبی که از زخم تراوش کند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

زنجفیلی/zanjəfili/ (ص.نس) : به رنگ زنجفیل .

اغر) ←* ؛ ق) زنجبیل /zanjebil/ ؛ آ) زنجبیلی /zanjəbili/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

زنجلیک/zənjəlik/ (ا) : ۱. چرخ ریسک . ۲. کنایه از: حقیر دانستن و کوچک شمردن کسی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زنجیلک /zanjilək/ ؛ ق) ←(س) ؛

زنجو/zənjo/ (ا.مر) : ترشّح زخم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) زخم او /zaxm- u/ ؛

زنجه را/zənjə-rā/ (ا.مر) : ۱. راه باریک . ۲. سوراخ کوچک. در ورودی کندو .

ب) ←* ؛

زنجی/zənji/ (ا) : سیب زمینی بزرگ و سالم .

ب) ←* ؛

زنجیرک/zanjirək/ (ا) : چرخ ریسک .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

زنجیل/zanjil/ (ا) : همان زنجیر است و نوعی از آن به عنوان آلتی کوبه ای در آواهای آیینی و مذهبی (مراثی و سینه زنی ها) استفاده می شود.

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* ← * * ؛ *ق)* ← * * ؛ *با)* ← * * ؛ *آ)* ← * * ؛ *ن)* ← * * ؛ *ع)* ← * * ؛ *ت)* ← * * ؛ *اشر)* ← * * ؛

زنجیل اشکنک/zanjil-əškənək/ (ا.مر) : نوعی پرنده از خانواده‌ی گنجشک .

ب) ← * * ؛

زنجیل–زنجیل–با/zanjil-zanjil - bā/ (ا.مر) : نوعی بازی بومی .

ن) ← * * ؛

زنجیل کور/zanjil-kur/ (ا.مر) : سسک که نام پرنده‌ای است.

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* کور زنجیلک /kur-zanjilək/ ؛ *ق)* زنجیلک /zanjilək/ ؛

زنجیلو/zanjilu/ (ا.مک) : از روستاهای کوهسار فندرسک استارآباد .

زن خاخر/zan-xāxər/ (ا.مر) : خواهر خانم .

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *ق)* ← * * ؛ *آ)* ← * * ؛ *ن)* ← * * ؛ *ع)* زن خاخر /zan-xāxor/ ؛ *قص)* ← * * ؛ *ت)* زن خاخر /zən xāxər/ ؛ *آک)* زن خاخور /zan-xāxor/ ؛

زن خاس/zene-xās/ (ا.مص) : خواستگاری .

ق) خواسگاری /xāsgāri/ ؛ *آ)* ←*(ق)* ؛ *ع)* ←*(قص)* ؛ *قص)* خواسگاری /xāsegāri/ ؛ *ت)* زن خاس /zənə xās/ ؛ *آک)* زن خاس /zane-xās/ ؛

زن خرزا/zan-xərzā/ (ا.مر) : فرزند خواهر زن– خواهر زاده ی زن .

اغر) زن خارزا /zan- xār zā/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *ق)* زن خرزا /zanxerzā/ ؛ *آ)* ← * * ؛ *ن)* ← * * ؛ *ع)* زن خرزا /zan-xorzā/ ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* زن خاخرزا /zən xāxərzā/ ؛

زن دار مرد/zandār-mard/ (ا.مر) : ۱. مرد زن دار . ۲. کنایه از: مرد متاهّلی که به خواستگاری دختر یا زنی دیگر رود .

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* ← * * ؛ *ق)* ← * * ؛ *آ)* ← * * ؛ *ن)* ← * * ؛ *ع)* ← * * ؛ *قص)* ← * * ؛ *ت)* زن دار مرد /zəndārə-mard/ ؛

زن داری/zandāri/ (ا.مص) : همسرداری .

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* ← * * ؛ *ق)* ← * * ؛ *آ)* ← * * ؛ *ن)* ← * * ؛ *ع)* ← * * ؛ *قص)* ← * * ؛ *آک)* ← * * ؛

زندان پلاش/zendān-e-pəlāš/ (ا.مک) : از کوه های جنوبی منطقه‌ی کردکوی .

زندن/zendon/ (ص/ا) : ۱. زندان . ۲. کنایه از: بسیار تاریک . **نک** : درساق .

اغر) ۱.← * * ، ۲. زندان /zendān/ ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* ← * * ؛ *ق)* زنّون /zennun/ ؛ *آ)* زنّون /zənnun/ ؛ *ن)* زندون /zendun/ ؛ *ع)* زندن /zandon/ ؛ *قص)* ← * * ؛ *ت)* زندان /zəndān/ ؛ *آک)* ←*(ع)* ؛ *پ)* زیندان /zindān/ ؛

زندون/zəndun/ (ا) : زندان . **نک** : زنیدون .

ب) زیندون /zindon/ ؛ *ق)* ← * * ؛ *آک)* ← * * ؛ *پ)* زندان /zəndān/ ؛

زندونی/zənduni/ : زندانی .

ب) زیندونی /zinduni/ ؛ *ق)* ← * * ؛ *آک)* ← * * ؛ *پ)* زیندانیک /zindānik/ ؛

زندونی کا/zenduni- kā/ (ا.مر) :

از انواع بازی‌های بومی. در این بازی بازیکنان به دو دسته تقسیم می‌شوند و بعد بنا به قرعه یک دسته زندان‌بان و دسته‌ی دیگر فراری نامیده می‌شود. یک دایره به اندازه‌ای که فراری‌ها در آن جای بگیرند، روی زمین کشیده می شود. دسته‌ی اول بلافاصله فرار کرده، و خود را در هر جایی که امکان دارد پنهان نموده، دسته‌ی زندان‌بان نیز با سرعت به جستجوی گروه اول می‌پردازد. در عین حال یکی از آن‌ها به عنوان زندان‌بان و مسؤل زندان – داخل دایره – می ماند، تا به موقع، زندانی‌های فراری را تحویل بگیرد. یارانش به جستجوی فراری‌ها می‌پردازند. فراری‌ها به هر جا داخل کوچه ها، پشت بام ها، داخل بام‌ها، بالای درخت‌ها، زیرانبارها و داخل آغل و طویله‌ها و...پنهان می‌شوند. زندان‌بانان نیز با دقت و بدون ایجاد سر و صدا به تمام آن جاها سر کشیده و با دست به نقطه‌ای از بدن آن‌ها ضربه می‌زنند. کسی که بدنش مورد ضربه‌ی دست قرار بگیرد، دستگیر شده و باید به زندان رفته و تحویل زندان‌بانان گردد

و یاران دیگرش (فراری های دیگر) در عین حال که سعی می‌کنند هدف قرار نگیرند، مخفیانه و دور از چشم زندان‌بانان به زندان رسیده و با دست بدن زندانی را لمس می‌کنند. در این صورت زندانی آزاد شده و به بازی بر میگردد. تا وقتی که تمام فراری‌ها دستگیر نشده و تحویل زندان نگردند بازی به همین روال ادامه می یابد. در غیر این صورت جای بازیکنان دو دسته عوض می‌شود.

زندی/zendi/ (ا) : زانو .

اغر) زوندی /zundi/ ؛ ب) زندی /zondi/ ؛ س) ←* ؛ ق) زنی /zəni/ ؛ آ) زنّی /zənni/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) زانو /zānu/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) زانی /zāni/ ؛ پ) زانوک /zānuk/ ؛

زندی/zandi/ (ص.فا) : زناکار .

با) ←* ؛

زن اسا/zenrosā/ : زن استاد .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) اسازن /ossāzan/ ؛ ت) ←* ؛

زنستا/zanastā/ : زن حمّامی . **نک** : قلب.

ع) اسّا زن /ossā - zan/ ؛ ت) زن اسّا /oenossā/ ؛

زنّش/zannəš/ (ا.مص) : تپش قلب .

ب) زنش /zanəš/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←(ب) ؛

زنش/zaneš/ (ا./ا.مص) : ۱. کمین-کمین نشستن . ۲. پیش بینی سرما و باران سخت .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ آک) زنش /zanaš/ ؛

زنش/zanəš/ (ا) : ۱. بهترین زمان هر چیز و هر کار . ۲. نشانه و علامت . ۳. درد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زنش/zanəš/ : بارندگی طولانی - بارش طولانی .

ق) ←* ؛ آک) ←* ؛ پ) زنشینی /zanišnin/ ؛

زنش بنیشتن/zaneš-baništan/ (مص.مر) : ۱. کمین نشستن به هنگام غروب آفتاب، جهت صید ابیا. این کار زمانی که این پرنده برای تغذیه‌ی شبانه از جنگل به چمن زار می‌آید، انجام می‌گیرد. .

زنش هکاردن/zanəš-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. درد شدید داشتن . ۲. طولانی شدن بارش باران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) زنش هاکردن /zanəš hākərdən/ ؛ ن) زنش هاکردن /zanəš hākərdan/ ؛

زن فامیل/zan-fāmil/ (ا.مر) : بستگان وفامیل های زن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زن فامل /zan- fāmel/ ؛ع) زن فامیل /zanə- fāmil/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) زن فامیل /zen fāmil/ ؛

زنک/zanək/ (ص.نس) : همان زن است. کاف آخر آن نشانه‌ی تحبیب و یا تصغیر است .

اغر) ۱.←* ، ۲. زنکه /zaneke/ ؛ ب) ←* ؛ س) زنیکه /zanikə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) زنکه /zanəkə/ ؛ ن) زنکه /zanekə/ ؛ع) ←* ؛ت) زنی /zeney/ ؛ آک) زنکای /zanakāy/ ؛

زنگ/zang/ (ا) : ۱. زنگی که بر گردن گاو یا بز گلّه آویزند- زنگوله . ۲. بوی ماندگی و رطوبت . **نک** : افتو.

اغر) ۱.←* ، ۲. زنگاله /zangālə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

زنگاری متی/zangāri-mati/ (ا.مر) : چهار میخ آهنی همراه با قرقره ای که با رفت و برگشت آن پارچه بافته می‌شود .

با) ←* ؛

زنگاله/zəngālə/ (ص) : سوخته- زغال شده .

ق) زینگال /zingāl/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(ق) ؛ آک) زنگوله /zangulə/ ؛

زنگانه/zangānə/ (ا) : یکی از طوایف ساکن در کتول .

زنگ بزوئن/zang - bazuan/ (مص.مر) : زنگ زدن فلّزات .

اغر) زنگ بزئن /zang - bazoən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) زنگ بزوئن /zang - bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. جنگ بزوئن /jang- ba zuan/ ؛ ن) ←* ؛ع) جنگ بزان /jang - bezān/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) زنگ زئن /zang - zaan/ ؛ آک) زنگ زان /zang - zān/ ؛

زنگ بزه/zang - bazə/ (ص . مف) : زنگ زده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.

جنگ بزه /jang - bazə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) جنگ بزه /-jang bezə/ ؛ ت) ←* ؛

زنگ پله/zange- pelə/ (ا.مر) : قسمتی از مچ پا – بر آمدگی پا .

ق) زنگ /zang/ ؛

زنگت بالا/zəngəte- bālā/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی شهریاری بهشهر .

زنگت پایین/zəngəte- pāyin/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی شهریاری بهشهر .

زن گری/zan - gari/ (ا.مر) : کارهای زنانه .

ن) ←* ؛

زنگ زئن/zang - zean/ (مص.مر) : زنگ زدن فلزّات .

اغر) زنگ بزئن /zang - bazoən/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ۱. زنگ بزوئن /zang bazuan/ ، ۲. جنگ بزوئن /jang bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) جنگ بزان / jang - bezān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛

زنگله/zangələ/ (ا) : زنگوله .

اغر) زنگاله /zangālə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زنگ /zang/ ؛

زنگو/zango/ (ا.مر) : آب زرد رنگی که از ماست جدا شود. ۲. زنبوری درشت و سیاه رنگ که بدنش براّق است.

ب) ←* ؛ س) زرد او /zard - o/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) زنگو /zangow/ ؛ آک) زکنه او /zakanə- ow/ ؛

زنگوئله/zongoələ/ (ا) : زنگوله‌ی کوچک که بر گردن گوسفند آویزند .

اغر) زنگاله /zangālə/ ؛ آ) زنگله /zangələ/ ؛ اشر) ←* ؛

زنگو بزوئن/zangu-bazuən/ (مص.مر) : سو سوزدن چشم –نور چشم .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

زنگ و تال/zang-o-tāl/ (ا.مر) : زنگ هایی که به گردن گاو آویزند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

زنگ و زز هکاردن/zəng-o-zoz-həkārdən/ (مص.مر) : ناله و زاری کردن .

اغر) زم و زز هکاردن / zəmo-zoz həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) زوزوزله هاکردن /zuzu zələ hākerdən/ ؛

زنگو زنگو/zangu-zangu/ (ا.مص) : سوسو زدن چشم در تاریکی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زنگو بزوئن /zangu bazuən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

زنگ و زنگوهدائن/zangu-zangu-hədāən/ (مص.مر) : سو سو زدن چشم در تاریکی .

اغر) زنگو زنگو هکاردن /zangu-zangu-həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) زنگوک بزوئن /zanguk bazuən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) زنگو زنگو بزان /zangu-zangu-bezān/ ؛ قص) زنگو زنگوهدائن /zango-zango-hedāan/ ؛

زنگوله/zangolə/ (ا) : زنگی که بر گردن چهار پایان بندند.

ق) زنگله /zangələ/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ قص) ←(ق) ؛

زنگیان/zangeyān/ (ا.مک) : روستایی در شمال گرگان که بیشتر به زنگی مله مشهور است .

زنگیچه/zangičə/ (ا) : آرنج . نک : السکین – بالسکون .

اغر) ←* ؛ ق) زنج /zənj/ ؛ اشر) ←* ؛

زنگیون/zangiyun/ (ا.مک) : از توابع ولویی قائم شهر .

زن مار/zan-mār/ (ا.مر) : مادر خانم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) زمّار /zammār/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) زن مار /zən mār/ ؛ آک) ←* ؛

زن مار–بدیین/zan-mār-badiyan/ (مص.مر) : دیدار مادر خانم توسّط داماد و دوستانش در سه روز بعد از جشن عروسی .

اغر) ←* ؛ ق) زمّار سلوم /zammār salum/ ؛ آ) ←* ؛ ن) زمّارون /zammārun/ ؛ ع) زمّارون /zammāron/ ؛ قص) زمّار سلام /zammār-salām/ ؛

زن مارون/zan-mārun/ (ا.مر) : خانه ی مادر زن .

اغر) ۱.←* ، ۲. زن ماران /zan-mārān/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.

زن مارن /zan-māron/ ؛ س) زن مـارن /zan-māron/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. زمّارون /zammārun/ ؛ آ) زمّـارون /zammārun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) زمّـارون /zammāron/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) زن ماران /zənmārān/ ؛ آک) ←(ع) ؛

زن مرد/zan mard/ (ا.مک) : نهری که از رود هـراز آمـل منشعب می شود .

زن مردپه/zanə mardə pe/ (ا.مک) : نام رودخانه ای که از روستای کته پشت آمل می گذرد .

زن میری/zan - miri/ (ا.مـص) : مـردن زن – از دسـت دادن همسر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

زننا/zanənā/ (ص.فا) : گاو شاخ زن .

آ) زنا /zanā/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

زنندن/zanən don/ (ص.نس) : از جنس زن .

اغر) ۱.←* ، ۲. زنندان /zanəndān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زنونگی /zanunegi/ ؛ آ) زنـه نـوم /zanə num/ ؛ ن) زن ترا /zan-tarā/ ؛ ت) زن وش /zənəvəš/ ؛

زننده/zanəndə/ (ص.مف) : ۱. کنایه از : گاو شـاخ زن . ۲. کسی که می زند .

اغـر) ←* ؛ ب) زننـد /zanəndə/ ؛ ق) زنـا /zanā/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ ن) ←* ؛ع) زننـا /zanənā/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) زرنده /zarəndə/ ؛

زن نوم/zan-e-num/ (ا.مر) : تاکید بـر زن بـودن شـخص ثالث که معمولاً در مقام دل سوزی به کار رود.

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زنه نـوم /zanə num/ ؛ ن) ←* ؛

زننه/zanonə/ (ص.نس) : زنانه .

اغـر) ۱.←* ، ۲. زنانـه /zanānə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زنونـه /zanunə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ←* ؛ ت) زننه /zənonə/ ؛ آک) ←* ؛

زننه گیری/zanonə - giri/ (ا.مص) : زنانگی – کار زنانه .

اغر) ۱.←* ، ۲. زنانه گیـری /zanānə - giri/ ؛ ب) ←* ؛ ق) زنونگی /zanunəgi/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) زن گری /zan-gari/ ؛ع) زنونـه گری /zanonə-gari/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) زننه گری /zənonə-geri/ ؛ آک) زنونه کار /zanonə-kār/ ؛

زن وچـه/zan-vačə/ (ا.مـر) : ۱. زن و بچّـه . ۲. بچّـه‌ی همسر از شوهر قبلی . ۳. زاییدن به هنگام پیری .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زنه وچه /zənə vačə/ ؛ آک) ←* ؛

زن وچه دار/zan-vačə-dār/ (ص.فا) : متأهّل .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) زن و وچـه دار /zano-vačə dār/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) زنـه وچـه دار /zənə vačədār/ ؛ آک) زن و بچـه دار /zano-baččə-dār/ ؛

زن وری/zan-vari/ (ا.مـص) : ۱. زن گرفتـن . ۲. فـامیل بودن از طرف خانواده‌ی زن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) زنـه وری /zanevari/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) زن بـوری /zan-bavri/ ؛

زن و زمبیل/zan-o-zambil/ (ا.مر) : کنایه از: زن و فرزنـد و اقوام زن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ۱.←* ، ۲. زنه – زمبیل /zənə-zəmbil/ ؛

زن و شی/zan-o-ši/ (ا.مر) : زن و شوهر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

زنوک/zanuk/ (ص) : پسری که رفتار زنانه دارد .

ب) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. خـالوک /xāluk/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. زن ترا /zan tarā/ ؛

زنّون/zennun/ (ا) : زندان .

اغر) زندان /zendān/ ؛ ب) زندن /zendon/ ؛ س) زنـدون /zəndon/ ؛ ق) زنّـون /zannon/ ؛ آ) ←* ؛ ن) زینـدون /zindun/ ؛ع) ←(ق) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) زندان /zəndān/ ؛ آک) زندون /zandon/ ؛ پ) زیندان /zindān/ ؛

زنونه/zanunə/ (ص.نس) : زنانه .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

زنّه/zənnə/ (ص) : زنده–جاندار .

اغر) ←* ؛ ب) زنـــده /zəndə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) زنــه /zanne/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زنّیه /zinnə/ ؛ ن) ←* ؛ع) زینّـه /zinnə/ ؛ قص) زنّـو / zənnu/ ؛ ت) زنـده /zəndə/ ؛ آک) زنده /zandə/ ؛ باس) زیندگ /zindag/ ؛

زنهار/zənhār/ (ا) : ۱. فریاد ناشی از ترس یـا درد . ۲. درد همراه با لرزش بدن . ۳. متورّم– باد کرده .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

زنه بند/zenə-band/ (ا.مـک) : روستایی در شمال غـرب بهشهر در چهار قلعه‌ی عبدالملکی . **نک** : زینه‌بند.

زنّه بیئن/zənnə biən/ (مص.مر) : زنده بودن .

ب) زنده بی ین /zəndə biyən/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ پ) زیوستن /zīvastan/ ؛

زنـه زر/zanə-zar/ (ا.مـر/ش.ج) : ۱. شـــیربها . ۲. نوعـی توهین و ناسزا .

ب) ←* ؛ س) زنه زار /zanə-zār/ ؛ ق) زنـه زار /zānəzār/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. زر /zar/ ؛

زنّه گی/zennəgi/ (ا) : زندگی .

اغر) زندگی /zendəgi/ ؛ ق) زنـــدگی /zendəgi/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) زنـدگی /zəndəgi/ ؛ آک) زندگونی /zandagoni/ ؛

زنه نوم/zanə-num/ (ا.مر) : یک زن . نام عمومی زنـان در مقابل مردان.

ب) ←* ؛ ق) زنه نوم /zane num/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زنّی/zenni/ (ص) : گوسفندی که پشـم پشـت او بـر اثـر عبور از لابه لای درختان و....کنده شده و فقط در پهلو و شکم دارای پشم است .

آ) ←* ؛

زنی/zani/ (ا) : زانو . **نک** : ساخ .

اغر) زونـدی /zundi/ ؛ ب) زنـدی /zondi/ ؛ س) زنـدی /zendi/ ؛ ق) زنـی /zeni/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) زانـــو /zānu/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زانی /zāni/ ؛ آک) موما /mumā/ ؛ پ) زانیک /zānik/ ؛ باس) زانوک /zānuka/ ؛ او) زانو /zānu/ ؛

زنی بزوئن/zani-bazuən/ (مص.مـــر) : زانـو زدن . نـک : ساخ دکتن .

اغر) زونـدی بزئـن /zandi bazoən/ ؛ ب) زنـدی بزئـــن /zondi-bazoən/ ؛ س) زنـدی بزوئـن /zəndi-bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ ن) ←(آ) ؛ع) زانوبزان /zanu-bezān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زانی زئن /zani-zaan/ ؛

زنّیـک/zennik/ (ا) : جرقّـه‌ی آتـــش . نـــک : پزقـــه – سرسریک .

ق) ←* ؛

زنیمکی/zanimaki/ (ا.مک) : از محلّه‌های قدیمی بابل .

زوات/zavāt/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس .

زوار/zavār/ (ا.مک) : از توابع تنکابن .

زوار/zevār/ (ا) : ۱. چوب یـــا فلـزّی کـه بـرای پوشـاندن شکاف به کار رود. ۲. لبه – حاشیه – کنار .

اغـــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

زوار دربـرده/zevār - dar - bordə/ (ص.مـف) : از کـار افتاده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زوار دربورده /zəvār-dar-burdə/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(س) ؛ قص) ←* ؛ آک) زوار دربشـوی /zavār-dar-bušoy/ ؛

زواردشت/zevār-dašt/ (ا.مک) : رودخانه ای که از ارتفـاع سیصد متری دامنه‌های کوه البرز سـرچشـمه گرفتـه و بعـد از پیوسـتن رودخانـه‌ی سـالی کنـده بـه آن، بـه رودخانه‌ی «قره سو» می‌ریزد.

اغر) ←* ؛

زوارده/zəvārde/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

زوارملـه//zəvār-malə (ا.مـک) : از توابـع شـهر خواسـت ساری .

زوالـه/zəvālə/ (ا) : ۱. آشـغال – خـاک روبـه . ۲. بخـش بالایی یا لبه‌ی تنور .

اغـــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) زوار /zəvāle/ ؛ آ) زوالـــه /zəvālə/ ؛ ن) ←* ؛ قص) زباله /zəbālə/ ؛

زوان/zəvān/ (ا) : زبان .

اغر) ۱.←* ، ۲. زفان /zəfān/ ؛ ب) زون /zevon/ ؛ س)

زون /zevon/ ؛ آ) زوون /zəvun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن /zofon/ ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) زبان /zəbān/ ؛ اشر) ←(اغر)؛

زوان باز/zəvān-bāz/ (ص.فا) : زبان باز – حرّاف .

اغر) ←* ؛ ب) زون باز /zəvon-bāz/ ؛ س) زون باز /zəvon-bāz/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زوون باز /zəvun bāz/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن باز /zofon-bāz/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زبان باز /zebān bāz/ ؛ آک) زبون باز /zabon bāz/ ؛

زوان دار/zəvān - dār/ (ص.فا) : ۱. سر و زبان دار . ۲. کنایه از: افراد پررو .

اغر) ←* ؛ ب) زون دار / zəvon - dār/ ؛ س) زون دار /zəvon-dār/ ؛ آ) زوون دار /zəvun dār/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن دار /zofon - dār/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ پ) هوزوانیکین /huzvānikīn/ ؛

زوان داشتن/zevān-dāštən/ (مص.مر) : سر و زبان داشتن پرحرف بودن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زوون داشتن /zəvun dāštan/ ؛ ع) زفن داشتن /zofon-dāštan/ ؛ ت) ←* ؛ پ) هوز وانرنند /huzvāno ranand/ ؛

زوان دراز/zəvān-dərāz/ (ص.مر) : کنایه از: پر رو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زون دراز /zəvon-derāz/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زوون دراز /zəvun - dərāz/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن دراز /zofon-derāz/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زوان دراز /zəvān dərāz/ ؛

زوان درازی/zəvān-dərāzi/ (ا.مص) : پرحرفی کردن و از حدّ خود تجاوز کردن .

اغر) ←* ؛ ب) زون درازی /zəvon-dərāzi/ ؛ ق) ←* ؛ آ) زوون درازی /zəvan dərāzi/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن درازی /zofon derāzi/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زوان درازی /zəvān dərāzi/ ؛

زوان دگردانیین/zəvān-dagərdāniyən/ (مص.مر) : حرف خود را عوض کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زون دگاردندیین /zəvon-dəgārdendiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زوون دگاردنیین /zəvan-dəgārdənniyən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) زفن دگردانیین /zofon-dagerdāniyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زوان وگاردنیین /zəvān-vəgārdaneyan/ ؛

زوان سر/zevān-sar/ (ا.مر) : سر زبان – نوک زبان .

اغر) ←* ؛ ق) سرزون /sarzevun/ ؛ آ) زوون سر /zəvunə sar/ ؛ قص) ←(آ) ؛ آک) زبون سری /zubon-sary/ ؛

زوان سر بویین/zəvān-sar-baviyən/ (مص.مر) : فهمیدن – درک کردن .

اغر) ←* ؛ س) زون سربیّن /zəvon-sar-bayyən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) زفن سربیین /zofonə-sarə-babeyan/ ؛ قص) زوون سربیّن /zəvun-sar-bayyan/ ؛

زوان کل هدائن/zevān-kol-hədāən/ (مص.مر) : کنایه از: بسیار سخن گفتن و اصرار نمودن درباره‌ی موضوعی .

اغر) ←* ؛

زوان–می–درییاردن/zevān-mi-dar-biyārdən/ (مص.مر): کنایه از: بسیار گفتن و اصرار نمودن درباره‌ی موضوعی .

اغر) ←* ؛ ب) زون می در بییارده /zəvon-mi-dar-biyārdə/ ؛ س) زون می در بیاردن /zəvon-mi-dar-biyārdəen/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زوون می در بیاردن /zəvun-mi-darbiyārdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن می در بیردن /zofon-mi-dar-birdan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زوان مو درآردن /zəvān mu dar ārdən/ ؛ آک) زبون موبیاردای /zubon-mu-biyārdāy/ ؛

زوان ورین/zavān-vərin/ (ص.فا) : کنایه از: کسی که پاسخ تند به حرف دیگران دهد .

اغر) ←* ؛ ن) زوون ورین /zəvun vərin/ ؛ قص) زوون دار /zevun - dār/ ؛ آک) دهن چالاک /dahan-cālāk/ ؛

زوانه/zəvānə/ (ا.ف) : زبانه .

اغر) ←* ؛ ب) زونه /zəvonə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زوونه /zəvunə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زبونه /zabonə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛

زوانی/zəvāni/ (ص.نس) : زبانی – شفاهی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زونی /zevoni/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زوونی /zəvuni/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زبونی /zaboni/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

←(آ) ؛ ت) ←** ؛ اَک) ←(ع) ؛ پ) هوزوانی /huzvānih/؛

زو-بکشیئن/zu-bakəšian/ (مص.مر) : یک نفس دویدن .
ن) ←** ؛

زوپت/zu-pat/ (ص.مف) : نک : ساخ .
ب) ←** ؛

زودپج/zudpaj/ (ص.مف) : مواد و گوشت زودپخت .
آ) ←** ؛

زودخس/zudxəs/ (ص.فا) : کسی که زود خوابش برد .
اغر) زودخاس /zud-xās/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

زور/zur/ (ا) : ۱. قدرت – زور . ۲. پهن اسب و خر، تپاله‌ی گاو و گوساله که به عنوان کود مورد استفاده قرار گیرد.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

زور/zaver/ : بالا .
ق) ←** ؛ ت) زبر /zabar/ ؛ پ) اپر /apar/ ؛

زوراره/zurārə/ (ا) : سوراخی برای خارج نمودن تپاله‌ی گاو و گوساله یا پهن اسب و الاغ از طویله .
ق) زوردهر /zurrdəher/ ؛ ن) زور و پهیر /zur-vihəyr/ ؛ ع) زوروهر /zur-vehər/ ؛ قص) ←** ؛

زوربزئن/zur-bazoən/ (مص.مر) : ۱. قدرت نمایی . ۲. زور زدن به هنگام شکم روی و زایمان .
اغر) ←** ؛ ب) زه بزئن /zebazoən/ ؛ س) زور بزوئن /zur-bazuən/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) زوربزوئن /zur-bazuan/ ؛ ع) زوربزان /zur-bezān/ ؛ قص) زور بزوئن /zur- bazuan/ ؛ ت) زور زئن /zur-zaan/ ؛ اَک) زورزان /zur-zān/ ؛

زوردار/zur - dār/ (ص.فا) : ۱. قدرتمند . ۲. قلدر .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) زوردار /zur-dār/ ؛ قص) ←** ؛ اَک) ←** ؛ پ) اژومند /ozōmand/ ؛

زور-زنش/zur-zanəš/ (ا.مر) : نوعی بیماری است که در آن بیمار پیوسته دچار احساس تخلیه‌ی مدفوع کند .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

زورسراغ هدائن/zur-sərāq-hədāən/ (ص.مر) : زورنمایی کردن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) زور بنمائن /zur benemāen/ ؛ آ) ←** ؛ ن) زور نشون هادائن /zur nəsun hādāan/ ؛ قص) زور سراغ هدائن /zur-sərāq-hedāan/ ؛ ت) زور نشون هادان /zur - nošon-hādān/ ؛

زورکپا/zur-kəpā/ (ا.مر) : کپه‌ی سرگین گاو و گوساله یا پهن اسب و الاغ . **نک** : یوش تپه .
اغر) زور کوپّا /zur kuppa/ ؛ ق) زورکوفا /zur kufā/ ؛ آ) زور کوت /zurkut/ ؛ ن) ←** ؛ ع) زور کپا /zur - kopā/ ؛ قص) زور کوتک /zur - kutak/ ؛ ت) زورکوپا /zur-kupā/؛

زورکت/zur - kot/ (ا.مر) : کپه‌ی سرگین . **نک** : پوش تپه .
ق) زورکوت /zur kut/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) زورکوت /zur kut/ ؛ قص) ←** ؛ ت) زور کپا /zur - kopā/ ؛

زورکوپا/zur kupā/ (ا.مر) : توده ای از پهن، پشگل و یا سرگین دام .
اغر) زورکوپّا /kuppa-zur/ ؛ ق) زورکوت /zur kut/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ۱. زورکپا /zurkəpa/ ، ۲. ←(ق) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

زورکی/zurəki/ (ق) : ۱. به زور – اجباری . ۲. به سختی .
اغر) ←** ؛ ب) زورکی /zurəki/ ؛ س) زورکی /zureki/ ؛ آ) ←** ؛ ن) زورزوری /zur zuri/ ؛ ع) ←** ؛ قص) زورکی /zuraki/ ؛ ت) ←** ؛ اَک) زوره کی /zureki/ ؛ پ) زوریک /zurik/ ؛

زورگاردن/zurgārdən/ (ا.مر) : سوسک سرگین بر .
ق) زورکوت /zurkut/ ؛ قص) گوزورگاردن /go-zur-gārden/ ؛ ت) ←** ؛

زورگرنا/zur-gərnā/ (ا.مر) : دل پیچه .
اغر) ←** ؛

زورن/zuran/ : اغلب اوقات– بیشتر موارد .
قص) ←** ؛

زور وری /zur-vari/ (ا.مر) : به زور–زورکی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) زوری مامله /zuri-māmlə/ ؛

زورسرا/zurə-serā/ (ا.مک) : از توابع جنّت رود بار تنکابن.

زوروهر/zurvəhər/ (ا.مر) : سوراخی برای خارج کردن سرگین گوساله و گاو یا پشکل گوسفند از طویله .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

زور هدائن/hədāən – zur/ (مص.مر) : نیرو وارد کردن، زور زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زورهادائن /zur hādāan/ ؛ ع) زورهادان /zur-hādān/ ؛ قص) زوز هدائن /zur -hedāan/ ؛

زور هکاردن/zur-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. به زور وادار کردن – اجبار کردن . ۲. توانا و زورمند شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) زورهاکردن /zur-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زور هکردن /zur hakərdan/ ؛ ن) زورهاکردن /zur hākərdan/ ؛ ع) زورهاکردن /- zur hākordan/ ؛ قص) زورهاکردن /zur - hākerdan/ ؛ ت) زورهکردن /zur-hakərden/ ؛

زوز/zuz/ (ا./ا.صو) : صدای سگ یا گرگ در اثر درد یا ناراحتی .

اغر) ۱.←* ، ۲. زز /zoz/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زوزه /zuzə/ ؛ ع) ←(ع) ؛ قص) ←* ؛

زوز کرشال/zuzkaršal/ (ا.مر) : شغال زوزه کش – از انواع شغال البرز که از صدای خاصّی برخوردار است.

ق) بئوکرشال /baukarešāl/ ؛ آ) ←* ؛ ن) زوزه کرشال /zuzə-kar-šāl/ ؛ ع) دردگیر شال /dard-gir-šāl/ ؛

زوزوزله هاکردن/zuzuzeləhākerden/ (ص.مر) : ۱. التماس کردن . ۲. ناله و زاری کردن .

ق) ←* ؛

زوزه/zuzə/ : گریه ی همراه با ناله .

اغر) ۱.←* ، ۲. ززه /zozə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

زوغله/zuqelə/ (ص) : به طور کامل کبود و سیاه شده .

ق) زغالی /zəqāli/ ؛ ع) زغال ببی /zeqāl-babi/ ؛

زوکا/zu-kā/ (ا.مر) : نوعی بازی است . **نک** : چلیک ماره کا .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زوکو/zuku/ (ا.صو) : صدای سگی که مورد تنبیه واقع شود.

ق) ۱. زلتیکه /zəltikə/ ، ۲. زیز /ziz/ ؛ ع) زوزه /zuzə/ ؛ ت) ←* ؛

زولان کوتی چال/zulān-kuti-čal/ (ا.مک) : نام منطقه و مرتعی در زاغ مرز بهشهر .

زولنگ/zuləng/ (ا) : ۱. سبزی خودرو و معطّر خوراکی . ۲. تاول‌هایی شبیه به زگیل . **نک** : اوییه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱. زلنگ /zelang/ ، ۲. زلنج /zələnj/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ اشر) زلنگ /zolang/ ؛

زولنگ

زولنگ-انار/zuləng-ənār/ (ا.مر) : از انواع غذاهای بومی که از دانه‌ی انار ساییده شده و برگ سبزی زولنگ

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ) گیلی ، پ) پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

تهیّه شود .
ب) ←**؛

زولنگ-تلی/zulәng-tali/ (ا.مـر) : دانـه‌ی تیـغ دار گیـاه زولنگ .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛

زولن گوشک/zulәn-gušәk/ (ا.مر) : نوعی قارچ خوراکی .
ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛

زوله/zulә/ (ا) : گیاهی است خاردار .

زوما/zumā/ (ا) : داماد – شوهر خواهر – شوهر دختر .
اغر) زُمـا /zomā/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. زمـا /zomā/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ ن) زما /zәmā/ ؛ع) ←(اغر) ؛ قص) دوما /dumā/ ؛ ت) زامـا /zāmā/ ؛ آک) ←** ؛ پ) دامـاد /dāmād/ ؛ او) زاماتر /zāmātar/ ؛

زوماگله/zumā-gelә/ (ص.مر) : جوان کوتاه قد و کم سـنّ و سالی که داماد شده است .
ع) زماوچه /zomā-vačә/ ؛

زومی-زومی/zumi-zumi/ (ا.مر) : نوعی بازی در عروسی های مناطق ییلاقی لاریجان .
ق) زمزمه زمه /zәm zәme zәmә/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

زون/zәvon/ (ا) : زبان .
اغـر) ۱.←** ، ۲. زوان /zәvān/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) زوون /zәvun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قـص) زوون /zevun/ ؛ ت) زفن /zufon/ ؛ پ) اوزوان /uzvān/ ؛

زون بازی/zevon-bāzi/ (ا.مص) : ۱. چاپلوسی–حقّه بازی.
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) زون تیتـالی /zevun titāli/ ؛ آ) زوون باز /zәvun bāz/ ؛ ن) ←** ؛ع) زفـن بـازی /zofon-bāzi/ ؛ قص) ←(آ) ؛ آک) زبون بازی /zubon-bāzi/ ؛

زون بیمئن/zәvon-bәyamoәn/ (مص.مر) : ۱. گواهی دادن . ۲. به حرف آمدن .
اغر) زوان بموئن /zәvān bәmoәn/ ؛ ب) ←** ؛ س) زون بموئن /zәvon-bәmuәn/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ن) زوون بیموئن /zәvun-bimuan/ ؛ ع) زفن بمـان /zofon-bomān/ ؛ قص) زوون بیمو /zevun-bimu/ ؛ آک) زبون امان /zubon-āmān/ ؛

زُون تیتالی/zәvun titāli/ (ا.مص) : زبان بازی .
ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) زفن داری /zufon-dāri/ ؛

زون دراز/zәvon-dәrāz/ (ص.فا) : زبان دراز – آدم زبـان باز .
اغـر) ۱.←** ، ۲. زوان دراز /zәvān dәrāz/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) زبـون دراز /zәbun - dәrāz/ ؛ ن) زفـن دراز /zefonderāz/ ؛ ع) ←(ع) ؛ قص) زوون دراز /zevun - derāz/ ؛ ت) زوان دراز /zәvān - dәrāz/ ؛ آک) زبون دراز /zubon-darāz/ ؛

زون دگاردانییـن/zәvon-dәgārdāniyәn/ (مـص.مـر) : موضوع سخن را عوض کردن .
اغر) ۱.←** ، ۲. زوان دگردانییـن /zәvān-dagәrdāniyәn/ ؛ ب) ←** ؛ ق) زون دکاردنین /zәvunrәdәgār-deniyәn/ ؛ آ) زوون دگاردنّیین /zәvun dәgārdәnniyan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زفن دگردانین /zufon-dagerdāneyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

زوندی/zundi/ (ا) : زانو . نک : ساخ .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) زنـی /zeni/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زانو /zānu/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) زانی /zāni/ ؛ پ) زانـوک /zānuk/ ؛

زوندی به زونـدی/zundi-bә-zundi/ (ق.حـا) : پـهلو بـه پهلو نشستن – زانو به زانو .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) زنـدی بـه زنـدی /zәndi bә zendi/ ؛ ن) زنّی به زنّی /zәnni-bә-zәnni/ ؛ ع) زانو به زانو /zānu-bә-zānni/ ؛ قص) زنّـی بـه زنّـی /zenni-bә-zenni/ ؛ ت) زانی به زانی /zani bә zani/ ؛

زوندی کانده/zundi-kāndә/ (ا.مـر) : سـر زانـو – سـطح زانو.
اغـر) ←** ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) زانوکینـه /zānu-kinә/ ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) زانی کنده /zānikondә/ ؛

زوُنک/zәvunәk/ (ا) : زبانه – کلون در .
اغـر) زوانـک /zәvānәk/ ؛ ق) ←** ؛ آ) زوونـه /zәvunә/ ؛ ن) ←** ؛ع) زوونه /zovonә/ ؛ قص) زونک /zevonak/؛

زون کچه بوییـن/zәvon-kačә-baviyәn/ (مـص.مـر) : ۱. کف کردن از تشنگی . ۲. بند آمدن زبان .

آوانوشت : (اَ = a) (اِ = ә فتحه کوتاه) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (آو = aw) (او = ow)

ب) ←*؛ ق) زونّ کچه ها کردن /zəvunnəkačəhākərdən/ ؛ع) زفـن چوببیـن /zofon-ču-babeyan/ ؛ قص) زوون کچه بیّن /zevun-kačə-bayyan/ ؛

زونی/zevūni/ (ص.نس) : شفاهی – زبانی .

اغر) ۱.←*، ۲. زوانـی /zəvāni/ ؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ع) زبونی /zaboni/ ؛ قص) زوونی /zevuni/ ؛ ت) زوانی /zəvāni/ ؛ پ) هوزوانی /huzvānih/ ؛

زوون/zəvun/ (ا) : زبان .

اغر) ۱.←*، ۲. زوان /zəvān/ ؛ ب) ←*؛ س) زون /zəvon/ ؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ع) زفن /zofon/ ؛ قص) ←*؛ ت) زوان /zəvān/ ؛ با) ←*؛ پ) ۱. زوان /zuwān/ ؛ ۲. هزوان /huzvān/ ؛ باس) هزانم /hazānam/ ؛ او) هیزوا /hizvā/ ؛

زوون-تکی/zəvun-təki/ : نوک زبانی .

ن) ←*؛ آک) ←*؛

زه/ze/ (ص.فا/ا) : ۱. زاینده . ۲. منی – آب منی .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ن) زی /zəy/ ؛ع) ←*؛

زه – بزئن/ze-bazoən/ (مص.مر) : متّصل شدن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) زبزوئن /zə bazuən/ ؛ع) زبزان /zə-bezān/ ؛ ت) زوربردن /zur bardən/ ؛

زه-بزوئن/ze-bazuan/ (مص.مر) : ۱. اظهار ناتوانی کردن . ۲. به ناچار از عملی دست کشیدن . ۳. از پا در آمدن .

اغر) زه -بزئن /ze bazoən/ ؛ ب) ←*؛ س) زه بزوئن /zə-bazuən/ ؛ ق) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ قص) ←*؛

زهره/zahrə/ (ا) : گیاهی سمی و کشنده .

آ) ←*؛

زهل/zehel/ : روشنایی ماه . **نک** : ماه تو .

قص) ←*؛

زهله/zahlə/ (ا) : ۱. زهره . ۲. جرأت . ۳. شهامت . **نک** : جروزه .

اغر) ←*؛ ق) زله /zalə/ ؛ آ) ←(ق)؛ ن) ←*؛ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ آک) ←*؛

زهم/zahm/ (ا) : زخم .

س) زخم /zaxm/ ؛ ق) ←*؛ آ) زم /zam/ ؛ ن) ←(س)؛ ع) ←(آ)؛ قص) ←(س)؛ ت) ←(آ)؛ آک) ←(ت)؛ پ) زخم /zaxm/ ؛ او) زهم /zahm/ ؛

زی/zi/ (ا) : زهی که از روده‌ی گوسفند گیرند و روی کمان نمد مالی بندند .

ب) ←*؛ ق) ←*؛ ن) ←*؛

زی/zi/ (ا) : ۱. حدود – اختیار . ۲. زود .

اغر) ←*؛ ن) ←*؛ع) ←*؛

زی/zi/ (ا) : موی اسب که برای نوعی تله استفاده شود .

نک : تله زی .

ب) تله زی /taləzi/ ؛ با) ←*؛

زیاده/ziyādə/ (ص) : سیزده .

ق) ←*؛ ن) ←*؛ع) ←*؛ ت) ←*؛

زیار/zeyār/ (ا.مک) : از توابع بالا لاریجان آمل .

زیار/zeyār/ (ا) : زمین و ملک .

اغر) ←*؛ ن) ←*؛ع) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛

زیارت/zeyāret/ (ا.مک) : نام روستایی کوهستانی در جنوب شهر گرگان .

زیارت/zeyārət/ (ا.مک) :

رودخانه‌ای که از ارتفاع دو هزار متری کوه های زرشک و ترک میدان و مازوکش سرچشمه گرفته، ابتدا به «سوته رود» و بعد از پیوستن جویبارها از ارتفاعات کولی چال و «قل بلاغ» رودخانه‌ی زیارت را در حاشیه ی شرقی روستای زیارت به وجود آورده، و با طی چهل کیلومتر راه از نهار خوران گرگان و گرگان گذشته به رودخانه ی قره سو می‌پیوندد.

زیارت خاسه رود/zeyārət-xāsse rud/ (ا.مک) : روستایی کوهستانی در جنوب گرگان .

زیارت رو/zeyārat-var/ (ا.مک) : از توابع لنگای عبّاس‌آباد.

زیارت سر/zeyārət-sar/ (ا.مک) : از توابع خانقاه‌پی قائم‌شهر .

زیارت کتی/zeyārət-keti/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

زیارت کلا/ziyārət-kəlā/ (ا.مک) : از توابع یخ‌کش

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

بهشهر.

ب) ←** ؛

زیار خرتاب/zeyārə-xortāb/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

زیار کلا/ziyār-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع کیاکلای قائم‌شهر. ۲. از توابع دابوی جنوبی بخش مرکزی آمل .

زیارود/zeyārud/ (ا.مک) : از توابع دشت‌سر در بخش مرکزی آمل .

زیاریان/zeyāriyān/ (ا) : سلسله‌ای از امرای ایرانی نژاد که از ۳۱۶ تا ۴۳۴ هـ‍ق حکومت کردند. مؤسس این سلسله مرداویج یا مرد آویز از اتباع اسفار پسر شیرویه بود. در گرگان علم استقلال برافراشت و اصفهان و همدان را بر متصرفات خود افزود. مرداویج صورت فرمان خلفای عباسی را گردن نهاده بود، و برادر او وشمگیربن زیار نسبت به سامانیان اظهار بندگی می‌کرد. از معروفترین افراد این سلسله شمس المعالی قابوس بن وشمگیر است. این سلسله توسط غزنویان منقرض شدند.

زیاک/zəyāk/ (ا) : نوعی پرنده .

س) زیاک /ziyāk/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

زیب/zib/ (ا) : ۱. موج بلند دریا . ۲. نوعی تله .

ع) ←** ؛

زیبا/zibā/ (ص) : ۱. نامی برای اسب و یا قاطر . ۲. نامی برای سگ .

با) ←** ؛

زیبا/zibā/ (ا) : نامی برای گاو .

با) ←** ؛ آک) ←** ؛

زیپ/zip/ (ا.مر) : صدایی که از نوعی سوت سوتک گیاهی خارج شده و همانند صدای برّه آهوست. این صدا برای صید آهو مورد تقلید قرار می گیرد .

ب) ←** ؛

زیپ/zip/ (ا) : ۱. ترساندن . ۲. تهدید کردن .

اشر) ←** ؛

زیپ زن/zip zan/ (ا.مر) : چوب کوتاه تله‌ی پرندگان در مقیاس «قمیش» سرنا که نقش رها شدن ضامن تله و گرفتار سازی پرنده را ایفا می‌کند. این وسیله حکم ماشه را در تفنگ دارد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) شیتونک چو /šytonak-čo/ ؛ ع) زیبک /zibak/ ؛

زیپ-زیپ/zip-zip/ (ا.صو) : ۱. صدای جوجه‌ی پرنده . ۲. آوای روح مرده در باور عامّه که شب هنگام و بیشتر در اوّل شب شنیده شود .

اغر) ←** ؛

زیپو/zipo/ (ص) : آدم بی‌شخصیّت .

اغر) ←** ؛

زیپّو/zippow/ (ا.مر) : آب پس مانده .

اغر) ←** ؛ ن) ←** ؛

زیت/zəyt/ (ا.مک) : از توابع میان دورود ساری .

زیتّر/zittar/ (ق.ز) : زودتر .

اغر) زی تر /zitər/ ؛ س) زوتر /zutər/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) زودتر /zutər/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) زودتر /zudtar/ ؛ ت) زودی /zudi/ ؛ آک) ←(قص) ؛

زیچ/zič/ : انبوه- متراکم .

ب) ←** ؛

زید/zid/ (ق.ز) : زود .

اغر) ۱. زی /zi/ ، ۲. زود /zud/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) زود /zud/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) زی /zi/ ؛ ع) ←(ع) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) زوت /zut/ ؛

زید-باخ/zid-bāx/ (ص.فا) : کسی که در بازی زود می‌بازد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

زید-بور/zid-bovər/ (ص.مر) : زود باور .

اغر) ۱.←** ، ۲. زود بور /zud - bovər/ ؛ ب) ←** ؛ س) زودبور /zud - bovər/ ؛ آ) زود باور /zud bāvər/ ؛ ن) زود باور /zud bāvar/ ؛ ع) زی باور /bāver - zi/ ؛

زید - خاس/zid-xās/ (ص.فا) : آن که زود به خواب می‌رود .

اغر) ۱.←** ، ۲. زود خاس /zud - xās/ ؛ ب) ←** ؛ ق) زودخس /zud xəs/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) زی خس /zixos/ ؛ قص) ←(آ) ؛ آک) زود خوس /zud - xos/ ؛

زید - رس/zid - rəs/ (ص.فا) : ۱. زود رس . ۲. کنایه از :

زود به بار نشستن میوه یا زراعت .

اغـر) ۱.←* ، ۲. زودرس /zud - rəs/ ؛ ب) ←* ؛ ق) زودرس /zud ras/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ع) زی رس /zi ras/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اک) ←(ق) ؛

زیدیه‌ی تبرستان/zəydiyəye tabərestān/ (ا.مر) : **نک** : علویان تبرستان .

زیر/zir/ (ا) : نعلبکی .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زیرات/zəyrāt/ (ا) : ۱. سزا – مکافات . ۲. بن و ریشه .

ب) ←* ؛ع) ←* ؛

زیرات–بکشیین/zəyrāt-bakešiyən/ (مص.مر) : به سزای عمل خود رسیدن .

ب) ←* ؛ع) زیرات در بیردن /zirāe-dar-beyardan/ ؛

زیر–پا–کشی/zire-pā-keši/ (ا.مص) : ۱. استنطاق کردن . ۲. از کسی اقرار گرفتن.

اغر) ←* ؛ ق) زیر زون بکشین /zire zevun bakəšiyən/ ؛ ن) زرزوون کشی /zəre zevun kaši/ ؛ع) زفن بن کشین /zofone -benə-kašeyan/ ؛ قص) ←* ؛ اک) ←* ؛

زیر–پیرن/piran - zir/ (ا.مر) : زیرپوش– زیر پیراهن .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) زیرپیرهن /zir pirhan/ ؛ اک) ←(ت) ؛

زیر–جمه/zir - jomə/ (ا.مر) : زیرپوش .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زیرجمه /zir jəmə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←* ؛ قص) زیر جامه /zir -jāmə/ ؛ اک) ←* ؛

زیرجوش/zir-juš/ (ا.مر) : کاچی .

اغر) ←* ؛

زیرچشمی پاسن/zir-češmi-pāsen/ (مص.مر) : نگاه دزدانه .

ق) زیر چشی هارشین /zirčəšihāršiyən/ ؛ ن) زیرچشی هارشیین /zir-čəši-hāršiyan/ ؛ع) زیرچشمی بشین /zir-češmi-bešeyan/ ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

زیر–خانه/zir-xānə/ (ا.مر) : زیر زمین .

س) زیرخنه /zir -xənə/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ع) زیرخنه /zir-xonə/ ؛ قص) زیرزمین /zir - zmin/ ؛ اک) ←* ؛

زیرخنه/zirxənə/ (ا.مر) : زیر زمین .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) زیرخانه /zir-xānə/ ؛ع) زیرخنه /zir-xone/ ؛ قص) زیرزمین /zir - zamin/ ؛ اک) ←* ؛

زیر–دستی/zir-dasti/ (ا.مر) : بشقاب .

اغر) ۱.←* ، ۲. زیرته ای /zir - tai/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زیر دستی /zir dassi/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اک) ←* ؛

زیردمبی/zir-dəmbi/ (ا.مر) : بند چرمی کفل اسب .

ق) زیر دمی /zirdemy/ ؛ قص) زیردمی /zir - dəmi/ ؛ اشر) ←* ؛

زیر زیر دربیردن/zir-zir-dar-beyerdan/ (مص.مر) : ۱. سر و صدای کسی را در آوردن . ۲. کسی را تنبیه کردن .

ن) زرزردربیاردن /zer-zer-darbiārdan/ ؛ع) ←* ؛

زیرسری/zir-sari/ (ا.مر) : بالش . **نک** : بالش بنی .

اغـر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ اشـر) زی سر /zi-sar/ ؛ اک) ←* ؛

زیر–شلبار/zir - šəlbār/ (ا.مر) : زیر شلوار .

اغـر) زیر شلوار /zir-šəvār/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←(اغـر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) زیر شلوار /zir šalvār/ ؛ع) زیر شلوار /zir -šelvār/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اک) زیر شلواری /zir -šalvāri/ ؛

زیرگو/zir go/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد .

زیرنقمی/zir-nəqmi/ (ا.مص) : زیر چشمی نگاه کردن . **نک** : اشک .

س) ۱.←* ، ۲. زیرنقمی /zir - naqemi/ ؛ قص) ←* ؛

زیروان/zirvān/ (ا.مک) : از توابع قره طغان بهشهر .

زیروان تپّه/zirvān-tappə/ (ا.مک) : تپّه ای در جنوب غربی زیروان بهشهر .

زیرویی/ziroi/ (ا.مص) : ۱. زیر آب رفتن مرغابی . ۲. طغیان آب رودخانه . ۳. پریدن در آب .

اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

زیر و زور هاکردن/zir o zavər-hākərdən/ (مص.مر) : ۱.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

زیرو رو کردن . ۲. منهدم نمودن .
اغـر) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←(قـص) ؛ ع) زیـــر زورهاکردن /ziro-zavar-hākordan/ ؛ قص) زیرو روهـاکردن /ziro- ro - hākerdan/ ؛ ت) زیـرزور هکـردن /zirə zavar hakərdən/ ؛

زیره/zirə/ (ا) : زیره – زیره‌ی کوهی . نک : پلا زیره .
اغـر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

زیز/ziz/ (ا) : ۱. درد مداوم . ۲. مور مور شدن بـدن در اثـر درد.
اغـر) ۱.←** ، ۲. زز /zoz/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲.←(اغـر) ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) گزگز /gəz-gəz/ ؛

زیز/ziz/ (ا) : زوزه ی سگ در اثر درد .
ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ۱.←** ، ۲. زوزه /zuzə/ ؛

زیزبکشین/ziz-bakəšian/ (مص.مر) : درد مداوم داشتن .
اغـر) ززهکـــاردن /zoz həkārdən/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) زیزبکشـیین /ziz-bakšiyən/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ۱.←** ، ۲. زوزه بکشین /zuzə-bakəšeyan/ ؛ قص) ←** ؛ ت) زوج کشـئن /zowjkešeən/ ؛ آک) زوزه–کشـــیین /zuzə-kašiyan/ ؛

زیز–هاکردن/ziz-hākərdan/ (مص.مر) : مورمورکـردن در اثر درد .
اغر) زز هکاردن /zoz həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←** ؛ آ) زیزهکردن /ziz hakərdan/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) زیز هاکردن /ziz-hākerdan/ ؛

زی سر/zi sar/ (ا.مر) : متکا –بالش .
اشر) ←** ؛

زیغ–زیغ/ziq-ziq/ (ا.صو) : ۱. صدای جوجه های پرندگان . ۲. صدای چرخیدن چرخی که محورش خشک و بـی روغن باشد .
اغـر) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) زغ زغ /zəq zəq/ ؛ قص) ←** ؛

زیغ و ویغ/ziqo-viq/ (ا.صو) : سر و صدای بچه ها – جیغ و ویغ .
اغر) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

زیفگال - کیل/zifgāl-kil/ (ا.مـک) : مرتعـی جنگلـی در جنوب شرقی لاشک کجور .

زیک/zik/ (ص) : ۱. کوچک . ۲. بسـیار سـفید . ۳. لاغـر اندام .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ آک) زاک /zāk/ ؛

زیک/zik/ (ا./ص) : ۱. سسک –از انـواع پرنـده . ۲. آمـاده کردن تله برای صید پرنده . ۳. کنایـه از: افـراد خیلـی ترسو .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

زیکاس/zikkās/ (ا./ا.صو) : ۱. صدای خفیـف . ۲. ورآمـدن خمیر .
ت) زیک /zik/ ؛ اشر) ←** ؛

زیک–جان/zik-jān/ (ص.مر) : کم زور . نک : پش .
اغـر) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) زیکـه جـــن /zikə-jon/ ؛

زیک–دل/zike-dəl/ (ص.مر) : ترسو و بزدل . نک : پش.
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) زیـک زلـــه /zik-zalə/ ؛ ق) زیـک – دل /zik del/ ؛ آ) زیـک – دل /zik - dəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←** ؛

زیک زا/zik - zā/ (ا.مر) : ۱. تارهای به کار رفته در بافته‌ها و نقش های آن . ۲. سینه سرخ که به زبان تبری زیک و به عربی زیج نـامیده مـی شـود و نـام طایفـه ای از کردهای کهکیلویه نیز می باشد . زیک زا مفـهوم زاد و ولد زیک را دارد .
ن) ←** ؛

زیک – زله/zik-zalə/ (ص.مر) : ۱. کم جرأت . ۲. ترسو .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. زیـک زهلـــــه /zik-zahlə/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ ن) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ ع) زیک زهله /zik-zahlə/ ؛

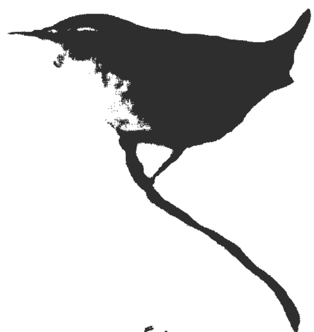
زیک – زیک/zik-zik/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. التماس کردن . ۲.

باتضرَع وناله ازچیزی نالیدن . ۳. گزگز پا در اثر سرما .
ب) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. زریک زریک بزوئن /zərik zərik bazuən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

زیک-موس/zikə-mus/ (ص.مر) : کنایـه از: افـراد بسـیار لاغر .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زیکه دل/zike-dəl/ (ص.مر) : آدم ترسو .
ب) ←* ؛

زیگ/zig/ (ا) : نوعی پرنده . **نک** : پرچیم شخ .
اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زیـــک /zik/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛

زیگ

زیگال/zigāl/ (ا) : چوب های نازک که در دیوار ساختمان کاه گلی به کار رود .
ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـــــص) زوار /zəvār/ ؛ ت) زگال /zegāl/ ؛ آک) زگال /zagāl/ ؛

زیگالی - خنه/zigāli - xənə/ (ا.مر) : خانه ای که بازیگال و گل ساخته شود . **نک** : زیگال .
ن) ←* ؛

زیگ-زله/zig-zalə/ (ص.مر) : ترسو .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) زیک زهله / zik zahlə/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛

زیل/zil/ (ا) : صدای قیس لّلـه وا (نی چوپـانی) اسـت. در فرهنگ لغات عامیانه این واژه را تحریفی از لفظ زیر که صفت صداهای نازک است دانسته اند. ابدال (ر بـه ل) در زبان عامیانه رواج دارد .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛

زیل/zil/ (ص) : ۱. سفت و محکم . ۲. صدای نازک .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

زیل-آفتاب/zil-āftāb/ (ا.مر) : نهایت گرمی آفتاب .
اغر) زل افتـا /zəle-əftā/ ؛ ب) زیـل افتـاب /zile-əftāb/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) زل آفتـــاب /zel āftāb/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) زلّ آفتاب /zəllə-āftāb/ ؛

زیلا/zilā/ (ا) : درد روغن خامه- آنچه پـس از جوشـاندن خامه و برداشتن روغن آن بماند .
قص) ←* ؛

زیلان/zilān/ (ا.مـک) : کوهـی بـه ارتفـاع ۲۸۱۰ مـتر در کتول .

زیلانگ/zilāng/ (ا./ص) : ۱. صوت زیـر، چـپ کـوک . ۲. خواننده ای که صدایش زنانه و زیر است .
با) ←* ؛

زیله/zilə/ (ا.مک) : مکانی در روستای زیارت گرگان .

زیله/zile/ (ص) : محکم و سفت .
ق) ←* ؛

زیل هاکردن/zil-hākerdən/ (مص.مر) : محکم کردن .
ق) ←* ؛ ن) زیل هاکردن /zil hākərdan/ ؛

زیل هکاردن/zil-həkārdən/ (مص.مـر) : سـفت کـردن - محکم کردن .
ب) ←* ؛ ق) زیـل هـاکردن /zil hākərdən/ ؛ ن) زیـــل هاکردن /zil hākərdan/ ؛

زیلی پلی/zili-peli/ (ا.مص) : زاری و التماس .
ق) ←* ؛ ن) زلی پلی /zəli pəli/ ؛ع) زلی بلی /zeli-beli/ ؛ آک) زیلی پیلی /zili-pili/ ؛

زیلی -ویلی-هاکردن/zili-vili-hākərdan/ (مص.مر) : **نک** : جزّ پزهکاردن .
اغر) زلی ولی هکاردن /zəlivəli həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ق) ←*؛ ن) زلی ولی هاکردن /zəli vəli hākərdan/ ؛ع) ←*؛ قص) زلی بلی هاکردن / zeli-beli-hākordan/ ؛

زیماغ/zimāq/ (ص) : ۱. زیرک . ۲. لاغر .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛

زیمبل-زیمبو/zimbəl-zimbo/ (ا.مص) : کنایه از: بزن بر قص – پایکوبی .

اغر) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ ن) ←*؛ع) ۱.←*، ۲. دیمبل دیمبو /dimbele-dimbu/ ؛ قص) دیمبل دیمبول /dimbul/ - dimbal ؛ آک) زمبیل و زیمبو /-zambile zimbo/؛

زینب خون/zəynəb-xun/ :

تعزیه خوانی که در مجالس تعزیه نقش حضرت زینب را به عهده داشته باشد. زینب خوان باید ازصدای نازکی برخوردار باشد. چهره‌ی زینب خوان توسّط روبند پوشیده می‌شود . مساله ای که در همه‌ی زن خوانی‌های مجالس تعزیه رعایت می‌گردد. اصطلاحی برای پسر جوانی که صدای زیر دارد و شبیه حضرت زینب را در تعزیه در آورد. شبیه زینب در تعزیه نقش مهمی داشته است. مردی که درتعزیه‌ها به جای حضرت زینب و از زبان او سخن گوید (فرهنگ عامیانه‌ی جمالزاده) دائره المعارف ذیل زینب آورده است: اجرا کننده‌ی این نقش در زمان ناصر الدّین شاه در تکیه‌ی دولت مردی بود به نام ملاحسین زینب خوان که با نازک کردن صدای خود تقلید صدای زن‌ها را می‌کرد. لباس شبیه زینب، پیراهنی بود که تا پشت پا می رسید پارچه‌ی سیاهی بر سر می افکند که تا سرانگشت های او را می پوشانید. پارچه‌ی سیاه دیگری صورت او را تا زیر چشم می‌پوشانید به طوری که جز چشم‌های او و سرانگشتان، تمام بدن با این سه قطعه پارچه پوشیده بود. لغتنامه‌ی دهخدا/ج۱۵/ص۶۵۰/. ویژگی اساسی زینب خوانان آن طور که در فرهنگ‌های مختلف نیز اشاره شد زیر صدا بودن یا به اصطلاح چپ کوک بودن صدایشان بوده است.

زیندار/zindār/ (ا.مر) : ۱. درختی از خانواده‌ی افرا با برگ های ریز . ۲. افراشیردار . **نک** : بزولگ .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) شیردار /širdār/ ؛

زیندان/zindān/ (ا) : زندان .

اغر) زندان /zəndān/ ؛ ب) زندن /zendon/ ؛ ق) زنون /zənnun/ ؛ آ) زنّون /zənnun/ ؛ ن) زنـدون /zendun/ ؛ع) زندون /zandon/ ؛ قص) زندون /zəndun/ ؛ آک) ←*؛

زین دشته/zin-dašte/ (ا.مک) : نام قلّه ای در تنکابن که آثار قلعه ای قدیمی بر آن دیده می شود .

زینگ/zing/ (ا.صو) : صدای زنگ – آوای زنگ .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛

زینگال/zingāl/ (ا) : ۱. زغال . ۲. گاو مادّه‌ی سیاه رنگ با پاهای سفید . **نک** : ازغال .

اغر) زغال /zəqāl/ ؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) زغالی /zəqāli/ ؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ۱.←*، ۲.←(اغر) ؛

زینگال کل/zingāl kel/ (ا.مک) : نهر و محلی در لاشک نوشهر .

زینگالوک/zingāluk/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

زینگاله/zingālə/ (ص) : ۱. کاملا سوخته – جزغاله . ۲. مفلس–بی چیز–ندار .

ق) زغال /zəqāl/ ؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ قص) زنگاله / zangalə/ ؛

زینگه-تار/zingə-tār/ (ا.مر) : دو تار .

با) ←*؛

زینوند/zinəvand/ (ا.مک) : از توابع قره طغان بهشهر .

زینه/zinə/ (ا.مک) : مرتعی در روستای لاشک نوشهر و کوهستان عبّاس آباد .

زینه/zinə/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد .

زینه و شت/zinə vošt/ (ا.مک) : مرتعی است درحومه ی تنکابن .

زینه و لک هاکردن/zinə valk hākərdən/ (مص.مر) : آماده کردن اسب برای سواری – زین و یراق کردن .

ق) ←*؛ع) ←*؛ قص) زینه بلگ هاکردن /-zinə-balg hākordan/ ؛

زیواری/zivāri/ : سهمی غیر از سهم اصلی. کنایه از: اضافه بر سازمان – زیادی – سهم جداگانه .

اغر) ←*؛ ق) ←*؛

زیون/ziyon/ (ا) : زیان .

اغر) زلــر /zalər/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ ن) زلر /zalar/ ؛ ع) زیون /zeyon/ ؛ قص) ← * ؛

زیون هاکردن/zəyon-hākordan/ (مص.مر) : ۱. خسارت دیدن . ۲. سقط کردن بچّه .
ع) ← * ؛

زیه/ziyə/ (ا) : اوّلین شیری که از پستان خارج شود .
س) ← * ؛

زیهون/zihun/ (ا.مک) : منطقه ای ییلاقی در بین آلاشت و امام زاده حسن بندپی .

← *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

فرهنگ ژ واژگان تبری

ژاژ/žāž/ : ۱ – حالتی از هر نوع برآمدگی . ۲ . برآشـفتگی . ۳. حالت موی پف کرده .

ب) ← * ؛

ژاژ بزه/žāž bazə/ : **نک** : پپ .

ت) ← * ؛

ژاژ–بکرد/žāž bakərd/ (ص.مف) : ۱. برافروخته . ۲. حالت عصبانی . **نک** : جاج بکرد.

با) جاج بکرد /jāj bakərd/ ؛ *آ)* جـاج هکـرد /jāj hakərd/ ؛

ع) جاج هاکرد /jāj-hākord/ ؛ *قص)* جاج–هاکرد /-jāj

/hākərd ؛ *اشر)* جاز–هاکئرد /jāz-hākoərd/ ؛

ژو/žu/ (ا.صو) : صوتی برای تحریک گاو نر به مبارزه .

ق) ← * ؛ع) هژدو /deždu/ ؛ آک) زو /zu/ ؛

ژویر/ževir/ : فریاد .

ت) ← * ؛

ژیویز/živiz/ (ا.مص) : ۱. پاره کردن– جر دادن . ۲. بانگ .

نک : جرهدائن–جغّاد – اشتلم .

آک) زیویر /zivir/ ؛

برخی بناها و بقعه‌های تاریخی

بقعه کوسان

بقعه آقا شابالو- نور

پل ورسک- سوادکوه

باغشاه- بهشهر

بقعه جمشید کیا سلطان-رویان

پل شیرگاه

امامزاده عباس- ساری

برخی بناها و بقعه‌های تاریخی

میل رادکان- کردکوی

بقعه میر حیدر- آمل

بقعه ناصرالحق- آمل

درویش فخرالدین- بابل

برخی بناها و بقعه‌های تاریخی

پل شاپور- قائمشهر

مزار مختوم قلی

امامزاده صالح- ساری

مقبره نیما- یوش نور

پا ساعت- ساری

برخی بناها و بقعه‌های تاریخی

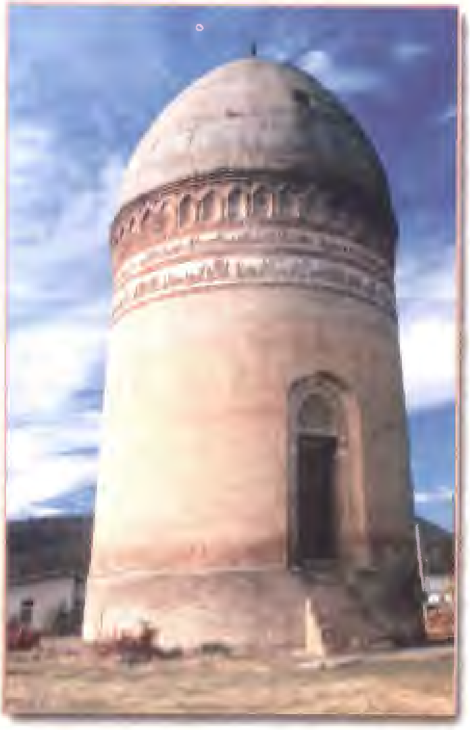

پل محمد حسن خان- بابل

امام زاده قاسم- آمل

امام زاده روشن آباد- کردکوی

گنبد قابوس

بقعه طاهر مطهر- هزار خال کجور

برج لاجیم- ساری

امام زاده ابراهیم- آمل

فرهنگ واژگان تبری

س

سا/sā/ : ۱. مانند - گونه . ۲. سایه‌ای گذرا . ۳. روشن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* مسان /mosān/ ؛ *آک)* موسون /moson/ ؛

سا/sā/ (ص) : زمین بی درخت .

ق) ←* ؛

سا آل/sāāl/ (ا) : پیشانی . **نک**: سنوآل .

اغر) سه آل /səāl/ ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. سو آل /soāl/ ؛ *س)* سوآل /soāl/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* سوآل /suāl/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←*(س)* ؛ *اشر)* ۱.←* ، ۲.←*(س)* ؛ *آک)* سوال /suāl/ ؛

ساآب/sāāb/ (ا) : صاحب .

اغر) ساهاب /sāhāb/ ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ع)* ←*(اغر)* ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* سهاب /səhāb/ ؛ *آک)* ←*(اغر)* ؛

سائن/sāon/ (ا) : سوهان .

اغر) سوآن /soān/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←*(اغر)* ؛ *آ)* ۱. سوان /suān/ ، ۲. سائون /sāun/ ؛ *ع)* سهن /sohon/ ؛ *ت)* سوان /suān/ ؛ *اشر)* ←*(اغر)* ؛ *آک)* سوهون /suhon/ ؛

سائن - بکشیین/sāon-bakəšiyən/ (مص.مر) : سوهان کشیدن .

اغر) سوآن بکشیین /soān bakəšiyən/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* سوآن بکشین /suān - bakəšiyan/ ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. سوان بکشیین /suān bakəšiyan/ ؛ *ع)* سهن بکشین /sohon bakešeyan/ ؛ *ت)* سوآن هکردن /suān hakerdən/ ؛ *اشر)* سوآن-بکشیین /soān-bakəšiyən/ ؛

سا-ئو/sā-u/ (ا.مر) : برّه‌ی خال خالی - برّه ی سیاه و سفید . **نک** : برجی وره .

با) سارو /sāru/ ؛ *آ)* ←* ؛

سائه/sāə/ (ا) : سایه .

اغر) سایه /sāyə/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. سایمه /sāymə/ ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ۱. سایه /sāyə/ ، ۲. ساینه /sāyenə/ ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* سینه /saynə/ ؛ *آک)* سایه /sāyə/ ؛ *پ)* سایک /sāyak/ ؛

سائه-کل/sāə-kel/ (ا.مر) : سایه سار .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* سایمه-کل /sāymə-kəl/ ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* سایه کش /sāye kaš/ ؛ *ت)* سینه سو /seynəsu/ ؛

سائیچ-محلّه/sāič-məhallə/ (ا.مک) : از توابع دهستان پایین خیابان لیتکوه آمل .

سائین - درّه/sāin-darrə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سابدئن/sābdaan/ (مص) : تیز کردن .

ت) ←* ؛

ساب سر/sāb-sar/ (ص.مر) : دارای صاحب .

اغر) ←* ؛ *آ)* ساب به سر /sāb bə sar/ ؛

سابسّن/sābessən/ (مص) : ساییدن . **نک** : بسستن .

اغر) بسفتن /basoftən/ ؛ *ب)* بسستن /basostən/ ؛ *س)*

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

←(ب) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) بسوسّن /basussan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ۱.←* ، ۲. بسوسن /bəsow vesən/ ؛ گ) سابستن /sābastan/ ؛

سابی/sābi/ **(ا.مص)** : ۱. پرستاری . ۲. سرپرستی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ساحابی /sāhābi/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) سایبی /sāibi/ ؛

سات/sāt/ (ص) : ۱. سالم –درست . ۲. پابرجا . ۳. چابک . **نک** : اسکت – غنج .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سات -آباد/sāt-ābād/ **(ا.مک)** : از روستاهای چمستان شهرستان نور .

ساتار/sātār/ **(ا.مک)** : نام دهکده ای در مسیر راه قدیمی زوات به کلاردشت .

سات خش/sāt-xəš/ (ا.مر) : زمان خوش یمن که شگون خوب داشته باشد .

ب) سات خاش /sāt-xāš/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سائدخش /sāadə xoš/ ؛ ت) سئت خوش /saate xoš/ ؛ اشر) ساعت – خوب /sāat-xob/ ؛ گ) ساعت داره /sāat-dārə/ ؛

سات–روآر/sāt-ruār/ **(ا.مک)** : از توابع دهستان ولوپی قائم شهر .

ساتره/sātərə/ **(ا.مک)** : روستایی در کوهستان غرب چالوس .

ساتریک/sātrik/ (ص) : ۱. صاف صاف – تراشیدن ساقه‌ی درخت و بی شاخ و برگ کردن آن . ۲. لخت .

س) ساسریک /sāsrik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

ساتریک/sātərik/ (ص) : کچل .

با) ←* ؛ ع) ←* ؛

ساتِ سیم/sāte-sim/ (ص.مر) : آدم آراسته .

ب) ←* ؛ با) سات دیم /sāt-dim/ ؛

ساتشی/sātaši/ (ا) : گورکن – رودک .

ب) سارتشی /sār-taši/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. شاتشی /šā-taši/ ؛

ساتن/sātən/ **(مص)** : ۱. ساختن – درست کردن . ۲. سازش کردن – کنار آمدن . **نک** : بساتن .

اغر) بساتن /bəsātən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. بساتن /bəsātan/ ؛ ع) بساتن /besātan/ ؛ قص) بساتن /basātan/ ؛ ت) ←* ؛ گ) ساتن /sātan/ ؛

ساتنیک/sātnik/ **(ا.مص)** : ۱. آغاز کاری نمودن – فتح باب . ۲. زمان خوش یمن .

ع) ←* ؛

ساتور/sātur/ (ا) : ۱. ساطور . ۲. کارد بزرگ قصّابی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

ساتورتخته/sātur taxtə/ (ا.مر) : تخته ای برای خرد کردن گوشت و سبزی .

ع) ←* ؛

ساتی/sāti/ : موقع و وقت .

اغر) ۱.←* ، ۲. سات /sāt/ ؛ با) سات /sāt/ ؛ آ) ←(با) ؛ ت) سئت /saat/ ؛

ساج/sāj/ (ا) : نوعی نان . **نک** : تاب دله نان .

با) ←* ؛ قص) ←* ؛

ساج/sāj/ (ا) : خطّ ریش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

ساج - سری/sāj-sari/ (ا.مر) : نان نازک و پهن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

ساج مج/sāj-məj/ (ص.فا) : پای گذارنده به سال نو– معمولاً چند روز قبل از عید، کدبانوی خانه نزد ملّای ده رفته و بر سر انتخاب یک نفر به نام سال مج استخاره می‌کرد تا به عنوان سال‌مج انتخاب شود. با این اعتقاد که قدمش خیر است. **نک** : سال مج – شگین.

س) مادرمه /mādarmə/ ؛ با) سال – مج /sal-məj/ ؛ ن) ←* ؛ ت) سال مج /sālə mej/ ؛

ساجمه/sājmə/ (ا) : ساچمه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ساچمه /sāčmə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) سه چمه /se-čomə/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اشر) ←* ؛ آک) ←(ع) ؛

ساجه/sājə/ (ا) : جارو .

ب) سازه /sāzə/ ؛ س) ←(ب) ؛ بـا) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

ساجه بکشین/sāje bakešeyan/ (مص.مر) : ۱. جارو کردن . ۲. کنایه از: غارت کردن .

ع) ←* ؛

ساجه کتلی/sājə koteli/ (ا.مر) : جارویی که از ساقه ی برنج درست شده باشد.

ع) ←* ؛

ساچمه/sāčmə/ (ا) : گلوله‌های ریز که جهت شکار پرنده مورد استفاده است.

ع) ←* ؛

ساحاب/sāhāb/ (ص) : صاحب . نک : ساب .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

ساحبی/sāhebi/ (ا.مک) : از توابع دهستان میان دورود ساری .

ساخ/sāx/ (ا) : ساق .

اغر) ساق /sāq/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ آک) ←(اغر) ؛

ساخاری/sāxāri/ (ا) : کاسه ی کوچک ماست خوری .

با) ←* ؛

ساخت/sāxt/ (ا) : ۱. شکل و قواره ی چیزی – اندام . ۲. بست .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

ساختن/sāxtan/ (مص) : ۱. بناکردن . ۲. ساختمان .

ع) ←* ؛

ساخت و پاخت/sāxto-pāxt/ (ا.مص) : ۱. تهمت زدن و پیرایه بستن . ۲. گاو بندی– توافق نهانی که از نظر عرف و قوانین مذموم باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ساخت – پاخت /sāxt-e-pāxt/ ؛ آک) ←* ؛

ساخت و پاخت کاردن/sāxt-o-pāxt-kārdən/ (مص.مر) : کنایه از: گاو بندی کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ساختی پاختی هکاردن /sāxti-pāxti-həkārdən/ ؛ س) ساخت و پاخت هاکردن /sāxt-o-pāxt-hākerdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ساخت و پاخت هکردن /sāxt o pāxt hakərdan/ ؛ ع) ساخت و پاخت هاکردن /saxto-pāxt-hākordan/ ؛ قص) ساخت و پاخت هاکردن /sāxt-o-pāxt-hākerdan/ ؛ ت) ساخت پاخت هکردن /sāxte-pāxt-hakərden/ ؛ اشر) ساخت – و – پاخت هاکئردن /sāxt-e-pāxt-hākoərdən/ ؛ آک) ساخت و پاخت گودن /sāxt-o-pāxt gudan/ ؛

ساخری/sāxori/ (ا) : کاسه ی چینی کوچک . نک : ساخاری .

با) ←* ؛

ساخوشت/sā-xušt/ (ص.مف) : در سایه بودن و رشد نکردن .

اغر) سایه پیس /sāye-pis/ ؛ ب) ←* ؛ بـا) ←* ؛ ت) سینه خوش /synə xuš/ ؛

ساد/sād/ (ص) : ۱. صدای صاف . ۲. در فرهنگ انجمن‌آرا و برهان قاطع مخفّف ساده و بی نقش و صاف و در آنندراج، دشت و صحرای صاف آمده است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

سادات تاویر/sādāt-e-tāvir/ (ا.مر) : از طوایف ساکن در کتول .

سادات -محلّه/sādāt-məhalle/ (ا.مک) : روستایی از دهستان لاویج نور .

سادات -مله/sādāt-malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهاردانگه ی سورتچی ساری .

ساده/sādə/ (ص) : بی نقش و رنگ .

ع) ←* ؛

سار/sār/ (ا) : پرنده ای از خانواده ی سار که به سه رنگ

صورتی، سیاه و مینایی است . **نک** : شکروم .

با) سور /sur/ ؛*ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* سیته /sitə/ ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←(ت) ؛

سارین/sārəbon/ (ص) : شتربان-ساربان .

ب) ساروون /sārevun/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛*ع)* ←* ؛

سارتشی/sār-taši/ (ا) : گورکن . **نک** : ساتشی .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* سا-تشی /sā-taši/ ؛

سارخ/sārəx/ (ا) : ۱. بقچه . ۲. از واژه‌ی ترکی سارماق به معنی پیچیدن گرفته شده است.

اغر) سارق /sārəq/ ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. سارق /sāroq/ ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛*ع)* ۱. سارق /sārəq/ ، ۲. سارق /sāroq/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←(ع) ؛ *اشر)* سارق /sāreq/ ؛ *آک)* سارق /saroq/ ؛

سارخ

سارس/sārəs/ (ا.مک) : روستایی در جنگل سوربند کجور .

سارکئر/sārkoər/ (ا.مر) : گوسفند سفید رنگ .

اشر) ۱.←* ، ۲. سار-گسفند /sār-goəsfand/ ؛

سار-مخ/sār-mex/ (ا.مر) : ۱. از وسایل کارگاه سنّتی پارچه بافی . ۲. ستونی عمودی که یک سر آن به نورد و سمت دیگر آن به کارکش وصل است . **نک** : کارکش نورد.

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* سار-مخ /sār-mex/ ؛ *اشر)* ←* ؛

سار-میچکا/sār-mičkā/ (ا.مر) : پرنده ای از دسته‌ی بلبل - نوعی گنجشک .

با) سارو-میچکا /sāru-mičkā/ ؛*ع)* ←* ؛

سارو/sāru/ (ا) : گاوی که پیشانی آن سفید است -گاو نر پیشانی سفید . **نک** : مارو .

س) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* مارو /māru/ ؛

سارو/sāru/ (ا.مک) : از توابع دهستان پنج هزاره‌ی بهشهر.

ساروان/sāravān/ (ص) : ساربان .

اغر) ←* ؛ *ب)* سارون /sārəvon/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* سارون /sārə vun/ ؛*ع)* ساربن /sar bon/ ؛ *قص)* ←(ب) ؛ *ت)* ساربان /sārəbān/ ؛ *اشر)* ساروان /sāre vān/ ؛ *آک)* ساربون /sāre bon/ ؛

ساروپاسند/sāru pāsand/ (ا.مک) : روستایی در یک فرسنگی شرق بهشهر .

ساروج/sāruj/ (ا) : از مصالح بنّایی در گذشته، قبل از به کارگیری سیمان - مخلوطی از آهک و گچ و گل و زرده‌ی تخم مرغ .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛*ع)* ←* ؛

ساروچشمه/sāru-češmə/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاه کوه و ساور استرآباد .

سارو زن/sāru zən/ (ا.مر) : روزهای غیر از ماه رمضان . **نک** : سالزون .

اغر) سالیان /sāliān/ ؛ *ب)* ساله زون /sāle-zon/ ؛ *س)* سال زن /sālə zon/ ؛ *با)* ساله زون /sāləzun/ ؛ *آ)* ←(با) ؛ *ن)* ←* ؛*ع)* سال روزون /sālruzon/ ؛ *قص)* ساره زون /sārə-zun/ ؛

ساروس/sārus/ (ا.مک) : ازتوابع دهستان پنج کرستاق کجور .

سارو-کلا/sāru-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان علی آباد قائم شهر .

سارون - کاش/sārvon-kāš/ (ا.مر) : ستاره ای که حدود یک ساعت پس از تاریکی دربخش باختری آسمان نمایان شود .

ب) ←* ؛ *س)* سارون کوش /sārevon-kuš/ ؛ *با)* سارون

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

– روجا /saravun-rujā/ ؛ قص) سارون کش /-sārevon
/koš ؛

ساروپه/sāruyə/ (ا) : دختر فرخان بزرگ از ملوک شاهان پادوسبانی تبرستان .

ساره/sārə/ (ا.مک) : ۱. از دهات بابل . ۲. نامی برای زنان.

با) ←* ؛

ساری – اسپناق/sāri-espənāq/ (ا.مر) : نوعی اسفناج وحشی .

با) ساک – اسپناج /sāk-əspənāj/ ؛ اشر) ←* ؛

ساری – انبار/sāri-anbār/ (ا.مک) : کوهی در هجده و نیم کیلومتری جنوبی شهرستان کتول به ارتفاع ۲۴۸۷ متر.

ساریجان/sārijān/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه ی رویان نور .

ساریس/sāris/ (ا.مک) : نام محلّی در کوهستان کجور .

ساری –قامیش/sāri-qāmiš/ (ا.مر) : نوعی از قمیش .

با) ←* ؛

ساری وا/sārivā/ (ا.مر) : جریان هوا – باد آرام .

آ) ←* ؛

ساز/sāz/ (ا) : عنوانی عام جهت آلات موسیقی به ویژه سرنا .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع)
←* ؛ ت) ←* ؛ اَک) ←* ؛

سازار/sāzār/ (ا) : نوعی علف صحرایی و تیغ دار . نک : سازیل .

با) ←* ؛

ساز بزان/sāz bezān/ (مص.مر) : سرنا زدن .

ب) سازبزن /sāz-bazən/ ؛ع) ←* ؛

سازنقاره/sāzo neqārə/ (ا) : ۱. کنایه از آوای گوناگونی از چند ساز مختلف . ۲. صدای سرنا و نقاره .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ع) ←* ؛

سازنّه/sāzənnə/ (ص) : مطرب– ساز زن – سرناچی . نک : سازنده .

ن) ←* ؛ع) ←* ؛ اَک) سازن چی /sāzən-či/ ؛

سازنّه چی/sāzənnə-či/ (ص.فا) : ۱. نوازنده ی سرنا . ۲. نوازنده .

سازو/sāzu/ (ا) : گیاهی وحشی که نام دیگر آن تشی خوش است .

با) ←* ؛

سازو باز هکاردن/sāz-o-bāz-həkārdən/ (مص.مر) : سازگاری کردن – توافق درموضوعی خاص .

ب) ←* ؛ س) سازوبازهاکردن / sāz-o-bāz-hākerdən/ ؛ با)
۱.←* ، ۲. سازو- باز – هکردن /sāzu-bāz-hakərdən/ ؛
قص) سازگاری هاکردن /sāz-gāri-hākerdan/ ؛ ت)
ساخت باخت هکردن /sāxtebaxt-hakərdən/ ؛

سازه/sāzə/ (ا) : جارو . نک : ساجه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ساجه /sājə/
؛ع) ←(ن) ؛ ت) ←(ن) ؛

سازه

سازه/sāzə/ (ا) : ۱. ارزن . ۲. گاورس . نک : چرم .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سازه –خال/sāze-xāl/ (ا.مر) : خلال های جارو و در تداول عامّه خلال دندانی که از جارو گیرند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. سازه –خلال /-sāzə
/xəlāl ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(با) ؛ ت) ساجه خلال /-sājə
/xalāl ؛

سازه خاله/sāzə-xālə/ (ا.مر) : خلال دندانِ جارو . نک : سازه خال .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) ساجه خلال /sāje xalāl/ ؛

سازه دار/sāzə-dār/ (ا.مر) : گیاه و بوته‌ی جارو .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) ساجه دار /sājə-dār/ ؛

سازّه - دار/sāzzə-dār/ (ا.مر/ا.مک) : روستایی در کلیجـان رستاق ساری. نام های دیگرش: ارزفون–ارزبون .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سازه دار /sāzə.dār/ ؛

سازه سر/sāzə-sar/ (ا.مر) : سنبله‌ی گیاهی که از آن جـارو می‌سازند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

سازه - کتین/sāzə-katin/ (ا.مر) : دسته ی جـارو . نـک : سازه کتینگ - جارو کینه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سـازه کتینـگ /sāzə-kating/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سـاجه-کتیـن /sājə-katin/ ؛ ع) ساجه-کتلی /sāje-koteli/ ؛ ت) ساجه کل /sājə kol/ ؛

سازه - کتین

سازه - کتینگ/sāzə-kating/ (ا.مر) : دسته ی جارو . نـک : جارودسته .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) سـاجه کتلـی /sājə kotoli/ ؛

سازی/sāzi/ (ا) : از رستنی های وحشی که از آن در بافت نوعی حصیر استفاده می‌کنند .

ب) سازیل /sāzil/ ؛ ع) ←* ؛

سازیر/sāzir/ (ا) : بوته ای با برگ های سوزنی .

اغر) سازیل /sāzil/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ قص) ←* ؛

سازیر-چـال/sāzir-čāl/ (ا.مـک) : مرتعی در راستوپی سوادکوه قائم شهر .

سازیل/sāzil/ (ا) : گیاهی سوزنی برگ که در حواشی مرداب ها و یا حدّ فـاصل شن زار ساحلی و دشت‌ها روید و برای بافتن برخـی از انـواع زنبیل و حصیر استفاده شود.

سازی یک/sāzi-yak/ (ا.مک) : نام جنگلی از اراضی اسبی کلا از دهکده های ناتل رستاق نور .

ساس/sās/ (ا) : بید .

آ) ←* ؛

سـاس/sās/ (ا.مـک) : نـام دهکـده ای از دهسـتان زانوس‌رستاق نوشهر .

ساس/sās/ (ا) : ۱. جوی های کوچک در دو طـرف جـوی بزرگ تر جهت هدایت آب بـه شـالی زار . ۲. تفالـه ی چای . نک : انگم پسخو .

اغر) ۱.←* ، ۲. میان وال /miān-vāl/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ساسران/sāsrān/ (ص) : ۱. محیط باز – زمین بـی حفـاظ . ۲. پاره .

اغر) ←* ؛

ساسک/sāsek/ (ا) : ۱. برص . ۲. لکّه هـای روی پوسـت . نک : ال – اله .

ب) ۱. سیسک /sisək/ ، ۲. پسی /pəsi/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) سیسـک /sisak/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

ساسی/sāsi/ (ا) : مه غلیظ .

اغر) آکاسی /ākāsi/ ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ساسی-کلام/sāsi-kelām/ (ا.مک) : از دهات بابل .

ساعت بیتن/sāat baytan/ (مص.مر) : وقت و زمان فرخنده و مبارک تعیین نمودن .

ب) ساعت بیتن /sāət-baytən/ ؛ ع) ←* ؛

ساعت داشتن/sāat dāštan/ (مص.مر) : مبارک بودن زمان برای شروع کار .

ب) سـاعت داشـتن /sāət-dāštən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ ع) ←* ؛

ساغ/sāq/ (ص) : سالم .

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ع) ←* ؛

ساغ ببین/sāq babeyan/ (مص.مر) : بهبودی یافتن .

ع) ←* ؛

ساغری/sāqeri/ (ا) : کفش زنانه‌ی سبز رنگ .

با) ←* ؛ ۲) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

ساغ و سالم/sāqo-sālem/ (ص.مر) : درست و سالم .

ع) ←* ؛

ساف کش/sāfkaš/ (ا.مک) : درّه ای درارتفاعات کلجاران کلاردشت چالوس .

سافی/sāfi/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد .

ساق/sāq/ (ا) : ساق پا . **نک** : بی غنج - پیشتیک .

اغر) ←* ؛ ب) ۱. ←* ، ۲. ساخ /sāx/ ؛ س) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ ۲) ساخ /sāx/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

ساق - پیچ/sāq-pič/ (ا.مر) : پاتاوه . **نک** : پاتو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ۲) ساخ پچ /sāx pəč/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

ساق محلّه/sāq-malə/ (ا.مک) : روستایی از دهستان عشرستاق هزار جریب بهشهر .

ساق نفار/sāq-nəfār/ :

نپار یا بنای دو طبقه‌ی چوبی که طبقه‌ی اوّل آن باز و بدون حصار بوده و طبقه دوّم آن به عنوان اطاقی بزرگ مورد استفاده قرار می‌گرفت. ساق نفار بعداً با عنوان سقّا نفار مورد استفاده در گردهمایی، آیین ها و مراسم مذهبی نیز قرار گرفت.

ساق نفاز

ساقی-کلا/sāqi-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان بیشه ی بابل .

ساک/sāk/ (ا) :

ساک از خوراک های سنّتی وخورش گونه بوده و تنها غذایی است که هم در عروسی ها و هم در مراسم سوگواری در سفره ی مردم جای مخصوصی داشته است. موادّ تشکیل دهنده‌ی این خورش عبارتند از: گوشت گوسفند از قسمت سینه و ران، نخود خام ، اسفناج یا برگ چغندر ، پیاز ، سیر له شده ، روغن، نمک، فلفل، زردچوبه و دارچین، آب نارنج و آرد. در پختن این خورشت، ابتدا نخود خام و پیاز را در آب ریخته و روی شعله می گذارند وسپس به آن جوش شیرین افزوده می‌شود تا نخود پوسته دهد. پس از دو یا سه جوش، نخودها را بیرون آورده زیر آب سرد قرار می‌دهند. سپس آن‌ها را بین دو کف دست مالیده تا پوست نخود جدا گردد. سپس گوشت را قطعه قطعه کرده، شسته و با پیاز پوست گرفته و خرد شده و نخود پوست گرفته شده در قابلمه می‌ریزند وکمی فلفل و زرد چوبه و نمک را با مقداری آب به آن می افزایند تا پخته شود، به اندازه ای که نخود له نشود . پس از آن اسفناج یا برگ چغندر را پاک کرده و شسته، خرد نموده برآن آب می افزایند. پس از جا افتادن، آرد را در کمی آب سرد حل کرده به مواد اضافه می‌کنند. این آرد سبب می‌شود تا غذا لعاب گیرد و آبکی نشود . پس از آن آب نارنج را اضافه می‌نمایند . پس از چند جوش قابلمه را از روی شعله برداشته، کمی دارچین نرم روی آن ریخته و صبر می شود تا سرد گشته و برای مصرف آماده شود.

ساک/sāk/ : **نک** : پک - ماست برانی .

س) ←* ؛ع) ←* ؛

ساک/sāk/ (ا) : چانه .

ن) ←* ؛ آک) ←* ؛

ساک/sāk/ (ا) : ۱. رستنی -علوفه . ۲. پاجوش بعضی غلّات چون برنج که پس از درو رشد کند.

ع) ←* ؛

ساک بزان/sāk bezān/ (مص.مر) : در انتظاری طولانی رها شدن به مانند علف زیر پا سبز شدن در فارسی.

ب) ساک بزوئن /sāk-bazuən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ع) ←* ؛

ساک بنگتن/sāk bengətan/ (مص.مر) : دندان انداختن سگ و صدای برخاسته از آن .

ع) ← * ؛

ساک - بویین/sāk-baviyən/ (مص.مر) : ۱. از گرسنگی سست شدن . ۲. زیاد منتظر ماندن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ساک بیّن /sāk-bayyən/ ؛ با) ساک - هیتن /sāk-baytən/ ؛ ع) ساک بیرون /sāk beyardan/ ؛

ساکو/sāku/ (ا.مر) : کوه صاف بدون درخت .

ق) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) خاس /xās/ ؛

ساگ/sāg/ (ص) : کنایه از: گرسنگی .

اغر) ← * ؛ ن) ← * ؛

سال/sāl/ (ا) : ۱. سالگرد مرده - خیرات برای سال مرده . ۲. پیشانی . **نک** : پیش هکتن .

اغر) ۱.← * ، ۲. سال هدائن / sāl-hədāən/ ؛ ب) سوال /səvāl/ ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. سو-آل /su-āl/ ؛ ع) سوآل /suāl/ ؛ قص) ← * ؛ ت) سوال /soāl/ ؛

سالار کنده/sālār-kandə/ (ا.مک) : از توابع دهستان میان دورود ساری .

سالار-محلّه/sālār-mehallə/ (ا.مک) : از توابع دهستان دشت سر بخش مرکزی آمل .

سال بشین/sālə beševan/ (مص.مر) : مشاهده و تعیین سن و سال حیوان نمودن .

ع) ← * ؛

سال دگش بویین/sāl-dagəš-baviyən/ (مص.مر) : تحویل شدن سال نو .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) سال نو بیین /sal no babeyan/ ؛ قص) سال تحویل بهیین /sāl-tahvil bahiyən/ ؛ ت) سال تویل بئن /sāle tavil baan/ ؛ آک) سال تحویل /sāl -tahvil/ ؛

سالده/salde/ (ا.مک) : روستایی از دهستان ناتل رستاق نور .

سالرود کلا/sālrud-kəlā/ (ا.مک) : از دهات مشهد سر بابل .

سالزون/sālezun/ (ق.ز) : روزهای عادّی سال غیر از روزهای ماه رمضان .

اغر) ۱. سالیان /sāliyān/ ، ۲. سالزون /sālezon/ ؛ ب) ۱.← * ، ۲.←(اغر) ؛ س) ← * ؛ ق) سال رو زون /sāl ruzun/ ؛ با) ← * ؛ آ) سال زون /sālə sun/ ؛ ع) سال روزون /sāl ruzon/ ؛

سال شو/sāle-šu/ (ق.ز) : شب عید- شب تحویل سال .

با) ← * ؛

سال ما/sālə-mā/ (ق.ز) : ۱. سال و ماه - تمامی روزهای سال . ۲. روزگار . ۳. گذشت زمان .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ← * ؛

سال مج/sāl-məj/ (ص.فا) : **نک** : ساج مج .

با) ← * ؛

سال مزّیر/sāl məzzir/ : ۱. کارگر سالانه . ۲. کارگری که بر اساس قرار دادی عرفی و در برابر مخارج و معاش روزانه به مدّت یک سال در اختیار دامدار یا ارباب قرار گیرد .

ن) ← * ؛

سال - ون/sāl - van/ (ا.مر) : پیشانی بند .

ب) سئال بند /səāl - band/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) سئال بند /suāl - band/ ؛

سال هیر/ soāl hayr/ (ف.امر) : بپرس .

آ) سوآل ها کن /suāl hāken/ ؛ ت) ← * ؛

سالی/sāli/ : نوعی تور ماهی‌گیری که با دست به نقاطی از رود که احتمال وجود ماهی می رود پرتاب کنند . **نک** : سالی بکشیین.

ق) سالیک /sālik/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ← * ؛

سالی بکشیین/sāli bakəšeyan/ (ا.مر) : نوعی تور ماهی‌گیری مخصوص رودخانه که به کمک چوبی بلند در صید ماهی به کار می رود .

س) سالیک بزن /sālik-bazən/ ؛ ق) سالیک بزوئن /sālik-bazuən/ ؛ ع) ← * ؛

سالی را/sāli rā/ (ا.مر) : چوب بسیار بلند جهت کشیدن

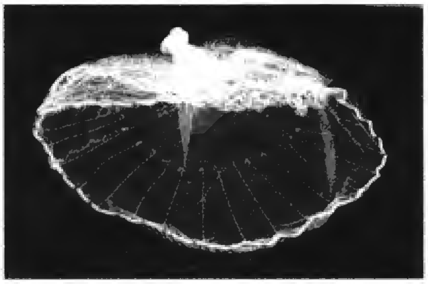
←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

تور ماهی‌گیری .

ع) ←** ؛

سالیک/sālik/ (ا) : تور ماهی‌گیری کوچک دستی . نک : سالی.

ب) ←** ؛ س) سالّیک /sāllik/ ؛ با) ←** ؛ ۲) ←** ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

سالیک

سالی - کنده/sāli-kandə/ (ا.مک) : روستایی در دهستان چهار کوه کردکوی .

سالییان/sāliyān/ : ماه های غیر از ماه رمضان . نک : سالزون .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛

سام/sām/ (ا) : ۱. هرم . ۲. گرما .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ ۲) ←** ؛

سامان/sāmān/ (ا.مک) : قلعه ای تاریخی در چلاو آمل. از این قلعه و جای آن آگاهی چندانی در دست نیست. منابع تاریخی به این قلعه اشاره نموده اند .

سامان - سر/sāmān -sar/ (ا.مک) : ۱. مزرعه ای در مشرق بالا جادّه . ۲. از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزارجریب بهشهر .

سامبارو/sāmbāru/ (ا) : سمور .

ت) ←** ؛

سامبوریک/sāmburik/ (ا) : بوته ای که میوه‌ی کوچک قرمز رنگ با مزه ای تقریباً ترش دارد و از آن مربّا تهیّه کنند .

با) سامباروک /sāmbāruk/ ؛

سام قله/sām-qalə/ (ا.مک) : قلعه ای تاریخی در مرتع رستانک، روبه روی گنگرج کلا که از قلاع شناخته شده است .

۲) ←** ؛

سامن/sāmon/ (ا) : مرز - سامان - مرزدو ملک .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) سامون /sāmun/ ؛ با) ←** ؛ ۲) ۱.←** ، ۲. سامون /sāmun/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

سامن بنیان/sāmon banyān/ (ص.مر) : ۱. مرز قایل شدن . ۲. تعیین حدود جهت دو ملک نمودن .

ع) ←** ؛

سامن کتی/sāmon keti/ (ا.مر) : ۱. سامان - مرز . ۲. تپّه‌ای که مرز باشد . نک : سامن .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ۲) سامون کتی /sāmun kəti/ ؛ ع) سامن کتی /sāmon koti/ ؛ ت) سامان کُل /sāmān kol/ ؛ آک) سامون سر /sāmon-sar/ ؛

سامون درّه/sāmun-darrə/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه‌ی هزار جریب بهشهر .

سامون سر/sāmon -sar/ (ا.مک) : ۱. از ارتفاعات بخش هزار جریب بهشهر . ۲. مرز میان دو زمین.

سان/sān/ (ا) : ۱. باد گرمی که در پاییز از باختر می وزد . ۲. هوای صاف و بی ابر . نک : سام.

ب) ←** ؛ س) سام /sām/ ؛ با) ←(س) ؛ ت) ←** ؛

سان/sān/ : نوبت .

با) ←** ؛

ساور - کلاته/sāvər-kəlātə/ (ا.مک) : روستایی در سه کیلومتری شمال شهرستان علی آباد کتول .

ساوون/sāvun/ (ا) : نک : ساوین .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛

ساوین/sāvin/ (ا) : صابون . نک : ساوون .

اغر) سابون /sābun/ ؛ ب) ساوون /sāvun/ ؛ س) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. سابین /sābin/ ؛ ۲) ۱.←(اغر) ، ۲. سابین /sābin/ ؛ ن) ←** ؛ ع) سابون /sābun/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت)

→(ع) ؛ آک) →(ع) ؛

ساهاب/sāhāb/ (ا) : صاحب .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) →* ؛ با) →* ؛ آ) ۱.→* ، ۲. ساب /sāb/ ؛ ع) →* ؛ قص) →(اغر) ؛ ت) سهاب /səhāb/ ؛ اشر) →* ؛ آک) →* ؛

ساینا/sāynā/ (ا) : سایه . نک : ساینه – سانیه .

با) ساینه /sāynə/ ؛ آ) →* ؛ ن) →* ؛ ع) ساینه /sayenə/ ؛

ساینکا/sāinəkā/ (ا) : ۱. سایه . ۲. سایه سار . نک : ساینه.

ن) →* ؛

ساینه/sāynə/ (ا) : سایه .

اغر) سایه /yāyə/ ؛ ب) →(اغر) ؛ س) ۱. سائه کل /-sāe kel/ ، ۲. سائه /sāe/ ؛ با) →* ؛ آ) →* ؛ ع) →* ؛ ت) سینه /saynə/ ؛ آک) سانیه /saynə/ ؛

ساینه بزان/sāyenə- bezān/ (مص.مر) : عبور لحظه ای شبح یا سایه از مقابل چشم .

ب) ساینه بزوئن /sāynə- bazuən/ ؛ ع) →* ؛

ساینه دیم/sāynə dim/ (ا.مک) : قلّه ای به ارتفاع ۳۹۰۰ متر در کلاردشت .

ساینه – کل/sāynə- kel/ (ا.مر) : جایی که سایه است – سایه سار – سمت سایه .

اغر) ۱. سایه په /sāyə-pe/ ، ۲. سایه کل /sāyə-kal/ ؛ ب) سایه کل /sāyə- kel/ ؛ س) سائه کل /sāə-kel/ ؛ با) →* ؛ آ) →* ؛ ت) سینه سو /sayne-su/ ؛ آک) سایه کش /sāyə- kaš/ ؛

سایه – په/sāyə- pe/ (ا.مر) : در زیر سایه .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) سائه په /sāə-pə/ ؛ با) →* ؛ آ) →* ؛ ع) →* ؛

سایه دیم/sāyə-dim/ : رو به سایه – جایی که نور آفتاب بر آن نتابد .

ع) →* ؛

سایه دیم/sāyə-dim/ : مکانی که آفتاب گیر نباشد. . نک : پخار .

اغر) سایه په /sāyə- pe/ ؛ ب) →* ؛ س) →* ؛ با) →* ؛ ع) →* ؛

سایه سنگین بویین/sāyə-sangin-baviyən/ (مص.مر) : ۱. خود را بزرگ جلوه دادن . ۲. بی توّجهی به دیگران و به ویژه خویشان.

اغر) →* ؛ ب) سایه سنگین بیین /sāyə-sangin-biyən/ ؛ س) سایه سنگین بیّن /sāyə-sangin-bayyən/ ؛ با) →* ؛ آ) سایه سنگین بیین /sāyə- sanginbayyan/ ؛ ع) سایه سنگین بوین /sāyə-sangin baveyan/ ؛ قص) →(آ) ؛ ت) سایه گت نظر اُمن /sāyə- gatnazəroman/ ؛

سایه کش/sāyə- kaš/ : جنب و پهلوی مکانی که سایه باشد .

ب) سایه کل /sāyə - kel/ ؛ س) →(ب) ؛ ق) →(ب) ؛ با) →(ب) ؛ ع) →* ؛

سایّه – کل/sāyyə- kel/ (ا.مر) : سایه . نک : سایه په .

ب) →* ؛ با) →* ؛ آ) ۱.→* ، ۲. ساینه کل /sāynə- kəl/ ؛ ت) سینه سو /saynə- su/ ؛

سایه وان/sāye- vān/ (ا.مر) : سایه بان .

اغر) →* ؛ ب) سایه ون /sāyə- von/ ؛ س) سائه بن /sāe- bon/ ؛ با) سایه – ون /sāyə-vun/ ؛ آ) →(با) ؛ ع) سایه بن /sāyə- bon/ ؛ ت) سایه بان /sāyebān/ ؛ اشر) →* ؛ آک) سایه بون /sāyə- bon/ ؛

سئی/saei/ (ا) : مدفوع سگ و گربه .

اغر) سگّی /saggi/ ؛ ق) →* ؛ با) →* ؛ آک) سگه گو /sagə-gu/ ؛

سئیس/sais/ (ص) : خبره – متخصّص .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ با) سیاس /sayas/ ؛ آک) دونا /donā/ ؛

سب/sob/ (ق.ز) : ۱. بامداد– صبح . ۲. صبر .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) ۱.→* ، ۲. سوایی /sevāyi/ ؛ با) →* ؛ آ) ۱. سب /səb/ ، ۲. سوایی /səvāi/ ؛ ع) →* ؛ قص) →(س) ؛ ت) →* ؛ اشر) ۱.→* ، ۲.→(آ) ؛ آک) سوب /sub/ ؛

سبایی/sebāyi/ (ق.ز) : صبح .

اغر) ۱.→* ، ۲. سوایی /sevāyi/ ؛ ب) سوایی /səvāyi/ ؛

→*) ارجاع به مدخل ، →) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

س) ←(ب) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ت) سـبی /sobay/ ؛
اشر) ←* ؛ آک) سیمایی /simāəi/ ؛

سب دلاب/seb- dəlāb/ : مـانند نیمـه‌ی سـیب – درسـت مانند هم .
ن) ←* ؛

سب – دم/sobe-dam/ (ق.ز) : اوّل صبح .
اغر) ۱.←* ، ۲. سوایی /səvāi/ ؛ س) سـوایی /səvāiy/ ؛
با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) سوایی سر /səvāi sar/ ؛ ع) ←*
؛ قص) دمه سب /damə- sob/ ؛ ت) سـبه دم /sobə-dam/
؛ آک) سوبه دم /subə-dam/ ؛

سبر/səbər/ (ا.مص) : سوختن .
ن) ←* ؛

سب – را/sob- rā/ (ق.ز) : هنگام صبح –صبح‌گاه .
اغر) ←* ؛ ب) سـوی سـر /səvi sar/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) سوایی سری /səvāyisari/ ؛ آ) سوایی سر /səvāyi sar/ ؛ ع) سب دم /sobe dam/ ؛

سبربستان/səbər-bessān/ (ص.مر) : ایستادگی شجاعانه .
ع) ←* ؛

سبرون/sabrun/ (ا.مک) : نام آبادی از دهسـتان فیروزجـاه بابل .

سبز چنگل/sabzə- čangəl/ (ص. مر) : ۱. چغنـدر سـبز . ۲. کنایه از:خیلی سبز رنگ .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سبز مور /sabzə- mur/ ؛

سبز خمن/sabze- xomən/ (ا.مک) : از محلّه های اطـرافِ شیخ موسی واقع در بندپی بابل .

سبز خمن/sabze - xaman/ (ا.مک) : نام آبادی از دهستان فیروز جاه بابل .

سبزماچکل/sabze-māčkol/ : از انواع مارمولک .
ب) ←* ؛

سبز مورت/sabze- mort/ (ص.مر) : ۱. بسیار سبز . ۲. مانند مورا سبز سیر .
اغر) سـز مـوچ /soz-e-muč/ ؛ ب) ←* ؛ س) سـبزه مـد / sabzə- mod/ ؛ ع) سبز مور /sabzə mur/ ؛

سبزواش/sabzə-vāš/ (ا.مر) : از انواع علف هرز که بیشتر در زمین کشاورزی روید .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سبزه ساس/sabzə-sās/ (ا.مر) : حشره ای سـبز رنـگ کـه بوی تند و بد دارد . **نک** : چسن .
آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

سبزه – کتی/sabzə- kəti/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سبزه کرم/sabzə- kərm/ (ا.مر) : نوعی آفت برنج کـه بـه سر ساقه های برنج آسیب رساند .
س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) کرم – سـوز /kerm - e- soz/ ؛ آک) ←* ؛

سـبزه میـدون/sabzə midun/ (ا.مـک) : از محلّـه هـای قدیمی شهرستان ساری و بابل .

سـبزی – خـرش/sabzi-xərəš/ (ا.مـر) : خورشـت قورمـه سبزی . **نک** : جفری خرش .
ب) سوزی خارش /suzi- xārəš/ ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سبزی خـرش /sebzi xorəš/ ؛ اشر) سبزی – خئرش /sabzi- xoərərs/ ؛ | ک) سبزی قاتوق /sabzi-gātoq/ ؛

سبزی کوکو/sabzi- kuku/ (ا.مر) : کوکو سبزی .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سب – سر/sab - sar/ (ا.مر) : ۱. بیرون از خانه . ۲. داخـل و خارج شدن به صورت متوالی . **نک** : بریم خنه .
با) ←* ؛ ع) سب سر /sar- sobə/ ؛

سبک/sabək/ (ا) : آهنگی با ریتـم تنـد کـه در ریسـمان بازی توسط سرنا و نقاره به اجرا در می آید. این قطعه از نغمات موسیقی مراسمی مازندران است. .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سبک او/sabakou/ (ا.مر) : آب سبک و گوارا .
ع) ←* ؛

سبک پا/sabok-pā/ (ص.مر) : ۱. چابک – فرز . ۲. خـوش یمن .
ع) ←* ؛

سبل/səbel/ (ا) : ۱. سبیل . ۲. شارب . **نک** : بریت .

اغر) سبیل /sabil/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. سبیل /səbil/ ؛ س) ۱. سبیل /sebil/ ، ۲.←* ؛ با) سویل /səvil/ ؛ آ) سبیل /səbil/ ؛ ن) ←* ؛ع) سبیل /sebil/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) ←(ع) ؛

سبوک/sabuk/ (ص) : سبک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سبک /savek/ ؛ با) ←* ؛ آ) سبک /sabək/ ؛ع) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) سوبوک /subuk/ ؛

سبوک/sabuk/ (ص) : ۱. آدم بی نمک . ۲. بی وقار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سوک /savek/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) سبک /sabək/ ؛ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) سوبوک /subuk/ ؛

سبوک بویین/sabuk - baviyən/ (مص.مر) : کنایه از: بی اعتبار شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سوک بیّن /savek-bayyən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) سبک بیین /sabək - bayyan/ ؛ع) سبک ببین /sabok - babeyan/ ؛ ت) سبک بئن /sabək-baan/ ؛ اشر) سبک ها بیین /sabək - hābiyən/ ؛

سبوک پا/sabuk-pā/ (ص.مر) : ۱. هر جایی– ول گرد . ۲. تند و تیز . ۳. جِلف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سوک پا /savek - pā/ ؛ با) ←(س) ؛ع) سبک پا /sabok - pā/ ؛ اشر) سبک – پا /sabək- pā/ ؛

سبوک دست/sabuk -dast/ (ص.مر) : تند کار .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. سبوک دس /sabuk- das/ ؛ با) سوک – دس /savək- das/ ؛ آ) سبک دس /sa bək das/ ؛ ع) سبک دس /sabok das/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) سبک دس /sabək- das/ ؛ اشر) سبک – دست /sabək- dast/ ؛

سبوک – سنگین/sabuk- sangin/ (ص) : ۱. سبک و سنگین . ۲. ارزش گذاری بر اساس حدس و گمان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) سوگ – سنگین /savək-sangin/ ؛ آ) سبک سنگین /sabək-sangin/ ؛ع) سبک سنگن /sabok - sangen/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) ←* ؛

سبوک سنگین کاردن/sabuk- sangin-kārdən/ (مص.مر) : ۱. وزن تقریبی چیزی را با دست سنجیدن . ۲. کسی را محک زدن .

اغر) ←* ؛ ب) سبوک سنگین هکاردن /sabuk sangin həkārdən/ ؛ با) سوک سنگین هکردن /savək- sangin-hakədən/ ؛ آ) سبک سنگین هکردن /sabaksangin.hakerdan/ ؛ع) سبک سنگین ها کردن /sabok sangin hākorden/ ؛ قص) سبک سنگین ها کردن /sabok sangin hākardan/ ؛ ت) سبک سنگین هکردن /sabək sengin hakoərdən/ ؛ اشر) سبک.سنگین.هاکئردن /sabək sangin hākoərdən/ ؛

سبوک گالّه/sabuk- gāllə/ (ص.مر) : بسیار سبک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

سبّه/sobbe/ (ص) : ۱. آزاد . ۲. پلّه . ۳. تنها . ۴. بدون هیچ گونه مانع .

با) ←* ؛

سبی دم/səbəy dam/ (ق.ز) : صبح دم– طلوع خورشید .

ن) ←* ؛

سبیک/sabik/ (ص) : سبک .

اغر) سبوک /sabuk/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سوک /savək/ ؛ با) سوک /savək/ ؛ آ) سبک /sabək/ ؛ع) سبک /sabok/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سبک /sabək/ ؛ اشر) ←* ؛

سبیک/sebik/ (ا) : گردوی درشت که در گردو بازی از آن به عنوان تیله استفاده کنند . **نک** : بیک – آغوزنکه.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) سر کل /sar - kəl/ ؛

سبیک – سبیک- بزوئن/səbəyk-səbəyk-bazuan/ (مص.مر) : ول گردی کردن .

ن) ←* ؛

سبیل/sabil/ (ا) : سبیل–شارب .

اغر) ←* ؛ ب) سبیل /səbil/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) سبیل /sebil/ ؛ ت) ←(ب) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سبیل باج/sebil- bāj/ (ا.مص) : باج سبیل .

ع) ۱.←* ، ۲. سبیل چرب هاکردن /sebil-carb-hākordən/؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سپا/səpā/ (ا) : ۱. ساقه‌های بازمانده پس از دروی گندم و جو . ۲. زمینی که کشت شود . **نک** : آلم .

اشر) ← * ؛

سپارده/sepārdə/ (ا.مک) : از توابع دهستان اشکور تنکابن.

سپک/səpək/ (ا.مص) : جست و خیز حیوان .

س) ← * ؛ با) ← * ؛

سپک -بپّرسّن/səpək-bappərəssən/ (مص.مر) : ۱. بی قراری کردن – به این طرف و آن طرف دویدن . ۲. تند حرکت کردن . ۳. کنایه از : هرزگی نمودن .

س) سپک بپرستن /sepək-baperestən/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) سبک بپّرسّن /sabok-bapperssan/ ؛ ت) پرسن /pərəsən/ ؛

سپل/sapəl/ (ا) : ۱. نوعی مگس از نوع تسه تسه که به تن دام چسبیده و خونش را می‌مکد. ۲. نوعی کنه . **نک** : پرتال – پردال – فرماهاز .

اغر) سپّل /sappəl/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ۱.← * ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ← * ؛ ت) سپله /sepele/ ؛ اشر) سپل /səpal/ ؛ آک) هیشتک /hištak/ ؛

سپلته – سلپه/sepeltə- selpə/ (ا.مر) : ۱. تاول . ۲. سفله .

اغر) سلپه /səlpə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ با) سلفه /selfə/ ؛

سپلک بپرسّن/səpelək bappəyəssən/: شاد و شنگول بودن.

ب) ← * ؛ س) ← * ؛

سپلیک/sepəlik/ (ص) : ۱. اندک – کم . ۲. چکه . **نک** : چیریک .

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ن) پسلیک pəslik ؛

سپّلیک/səppəlik/ (ص) : بسیار کم و اندک .

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛

سپناسی/səpənāsi/ (ا.مک) : مرتعی در شرق روستای کدیر نوشهر .

سپیدگل/sepide- gəl/ (ا.مر) : نوعی گل سفید که برای رنگ آمیزی خانه‌های روستایی به کار می رود .

اغر) اسبه گل /əsbe - gəl/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) اسپه گل /espə-gəl/ ؛ با) ۱.← * ، ۲.←(س) ؛ آ) اسبه گل /-əsbe gəl/ ؛ ع) اسبه گل /əsbe- gel/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) اسپی گلی /əspigoley/ ؛

سپیده – پایین/səpide- pāyin/ (ا.مک) : از توابع دهستان کلارستاق چالوس .

سپیستاک/səpistāk/ (ا) : سوت .

ب) شپلک /šəpələk/ ؛ با) ← * ؛

ست/sot/ (ا) : صوت .

اغر) ← * ؛ با) ← * ؛ آک) سورت /surat/ ؛

ستار/setār/ : آتش پر شعله.

ت) ← * ؛

ستار – بالا/satār - bālā/ (ا.مک) : روستایی از دهستان بیرون بشم چالوس .

ستاره/sətārə/ (ا) : ۱. نامی بومی برای اسب و گاوی که لکه های سفید و سیاه رنگ داشته باشد. ۲. اسب پیشانی سفید . ۳. ستاره . ۴. سخت تن دریایی که عوام برای دفع چشم زخم به پیراهن کودک آویزند . **نک** : بام شی خا شک .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛

ستاره بزوئه/sətārə-bazoə/ (ش.ج) : نوعی نفرین که کنایه از: غروب ستاره‌ی بخت است.

اغر) ستاره بزه /sətārə-bazə/ ؛ با) ۱. ستاره – بزنه /sətārə-bazənə/ ، ۲. استاره بزنه /estāre- bazənə/ ؛ ع) ستاره کور /setārə- kur/ ؛

ستاره بشماردن/setārə- bəšmārdan/ (مص.مر) : کنایه از: گذران اوقات بیکاری .

ب) ستاره اشمار /sətārə- əšmār/ ؛ ع) ← * ؛

ستاره سو/sətārə- su/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: بالا آمدن و رشد خوشه‌های شالی. ۲. کنایه از: نور ضعیف . ۳. نور ستاره – در زیر روشنایی ستاره یا نور خفیف به کاری پرداختن .

س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ اشر) ← * ؛

ستاره نشن هادان/sətārə nešon hādān/ (مص.مر) : کنایه از: سخت گرفتن و در تنگنا قرار دادن حریف .

ع) ← * ؛

ستاره نشون/sətārə- nəšun/ (ا.مر) : نام اسبی که پیشانی‌اش سفید باشد .

ن) ← * ؛

ستر کا/setər - kā/ (ا.مر) : نوعی گلابی .

با) ← * ؛

ستره/sətreh/ (ا) : ۱. جلیقه . ۲. سینه پوش .

ستریک/sətrik/ (ا) : ۱. کج باران مهیب . ۲. توفان تند .

با) ← * ؛ آ) ← * ؛

ستل/sətal/ (ا.مص) : تنه زدن به کسی .

اشر) ← * ؛

ستل/satl/ (ا.مک) : نام دهکده ای در دشت کجور .

ستل/satal/ (ص) : ۱. هر چیز سنگین . ۲. بی قواره .

با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛

ستم کش/sətəm - kaš/ (ص.فا) : ستم دیده – مظلوم .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ستم کش /setem-kaš/ ؛ با) ← * ؛ آ) ستم کش /sətəm kaš/ ؛ ع) ستم کش /setam -kaš/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک) ←(اشر) ؛

ستمه/setmə/ : صدای تکان دهنده مثل: رعد .

ق) ← * ؛

ستمه – بدیین/satmə- badiyən/ (مص.مر) : صدمه دیدن.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) سدمه بدیّن /sadınə-badiyyən/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) سردمه بدیّن /sardamə- badiyyan/ ؛ ت) سدمه دئن /sadmə-deən/ ؛ اشر) سدمه – بدیین /sadmə- bədiyən/ ؛ آک) ستمه دیئن /satamə- dian/ ؛

ستمه – بزئن/satmə- bazoən/ (مص.مر) : صدمه زدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ستمه بزوئن /satmə-bazuan/ ؛ ع) ستمه بزان /satmə- bezān/ ؛ ت) سدمه زئن /sadmə- zaan/ ؛ اشر) سدمه – بزئن /sadınə- bazoən/ ؛

ستو/sətu/ (ا) : ستوه .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ستوه /sotuh/ ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛

ستو بیمئن/sətu- beyamoən/ (مص.مر) : به ستوه آمدن .

اغر) ستو بموئن / setu-bəmoən/ ؛ ب) ← * ؛ س) ستوبیموئن /sətu- biyamuən/ ؛ با) ← * ؛ آ) ۱. ← * ، ۲. ستو بموئن /sətu- bəmuan/ ؛ ع) ستوه بمان /sotuh-bomān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ستو – امن /sətu- oman/ ؛

ست ولوت/sotolut/ (ص.مر) : برهنه – عریان .

ن) ← * ؛

ستون/sətun/ (ا) : ستون .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ستون /sətun/ ؛ با) ← * ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ستون /sotun/ ؛ اشر) ستون /setun/ ؛ آک) سوتون /sutun/ ؛

ستی/sati/ (ا) : ۱. آلو سنگک . ۲. آلو سیاه . ۳. پرنده ای کوچک .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ستی /səti/ ؛ ق) ستی /seti/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ستیر /sətir/ ؛

ستی/sati/ (ا) : پارچه ای که زنان آن را پیچانده و روی سر گذارند تا بار روی آن نهند . **نک** : سرکتی .

با) ← * ؛

ستی دار/sati- dār/ (ا.مر) : درخت آلو سیاه .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) سیتی دار /siti - dār/ ؛ آ) ستیردار /sətir- dār/ ؛

ستیر بویین/sətir- baviyən/ (مص.مر) : استوار شدن .

ب) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ستیر بیین /sətir bayyan/ ؛ ت) ستبر بئن /setabr - baan/ ؛

ستیر هکاردن/sətir-həkārdən/ (مص.مر) : سخت و استوار کردن .

ب) ← * ؛ با) ۱. ← * ، ۲. ستیر هکردن /sətir- hakərdən/ ؛ آ) ستیر هکردن /sətir-hakərdan/ ؛ ت) ستبر هکردن /sətabr-hakərdən/ ؛

ستی گله/sati - golə/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

سج/sej/ (ا) : قره قروت .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛

سج/sej/ : آبی که از کیسه‌ی دوغ بچکد .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

آ) ←* * ؛

سجاف/səjāf/ (ا) : نوعی تورهای دست باف که جلوی یقه ی پیراهن دوزند .

س) ←* * ؛ با) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ قص) ←* * ؛ ت) ←* * ؛ اشر) ←* * ؛

سج – او/səj-o/ (ا.مر) : آب گل آلود و تیره . **نک** : سرجاو.

اغر) سرج /sərč- o/ ؛ ب) ←* * ؛ با) سرج – او /serj - u/ ؛ ت) سرج او /sərj- ow/ ؛

سِجرو/sejru/ (ا) :

سرجرو یا سجرو یا سجارود. سرج از جوشاندن آب باقی مانده از ماست چکیده حاصل می شود که قهوه ای رنگ است و چون آب این رود خانه هنگام طغیان گل آلود و به رنگ سرج بوده، این رود را به نام سرجرو خوانده اند که حرف ر ما بین س و ج در کلمه ی سرج به دلیل سهولت تلفّظ حذف و به سجرو بدل گردیده است. در زبان فارسی به سجّارود تبدیل شده است.

سجرویه/sejru - pe/ (ا.مر) : حاشیه‌ی رودخانه‌ی سجرو که مال رو بوده است .

با) ←* * ؛

سجل/səjəl/ (ا) : شناسنامه .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) ←* * ؛ بـا) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ع) ←* * ؛ قص) سجلت /səjəlt/ ؛ ت) سجلد /sejeld/ ؛ اشر) سجلد /səjəld/ ؛ آک) سی جیل /sijil/ ؛

سجلد و مار/səjəld -o-mār/ (ا.مر) : اداره ی ثبت احوال .

ب) ←* * ؛

سچار/sečār/ (ا.مک) : روستایی از دهستان کوه پرات نور .

سچّال/saccāl/ (ا.مک) : مرتعی در پشت چرات .

سچه کور/sečča- kur/ (ش.ج) : بی پدر– نوعی نفرین .

با) ←* * ؛

سحر – خونی/sahar - xuni/ (ا.مر) : مقامی آوازی و سازی مربوط به کمانچه که از موسیقی مذهبی سایر مناطق و موسیقی سنّتی ایران برداشت شده است. .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) ←* * ؛ ق) ←* * ؛ بـا) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ن) ←* * ؛ ع) ←* * ؛ اشر) ←* * ؛

سحری/sahari/ (ا) : از نغمات موسیقی مذهبی در مازندران. سحری قطعه‌ای سازی و برگرفته از آوازهای مذهبی موسوم به سحر خوانی است. آواز سحر خوانی که خود ماخوذ از موسیقی ردیفی است، با تغییراتی اندک در حالات و تحریرها به موسیقی سازی منطقه راه یافته و با کمانچه ی سه سیم نواخته می‌شود. این آواز از نظر مایگی عموما در دشتی است.

سخ/sex/ (ا) : ۱. هر چیز مستقیم و نوک تیز چوبی یا فلزی . ۲. وسیله ای در کارگاه قدیمی پارچه بافی . ۳. در سانسکریت سیخ (six) آمده است . **نک** : بلسک .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) ←* * ؛ ق) ←* * ؛ بـا) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ن) ←* * ؛ ع) سق /seq/ ؛ قص) ←* * ؛ ت) سخ /sex/ ؛ اشر) ←* * ؛ آک) سیئخ /siax/ ؛ پ) سیخ /six/؛

سخاری/soxāri/ (ا) : کاسه ی چینی .

اغر) ۱.←* * ، ۲. سوخاری /suxāri/ ؛ با) ←* * ؛

سخ – بزوئن/sex- bazoən/ (مص.مر) : سیخونک زدن . **نک** : دلنگون .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) سق بزوئن /səq - bazuən/ ؛ با) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ع) سق بزان /seq - bezān/ ؛ قص) سخ بزوئن /səx -bazuan/ ؛ ت) سخ زئن /sex -zaan/ ؛ اشر) سیخ – بزئن /six - bazoən/ ؛ آک) نجق زان /najaq - zān/ ؛

سخ بویئن/sex- bavien/ (مص.مر) : ۱. سیخ شدن – بلند شدن ، برخاستن . ۲. مزاحم شدن .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) سق –بیّن /səq- bayyən/ ؛ بـا) ۱.←* * ، ۲.←(س) ؛ آ) سخ بیّن /səx- bayyan/ ؛ ع) سق ببین /seq- babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سخ بئن /sex - baan/ ؛ اشر) سیخ – هابیین /six - hābiyən/ ؛ آک) ویریسان /virisān/ ؛

سخ – پر/sex- par/ (ا.مر) : پرهای ریزی که پس از پرکندن مرغ در تنش ماند و آن را با شعله ی آتش سوزانند . **نک** : پرکینگه .

اغر) پرکینه /par - kinə/ ؛ با) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ع) پرکینه /parə- kinə/ ؛

سخت – اشنو/saxt-əšno/ (ص.فا) : گوش سنگین – کسی که به سختی می شنود .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سخت سر/saxt - sar/ (ا.مک) : نام سابق رامسر، غربی ترین شهر مازندران .

سخت کش/saxtə- kaš/ (ص.فا) : ۱. زه و هر چیزی که به دشواری کشیده شود . ۲. آدم مقاوم و پایدار .

ع) ←* ؛

سختم/saxtom/ (ا) : ۱. صخره . ۲. دیوار سنگی . ۳. پرتگاه صخره ای .

ع) ←* ؛

سخت وخت/saxt- vaxt/ (ا.مص) : ۱. تنگ‌دستی . ۲. زمان سختی .

سختی بمان/saxti- bomān/ (مص.مر) : ۱. دشوار آمدن . ۲. سخت پنداشتن .

ع) ←* ؛

سختی هادان/saxti hādān/ (مص.مر) : به زحمت انداختن – مشقّت دادن .

اغر) سختی هدائن /saxti- hədāən/ ؛ ع) ←* ؛

سخ چنه/sex čanə/ (ص.مر) : چانه دراز .

اغر) ←* ؛ با) دراز – چونه /dərāz- čunə/ ؛

سخ داشتن/sox- dāštən/ (مص.مر) : ۱. سرمازدگی . ۲. سرد بودن هوا .

اغر) سوز داشتن /suz- dāštən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛

سخ فنی/sex fəni/ (ص.مر) : بینی دراز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ۱. دول – ونی /dul - vəni/ ، ۲. چو – ونی /ču - vəni/ ؛ ع) دول فنی /dul - feni/ ؛ قص) ←* ؛

سخ – کاردن/sex- kārdən/ (مص.مر) : سیخونک . نک : بسلمک .

اغر) ←* ؛ ب) سخلی /sexəli/ ؛ س) ۱. سخ بزوئن /sex-bazuən/ ، ۲. سخ ها کردن /sex- hākerdən/ ؛ ق) ۱. سخ – هدائن /sex- hedāən/ ، ۲. سخ – بزوئن /sex- bazuən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱. سخ – هدائن /sex- hədāan/ ، ۲. سخ – بزوئن /sex- bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سق زئن /seq - zaan/ ؛ اشر) سیخ – بزدن /six - bazədan/ ؛

سخل/saxol/ (ص) : نوکر – نوچه .

ب) ←* ؛

سخلو/saxlo/ (ص.) : ۱. کسی که گوسفندان را در قشلاق محافظت کند . ۲. نگهبان– نوکر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ساخلو /sāxlo/ ؛

سخلی/səxəli/ (ا) : سیخونک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سقلی /seqəli/ ؛ ن) ←(ق) ؛ | گ) نجق /najaq/ ؛

سخمن/saxmən/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سخن بزان/soxan- bezān/ (ا.مص) : سرزنش .

ع) ←* ؛

سخه پر/səxə- par/ (ا.مر) : نک : پرکینه .

قص) ←* ؛

سخ – هکاردن/sex- həkārdən/ (مص.مر) : سیخ کردن . نک : دخستن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سخ ها کردن /sex hākərdən/ ؛ با) سخ هدائن /sex- hedāən/ ؛ ن) سخ ها کردن /sex-hākərdan/ ؛ اشر) سیخ – ها کئردن /six- hākoərdən/ ؛

سخی/sexi/ (ا) : نوعی قلمه زدن از راه تکثیر شاخه ای .

ب) ←* ؛ س) سقی /seqi/ ؛ ق) سقلی /seqəli/ ؛ آ) ←* ؛ اشر) سیخ – چو /ču - sixe/ ؛

سدا – رس/sədā – rəs/ (ص.مف) : مقدار فاصله‌ای که در اثر هر صدایی طی شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سدا رس /sədā - ras/ ؛ قص) سدا رس /sedā - ras/ ؛ ت) شول رس /šul - rəs/ ؛ | گ) سدا رس /ras - sadā/ ؛

سدا – ره- بییتن/sədā- rə- baiytən/ (مص.مر) : شنیدن صدا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(قص) ؛ قص) سداره بیتن /sədā- rə- baytan/ ؛ ت) سدا – اشنوسن /sədā - əšnow vesən/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←(ت) ؛

سد- اندوه – بار/sad- anduhe- bār/ (ا.مر) : صد بار اندوه – مقیاس اندوه و حسرت .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛

سدری تپّه/sadri - tappə/ (ا.مک) : تپّه ای در جنوب شرقی زینه وند بهشهر .

سد سر/sade - sar/ (ا.مک) : اتراق گاه چارواداران در مسیر سی سنگان به کجور .

سد مران/sad - merān/ (ا.مک) : نام روستایی در غرب گرگان .

سَدمه/sadmə/ (ا) : ۱. هول – فشار . ۲. صدمه .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. ستمه /satmə/ ؛ س) ستمه /satmə/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ن) ۱.←* ، ۲. ستمه /sətmə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ۱.←* ، ۲. سر دمه /sardamə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اَک) ←* ؛

سدمه/sədmə/ : فنّی در کشتی محلّی .

اشر) ←* ؛

سدن/sadən/ (ا.مک) : از روستاهای غرب گرگان .

سر/sar/ (ا./ص) : ۱. سر – کلّه . ۲. رییس– سرکرد– بزرگ . ۳. به آن سوگند هم خورند مثل ته سر به معنای سوگند به سرِ تو یا به سر تو قسم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سرتو /sarə- tu/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اَک) به سر تو /be- sare - to/ ؛ او) سری /sari/ ؛

سر/sor/ (ا) : ۱. سرو . ۲. سرخ‌دار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. سور /sur/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ ت) سُر /sor/ ؛ اشر) ←* ؛

سر/ser/ (ص) : بی حس – کرخت .

ع) ←* ؛

سر/ser/ (ص/ا) : ۱. سیر – مخالف گرسنه . ۲. سیر – واحد وزنی معادل ۷۵ گرم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ پ) سیر /sir/ ؛

سر/ser/ (ا) : ۱. سحر و جادو . ۲. راز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سر/sar/ (ص/ا) : ۱. نخست – بالا . ۲. همسر . ۳. پسوند مکان مثل بنه سر ۴. اضافه و بهره‌ی پول. نک : بالابود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

سر/sor/ (ا) : ۱. چمن . ۲. لیز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سر/ser/ (ص) : ۱. سبزی سیر . ۲. بی میل و سیر .

آ) ←(اغر) ؛

سر/sar/ : ۱. پیشوندی به معنی دوباره، در معادل فارسی .

ق) ←* ؛ پ) سر /sar/ ؛

سر آخر/sar- āxər/ (ق.ز) : پایان – سرانجام .

اغر) ۱.←* ، ۲. سراخر /sarā- xar/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سرآخر /sare- āxar/ ؛ قص) آخر سر /āxər - sar/ ؛ ت) آخر – سر /āxərə- sar/ ؛ اشر) ←* ؛ اَک) ←(ن) ؛

سر آر/sar - ār/ (ا) : بخور .

ق) ←* ؛ با) سرار هدائن / sarār - hədāən/ ؛ آ) ←* ؛

سر – آردن/sar - ārdən/ (ا.مک) : از توابع دهستان شیرگاه قائم شهر .

سرآر هدائن/sarār - hədāən/ (مص.مر) : بخور دادن .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

سر – آسیو/sar - āssiyo/ (ا.مر) : ۱. سر آسیاب–محلّ آسیاب . ۲. محلّ آبدنگ . **نک** : اودنگسر .

اغر) سر آسیو / sarāseyo/ ؛ ب) آسّی یوسر /āssiyo - sar/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ارسیو سر /arsiu sar/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) اسّه سر /asse- sar/ ؛ اشر) ←* ؛ اَک) ←* ؛

سر – آوشت/sar - āvašt/ (ص.مف) : ۱. لبریز . ۲. سیل گونه .

ق) سر بورد / sarburd/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سرآوشتن/sar āvəštan/ (مص.مر) : ۱. از روی چیزی رد شدن . ۲. سربرآوردن . ۳. سررفتن غذا .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

ن) ←* ؛

سرآوشت - هاکردن/sar-āvašt-hākərdan/ (مص.مر) : سرریز کردن .

ق) سربردن /sar burdən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) سرریز هکردن / /sar riz hakərden/ ؛

سر آیتن/sarāytan/ (مص.مر) : آغاز شدن–شروع کردن .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سرا/sarā/ (ا) : ۱. دشت – صحرا . ۲. کشت زار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ۱.←* ، ۲. سهرا /sahrā/ ؛ اشر) سرا /sərā/ ؛

سرا/serā/ (ا) : ۱. دور – اطراف .

آ) سره /sere/ ؛ ت) سرا /sərā/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

سرا/sərā/ (ا) : ۱. اتراق‌گاه دامداران . ۲. خانه . **نک** : بِن سره بنه سر .

ق) سره /sere/ ؛ آ) سره /səre/ ؛ ن) سری /sərəy/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) سره /sarə/ ؛

سرایی – سره/sərāi - sore/ (ا.مک) : نام مرتعی در پرتاس سواد کوه .

سرایی غاز/sarāi - qāz/ (ا.مر) : غاز خاکستری صحرایی .

اغر) ←* ؛

سرایل/sərāil/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی شهرستان نوشهر .

سرایی – مرغ/sarāi - mərq/ (ا.مر) : اردک کلّه سبز صحرایی .

اغر) ←* ؛ اشر) مرغ سرایی /merge - sarāi/ ؛

سراب/sorāb/ (ا) : سهراب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سوراب /sorāb/ ؛ آ) سراب /sərāb/ ؛ قص) سهراب /sohrāb/ ؛ ت) ←(قص) ؛ |گ) ←* ؛

سرابستن/serābessan/ (مص) : ۱. زیاد حرف زدن– پرحرفی . ۲. توهین . **نک** : بسرستن .

اغر) بسرفتن /basroftən/ ؛ ب) بسرستن /basrostən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱. بسروسّن /basrussen/ ، ۲. بسروستن /bos rusten/ ؛ آ) سروسّن /sərussan/ ؛ ن) سروسّن /sərossan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛

سرابنی/sərā- boni/ (ا.مص) : سیر مونی– سیری پذیری .

آ) سرمونی /ser muni/ ؛ ع) ←* ؛

سرابیتن/sarā- baytən/ (مص.مر) : ۱. جدا کردن گوسفند نازا از گلّه . ۲. جدا کردن بز از رمه‌ی گوسفند .

آ) ←* ؛

سراجر/sarājor/ (ق.مک) : ۱. بالا . ۲. سربالا – راه بالایی . **نک** : بالیا .

ق) سرجور /sarjur/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲. سراجور /sarājur/ ؛ ع) ←* ؛ ت) سرجار / /sarə- jār/ ؛ اشر) سراجور /sarā-jor/ ؛

سراج – محله/sərāj - mahlə/ (ا.مک) : از توابع دهستان گیل خوران قائم شهر .

سراج – محلّه/sərāj- məhallə/ (ا.مک) : از توابع دهستان دابوی جنوبی بخش مرکزی آمل .

سراج – مله/sərāj- malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان کلباد بهشهر .

سراجوری/sarājuri/ (ا.مر) : سربالایی . **نک** : بنازه .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سراجری /sarājori/ ؛ ت) سرجاری /sarə- jāri/ ؛ |ک) ←* ؛

سراجه/serājə/ (ا) : ۱. سرفه‌ی گوسفند که در باور چوپانان ریزش باران را در پی دارد . ۲. بیماری در زانوی اسب که در اثر حمل بار سنگین ایجاد شود . **نک** : افه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سر– رجه /sar-rajə/ ؛ ت) ←* ؛

سراجیر/sarājir/ (ا.مر) : سرازیر–رو به شیب .

آ) سر جر /sar jər/ ؛ ع) ←* ؛

سراجیر ببین/sarājir babeyan/ (مص.مر) : ۱. رو به شیب حرکت نمودن . ۲. حرکت با شتاب .

اغر) سرازر بویین /sarāzer baviyən/ ؛ آ) سرجربیّن /sar jər bayyan/ ؛ ع) ←* ؛

سراجیری/sarājiri/ (ا.مر) : سرازیری . **نک** : پایینیا .

ق) سرجیری /sarjiri/ ؛ آ) سرجری /sar jeri/ ؛ ن) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**) گیلی ، **پ**) پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ع) ←* ؛ ت) سرجیری /sarəjiri/ ؛ آک) سراجیری /-sarā jiri/ ؛

سرارم/sarārəm/ (ص.مر) : سرپرست .

ب) ←* ؛

سرار – هدائن/sarār - hədāən/ (مص.مر) : بخور دادن .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرازر/sarāzer/ (ا.مر) : سرازیر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرجر /sar - jər/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) سـراجیر /sarā jir/ ؛ قـص) ۱.←(س) ، ۲. سرازیر /sarāzir/ ؛ ت) سـرجیر /sarə jir/ ؛ اشر) سرزر /sare zer/ ؛ آک) سر جیر /sar jir/ ؛

سرازری/sarāzəri/ (ا.مر) : سرازیری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سرجری /sarjeri/ ؛ آ) سـرجری /sar jəri/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ ع) سراجیری /sarājiri/ ؛ قص) سـرازیری /sarāziri/ ؛ ت) سـر جـیری /sarəjiri/ ؛ اشر) سر زیری /sareziri/ ؛ آک) سرجیری /sar - jiri/ ؛

سراس/sarās/ (ا.مک) : روستایی در نور .

سر – اسب/sar - asb/ (ا.مک) : از توابـع دهسـتان کمـرود شهرستان نور .

سر – اسبی/sar - asbi/ (ص.مر) : ۱. از روی شکم سـیری . ۲. زود و با شتاب . ۳. در زمان اندک .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

سر – اسبی/sar- asbi/ (ا.مک) : از توابع دهستان سه هـزار تنکابن .

سراشکم/ser eškem/ (ا.مص) : در حالت سیر بودن شکم و پس از غذا بلافاصله به کاری پرداختن .

ع) ←* ؛

سراشکن/sar- əškən/ (ا.مص /ا.مر) : ۱. سرشکن . ۲. پولـی که از هم یاری عدهٔ ای جمع شود .

اغر) ←* ؛ ب) سراشکن هکاردن /sar – əskən- həkārdən/ ؛ س) سرشکنی /sar- šekəni/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سراشـکن /sarəškən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. سر اشـکن هـاکردن /sarešken hākordan/ ؛ قص) سراشکن /sar- əškan/ ؛ ت) سر شکن /sar - šəkan/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←(ت) ؛

سرا- شور/sərā- šor/ (ا.مک) : نام زمینی در الاشت رودبار قائم شهر .

سراغ/sə rāq/ (ا.) : ۱. سُراغ . ۲. نشانی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سـراغ /sorāq/ ؛ اشر) ←* ؛

سراقوچ/sərā- quč/ (ا.مر) : از انواع کلاهِ زنانه . **نک** : کـلا دمباله دار .

ب) ←* ؛

سرا کو/sarā-ku/ (ا.مص) : ۱. سرزنش. ۲. سرکوب کردن.

اغر) سرتو /sar - tu/ ؛ ب) ۱.←(اغر) ، ۲. سرکو /sar ku/ ؛ ق) سرکو /sar ku/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱. سـراکو /sərā ku/ ، ۲. سرکو /sar ku/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) سرکوب /sar kub/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آک) سراکو /sarā - ku/ ؛

سراکوتر/sarā- kutər/ (ا.مر) : کبوتر صحرایی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱. سـرایی کوتـر /sarāi kutər/ ، ۲. کوتـر چمبلـی /kutərčambəli/ ؛ آ) ←* ؛ ع) کبوتر /kabutar/ ؛

سرا- کوگر/sarā- ku-gar/ (ص.فـا) : کنایـه از: سـرزنش کننده .

ق) سـرکوکر /sarkukar/ ؛ آ) سـرکوگر /sar ku gar/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

سرا- مله/sərā- mallə/ (ا.مر) : حیاط خانه .

اغر) سرپیش /sər - piš/ ؛ ب) سره مله /səre - male/ ؛ ق) سرمحله /sare mahle/ ؛ آ) سـرپیـش /sərpiš/ ؛ ن) سـری پش /sərəy pəš/ ؛ ت) سرپیش /səre - piš/ ؛ اشر) ←* ؛

سرامن/sarāman/ : **نک** : پلقول – پلق .

ت) سرا اُمن /serā-oman/ ؛

سرامیچکا/sarā-mičkā/ (ا.مر) : گنجشک صحرایی .

س) ←* ؛ ق) سهرایی میچکـا /sahrāi mičkā/ ؛ آ) ←* ؛ ع) چـاچ نیـک /čačə nik/ ؛ قص) سـهرا میشـکا /sahrā- miškā/ ؛

سران/serān/ (ا) : هل هله‌ی عروسی– هلهله‌ی جوانان

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ذ،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

در زمان بردن عروس به خانه ی بخت و بردن داماد به گرمابه .

اغر) ←* ؛

سرانگتن/sar engətan/ (مص.مر) : ۱. بارگذاشتن دیگ غذا. ۲. به بالندگی و نهایت رشد و ثمرآوری رسیدن .

ع) ←* ؛

سرانگه/sarangə/ (ا.مک) : مرتعی بین روستاهای لاشک و کجور نوشهر .

سر-او/sar-o/ (ا.مر) : ۱. آب خزانه‌ی دوّم حمّام‌های قدیم که جهت آب کشیدن در خزانه آبگیری می‌شد . ۲. آب شیرین . ۳. دشتی که از آب سرچشمه استفاده نماید . **نک** : خاش او .

اغر) خاش او /xāš-o/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. سر-او /sar-u/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) او-سر /ow-sar/ ؛ اشر) ←* ؛

سراو/sar u/ (ا.مر) : ۱. سرآب . ۲. برخورداری انسان و مزرعه از اولین بخش آب .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سراو/sar-u/ (ا.مر) : زمینی که آبش به طور مستقیم از نهر اصلی تأمین گردد .

ق) ←* ؛ ن) سراو /sar-o/ ؛ ع) ←* ؛

سر-اوداریگر/sar-o-dārigar/ (ص.فا) : سرآبیار – سر میراب .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سر-اوستین/sar-ustin/ (ا.مر) : نوک آستین . **نک** : اوشی تک .

اغر) ۱.←* ، ۲. سراوستی /sar-usti/ ؛ ب) ←* ؛ س) سراوستی /sar-usti/ ؛ ق) سراوشی /sarussi(ti)/ ؛ آ) ←* ؛ ن) سراوسّی /sar ossi/ ؛ قص) سروستین /sar-ostin/ ؛ اشر) سر-آستین /sar-āstin/ ؛ اک) تیلیف /tilif/ ؛

سراوشت/sarāvašt/ (ص.فا) : لبریز-سرشار – لبالب .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سراولی/sar-owli/ (ا.مر) : بالاترین کرت هر پاره ی زمین.

س) سراولی /sar-uli/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) سرحال /sar hal/ ؛ ت) ←(ع) ؛

سرای-سره/sərāy-səre/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه ی شیرگاه .

سرایشتن/sarəyštan/ (مص.مر) : ۱. جا گذاشتن . ۲. رها کردن .

آ) سراشتن /sareštan/ ؛ ن) ←* ؛

سراینگن/saringən/ :

۱-لحاف - بالاپوش ۲- در تلار (گاو بنه) سازی، یکی از جالب ترین و حساس‌ترین کارها جا گذاشتن سراینگن بود. سراینگن کنده‌ای است صاف و راست به درازای تلار و از نوع قطورترین چوب هاست. سراینگن گاهی وزنش به یک تن می‌رسید و طبق باورها و رسومات دام‌داران می‌بایست از چوب‌های بسیار مرغوب تهیّه شود. جاگذاشتن سراینگن روی دائله از رسوماتی بوده است که جزء تفاخر زندگی گالش‌ها محسوب می گردید. باید اضافه کرد، سراینگن کنده‌ای بود که روی دائله قرار می گرفت و تمام هلاها و تخته لت‌ها روی آن تعبیه می‌گردید و چون آخرین مرحله‌ی کار سنگین در تلارسازی محسوب می‌شده است، ارزش و مقام خوبی در میان گالش‌ها داشت که جوانانی که از این معرکه سر فراز بیرون می‌آمدند، افتخار و شهرت فراوانی برای خود فراهم می کردند. قابل ذکر است که سنگینی و ضخامت سراینگن به ارزش و اعتبار صاحب تلار می‌افزود، به گونه‌ای که گاه به افتخار بالا رفتن سراینگن قربانی می کردند و نذوراتی هم می دادند. اگر گاهی مجبور می شدند که با تراش دادن سراینگن وزن آن را کم کنند این امر مایه‌ی دل سردی صاحب تلار می‌شد، چون ممکن بود تصوّر شود که صاحب تلار از اقبال و بخت مساعدی برخوردار نیست. برای بالا بردن سراینگن همه‌ی کسانی که در تلار سازی شرکت داشتند با گفتن علی یا علی با قدرت تمام سراینگن را روی دوش خود گذاشته و با نیروی دسته جمعی آن را روی دائله قرار می دادند.

سرب/sarb/ (ا) : سُرب .

اغر) ۱. سلب /səlb/ ، ۲. سلپ /səlp/ ؛ ب) سلب /səlb/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. سرب /serb/ ؛ آ) سرب /sərb/ ؛ ن) ←(ب) ؛ ع) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ اک) سورب /surb/ ؛

سر-باری/sar-bāri/ (ا.مر) : ۱. باری که علاوه به دو

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

لنگه‌ی بار حیوان به روی بار گذارند . ۲. الوار نازکی که در پوشش پشت بام قرار گیرد و دیگر الوارها بر روی آن جای گیرند. چوب هایی به کلفتی دوازده در ده سانتی متر و به بلندی چهار یا سه متر که روی کال پا میخ کنند . ۳. بالش - زیرسری . **نک** : بار سری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) میون بار /meyon bār/ ؛ قص) ←** ؛ ت) من باری /men-bāri/ ؛ اشر) ۱.←** ، ۲. سر-بار /-sar bār/ ؛ آک) سرباری /sar-bāri/ ؛

سرباز میل/sarbāzə mil/ (ا.مر) : نوعی تفنگ سرپر که سربازان قاجار مورد استفاده قرار می‌دادند.

ق) ←** ؛ع) سربازی تفنگ /sarbāzi tofang/ ؛

سر-باش/sar-bāš/ (ص.مر) : ۱. پیروز - غالب . ۲. قویتر - برتر . **نک** : باش .

اغر) ←** ؛ ق) سر /sar/ ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

سر-بالان/sar-bālān/ (ا.مک) : از توابع دهستان سه هزار تنکابن .

سر-بالیایی/sar-bālyāei/ (ا.مر) : سربالایی . **نک** : بنازه .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سـربالایی /sar-bālāyi/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲. سرجوری /sarjuri/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) سراجوری /sarājori/ ؛ع) ←(ن) ؛ قـص) ←** ؛ ت) سـرجاری /sarəjāri/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←(ن) ؛

سربئرد/sar-boərd/ : **نک** : چپک .

اشر) ←** ؛

سربئیتن/sar-baeiytən/ (مص.مـر) : ۱. از سر گرفتن . ۲. سقف و شیروانی خانه را بنا نهادن . ۳. به نتیجه رسیدن . ۴. چیزی را بالای سر گرفتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سرآیتن /sar-āiytən/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. سربیتن / sar baytan/ ؛ ن) سـرببیتن /sar baitan/ ؛ع) سـربیتن /sar baytan/ ؛ قـص) ←(ع) ؛ ت) سرگیتن /sargitən/ ؛ اشر) سـر-بییتـن /sar-baitən/ ؛ آک) سرگیتن /sar-gitan/ ؛

سر-بپّرسّن/sar-bappərəssan/ : ۱. از روی فرد یا چیزی پریدن . ۲. حمله‌ی حیوانات درنده .

ب) سربپرستن /sar bapərəstən/ ؛ ن) ←** ؛

سربپّری کا/sar-bappəri-kā/ :

از انواع بازی هـای بومـی. در ایـن بـازی شـبه ورزشـی، بازیگران در فاصله‌ی بین دو تا سه متر از هم خم شده و دست هایشان را بر روی زانو قرار می‌دهند. نفر اوّل با گذاشتن دو دست بر پشت افراد خم شده از روی یکایک آنان می پرد و در انتهای صف، خود به صورت خمیده و به شکل دیگر بازیگران قرار می‌گیرد. سپس اوّلین نفر از افراد خم شده در صف، برخاسته و جهش از روی دیگران را آغاز می‌کند و در انتهای صف به صورت اوّل قرار می‌گیرد . این روش به طور متوالی به وسیله‌ی همه‌ی افراد تکرار می‌شود. به این بازی سر بپرسته کا sarbappərəstəkā نیز می‌گویند.

سربپّریین/sar-bappəriyən/ (مص.مر) : ۱. اضافه کردن . ۲. لبریز شدن . ۳. دور کردن - رد کردن .

اغر) ←** ؛ ق) سرشورها کـردن /sar šur hākərdən/ ؛ ن) سربپّرسّن /sar bappəressan/ ؛ ت) سـربپّرهکردن /sar bappər hakərdən/ ؛ اشر) ←** ؛

سربتاجانیین/sar-bətājāniyən/ (مص.مر) : ۱. سر دواندن . ۲. معطّل کردن .

ب) ←** ؛ ق) سـر بتـاجنّیین /sar bətājenniyən/ ؛ ن) سـربتاجانین /sar batājānian/ ؛ع) سـربدوانین /sar badevāneyan/ ؛ قص) سـربتاجندیین /bətājandiyan-sar/ ؛ ت) سردوندنئن /sardowvendeneən/ ؛ آک) سرگردانییـن /sar gardāniyan/ ؛

سربتاجنّیین/sar-betā-janniyen/ (مص.مر) : ۱. سر دواندن . ۲.معطّل کردن .

ب) سر-بتاجانیین /sar-bətājāniyən/ ؛ س) سـربتاجاندیین /sar-betājāndiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ن) ؛ع) سـر بدوانین /sar badəvāneyan/ ؛

سـربتجانیین/sar-batejāniyən/ (مـص.مـر) : کنایـه از: سردواندن کسی- کسی را بیهوده ایـن سـو و آن سـو بردن .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) سـربتاجنّیین /-sar bətājenniyan/ ؛ ن) سربتجانیئن /sar batəjānian/ ؛

سربجیر/bejir sar/ (ص.مر) : سر بزیر-با حیا .

آ) سر بجر /sar bəjer/ ؛ع) ←** ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

سربخاردن/sar-bəxārdən/ (مص.مر) : ۱. برگرداندن نظر و رأی کسی – مشورت کردن . ۲. دچار سرزنش و سرکوفت شدن . ۳. زنی را که چندین شوهر او پی‌درپی مرده باشد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سربخاردن / sar-baxārdən/ ؛ ق) سربخردن /sarbaxerdən/ ؛ آ) سربخردن /sar baxərdan/ ؛ ن) سربخاردن /sar baxārdan/ ؛ ع) سربخورد /sar boxord/ ؛

سربدوانّیین/sar badevānniyan/ (مص.مر) : سردواندن .

اغر) سربدوانیین /sar bədəvāniyən/ ؛ ق) سربتاجنّیین /sarbətājənniyən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) سردوندنئن /sar dowvendeneən/ ؛ آک) سردوانیین /sar dovāniyan/ ؛

سربدوت/sar badut/ (ص.مف) : کیسه‌ی سر دوخته.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

سر بدوتن/sar badutan/ (مص.مر) : دوختن روی جوال وکیسه .

اغر) سربدوتن /sar badutən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سربرا/sar - barā/ (ص.مر) : ۱. نجیب و اهل – معقول . ۲. وظیفه شناس .

اغر) سربراه /sar bərā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سربرا /sar -berā/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) سربراه /sar-berāh/ ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←* ؛

سربرج/sar bərəj/ (ا.مص) : سر ریز شدن مایعات در اثر جوشیدن . نک : پرغل .

ع) ←* ؛ ت) سرامن /saroman/ ؛

سر-بردن/sar-bordən/ (مص.مر) : ۱. عیبی که دست مایه‌ی نکوهش دیگران بود . ۲. سررفتن . ۳. دچار شدن . ۴. بی طاقت شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سربوردن /sar-burdən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) سر-بوردن /sar-burdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سربوردن /sar bavərdan/ ؛ قص) سربموئن /sar-bəmuan/ ؛ ت) سرامن /sar oman/ ؛

سر – برسّیین/barcssiyən – sar/ (مص.مر) : ۱. در سر موعد رسیدن . ۲. فرا رسیدن .

اغر) سر برسیین /sar barəsiyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سربرسیین /sar-baresiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) سربرسّیئن /sar barəssian/ ؛ ع) سربرسیئن /sar barəseyan/ ؛ قص) سربرسیین /sar-barəsiyan/ ؛ اشر) سر-بریسیین /sar-barisiyən/ ؛ آک) سربرسیئن /sar-barasiyan/ ؛ پ) فراچ رسیتن /frāc-rasitan/ ؛

سر-بره/sar-barə/ : اوّلین نقطه‌ای که آب جوی وارد زمین کشاورزی شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سربره /sar barə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) سربند /sar-band/ ؛ ت) ←(ن) ؛

سربره/sar-barə/ (ا.مک) : مکانی که در انتهای بره قرار دارد و گوسفندان دوشیده شده به آنجا منتقل می شوند. نک : بره.

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سربریتن/sar-baritan/ (مص.مر) : ۱. بر سر کسی ریختن به قصد ضرب و جرح. ۲. ریختن مازاد محتوای دیگ به زمین .

قص) ←* ؛

سر-برینه/sar-berinə/ (ص.مر) : سربرهنه . نک : بی کلا .

اغر) سربرنه /sar-barenə/ ؛ ق) سربرهنه /sarbərəhnə/ ؛ آ) سربرینّه /sar bərinnə/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) سربرنه /sar bərənə/ ؛ قص) سربرهنه /sar-bərehnə/ ؛ ت) سربرنه /sar-bəranə/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) سربرانده /sar-barāndə/ ؛

سربزان/sar bezān/ (مص.مر) : ۱. دیدار کردن به قصد مواظبت . ۲. ذبح کردن .

آ) سر بزوئن /sar bazuan/ ؛ ع) ←* ؛

سر-بزئن/sar-bazoən/ (مص.مر) : سرکشی کردن . نک : چه بزائن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سربزوئن /sar bazuən/ ؛ آ)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

سر-بزوئن /sar-bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سربزان /sar/ /bəzān/ ؛ ت) سرزئن /sar zaan/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) سرزان /sar-zān/ ؛

سربزوئن/sar bazuan/ (مص.مر) : ۱. دیدار کردن - سرکشی کردن . ۲. خرج برداشتن .

اغر) ۱.←** ، ۲. سربزئن / sar bazoən/ ؛ ق) سربزوئن /sar/ /bazuən/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) سربزان /sar bəzān/ ؛ ت) سرزئن /sar zaan/ ؛ اشر) سر-بزئن /sar - bazoən/ ؛

سر-بس/sarbas/ (ا.مر) : ریسمانی کـه بـا آن شـاخ گاو را می‌بندند . **نک** : اشکلک .

ق) سرون /sarvan/ ؛

سربسربیین/sar bəsar babeyan/ (مص.مر) : یکسان و برابر شدن - یک اندازه شدن .

آ) سر به سر بیّن /sar bə sar bayyan/ ؛ ع) ←** ؛

سربسربنیان/sar bəsar banyān/ (مص.مر) : انگلک کردن و سر به سرکسی گذاشتن .

ع) ←** ؛

سربسوت/sarbasut/ (ص.مف) : ۱. سر سوخته . ۲. کنایه از: گرگ .

ن) ←** ؛

سربشتن/sar-beštan/ (مص.مر) : جا گذاشتن .

ب) سربیشتن /sar - biyəštən/ ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

سربکش/sar-bakeš/ (ف.امر) : بنوش .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) سربکش /sar bakəš/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

سربکشیئن/sar-bakešian/ (مص.مر) : ۱. دزدکی نگاه کردن - سرک کشیدن . ۲. نوشیدن .

اغر) سربکشیین /sar bakəšiyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سرک بکشیین /sarek-bakšiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

سر-بکشیدن/sar-akəšidan/ (مص.مر) : روییدن یک نواخت خوشه‌ی برنج . **نک** : امس کچل .

اغر) سربکشیین / sar bakešiyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سربکشیین /sar-bakšiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سربکشیئن /sar bakəšiyan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سربکشیین /sar/ /bakəšeyan/ ؛ ت) سرکشئن /sarkešeen/ ؛ اشر) ←** ؛

سر-بکشیین/sar-bakəšiyən/ (مص.مر) : ۱. به ثمر رسیدن . ۲. متر کردن . ۳. جلوگیری از ارتکاب عمل خلاف . **نک** : اوسرتیم .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) سربکشیین /sar bakšiyan/ ؛ ع) سربکشین /sar/ /bakəšeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سرکشئن /sar-kešeən/ ؛ اشر) سر-بکشیدن /sar-bakəšidan/ ؛

سربکلاشیین/sar bakəlāšeyan/ (ص.مر) : سرخاراندن . **نک**: بکوستن.

ع) ←** ؛

سربگردیین/sar-bagərdiyən/ (مص.مر) : ۱. گیج شدن. ۲. قربان صدقه‌ی کسی رفتن . ۳. اعلام وفاداری و محبت.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) سرچرخ هایتن /sar čarx hāytən/ ؛ آ) ←** ؛ ن) سربگرسّن /sar bagərəssan/ ؛ ع) سر چرخ هایتن / sar čarx hāytan/ ؛ ت) سرچرخوردن /sar čar/ /xordən/ ؛

سربلندکاردن/sar-bələnd-kārdən/ (مص.مر) : ۱. شورش کردن - طغیان کردن . ۲. رشد کردن . ۳. به نوایی رسیدن .

اغر) ←** ؛ ب) سربلندهکاردن /sar-bələnd-həkārdən/ ؛ س) سربلندهاکردن /sar-belend-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سربلن هکردن /sar-bəlan-hakərdan/ ؛ ن) سربلن هاکردن /sar bəlan hākərdan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سربلندهکردن /sar bəland hakərdən/ ؛ آک) ویری سان /virisān/ ؛

سربماکار/sar bomā-kār/ (ا.مر) : تجربه‌ی قبلی - آنچه بر سر کسی آمده است .

آ) سربموکار /bəmu kār sar/ ؛ ع) ←** ؛

سربمان/sar bomān/ (مص.مر) : به نهایت رسیدن - تمام شدن - سر آمدن .

آ) سر بموئن /sar bəmuan/ ؛ع) ←* ؛

سربمئن/sar-bəmoən/ (مص.مر) : ۱. به سر آمدن . ۲. به حریم دیگران تجاوز کردن . ۳. سرریز کردن مایعات جوشیده از دیگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سربموئن /sarbemuen/ ؛ آ) سربموئن /sar bəmuan/ ؛ ن) سربیموئن /sar bimuan/ ؛ ع) سربمان /sar bomān/ ؛ ت) سراُمن /sar oman/ ؛

سربموئن/sar bəmuan/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: دچار شدن به رنج و دردی شناخته شده . ۲. گرفتار شدن.

اغر) ۱.←* ، ۲. سربموئن / sar bəmoən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) سربموئن /sar bəmuən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) سر بیموئن /sar bimuan/ ؛ ع) سربمان /sar bomān/ ؛ ت) سراُمن /sar oman/ ؛ اشر) سر-بیموئن /sar-biyəmuən/ ؛

سربن/sar-bən/ (ا.مر) : ۱. سرو ته - وارونه - سرازیر . ۲. نخستین ردیف شالی درو شده . نک : بن کلّه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سربن /sarəben/ ؛ آ) ←* ؛ ن) سر-و-بن /sar-o-bən/ ؛ع) ←* ؛ت) سرته /sarəta/ ؛ | گ) سرازیر /sarā-zir/ ؛

سر-بند/sar-band/ (ا.مر) : ۱. نخی که برای بستن کیسه به کار رود . ۲. محلّ اوّلین انشعاب آب در مزرعه . ۳. سرگرم . ۴. ابتدای آواز. از متعلّقات آوازی موسیقی شرق مازندران . نک : بند .سرونگ.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) سرون /sarvan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سر-بن-سردون /-sar-ban /sardaven/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سربند/sarband/ (ا.مر) : پارچه ای بلند و مستطیل شکل که زنان پس از بستن روسری به دور سر خود می‌پیچند به گونه ای که بخشی از پیشانی در زیر آن پنهان شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سرون /sar van/ ؛

سربند بویین/sar band baviyən/ (مص.مر) : ۱. واژگون شدن - روی هم افتادن . ۲. سرگرم شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سربن بیّن /sar-bən-bayyən/ ؛ ق) سربن بیّن /sarəbən bayyen/ ؛ آ) سربن بیّن /sar bən bayyan/ ؛ ن) سروبن بویین /sarobən bavəyan/ ؛ ع) سربن ببین /sarə bən babəyan/ ؛ قص) سرته بیّن /-sar-ta bayyan/ ؛ ت) سرته بئن /sarə ta baan/ ؛

سربن دویین/sar-bən-daviyən/ : ۱. روی هم بودن . ۲. واژگونه بودن .

ب) ←* ؛ س) سربن دیّن /sar-bən-dayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سربن دیّن /sarbən dayyan/ ؛ ن) سروبن دویین /saro bən davəyan/ ؛ ع) سربن ببین /sarə ben babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سربن دبئن /sarə bən dabaan/ ؛

سربن هکاردن/sar-bən-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. وارونه کردن - سر و ته کردن . ۲. سرگرم کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سربن هاکردن /sarə bən hākərdən/ ؛ آ) سرته هکردن /sarta hakərdan/ ؛ ن) سروبن هاکردن /sar-o-bən-hākərdan/ ؛ ع) سربن هاکردن /sarə bən hākordan/ ؛ ت) سرته هکردن /sarəta hakərdən/ ؛

سر-بندی/sar-bandi/ (ا.مر) : ۱. سرگرمی . ۲. شالی که به سر بندند . ۳. علف و یا شاخه ی نازک و بلند که با آن کیسه را بندند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ن) سرون /sarvan/ ؛ ع) سردون /sardavən/ ؛ | گ) سر دود /davad - sar/ ؛

سربنه بخارد/sar bənə bəxārd/ (ش.ج) : نوعی نفرین به معنی: سرت به زمین بخورد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سربنه بمو /sar bene bemu/ ؛ آ) سربنه بخرد /sar bənə bexərd/ ؛ ن) سربنه بخارد /sar bənə baxārd/ ؛ قص) ←(آ) ؛

سر-بنی/sar-beni/ (ا.مص) : ۱. درگیری دو حیوان مثل سگ و شغال . ۲. زیر و رو شدن . نک : جعقه .

ع) ←* ؛

سر-بنی/sar -bəni/ (ا.مر) : بالش - متکا - زیر سری . نک : بالش .

اغر) سرین /sarin/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←(اغر) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

آ) ← ؛ ن) ۱. ← ، ۲.←(اغر) ؛ ع) ←(ب) ؛

سربوت/sar-but/ (ا.مر) : ۱. اضافه بار . ۲. پرداخت قیمت اضافی کالا، در معامله‌ی جنس به جنس .

اغر) سربار /sar - bār/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) سرباری /sar bāri/ ؛ ع) سربود /sar bud/ ؛ ت) ←(اغر) ؛ آک) مین بار /mian-bār/ ؛

سر-بود/sar-bud/ (ا.مص) : ۱. چیزی مازاد در معامله دادن – نزول دادن . ۲. اضافه بار . **نک** : بالا هدائن .

اغر) ۱.← * ، ۲. بالابود /bālā bud/ ؛ س) ← * ؛ ق) ۱. سرونه /sarune/ ، ۲. سرتاقلی /sar tāqli/ ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛

سر-بور/sar-bur/ (ا.مک) : از توابع دهستان زوار تنکابن .

سر-بوردن/sar-burdan/ (مص.مر) : ۱. سررفتن آب و مایعات دیگر در اثر جوشیدن . ۲. جوشش چشمه . ۳. پرجوش . **نک** : پرغل .

اغر) سربردن /sar bordən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سربوردن /sar - burdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) سربشین /sar baŝeyan/ ؛ قص) ← * ؛ ت) سرشئن /sarŝeən/ ؛ اشر) سربوئردن /sar-boərdan/ ؛ آک) سرشون /sar-ŝon/ ؛

سر-بوری/sar-bavri/ (ص.مف) : ۱. سربریده . ۲. کنایه از: آلت تناسلی مرد .

اغر) سربوریه /sar-bavriyə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) سرببی /sar babi/ ؛ قص) ← * ؛

سربويين/sar-baviyən/ (مص.مر) : به سر رسیدن – به پایان آمدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) سربیّن /sar-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سربموئن /sar bəmuan/ ؛ ن) سربويين /sar bavəyan/ ؛ ع) سربمان /sar bomān/ ؛ ت) سرامن /saroman/ ؛ آک) سر امان /sar-aman/ ؛

سربويين/ser-baviyən/ (مص.مر) : سیر شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) سربین /sarbayən/ ؛ آ) سربیّن /ser bayyan/ ؛ ن) سربويين /ser bavəyan/ ؛ ع) سرببين /sər babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سربئن /ser baan/ ؛

اشر) سرهابيين /ser-hābiyan/ ؛ آک) سیرابون /sirā-bon/ ؛

سربه تن/tan-sar-bə/ (ص.نس) : شریکی .

س) ← * ؛

سربه تن نويين/sar-bə-tan-naviyən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: به مرگ کسی راضی بودن که نوعی نفرین است.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) سربه تن نیّن /sar-bə-tan-nayyən/ ؛ ق) سربه تن دنی بیئن /sarbə-tan-danibiən/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) سربه تن دنیووئن /sar-bə-tan-danivuan/ ؛ ع) سربه تن نداشتن /sar bə tan nedāŝtan/ ؛ قص) سر به تن نداشتن /sar-bə-tan-nədāŝtan/ ؛ ت) سر به تن نداشتن /sar-bə-tan-nədāŝtən/ ؛ اشر) سر به تن نداشتن /sar-be-tan-nedāŝten/ ؛

سر به جر/sar-be-jer/ (ص.مر) : ۱. آدم سر به زیر . ۲. سرازیری .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) سر به جر /sar bə jer/ ؛ ع) سراجیری /sarājiri/ ؛

سر-به-دست/sar-bə-dast/ (ا.مر) : ۱. ران – استخوان ران . ۲. بستن سرگاو به پایش تا نتواند از برگ درختان باغ تغذیه کند. ۳. نشیمن گاه . **نک** : اشکل .

ق) سر-دبس /sar-dabes/ ؛

سر به سر/sar - bə -sar/ (ص.مر) : ۱. پابه پا – پا یا پای . ۲. روی هم . ۳. همه .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛ آک) ← * ؛

سربه سر بويين/sar-bə-sar-baviyən/ (ص.مر) : ۱. تسویه‌ی حساب – پاک کردن حساب . ۲. روی هم قرار گرفتن . ۳. برابر شدن.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) سر به سر بیّن /sar-bə-sar-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) سربه سر بويين /sar-bə sar bavəyan/ ؛ ع) سر به سر ببین /sar bə sar babeyan/ ؛ قص) سر به سر بیّن /sar-bə-sar-bayyan/ ؛ ت) سر به سر بئن /sar bə sar baan/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (ŝ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

سر به سر بییشتن/sar-bə-sar-biyəštən/ (مص.مر) : ۱. سر به سر کسی گذاشتن . ۲. روی هم انباشتن . ۳. تحلیل کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) سر به سر بشتن /sar bə sar beštan/ ؛ ن) سر به سر بیشتن /sar-bə-sar-bəyštan/ ؛ ع) سر بسر بشتن /sar bə sar beštan/ ؛ قص) سر به سر بیشتن /sar bə sar biyəštan/ ؛ ت) سر به سر نئن /sar bə sar maan/ ؛

سر به سر هکاردن/sar-bə-sar-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. پاک کردن حساب . ۲. برابر کردن.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سر به سر هاکردن /sarbəsarhākərden/ ؛ آ) سر به سرهکردن /sar bə sar hakərdan/ ؛ ن) سر بسرهاکردن /sar bə sar hākerdan/ ؛ ع) سر بسرهاکردن /sar bə sar hākordan/ ؛ ت) سر به سر هکردن /sar bə sar hakerden/ ؛ اشر) سر به سر هاکئردن /sar-be-sar-hākoərdən/ ؛ آک) بی - حیساب /bi-hisāb/ ؛

سر به سری/sar - bə -sari/ (ا.مر) : نان روغنی نازک .
س) ←* ؛

سر به کفن/sar-bəkafən/ (ش.ج) : نوعی نفرین به معنی سرت در کفن شود .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) زلفه کفن /zəlfə kafən/ ؛ ن) سر به کفن /sar-bə-kafan/ ؛ ع) کفن به کلا /kafan bə kelā/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) سر به کفن /sar-be-kafan/ ؛

سر به کل هدائن/sar-be-kal-hadāan/ (مص.مر) : ۱. حواله به جای دیگر دادن – از گردن خود خارج کردن . ۲. دو نفر را به جان هم انداختن .
اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛

سربه نـزه/sar-bə-nezə/ (ش.ج) : سر به روی نیزه که نوعی نفرین است .
اغر) ←* ؛

سر–بیتن/sar-baytən/ (مص.مر) : ۱. شروع کردن – آغاز شدن . ۲. سرپوش برداشتن از چیزی . ۳. فرا گرفتن. ۴. بر روی سرقرار دادن . **نک** : انگاره بیتن .
اغر) سر–بییتن /sar-baitən/ ؛ ب) سر بییتن /sar-bayitən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) سر بیتن /sar baytan/ ؛ ع) از سر بیتن /az sar baytan/ ؛ قص) سربیتن /sar-baytan/ ؛ ت) سرگیتن /sar-gitən/ ؛ اشر) اسّر–بییتن /assar-baitan/ ؛ آک) سرگیتن /sar-gitan/ ؛

سر–بیشتن/sar-biyəštən/ ۱. جا گذاشتن–فراموش کردن. ۲. بار گذاشتن غذا. ۳. مازاد–پول مازاد بر اصل.
ب) ←* ؛

سر–بیشتن/sar-beyəštən/ (مص.مر) : مبالغه در بیان مطلب یا پیام– لاف و گزاف در بیان رویدادها.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سربیشتن /sar-biyeštən/ ؛ ق) سر–بشتن /sar-beštən/ ؛ آ) سربشتن /sar-beštan/ ؛ ن) سریشتن /sarəyštan/ ؛ ع) سربشتن /sar-beštan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) سرویشتن /sar-viyeštən/ ؛

سربیمئن/sar-beyamoən/ (مص.مر) : ۱. تاختن–هجوم آوردن – تجاوز کردن . ۲. متوجّه شدن .
ب) ←* ؛ ق) سربموئن /sar bəmuən/ ؛ آ) سربموئن /sar bəmuan/ ؛ ن) سر بیموئن /sar bimuan/ ؛

سربیّن /sar-bayyən/ (مص.مر) : تمام شدن زمان انجام کار – به پایان رسیدن – سر شدن .
اغر) سر بویین /sar baviyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سر بویین /sar bavəyan/ ؛ ع) سربین /sar beyan/ ؛

سربیّن/ser-bayyən/ (مص.مر) : سیر شدن .
اغر) سربویین /ser baviyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) سربین /ser bayen/ ؛ آ) ←* ؛ ن) سربویین /ser bavəyan/ ؛ ع) سرببین /ser babəyan/ ؛ ت) سربئن /ser baan/ ؛ اشر) سرهابیین /ser-hābiyən/ ؛ آک) سیرابون /sirā-bon/ ؛

سر بییاردن/sar biyārdən/ (مص.مر) : خطای شلّیک به سمت بالای هدف در نشانه‌گیری تفنگ .
ق) ←* ؛

سربییتن/sar-bayitən/ (مص.مر) : گفتگو و مجادله را دوباره آغاز کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ سر بیتن /sar baytən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) از سر بیتن /az sar baytan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**) گیلی ، **پ**) پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سربیین/sar beiyən/ (مص.مر) : برتر بودن و برتری یافتن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) سربیّن /sar bayyan/ ؛ ن) سرویئن /sar vəyan/ ؛ ع) سربین /sar beyan/ ؛ ت) سربئن /sar baan/ ؛

سرپا/sar-pā/ (ص.مر) : پذیرایی کننده در مراسم عروسی و عزا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) اسّ بونی کا / essə buni kā/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) ←* ؛

سرپایی/sar-pāyi/ (ا/ص.مر) : ۱. دمپایی . ۲. گذری . ۳. پذیرایی کننده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) سرپا /sar pā/ ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) ←* ؛

سرپابداشتن/sar pābedāštan/ (مص.مر) : ۱. متوقّف نمودن- مجبور به توقّف کردن .

ع) ←* ؛

سرپابیتن/sarpā baytan/ (مص.مر) : نوزاد را جهت ادرار بر روی دست ها گرفتن .

اغر) سرپا هداشتن /sar - pā-hədāštən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛

سر-پتی/sar-pəti/ (ا.مر) : در پوش ظرف . نک : چسخان.

اغر) ۱.←* ، ۲. سر-پوش /sar-puš/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) سرهزن /sar hozən/ ؛ *قص)* سرزن /sar-zan/ ؛ *اشر)* سرپوش /sar-puš/ ؛

سرپتی/sar pəti/ (ا.مر) : پارچه ای که به روی سر گذارند و بار بر آن نهند .

با) ←* ؛

سرپتی هکاردن/sar pəti-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. روی هم گذاشتن . ۲. پارچه ی لوله شده ای که بر سر گذارند و سپس زنبیل یا بار را روی آن نهند .

اغر) ۱.←* ، ۲. سرکاتی /sar-kāti/ ؛ ب) ←* ؛ ق) سرپتی هاکردن /sar peti hākərdən/ ؛ آ) سرپتی هکردن /sar pəti hakərdan/ ؛ ن) سرپیتی هاکردن /sar piti hākordan/ ؛ ت) سرهم نئن /sar ham naan/ ؛ آک) ←(ت) ؛

سرپجار/sar-pejār/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. مأمن-پناه گاه . ۲. حامی- پشتوانه .

س) سرپنا /sar-pənā/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) سرپنا /sar panā/ ؛ ت) ←(ع) ؛ *اشر)* ←(س) ؛

سرپر/sere-per/ : سیر سیر در مقابل گرسنه. تأکید بر سیری .

اغر) سرِسر /sere-ser/ ؛ س) ۱.←(اغر) ، ۲. سر-و-سر /sero-ser/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←(ت) ؛ ع) سر /sər/ ؛ *قص)* ←(اغر) ؛ ت) سرسر /sere-ser/ ؛

سر-پر/sar-pər/ (ا.مر) : تفنگ سرپر- تفنگی که باروت و ساچمه یا گلوله ی آن از بالا به گپ تفنگ ریخته شود. نک : خرله .

اغر) ۱.←* ، ۲. دنگی /dangi/ ؛ ب) ←* ؛ س) سرپر /sar-por/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ *قص)* ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) سرپور /sar -pur/ ؛

سرپسّی/sar passi/ (ا.مص) : پس گردنی .

ع) ←* ؛

سر-پک/sar-pək/ (ص.مر) : ۱. گردویی که از آن به عنوان تیله استفاده شود . ۲. در کتول به دام گفته می شود . نک : ارتم - آغوزنکه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

سرپل/sar-pəl/ (ا.مر) : چوبی در کارگاه پارچه بافی سنتّی.

با) ←* ؛

سرپلوان/sar paləvān/ (ص.مر) : سرپهلوان .

اغر) ←* ؛ ب) سرپلون /sar-paləvon/ ؛ ق) سرپهلون /sar pahlevon/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) سرپهلوون /sar pahləvun/ ؛ ت) سرپلوان /sar paləvān/ ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) سرپالوون /sar-pālovan/ ؛

سرپنجه/sar-panjə/ (ق/ا.مر) : ۱. دفعه - بار - مرتبه . ۲. انگشتان .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) پنجی /panji/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

سر-پنوبیتن/sar pənobaytan/ (مص.مر) : به هم پیچیدن – درهم تنیدن .
ن) ←* ؛

سر-پوس/sar-pus/ (ا.مر) : ۱. پوست سر. ۲. آثـار – ردّپـا . ۳. کنایه از: دارایی، توان و وجود .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرپوست /sar-pust/ ؛ ق) ←* ؛ ن) سـروپـوس /saro-pus/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) سرپـوس /sarepus/ ؛ |ک) ←* ؛

سر-پوش/sar-puš/ (ا.آ) : سرپوش دیگ و قابلمه . نـک : دی سر .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سرهزن-دسر /dəsar-sar hozən/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

سرپیچه هادان/sar pičə hādān/ (مص.مـر) : سـردواندن- امروز و فردا کردن .
ع) ←* ؛

سرت/sarat/ (ا) : توکا – نام پرنده ای با نام لاتیـن toxine . نک : آقاتیکا – اسیوگردن .
ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سرت /sarət/ ؛ |ک) ←* ؛

سرتا/sar tā/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهار دانگه ی هزار جریبی ساری .

سرتا/sar-tā/ (ا.مر) : ۱. طنابی که روی سـر بـافنده آویـزان است و به رقّاصک وصل شود . ۲. نخی که برای بستن کیسه به کار رود .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سرتاب/sartāb/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستای میـخ ساز نوشهر .

سرتابنو/saro-tā-bəno/ (ق.مک) : از بالا تا پایین .
اغـر) ←* ؛ س) سـرتابن /sar-tā-bən/ ؛ ق) سـرتابن /sartāben/ ؛ ع) ←(س) ؛ قـص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ |ک) جوروجیر /joro-jir/ ؛

سرتاس/sar-tās/ (ا.مر) : وسیله ای برای نمونه برداری یا خرده فروشی غلّات و حبوبات – نوعی پیمانه .
ب) ←* ؛

سرتاسری/sar-tā-sari/ (ا.مر) : نوعی پیراهن .
آ) ←* ؛

سرتاش/sar tāš/ (ص.مر) : کنایه از: زن بی حیا – زن بـی آزرم . نک : بوسّه قنات .
اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سرتاق/sartāq/ (ا.مک/ا.مر) : ۱. روستایی از توابـع بنـدرگز . ۲. تاق بالایی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

سرتاقه لی/sartā-qe-li/ (ا.مر) : ۱. حلقه‌ی افسار گردن بـرّه و گوساله . ۲. دریافت برّه و گوساله باتوجّه به یاریگری بنوازی یا بنه بازی مرسوم در بین اهـالی بومـی البرز شمالی که به واسطه‌ی آن دریافت کننده‌ها این امکـان را می یابند تا زمینه های ازدیاد و پرورش دام برایشـان فراهم آید .
ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرتاکرات/sar tākarāt/ (ا.مک) : از توابع دهستان نشـتای عبّاس آباد .

سر-تالار-شرقی/sar-tālārə-šarqi/ (ا.مک) : نام مرتعـی در آمل .

سرتئی/sartaei/ (ق/ا.مص) : ۱. نیم نگاه . ۲. سرک کشیدن – دزدانه نگاه کردن . ۳. شرمندگی .
اغر) ←* ؛ ق) سـرتالی /sartāli/ ؛ ن) ←* ؛ ع) سـردیی /sar dai/ ؛

سرتب/sar-tab/ : ۱. سکندری . ۲. سیلی – توسری.
اغر) ۱.←* ، ۲. سرتبخ /sar-tabox/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سرسم /sarə sem/ ؛ ت) سرسـان /sarə sān/ ؛

سرتب بردن/sar-tab-bordən/ (مص.مر) : ۱. تپق بـا پـا – با سر فرود آمدن . ۲. تنبیه کردن – توسری زدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرتو بوردن /sar-to-burdən/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ع) سرسم بیردن /sarə-sembeyardan/ ؛ ت) سرسان نشن /sare sān šeən/ ؛

سر-تب-بزوئن/sar-tab-bazuan/ (مص.مر) : تو سری زدن . **نک** : تب بزوئن .

آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

سرتب بزوئن/sar-tab-bazuən/ (مص.مر) : **نک** : چپندر .

س) ←** ؛ آ) ←** ؛

سرتپخ/sar-tapox/ (ا.مر) : سکندری- برخورد با پا یا مانعی که سبب زمین خوردن شخص گردد .

اغر) ۱.←** ، ۲. سرتپق /sar tapoq/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ ع) سرسم /sarə səm/ ؛ ت) سرسان /sarəsān/ ؛

سرتپ سلی/sar-tap-seli/ (ا.مر/ا.مص) : توی سری – زدن پس گردنی . **نک** : سرتب.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. سرتب /sar tab/ ؛ ع) سرسم /sarə sem/ ؛ ت) سرسان /sarə sān/ ؛

سرتپی/sartapi/ (ا.مر) : مچاله شده‌ی پارچه که جهت حمل بار برسر گذارند .

اغر) سرکاتی /sar-kāti/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سرکتی /sar-keti/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سرپتی /sar pəti/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ت) سرپته /sar petə/ ؛

سرتج/sar-tej/ (ص.مر) : سرتیز- نوک تیز .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ۱.←** ، ۲. سرتیج /sar tij/ ؛ ت) ←** ؛ آک) سرتیج /sar-tij/ ؛

سرتخت/sar taxt/ (ص.مر) : کسانی که در نمایش تعزیه بر روی تخت نشسته و به اجرای نقش بپردازند. سر تخت خوان‌ها معمولاً دارای بالاترین پست‌های سیاسی هستند، مانند: شاهان، خلفا و والیان . **نک** : سرتخت خوان .

سرتخته/sar taxtə/ (ا.مک) : منطقه ای شیب دار در درازنوی کردکوی .

سرتراش/sar-tərāš/ (ص.فا) : ۱. کنایه از: زبان باز و حیله‌گر-حقه باز . ۲. سلمانی – آرایش گر .

اغر) ←** ؛ ب) سرتاش /sar – tāš/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) ←** ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ب) ؛

سرتریک/sar tərik/ (ا.مر) : خنده با صدای بلند – قهقهه .

سرتریک هادائن/sartərik hādāan/ (مص.مر) : قهقهه سردادن .

ن) ←** ؛

سرت سی آغایی/sərət-si-āqāyi/ (ا.مک) : روستایی از دهستان خوش رودپی بابل .

سرتک/sar-tək/ (ا.مک) : ۱. قلعه ایست در شبه جزیره‌ی میان کاله . ۲. نام محلّی در ولوپی سواد کوه .

سرتلار/sar-telār/ منزل‌گاه و استتگاه دامی در جنگل یا کوهستان که در بالا دست سایر تلارها واقع شده باشد. **نک** : تلار .

ب) ←** ؛

سرتلاسه/sar-telāse/ : **نک** : تپخ .

سرتنا/sar-tənā/ (ا.مر) : از وسایل بافندگی سنّتی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ اشر) ←** ؛

سرتنگه/sar tangə/ (ا.مک) : از توابع دهستان خانقاه پی قائم شهر .

سرتو/sartu/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. سرزنش – شماتت . ۲. تاب دادن سر . ۳. تکان دادن آرام ماست برای روغن گیری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سرتو /sar-to/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. سرکو /sarku/ ؛ ع) سراکو /sarāku/ ؛ ت) سرتودئن /sartowdaan/ ؛ اشر) سرتوئه /sar-toə/ ؛

سرتوره/sar-turə/ (ا) : توبره .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) توره / turə/ ؛ ق) توره /rure/ ؛ آ) ←** ؛ ع) توره /torə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) سرتوبره /sar-tubrə/ ؛

سرتوک/sar tuk/ (ا.مر) : باد زمستانی جنوب غربی که غالباً سردی برف ارتفاعات البرز را به جلگه می آورد.

ع) ←** ؛

سرتوکاردن/sartu-kārdən/ (مص.مر) : سرزنش کردن – شماتت کردن .

اغر) ←** ؛ ب) سرتو هکاردن /sar-tu-həkārdən/ ؛ ق)

سرتوهاکردن /sartu hākərdən/ ؛ آ) ۱. ســرتو هــاکردن /sar tuhākərdan/ ، ۲. ســرکوهاکردن /sar ku hākərdan/ ؛ ع) ســراکوهاکردن /sarāku hākordan/ ؛ آک) ســرکوفت /-sar kuft/ ؛

سرته/sar-ta/ (ص.مر) : وارونه – واژگونه . **نک** : سربن.

اغــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سرته /sareta/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(ع) ؛

ســرته-بوینــن/sar-ta-bavian/ (مــص.مــر) : ۱. کنایــه از: استفراغ و اسهال داشتن . ۲. ســرازیر شــدن – واژگون شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سروته بین /sarotah bayen/ ؛ آ) سرته بیّن /sartabayyan/ ؛ ع) سرته ببین /sar tahbabeyan/ ؛ ت) سرته بئن /sareta baan/ ؛ اشر) سروت هــابیین /-sar o-ta-hābiyən/ ؛

سرته کین ته/sar-ta-kin-ta/ (ا.مص) : بالا و پــایین رفتــن به هنگام گلاویز شدن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ت) سربنشئن /sarəbənaŝeən/ ؛

ســرتهی/sartahi/ (ص.نــســ/ا.مـــص) : ۱. واژگون . ۲. شرمندگی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) سرته /sare ta/ ؛ اشر) ←* ؛

سرتیر/sar tir/ (ص.مر) : ۱. سرمنشأ و محــرّک اصلی . ۲. سریع .

اغــر) ←* ؛ س) ←* ؛ قــص) ←* ؛ ت) ســرگتّــر /sargattar/ ؛

سرتیر/sar tir/ (ا.مر) : ۱. تیر وسط اتاق که زیر پلور گذاشته شــود . ۲. ســتون حمّــال . **نــک** : چــار-نــال – اشکمیر.پلور.

اغــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سرتیر بمان/sarə tir bomān/ (مص.مر) : ۱. هدف تیر قــرار گرفتن . ۲. در تیررس بودن .

ع) ←* ؛

سرتیل دوس/sar-til-davəs/ (ش.ج/ق.حا) : ۱. نوعی نفرین است . ۲. کنایه از: با عجله و اضطراب رفتن .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) بیربه کوتی /bir bə kuti/ ؛ قص) سرتیربزه /sar-tir-bazə/ ؛

سرج/serj/ (ص) : بخشی از زمین کشاورزی که با شــن و سنگ توأم است. .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سرج/seraj/ (ا) : ۱. کشک . ۲. قره قروت . **نک** : بینو .

ق) ←* ؛ ع) سرج /serj/ ؛ ت) ←* ؛ آک) سرج /sarj/ ؛

سرجار/sarjār/ (ا.مــک) : امــام زاده ای در کنــار روســتایی مخروبه به همین نام در کوهپر نوشهر .

سرجار کوهپر/sar-jār-kuh-par/ (ا.مک) : نام دهکــده ای در حومه ی کجور .

سرج پشت/sar je pošt/ (ا.مک) : از توابع دهستان دو هزار تنکابن .

سرجر/sar-jer/ (ا.مر) : سرازیر – سرازیری – شیب .

اغر) ســرازر /sarā zer/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ســــــراجیری /sarājiri/ ؛ قــــص) ←* ؛ ت) سرجیر /sarejir/ ؛ اشر) سرزر /sar-zer/ ؛ آک) ←(ت) ؛

سرجراینگه/sar jər ingə/ (ص.مر) : سربه زیر – کسی کــه خجول و سر به زیر است. .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ســرجیرانگت /sar jir enget/ ؛ ت) سرجیرانگته /sar jirengetə/ ؛

ســر-جــر-بویــن/sar-jer-baviyən/ (مــص.مــر) : ســرازیر شدن– پایین رفتن . **نک** : جرهکتن .

اغــر) ســـــرازربوئن /sarāzer-baviən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ســـرجربیّن /sar-jer-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ســرجربیّن /sar jer bayyan/ ؛ ع) ســراجیر-ببیین /sarājir-babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ســر-جــیر-بئــن /sar-jir-baan/ ؛ اشــر) سرزیرهابیین /sar-zir-hābiyən/ ؛ آک) سراجیر بــون /-sarā jir-bon/ ؛

سرجردینگوئن/sar-jer-dinguan/ (مص.مر) : ۱. صرف نظر کردن – سکوت کردن . ۲. سر درلاک خود فرو بردن . ۳. پایین انداختن سر .

ب) سر-ره-جردینگئن /sar-rə-jer-dingoən/ ؛ س)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سـرجردینگوئن /sar-jer-dinguən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ← * ؛ ع) سـرجیربنگتن /sarə-jir-bengətan/ ؛ قـص) ← * ؛ ت) سـرجیرانگتن /sar jirəngəten/ ؛ آک) ویلّـاگودن /-villā-gudan/ ؛

سرجری/sar jəri/ (ص.نس) : زمین شیب دار – سراشـیبی تند . **نک** : تابر .

اغر) سـرازری /sarāzeri/ ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ *با)* ← * ؛ آ) ← * ؛ع) سـراجیری /sarājiri/ ؛ *قـص)* ← * ؛ ت) سـرجیری /sarejiri/ ؛ *اشـر)* سـرزری /sar-zeri/ ؛ آک) سرجیری /sar-jiri/ ؛

سرج سـرا/sərjesərā/ (ا.مـک) : مرتعـی است در اطـراف تنکابن .

سرجم/sar jam/ : همه –کلّیه .

س) ← * ؛ع) ← * ؛

سرجم ببـردن/sar-jam-babordan/ (مـص.مـر) : احـترام کردن .

قص) ← * ؛

سرج مول/sarjamul/ (ا.مر) : آبی که از قره قـروت پختـه به دست آید.

ن) ← * ؛

سرجمه/sar-jome/ (ا.مر) : پوشاک رویی – جامه‌ی رویی.

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛

سرجو/sərjo/ (ا.مر) : آب قره قروت .

ن) ← * ؛

سرجور/sar-jor/ : سربالایی .

ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) سـرجور /sar jur/ ؛ع) سـراجر /sarājor/ ؛ ت) سرجار /sarjār/ ؛ آک) ← * ؛

سرجور/sar jur/ (ا.مص) : برانداز کردن . **نک** : انّا و رانّا .

آ) ← * ؛

سرجوری/sar juri/ (ا.مر) : سربالایی .

ق) ← * ؛ ن) ← * ؛ع) سراجری /sarājori/ ؛ آک) ← * ؛

سرجوش/sar-juš/ (ا.مر) : نخستین جوش زدن دیـگ بـار گذاشته شده– دیگی که آبش تازه جوش آمده باشد .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ *با)* ← * ؛ آ) ← * ؛ع) ← * ؛ آک) ← * ؛

سرجمه

سر-جه-په-بییتن/sar-je-pe-bayitən/ (مص.مـر) : از سـر خود رفع کردن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) سـرجابیتن /sarejā baytən/ ؛ ت) سـرجیرخل هکـردن /sare jir xal hakərdən/ ؛ *اشـر)* سرجه بییتن /sare-jə-bayitən/ ؛

سرجه-کلا/sarjə-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان بند پـی بابل .

سرجه کله/serjə kələ/ (ش.ج) : نوعی نفرین .

با) ← * ؛

سرجیرانگتی/sar jir engətay/ (ا.مص) : سر به زیر داشـتن از روی رندی .

ع) ← * ؛

سرجیف/sar jif/ (ا.مر) : جیب بالایی– جیب رویی.

ن) ← * ؛

سرجینگ/sarjing/ (ا.مص) : کوبیدن برنج .
آ) ←* ؛

سرچ/sərč/ (ص) : ۱. آب بسیار کثیف . ۲. لزج . ۳. آب تند و تیز و بسیار سرد .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *اشر)* سرج /serj/ ؛

سر-چر/sar-čar/ (ا.مص/ص.فا) : ۱. خوردن بالای علف به وسیله ی حیوان . ۲. چیره و مسلّط .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سر-چراغی/sar-čərāqi/ (ا.مر) : اولّین پولی که کسبه در سر شب و بعد از روشن شدن چراغ گیرند و آن را مبارک و پر برکت دانند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرچراغی /sar-čerāqi/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) ←* ؛

سرچرخ/sar-čarx/ (ص.مر) : کسی که سرش گیج رود .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

سر-چرخ-کین-چرخ/sar-čarx-kin-čarx/ (ا.مص) : سرگشتگی - گیجی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرچرخ کینگ چرخ /-sar-čarx king-čarx/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سر-چشم/sar-češm/ (ا.مر) : دید کافی-کنایه از: بینایی.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرچش /sar-češ/ ؛ ق) سرچش /sarčəš/ ؛ آ) ←(ق) ؛ *قص)* ←(س) ؛ *اشر)* ←* ؛

سرچشمه/sar-češmə/ (ا.مک) : چشمه ای در روستای یخکش بهشهر .

سرچشمه/sarčešmə/ (ا.مک) : از توابع دهستان کوهستان غرب چالوس .

سرچشمه/sar-čəšmə/ (ا.مک) : ۱. نام مرتعی در آمل . ۲. محلّه ای درگرگان .

سرچشم هایتن/sare češm hāytan/ (مص.مر) : اعتنا و توجّه خاص به چیزی داشتن .
ع) ←* ؛

سر-چکل/sar-čekəl/ ۱. بالاترین نقطه‌ی صخره و پرتگاه. ۲. برنج بوجار شده و مرغوب.
ع) ←* ؛

سر-چل-بوک/sar-čal-buk/ (ا.مص) : بدنامی .
ق) ←* ؛

سر-چلّه/sar-čellə/ (ا.مر) : ۱. شاخه ی بزرگ درخت که از آن هیزم گیرند . ۲. شاخه‌ی بالایی درخت . نک : انگل .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سرچله /sar čələ/ ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) چکله /čakalə/ ؛

سر-چم/sar-čam/ (ا.مر) : ۱. قلق - لم . ۲. شرایط مناسب - شرایط مناسب جهت کاربرد فن در کشتی و سایر امور. نک : چم.
اغر) ۱.←* ، ۲. چم /čam/ ؛ ب) ←* ؛ س) چم /čam/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سرچم /sare čam/ ؛ *اشر)* چم /čam/ ؛

سرچم بیردن/sarə-čam-beyardan/ (مص.مر) : وضعیّت مناسب جهت استفاده از فنّ برای مغلوب کردن حریف در کشتی .
ع) ←* ؛

سر-چمن /sore-čamən/ (ا.مک) : ۱. چمن ساور . ۲. منطقه ای در جنوب ارتفاعات بالاجادّه‌ی کردکوی که با استان سمنان هم مرز است. . نک : چمند سابر .
اغر) ←* ؛

سر-چنک/sar-čenek/ (ا.مر) : گیره‌ی چارقد زنان شامل دو عدد سکّه‌ی نقره‌ای بوده و به وسیله‌ی زنجیری به هم متصّل بوده است. در دو سر سکّه‌ها دو زایده‌ی نوک تیز وجود داشته که در دو طرف چپ و راست سر در چارقد تعبیه می‌شده است.
ق) سرچنگک /sarčangek/ ؛ با) ←* ؛

سر-چنگوم/sar-čəngum/ (ا.مر) : از اجزای گاو آهن.
ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

سر-چو/sar-čo/ (ا.مص/ص.مر) : ۱. کتک مفصّل خوردن . ۲. آب کثیف .
اغر) سرچو /sər-čo/ ؛ ب) ←* ؛ س) سرچو /sar-ču/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سرچو/sarču/ (ا.مر) : چوبی برای پوشش سقف .
آ) ←** ؛ ن) ←** ؛
سر-چو-چین/sar čučin/ (ا.مر) : چوب نیم سوخته ی اصلی اجاق .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛
سر-چویی/sar-čuyi/ : **نک** : دوش-کاج .
اشر) ۱.←** ، ۲. سرتوئری /sar-toari/ ؛
سر-چه/sər-čə/ (ص.مر) : کوتاه قد-برای تحقیر نیز به کار می رود .
اشر) ←** ؛
سرچی/sar-či/ (ا.مص) : انهدام خارها و بوته های مزاحم پیش از درو و جمع آوری محصول .
سرحرف/sarə harf/ (ا.مص) : سخن گویی - سرحرف آمدن .
آ) ←** ؛ع) ←** ؛
سرحرف بمان/sarə harf bomān/ (مص.مر) : کنایه از: سرسخن را باز کردن .
ب) حرف بیموئن /harf-biyamuən/ ؛ع) ←** ؛
سرحرف هاکردن/sarə harf hākordan/ (مص.مر) : باب سخن آغاز نمودن .
ب) حرف دینگوئن /harf-dinyuən/ ؛ع) ←** ؛
سر-حموم/sar-hamum/ (امک) : از توابع دهستان بابلسر بابل .
سرخ/sərx/ (ص) : ۱. سرخ . ۲. گوسفندی به رنگ زرد مایل به سرخ . **نک** : آل .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) سرخ /serx/ ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) سرخ /sorx/ ؛ اشر) ←(ن) ؛ آک) ←(ت) ؛ پ) سخر /suxor/ ؛ او) سوخر / suxra/ ؛
سرخ-آباد/serx-ābāb/ (ا.مک) : نام محلّی در حوزه‌ی خانقاه پی قائم شهر .
سرخاب/sarxāb/ (ا.مک) : از دهات بار فروش بابل .
سرخاب/sərx āb/ (ا) : ۱. سرخاب . ۲. گیاهی با میوه‌ای شبیه خوشه‌ی انگور - میوه‌ی پلم . **نک** : پلم.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) سرخاب /sorxāb/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) سرخ اُ /sərx- o/ ؛
سر-خاجه/sar xājə/ (ا.مک) : محلّه ای در گرگان .
سر-خاد/sar-xād/ (ص.مر) : بی اجازه - خود سرانه . **نک** : خادئه خادَه .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) سرخد /sarexod/ ؛ آ) سر-خد /sar-xəd/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←(ق) ؛ اشر) ←** ؛ آک) سرخود /sar-xud/ ؛
سر-خارد/ser-xārd/ (ص.مر) : آن که طبعی دارد .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) سربخرد /serbaxerd/ ؛
سرخاشکام/sar xāškām/ (ا.مر) : زراعتی که هوای گرم به آن صدمه زند .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛
سرخان/serxān/ (ا) : ۱. اسب سفید . ۲. نام اسب یا قاطر حنایی رنگ .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛
سرخ انجیلی/sərxanjili/ (ا.مر) : بوته ی کوچکی که در مناطق کوهستانی البرز شرقی روید و میوه‌ی آن همانند آلبالو و خوراکی است. .
آ) ←** ؛
سرخانی/sar xāni/ (ا.مص) : سحر خوانی .
اغر) ←** ؛ ب) سِرخنی /sar-xoni/ ؛ ق) سحر خونّی /sahar xunni/ ؛ آ) سرخونی /sar xuni/ ؛ع) سحر خنی /sahar xoni/ ؛ قص) سحر خونی /sahr-xuni/ ؛ ت) سحر خانی /sahar-xāni/ ؛ اشر) ←** ؛
سرخ باد/sərxə-bād/ (ا.مر) : تاولی که اطراف آن سرخ شود .
آ) ←** ؛ع) ←** ؛ اشر) ←** ؛
سرخ ببین/serx babeyan/ (مص.مر) : شرمگین شدن - برافروختن چهره از شرم .
ع) ←** ؛
سرخ بره/serxə barə/ (ص.مر) : دامی به رنگ سرخ با پیشانی سفید .

ع) ←* ؛

سرخ بینی/sərxe-bini/ (ا.مر) : میوه ی درخت انجیلو که جهت تغذیه‌ی دام استفاده شود . **نک** : انجلو .

اشر) ←* ؛

سرخ پر/sərxe-par/ (ا.مر) : برگ درخت انجیلو . نک : انجیلو .

اشر) ←* ؛

سرخ پل/sərxə-pəl/ (ا.مک) : از توابع دهستان بهرستان لاریجان آمل .

سرخ تالار/sərxə-tālār/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سرخ تش/sərxə-taš/ (ص.مر) : سرخ به مانند آتش – بسیار سرخ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سرخ چیک /serxə čik/ ؛ قص) ←* ؛ ت) سرخ چیک /sorxə-čik/ ؛ اشر) ←* ؛

سرخ چاله/sərxə-čālə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سرخ چشمه/sərxə-češmə/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در روستای سیامرگوی کتول . ۲. چشمه ای در جنوب گرگان .

سرخ چنک/sərxə-čənək/ (ا.مر) : سینه سرخ – نام پرنده ایست . **نک** : بلی بود .

اغر) سرخ سینه /sərx-sinə/ ؛ ب) سرخ دل سر /sərx-dəle-sar/ ؛ ق) ۱. ←* ، ۲. زیک /zik/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) سینه سرخی /sinə sorxey/ ؛ اشر) سرخ سین /serxe-sin/ ؛ آک) سینه سورخی /sinə-surxay/ ؛

سرخ چیک/serxə čik/ : سرخ همانند زغال افروخته .

ع) ←* ؛

سرخدار/sərxdār/ (ا.مر) : درخت جنگلی با نام علمی toxusbaccatā .

ن) ←* ؛

سرخ دشت/sərx-dašt/ (ا.مک) : از توابع دهستان بیشه‌ی بابل .

سرخ دل سر/sərx-dəl -sar/ (ا.مر) : سینه سرخ – نام پرنده ایست . **نک** : بلی بود .

اغر) سرخ سینه /sərx-sinə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) سرخ چنک /serxə čənək/ ؛ آ) سرخ چنک /sərxə čənək/ ؛ ت) سینه سرخی /sine sorxey/ ؛ اشر) سرخ سین /serxe-sin/ ؛ آک) سینه سورخی /sine surxay/ ؛

سرخ دوا/serx-e-devā/ (ا.مر) : دواگلی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) سرخ دوا /serxə davā/ ؛ قص) ←* ؛ ت) سرخ دوی /sorxə davay/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) سورخه دوای /surxə-davāy/ ؛

سرخ ده/sərx-de/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهار دانگه‌ی شهریاری بهشهر .

سرخ دیم/sərxe-dim/ (ص.مر) : صورت گل انداخته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سرخ دیم /sorxə dim/ ؛ آک) ←(ت) ؛

سرخ دین تپه/sərx-dintappə/ (ا.مک) : تپّه‌ای دست ساز و قدیمی در حوالی قره تپّه ی بهشهر .

سرخر/sarə xor/ (ش.ج) : زنی که چندین شوی را از دست داده و زنده مانده باشد – نوزادی که با تولدّش پدرش نیز مرده باشد– نوعی نفرین .

ب) سرخار /sar-xār/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ ع) ←*

سرخ زرک/sərxe zarək/ (ا.مر) : نوعی برنج نامرغوب که رنگش به سرخی زند .

با) ←* ؛

سرخس/sar xos/ (ا.مر) : نوعی شیرینی محلی خانگی .

با) ←* ؛ ع) ←* ؛

سرخس/sar xəs/ (ا.مر) : فنّی در کشتی .

ن) ←* ؛

سرخ سرخی/sərx sərxi/ (ا.مص) : به سرخی گراییدن .

ن) ←* ؛

سرخ سل/serxə sel/ : گاوی سرخ رنگ که نواری سپید از گردن تا دم دارد .

ع) ←* ؛

سرخ سوت/sərxe-sut/ (ا.مر) : بیماری بوته‌ی پنبه که

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

برگ‌های آن قرمز رنگ شده و گیاه از ریشه بخشکد.

اغر) ← * ؛

سرخسی/saraxsi/ (ا) : نوعی بذر گندم آبی با دانه‌های درشت و مرغوب .

ن) ← * ؛

سرخ سینه/sərxe-sinə/ (ا.مر) : سینه سرخ – نام پرنده ایست . **نک** : بلی بود .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ ۲) سرخ چنک /sərxə čənək/ ؛ ت) سینه سرخی /sinə sorxey/ ؛ اشر) ۱. سرخه سینه /sərxə-sinə/ ، ۲. سرخ سین /sərxə-sin/ ؛ اک) ←(ت) ؛

سرخ سینه

سرخ شاهاک/sərxə-šāhāk/ (ا.مر) : نوعی برنج بومی سرخ رنگ .

با) ← * ؛

سرخشت بشین/sarə xešt bašeyan/ (مص.مر) : مردن به هنگام زایمان .

ع) ← * ؛

سرخ غار/sərxe-qār/ (ا.مک) : غاری است در دامنه‌ی کوه لی پشت سوادکوه . **نک** : لی پشت .

سرخک/sərxək/ (ا) : نوعی برنج بومی .

ق) ← * ؛

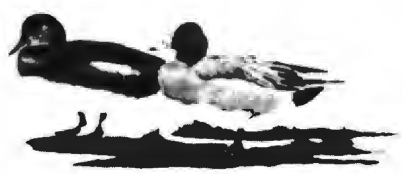
سرخک/sərxak/ (ا.مک) : نام مرتعی در نور .

سرخ کار/sərx-kār/ (ص.مر) : گوسفندی سرخ‌رنگ با گوش‌های تیز .

اغر) ← * ؛

سرخ کلا/sərxe-kəlā/ (ا.مر) : گیلار – نام پرنده‌ای است. نوعی مرغابی که به خاطر کاکل سرخ فامش سرخ کلا یعنی کلاه سرخ لقب یافته است . ۲. از توابع دهستان لاله آباد بابل . ۳. از توابع دهستان اسفیورد شوراب ساری . ۴. از توابع دهستان زیرآب و لفور سوادکوه . **نک** : گیلار.

ع) ← * ؛

سرخ کلا

سرخ کلا تپه/serx-kəlā-tappə/ (ا.مک) : از توابع دهستان زیر آب سوادکوه .

سرخ گریوه/sərx-gərivə/ (ا.مک) : ازتوابع دهستان چهاردانگه‌ی هزار جریب ساری . **نک** : سرخ گربه.

سرخ لا/serxe-lā/ (ا.مر) : پارچه ای قرمز رنگ که بر سر عروس اندازند .

با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛

سرخ مولایی/sarx mavlāi/ (ا.مر) : نوعی برنج بومی .

ن) ← * ؛

سرخن/sorxon/ (ص) : اسب سرخ رنگ .

ب) سرخون /sərxon/ ؛ ع) ← * ؛

سرخن کلاته/sorxan-kəlātə/ (ا.مک) : روستایی در شرق

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

گرگان .

سرخنه/sər-xənə/ : گیاهی بتّه مانند که برگ‌هایش انبوه و در سطح زمین پراکنده شود .

سرخو/sarxu/ (ا.مک) : از روستاهای کوهسار فندرسک استار آباد .

سرخو/sərxo/ (ا.مک) : چشمه ای در کوه‌های جنوبی روستای خلیل محلّه بهشهر .

سرخو/sar-xo/ (ا.مر) : خواب کوتاه - قیلوله . نک : خنیاره - خچک .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* سرخو /ser xu/ ؛ *ت)* سرخو /sar-xow/ ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* چورت /čurt/ ؛

سرخ وا/sərxə vā/ : از بیماری‌های گوسفند .

آ) ←* ؛

سرخ وازیک/sərx vāziyak/ (ا.مک) : مرتعی در نور .

سرخو بزئن/sarxo-bazoən/ (مص.مر) : به خواب اندک فرو رفتن - چرت زدن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* خوچک بزوئن /xučək bazuən/ ؛ *قص)* سرخوبزوئن /sar-xo - bazuan/ ؛ *ت)* سرخوزئن /sarxow-zaan/ ؛ *اشر)* ←* ؛

سرخوتن/ sar-xotən/ : با همه‌ی سنگینی و فشار بر سر کسی هوار شدن .

آ) ←* ؛

سرخ ولک/sərxe-valek/ (ا.مر) : ولیک سرخ - از تیره ی گل سرخ و از گونه ی زالزالک وحشی که نوع دیگرش سیاه ولیک است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سرخه ولیک /serxə valik/ ؛ *ق)* ←*(س)* ؛ *آ)* سرخ ولیک /sərxə valik/ ؛ *ع)* ۱.←* ، ۲. گوزن ولیک /guzənə valik/ ؛ *ت)* سرخ کرچل /sorxə karčəl/ ؛ *اشر)* ←* ؛

سرخ ولیک/sərxə-valik/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

ق) ←* ؛

سرخ ولیک/serxə-valik/ (ا.مر) : زالزالک خودرو .

با) ← ؛ *ع)* ۱.← ، ۲. گوزنی ولیک /guzenə valik/ ؛

سرخ هاکردن/sərx-hākordan/ (مص.مر) : ۱. سرخ کردن - برشته کردن . ۲. کنایه از: کسی را با گلوله مورد اصابت قرار دادن . نک : بوریشتن .

اغر) سرخ هکاردن /sərx həkārdən/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* سرخ هاکردن /sərx-hākerdən/ ؛ *آ)* سرخ هکردن /sərx hakərdan/ ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* سرخ هکردن /sorx hakərdən/ ؛ *اشر)* سرخ هاکئردن /sərx-hākoərdan/ ؛ *آک)* سورخاگودن /surxā gudan/ ؛

سرخه تش/serxə taš/ : کنایه از: آخرین حدّ گداختگی .

ب) ←* ؛ *ق)* ←* ؛

سرخه چنک/sərxə-čənək/ (ا.مر) : پرنده ی سینه سرخ . نک : بلی بود .

ق) ۱.←* ، ۲. زیک /zik/ ؛ *آ)* ←* ؛ *اشر)* سرخه سینه /serxə -sinə/ ؛

سرخه دار/sərxə-dār/ (ا.مر) : سرخدار - از تیره ی مخروطیان و از رده‌ی بازدانگان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* سردار /sardār/ ؛ *ع)* ←* ؛ *اشر)* سخدار /soxdār/ ؛

سرخه-داز/sərxə-dāz/ (ا.مر) : نوعی شالی .

اغر) ←* ؛ *ق)* سردار /sardār/ ؛ *ع)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

سرخه درّه/sərxə-darrə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سرخه سینه/sərxe-sinə/ (ا.مر) : پرنده‌ی سینه سرخ .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ۱.←* ، ۲. زیک /zik/ ؛ *آ)* سرخ چنک /sərxə čənək/ ؛ *ت)* سینه سرخی /sinə-sorxəy/ ؛ *اشر)* سرخه سین / /sərxe-sin ؛

سرخ هلی/serxə hali/ (ا.مر) : آلوچه‌ی خودرو و جنگلی که سرخ رنگ است .

با) ←* ؛

سرد/sard/ (ص) : سرد - سرما . نک : چاو .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

سردآبرود/sard-ābrud/ (ا.مک) : از توابع دهستان کلارستاق چالوس .

سردابه/sardābə/ (ا) : ۱. سردابه . ۲. انبار زیرزمینی و

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

مورّب کـه در گذشـته در آن آب و غـذا می‌نـهادند تـا خنک بماند .

اغر) ۱. سر دبه /sardobə/ ، ۲. سردفه /sardofə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) سرد خنـه /sard-xənə/ ؛ اشر) ←* ؛

سردار/sor-dār/ (ا.مر) : درخـت سـرو – سـرخ دار بـا نـام علمی baccata–taxas .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. سوردار /sur dār/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(اغر) ؛

سردار/sardār/ (ص.مر) : گاو پرشیر . **نک** : تل – وار .

ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سردار بیت/sordār bayt/ (ا.مک) : مرتعی است در اطـراف تنکابن .

سردار سره/sardār səre/ (ا.مک) : نـام مرتعـی در پرتـاس سواد کوه .

سرداری/sardāri/ (ا) : نوعی برنج بومی .

ق) ←* ؛

سرداشت هاکرده/sar dāšt-hākərdən/ (مص.مـر) : بخـور دادن با کدو یا کلوخ .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

سرداغ/sardāq/ (ا.مک) : قلّه ای در منطقـه‌ی کوهسـتان غرب چالوس .

ن) ←* ؛

سرد انگور/sard-angur/ (ا.مر) : انگور دیررس – گونـه ای انگور دانه درشت که در مهر ماه قابل خـوردن شـو د . **نک** : چا انگور .

اغر) ←* ؛ ب) سرد انگور /sardə-angur/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) سرد انگیـر /sard-angir/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(ب) ؛ آک) ←(ب) ؛

سرد او/sard-u/ (ا.مر) : آب سرد . **نک** : بچا او .

اغر) سـرد – او /sard-o/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) سرد او /sard - ow/ ؛ اشر) اُ سـرد /o-sard/ ؛ آک) ←(ت) ؛

سرد بر/sarde bar/ (ص.مر) : شیری که دیر به کره تبدیل شود .

آ) ←* ؛

سردبنج/sardə benj/ (ص.مر) : برنج دیر رس .

اغر) سرده دانه /sardə-dānə/ ؛

سرد پئیز/sarde-paeiz/ (ا.مر) : نیمه ی دوّم فصل پاییز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) سرد پیز /sardə payz/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سرد پلا/sarde-pəlā/ (ا.مر) : کته ی سرد . **نک** : چاپلا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. بچاپلا /bəcā pəlā/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ۱.←* ، ۲. چـاپـلا /cāpelā/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) سرد پلا / sardə pəlā/ ؛ اشر) سرد پلو /sarde-pelu/ ؛ | ک) سرد پلا /sardə-palā/ ؛

سرد تارم/sard tāram/ (ص.مـر) : نوعـی برنـج تـارم کـه دیررس باشد .

ن) ←* ؛

سردچی/sardə ci/ : چـیز سـرد . کنایـه از: نوشـیدنی‌های خنک.

اغر) ۱.←* ، ۲. سرد هچی /sard-həci/ ؛ ع) ←* ؛

سرد خونی/sardə-xuni/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سرد دمپختی/sarde-dampoxti/ (ا.مر) : ۱. پلوی سـرد . ۲. کته . **نک** : چپلا .

اغر) ←* ؛ ع) چاپلا /cāpelā/ ؛

سردر/sar-dar/ (ا.مر) : بالای در . **نک** : در اسمون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

سردرآردن/sar-dar-ārdən/ (مـص.مـر) : نـک : جیـک و ماجیک .

ت) ←* ؛

سردربیردن/sar dar beyardan/ (مص. مر) : ۱. تولیـد مثـل کردن . ۲. از اقران و امثـال پیشـی گرفتـن – قـابلیت رقابت و همسری با دیگران .

اغر) سردر بیاردن /sar dar beyārdən/ ؛ ع) ←* ؛

سردرختی/sar-dəraxti/ (ا.مـر) : کنایـه از: میـوه جـات – سردرختی . **نک** : حاصلات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سردرکه/sar darke/ : از بالا به سمت پایین .

ق) سردرمه /sardarmə/ ؛ع) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛

سردرمه وا/sar darme vā/ (ا.مر) : بادی که از جنوب البرز بوزد.

ع) سرتوک /sar tuk/ ؛

سر دروازه/sar-darvāzə/ (ا.مر) : سر دروازه – بالای دروازه . **نک** : دروازه سر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) دروازه سر /dervāze sar/ ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سردره/sardare/ : راه شیب دار از بالا به پایین . **نک** : سر درمه .

ن) ←* ؛

سردری/sar dari/ : ۱. از بالا به پایین . ۲. چارچوب بالای در .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

سردری بن دری/sardari ben dari/ (ا.مص) : اسهال و استفراغ .

اغر) سررِزبن رز /sar-rez-bən -rez/ ؛ ب) سروری بن وری /sar vari-bən-vari/ ؛ع) ←* ؛

سر دس/sar das/ (ا.مر) : فنّی در کشتی که کشتی گیر حریف را رویِ دست بلند کند .

ن) ←* ؛

سر دس بکشیین/sar-das-bakəšiyən/ (مص.مر) : نوازش کردن . **نک** : بنواختن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سردس بکشیئن /sar-das-bakəšian/ ؛ع) سردس بکشین /sar-das-bakešeyan/ ؛

سردست/sar-dast/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. روی دست . ۲. بخشی از گوشت بدن گوسفند . ۳. کسی را دست به سر کردن . **نک** : بال سر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) سر دس /sar das/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) دس سر /dase-sar/

؛ اشر) ←* ؛

سر دست/sar-dast/ (ا.مر) :

از فنون کشتی بومی است. در این فن کشتی‌گیر چالاک‌تر ابتدا با دست راست، شال و پای چپِ حریف را از آن خود نموده و با دست چپ شال پشت حریف را می‌گیرد. سپس با قدرت طرف مقابل را از زمین کنده و روی دست هایش بلند می‌کند. در این حالت و جهت به هم ریختن تعادل حریف چند بار او را تابانده و بر زمین می زند . در چنین حالتی معمولاً پشت حریف به اصطلاح با خاک آشنا شده و در نتیجه بازنده می شود.

سردسر/sardə ser/ : سردسیر .

ع) ←* ؛

سرد سردی/sard-sardi/ (ا.مص) : به یک‌باره احساس سرما کردن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ن) ←* ؛

سردسّه/sardassə/ : سرگروه .

ن) ←* ؛

سر دسّی/sar-dassi/ (ا.مر) : آستین .

ن) ←* ؛ع) ←* ؛

سرد–کش/sard-kaš/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سوادکوه .

سرد کلیین/sardakəliyən/ (مص.مر) : ۱. هجوم آوردن جمعی و به اصطلاح بر سر کسی ریختن . ۲. شورش کردن .

ب) ←* ؛ ن) سردکلسّن /sardakələssan/ ؛ع) سربکلسّن /sar bakələssan/ ؛ ت) سرد کالئن /sardəkāleən/ ؛

سرد–ماس/sard-mās/ (ص.مر) : ۱. ناراحت –غمگین . ۲. دلخواه . **نک** : دل دماس .

ق) ←* ؛

سر–دنگوئن/sar-dengoən/ (مص.مر) : فنّی در کشتی بومی . **نک** : پشت گردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

سردو/sardo/ (ا.مک/ا.مر) : ۱. از مراتع لنگای عبّاس آباد . ۲. آب سرد .

آ) سردو /sard-u/ ؛

سر–دوج/sar-duj/ (ا.مص) : کیسه یا جوال انباشته از بار و

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

محصولات کشاورزی ـ بستن کیسه هایی که تا دهانه مملو از بار باشند.
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قـص) ←**؛ ت) ←**؛ اشـر) سر-دوز /sar-duz/ ؛ آک) سر دوج /sar-duj/ ؛

سر-دور/sar-dəvar/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سر-دوس/sar-davəs/ (ص.مف) : ۱. دربسته ـ سر بسته . ۲. کیسه یا سایر ظروفی که به صورت سربسته ارایه شوند .
اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) سردوست /sar-davəst/ ؛ آ) ←**؛ ن) سردوس /sardavas/ ؛ ع) ←**؛ قـص) ←**؛ ت) سربس /sar bas/ ؛ اشر) سر-دوسته /sar-davestə/ ؛ آک) سر دوسته /sar-davastə/ ؛

سردوی رجه/sardoye-rajə/ (ا.مـک) : واژه ای مـاخوذ از تاریخ رویان که به معنی راه صعـب العبور کوهستان سرداب رود است. .
ن) ←**؛

سرده - تیم/sardə-tim/ (ا.مر) : بذری که حاصل دیر رس دارد.
اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قـص) ←**؛ ت) سـرد تـوم /sardə tum/ ؛

سرد هلی /sardehali/ (ا.مر) : آلوچه‌ی دیر رس .
ن) ←**؛

سرده نشل/sarde-nəšel/ (ا.مـک) : منطقـه ای از منـاطق مرکزی مازندران که قلعه ای با همین نام در بالا دست آن قرار دارد.

سردی/serdi/ (ا) : نردبان .
ت) ←**؛

سردی/sardi/ (ص) : سرما .
اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قـص) ←**؛ ت) ←**؛ اشـر) ←**؛ آک) ←**؛

سردی -سر/sardi sar/ (ص) : روی هم انباشته شده .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ آ) سره سر /sarə sar/ ؛ ت) سردی -سر /serdi-sar/ ؛

سردینگوئن/sar-dinguən/ :
از فنون کشتی بومی است. پس از آغاز کشـتی، کشـتی گیـر مجری فن، دست چپ خود را از ناحیه‌ی سر به طـرف کمـر حریف برده و شال کمر او را در اختیـار مـی گیـرد. در ایـن حالت سر رقیب در زیر بازوان مجری فن قرار گرفته و با جـا به جا شدن و خالی کردن طرفِ چپ، دفعتاً و با اعمال قدرت مضاعف، رقیب به طرف چـپ پرتـاب مـی شـود . ایـن فـن موجب عدم تعادل حریف گردیده و با سر به خاک می افتد.

سردی -وردی/sardi - vardi/ (ص.مر) : روی هم .
اغر) ←**؛

سردی هاکردن/sardi hākordan/ (مص.مر) : ۱. بی مهری . ۲. از عـوارض غذاهـای سـرد چـون دل درد و جمـع شدن آب در دهن .
ع) ←**؛

سر-راست/sar-rāst/ (ص.مر) : ۱. راه مستقیم . ۲. سخن و حرف درست . ۳. آدم صادق .
اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) سـر راس /sar rās/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ۱.←(آ) ، ۲. سـر راس /sar rās/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) سر-راست /sar-rāst/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

سررجه/sar rajə/ (ا.مر) : ۱. قسمتی از کوه که دو طرف آن درّه باشد. . ۲. نوعی بیماری در سم اسب .

سر-رز-بن-رز/sar-rez-bən - rez/ (مص.مـر) : کنایـه از: اسهال و استفراغ .
ن) ←**؛ ع) سردری - بن دری /sardari bendari/ ؛ اشر) سر-رز ته رز /sar-rez-ta-rez/ ؛

سر-رشت/sar-rošt/ (ا.مر) : تله‌ی از کار افتاده .
س) ←**؛ آ) سروشت /saruŠt/ ؛ ع) بزشت /bozəšt/ ؛

سررشت بیّن/sar-rošt-bayyən/ (مص.مر) : رها شدن تلـه از ضامن .
س) ←**؛ ع) بزشتن /bozəštan/ ؛

سررف/sar raf/ (ا.مـر) : تاقچـه‌ای کـه دور تـا دور اطـاق امتداد یابد.

ن) ←** ؛

سرک/ser rək/ (ا.مص) : ۱. تراشیدن سطحی روی اشیا. ۲. وجین سطحی.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ←** ؛

سر-رو-بدیین/sar-ru-badiyən/ (مص.مر) : ۱. سرکش شدن . ۲. وقیح شدن .

اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛

سر-روزه/sar-ruzə/ (ا.مر) : مقبره - آرامگاه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) سرهوزه /sar howzə/ ؛ ت) سروزه /sarowzə/ ؛

سر-رو-هدائن/sar-ru-hədāən/ (مص.مر) : رفتاری که به وقیح شدن کسی بی انجامد .

ب) ←** ؛ اشر) ←** ؛

سره/sar-rə/ (ا.مک) : نام تنگه ایست در نزدیکی اسک از دهستان بالا لاریجان آمل .

سر-زا/sar-zā/ (ا.مص) :

سرزا طنابی است که در قسمت فوقانی دام به تور بسته شود. وقتی که صیّاد تور را به حالت صاف و مسطّح در آورده و «پل تا» را رها می‌کند تا اردک‌ها و مرغابی‌ها را به دام اندازد، سر زا با حالت ارتجاعی جمع شده و تور را به صورت کیسه ای در می آورد. این وضعیّت پرندگان را در دام محصور نموده و مانع از فرار آنان می‌شود.نک : پل تا .

سرزا/sarəzā/ (ا.مص) : تلف شدن مادر به هنگام زادن فرزند .

ع) ←** ؛

سر-زر/sar-zer/ (ص) : سرازیر . نک : سرجر .

اغر) ←** ؛ اشر) سر-زر /sare-zer/ ؛ آک) سرجیر /sar-jir/ ؛

سرزمی چال/sarzami čāl/ : مرتعی است در کوهستان تنکابن .

سر-زن/sar-zan/ (ا.ا) : درپوش - درپوش ظروف فلزی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) سرهزن /sar hozən/ ؛ قص) ←** ؛

سر-زنگ/sar-zang/ (ا.مر) : نوک استخوان گاو و گوسفند.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ اشر) ←** ؛

سر-زوان-داشتن/sar-zəvān-dāštən/ (مص.مر) : سخنور بودن .

اغر) ←** ؛ ب) سرزون داشتن /sar-zevon-dāštən/ ؛ س) ←(ب) ؛ آ) سرزوون داشتن /sar zəvun dāštan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سرزفن داشتن /sarə zofon dāštan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) سرزبون دار /sar-zabon-dār/ ؛

سرزینه/sar zinnə/ (ص.مر) : ۱. جاندار . ۲. زنده دل و با نشاط .

ع) ←** ؛

سرزینه نداشتن/sarə zinnə nedāštan/ (مص.مر) : زنده نبودن - نوعی ناسزا .

ع) ←** ؛

سر-ساب/sar-sāb/ (مص.مر) : متوجّه- هوشیار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

سرساب بیّن/sar sāb bayyan/ (مص.مر) : متوجّه شدن - آگاه شدن .

اغر) سرساب بویین /sarsāb-baviyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سرساب بیّن /sar-sāb-bayyən/ ؛ آ) ←** ؛ ن) سرساب بویین /sar sāb bavəyan/ ؛ ع) سرساب ببین /sar sāb babeyan/ ؛ قص) ←** ؛ ت) سرساب آبن /sarə sāb āban/ ؛

سر-ساب -بیین/sar-sāb-biyən/ (مص.مر) : پاییدن . نک : بپائن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سرساب بیّن /sar-sāb-bayyən/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) سرساب بویین /sar sāb bavəyan/ ؛ اشر) سر-ساب -بئن /sarə sāb baan/ ؛

سرساب هاکردن/sar sāb hākordan/ (مص.مر) : توجّه دادن کسی به چیزی .

ع) ←** ؛

سر-ساب - هکاردن/sar-sāb-həkārdən/ (مص.مر) :

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائمشهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

متوجّه کردن – آگاه کردن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سرساب هاکردن /-sar sāb hākerdən/ ؛ آ) سرساب هکردن /sar sāb hakərdan/ ؛ ن) سرساب هاکردن /sar sāb hākərdan/ ؛ ع) سرساب هاکردن /sar sāb hākordan/ ؛ قص) سرساب هاکردن /-sar-sāb hākerdan/ ؛ ت) سرساب هکردن /sarə sāb hakərdən/ ؛ اشر) سر-ساب -هاکئردن /sar-sāb-hākoərdən/ ؛

سر-سام -بییتن/sar sām baitan/ (مص.مر) : ۱. به سر درد دچار شدن . ۲. گیج شدن .
اغر) ←** ؛ ب) سرسام بییتن /sar-sām-bayitən/ ؛ س) سرسام بییتن /sar-sām - baeitən/ ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) سرسان گیتن /sarəsān gitən/ ؛ اشر) ←(س) ؛

سر-سایه/sar-sāyə/ (ا.مر) : ۱. سایه بان . ۲. پناهگاه . ۳. ارشد خانواده – حامی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سرسائه /sar-sāe/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) سینه سو /seynəsu/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

سرسبی/sarasbi/ (ص.نس) : از روی اهمال کاری را انجام دادن- سرسری – از روی بی میلی . نک : سراسبی.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) سرسری /sar-sari/ ؛

سرسخن نئوتن/sar-soxan-nautan/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: ناراحت بودن . ۲. خاموش ماندن از سر تکدّر .
اغر) ←** ؛

سرسر/sar-sar/ : بالا- قسمت فوقانی – بالاترین قسمت هر چیز .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

سرسردی/sar-sardi/ (ص.مف) : انباشته شده – روی هم قرار گرفته – فشرده شده .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) سره سر /sarə sar/ ؛ ن) ←** ؛ ت) سربه سر /sar-bə-sar/ ؛

سرّسر کتن/serrə sar katan/ (مص.مر) : پی به رازی بردن – از شیوه و روش کاری آگاه شدن .

ع) ←** ؛

سرسرو/sor soro/ (ا.مص) : سروصدا – حرف و صحبت .
ب) سرسروش /sar-səroš/ ؛ ع) ←** ؛

سرسره رگ/sar-sarə rəg/ (ا.مص/ا.آ) : ۱. تمیز کردن ناقص تهِ دیک . ۲. وسیله ای جهت تمیز کردن تهِ ظروف فلزّی .
ب) ←** ؛ آ) ←** ؛

سرسری/sar sari/ (ا.مر) : ۱. نوعی بازی ساده با کودکان که از چرخاندن و تکان سرایجاد شود . ۲. بی دقّتی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛

سر-سری-باد/ser-seri-bād/ (ا.مر) : باد آرام . نک : نرم وا .
اشر) ←** ؛

سر- سریک/sər-sərik/ (ا.مر) : ۱. جرقه . ۲. باز وبسته شدن . ۳. قطع و وصل منبع نور . نک : پزقه.سسریک-سسلیک .
اغر) ←** ؛ ب) ۱. سسریک /səsrik/ ، ۲. سسلیک /səselik/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) سو-سوک /-su suk/ ؛ ع) سیسریک /sisrik/ ؛ قص) سریک /sərik/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←** ؛

سرسسکه//sar soskə/ (ا.مر) : سنجاق سر .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) سوسکه /suskə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سسکه /soskə/ ؛ ت) ←(آ) ؛ آک) ←(آ) ؛

سرسغات هکاردن/sar-soqāt-həkārdən/ (مص.مر) : ارمغان آوردن .
ب) ←** ؛ ن) سرسوغات هاکردن /sarsoqāthākərdan/ ؛ ع) ←** ؛ قص) سرسغات بخرین /sar-soqāt-baxəreyan/ ؛ ت) سرسوغات بردن /sarə-sowqāt-bardən/ ؛ آک) سرسوغات /sarə-soqāt/ ؛

سرسلاب/sar-səlāb/ (ا.مر/ص.مر) : سر برهنه .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ن) سرباز /sarbāz/ ؛ ع) سربرنه /sar berənə/ ؛

سرسلامت با/sar-səlāmət-bā/ (ا.مص) : تسلیت گفتن-

بازماندگان مرده را مورد تعزیت قرار دادن .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ن) سرسلامت با /sar-salāmatbā/ ؛ ع) *← ؛ قص) سرسلامت با /sar-salāmat-bā/ ؛ ت) سرسلامت باد /sar-səlāmat-bād/ ؛ اشر) سر-سلامتی /sar-səlāmati/ ؛ آک) ←(ت) ؛

سر-سم/sərsəm/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سر سم/sər səm/ (ا.مر) : نوعی سبزی خودرو - پونه ی آبی .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) *← ؛ اشر) *← ؛

سرسم/sarə sem/ : ۱. سکندری . ۲. عدم تعادل اسب در اثر برخورد به مانعی و سقوط آن .
ع) *← ؛

سرسمان/sar-somān/ (ا.مر) : قسمت بالای مرز - مرز بالایی زمین .
اغر) *← ؛ ب) سرسامن /sar-sāmon/ ؛ س) سامن سر /sāman sar/ ؛ آ) سرسامون /sar sāmun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) سامن سر /sāmon sar/ ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) ←(ت) ؛

سرسم - بوردن/sarsəm-burdan/ (مص.مر) : ۱. از پشت به چیزی برخورد کردن . ۲. سکندری خوردن . نک : پینگو .
آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) سرسم بشین /sarə sem bašeyan/ ؛ ت) سرسم شئن /sarə-som-šeən/ ؛ آک) سرسوم زان /sar-sum-zān/ ؛

سرسم - بوردن/sarsəm-burdan/ (مص.مر) : تپق زدن چارپایان به ویژه اسب .
آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) سرسم بیردن /sarə sem beyardan/ ؛ ت) سرسم شئن /sarə-som-šeən/ ؛

سرسنگ/sar-sang/ (ا.مر) : سنگ گردی که در مشت جای گرفته و جهت نرم کردن و ساییدن بعضی مواد غذایی به کار رود .
ع) *← ؛

سرسنگ بن سنگ/sar-sang-bən sang/ (ا.مر) : از انواع بازی های بومی .
ب) *← ؛ آ) *← ؛

سرسنگ بنه سنگ/sar-sang-bənə-sang/ (ا.مص) : ۱. میان دو سنگ قرار گرفتن . ۲. بین دو نیرو گرفتار شدن و له گشتن .
ن) *← ؛ ع) *← ؛

سرسنگ بنه سنگ/sar-sang-bənə sang/ (ا.مر) :
نوعی بازی که در شب نشینی ها یا عروسی ها به اجرا در می آمد. در اوج همهمه و ازدحام یکی از حاضرین فریاد می‌زند: سرسنگ بنه سنگ - هفت تا لوه ... یعنی لب ها بسته شود و کسی سخنی نگوید. از این لحظه همه سکوت اختیار کرده و سعی می کنند تا با لبخند و ادا و اطوار دیگران را به سخن گفتن وادار کنند.

سرسنگین/sar-sangin/ (ص.مر) : ۱. حالت گرفتگی درونی و بی اعتنایی به افراد . ۲. رنجیده و دلتنگ .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛ آک) *← ؛

سرسو/sar-so/ (ا) : ۱. آبرفت . ۲. مواظبت . ۳. در کتول نام تپه ای است .
آ) *← ؛

سرسوابیئن/sar sevā biən/ (مص.مر) : کنایه از: هماهنگ بودن و صمیمیّت فراوان .
اغر) *← ؛ ن) سرسواوین /sar savā vəyan/ ؛ ع) سرسوابین /sar sevā beyan/ ؛ ت) سرسوابئن /sar-səvā-baan/ ؛

سرسو-بزوئن/sarsu-bazuan/ (مص.مر) : ۱. پرستش کردن . ۲. از بیمار پرستاری کردن . نک : پرسش هکاردن .
س) سرسوبزوئن /sar-su-bazuən/ ؛ آ) *← ؛

سرسومان/sar-somān/ (ا. مر) : کنایه از: مساعد بودن اوضاع مالی و خانوادگی .
اغر) *← ؛ ب) سرسامن /sar-sāmon/ ؛ س) سرسامون /sar-sāmun/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) سرسامن /sarə sāmon/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سرساامان /sarə-sāmān/ ؛ اشر) ←(ب) ؛

سر سی/sarsi/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان رامسر تنکابن.

۲. روی تپّه.

سرسی/sar-si/ (ا.مر) : کنایه از: صدر مجلس که بـه طـور معمول بزرگان و ریش سفیدان آن جا نشینند.

ب) ←* ؛ *ن)* سرکله سـی /sar kalə si/ ؛ *ع)* ۱.←* ، ۲. سرسی کا /sarsikā/ ؛

سرسیایی/sar-seyāi/ (ا.مص) : سیاهی رفتن چشم و دچـار سرگیجه شدن .

ع) ←* ؛

سرسیرا/sar-sirā/ (ا.مـک) : نـام دهکـده ای از دهسـتان بیرون بشم نوشهر .

سرسیرداغ هکـاردن/sar-sirdāq-həkārdən/ (مـص.مـر) : کنایه از: ظاهر سازی کردن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛

سر-سیکا/sar-sikā/ (ا.مر) : صدر اتاق . **نک** : بالا کلـّی .

ع) ←* ؛ *ت)* سریندان /sarindān/ ؛

سرسی لنگه/sar-si-ləngə/ (ا.مر) : ۱. روی سـتیغ . ۲. روی تپّه .

ب) ←* ؛ *س)* سره سی /sarə-si/ ؛ *ن)* سی سر /siye sar/ ؛ *ع)* ←(ن) ؛ *ت)* سوی - لنگه /suye -ləngə/ ؛ *اشر)* سر-سه - لنگا /sare-se-ləngā/ ؛

سرسینه/sar sinə/ (ا.مر) : بخش فوقانی بدن .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـــا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

سرسـینه بـیردن/sar sinə beyardan/ : ۱. نوعـی فـنّ در کشتی . ۲. سر بـر سـینه ی حریـف گذاشـتن و عقـب عقب بردن وی .

ع) ←* ؛

سرش/sərəš/ (ا) : ۱. سریشم که از انواع چسب اسـت . ۲. نوعی سبزی کوهی که ویژگی خوراکی و دارویی دارد .

ن) ←* ؛

سرشاخ/sar - šāx/ (ا.مص) : گلاویز .

اغـــر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

سرشاخه/sar-šāxə/ (ا.مر) : شاخه‌ی بزرگ درخت که از آن هیزم گیرند . **نک** : انگل .

اغـــر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *قـــص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

سرشار/saršār/ (ص) : زن سلطه جو .

ع) ←* ؛

سرشت/sarošt/ (ص) : ۱. رمیده . ۲. گوسفندی که دفعتاً از روی ترس از گلّه بگریزد.

س) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛

سرشت/sərəšt/ (ا) : ۱. سرشت . ۲. سریش .

اغر) ←* ؛ *ن)* سـرش /sərəš/ ؛ *ع)* سـریش /seriš/ ؛ *ت)* ←* ؛

سر-شخ/sar-šox/ (ص.مر) : خوشحال و شـادمان - زنـده دل .

اغر) ←* ؛ *ب)* سرخاش /sar-xāš/ ؛ *ع)* سرخش /sar xoš/ ؛ *ت)* سرحال /sarəhāl/ ؛ *اشر)* ←* ؛

سرشکسّگی/sar šekassegi/ (ص.مـــر) : بـــی آبرویـــی- سرافکندگی .

ع) ←* ؛

سرشکن هاکردن/sar-šəkən-hākərdən/ (مص.مر) : تعیین سهم و اندازه برای هر فرد .

اغر) سراشکن هکاردن /sar əškən həkārdən/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* سرشکن هاکردن /sar šekan hākerdan/ ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* سرشکن هاکردن /sar šekan hākordan/ ؛ *قص)* سرشـکن هـاکردن /sar-šəkan-hākerdan/ ؛ *ت)* سرشـکن هکردن /sar-šəkan -hakərdən/ ؛ *اشر)* سر-شکن-هـاکئردن /sar-šəkən-hākoərdən/ ؛

سرشکو/sarešku/ (ا.مک) : از روستاهای دهستان دو هـزار تنکابن .

ت) ←* ؛

سر شلوار/šalvār-sar/ (ا.مر) : شلوار پشمی از جنس نمد - شلوار رویی . **نک** : ین شلوار .

اغر) سرشلوار /sar šəlvār/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *س)* ←(اغر) ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←(اغر) ؛

سرشلوار پولکی/sar-šəlvāre-puləki/ (ا.مر) : شلوار جیب

دار و پولک دار.

اغر) ←* ؛ ن) سرشلوار پولکی /sar-šalvār-pulaki/ ؛ ع) ←* ؛

سرشن/sar-šan/ (ص.مر) : لبالب – لبریز . نک : لب به لب .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرشن/sar šan/ (ص.مر) : تخته هایی که در گاو بنه روی دو چوب متوازی و بر بالای جایگاه آتش قرار دهند تا از این طریق برخی چیزها را با حرارت آتش خشک نمایند.

اغر) سرشن /saršən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سربرج /sar berəj/ ؛ قص) ←* ؛

سرشو/saršo/ (ق.ز) : سرشب – اوّل شب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سرشو /saršu/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سره شو / sare-šow/ ؛ اشر) سره شو /sare-šu/ ؛ آک) ←* ؛

سرشو/ser-šu/ (ا.مر) : گیاهی خوراکی است .

اشر) ←* ؛

سرشو/saršu/ : ۱. پخت برنج به صورت کته . ۲. سرشب اوّل شب .

ع) ←* ؛

سر-شور/sar-šur/ (ص.مر/ص) : ۱. لبالب–سرریز کردن مایعات . ۲. موادّ شوینده‌ی موی و سر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) سر-شن /sar-šan/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) سرپور /sar-pur/ ؛

سرشوران/sar - šurān/ (ا.مر) : جایگاهی ویژه در کنار رودخانه یا مکانی محصور در منزل جهت استحمام .

اغر) ←* ؛ ب) تن شورون /tan šuron/ ؛ س) ←(ب) ؛ ن) سرشورن /sar-šurən/ ؛ ع) سرشورون /sar-šuron/ ؛ ت) تن شوران /tan- šurān/ ؛

سرشوربویین/sar-šur-baviyən/ (مص.مر) : لبریز و سرریز شدن مایعات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرشور بیّن /sar-šur-bayyən/ ؛ آ) سرشن بیّن /sar šan bayyan/ ؛ ن) ۱. سرشورهاکردن /sar šur hākerdan/ ، ۲. سرشوربویین /sar-šur-bavəyan/ ؛ ع) سرشورهاکردن /sar-šur-hākordan/ ؛ قص) سرشورهاکردن /sar-šur-hākerdan/ ؛ ت) سردکتن /sar dakətən/ ؛ آک) سرشون /sar-šuan/ ؛

سرشورهاکردن/saršurhākerdən/ (مص.مر) : سرریز کردن– لبریز شدن . نک : سرشور بویین .

ق) سرشورهاکردن /sar-šur-hākərdən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

سرشول/sar-šul/ : ۱. بانگ و آوای بلندی که اغلب در عروسی‌ها همراه با هلهله اجرا می کنند . ۲. فریاد رسای گالش ها در جنگل .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سرشویین/sar šoviyan/ (مص.مر) : پر و لبریز شدن آب – سرریزکردن آب از ظرف .

قص) ←* ؛

سرضرب/sar-zarb/ (ص/ق) : درجا – فوری – در آن واحد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سر-غلبلی/sar-qalbeli/ (ا.مر) : پس مانده ی جنس غربال شده و به درد نخور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) سرغلوالی /sar-qalvāli/ ؛ ع) سرغروالی /sar qarvāli/ ؛ ت) سرغلبالی /sar-qal-bāli/ ؛ اشر) ←* ؛

سرف/sarf/ (ا.مص) : ۱. میل کردن . ۲. سواد داشتن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سرف داشتن /sarf -dāštan/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) سرف /sarf/ ؛

سرفت/seraft/ (ص) : ۱. کلفت . ۲. تراشیده . ۳. محکم .

ع) ←* ؛

سرفتن/sarfəten/ (مص) : به زور بر سر کسی افتادن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ن) * ← ؛

سر-فجارش-گر/sar-fəjārəš-gar/ (ص.فا) : آن که به کارهای اماکن دینی رسیدگی کند.

ب) * ← ؛

سر-فجارش-هکاردن/sar-fəjārəš-həkārdən/ (مص.مر) : رسیدگی و سرپرستی کردن به کارهای امام زاده ها و دیگر امکان دینی .

ب) * ← ؛

سرفروز بیاردن/sar fəruz biārdan/ (مص.مر) : مطیع شدن – سرفرود آوردن .

ن) * ← ؛

سرک/sarak/ : افزودنی– زیادی .

قص) * ← ؛

سرک/sarək/ : نیم نگاه – سرک کشیدن – نگاه دزدانه . **نک** : اتّا .

اغر) * ← ؛ ب) * ← ؛ س) * ← ؛ آ) * ← ؛ ن) سرک /sarak/ ؛ ت) * ← ؛

سرک/sərək/ (ا) : نوعی علف هرز .

آ) * ← ؛

سرک/sorek/ (ا) : انگور درشت دانه و قرمز .

ق) * ← ؛

سرکا/sarkā/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان بیرون بشم نوشهر . ۲. چوب نیم سوخته .

سر-کاتی/sar-kāti/ (ا.مر) : پارچه ای که روی سر و زیر بار قرار دهند– پارچه ای که جهت ایجاد تعادل و کاستن از فشار بار بر روی سر قرار دهند .

اغر) * ← ؛ ب) سرپتی /sar-pəti/ ؛ آ) * ← ؛ ن) ←(ب) ؛

سرکاج/sarkāj/ (ا.مک) : از توابع دهستان ناتل کنار نوشهر .

سر-کارد/sar-kārd/ (ا.مر) : تیغ سرتراشی .

س) * ← ؛ ن) * ← ؛ پ) استراک /ustarak/ ؛

سر-کاردن/sar-kārdən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: روان شدن ناگهانی آب . ۲. بر سر گذاردن روسری و چادر . ۳. سقف زدن ساختمان .

اغر) * ← ؛ ن) سرهاکردن /sar hākərdan/ ؛ ع) سرهاکردن /sar hākordan/ ؛ ت) سرکردن /sara-kərdən/ ؛

سر-کارک/sar-kārək/ (ا.مر) : قطعه‌ی چوبی در بالای در که در سوراخ فوقانی جای گرفته و نگه دارنده‌ی لنگه‌ی در می باشد.

اغر) * ← ؛ ب) * ← ؛ ن) سرکر /sar-kər/ ؛ ع) سرکر /sar kor/ ؛ ت) سرکرّه /sar-korrə/ ؛

سر-کال/sar-kāl/ (ا.مر) : ۱. گردویی که از آن به عنوان تیله استفاده شود . ۲. در کتول به دام گفته می شود .

ب) * ← ؛ س) * ← ؛ ن) سرکل /sar kəl/ ؛ ت) * ← ؛

سر-کام/sar-kām/ (ا.مک) : از توابع دهستان فریم ساری.

سر-کاندا/sar-kāndā/ (ا.مر) : بخش بالایی چهار چوب درب .

اغر) * ← ؛ ب) * ← ؛ س) سرکندا /sar-kendā/ ؛ آ) سرکنّا /sar-kənnā/ ؛ ن) سرکنّا /sar-kannā/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سرنال /sar-nāl/ ؛

سرک-بزوئن/sarək-bazoən/ (مص.مر) : سرکشی کردن.

اغر) * ← ؛ ب) * ← ؛ س) * ← ؛ با) * ← ؛ ع) سربزان /sar bəzān/ ؛ آک) سرزان /sar-zān/ ؛

سرک بنک/sarək-bənək/ (ا.مص) : ۱. به دقّت جستجو کردن . ۲. سر سنگینی و تغییر رفتار در اثر دل خوری .

ب) * ← ؛ س) ۱. * ← ، ۲. سرک دمک /sarək-damek/ ؛ ق) سرابن هاکردن /sarāben hākerdən/ ؛ با) * ← ؛ آ) * ← ؛ ع) سرک بنک /sarak benak/ ؛

سرک-بنک-هکاردن/sarək-bənek-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. سر سنگین بودن . ۲. به دقّت جستجو کردن .

ب) * ← ؛ س) سرک بنک هاکردن /sarək-bənek-hākerdən/ ؛ ق) سرابن هاکردن /sarā ben hākerdən/ ؛ با) * ← ؛ آ) * ← ؛ ع) سرک بنک هاکردن /sarak-benak-hākordan/ ؛ قص) سرکینگک بزوئن /sarkingak-bazuan/ ؛

سر-کت/sar-kat/ (ا.مک) : از توابع کلیجان رستاق ساری.

سرکت/sar kət/ (ا) : ۱. بار – دفعه – مرتبه . ۲. فردی که به بالندگی و رشد کامل رسیده باشد . ۳. یک جا با هم.

آوانوشت : (a = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = ا) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

سرکتل/sar - katel/ (ا.مر) : کنده ی بزرگ هیزم که روی آتش گذارند .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کتل- گالی /kotəl-gāli/ ؛ قص) کتین /katin/ ؛

سر-کتل/sar-kətal/ (ا.مر) : خوشه ی غلّات .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سرقشه /sar qošə/ ؛

سر-کچه/sar-kačə/ (ا.مص) : کسی را ناراحت کردن- رنجاندن .

با) ←* ؛

سرک-دمک-هاکردن/sarek-damek-hākerdən/ (مص.مر) : تغییر رفتار در اثر دل خوری از کسی .

س) ←* ؛ ق) سرتوورتوهاکردن /sartuvartuhākerdən/ ؛ با) ←* ؛ ع) سرکین هاکردن /sarə kin hākordan/ ؛

سر-کرد/sar-kərd/ (ا.مص) : خریدن یا فروختن محصول یا هر چیز دیگر به طور یک جا و کلّی . نک : یک جایی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) سر-کت /sar-kat/ ؛

سرکرد/sar kərd/ (ص) : سرپرست و کارگران شالی زار اعم از زن و مرد .

ع) ←* ؛

سر-کش/sar-kaš/ (ا.مر) : ۱. بالا پوش نمدین اسب که به هنگام عرق کردن و برداشتن پالان بر روی حیوان نهند . ۲. عصیان‌گر . نک : چدام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سر-کش/sar-kaš/ (ا.مر) : چوبی که در شیروانی خانه های روستایی به کار رود . نک : پرنا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرکش/sar - keš/ (ا.مر) : خمیری که خوب ورآید .

ق) ←* ؛

سرکش-بییتن/sar kašbayitən/ (مص.مر) : در آغوش گرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرکشه بییتن /sar-kašə-bayitən/ ؛ ق) کشه بیتن /kašə baytən/ ؛ با) ←* ؛ آ) کشه بیتن /kašə baytan/ ؛ ع) کشه هایتن /kašə hāytan/ ؛ ت) کشه هیتن /kašə haytən/ ؛

سرکش-دنگوئن/sar-kaš-dəngoən/ (مص.مر) : ۱. نهادن سرشاخه‌های نازک بر روی پرچین . ۲. روکش کردن تشک، متکّا، لحاف و غیره.

اغر) ←* ؛ ق) سرکش هدائن /sar kaš hədāən/ ؛ با) ←* ؛

سرکش-کل/sarkaš-kal/ (ا.مر) : وسیله‌ی حجامت پیشانی که از نوک شاخ گاو تهیّه کنند . نک : بادکش .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سرکشی/sar-kaši/ (ا.مص) : ۱. عصیان گری . ۲. وارسی – بازدید . نک : انداج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سرکشی /sarkeši/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سر-کف/sar-kef/ (ص.مر) : سر حال – شادمان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) سرکیف /sar-kaif/ ؛

سر-کل/sar-kəl/ (ا.مر) : ۱. گردوی بزرگ در تیله بازی و گردو بازی .۲. شاداب–سرحال. ۳. انگیزه نک : آغوزنکه .

ب) سرکال /sar-kāl/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرکل/sar-kal/ (ص.مر) : سرازیر کردن ظروف حاوی مایعات – سرازیر کردن و فرو ریختن مایعات .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سر-کلا/sor-kəlā/ (ا.مک) : روستایی در شمال کتول . نک : ساور کلاته .

سرکلا/sarkəlā/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

سرکلاّب/sar kollāb/ : توسری .

ع) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سر-کلاته-خراب شهر/sar-kəlātə-xərāb-šahr/ (ا.مک) : روستایی در غرب کردکوی که خرابه های تمیشه باستانی در کنار آن واقع است .

سر-کلاته-کفشگیری/sar-kəlātə-kafšgiri/ (ا.مک) : روستایی در شرق کردکوی .

سر-کلاف/sar-kəlāf/ (ا.مر) : سر کلاف نخ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرکلاف /sar-kelāf/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) سرکلاف /sar-kalāf/ ؛ ت) سره کلاف /sare-kəlāf/ ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←* ؛

سر-کلّه-بزئن/sar-kallə-bazoən/ (مص.مر) : کلنجار رفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرکلّه بزوئن /sar-kallə-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سروکلّه بزان /saro-kallə bezān/ ؛ قص) سرکلّه بزوئن /sar-kallə-bazuan/ ؛ ت) سرکلّه زئن /sarə-kallə zaan/ ؛ اشر) ←* ؛

سرکل بیین/sarkel-biyən/ : ۱. سرحال بودن - شاداب بودن . ۲. انگیزه داشتن .

ب) ←* ؛

سر-کلّه-داشتن/sar-kallə-dāštən/ (مص.مر) : مراوده داشتن .

ب) ←* ؛ ق) کلّه داشتن /kallə dāštən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرکندا/sar-kendā/ : **نک** : سرکاندا .

س) ←* ؛ قص) ←* ؛

سرکو/sar ku/ (ا.مص/ا) : ۱. سرزنش - سرکوفت . ۲. هاون چوبی .

اغر) سرکو /ser-ku/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سر-کوفت-بزوئن/sar-kuft-bazuan/ (مص.مر) : ملامت کردن .

اغر) سرکوفت بزئن /sar kuft bazoən/ ؛ ب) سرکفت بزئن /sar-koft-bazoən/ ؛ س) سرکوفت بزوئن /sar-kuft-bazuən/ ؛ ق) سرکو هاکردن /sarku hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سراکوبزان /sarāku bezān/ ؛ ت) سرکوفت زئن /sarkuft zaan/ ؛ آک) ←(ت) ؛

سر-کوم/sar-kum/ (ا.مر) : پوشش پشت بام شیروانی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سربچار /sarpejār/ ؛ با) ۱. سرپچار /sar-pəčār/ ، ۲. سرپیچار /sar-pičār/ ؛

سر-کون/sar-kun/ (ا) : سروته- وارونه .

اغر) ۱.←* ، ۲. سرکین /sarkin/ ؛ ب) سرکین /sar-kin/ ؛ س) سرکینگ /sar-king/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ قص) سرته /sar-ta/ ؛ ت) سرکین /sarə kin/ ؛ اشر) ←* ؛

سرکه/sərkə/ (ا) : سرکه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سرکه /sarkə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←* ؛

سرکه ای بن که ای/sar-kaey-bənkaey/ :

لفظی منظوم برای هشدار. کودکان و نوجوانانی که قصد چیدن گردو داشته اند، چوبی حدود پنجاه سانتیمتر برداشته و هرکس پیش از پرت کردن چوب به سوی شاخه های درخت و جهت آگاهی دادن به دیگران می‌گفت: سرکه‌ای بن که ای - میون مرغنه زردی. یعنی: مواظب باشید تا چوب پس از پرتاب شدن به سرتان برخورد نکند.

سرکه-پیشانی/sərkə-pišāni/ (ص.مر) : اخمو - ترش رو .

اغر) ←* ؛ با) ترشه سوال /təršə-suāl/ ؛ ع) ترش سوال /torše suāl/ ؛

سرکه-دشنیین/sərkə-dəšniyən/ (مص.مر) : سرکه ریختن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سرکه دشنیین /sərkə-dašəniyən/ ؛ ق) سرکه بشتن /sərkə bəštən/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛ ت) سرکه نئن /sərkə naan/ ؛ اشر) سرکه - درختن /sərkə - dəraxtən/ ؛

سر-کین/sar-kin/ (ص.مر) : وارونه - سروته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سرکینگ /sareking/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. سرکنیگ /sarking/ ؛ ع) سرکین /sarəkin/ ؛ ت) ←(ع) ؛

سرکین انّا/sarə kin annā/ (ص) : ۱. کنایه از: چاقی مفرط. ۲. یکی بودن اندازه های بالا و پایین بدن .

ع) ←* ؛

سر-کین-هکاردن/sar-kin-həkārdən/ (مص.مر) : وارونه کردن .

اغر) ←* ؛ ب) سرکین هکردن /sarkin-hekorden/ ؛ س) سرکینگ هاکردن /sar-king-hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. سرکینگ هکردن /sar-king-hakərdən/ ؛ آ) سرکینگ هاکردن /sarking hākərdan/ ؛ع) سرکین هاکردن /sarokin hākordan/ ؛ ت) سرکین هکردن /sarəkin hakərdən/ ؛ اشر) سر-کون-هاکئردن /-sar-kun /hākoərdən/ ؛

سر گا/sargā/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

سر-گالش/sar-gāləš/ (ص.مر) : سرپرست چوپانان . نک : مختاباد.

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. مختابات /mextābāt/ ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) سرچپّن /sar-čappon/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) سرگالش /sar-gālaš/ ؛

سر-گام/sar-gām/ (ص) : سر در گم .

اغر) ←* ؛ ب) سرگم /sar-gom/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) سر در گوم /sardar gum/ ؛ با) سرگوم /sar-gum/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) سرگم /sargem/ ؛ آک) سردرگوم /-sar /dar - gum/ ؛

سر گب/sare gab/ : سر حرف - آغاز سخن .

ع) ←* ؛

سر-گل/sar-gal/ (ا.مر) : ۱. فرد آغازگر بازی محلّی . ۲. جوراب کش باف .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سر-گلّی/sar-galli/ (ق.مق) : اضافه بر سازمان - بیش از مقدار مقرّر .

اغر) سرگلدی /sar-galdi/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

سر-گلّی-بیتن/sar-galli-baytən/ (مص.مر) : خواستن چیزی بیشتر از اندازه ی تعیین شده .

اغر) سرگلدی بییتن /sargaldi-baitən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) سرتاقلی /sar tāqli/ ؛ با) ←* ؛

سر-گلّی هدائن/sar-galli-hədāən/ (مص.مر) : امتیازی که فروشنده در ازای خرید زیاد مشتری به او می دهد .

اغر) سرگلدی هدائن /sar-galdi-hədāən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) سرتاقلی هدائن /sartāqli hədaən/ ؛ با) ←* ؛

سرلا-بن لا/sarlā-bənlā/ : روانداز و زیر انداز- لحاف و تشک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

سر-لتیر/sar-latir/ (ا.مک) : مرتعی در حومه ی نوشهر .

سر-لسی/sar -lasi/ (ص.مر) : ساده لوحی .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

سر- لله/sar-lalə/ (ا.مر) : قسمتی از «لله وا» که جدا تراشیده شود و به سر «لله وا» نصب گردد و جزء بند هفتم «لله وا» است. . نک : لله وا .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سر-لنگ/sar-ləng/ (ا.مر) : ساق پا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سرلینگ /sarling/ ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سر-لنگا/sar-langā/ (ا.مک) : از توابع لنگای عبّاس آباد .

سر-لنگه/sar-ləngə/ (ا.مر) : پاچه‌ی شلوار .

اغر) ←* ؛ ب) سرلینگه /sar-lingə/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سرلیلم/sar-liləm/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

سر-لیماک/sar-limāk/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

سر-لینگه/sar-lingə/ (ا.مر) : پاچه‌ی شلوار . نک : سرلنگه.

اغر) سر-لنگه /sar ləngə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرم/sorəm/ (ا) : ۱. خرّم . ۲. چمن زار . نک : چمندی .

اغر) ←* ؛

سرما/sərmā/ (ا) : سردی - سرما . نک : چیی - چییشی .

اغر) ۱.←* ، ۲. سردی /sardi/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. سرما /sermā/ ؛ ق) سرما /sermā/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) سرما /sarmā/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آک) ←(قص) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

سرمایی/sarmāei/ (ا) : نوعی گیاه وحشی .
با) ←* ؛

سرما-بخاردن/sarmā-baxārdan/ (مص.مر) : ۱. سرماخوردن . ۲. سرماخوردگی . **نک** : چاسن .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سرما بخاردن /-sarmā baxārdan/ ؛ *ق)* سرما بخردن / sarmā baxardan/ ؛ *با)* ←*(ق) ؛ *آ)* سرما بخردن /sarmā baxardan/ ؛ *ع)* سرما بخردن /sarmā boxordan/ ؛ *قص)* سرما بخردن /-sarmā baxerdan/ ؛ *ت)* سرما خوردن /sarmā-xordan/ ؛

سرماخ/sermāx/ (ا) : توت فرنگی وحشی .
ق) ←* ؛

سرمال/sarmāl/ (ص) : ۱. هم ریش ـ هم سن و سال. هم اندازه . ۲. همسر . ۳. باجناق.
ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* سرمحال /sarmahāl/ ؛ *ت)* ←*(ع)* ؛ *آک)* سرامال /sarāmāl/ ؛

سرمایی/sarmāyi/ (ص.نس) : آن که زیاد سردش شود و به جای گرم علاقمند باشد. **نک** : چاپروک .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* سرمایی /sarmāyi/ ؛ *ع)* ←* ؛ *آک)* ←*(ن)* ؛

سرم-بندی/saram-bandi/ (ص.نس) : کاری که سرسری انجام گرفته باشد . **نک** : چس بندی کار .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* سرم بندی /saram bandi/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

سرمچی/sar-mačči/ : هم سن و سال .
ق) سرمچی /sarmači/ ؛ *با)* ←* ؛

سر-مختاباد/sar-moxtābād/ (ا.مر) : سر چوپان ـ سرگالش .
اغر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲.←*(اغر)* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* سرمختاباد /sar mextābād/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* سرگالش /sargālaš/ ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* سرگالش /-sar gālaš/ ؛

سر-مدبخی/sar madbaxi/ (ا.مر) : نوعی مراسم در دوران نامزدی که مرغ و گوشت، روغن، هیزم و ...از خانه‌ی داماد به خانه‌ی عروس برده می‌شد.
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

سر-مراقی/sar-marāqi/ (ا.مر) : پارچه ای که بـه انتـهای دامن زنان دوخته شود .
اشر) ←* ؛

سر-مرز/marz-sar/ (ا.مر) : سامان و مرز بین دو زمین که از آن برای گذر استفاده کنند .
اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

سر-مزدیر/sar-maz-dir/ (ص.مر) : سرکارگر .
اغر) ۱.←* ، ۲. سرعمله /sar-amela/ ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* سر-مز /sar-maz/ ؛

سر-مست/sar-mast/ (ص.مر) : شنگول ـ سرحال .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* سرمس /sar mas/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←*(س)* ؛ *ت)* ←*(ق)* ؛ *آک)* ←* ؛

سرم - سرا/soram-sarā/ (ا.مک) : اسم قدیم «بالا جادّه» در جنوب شرقی کردکوی. به معنی خانه ای در چمن زار .

سر-مستی/sar-massi/ (ا.مص) : جدّی نگرفتن کار . **نک** : اتخل .
اغر) سرمستی /sar-masti/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* سرمستی /sar-masti/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

سر-مشک/sar-mošk/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبار تنکابن .

سرم-کار/saram-kār/ : هم سال ـ هم پایه .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛

سر-ملّقی/sar malləqi/ (ا.مص) : ملّق زدن .
اغر) کلّه ملقی /kalla maləqi/ ؛ *ق)* کلّه ملقی /kalla malləqi/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* کلّه ملّقی /klla mallqi/ ؛

سرملّقی کا/sar-malləqi-kā/ :
از بازی‌هایی که در شب حنابندان وشب نشینی ها اجرا می‌شد . در این بازی ساده تعدادی از جوانان طول اطاق را با معلّق زدن طی کرده و باز می‌گردند و به این ترتیب موجب شادی وسرور حاضرین می شوند.

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

سر-مله/sar-malə/ (ا.مک) : روستایی در جنوب شرقی بندرگز .

سرمن/sərman/ (ا.مک) : کوهی در نور .

سرمنی/ser-moni/ (ص.مر) : اشتهای بی اندازه .
س) ←* ؛

سر-منی-نداشتن/ser-moni-nədāštən/ (مص.مر) : سیری ناپذیری .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سرمونی ناشتن /sermuni nāštən/ ؛ با) سر-امونی - نداشتن /səremuni-nədāštən/ ؛ آ) سرمونی ناشتن /sər muni nāštan/ ؛ ع) سرمونی نداشتن /sermuni nedāštan/ ؛ قص) سرمونی نداشتن /sər-muni-nadāštan/ ؛ ت) سری نداشتن /serey nədāštən/ ؛

سرمه/sərmə/ : ۱. از انواع آفت‌های گندم . ۲. سُرمه.
اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سرمه/sarmə/ (ا) : نامی برای گاو .
اغر) سرمه /sərmə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) سرمه /sərme/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) سرمه /sermə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سرمه /sormə/ ؛ اشر) ←(س) ؛

سرمه- قریج/sərmə-qərič/ (ص.مر) : کنایه از: تند رفتن و سریع دویدن .
اغر) ←* ؛ با) تنه قریک /tənə-qərik/ ؛

سرمه-واش/sərmə-vāš/ (ا.مر) : نوعی علف .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) مرسه - واش /mərsə-vāš/ ؛

سرن/sern/ (ا.مک) : از توابع سه هزار تنکابن .

سرنا/sərnā/ (ا) : نوعی ساز بادی که در جشن و سرور نوازند .
اغر) زرنا /zərnā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سرنا-چی/sərnā-či/ (ص.فا) : سُرنا+ چی - نوازنده ی سُرنا . نک : زرناچی .
اغر) زرناچی /zərnāči/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سرناک/sarnāk/ (ا) : سقف دهان - کام .
س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) بالا ساک /bālā-sāk/ ؛ اشر) سرنال /sar-nāl/ ؛

سرنال/sarnāl/ (ا.مر) : ۱. ایوان جلوی خانه . ۲. چوب بالایی چهارچوب در . نک : پل چو .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سرنل /sarnal/ ؛ ت) نال سر /nāle sar/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

سرند/sarənd/ (ا) : غربال .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سرن /sarən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سرن /saran/ ؛ قص) سرند /sarand/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) سرند /serand/ ؛ آک) ←(قص) ؛

سرندون/sarəndun/ (ا) : لحاف - پتو .
اغر) سرینگن /saringən/ ؛ س) ←* ؛ ق) سراندون /sarendun/ ؛ با) ←* ؛ ع) سریندون /sarindon/ ؛ ت) سریندان /sarindān/ ؛ اشر) سرینگن /saringən/ ؛

سر-نغون/sar-nəqun/ (ص.مر) : سرپرست نوغان داران .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرنک/sarnak/ (ا.مر) : گردوی درشت .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سرنکشی/sar nakəši/ (ش.ج) : نوعی نفرین به معنای رشد نکنی و بزرگ نشوی .
ن) ←* ؛

سرنگ/sərong/ (ا) : فریاد شادی .
اغر) سران /serān/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱. شونگ /šung/ ، ۲. شونگ /šəvang/ ؛ با) سرونگ /sar-vang/ ؛ آ) سروش /səruš/ ؛ ع) سرشول /sar šul/ ؛ ت) ←(ع) ؛

سرنگ-بکشیین/sərong-bakəšiyən/ (مص.مر) : ۱. فریاد زدن . ۲. هورا کشیدن .
اغر) سران هدائن /serān hədāən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱. شون بکشیین /šun bakəšiyən/ ، ۲. شونگ بکشیین /šung-bakešiyen/ ؛ با) سرونگ-بکشیّن /sar-vang-bakəšiyən/ ؛ ع) سرشول بکشین /sar šul bakešyan/ ؛ ت) سرشول کشن /sar šul kəšen/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

سرنگونی/sarnəguni/ (ش.ج) : نوعی نفرین به معنی بمیری و از بین بروی .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ با) *← ؛ع) سرنگون شده /sarnəgunšodə/ ؛ ت) سرنگونی /sarnəguney/ ؛

سر - نمشان/sar - namšān/ (ا/ق.ز) : عصر - تنگ غروب .
اغر) سرنمشان /sar-nəmšān/ ؛ ب) سرنماشن /sar-nəmāšon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) سرنماشون /sar-nəmāšun/ ؛ آ) سرنماشتون /sar nəmāštun/ ؛ع) نماشته /nemāštə/ ؛ اشر) *← ؛

سر-نو-بن-نو/sar nu-bən nu/ (ا.مر) : از انواع گردو بازی.
با) *← ؛

سرنویسی/sar-nəvisi/ (ا.مص) : ثبت نام .
ع) *← ؛

سرنویشت/sar-nəvišt/ (ا) : سرنوشت .
اغر) سرنوشت /sarnəvešt/ ؛ ب) *← ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) *← ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سرنوشت /sarnevəšt/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) *← ؛

سرنه/sarnə/ (ا) : ۱. نوبت . ۲. سهم هر فرد - سرانه .
اغر) ۱.*← ، ۲. سرانه /sarānə/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) سرگردی /sargerdi/ ؛ با) *← ؛ع) *← ؛

سرو/sero/ : حرف - سخن .
ب) *← ؛

سروار/sar-vār/ (ا.مر) : ۱. جوی آب ابتدای شالی زار . ۲. اندازه .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سروال /sar-vāl/ ؛ ق) سربال /sarbāl/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ ت) سرحال /sar-hāl/ ؛ اشر) ←(س) ؛

سرواش/sərvāš/ (ا.مک) : مرتعی در اطراف تنکابن .

سروال/sar-vāl/ (ا.مر) : ۱. جوی بالایی زمین و محلّ تقسیم آب . ۲. آبشخور دام . ۳. کنار آب-روی آب .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ن) سروار /sar-vār/ ؛ اشر) *← ؛

سروبن/sarobən/ : سروته- بالا پایین - وارونه .
اغر) *← ؛ ن) *← ؛

سروتک/sarotək/ (ا.مر) : سر و دهان .
اغر) *← ؛ ن) *← ؛

سرو-تن-دکاردن/sar-o-tan-dakārdən/ (مص.مر) : پوشاک به سروتن کردن - پوشاک به تن پوشیدن .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ن) سروتن بپوشیئن /saro tan bapušian/ ؛ع). تن دکردن /tan dakordan/ ؛

سر-و-دیم/sar-o-dim/ (ا.مر) : سر و رو .
ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛

سر-ور-بیتن/sar-var-bəytan/ (مص.مر) : ۱. روی دست بلند کردن . ۲. نوازش کردن - همدلی کردن . ۳. چیزی را در هوا گرفتن .
آ) سردس بیتن /sar das baytan/ ؛ ن) ۱.*← ، ۲.←(آ) ؛ ع) دس سر بیتن /dasə sar baytan/ ؛ ت) هواسرگیتن /havā sargitən/ ؛ اشر) دم - رو - بییتن /dame-ru-baitən/؛

سر-ورز/sar-varz/ (ا.مر) : شخم کناره‌های زمین که به دلیل نداشتن میدان کافی خیش در دفعه‌ی اوّل قادر به شیار آن نیست .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) سرفلم /sar-fələm/ ؛ع) سرکل /sar kəl/ ؛ قص) *← ؛

سرو-رو-بدیین/saro-ru-badiyən/ (مص.مر) : فراهم شدن زمینه‌ی پر رویی و گستاخی برای کسی .
اغر) *← ؛ اشر) سر-رو-بدیین /sare-ru-badiyən/ ؛

سروره/sar varə/ : ۱. به سمت بالا . ۲. از بالا . نک : سروری .
ن) *← ؛

سر-ورین/sar-vərin/ (ص.مر) : آدم پر رو - جسور و بی ادب .
اغر) *← ؛ ن) سرتاش /sartāš/ ؛ع) سربین-سرتاش /sarbin-sartāš/ ؛

سر- و - زفون/sro- zofon/ (ص.مر) : خوش گفتاری - فصاحت .
اغر) سر-و-زوان /saro-zəvān/ ؛ع) *← ؛

سر-و-زفون-دار/saro zofondār/ (ص.فا) : دارای

فصاحت و خوش‌زبانی .

ب) سرزبون دار /sar zəbun - dār/ ؛ع) →* ؛

سر-و-زنّی/sar-o-zənni/ (ص.مر) : ۱. بی اختیاری - بی ارادگی . ۲. حیوان از بند رمیده و متواری .

ق) →* ؛ ن) سروزنی /sar-vazəni/ ؛

سر-و-سرمجی/saro-sar-məji/ : هم سن و سال .

ب) سرو همسر /sarohamsar/ ؛ س) →(ب) ؛ ن) →* ؛ ع) سرمحال /sar mehāl/ ؛ ت) سرمحال /sar-məhāl/ ؛

سر-و-سوغات/sar-o-soqāt/ (ا.مر) : سوغاتی - ره آورد .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) →* ؛ ق) →* ؛ آ) سرسوغات /sar suqāt/ ؛ ن) →* ؛ ع) سروسغات /saro soqāt/ ؛ ت) سرسوغات /sare sowqāt/ ؛ آک) →* ؛

سروش/seruš/ (ا) : ۱. بانگ و آواز . ۲. شخصی که با بانگ بلند با خود سخن بگوید و نجوا کند . ۳. دعوا و مرافعه - سرو صدا کردن .

ب) →* ؛ س) سرش /seroš/ ؛ ق) →* ؛ با) →* ؛ آ) →* ؛ ن) →* ؛ اشر) →* ؛ آک) →* ؛

سروش-بکشیئن/səruš-bakəšian/ (مص.مر) : با خود نجوا کردن .

ب) سروش بکشیین /səruš-bakəšiyən/ ؛ س) سروش بکشیین /səroš-bakšiyən/ ؛ آ) سروش هکردن /səruš hakərdan/ ؛ ن) →* ؛

سروشت/sarošt/ (ا.مص) : از کار افتادن تله-خارج شدن تله از ضامن .

آ) →* ؛ ن) →* ؛ع) بزشت /bozəšt/ ؛

سروشتن/seruštən/ (مص) : پر حرفی کردن - بیهوده سخن گفتن . نک : بسرستن .

اغر) بسرفتن /basroftən/ ؛ ب) بسرستن /basorstən/ ؛ ق) →* ؛ با) →* ؛ آ) →* ؛ ن) سروستن /sərossan/ ؛ ع) بسرسّن /basorossan/ ؛ ت) سروسن /sərowesən/ ؛

سر-و-کار/sar-o-kār/ (ا.مر) : ارتباط - پیوند .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) →* ؛ آ) →* ؛ ن) →* ؛ ع) →* ؛ قص) →* ؛ ت) →* ؛ اشر) →* ؛ آک) →* ؛

سروکارداشتن/sar-o-kār-dāštan/ (مص.مر) : ارتباط داشتن - مجازاً رابطه‌ی نامشروع .

ع) →* ؛

سروکلا/səru-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان گیل خواران قائم شهر .

سر-و-کول/sar-o-kul/ (ا.مر) : ۱. سر و گردن . ۲. سر و شانه .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) →* ؛ آ) →* ؛ ن) →* ؛ ع) سرکل /sarekal/ ؛ ت) →(ع) ؛ اشر) سر-دوش /sare-duš/ ؛ آک) →* ؛

سر-و-گوش-اوهدائن/sar-o-guš-o-hedāan/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: از چیزی با خبر شدن . ۲. گوش ایستادن . ۳. جاسوسی کردن.

اغر) →* ؛ ب) سروگوش-او-هدائن /sar-o-gušohədāən/ ؛ س) سروگوش اُ هدائن /sar-o-guš-o-hedāən/ ؛ آ) →* ؛ ن) سرو گوش اوهادائن /sar-o-gušou-hādāan/ ؛ ع) سروگوش اوهادان /saro-guš-ou hādān/ ؛ قص) →(ن) ؛ ت) سروگوش اودئن /sar o guš ow daan/ ؛ اشر) سر-گوش-هدائن /sar-e-guš-o-hədāən/ ؛

سر-ون/sar-van/ (ا.مر) : سر بند- پارچه یا شالی که به دور سرپیچند .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ آ) →* ؛ ن) →* ؛ ع) سربن /sar ban/ ؛ قص) →(ع) ؛ ت) سربند /sar band/ ؛ آک) سربند /sar - band/ ؛

سروند/sarvand/ (ا.مر) : شاخه‌های انعطاف پذیر توت یا لرگ که با آن دهنه‌ی کیسه را محکم کنند .

اغر) →* ؛ آ) سرون /sar van/ ؛ ن) →(آ) ؛ ع) سربن /sar ban/ ؛ قص) →(آ) ؛ اشر) سر-بند /sar-band/ ؛ آک) →(اشر) ؛

سرونگ/serong/ (ا.مر) : فریاد . نک : سلنگ .

اغر) سران /sarān/ ؛ ب) →* ؛ع) سرشول /saršul/ ؛

سر-و-ور-هاکردن/sar-u-var-hākardan/ (مص.مر) : ۱. وارانداز کردن . ۲. تعیین ارزش کردن - تخمین قیمت . ۳. نوازش کردن .

ب) سر-و-ور-هکاردن /sar-o-var-həkārdən/ ؛ ن) →(آ)

→*) ارجاع به مدخل ، →) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

؛ قص) ←* ؛

سر-و-همسر/sar-u-hamsar/ (ص.مر) : ۱. هم سالان . ۲. هم پایه .

اغر) سروهمسر /sar-o-hamsar/ ؛ س) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) سرهمسر /sar - hamsar/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) سـر و همسر /saro-hamsar/ ؛

سروینه باغ/sarvina-bāq/ (ا.مک) : از محلّه های ساری .

سره/sərə/ (ا) : ۱. جایگاه گاو و گوسفند . ۲. خانه - منزل - سرا . **نک** : پامار .

ق) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ آ) سره /sare/ ؛ ن) سری /sərəy/ ؛ ع) ←* ؛ ت) سرا /serā/ ؛ آک) سره /sarə/ ؛

سره

سره/sarə/ (ص) : ۱. برابر - هم سنگ - هم قیمت - هم طراز - هم زور . ۲. سر به سر گذاشتن . **نک** : باش بباش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سر به سره /sar - bə - sare/ ؛ آ) ←* ؛ ن) سر به سر /sar bə sar/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) سر به سر /sar-bə-sar/ ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←* ؛

سره/sere/ (ا) : نای و قصبه الرّیه‌ی گوسفند و گاو .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

سره/sərə/ (ا) : خانه -سرا .

ق) ←* ؛ پ) سرا /sarāi/ ؛

سر-هاییتن/sar-hāitan/ (مص.مر) : آغاز کردن -شروع کردن .

اغر) سر بییتن /sarbayitən/ ؛ ب) سربهیتن /sar-bahitən/ ؛ س) سرهایتن /sar-hāytən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) از سر بیتن /az sar baytan/ ؛ قص) سر-هیتن /sar-haytan/ ؛ ت) سرگیتن /sar-gitən/ ؛ اشر) سر-بییتن /sar-baitən/ ؛ آک) سراگیتن /sarā-gitan/ ؛

سرهادان/sar hādān/ (مص.مر) : رها نمودن .

اغر) سر-هدائن /sar-hədāən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سرهاکتن/sar hāketan/ (مص.مر) : رها شدن .

آ) سرهاکردن /sar hākərdan/ ؛ ع) ←* ؛

سرهاکردن/sar hākərdan/ (مص.مر) : سرباز کردن دمل .

ن) ←* ؛

سرهاوشتن/sar-hāvaštan/ (مص.مر) : لبریز کردن - لبریز شدن - سرریز کردن .

آ) سرهوشتن /sar huštan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) سربرج /sar bərəj/ ؛ قص) سرپاج بیّن /sar-pāj-bayyan/ ؛ ت) سردکلیین /sar dəkaliyan/ ؛

سرهایتن/sar hāytan/ (مص.مر) : ۱. برسرنهادن بار . ۲. آغاز دوباره‌ی برف و باران .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سره بن/sarə-bən/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. سروته - وارونه . ۲. کش دادن حرف و درگیری لفظی . ۳. زیرورو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سربن /sar - ben/ ؛ آ) ←* ؛ ن) سروبن /sar-o-bən/ ؛ ع) سربن /sarə ben/ ؛ قص) سرته /sarta/ ؛ ت) سره بن /sarə bən/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) سروبون /saro-bon/ ؛

سره بویین/sarə-baviyən/ (مص.مر) : ۱. یکسان شدن- برابر شدن . ۲. بی حساب شدن - تسویه حساب کردن.

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. سره بهیین /sarə - bahiyən/ ؛ آ) سره بیّن /sarə bayyan/ ؛ ن) سره بویین /sarə bavəyan/ ؛ ع) سربسربیین /sar bə sar babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سربه سر بئن /sar-bə-sar-bean/ ؛ اشر) سر به سرهابیین /sar-be-sar-hābiyən/ ؛

سره - به - سره/sarə-bə-sarə/ (ص.مـر) : هـم قیمـت - برابر - هم اندازه .
آ) *← ؛ ن) *← ؛

سره په/sarə-pe/ (ا.مر) : قسمت بالا - بخش بالایی.
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ آ) *← ؛ ع) جرسر /jorə sar/ ؛

سره پیش/sərepiš/ (ا.مر) : ۱. بـیرون از خانـه . ۲. نزدیـک خانه .
آ) ۱.*← ، ۲. سرپیش /sərpiš/ ؛

سرهچیین/sarhečiyən/ (مص.مر) : ۱. هرس کردن قسمت فوقانی درخت . ۲. تله را از کار انداختن .
ق) *← ؛

سرهدائن/sar- hədāən/ (مص.مر) : رها کردن .
اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ) سر هادائن /sar.hādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) سـر هـا دان /sar hādān/ ؛ قص) سر- هادائن /sar - hādāan/ ؛ اشر) *← ؛ | ک) سرادان /sarā dān/ ؛

سر هدائن/sar -hədāan/ (مـص.مـر) : پرداخـت اضافـه - بهره دادن .
اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) ۱.*← ، ۲. سـر /sar/ ؛ آ) *← ؛ ن) سـر داشــتن /sar.dāštan/ ؛ع) سرهادان /sar hādān/ ؛ قص) *← ؛ ت) سر هــدن /- sar hadan/ ؛ اشر) سر - هــادائن /sar - hādāən/ ؛ اَک) سـر هادان / /sar - hādān ؛

سَر - هـَدییه/sar - hadiyə/ (ص.مر) : اولَیـن کسـی کـه هدیه‌ی عروسی را پرداخت کند .
اغر) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) سـر هدیـه /sar.hadyə/ ؛ قص) *← ؛

سر - هرشت/sar - hərošt/ (ص.مف) : ۱. بـه جـا گذاشـته شده . ۲. از قلم افتاده .
آ) سرشت / /sarešt ؛ ن) سر هروشــت /sar . hərošt/ ؛ع) سر شت /sarəšt/ ؛

سر - هسبی/sar- hasbi/ (ق.حا) : سرسری - هول هولکی - با عجله .
اغر) *← ؛ ب) سر - اسبی /sar - asbi/ ؛ آ) ←(ب) ؛ع) ←(ب) ؛ قص) ←(ب) ؛

سره - سر/səre-sar/ (ا.مر) : ۱. خانه - سرا . ۲. زمینی کـه جهت ساختن خانه پیش بینی شود.
اغر) *← ؛ آ) *← ؛ ن) سری سر /sərəy sar/ ؛

سر - هسّل/sar- hassal/ (ا.مک) : مرتعی در گردنه‌ی بیـن لاشک و کجور .

سره سی/səre-si/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد .

سر - هشتن/sar - heštten/ (مص.مر) : ۱. جـا گذاشـتن . ۲. ول کردن- رها ساختن .
ب) سربیشـتن /sar - beyəštən/ ؛ س) سربییشـتن /sar - biyeštən/ ؛ آ) ۱. سراشـتن /sareštan/ ، ۲. سربشـتن /sar beštan/ ؛ ن) سریشتن /sarəyštan/ ؛ع) ←(آ) ؛ قص) سـر - بییشتن /sar - biyeštan/ ؛

سر - هشته/heštə - sar/ (ا.مـص) : ۱. کـاری را بـه اتمـام رساندن - از پس کاری برآمدن . ۲. وظیفه‌ای را نیمـه کاره رها کردن.
ب) *← ؛ع) سرشته /sareštə/ ؛

سر - هکاردن/sar-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. رها شدن . ۲. گسیل شدن - هجوم آوردن . ۳. ساختن سقف خانه .
اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) ســـرهکردن /sar hakərdan/ ؛ ن) سر هاکردن /sar - hākərdan/ ؛ قص) سـر - ها کـردن /sar - hākərdan/ ؛ ت) سـر هکـردن /- sar hakərdən/ ؛ اشر) سر - ها کئردن /sar - hākoərdən/ ؛

سر - هکاردن/ser- həkārdən/ (مص.مر) : تامین معـاش و قوت اهل خانه - سیر کردن .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سر ها کردن /ser- hākerdən/ ؛ آ) سـر هکـردن /sərhakərdan/ ؛ ن) سـر هـا کـردن /-ser hākərdan/ ؛ع) سر هاکردن /ser - hākordan/ ؛ قص) سر- هـا کــردن /ser- hākerdan/ ؛ ت) ســر هکــردن /-ser hakərdən/ ؛ اشر) سر - ها کئردن /ser- hākoərdən/ ؛

سر هکتن/sar - həkətən/ (مص.مر) : ۱. پر شــدن - لـبریز شدن . ۲. پی بردن - فهمیدن .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) *← ؛ ن) سر هکـتن /sar həkətan/ ؛ع) سر بکلسّن /sar bakələssan/ ؛ قص)

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سـر هکتـن /sar - hakətan/ ؛ ت) سـر دکتـن /sar – dakətən/ ؛

سر – هکردن/hakərdan – sar/ (مص.مر) : ۱. جدا شـدن . ۲. فرو افتادن .۳. پوشاندن سقف خانه .

اغر) سر هکاردن /sar- həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سر هـاکردن /sar- hākerdən/ ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) سـر هاکردن /sar - hākordan/ ؛ قص) سـر– هـا کـردن /- sar hākerdan/ ؛ ت) سر هکردن /sar – hakərdən/ ؛

سره کشی /sərə kaši/ : پایان یـافتن و انجـام محاسـبات یک فصل چرای دام و ترک گـاو سرا به مقصد مرتعی دیگر.

ع) *← ؛

سر – هکلیین/sar - hakeliyən/ (مص.مر) : لبریز شدن .

اغر) *← ؛ ب) سر هکلستن /sar- həkələsten/ ؛ ن) سـر رز بویـن /sar.rez.bavəyan/ ؛ع) سـر بکلسّـن /sar bakeləssan/ ؛ قص) سـر پـاج – هـا کـردن /-sar - pāj hākerdan/ ؛

سر – هم/sar -e- ham/ (ص/ق) : پی در پی – پشت هم .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ قص) *← ؛ اشر) *← ؛ آک) تترچّ /tataračč/ ؛

سرهنگ کتی/sarhang-kəti/ (ا.مک) : از توابـع دهسـتان پایین خیابان لیتکوه آمل .

سره – وری/səre- vari/ (ق.مک) : به سوی خانه .

اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛

سری/sari/ (ا) : ۱. پسوندی به معنی متعلّق به ومربوط به . ۲. تکّه ای از پارچه .

ب) *← ؛ ن) *← ؛ قص) *← ؛

سری/sari/ (ص) : گوسفندی که پوست سـرش سـفید و بدنش مشکی باشد .

آ) *← ؛

سری – سره/sari - sere/ (ا.مر) : سرداری و سپهسالاری .

ن) *← ؛

سریک/sərik/ (ا/ص) : ۱. جرقّه‌ی آتش . ۲. ملخ کوچـک . ۳. چابک .

اغـر) سرسـریک /sərsərik/ ؛ ب) سسـلیک /səsəlik/ ؛ آ) ۱.*← ، ۲. سسـریک /səsrik/ ؛ ن) *← ؛ع) ←(ت) ؛ قص) *← ؛ ت) سیسیریک /sisirik/ ؛ آک) جیم /jim/ ؛

سـریک بکشـیئن/sərik - bakəšian/ (مـص.مـر) : فریـاد کشیدن .

ن) *← ؛ع) شول بکشین /šul - bakəšeyan/ ؛ قص) *← ؛

سریک – سریک/sərik-sərik/ (ا.صو) : جیک جیک جوجه – صدای جوجه .

ن) *← ؛

سریکّه/sarikka/ (ا) : قطره . **نک** : سسکه .

آ) سسکه /səskə/ ؛ ن) *← ؛

سریکّه/sərikkə/ (ا) : ۱. اخگر – گل آتـش . ۲. تکّـه هـا و جرقّه های آتش که به هوا رود . **نک** : اخگر .

آ) *← ؛ ن) *← ؛ قص) *← ؛ آک) بیر /bior/ ؛

سری مرد/sari mard/ (ص.مر) : چوپانی که در گوسفندسرا نسبت به سایر چوپانان نقش پدر را داراست.

ن) ۱.*← ، ۲. سرگالش /sar gāləš/ ؛ قص) سـر– چپّـون /sar-čeppun/ ؛ ت) سـرا مـرد /sərā- mard/ ؛ اشر) سـر– چوپّان /sar - čuppān/ ؛

سرین/sərin/ (ا.مک) : روستایی نزدیک الاشت سواد کوه .

سرین/sarin/ (ا) : ۱. چوب کوتاه زیر پلور کـه از اتّصـالات محسوب می شود. . ۲. آن چه که به هنگام خواب زیـر سر گذارند – متکّا – بالش .

اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛

سرین/sərin/ (ا) : باسن .

اغـر) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ پ) سـروک /saruk/ ؛ باس) سرونی /sroni/ ؛ او) سراونی /sraoni/ ؛

سرین بن/sarinban/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سواد کوه .

سرین دان/sarindān/ (ا.مر) : پشـت بـال . **نـک** : پـایین سری.

ت) *← ؛

سـرین – دکتـن/sarin-daketen/ (مـص.مـر) : گرفتـن عضلات گردن در اثر فرو افتادن از روی بالش.

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) سرین دکتن /sarin - dakətan/ ؛

سرین کلا/sarin kolā/ (ا.مک) : روستایی ازدهستان بلده‌ی کجور .

سرین گا/saringā/ (ا.مر) : محلّ گذاشتن سـر بـه هنـگام استراحت – زیر سری – بالشت .

اغر) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛

سرینگ - بزئن/səring - bazoən/ (مص.مر) : لنگیدن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

سر ینگن/saring ən/ (ا.مر) : ۱. روکش – رواندار . ۲. مرتفع ترین قسمت ساختمان که با چوب پوشیده شود .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ن) *← ؛ اشر) *← ؛

سرینگه/saringə/ (ا.مک) : چشـمه و مرتعـی در نزدیکـی لاشک کجور .

سریود/sarivde/ (ا.مک) : روستایی از دهستان توابع نور .

سری هاکردن/sari-hākerdən/ (مص.مر) : از پـر حرفـی حوصله‌ی کسی را سر بردن .

س) *← ؛ ع) سری ها کـردن /sari - hākordan/ ؛ قص) سری ها کردن /sari - hākerdan/ ؛ ت) سر بـردن /- sarə bardən/ ؛

سـری یـری/sari - yari/ (ا) : زبـانی خـاص در برخـی روستاهای فیروزکوه .

ب) *← ؛ ق) *← ؛

سوال تخت/suāl taxt/ (ا.مر) : وسط پیشانی .

س) *← ؛ ق) *← ؛ ع) سوآل سر /suālə sar/ ؛

سوجون/sujun/ (ص) : داغ – سوزنده .

س) *← ؛ با) *← ؛ ع) سـوجن /sujen/ ؛ ت) سـجون /sejun/ ؛

سوخته/suxtə/ (ا) : تفاله‌ی تریاک کشیده شـده در وافـور که در طبّ سنتی برای رفع سـرما خـوردگی و اسـهال مورد استفاده قرار می گرفت .

اغر) سـُخته /soxtə/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛

سه/se/ (ا) : سیب .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) سف /sef/ ؛ قص) *← ؛ آک) سـیب /sib/ ؛

سه/sa/ (ش.ج) : علامت تعجّب .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛

سه – بند/se- bənd/ (ا.مک) : بخشی از زمین‌های جلگه‌ای درالتّپه‌ی بهشهر .

سز/soz/ (ص) : سبز .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سـبز /sabz/ ؛ ع) *← ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) *← ؛

سُز – بروتن/soz-barutən/ (مص.مر) : پیش فـروش کردن محصول قبل از به بار نشستن آن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سبز بروتن /sabzbarutan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

سز بویین/soz - baviyən/ (مص.مر) : ۱. روییـدن – سـبز شدن . ۲. کنایه از: خوب شدن کار و بار .

اغر) *← ؛ ب) سوز بـهیین /soz – bahiyən/ ؛ س) سز بیـّن /soz- bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) سبزبیـّن /sabz- bayyan/ ؛ ع) سبز ببیـن /sabz - babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سبز بئن /sabz -baan/ ؛ اشر) سز آویین /-szo āviyən/ ؛

سز چلم/soze- čaləm/ (ص.مر) : سبزمانند گیاه همیشک.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) سبز چنـگل /sabzə čangəl/ ؛ ع) سبز مور /sabzə- mur/ ؛ اشر) *← ؛

سز خال/soze- xāl/ (ا.مر) : برگ سبز درختان جنگلی کـه خوراک دام است .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) سبزه خـال /sabzə- xāl/ ؛ ن) ←(آ) ؛

سز – دار/soz - dār/ (ا.مک) : ۱. کوهـی در بـالا جـادّه‌ی کردکوی . ۲. درخت سبز .

ب) *← ؛ س) *← ؛

سز دار پشت/soz- dār - pašt/ (ا.مک) : مزرعـه ای در بالاجادّه‌ی کردکوی و در پشت کوه سُزدار .

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سزده/sezda/ (ص) : سیزده .

اغر) ۱.*← ، ۲. سزده /sezdə/ ؛ ب) سزده /sezdə/ ؛ س) سـیزده /sizdə/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲.←(اغر) ؛ ع) سـیزّه /sizzə/ ؛ قص) ۱.←(س) ، ۲. سزّه /sezzə/ ؛ ت) سینزه /sinzə/ ؛ اشر) *← ؛ آک) ←(ت) ؛

سزده بزونه/sezdə- bazoə/ (ش.ج) : در باور عوام به معنی دچار شدن به نحسی عدد سیزده – نوعی نفرین است.

اغر) *← ؛ با) ۱.*← ، ۲. سزده بزنه /sezdə- bazəne/ ؛

سز قرت/sozeqart/ (ص.مر) : سبز مانند گیاه مورد . نک : موره.

اغر) ۱. سزِ موچ / /soze- muč ، ۲. سز مورچ /soze - murč/ ؛ ب) سوز مورت /soze- murt/ ؛ با) سوز مورت /-suze murt/ ؛ ع) سبز مور /sabzə- mur/ ؛

سز مرت/soze-mort/ (ص.مر) : سبز سبز .

اغر) سز موچ /soze- muč/ ؛ ب) *← ؛ س) سزه مد /sozə- mod/ ؛ با) *← ؛ ع) سبز مور /sabzə - mur/ ؛

سز موچ/soze- muč/ (ص.مر) : خیلی سبز .

اغر) *← ؛

سزمه/səzmə/ (ص) : کشکی که آب آن رفته ولی هنوز سفت و خشک نشده باشد .

ب) *← ؛ ق) *← ؛

سزه/sozə/ (ا) : ۱. سبزه‌ی سفره‌ی هفت سین . ۲. سبزه . ۳. چمن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) ۱.*← ، ۲. سبزه /sabzə/ ؛ ق) سوز /suz/ ؛ با) سبزه /sabzə/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) سبزه /sabzə/ ؛

سزه پوش/sozə - puš/ (ا.مک) : مکانی در بالا جاده‌ی کردکوی .

سزه سیر/sozə- sir/ (ص.مر) : سیر سبز .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) سوزسیر /suzue- sir/ ؛ با) سبز سیر /sabzə- sir/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت) سبز سر /sabzə - ser/ ؛ اشر) *← ؛

سزی/səzi/ (ص) : رنگی برای گاو .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) ۱.*← ، ۲.←(ب) ؛ با) *← ؛

سزی/sozi/ (ص.نس) : سبزی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سوزی /suzi/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) سبزی / /sabzi ؛ ع) ←(ت) ؛ قص) *← ؛ ت) سبزی /sebzi/ ؛ اشر) *← ؛

سزی - خاردن/sozi - xārdən/ (ا.مر) : سبزی خوردنی .

اغر) *← ؛ ق) سبزی خردن /sabzi- xordən/ ؛ با) *← ؛ آ) سبزی خردن /sabzi- xərdan/ ؛ ع) ←(قص) ؛ قص) سبزی خردن /sabzi - xordan/ ؛ ت) سبزی خردن /- sebzi xordən/ ؛ اشر) *← ؛

سزی خارش/sozi -xārəš/ (ا.مر) : خورشت سبزی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سوزی خرش /suzi - xerəš/ ؛ ق) سوزی خرش /suzi - xerəš/ ؛ با) *← ؛ آ) سبزی خرش /sabzi - xərəš/ ؛ ع) ←(ت) ؛ ت) سبزی خورش /sebzi - xorəš/ ؛ آک) سبزی خورش /subzi - xoraš/ ؛

سس/sos/ (ا) : سبوس برنج و گندم . نک : انگه تا .

اغر) *← ؛ ب) ۱.*← ، ۲. سوس /sus/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) *← ؛ قص) سائوس /sāuos/ ؛ ت) سپوس /sopus/ ؛ اشر) سبوس /sabus/ ؛ آک) سوب /sub/ ؛

سس/sas/ (ص) : ۱. بی نمک . ۲. بد مزه .

ع) *← ؛

سس/səs/ (ص) : سست – لق . نک : امال .

اغر) سست /səst/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سست /sest/ ؛ ق) سس /səs/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) لس /las/ ؛ قص) *← ؛ ت) سس /sos/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) سوست /sust/ ؛ پ) سست /sust/ ؛

سس- بخارده خر/sos-bəxārdəxar/ (ص.مر) : کنایه از: آدم گردن کلفت بی‌کاره .

اغر) *← ؛ س) سوس بخارده خر /sus-baxārdə-xar/ ؛ ق) ترب بخرده خر /tarəb- baxər dəxar/ ؛ با) *← ؛ قص) سپس بخرده خر /səpes - baxerdə-xar/ ؛

سس پلا/sase- pelā/ (ا.مر) : پلوی بی نمک .

ع) *← ؛

سست/səst/ (ص) : سست . نک : سس .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ســـس /səs/ ؛ ن) لس /las/ ؛ اشر) ←* ؛

سست بویین/səst - baviyən/ (مص.مر) : ۱. سست شـدن . ۲. انصراف در کار یا تصمیمی . ۳. تردید داشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سست بیّـن /sest - bayyən/ ؛ ق) سس بیّن / ses - bayyən/ ؛ با) ۱. ←* ، ۲. ←(س) ؛ آ) سس - بیّن /səs - bayyən/ ؛ ع) لس ببین /las babəyan/ ؛ قص) سس بیّن /səs - bayyan/ ؛ ت) سس بئـن /sos - baan/ ؛ اشر) سست هابیین /səst - hābiyən/ ؛

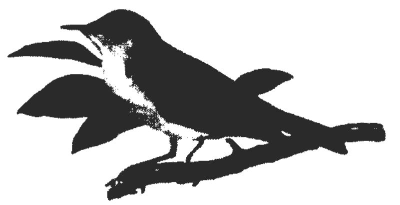
ستوک/sestok/ (ا) : سوت .

اغر) سوت /sut/ ؛ ب) ســوتک /sutək/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ قص) سوت سوتک /sutsutak/ ؛

سسریک/səsərik/ (ا) : جرقـه هـایی کـه از میـان آتـش می‌جهد .

اغـر) ۱. ←* ، ۲. سرســـریک /sərsərik/ ؛ ب) ←* ؛ س) سس ریک /ses- rik/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ســریک /səsrik/ ؛ ع) ←* ؛ قـص) ســـــریک /sərik/ ؛ ت) سیسیریک / sisirik/ ؛

سسک/səsk/ : به معنی کوچک که نام پرنده ای است .

سسک

سس کوت/soskut/ (ا.مر) : نک : چخ کوت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

سسکه/soskə/ (ا) : سنجاق مو .

اغر) ←* ؛ ب) ۱. ←* ، ۲. ششـکه /šoškə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) سوســکه /suskə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←(آ) ؛

سسکه/səskə/ (ا./ص) : ۱. اندک – ذرّه . ۲. چکه‌ی آب . ۳. ترشح آب یا مایعات .

اغر) ←* ؛ ب) ۱. ←* ، ۲. سپلیک /səpəlik/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) تسـکه – چسـکه /teskə - českə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) چسکه /českə/ ؛ اشر) ←* ؛ او) سرسک / sraska/ ؛

سسکه – بئیت/səskə- baeit/ (ص.مف) : آلوده شده . نک : آشی .

اغر) سسکه بوییه /səskə - baviyə/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سسکه بزئن/səskə-bazoən/ (مص.مر) : پاشیده شدن آب و چیزهای آبکی .

اغر) سسکه هکـاردن /səskə- həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ســـکه بزوئـــن /seskə-bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ســـکه بزوئـن /səskəbazuan/ ؛ ع) تسکه بـزان /teskə- bezān/ ؛ قص) ←(آ) ؛

سسکه – لیک/səskə-lik/ (ص.مر) : بسیار اندک .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ســـکک /səskək/ ؛

سسکه – هکاردن/səskə-həkārdən/ (مـص.مـر) : پاشـیده شدن آب مایعات بر روی لباس یا اشیا .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ســـکه هـا کـــردن /səskə- hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سسکه هکردن /səskə- hakerdan/ ؛ قص) سسکه ها کردن /səskə- hākerdan/ ؛

سسگ/sesg/ (ا) : نوعی پرنده‌ی کوچک . نک : سسک.

قص) ←* ؛

سسلیک/səsəlik/ (ا) : جرقّه‌ی آتش .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ســریک /səsrik/ ؛ ع) سیســریک /sisərik/ ؛

سسّم/səssəm/ (ا) : گیاهی خوش بو از خانواده‌ی نعنـا کـه در داخل ماست و دوغ ریزند – پونه‌ی آبی .

اغر) سرسم /sərsəm/ ؛ س) سرســم /ser- sem/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱. ←* ، ۲. ←(س) ؛ آ) ←(اغر) ؛

سسمر/sosmar/ (ا) : سوسمار .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

سشقه/sašqə/ (ص) : گوسفند پیشانی سفید .
ق) قشکه /qaškə/ ؛ با) قشسه /qašsə/ ؛ ن) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛

سطلچه/satəl čə/ (ا.مر) : مشربه ی مسین که برای خیساندن تنباکو به کار رود. .
ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛

سغات/soqāt/ (ا) : سوغات .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ قص) سوغات /suqāt/ ؛ ت) سوغات /sowqāt/ ؛ اشر) *← ؛ آک) ←(ت) ؛

سغل/saqal/ (ا.مک) : نام محلّی در ناییج نور .

سف/saf/ (ا) : سقف .
س) *← ؛ ق) *← ؛ قص) سخف /saxf/ ؛

سف/saf/ (ا) : درختی است که در ارتفاعات روید و از برگ آن برای غذای دام استفاده شود . **نک** : اسف .
ب) *← ؛ س) سر /sar/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ قص) سخف /saxaf/ ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) *← ؛

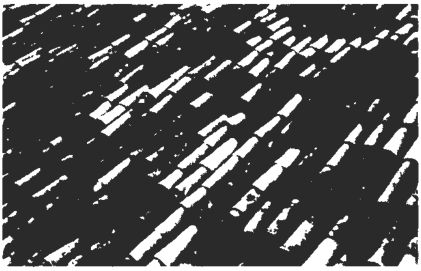
سف/sef/ (ا) : سیب .
اغر) سه /se/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ع) *← ؛

سفارش انترش/səfārəš- antərəš/ (ا.مر) : سفارش و تأکید.
اغر) *← ؛ با) اسفارش /esfāreš/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) سفارش /sefārəš/ ؛

سفال/səfāl/ (ص/ا) : ۱. کنایه از: افراد لاغر . ۲. ساقه ی خشک برنج . ۳. سفال .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) سفال /sefāl/ ؛ قص) سفال /sofāl/ ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛

سفال/səfāl/ (ا) : پیشانی .
ب) *← ؛ س) سولل /suāl/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. درق /darq/ ؛ آ) سوال /suāl/ ؛ع) ←(آ) ؛ ت) سال /soāl/ ؛

سفال به سر/sefāl- bə- sar/ (ا.مر) : ساختمان با پوشش سفالی .
اغر) سفال به سر /səfāl - bə- sar/ ؛ع) *← ؛

سفال به سر

سفال زار/səfāl - zār/ (ص.مر) : مزرعه ی درو شده ی گندم جو و برنج . **نک** : آلم جار .
با) سفال جار /səfāl jār/ ؛ اشر) *← ؛

سفال سر/səfāl- sar/ (ص.مر) : ۱. بامی که سفال پوش باشد . ۲. بالای بام .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ قص) سفال سر /sofāl - sar/ ؛ ت) سفال به سر /sefāl - besar/ ؛ اشر) *← ؛ آک) سفال سر /sefāl - sar/ ؛

سفال – گردان/səfāl- gərdān/ (ا.مص/ص.فا) : ۱. عمل مرمّت سقف ساختمان سفالی . ۲. کسی که شغلش مرمّت سقف‌های سفالین است .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) سفال سر هاکردن /səfālsar hākerden/ ؛ با) ۱.*← ، ۲. سفال – سرکر /səfāl - sar - kar/ ؛ آ) *← ؛ اشر) *← ؛

سفاله/səfālle/ (ص) : نانی که خوب نپخته باشد .
ب) *← ؛ ق) سقلمه /səqelmə/ ؛ با) سقلمه /səqəlmə/ ؛

سفالی/sofāli/ (ا) : ساقه‌های برنج دسته شده که دانه های آن را با تکاندن و بر زمین کوفتن جدا سازند .
ق) *← ؛

سف – بزئن/saf - bazoən/ (مص.مر) : سقف کوبی کردن.
اغر) سف کوبی /saf kubi/ ؛ ب) *← ؛ س) سخ کوبی /sax - kubi/ ؛ قص) سخف کوبی /saxf - kubi/ ؛ ت) سخف زئن /saxf - zaan/ ؛ اشر) *← ؛

سفت – دار/sefat- dār/ (ص.فا) : نمک شناس – با

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

صفت– فرد با معرفت.

با) ← ؛ قص)* سفت دار /sefat -dār/ ؛ آک) سفت – دار /safat -dār/ ؛

سفته/saftə/ (ا) : ۱. سبدی که از نی و ترکه‌ی درختان درست شود . ۲. نوعی وسیله ی ماهی‌گیری مخروطی شکل که از نی و ترکه درست شود. . **نک** : چپی .

اغر) ←* ؛

سف جار/sef- jār/ (ا.مر) : باغ سیب .

ن) ←* ؛

سف چال/sefčāl/ (ا.مک) : مکانی در روستای کوهپر نوشهر .

سف داربن/sefdārbən/ (ا.مک) : مرتع و کشت‌زاری در کدیر نوشهر .

سفدار گردن/səf-dār -gerden/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد .

سفره/səfrə/ (ا) : ۱. کویر . ۲. روضه خوانی زنانه . **نک** : آشوری .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) ←* ؛

سفره ی چارگالی/gāli-səfrəye-čār/ (ا.مر) : سفره ی پارچه ای مربّع شکل که غذای چند نفر را جهت مسافرت یا بردن به مزرعه در آن بندند .

اغر) ←* ؛ *با)* سفره چار گوشه /sefrə- čārguše/ ؛ع) چار شه /čarše/ ؛

سفل میون/safəl-miyon/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهاردانگه‌ی هزار جریب ساری .

سف نو/safnu/ (ا.مک) : نام مرتعی در ولوپی سوادکوه .

سفه/safə/ (ا) : مرتبه– بار– دفعه .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) سفر /safər/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *آ)* ۱. ←(ق) ، ۲. سفر /safər/ ؛ع) سفر /səfar/ ؛ *ت)* ←(ق) ؛ *اشر)* سفر /səfar/ ؛

سفه/səfə/ (ا) : ایوان . **نک** : اوان .

اشر) ←* ؛

سفه – بییشتن/safə-biyeštən/ (مص.مر) : پشت سر دیگران بدگویی کردن .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) سفه بشتن /safebəštan/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* سفه بشتن /safə- beštan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *ت)* سفه نئن /safə- naan/ ؛

سفه – دچیین/safe- dačiyən/ (مص.مر) : بدگویی کردن . **نک** : سفه بیشتن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* سفه دچیّن /safə-dačiyyan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *ت)* سفه دچئن /safə- dačeən/ ؛ *اشر)* سفه – دچینندن /safe-dačinandən/ ؛

سفه – دله/səfə- dələ/ (ا.مر) : داخل ایوان . **نک** : اوان دله .

با) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

سفیانی/sefyāni/ (ا) : بیمار غشی .

ع) ←* ؛

سفیتاک/sefitāk/ (ا) : سوت .

ب) ←* ؛ *با)* سپیستاک /səpistāk/ ؛

سفید آب/səfidāb/ (ا.مک) : از توابع نشتای عبّاس آباد که در محل معروف به اُ اسبه o–əsbe است .

سفید – اُل/səfid-al/ (ا.مر) : از انواع درختان با دانه های سرخ با نام علمی velutina ymus āuon .

با) ←* ؛ *ن)* ۱. ←* ، ۲. شونگ /šung/ ؛ *اشر)* ←* ؛

سفید بن/səfidban/ (ا.مک) : مرتعی در شمال روستای کدیر نوشهر .

سفید – تمشک/sefid - tamašk/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

سفید – تور/sefid - tur/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سفید تیره/sefid - tirə/ (ا.مک) : مرتعی در جنوب نارنج‌بن‌نوشهر .

سفید – چش/səfid - češ/ (ص.مر) : بی شرم بی حیا . **نک** : اسبه چش – بام شی چش .

اغر) اسبه چش /əsbə- češ/ ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ ق) اسبه چش

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/esbə čəš/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) اسبه چش /əsbe - čəš/ ؛ ع) *← ؛ قص) ←(اغر) ؛ اشر) *← ؛

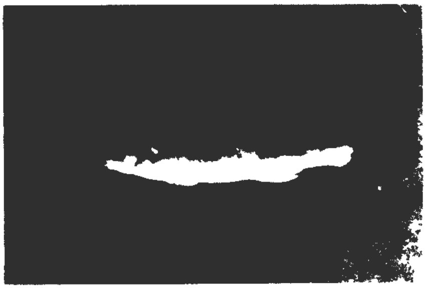
سفید خنه/sefid xonə/ (ا.مر) : اتاق سفید رنگ که در افسانه‌های عامیانه پر از خم‌های طلا و نقره است .

سفیدک/sefidak/ (ا/ص.نس) : ۱. سفیدک – نوعی کنه‌ی سفید . ۲. افراد بور و سفید رو . **نک** : اسبنک .

ق) *← ؛ با) ۱. *← ، ۲. اسبک /əsbek/ ؛ آ) ۱. *← ، ۲. اسبک /əsbek/ ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ ت) ۱. سفیدک /səfidak/ ، ۲. سفید مهی /sifid - mahi/ ؛ اشر) ←(ت) ؛

سفیدک/səfidək/ (ا) : نوعی ماهی سوف . **نک** : آله .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ اشر) سفیدک /səfidak/ ؛

سفیدک

سفید کار/kār – sefid/ (ا.مر) : ۱. یکی از مراحل آماده سازی شالی‌زار به هنگام تراش بدنه‌ی کرت . ۲. سفید کردن دیوار خانه‌ها .

آ) *← ؛ع) *← ؛

سفید کرکوک/səfid - karkuk/ (ا.مر) : گیاهی است .

با) اسبه ککّی /espə- kakki/ ؛ اشر) ۱. *← ، ۲. سفید کرکو /sefid - karku/ ؛

سفید کو/səfid-ku/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهاردانگه‌ی هزار جریبی ساری .

سفید مهی/sefid - mahi/ (ا.مر/ص.نس) : ۱. نوعی ماهی . ۲. به افراد سفید اطلاق می شود .

اغر) *← ؛ ب) اسبه مایی /esbə-māyi/ ؛ س) ←(ب) ؛

ق) ماهی سفید /māhi sefid/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ت) سفید مهی /sefid - mehi/ ؛ آک) سفید ماهی /- safid māhi/ ؛

سفیدو/səfidu/ (ا.مک/ا) : ۱. از روستاهای کوهسار فندرسک استارآباد . ۲. سفید آب – گرد سفیدی که زنان به صورت خود می مالند. نوعی مادّه‌ی آرایشی زنان .

اغر) سفیدو /səfido/ ؛ با) *← ؛

سفید – هلوم/səfid - halum/ (ا.مک) : از توابع دهستان بابل کنار بابل .

سفیدی هرکت/sefidi- harkat/ (ق.ز) : سپیده دم .

ع) *← ؛

سق/seq/ (ا) : سیخ کباب .

اغر) سخ /sex/ ؛ آ) سخ /sex/ ؛ع) *← ؛

سقات/soqāt/ (ا) : تحفه – هدیه – ارمغان .

اغر) *← ؛ ق) سوقات /suqāt/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ ت) سوغات /sowgāt/ ؛ اشر) *← ؛

سقالمه/səqālmə/ (ا) : ۱. مشتی که انگشت شست از دو انگشت سبابه و وسطی بیرون آمده باشد– مشت زدن . ۲. لقمه ای که به سختی بلعیده شود .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) سقولمه /soqulmə/ ؛ با) *← ؛ آ) سقلمه /səqəlmə/ ؛ع) سقولمه /soqolmə/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک) سوقولدمه /so quldamə/ ؛

سقّا نفار/saqqā-nəfār/ : **نک** : ساق نفار .

سق پلس/seqə- pələs/ (ا.مص) : ۱. با نیش زبان کسی را آزردن . ۲. انگلک کردن .

ع) *← ؛

سقچئن/seqečeən/ (مص) : بستن در خیک روغن و غیره با سیخ چوبی .

ت) *← ؛

سقر/səqər/ : عقده شدن چیزی در دل .

س) *← ؛ با) ۱. *← ، ۲. سنگر /sangər/ ؛

سقّرتشی/saqqar taši/ (ص.فا) : گورکن .

س) ساتشی /sā- taši/ ؛ با) ←(ق) ؛ اشر) *← ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ)(š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

سقّا نفار

سقرچی/saqərči/ (ا.مک) : از مزارع دهستان چلاو آمل .

سقری - کلا/səqri- kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سقّز/saqqez/ (ا) : صمغ گیاهی و جویدنی .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ع) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) شغّز /saqqez/ ؛

سقز چو/soqoz - ču/ (ا.مر) : چوب درخت گل ابریشم .

ع) *← ؛

سقل/saqal/ (ص) : آهنگر - چلنگر . **نک** : چلنگر .

ت) *← ؛

سقل/səqəl/ (ا) : سیخونک .

ن) *← ؛

سـقلمه/seqolmə/ (ا) : ضربـه زدن بـا بنـد دوم انگشـتان دست . **نک** : تلس خی .

اغر) سقالمه /səqālmə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سقلمه /səqəlmə/ ؛ع) سقلمه /soqolmə/ ؛ ت) *← ؛ اشر) ←(ع) ؛

سقلمه بزوئن/səqəlmə-bazuan/ (مص.مر) : ضربه زدن بـا بند دوم انگشتان دست .

اغر) سقالمه بزئن /səqālmə bazoən/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) سقلمه بـزان /soqolmə bezān/ ؛ ت) سـقلمه زئـن /seqolmə- zaan/ ؛ اشر) سـقلمه بزئـــن /-soqolmə bazoən/ ؛

سقلی/saqəli/ (ا) : فنّی در شنا - زیر آبی . **نک** : اُبنی .

با) *← ؛

سـقندی - کـلا/soqondi-kəlā/ (ا.مـک) : از توابـع کلیجان‌رستاق ساری .

سقو/səqu/ (ا) : ۱. زکام . ۲. گرفتگی بدن در اثر سرما . ۳. بیماری گوساله که از سرمای شدید ناشی شود .

ق) *← ؛ با) *← ؛ع) سقو /soqo/ ؛

سق واش/seqə vāš/ (ا.مر) : از گیاهان علفی یک ساله .

ت) *← ؛

سقو بیردان/soqo beyardan/ (مص.مـر) : از سـرما سـیاه شدن - سرما زدگی منجر به مرگ .

ع) *← ؛

سـک/sok/ (ا) : سـُک . علامـت و لفـظ نـدا در برخـی بازی‌های بومی.

اغر) *← ؛ ب) سـوک /suk/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) *← ؛ آ) ←(ب) ؛ع) سوآک /suāk/ ؛ اشر) ←(س) ؛

سک/sek/ (ص) : کنایه از:بچّه‌ی بی سرپرست .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

سک/sak/ (ا) : سگ .

اغر) سگ /sag/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ) ←(اغـر) ؛ع) *← ؛ قـص) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) ←(اغر) ؛ پ) سک /sak/ ؛ باس) سپک /spaka/ ؛

سک/sək/ (ا/ص) : ۱. جرم روی فتیله ی چـراغ نفتـی . ۲. آب بینی آویزان شده . ۳. تنگ چشم - حسود . **نـک** : بلیک .

اغـر) ۱.*← ، ۲. زک /zək/ ؛ س) زک /zek/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(اغر) ؛ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اشر) ←* ؛

سک/sek/ (ص) : ۱. گوساله ی از شیر گرفته شده . ۲. نوجوان . نک : سک .

ق) ←* ؛ با) سک /sək/ ؛ آ) ←* ؛ ن) سیک /səyk/ ؛ ع) سیک /sik/ ؛

سکات/sakāt/ (ا) : میخ چوبی کوچک .

ن) ←* ؛

سکار/səkār/ (ص) : ورزای سه ساله .

ق) ←* ؛

سک پوس/sakə- pus/ (ص.مر) : پوست کلفت - جان سخت - سرسخت .

ع) ←* ؛

سک جن/sakə- jon/ (ص.مر) : مقاوم - کنایه از:جان سخت .

اغر) سگ جان /sag jān/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←* ؛

سک جنگ/sak jang/ (ا.مر) : نزاع سگان .

ع) ←* ؛

سک - چکن/sak- čakan/ (ص.مر) : پرچانه . نک : بی بی سرسر - چک مس .

اغر) پرچنه /pər-čanə/ ؛ س) سگ چنه /sag - čanə/ ؛ با) ۱.* ، ۲.←(س) ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

سکچه وال/səkčə- vāl/ (ا.مر) : کانال کوچک آب .

اغر) ←* ؛

سک چیک/sakə- čik/ (ا.مر) : نوعی گل بابا آدم .

با) ←* ؛

سک خر/sak xor/ (ا.مص) : به مصرف نادرست رسیدن چیزی .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سک رنج/sakə ranj/ (ا.مر) : بیماری مهلک و مسری سگان .

ع) ←* ؛

سکرو/sakərow/ (ا.مر) : کف حمّام-سطح داخلی حمّام.

ت) ←* ؛

سک زن/zan – sak/ (ص.فا) : کسی که در شکار خوک مأمور است و سگان را در بیرون راندن خوک از خفیه‌گاه وا می‌دارد.

ع) ←* ؛

سک زنگی/sakə - zənnegi/ (ا.مر) : زندگی نابسامان و بسیار آشفته .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سک سبیل/sak - sebil/ (ص.مر) : کنایه از:سبیل دراز و آویخته .

اغر) سگ سبیل /sag - sabil/ ؛ ع) ←* ؛

سک سغیر/sək- saqir/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: خردسال . ۲. کودک بی سرپرست .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سک سغیر /sekə- saqir/ ؛ ع) سیک - سک /sek – sik/ ؛

سک - سو/sək- su/ (ا.مر) : ۱. روشنایی-کنایه از: پاکی و تمیزی . ۲. حضور . ۳. مایه‌ی امیدواری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سکه سو /sakə su/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) سو سو /su - su/ ؛

سک سوزی/sək- suzi/ (ا.مر) : سبزیجات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

سک سیل/sakesil/ (ص.مر) : کنایه از:مردم پست و فرومایه .

ن) ←* ؛

سک سیی/sak - sayi/ (ا.مر) : سرگین سگ .

اغر) سگ گی /sag - gi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) سگ سیی /sag -sai/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.* ← ، ۲. سگ زور /sagə zur/ ؛ ع) سک زور /sakə zur/ ؛ ت) ←(ع) ؛

سک شیر/sakə- šir/ (ش.ج/ص.مر) : نوعی ناسزا- بد سرشت - روح پلید داشتن .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سک - کته/sak - kətə/ (ا.مر) : توله‌ی سگ .

اغر) سگ کاته /sag- kātə/ ؛ س) سگ کته /sag – ketə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) سک کته /sak kotə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک)

ساکوته /sākute/ ؛

سک کته کا/sak kotə kā/ (ا.مر) : توله سگ کوچک .

آ) سگ کته کا /sag kətə kā/ ؛ع) ←* ؛

سک کولی/sak - kuli/ (ا.مر) : ۱. لانه‌ی سگ . ۲. آلونک – خانه‌ی محقّر .

اغر) سگ کالی /sag - kāli/ ؛ آ) سگ کلی /sag kəli/ ؛ع) ←* ؛

سک لو/sakə - low/ (ا.مر) : پارس سگ .

اغر) سگ لو /sag lo/ ؛ آ) سگه لوئه /sagə lowə/ ؛ ع) ←* ؛

سک لیم/sake- lim/ : از انواع گیاهان خودرو که میوه ای سمّی دارد .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

سکلیم تلی/səklim-tali/ (ا.مر) : ۱. درختچه‌ی خاردار . ۲. سیاه تلو .

اغر) اسکلم تلی /əskələm- tali/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) اسکلم تلی / /əskeləm- tali ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) اسکلیم تلی /eskelim tali/ ؛ گ) بور /bur/ ؛

سک مازیبه/sak - māziyə/ (ا.مر) : نوعی حشره .

اغر) سگ مغز /sag - maqəz/ ؛ س) سگ ماز /sag - māz/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سگ ماز /sag māz/ ؛ع) سک مهز /sakə - mahaz/ ؛

سک مهز/sakə- mahaz/ (ا.مر) : نوعی مگس بسیار گزنده و مزاحم .

اغر) سگ مغز /sag - maqəz/ ؛ آ) سگ ماز /sag māz/ ؛ع) ←* ؛

سک میزر/sak - mizər/ (ا.مر) : نوعی گیاه وحشی .

با) ←* ؛

سکنجه/səkanjə/ (ا) : شکنجه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سکنجه بین/səkanjə- bin/ (ا.مر) : سرکه‌ی شیره .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

سکو – سر/saku - sar/ (ا.مر) : روی ایوان – روی سکو .

نک : خرند سر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) خرن سر /xarən sar/ ؛ با) ←* ؛ آ) سکّو سر /sakku sar/ ؛ع) سکوی سر /sokuyə sar/ ؛ ت) ←(آ) ؛

سک وسو/sək-o- su/ (ص.مر) : ۱. تر و تمیز – پاکیزه – زرق و برق . ۲. مایه‌ی امید .

اغر) ۱.←* ، ۲. سکّ و سو /sakk-o- su/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سکه سو /səkə -su/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سوسکّه داشتن /susekkə-dāstən/ ؛

سک و سو داشتن/dāstən – səko- su/ (مص.مر) : پیدا بودن . ۲. آشکار بودن. انبساط خاطر.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سکه سو داشتن /səkə- su dāstan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛

سک وسول/sakosul/ (ص.مر) : کنایه از: افراد کم خرد و کم مایه .

آ) سک و سول /sekə sul/ ؛ ن) ←* ؛

سک و سو هدائن/sək-o- su - hədāən/ (مص.مر) : تمیز کردن – پاکیزه نمودن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سوهدائن /su - hədāən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ قص) سک و سو هادائن /səkosu -hədāan/ ؛ اشر) ←* ؛

سکه/səkə/ (ا./ق.مت) : ۱. یک سوم . ۲. یک چهارم را نیز گویند .

ب) ←* ؛

سکّه/səkkə/ (ا) : ۱. سکّه و پول ضرب شده . ۲. به صورت کنایی به فردی که زندگیش رونق گرفته گویند:کارت سکّه شده .

اغر) ←* ؛ س) سکّه‌ی /sekkə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سکّه بشکنیین/səkkə-bəškəniyən/ (مص.مر) : کنایه از : بی اعتبار کردن کسی – سرشکسته کردن کسی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) از سکّه بنگتن /az sekkə - bengətan/ ؛ قص) سکّه بشکستن /-səkkə

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

/baškestan/ ؛

سک هرزه مرض/sake harzə maraz/ (ص.مـر) : کنایه از:آدم های هرزه گرد-مزاحم و بد زبان .

ع) ←* ؛

سکّه رو/səkkə ru/ (ا.مک) : نهری که از رودخانه‌ی هراز آمل منشعب شود.

سکّه سو داشتن/səkkəsu dāštan/ (مص.مر) : رونق داشتن.

ن) ←* ؛

سکیته/səkitə/ (ا) : هق هق بعد از گریه .

اغر) ←* ؛ س) سکته /sektə/ ؛ ق) سکیجه /sekijə/ ؛ با) ←* ؛ آ) اسکیجه /əskijə/ ؛ آک) اسکیجه /eskijə/ ؛

سکیجه/səkijə/ (ا) : سکسکه .

ق) ←* ؛ با) اسکیجه /əskijə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) اسکیجک /eskijak/ ؛ ت) اسکجیک /eskejik/ ؛

سکینه -پر/sakinə-par/ (ا.مـر) : کفش دوزک . نک : آرونک .

ن) ←* ؛

سک فیس/sakə- fis/ (ا.مر) : بوی بسیار گندیده و بویناک که به باد شکم تشبیه کنند .

ع) ←* ؛

سک اقات/sag-ogāt/ (ص.مر) : کنایه از: اخلاق بد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سگ مزاج /sagmezāj/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) سگه اخلاق /sage-axlāq/ ؛

سک انگور/sag-angur/ (ا.مر) : تاج ریزی .

اغر) ←* ؛ ق) سگ واش /sagəvāš/ ؛ با) سگ انگیر /sag-angir/ ؛ ع) میچکا انگوری /mičkā anguray/ ؛

سک باد/sag-bād/ (ا.مر) : گرفتگی ماهیچه ی پا . نک : بلنگ - چک پا .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) چک پا /čakəpā/ ؛ اشر) ←* ؛

سک بادمجون/sag-bādəmjun/ (ا.مر) : نام گیاهی وحشی است .

سک بزوئن/sag-bazuən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: دل و دماغ کسی را سوزاندن . ۲. به حمله واداشتن سگ های شکاری به محل زندگی گراز .

اغر) سگ به خو کاردن /sag-bə-xu-kārdən/ ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سک بزان /sak bezān/ ؛

سک بلشت/sag-baləšt/ (ص.مف) : ۱. لیسیده شده‌ی سگ . ۲. کنایه از: صورت کثیف و نشسته .

اغر) ۱.←* ، ۲. سگ بلشته /sag-baleštə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سک ولشت /sakvaleštə/ ؛ آک) سگ والیشت /vālist-sag/ ؛

سک بویین/sag-baviyən/ (مص.مر) : بی اندازه ناراحت شدن -از کوره در رفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سگ بیّن /sag-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سک ببین /sak babəyan/ ؛

سک به خو کاردن/sag-bə-xu-kārdən/ (مـص.مـر) : ۱. از روی خشم فردی را تحقیر کردن . ۲. کسی را در منگنه قرار دادن .

اغر) ←* ؛ س) سگ به خو هاکردن /sag-bəxo-hākerdən/ ؛ با) ←(س) ؛

سک پله/sag-pelə/ (ص.مر /ا.مص) : ۱. خستگی ناپذیر - استقامت یا لجاجت در کاری . ۲. کینه جویی .

اغر) ۱.←* ، ۲. سگ په /sage-pe/ ؛ س) ←* ؛ با) سگ پلی /sag-pali/ ؛ آ) ←* ؛

سک په/sagə-pe/ (ا.مر) : گیاهی آب زی .

آ) ←* ؛

سک تک چو هدائن/sage-tək-ču-hədāən/ (مص.مـر) : ۱. کنایه از: بهانه به دست کسی دادن به طوری که بسیار عصبانی شود . ۲. به هیجان آوردن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛

سک جان/sagə-jān/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: سمج . ۲. جان سخت - فرد بسیار مقاوم در برابر سختی‌ها .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

*← ؛ ع) سک جن /sakə jon/ ؛ قص) *← ؛ ت) سک جان /sakə jān/ ؛ اشر) *← ؛ آک) سگ جون /sag-jun/ ؛

سگ - جنگ/sag-jang/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. درگیری سگ‌ها . ۲. درگیری دو درنده . ۳. کنایه از: افرادی که بیهوده و دایم با هم در نزاع هستند . **نک** : جغه دکتن .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ ت) *← ؛ آک) سگه جنگ /sage-jang/ ؛

سگ چکن/sag čakan/ (ص.مر) : یاوه گو - آدم پرچانه - بسیار سخن‌گو .

با) *← ؛ ع) *← ؛ قص) شگ - چونه /sag-čunə/ ؛ آک) سگ چوکن /sag-čukan/ ؛

سگ چیک/sagčik/ (ا.مر) : گونه ای گیاه .

ب) *← ؛ آک) *← ؛

سگ درنجن/sag-darenjən/ (ا.مص) : تقسیم ناعادلانه - بخش کردن غیر منصفانه .

ت) *← ؛

سگ دس هرسائن/sag-das-hərəssāan/ (مص.مر) : به روی دو پا ایستادن حیوان .

با) *← ؛ ع) دس سربستان /dasə sar bessān/ ؛ قص) *← ؛

سگ دم/sage-dəm/ (ص.مر) : کنایه از: فامیل - رفیق - وابسته .

اغر) *← ؛

سگ دندان/sag-dandān/ (ص.مر) : کسی که دندان های درشت و ناموزون دارد .

اغر) *← ؛ س) سگ دندون /sag-dandun/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) سگ دنّون /sag dannun/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سک دندان /sakədondān/ ؛

سگرمه/sagerme/ (ا) : چین پیشانی .

اغر) سگرمه /səgərmə/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. سقرمه /səqərmə/ ؛ ع) سوآل سیم /suālə sim/ ؛ ت) ←(اغر) ؛

سگ زار/sage-zar/ (ص.مر/ق) : با دشواری - با سختی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سگ زار /sag-zār/ ؛ با) *← ؛ آ) ←(س) ؛

سگ زار دویین/sage-zār-daviyən/ (مص.مر) : با دشواری در جایی اقامت داشتن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سگ زار دیّن /sag-zār-dayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سک زنّگی داشتن /sakə zennegi dāštan/ ؛ ت) سک حساب دبن /sak-hesāb daban/ ؛

سگ سار مله/sag-sār-malə/ (ا.مر) : کنایه از: جای شلوغ با افرادی که افکار متفاوت داشته و همیشه در حال نزاع باشند .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛ قص) سگ - سر-مله /sag-sar-malə/ ؛

سگ سری هاکردن/sag sari hākərdan/ (مص.مر) : مقاومت کردن .

آ) *← ؛ ن) *← ؛

سگ سکی/sak- saki/ (ص.مر) : صفت سگان از درندگی و سماجت داشتن .

ع) *← ؛

سگ سگه/sag-sagə/ (ا.مر) : سر و صدا - جار و جنجال .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ ت) سک سکه /sak-sake/ ؛ آک) *← ؛

سگ سگه کاردن/sag-sagə-kārdən/ (مص.مر) : داد و بیداد و سر و صدا کردن .

اغر) *← ؛ ب) سگه سگه هکاردن /sagə-sagə-həkārdən/ ؛ ق) *← ؛ با) ←(ب) ؛ ت) سک سکه هکردن /sak-sake hakərdən/ ؛ اشر) سگه سگه ها کئردن /sagə-sage-hākoardən/ ؛

سگ سوار/sag-səvār/ (ص.فا) : ۱. ایستادن کبریت به طور عمودی در قاب بازی . ۲. فردی که در اسب سواری بسیار ماهر باشد .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

سگ سیر/sag-sir/ (ا.مر) : نوعی علف هرز شبیه سیر .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛

---

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سگ-شیر/sag-šir/ (ا.مر) : سگ شیر – نام گیاهی است از تیره ی فرفیون .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) ورگ شیر /vərgəšir/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) ورگ شیر /vergə šir/ ؛

سگ - کاته/sag-kātə/ (ا.مر) : توله‌ی سگ .

اغر) *← ؛ س) سگ کته /sag-ketə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سک کته /sak kotə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) سگ کته /sag-koətə/ ؛ آک) سگه کوته /sage-kutə/ ؛

سگ کتکا/sag-kətəkā/ (ا.مر) : توله‌ی سگ .

اغر) سگ کاته /sag-kātə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) سک کتکا /sak kotəkā/ ؛ قص) سگ کته /sag-kətə/ ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) کوتیکای /kutikāy/ ؛

سگ-کته -کرم/sag-kotə-kərm/ (ا.مر) : از انواع کرم . **نک** : دوکتکا .

اشر) *← ؛

سگ کورماز/sag-kurmāz/ (ا.مر) : مگسی شبیه خرمگس ولی کوچکتر از آن .

اغر) سگ مغز /sag magəz/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سگ ماز /sag-māz/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲.←(س) ؛ ع) سک مهز /sakə mahaz/ ؛

سگگ/sagəg/ (ا) : گیره ای که بالای دو سر ریسمان قرار دهند تا به هم‌دیگر بچسبد – قلّاب .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سگک /sagak/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) سگک /sagek/ ؛ آک) سگاک /sagāk/ ؛

سگ گل/sag-gəl/ (ا.مر) : درختی کوچک مانند گل سرخ که در مناطق ییلاقی روید .

با) *← ؛ آ) *← ؛ ت) سک گل /sakəgol/ ؛

سگ گیرا/sage-girā/ (ا.مر) : سگ گیرنده . **نک** : گیراسگ.

اغر) ۱.*← ، ۲. گیرا-سگ / girā sag/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) گیرا سگ /girā-sag/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲.←(س) ؛ قص) *← ؛ ت) گیرنده سک /girəndə sak/ ؛ آک) بگیرسگ /bagir-sag/ ؛

سگ لود چال/sag-lud-čāl/ (ا.مر) : چاله‌ای است که در آن برای سگ دوغ ریزند .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) سک لوت چال /sakə lut čāl/ ؛ قص) سگ چال /sag-čāl/ ؛ ت) سک لوت چال /sakelutəčāl/ ؛

سگ لود لو/sage-lud-lave/ (ا.مر) : دیگی است مسی که غذای سگ را در آن ریزند .

اغر) سگ لوت جا /sag-lut-jā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) لوتکا /lutkā/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ آک) سگه هرزه لو /sage-harze-lo/ ؛

سگلیم/səglim/ (ا) : از انواع گیاهان .

ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سکلیم /səklim/ ؛

سگلیم تیم/saglim-tim/ :

هسته و میوه‌ی سگلیم که گیاهی رونده و پیچنده است. بیشتر در نواحی کوهپای‌های روید و به عنوان گیاهی انگلی به سایر درختان و گیاهان پیچد. نام علمی آن ilex-spiniger است. **نک**: ورگ لم.

سگ ماز/sagə-māz/ (ا.مر) : خرمگس .

اغر) سگ مغز /sag-maqəz/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سک مهز /sakəmahaz/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) سگه مکز /suge-makaz/؛

سگ - ماهی/sag-māhi/ (ا.مر) : ۱. ماهی خاویار خزری که بومیان سگ ماهی نیز گویند . ۲. فیل ماهی در گلوگاه . **نک** : اوزون برون-بکربولله .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) سک ماهی /sak māhi/ ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛ آک) سگه کولی /sage-kuli/ ؛

سگ - مغز/sag-maqəs/ (ا.مر) : خرمگس . **نک** : اسب ماز .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سگ – ماز /sagə-māz/ ؛ ن) سگ – مهاز /sage-məhāz/ ؛ ع) سک – مهز /sakə-mahaz/ ؛ قص) سگ – مگز /sag-magaz/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) سگ – مغز /sag-maqaz/ ؛

سگ – ماهی

سگ مهر/sag mahar/ (ا.مر) : نوعی گیاه سمّی .

س) *← ؛ ق) *← ؛

سگ مهز/sag-mahaz/ (ا.مر) : خرمگس .

اغر) سگ مغز /sag-maqəz/ ؛ پ) ←(اغر) ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سگ ماز /sag māz/ ؛ ع) سگه مهز /sagə mahaz/ ؛ قص) سگ – مگز /sag-magaz/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(اغر) ؛

سگ میزه واش/sagmizə vāš/ : علفی است صحرایی .

ن) *← ؛

سگ واش/sag-vāš/ (ا.مر) : علفی هرز که در لا به لای نهال شالی ریشه دوانده و پخش شود .

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛

سگ وان/sag vān/ (ص.مر) : نگهبان سگ– سگ بان .

اغر) *← ؛ پ) سگ ون /von - sag/ ؛ س) ←(پ) ؛ ق) *← ؛ با) سگ بون /sagə- bun/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(با) ؛

سگ و سمبور/sag-o-sambur/ (ا.مر) : دور و بری ها – کنایه از: اطرافیان .

اغر) *← ؛ پ) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سگ وسوتی /sako suti/ ؛

سگ ولیک/sag-valik/ (ا.مر) : نوعی ولیک – گیاهی است خودرو و سرخ رنگ که در صخره ها روید . نک : زالزالک .

پ) *← ؛ س) *← ؛ ق) سرخه ولیک /serxe valik/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سرخ ولیک /serxə valik/ ؛

سگ هدائن/sag-hədāən/ (مص.مر) : ۱. بیهوده به جایی رفتن و جستجو نمودن . ۲. وا داشتن سگ جهت حمله به کسی یا حیوانی .

اغر) *← ؛ پ) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سک هادان /sak hādān/ ؛ ت) سک هدن /sakhadan/ ؛

سگه واری/sagə-vāri/ (ص.مر) : مانند سگ – کنایه از: بد اخلاقی .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) سک واری /sakə vāri/ ؛ آک) میرزا سگ وار /mirzā-sag-vār/ ؛

سل/sel/ (ا) : ۱. سیل . ۲. بیماری سل . ۳. سرشت طبع .

سل/sal/ (ص) : ۱. مزه‌ای مثل مزه‌ی گردوی فاسد شده . ۲. تالاب کوچک .

ق) سهل /sahl/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ قص) تل /tal/ ؛

سل/sal/ (ص) : تلخی اندک – کمی تلخ .

ب) *← ؛ ق) سهل /sahl/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *←؛

سلّا/sallā/ (ا) : چوب‌هایی که به صورت افقی در پرچین به کار رود .

پ) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

سلاب/səlāb/ (ص) : لخت – خالی – برهنه .

اغر) ۱.*← ، ۲. سلاپ /salāp/ ؛ پ) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

سلاب/salāb/ (ش.ج) : لفظی در مقام دل‌سوزی – طفلک.

با) *← ؛

سلاپ لنگ/səlāpeləng/ (ص.مر) : پا برهنه . نک : تیساپه لینگ.

اغر) *← ؛ پ) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

سلاپنیک/səlāpenik/ (ا.مر) : جوجه‌ی کوچک و لاغر .

پ) *← ؛ س) *← ؛ با) سلاب دکت /səlāb-dakət/ ؛

سلاپی/səlāpi/ (ا.مص) : برهنگی–کنایه از: فرد بی لباسی که مجبور به خانه نشینی باشد.

اغر) *← ؛ پ) *← ؛ س) سلاب کینگ /selāb-king/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **پ)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سلات/səlāt/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریب ساری .

سلّات/sallāt/ (ا) : سرباز روس - سالدات .

ع) *← ؛

سلّاتی/sallāti/ (ا) : دکمه .

ب) *← ؛

سلاح/selāh/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

سلاح - دار - کلا/səlāh - dār-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی بابل . ۲. از توابع کیاکالای قائم شهر .

سلار/səlār/ (ا) :

نوعی روش قرعه کشی در بازی - طریقه ی یارگیری در تمامی بازی هایی که درآن بازی‌کنان باید به دو دسته تقسیم شوند، «سلار» نامیده می شود و شیوه ی آن چنان است که ابتدا دو نفر به عنوان سرگروه انتخاب می شوند و بقیه‌ی بازی‌کنان به دسته‌های دو نفره تقسیم شده و با فاصله گرفتن از همدیگر به طور مخفیانه دو به دو برای یکدیگر عنوان «سنگ» و «آجر» را بر می‌گزینند. بعد از انتخاب نام، هر یک از گروه‌های دو نفره به حضور دو نفر سرگروه بر می‌گردند و یکی از آنان به سر گروه ها می‌گوید: «سلام علیکم ستاره » یعنی سلام بر شما باد. آنگاه یکی از سرگروه‌ها می‌گوید: «علیک به این براره» و نهایتاً یکی از آن دو نفر که اسم «سنگ» و «آجر» را برای خود برگزیدند می گویند که چه کسی سنگ را و چه کسی آجر را می خواهد؟ آنگاه سرگروه ها هریک، یکی را بر گزیده و به عنوان یار خود در بازی انتخاب می‌کنند . دیگر گروه‌ها نیز برای تقسیم یار جهت بازی همین عمل را تکرار می‌کنند و بعد از تکمیل یارگیری بازی شروع می‌شود.

سلار/salār/ (ص) : سرور - سالار .

اغر) ۱.*← ، ۲. سلار /səlār/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ قص) سالار /sālār/ ؛ ت) سلار /selār/ ؛ آک) ←(قص) ؛

سلاغ/səlāq/ (ص) : نوزاد . نک : چلقات .

آ) ۱. سلخ /səlex/ ، ۲. زلق /zəleq/ ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ ت) سلغ /seləq/ ؛ آک) زاک /zāk/ ؛

سلاغ سلیغ/səlāq səliq/ (ص.مر) : لفظی که اشاره به کودکانِ خردسال است .

آ) سلخ پلخ / səlex pəleq/ ؛ ن) *← ؛

سلاغ مار/səlāq mār/ (ا.مر) : زن تازه زاییده - مادر نوزاد .

آ) زلق مار /zəleqə mār/ ؛ ن) *← ؛

سلام علیکی/səlām -aliki/ (ا.مر) : از وسایل کارگاه سنتّی پارچه بافی .

اغر) *← ؛ ب) ۱.*← ، ۲. سرامکلی /sərāmaleki/ ؛ س) سلام علکن / selām -alekon/ ؛

سلب/səlb/ (ا) : سرب .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) سلب /selb/ ؛ آ) سرب /sərb/ ؛ ع) *← ؛ قص) سلب /solb/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آک) سرب /sorb/ ؛

سلب بازی/səlb-bāzi/ (ا.مر) : گونه ای بازی که بر روی سرب به اندازه‌ی یک سکّه، پشم گوسفند به آن متصّل نموده و با بغل پا پیوسته به آن زنند تا به هوا رفته و برگردد و مکرّر همین کار را تکرار می‌کنند .

اغر) ۱.*← ، ۲. پاره بازی /pārə-bāzi/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛

سل بموئن/səl-bemoən/ (مص.مر) : جان به لب رسیدن - به ستوه آمدن .

آ) سل بموئن /səl bəmuan/ ؛ ع) سل بمان /sel bomān/ ؛ ت) سل آردن /selārdən/ ؛

سلبی/səlbi/ (ص.نس) : سربی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ع) *← ؛

سل بید/sal-bid/ (ا.مک) : باغی قدیمی در ساری .

سلپ/səlp/ (ا) : سرب .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ آ) سرب /sərb/ ؛ ع) سلب /səlb/ ؛

سلپوک/səlpuk/ (ص) : زمینی که خاک زرد رنگ داشته و سخت و سفت است .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

سلپه/səlpə/ (ا) : ۱. پینه ی کف دست و پا . ۲. تاول . نک : درشت بیبن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛

سلپیک/səlpik/ (ص) : ۱. خیلی سفت - سفت . ۲. زمین

سفت مثل سرب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

سلتک/seltek/ (ص) : جایگاه ریزش آب – ناودان .

سلتون/solton/ (ا) : ۱. نام مرد . ۲. یکی از درجات نظامی زمان قاجار معادل ستوان . ۳. شاه – سلطان .

ع) ←* ؛

سلج-انبار/salej-anbār/ (ا.مک) : از توابع دهستان سه‌هزار تنکابن .

سلر/selər/ (ا) : نوعی مار خطرناک درخشکی .

س) ←* ؛

سل سنی/sele soni/ (ا.مر) : ۱. برف و باران – سرمای مداوم زمستان . ۲. زمستان‌هایی که در اثر بارش مکرر برف زمین به صورت پیاپی مستمّر سیاه و سفید شود.

ع) ←* ؛

سلّسی/sallasi/ (ا.مص) : ساده لوحی .

ب) ۱.←* ، ۲. سرلسی /sar-lasi/ ؛

سلطان/səltān/ (ا) : پادشاه – سلطان .

اغر) ←* ؛ ب) سلتن /səlton/ ؛ س) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛ آک) سولتان /sultān/ ؛

سلف/sələf/ (ا) : ۱. نوعی گیاه خوردنی صحرایی که در بهار روید– سلف . ۲. برگ چغندر وحشی . **نک** : استا – ازتا .

اشر) ←* ؛

سلفه/səlfə/ (ا) : سرفه .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) سلفه /solfə/ ؛ آک) سولفه /sulfə/ ؛

سلقندر/solqondar/ (ا) : جوجه بی پر و پوشش پرنده .

ع) ←* ؛

سلقه/saleqə/ (ا) : سلیقه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سلقه /səleqə/ ؛ قص) سلیقه /saliqə/ ؛ ت) سلقه /seleqə/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) سلیقه /saliqə/ ؛

سلک/selək/ (ص) : ۱. گوسفند لاغر . ۲. گوسفند نر یک ساله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سلک – حال/selek-hāl/ (ا.مر) : ۱. حالت گوسفند دو ساله. سلک + حال . ۲. یکی از تکّه های موسیقی سازی مربوط به لله وا است . ۳. ترکیب و اصل واژه تبری است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سل گوک/sel-guk/ : از رنگ های گاو و گوساله . **نک** : سل .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سل گوک

سلّم/salləm/ (ق.تر) : گیرم که – به فرض اینکه .

اغر) سلّ /salle/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. سلن /sallan/ ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سلّم /sallam/ ؛

سلمانه/salmānə/ (ا) : هدیه – تحفه .

ق) ←* ؛

سلمانی/salmāni/ (ص.فا) : آرایشگر .

اغر) ←* ؛ ب) سلمنی /salmoni/ ؛ س) ←(ب) ؛ آ) سلمونی /salmuni/ ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←(آ) ؛

سلم سلم هکاردن/saləm-saləm-həkārdən/ (مص.مر) : کم بها دادن به کار .

ب) ←* ؛ س) سلم سلم هاکردن /saləm-saləm-hākerdən/ ؛

سلمل/salmal/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

سل منگو/sel-mango/ : از رنگ های گاو . **نک** : سل .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سـل منــگو /sel-mangu/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛

سل منگو

سلم و تور/salm-o-tur/ (ا.مک) :

بنایی تاریخی در ساری که نام آن به کـرات در منـابع آمـده است. میرظهیر الدّین در سال ۸۸۱ هجری قمـری دربـاره‌ی این بنا می نویسد: سه گنبـدان، شاه منصور جـهت مدفـن ایرج، سلم و تور ساخته شد. در زمان اسـفهبد خورشـید آن را مرمّت کردند. فریزر در سـال ۱۸۲۲ میـلادی کـه از سـاری دیدن کرده درباره ی این بنا گوید: بنایی که در ساری قـابل ارزش و دقّت است گنبد سلم و تور است که شـکل اسـتوانه ای دارد . بام آن مخروطی است و بلندی آن به صد فـوت و محیط داخلی آن کمی کمتر از سی فوت است. سراسر حجـم درونی خالی است و هیچ وسیله ای بـرای بـالا رفتـن در آن تعبیه نشده است. گنبدی داخلی دارد که بالای آن باز اسـت، بام مخروطی آن به یـک نقطه‌ی واحـد نمی‌رسـد و کمـی نامنظّم است که نشان می دهد زمان‌های بعد، به آن افـزوده اند. قسمت داخلی برج با روشنایی روز روشـن می‌شـود ولـی هیچ‌گونه سوارخی برای ورود نور ندارد. مدخلی هلالـی دارد. متصل به آن هنوز خرابه های کفش‌کن مرتفعـی دیـده مـی شود که با فاصله‌ی زیادی از بـرج ادامـه داشته اسـت. ایـن ساختمان زیبا با آجر و ساروج بنا شده است و با مهارت تمـام در آن کار کرده اند. آجرها مربع شـکل و رنـگ سـرخ تـیره دارند و بسیار خوب پخته شده انـد و سـاروج بـا ایـن آجرهـا طوری به هم چسبیده اند که جز با شکستن آجرها نمی توان آن‌ها را از هم جدا کرد . شاید ماندن این برج بـه علـت ایـن استحکام بوده است . برای اینکـه ممکـن بـود مدّتـی پیـش برای مصالح، آن را خراب مـی کردنـد. اهـالی معتقدنـد کـه ساروج رابه جای آب به شیر شتر مخلوط کرده انـد، بـه ایـن سبب تا این حد استحکام پیدا کرده است. شکافهای چنـدی داشت که بر اثر زلزله پیدا شده بود. می‌گفتند آقا محمدخـان قاجار سعی داشت آن را به ضرب گلوله توپ خراب کنـد کـه آثار تمایل شیطانی اوست.چند گلوله انداخت امـا اثـر زیـادی نداشت. سوراخ‌های بدنه‌ی آن تا امروز باقی است. متاسـفانه در حال حاضر از این بنای تاریخی اسطوره ای اثری بر جـای نیست (از آستارا تا آستارآباد/ ج۴/ بخش اوّل) .

سلمونی/salmuni/ (ا) : آرایشگاه .

اغر) ۱.←* ، ۲. سـلمانی /salmāni/ ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) سـلمونی /salmoni/ ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) ←* ؛

سلمونی دکن/salmuni -dekon/ (ا.مر) : آرایشگاه .

اغر) سلمانی دوکّان / salmšāni-dukkān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) سـلمونی دکّـن /sal moni dokkon/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) سـلمونی دکـان /salmoni dokkān/ ؛ آک) سلمونی دیکن /dikon–salmoni/ ؛

سـلمه/salmə/ (ا) : ۱. از انـواع چغنـدر اسـت . ۲. گیاهـی خودرو.

با) ۱.←* ، ۲. سلمه تره /sakmə-tarə/ ؛

سلمه

سـلمه - چـال/salmə-čāl/ (ا.مـک) : مرتعـی از توابـع شهرستان گرگان .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

سلمه ستور/səlmə-sətur/ (ص.مر) : ستبر و کلفت .

ب) ←* ؛ ع) سرفت /sərfate/ ؛

سلمی/selmi/ (ص) : نوعی اسب که تخم آن را کشیده باشند .

با) ←* ؛

سلناز/selnāz/ (ص) : ۱. گاوی که از پیشانی تا دم رگه ی سفید داشته باشد . ۲. نامی برای گاو .

ق) ←* ؛

سلنگ/seləng/ (ا) : نوعی هلهله و صدای شادی بخش و نشاط انگیز که در جشن‌ها یا کارهای دسته جمعی به تناوب از سویِ جمعیّت ایجاد شود .

اغر) سران /serān/ ؛ ب) ←* ؛

سلوات - پشته/salvāt-pəštə/ (ا.مک) : مرتعی در حومه ی نوشهر .

سلوات-دئن/salavāt-daən/ (مص.مر) : ۱. حمّام کردن- کنایه از:غسل کردن . ۲. آب کشیدن پارچه و پوشاک . **نک** : ابه سر .

اغر) سلوات سلام /səlvāt-səlām/ ؛ ت) ←* ؛

سلوب/səlub/ (ص) : ۱. کچل. ۲. خالی ۳. لخت - برهنه. ۴ . جوجه‌ی پرندگان پیش از درآوردن پر.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سلاب /selāb/ ؛ ت) سولوندور /sulundur/ ؛

سلور/səlur/ (ا.مک) : از روستاهای نمارستاق واقع در محال ثلاثِ نور .

سلوزه/səluzə/ (ا) : ۱. مکانی در رودخانه با آبشارهای کوتاه . ۲. تخته سنگ .

سلوکلا/salu-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان اسفیورد شوراب ساری .

سلوم علیک/səlum-alyk/ (ا.مر) : از اجزای دستگاه بافندگی سنّتی .

اغر) سلام علک /səlām-alek/ ؛

سلّه/sallə/ (ا) : چوب زیرآبکش - چوبی شبیه نردبان که آبکش را بر روی آن قرار داده و دیگ برنج را داخل آن ریزند.

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سله بن/sele-bən/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد .

سله بن/sele-bən/ (ا.مک) : از محلّه های اطراف بقعه‌ی شیخ موسی در بندپی بابل .

سله -سر/salə-sar/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی نوشهر .

سلیاکتی/salyākəti/ (ا.مک) : از توابع دهستان ناتل‌کنار نور .

سلیته/salitə/ (ص) : کنایه از: زن بی حیا - زن بی آزرم . **نک** : بوسّه قنات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سلقه /sələqə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) شلیته /šalitə/ ؛ گ) ←* ؛

سلیج/salij/ (ا.مک) : روستایی از دهستان فیروزجاه بابل .

سلیک/səlik/ (ا) : ۱. قی چشم . ۲. در سوادکوه به صمغ درختان نیز گویند . **نک** : بلیک .

اغر) بلیک /bəlik/ ؛ ب) ←* ؛ س) زلیک /zəlik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سلیک /selik/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ۱. سیلیک /silik/ ، ۲. سلق /seleq/ ؛ اشر) بلیک /bəlik/ ؛ گ) کونه /kunə/ ؛

سلیله ای/səliləi/ (ا) : گردن بندی با زنجیری از سه منات که در وسط قالبی قرار گیرد .

اغر) ←* ؛

سلیم/salim/ (ا) : از انواع پرنده.

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

سلیم/selim/ (ا) : گیاهی بالارونده و تیغ دار که بر درختان هم جوار پیچد و نام علمی آن excelsal–smilax است . **نک** : ازملک .

آ) ←* ؛ ع) اسکلیم /eskelim/ ؛

سلیمان - مله/solaymān-malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان رودپی ساری . **نک** : سلیمان محلّه .

سلیم بهرام/salim-behrām/ (ا.مک) : از توابع دهستان کلیجان رستاق ساری .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سلیم - شخ/salim -šex/ (ا.مک) : از توابع دهستان کلیجان رستاق ساری . **نک** : سلیم شیخ .

سلیمه/salimə/ (ا) : ۱. سلمه تره - از گیاهان است . ۲. نامی زنانه .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* سلمه /saləmə/ ؛ *آک)* ←* ؛

سلینگه/səlingə/ (ا) : ۱. سه پایه فلزّی . ۲. استخوان جلوی کتف . ۳. در سه لت . **نک** : دیز رون .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ع)* سه پایه /sə pāyə/ ؛ *ت)* سه لنگه /selenge/ ؛ *اشر)* سلنگ /sələng/ ؛

سم/sem/ (ا) : سم حیوان - سم اسب .

اغر) سم /səm/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←*(اغر)* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* سم /som/ ؛ *ت)* ←*(قص)* ؛ *اشر)* ←*(اغر)* ؛ *آک)* سوم /sum/ ؛ *پ)* سمپ /sump/ ؛ *باس)* سمب /sumba/ ؛ *او)* سف /safa/ ؛

سم/sam/ (ص/ا) : ۱. سهم - تعداد . ۲. بیم - ترس . ۳. سم - زهر . **نک** : انگ .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* سهم /sahm/ ؛ *ع)* ←*(ن)* ؛ *قص)* ←*(ن)* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *پ)* سهم /sahm/ ؛

سما/səmā/ (ا) :

از انواع رقص های محلّی مازندران مخصوص زنان. در غیاث اللغات و صفا القدس درباره‌ی سماع آمده که به معنی سرود و رقص است. آنندراج آن را هر آوازی که شنیدن آن خوش آید معنی نموده است. دست افشاندن و پای کوفتن مجاز... این رقص در مناطق تبری زبان به لاک سر سما و چکّه سما نیز شهره است.

سما/səmā/ (ا.مک) : نام روستایی در منطقه‌ی بیرون بشم نور .

سما -حال/səmā-hāl/ (ا.مر) : سما+حال. در موسیقی مازندران عنوان نغمه ای است سازی مربوط به لله وا. ترکیب واژه تبری است .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

ساخت/səmāxt/ (ا) : ۱. قیافه - ظاهر . ۲. ادا - شکلک. **نک** : اشکل .

ق) ساخت /sāxt/ ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛

سماغ/səmāq/ (ا) : مالیاتی که در زمان قاجار از رعیّت گرفته می‌شد - مالیات .

سماق/səmāq/ (ا) : سماق .

اغر) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* سماق /somāq/ ؛ *آک)* سوماق /sumāq/ ؛

سما-گر/səmā-gar/ (ص.فا) : رقّاص .

اغر) ←* ؛ *س)* سماگر /semā-ger/ ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

سما-گوش-مله/səmā-guš-malə/ (ا.مک) : روستایی از دهستان فیروزجاه بابل .

سما مقم/samā məqom/ (ا.مر) : مقام رقص و نغمه ای است که توسط سرنا و نقاره نواخته شود .

ن) ←* ؛

سمان/somān/ (ا) : مرز - سامان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سامن /sāmon/ ؛ *آ)* سامون /sāmun/ ؛ *ع)* ←*(س)* ؛ *قص)* ←*(س)* ؛ *ت)* سامان /sāmān/ ؛ *آک)* سامون /sāmun/ ؛

سماوار/səmāvār/ (ا) : سماور .

اغر) ۱.←* ، ۲. سموار /səmvār/ ؛ *س)* سمبار /səmbār/ ؛ *آ)* ۱.←*(اغر)* ، ۲. سمّار /səmmār/ ؛ *ع)* سموار /samvār/ ؛ *قص)* سمور /samvar/ ؛ *ت)* سموار /saməvār/ ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* سماوار /samāvār/ ؛

سماهادان/semā hādān/ (مص.مر) : ۱. وادار به رقص نمودن . ۲. حالتی که در اثر کتک خوردن به وجود آید.

ع) ←* ؛

سما هکاردن/səmā-həkārdən/ (مص.مر) : رقصیدن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سما هاکردن /səmā-hākerdən/ ؛ *آ)* سماهکردن /səmāhakərdan/ ؛ *ع)* سماهاکردن /semā hākordan/ ؛ *قص)* سما هاکردن /səmā-hākərdan/ ؛ *اشر)* سما-هاکئردن /semā-hākoərdən/ ؛

سمباته/sombātə/ (ا) : سمباده .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* سمّاده /səmmādə/ ؛ *ع)* ←* ؛

قص) سمباده /sombādə/ ؛ ت) سنباده /sonbādə/ ؛ اشر) *← ؛ آک) سومّاده /summādə/ ؛

سمبار/sembār/ (ا) : سماور .

اغر) سموار /səmvār/ ؛ س) *← ؛ آ) ۱. سمّار /səmmār/ ، ۲.←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) سموار /samavār/ ؛ اشر) سماوار / /semāvār ؛

سمبال/səmbāl/ (ص) : گوسفند دم سفید .

س) *← ؛

سم بخرد/sem-baxərd/ (ش.ج) : نفرین به حیوانات به معنی: روز سوّم عزا خورده شوی .

س) سیّم بخارد /səyyem-baxārd/ ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛

سم بر/səmbor/ (ا.ا) : سم تراش . نک : سم تراش.

اغر) *← ؛ س) سم تراش /səm-terāš/ ؛ آ) *← ؛ ع) سم تراش /sem tərāš/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سم تراش /som tərāš/ ؛ اشر) سم - تراش /sem-terāš/ ؛ آک) سوم تراش /sum-tarāš/ ؛

سم بزئن/səm-bazoən/ (مص.مر) : ۱. لگد کوب کردن زمین توسّط جانور . ۲. بی تابی کردن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سم بزوئن /səm-bazuən/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سم بزان /sem bezān/ ؛ قص) سم بزوئن /səm-bazuan/ ؛ ت) سم زئن /som-zaan/ ؛

سمبش/səmbəš/ (ش.ج) : نوعی نفرین . نوعی زخم که در کف پا ایجاد شود.

اغر) *← ؛ آک) سوم یش /sum-yəš/ ؛

سمبل/səmbəl/ (ا) : ۱. باسن . ۲. ران .

اغر) *← ؛ اشر) سمبله /sembələ/ ؛

سمبله/səmbələ/ (ا) : ۱. سرگین . ۲. کفل - سرین .

اغر) سرین /sərin/ ؛ اشر) *← ؛

سم - بنه-بزئن/səm-bənə-bazoən/ (مص.مر) : کنایه از: یک جا ماندن .

اغر) *← ؛ س) سم بل بزوئن /səmbel-bazuən/ ؛ آ) سم بنه بزوئن /sem bənə bazuan/ ؛ ت) سم گل زئن /somgel zaan/ ؛

سمبورو/səmburu/ (ا) : سمور .

ت) *← ؛

سمبوره/sambure/ (ا.مر) : سمور جنگلی .

اغر) *← ؛ ع) سموره /samurə/ ؛

سمبه/səmbə/ (ا) : پارچه و میله‌ای که بوسیله‌ی آن باروت را با فشار در لوله‌ی تفنگ سر پر وارد کنند. سمبه - سنبه .

اغر) *← ؛ س) سمبه /sombə/ ؛ آ) سمبه /səmbə/ ؛ ع) سمه /semə/ ؛ قص) سمّه /sommə/ ؛ ت) سمه /somə/ ؛ اشر) چمبه /čembe/ ؛

سمبه-بند/sembə-band/ (ا.مر) : ۱. چوبی که به گردن ورزا اندازند و دسته‌ی چوبی خیش را به آن وصل کنند - از وسایل و ابزار خیش . ۲. گاوی که شاخش در دو جهت مختلف رشد کند . نک : ابل چو .

اغر) سمبه چو /səmbə-ču/ ؛ با) *← ؛ اشر) ۱.*← ، ۲. سمبه چو /səmbə-ču/ ؛

سمبه درد/sombə-dard/ (ا.مر) : نوعی بیماری که سُم دام را زخم کند .

اغر) سم درد /səm dard/ ؛ آ) *← ؛ ع) سم درد /semə dard/ ؛ قص) سم درد /dəmə-dard/ ؛ ت) سم درد /-som dard/ ؛ آک) سومیش /suməyš/ ؛

سمبه سولاخ/səmbə-sulāx/ (ا.مر) : سوارخ سمبه .

اغر) سولاخ - سمبه /sulāx-səmbə/ ؛ ب) *← ؛ س) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) سولاخ سمّه /sulāx-səmmə/ ؛ ت) سمبه سوراخ /sombə surāx/ ؛ اشر) سمبه - سولاخ /sembe-sulāx/ ؛ آک) سیلاق /silāq/ ؛

سم بیاردن/sam-biyārdən/ (مص.مر) : ترسانیدن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سم هدائن /sam-hedāən/ ؛ ت) سم بییاردن /sambiyārdən/ ؛

سم بییته/sam-bayitə/ (ص.مف) : مسموم - مسموم شده.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سم بییت /sam bait/ ؛ ت) *← ؛ اشر) سم-بیتشه /sam - baitešə/ ؛

سم تراش/səm tərāš/ (ص.فا) : ۱. سم تراش از ابزار کار نعل بندی است . ۲. وسیله ای که با آن سم چهارپایان را کوتاه کنند .

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) **← ؛ س) **← ؛ آ) **← ؛ ع) **← ؛ قص) **← ؛ ت) **← ؛ اشر) سم - تراش /sem-terāš/ ؛ آک) سوم تراش /sum-tarāš/ ؛

سم -تکو-بخاردن/səm-təko-baxārdan/ (مص.مر) : خم شدن به سمت جلو در اثر تپق زدن .

آ) سم بخردن /səm baxərdan/ ؛ ن) **← ؛ ع) سرسم بیردن /sarə som beyardan/ ؛ ت) سرسان هیتن /saresān haytən/ ؛

سمج/səməj/ (ص) : ۱. سمج و مزاحم . ۲. پرتلاش - تلاش‌گر .

اغر) **← ؛ س) **← ؛ آ) **← ؛ قص) **← ؛ ت) **← ؛ اشر) **← ؛ آک) لیسکه /liskə/ ؛

سمچول/samčul/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان چهار دانگه‌ی هزار جریبی ساری . ۲. روستایی از عشرستاق هزارجریب بهشهر .

سم-درد/səm-dard/ (ا.مر) : سم درد- از بیماری حیوانات سم دار .

اغر) **← ؛ آ) **← ؛ ن) **← ؛ ع) **← ؛ ت) سم درد /som -dard/ ؛ اشر) سمبه - درد /sembe-dard/ ؛

سمدی/samədi/ (ا) :

سمدی یکی از زبان های قرار دادی ناحیه‌ی شمال استرآباد بوده که هنوز عدّه‌ای با آن سخن می‌گویند در «سمدی» قاعده براین است که: حرف اوّل هر کلمه را برداشته و جای آن حرف «س» می گذارند بقیّه‌ی حروف کلمه، همان حروف اصلی آن است. سپس پسوند «مَدی madi» را به آن می‌افزایند مانند: شانه šānə سانه مدی، هوا həvā سوامدی səvā-madi. «سمدی» از قواعد متعدد و متنوّع دیگری نیز برخوردار است.

سمراک/səmrāk/ (ا) : علف صحرایی . نک : پیداک .

سمردون/səmərdun/ (ا) : توت فرنگی صحرایی . نک : سمریا .

ب) **← ؛ س) ۱. **← ، ۲. سمراک /semrāk/ ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛

سمر کلا/səmər-kalā/ (ا.مک) : چشمه ای نزدیک نهرودبار کدیر نوشهر .

سمریج/semerij/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سمریا/semeriyā/ (ا) : توت فرنگی صحرایی .

با) **← ؛

سم زن/sam-zan/ (ص.فا) : کسی که سم‌پاشی کند - سم زننده .

اغر) **← ؛ ب) **← ؛ س) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ ع) **← ؛ ن) **← ؛ اشر) **← ؛

سمسکنده/səməskandə/ (ا.مک) : از توابع دهستان میان‌دورود ساری .

سمشکه/səmeškə/ (ا) : تخم آفتاب‌گردان .

اغر) **← ؛ ب) **← ؛ س) **← ؛ با) **← ؛ آ) ۱. **← ، ۲. سبشکه /səbəškə/ ؛ اشر) **← ؛ آک) سوبوجکا /subujkā/ ؛

سمشکه

سمشکه دله کانی/səmeškə-dələ-kāni/ (ا.مص) : کوبیدن آفتاب گردان و در آوردن تخم آن .

اغر) **← ؛ ب) **← ؛ با) سمشکه - دله - گیری /səməškə-dələ-giri/ ؛ اشر) سمشکه - تکانی /semeške-tekāni/ ؛

سمک/samək/ (ا) : نوعی گیاهی دارویی که به عنوان سودا مورد استفاده قرار گیرد .

ن) **← ؛

سم -کش/səm-kaš/ (ا.مر) : قطعه چوبی به درازای حدود چهار متر که تیرهای چوبی سقف به آن متّصل است.

اغر) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ ن) **← ؛

سم -کش -کلفت/səm-kašə-koloft/ (ا.مر) : چوبی به

ضخامت ده در دوازده سانتیمتر که از وسط ساختمان در روی «پلور palvər» میخ می کنند. اصطلاحی در ساختمان سازی چوبی .

اغر) *← ؛ با) *← ؛

سِم گرد ببین/sem gerd babeyan/ (مص.مر) : کنایه از: تلاش بسیار و بی نتیجه – تلاش بی حاصل .

اغر) سم گرد بویین /səmgərd baviyən/ ؛ع) *← ؛

سمل/səmel/ (ص) : مردی که با زن شوهر دار رابطه‌ی نامشروع داشته باشد – زن باره – هیز . **نک** : خش کفل .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

سمل چشم/səmel-čəšm/ (ص.مر) : چشم چران – آدم هیز .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سمل چش /səmel -čəš/ ؛ با) ۱.*← ، ۲. سمل–چش /səməl-čəš/ ؛ آ) *← ؛

سملی/səmeli/ (ص.نس/ا.مص) : به سراغ زن یا دختر دیگری رفتن – هیزی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

سمن/saman/ (ا/ص) : ۱. اسب زرد . ۲. سیمان . **نک** : **سمند** .

اغر) ۱.*← ، ۲. سمند /samənd/ ؛ ب) ۱.*← ، ۲.←(اغر) ؛ س) سمند /samənd/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) سمن /saman/ ؛ع) ←(ن) ؛

سمنا/səmnā/ (ا.مک) : از توابع دهستان علی آباد قائم‌شهر .

سمناکلا/səmnākəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان کیاکلای قائم شهر .

سمند/samənd/ (ص) : ۱. اسب زرد . ۲. رنگ جگری . ۳. یک دست .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) سمن /saman/ ؛ آک) سمند /samad/ ؛

سمن کیسه/saman kise/ (ا.مر) : کیسه‌ی سیمان .

اغر) ۱.*← ، ۲. سمند کیسه /samənd-kisə/ ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛

سمنی/səməni/ (ا) : سمنو .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سمنی /səmni/ ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ع) سمنو /samanu/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

سموار/səmvār/ (ا) : سماور .

اغر) ۱.*← ، ۲. سماوار /səmāvār/ ؛ ب) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. سمّار /səmmār/ ؛ع) سموار /samvār/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سموار /samavār/ ؛ اشر) سماوار /semāvār/ ؛ آک) سماوار /samāvār/ ؛

سموارپا/səmvār-pā/ (ص.فا) : قهوه چی – کسی که در مراسم عروسی و یا عزاداری چای دهی را به عهده دارد. .

اغر) *← ؛ با) *← ؛ آک) سماوارپا /samāvār-pā/ ؛

سموار–سرلا/səmvār-sarlā/ (ا.مر) : روکش بافتنی روی سماور .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. سمّار سرلا / səmmār.sar lā/ ؛

سمور/samur/ (ا) : نوعی گیاه صحرایی که دام‌ها پس از خوردن آن دچار بی حسّی و منگی شوند .

سمّه/səmmə/ (ا) : ۱. سنبه . ۲. کنایه از: فشار – زور .

اغر) ۱.*← ، ۲. سمبه /səmbə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲.←(اغر) ؛ ن) ←(ق) ؛ع) سمه /semə/ ؛ قص) سمّه /sommə/ ؛ ت) *← ؛ اشر) چمبه /čembe/ ؛

سمه بکشین/semə bakəšeyen/ (مص.مر) : ۱. سنبه زنی در تفنگ‌های سرپر . ۲. کسی را مورد عمل عنیف و شکنجه قرار دادن .

ع) *← ؛

سمیک/simak/ (ا) : دمل کوچک – جوش های چرکین بدن .

ع) *← ؛

سمیلی/səmili/ (ا.مص) : چشم چرانی – هیزی .

اغر) *← ؛ ب) سملی /semeli/ ؛ با) ←(ب) ؛ قص)

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

←(ب) ؛

سن/sən/ (ا) : سال – سنّ .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

سنا/sonā/ (ا) : تشت سفالی جهت شستن لباس .

اغر) ۱.←* ، ۲. سونا /sunā/ ؛

سنّار/sənnār/ (ا. مـک) : از توابـع دهسـتان بـیرون بشـم چالوس .

سنّار/sannār/ (ا) : صد دینار – کنایه از: هر چیز کم ارزش . نک : چهار پول .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

سنّارسی شایی//sannār- si- šayi/ (ا.مـر) : کنایـه از: مبلـغ اندک – کم .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

سنّاز/sennāz/ (ص) : گاو سیاه رنگ .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* سی یا ناز /siyānāz/ ؛

سنام/sənām/ (ا. مک) : از توابع دهسـتان نـرم آب دو سـر ساری .

سناور/sənāvar/ (ا) : صنوبر .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سـناور /senāvar/ ؛ *با)* سـنوبر /senobar/ ؛ *آ)* سـنور /sənuvar/ ؛ *ن)* ←* ؛ *ت)* سـنوبر /sanobar/ ؛ *اشـر)* سـنور /seno- var/ ؛ *آک)* سـنوبر /sanobar/ ؛

سنبگل/sanbəgəl/ (ا) : پشگل خشک شده‌ی گوسفند کـه به پشم حیوان چسبیده باشد .

با) سنگل /sengəl/ ؛ *ع)* سنگل /sangal/ ؛ *ت)* سـنگل /səngəl/ ؛

سن بور/sanbur/ (ا) : ۱. توت فرنگی وحشی . ۲. آلبا لـوی وحشی .

با) سنبروک /sənbəruk/ ؛ *اشر)* ←* ؛

سنبور/sanbur/ (ص) : کند – مخالف تیز .

س) سنبور /senbur/ ؛

سنبوسه/sanbusə/ (ا) : تکّه چرم سه گوشه که بـر جلـوی رویه‌ی کفش دوزند .

قص) ←* ؛

سن بی/san bi/ (ا. مک) : چشمه ای در روستای یخکـش بهشهر .

ب) ←* ؛

سنّت/sonnat/ (ا) : کنایه از:ختنه – ختنه کردن .

اغر) ←* ؛ *آک)* سوند کونی /sunad- kuni/ ؛

سنته/sanətə/ (ا. مک) : از توابـع دهسـتان شـهر خواسـت ساری .

سنّتی/sonnati/ (ا. مص) : کنایه از: ختنه سوری .

اغر) ←* ؛

سنجاق جـوش/sənjāq- juš/ (ا.مـر) : آب قبـل از جـوش آمدن که حباب از آن بالا آید .

اغر) ←* ؛ *اشر)* کنـار – جـوش /kenār- juš/ ؛ *آک)* ریـز جوش /rizə- juš/ ؛

سنجاق کون گره/sənjāq- kun- gəre/ (ا.مر) : سنجاق تـه گرد .

اغر) ←* ؛ *با)* سینجاق – گینک –گرد /sinjāq-king-gərd/؛

سنجخ/sənjox/ (ا) : سنجاق .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛

سنج- خونی/sənje- xuni/ (ا. مک) : نام مرتعی در آمل .

سنجد/sənjəd/ (ا) : سنجد . نک : پسدونه .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سـنجه /senjə/ ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* پسّـونه /pəssunə/ ؛ *قـص)* ←* ؛ *ت)* ←(س) ؛ *اشـر)* ←(س) ؛

سنجد - دار/sənjəd- dār/ (ا.مر) : درخت سـنجد . نـک : پسنیک دار .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سـنجه دار /senjə-dār/ ؛ *آ)* پسّونه دار /pəssunə dār/ ؛ *ع)* پستنیک دار /pəstənik dār/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* سـنجه دار /senjə dār/ ؛ *اشـر)* سـنجه - دار /senje- dār/ ؛ *آک)* سنجید دار /sənjid- dār/ ؛

سنجل/senjel/ (ا) : ۱. حلزون . ۲. آذرخش در کتول . نک

: البیس .

ع) ۱.⭠* ، ۲. سنجل-کاچول /senjel- kāčul/ ؛ ت)

سندل /sandel/ ؛ اشر) ⭠* ؛

سنج و ساراج/sənj - o-sārāj/ (ا.مر) : تاراج و غارت .

اغر) ⭠* ؛ ب) ⭠* ؛

سنج وساراج هکاردن/sənjo-sārāj-həkārdən/ (مص.مر) : تاراج کردن – غارت کردن .

اغر) ⭠* ؛ ب) ⭠* ؛

سنجه/senjə/ (ا) : سنجد . نک : پسّونه .

اشر) ⭠* ؛

سنّخ/sənnəx/ (ا) : صندوق .

اغر) سندق /səndoq/ ؛ س) سندخ /sendox/ ؛ با) ⭠* ؛ آ) ⭠* ؛ ع) سنّق /sonnoq/ ؛ قص) ⭠* ؛ ت) سندق /sondoq/ ؛ اشر) ⭠(اغر) ؛ [ک) سندق /sandoq/ ؛

سنّخ – سری/sənnəx- sari/ (ا.مر) : پارچه ای که از داماد به عنوان شیرینی گیرند .

اغر) سندق سری /səndoq- sari/ ؛ س) سندخ سری /sendox- sari/ ؛ با) ⭠* ؛ آ) ⭠* ؛ قص) ⭠* ؛

سند/sənd/ (ا) : سنّ و سال .

اغر) ⭠* ؛ ب) ⭠* ؛ س) ⭠* ؛ با) سن /sən/ ؛ آ) ⭠(با) ؛ ع) ⭠* ؛ قص) ⭠(با) ؛ ت) ⭠* ؛ [ک) سند /sand/ ؛

سندان/səndān/ (ا) : سندان .

اغر) ⭠* ؛ ب) سندن /səndon/ ؛ با) سنّون /sənnun/ ؛ ع) سندن /sadon/ ؛ ت) سندان /sandān/ ؛ اشر) ⭠* ؛ [ک) ⭠(ت) ؛

سندخ/səndox/ (ا) : صندوق بزرگ چوبی . نک : مار سنخ – دولابچه .

اغر) چو – سندق /ču- səndoq/ ؛ ب) ⭠* ؛ س) ⭠* ؛ ق) ۱. سندخ /səndəx/ ، ۲. سنّخ /sənnəx/ ؛ با) سنخّ /sənnəx/ ؛ آ) ⭠(با) ؛ ع) سنّق /sonnoq/ ؛ ت) سندق /sondaq/ ؛ اشر) اغر؛

سندر/sendar/ (ا) : توپ وتشر .

ع) ⭠* ؛

سندر دکردن/sender dakordan/ (مص.مر) : توپ و تشر زدن .

ع) ⭠* ؛

سندق/sendeq/ (ا) : صندوق .

اغر) سندق /səndoq/ ؛ با) ⭠* ؛ آ) سنّخ /sənnəx/ ؛ ع) سنّق /sonnoq/ ؛ ت) سندق /sondoq/ ؛ اشر) سندق /sendoq/ ؛

سندل/səndəl/ (ا) : ۱. اسبی که قرمز مایل به زرد باشد . ۲. گل و لجنی که بر روی چشم گوسفند مالیده شده و آویزان باشد .

ب) ⭠* ؛ س) ⭠* ؛ با) ⭠* ؛ ع) سنگل /sangal/ ؛ ت) سنگل /sengel/ ؛ اشر) سنگل /sangəl/ ؛

سندل/sandale/ (ا) : حلزون .

س) ۱.⭠* ، ۲. سندله /sondelə/ ؛ ع) ۱. سندل /sendel/ ، ۲. سنجل /sənjəl/ ؛ ت) سندل /sandəl/ ؛ [ک) راب /rād/ ؛

سندل/sandal/ (ص) : گاو قرمز رنگ متمایل به زرد .

با) ⭠* ؛

سندلک/səndələk/ (ا) : پنبه ای که از غوزه ی نارس بیرون آورند .

اغر) ⭠* ؛

سندل کاچول/sendel kāčul/ (ا.مر) : حلزون صدفدار .

ع) ⭠* ؛

سندل کچول/sandəl-kačul/ (ا.مر) : لانه ی حلزون .

ت) ⭠* ؛

سندن/səndon/ (ا) : سندان .

اغر) ۱.⭠* ، ۲. سندان /səndān/ ؛ ب) ⭠* ؛ با) ⭠* ؛ ع) سندن /sandon/ ؛ ت) سندان /sandān/ ؛

سندن کلّه/səndon- kallə/ (ص.مر) : سر بزرگ و مدوّر .

ب) ⭠* ؛ با) سندونی – کلّه /sənduni- kallə/ ؛

سندوق – سری/sandoq- sari/ (ا.مر) : ۱. از سنّت‌ها و مراسم مربوط به حمل جهیزیه. ۲. رو صندوقی .

اغر) ⭠* ؛ س) سندق سری /səndoq- sari/ ؛ با) ۱.⭠ ، ۲. سنّخ –سری /sənnəx- sari/ ؛ آ) سنّخ سری /sənnəx sari/ ؛ ع) سنّق /sonnq sari/ ؛ قص) ⭠(آ) ؛ ت)

⭠*) ارجاع به مدخل ، ⭠) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

روسندقی /ru - sandoqi/ ؛ آک) سـدوق سـری /-sandoq sari/ ؛

سندوقی تله/səndoqi talə/ (ا. مر) : تله ای صندوق مـانند یا قفسی که در آن طعمه آویزند .

اغر) ۱.*← ، ۲. تله قفسـی /talə qafəsi/ ؛ س) *← ؛ با) سند قی - تله /səndəqi - talə/ ؛ آ) سَنخ تلـه /sənnəx talə/ ؛ ت) سـندوق تلـه /sondoq talə/ ؛ اشر) سـندوق - تلـه /sendoq - tālə/ ؛

سنده/səndə/ (ا) : مدفوع سفت وخشک انسان .

اغر) ← ؛ ب) *← ؛ س) سـنده /səndə/ ؛ بـا) *← ؛ آ) سـنّه /sənnə/ ؛ ع) سـنده /sondə/ ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) سونده /sundə/ ؛

سنده - سـلام/səndə- səlām/ (ا.مـر) : گل مـژه . نـک : چشمه سلوم - بینجک .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سـنده سـلم /sendə- selom/ ؛ ق) سنّه - سـلوم /senne- salum/ ؛ با) *← ؛ آ) سنّه - سلوم /sənnə- salum/ ؛ ن) سنّه - سلام /sənnə - salām/ ؛ ع) سنده - سلام /sondə- səlām/ ؛ قص) *← ؛ ت) سنده - سلام / /sendə- selām ؛ اشر) *← ؛

سنگ/sang/ (ا) : سنگ .

آ) *← ؛ ع) *← ؛

سنّگ/sənnəg/ (ا) : نوعی علف هرز جهت تعلیف دام .

آ) *← ؛

سنگاره/sangārə/ (ا.مر) : سـنگ‌هایی گرد و کـوچـک بـه اندازه‌ی گردو یا کوچکتر از آن - سنگ ریزه .

ب) *← ؛ س) سـنگ گره /sang - gerə/ ؛ با) سـنـگ - گره /sang - gəre/ ؛ آ) سـنگ گره /sangə gəre/ ؛ ت) سنگ ریک /sengərik/ ؛

سـنگالک/sangālək/ (ا. مـک) : از توابـع دهسـتان چـهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

سنگ - بز/sang- baz/ (ا. مک) : نام قسمتی از زمین های کشاورزی دهستان دشت سر بخش مرکزی آمل .

سنگ بزوئن/sang- bazuən/ (مص.مر) : سوهان زدن .

اغر) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سنگ بزان /sang bezān/ ؛ ت) سنگ زئن /səng zaan/ ؛

سنگ بس/sangə- bas/ (ا.مص) : پیش گیری از گیر کردن جسم خارجی در گلوی کودک .

ع) *← ؛

سنگ بـس/sange bas/ (ا.مـک) : از دهسـتان هـراز پـی جنوبی بخش مرکزی آمل .

سنگ بن/sang - bon/ (ا.مـک) : از منـاطق کوهسـتانی و ییلاقی شاه کوه و ساور استر آباد .

سنگ - بن/sange- bən/ (ا. مـک) : ۱. از توابـع دهسـتان کلیجان رستاق ساری . ۲. مرتعی در سواد کوه .

سنگ بنه بیشتن/sang- bənə- beyəštən/ (مـص. مـر) : ۱. نرخ گذاشتن . ۲. وضع کردن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ با) *← ؛ ع) سـنگ بنیـان /sang banyān/ ؛ ت) سنگ زئن /zaan - sang/ ؛

سنگ بیتن/sang baytan/ (مص.مر) : خـارج کـردن مـوادّ غذایی و املاحی که به مـرور در گلـوگاه و زیـر حلـق کودک انباشته شده و به صورت زائده‌ای سنگی درآید .

ع) *← ؛

سنگ - پراش/sang- perāš/ (ا. مـک) : از توابـع بنـد پـی بابل .

سنگ پشـت/sang- pašt/ (ا. مـر) : سـنگ پشـت - لاک پشت.

اغر) *← ؛ اشر) لاپ - پشـت /lāp-pešt/ ؛ آک) اولاکـو /ow- lāku/ ؛

سنگ پشته/sang- poštə/ (ا. مک) : از توابع رامسر .

سنگ - پل /sangə pəl/ (ا.مـک) : ۱. مرتعـی در حومـه‌ی پرتاس سواد کوه . ۲. از محلّه‌های قدیمی بابل .

سنگ پلک/sange- pelak/ (ا.مـر) : پـل سـنگی بـر روی رودها و نهرها .

با) *← ؛ ع) سـنگ واز /sange vāz/ ؛ ت) سـنـگ پـل /sengə pol/ ؛

سنگ پلک/sang pelak/ (ا.مک) : نام مرتعی در نور .

سنگتاب/sang tāb/ (ا. مک) : از توابـع دهسـتان کیـاکلای قائم شهر .

سنگ تاجن/sang - tājən/ (ا. مک) : از توابع دهستان کران نوشهر .

سنگ تارم/sang- tārəm/ (ا. مر) : نوعی برنج .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) ۱.*← ، ۲. سنگه - تارم /sangə - tārəm/ ؛ آ) سنگ تارم /sangə- tārəm/ ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ ت) سنگ تارم /səngə tārom/ ؛ اشر) *← ؛

سنگ تج/sange- taj/ (ا.مر) : ۱. نوعی پرنده‌ی تیزرو خزری . ۲. سنگ مخصوص تیز کردن چاقو، کارد و سایر ادوات.

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سنگ تک /sangə tək/ ؛ ن) *← ؛ع) سوسنگ / so sang/ ؛

سنگ تجن/sang tajən/ : زاغ بور .

ع) *← ؛

سنگ تجن

سنگ تراشون/sang - tərāšun/ (ا. مک) : از توابع دهستان کلیجان رستاق ساری .

سنگ -تریک/sangə- tərik/ (ا.مر) : تگرگ .

اغر) ← ؛ ب) ۱.← ، ۲. سنگ تریگ /sang terig/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. تریک /tərik/ ؛ ن) *← ؛ع) ورف تریکه /varfə terikə/ ؛ قص) تگرگ /tagerag/ ؛ اشر) سنگ تریق /sangətəriq/ ؛ پ) سنگار /sangār/ ؛

سنگ تک/sangə tək/ (ا.مر) : نوعی توکا .

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

سنگتو/sangto/ (ا.مک) : روستایی در نوشهر .

سنگتو/sangtu/ (ا.مک) : از توابع دهستان میان‌رود پایین نور .

سنگ تو/sangeto/ (ا.مص) : گرم کردن شیر و بعضی از مایعات به وسیله‌ی سنگ داغ .

ب) *← ؛ ق) ۱.*← ، ۲. سنگ پج /sange paj/ ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ع) سنگ پچ /sangə pač/ ؛ اشر) شیر - سنگه - داغ /šir- sange- dāq/ ؛

سنگ ته وک /sangə- ta-vak/ (ص.مر) : ۱. قورباغه‌ی زیر سنگ. ۲.کنایه از : آدم چشم درشت و ناهنجار .

اغر) *← ؛ با) کپّین - وگ /kəppinə- vag/ ؛

سنگ چارام/sang- čārām/ (ا.مر) : بازی یک قل و دوقل.

اغر) ۱.*← ، ۲. سنگ چاران /sang-čarān/ ؛ با) ۱. سنگکا /sangkā/ ، ۲. پکّا /pakkā/ ؛

سنگ - چاران- بازی/sang- čārān- bāzi/ (ا. مر) : نک : یک قل دو قل .

اغر) *← ؛ با) ۱. سنگکا /sangkā/ ، ۲. پکّا /pakkā/ ؛ ن) *← ؛

سنگ چال/sange čāl/ (ا. مک) : ۱. از توابع دهستان بندپی بابل . ۲. زمین سنگلاخی .

ق) *← ؛ با) *← ؛

سنگ چالک/sang - čālak/ (ا. مک) : از توابع دهستان ناتل رستاق نور .

سنگ چشمه/sang- češmə/ (ا. مک) : ۱. از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر . ۲. از توابع دهستان نرم آب دو سر ساری .

سنگ چک - چک/sang- čək- čək/ (ا. مر) : از انواع بازی های بومی .

ب) *← ؛

سنگ چکلی/sang- čekli/ (ا.مر) : سنگلاخ - زمین

سنگی .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) سنگ چال /sangəcāl/ ؛ با) ★← ؛ ع) سنگ لات /sangə lāt/ ؛ قص) سنگ کرچا /sang- kərčā/ ؛ ت) سنگ چکو /səngə čeku/ ؛

سنگ چول/sangə- čul/ (ا.مر) : چاله و حفره‌های طبیعی روی سنگ که آب در آن جمع شده باشد .

ق) سنگ چالوک /sange čāluk/ ؛ با) سنگ‌چال /sangə- čāl/ ؛ آ) ★← ؛

سنگچی/sangeči/ (ا.مک) : از توابع دهستان جلال ازرک جنوبی بابل .

سنگ چین/sang- čin/ (ا.مر) : دیواری سنگی با ملات و یا بدون ملات .

اغر) ۱.★← ، ۲. سنگ چینه /sang- činə/ ؛ ب) ★← ؛ س) ۱.★← ، ۲. سنگ چینه /sang- činə/ ؛ ق) ۱.★← ، ۲. کرچ /kərč/ ؛ با) ★← ؛ آ) سنگ – چین /sangə- čin/ ؛ ن) ★← ؛ ع) سنگ – چینه /sang- činə/ ؛ قص) ★← ؛ ت) سنگ چینه /səngə- činə/ ؛ آک) ★← ؛

سنگ چینه/sang- činə/ (ا. مر) : دیوار سنگی .

اغر) ۱.★← ، ۲. سنگ چین /sang- čin/ ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) سنگ چینه /sang- činə/ ؛ ت) سنگ چینه /səngə- činə/ ؛ آک) سنگ چینه /sangə- činə/ ؛

سنگ چین

سنگ – حنا/sang- henā/ (ا.مر) : نوعی گل سنگ که با استفاده از رنگینه‌ی نارنجی آن، دست و پاها را رنگ می‌کردند .

ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ت) حنا سنگ /henā- seng/ ؛

سنگ خار/sang- xār/ (ص.فا) : کسی، که با ابزارهای گوناگون مانند پتک یا ابزارهای منفجر کننده، سنگ و کوه را ویران می‌کند .

ب) ★← ؛ با) ★← ؛

سنگ – خر/sangə- xər/ (ا. مک) : نام مرتعی در آمل .

سنگ در کا/sang- dar- kā/ (ا. مک) : ۱. نام محلّی در ناییج نور . ۲. از دهستان بالا خیابان لیتکوه بخش مرکزی آمل .

سنگ دروازه/sangə- dərvāzə/ (ا. مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی امیر کلای بابل .

سنگ درّه/sang- darrə/ (ا. مک) : درّة ای در منطقه‌ی هزارجریب بهشهر .

سنگ دک/sangə- dak/ (ا. مک) : نام قلعه ای قدیمی که خرابه‌های آن در جنوب دهکده‌ی پلور از بخش بالا لاریجان آمل باقی است .

سنگ دگاردنّیین/sang degārdenniyən/ (مص.مر) : چرخاندن سنگ .

تفأل با چرخاندن سنگ. در این روش فال‌گیری، سنگی به وزن تقریبی دو کیلو را که در امامزاده‌ها موجود بوده و جنبه‌ی تقدّس آمیز داشته، برداشته و بر روی دو انگشت شصت خود به صورت افقی نگه دارند. یکی از افراد به نیّت کسی که مورد تفأل است، وردی خوانده و اعتقاد بر این است، چنان چه سنگ به سمت راست بچرخد، فال نیک است و اگر سنگ حرکتی نکند فال میانه است و چنان چه به سمت چپ بچرخد بدشگون است.

سنگ دل/sang- dal/ (ص.مر) : بیرحم .

اغر) سنگ دل /sang- dəl/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سنگ دل /sang- del/ ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) سنگ دل /sang ə dəl/ ؛ ع) ★← ؛ قص) ★← ؛ ت) سنگ دل /səngə- dəl/ ؛ اشر) سنگه – دل /sangə- del/ ؛ آک) سنگه دیل /sangə- dil/ ؛

سنگ دله/sange- dələ/ (ا. مک) : چشمه ای در روستای یخکش بهشهر .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ذ،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

سنگ دم بدائن/sang- dəm- bedāən/ (مص.مر) : ۱. نرخ گذاشتن . ۲. کنایه از: کار شکنی کردن .
اغر) سنگ دینگوئن /sang- dingoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) سنگ دم هادائن /sang dəm hədāan/ ؛

سنگدن/sangdon/ (ا.مر) : سنگ دان – چینه دان پرندگان. **نک** : خسینگنه.
ع) ←* ؛

سنگ دوین/sangə- dəvin/ (ا. مک) : روستایی در یازده کیلومتری شمال شهرستان علی آباد کتول .

سنگ ده/sange- də/ (ا.مک) : از توابع دهستان بنافت ساری .

سنگر/sənogar/ (ص . فا) : شناگر – آب باز . **نک** : اباز .
اغر) ←* ؛ ب) ۱. سنوگر /sano - gər/ ، ۲. سنوباز /sano -bāz/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) سنوگر /səno gar/ ؛ با) هسنو گر /hasnugar/ ؛ آ) هسنوگر /hasnugar/ ؛ ن) سینوکر /sinokar/ ؛ ع) سنو گر /sano- gar/ ؛ قص) شنو گر /šenugar/ ؛ ت) ۱. سینوگر /sinogar/ ، ۲. سینابگر /sinābgar/ ؛ اشر) ۱.←(ت) ، ۲. سنوگر /sənogar/ ؛ گ) سینه اوگر /sinə-ow- gar/ ؛

سنگر/sangər/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان چهار دانگه ی هزار جریبی ساری . ۲. از دهستان دابوی جنوبی مرکزی آمل .

سنگر/sono gar/ (ص . فا) : شناگر .
اغر) ۱.←* ، ۲. سینگر /sino gar/ ؛ ب) ←* ؛ س) سنگر /sano-gər/ ؛ ق) هسنوکر /hasnukar/ ؛ با) هسنوگر /hasnu gar/ ؛ آ) هسنو گر /hasənu - gar/ ؛ ن) سینگر /sino gar/ ؛ ع) سنگر /sano gar/ ؛ ت) سینو گر /sinow gar/ ؛

سنگ – رج/sangə-raj/ (ا.مک) : ۱. روستایی از دهستان چهار دانگه‌ی هزار جریبی ساری . ۲. روستایی از بلوک آلاشت سوادکوه .

سنگ رج/sange- rač/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. زمین سنگی . ۲. سنگ چین .
اغر) ←* ؛ ب) سنگ رک /sange- rek/ ؛ س) سنگه چاک /sange- čāk/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) سنگ لات /sange lāt/ ؛ قص) سنگ چین /sang- čin/ ؛ اشر) ←* ؛

سنگ رزه/sange- rezə/ (ا.مک) : ۱. مزرعه ای در شمال غربی بالا جادّه‌ی کردکوی . ۲. مرتعی در حوزه‌ی لفور سوادکوه .

سنگر سر/səngər- sar/ (ا. مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

سنگر – مال/sangar- māl/ (ا. مک) : از توابع دهستان خرّم‌آباد تنکابن .

سنگ –رو – په/sange-ru- pe/ (ا. مک) : از توابع دهستان بند پی بابل .

سنگ – ری/sang- rəy/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در کجور . ۲. پر سنگ و ریگ .
ق) سنگ چال راه /sangečālerāh/ ؛ با) سنگ راه /sangə-rāh/ ؛ ن) ←* ؛ قص) سنگ بوم /sang- bum/ ؛

سنگ ریزه/sang- rizə/ (ا. مک) : از توابع دهستان اسفیورد شوراب ساری .

سنگ زن/sang- zan/ (ص. فا) : سنگ انداز . **نک** : سنگ زنی .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سنگ زنی/sang- zani/ (ا.مر) : دسته ای از دسته های عاشورا، مقابل سینه زن، که دو چوب یا دو سنگ تراشیده در دست داشته و به منظور تعزیه بر یکدیگر زنند . **نک** : کرب زنی .

سنگ سامن/sangə- sāmon/ (ا. مر) : تعبیه‌ی سنگ در مرز فاصل دو زمین که تعیین کننده‌ی سامان دو ملک است و به سنگ سامان مشهور است .
اغر) سمان سنگ /somān sang/ ؛ ب) ←* ؛ س) سامن سنگ /sāmon- sang/ ؛ با) ←* ؛ آ) سامو سنگ /sāmun sang/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سامن سنگ /sāmon sang/ ؛ قص) ←* ؛ ت) سامان سنگ /sāmān səng/ ؛ اشر) سنگه – سامان /sange- sāmān/ ؛

سنگ سرک/sange sarak/ (ا.مک) : از توابع تنکابن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سنگ - سرک/san gə- sarək/ (ا. مک) : از توابع دهستان خانقاه پی قائم شهر .

سنگ سرک/sangə - sarak/ (ا. مک) : ۱. قلّه‌ای به ارتفاع ۳۰۵۰ متر در کلاردشت . ۲. از توابع دهستان بیرون بشم چالوس .

سنگ سرک/san gsarak/ : از دهستان بیرون بشم نوشهر.

سنگسری/sang- sərəy/ (ا. مک) : از توابع دهستان چلندر نوشهر .

سنگ سو/sange- so/ (ا.مص/ا.آ) : با سنگ ساییدن – سنگی که کارد و چاقو ر ا با آن تیز کنند .

اغر) ۱.★← ، ۲. سو- سنگ /so - sang/ ؛ ب) ★← ؛ س) سوسنگ /so sang/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ★← ؛ ن) ★← ؛ع) ←(س) ؛ ت) سوسنگ /sowə səng/ ؛ *اشر)* ←(اغر) ؛ آک) سوسنگ /sowə- sang/ ؛

سنگ -سی/sange- si/ (ا. مک) : ۱. از توابع دهستان لفور سواد کوه . ۲. از توابع دهستان بندپی بابل . ۳. مرتعی کنار راه مالرو کدیر نارنج بن نوشهر .

سنگ - سیرو/sange- siru/ (ا.مر) : نان خورشتی از سیر، تخم مرغ، زرد چوبه، فلفل، سبزی الزوی خشک، نان ارزن، دوشاب خرمالو و روغن . **نک** : الزی-الزو.

ن) ★← ؛ *اشر)* ★← ؛

سنگ شه/sang šə/ (ا. مر) : سنگی که تیغ سلمانی یا کارد و چاقو را با آن تیز کنند .

اغر) سوسنگ /so- sang/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ *با)* سوسنگ /su sang/ ؛ ن) ←(اغر) ؛ع) ←(اغر) ؛ *اشر)* سنگه - پاکی /sange- pāki/ ؛

سنگ کتو/sang katu/ (ص.مر) : سنگلاخ – زمین پر از سنگ های ریز و درشت .

آ) ★← ؛ع) ★← ؛

سنگ - کرچک/sange- karčək/ (ا.مر) : چالـه‌ی سنگی کارگاه بافندگی سنّتی .

با) ★← ؛

سنگ کروچ/sang- karuč/ (ا. مر) : **نک** : سنگ کوت .

س) ★← ؛

سنگ – کریکّه/sangə- kerikkə/ (ا. مک) : مرتعی در حوزه‌ی کارمزد سواد کوه .

سنگ کشتی/sang- kəšti/ (ا.مر) :

نوعی بازی. این بازی مثل بازی « اغوزه کا» است و مقرّرات و قوائد آن‌ها یکی است . در جاهایی که به علّت فقر مالی، کودکان قادر به داشتن گردو نبودند با سنگ‌هایی به اندازه‌ی گردو و یا کمی بزرگتر، بازی می‌کرده اند.

سنگ کوت/sang- kut/ (ا.مر) : کپّه‌ی سنگ .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ *با)* ★← ؛ آ) سنگ کوت /sangə kut/ ؛ ن) ★← ؛ع) سنگ کوت /-sang kowt/ ؛ *قص)* ★← ؛ ت) سنگ کو /səngə- ku/ ؛ *اشر)* سنگ - کوت - کوت /sang- kat- kut/ ؛ آک) سنگ کول /sangə- kul/ ؛

سنگ - کیابسر/sang- kiābsar/ (ا.مک) : از توابع هزارجریب بهشهر .

سنگ - گتی/sang- gati/ (ا. مک) : از توابع دهستان تالارپی قائم شهر .

سنگ گل/sang- gəl/ (ا. مک) : درّه ای در روستای وزوار در هزار جریب بهشهر .

سنگ گیرن/sang giron/ : به قصد خارج کردن مواد خارجی از گلوی طفل، نزد طبیب بومی رفتن.

ع) ← ★ ؛

سنگل/sengel/ (ا) : پشگل خشک و سفت شده‌ی گوسفند که به پشم اطراف ران‌هایش چسبیده باشد . **نک** : پردال .

اغر) سندلک /səndələk/ ؛ ب) سندل /səndəl/ ؛ س) سندل /sendel/ ؛ ق) سندل /sendəl/ ؛ *با)* ★← ؛ ن) سنگل /sangal/ ؛ع) ←(ن) ؛ *قص)* سنگل /səngəl/ ؛ ت) سنگل /sangəl/ ؛ *اشر)* ★← ؛

سنگل/sangal/ (ص) : زمخت و کثیف .

با) ★← ؛ ن) ★← ؛ ت) سنگل /sangəl/ ؛

سنگل/sangal/ (ص/ا) : ۱. دارای وزن اضافی .

ن) ★← ؛

سنگل/səngəl/ : گردن افتاده – آدم مزاحم .
با) ←* ؛

سنگ – لاخ/sang- lāx/ (ا. مک) : ۱. مرتعی جنگلی در حومه‌ی نوشهر . ۲. منطقه‌ی سنگی و صخره ای .
اغر) ←* ؛

سنگ لس/sangə ləas/ (ا. مر) : از ماهیان رودخانه ای به اندازه ی کولی که از جلبک های داخل آب تغذیه می‌کند .
ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* سنگ لس /sang ə les/ ؛

سنگلوش مله/sangluš-malə/ (ا. مک) : محله ای در بندپی بابل .

سنگله – پا/sangələ-pā/ (ا. مک) : کوهی در قائم شهر .

سنگ مر/sang- mar/ (ا. مر) : تیله‌ی سنگی .
ب) ←* ؛ س) سنگ مرمر /sang - mar - mar/ ؛ *با)* ←* ؛
ن) سنگ مهره /sang- məhrə/ ؛ *قص)* لیز سنگ /lizə-sang/ ؛

سنگ مر بازّی//sang- mar- bāzzi/ (ا.مر) : تیله بازی .
س) سنگ مرمر بازی /sang-mar-mar-bāzi/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←* ؛

سنگ مرمر/sang- mar- mar/ (ا.مر) : تیله .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ع) ←* ؛ *آک)* ←* ؛

سنگ – نو/sang-no/ (ا. مک) : ۱. از توابع دهستان کالج کجور . ۲. درّه ای در منطقه‌ی هزار جریب بهشهر .

سنگ – نیشت/sangə- ništ/ (ا. مک) : از توابع دهستان کسلیان قائم شهر .

سنگ – وارث/sang- vāres/ (ا. مک) : از توابع دهستان کلارستاق چالوس .

سنگ واز/sangə vāz/ (ا.مر) : پلی که از گذاردن سنگ در رودخانه درست شود.
ع) ←* ؛

سنگوزه/sangə vəzə/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه.

سنگه بیم/sangə- bim/ (ص.مر) : زمین سنگی .

اغر) سنگ لاخ /sang- lāx/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* سنگلاخ /sang əlāx/ ؛ع) سنگ لات /sangə lāt/ ؛ *اشر)* سنگه – لاخی /sange- lāxi/ ؛ *آک)* سنگه زمین /sange -zamin/ ؛

سنگ هکاردن/sang- həkārdən/ (مص . مر) : تیز کردن هر چیز با سنگ و سوهان .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سنگ هاکردن /sang-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←(س) ؛ ن) سنگ هاکردن /sang. hākərdan/ ؛ع) سوها دان /so – hādān/ ؛

سنگی سه/sangi sə/ (ا.مر) : سنگ دستی برای خردکردن برخی چیزها مثل نمک و دیگر مواد.
س) ۱.←* ، ۲. سنگیسته /sangistə/ ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. سوسنگ /su- sang/ ؛ *آ)* سنگ سو /sangə su/ ؛ع) سرسنگ /sar sang/ ؛ ت) سرسنگ /sar səng/ ؛ *اشر)* سنگه – سیره – کو /ange- sire- ku/ ؛

سنگیسه بیین/sangi se bayən/ (مص.مر) : کنایه از: دل‌گیر شدن .
ق) ←* ؛

سنگین/sangin/ (ص / ا. مک) : ۱. زن آبستن – باردار . ۲. نام مرتعی در اندارکلی شیرگاه سواد کوه . ۳. با وقار . ۴. لباس یا هدیه‌ی گران‌بها . **نک** : امو بازن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سنگین – زن /sangin- zan/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. پا سنگین /pā- sangin/ ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛

سنگین/sangin/ (ا) : آهنگی با ریتم کند که در ریسمان بازی توسّط سرنا و نقاره به اجرا در می‌آید. این قطعه از نغمات موسیقی مراسمی مازندران است .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

سنگین/sengin/ (ا) : از انواع ظروف سفالی حجیم .
با) ←* ؛

سنگین بویین/sangin -baviyən/ (مص. مر) : آبستن شدن.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سنگین بیّن /sangin- bayyən/ ؛ ق) ← (س) ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ← (س) ؛ ن) سنگین بویین /sangin-bavəyan/ ؛ع) سنگین ببین /sangin- babeyan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

قص) سنگین بیّن /sangin- bayyan/ ؛ ت) سنگین بئن /sangin baan/ ؛

سنگین دعا/sanginə- deā/ (ا. مر) : ۱. کنایه از: آماده کردن کوله بار سنگین . ۲. دعای کاری و محکم .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ) *← ؛ ع) سنگین دوا /sanginə duā/ ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛

سنگین - ده/sangin- de/ (ا. مـک) : از توابع دهستان ناتل‌رستاق نور .

سنگین - زن/sangin- zan/ (ا. مر) : کنایه از: زن آبستن . نک : سنگین .

ق) *← ؛ آ) سنگین زن /sanginə- zan/ ؛

سنگین - زنا/sanginə-zənā/ (ا.مـر) : زن آبستن . نـک : اشکم دارزن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ قص) *← ؛

سنگین سما/sangine- semā/ (ا.مر) : ۱. قطعه ای سازی در موسیقی غرب مازندران کـه بـا نـی چوپانی و سرنا نواخته شود .۲. نوعی رقص زیبا و هنری مردم لنگای عبّاس آباد .

ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛

سنگین - لنگ/sangin- ləng/ (ص .مـر) : پـا سنگین - سست عنصر - تنبل . نک : دلو پا .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سنگین لینگ /sangin- ling/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) سنگین کین /sangin kin/ ؛

سنگی نمک/sangi nəmak/ (ا.مر) : نمک سنگی .

ن) *← ؛

سنگینی/sangini/ (ا) : کنایه از : بیماری - کسالت .

اغر) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛

سنم/sanəm/ : نک : حقّانی .

ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛

سنم/sanam/ (ا. مـک) : از توابع دهستان بـالا تجن قائم‌شهر .

سنّن/sənnən/ (ا) : سندان .

اغر) سندان /səndān/ ؛ ب) سندن /səndon/ ؛ س) سندن /sendon/ ؛ ق) سنّون /sennun/ ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ ع) سندن /sondon/ ؛ ت) ←(اغر) ؛

سنو/sano/ (ا) : شنا .

اغر) ۱. سنو /seno/ ، ۲. سینو /sino/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) هسنو / hasnu/ ؛ با) هسنو /hasənu/ ؛ ن) ۱. سینو /sinow/ ، ۲. سینو /sino/ ؛ ع) سنو /senu/ ؛ قص) شنو /šenu/ ؛ ت) سینو /sinow/ ؛ اشر) سینو /sinu/ ؛ آک) سینه او /sinə-ow/ ؛

سنو باز/səno - bāz/ (ص. فا) : شناگر .

اغر) ۱.*← ، ۲. سنوگر- سینوگر /senugar-sino-gar/ ؛ ب) *← ؛ س) سنوگر /sano- gər/ ؛ ق) هسنوکر /hasnu kar/ ؛ با) هسنوگر /hasənu- gar/ ؛ آ) هسنوگر /hasnu gar/ ؛ ن) سینوگر /sino gar/ ؛ ع) سنوگر /sano gar/ ؛ ت) سینو گر /sinow gar/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

سنور/sanur/ (ا. مـک) : از توابع دهستان چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

سنور/sonur/ (ا) : چوبی که با کندن روی آن و قرار دادن آن بر روی نهرهای زراعی، سهمیه‌ی آب مزارع تعیین شود .

با) کیله /kilə/ ؛ ع) *← ؛ آک) سنور /sanur/ ؛

سنوش/sonuš/ (ا) : ضماد - پماد .

ع) *← ؛

سنوش هـاکردن/sonuš hākordan/ (مـص.مـر) : ضماد کردن - مالیدن موضع درد با ضماد .

ع) *← ؛

سنو- هکاردن/seno - həkārdən/ (مـص.مـر) : آب تنی کردن . نک : حوزی هاکردن .

اغر) ۱.*← ، ۲. سینو هکـاردن /sino - həkārdən/ ؛ ب) *← ؛ س) سنو ها کردن /sano - hākerdən/ ؛ ق) هسنو - ها کرد ن /has nu hākerdən/ ؛ با) هسنو هکردن /hasnu- hakərdən/ ؛ آ) هسنو هکـردن /has nu hakərdan/ ؛ ن) سینو هاکردن /sino hākərdan/ ؛ ع) سنو هـا کـردن /sano hakordan/ ؛ ت) سینو هکردن /sinow hakərdən/ ؛ اشر)

آوانوشت : a = (اَ) ə = (فتحه کوتاه) e = (اِ) ā = (آ) u = (او) i = (ای) b = (ب) p = (پ) t = (ت،ط) s = (ث،س،ص) j = (ج) č = (چ) h = (ح،ه) x = (خ) d = (د) r = (ر) z = (ز،ذ،ض،ظ) ž = (ژ) š = (ش) f = (ف) q = (ق،غ) k = (ک) g = (گ) l = (ل) m = (م) n = (ن) v = (و) y = (ی) aw = (اَو) ow = (اُو)

سینو – هاکئردن /sinu- hākoərdən/ ؛

سنّه/sənnə/ (ص/ا) : ۱. سفت – سخت . ۲. پشگل .

اغر) سفت /səft/ ؛ ق) *← ؛ *با)* *← ؛ ن) *← ؛

سنّه سلام/senne- salām/ (ا.مر) : گل مژه . **نک** : بینجک .

قص) *← ؛

سنه –سو/senə- so/ (ا. مص) : سینه خیز .

اغر) ۱.*← ، ۲. سینه سو /sinə- so/ ؛ ب) *← ؛ س) سینه سو /sinə-so/ ؛ ق) سینه سو /sine su/ ؛ *با)* *← ؛ آ) سینه سو /sinə su/ ؛ ع) سینه خیز /inə xiz/ ؛ *قص)* *← ؛ آک) سینه ساب /sinə- sāb/ ؛

سنه – کو/sanə- ku/ (ا. مک) : از توابع دهستان چهاردانگه‌ی هزار جریبی ساری .

سو/so/ (ا/ا.مص) : ۱. عادتی را از کسی ارث بردن . ۲. ریشه ، اصل و تبار .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ *اشر)* *← ؛

سو/so/ (ا.مص) : سایش – تیز کردن ابزار در اثر سایش .

اغر) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛

سو/su/ (ا) : کنج – زاویه . **نک** : پی کیس .

اغر) سی /si/ ؛ س) ←(اغر) ؛ آ) *← ؛ ع) سوک /suk/ ؛ ت) *← ؛ آک) سو /su/ ؛

سو/so/ (ا/ق.تش) : ۱. طرف – جهت . **نک** : بسون .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سو /su/ ؛ ق) *← ؛ آ) ←(س) ؛ ع) *← ؛ *قص)* *← ؛ ت) ←(س) ؛ *اشر)* *← ؛ آک) ←(س) ؛ پ) روشنگ /rōšnik/ ؛

سو/su/ (ا/ا.مص) : روشنی – آتش افروختن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ *قص)* *← ؛ ت) *← ؛ آک) سو /su/ ؛

سو/su/ (ا) : شکار در شب – پسوندی است .

س) *← ؛ ق) *← ؛ ع) *← ؛

سوآ/suā/ (ا.مک) : قلعه ای در اراضی یا قلعه ی سوآ از دهکدهای نمارستاق نور .

سوآل/suāl/ (ا/ا.مص) : ۱. پیشانی . ۲. بی اعتنایی .

ب) سوال /səvāl/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. سال /sāl/ ؛ ع) *← ؛ ت) سال /soāl/ ؛

سوا/sevā/ (ص) : جدا – جداگانه .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. سوا /səvā/ ؛ ع) *← ؛ *قص)* *← ؛ ت) سوا /səvā/ ؛ *اشر)* سبا /sebā/ ؛ آک) سیوا /sivā/ ؛ پ) جوتک /jutak/ ؛ *او)* جوته /jute/ ؛

سوا/səvā/ (ا.مک) : روستایی از نابیج نور .

ن) *← ؛

سوایی/sevāi/ (ا/ق.ز) : پگاه – بامداد .

اغر) *← ؛ س) سوایی /sevāyi/ ؛ ق) *← ؛ آ) ←(س) ؛ ن) *← ؛ ع) سب /sob/ ؛ ت) سبی سر /sobeysar/ ؛ *اشر)* سبایی /sebai/ ؛ آک) سیمایی /simāi/ ؛

سوات/sevāt/ (ا.مک) :

در جنوب شرقی کوه لی پشت سنگ سوات است . چنین گویند که سوادکوه در اصل سواته کوه و نام آن یاد آور این سنگ است . بر بالای این سنگ حوضی از سنگ و ساروج است و بنیان قلعه ای دیده می شود.

سوات سنگ/səlvāt sang/ (ا.مک) : منطقه ای بین راه مالروی «بالاجادّه» و دراز نوی در شهرستان کردکوی.

سواد سره/sevād- sarə/ (ا. مک) : از توابع دهستان نرم آب دو سر ساری .

سوا دسته کار/səvādssəkār/ (ص.فا) : تک رو .

ق) *← ؛

سواد کوه/səvād- ku/ (ا.مک) :

سوادکوه مشتمل بر دو بلوک و حدود یک صد پارچه آبادی است. از جنوب محدود بـه کوه‌های شلفین، مونگی چال، قدم‌گاه، پیاز مرگ، شاراق و گدوک شاه است. از شرق و غرب به دویال کوه که مسلّط بـه رودخانـه‌ی بابل و تجن است و از شمال به قائم شهر محدود می شود.

سوار/səvār/ (ا) : نامی برای سگ .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) سوا /səvā/ ؛ *اشر)* سو آر /suār/ ؛

سواش/sueš/ (ا.مص) : ردیابی کردن .

س) سوپه /supə/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سوپه ها کردن /supe hākərdan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سواک/suāk/ (ا) : وسیله‌ی نمونه برداری برنج و غلّات از کیسه .

اغر) سک /sok/ ؛ آ) شک /sok/ ؛ ع) ←* ؛

سوال/suāl/ (ا) : پیشانی . نک : پش کتی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) سال /soāl/ ؛

سوال/səvāl/ (ا) : پیشانی .

ب) ←* ؛ س) سوال /suāl/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. سال /sāl/ ؛ ع) ←(س) ؛ ت) سال /soāl/ ؛

سوال - بند/səvāl- band/ (ا.آ) : پیشانی بند .

ب) ←* ؛ س) سوال بند /suāl- band/ ؛ آ) سوال- ون /suāl- van/ ؛ ع) سوآل بن /suāl ban/ ؛ ت) سال /soāl/ ؛

سوال - تخته/səvāl-taxtə/ (ا.مر /ص.مر) : ۱. پیشانی - درست وسط پیشانی . ۲. کسی که پیشانی پهن دارد .

ب) ۱.←* ، ۲. سوال - تخت /səvāl- taxt/ ؛ س) تخته سوال /taxtə- suāl/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سوآل تخته /suālə taxtə/ ؛ ت) سال زنگه /soāl e- zange/ ؛

سوان/soān/ (ا) : سوهان .

اغر) سوها ن /sohān/ ؛ ب) سائن /sāon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ساهون /sāhun/ ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. سائون /sāun/ ؛ ع) سهن /sohon/ ؛ قص) سهن /sehən/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) سوهون /suhon/ ؛

سواهی/savāhi/ (آ/ق.ز) : بامداد - پگاه . نک : صواهی.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) سوایی /səvayi/ ؛ ع) سب /sob/ ؛ آک) سیما یی /simāi/ ؛

سوای/sovāy/ (ا. مک) : از توابع دهستان خرّم آباد شهرستان تنکابن .

سوایی/səvāyi/ (ا/ق.ز) : بامداد .

اغر) سوایی /savāyi/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سب /sob/ ؛

سوایی سر/səvāyi-sar/ (ق.ز) : هنگام طلوع - سپیده دم . نک : صوایی سر.

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سو نه - سا نه/suə- sāə/ (ا) : مترسک .

ق) ←* ؛

سوبیتن/so – baitan/ (مص.مر) : سوهان زدن - تیز کردن .

اغر) ←* ؛ ب) سوبییتن /so- bayitən/ ؛ س) سوبیتن /so- baytən/ ؛ ق) بسوسّن /basussən/ ؛ ع) سوها دان /so- hādān/ ؛ ت) سو دئن /sow- daan/ ؛ اشر) سو - بیتن /so- baitən/ ؛ آک) سودان /so - dān/ ؛

سو- بردن/so - bordən/ (مص.مر) : ۱. ارث بردن - در رفتار مانند کسی شدن . ۲. تیزکردن آلات فلزی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سوبوردن /so - burdən/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲.←(ب) ؛ آ) ←(س) ؛ قص) سوبردن /su - burdan/ ؛

سوبزان/su bezān/ (مص.مر) : ۱. دیدن روشنایی ضعیف - روشنایی و نور درشب . ۲. صید ماهی با استفاده از چراغ روشنایی .

آ) سو بزوئن /su bazuan/ ؛ ع) ←* ؛

سو - بزوئن/su - bazuən/ (مص.مر) : ۱. جرقه - نور متناوب . ۲. سوسوزدن نور . نک : البک .

اغر) ۱.←* ، ۲. سو - بزئن /su - bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سوسو - بزوئن /su su - bazuan/ ؛ ع) سوسو - بزان /su su - bezān/ ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) سوسو - زئن /su su - zaan/ ؛ اشر) سوسو /su su/ ؛

سو - بزوئن/so - bazoən/ (مص.مر) : به وسیله ی سوزن چیزی را شکافتن .

ق) ←* ؛

سو - بکشیین /so-bakešiyən/ (مص.مر) : ۱. تیز کردن کارد و دیگر ادوات . ۲. تابیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سو یی/so - bay/ (ف.امر) : بساب تیز کن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) بسو /basu/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) بسّو /basso/ ؛ قص) بسو /baso/ ؛ ت) سوبد /sow - bad/ ؛ اشر) بسّو /besso/ ؛ آک) سوبدی /su - badi/ ؛

سو - بیتن/so - bəytan/ (مص.مر) : ساییدن .

اغر) سوبییتن /so - bayitən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) بسوسّن /basussən/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) بسوسّن /bassoson/ ؛ قص) بسستن /basostan/ ؛ ت) بسابسن /bəsābəsən/ ؛ اشر) سو - بیتن /so - baitən/ ؛ آک) سودان /so - dān/ ؛

سو - په/su - pə/ (ا.مر/ق.مک) : طرف روشنایی - سمت نور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سوپی /su - pey/ ؛

سوت/sut/ (ا) :

آوازی در بزرگداشت و یاد آوری عزیزان، نام داران و یا پهلوانان. در فرهنگ عمید آواز خوش و در فرهنگ دهخدا به معنی صفیر، هشتک و صفاره آمده است. در مازندران (سوت ها) به منظومه های موسیقیایی گفته می شود که در رثا، تعزیت و یا تکریم بستگان و یا قهرمانان باشد.

سوت/sut/ (ا) : ۱. سوت . ۲. حکایت - در سانسکریت سوتر sutra آمده است - داستان . **نک** : پوشه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

سوت/sut/ (ص) : حرف و عقیده ای که پایه و اساسی ندارد .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

سوت/sut/ (ا.مص) : ۱. سوختگی . ۲. نوعی مرض پنبه که سبب سوختن و خشک شدن پنبه گردد و گیاه پنبه را به رنگ قرمز درآورد .

اغر) ۱.←* ، ۲. سوتی /suti/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سوخت /soxt/ ؛ اشر) بسوختن /basoxtən/ ؛ آک) سوتن /sutan/ ؛

سوت/sot/ (ا.مص) : عیب جویی کردن .

ق) ←* ؛

سوت - بزئن/sut-bazoən/ (مص.مر) : سوت زدن . **نک** : پوشاله زئن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سوت بزوئن /sut-bazuən/ ؛ آ) ←(س) ؛ قص) سوت بزوئن /sut- bazuan/ ؛ اشر) ←* ؛ ک) پیشی زان /piši-zān/ ؛

سوت پاک بن تلار/sutə-pāke bəntəlār/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سوت - پله/sut-pelə/ (ص.مر) : سیاه شده - جزغاله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سوتکل /sutkal/ ؛ ت) سوتِ پله /sutə pelə/ ؛

سوت - تلار/sut- təlār/ (ا.مک) : نام مرتعی در حومه ی شیرگاه .

سوت - خونی/sut- xuni/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. سوت+ خونی. خواندن در بزرگداشت نامداران، پهلوانان و یاغیان . ۲. زندگی نامه‌ی منظوم کسی را خواندن . **نک** : سوت .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سوتزار/sutəzār/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

آ) سوت - ازّار /sut - əzzār/ ؛

سوت - سر/sut- sar/ (ا.مر) : هیزم نیم سوخته .

اغر) نیم سوت /nim -sut/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سرسوت /sar - sut/ ؛ آک) فلاسوت /falāsut/ ؛

سوت - سره/sut - səre/ (ا.مک) : از توابع دهستان کسلیان قائم شهر .

سوت - سوتک/sut - sutək/ (ا.مر) : آلت سوت زنی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

سوت - سی/sut - si/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سوت - سی - آمالر/sute-si-āmālar/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سوت سی شیدا/sut - sišəydā/ (ا.مک) : روستایی از دهستان خوشی رود بابل .

سوتک/sutak/ (ا.مک) : از توابع دهستان خرّم آباد تنکابن

سوتک/sutek/ (ا) :

سوت + ک. ابزاری سوتی که توسّط شکارچیان حرفه ای از پوست ترد ساقه ی درختان جنگلی جهت شکار آهوان ساخته شده و صدایی شبیه به صدای بچّه آهو داشته است.در بازی های کودکانه نیز از آن به عنوان آلت موسیقی استفاده می شد.

سوتکش/sutkaš/ (ا.مک) : ۱. قلعه ای کهن در نزدیکی

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

لاشک کجور . ۲. مرتعی در جوار روستای لاشک کجور .

سوت - کل/sut - kel/ (ا.مر) : چوب نیم سوخته در اجاق گلی . **نک** : چوچون کله .

اغر) نیم سوت /mim- sut/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *ق)* ★← ؛ *با)* سوت کل /sut- kal/ ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* سرسوت /- sar sut/ ؛ *آک)* فلاسوت /falā sut/ ؛

سوت - کلا/sut -kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان بالاتجن قائم شهر . ۲. از توابع دهستان بنافت ساری .

سوت - کور/sutə- kur/ (ص.مر) : ۱. بی فروغ . ۲. بی سر و صدا .

اغر) ★← ؛ *ب)* ★← ؛ *س)* ★← ؛ *ق)* ★← ؛ *آ)* سوت و کور /sate - o - kur/ ؛ *ع)* ★← ؛ *قص)* ←*(آ)* ؛ *ت)* ★← ؛ *اشر)* ★← ؛ *آک)* تام تیم /tām - tim/ ؛

سوتن/suten/ (مص) : ۱. سوختن . ۲. سوزاندن پرهای ریز مرغ پرکنده بر روی شعله . **نک** : جز غاله هاکردن - جز .

اغر) ۱. سوتن /sutən/ ، ۲. بسوتن /basutən/ ؛ *ق)* بسوتن /basutən/ ؛ *آ)* سوتن /sutan/ ؛ *ع)* ←*(آ)* ؛ *قص)* ←*(آ)* ؛ *ت)* ★← ؛ *آک)* سوتن /sutan/ ؛

سوته/sutə/ (ا.مک) : ۱. از توابع شهرستان رامسر . ۲. نام مراتعی در سواد کوه، آمل و تاویر کتول . ۳. از توابع دهستان رودپی ساری .

سوته/sutə/ (ص.مف) : سوخته - هر چیز نیم سوخته .

اغر) ۱.★← ، ۲. بسوته /basutə/ ؛ *ب)* ★← ؛ *س)* ★← ؛ *ق)* ★← ؛ *آ)* ۱.★← ، ۲.←*(اغر)* ؛ *ع)* ★← ؛ *قص)* ★← ؛ *ت)* ★← ؛ *اشر)* بسوخته /basoxtə/ ؛ *آک)* سوته /sutə/ ؛

سوته - جار/sutə- jār/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سواد کوه .

سوته - خل/sutə - xel/ (ا.مک) : از توابع دهستان یخکش بهشهر .

سوته - ده/sut ə- də/ (ا.مک) : روستایی در بندرگز .

سوته سر/sutə- sar/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاه کوه و ساور استرآباد .

سوته گو/sutə-go/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس آباد .

سوتی/suti/ (ا.مص) : سوختگی .

اغر) ۱.★← ، ۲. بسوتی /basuti/ ؛ *ب)* ۱.★← ، ۲.←*(اغر)* ؛ *ق)* ★← ؛ *آ)* ★← ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* سخت /soxt/ ؛ | *ک)* بسوته /basutə/ ؛

سوتی/suti/ (ا) : آلوی بومی - آلو سیاه . **نک** : ستی .

با) ★← ؛ *ن)* ★← ؛

سوج/suj/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در حومه ی نوشهر . ۲. سوز- سرما .

ن) ★← ؛ *ت)* ★← ؛

سوج/suj/ (ا.مص) : سوزش .

اغر) سوزه /suzə/ ؛ *ن)* ★← ؛ *ع)* ★← ؛

سوجاندن/sujāndən/ (مص) : سوزاندن . **نک** : بسوزندیین .

اغر) بسوزانیین /basuzāniyən/ ؛ *ق)* بسوزنین /basuzənniyən/ ؛ *آ)* سوزنّیین /suzənniyan/ ؛ *ع)* سوجاندن /sujaneyan/ ؛ *قص)* بسوزنیین /basuzeniyan/ ؛ *ت)* سوجندنن /sujəndeneən/ ؛ *اشر)* سوزانندن /suzānandən/ ؛ *آک)* سوجاندن /sujāndan/ ؛

سوجانین/sujāneyan/ (مص) : سوزاندن .

ع) ★← ؛

سوج بمان/sujbomān/ (مص.مر) : احساس ناراحتی و درد کردن .

ع) ★← ؛

سوجن/sujen/ (ص.فا) : دارای حرارت زیاد - سوزنده - سوزاننده .

ع) ★← ؛

سوجن/sujan/ (ا) : چراغی که بر مزار روشن می کردند .

با) ★← ؛

سوج و ویج/suj o vij/ (ا.مر) : التماس و تضّرع - عجز و ناله .

ن) ★← ؛

سوج هاکردن/suj hākordan/ (مص.مر) : احساس سوزش نمودن .

ع) ← * ؛

سوچلا/sučəlā/ (ا) : ۱. نوعی قرق شکنی در شکار پرندگان در آب بندان‌ها . ۲. نوعی شکار سنّتی پرندگان آبزی که شباهنگام و توسّط روشنایی چراغ و ضرب آهنگ تشت‌های فلزی صورت گیرد.

با) ← * ؛

سو - چلما /su-čelmā/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهار دانگه‌ی هزار جریب ساری .

سو - چنار/so - čenār/ : مانند تمشک .

سو - چو/su - čo/ (ا.مر) : قره قروت .

اغر) ← * ؛ ق) سرج /sərj/ ؛ ع) سرج /serj/ ؛ ت) سرج /sərj/ ؛ اشر) ← * ؛

سو - خاری/su - xāri/ (ا.مر) : نیم کاسه‌ی چینی - کاسه ی کوچک چینی .

اغر) ۱. ← * ، ۲. سخاری /soxāri/ ؛

سوخراییان/sux rāiyān/ : **نک** : قارنیان .

سود/sud/ (ا) : نوعی آفت پنبه که سبب سوختن و خشک شدن برگ ها گردد و گیاه را به رنگ قرمز در آورد .

اغر) ۱. ← * ، ۲. سوت /sut/ ؛

سودا/sodā/ (ا/ا.مص) : ۱. بیماری سودا - جرب . ۲. جوش زدن و خودخوری . ۳. مشورت .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) سودا /sowdā/ ؛ اشر) ← * ؛

سود - بخارده/sud - bəxārdə/ (ص.مر) : ۱. بسیار گرسنه. ۲. کسی که در آتش شهوت می سوزد .

ب) ← * ؛ س) سود بخارد /sud - baxārd/ ؛

سو - دکتن/su - dakətən/ (مص.مر) : ۱. برق افتادن - تمییز شدن . ۲. آشکار شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) سودکتن /sudaketan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ← * ؛ | گ) ←(قص) ؛

سود - هکاردن/sovəd-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. گپ زدن . ۲. سخن گفتن .

اغر) ۱. ← * ، ۲. سوت هکاردن /sovət-həkārdən/ ؛ ب) ← * ؛ س) سود ها کردن /soved-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) سبت هکردن /subət-hakərdan/ ؛ ع) سبت ها کردن /sobət hakərdən/ ؛ ت) سبت هکردن /sobat- hākordan/ ؛ اشر) سبت - ها کئردن /sobat-hākoərdən/ ؛ | گ) سوبت گودن /sobat-gudan/ ؛

سو - دینگئن/su-dingoən/ (مص.مر) : کنایه از: تمیزی و پاکی .

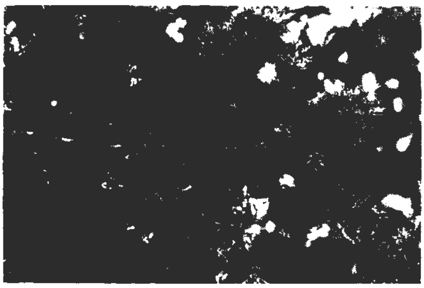
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) سودینگوئن /sudinguan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ | گ) سودرگیندن /su-dargiyandan/ ؛

سور/səver/ (ص) : مقاوم - محکم - استوار . **نک** : سبر .

اغر) ← * ؛ ت) سبر /səbər/ ؛

سور/sur/ (ا) : ۱. سرو . ۲. سبز .

اغر) سُر /sor/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ← * ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛

سور

سور/savr/ (ا) : صبر - شکیبایی .

اغر) ۱. ← * ، ۲. سور /savər/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) سور /saver/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) سبر /saber/ ؛ ت) سبر /sabər/ ؛ | گ) سبر /sabr/ ؛

سور/sur/ (ا) : جشن و میهمانی - سور .

آ) ← * ؛ ع) ← * ؛

سور/sur/ (ص) : ۱. کسی که موی سر، ابروان و مژگانش مایل به سفید باشد . ۲. بور متمایل به سفید .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) بوراق

← *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

؛ /burāq/

سوراخ - چه/surāx-čə/ (ا.مر) : سوراخ کوچک .

اغر) ← * ؛ *ب)* ۱.← * ، ۲. سولاخچه /sulāxčə/ ؛ *س)* ← * ؛ ق) ← * ؛ *اشر)* سوراخ - خورد /surāxe-xurd/ ؛ | ک) سیلا قی /silāqay/ ؛

سوراخ - روجین/sorāxe-rojin/ (مص.مر) : کنایه از:سوراخ سوراخ بودن .

ق) ← * ؛ *اشر)* سولاخ - چین /sulāx-čin/ ؛

سو - راغون/surāqon/ (ا.مر) : روغن نذری .

ق) ← * ؛

سور-بچاردانیین/sur-bəčārdāniyən/ (مص.مر) : مهمانی دادن .

اغر) سور بچرانیین /sur-bəčərāniyən/ ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* سور بچارندیین /sur -bəčārendiyən/ ؛ *اشر)* سور - چرانیین ؛ /sur-čerāniən/

سوربزوئن/sur-bazuən/ (مص.مر) : سورچرانی کردن .

اغر) سور چرانی /sur - čərāni/ ؛ *س)* ← * ؛ ق) ← * ؛ *آ)* ۱. سور بخردن /sur-boxordan/ ، ۲.←*(اغر)* ؛ *ن)* سور بزوئن /sur - bazuan/ ؛

سور - بن/sor- bən/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان میان‌دورود ساری . ۲. از توابع دهستان گنج افروز بابل.

سورخ تله/surx-talə/ (ا.مک) : نام محلّی در جورده که آثار گورستانی گبری در آن مشهود است . **نک** : جورده.

سو- ره - بیتن/so – re- baytən/ (مص.مر) : خوی کسی را به ارث بردن .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *قص)* سو بردن /su - burdan/ ؛

سورت/sorət/ (ا.مک) : از دهستان سجارود بابل .

سورت/surt/ (ا) : سوت .

اغر) ۱.← * ، ۲. سوت /sut/ ؛ *ب)* ← * ؛ ق) ← * ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *اشر)* ←*(اغر)* ؛

سورت/surət/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

سورت - بدائن/surt - bədāən/ (مص.مر) : سوت زدن .

اغر) ۱. سورت بزئن /surt- bazoən/ ، ۲. سوت بزئن /sut - bazoən/ ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* سوت بزوئن /sut bazuen/ ؛ *ت)* سوت بزوئن /sut-bazuan/ ؛

سورت -بکشیین/surt-bakəšiyən/ (مص.مر) : سوت زدن - آژیر کشیدن .

اغر) ۱.← * ، ۲. سوت بکشیین /sut - bakəšiyən/ ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* سوت بکشین /sut bakešiyən/ ؛ *آ)* سوت بکشیین /sut - bakšiyan/ ؛ *قص)* ←*(آ)* ؛ *اشر)* سود - بکشیین /sud-bakešiyən/ ؛

سور- توک/sur-tuk/ (ا.مر) : باد برف و بوران آور که در زمستان از سمت جنوب به شمال دارد.

ع) سرتوک /sartuk/ ؛

سورتی/surti/ (ا.مک) : نام روستایی در هزار جریب .

سور- چمن/sore-čamən/ (ا.مک) : چمن ساور در ارتفاعات کردکوی .

سور - دار/sur - dār/ (ا.مر) : سرو - سرو جنگلی . **نک** : ارس .

اغر) سُر - دار /sor-dār/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ ق) ← * ؛ *با)* ۱. سور /sur/ ، ۲. سور - دار /sur -e-dār/ ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* سردار /sorə dār/ ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* ←*(اغر)* ؛

سور دار/sur - dār/ (ا.مک) : از دهستان میان بند نور .

سور - داشتن/saver-dāštən/ (مص.مر) : شکیبا بودن - حوصله کردن .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* سور داشتن /savər dāštan/ ؛ *ن)* ←*(آ)* ؛ *ع)* سبر داشتن /saber dāštan/ ؛ *قص)* سبر داشتن /sabr -dāštan/ ؛ *ت)* سبر داشتن /sabər-dāštən/ ؛ *اشر)* صبر - ها کئردن /sabr - hākoərdən/ ؛ |ک) ←*(قص)* ؛

سور - سات/sur - sāt/ (ا.مر) : سور - جشن - سیورسات .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* سور و سات /sur-o-sāt/ ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛ |ک) ← * ؛

سورک/sorək/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان چهار دانگه‌ی

هزار جریب ساری . ۲. از توابـع دهسـتان میـان‌دو رود ساری .

سور - کا/sorkā/ (ا.مک) : ۱. درّه ای در آلاشت سوادکوه . ۲. درّه ای در روستای سرین قائم شهر .

سورگنجی کیله/sur-ganji-kilə/ (ا.مک) : یکی از نهرهایی که به خلیج استرآباد می ریزد .

سورم - سرا/sorəm-sərā/ (ا.مک) : ۱. خانه ای در چمنزار . ۲. منطقه‌ی سبز. ۳. یکی از نام های قدیم «بالا جادّه‌ی» کردکوی .

سورن - مله/surən - malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان جلال ازرک جنوبی بابل .

سوروسات/sur - o- sāt/ (ا.مر) : ۱. سیورسات - جشن - سور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سورسات /surə sāt/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

سور - هستائن/səver-hestāən/ (مص.مر) : استوار بودن - مقاومت کردن .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) سور هرسّائن /səver-hərəssāan/ ؛ ع) سبربسّان /səbər bessān/ ؛ ت) سور هستن /səvər- həssan/ ؛

سور - هکاردن/savər-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. حوصله کردن . ۲. درنگ کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سور ها کردن /savər- hākerdən/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. سور هکردن /savər-hakerdən/ ؛ آ) سور هکردن /savər hakərdan/ ؛ ن) سور ها کردن /savr hākərdan/ ؛ ع) سبر ها کردن /sabr hākordan/ ؛ ت) سور هکردن /saver hakərdən/ ؛ اشر) سبر - ها کئردن /sabr - hākoərdən/ ؛

سوز/suz/ (ص) : اسب کبود رنگ .

آ) ←* ؛

سوز/suz/ (ا) : ۱. سرمای زیاد . ۲. لذّت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سوز زداشتن /suz dāštan/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) سپز /sapz/ ؛ باس) سوز /suz/ ؛

سوزان/suzān/ (ص.فا) : ۱. سوزاننده . ۲. سوز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سوز دار /suzdār/ ؛ ع) ←(ت) ؛ ت) سوجن /sujən/ ؛ | گ) سوجان /sujān/ ؛

سوز - چال/suz- čāl/ (ا.مک) : مرتعی از توابع شهرستان گرگان .

سوز- چلم/sozə-čaləm/ (ص.مر) : کنایه از: سبز تند و پر رنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) سبزه - چنگل /sabzə- čangal/ ؛ آ) سبزه چنگل /sabzə- čangəl/ ؛ ع) سبز مور /sabzə mur/ ؛ ت) سبز جله /sabz jale/ ؛ اشر) ←* ؛

سوز - خاری/suz - xāri/ (ا.مر) : سبزی خوردن .

اغر) سبزی خاردن /sabzi xārdən/ ؛ ب) بخاردنی سوزی /bəxārdəni -suzi/ ؛ با) سوزی - خاری /suzi-xāri/ ؛ آ) سبزی خردن /sabzi-xərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) کال خاری /kāl - xāri/ ؛ ت) سبزی خوردن /sebzi - xordan/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

سوز - سرین/suz-sarin/ (ص.مر) : سرسبز .

با) ←* ؛

سوز - گلام/suz-e-gelām/ (ا.مر) : برگ سبز .

اغر) سز - ولگ /soz-e-valg/ ؛ ب) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. سوزی - گلام /suzi-gəlām/ ؛ آ) سبزه گلام /sabzə gəlām/ ؛ ن) سبزولگ /sabz valg/ ؛ ت) سبز گلم /sabze golom/ ؛

سوزن - بزوئن/suzən-bazoən/ (مص.مر) : ۱. آمپول زدن . ۲. کنایه از: با خبر شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سوزن بزوئن /suzən- bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سوزن بزان /suzan- bezān/ ؛ ت) سوزن زئن /suzan zaan/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) سوزن زان /suzan - zān/ ؛

سوزن تک/sozan tək/ (ا.مر) : کنایه از: نشان دقّت در هدف زنی تفنگ .

ق) ←* ؛

سوزنی/suzəni/ (ا.مک) : از مراتع واقع در تاویر کتول .

سو- زنی/su-zani/ (ا.مر) : نوعی شکار شبانه که نور چراغ اصلی ترین تمهید آن است .
اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

سوزه/suzə/ (ا/ا.مص) : ۱. سوزِ درد– سوزش درد . ۲. سوزش – خارش .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سوزش /suzəš/ ؛ ع) سوجش /sujəš/ ؛ قمص) ←(ن) ؛ ت) سوج /suj/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) سوزش /suzaš/ ؛

سوزه/sozə/ (ا) : علف سبز – سبزه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. سوزی /suzi/ ؛ آ) سبزه /subzə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ت) سبزه /sabzə/ ؛ اشر) ←* ؛

سوزه - پوش/sozə-puš/ (ا.مک) : محلّی در بالا جاده‌ی کردکوی که قبرستانی نیز در آن واقع است .

سوزه - چنار/suzə-čənār/ (ا.مر) : گیاه تاج ریزی .
اغر) سگ انگور /sag - angur/ ؛ س) ←* ؛

سوزه - وریجه/suzə- vərijə/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. سوز–درد – سوزش شدید از روی درد . ۲. سوزش – خارش .
اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) سوز درد /suz dard/ ؛ ت) سوجه بیج /sujə bij/ ؛

سوزی/suzi/ (ا) : سبزی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سبزی /sabzi/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قمص) ←* ؛ ت) سبزی /sebzi/ ؛ اشر) ←* ؛

سوزی/suzi/ (ا) : از انواع گیاهان خاردار . نک : سازیل .
ن) ←* ؛

سوزی - پلا/suzi-pəlā/ (ا.مر) : سبزی پلو .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سبزی پلا /sabzi - pəlā/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(ت) ؛ قمص) ←* ؛ ت) سبزی پلا /sebzi-pəlā/ ؛ اشر) سوزی – پلو /suzi-pelo/ ؛ |ک) سبزی پلا /sabzi-palā/ ؛

سوزی - جار/suzi - jār/ (ا.مر) : سبزه زار .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سبزی جار /sabzi - jār/ ؛ ن) سبزه جار /sabzə- jār/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قمص) ←* ؛ ت) سبزی جار /sebzi - jār/ ؛ اشر) سوزی – زار /suzi - zār/ ؛ |ک) سبزی باغ /sabzi-bāq/ ؛

سوزیر/sozir/ (ا) : گیاهی است .
با) ←* ؛

سوزی - کاری/suzi-kāri/ (ا.مص) : سبزی کاری .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سبزی کاری /sabzi-kāri/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) سبزی کاری /sebzi - kāry/ ؛

سوزی - کشه/sozi - kašə/ (ا.مک) : مرتعی در روستای «سیامرگو» ی کتول .

سوس/sus/ (ا.مک) : نام مرتعی از توابع شهرستان گرگان.

سوس/sus/ (ا) : ۱. تفاله – سبوس . ۲. بی مو . نک : پخو.
اغر) ۱.←* ، ۲. سس /sos/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ساس /sās/ ؛ ت) سپوس /sepus/ ؛ |ک) سوب /sub/ ؛

سوستون/su-sətun/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

سوس در هکردن/sus-dar-həkordən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: کشتن ۲. تهدید به قتل همراه با توهین .
اغر) سوس در هکاردن /sus hə kārdən/ ؛ ب) ←* ؛ س) سوس در ها کردن /sus - dar - hākerdən/ ؛ با) ←* ؛

سو سر/su - sar/ (ا.مر) : هیزم نیم سوخته ی اجاق .
اغر) نیم سوت /nim - sut/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) سرسوت /sar - sut/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ←(با) ؛ |ک) ←* ؛

سوسّر/sussar/ (ا.مر) : پیمانه ی پر از غلات .
ق) ←* ؛ ت) سر محال هکردن /sar məhāl hakərdən/ ؛

سو - سر - مال/so - sar - māl/ (ص.مر) : لبالب – پر .
ق) ←* ؛ ع) سرمحال /sar məhāl/ ؛

سو سره/su - sarə/ : نک : سوبشون .
س) ←* ؛

سو- سَّره/su -ssəre/ (ا.مک) : نام مرتعی در ولوپی سواد کوه .

آوانوشت : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

سوس - کرک/sus - karək/ (ا.مر) : کرم شب تاب .

اغر) سوسوگرک /susu - garək/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ با) کنگ - سو - کرک /kengə- su- karək/ ؛ آ) کینگ سووریج /kingə su və rij/ ؛ ع) کیـن سوگرک /kin su garak/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) کین سوکنی /kin su kəney/ ؛ اشر) سو- سو- کنک /su - su- konak/ ؛

سوسکه/suskə/ (ا) : سنجاق مو .

اغر) ۱.←* ، ۲. سسکه /soskə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سسـکه /soskə/ ؛ ت) سوسکه /suskə/ ؛ اشر) سوسگه /sosgə/ ؛ |گ) ←(ت) ؛

سوسّن/sussən/ (مص) : ساییدن . **نک** : بساندن .

اغر) بسفتن /basoftən/ ؛ ب) بسستن /basostən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سوسّن /sussan/ ؛ ع) بسّوسن /bssosan/ ؛ ت) سوسن /sowesən/ ؛ اشر) بسویم /besoim/ ؛ |گ) سوسن /sosan/ ؛

سو- سنگ/so - sang/ (ا.مر) : سنگی که با آن اشیای آهنی برنده را تیز کنند - سنگ چاقو تیز کنی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. ساب سنگ /sāb- sang/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) سوسنگ /soweseng/ ؛ اشر) ←* ؛ |گ) سوسنگ /sow - sang/ ؛

سو- سنگری/su - səngari/ (ا.مر) : شب تاب - کرم شب تاب .

اغر) ۱.←* ، ۲. سوسو گرک /su su garək/ ؛ ب) سوسوکرک /su su -karək/ ؛ ن) سوسوکرک /su- su- karak/ ؛ ع) کین سوگرک /kin su garak/ ؛ ت) کین سو کنی /kin su keney/ ؛ اشر) سو- سو- کنک /su - su - konak/ ؛ |گ) کین سو کونی /kin su konay/ ؛

سوسنی/su səni/ (ص.نس) : کبود و نیلی .

اشر) ←* ؛

سو سنی/su - səni/ (ا.مک) : مرتعی در روستای «رق چشمه» ی کتول .

سو - سو/su - su/ (ش.ج) : واژه ای که به هنگام نوازش کودک استعمال شده که اشاره به تشبیه کودک به روشنایی است. **نک** : ال سوسو .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) الا سو سو /alā- su - su/ ؛ ت) آلَ - سوسو /ala – su – su/ ؛

سو - سو/so – so/ (ا.مر) : ۱. روشنایی . ۲. چشمک ستاره . ۳. بارقه‌ی ضعیف نور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سو - سو /su - su/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←(س) ؛ |گ) ←(س) ؛

سو - سو - بزوئن/su - su - bazuan/ (مص.مر) : چشمک زدن - سو سو زدن .

اغر) سو سو بزئن /su su - bazoən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سوسو بزوئن /su - su - bazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سوسوبزان /su su bəzān/ ؛ قص) سوسو بزوئن /su-su-bazuan/ ؛ ت) سوسو زئن /su-su-zaan/ ؛ اشر) سو- سو-بزوئن /su-su-bazoən/ ؛ |گ) سو سو بزان /su su bazān/ ؛

سوسوک/susuk/ (ا.مص) : روشن و خاموش شدن نور در تاریکی - سوسو زدن .

آ) ←* ؛

سو- سوک/su - suk/ (ص.نس) : ۱. نور اندک . ۲. براّق بودن ظروف و اشیا .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سو- سو - کانک/su – su – kānək/ (ا.مر) : نقطه‌ی شفّاف میان سیاهی چشم .

اغر) ۱.←* ، ۲. نی نی /ni ni/ ؛ با) نی نی /ni - ni/ ؛

سو - سو - گرک/su - su- garək/ (ا.مر) : شب تاب - کرم شب تاب . **نک** : سوسنگری .

اغر) ←* ؛ ب) سو- سو- کرک /su -su - karək/ ؛ س) ←* ؛ با) سو سو کر /su - su- kar/ ؛ ن) سو سو کرک /su - su - karak/ ؛ ع) کین سوگرک /kin su garak/ ؛ ت) کین سوکنی /kin su keney/ ؛ |گ) کین سو کونی /kin su - konay/ ؛

سوسه/su sə/ (ا/ص.مف) : ۱. تحریک . ۲. جاسوسی . ۳.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سابیده شده .

اغـر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *قـص)* ←* ؛ *ت)* بسوسه /besowesə/ ؛ *اشر)* سوسه /susə/ ؛

سوسه – بردن/susə-bordən/ (مص.مر) : ۱. با بدگویی زیر پای کسی را خالی کردن ۲. فضولی کردن

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* سوسه بوردن /susə - burdən/ ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* سوسه بوردن /susə- burdan/ ؛ *قص)* ←(ن) ؛ *ت)* سوسو شئن /su - su - šeən/ ؛ *اشر)* سو – سه – بوردن /su- se- bavərdən/ ؛

سوش/soš/ (ا.صو) : صدای خفیف جابجایی حیوان کـه از برخورد با برگ خشکیده حاصل شود– صـدای اصـابت پای حیوان با خس و خاشاک .

ن) ←* ؛

سوش – هاوردن/soš - hāvərdan/ (مص.مر) : پـی بـردن به وجود جانور از طریق صدای خس و خاشاک .

ن) ←* ؛

سوف/suf/ (ا) : نوعی ماهی خزری . نک : اسپک .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* سـفیدک /sefidak/ ؛ *ت)* ←* ؛ |*ک)* ←* ؛

سوف

سـوک/savək/ (ص) : ۱. سـبک . ۲. آرام . ۳. پشـکل گوسفند – در سانسکریت ترپر tarpra گفته شود .

اغـر) سـبک /sabok/ ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* سـبک /sabak/ ؛ *قص)* سـوک /savek/ ؛ *ت)* سبک /sabək/ ؛ *اشر)* سبک /sabek/ ؛ |*ک)* سوبوک /su buk/ ؛ *پ)* سپوک /sapuk/ ؛ *باس)* چاپوک /čāpuka/ ؛

سوک/suk/ (ا) : نبش – کنج .

آ) ←* ؛ *ن)* ←* ؛

سوک/sok/ (ا) : ابزاری که با آن نمونه‌ی محصول غلات را از کیسه در آورند .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* سـک /sok/ ؛ *ن)* سوک /suk/ ؛ *ع)* سوآک /susāk/ ؛ *اشر)* ←(آ) ؛

سوک

سوک/suk/ (ا.مک/ا) : ۱. نام تپّه ای در لفور سواد کوه . ۲. نوک و تیغه ی خیش – لبه ی تیز هر چیزی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ت)* سو /su/ ؛

سوک/suk/ (ا) : ۱. گوشه– زاویه . ۲. تپّه .

آ) ←* ؛ *ع)* ←* ؛

سو – کاردن/su - kārdən/ (مص.مر) : روشن کردن .

اغر) ←* ؛ *ب)* سو هکاردن /su - həkārdən/ ؛ *س)* سو هـا کـردن /su - hākerdən/ ؛ *با)* سـو – هکـردن /su- hakərdən/ ؛ *آ)* سو هکردن /su - hakərdan/ ؛ *ن)* سـو هـا کردن /su - hākərdan/ ؛ *ع)* سو ها کردن /su - hākordan/ ؛ *ت)* ←(با) ؛ *اشر)* سو – ها کئردن /su - hākoərdən/ ؛ |*ک)* سو گودن /su - gudan/ ؛

سوک – بیتن/savək - baytən/ (مـص.مـر) : دست کـم گرفتن – آسان گرفتن .

اغر) ۱. سَل بییتن /sal bayitən/ ، ۲. سبک بییتن /sabok - bayitən/ ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. سبک بیتـن /sabək baytan/ ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *ع)* سـبک بیتـن /sabak baytan/ ؛ *قص)* سـوک بیتـن /savek - baytan/ ؛ *ت)* ۱. سبک گیتن /sabek - gitən/ ، ۲. سل گیتن /sal - gitən/ ؛ *اشر)* سبک – بیتن /sabek - baitən/ ؛

سو - کتن/sow - katan/ (مص.مر) : ۱. آشکار شدن - ظاهر شدن . ۲. روشن شدن . **نک** : جرت بردن .
ن) ←**؛ع) **←؛ ت) سو- کتن /su - katən/ ؛
سو کر/su kar/ (ص.فا) : نور دهنده .
آ) ←**؛ ن) ←** ؛
سوک - سوک/suk - suk/ (ا.مر) : غوزه ی کوچک پنبه .
ب) ←**؛ با) زنک - کلو /zələk- kəlu/ ؛
سوک - سوکی/suk - suki/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. تنبل و شل و ول . ۲. مرغ حق .
اغر) مس مسوک /məs - məsuk/ ؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ با) ۱.←** ، ۲. چوک چوکی /čuk - čuki/ ؛ اشر) سوک - سوکی /sok - soki/ ؛
سوک - مج/savək- mej/ (ص.فا) : کسی که آرام و آهسته و با تانّی راه رود .
س) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ۱.←** ، ۲. سوک پا /savek-pā/ ؛ ت) سس مج /sosə məj/ ؛ گ) پا موج پا موج /pāmuj - pāmuj/ ؛
سوک - هامتن/savek- hāmeten/ (مص.مر) : آرام و با تانّی راه رفتن .
اغر) سبک دمیتن /sabok damitən/ ؛ با) ←**؛ آ) سوک هامتن /savək hāmətan/ ؛ ن) سوک مجی /savək - məji/ ؛ ت) سبک متن /sabək - mətən/ ؛
سوک - هرسائن/savek – heressāən/ (ف/ا.مص) : کنایه از: ارزان تمام شدن جنس -خرید ارزان .
اغر) سبک هستا /sabok - hestā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سوک هرستا /savək - herestā/ ؛ با) ←** ؛ قص) سوک بیّه /savek - bayyə/ ؛
سوگرد/sogerd/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عباس آباد .
سو - گوت/su - gut/ (ا.مر) : بید مشک -بید تبری که نام علمی آن salixaegrptiacal است.
اغر) بید مش /bid - məš/ ؛ با) بید مش /bidə - məš/ ؛ ع) بید مشک /bidə- mešk/ ؛ اشر) ←** ؛
سول/sul/ (ا/ص) : ۱. سال . ۲. نادان . ۳. پسوند شباهت مانند وچه سول، به معنی بچّه‌ی کم سنّ و سال .
ب) ←**؛ با) ←**؛ ت) سال /sāl/ ؛
سولاخ/sulāx/ (ا) : حفره - سوراخ . **نک** : پولاخ .
اغر) ۱.←** ، ۲. سوراخ /surāx/ ؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ با) ←**؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ ن) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛ ت) ←**؛ اشر) سیلاق /suilāq/ ؛ پ) سولاخ /sulāx/ ؛
سولاخه/sulāxə/ (ا) : سوراخ- سوراخ کوچک .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ با) ←**؛ ن) ←**؛ ت) سولاخی /sulāxey/ ؛ اشر) ←**؛ گ) سیلاغی /suilāqay/ ؛
سولاردنی/sulārdəni/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در جنگل های بین کدیر و پی مد نوشهر .
سولده/sul-də/ (ا.مک) : نام قدیمی شهرستان نور .
سولسولی/sulsuli/ (ا/ص.نس) : معطّلی - درنگ .
با) ←** ؛
سولو/sulo/ (ا.مک) : روستایی در هزار جریب .
سولودکا/soludkā/ (ا) : نوعی ماهی .
ن) ←** ؛
سولی/soli/ (ا) : نوعی درخت که میوه ای سیاه و خوراکی دارد .
سوم/sum/ : **نک** : پل .
ت) ←** ؛
سوّم/sevvem/ (ص) : سوّم .
اغر) سوم /səvəm/ ؛ ب) سوّم /səvvom/ ؛ س) سیّم /seyyəm/ ؛ با) ←**؛ آ) ←(س) ؛ ن) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ ع) سیم /seyam/ ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) سیّم /seyyom/ ؛ اشر) سوّام /sevvām/ ؛ گ) سویوّم /suyyom/ ؛
سوم/sum/ (ا) : کپک - کپک روی نان .
اغر) ۱.←** ، ۲. سیم /sim/ ؛ س) سیم /sim/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(س) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛
سوما/sumā/ (ا) : ۱. چاه گودی که در کوهستان‌ها باشد. قناتی که آب شهر را از یک طرف به طرف دیگر برساند . ۲. گرداب .
ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ ن) ←** ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سو – مار/su - mār/ (ا) : نام گاو سیاه رنگ .
ق) ← * * ؛ با) ۱.← * * ، ۲. میشی /miši/ ؛ ت) سه – گو /se - gow/ ؛

سومک/somak/ (ا) : کفک روی نان .
قص) ← * * ؛

سومکا/sumakā/ (ا) : دمل – دمل چرکی .
با) سیمکا /simkā/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت) ← * * ؛

سوموکا/sumukā/ (ا) : دمل روی گردن حیوانات .
س) سیمکا /simkā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) سیمکا /simәkā/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(س) ؛ ت) سومکا /sumakā/ ؛ اشر) سومکا /sumekā/ ؛

سون/sun/ (ا./ق.تش) : ۱. مانند – شبیه . ۲. سمت – جهت . **نک** : بمونس .
اغر) سین /sin/ ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ ع) سن – مقن /son - moqon/ ؛ ت) مسان /mosān/ ؛ اشر) ← * * ؛ | ک) موسون /muson/ ؛

سونا/sonā/ (ا) : تشت سفالی رخت شویی .
اغر) ۱.← * * ، ۲. سونا /sunā/ ؛ با) ← * * ؛ ت) سونا /sunā/؛

سوندوق/sondoq/ (ا) : ۱. جای لباس و اشیا نگهداشتنی . ۲. جعبه‌ی بزرگ چوبی . **نک** : چو سَنخ – سَنخ .
ع) ← * * ؛

سونه/sune/ (ق.تش/ف) : ۱. مانند– شبیه . ۲. می ساید . **نک** : بسون .
ب) ← * * ؛ س) سنه /sonә/ ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ ت) سونه /sowenә/ ؛

سو – وازه/su - vāzә/ (ا.مر) : درز و سوراخ – شکاف .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ اشر) ← * * ؛ | ک) درز /darz/ ؛

سو واشم/su – vāšam/ (ا.مر) : ۱. مکانی را که شب ها با شمع یا چراغ روشن کنند . ۲. سووشون .
س) سوبشن /su - bošon/ ؛ ق) ← * * ؛

سو ویهیر/suvihayr/ (ا.مر) : سوراخ کوچکی که از آن نور به داخل بتابد.
ن) ← * * ؛

سو– هادائن/so – hādāan/ (مص.مر) : تیز کردن ابزار فلزی مثل تبر، دهره، کج بیل، تیشه، قیچی، کارد و دیگر ادوات .
اغر) سو – هدائن /so - hәdāәn/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ← * * ؛ ن) ساییدن /saeedan/ ؛ ع) سو ها دان /so hadān/ ؛ ت) سو دئن /sow daan/ ؛ | ک) ←(ت) ؛

سو هاکتن/su - hākәtan/ (مص.مر) : ۱. افشا شدن دروغ . ۲. آشکار شدن اسرار .
ع) ← * * ؛

سو – هدائن/su - hәdāәn/ (مص.مر) : درخشیدن .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) سو هدائن /su - hәdāәn/ ؛ ع) سوهادان /su hādan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سودئن /su -daan/ ؛ | ک) ←(ت) ؛

سو – هکاردن/su - hәkārdәn/ (مص.مر) : روشن کردن .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) سوها کردن /su - hākerdәn/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) سو هاکردن /su - hākәrdan/ ؛ ع) سوها کردن /su hākordan/ ؛ ت) سو هکردن /su - hakәrdәn/ ؛ اشر) سو هاکئن /su - hākoәn/ ؛ | ک) سوآگودن /suā - gudan/ ؛

سو – هکانی/su - hәkāni/ (ش.ج) : آفرین برتو – دعایی است که در مقابل کردار نیکوی کسی به او گفته می شود .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛

سویچی/suiči/ (ا.مک) : از دهستان فیروز جاه بابل .

سوی – را/sәvi - rā/ (ا/ق.ز) : سپیده دم . **نک** : صوی را.
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) صوایی سر /sәvai - sar/ ؛ با) ← * * ؛ آ) ۱. صوی /sәvi/ ، ۲. صوایی – سر /sәvāyi - sar/ ؛ ع) صبایسر /sobaysar/ ؛ ت) صبی سر /sobeysar/ ؛ | ک) تلخی سحر /talxi - sahar/ ؛

سوی – سر/sevi- sar/ (ق.ز) : هنگام سپیده . **نک** : صوی سر.
اغر) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) صوایی سر /sәvayi sar/ ؛ ع) صبایسر /sobāysar/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت)

آوانوشت : a = (ا) ، ә = فتحه کوتاه ، e = (ا) ، ā = (آ) ، u = (او) ، i = (ای) ، b = (ب) ، p = (پ) ، t = (ت،ط) ، s = (ث،س،ص) ، j = (ج) ، č = (چ) ، h = (ح،ه) ، x = (خ) ، d = (د) ، r = (ر) ، z = (ز،ض،ظ،ذ) ، ž = (ژ) ، š = (ش) ، f = (ف) ، q = (ق،غ) ، k = (ک) ، g = (گ) ، l = (ل) ، m = (م) ، n = (ن) ، v = (و) ، y = (ی) ، aw = (أو) ، ow = (او)

صبی سر /sobeysar/؛ اشر) صبه – سحر /sebe - sahar/ ؛

سوی سر/suye- sar/ (ا.مر) : روی تپّه .
ت) ←* ؛

سویلم/suylәm/ (ا.مک) : از دهستان فیروز جاه بابل .

سه/se/ (ا) : سیب .
اغر) ۱.←* ، ۲. سب /seb/؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سف /sef/؛ قص) ←* ؛ ت) سیف /sif/؛ اشر) سب /seb/؛ گ) سیب /sib/ ؛

سه/se/: پسوندی است به معنی برای و متعلّق به .
آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سه/sa/ (ش.ج) : از اصوات تعجّب .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

سه آ/seā/ (ص) : زمین فاقد درخت .
س) سا /sā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←* ؛

سهان/sohān/ (ا) : سوهان .
اغر) ←* ؛ ب) سائن /sāon/؛ س) سائون /sāon/ ؛ ق) ساهون /sahun/؛ با) ←* ؛ آ) ۱. سوان /suān/ ، ۲. سائون /sāun/؛ ع) سهن /sohon/؛ قص) سهن /sehәn/؛ ت) سوآن /so-ān/؛ اشر) ←(ت) ؛ گ) سوهون /suhon/ ؛

سه‌بالونه/sә-bālunә/ (ق.مق) : سه برابر .
اغر) سه بالینه /sә-bālinә/؛ ن) ←* ؛ ع) سه بالونه /sә bālonә/؛ ت) سه بالینه /sә balinә/؛ اشر) ←(اغر) ؛ گ) سوبالینه /subalinә/ ؛

سه پتال/sәpatāl/ (ا) : نوعی سوسک .
ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سه پرا/sә-pәrā/ (ا.مر) : در اصطلاح پرورش دهندگان کرم ابریشم به «خورد دهه» یا دهه‌ی کوچک مشهور است. در این مرحله کرم هشت روز برگ می خورد و دو روز می خوابد .
با) ۱.←* ، ۲. سه فرا /sә-fәrā/ ؛

سه - پشتی/sә-pәšti/ (ص.نس) : سه تَرک – سواری سه نفره .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) سه پشته /sә-paštә/؛ ت) ←(قص) ؛ گ) سوترک /su-tark/ ؛

سه پک/sә-pek/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. سه گام . ۲. فرار را بر قرار ترجیح دادن .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

سه پک بپّرسّن/sәpek bapperessen/ (مص.مر) : ۱. پرسه زدن – سر درگم بودن . ۲. زحمت بیهوده کشیدن .
ق) ←* ؛

سه پنجی علف/sә-panji- alәf/ (ا.مر) : گونه ای گیاه .
ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) پنجک واش /panjak vāš/ ؛

سه - تخته/sә-taxtә/ (ا.مر) : سه عرض پارچه که در کنار هم دوخته شوند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) سوتخته /su-taxtә/ ؛

سه تنگه/sәtangә/ (ا.مک) : از توابع پشتکوه ساری .

سه تیر بخارد/sәtir bәxārd/ (ش.ج) : نفرینی است با آرزوی اصابت گلوله به فرد نفرین شونده.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سه – تیکّه/sә-tikkә/ (ا.مر) : نام خورشتی از کره، تخم مرغ، نبات آرد شده و زعفران آب کرده .
اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

سه چلّه/sә-čәllә/ (ا.مر) : سه شاخه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سه چلّه /sә-čellә/؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سه چله /sә čәlә/؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(س) ؛ گ) سوچکّه /su-čekkә/ ؛

سه چمبلی/sә-čәmbәli/ (ص.نس) : سه دانه میوه‌ی به هم چسبیده سه قلو.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سه جمبلی /sejembәli/؛ با) سه جمبلی /sәjәmbli/؛ آ) سه چمّلی /sә čammәli/؛ ع) سه گلی /sә goli/ ؛ قص) سگلی /sә-gәli/ ؛

سه - چوبه/sә-čubә/ (ا.مر) : تکّه ای سازی مربوط به سرنا که در رزم و بزم نواخته می شده است .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ن) ← * * ؛

سه – چین/sə-čin/ (ا.مر) : چین سوّم پنبه و دیگر محصولات کشاورزی .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ اشر) ← * * ؛

سه–دار/sə-dār/ (ا.مر) : درخت سیب .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) سب دار /seb dār/ ؛ ع) سف دار /sef dār/ ؛ قص) ← * * ؛ ت) سیف دار /sif-dar/ ؛ اشر) دارسب /dāre səb/ ؛ |ک) سیب دا /sib - dār/ ؛

سه دمبل/sə-dambel/ (ا.مر) : نفر سوّم در بازی .

اغر) ← * * ؛

سهری/səhri/ (ا.مک) : از توابع ناییج نور .

سه سوک/sə-suk/ (ا.مر) : چوب چهار تراشی که یک لبه ی آن پخ شده باشد .

اغر) ← * * ؛ ع) ۱. ← * * ، ۲. سه سی /səsi/ ؛

سه سی/sə-si/ (ص.مر) : سه گوش – سه گوشه .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ با) ← * * ؛ ع) ← * * ؛

سه شونه/sə-šoə/ : سه پُرز .

با) ← * * ؛ اشر) ← * * ؛

سه فصل انجیل/sə-fasle-anjil/ (ا.مر) : درخت انجیری که در سال سه نوبت میوه دهد .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) سر وخت انجیل /sə vaxte enjil/ ؛ ت) سه پچ انجیل /se-pač-anjil/ ؛ اشر) انجیل سه فصل /anjil - sə fasl/ ؛

سه قالی/sə-qāli/ (ا.مر) : سه قلو . نک : سه گلی.

اغر) ۱. ← * * ، ۲. سه گانی /sə-gāni/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سه گلی /sə-geli/ ؛ ق) سه گلی /se-geli/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) سه گلی /sə-gəli/ ؛ ع) سه گلی /sə goli/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) سه قولو /sə-qu-lu/ ؛ اشر) سه قئلو /sə-qoəlu/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

سه قلمه/sə-qolmə/ (ا.مر) : ضربه زدن بابند دوم انگشتان دست .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) سقلمه /sə-qelmə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) سقلمه /səqəlmə/ ؛ ع) سقلمه /soqolmə/ ؛ ت) سقلمه /seqolmə/ ؛ اشر) ← * * ؛

سه کانجی/sə-kānji/ (ص.نس) : سه کنج – گوشه .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) سه کنجی /sə-kənji/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ← * * ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سه کنجی /sə konji/ ؛ ت) سه گنجی /sə - gonji/ ؛ اشر) سه کئنج /sə-koənj/ ؛

سه–کپّلی/sə-kappəli/ (ص.نس/ق.حا) : سواری سه نفره . **نک** : سه پشتی .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) سه کفلی /se kafali/ ؛ ت) سه کفلی /sə kafəli/ ؛

سه کل/səkal/ (ا.مک) : مرتع و کوهی در جنوب کدیر نوشهر .

سه کل علف/sə-kal-aləf/ (ا.مر) : نوعی علف .

ب) ← * * ؛

سه–کیله/sə-kilə/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزار جریب بهشهر .

سه گو/səgo/ (ا.مک) : مرتعی است در اطراف تنکابن .

سه – گوش/sə-guš/ (ا.مر) : تخته ی مثلثی شکل که در زاویه‌ی دو دیوار چوبی اتاق قرار گیرد – تاقچه‌ی چوبی .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ با) ← * * ؛ اشر) ← * * ؛

سه گّه/səggə/ (ا.مک) : مرتعی در تنکابن .

سهل/sahl/ (ا) : تلخ مزه – هر ماده ی غذایی که طعم و مزه ی آن از حالت اولیه خارج شود . **نک** : سل.

ب) سل /sal/ ؛ ق) ← * * ؛ با) ←(ب) ؛ آ) سل /sal/ ؛

سهل–بوین/sahl-bavəyan/ (مص.مر) : تلخ و فاسد شدن میوه و غذا .

ب) سل بویین /sal-baviyən/ ؛ س) سهل بیّن /salbayyən/ ؛ با) سل بیین /sal-bayyən/ ؛ آ) سل بیین /sal-bayyan/ ؛ ن) ← * * ؛

سه لنگ/sə-lang/ (ا.مر) : نوعی صدای ته حلقی که به هنگام کارهای گروهی در مزارع، هم چون وجین و

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

درو جهت ایجاد شادمانی و شعف از سوی کارگران ایجاد می شود .
ب) ←* ؛

سه لینگ واش/səling-vāš/ (ا.مر) : پرسیاوشان .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سِیولینگه واش /siu lingə vāš/ ؛

سه-لینگه/sə-lingə/ (ا.مر) : سه پایه ی فلزّی . نک : دیزنون .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) سه پایه /sə pāyə/ ؛ اشر) سه لنگ /sə - leng/ ؛

سهم/sahm/ (ا) : ۱. واهمه - ترس . ۲. اندازه - مقدار .
اغر) ۱.←* ، ۲. سم /sam/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) سهم /sahm/ ؛

سهم بیتن/sahm baytan/ (مص.مر) : دچار وحشت شدن .
اغر) ←* ؛ آ) سم بیتن /sam baytan/ ؛ ع) ←* ؛

سه مخ بویین/səmex-baviyən/ (مص.مر) : پافشاری کردن - سمج شدن - اصرار در کاری .
اغر) سمج بویین /səməj-baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) سمج بیّن /səmej bayyən/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) سه مخ بیین /sə mex bayyan/ ؛ قص) سمج بیّن /səməj-bayyan/ ؛ ت) سمج بئن /səməj-bann/ ؛ اشر) سمج هابیین /semej-hābiyen/ ؛

سه - مس/sə-mes/ (ص.مر) : گوساله یک تا دو ساله .
اغر) دمس /dəmes/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛

سه مل/səmel/ (ص) : مرد فاسق - مردی که با زنی رابطه‌ی نامشروع دارد .
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. سمل /səmel/ ؛ ع) کل /kal/ ؛

سه مه/sə-mə/ (ا.مر) : زنبورهای عسلی که در دفعه ی سوم از تخم بیرون آیند .
ب) ←* ؛

سهمین کلا/sahmin kəlā/ (ا.مک) : از دهات بابل .

سهن/səhən/ (ا) : سوهان .
اغر) سوهان /sohān/ ؛ ب) سائن /sāon/ ؛ ق) ساهون /sāhun/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. سوان /suān/ ، ۲. سائون /sāun/ ؛ ن) ←* ؛ ع) سهن /sohon/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛

سهن-هاکردن/səhən-hākərdan/ (مص.مر) : سوهان کردن - تیز کردن .
اغر) سوهان هکاردن /sohān həkārdən/ ؛ ب) سائن هکاردن /sāən- həkārdən/ ؛ ق) ساهون هاکردن /sāhun hakerdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) سائون بزوئن /sāun bazuan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) سهن هاکردن /sohon hākordan/ ؛ ت) سوآن هکردن /suān hakərdən/ ؛ اشر) سوهان هاکئردن /sohān-hākoərden/ ؛

سه - وجین/sə-vəjin/ (ا.مر) : وجین سوم زراعت .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سه واره /sə vāre/ ؛ قص) ←* ؛

سه - یک/sə-yək/ (ق.مق/ا.مر) : یک سهم از سه سهم - نوعی قرار داد زراعی بین مالک زمین و مستأجر که در آن مالک دو سهم از محصول کشاورزی و مستأجر یک سهم آن را برداشت کند .
اغر) ←* ؛ ب) سه یگ /sə-yəg/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) سه سر /sə-sar/ ؛ اشر) سه یک /sə-yak/ ؛ | گ) ←* ؛

سی/si/ (ا) : ۱. تپه-کوه منفرد-بلندی. ۲. سوی - طرف . ۳. سمی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) سه /se/ ؛ | گ) سی /si/ ؛

سی/si/ (ا/ص) : ۱. عدد سی . ۲. گوشه.
اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

سیا/seyā/ (ص) : ۱. سیاه - رنگ سیاه . ۲. تباه و خراب .
اغر) ۱.←* ، ۲. سیا /siyā/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) سیو /siyo/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سیو /siyu/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سیا /siyā/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ | گ) ←(ت) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سیاشکه/siyā -aškə/ (ص.مر) : بز سیاه رنـگ بـا پیشـانی سفید .
اغر) ←**؛ س) سیوغشکه /siyo-qaškə/ ؛ آ) ←**؛

سیا-انجیل/seyā-anjil/ (ا.مر) : انجیر سیاه .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) سیا انجیـل /siyā-anjil/ ؛ ق) سـیو انجیـل /siyu-anjil/ ؛ با) ←**؛ آ) سـیوانجیل /siyu anjil/ ؛ ع) ←**؛ ت) سه انجیل /se-anjil/ ؛ اشر) ←(س) ؛ | ک) ←(س) ؛

سیاو/seyā ou/ (ا.مـر) : آب معدنـی کـه از زمیـن هـای جنگلی جوشد.
ع) ←**؛

سیا-باد/seyā-bād/ (ا.مر) : بادی کـه از سـمت غـرب بـه طرف کتول وزد .
اشر) ←**؛

سیا-بانگام/seyā-bāngām/ (ا.مر) : بادنجان . **نک** : بانجام.
اغر) ←**؛ ق) وینـگوم /vingum/ ؛ با) سـیوبینگوم /siu-bingum/ ؛ آ) سیوبینگوم /siyu-bingum/ ؛ ع) سیابادنجان /seyā bādenjān/ ؛ ت) سه بادنجـان /səbādənjān/ ؛ اشر) سـیابانجم /siyā-ban-jom/ ؛ | ک) سـیابادمجون /siyā-badamjon/ ؛

سیا-بیبشت/seyā-babišt/ : سیاه سوخته - سیاه چرده . **نک** : جهندم نیم سوت .

سیابر/seyā barə/ (ص) : گاوی سیاه رنگ با پیشانی سفید.
ع) ←**؛

سیا-برزنگی/seyā-barzəngi/ (ص.مر) : کنایه از: فرد سیاه چرده. **نک** : جهندم نیم سوت .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) سیو برزنـگ /siyo-barzang/ ؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←(س) ؛ ع) سیا زنگی /seyā-zangi/ ؛ قص) سیا برزنگی /siyā-barzangi/ ؛ | ک) ←**؛

سیابند/seyā-band/ (ا.مک) : منطقـه ای بیـن راه مـالروی بالاجادّه و دراز نو .
اغر) ←**؛

سیابهار/seyā-bəhār/ (ا.مر) : شامل چهار ماه سـال، از اول اسفند ماه تا آخر خرداد که به سختی و تنگی روزی و معیشت در میان دامداران و کشاورزان خرده پا مشـهور است .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) سـیوبهار /siyo-behār/ ؛ ق) ←**؛ با) ←(س) ؛ ع) ←**؛ ت) سه بـهار /sebəhār/ ؛ اشر) سیا باهـار /siyā-bāhār/ ؛ | ک) سـیابهار /siyā-bahār/ ؛

سیاپا/seyā pā/ (ا.مـر) : از انـواع مرغابی‌هـای وحشـی بـا پاهای سیاه رنگ .
ع) ←**؛

سیاپارچه/seyā-pārčə/ (ص.مر) : کنایه از: سیاه چرده .
اغر) ←**؛ س) سیو چربه /siyo-čarbə/ ؛ ق) سـیو چـرده /siyo-čardə/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ قـص) ←**؛ ت) سه چرده /se čardə/ ؛

سیا- پره/siyā – parə/ (ا.مـک) : از توابـع چـهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر .

سیاپسکین/seyā-peskin/ (ص.مر) : گوسفندی کـه خطّـی سیاه و سفید در دو طرف ران دارد .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛

سیا پشـته چـول/siā-pəštə-čul/ (ا.مـک) : نـام منطقـه و مرتعی در زاغمرز بهشهر .

سیابکّا/siyā-bakkā/ (ا.مر) : حشره ای گزنده و سیاه رنگ .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ با) سیو-بئو /səyu-bau/ ؛

سیا بندی/siyā-bandi/ (ا.مص) : فریب کاری - تردستی .
اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) سـیوبندی /siyo-bandi/ ؛ بـا) ←**؛ آ) چش سیوگری /čəšsiyu gari/ ؛ | ک) سیا کـاری /siyā-kāri/ ؛

سیابنه/siyā-bənə/ (ا.مر) : زمینی که هنگام بارش برف، بر آن برف نمانده و سطح زمین پیدا باشد.
ب) ←**؛ س) سـیوبنه /siyo-benə/ ؛ بـا) ۱.←**، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سـیابنه /seyā benə/ ؛ قـص) ←**؛ اشر) ←**؛

سیا تال/siyātāl/ (ص.مر) : ۱. آن که سیه چرده و بلند بـالا باشد . ۲. زنگوله‌ی سیاه رنگ و بزرگ گاو .
ب) ←**؛ با) ←**؛ آ) سیوتو /siyu tu/ ؛ ع) سیوتو /seyo

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

/to ؛ ت) سیه توو /siye towve/ ؛

سیاتپّه/siyā-tappə/ (ا.مک) : تپّه ای در اطراف روستای رودپی از بخش مرکزی ساری .

سیاتشی/seyā-taši/ (ا.مر) : رودک - گورکن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ساتشی /sātaši/ ؛ قص) ←** ؛

سیاتک/siyā-tək/ (ص.مر) : به جهت تحقیر به افرادی گویند که لب و دهن تیره داشته باشند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سیوتک /siyo-tək/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) سه تک /setok/ ؛ اشر) ←** ؛

سیا - تلو/seyā-talu/ (ا.مک) : روستایی از توابع گرگان .

اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛

سیا- تلو/siyā-talu/ (ا.مر) : سیاه تلو - از گیاهان خودرو و تیغ دار . **نک** : اسکم تلی .

اغر) ۱. سیبا تلی /siyā-tali/ ، ۲. اسکم تلی /əskələm-tali/ ؛ با) سیو تلی /siyu-tali/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) سیا–تله /siyā-tale/ ؛ ت) سیا –تلو /siyā-talu/ ؛ اشر) ←** ؛

سیاتلی/seyā-tali/ (ا.مر) : ۱. سیاه تلو . ۲. از تیره ی عنابیّان .

اغر) ←** ؛ س) سیو تلی /siyo-tali/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ قص) ←** ؛ اشر) سیاتلو /siyā-talu/ ؛

سیاتو/seyā-to/ (ص.مر) : سیاه چرده - کسی که رنگ پوستش به سیاهی زند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) سیوتو /siyoto/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) سیوتو /siyu tu/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) سیاتوو /siā-towuə/ ؛ اشر) ←** ؛ | گ) سیا تاوه /siyā-tavə/ ؛

سیا-تیدانه/seyā-tidānə/ (ا.مر) : توت سیاه رنگ که برگ آن برای رفع اسهال خوب است .

اغر) ←** ؛ س) سیوتیردونه /siyo-tirdunə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سیاتیت دنه /seyā tit donə/ ؛ | گ) سیا تیتدونه /siyā-titdonə/ ؛

سیا - تیکا/seyā-tikā/ (ا.مر) : سرت - توکای سیاه .

اغر) ۱.←** ، ۲. سی تی کا /sitikā/ ؛ ب) ←** ؛ س) سیوتیکا /siyo-tikā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سیاسرت /seyā sarat/ ؛ اشر) سیاتوکا /siyā-tukā/ ؛ | گ) سیاسرت /siyā-sarat/ ؛

سیا تیل/siyā-til/ (ص.مر) : تیره‌ی هم رنگ با گل .

اغر) ۱.←** ، ۲. سیباتیل /siyā-til/ ؛ ب) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. سیوتیل /siyu-til/ ؛ آ) سیوتیل /siyu-til/ ؛ ت) سیاتول /siyā-tul/ ؛

سیا پندلیک/siyā-pəndəlik/ (ص.مر) : خیلی سیاه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ۱. سیو-قریک /siyu-qərik/ ، ۲. سیوکریک /siyu-kerik/ ؛ ع) سیاقرمات /seyā qormāt/ ؛ ت) سیاقرقیش /siyā-qarə-qaiš/ ؛

سیاجو/siyā-ju/ (ا.مک) : از نهرهایی که به خلیج استرآباد ریزد .

سیاچکل/siā-čekəl/ (ا.مک) : چشمه ای در روستای یخکش بهشهر .

سیاچو/siyā-ču/ (ا.مر) : نام گیاهی است .

اشر) ←** ؛

سیا-چینک/siyā-činək/ (ا.مر) : پرنده ای به اندازه ی توکا با گردنی سیاه . **نک** : اسیوگردن .

س) ←** ؛ با) سیو-چنک /siyu-čənək/ ؛ آ) ←(با) ؛

سیا-خال/seyā-xāl/ (ا.مر) : خال سیاه . **نک** : خال چمنده .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) سیو-خال /siu-xāl/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←** ؛ ت) سیاخال /siā xāl/ ؛ اشر) سیاخال /siyā-xāl/ ؛ | گ) ←** ؛

سیا-خرش/siyā-xoreš/ (ا.مر) : خورشت فسنجان . **نک** : آغوز خرش .

ع) ۱.←** ، ۲. اغوزخورش /zqoz xorəš/ ؛ ت) ←** ؛ | گ) فوسینجون /fusinjon/ ؛

سیادار تلا/seyā dār telā/ (ا.مر) : نوعی دارکوب سیاه رنگ **نک** : دارتلا.

سیادره/seyā-darə/ (ا.مک) : مکانی در مشرق بالا جادّه ی کردکوی .

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سیا-دشتین/seyā-daštin/ (ا.مک) : از توابع فریم ساری .

سیادل/syādel/ (ص.مر) : سنگدل .

ع) ←* ؛

سیادنه/seyā donə/ (ا.مر) : ۱. سیاه دانه - دانه‌هـای سیاه رنگ و معطر . ۲. سیاه زخم .

ع) ←* ؛

سیادونه/siyā-duə/ (ا.مر) : علفی هرز با دانه‌ی سیاه که در مزارع گندم روید .

اشر) ←* ؛

سیادیم/səyādim/ : کسی که رنـگ چـهره‌اش مـایل بـه سیاهی است .

ع) ←* ؛

سیار/siyār/ (ا) : نامی برای سگ سیاه رنگ .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سیارریسی/siyār-risi/ (ا.مر) : گونه ای گیاه با برگ هـای دراز که در شالیزار روید .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛

سیاره/siyārə/ (ا.مر) : سنگ چین دور زمین یا باغ . نـک : چسته - چر .

اغر) سنگ چین /sang čin/ ؛ ت) ←* ؛

سیاره سر/seyārə-sar/ (ا.مک) : از محلّـه هـای هـزار پـی آمل .

سیاسر/siā sar/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

سیا-سر/seyā-sar/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبار تنکابن .

ت) ←* ؛

سیا-سـرت/seyā-sarət/ (ا.مـک) : از توابـع جنّـت رودبـار تنکابن .

قص) سیالکش /siyā- kələš/ ؛ ت) ←* ؛

سیاسرد/seā-sard/ (ا.مر) : توکای سیاه .

اغر) سی تیکا /sitikā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ آ) سـیّوتیکا /siyu tikā/ ؛ ع) ←* ؛ ت) سـه سـرت /se-saret/ ؛ | گ) سیاسرت /seyā-sarat/ ؛

سیاسل/seyā sel/ (ص.مر) : گاوی به رنگ سـیاه بـا خـط سفیدی از کوهان و ستون فقرات تا دم .

ع) ←* ؛

سیا-سنگ/seyā-sang/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی نوشهر .

سیا-سوته/seyā-sutə/ (ص.مف) : **نک** : جهندم نیم سوت .

اغر) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) سیا-سوته /siyā-sutə/ ؛ | گ) ←* ؛

سیاشبه/siyā-šəba/ (ا.مر) : بسیار سیاه .

ب) ←* ؛ با) سیو-نفته - قیر /siyu-naftə-qir/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) سیا شبه /seyā šabə/ ؛ ت) سیانفت /siyā-naft/ ؛

سیاشکر/siyā-šakər/ (ا.مر) : نی شکر .

ب) ←* ؛ آ) شیرلـه /širlalə/ ؛

سیا-شونه/seā-šoə/ (ا.مر) : طحال گوسفند و گاو . نـک : آسمون ندی .

ق) دسکنه سو /dəskənə su/ ؛ با) اسکندرسیو - /əskəndər siu/ ؛ آ) دیسکن سـیّو /diskən siyu/ ؛ اشر) ۱. ←* ، ۲. سیا-شو /siāšo/ ؛

سیاغاشکری/siyā-qāš-kari/ (ص.مر) : گوسفند سیاه مـایل به قهوه ای .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) سیوشکری /siyu-šakəri/ ؛

سیا غندوز/siyā-qonduz/ (ص.مر) : بسیار سیاه .

اغر) سیا غـاندوس /seyā-qāndus/ ؛ ب) ←* ؛ س) سـیا غندوس /siyā-qendus/ ؛ با) سـیوقریک /siyu-qərik/ ؛ ع) سیا قرمات /seyā qormāt/ ؛ ت) سیاه قرقیـش /siyā-qare-qayš/ ؛

سیاغه/siyāqə/ (ا) : سختی و سیاهی روزگار و کار .

ب) ←* ؛ با) سیوغه /siyuqə/ ؛ قص) ←* ؛

سیاقلاچ/siyā-qalāč/ (ا.مر) : کلاغ سیاه . **نک** : سیو .

ق) سیوکلاج /siyu kəlaj/ ؛ با) سیو کلاج /siu-kəlaj/ ؛ ع) سیاکلاچ /seyā kelāč/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) سـه کـلاچ /se-kəlāč/ ؛ | گ) سیا کلاچ /siyā-kalāč/ ؛

سیاقیل/seyā-qil/ (ص.مر) : سیاه مثل قیر - خیلی سیاه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سـیوقیل /siyo-qil/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) سـیوقیل /siyu qil/ ؛ ع) سـیاقیر /seyā qir/ ؛ اشر) سیاقیل /siyā-qil/ ؛ | گ) سیاقیر - /siyā -

آوانوشت : (a = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

/qir ؛

سیاکاریش/siyā kā riš/ (ص.مر) : بزسیاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

سیاکالش/seyā-kāləš/ (ا.مر) : سیاه سرفه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سیوکلش /siyo-keleš/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) سیوکلش /siyukələš/ ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) سیاکئلش /siyā-koəleš/ ؛

سیاکئر/siyā-koər/ (ص.مر) : گوسفند سیاه رنگ بدون گوش .

ب) سش کر /saš-kar/ ؛ س) کرسیو /ker-siyo/ ؛ ق) کری /keri/ ؛ ت) سیه کر /siya kore/ ؛ اشر) ←* ؛

سیاکچل/seyā kačal/ (ص.مر) : گاوی به رنگ سیاه با لکه ی سفید در انتهای دم و پیشانی .

ع) ←* ؛

سیا کرچل/siyā- kerčal/ : نک : ولیک .

ت) ←* ؛

سیاکرکو/seyā-karku/ (ا.مر) : نام درختی است .

اشر) ←* ؛

سیا-کل/seyā-kale/ (ا.مک) : از توابع گنج افروز بابل .

سیاکلاچ/siyā kəlāč/ (ا.مر) : کلاغ سیاه . نک : سیوکلاچ.

ب) ←* ؛ آ) سیبو کلاچ /siyu kəlāč/ ؛ ع) ←* ؛

سیا-کلاغ/seyā-kəlāq/ (ا.مر) : کلاغ سیاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سیوکلاج /sizyu kelāj/ ؛ با) سیوکلاج /siukəlaj/ ؛ آ) سیوکلاج /siyu kəlāj/ ؛ ع) سیا کلاچ /seyā kelāč/ ؛ قص) سیاقلاچ /siyā -qalāč/ ؛ ت) سه کلاچ /se-kelāč/ ؛ اشر) سیوکلاغ /siyo-kelāq/ ؛ گ) سیاکلاچ /siyā-kalāč/ ؛

سیا-کلا-مله/seyā-kəlā-malə/ (ا.مک) : از توابع گنج افروز بابل .

سیاکمر/seyā kamar/ (ص.مر) : گاو سیاه و سفید .

ع) ←* ؛

سیاکو/seyāku/ (ا.مک) : منطقه ای نزدیک روستای کردیچال کلاردشت .

سیا-کلاغ

سیا-کو/siyā-ku/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سواد کوه .

سیاکیجا/seyā kijā/ (ص.مر) : کنایه از: دختر سیاه سوخته .

ع) ←* ؛

سیا گوش/siyā-guš/ : سیاه گوش- نوعی گربه‌ی وحشی درشت جثّه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سیال/seyāl/ (ا.مک) : نام مرتعی نزدیک لاکوم سوادکوه .

سیال/seyāl/ (ا/ص) : ۱. درخت لرگ . ۲. کنایه از: مزاحم . ۳. چوب نامرغوب . نک : چوچس .

ت) ←* ؛

سیال/seyāl/ (ا.مک) : نام تپّه ای در حوزه ی آلاشت .

سیالان/siyālān/ (ا.مک) : قلّه ای بلند در تنکابن .

سیا لت/seyālat/ (ا.مک) : قلّه ای به ارتفاع ۴۱۸۰ متر در کلاردشت .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

سیا گوش

سیالش/siyāləš/ (ا.مک) : از دهستان پایین خیابان لیتکوه بخش مرکزی آمل .

سیا-لنگ/seyā-ləng/ (ا.مر) : آگراس - از انواع پرنده .

اغـر) ←* ؛ ق) سیولینگ واش /siyulingevāš/ ؛ آ) سیولینگ /siyuling/ ؛

سیاله/seyālə/ (ص) : گاو سیاه رنگ .

ق) ←* ؛

سیالی/seyā -li/ (ا.مک) : غاری در روستای بهشهر .

سیالیک/seyālik/ (ا) : نوعی تور ماهیگیری کوچک . نک : سالیک .

آ) سالیک /sālik/ ؛ ن) ←* ؛

سیا-ما/seā-mā/ (ا.مر/ص.فا) : ۱. فروردین ماه فرس قدیم . ۲. روشنایی زا .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) سه ما /se-mā/ ؛

سیامازو/seyāmāzu/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

سیا مازی/seyā - māzi/ (ا.مر) : نوعی بلوط - مازو .

ن) سیوموزی /seyo-muzi/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشـر)* سیامازی /siyā -māzi/ ؛

سیا-مجیک/seyā-məjik/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. لوبیای چشم بلبلی . ۲. گوسفندی با سرسفید و مژه های سیاه . نک : چش بلبلی .

ب) ←* ؛ س) سیومجیک /siyo-mejik/ ؛ ق) ←* ؛ آ) سیومجیک /siyuməjik/ ؛ ن) ←(س) ؛ *قص)* سیاچشمک /siyā-češmak/ ؛ |ک) سیامجیک /siyā-mijik/ ؛

سیامرگو/seyā-margu/ (ا.مک) : روستایی در سی کیلومتری جنوب باختری کتول .

سیا-مشته/seyāh moštə/ (ا.مک) : از توابع نشتای عبّاس آباد که اکنون غیر مسکونی است .

سیا موس/seyā mus/ (ص.مر) : کفل سیاه - در مقام توهین و تحقیر به دختران گفته شود.

ع) ←* ؛

سیامیم/seyā-mim/ (ا.مر) : موم سیاه . **نک** : برمیم .

اغـر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. سییامی /siyāmi/ ؛ س) سیومیم /siyo-mim/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* سیو-میم /siyu-mim/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) برمیم /barə mim/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) سیاموم /siā-mum/ ؛ *اشر)* سیا-موم /siyā-mum/ ؛ |ک) ←(اشر) ؛

سیان/seyān/ : سه تا .

ن) ←* ؛

سیانزب/seyā-nəzb/ (ا.مر) : ابر تیره - ابر باران زا. **نک** : ازف .

اغر) ۱.←* ، ۲. سیانزم /seyā-nəzm/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) سیوترب /siyu tarəb/ ؛ ت) سیاه تولمی /siā tulemi/ ؛

سیا نشا/seyā-nəšā/ (ا.مر) : بوته ی شالی که پس از حدود ده روز به رنگ سبز تیره آید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سیونشا /siyo-nešā/ ؛ ق) ←* ؛ آ) سیونشا /siyu-nəšā/ ؛ ن) ←(آ) ؛ *اشـر)* سیانشا /siyā-nešā/ ؛

سیا نفت/siyā naft/ (ص.مر) : سیاه - مانند نفت سیاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ *با)* سیونفت /siyu-naft/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) سیانفت /səyā naft/ ؛ ت) سه نفت /seənaft/ ؛

سیانگ/siyāng/ (ا) : نوعی آفت و بیماری شالی که خوشه را پوک کند .

ب) ←* ؛ *با)* سینگ /sing/ ؛ ت) سیک /seyak/ ؛

سیانه/seyānə/: سایه . **نک** : ساینه .

ن) ← * ؛

سیانه/seyānə/ (ا) : گوشت بز .

سیاورز/seyā varaz/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

سیاوش-کلا/seyāvaš-kəlā/ (ا.مک) : از توابع نـرم آب دو سر بهشهر .

سیاولک/seyā -valek/ (ا.مر) : ۱. ولیـک – از تیره‌ی گل سرخ ۲.گونه ای زالزالک وحشی .

اغر) ← * ؛ ق) سیوولیک /siyu valik/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) سیاولیک /seyā valik/ ؛ قص) سیاولیک /siyā vəlik/ ؛ ت) سیاکرچل /siyā-karčəl/ ؛

سیاه بانگوم/seyā - bāngum/ (ا.مر) : بادمجان .

اغر) ۱.← * ، ۲. بانجام /bānjām/ ؛ ب) بینـگم /bingom/ ؛ س) سیوبینگم /siyo-bingom/ ؛ ق) سیووینگوم /siyu vingum/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) سیوبادمجون /seyo-bādəm jun/ ؛ ع) سیابادنجان /seyā bādenjān/ ؛

سیاه-بیشه/siāh-bišə/ (ا.مک) : از توابع نوشهر .

سیاه تلی واش/seyā-tali-vāš/ (ا.مـر) : از خانواده ی جلبک ها که در اطراف دیواره ی داخلی چاه های آب روید .

ق) سیولینگ واش /siyu linge vāš/ ؛ آ) سیوتلی واش /siyu tali vāš/ ؛

سیاه چکل/seyā-čekəl/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

سیاه خونی/seyā - xuni/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سیاه-خونی-اسک/siyā-xuni-əsak/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سیاه دار تلا/seyā-dār-telā/ (ا.مر) : دارکوب سیاه .

س) سیودار تلا /siyo - dār-telā/ ؛ ع) ← * ؛ قص) سروک /səruk/ ؛

سیاه رود/seyā - rud/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سیاهرود/seyāhrud/ (ا.مک) : از توابع کجرستاق نوشهر .

سیاهک/seyāhək/ : **نک** : خیاسک .

ق) ← * ؛

سیاه کلا/seyā kalā/ (ا.مک) : از توابع ناتل رستاق نور .

سیاه - کله - سر/seyāh-kələ-sar/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سیاه - کمر - بن/seyā-kamər-bən/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سیا-هلا/seyā-həlā/ (ا.مر) : چوبی که به طور مورّب در پشت بام خانه های روستایی قرار گیرد .

اغر) ← * ؛

سیاهلی/seyā-hali/ (ا.مر) : آلو سیاه جنگلی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) سیوهلی /siyo-hali/ ؛ ق) هلی /huli/ ؛ آ) سیوهلی /siyu hali/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ← * ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سیاهلو /siyāhalu/ ؛

سیاه ورز/siā varaz/ (ا.مک) : از توابع تنکابن .

سیاهی/seyāhi/ (ا) : کنایه از: کابوس .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ قص) ← * ؛

سیاهی بشین/seyāhi-bašeyan/ (مـص.مـر) : لوچ شدن چشم در اثر بدحالی .

سیب/sib/ (ا) : ۱. نهیب – نهیب زدن . ۲. نوعی ساز با صدایی شبیه صدای آهو که از آن در خصوص شکار آهو استفاده شود . ۳. سوراخ سرقلیان که تنباکو و آتش در آن نهند . ۴. فشار .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛

سیب/sib/ (ا) : استخوان لگن خاصره .

آ) ← * ؛ ن) ← * ؛

سیب-بدائن/sib - bədāən/ (مص.مـر) : نهیب زدن – در فشار گذاشتن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) سیب هدائن /sib - hedāən/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) سب هادائن /seb-hādāan/ ؛ ع) سیب هادان /sib hādān/ ؛

سیب بکشیین/sib - bakəšiyən/ (مص.مـر) : صدای بلند جانوران .

ب) ← * ؛

سیب به سیب/sib – bə-sib/ (ق.حا/ا.مص) : ۱. فشار به

← *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

فشار . ۲. کسی را با عجله وادار به کاری کردن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

سیب بیباردن/sib – biyārdən/ (مص.مر) : در تنگا گذاشتن وارد کردن فشار.

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) سیب بیردن /sib bəyardan/ ؛

سیب چال/sib - čāl/ (ا.مک) : از روستاهای کوهسار فندرسک در شرق کتول .

سیب سلیب هدائن/sib-səlib-hədāən/ (مص.مر) : در تنگنا قرار دادن .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) سیب هادان /sib hādān/ ؛

سیب سیب/sib-sib/ (ا.صو) : در باور عامه، آوای روح مرده که شب هنگام و بیشتر در اول شب شنیده می‌شود .

اغر) زیپ زیپ /zip-zip/ ؛ ب) ←* ؛

سیب سیپی/sib-sipi/ (ا.مر) : نام پرنده ای کوچک که به هنگام غروب به آواز آید .

س) ←* ؛

سیبک/sibak/ (ص) : زایده – قوزک .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

سیب کلایه/sibe kəlāyə/ (ا.مک) : روستایی ییلاقی از توابع تنکابن .

سی بن/siben/ (ا.مک) : ۱. از توابع نشتای عبّاس آباد . ۲. زیر تپه . ۳. از توابع بندپی بابل .

ق) ←* ؛

سیب-هاکردن/sib-hākərdan/ (مص.مر) : سوار کردن .

ن) ←* ؛

سیب - هدائن/sib - hədāən/ (مص.مر) : ۱. فشار آوردن – در تنگنا قرار دادن . ۲. نهیب زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) سب هادائن /seb-hādāan/ ؛ ع) سیب هادان /sib hādan/ ؛

سیپ/sip/ (ا) : سوتکی که از میوه ی درخت بلوط ساخته شود .

ب) ←* ؛

سیپک/sipək/ (ص) : گردوی سبک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

سی په/sipə/ (ا.مک) : ۱. از توابع کسلیان قائم شهر . ۲. دامنه .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

سیپه سیپه/sippə-sippə/ (ا.مص) : سوزن سوزن شدن جایی از بدن .

ب) ←* ؛

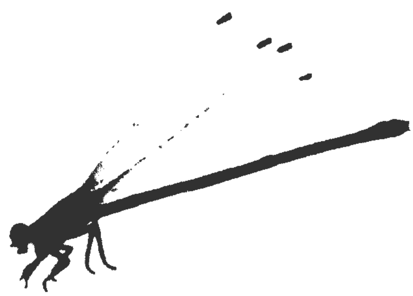
سی پی/si pi/ (ا.مک) : از روستاهای بلوک کسلیان قائم شهر .

سیتک/sayyetak/ (ا) : سنجاقک سبز رنگ .

ع) ←* ؛

سی تک/sitək/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در نزدیکی لرگان نوشهر . ۲. پرتگاه .

ق) ←* ؛

سیتک

سیتک/sayyetak/ (ا) : خروس کولی- پرنده ای است .

ع) ←* ؛

سیت کا/sit-kā/ (ا.مر) : از انواع بازی مخصوص نوجوانان و جوانان که در عروسی ها وجشن ها به اجرا در می آمد .

آ) ←* ؛

سی تک - غار/sitək-qār/ (ا.مک) : غاری در شمال غربی روستای لرگان کجور .

سیتو/səyto/ (ا.مک) : مرتعی در حومه‌ی نوشهر .

سیته/sitə/ (ا) : ۱. سار – ساری که پرهای سیاه و سفید

دارد . ۲. شهرت – آوازه . **نک** : شکرم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) سیته /sitə/ ؛

سیتک

سیته ره بییتن/sitə-rə-bayitən/ (مص.مر) : فهمیدن – دریافتن سخن رازگونه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

سیته سر ده بزئن/sitəye-sar-də-bazoən/ (مص.مر) : اصطلاحاً به معنی رنجاندن است.

ب) ←* ؛

سیتی/siti/ (ا) : شلیل . **نک** : ستی .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) سوتی /suti/ ؛ ع) سوتی – هلی بخرا /soti-hali boxorā/ ؛

سی – تیکا/sitikā/ (ا.مر) : توکای سیاه .

اغر) ←* ؛ ب) سیو–تیکا /seyo-tikā/ ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) سیّوتیکا /siyu-tikā/ ؛ ن) سیوتیکا /seyotikā/ ؛ ع) سیاسرت /seyā sarat/ ؛

سی چاس/sičās/ (ا) : نقد– کنایه از: معامله ی نقدی .

اغر) ←* ؛

سی چال/cičāl/ (ا.مک) : درّه ای در ولوپی قائم شهر .

سیچ خونی/sič-xuni/ (ا.مک) : از توابع لنگای شهر عباس آباد .

سی – چو/si-ču/ (ا.مر) : قره قروت .

ق) سرج /sərj/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) سرج /serj/ ؛ ت) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛

سید آباد/sayd-ābād/ (ا.مک) : از توابع نرم آب دو سر ساری .

سی داشتن/si-dāštən/ (مص.مر) : ۱. شگون داشتن . ۲. برازنده بودن .

ق) ←* ؛

سیدجلال سر/sayd-jəlāl-sar/ (ا.مک) : مکان و بنایی در زرگر باغ ساری .

سید–خل/səyd-xel/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریب ساری .

سی دره – سی چال دره/si-darə-sičāldarə/ (ا.مر) :

نوعی بازی که بیشتر توسّط دختران انجام می شود. در این بازی یکی از بازی کنان چیزی را برداشته و بین دو دست و در پشت سرجابه جا می کند. بعد دست های مشت کرده را جلو آورده، می‌گوید: «سی دره سی چال دره مه آقا برار کریم چال دره» و با این کلام منظوم از طرف مقابل می خواهد تا بگوید جسم مورد نظر در کدام دست اوست. چنان چه طرف مقابل جواب درست دهد، آغاز کننده‌ی بازی خواهد بود.

سیدسین کی یو/sayd sin ki yo/ (ا.مک) : قنات سید حسن با چاهی در پای کوه کمربند التپه‌ی بهشهر .

سیّد ظهیر الدّین/sayyed-zahireddin/ (ا) : سیّد ظهیر الدّین ابن کمال الدّین بن میرقوام الدّین مرعشی، تاریخ نویس شهیر (۸۱۵–۸۹۲هـ.ق) دارای دو اثر مرجع وتاریخی به نام تاریخ طبرستان و رویان و مازندران وتاریخ گیلان و دیلمستان .

سید عزیز گشتاسب/sayd-aziz-gostāsb/ (ا.مک) : از دهات بابل .

سیّدک/sayyedak/ (ا) : خروس کولی – نوعی پرنده مهاجر .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

با) سید-زیاک /sayd-ziāk/ ؛ع) ←* ؛

سی دکتن/sidaketan/ : هوایی شدن .

ن) ←* ؛

سید کلامسر/səyd kalāmsar/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم نوشهر .

سید-میران/səyd-mirān/ (ا.مک) : روستایی از روشن آباد گرگان .

سیر/sir/ (ص) : گوسفند با سر قهوه‌ای مایل به سفید .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

سیر/sir/ : سیر-گیاهی است از تـیره ی سوسـنی هـا کـه علفی و پیازدار و شامل برگ های باریک و دراز است .

سیر آبی/sir ābay/ (ا.مر) : نوعی خورشت که سیر از مـواد اصلی آن است.

ع) ←* ؛

سیر ایی/sirāəi/ (ق.حا/ا.مر) : از روی شکم سیری .

اغر) ۱.←* ، ۲. سـیراتی /sirāti/ ؛ با) سـری /səri/ ؛ع) شکم سری /šekam seri/ ؛ ت) ←(ع) ؛ ا‌ک) شکم سیری /sekam - siri/ ؛

سیرانگ/sirāng/ (سلنگ) : **نک** : سلنگ .

سیربزه/sir bazə/ (ص.مف/ا.مر) : سیر زده – غذایی که به آن سیر یا سیر داغ اضافه کرده باشند .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) سیربزه /sir bəzə/ ؛ ت) سیربزه /sir -baza/ ؛

سیر بیج/sirbij/ (ا.مر) : نوعی خورشت محلّی با سیر تازه .

ع) ←* ؛

سیرت/sirt/ (ا) : سوت .

اغـر) ۱. سـورت /surt/ ، ۲. سـوت /sut/ ؛ ب) ←* ؛ بـا) سوت /sut/ ؛

سیرت بدائن/sirt-bədāən/ (مص.مر) : سوت زدن .

اغر) سورت بزئن /surt bazoən/ ؛ ب) سـوت بزئـن /sut bazoən/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. سیرت بکشیین /sirt-bakəšiyən/ ؛ با) سوت بکشیین /sut –bakəšien/ ؛

سیر تره/sir-tarə/ (ا.مر) : ۱. تره – گندنا . ۲. سیر تازه جوانه زده که به عنوان سبزی خوردن، خورده شود .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) سیرولگ /sirə valg/ ؛ ت) سیرتری /sirtaray/ ؛

سیرچلکه/sir-čəkələ/ (ا.مر) : حبّه ی سیر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. سـیر-چکّـه /sir-čekkə/ ؛ آ) سیر چکّه /sir čəkkə/ ؛ع) سیرچکه /sir čekə/ ؛ ت) ۱. سیر چکه /sir-čeke/ ، ۲. سیر قجل /sir-qejel/ ؛

سیر چوتل/sir - ču- təl/ : ساقه و برگ و پوست خشـکیده و غیر قابل استفاده ی سیر .

سیرخ/sirex/ (ص) : مغرور .

ن) ←* ؛

سیرداغ/sir dāq/ (ا.مر) : سیر تفت داده .

آ) ←* ؛ع) ←* ؛

سیر ریسه/sir risə/ (ا.مـر) : حلقـه ای کـه از مجموعـه ی چند سیر درست شده آن را به دیوار آویزند .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سیرسیر/sir-sir/ (ا.صو) : ۱. لفظی که بـه هنـگام نزدیـک شدن زنبور گویند تا زنبور دور شود . ۲. کنایه از: دوری کردن از کسی که اخلاق تند و خشنی دارد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

سیرسیرک/sir sirak/ (ا.مر) : نوعی سبزی صحرایی .

با) سیروک /siruk/ ؛ آ) سـیرک /sirək/ ؛ ن) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛

سیر سیریکه/sir-sirikə/ (ا.مر) : خرده آتش که از زغال یـا چوب در حال سوختن جدا گردد و به هوا جهد .

اغر) سرسـریک /sərsərik/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ با) سسـریک /səserik/ ؛ آ) سسریک /səsrik/ ؛ ن) ←* ؛ع) سیسـریک /sisrik/ ؛ ت) سیسیریک /sisirik/ ؛

سیرک/sirək/ (ا) : از گیاهان است – سیر- سیر کوهی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

سیر-کلّه/sir-kallə/ (ا.مر) : سیر بدون ساقه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) سیربنه /sir bənə/ ؛ قص) ←(اغر) ؛

سیرک

سیرکو/sir-ku/ (ا.مر) : ۱. هاون چوبی بزرگ – سیرکوب. ۲. نام مرتعی در آمل . **نک** : دنکتو .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* سیره کو /sire-ku/ ؛

سیرگاه/səyrgā/ (ا.مک) : ازتوابع بیرون بشم کلاردشت .

سیرماس/sirmās/ (ا.مر) : ترکیب ماست و سیر خرد یا رنده شده .

آ) ←* ؛

سیرو/siru/ (ا) : ۱. سیرکوهی . ۲. نوعی خورشت آبکی که سیر از مواد اصلی آن است. **نک** : تلپا .

ق) سیروک /siruk/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ع) ←* ؛ *قص)* سیرک /sirak/ ؛ ت) سیرک /sirək/ ؛ *اشر)* ←* ؛

ع) ←* ؛

سیروس/sirus/ (ا) :

بنا به گفته ی کتزیاس مورّخ عهد باستانی یونان، پسر چوپانی از «مردها» بود که از تنگ دستی به راهزنی پرداخت و به پارس گریخت و به بزرگی رسید. سیروس بزرگ همان کوروش بزرگ می باشد (۵۵–۵۲۹–ق.م).

سیروک/siruk/ (ا) : سیر کوهی که برای پلو و بورانی به کار رود – موسیر . **نک** : جف سیرک .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* سیرک /sirək/ ؛ *قص)* سیرک /sirak/ ؛ ت) سیرک /sirek/ ؛

سیری/siri/ (ا.مک) : نهری که از ارش رود اهلم رستاق انشعاب یابد .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سیزده –شو/sizdəšo/ (ا.مر) : سیزدهم تیر ماه مازندرانی برابر با سیزده آبان که یکی از آیین های دیر پای ایرانیان یعنی جشن تیر اندازی آرش کمانگیر است . **نک** : آب وشو .

ب) ←* ؛ س) تیرماسیزده – شو /tirmā-sizdə-šo/ ؛ ق) سیزده – شو /sizde-šu/ ؛ *با)* تیرما سیزّه شو /tir mā-sizzə-šu/ ؛ *آ)* ←(با) ؛ ن) تیرماسیزّه شو /tirmā-sizzə-šo/ ؛ ع) تیرما–سیزّه /tirmā-sizzə/ ؛ ت) تیرما–سینزی /tirmā-sinzay/ ؛

سیززن/sizzan/ (ا) : نیم تنه ای کوتاه که تبری ها در عهد باستان به تن می کردند .

با) ←* ؛

سیزّه/sizzə/ (ص) : سیزده .

اغر) سیزده /sizda/ ؛ ق) ←* ؛ پ) سیزده /siz-dah/ ؛

سیزه تلی/sizə-tali/ (ا.مر) : گندم .

با) ←* ؛

سی زیاک/say-ziyāk/ (ا.مر) : خروس وحشی .

ب) ←* ؛ ق) سیر زیاک /saidziyāk/ ؛ *با)* ←* ؛ ع) سیّدک /sayyedak/ ؛

سیس/sis/ (ا) : ۱. از انواع سوسک . ۲. موریانه . **نک** : بکّا.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

سی ساک/sisāk/ : نوعی بوقلمون .

با) ←* ؛

سی سال/si-sāl/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: نفی موضوع یا کاری ۲. هرگز .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

سی ستان/si sətān/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عباس آباد .

سیس–تلی/sis-tali/ (ا.مر) : تیغ گیاه زولنگ که پس از خشک شدن برگ معطّر و خوراکی آن ظاهر شود . **نک** : زولنگ.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. سی سک تلی /sisək-tali/ ؛ *آ)* ←* ؛

سی سر/sisar/ (ا.مر) : روی خط الرّأس .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ع) ←* ؛

سیسریک/siserik/ (ا) : ریزه ی آتش که از زغال یا چوب در حال سوختن جدا گردد و به هوا جهد - شراره‌ی آتش .

اغر) سرسریک /sər sərik/ ؛ ب) ←* ؛ س) سسریک /sesrik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. سیسلیک /sisəlik/ ؛ آ) ۱. سسلیک /səslik/ ، ۲. سسریک /səsrik/ ؛ ع) ←* ؛ قص) سریک سریک /sərik - sərik/ ؛ ت) سیسیریک /[illegible]/ ؛

سیس-تنی

سیس ریک – هاکردن/sisrik –hākordan/ (مص.مر) : ۱. در رفتن . ۲. کنایه از: با عجله رفتن . **نک** : در شئن .

ق) سسریک هاکردن /sesrik hākerden/ ؛ ع) ←* ؛ ت) سیسیریک هکردن /sisirik hakərdən/ ؛

سیس - غزل/sis-qazəl/ (ص.مر) : اسب سفید خال خالی.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

سیسک/sisek/ (ا) : کک مک صورت . **نک** : بتیمبه - برتیمبه .

ب) سیسک /sisək/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ ع) سیسک /sisak/ ؛ ت) ←* ؛

سیسک دار دیم/sisakdārdim/ (ص.مر) : صورت کک و مکی . **نک** : پس بزوئن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) سیسک -بزه - دیم /sisək -bazə-dim/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←* ؛ قص) سیسک بزه دیم /sisak-bazə-dim/ ؛

سیس - کل/sis-kal/ (ص.مر) : کچلی شوره بسته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

سیس کلی/siskeli/ : نوعی تفنگ نامرغوب .

س) ←* ؛

سیسکی/siseki/ (ص.نس) : صورت کک و مکی .

س) سیسک بزه دیم /sisek -bazə-dim/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) سیسک داردیم /sisak darə dim/ ؛ قص) ←* ؛

سیسلیک/sislik/ (ا) : ریزه ی آتش که از زغال یا چوب در حال سوختن جدا گردد و به هوا جهد .

اغر) سرسریک /sər sərik/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. سسریک /səsrik/ ؛ ع) سیسریک /sisrik/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ | ک) جیم /jim/ ؛

سی سن/si son/ (ا.مک) : نام مرتعی در عباس آباد بهشهر.

سی سن/sison/ (ا) : کوهستان .

ع) ←* ؛

سیسه/sisə/ (ا) : لثه .

ت) ←* ؛

سیفا -بویین/sifā-baviyən/ (مص.مر) : جدا شدن .

اغر) سیوا بویین /sivā baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) سوابین /sevā bayən/ ؛ با) ۱.←(اغر) ، ۲. سیوابیّن /sivā -bayyən/ ؛ آ) سیوابیّن /sivā byyan/ ؛ ع) سوابیین /sevā babəyan/ ؛ قص) سوابیّن /sevā-bayyan/ ؛ | ک) سیوا بون - /sivā bon/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

سیف کتی/səif-kəti/ (ا.مک) : از توابـع بیشـه سـر قـائم شهر.

سیف محله/sifmahalə/ (ا.مک) : روستایی از توابع تنکابن.

سیک/sik/ (ص) : بازنده در بازی چـک دالـه کـا . نـک : چک داله کا .

ن) ←**؛

سیکا/sikā/ (ا) : ۱. اردک – اردک سرسبز . ۲. از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریب سـاری . ۳. کـوه کـم ارتفـاع . ۴. سنگ اجاق . نک : بلی .

اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛

سیکا

سیکاپل/sikā-pel/ (ا.مک) : نام پلی در محلّه‌ی قـنبر آبـاد بهشهر .

سیکا – تک/sikā-tək/ (ا.مر) : سازی زبانه دار از جنس نی و یا چوب که زبانه‌ی آن شـبیه منقـار اردک اسـت. در فرهنگ دهخدا سیکا به معنی قسمی مرغابی است. در اقرب الموارد، سیکا لحنـی از الحـان موسیقی ایرانـی است . این ساز تـا چنـد دهـه پیشتر در اغلـب نقـاط مازندران مورد استفاده بوده است.

اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛

سیکاتک/sikātək/ (ا.مر) : خطّ موی صورت و شقیقه. نک : سیکلاتک .

با) ←**؛

سیکار/sikār/ : گوسفند قهوه‌ای و سیاه .

سیکا زمی/sikā zami/ (ا.مک) : مرتع و کشتزاری در نزدیکی نارنج بن نوشهر .

سیکا -کته/sikā-ketə/ (ا.مر) : جوجه‌ی اردک .

اغر) بلی و چه /bəli-vačə/ ؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ۱.←** ، ۲. سیک کته /sik-kətə/ ؛ ن) سیکا – وچه /sikā-vačə/ ؛ قص) ←(ن) ؛ گ) اردک زاک /ardak -zak/ ؛

سیکچه/sikčə/ (ص) : کوچک – کوچولو .

اغـر) ←**؛ ب) سـکچه /sekčə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) سکچه /səkče/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) سک چه /sek čə/ ؛

سیک سیک/sik sik/ (ا.مر) : رعشه و لرزش در اثر سرما – لرز شدید بدن .

ع) ←**؛

سیک سیک بزان/sik sik bezān/ : لرزیدن در اثر سرما .

ع) ←**؛

سیک – هـا کردن/sik - hākərdan/ (مـص.مـر) : اخـراج کردن کسی از بازی .

با) ←**؛ ن) ←**؛

سی کی/siki/ (ا) : نوعی قرارداد در روابط تولیدی ارباب و رعیّتـی که یک سوّم محصـول بـه اربـاب تعلّـق مـی گرفت .

ب) ←**؛ با) ←**؛ ع) سه به یک /səbəyak/ ؛

سیل/seyəl/ (ا/ص) : ۱. نامی برای گاو نـر . ۲. گاوی کـه رنگ پشت یا زیر شکم آن سفید باشد .

ب) سل /sel/ ؛ س) ←(ب) ؛ ن) ←**؛ ع) ←(ب) ؛

سیل/sil/ (ا) : ۱. سـل – بیمـاری سـل . ۲. قـالب بنـدی کشک خشک نشده . ۳. نجس – کثیف .

اغر) سل /sel/ ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) ←**؛

سیلک/silək/ (ص) : برّه ی یک ساله .

اغر) سـلک /selək/ ؛ ب) ←**؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←**؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←**؛ ع) سلک /selak/ ؛

سیلم/siləm/ (ا) : کبک دری . نک : اسبه زیک ماره .

) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **ص)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باص)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛

سیل وار/sayle vār/ (ق.تش/ص.مر) : باران سیل آسا .

ع) ←**؛

سیل ولگ/silvalg/ (ا.مر) : برگ خشکی که از درخت افتاده باشد .

اشر) ←**؛

سیله بن/silə ben/ (ا.مک) : روستایی از دهستان فیروز جاه بابل .

سیله می/siləmi/ : کرّه اسبی که دو سال و نیمه باشد .

آ) ←**؛

سیلینگ - واش/silinge-vāš/ (ا.مر) : ۱. پرسیاووشان . ۲. برگ بارهنگ . **نک** : چلدواش .

ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) سیو-لینگه-واش /siyu - lingə-vāš/ ؛ آ) ←(با) ؛

سیم/sim/ (ا) : ۱. کفک روی نان -عفونت - کفک . ۲. کورک - دمل . **نک** : ترم .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ ت) سوم /sum/ ؛ پ) سیمه /sima/ ؛

سیم/sim/ : نوعی ماهی خزری .

ن) ←**؛

سیم آچین/sim āčeyan/ (ا.مص) : ۱. ابری شدن آسمان . ۲. اخم کردن - رو ترش کردن .

ع) ←**؛

سیمارو/simāru/ (ا.مک) : از دهکده های متروکه ی منطقه ی زیارت در جنوب گرگان .

سیم بزوئن/sim-bazoən/ (مص.مر) : کپک زدن .

اغر) ۱.←**، ۲. سیم بزوئه /sim -bazuə/ ؛ ب) ←**؛ س) سیم بزوئن /sim - bazuən/ ؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←(س) ؛ ع) سیم بزان /sim bəzān/ ؛ ت) سوم زئن /sum zaan/ ؛

سیم-بکشیین/sim-bakəšiyən/ (مص.مر) : زخمی که در اثر عفونت سیاه شود - چرکی شدن زخم در اثر نفوذ آب .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ ع) سیم بکشیین /sim - bakešiyan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) سوم بکشین /sum-bakešiyan/ ؛

سیم بورد/siyəm bavard/ (ش.ج) : نوعی نفرین به معنی در روز سوم عزا، بمیری .

ن) ←**؛

سیم بیاردن/sim biyārdan/ (مص.مر) : زخم شدن - آبسه کردن .

ن) ←**؛

سیم پوش/sim -puš/ (ا.مر) : جلیقه .

ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛

سیمت/simət/ (ا.مک) : از توابع خانقاپی قائم شهر .

سیم چو/sim-ču/ (ا.مر) : تیر برق .

اغر) ۱.←**، ۲. سیم دار /simdār/ ؛ ب) ۱.←**، ۲. سیم دار خاله /simdārxālə/ ؛ ق) ←**؛ با) ←**؛

سیمش/siməš/ (ا) : مقدار زمین زیر کشت .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛

سیمکا/simkā/ (ا) : ۱. زگیل . ۲. دُمل . ۳. نوعی حلب که ضخیم تر از حلب معمولی است .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ ت) سومکا /sumkā/ ؛

سیمکا/simkā/ (ا) : جرم و زنگ ظروف فلزّی .

ن) ←**؛

سیم کش/simkaš/ (ا.آ) : چوبی که بر روی دیوار خانه گذارند و شاه تیرها بر آن جای گیرد . **نک** : چارنال .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) سم کش /səmkaš/ ؛ با) ←**؛

سیم کلوم/sime-kolom/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عباس آباد .

سیم گل/sim-gəl/ (ا.مر) : سقف و دیوار گل اندود- سقفی که گل مالی شده و با ماله صاف شود . **نک** : باغدادی.

اغر) ←**؛

سیمه/simə/ (ا) : دمل چرکین .

ن) ←**؛

سیم هاکرد/sim hākord/ (ص.مف/ا.مر) : ۱. اخم کرده . ۲.

مه غلیظ . **نک** : پخ کارده .

ع) ←* ؛

سیم هایتن/sim haytan/ (ا.مـر) : قسمت ابری شده‌ی آسمان .

ع) ←* ؛

سین/sin/ (ا) : بغض - کینه .

ن) ←* ؛

سین/siyən/ (ا.مک) : مرتعی در پرتاس لفور سواد کوه .

سیناب/sināb/ (ا) : شنا . **نک** : سینو–سنو.

اغر) سینو /sino/ ؛ ب) سنو /sano/ ؛ س) ←* ؛ ق) شنو /šenu/ ؛ با) هسنو /hasənu/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) سنو /sano/ ؛ ت) سینو /sinow/ ؛ |ک) سینه آو /sinə -ow/ ؛

سینابگر/sinābgar/ (ص.فا) : شناگر .

اغر) سینوگر /sinogar/ ؛ ب) سنوگر /sano-gar/ ؛ س) سینو گر /sano-gər/ ؛ ق) هسنو گر /hasnu gər/ ؛ با) هسنو گر /hasənu-gar/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) سنوگر /sano gar/ ؛ ت) سینوگر /sinow gar/ ؛ |ک) سیته آو گر /sinə-ow-gar/ ؛

سینا-سر/sinā-sar/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه ی نوشهر .

سین پوش/sin-puš/ (ا.مر) : ۱. جلیقه . ۲. سینه پوش .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) سینه – پوش /sinə-puš/ ؛

سین - سرا/sin sərā/ (ا.مک) : از توابع دهستان لفور سواد کوه .

سینگ/sing/ (۷/ا.مص) : عدم رشد طبیعی - به رشد طبیعی نرسیدن .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سینگانه/singānə/ (ا) : سنگدان پرنده . **نک** : خسینگ .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. سنگنه /sangonə/ ؛ س) سنگینه /sanginə/ ؛ ق) حسینگنه /hasingənə/ ؛ با) ۱. خسینگنه /xasingənə/ ، ۲. خسینگ /xasing/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) سنگدون /sangdon/ ؛ قص) سنگدون /sangdun/ ؛ ت) سنگینگ /sanginak/ ؛ اشر) ←* ؛

سینو/sino/ (ا) : شنا – آب تنی .

اغر) ←* ؛ ب) سنو /sano/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) هسنو /has-nu/ ؛ با) هسنو /hasenu/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) سنو /sano/ ؛ ت) سینو /sinow/ ؛ اشر) ←* ؛

سینوا/sinəvā/ (ا.مک) : ازتوابع کلارستاق چالوس .

سینوزار/sinuzār/ (ا.مر) : آب بند کوچک که جهت شنا کردن مناسب باشد.

اغر) سینوجا /sino-jā/ ؛ ق) هسنوجا /hasnujā/ ؛ با) هسنوجا /hasənu-jā/ ؛ ت) سینوجا /sinow jā/ ؛ اشر) ←* ؛

سینوگر/sinogar/ (ص.فا) : شناگر .

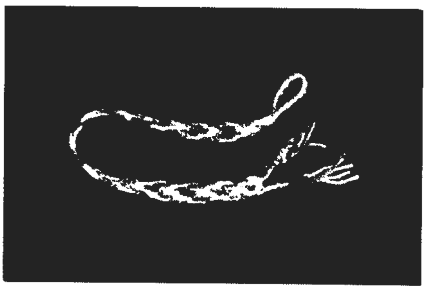
اغر) ←* ؛ ق) هسنوکر /hasnukar/ ؛ با) هسنوگر /hasənu-gar/ ؛ آ) هسنوگر /hasnu gar/ ؛ ع) سنوگر /sanogar/ ؛ قص) شنوگر /šenu - gar/ ؛ ت) سینو گر /sinow-gar/ ؛

سینه/sinə/ (ا) : ۱. پستان، نوک پستان . ۲. لیفه‌ی شلوار . ۳. بخش جلویی پیراهن یا شلوار . **نک** : ججو – پسن.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) سینه /sinə/ ؛

سینه -بند/sinə-band/ (ا.مر/ا،آ) : ۱. بندی که از روی سینه‌ی اسب، خر و یا قاطر به دو طرف پالان از سمت جلوی حیوان وصل باشد تا در سر بالایی پالان به عقب رانده نشود . ۲. پستان‌بند زنان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) سینه ون /sinə -van/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

سینه -بند

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ) گیلی ، پ) پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

سینه پلو/sinə palu/ (ا.مر) : سینه پهلو – زکام .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سینه پهلو /sinə pahlu/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اک) سینه پهلو /sinə-pahlo/ ؛

سینه پلی/sinə-pali/ (ا.مر) : سینه پهلو – زکام .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ۱.←* ، ۲. سینه پهلو /sinə pahlu/ ؛

سینه پوش/sinə-puš/ : ۱. جلیقه . ۲. پستان بند .
ن) ←* ؛

سینه پوش/sinə-pouš/ (ا.مر) : جلیقه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سینه پوش /sinə-puš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

سینه پیش هادان/sinə piš hādān/ (مص.مر) : اظهار منیت و غرور کردن .
ع) ←* ؛

سینه تنگی/sinə tangi/ (ا.مر) : تنگی نفس – مبتلا به تنگی نفس . نک : پخ پخی .
اغر) نفس تنگی /nafəs-tangi/ ؛ ق) نفس تنگی /nafəs tangy/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

سینه - خئیز/sinə-xəiz/ : نک : تله سو .
اشر) ←* ؛

سینه خز/sinə-xez/ (ا.مص) : سینه خیز .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سینه سو /sinəsu/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛ع) سینه خیز /sinəxiz/ ؛

سینه زل/sinəzəl/ (ا.مر) : زنگوله هایی که به سینه‌ی اسب بندند.
ن) ←* ؛

سینه زیا/sinə-ziyā/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سینه–سر/sinə-sar/ (ا.مر) : ۱. گوشت سینه ی پرنده ی اهلی . ۲. روی سینه.
اغر) ←* ؛ ب) سنه –سر /senə-sar/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. چنک سر /čənəkə-sar/ ؛ آ) ۱. سینه – سر /sinə-sar/ ، ۲. سینه گوشت /sinə-gušt/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

سینه - سرخی/sinə-sorxəy/ (ا.مر) : سینه سرخ – نام پرنده ای است . نک : بلی بود .
اغر) سرخ سینه /sərx-sinə/ ؛ ب) سرخ دل سر - /sərx-del - sar/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. زیک /zik/ ؛ با) سرخه–چنک /sərxə-čənək/ ؛ قص) سینه سرخ /sinə-serx/ ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

سینه سری/sinə sari/ (ا.مص) : با سینه خزیدن .
ع) ←* ؛

سینه سری بوردن/sinə sari baverden/ (مص.مر) : کسی را با سینه روی زمین خزاندن .
آ) سینه سو بوردن /sinə su bavərdan/ ؛ع) ←* ؛

سینه –سو/sinə-so/ (ا.مص) : سینه خیز رفتن – خزیدن . نک : بقشتن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سینه–سو /sinə-su/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ع) ۱.←* ، ۲. سینه خیز /sinə xiz/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) سینه–خیز–شین /sinə-xiz-šeyan/ ؛

سینه - کش/sinə-kaš/ (ا.مر) : ۱. زدن . ۲. سربالایی – دامنه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

سینه - ون/sinə-van/ (ا.مر) : پستان بند – سینه بند . نک : پشتان بند .
اغر) ۱.←* ، ۲. سینه ونـد /sinə-vand/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) سینه ونـد /sinə-vand/ ؛ ق) سینه بن /sine ban/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) سینه بن /sinə ban/ ؛ ت) سینه بند /sinə-band/ ؛

سینی چه/siničə/ (ا.مر) : سینی کوچک .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

سیو/siyu/ (ص) : سیاه .
اغر) ۱.←* ، ۲. سیا /seyā/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) سیو /siyo/ ؛ ق) سیو /siyu/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ۱. سیا /siyā/ ، ۲. سه /se/ ؛ پ) سیاک /siyāk/ ؛ او) سیاو /syāva/ ؛

سیوا/sivā/ (ص) : جدا – سوا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سوا /sevā/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سوا /sevā/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) سوا /səvā/ ؛ | گ) ←* ؛

سوایی/sivāəi/ (ا.مص/ا) : ۱. جدایی . ۲. متارکه – طلاق.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) سوایی /sevāi/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سوایی /sevāi/ ؛ قص) ←* ؛ | گ) ←* ؛

سیوابویین/sivā-baviyən/ (مص.مر) : ۱. سوا شدن – جدا شدن . ۲. کنایه از: طلاق گرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) سیوا بیّن /sivā-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. سوابیّن /səvā bayyan/ ؛ ع) سوابیین /sevā babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سوابئن /səvābaan/ ؛ | گ) سیوا بون /siva-bon/ ؛

سیوا-گر/sivā-gar/ (ص.فا) : میانجی دعوا . **نک** : چک کر .

اغر) ←* ؛ ب) سیوا-کان /sivā-kān/ ؛ س) سیوا گر /sivā-gər/ ؛ ق) سوا کر /sevā kar/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سواگر /sevā gar/ ؛ ت) ←(ع) ؛ | گ) ←* ؛

سیوال/sivāl/ (ا) : نوعی درخت – اِل سیاه .

س) ←* ؛ با) ←* ؛

سیو-اور/siyo-aver/ (ا.مر) : ابر باران زا . **نک** : ازف .

اغر) ۱.←* ، ۲. سیا ابر /seyā-abr/ ؛ ب) ←* ؛ س) سیو میا /siyo - miyā/ ؛ ق) سیومیها /siyu - mihā/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛ ع) سیا ابر /seyā abr/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سه ابر /seabr/ ؛

سیوا-هاکئردن/sivā-hākoərdan/ (مص.مر) : سوا کردن – جدا کردن . **نک** : بوج بوجی .

اغر) سیوا-هکاردن /sivā-həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) سیواهاکردن /siyā hākərdən/ ؛ با) سیوا هکردن /sivā - hakərdən/ ؛ آ) سیوا هکردن /sivā hakərdan/ ؛ ن) سوا هاکردن /sevā- hākordan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) سوا-هاکردن /sevā-hākerdan/ ؛ ت) ۱. سفاکردن /sefākerden/ ، ۲. سوا کردن /sevā-kərdən/ ؛

سیوا-هاکئن/sivā-hākoən/ (ف.امر) : سوا کن – جدا کن . **نک** : بجین .

اغر) سیوا هکان /sivā həkān/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سیواهاکن /sivā-hāken/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) سیواهکن /sivā-hakən/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) سواهاکن /sevā hākon/ ؛ قص) سواهاکن /sevā-hākən/ ؛ ت) ۱. سواکن /sevākən/ ، ۲. سفاکن /sefākən/ ؛ اشر) ←* ؛

سیو بادمجون/siyu - bādəmjoun/ (ا.مر) : بادنجان .

اغر) سیا بانجام /seyā-bānjām/ ؛ ق) سیو بادمجون /siyu badəmjun/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سیا بادنجون /seyā bādenjon/ ؛

سیو-بیو/siyo-babu/ (ا.مر) : **نک** : پیربا بو .

سیوبرزنگی/siyo barzangi/ (ص.مر) : سیاه برزنگی . **نک** : سیابرزنگی .

اغر) سیا برزنگی /seyā barzəngi/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سیو /siyu/ ؛ ع) سیازنگی /seyāzangi/ ؛

سیوبز/siyo-bəz/ (ا.مر) : بز سیاه رنگ .

اغر) ۱.←* ، ۲. سیا-بز /seyā-bəz/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) سیوبز /siyu bəz/ ؛ ع) سیابز /seyā bəz/ ؛

سیوبینج/siyu-binj/ (ا.مر) : شالی نرسیده – شالی خوشه نداده .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سیو پلی/siyo-pali/ (ا.مر) : از انواع بیماری های گاو – شاربون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

سیوتره/siyu tarə/ (ا.مر) : تره ای شبیه سیر .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سیوتشکل/seyo taškal/ (ص.مر) : هیمه ی نیمه سوخته .

ع) ←* ؛

سیوتو/səyoto/ (ص.مر) : فردِ سیاه یا تیره پوست – سیه چرده .

ب) سیاتو /siyā-to/ ؛ آ) سیوتو /siyu tu/ ؛ ن) ←* ؛

سیو تو/siyu-tu/ (ص) : ۱. مایل به سیاه . ۲. نوعی تفنگ سرپر .

اغر) ۱.←* ، ۲. سیاتو /seyā-to/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

؛ س) سیوتو /siyo-to/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ۱.←** ، ۲. سیاتو /seyāto/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سه توو /se-tow-ve/ ؛

سیو تیرما/siyu-tirmā/ (ا.مر) : از جشن های تبری که از شب ششم مهرماه تا صبح ادامه داشته و برای شام آن شب، برنج مخصوص پزند .

س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

سیو تیکا/siyu-tikā/ (ا.مر) : توکای سیاه .

اغر) ۱.←** ، ۲. سیا-تیکا /seyā-tikā/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) سیاسرت /seyā sarat/ ؛

سیوتیل/seyotil/ (ا.مر/ش.ج) : گل سیاه-این واژه گاه در مقام توهین و نفرین به افراد سیه چرده به کار رود .

آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

سیوتیم/siyo-tim/ (ا.مر) : سیاه دانه .

اغر) ۱.←** ، ۲. سیادانه /seyā -dānə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) سیوتیم /siyu tim/ ؛ ع) سیادونه /seyā donə/ ؛ قص) سیادونه /siyā-dunə/ ؛ ت) سه دانه /sedonə/ ؛

سیوجی/siyu-ji/ (ا.مک) : علف چری واقع در منطقه‌ی بندپی بابل .

سیو- چنار/siyu-čənār/ (ا.مک) : از توابع دهستان میان دورود ساری .

سیو-چچکل/seyo čačkal/ (ص.مر) : ۱. هیمه‌ی نیمه سوخته . ۲. کنایه از: آدمی است با چهره ی سیاه سوخته . **نک** : تشکل.

ع) ←** ؛

سیودرنا/siyo dərnā/ : از انواع درنا که رنگش سفید و خاکستری است .

ب) ←** ؛

سیوزمی-گردن/seyozami-gərdan/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستای اتاق سره‌ی نوشهر .

سیوسنگ/seyo sang/ (ا.مک) : قلّه ای در علم کوه کلاردشت .

سیوسینه/seyo sinə/ (ا.مر) : باقرقره-نام پرنده ایست.

ن) ←** ؛

سیودرنا

سیوکام/səyukām/ (ص.مر) : ۱. دندانِ سیاه . ۲. اسب بد یمن .

با) ←** ؛

سیوکر/siyu-kər/ : گوسفند سیاه .

سیوکر/seyo kər/ (ا.مک) : چشمه‌ای در نزدیکی ویسر کجور .

سیوکل کل/seyokəlkəl/ (ا.مر) : سیاه سرفه .

ن) ←** ؛

سیوگلو/seyogalu/ (ا.مک) : ناحیه ای در کلاردشت .

سیومیا/siyu-miyā/ (ا.مر) : ابر سیاه . **نک** : تورنه .

اغر) سیانزب /siānəzb/ ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) سیا ابر /seyāabr/ ؛

سیون/siyun/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سیو نفت قریک/səyunafte qərik/ (ص.مر) : بسیار سیاه – سیاه تند و برّاق .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

با) ←* ؛ آ) سیونفت قیر /siyu naftə qir/ ؛

سیو ولیک/siyu-valik/ (ا.مر) : نوعی زالزالک خودرو و خوردنی .

اغر) ولک /valek/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) سیاولیک /seyā valik/ ؛

سیه/seya/ (ا) : پوشش سقف خانه .

قص) ←* ؛

سی هائی/si hāei/ (ا.مک) : از نام های دریای خزر در منابع چینی عهد مسیح .

سی هلا/sihalā/ (ا.مر) : چوب های بلندی که در نبش شیروانی مورد استفاده قرار گیرد .

ن) ←* ؛

سی یال/siyāl/ (ا.مک) : نام تپّه ای در لفورسواد کوه .

سییدن/soeidən/ (مص) : ساییدن .

اغر) بسفتن /basoftən/ ؛ ب) بسستن /basostən/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) سوسّن /sussən/ ؛ آ) سوسّن /sussan/ ؛ ع) بسّوسن /bassosan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) سوسن /sowvesən/ ؛ اشر) ←* ؛

سییس/saeis/ (ص) : ۱. زیرک - دانا . ۲. متخصّص .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

سی یکی/siyəki/ : یک سوّم چیزی .

اغر) سه یک /səyak/ ؛ ب) ←* ؛ با) سه یکی /sə-yəki/ ؛ ع) سه یک /sə yak/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سه یک /se-yek/ ؛

سیوچنیک/siyo-čenik/ (ا.مر) : ۱. نام پرنده است . ۲. کنایه از: افراد بخیل .

س) ←* ؛ ق) برجی تیکا /barji tikā/ ؛ با) ←* ؛ آ) سیو چنک /siyu čənnək/ ؛

سیوچو/siyo-ču/ (ص.مر) : سیاه و تکیده شدن در اثر بیماری .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) خشکه - چو /xeške-ču/ ؛ ت) سیا چو /siyā-ču/ ؛

سیور/siyur/ (ا) : نوعی گیاه وحشی .

با) ←* ؛

سیور/siyur/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

سیوسر/siyu-sar/ (ص.مر) : سیاه سر - کلّه سیاه .

ب) ←* ؛ با) سیوکلّه /siyu-kallə/ ؛ قص) سیا-سر /siyā-sar/ ؛ ت) ←(قص) ؛

سیوسر : فردی عصبی و ستیزه جو.

ب) ←* ؛

سیوسوتی/siyosuti/ (ا.مر) : آلوی سیاه . نک : ستی .

ن) ←* ؛

سیو- شبه/siu-šabə/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سواد کوه .

سیو- شو/siyo-šo/ (ا.مر) : شب تاریک و پُر مه . نک : بیم بزه شو .

اغر) سیاشو /seyu šo/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) سیا-شو /siyā-šu/ ؛ ت) سه شو /se-šow/ ؛

سیوغم چین/siyu qam čin/ (ص.مر) : کسی که زیاد سیاه چرده باشد .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سیو- فک/siyu-fek/ (ا.مر) : یکی از گونه های بید . نک : بام شی فک .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

سیو-کلا/siyu-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان علی آباد قائم شهر .

سیوکلاج/siyo-kəlāj/ (ا.مر) : کلاغ سیاه .

اغر) سیا کلاغ /seyā kəlāq/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) سیا-قلاچ /siyā-qalāč/ ؛ ت) سیا-کلاچ /siyā-kəlāč/ ؛ گ) ←(ت) ؛

سیوکمر/siyo-kamər/ (ص.مر) : به گاو سفیدی گویند که کمر آن سیاه رنگ باشد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ۱. ←* ، ۲. کمردون /kamerdun/ ؛ قص) کمر-سیا /kamar-siyā/ ؛

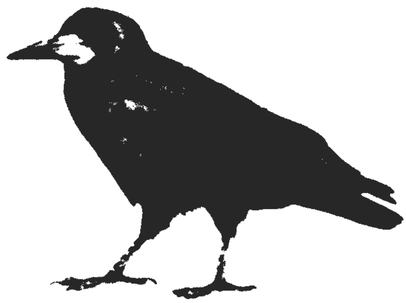
سیو-گن/siyu-gan/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سواد کوه .

سیولیشه/siyolišə/ (ا) : سوسک سیاه، در نور «سیولیشه»، درلیتکوه ولاریجانات، چلاو، بندپی،دابو، دشت‌سرو آمل

پتال، پَردال، سیسک و خَرک بعو خوانده می شود . نــک :

پتال - خرک بئو .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

سییوکلاج

سییولینگ واش/siyulinge-vāš/ (ا.مر) : ۱. گیاهی دارویــی که طب سنّتی به عنوان دوای سیاه سرفه مورد استفاده است . ۲. پرسیاوشان .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

سییوما/siyumā/ (ا.مر) : از ماه‌های تبری مطابق با مــرداد ماه .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) سئه ما /seə-mā/ ؛

سییومر/siyo-mar/ (ا.مر) : مار سیاه .

اغر) ۱.←* ، ۲. ســیاه مــهر /seyā-mahar/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ســیومر /siyu mar/ ؛ قص) سیا–ماهر /siyā-māhr/ ؛ ت) سیامَر /siyā-mār/ ؛

سییومرز/siyo-marz/ (ا.مر) : کرت بزرگ در شالیزار .

س) ←* ؛ با) ←* ؛

سییومیم/siyu-mim/ (ا.مر) : موم سیاه .

اغر) سیا میم /seyā-mim/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) سیاموم /siyā-mum/ ؛

سییو وره می/siyu-varəmi/ (ا.مــر) : مــوی بــرّه ی ســیاه رنگ در نخستین پشم چینی .

اغــر) ۱.←* ، ۲. ســیا–وره مــی /seyā-varə-mi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) سیو وره می /siyo-varə-mi/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ســیامی /siyā-mi/ ؛ ت) ســه ور پشــم /seə-vara-pašm/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ)(š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

فرهنگ واژگان تبری

ش

ش/s̄e/ (ض) : خودش - برای خود .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ |ک) ←** ؛

شا/s̄ā/ (ص) : شاه - پادشاه .

اغـر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ |ک) ۱.←** ، ۲. پاتخشاه /patex s̄āh/ ؛ |پ) پاتیخشاه /pātix-s̄āh/ ؛

شا/s̄ā/ : پسوندی است برای بیان صفت لیاقت .

ت) ←** ؛

شا- اغز/s̄ā-aqoz/ (ا.مر) : گردوی بزرگ و سنگین که از آن به عنوان تیله استفاده کنند . **نک** : آغوز-نکّه .

اغر) شقّه /s̄aqqə/ ؛ ب) شغله /s̄aqələ/ ؛ ق) شغله /s̄aqlə/ ؛ با) ←(ب) ؛ ن) شاکل /s̄ākəl/ ؛ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

شا انجیلی/s̄ā-anjili/ (ا.مک) : از توابع زیراب سواد کوه .

شا- اندازی- کاردن/s̄ā-andāzi-kārdan/ (مص.مر) : پز دادن و زیاده روی در خرج کردن .

اغر) ←** ؛

شانک/s̄āək/ (ا) : گونه ای شلتوک که برنج آن دارای رگه های سرخ رنگ است .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) شاهک /s̄āhak/ ؛ع) ←(ن) ؛ ت) ←** ؛

شاب/s̄āb/ (ا) : ۱. ضربه زدن معمول با دست . ۲. گام بلند برداشتن - قدم - گام .

اغر) ۱.←** ، ۲. شافت /s̄āft/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←**؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←**؛

شاب/s̄āb/ (ا) : گیاهی است .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ع) ←** ؛

شاباجی /s̄ābāji/ (ا.مر) : ۱. منظومه‌ی محلی عاشقانه در سوادکوه . ۲. نامی برای بانوان .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

شاباز/s̄ābāz/ (ا.مر) : ۱. سنجاقک . ۲. از نام های سگ . **نک** : باز .

ق) باز /bāz/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

شا-باش/s̄ā-bās̄/ (ش.ج) : ۱. زهی - آفرین . ۲. نثار سکّه های نقره برسر داماد و یا پهلوانان پیروز در میادین کشتی .

اغـر) ۱.←** ، ۲. شـواش /s̄avās̄/ ؛ ب) شـواش /s̄əvās̄/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(اغـر) ؛ بـا) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) شباش /s̄abās̄/ ؛ |ک) ←** ؛

شابالو/s̄ābālu/ (ا.مک) : از توابع راستوپی سواد کوه .

شاب-بزئـن/s̄āb-bazoən/ (مـص.مـر) : قـدم زدن - گام برداشتن .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شـاب بزوئـن /s̄āb-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) شـاب بزوئـن /s̄āb-bazuan/ ؛ع) شاب بزان /s̄ab bəzān/ ؛ قص) شاب بزوئـن /s̄āb-bazuan/ ؛

شاب - بزن/s̄āb-bazən/ (ف.امر) : قدم بردار - گام بزن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (c̄ = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شاب بزان /šab bezān/ ؛ قص) ←* ؛

شاب به شاب/šāb-bə-šāb/ (ق.حا) : قدم به قدم - گام به گام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

شاب - بئیتن/šāb-baeiytən/ (مص.مر) : گام زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شاب بییتن /šāb-baitan/ ؛ ع) شاب بیتن /šāb baytan/ ؛ قص) ←(ع) ؛

شاب بزوئن/šāb bazuən/ : قدم برداشتن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شا- بشکو/šā-bešku/ (ا.مر) : سبزی خوردنی خوشبو و زرد رنگ که خشک شده ی آن را داخل برنج می ریزند .

آ) ←* ؛

شاب - شل/šāb-šəl/ (ا./ا.مص) : کوک زدن درشت - کوک درشت - بخیه درشت .

ب) ←* ؛ ق) شاب دکاب /šābbukāb/ ؛ ع) شاب شاب /šāb - šāb/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛

شابلو/šābalu/ (ا.مک) : نام منطقه ای در بابل کنار بابل .

شا-پرپری/šā-par-pari/ (ا.مر) : شب پره - خفّاش . **نک** : پروش .

اغر) ←* ؛ ب)شو.-پرپری /šo-parpari/؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب)؛ با) ←(ب)؛ آ) شوپر /šu-par/ ؛ ن) شو-پر /šo-par/ ؛ ع) شوپرک /šo parak/ ؛ قص) شوپرپرک /šu-par -parak/ ؛ اشر) شوپرو /šu paru/ ؛ آک) شوپری /su-paray/ ؛

شا-پرو/šā-paru/ (ا.مر) : خفّاش .

اغر)شاپرپری/šā-parpari/؛ ب) شوپرپری/šo-par-pari/ ؛ ق) شوپر /supar/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) شوپر /šu-par/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) شوپرک /šoparak/ ؛ قص) شاپرپرک /ša-par-parak/ ؛ ت) شوپری /šow-parey/ ؛ اشر) شوپرو /šu paru/؛

شا-پری/šā-pari/ (ا.مر) : خفّاش . **نک** : شاپرپری .

ق) شوپر /supar/ ؛ آ) ←* ؛ ن) شوپر /šo-par/ ؛

شاپسر/šāpəsar/ (ص.مر) : ۱. فرزند شاه . ۲. کنایه از: پسر بالیاقت و شایسته . ۳. عزیز کرده‌ی پدر و مادر . ۴. برتر از اقران و امثال .

ع) ←* ؛

شا پلافه/šā-pelāfə/ (ا.مک) : نام قلعه ای قدیمی در کجور که آثار آن بر روی کوهی به نام رستم زنّی قرار دارد .

شـاتپه/šā-tappə/ (ا.مـک) : ۱. تپّـه ای قدیمـی در شـمال شرقی گرجی محلّه‌ی بهشـهر . ۲. تپـه ای بـه قدمـت تورنگ تپه‌ی گرگان در منطقه کردکوی که آن را چند سال اخیر به آب بندان تبدیل کرده اند.

شا- تره/šā-tarə/ (ا.مر) : گیاهی است صحرایی کـه عـرق آن برای رفع قولنج و دل درد و سنگینی معده و سردی مزاج به کار می رود و ملین است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شاتره /šā-tarə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

شات-کات-مین/šāt-kāt-min/ (ا.مر) : هدهد - شـانه بـه سر .

اغر) شانسرک /šānsarək/ ؛ ق) ۱. شـونه قپیـن /šunə qeppin/ ، ۲. شونه بسر /šunəbəsar/ ؛ با) شـونه-بـه-سـر /šunə-bə-sar/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(با) ؛ قص) شـونه بـه سرک /šunə-bəsarak/ ؛ ت) شانه به سری /šānə bəsarey/ ؛ اشر) شانه سرو /šānə-saru/ ؛ آک) شونه بسـر /šone-be-sar/ ؛

شاتلاق بازی/šātlāq-bāzi/ (ا.مر) : ۱. جر زن در بازی - جر زننده . ۲. جدل کننده . **نک** : جدلوک .

اغر) شـلتاق بـازی /šəltāq-bāzi/ ؛ س) شـوتلم بـازی /šutlem-bāzi/ ؛ ق) شوتّی بازی /šutti bāzi/ ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) شالاّ تون /šallāton/ ؛ ت) ←* ؛ آک) شـلتاق بـازی /šaltāq-bāzi/ ؛

شا-توت/šā-tut/ (ا.مر) : توت - شاه توت .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. شـاتود /šā-tud/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) شـاتیت /šātit/ ؛ قـص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شا-تیر/šā-tir/ (ا.مر) : تیر وسط سالن های بزرگ - ستون

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

بنا . **نک** : اشمکیر .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

شاتینگ/šāting/ (ص) : عزیز کرده .

ع) ←** ؛

شاتینگ تلا/šatingə telā/ (ا.مر) : ۱. خروس عزیز کرده . ۲. کنایه از: شاخص شدن کسی که شایستگی آن مقام یا موقعیت را ندارد . ۳. فرزند نازپرورده.

ع) ←** ؛

شا-جان/šā-jān/ (ا.مر) : شاه جهان – از اسامی زنان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) شاجهان /šājəhān/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) شاجهن /šājohon/ ؛ ت) شاه جهان / šāh jehān/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شاجه/šājə/ (ا) : جارو .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) سازه /sāzə/ ؛

شاجه- دسته/šājə-dassə/ (ا.مر) : دسته ی جارو . **نک** : جاروکینه .

ب) سازه دسته /sazə-dastə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) سازه دسّه /sāzə dassə/ ؛

شاجه-کینگه/šājə-kingə/ (ا.مر) : دسته ی جارو . **نک** : جارو کینگه .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) سازه کینگه /sāzə kingə/ ؛

شاچشمه/šā-čəšmə/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در راستوپی سواد کوه .

شا - چشمه/šā-češmə/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس .

شاخ به شاخ بئن/šāx-bə-šāx-baen/ (مص.مر) : ۱. جنگ حیوانات . ۲. سرشاخ شدن . **نک** : جغمه .

اغر) شاخ به شاخ بویین /šāx-bə-šāx-baviyən/ ؛ ق) شاخ به شاخ بین /šaxbə šax bayən/ ؛ با) ←(آ) ؛ آ) شاخ به شاخ بیّن /šāx bə šāx bayyan/ ؛ ن) شاخ به شاخ بویین /-šāx bavəyan/ ؛ ع) شاق به شاق بیبن / šāq-bešāq-babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) شاخ به شاخ بون /šāx-be-šāx-bon/ ؛

شاخ-در-بیاردن/šāx-dar-biyārdən/ (مص.مر) : کنایه از: تعجّب کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←(قص) ؛ ع) شاق در بیردن /šaq-dar-beyardan/ ؛ قص) شاخ در بیاردن /šāx-dar-biyārdan/ ؛ ت) شاخ در آردن /šāx-dar-ārdən/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) شاخ در اردن /šax-dar-ārdan/ ؛

شا خریت/šaxrit/ (ا.مک) : نام مرتعی در ولوپی سوادکوه .

شاخلوس/šāxlus/ (ا./ش.ج) : ۱. زخمی که بی اندازه چرکین شود و به سادگی درمان نشود . ۲. درمقام نفرین گفته می شود .

س) شاخلوس /šāxə-lus/ ؛ ق) شاقلوس /šāqəlus/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←** ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛

شا-دار-شا-دار/šadār-šadār/ (ا.مص) : به صورت گروهی در جایی بیهوده ایستادن – جمع شدن در یک جا و شعار بیهوده دادن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛

شا- دار- شادار-کاردن/šādār-šādār-kārdən/ (مص.مر) : هیاهو کردن – جاروجنجال کردن بیهوده .

اغر) ←** ؛ س) شادارشادار هاکردن /-šā-dār-šādār hākerdən/ ؛ با) ←(س) ؛

شاد-بویین/šād-baviyən/ (مص.مر) : افشان شدن پشم و موی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شادبیّن /šād-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ قص) افشون بیّن /afšun-bayyan/ ؛

شا- دزد/šā - dazd/ (ص.مر) ؛ شاه دزد – دزد پرآوازه و مشهور .

اغر) ←** ؛ ب) شا-دزد /šā-dəzd/ ؛ س) شادزد /šā-dezd/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) شادز /šādəz/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) شادز / šādozz/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) شادز /šādoz/ ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←** ؛

شاد-سات/šād-sāt/ (ص.مر) : خوشحال – مسرور .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) شادوسات /šad-o-šat/ ؛

شاد-کاردن/šād-kārdən/ (مص.مر) : ولو کردن – باز

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

کردن پشم و پنبه . **نک** : دچکلانیین .

اغر) ←** ؛ *ب)* شـــادهکاردن /šād-həkārdən/ ؛ *ق)* شـادهاکردن /šād hākərdən/ ؛ *قص)* شـادهکاردن /šād-hekārdan/ ؛

شاد- مره/šād-merə/ (ا.مر) : گونه ای سنگ چـهار گوش که عوام برای پایین آمدن تب به گردن آویزند .

ب) ←** ؛ *ن)* شاه مـهره /šāh-məhrə/ ؛ *قص)* شـاه مـهر /šāh-mohrə/ ؛

شاد -هکاردن/šād-həkārdən/ (مص.مر) : افشاندن پشم و نخ .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *قص)* شاد هکاردن /šād-hekārdan/ ؛

شادی/šādi/ (ا) : میمون .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

شار/šār/ (ا) : شمشاد .

اغر) شیشار /šišār/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *س)* ←(اغر) ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *ن)* شهر /šahr/ ؛ *ع)* ←(ن) ؛ *ت)* شئر /šaar/ ؛ *اشر)* شمشاد /šəmšād/ ؛ *آک)* کیش /kiš/ ؛

شارا/šā - rā/ (ا.مر) : شاهراه - راه وسیع و بزرگ .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←(اغر) ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *ن)* شاه را /šāh-rā/ ؛ *ع)* گته را /gatə rā/ ؛ *قص)* ←(س) ؛ *ت)* ←(س) ؛ *آک)* شاراه /šā-rāh/ ؛

شارازی/šar āzi/ (ا.مر) : از انواع بذرهای برنج بسیار اعـلا در تنکابن .

شار- بان/šār-bān/ (ا.مر) : نوعی بیماری گوسفند .

اغر) ←** ؛ *ق)* شاربون /šārbun/ ؛ *با)* ←** ؛ *قص)* شـاش خون /šāš-xun/ ؛ *اشر)* شاره وان /šārə vān/ ؛

شا رضا/šā-rəzā/ (ا.مک) : از توابع گنج افروز بابل .

شارقلت/šārqalt/ (ا.مک) : از توابع لفور سواد کوه .

شارگ/šā-rag/ (ا.مر) : شاه رگ - ورید .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

شارم/šeārəm/ (ص) : باران نرم . **نک** : زلف شه .

ق) ←** ؛

شارمام/šār-mām/ (ا.مک) : نام محلّی است . **نک** : شارمان .

شارمان/šārmān/ (ا.مک) : نام قدیمی چهار امام که کنار رودخانه ای به همین نام قرار داشت و جایی است که ولاش، باو را کشته است و در منطقه امیرآباد بهشهر واقع است. این محل در حال حاضر به نام چارامام معروف است .

شا-رود/šā-rud/ (ا.مر) : ۱. شاه رود - رود بزرگ . ۲. شهرشاهرود .

اغر) ←** ؛ *س)* شارو /šā-ru/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *با)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

شاروسه/šārusə/ (ا) : پولی که سوراخ کنند و به وسیله ی نخی بر گردن آویزند . **نک** : انگل به پول .

اشر) ←** ؛

شارون/šārvon/ (ا) : سیاه زخم .

اغر) ۱.←** ، ۲. شاربـن /šār-bən/ ؛ *ب)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *اشر)* شاروان /šārvān/ ؛

شاره/šārə/ (ا.مک) : از توابع جلال ازرک جنوبی بابل .

شاری/šāri/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم کلاردشت .

شا- ریشه/šā-rišə/ (ا.مر) : ریشه ی اصلی درخت که مستقیم در خاک فرو رود .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* شاریشه /šā-rišə/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←(س) ؛ *قص)* ←(س) ؛ *ت)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

شاز-ده/šāzdə/ (ص.مر) : شاه زاده .

اغر) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* شازّه /šāzzə/ ؛ *اشر)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

شازده پلاتیم/šāzdə-pəlātim/ (ص.مر) : کنایه از: فرد پر مدّعا و متکبر .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛

شازنگی/šā-zangi/ (ا.مک) : از محلّه هایی قدیمی بابل .

شاسب کلا/šasb-kəlā/ (ا.مک) : از دهستان لاله آباد شهرستان بابل .

←)** ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

شاش/šāš/ (ا) : بید فرش که دشمن پشم است .

اغر) کش /kəš/ ؛ ب) ۱.←★ ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←★ ؛ ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ ع) ←★ ؛ قص) ←★ ؛ ت) ←★ ؛ اشر) ←★ ؛ آک) ←★ ؛

شا-شالک/šā-šā-lek/ (ا.مص) : ۱. آهسته آهسته راه رفتن . ۲. مراقبت کردن از اموالی که پنهان نموده باشند. ۳. در شرایط نامناسب قرار گرفتن .

س) شالک شالک /šālek-šālek/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) شال شالک /šal šālək/ ؛ ع) شال شاله /šal šālə/ ؛

شاشنن/šāšean/ (مص) : شاشیدن . **نک** : بشاشیین .

اغر) بشاشیین /bəšāšiyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) بشاشیین /bəšāšiyən/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) شاش بزوئن /šāš bazuan/ ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲.←(ق) ؛ ع) بشاشین /bešašəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←★ ؛ آک) شاشین /šāšiyan/ ؛

شاش - بزن/šāš-bazon/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سواد کوه .

شاش - بزوئن/šāš-bazuan/ (مص.مر) : ۱. شاشیدن - شب ادراری . ۲. بید زدن فرش و لباس و چوب .

اغر) کش بزئن /kəš-bazoən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شاش بزوئن /šāš-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ ع) شاش بزان /šāš bəzān/ ؛ قص) ←★ ؛ ت) شاش زئن /šāš zaan/ ؛

شاش بزه/šāš bazə/ (ص.مف) : بید زده .

آ) ←★ ؛ ع) ←★ ؛

شاش بن/šāš ban/ (ا.مر) : نوعی بیماری که به بند آمدن ادرار منجر شود .

ب) ←★ ؛ س) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛

شاشپزون/šāšpazun/ (ا.مک) : از دهستان فیروزه جاه شهرستان بابل .

شاشدان/šāš-dān/ (ا.مر) : مثانه .

اغر) ←★ ؛ ب) کشندن /kəšəndōn/ ؛ س) شاش اندن /šāš endon/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) شاشدون /šāš dun/ ؛ ع) کشندون /kešendon/ ؛ قص) ←★ ؛ اشر) ←★ ؛ آک) شاشدون /šāš-don/ ؛

شاشک بزوئن/šāšak bazuan/ (مص.مر) : فاسد شدن گندم.

ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ قص) ←★ ؛

شاش-میزه/šāš-mizə/ (ا.مص) : بند آمدن ادرار .

ق) ←★ ؛ آ) شاش بن /šāš ban/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) شاش بنون /šaš bannon/ ؛ آک) شاش - میز /šāš-miz/ ؛

شاشو/šāšu/ (ص.نس) : کسی که شب ها در رختخواب بشاشد .

اغر) کشوک /kəšuk/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شاشوک /šāšuk/ ؛ ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) شاشن /šāšən/ ؛ ع) کشن /kəšən/ ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←★ ؛

شا-شوک/šāšuk/ (ص.نس) : شاش کننده - کسی که در شب ادرار کند .

اغر) کشوک /kəšuk/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←★ ؛ ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) ۱.←★ ، ۲. شاشو /šāšu/ ؛ ن) ←★ ؛ ع) کشن /kešen/ ؛ قص) ←★ ؛ اشر) ←★ ؛

شاشین/šāšiyən/ (مص.مر) : کنایه از: ادرار کردن .

اغر) ۱.←★ ، ۲. بشاشیین /bəšāšiyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←★ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱.←★ ، ۲.←(اغر) ؛ ع) بشاشین /bešāšeyan/ ؛

شا- عبّاسی/abbāsi - šā/ (ا.مک) : راه شاه عبّاسی - جاده‌ی شاه عبّاسی - جاده ی سنگ فرشی که شاه عبّاس اوّل در مازندران کشید .

شاف/šāf/ (ا) : شیاف .

اغر) ←★ ؛ ب) ←★ ؛ س) ←★ ؛ ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ ع) ←★ ؛ ت) ←★ ؛ اشر) ←★ ؛

شافت/šāft/ (ا/ص) : ۱. قدم بزرگ . ۲. آدم قد بلند . ۳. جوانه‌ی نوشکفته‌ی درخت . **نک** : النگ .

اغر) ←★ ؛ ب) شاب /šāb/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ قص) ←(آ) ؛

شا-فتا-لو/šā-ftā-lu/ (ا) : شفتالو .

اغر) شفتالو /šəftālu/ ؛ ب) ←★ ؛ س) شفت آلو /šeft-ālu/ ؛ ق) ←★ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←★ ؛ ع) شفتالو /šaftālu/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←★ ؛

شافردخون/sāhfardxun/ (ص.فا) :
شاه فرد خوان به تعزیه خوانی گفته می‌شود که نقش اصلی را در تعزیه به عهده داشته و شبیه کلیدی‌ترین شخصیت هر مجلس تعزیه را اجرا نمایند. بنابر تعریف فوق به مجریان اصلی‌ترین فرد، شاه فرد خوان گفته می شود. **نک** : فرد- شبیه.

شاق/šāq/ (ا) : تحریف واژه شاخ .
ع) ←* ؛

شاق بشکنین/šaqe-beškeneyan/ (مص.مر) : کنایه از: از بین بردن تکیه گاه و پشتوانه‌ی قدرت کسی .
ع) ←* ؛

شاق تک بنگتن/šāqe tək bengətan/ (مص.مر) : ۱. بلند کردن بانوک شاخ . ۲. بابی اعتنایی کسی را از سر راه برداشتن .
ع) ←* ؛

شاق تیج هاکردن/šaqe tij hākordan/ (مص.مر) : ۱. شاخ گاو نر جنگی را تیز کردن و آن را برای زخم کاری زدن آماده نمودن. ۲. تحریک و مجهّز ساختن کسی .
آ) شاخ تج ها کردن /šāx tej hākərdan/ ؛ ع) ←* ؛

شاق کنّی/kanni-šāq/ (ا.مص) : ۱. عمل ستیزه جویی گاو نر توام با کندن زمین با شاخ و سم . ۲. کنایه از: مبارزه طلبی .
ع) ←* ؛

شاقلوس/šāqəlus/ (ا) : نوعی بیماری بومی .
آ) شاخارس /šāxlus/ ؛ ن) ←* ؛

شاقوز - کوتی/šāquz-kuti/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

شاقه/šāqə/ (ص) : گردوی دراز و باریک . **نک** : بیک .
اغر) شقّه /šaqqə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

شاکرم/šā-kərəm/ (ا.مر) : از انواع پرنده .
س) شکرم /šok-rom/ ؛ ق) شکروم /šekrom/ ؛ با) شکرم /šək-rom/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) یاکریم /yā-karim/ ؛

شاکل/šā-kəl/ (ا.مر) : ۱. گردوی درشت . ۲. خسته و فرسوده . **نک** : بوجارس .

اغر) شقّه /šaqqə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. شغله /šaqələ/ ؛ س) ←* ؛ ق) شاغله /šāqlə/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شااغوز /šā aqoz/ ؛

شاکلا/šākəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع لفور سواد کوه . ۲. از توابع تالار پی سوادکوه .

شاکله/šā-kelə/ (ا.مک) : شاه کیله.
بنایی در شاه کیله‌ی بهشهر. به نظر می رسد این بنا ظاهراً قلعه نبوده، بلکه دو میل آجری بود که با قلعه پلنگان و سرتک ارتباط داشته و در شمال همایون تپّه، در یک فرسنگی شمال شرقی بهشهر قرار داشته است.

شا- کله/šā-kelə/ (ا.مک) : از توابع پنج هزاره ی بهشهر .

شاکیله/šākilə/ (ا.مر) : نهر اصلی - جوی بزرگ .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

شا کیله/šākilə/ (ا.مک) : یکی از نهرهایی که به خلیج استرآباد ریزد .

شا- گرد/šā-gərd/ (ص) : شاگرد - در مقابل استاد .
اغر) ←* ؛ س) شاگرد /šāgerd/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اَک) ←* ؛

شال/šāl/ (ا) : شغال .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

شال/šal/ (ا) : پارچه‌ای پشمین که دور سر، کمر و یا گردن بندند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اَک) ←* ؛

شال/šāl/ (ا) : ۱. شغال . ۲. در پهلوی و سانسکریت سرگانا هم آمده است. . **نک** : انوکرشال .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) شغال /šəqāl/ ؛ اَک) شئال /šeāl/ ؛ پ) اوشگال /ušgāl/ ؛

شال/šāl/ (ا) : نام درختی است .

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ق) شار /šār/ ؛ با) ←(ق) ؛

شال

شال آروسی/šāl-ārusi/ (ا.مر) : **نک** : شال وارش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شالوک اروسی /šaluk ārusi/ ؛ با) ←* ؛ آ) شال اروسی / šāl arussi/ ؛ ن) شالک اروسی /šālak arusi/ ؛ ع) شال ما آرسّی /šālə mārə āressi/ ؛ قص) ←* ؛ ت) شال مار اروسی /šālmār orusi/ ؛

شال - اسبیج/šāl-esbič/ (ا.مر) : از گیاهان آبزی است .

شال - اشکم/šāl-əškəm/ (ص.مر) : مقدار غذایی که رفع گرسنگی موقّت کند .

اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛

شال-انگوری/šāl-anguri/ (ا.مر) : روسری یا پارچه ای با گل های سرخ به شکل خوشه‌ی انگور .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

شال - انگیر/šāl-angir/ (ا.مر) : گیاهی دارویی که نام علمی آن، nigra–cuc–salu می باشد . **نک** : انگور کولی .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

شال - بامشی/šāl-bāmši/ (ا.مر) : ۱. گربه‌ی وحشی . ۲. کنایه از: بچّه ی پر رو و سر کش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) بامشی شال /bāməši šāl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) پیچاشال /pičā šāl/ ؛ اک) ←(ع) ؛

شال بک خربزه/šāl bok xarbezə/ (ا.مر) : نوعی خربزه .

ع) ←* ؛

شال-بوک/šāl-buk/ (ا.مر) : نوعی خربزه .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) شال بک /šalə bok/ ؛

شال - به/šāl-bə/ (ا.مر) : به جنگلی - درختی است با نام علمی oblonga – cydonia .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

شال-بیلاج/šāl-bilāj/ (ص.مر) : باران بسیار تندی که زود قطع شود .

اغر) شلاپ /šəlāp/ ؛ ق) شال و لاج /šāl vəlāj/ ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(قض) ؛ قص) شلاب /šelāb/ ؛

شال - پس/šāl-pes/ (ا.مر) : ۱. نوعی قارچ . ۲. ترسو .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شال تس /šal tos/ ؛

شال پستونه/šāl-pəstunə/ (ا.مر) : درختی جنگلی از تیره‌ی زیتون .

با) ←* ؛

شال - پیاز/šāl-piyāz/ (ا.مر) : نوعی علف .

س) ←* ؛ ق) پیازی /piyāzi/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

شال پینک/šal pinak/ (ا.مر) : وصله‌ی ناجور - نچسب .

ن) ←* ؛

شال - تپّه/šal-tappə/ (ا.مک) : تپه ای قدیمی در حوالی قره تپّه‌ی بهشهر .

ب) ←* ؛

شال-ترس/šāl-tars/ (ص.مر) : کنایه از: آدم بز دل و ترسو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) شغال ترس /šəqāl tars/ ؛ اک) ←* ؛

شال تره/šāl-tarə/ (ا.مر) : تره‌ی وحشی و خودرو .

با) ←* ؛

شال - تس/šāl-təs/ (ا.مر) : گونه ای انجیر که میوه اش قابل خوردن نیست . **نک** : اشلاک - انجیل دبّه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شال-تس /-šal

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

/tos/ ؛ ت) ←(ع) ؛

شال - تس/šāl-təs/ (ا.مر) : نوعی علف هرز گندم زار .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

شال- تسبه/šāl-tasbə/ (ا.مر) : گیاه یک ساله به ارتفاع هشتاد تا دویست سانتیمتر، میوه ای چون دانه ی تسبیح دارد که ابتدا سفید و پس از رسیدن سیاه و براق می شود .

اغر) ←* ؛ س) شال تسبی /šāl-tasbi/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ ت) شال تسبی /šaltesbi/ ؛ آک) ←(س) ؛

شال تس محمد/šāle-tes-mahammad/ : ۱. درست این واژه شال ترس محمد است . ۲. شخص کم جرات و جبون . ۳. قهرمان قصه ای عامیانه .

ع) ←* ؛

شال - تشی/šāl-taši/ (ا.مر) : گونه ای تشی . **نک** : پردار تشی .

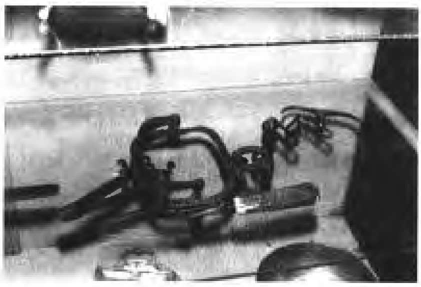
اغر) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. تشی /taši/ ؛ با) ←* ؛ ن) تشی /taši/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

شال تله/šāl talə/ (ا.مر) : تله ی مخصوص شغال گیری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

شال-جوس/šāl-jus/ (ص.مف) : میوه یا غذایی که خوب جویده نشده باشد .

اغر) شال جو /šāl-jo/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شال بجوس /šal-bajos/ ؛

شال تله

شال چم/šāl-čam/ (ا.مر) : ۱. حرکت زیگزاگ و مارپیچ شبیه حرکات فریبنده شغال جهت رد گم کردن . ۲. حیله - بکاربستن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) شال چشم /šāl-čam/ ؛

شال-چم - بزان/šāl-čam-bezān/ (مص.مر) : راه رفتن دالبری-زیگزاک راه رفتن . **نک** : چم و خم بزوئن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شال چم بزوئن /šāl-čambazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ ت) شال چم زئن /šalčam zaan/ ؛ | گ) شال چم زان /šal - čam-zān/ ؛

شال - خانه/šāl-xānə/ (ا.مر) : گیاهی شبیه سیب زمینی .

س) ←* ؛ آک) شاله خونه /šale-xonə/ ؛

شال - خرما/šal-xərmā/ (ا.مر) : خرمالو- خرمالوی جنگلی که از آن شیره ای به نام دوشاب درست کنند . **نک** : اربه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) خرما /xormā/ ؛

شال درگا/šāl-dar-gā/ (ا.مک) : چراگاهی واقع در منطقه‌ی بند پی بابل .

شال-دم/šāl-dəm/ (ا.مر) : شال دُم - نوعی علف هرز دانه دار که دانه های آن به شکل سنبله رو به بالا قرار دارد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شال دم /šal dom/ ؛ ت) ←(ع) ؛ | گ) شال دوم /šāle-dum/ ؛

شال - دندون/šal-dandun/ (ا.مر) : نوعی گیاه وحشی تیغ دار .

با) ←* ؛

شال - رج/šāl-raj/ (ا.مر) : ردپای شغال .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شال رج /šālə raj/ ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) شغال رج /šəqāl raj/ ؛ آک) شاله رج /šale-raj/ ؛

شال - رنگ/šal-rang/ (ص.مر) : رنگی مایل به زرد که شبیه به رنگ شغال است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) شاله رنگ /šale-rang/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

شال–دم

شال زئن/šālzaan/ (مص.مر) : دوشیدن گاو در یک نوبت در شبانه روز .

ت) ← * ؛

شالزبنا/šālezbənā/ (ا.مر) : از گیاهان خودرو .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛

شال زیتون/šālzaytun/ (ا.مر) : **نک** : تل زیتون .

با) ← * ؛

شالزیره/šalzirə/ (ا.مر) : گیاهی است با برگ های کنگره‌ای .

ق) ← * ؛ با) شال ریزه /rizə - šal/ ؛

شال ساجه//šal-sājə/ : نوعی گیاه وحشی که شباهت زیادی به جارو دارد.

ب) ← * ؛ س) ← * ؛

شال–سنجد/šāl-sənjəd/ (ا.مر) : سنجد کوهی .

اخر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ۱. سگ سنجه /sag-senjə/ ،

۲. شال سنجه /šāl-senjə/ ؛ با) شال سنجه /šāl-senjə/ ؛ ع) شال پسنیک /šāl pəsənik/ ؛ ت) ← * ؛

شال ساجه

شال سنجه/šāl-senjə/ (ا.مر) : **نک** : شال زیتون .

س) ← * ؛ با) ← * ؛

شال شاله/šāl šālə/ (ا.مص) : در شرایط نامناسبی از حالات گوناگون شرم و ندامت و ترس گرفتار آمدن .

ع) ← * ؛

شال قرس/šāle-qors/ (ا.مر) : گیاه مردابی که آن چون دم شغال است و در گذشته در تهیه ساروج به کار می بردند .

ع) ← * ؛

شال – کالک//šāle-kāləḱ/ (ا.مر) : محصولات نامرغوب جالیز که در پایان فصل باغداری به حال خود رها شود. **نک** : باغروکالک .

با) ← * ؛ ؟) ← * ؛

شال – کتک/šāl-kotək/ (ا.مر) : نوعی بازی در عروسی .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ قص) شا بازی / šā-bāzi/ ؛

شال – کرم/šāl-kerm/ (ا.مر) : نوعی علف صحرایی شبیه ارزن .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) شال دم /šāl dom/ ؛

شال کرّه/šāl korrə/ (ا.مر) : خارپشت – جوجه تیغی .

ت) ← * ؛

شال کس/šāl kos/ (ص.مر) : ابله – شیرین عقل – آدم خل مزاج .

آوانوشت : (a = أ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

ع) ←* ؛

شال-سنجد

شالک عروسی/sālak-arusi/ (ا.مر) : کنایه از: باران کوتاه مدّت و دانه درشتی که در روزهای آفتابی بارد .

آ) شال اروسی /sale arussi/ ؛ ن) ←* ؛

شالکم-واش/sālkəm-vāš/ (ا.مر) : نوعی علف هرز .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

شال-کنف/šāl-kanəf/ (ا.مر) : نوعی کنف .

ق) خی کنف /xi kanef/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

شال ماراروسی/šāl mār arusi/ (ا.مر) : هوای آفتابی توأم با رگبار باران که به عقیده ی عوام، زمان عروسی شغال‌ها است .

ب) ←* ؛ آ) شال اروسی /šāle arussi/ ؛ ع) ←* ؛

شال مرگی/šāl- margi/ (ا.مص) : تظاهر به مردن از روی ترس و به دروغ .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

شال - ممیج/šāl-mamij/ (ا.مر) : سنجدوحشی و غیرخوراکی.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) شال پسنیک /šāl pəsənik/ ؛

شالوس/šalus/ (ا.مک) : معرّب چالوس و نام باستانی این شهر است . چالوس به روایت تاریخی و محاوره‌ی مازندران غربی که هم خانواده و از لهجه های زبان تبری است ؛ به گونه های مختلف نوشته و تلفظ شده است . نویسندگان عرب و همچنین ابن اسفندیار در ثبت وقایع مربوط به این شهر شالوس نوشتند . گروهی نیز شلس ضبط کردند که وجه اخیر از تلفظ بومی و عامیانه‌ی آن ناشی شده است . سیّد ظهیرالدّین مرعشی زمانی آن را شلس کوه و بیشتر اوقات چالوس و چالوسه رستاق آورده است . این واژه از دو جزء چا + لوس تشکیل شده است . چا مخفف چال تبری و همان چاله‌ی فارسی است و لوس به معنی زمین سست و باتلاقی است . « تلخیص و برداشت از نام ها و نام آوران مازندران غربی » . نک : چالوس .

شال ویلاج/šāl - vilāj/ (ص.مر) : باران کم - بارانی که از چند قطره تجاوز نکند .

ق) ←* ؛

شال هلی/šal-hali/ (ا.مر) : کهورک-درختی با نام علمی: divaricata–prunus .

ن) ←* ؛

شالی/šāli/ (ا) :

شالی، نوعی زبان قراردادی منطقه‌ی شمال است. برای تبدیل هر کلمه ای به «شالی» ابتدا حرف اوّل کلمه‌ی اصلی را بر داشته و به جایش «اَ،اُ، اِ یا اُ» گذارند. حرف برداشته شده را در آخر همان کلمه آورده و حرف «آ-ā» را به آخر

کلمه می‌افزایند. گاهی یک کسره زیر حرف آخر کلمه ی اصلی قرار دهند و بعضی حرف برداشته شده‌ی اوّل کلمه را با حرف «ا-ā» در آخر کلمه می آورند. اگر حرف اوّل کلمه ای کسره داشته باشد مصوّت «اِ» و اگر فتحه داشته باشد مصوت «اَ یا اُ» و اگر ضمّه داشته باشد مصوّت «اُ» را در اوّل کلمه ی شالی می نویسیم مانند: کِتاب ketāb که می‌شود: اِتابِکا etābekā فرش farš اَرشِ فا aršefā «شالی» قواعد دیگری نیز دارد. برای آگاهی بیشتر نگاه شود به: زبان‌های خاموش در جلد پایانی همین اثر.

شالی/šāli/ (ص) : ۱. گوسفند قهوه ای رنگ . ۲. شالی ، شلتوک . **نک** : بج .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* شله /šale/ ؛ *اشر)* ←* ؛

شالی برجی/šāli barji/ : گوسفندی که خطی در پشت و مغایر با رنگ اصلی اش داشته باشد .

آ) ←* ؛

شالی-پخه/šāli-poxə/ (ا.مر) : پوسته ی جدا شده ی شالی . **نک** : اوچ .

اغر) ←* ؛ *اشر)* شالی پوخه /šāli puxə/ ؛

شالی-پوخه/šāli-puxə/ (ا.مر) : پوسته ی شالی یا ارزن . **نک** : اج .

اغر) ←* ؛ *ب)* شالی پخو / šali-paxu/ ؛ *اشر)* ←* ؛

شالی-جار/šāli-jār/ (ا.مر) : شالیزار- برنج زار . **نک** : بینجستون - بینج جار .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ت)* شالی زار /šāli - zār/ ؛ *اشر)* ←(ت) ؛ *آک)* بیجارسر /bijār-sar/ ؛

شالی-خرمن/šāli-xarmən/ (ا.مر) : خرمن شالی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* خرمن /xarmən/ ؛ *ع)* خرمن /xarman/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

شالی-درو/šāli-dəro/ (ا.مص) : ۱. درو کردن برنج . ۲. زمان درو کردن . ۳. دروگر . **نک** : بینج تاش .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* برنج بین /bian-baranj/ ؛

شالی-جار

شالی-سس/šāli-sos/ (ا.مر) : سبوس شالی . **نک** : اوچ - خاسوج .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* شالی سبوس /šāli sabus/ ؛ *آک)* فل /fal/ ؛

شالی-سوس-کوت/šāli-sos-kut/ (ا.مر) : **نک** : خچ کوت.

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ع)* خچ کوت /xač kut/ ؛

شالی -سیا-بویین/sāli-seyā-baviyən/ (مص.مر) : مرحله‌ای از رشد که در آن شالی به رنگ سبز سیر درآید .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛

شالی -غوره - بردن/sāli - qurə-bordən/ (مص.مر) : زمان خوشه بستن شالی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛

شالی - کار/šāli-kār/ (ص.فا) : برنج کار .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

شالیکش - امیر قلی/šālikaš-amirqoli/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

شالی کولی/šāli-kuli/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

شالینگ - چال/šāling-čāl/ (ا.مک) : ازتوابع بندپی بابل .

با) ←** ؛

شا- محلّه/šā-məhallə/ (ا.مک) : ازتوابع لیتکوه آمل .

شامراتی خربزه/šāmerāti xarbezə/ (ا.مر) : خربزه ی بسیار شیرین از بذرهای بومی منطقه ی عبّاس آبادتنکابن .

ع) ←** ؛

شا مرز/šā-marz/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع درهزار جریب بهشهر .

شام-گدرا /šām-goderā/ (ق.ز) : ۱. شباهنگام - شب هنگام. ۲. هنگام شام.

ب) ←** ؛ *س)* شم گدر /šomə-gedər/ ؛ *ق)* ۱.←** ، ۲. شام گدر /šāmgeder/ ؛ *با)* ۱.←** ، ۲.←*(ق)* ؛ *آ)* ۱. شوم گدرا /šumgədərā/ ، ۲. شوگدر /šūgədər/ ؛ *ت)* شوهنگام /šow hen gām/ ؛

شام - مل/šām-mal/ (ق.ز) : غروب - هنگام شام .

اغر) ←** ؛ *آ)* شوم گدرا /šum gədərā/ ؛ *ن)* شوم وخت /šom-e-vaxt/ ؛

شامورتی - بازی/šā-murti - bāzi/ (ا.مص) : چشم بندی کردن .

ق) ←** ؛ *با)* شال مول بازی /šāl-mul-bāzi/ ؛ *آ)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

شاموزی/šā mozi/ (ا.مک) : نام مرتعی در حومه‌ی شیرگاه سواد کوه .

شام - و- شور/šām-o-šur/ (ا.مر) : کنایه از: غذای شب .

اغر) ←** ؛ *ب)* ۱.←** ، ۲. شم و شور /šom-o-šur/ ؛ *قص)* شام و شو /šām-0-šu/ ؛

شامی/šāmi/ (ا) : کتلت .

س) ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛

شامی - کلا/šāmi-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بالا تجن قائم شهر .

شان/šān/ (ا) : موم عسل .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* شونه /šunə/ ؛ *ن)* ←*(ق)* ؛ *ع)* شون /šon/ ؛ *قص)* شوم /šum/ ؛ *ت)* ←** ؛ *آک)* شوم /šom/ ؛

شا ناجر/šā-nājer/ (ا.مک) : نام بقعه ای است که در دهکده ی صالحان درحومه‌ی کجور قرار دارد .

شانتاش/šāntāš/ (ا.مک) : از روستاهای دو هزار تنکابن .

شان -جوش/šān-juš/ (ا.مر) : جوشیده‌ی عسل .

اشر) شن جوش /šan juš/ ؛

شاندن/šāndan/ (مص) : تکان دادن درخت به منظور ریختن میوه یا برگ .

س) شندن /šanden/ ؛ *ق)* بشندین /bašənndieniyen/ ؛ *اشر)* ←** ؛ *آک)* شوندن /šondan/ ؛

شانسرک/šānsarək/ (ا.مر) : شانه به سر - هد هد . **نک** : شونه قپین .

اغر) ←** ؛ *س)* شونه به سر /sunə-bə-sar/ ؛ *ق)* ۱. شونه بسر /šunə be sar/ ، ۲. شونه قپّین /šunəqeppin/ ؛ *با)* ←*(س)* ؛ *آ)* شونه قپّین /šunəqəppin/ ؛ *ن)* ←*(س)* ؛ *قص)* ←*(س)* ؛ *ت)* شانه سری /šānə sarəy/ ؛ *اشر)* شانه سرو /šānə saru/ ؛ *آک)* شانه به سری /šānə -be-saray/ ؛

شانش/šānəš/ (ا.مص) : ۱. لرزش شدید . ۲. لرزش شدیدی که به هنگام شنیدن خبر ناگوار یا دیدن صحنه ای دلخراش حاصل شود . **نک** : دلرز .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* خونش /xoneš/ ؛ *ق)* جموش /jemuš/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* شنّش /šənnəš/ ؛

شانش -بکشیین/šānəš-bakešiyən/ (مص.مر) : لرزش شدید پیدا کردن- تشنّج پیدا کردن .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* خنش بکشیین /xoneš-bakšiyən/ ؛ *ق)* جموش دکتن /jəmuš dakətən/ ؛ *با)* ۱.←** ، ۲. جنبش دکتن /jən-bəš-dakətən/ ؛ *آ)* شنّش دکتن /šənnəš dakətan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

شانش -دنگئن/šānəš-dengoən/ (مص.مر) : رعشه به تن انداختن .

اغر) ⟵ * ؛ ب) شنش دینگئن /šonəš-dingoən/ ؛ ق) جموش دینگوئن /jemušdinguen/ ؛ آ) شنش دینگوئن /šənəš dinguan/ ؛

شا نشین/šā-nəšin/ (ا.مک) : ۱. مرتع و کشتزاری در کویر نوشهر . ۲. مکانی در سواد کوه . ۳. کوه و قلعه ای قدیمی در چماز کوه واقع در بالا جادّه ی کردکوی . ۴. صدرخانه - بخش بالایی تالار که محلّ جلوس بزرگان بوده است .

شانشین/šānəšin/ (ا.مر) : جایی در گرمابه های قدیمی که نشیمن افراد و خانواده های با نفوذ بود .

اغر) ⟵ * ؛ س) شانشین /šā-nešin/ ؛ ق) ⟵(س) ؛ با) ⟵(س) ؛ آ) ⟵ * ؛ ن) ⟵ * ؛ ع) ⟵ * ؛ ت) ⟵ * ؛ اشر) ⟵ * ؛ آک) ⟵ * ؛

شان -طلا/šān-təlā/ (ا.مر) : گردن بندی با طلای پهن و بزرگ که چندین نگین در داخل داشته و برگرد آن هم زنجیرهای طلا آویزان باشد .

اغر) ⟵ * ؛

شان - کندل/šāne-kandel/ (ا.مر) : موم کندوی عسل .

اغر) ⟵ * ؛ قص) شون /šun/ ؛

شان - ورین/šān -vərin/ (ا.ا) : ابزار فلزی شبیه بیلچه که با آن عسل را از کندو خارج کنند یا موم را ببرند .

اغر) ⟵ * ؛ ب) ⟵ * :

شانه/šānə/ (ا) : وسیله بافندگی سنّتی و به ارتفاع تقریبی چهل سانتی متر که نخ های بلند کار از داخل شاخه های آن می گذرد و به نُرد وصل است . نک : نُرد- نورد

اغر) ⟵ * ؛ ب) شنه /šonə/ ؛ س) ⟵(ب) ؛ ق) شونه /šune/ ؛ با) ⟵ * ؛ آ) ⟵(س) ؛ قص) ⟵(س) ؛ ت) ⟵ * ؛ آک) شونه میک /šone-mik/ ؛

شانه بند/šānə-band/ (ا.مک) : از توابع دهستان دابوی جنوبی آمل .

شانه - تاش/šānə -tāš/ (ا.مک) : از توابع دو هزار تنکابن .

شانه - تراش/šānə-terāš/ (ا.مک) : ۱. از توابع خرّم آباد تنکابن . ۲. از توابع بندپی بابل .

شانه - سر/šānə-sar/ (ا.مر) : ۱. شانه به سر - هد هد . ۲. شانه ای چوبی که دندانه ی آهنین دارد و برای نرم کردن پشم از آن استفاده شود .

اغر) ⟵ * ؛ ق) شونه بسر /sunebesar/ ؛ با) شونه سر /šonə-sar/ ؛ ن) ⟵ * ؛ قص) شونه به سر /šunə-bə-sar/ ؛ ت) شانه سری /šānə sarey/ ؛ اشر) شانه سرو /šānə saru/ ؛ آک) شونه به سری /šone-be-saray/ ؛

شانه - سرک/šānə - sarək/ (ا.مر) : هد هد - شانه به سر . نک : شونه قپین .

با) ⟵ * ؛ ن) شونه بسر /šunə-bəsar/ ؛ قص) ⟵(ن) ؛ ت) شانه سری /šānə sarey/ ؛ اشر) شانه سرو /šanə-saru/ ؛

شانه - کش/šanə-kaš/ (ق.حا) : کنایه از: سود بردن از تمام توان و نیرو .

اغر) ⟵ * ؛

شانه میک/šānə mik/ (ا.ا) : از ابزار بافندگی سنّتی قدیم .

ع) شونه میک /sonə mik/ ؛ ت) ⟵ * ؛

شاوار/šāvār/ (ا.مک) : کوهی در جنوب باختری شهرستان کتول با ارتفاع ۳۹۴۵ متر .

آک) ⟵ * ؛

شا-وا-شی/šā-vā-ši/ (ا.مر) : ۱. از سر شاد باش . ۲. پولی که به عنوان شاد باش به داماد یا عروس دهند .

اغر) شواشی /šəvāši/ ؛ ب) ⟵(اغر) ؛ ق) شواش /šəvāš/ ؛ با) ۱.⟵ * ، ۲.⟵(ق) ؛ ع) شاباش /šā bāš/ ؛ ت) ⟵(ع) ؛ اشر) شواشی /šavāši/ ؛

شاوزیر/šā-vazir/ (ا.مر) : ۱. استخوان کوچک و چهار گوش مفاصل گوسفند - قاب . ۲. قاب بازی . نک : بجل .

ق) ⟵ * ؛ با) ⟵ * ؛ ن) ⟵ * ؛ ع) پاتشا - وزیر /pātešā-vazir/ ؛ ت) پادشا - وزیر /pādešā-vazir/ ؛

شا- وزیر- بازی/šā-vazir-bāzi/ (ا.مر) : نوعی بازی - درنه بازی هم گویند . نک : درنه بازی.

اغر) ⟵ * ؛ ب) ⟵ * ؛ س) ⟵ * ؛ ق) ۱.⟵ * ، ۲. شاوزیرکا

با) /sāvazırka/ ؛ آ) /sā-vazir-kā/ شـاوزیرکا ؛ ن) ←(بـا) ؛ ع) ←(با) پاتشا - وزیر- کـایی /pātešā-vazir-kāi/ ؛ قص) ←* ؛ ت) پادشـا وزیـر بـازی /pādešā-vazir-bāzi/ ؛ آک) ←* ؛

شاه بکوشت ولی/šāh-bakušt-vali/ (ا.مک) : از توابع بـابل کنار .

شاه-پری/šāh-parı/ (ا.مر) : ۱. خفّـاش . ۲. کنایـه از: چـیز بسیار نازک .

اغر) شاپرپری /šāpar pari/ ؛ ب) شو-پرپـری /sō-parpari/ ؛ ق) ۱. شوپر /šupaı/ ، ۲. شوپرپری /šuparpari/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) شوپر /šupar/ ؛ع) شوپـرک /šo parak/ ؛ قص) شوبرپرک /šupar-parak/ ؛ ت) شوپری /šow parey/ ؛ اشر) شوپرو /šu paru/ ؛ آک) شوپری /šu -paray/ ؛

شاه پسند/šāh pasənd/ (ا.مک) : کوهی درارتفاعات جنوبی منطقه ی کردکوی .

شاه -پیله -کوه/šāh-pilə-kuh/ (ا.مـــک) : نـام کوهـی در روستای پنجک نوشهر .

شاه تپّه /šāh tappə/ (ا.مک) :

ربه های باستانی در شمال روستای یساقی کردکـوی کـه مربوط به پیش از ورود آریا ها بوده و هم اکنـون تبدیـل بـه اب نبدان شده است

شاه - توت/šāh-tut/ (ا.مر) : توتی که میوه ای درشت تـر از توت های معمولی دارد .

اغـر) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) شـاتوت /šātut/ ؛ ن) ←* ؛ع) شـاتیت /šātit/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شاه-ده/šāh-de/ (ا.مک) : **نک** : اسلام آباد .

شاهر/sahr/ (ا) : نام فارسی آن شمشـاد و نـام علمـی آن enee perirvir sem buxus است. **نک** : شار.

ق) ←* ؛ ن) سهر /šahr/ ؛ع) ←(ن) ؛ ت) شـئر /šaar/ ؛ اشر) سمشاد /səmšād/ ؛ آک) کیش /kiš/ ؛

شاه علمدار/šāh alamdār/ (ا.مک) : کوهی بـا منطقـه ای تاریخی در کلاردشت .

شاه فرد/šāh fard/ (ا.مر) :

بیت. شاه بیت بهترین فرد و بیت قصیده یـا غـزل. «دهخـدا ج۱۷ ص ۱۷۴» معنـی واژه‌ی شـاه فـرد در تعزیـــه کــاملاً متفاوت با تعریفی است که در ادبیّات فارسـی و فرهنـگ هـا آمده است. در تعزیه شاه فرد به آن بخـش از مکتوبـی گفتـه می شود که روایت اصلی‌تریـن شـخصیت‌های هـر مجلـس تعزیه در آن نگاشته شده است. به طور مثال فرد مربـوط بـه شبیه امـام در مجلـس شـهادت امـام و یـا فـرد مربـوط بـه ابوالفضل در مجلس تعزیـه‌ی ابولفضـل را شـاه فـرد گوینـد. بنابراین فرد قهرمان و برجسته‌ی هر مجلس، شـاه فـرد نـام دارد. **نک** : فرد .

شاهک/šāhak/ (ا) : نوعی برنج نامرغوب . **نک** : چمپا .

اغر) ←* ؛ ب) شائک /šāək/ ؛ س) شاهک /šāhek/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛

شـاهکام/šāhkām/ (ا.مـک) : مرتعـی ازتوابـع شهرسـتان گرگان .

شاهک دنه/šāhak donə/ (ا.مر) : برنج پر محصول. **نـک** : چمپا.

ب) شاهاک /šāhāk/ ؛ع) ←* ؛

شاهکلا/šah-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع لاله آبـاد بـابل . ۲. توابع جـلال ازرک جنوبـی بـابل . ۳. از توابـع دابـوی جنوبی آمل .

شاهکوه/šāh-kuh/ (ا.مک) : کوهـی در ارتفاعـات جنوبـی گرگان به ارتفاع ۳۸۱۶ متر .

شاهمراد- محلّه/šāhmorād-mahallə/ (ا.مـــک) : از توابـع جنّت رودبار تنکابن .

شاه نپار/šāh-nəpār/ (ا.مک) : مرتعی در کدیر نوشهر .

شاه نشیر/šāhnešir/ (ا.مر) : شاه نشین – سکوهای بلنـدی که در مناسب ترین و گرم ترین نقطه ی حمـام هـای قدیمی تعبیه می شد .

ب) شا نشین /šānəšin/ ؛ س) ←(ب) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

شاهوار/šāhvār/ (ا.مک) : کوهی در ارتفاعات جنوبی کتول به ارتفاع ۳۹۴۵ متر .

شاه-وزیربازی/šāh,vazir bāzi/ (ا.مر) :

نوعی بازی ویژه‌ی جوانان است که تعداد نفرات در آن پانزده

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

تا سی نفر هستند. وسایل مـورد نیـاز در ایـن بـازی قـاب و نوعی شال به نام درنه (dərne) است. این بـازی مخصـوص شبهای عروسی و جشن‌ها است. اجرای آن تا حوالی صبـح و در حضور داماد، ادامه می یابد و سرانجام با ذبح یک گوسفند و خوردن گوشت آن (بـه صـورت کبـاب) خاتمـه مـی یـابد. برای انجام این بازی از اسـتخوان کشـکک گوسـفند (قـاب) استفاده می‌شود. یک طرف قاب را شاه و طـرف دیـگرش را وزیر می‌نامند. دو طرف دیگر قاب را که پـهن‌تر اسـت دزد و عاشـق نـام مـی نـهند. جوانـان دور هـم جمـع می‌شـوند و سنخوان قاب به نوبت، به وسیله‌ی افراد، بالا انداخته شـده و فرود می‌اید. به مجرّد این که قاب، شاه را نشـان دهـد، فـرد قـاب‌انداز به پادشاهی تعیین می‌گردد. قاب به همین روش بـه وسیله‌ی افراد دیگر، بالا انداخته می‌شـود و فـرود می‌آیـد تـا وزیر معلوم شود. هنگامی که وزیر معلوم شـد، شـال را بـه او می‌دهند. شاه با کلاهی بر سر و سبیل مصنوعـی بـزرگ بـر پشت لب و وزیر نیز با شکل و هیبت وزرا، همراه با شـاه بـر روی دو صندلـی یـا دو متکا در وسـط اتـاق مـی نشـینند. حاضرین نباید عملی غـیر عـادی و خـارج از نزاکـت انجـام دهند. مثلا نباید بخندند، یا حرف های تمسخر امیز بزنند. در این حالت. کسانی هم سعی می‌کنند دور از چشم شاه و وزیر دیگران را ... و ... بخندانند. در این ... شاه بـه وزیر دستور می‌دهد فرد خاطی را مورد تنبیه مادی یـا بدنـی قرار دهد. بعد از تعیین شاه و وزیر، شاه رو بـه وزیـر کـرده از وضع کشور می ... وزیـر گزارش کـار مملکـت را ارائـه می‌دهد. ... شاه دستور ... هد تا افراد قـاب را بـه نوبـت بالا بیندازند ... لا انداخت و قاب بـه هنـگام نشستن دزد ... ر به شـاه عـرض می‌کنـد کـه: قبله‌ی عالم ... است. همـه‌ی حـاضران سـکوت می‌کنند ... کند شـاه چـه سیاسـتی در پیـش می‌گیرد ... را صـادر می‌کنـد و بـاز پرسـی ... سی پرسـند چـه دزدیـده اسـت؟ دزد ... و شاه برای او جریمه‌ی نقدی مقـرّر می‌کنـد. ... دستور می دهد: برو بیرون و با صدای بلند بگو، ای مردم مـن دزدم. بعـد از ان دزد را می‌آورنـد و بسـته بـه دارایی او را به میزان مشخصی جریمه می‌کنند. مبلغ جریمـه را به عنوان دسـتخوش بـه دامـاد مـی پردازنـد. اگر شـاه از نزدیکان داماد و عروس باشد مبلغ بیشتری را طلب می‌کنـد و یا ممکن است دستور دهد بر کف دست دزد با شال تعدادی ضربه بزنند. در این حالت جلّاد مجری دستور خواهد بود. ضربه زدن‌ها دیدنی اسـت و قـدرت نمـایی جلّـاد را در اجرای حکم می رساند. دوباره قاب بالا و پایین می‌شود. ایـن بار اگر قاب عاشق را نشان دهد، وزیر می‌گوید: قبله‌ی عـالم، عاشق را احضار کننـد. عاشـق بـه حضـور شـاه می‌آیـد و در مقابل او تعظیم می‌کند. شـاه مـی‌گویـد: عاشـق چـه کسـی شده‌ای؟ عاشق جواب می دهد: عاشق پادشـاه شـده‌ام. شـاه امر می‌کند حال که عاشق من شده‌ای باید خم شوی تا روی تو بنشینم. بعد عاشق خم می‌شـود و شـاه بـر پشـت او مـی نشیند. بـازی بـه همیـن منـوال دنبـال می‌شـود. اگر موقـع گرداندن قاب به وسیله‌ی افراد، قاب شـاه یـا وزیـر را نشـان دهد، بازی با تغییر شاه یا وزیر ادامه می یابد. در منابع آمـده است. این بازی در زمان یعقـوب لیـث صفـاری رایـج بـود. روزی در حین بازی یعقوب لیث در ایـن بـازی و بـه فرمـان قاب، شاه شد و به وزیر امر کـرد کـه حـاکم محلّـی آنجـا و همراهانش را که از آن منطقه عبور می‌کردند. نزد او بیـاورد. تا در برابر او تعظیم کنند، وزیر هم بـه کمـک افـراد دسـتور یعقوب را اجرا می‌کند. ایـن روحیـه‌ی مـاجراجویی و عیـاری یعقوب لیث صفاری سرانجام سبب پـادشـــاهی او شـد. نـام دیـگر ایـن بـازی درنـه بازی (dərne bāzi) است. این بازی مجموعه‌ای از موسـیقی، پـانتومیم، نمـایش هـای کمـدی و تنبیه و جریمه‌ی مالی است.

شاهی/šāhi/ (ا) : ۱. تره – تیزک . ۲. نام سابق قائم شهر .

(اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* شاتره /šātarə/ ؛ آک) ککج /kakaj/ ؛

شایدم/šāydom/ (ق.تر) : شایدهم – شاید .

(اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ *س)* شاید /šāyed/ ؛ ق) شـایدم /šāyədam/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* شـاید /šāyyəd/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) شایدم /šāyedam/ ؛ *اشر)* شاید /šāyad/ ؛ آک) ←(ت) ؛

شئار/šoār/ (ص) : ۱. پست ترین چاله‌ی زمیـن صـاف . ۲. زه کشی زمین های باتلاقی و شالیزار . **نک** : شوار.

(اغر) شـوار /ševār/ ؛ ب) ←*(اغر)* ؛ ق) شـوآر /suār/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛ *اشر)* ←*(اغر)* ؛

شئاره/šeārə/ (ا.مک) : ۱. نام مکانی در الاشت . ۲. درّه ای در سواد کوه .

شئن- امن/šeən-oman/ (ا.مص) : رفت و آمد . **نک** : بمه

* توضیح (a = َ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = او) (ow = او)

بور .

ق) بموبــور /bəmə bur/ ؛ آ) بموبــور /bemu bure/ ؛ ع) بشین بمان /baŝeyān bomān/ ؛ ت) ←* ؛ اَک) شـون - آمان /ŝon-āmān/ ؛

شئی/ŝaəi/ (ا) : آغوز - شیر گوسفند تازه زاییده .

با) شیشّه /ŝiŝe/ ؛ آ) شییه /ŝiə/ ؛ ن) شی /ŝəy/ ؛

شب/ŝab/ (ا/ق.ز) : قطع ناگهانی و کامل هر چیز بـا یـک ضربه‌ی تبر یا چاقو .

ن) ←* ؛

شباش/ŝabāŝ/ (ا.مر) : ۱. شاد بـاش . ۲. شـاباش سـنتی در عروسی که برای عروس و داماد پول هدیه جمع کنند. **نک** : شواش.

اغر) ←* ؛ ب) شواش /ŝəvāŝ/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ بـا) ←* ؛ ن) شـواش /ŝavāŝ/ ؛ ع) شـاباش /ŝābāŝ/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اَک) ←(ع) ؛

شبانجو/ŝabānju/ (ا.مر) : نوعی برنج .

آ) ←* ؛

شبان - روز/ruz-ŝabān/ (ق.ز) : شبانه روز . **نک** : شـبنده روز.

اغر) شـباندروز /ŝabāndəruz/ ؛ ب) شبنده روز /-ŝabəndə ruz/ ؛ ق) شبانه روز / ŝabānəruz/ ؛ با) ←* ؛ آ) شـووروز /ŝu-o-ruz/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قـــص) ←* ؛ ت) شـــــووروز /ŝoweruz/ ؛ اَک) ←(ت) ؛

شـبانو-کییـو/ŝabānu-kiyu/ (ا.مـک) : از مراتـع واقـع در روستای گرجی محلّه ی بهشهر .

شب - پرّه/ŝab-parrə/ (ا.مر) : خفّاش - شب پره .

ق) شوپرپری /ŝupar pari/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) شـوپـر /ŝu-par/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) شوپـرک /ŝoparak/ ؛ قص) شـوپـرپـرک /ŝuparparək/ ؛ ت) شوپری /ŝow parey/ ؛ اشر) شوپرو /ŝu paru/ ؛ اَک) ←(ت) ؛

شب - چرک/ŝab-čarək/ (ا.مر) : تنقّلات - هلـه هولـه . **نک** : اشکم چر .

اغر) شـوچـره /ŝo-čarə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←(اغر) ، ۲. شب چره /ŝab-čarə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) شب چره /ŝab-čarə/ ؛ ن) شـب چـیره /ŝab-čirə/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شوچرِ /ŝow čərə/ ؛ اشر) شـو-چـر /ŝo-čar/ ؛ اَک) شوچره /ŝo-čerə/ ؛

شب - چره/ŝab-čarə/ (ا.مر) : تنقّلات - شب چره . **نک** : پشام - پچار .

اغر) ۱.←* ، ۲. شـوچـره /ŝo-čarə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شـب چـیره /-ŝab čirə/ ؛ ع) شوچـره /ŝo čarə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) شـوچـر /ŝow čərə/ ؛ اَک) شوچره /ŝo-čerə/ ؛

شب - خس-کاج/ŝab-xos-kāj/ (ا.مـک) : از توابـع خیر رودکنار نوشهر .

شب خس- میــدان/ŝabxos-miydān/ (ا.مـک) : از توابـع زوّار تنکابن .

شبره/ŝebrə/ (ا) : شبنم .

اغر) شـوره /ŝəvrə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شـوره /ŝevrə/ ؛ ق) شه /ŝe/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ اَک) شـی /ŝi/ ؛

شبق/ŝabaq/ (ص) : سیاه بسیار برّاق .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

شبکلا/ŝab-kəlā/ (ا.مـک) : ۱. از توابـع کلیجـان رسـتاق ساری . ۲. نوعی کلاه.

شب - گز/ŝab-gaz/ (ا.مر) : حشره ای هم چون غریب گز که خـون انسـان را مـی مکـد و فرهنـگ نظام آن را ساس، سرخک و غریب گز معرّفی کرده است .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اَک) شوگز /ŝo-gaz/ ؛

شبلاق/ŝablāq/ (ا) : از اجزای آبدنگ .

آ) چپلاق /čəplāq/ ؛ ع) چاپلاق /čāplāq/ ؛ ت) ←* ؛

شبنده روز/ŝabəndəruz/ (ق.ز) : شبانه روز .

اغر) شـباندروز /ŝabāndəruz/ ؛ ب) ←* ؛ س) شــو روز /ŝo-o-ruz/ ؛ ق) شوانه روز /ŝavānəruz/ ؛ با) ←* ؛ آ) شـو و روز /ŝu-o-ruz/ ؛ ن) ←(س) ؛ ع) شونه روز /ŝavonə ruz/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ اَک) ←* ؛

شب - نیشت/ŝab-niŝt/ (ا.مص) : شب نشینی .

اغر) شونیست /ŝo-niŝt/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شونیشتن

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) امل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

‎/šo-ništən/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) شـمّه شـین /šamme šin/ ؛ ن) ۱. ←(اغر) ، ۲. شونشـین /šo-nəšin/ ؛ ع) شب نشین – شونشـین /šab-nəšin-šonešin/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) شوچر /šu čar/ ؛ آک) ←(ن) ؛

شبه/šabə/ (ق.تش) : شبیه – مانند – نظیر .

ق) شبی /sābi/ ؛ با) ←* ؛ آک) ←(ق) ؛

شب – هدائن/šab-hedaən/ (مص.مر) : سریع بریدن – با یک ضربه چوب را بریدن .

اغر) شرت هدائـن /šərt-hədāən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شب هادائن /šəb hādāan/ ؛ ن) شب هاکردن /šəb -hākərdan/ ؛

شبی/šabi/ (ق.تش) : شبیه – مانند .

ق) ←* ؛

شبی خان/šabixān/ (ص.فا) : **نک** : تزیه خن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شبی خانی/šabi xāni/ (ا.مص) : **نک** : تزیه .

اغر) ←* ؛ ق) شبیه خونی /šabihxuni/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛

شپّاتی/šappāti/ (ا.مر) : پس گردنی .

ع) ←* ؛

شپر/šapar/ (ا) : جنگل مخروبه .

آ) ←* ؛

شپر/šepər/ (ا) : ۱. شاخه های خشک و نازک برای روشن کردن آتش . ۲. نهال گیاه . **نک** : بندخال – تندیرتو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) شپّری /šəppəri/ ؛

شپّری/šəppəri/ (ا) : ۱. انبوه درختچه . ۲. نهال گیاه . ۳. سرشاخه های نازک و خشک گیاهان .

اغر) شپری /šəpəri/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) شپر /šəpər/ ؛ اشر) ←* ؛

شپ –شپ/šəp-šəp/ (ا.صو) : صدای راه رفتن در آب .

ب) ←* ؛ س) شخ شخ /šex-šex/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. ←* ، ۲. شخ شخ /šəx-šəx/ ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. خش خش /xəš-xəš/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) خش خش /xeš xeš/ ؛ قص)

←(س) ؛ اشر) شپه شپه /šapə šapə/ ؛

شپ – شپ – او/šap-šap-o/ (ا.مر) : آب کم عمق حاشیه ی رود و دریا .

ب) ←* ؛ س) شپ شپ او /šep-šep-o/ ؛ ق) چب چب او /čəb čəb-o/ ؛ با) ←(س) ؛

شپش کشون/šepəš-košun/ (ا.مک) : از محلّه های قدیمی ساری .

شپشه/šəpešə/ (ا) : شپش – شپشک .

اغر) ←* ؛ ق) ۱. ←* ، ۲. شپشک /šəpəsək/ ؛ با) ←* ؛ ن) شپشک /šəpəšak/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) شپیشه /šəpišə/؛

شپکه/šapkə/ : بادگیر سماور . **نک** : کمپاکه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شپل/šəpəl/ (ا) : ۱. سوت زدن با دهان – صفیره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شپّلک /šeppəlek/ ؛ با) ←* ؛ آ) شیشم /šišəm/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) هوشتک /huštak/ ؛ اشر) شپّل /šəppəl/ ؛

شپل –بزئن/šəpel-bazoən/ (مص.مر) : سوت زدن با دهان – سوت زدن با دهان و دست .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شپل هدائن /šəpəl-hedāən/ ؛ ق) شپّلک هدائن /šəppələk hədāən/ ؛ با) ←* ؛ آ) شیشم بزوئن /šišəm bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) هوشتک بزوئن /huštak-bazuān/ ؛ اشر) شپّل بزوئن /šəppəl bazuan/ ؛

شپلک/šəpelək/ (ا) : سوت با دهان – صفیره . **نک** : شپل.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) هوشتک /huštak/ ؛ اشر) شپّلک /šeppəlak/ ؛

شپلی/šəpeli/ (ا) : گیلار که نوعی پرنده است .

اغر) ←* ؛

شپور/šepur/ (ا) : شیپور – بوق .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛

شپوری/šepuri/ : گل شیپوری .

آ) ←* ؛

شُپیله/šopaylə/ (ص) : کنایه از: شلخته .

اغر) ←** ؛

شپیله/šopaylə/ (ص مر) : زن بی دست و پا و نا مرتب در لباس پوشیدن .

اغر) ←** ؛

سپوری

شت/šat/ (ا) : ۱. پوست نازک . ۲. شهد گیاه . **نک** : لوچ – چرتا .

ب) ←** ؛ع) ←** ؛ت) ←** ؛ آک) شات /šāt/ ؛

شت/šet/ (ص) : ۱. تخم مرغ گندیده . ۲. رقیق – آبکی . ۳. لوس – بی مزه . ۴. کنایه از: فرد خل . **نک** : فاسد – بر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شد /šed/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. شت /šət/ ، ۲. شهد /šəd/ ؛ ن) ←** ؛ع) ←(آ) ؛ قص) ←** ؛ ت) شت /šat/ ؛ اشر) شوت /šut/ ؛

شت/šat/ (ا) : تارهای نازک پوست توت .

ع) ←** ؛

شتاب – هاکردن/šətāb-hākərden/ (مص.مر) : شتافتن– شتاب کردن .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ پ) اشتافتن /oštāftan/ ؛ باس) اُشتاپ /uštāp/ ؛

شتال/šetāl/ (ص) : ۱. پخته شده– میوه‌ی رسیده . ۲. آبدار. ۳. گل آلود. ۴. غرقه به آب – خیس مطلق. **نک** : اوتال – آش تلوک .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) شتل /šətəl/ ؛ ت) ←** ؛

شتال بین/šetāl–bayen/ (مص.مر) : ۱. سنگین شدن و احساس خستگی کردن در اثرپرخوری، کم خوابی و یا خوردن آبِ زیاد . ۲. غرقه به آب شدن – خیس شدن.

ق) ←** ؛ع) شتل ببین /šətəl babeyan/ ؛

شتان/šetān/ (ا) : بازی گوش – شیطان .

اغر) ←** ؛ ب) شتن /šeton/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) شیتون /šitun/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) شیتن /šəytən/ ؛ع) شیتون /šayton/ ؛ قص) شیتون /šytun/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←(قص) ؛

شتان – کالی/šetān-kāli/ (ص.مر) : کنایه از: بسیار بازی گوش .

اغر) ←** ؛ ب) شتن کالی /šeton-kāli/ ؛ س) شتن کلی /šeton-keli/ ؛ ق) شیتون کلی /šitun kəli/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) شیتن کلی /šəytən kəli/ ؛ع) شیتون کلی /šayton koli/ ؛ اشر) شتان کوله /šetān kulə/ ؛

شتان-کلا/šetān-kolā/ (ا.مر) : کلاه بوقی، کاغذی یا مقوایی .

اغر) ←** ؛ س) شتن کلا /šeton-kelā/ ؛ ق) ←** ؛ ن) شیتن کلا /šəytən kəlā/ ؛ع) شیتون کلا /šayton kelā/ ؛ قص) شیتونک – کلا /šytunak-kelā/ ؛ اشر) شتان کلا /šetān kəlā/ ؛

شتانی/šetāni/ (ا.مص) : شیطنت .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. شتنی /šetoni/ ؛ س) شتنی /šətoni/ ؛ ق) شیتونی /šituni/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) شتونی /šetuni/ ؛ ن) شیتنی /šəytəni/ ؛ع) شیتونی /šaytoni/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شیتنی /šayteni/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) شیتونی /šaytoni/ ؛

شتانی – بویئن/šetāni-baviyən/ (مص.مر) : ۱. محتلم شدن در خواب– انزال در خواب در اثر خواب دیدن .

اغر)←** ؛ س)شتنی بیّن /šetoni-bayyən/ ؛ ق) شیونی بین /šituni bayən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ)شتونی‌بیّن /šetuni bayyan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائمشهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

ن) شیتنی بویئـــن /šəytəni bavəyan/ ؛ع) شـیتونی ببیـن /šaytoni babəyan/ ؛ اشر) شتانی هابیین /šətāni hābiyən/ ؛

شت ببین/šet babeyan/ (مص.مر) : فاسـد شـدن – فاسـد شدن تخم مرغ .

آ) شت بیّن /šət bayyan/ ؛ع) ←* ؛

شتر/šətər/ (ا) : شتر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) شتر /šotor/ ؛ قص) ۱.←* ، ۲. اشـــتر /əštər/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛ پ) اســـتر /ustar/ ؛ او) اشترا /aštrā/ ؛

شتر –بساتن/šətər-bəsātan/ (مص.مر) : ۱. کنایـه از: کسـی را فریب دادن . ۲. کنایه از: تعلّل بیش از حد در انجـام کاری .

س) شتربساتن /šətər-bestātən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

شتر–حال/šetəre-hāl/ (ا.مر) : ۱. از ریز مقامات موسیقی – شتر+حال . ۲. تکّه ای سازی مربوط بـه نـی چوپانی (للـه وا). ترکیب واژه تبری است .

با) ←* ؛ اشر) شتر ناز /šetər nāz/ ؛

شتر–خرینی/šetəre-xarini/ (ا.مـر) : از انـواع بـازی هـای بومی که از جنبه های نمایشی– کمدی برخوردار است . **نک** : شترروش.

ب) ←* ؛

شتر دماغ/šətər-dəmāq/ (ص.مر) : شخص دماغ بزرگ .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شترروش/šetər-ruš/ :

شتر فروش از انواع بازیها، و نمایش‌های بومی است. در ایـن بازی دو نفر از پشـت بـه هـم مـی چسبند. سـپس هـر دو درجهت مخالف خم می شوند و خود را به شکل شتر در مـی آورند. آنوقت بازیگردان جاجیمی بر روی آن ها انداخته و بـر پشتشان سوار می شود. دو تنی که به شکل شتر در آمده‌انـد، قدری دو شاب خرما و دوغ را در میان دست یا دهانشان نگه داشته و پنهان می سـازند . بازی گردان بـه محـض اینکـه سوار بر آن‌ها وارد مجلس شد می‌گوید شتر می‌فروشم، شـتر می فروشم. یک بازی‌گر ناشناس که در میـان مـردم اسـت، مـی‌گوید: خریدارم و می گوید شتر به چند؟ فـروشنده: ده تومان. خریدار: شترت گران اســت. فروشـنده: شـترم جـوان است، می‌توانی دندان‌هایش را ببینی. خریدار به طـرف شـتر می‌رود تا دندانش را ببیند ولی پس از نزدیک شدن بـه شـتر می گوید من چشم‌هایم خوب نمی بیند. آن گاه از دو نفـر از حاضرین دعوت می‌کند تـا بـه جـای او دندان‌هـای شـتر را بررسی کنند. این دو نفر به محض اینکه به شتر نزدیک مـی شوند، شتر اول با دو شاب خرمالو صورتش را سیاه می کند و شتر دوم با ماست صورت نفر دوم را سفید می کند و موجـب خندیدن تماشاگران می شود.

شترغ/šətəraq/ (ا.صو) : صدایی که از برخورد کف دسـت به صورت یا پس گردن کسی بلند شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شـترق /šeteraq/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) شـرق /šarq/ ؛ قـص) شخ /šax/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) شتلق /šatalaq/ ؛ آک) ←*؛

شتر–گردن/šətər-gərdən/ (ص.مر) : کنایه از: گردن دراز.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شـــتر گردن /šətər-gerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شتر گردن /šetər-gərdan/ ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛

شـتر–نـاز/šetər-nāz/ (ا.مـر) : از ریـز مقامـات موســیقی منطقه‌ی استرآباد. ۲. شتر+ناز– تکّه ای سازی مربــوط به موسیقی علی آباد کتول که با دوتار نوازند. این قطعه از موسیقی ترکمنی نیز متأثّر است .

اشر) ←* ؛

شتر–وان/šətər-vān/ (ص.فا) : شتربان .

اغـر) ←* ؛ ب) شـــتر–ون /šətər-von/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) شتربون /šətər bun/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) شتروون /šətərvun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) شتر بان /šətər-bān/ ؛

شتر– وچه/sətər-vačə/ (ا.مر) : بچّه ی شتر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) شتروچـه /sotor vačə/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) شترکره /šətər korə/ ؛

شتری/šətəri/ (ص.نس) : رنگ شتر– قهوه ای بسیار کـــم رنگ .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

شتل/šətal/ (ص/ا.مص) : ۱. باران شدید . ۲. خیس شدن .

۳. گل ولای حاصل از باران شدید .

ب) شتل /satəl/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) شلاب /šəlāb/ ؛ قص) ←(ع) ؛ آک) ←* ؛

شتل/šatol/ (ص) : ۱. دیوانه . ۲. آدم سبک سر و جلف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شفت /seft/ ؛ع) ←(ق) ؛ قص) شفت /šəft/ ؛

شتل/šatəl/ (ا.مص) : شلوغ کردن در بازی – جرزنی .

ب) ←* ؛ع) شالاّتنی /šallātoni/ ؛ ت) شالّاتنی /šallāteni/ ؛ اشر) شتلّوک /šətalluk/ ؛

شتل/šətəl/ (ص) : فاقد طعم های مشهور ترش و شیرین و شور و گس – بی مزه .

ع) ←* ؛

شتل- بازی – هکاردن/šatəl -bāzi-həkārdən/ (مص.مر) : جرزنی کردن .

ب) ←* ؛

شتلپ/šətəlap/ (ا.صو) : صدایی که از برخورد کف دست با آب شنیده شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شتلپ /šetelap/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) شتلخ /šətəlax/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اشر) شلب شلب /šalab šalab/ ؛ | ک) ←* ؛

شتلغ/šetəlaq/ (ا.صو) : ۱. صدای مهیب از برخورد دو جسم. ۲. صدای پس گردنی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شتلخ /šətəlax/ ؛ ن) ←* ؛ع) شترخ /šətərax/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شتل – هکاردن/šatəl-həkārdən/ (مص.مر) : جر زدن .

نک : شتل.

ب) ←* ؛

شت – مرغانه/šet-mərqānə/ (ا.مر) : تخم مرغ فاسد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شت مرغنه /šətə mərqənə/ ؛ ن) ←* ؛ع) شت مرغنه /šete morqonə/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شته مرغانه /šatə mərqāne/ ؛ اشر) شوت مرغانه / šut mərqānə/ ؛

شت مرغنه/šete morqonə/ (ا.مر) : تخم مرغ فاسد .

ع) ←* ؛

شتن/šeton/ (ا) : شیطان .

اغر) ۱.←* ، ۲. شتان /šetān/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شیتون /šiton/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شیتن /šəytən/ ؛ع) شیتون /šayton/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) شتان /šətān/ ؛

شتنی/šetoni/ (ا.مص) : شیطانی – شیطنت .

اغر) ۱.←* ، ۲. شتانی /šetāni/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شیتونی /šituni/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شیتنی /səytəni/ ؛ع) شیتونی /šaytoni/ ؛ قص) شتونی /šətuni/ ؛ اشر) شتانی /šətāni/ ؛

شتول/šetul/ (ص) : دیوانه – مجنون .

ب) ←* ؛

شتومت/šatumat/ (ا.مص/ا) : ۱. آب و تاب دادن در بیان موضوعی . ۲. اغراق در سخن . **نک** : بره بره .

ب) شدّ ومد /šadd-o-mad/ ؛ س) شت مت /šato-mat/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←(س) ؛

شته/šetə/ (ا) : ۱. تکّه چوبی که برای رم دادن حیوان پرتاب کنند . ۲. شکستن و افتادن ناگهانی شاخه‌ی درختان .

ق) ←* ؛

شته مچین/šatəmačin/ (ا.مر) : تخم مرغ گندیده که پس از جوجه کشی توسط مرغ در جای آن باقی ماند .

ت) ←* ؛

شتّه-مرواری/šattə-mervari/ (ا.مر) : ۱. نوعی گردنبند . ۲. کنایه از: نور افشانی چلچراغ .

اغر) ۱.←* ، ۲. شدّه / šaddə/ ؛ ب) شدّه مرواری /šaddəməruvāri/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←(اغر) ؛

شجا/šəjā/ (ص) : شجاع – نترس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) شوجا /šujā/ ؛

شچخ پا/šečəx-pā/ (ص.مر) : خورده برنج ریزتر از حدّ معمول .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

شخ/šox/ (ص) : شوخ .

اغر) ←* ؛ س) شــق /šoq/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شـوخ /šux/ ؛ قـص) ←(ع) ؛ اشـر) ←(س) ؛ آک) ←(ع) ؛

شـخ/šax/ (ص/ا.صـو) : ۱. راسـت، محکـم . ۲. کنایـه از: فریفتن کسی . ۳. صدای خرد شدن برگ در زیر پا .

اغر) ←* ؛ س) شـق /šaq/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. شـخ /šex/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←* ؛ ت) شـق /šeq/ ؛ اشر) ←* ؛

شخ/sāx/ : کنایه از: غرور و خود پسندی .

اغر) ←* ؛

شخ بديين/šex-badiyən/ (مص.مر) : به دعا نویس متوسل شدن .

اغر) ←* ؛

شخ - تبرسی/šəx-tabərsi/ (ا.مک) : از توابع دهستان بـالا تجن قائم شهر .

شـختول/šaxtul/ (ص) : آدم شـلخته و کـم عقــل– آدم سبک عقل.

ق) ۱. چپل /čapəl/ ، ۲. شپل /šapəl/ ؛

شخ - شخ/šəx-šəx/ (ا.صو) : خش خش – صدایی که بـر اثر پا گذاشتن بر برگ های خشک شنیده شود .

اغر) ۱.←* ، ۲. خـش خـش / xəš-xəš/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شق شق /šəqšəq/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) خش خش /xeš xeš/ ؛ قص) ←* ؛

شخ – شخ – را–بردن/šax-šax-rā-bordən/ (مص.مر) : ۱. راه رفتن . ۲. کنایه از: سربلند بودن .

اغر) ←* ؛ ب) شـغ شـغ را بـردن /šaq-šaq-rā-bordən/ ؛ س) شـق شـق را بـوردن /šaq-šaq-rā-burdən/ ؛ ق) شـق شق را بردن /šaq šaq rāburdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شق شق رابوردن /šaq šaq rā burdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) شـق شق رابشین /šaq šaq bašeyan/ ؛ قص) شق شق را بـوردن /šaq šaq rāburdan/ ؛ ت) شـق شـق را شـئن /-šaq-šaq-rā šeən/ ؛ آک) ←(ت) ؛

شخ - کاردن/šex-kārdən/ (مص.مر) : ۱. فریب دادن . ۲. راضی نمودن .

اغر) ←* ؛ آ) شخ هاکردن /šex hākərdan/ ؛

شخ -کلا/šex-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان ساری .

شخ - کلّه/šax-kallə/ (ص.مر) : آدم سرکش و کلّه شـق .

نک : بدسر .

اغر) ۱.←* ، ۲. کلّه شق /kallə šāq/ ؛ ب) شغ کلّـه /-šaq kallə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) شـق کلـه /šaqqə kalle/ ؛ بـا) ←(ب) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ ع) کلّه شـق /kallə šaq/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛

شـخ –محلـه/šex-mahlə/ (ا.مـک) : ۱. از توابـع شـیرگاه سوادکوه . ۲. از توابع دهستان یخکـش بهشـهر . ۳. از توابع رودپی ساری.

شـد/šad/ (ا) : ۱. چسـبندگی . ۲. مـادّه‌ای لــزج و کتــیرا مانندی که از برخی درختان ترشّح شده و کمی شیرین است.

اغــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

شد/šed/ (ص) : فاسد– تخم مرغ فاسد .

اغر) ۱.←* ، ۲. شت /šet/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. شت /šət/ ، ۲. شد /šəd/ ؛ ن) ←* ؛ ع) شـت /šet/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) شت /šat/ ؛ اشر) شوت /šut/ ؛

شدار–شدار/šodār-šodār/ (ا.مر) : هیاهو – جار و جنجال.

اغر) ←* ؛

شد–بويين/šed-baviyən/ (مص.مر) : فاسد شدن – فاسـد شدن تخم مرغ .

اغر) ۱.←* ، ۲. شت بویین /šet-baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شت بین /šət bayən/ ؛ با) شد بیّن /šəd bayyən/ ؛ آ) شـد بیّـن /šəd bayyan/ ؛ ن) شـد بوییـن /šəd bavəyan/ ؛ ع) شت ببین /šet babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شـت – ابئـن /šata baan/ ؛ اشر) شوت هابیین /šut hābiyən/ ؛

شدرم/šədrəm/ (ص.مر) : باران نرم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شه آرم /šeārəm/ ؛ ع) شه پـاچ /šə pāč/ ؛ اشر) شدرم /šedərəm/ ؛

شدرهی/šederehi/ (ص.مر) : هوای همیشه بارانی .

اغر) شدرمی /šədrəmi/ ؛ ق) شارمی /šeārəmi/ ؛ع) شندر /šender/ ؛

شدّ-کا/sedde kā/ (ا.مر) : انجیر پخته .

ق) شل کا /šel kā/ ؛ با) شل کا /šəl-kā/ ؛ آ) شتکا /šətkā/ ؛ع) ←* ؛

شدم/šodam/ (ا) : نوعی بیماری گوسفند که موجب ابریزش بینی و تورّم شکم دام می‌شود.

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شد-مرغنه/šed-mərqənə/ (ا.مر) : تخم مرغ فاسد . **نک** : شت.

اغر) ۱. شت مرغانه /šet-mərqānə/ ، ۲. شد – مرغانه /šed/ mərqānə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) شت مرغنه /šətə/ mərqenə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) شت مرغونه /šetə morqonə/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) شت مرغانه /šatə -/ mərqānə/ ؛ اشر) شوت مرغانه /šut mərqānə/ ؛

شدّ-و-بد-هدائن/šadd-o-bad-hədāən/ (مص.مر) : درباره ی چیزی یا ماجرایی توصیف مبالغه آمیزکردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ع) شدّ ومدّ هادان /šaddo/ madd hādān/ ؛

شدّ- و- مدهدائن/šadd-o-mad-hədāən/ (مص.مر) : **نک** : شدّ و بدّ هدائن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شت و مت هادائن /šat-o-mat-hādāan/ ؛ع) شدّومدّهادان /šaddo madd/ hādān/ ؛

شدّه/šaddə/ (ا) : ۱. نخ کلافی که از وسط بریده شود– رشته‌ی کلاف . ۲. رشته‌ی مروارید . ۳. رشته های مخروطی شکل که در بهار بر درخت گردو روید . **نک** : آغوز-رسی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شدّه -شدّه/šaddə-šaddə/ (ا.مر) : ۱. کلوخ هایی که پس از شخم زمین به وجود آید . ۲. دسته دسته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شد-هکاردن/šed-həkārdən/ (مص.مر) : فاسد کردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. شت هکاردن /šet-həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شت هاکردن /šət hākərdən/ ؛ با) شدهکردن /šəd-/ hākərdən/ ؛ آ) شدهاکردن /šəd hakərdan/ ؛ ن) شت هاکردن /šət hākərdan/ ؛ع) شت هاکردن /šet hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شت هکردن /šat hakərdən/ ؛ اشر) شوت هاکردن /šut hākordan/ ؛

شَر/šar/ (ا/ص) : ۱. شهر . ۲. شر – فاسد – بدکردار . ۳. مکانی مشخص . ۴. شرح و تفصیل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) شر /sarr/ ؛

شر/šer/ (ا) : ۱. شعر . ۲. شیر – سلطان جنگل . ۳. شیر آب و غیره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شیر /šir/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛

شراب-هکاردن/šərāb-həkārdən/ (مص.مر) : سیراب کردن زمین .

اغر) سر-او-هکاردن /ser-o-həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) سروهاکردن /ser-u-hākerdən/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) سراوهاکردن /serə ou hākordan/ ؛ قص) سراوهاکردن /ser-/ o-hākerdan/ ؛

شرابه کلایه/šərābə kəlāyə/ (ا.مک) : روستایی قدیمی در منطقه ی تنکابن .

شرام کتی/šarām-koti/ (ا.مک) : تپّه ای قدیمی نزدیک کمانگرکلای آمل .

شرباشن/šarbāšan/ (ا.مک) : از دهستان سجارود بابل .

شرباف مله/šar-bāf-malə/ (ا.مک) : ازمحلّه های قدیمی بابل .

شربانو/šar bānu/ (ا.مر) : شهربانو – نام زن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) شاربانو /šar bāno/ ؛

شر-بت/šar- bət/ (ا) : ۱. شربت . ۲. نوعی علف هرز .

اغر) ←* ؛ ب) شرود /šarvəd/ ؛ ق) شور /šaver/ ؛ با)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) شـــروت /šarvat/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قــص)
← * * ؛ ت) ← * * ؛ اشر) شل واش /šal vāš/ ؛

شربت - خاری/šar-bet-xāri/ (ا.ا/.مص) : ۱. نوعـی پـارچ آبخوری . ۲. مراسم عقد کنان .
اغر) ← * * ؛ ق) شروت خــاری /šarvat xāri/ ؛ با) ← * * ؛ آ)
← * * ؛ ن) شروت خاری /šar vat xāri/ ؛ ع) شروت خــوری
/šarvat xori/ ؛ قص) شــربت خـوری /šarbat -xuri/ ؛ اشر)
← * * ؛ آک) ←(قص) ؛

شر بت - واش/šar-bate-vāš/ (ا.مر) : نوعی علف هرز .
با) ← * * ؛ آ) ۱.← * * ، ۲. شربت /šar bat/ ؛ اشر) شـــل واش
/šal vāš/ ؛

شرب-شرب/šarab-šarab/ (ا.صو) : آوایی کــه از برخـورد چیزی با آب یا زمین گل آلود پدید آید .
اغر)← * *؛ ب)← * *؛س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) شلپ سلپ/šalap-šalap/؛ن)← * *؛ ع)شرت شرت/šerta šert/ ؛ قص)
←(آ) ؛ اشر) شلپّه شلپّه /šalappa šalappa/ ؛ آک) ← * * ؛

شرپ/šarp/ (ا.صو) : صدای ریختن آب بر زمین .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ بـا) ← * * ؛ آ)
سـلپ /šalap/ ؛ ن) ۱.← * * ، ۲.←(آ) ؛ ع) شـــرت /šert/ ؛
قص) ←(آ) ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) شورّ /šurr/ ؛

شرپّاس /šerappās/ (ا.صو) : صدای افتادن جسمی در آب یا جایی .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ اشر) شرپّاس /šerappās/؛

شرپلنگ کـا/šer-palang-kā/ (ا.مـر) : از انـواع بازی‌هـای گروهی ویژه‌ی نوجوانان و جوانان .

شرپّه-شرپّه/šerappa-šerappa/ (ا.صو) : صدایی که هنگام راه رفتن در آب پدید آید .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ بـا) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن)
← * * ؛ ع) شـلپ شـلپ /šelap šelap/ ؛ قص) ← * * ؛ اشـر)
شلپّه شلپّه /šalappa šalappa/ ؛

شرت - بدائن/šart-badāan/ (مص.مر) : ریختن مایعات .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ بـا) ← * * ؛ آ)
شرت-بدائن /šart-badāan/ ؛ ن) ← * * ؛ قص) شـرت بپـاتن
/šart-bepātan/ ؛

شرت بزان/sert bezan/ : صدای ریخـتن ... ظرف و ازبلندی .
ع) ← * * ؛

شرتک /sertak/ : چکّه کردن ...
قص) ← * * ؛

شرت کرک /sart-karak/ (ا.مر) : ... پرنده . **نک** : شرط هاکنک .
ن) ← * * ؛ ع) شرت هــاکنک /sart hakonak/ ؛ ت) ...
کنی /sartkoney/ ؛

شر - تلک/sar-talok/ (ص.مر) : اهل دعوا - آشوب طلب - کسی که به دنبال شر می گردد .
اغر) شــر-تلـک /šar-talak/ ؛ ب) ←(...) ؛ ق) ← * * ؛ با)
← * * ؛ آ) ←(اغ) ؛ ن) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) سر /sarr/ ؛

شرت و پرت/šertupert/ (ص.مر) : کار بدون نظم و نظام .
ق) ۱.← * * ، ۲. شـرت و سرت کـار /sertu parta kār/ ؛ ن)
شرت و پـــرت /sertu parta kār/ ؛ ع) ← * * ؛ آک) سـرت
وپرت /sarto-part/ ؛

شرته/šorta/ (ص/ا) : ۱. خیس -خیس عرق . ۲. کسی کـه سرو وضعش درست نباشد - سنخته . ۳. خوشـه ... و آشغال های ته خرمن . **نک** : ... .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) سـسر ... ؛ بـا) ← * * ؛ ...
شرّه /šorra/ ؛ اشر) ← * * ؛

شرت-هـاکنک/sart-hakonak/ (ا.مـر) : ... پرنده .
ن) شرت-کرک /sart-karak/ ؛ ع) ← * * ؛ ت) سرت کنـی
/sart koney/ ؛ آک) سرت کونی /sart koney/ ؛

شرته - بویین/sorta-baviyan/ (مص.مر) : خیس شدن بـه واسطه‌ی عرق بدن .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) ...
شره بیّن /sora-bayyan/ ؛

شرت - هدائن/sort - hodāan/ (مـص.مـر) : ... ناگهانی ظرف اب را خالی کردن .
اغر)۱.← * *،۲. سرت هدائن /sort hodaan/ ؛ ... ← * * ...
← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ ... سرت‌هدائن ...

آوانوشت : (ا = a) (فتحه کوتاه = a) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) ... j ... č ... h ... x ... d
(د = ...) (ر = r) (ز،ذ،ض،ظ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) ... v ... y ... aw ...

←(آ) ؛ ع) شرت برختن /šərt hārəxtan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

شرته – شرته/šərtə - šərtə/ (ا.صو) : ۱. کنایه از: زیادی باران . ۲. پی درپی .

اغر) ۱.←* ، ۲. شرّه شرّه / šorrə - šorrə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شره شره /šarrə - šarrə/ ؛ با) ←* ؛ آ) شر – شر /šər- šər/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ ع) شرت شرت /šert - šertə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) شر شر /šor šor/ ؛ اشر) ←(آ) ؛

شرج/šerej/ (ا) : از طوایف ساکن در منطقه‌ی نور .

شرج – خیل/šerej - xil/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد شهرستان تنکابن .

شرجه/šerjə/ (ا) : شیرجه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. شیرجه /širjə/ ؛ ق) شیرجه /širje/ ؛ با) ←* ؛ آ) شرجه /šərjə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) شیرجه /širjə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اُگ) ←(ع)؛

شرخان/šer- xān/ (ص.فا) : شعر خوان – شاعر . نک : شرخون .

اغر) ←* ؛ س) شرخن /šer- xon/ ؛ ق) شر خون /šerxun/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛ اُگ) ←(س) ؛

شرخرین/šar - xarin/ (ص.فا) : شرور .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) شرخر /šar - xar/ ؛

شرخ – شروخ/šərax- šərut/ (ا.صو) : صدای شاخه ها و برگ درختان به هنگام عبور افراد یا احشام .

ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

شر – خون/šer - xun/ (ص.فا) :

شعر + خون – نقّال. شعر خوان. حافظان و قاریان اشعار محلّی که گاهی از صدای خوش نیز برخوردار بوده اند. شرخون‌ها، علاوه بر خواندن شعر، داستان ها و افسانه های بومی را نیز نقل کرده، بر خلاف نوازندگان از احترام و اعتبار ویژه ای برخوردار بوده اند. در فرهنگ دهخدا به معنی خواننده ی شعر آمده است.

شردر – کلاک/šarder- kəlāk/ (ا.مک) : روستایی نزدیکی الاشت سواد کوه .

شردر – ما/šar -der-mā/ (ا.مر) : از ماه‌های تقویم تبری .

س) شروره ما /šar - varə- mā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱. شروری ما /šarvari - mā/ ، ۲. شروین ما /šərvin - mā/ ؛ ن) شروینه ما /šarvinə- mā/ ؛ ع) شرور ما /šarurə mā/ ؛ ت) شرر ماه /šarar māh/ ؛

شردن/šerdon/ (ا) : پارچ آب – ظرف مسی که آب در آن ریزند .

ب) ۱.←* ، ۲. شیر دون /šir - dun/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(ب) ؛ قص) ←(آ) ؛

شردن/šardən/ (مص) : خرمن کردن .

ع) بشردن – شردن /bašerdan - šardan/ ؛ ت) ←* ؛

شر – دوستن/šər- davəstən/ (مص.مر) : سرودن شعر.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شر دوسّن /šər- davəssan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

شردی کلا/šardikəlā/ (ا.مک) : منطقه ای در الاشت، واقع در سوادکوه .

شرساجه/šar - sājə/ (ا.مر) : جارویی چوبی که از به هم بستن شاخه های درختان به ویژه شاخه‌های شمشاد تهیه شود .

ق) تلی شاجه /tali - šājə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) شهر ساجه /šahrə - sājə/ ؛

شر شر/šar – šar/ (ا.ا.مک) : ۱. جار و جنجال – سر و صدا کردن . ۲. طعام دادن در ایّام سوگواری محرّم . ۳. نام روستایی در کجور . نک : آشیر .

س) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) شـَرّ /šarr/ ؛ ت) ←* ؛

شر شر/šər- šər/ (ا.صو) : صدای ریختن آب . نک : چلپاس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شر شر /šer šer/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) شر شر /šor - šor/ ؛ اشر) ←* ؛ اُگ) ←(ت) ؛

شر – شرانی/šər- šərāni/ (ا.مر) : ۱. آبشار کوچک و مصنوعی . ۲. محلّ ریزش آب از ارتفاع .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی .

اغر) ←*؛ س) شرشری /šer- šəri/ ؛ ق) ۱. شر شری /səršeri/ ، ۲. چرچری /čərčəri/ ؛ با) ←*؛ ن) ←(ق) ؛ قص) شرشرک / šər šərak/ ؛

شر شر او/šer- šer- o/ (ا.مر) : آب جاری و اندک . **نک** : چرچر – چره .

اغر) ←*؛ بما) شر شر – او /šər- šər-o/ ؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ قص) ←*؛

شرشرک/šer šerak/ (ا) : تخته سنگ لبه داری که در گذرگاه آب های تند و تیز قرار دهند تا آب به صورت دل خواه از دهانه‌ی آن فرو ریزد .

قص) ←*؛

شر – شری/šər- šəri/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. کنایه از: هوای بارانی . ۲. آبشار کوچک .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ع) شندر /šender/ ؛ قص) ←*؛

شرغ/šarq/ (ا.صو) : ۱. صدای برخورد دو جسم با یکدیگر. ۲. صدایی که از نواختن سیلی بر خیزد . **نک** : اشکسته .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) شرغ /šaraq/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←*؛ آ) شرغ /šəraq/ ؛ ن) ←*؛ع) ←*؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ اک) شتراق /šatarāq/ ؛

شرغاس/šaraqās/ (ا.صو) : صدای شکستن چوب .

اغر) شترغ /šətəraq/ ؛ ق) شرغ /šeraq/ ؛ع) شترغ /šetaraq/ ؛ اشر) ←*؛

شرغّاس/šeraqqās/ (ا.صو) : ۱. صدای شکستن چینی آلات . ۲. صدای تند باران .

اغر) ←*؛ اشر) شرغاس /šar qās/ ؛

شرغ شیریغ/šeraq - širiq/ (ا.صو) : صدای شکستن چیزی خشک مثل چوب خشک یا چینی آلات .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) شرغ شریغ /šeraq - šeriq/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←*؛ ن) ←(س) ؛ قص) شرغ شرغ /šeraq - šeraq/ ؛ اشر) شرغاس /šar qās/ ؛

شرغه – شرغه/šeraqə – šeraqə/ (ا.صو) : صدای باران تند ریزش مداوم باران .

اغر) شرغّه شرغّه /šeraqqə-šeraqqə/ ؛ ق) شرشر /šeršər/ ؛ با) ←*؛ ن) ←*؛ع) ←(ق) ؛ قص) شر شر /šəršər/ ؛ اشر) ←(قص) ؛

شرف/šarf/ (ا) : ۱. شال گردن . ۲. روسری و یا شال تور مانندی که زنان روی سر انداخته و یا مردان به دور گردن پیچند .

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ آ) ←*؛ع) ←*؛

شرف – دار – کلا/šarəf -dār-kəlā/ (ا.مک) : از توابع اسفیورد شوراب ساری .

شرفی/šarfi/ (ا) : مشبّک بافی ساقه جوراب .

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛

شرک/šarak/ : رگ اصلی پشت پاشنه‌ی پا .

ع) ←*؛

شرکتی/šar - keti/ (ا.مک) : نام محلّی در اراضی جور بند نابیج نور .

شرک هاکردن/šarak - hākordan/ (مص.مر) : بریدن رگ اصلی پاشنه‌ی پا و از حرکت انداختن طرف مقابل.

ع) ←*؛

شرم/šarm/ (ا) : ۱. نرینگی . ۲. حیا . **نک** : ببول .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ اک) ←*؛ پ) شرم /šarm/ ؛ او) شرم /šarema/ ؛

شرم کلا/šarm- kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان هزار پی جنوبی شهرستان آمل .

شرمه – کلا/šermə - kəlā/ (ا.مک) : از توابع جلال ازرک جنوبی شهرستان بابل .

شرن/šarən/ (ص.نس) : آدم شرور و جنجالی .

س) شر /šar/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) شرّ /šarr/ ؛ قص) ←(ع) ؛

شرنه/šernə/ (ا) : ۱. واحد اندازه گیری به اندازه ی یک پا بیل . ۲. خاک گل آلود که برای بستن شکاف های سنگ لحد از آن استفاده شود . ۳. علفی که با بیل پشت و رو شده و در زیر کلوخ های بزرگ قرار گیرد. **نک** : بلم .

ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شرنه/šernə/ (ا) : شیهه ی اسب .

اغر) ۱.←* ، ۲. شــنه /šenə/ ؛ ب) شــرنه /šərnə/ ؛ ق) شیره /širə/ ؛ با) ←* ؛ آ) شینه /šinə/ ؛ ن) شــره /šərə/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) شنه /šenə/ ؛

شر واشن/šar vāšən/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در حوزه‌ی شهرستان بابل .

شروت/šarvət/ (ا) : علفی مورد علاقه و استفاده‌ی گاو .

ق) شور /šaver/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) شل واش /šəl vāš/ ؛

شرود/šarvəd/ (ا) : شربت .

اغر) ۱.←* ، ۲. شروت /šarvət/ ؛ ب) ←* ؛ س) شروت /šarvət/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ن) شروت /šar vat/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) شربت /šarbət/ ؛ گ) ←(ت) ؛

شرورِ ما/šar vare mā/ (ا.مر) : از ماه های تبری مطابق با دی ماه .

س) ←* ؛ ق) شر درما /šarderəmā/ ؛ با) ←* ؛ ن) شروینه ما /šarvinə mā/ ؛ ع) شرور ما /šarurə mā/ ؛ ت) شرر ماه /šarar māh/ ؛

شرو شور/šur-šar-o/ (ا.مر) : ۱. ریز مقام - از تکّه های سازی مربوط به سرنا که در جشن ها نواخته شود. درآنندراج به معنی نام مرغی آمده است . ۲. غوغا - سر وصدا . ۳. جنگ طلب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

شرّوفر/šerrufər/ (ص.مر) : یاوه .

س) شرّو ور /šerru - vər/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) شروور /šero - vər/ ؛

شروین - ما/mā-šarvin/ (ا.مر) : از ماه های تقویم تبری، برابر با شهریور ماه فرس قدیم .

ق) شر در ما / šarder mā/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

شره/šerə/ (ا) : شیهه‌ی اسب . **نک** : شرنه.

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

شره/šerə/ (ا) : **نک** : شله .

ق) ←* ؛

شره - بیتن/šerə - baytan/ (مص.مر) : بالیدن . **نک** : بالسّن .

آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

شره وار/šerə-vār/ (ا.مک) : از مراتع نشتای منطقه‌ی عباس آباد .

شری/šari/ (ص . نس) : شهری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شهری /šahri/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛ گ) ←(ق) ؛

شریار/šaryār/ (ا) : از شعرای تبری سرا ورازی سرای قرن نهم مازندران که ابیاتی از او به یادگار مانده است .

شریته/šaritə/ (ا) : طناب کوتاه و باریک . **نک** : بند .

ب) شــریک /šarik/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛

شس/šas/ (ا) : بشکن .

ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

شستا/šostā/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

شست کلا/šast - kəlā/ (ا.مک) :

نام مکان و رودخانه ای که از ارتفاع ۱۹۰۰ متری کوه های قل بلاع و جهان نما سرچشمه گرفته و بعد از عبور از روستاهای سید میران و کفشگیری، رودخانه‌ی نوچمن و شموشک بدان پیوسته و از روستای یساقی عبور نموده و پس از طی سی و هشت کیلومتر به رود قره سو می ریزد.

شستکی/šastəki/ (ا) : میوه‌ی زودرس .

اغر) ←* ؛

شست و شورها کردن/šesto - šur-hākerdən/ (مص.مر) : شستن - خوب شستن .

س) ←* ؛ ق) شستّو شورها کردن /šessu - šur hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) شست و شور ها کردن /šest o šur hākərdan/ ؛

شستک/šassək/ (ا/ا.مص) : نوعی برنج زودرس خزری که نامرغوب است.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن)

→ * * ؛ ع) شسّک /šassak/ ؛ ت) → * * ؛

شسّک/šassək/ (ا) : بشکن زدن با کمک دو انگشت شصت و میانه.

اغر) بشکن /bəškən/ ؛ ب) →(اغر) ؛ س) شستک /šastek/ ؛ ق) شسّک /šassək/ ؛ با) → * * ؛ آ) →(اغر) ؛ ن) شس بزوئن /šas - bazuan/ ؛ ع) شس /šas/ ؛ قص) →(اغر) ؛ ت) → * * ؛

شسّک به/šassake - beh/ (ا.مر) : نوعی به خوش طعم و زودرس .

ع) → * * ؛

شسّک دنه/šassakə- donə/ (ا.مر) : برنج زود رسی که در مدت دو ماه به دست آید .

ن) → * * ؛

شس هادائن/šas- hādāan/ (مص.مر) : تحریک کردن – انگولک کردن .

ن) → * * ؛

شسّی/šessi/ (ا) : ۱. گونه ای بذر شالی . ۲. آدم سبک سر و شوخ با اخلاق و روش مطربان .

ب) → * * ؛ با) → * * ؛ ع) شسّی /šassi/ ؛

شش/šeš/ (ا) : ۱. روخانه ای که در اثر گرما خشک شود . ۲. جگر سفید – شُش . ۳. از بیماری‌های دامی .

اغر) → * * ؛ ب) → * * ؛ س) → * * ؛ ق) رش /reš/ ؛ با) → * * ؛ قص) شش /šoš/ ؛ ت) → * * ؛ آک) →(قص) ؛

ششاد/šešād/ (ا) : شمشاد .

اغر) شمشاد /šəmšād/ ؛ ب) شیشار /šišār/ ؛ س) →(ب) ؛ ق) شهر /šahr/ ؛ با) → * * ؛ ع) →(ق) ؛ اشر) →(اغر) ؛

ششار – او/šəšār- o/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبار شهرستان تنکابن.

ششار – سر/šešār - sar/ (ا.مک) : از توابع منطقه‌ی رامسر .

ششاک/šəšāk/ (ا) : خوشه‌ی پروین–صورت فلکی ثریا که شش ستاره دارد . نک : شیشک – ششک .

ع) → * * ؛

شش – انگوشتی/šeš - anguští/ (ص.مر) : کنایه از: افراد بد جنس .

ب) → * * ؛ س) شیش انگوشت /šiš - angust/ ؛ ق) شش انگوس /šeš angus/ ؛ با) → * * ؛ آ) ۱. شیش انگوس /šiš-angus/ ، ۲. شیش انگیس /šiš - angis/ ؛ ع) → * * ؛ قص) → * * ؛ ت) شش انگوشت /šeš angušt/ ؛ اشر) → * * ؛

شش – بویین/šeš - baviyən/ (مص.مر) : ۱. تباه شدن خوشه ی شالی پس از شکستن ساقه . ۲. زرد شدن ساقه‌ی شالی .

ب) → * * ؛ ن) شاش دکتن /šāš - dakətan/ ؛ ع) گل خشک /gal - xošk/ ؛

شش – پر/par – šeš/ (ا.مر) : چوب دسته بلند و محکمی که بر لب آن شش زایده ی کوچک باشد – چماقی که بر سر آن فلز شش گوشه‌ی آهنی نصب شده باشد . نک : چماق .

اغر) → * * ؛ س) → * * ؛ ق) → * * ؛ با) → * * ؛ ن) → * * ؛ ع) → * * ؛ اشر) شیش پر /šiš par/ ؛ آک) →(اشر) ؛

ششپلک/šešpelek/ (ا) : سوت زدن با دهان . نک : شپلک.

اغر) ۱. شپل /šəpel/ ، ۲. شپلک /šəpələk/ ؛ ب) →(اغر) ؛ س) ۱. شیشم /šišəm/ ، ۲. شپل /šepəl/ ؛ ق) شپّلک /šeppələk/ ؛ با) → * * ؛ آ) شیشم /šišəm/ ؛ ن) →(آ) ؛ ع) →(آ) ؛ قص) هوشتک /huštak/ ؛ اشر) شپّل /šeppəl/ ؛

شش – جوله/šəš- julə/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی شهرستان سوادکوه .

شش دکتن/šəš dakətən/ (مص.مر) : ۱. بالا افتادن . ۲. آفت زدن .

ق) → * * ؛ آ) شاش بزوئن /šāš bazuan/ ؛ ن) شاش دکتن /šāš dakətan/ ؛

شش دو/šəš- edo/ (ا.مر) : قرار دادی بین مالک زمین و کشاورز – برابر با دو ششم . نک : سه یک .

اغر) → * * ؛ ق) → * * ؛ با) → * * ؛ ن) → * * ؛ قص) → * * ؛

شش روآر/šeš ruār/ (ا.مک) : از روستاهای بلوک آنند واقع در ولوپی سوادکوه .

ششغه/šešqə/ (ا) : گیج گاه .

ب) → * * ؛ با) شغیغه /šaqiqə/ ؛ قص) شقّه /šaqqə/ ؛ ت) →(قص) ؛

ششک/šišek/ (ا) : صورت فلکی شش تایی - خوشه‌ی پروین .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. شیشک /šišak/ ؛ ع) شیشاک /šišāk/ ؛ قص) شیشک /šišak/ ؛ ت) ششک /šəšak/ ؛ اشر) ←(قص) ؛ آک) ←(قص) ؛

ششک/šešək/ : **نک** : ششم .

با) ←* ؛

ششک/šešək/ (ص) : گوسفند مادّه ی شش ماهه .

اغر) ←* ؛ ب) شیشک /šišək/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شیشک /šišak/ ؛ اشر) ←(ن) ؛

ششم/šešem/ (ا) : ۱. در برهان قاطع نام سازی است. ۲. در مازندران سوت زدن را گویند - سوت زدن بادهان.

اغر) ۱. شپل /šepel/ ، ۲. ششم /šešəm/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. شیشم /šišem/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شیشم /šisəm/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←* ؛ اشر) شپّلک - شپّل /šəppəlak-səppəl/ ؛

ششمامی/šešmāmi/ (ص.نس) : هندی .

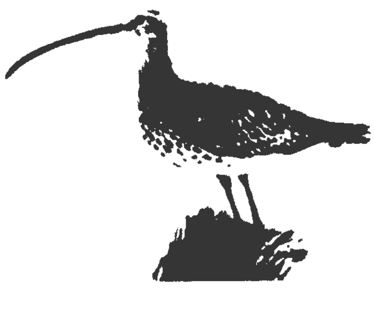
ب) ←* ؛ س) ←* ؛

شش میل/šeš - mil/ (ا) : گیلانشاه بزرگ - نام پرنده ای مهاجر و ساحل زی . **نک** : اسبه میلا .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

ششه/šešə/ (ا) : شیشه .

اغر) ۱.←* ، ۲. شیشه /šišə/ ؛ ب) ←* ؛ س) شیشه /šišə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←(س)؛

شش میل

ششه/šəšə/ (ا) : شیر گاو و گوسفند تازه زاییده . **نک** : آغوز.

اغر) رشه /rəšə/ ؛ با) ←* ؛ ن) شی /šəy/ ؛ ع) رشه /rešə/ ؛

شغال/šəqāl/ (ا) : شغال .

اغر) شال /šāl/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←* ؛ ت) شاآل /šaāl/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شغالوس/šaqālus/ (ا) : نوعی زخم .

اغر) ←* ؛ ق) شاغلوس /šāqelus/ ؛ با) شاغلوس /šaqlus/ ؛ آ) ۱. شاخلوس /šāxlus/ ، ۲. شاغلوس /šāqəlus/ ؛ ن) ←(با) ؛

شغاله/šəqālə/ (ص) : گردوی بزرگ در گردو بازی .

ب) ←* ؛ ق) شغله /šaqəle/ ؛ با) ←(ب) ؛

شغر - شغر/šaqər- šoqor/ (ا.مر) : سر و صدا .

اغر) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. شغل دغل /šaqel - daqel/ ؛ اشر) شرغاس شرغاس /šarqās šarqās/ ؛

شغزی/šaqzi/ (ا) : آب نباتی که پیش از شکل گرفتن و هنگام جوشیدن آن را در آب خنک ریزند تا شبیه شکلات گردد .

ب) ←* ؛ اشر) شغّزو /šaqqezu/ ؛

شغل - دغل/šaqəl - daqəl/ (ا.مر) : آشوب- هرکه هرکه - خر تو خر .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

شغله/šaqələ/ (ا) : گردویی که از آن به عنوان تیله استفاده کنند . **نک** : ارقم .

ب) شاغله /šāqəle/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) شاکل /šākəl/ ؛ ع) شاآغوز /šā aqoz/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) شغّه /šaqqə/ ؛

شغّه/šaqqə/ (ا) : گردویی بزرگ و سنگین که از آن به عنوان تیله در بازی استفاده کنند. . **نک** : آغوزنکّه .

اغر) ←* ؛ ب) شغله /šaqələ/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شف/šaf/ (ا) : ۱. تقدّم - برتری . ۲. سهم - حق . ۳. شال

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گردن .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) شـرف /šarf/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(ق) ؛ اشـر) ←(ق) ؛ آک) ←(ق) ؛

شفت/šəft/ (ص) : آدم سبک عقل - دیوانه - خل . نک : خل - آخه .

اغـر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. شـفت /šeft/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) شـــفت /šeft/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

شفت/šeft/ (ص) : ماستی که خوب نگرفته و آبکـی شـده باشد .

ق) ←** ؛

شفت/šefət/ (ا.مک) : ۱. نام مکانی در ولویی در منطقـه‌ی سوادکوه . ۲. نام محلّی بین راه الاشت به زیر اب .

شفت/šaft/ (ا) : ۱. شاخه های نازک و ترکـه ای درخـت . ۲. آغل . ۳. کپک .

اغـر) چـف /čaf/ ؛ ب) ←** ؛ س) چفـــت /čaft/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛

شفتالو/šəftālu/ (ا) : هلو . نک : آشتالو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شافتالو /šāftālu/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←(بـا) ؛ ن) ←** ؛ ع) شـــفتالو /šaftālu/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←(قص) ؛

شفت - بزئن/šaft - bazoən/ (مص.مر) : کپک زدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

شفت - تلک/šəft - talək/ (ص.مر) : دیوانه - سبک سر .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) شفتلا /šəftəlā/ ؛ ن) شفت تلک /šəft talak/ ؛ ع) ۱. شفتّلا /šeftəllā/ ، ۲. شفت کس /šeftə kos/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) شفت /šeft/ ؛

شفت چم/šəftčam/ (ص.مر) : نک : شفت الی .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

شفت- شفتی- بکشیین/šəft-šəfti-bakəšiyən/ (مص.مـر) : ۱. دیوانه وار کار کردن . ۲. سخن بیهوده گفتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) شفت شفتی ها کردن /-šəft šəfti-hākerdən/ ؛ با) ←** ؛ آ) شفتی شفتی ها کردن /-šəft šəfti-hākərdən/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) شـفت شـفت هـا کـردن /šəfti hākordan šəft/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شـــفته شـــفته کارکردن /šəfte šəfte kār kerdən/ ؛

شفت شفتی هـا کردن/šəft-šəfti-hākerdən/ (مـص.مـر) : خل بازی در آوردن .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) شفت شفتی ها کـردن /šeft-šefti-hākordan/ ؛

شفت علی/šəftali/ (ص.مر) : کنایه از: کسیکه عقل سـالم نداشته باشد - سبک مغز .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛

شفتک/šaftək/ (ص.نس) : ۱. جوان قد بلند . ۲. جوان کـم عقل .

اغر) شـفتک /šəftək/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) شفته /šəftə/ ؛ ن) شفتک /šəftak/ ؛ قص) ←** ؛

شفتل/šəftol/ (ص.نس) : دیوانه - کم خرد .

اغر) شفتک /šəftək/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) شفت /šəft/ ؛ ع) شفتل /šaftal/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ اشر) ←(آ) ؛

شفت - موس/šef-te-mus/ (ص.مر) : سبک عقل . نـک : خل موس .

اغر) ۱.←** ، ۲. شفت کاس /šəfte - kās/ ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) شفت کس /šeftə kos/ ؛

شفت و شور/šəft-o-šur/ (ص.مر) : ساده- کم عقل . نـک : خلورمه .

اغر) ۱.←** ، ۲. شفت شور /šəfte - šur/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) شفته /šeftə/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛

شفته/šəftə/ (ص) : جوانه‌ی درخت.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) شفت /šeft/ ؛

شفته - باد/šəftə - bād/ (ا.مر) : از انواع بادهـای محلّـی - باد بسیار تند و خطرناک که از چند سو وزد .

ب) ←** ؛ س) شـفته وا /šeftə - vā/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←** ؛ قص) ←** ؛

آوانوشت : (a = َ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = ئو) (ow = او)

شفته - بشنّیین/šəftə-bašənniyan/ (مص.مر) : پی ریزی کردن ساختمان یا دیوار . **نک** : چفته دشنیین .

اغر) چفته دشنیین /čəftə- dəšəniyən/ ؛ ب) شفته دشنیین /šəftə- dəšəniyən/ ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شفته دکـردن /šeftə-dakerdan/ ؛ع) .شفته بیتن /šeftə-baytan/ ؛ *قص)* ←(ن) ؛ ت) شفته دکـردن /šəftə-dakərdən/ ؛ *اشر)* شفته درختن /šəftə - dəraxtan/ ؛

شفته - کاس/šəftə - kās/ (ص.مر) : شیرین عقل - خل مزاج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←(س) ؛ *بـا)* ←* ؛ آ) شفته کس /šəftə - kəs/ ؛ ن) ←* ؛ع) شفت کس /šeftə- kos/ ؛ ت) شفته کس /šəftə- kos/ ؛ آک) ←(ت) ؛

شفنده/šəfandə/ (ا) : سیلی .

اغر) ←* ؛

شفید پلا/šefid – pelā/ (ا.مر) : پلویی که به همراه سبزی شوید طبخ شود .

ب) شوید پلا /šəvid - pəlā/ ؛ع) ←* ؛

شقّ/šaqq/ (ص) : سفت-راست و محکم .

آ) شق /šaq/ ؛ع) ←* ؛

شقاق/šəqāq/ (ا.مص) : ۱. ترک برداشتن پوست - ترک برداشتن پاشنه‌ی پا . ۲. سفت شدن مقعد .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

شق - بویین/šaq -baviyan/ (مص.مر) : ۱. راست و محکم شدن . ۲. صاف شدن .

ب) ←* ؛ ق) شق بین /šaq bayən/ ؛ *با)* شق بیّن /šaq-bayyən/ ؛ آ) شق بیّن /šaq bayyan/ ؛ ن) ←* ؛ع) شق ببین /šaq - babeyan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) شق بئن /šaq baan/ ؛ آک) شقّ /šaqq/ ؛

شقّز/šaqqəz/ (ا) : کالیفون که از صمغ گیاهی گیرند و جهت شفافیت آرشه‌ی کمانچه به آن کشند.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ *با)* سقّز /saqqez/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←(با) ؛

شُقز/šoqoz/ (ا) : درخت گل ابریشم . **نک** : شوخس - وولی .

ع) ←* ؛

شقز پوس/šoqoz pus/ (ا.مر) : پوست درخت گل ابریشم که در گذشته جهت تغذیه‌ی گاو در فصل زمستان استفاده می شده است .

ع) ←* ؛

شقز دار/šoqoz - dār/ (ا.مر) : درخت گل ابریشم .

ع) ←* ؛

شق کوک/šaq - kuk/ (ا.مر) : کوک بالا در سازهای زهی زخمه ای .

ب) ←* ؛ *با)* ←* ؛

شق - و - رق/šaq -o-raq/ (ص.مر) : خشک و سفت - انعطاف ناپذیر .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* شقّ و رق /šaqq- o- raq/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ع) ←(با) ؛ آک) ←* ؛

شقّه/šaqqə/ (ا) : ۱. نیمی از لاشه‌ی حیوان دو نیم شده . ۲. پیشانی . ۳. گردوی بزرگ در گردو بازی . **نک** : پیش کنی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) ←* ؛

شق - ها کرد/šaq- hākord/ (ص.مف) : ۱. راست - سیخکی . ۲. سفت شدن و برخاستن آلت مردانگی .

ب) شخ هکارده /šaq - həkārdə/ ؛ س) شق ها کرد /šaq - hākerd/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شق هکرد /šaq hakərd/ ؛ ن) ←(س) ؛ع) شق ها کردن /šaq hākordan/ ؛ ت) شق هکرده /sāq- hakərdə/ ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) شقّا گودن /gudan - šaqqā/ ؛

شقّه زو/šaqqə-zu/ (ا.مر) : حلوایی که از کنجد درست شود.

اشر) ←* ؛

شقّه گل/šaqqə - gəl/ (ا.مر) : ۱. خاکی متمایل به رنگ نارنجی . ۲. خاک سنگین کوزه گری .

ع) ←* ؛

شک/šek/ (ا) : ۱. نوعی ماهی . ۲. گوشت راسته‌ی گاو یا

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گوسفند . ۳. کوهان .

با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛

شکا/šokā/ (ا) : کوچکترین آهوی ایران – شـوکا . **نـک** : الیک .

اغر) ←**؛ ب) ۱.←**، ۲. شـکّا /šokkā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) اشکار /əškār/ ؛ با) ←**؛ آ) شـوکا /šukā/ ؛ ن) شـی کـا /šikā/ ؛ ع) ←**؛ ت) شـوکا /šowkā/ ؛ اشـر) شـکّا /šokkā/ ؛

شکار/šəkār/ (ا) : شکار .

اغر) ۱.←**، ۲. اشکار /əškār/ ؛ ب) ←**؛ س) ←(اغـر) ؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←**؛ قص) ۱.←**، ۲. اشـکار /eškār/ ؛ ت) ←**؛ اشـر) ←**؛ آک) ←**؛

شـکارکش/šekār - kaš/ (ص.فـا) : کسـی کـه همـراه شکارچی برای حمل اثاثیـه و کشـیدن توبـره و حمـل شکار همراه شود .

ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛

شکارم/šəkārəm/ (ا) : نوعی سار که پرهای سیاه و سـفید دارد . **نک** : شوکروم.

ب) ۱. شا کـرم /šākərəm/ ، ۲. شـکروم /šəkərum/ ؛ س) شکرم /šokrom/ ؛ ق) شـکروم /šekrum/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) شکروم /šəkrum/ ؛ ن) شکرم /šəkərəm/ ؛

شکاری خو/šəkāri-xu/ (ص.مر) : میان خواب و بیـداری . **نک** : برخو .

س) ←**؛

شک بزوئن/bazuən – šak/ : عصـاره گیـری به وسـیله ی برش پوست گیاه و با کمک کـارد یـا هـر چیز تـیز و برنده.

س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ ع) چـک بـزان /- ček bezān/؛

شکتا/šektā/ (ا.مک) : از توابع کلیجـان رسـتاق شهرسـتان ساری .

شکر/šakər/ (ص) : ۱. نام گاو مایل بـه سـرخ . ۲. بـه آدم شوخ و بی مزه و سبک سر گویند .

اغر) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛

شکر/šakar/ (ا) : شکر .

اغر) شـکر /šakər/ ؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←(اغـر) ؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قص) شکر /šəkar/ ؛

شکر/šokər/ (ا) : شکر – سپاس . **نک** : آلیش .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ۱.←**، ۲. شـکر /šəkr/ ؛ ن) شـکر /šekər/ ؛ ع) شـکر /šokor/ ؛ آک) ←**؛

شکربه/šakare-beh/ (ا.مر) : نوعی به شیرین و خوش طعم به مرغوب .

ع) ←**؛

شکرتپّه/šakər-tappə/ (ا.مک) : تپّـه ای قدیمـی درشـمال گلوگاه بهشهر .

شکر تلی/šakər- tali/ (ا.مـر) : خـارِ شـتر– یکـی از انواع گیاهانی که از آن عرق گیاهی تولید شود .

آ) ←**؛

شکر – کوه/kuh – šakar/ (ا.مک) : از توابع کلاردشـت در حوزه‌ی عباس آباد.

شکر لاهور/šakər lāhur/ (ا.مر) : از انواع نیشکر بومی شده که اصل آن از لاهور است.

ب) ←**؛ ق) ←**؛

شکر لله/šakər-lalə/ (ا.مر) : ۱. نوعی گل بـا سـاقه هـای بلند که ساقه ی آن شیرین و خوردنی است – نیشکر . ۲. گل گاو زبان .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) شیر للـه /lalə šir/ ؛ ن) شکر للـه /šakar lalə/ ؛

شکرم/šəkərəm/ (ا) : سار–توکای خال خالی . **نک** : اسـبه سرت .

ب) شـاکرم /šākərəm/ ؛ س) شـوکروم /šukrum/ ؛ ق) شکروم /šekrum/ ؛ با) شـکروم /šəkrum/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←**؛

شکروم/šəkrum/ (ا) : سارخاکی – سارخاکستری – ساری که پرهای سفید و سیاه دارد .

ب) شاکرم /šākərəm/ ؛ ق) ←**؛ با) شکروم /šekərum/

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

؛ آ) ←* ؛ ن) شکرم /šəkərem/ ؛

شکری/šakri/ (ا) : سبوی برنج .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شکری انار/šakəri-ənār/ (ا.مر) : اناری که دانه‌هایش نقره‌ای و مزه‌اش شیرین و یا می‌خوش است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شیر انار /šir enār/ ؛ با) ←* ؛ آ) شیرانار /šir ənār/ ؛ ن) شیرن انار /širən anār/ ؛ اشر) شکری انار /šəkari- anār/ ؛

شکری کلا/šokri- kalā/ (آ.مک) : از توابع حومه ی نوشهر .

شکری هندونه/šakari - handəvonə/ (ا.مر) : هندوانه ای شیرین و زرد رنگ .

ب) شکری /šakəri/ ؛ ع) ←* ؛

شک شک/šək- šək/ (ا.مر) : نوعی بازی گروهی محلّی .

شک شکی/šak- šaki/ (ص.نس) : شکّاک – مردّد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شک شکی بویین/šak-šaki-baviyən/ (مص.مر) : شکّاک شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شک شکی بین /šak šaki bayən/ ؛ با) ←* ؛ آ) شک شکی بیّن /šak- šaki bayyan/ ؛ ن) شک شکی بویین /šak - šaki-baveyan/ ؛ اشر) شک شکی هابیّن /šak-šaki-hābiyan/ ؛

شِکل/šekl/ (ا) : قیافه – هیبت .

اغر) ۱.←* ، ۲. شکل /šəkəl/ ؛ س) ←* ؛ ق) شکل /šakl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) شکل /šəkl/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) شیکل /šikl/ ؛

شکل دار/sekel-dār/ : **نک** : تامشا .

ت) ←* ؛

شکل دار/šekəldār/ (ص.فا) : کسی که با همراه داشتن پرده ای از صحنه های عاشورا مداحی کند . ۲. پرده خوان و نقّال.

ت) ←* ؛

شکمبک/šekəmbək/ (ص.نس) : شکمو – شکم باره . نک : بتیمن .

اغر) اشکمبی /əškəmbi/ ؛ ب) اشکمی /əškəmi/ ؛ س) اشکم بل /əškembel/ ؛ ق) شکمبه /šəkəmbə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) اشکمی /əškami/ ؛ اشر) اشکم بیل /əškəm bil/ ؛

شکل دار

شکم بوردن/šəkəm- burdan/ (مص.مر) : اسهال – شکم روی .

اغر) اشکم شویی /əškəm- šuyi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) اشکم شونه /eškəm- šunə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. شکم روی /šəkām-ravi/ ، ۲. شکم شویی /šəkam-šui/ ؛ ت) شکم شین /šəkam- šeən/ ؛ اشر) شکم شون /šəkam- šun/ ؛ آک) شکم روش /šakam-ravaš/ ؛

شکمبه/šəkəmbə/ (ا) : شکمبه – عضو اصلی دستگاه گوارشی حیوان .

اغر) اشکمبه /əškəmbə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شکّمه /šəkəmmə/ ؛ ن) ←* ؛ قص) شکمبه /šəkambə/ ؛ ت) اشکامه /əškāmə/ ؛ اشر) ←* ؛

شکم – پرس/šekam-parəs/ (ص.فا) : شکم پرست .

اغر) اشکم پرست /əškem-parəst/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) اشکم پرس /šəkam- paras/ ؛ قص) شکم پرس /šəkam- pəras/ ؛ ت) ←(قص) ؛

شکم پوس/šekam- poos/ (ص.مر) : کارگری که تنها در

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

مقابل سیر شدن شکمش نزد کسی کار کند .

اغر) اشکم قرار /əškəm- qərār/ ؛ ق) ←* ؛ با) شکم مزی /šekəm- məzi/ ؛ ن) ←* ؛ ت) شـکم وری /šəkam- vari/ ؛ اشر) شکم قرار /šəkəm- qərār/ ؛

شکمپیس/šekampis/ (ص.مر/ا) : ۱. شکمو و شـکم بـاره – آدم پر خور . ۲. گربه ماهی . **نک** : بتیمن .

اغـر) اشـکمبی /əškəmbi/ ؛ ب) اشـکمی /əškəmi/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قـص) اشکمی /əškami/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

شکم داشتن/šəkam- dāštan/ (مص.مـر) : بـاردار بـودن – آبستن بودن .

ن) ←* ؛

شکم دل/šəkəm- dal/ (ص.مر) : شکمو . **نک** : دله نک .

اغر) دل اشکم /dal - əškəm/ ؛ آ) ←* ؛ قص) دله اشـکم /dalə- əškam/ ؛

شکم ون/šəkəm- van/ (ا.مر) : شکم بند .

اغـر) اشـکم پیـچ /əškəm-pič/ ؛ ب) اشـکم ونـد /əskəm vand/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) اشـکم ونـــد /əškam - vand/ ؛

شکمه/šekəmə/ (ا) : شکمبه .

اغـر) اشـــکمبه /əškəmbə/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) شـــکمه /šəkəmmə/ ؛ ن) شـــــکمه /šəkamə/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) شکمبه /šəkambə/ ؛

شکم هیتن/šekəm-həytən/ (مص.مر) : ۱. زمان دانه بستن گندمِ و برنج . ۲. آبستن شدن . **نک** : اوسّه تیم .

آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

شکن/šəkən/ (ا) : نوعی برنج .

آ) ←* ؛

شـکِه/šekkə/ (ا) : سرشاخه های خشک درخـتان کـه در تنور ریزند .

ق) اشـکه /əškə/ ؛ ن) ←* ؛ قص) شـــپر /šəpər/ ؛ ت) اشکر /əškər/ ؛

شکّه/šekkə/ (ا) : ۱. شـقّه – نیمـه‌ی لاشـه‌ی حیـوان . ۲. رشته .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

شک هدائن/šak - hədāən/ (مص.مـر) : بـا جسـم تـیزی خراش ایجاد کردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

شکه و شه/šəko - šə/ (ص.مر) : باران نـرم . نـک : زلـف شه.

ن) ←* ؛

شکّی/šakki/ (ا) : تیره‌ای از طایفه‌ی علیشاهی سـاکن در شهرستان کتول .

شگ/šag/ (ا) : تیغ مخصوصی که با آن گل خشخاش را برای گرفتن تریاک تیغ زنند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شگین/šegin/ (ا) : ۱. شگـون . ۲. اولین کسی که پـس از تحویل سال نو با سبزه و گل و ...به عنوان فرد خوش قدم و خویش یمن در ابتـدای سـال جدیـد وارد خانـه شود.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) خـش قـدم /- xəš qadəm/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شـگوم /šəgum/ ؛ قـص) ←* ؛ اشر) شگوم /šəgum/ ؛

شگین داشتن/šəgin-dāštən/ (مص.مر) : کنایه از: عـادت داشتن برای انجام کاری .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) خـش قـدم بـی اِن /xəš qadəm bien/ ؛ با) ←* ؛ قص) شگین داشتن /- šəgin dāštan/ ؛

شل/šel/ (ا) : ۱. نهال . ۲. دندان نیش خوک و سگ .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱. شلا /šəla/ ، ۲. بل /bəl/ ؛ با) شلا /šəla/ ؛ آ) ←* ؛ آک) بیل /bil/ ؛

شل/šel/ (ص) : ۱. فلج – شل. ۲. سست – شُل – لـق . ۳. خیس . **نک** : امال .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شل /šel/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

شل/šəl/ (ص) : تر .

ب) شیر /šir/ ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛

شلا/šolā/ (ا) : شولای نمدی و بلند گالش‌ها .

ع) ←* ؛

شلا/šolā/ (ا) : رختخواب .

اغر) ١.←* ، ٢. لا /lā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لا /lā/ ؛ ن) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛

شلاب/šəlāb/ (ا) : رگبار تند - باران تند و بی امان ناحیه‌ی خزری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شلاّب /šəllāb/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شلاب بزه گوزور/bezə gozur -šelāb/ (ا.مر/ص.مر) : ١. پهن تازه‌ی گاوی که در اثر رگبار تند باران از هم پاشیده شده باشد . ٢. کنایه از: آدم بی ریخت و وارفته.

ب) ←* ؛ع) ←* ؛

شلاّد/šallād/ (ص) : شلوغ کار - شارلاتان .

ب) ←* ؛ ق) شیّاد /šayyād/ ؛ع) شالاتون /šallāton/ ؛ ت) شالّا تان /šallātān/ ؛ آک) شلاّت /šallāt/ ؛

شلاک/šelāk/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی کارمزد واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

شلبار/šəlbār/ (ا) : شلوار .

اغر) شلوار /šəlvār/ ؛ ب) ←* ؛ س) شلوال /šəlvār/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ١.←* ، ٢.←(اغر) ؛ ن) شلوار /šalvār/ ؛ع) ١.←* ، ٢. شلوار /šelvār/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←(ن) ؛

شلبار لنگه/ləngə–bār–šel/ (ا.مر) : لنگه‌ی شلوار .

اغر) شلوار لنگه /šəlvār - ləngə/ ؛ ب) ←* ؛ س) شلوال لینگه /šəlvāl - lingə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) شلوار لینگه /šal- vār - lingə/ ؛ع) شلوار لنگه /šelvar lengə/ ؛ قص) شلوار لینگه /šelvār - lingə/ ؛ ت) شلوار لنگه /šəl vār ləngə/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

شلب شلوپ/šelap - šolup/ (ا.صو) : صدای حرکت و یا افتادن انسان یا حیوان در آب . **نک** : چلوب جلیب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شلپه شلپه /šelapə- šelapə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ع) ١.←* ، ٢. شلب شلیپ /šalap šelip/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ١.←* ، ٢.←(س) ؛

شلپّاس/šəlappās/ (ا.صو) : صدای ریختن آب - صدای ناگهانی افتادن در آب . **نک** : چلپاس .

اغر) ١.←* ، ٢. شلپ /šəlap/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شلپ /šələp/ ؛ با) شلپ /šəlap/ ؛ آ) شلپّه /šalappə/ ؛ ن) ←(با) ؛ع) شتلپ /šətəlap/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شلپت/šəlpat/ (ا) : ترکه - شاخه ی نازک و بلند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شلک /šelək/ ؛

شل پت/šəl- pat/ (ص.مر) : ١. خوراک رقیق و شل . ٢. تخم مرغ نیم پز . **نک** : آب زیپو .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) شل /šəl/ ؛ اشر) شله /šələ/ ؛

شل پتی/šəl- pati/ (ص.نس) : آبکی و رقیق .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) شله /šələ/ ؛

شل پر/šəl - par/ (ص.مر) : ١. از حال رفته . ٢. خستگی در اثر کار . ٣. به پرنده‌هایی که توان پرواز نداشته و یا پرهای خیس و فرو افتاده دارند، گفته می شود . ۴. برگِ نهال .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) لس پر /lasə- par/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) شله پر /šələ - par/ ؛ آک) شله پر /šalə- par/ ؛

شلپرن/šel - pəren/ (ا) : حافظ ماشه ی تفنگ .

ق) ←* ؛

شلپ شلپ/šelap – šelap/ (ا.صو) : ١. صدای ضربه ی دست به آب . ٢ . صدای آب در هنگام عبور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شلپه شلپه /šəlapə - šəlapə/ ؛ ن) ←* ؛ع) ١.←* ، ٢. شلپ شلپ /šelep šelep/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شل پلا/šəl pelā/ (ا.مر) : کته ی بسیار نرم .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) شله پلا /šelə pəlā/ ؛ع) ←* ؛

شلپوک/šelpəluk/ (ص.نس) : فرد ناتوان و سست بنیه که به سختی راه رود .

اغر) شلپوک /šəlpuk/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شل پلی /-šel

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/pali ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←* ؛

شلپه/šəlpə/ (ا) : ۱. پرنـده‌ی تـازه بـه پـرواز در آمـده . ۲. جوجه‌ی قرقاول .

اغر) ←* ؛ ق) شـلپه /šələpə/ ؛ با) ←* ؛ اشر) شله پر /šələ par/ ؛

شلپین/šel pin/ (ا.مک) : گردنه‌ای واقع در راستوپـی واقـع در شهرستان سوادکوه .

شلتاسی/šəltāsi/ (ا.مص) : قطـع سرشـاخه‌های درختـان و نهال‌ها جهت تغذیه‌ی دام.

ق) ←* ؛

شلتاغ/šeltāq/ (ا.مر) : ۱. داد و فریاد . ۲. دست و پـا زدن – فعالیت برای نجات .

اغر) ←* ؛ آک) شلتاغ /saltāq/ ؛

شل تاغی/šəl-tāqi/ (ا.مص/ا.مـر) : ۱. بـی تـابی کـردن – عجله کردن . ۲. نزاع . ۳. همهمه .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛

شلتوک/šaltuk/ (ا) : شالی .

اغر) شالی /šāli/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ آک) ←* ؛

شلته/šəltə/ (ا) : ۱. شاخه ای از درخت . ۲. یـک خوشـه از شالی یا گندم . ۳. شانس .

ق) ←* ؛

شل چو/šəleču/ (ا.مر) : از ابزار مربوط به گاوآهن . نـک : ابل چو .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

شل خایه/šel-xāyə/ (ص.مر) : بی‌اراده و نااستوار – سسـت اراده –دمدمی مزاج.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شـل /šəl/ ؛ با) ←* ؛ آ) شـل خایـه /šələ-xāyə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) شـل خایـه /šalə-xāyə/ ؛

شلدره/šeldarə/ (ا.مک) : از توابع فریم ساری .

شلر/šelar/ (ا) : شلوار .

اغر) شلوار /šəlvār/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) شـلوال /šalvāl/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←(اغـر) ؛ ن) شـلوار /salvār/ ؛ ع) شـلوار /šelvār/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛

شلر/šeler/ (ا.مـک) : روسـتایی در هـزار جریـب واقـع در منطقه‌ی بهشهر .

شل زمیـن/šəle-zamin/ (ا.مـر) : زمیـن نمنـاک – زمیـن سست .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شل زمیـن /šələ zamin/ ؛ ن) شـل زمـی /šəl zami/ ؛ قـص) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛

شلستون/šelәssun/ (ا.مک) : مکانی بین راه لفور به الاشـت سوادکوه.

شلش/šələš/ (ا) : بخشی از زمین کـه پسـت تـر از دیـگر بخش هاست .

ب) ←* ؛

شل شکار/šele šekār/ (ا.مر/ا.مص) : شکار زخمی – زخمی کردن شکار .

ع) ←* ؛

شل شلوال/šəle-šelvāl/ (ص.مر) : ۱. آدم با نظم . ۲. طنّاز. ۳. لباسی برای زنان در قدیم .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شله شـلوار /šələ šəlvār/ ؛ ن) شله شلوار /šelə šalvār/ ؛

شل شلی/šel šeli/ (ق.حا) : لنگیدن– لنگ لنگان .

ع) ←* ؛

شل شنه/šele šonə/ (ا.مص) : شانه زدن بر موی خیس .

ع) ←* ؛

شل شور/šele šur/ (ص.مر) : خیس آب .

ع) ←* ؛

شل شه/šəle šə/ (ص.مر) : بـاران نـرم و کم دوام . نـک : زلف شه .

اغر) شیه /šeyə/ ؛ ب) شـیه /šiyə/ ؛ س) شـه /šə/ ؛ ق) شک شـه /šəke še/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ۱. زلف شه /zelfə šə/ ، ۲. شک شی /šakə ši/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) شک شی /šakə ši/ ؛ اشر) شدرم /šədərəm/ ؛

شلشی/šələši/ (ا.مص) : آب بستن زمین و آماده کردن آن برای کشت .

ب) ←* ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ)(š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

شلغ/šoloq/ (ص) : شلوغ .

اغر) ۱.←* ، ۲. شلخ /šolox/ ؛ ب) شلخ /šolox/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) شلوغ /šəluq/ ؛ با) ←* ؛ آ) شلّوغ /šalluq/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛ آک) شولوغ /šuloq/ ؛

شلغم/šalqəm/ (ا) : شلغم . **نک** : شلم.

اغر) ←* ؛ ب) شلم /šaləm/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) شلم /šalam/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) شلغم /šalqam/ ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←(قص) ؛

شلغوز/šalquz/ (ص) : مکّار – بی سرو پا . **نک** : چلغوز .

ق) چلغوز /čalquz/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شلف/šelf/ (ص) : خمیده – درخت خمیده .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

شلفین/šelfin/ (ا.مک) : ارتفاعی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

شل قشه/šele qošə/ (ا.مر) : نوعی انگور بومی قرمز رنگ با خوشه های بسیار بلند .

ع) ←* ؛

شلک/šəlak/ (ص) : لنگ .

ب) شلک /šelək/ ؛ س) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛

شلّکا/šəlləkā/ (ا) : انجیر زودرس و نامرغوب .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شلکا /šəlkā/ ؛ ع) شلکا /šələkā/ ؛

شلکا دار/šeləkā dār/ (ا.مر) : درخت انجیر زودرس .

ع) ←* ؛

شلکا دار

شل کباب/šəl-kəbāb/ (ا.مر) : کباب نیم پز .

س) ←* ؛

شل کل ون/šol-kal-von/ (مص.مر) : چوپان کم سال که از دام های بیمار در آغل مراقبت می کند .

ق) شل بون /šələ bun/ ؛ آ) ←* ؛ ن) شل و کل وون /šelokəl vun/ ؛ اشر) شلُ ول /šel-o-vəl/ ؛

شل کینن/šele kinon/ (ص.مر) : آدم آشفته وضع و ژولیده – ظاهر نامرتب .

ع) ←* ؛

شلم/šaləm/ (ا) : ۱. شلغم . ۲. نوعی گیاه وحشی شبیه به شلغم.

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) شلم /šalam/ ؛ ع) ←(ن) ؛ اشر) شلغم /šalqəm/ ؛

شلمبر/šələmbər/ (ص/ا.مص) : ۱. آدم نامرتّب – شلخته . ۲. نفرت داشتن . **نک** : به جبشی .

س) ۱.←* ، ۲. شلمبر /šəlembər/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شلم شور /šalam šur/ ؛ قص) شل ول /šələ-vəl/ ؛ ت) شلمبر /šelember/ ؛

شلمبه/šelembə/ (ص.نس) : غذای شل – غذای آبدار و آبکی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) شل هابی /šəl hābi/ ؛

شلمبیک/šalembik/ (ا) : ۱. تربچه‌ی صحرایی که خوراکی است . ۲. سبزی خوردنی . ۳. نوعی پرنده .

ب) شلمبیک /šaləmbik/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛

شل - مج/šəl-mej/ (ص.فا) : نوزاد انسان یا حیوان که تازه شروع به راه رفتن کند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شل مج /šələ-məj/ ؛ ن) ←* ؛ قص) شل ول /šel-vəl/ ؛

شل محلّه/šəl-mehallə/ (ا.مک) : از توابع لنگای شهر عبّاس آباد .

شل مردرن/šele marde ren/ (ص.نس) : رند–بسیار زیرک و آب زیرکاه .

ع) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

شلم شوربا/šalam-šurbā/ (ص.مر) : معادل بی نظمی در امور – معادل شرب الیهود .

ع) ← * ؛

شلم شورتی/šaləm-šorti/ (ص.نس) : بی دقّتی – بی نظمی – سرسری .

اغر) ۱.← * ، ۲. شلم شوروا /šaləm-šurvā/ ؛ ق) شلم شوربا /šaləm-šurəbā/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) شلم شوروا /-šalam šurvā/ ؛ ع) ←(ق) ؛ آک) ← * ؛

شلم شوروا/šalam-šur-vā/ (ص.مر) : ۱. بی انضباط – بی سروسامان . ۲. کنایه از: هر چیز به هم ریخته .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) شلم شوربا /šalam šurbā/ ؛ آک) ← * ؛

شلم شیمبو/šalam-šimbo/ (ص.مر) : آشفته وضع و ژولیده .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ ن) ← * ؛ قص) ← * ؛ آک) ← * ؛

شلم قلم/šalam qalam/ (ا.مص) : بریدن و شکستن .

ع) ← * ؛

شل موس/šəl-mus/ (ص.مر) : کنایه از: تنبل .

اغر) شله موس /šələ-mus/ ؛ س) شله موس /šalə-mus/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ آک) ← * ؛

شلمون/šalmun/ (ا.مک/ا) : ۱. نام مرتعی در منطقه‌ی آمل. ۲. تیر برق .

ب) شلمون /šalmon/ ؛ س) ۱.← * ، ۲.←(ب) ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. شلبون /šalbun/ ؛ آک) ← * ؛

شلمی/šalemi/ (ا) : ۱. از گیاهان هرز در مزرعه‌ی گندم . ۲. نوعی گلزا .

اغر) ۱.← * ، ۲. شلمی /šalmi/ ؛ ب) شلمی /šaləmi/ ؛ ق) شلمبیک /šaləmbik/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ اشر) ← * ؛

شلمی/šalemi/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود شهرستان ساری .

شلمی آش/šaləmi-āš/ (ا.مر) : از آش های سنّتی که مادّه‌ی اصلی آن گیاه خودروی شلمی است .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ اشر) ← * ؛

شل میشت/šele-mišt/ : کسی که در اثر مشت‌های متوالی ناتوان و بی‌حال شود.

ع) ← * ؛

شلندی/šalandi/ (ص.نس) : باتلاقی .

اشر) ← * ؛

شلنگ/šələng/ (ا) : گام بلند .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) شلنگ /šəlang/ ؛

شلنگ بزوئن/šələng-bazuən/ (مص.مر) : لنگ زدن .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) شلنگ بزوئن /šəlang - bazuan/ ؛ قص) ←(ن) ؛

شلنگی جوش/šelangi- juš/ (ا.مر) : نوعی سینه زنی که عزاداران دست در کمر یکدیگر نموده و با آهنگ مرثیه دایره وار و با حرکات ریتمیک از یکدیگر نزدیک و دور می شوند .

اغر) جوش /juš/ ؛ ع) ← * ؛

شلو/šelo/ (ا/ص) : ۱. نهال های باریک و بلند . ۲. آدم سست و ناتوان .

ق) شلک /šəlek/ ؛ با) ← * ؛ آ) شله /šelə/ ؛ قص) ←(آ) ؛

اشر) شلو /šəlo/ ؛

شلوار آلاتو/šalvāre ālāto/ (ا.مر) : شلوار مردانه از جنس ابریشم .

اغر) ← * ؛

شلوار بکندییه/šelvār-bakəndiyə/ (ص.مف) : کنایه از: بی حیا– بی آزرم– بی آبرو – زن بی حیا . **نک** : بت شلوار .

اغر) ← * ؛ ب) بکندییه شلوار /bakəndiyə-šəlvār/ ؛ س) بکندسته شلوار /bakəndestə šəlvār/ ؛ ق) شلوار بوت /šəlvār-but/ ؛ با) ← * ؛ آ) شلوار بکّنس /šelvār-bakkənəs/ ؛ ن) شلوار بکنی /šəlvār-bakəni/ ؛ ع) شلوار بکنّس /šelvār-bakənnəs/ ؛ ت) شلوار بکنس /šəlvār-bakənəs/ ؛ اشر) شلوار یکنده /šəlvār-bakəndə/ ؛ آک) شلواربکنده /šalvār-bakandə/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

شلوار بکّنس/šelvār-bakkənəs/ (ص.مف) : کنایه از: زن بی حیا، زن بی آزرم . **نک** : بوسّه قنات .

اغر) شلوار بکندییه /šəlvār-bakəndiyə/ ؛ ب) بکندییه شلوار /bakəndiyə-šəlvār/ ؛ ق) شلوال بکنّسّن /šəlvāl bakənnəssən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ *اشر)* شلوار بکنده /šəlvār-bakəndə/ ؛

شلوار بند/šəlvār-band/ (ا.مر) : بند شلوار . **نک** : بدن بینم.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شلوال بند /šəlvāl-band/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) شلوار بن /šəlvār ban/ ؛ ن) شلوار بنّن /šalvār - bannen/ ؛ع) شلوار بنّن /šəlvār-bannən/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) شلوار بندن /šəlvār-bandən/ ؛ *اشر)* بند شلوار /bande-šəlvār/ ؛ اَک) ←* ؛

شلوار بنّن/šəlvār-bannən/ (ا.مر) : بند شلوار – بند تنبان .

اغر) شلوار بند /šəlvār band/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) شلوار بن /šəlvār/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←(ق) ؛ ت) شلوار–بندن /šəlvār-bandən/ ؛ *اشر)* ←* ؛

شلوار پسّون/pessun-šelvār/ (ا.مر) : لیفه‌ی شلوار که گاهی برخی چیزها را در آن گذارند . **نک** : پستان .

اغر) پستان /pəstān/ ؛ ب) شلوار پسن /šəlvār-peson/ ؛ س) شلواله پستون /šəlvālə-peston/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شلوار پسّون /šəlvār-pəssun/ ؛ ن) شلوار پسّن /šalvār -pəssən/ ؛ع) شلوار پیزون /šelvār pizon/ ؛

شلوار پولکی/šelvār-puləki/ (ا.مر) : در برابر شلوارهای بندی معمول و متداول این نوع شلوار که بیشتر به جای دکمه از سکّه های کوچک استفاده می شد به شلوارهای پولکی معروف بود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شلوال پولکی /šəlvāl-puləki/ ؛ ق) پولکی شلوال /puləki šalvāl/ ؛ با) ←* ؛ ن) شلوار پولکی /šalvār/ ؛ع) ←(ن) ؛ *قص)* ←(س) ؛ ت) ←* ؛

شلوار پیزون/šelvār pizon/ (ا.مر) : لیفه ی شلوار .

آ) شلوار پسّون /šəlvār pəssun/ ؛ع) ←* ؛

شلوار قزه/šelvār-qozə/ (ا.مر) : لیفه ی شلوار . **نک** : شلوار پتون .

ع) ←* ؛

شلوار لنگه/šelvār-ləngə/ (ا.مر) : لنگه‌ی شلوار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شلوال لینگه /šelvāl - lingə/ ؛ ق) شلوار لینگه /šəlvār linge/ ؛ با) ←* ؛ آ) شلوار لینگه /šəlvār lingə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←(آ) ؛ *قص)* ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ اَک) ←* ؛

شلوار همالیدن/šelvār-hemālidan/ (مص.مر) : پاچه ی شلوار را تا زدن .

آ) شلوار همالنیین /šəlvār həmālənniyan/ ؛ *قص)* ←* ؛

شلوال تپ تپ/šel vāl-taptap/ (ا.مص) : حرکتی که با ضربات متوالی ایجاد شده و موجب ترس دیگران گردد.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) پشلوال تپ تپ /pašəlvāl tab tab/ ؛ با) ←* ؛ آ) شلوار تپ تپ /šəlvār tap tap/ ؛ع) ←(آ) ؛

شلوت/salut/ (ا.مک) : نهری که از رود هراز آمل منعشب شود .

شل و شپر/šel-o-šəpər/ (ا.مر) : انبوهی و تراکم درختچه در جایی به طوری که عبور از آن مشکل باشد .

ق) ←* ؛

شل و شور/šəl-o-šur/ (ص.مر) : آدم وارفته . **نک** : اجم و نجم .

اغر) ۱.←* ، ۲. شل و شور /šelo-šur/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* شل و ول /šəl o-vəl/ ؛ ت) شلمبر /šələmbər/ ؛

شل و شور ببیین/šel-o-šur-babiyan/ (مص.مر) : ۱. خیس خوردن بدن و لباس . ۲. کم عقل . ۳. بی بند و بارشدن . **نک** : چلکه پیست بویین .

س) شل و شور بیّن /šel-o-šur-bayyən/ ؛ ق) شل شوری بین /šələsuri nbayən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) شل و شربویین /šəl-o--šər-bavəyan/ ؛ع) ←* ؛ ت) شل شور بین /šələšur baan/ ؛

شل و شوری/šelo-šori/ (ا.مص) : بارندگی – کنایه از:

←*) ارجاع به مدخل ، **←**) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

بارندگی ممتد .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ن) شل و شری /šəlo-šeri/ ؛

شلوک/šəluk/ (ا.مص) : درست راه نرفتن به علت بیماری.

س) ← * ؛ ق) شلک /šəlek/ ؛ با) ← * ؛ ن) شلک /šəlak/ ؛ قص) شلان /šəlān/ ؛

شل و ول/šəl-o-vel/ (ص.مر) : ۱. بی حال – وارفته . ۲. بی حرکت –کج .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) شل ول /šol-o-vel/ ؛ ق) شل ول /šələvel/ ؛ با) ← * ؛ آ) شل ول /šələ vəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ← * ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) ← * ؛ آک) ← * ؛

شلّه/šəllə/ (ا) : نوعی پارچه .

ن) ← * ؛

شله/šelə/ (ا) : ۱. پاتاوه . ۲. سرگین گوسفند .

س) شره /šerə/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

شله/šelə/ (ص) : کارگری که هزینه خوراک وی به عهده کارفرما باشد .

ع) ← * ؛

شل هاکردن/šel-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. خیس کردن . ۲. کسی را بی اندازه خسته کردن .

س) شل هاکردن /šel-hākerdən/ ؛ ق) شل هاکردن /šel/ hākərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) شل ها کردن /šel hākərdan/ ؛ ن) ← * ؛ ع) شل هاکردن /šel hākordan/ ؛ ت) شل هکردن /šəl hakərdən/ ؛ آک) شلاگودن /šalā-gudan/ ؛

شله تک/šələ-tək/ (ص.مر) : آدمی که در گفتار کند است و از ادای سخن رسا ناتوان است .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ت) شله تک /šələ tok/ ؛ اشر) ← * ؛

شله خایه/šələ-xāyə/ (ص.مر) : کنایه از: آدم بی عرضه .

نک : شل خایه .

آ) ← * ؛ ن) ← * ؛

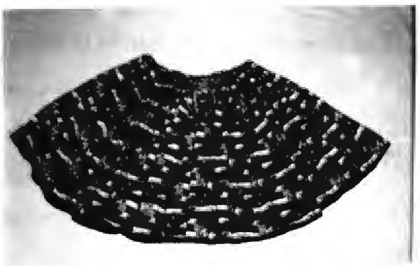
شل هدائن/šal-hədāen/ (مص.مر) : خم برداشتن .

اغر) شل هدائن /šel-hədāən/ ؛ ب) شله هدائن /šelə-hədāən/ ؛ س) شل هدائن /šel-hedāən/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) شل هدائن /šəl-hādāan/ ؛ ن) شل هادائن /šəl hādāan/ ؛ اشر) ← * ؛

شله شلوار/šələ-šəlvār/ (ا.مر) : شلیته و شلوار مخصوص.

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. شل شله شلوار /šəl šələ šəlvār/ ؛ ن) شلّه شلوار /šəllə-šalvar/ ؛ قص) شلیته /šalititə/ ؛

شله غلت/šelə-qalt/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی شهرستان آمل .

شله شلوار

شله قلمکار/šolə-qaləmkār/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. نوعی آش . ۲. کنایه از: اوضاع درهم – آشفته بازار .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ قص) ← * ؛

شله کا انجیل/šələ-kā-anjil/ (ا.مر) : نوعی انجیر زودرس با کیفیت پایین .

ب) ← * ؛ ق) شکاانجیل /šəkā anjil/ ؛ با) ← * ؛ آ) شلکا انجیل /šəlkā anjil/ ؛ ع) شلکا /šələkā/ ؛ ت) شلک انجیل /šələk anjil/ ؛

شله موس/šelə-mus/ (ص.مر) : ۱. انجیر غیر خوراکی. ۲. افلیج – کنایه از: آدم بی دست و پا .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ آک) ← * ؛

شله واش/šələ-vāš/ (ا.مر) : نوعی گیاه خوراکی و نوعی خورش به همین نام .

اشر) ← * ؛

شله وا هدائن/šələ-vā-hədāən/ (مص.مر) : جازدن – جا تهی کردن – پس نشستن .

ب) ←*؛ س) شه ره واهدائن /šə-rə-vā-hedāən/ ؛ ق) ←*؛ با) ←*؛

شله ول/šələ-vel/ (ص.مر) : شل و ول . نک : خل و پل .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ قص) ←*؛ اشر) ←*؛

شله یار/šale-yār/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاه کوه و ساور استرآباد .

شلی/šəli/ (ا.مک) : از سرشاخه های رودخانه ی تجن واقع در شهرستان ساری .

شلیته/šalitə/ (ا) : ۱. دامنی پرچین که علاوه بر زنان، مطرب ها و مردان رقصنده جهت رقص چکّه سما می پوشیدند . ۲. دامن کوتاه چین دار که زنان روی شلوار می پوشیدند . نک : چرخ شلوار .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) کتاشلوار /ketā šelvār/ ؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ آک) ←*؛

شلیکا انجیل/šəlikā-anjil/ (ا.مر) : نک : انجیل دبّه - تس انجیل .

اغر) ←*؛ ب) شلّکا انجیل /šəlləkā-anjil/ ؛ ق) شلکا /šəlkā/ ؛ با) ←*؛ آ) شلکا انجیل /šəlkā anjil/ ؛ ع) شلکا /šələkā/ ؛ ت) شلک انجیل /šələk anjil/ ؛

شلیل/šalil/ (ا) : شلیل .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ آک) ←*؛

شلّیمک/šəllimək/ (ا.مک) : از توابع بندرج واقع در منطقه‌ی ساری .

شلیمی/šalimi/ (ا) : خردل وحشی .

اغر) ←*؛ ب) شلمی /šaləmi/ ؛ با) ←(ب) ؛ اشر) ←*؛

شم/šam/ (ا) : سنبله ی درخت گردو و توسکا به هنگام رویش برگ های بهاری . نک : رسی.

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛

شم/šam/ (ا) : ۱. شمع . ۲. ستونی که مانع ریزش ساختمان شود - اصطلاحی در بنّایی است . ۳. درّه .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ آک) ←*؛

شم/šom/ (ا) : شام .

اغر) ۱.←* ، ۲. شام /šām/ ؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) شوم /šum/ ؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) شام /šām/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←*؛

شما/šəmā/ (ض) : شما .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) شما /šamā/ ؛ آک) شوما /šumā/ ؛ پ) شماک /šmāk/ ؛ او) خش-مات /khšhmāt/ ؛

شمال/šəmāl/ (ا) : ۱. شمال . ۲. باد ملایم خنک .

اغر) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ آک) شومال /šumāl/ ؛

شماله/šemāle/ (ا) : مشعل چوبی .

ق) ۱.←* ، ۲. جرق /jarəq/ ؛ با) ←*؛ آ) شماله /šamālə/ ؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛

شمان/šəmān/ (ض) : شما .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) شما /šəmā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←*؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) شما /šamā/ ؛

شمایه/šəmāyə/ : مال شما .

اغر) ۱. شم /šəme/ ، ۲. شمشه /šəmešə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. شمه /šəme/ ؛ س) شمه /šəmə/ ؛ ق) شمه /šəme/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) شمشه /šəməššə/ ؛ ن) شمنینه شه /šəmənynə-šə/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شمه /šmae/ ؛

شم بکشیین/šam-bakšiyan/ (مص.مر) : رشد بی رویه‌ی ساقه های سبزیجات .

اغر) ۱.←* ، ۲. شم بکشیین /šam-bakəšiyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شم بکشیین /šam - bakšiyən/ ؛ ق) شم بکشیین /šam-bakəšiyən/ ؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛

شمبلیله/šambəlilə/ (ا) : شنبلیله .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شمبه/šambə/ (ا) : شنبه .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. شمّه /šammə/ ؛ با) ←** ؛ آ) شمّه /šammə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ۱.←** ، ۲.←(آ) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شم به دَس/šam-bə-das/ (ا.مر) : یکی از مراسم سمبلیک زناشویی به این ترتیب که عروس پس از آمدن به خانه ی داماد چراغ روشنی را از داماد می گیرد و سپس آن را به داماد می دهد. با این رسم نمادین، زندگی روشن و دوری از تیرگی ها را برای یکدیگر آرزو می‌نمایند .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شم به دست /šam-bə-dast/ ؛ ق) شمّه /šammə/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ اشر) ←** ؛

شم به کئو/šam-be-kau/ : نوعی نفرین به معنی از ریشه خشکیدن.
ب) ←** ؛

شمبه یکشنبه/šambə-yəkšambə/ (ص.مر) : کنایه از: ناهماهنگی و نامتناجس بودن دو چیز با یکدیگر .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شمبه یکشمبه /šambə-yekšambə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) شمّه یکشمّه /šammə-yekšammə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(س) ؛

شمبیک/šambik/ (ا) : نوعی گیاه وحشی و خودرو شبیه شلغم .
با) ←** ؛ ت) شلم /šaləm/ ؛

شمجاران/šamjārān/ (ا.مک) : از توابع خیررودکنار شهرستان نوشهر .

شم خال /šam xāl/ (ص/ا) : ۱. زیبا و بی نقص . ۲. نوعی تفنگ سرپر قدیمی . ۳. رشید – دلیر .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

شمدان/šamdān/ (ا.مر) : جای شمع – شمعدان .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شمدون /samdun/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) شمدون /šamden/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←(س) ؛

شمر/šomer/ : برای شام .
ق) شوم /šum/ ؛ ن) ←** ؛ ت) شام ر /šāme-re/ ؛ آک) شومه ره /šome - re/ ؛

شمرخله/šamərə-xalə/ : به خیال شما – به گمان شما .
ت) ←** ؛

شمرخون/šemər xun/ (ص.فا) : ۱. آن که در شبیه خوانی نقش شمر را دارد . لغت نامه ی دهخدا. ج ۱۷/ص ۵۷۴ . ۲. کسی که در مجالس تعزیه نقش شمر را بر عهده داشته باشد.
با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

شمری/šemri/ (ص.فا) : رفتار سفّاکانه و ددمنشانه چون شمر داشتن .
آ) شمرخون /šemər xun/ ؛ ع) ←** ؛

شمری/šemri/ (ا) : ۱. تعزیه. ۲. نوعی رجز و اشتلم بحر طویل در موسیقی مذهبی مازندران که از موسیقی مذهبی سایر مناطق برداشت شده است .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛

شمری خون/šemri xon/ : ایفاگر نقش شمر در تعزیه .
ع) ←** ؛

شمس المعالی قابوس/šamsol - maāli-qābus/ (ا.مر) : از فرمانروایان ادب دوست و پر آوازه ی زیاری که مدتی برگرگان و بخشی از تبرستان حکومت راند .

شمسبا/šamsebā/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی کتول .

شمشاد/šəmšād/ (ا) : **نک** : سیکاتک .
ق) شاهر /šāhr/ ؛ اشر) ←** ؛

شمشک/šamšək/ (ا.مک) : ۱. از آبادی های شهرستان کردکوی . ۲. از آبادی های منطقه‌ی قصران .

شمشکه/šəməškə/ (ا) : تخمه ی آفتابگردان . نک : سمشکه.
اغر) سمشکه /səməškə/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ س)

نوانویسی : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ذ،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = او) (ow = او)

←(اغر) ؛ ق) شمسکه /šemeskə/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛
اشر) ←* ؛

شمشل/šamšel/ (ا) : شمشیر .
اغر) ۱.←* ، ۲. شمشر /šəmšer/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شمشر /šəmšər/ ؛ ق) شمشیر /šəmšir/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(س) ؛ع) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) ←(ق) ؛ آک) شمشیر /šamšir/ ؛

شمشه/šamšə/ (ا) : نوعی شمع که از موم و نخ تابیده درست شود .
اشر) ←* ؛

شمشیر – ملـه/šamšir-malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان جلال ازرک جنوبی بابل .

شمشیرین/šemširin/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه ی کارمزد سواد کوه .

شم – قدّی/šame-qaddi/ (ص.مر) : کنایه از: افراد بیکار و بی کاره که با توقّف بی جا مزاحمت ایجاد نمایند.
اغر) ←* ؛ع) ←* ؛

شم کئو/šam-kau/ (ص.مر/ش.ج) : ۱. رنگ کبود . ۲ . در گذشته رنگ عزا و سوگ بوده است. شم کئو در حقیقت نوعی نفرین است که نفرین کننده برای مخاطب آرزوی مرگ می‌کند تا در سوگ او شمع بیفروزد.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شم به کئو /šam-bə-kao/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

شم-کئـو-بـوی/šam-kau-bavi/ (ش.ج) : نوعی نفرین نگاه شود به پایانی همین اثر و مقاله‌ی «برخی نفرین‌های مناطق تبری زبان».
اغر) ۱.←* ، ۲. شم کهو /šam hahu/ ؛ ق) شم کئوبیی /šam kaubai/ ؛ با) ←* ؛ آ) شم کئوبیی /šam bau bai/ ؛ ن) شم کئوبوی /šam-kau-bavəy/ ؛

شم کئوییّن/šam kaubayyan/ (مصم.مر) : دچار سردرگمی شدن .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

شمّل/šammal/ (ا) : طرفین کفل .

ع) ←* ؛

شموش/šemuš/ (ا) : چوبی بلند که با آن گردو را پایین می ریزند . **نک** : آغوزرشا – قل .
ق) ←*؛ ع)رشا/rošā/؛ اشر) ←* ؛ آک) کته فل /katə-fəl/ ؛

شم – و–شور/šom-o-šur/ (ا.مر/ق.ز) : شام – غذای شب .
اغر) ۱.←* ، ۲. شام و شور /šām-o-šur/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شام شو /šām- šu/ ؛ با) ←* ؛ ن) شم /šom/ ؛ع) ←(ن) ؛ قص) شام شو /šām-o-šu/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

شموشه/šemušə/ (ا) : ۱. چوبی که نجّاران برای پوشش بخشی از سقف خانه استفاده کنند . ۲. تراز .
اغر) شمشه /šemšə/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) زیر حلبی /zir/ /haləbi/ ؛ با) ←(اغر) ؛ ت) شمشه /šemšə/ ؛ اشر) ←* ؛

شمه شه/šeme-šə/ : مالِ شماست–متعلق به شماست.
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شمیرون/šemirun/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل – شمیران .

شمیون/šamyun/ (ا.مک) : از توابع بند پی بابل .

شن/šan/ : **نک** : کرسته .
اشر) ←* ؛

شن/šən/ (ا) : ۱. شن – شن ریزه . ۲. نوبت – وهله .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شن/šən/ (ا) : ۱. پسوند فاعلی به معنی ریزنده . ۲. گیاهی صحرایی که از آن برای سوخت استفاده کنند .
ب) ←* ؛ س) شن /šan/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛

شناس/šənās/ (ص) : ۱. آشنا – دوست . ۲. فامیل – خویشاوند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شناس-هکاردن/šenās-həkārdən/ (مص.مر) : آشنا کردن– آشنا نمودن و موافق کردن دو تن با هم.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شـــناس هـــاکردن /šenās-hākerdən/ ؛ ق) بشناسنّین /bəšnāsənniyen/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) شناس هکردن /šenās-hakərdan/ ؛ ن) شناس هـاکردن /šenās hākordan/ ؛ ع) شناس هاکردن /šənās-hākərdan/ ؛ ت) اشناهکردن /ašnā hakərdən/ ؛ اشر) شناس ها کـُردن /šənās-hākordan/ ؛ آک) شناساگودن /šanāsā-guedan/ ؛

شنبه/šanbə/ (ا.مک) : از توابع بنـدپـی واقـع در منطقـه‌ی بابل.

شن - جوش/šan-juš/ (ا.مر) : مـوم حـاصل از جداسـازی عسل و شان. **نک** : برمیم.

اشر) ←* ؛

شند/šənd/ (ا) : شیون - فریاد.

اغـر) ۱.←* ، ۲. شـــن /šan/ ؛ ب) ←* ؛ س) شـــونگ /šong/ ؛ ق) شـــونگ /səvang/ ؛ بـا) شـــون /šəvən/ ؛ آ) شـــونگ /šung/ ؛ ن) شـــیون /šivan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ اشـر) شون /šəvan/ ؛ آک) ←(ن) ؛

شند-بکشیین/šənd-bakəšiyən/ (مص.مر) : شیون سردادن - فریاد کردن.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شـــلنگ بکشـــیین /šong-bakešiyən/ ؛ ق) شونگ بکشیئن /šəvang bakešiyən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) شونگ بکشیین /šung bakšiyan/ ؛ ع) شـیون بکشیین /šivan bakəšeyan/ ؛ قص) شیون-بکشیین /šyvan-bakešyyan/ ؛ ت) شیوند کشـــئن /šivand kešeən/ ؛ اشر) شون بکشیین /šəvan-bakəšiyan/ ؛

شندر/šəndər/ (ص) : ۱. ژولیده - سراپاژنده و مندرس. ۲. جنجالی - هوچی.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. شــــندر /šender/ ؛ قــص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

شندرغاز/šəndər qāz/ (ص.مر) : به صورت کنایی بـه آدم ژنده پوش و بدلباس و آشفته وضع گویند.

شندره/šandrə/ (ص) : پاره - از هم گسیخته.

ب) ←* ؛ ع) شندر /šender/ ؛ آک) شندره /šandarə/ ؛

شند-شنده/šənd-šəndə/ (ا) : شیون و فریاد متوالی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شـونگ /šəvng/ ؛ ع) شـــیون /šivan/ ؛ ت) شیوند /šivand/ ؛ آک) ژگره /žagare/ ؛

شندوشون/šənd-o-šəvən/ (ا.مر) : سرو صدا - داد و فریاد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شنگ و شـوند /šongo-šəvand/ ؛ ق) شـــونگ و شـــونگ /sungo-səvang/ ؛ بـا) ←* ؛ ع) شول و شیون /šulə šivan/ ؛ اشر) شـــنگ و شـوند /šəng-o-šuand/ ؛

شنده-شنده/šəndə-šəndə/ (ا.مـص) : جیـغ زدن - فریـاد متوالی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شونگ و شونگ /šungošəvang/ ؛ آ) شنگ شنگ /šong šong/ ؛ ن) شـــول و شـیون /šulo šivan/ ؛ ع) ←(ن) ؛

شنده شوق/šəndəšuq/ (ا.مر) : تره‌ی وحشی.

با) ←* ؛

شنزده/šonzdə/ : شانزده.

اغر) ۱.←* ، ۲. شـنزه /šonze/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شـونزه /šunzə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شنزه /šonzə/ ؛ اشر) شونزه /šunza/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

شنش/šonəš/ (ا.مص) : لرزش شدید - لرزش شدید بـدن. **نک** : دلرز.

اغر) ۱.←* ، ۲. شـناش /šānəš/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شنّش /šənnəš/ ؛ ع) چنّش /čənneš/ ؛

شنش/šanəš/ (ا) : استفراغ - قی.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

شنش-بکشیین/šonəš-bakəšiyən/ (مص.مر) : لرزیدن.

اغر) ۱.←* ، ۲. شانش بکشـــیین /šānəš-bakəšiyən/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شـنّش هیتـــن /šənnəš haytan/ ؛ ع) چنّش هایتن /čənneš hāytan/ ؛

شنشت/šanəšt/ (ا.مص) : نشست خاک و گل زمیـن و بـه وجود آمدن فرورفتگی.

با) ←* ؛

شنش-دینگئن/šonəš-dingoən/ (مص.مر) : ۱. لرزاندن. ۲. کنایه از: ترساندن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شنّش هدائـن /šənnəš hədāan/ ؛

شنّک/šənnak/ (ا) : زرد آلو . **نک** : بلبلی .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) شلانک /šelānak/ ؛ ت) ←(ع) ؛

شنک-چو/šonək-ču/ (ا.مر) : پایه ی چوبی شانه دار که برای افشاندن پشم و پنبه به کار رود .

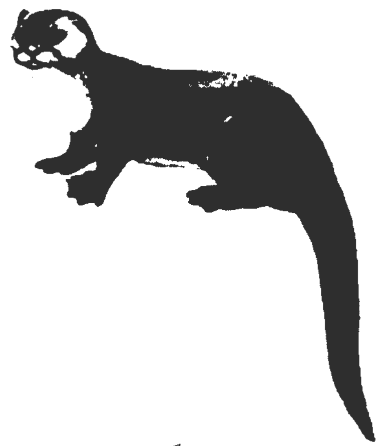
ب) ←* ؛ اشر) شونه سر /šunə sar/ ؛

شنّکه/šonəkə/ (ا) : دو غدّه ی زیر گلوی بز و گوسفند .

ب) ←* ؛ ق) زنگه /zangələ/ ؛

شنگ/šeng/ (ا) : سمور آبی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اَک) شنگ /šang/ ؛

شنگ

شنگ/šəng/ (ا) : ۱. خزه ی آبی . ۲. علفی کوهی .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

شنگ/šang/ (ا) : ۱. گیاهی از تیره‌ی مرکبات که علفی و دارای برگ‌های متناوب است. چون یکی از سبزی های خوردنی است و کاربرد غذایی دارد در بعضی نقاط آن را کشت می‌نمایند. ۲. گیاهی است کوهی و خودرو که دارای برگ های کنگره‌ای و روی زمین گسترده است . از سبزی‌های پلویی است(سوادکوه).

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

شنگ/šong/ (ا) : کسی که در تیله بازی، تیله ی خود را در خانه ی اوّل گذارد و بقیّه تیله هایشان را به طرف او نشانه روند .

اغر) ←* ؛

شنگ دشنیین/šeng-dəšəniyən/ (مص.مر) : پرمیوه بودن درخت - پربار شدن درختان سیاه ریشه و مرکبّات.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

شنگ دشنییه/šəng-dəšəniyə/ (ص.مر) : پرمیوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

شنگر/šenogar/ (ص.فا) : شناگر - آب باز . **نک** : شسنوگر. سینوگر.

اغر) ۱. ←* ، ۲. سینوگر /šinogar/ ؛ ب) سنوگر /sano-gar/ ؛ س) سنوگر /sano-gər/ ؛ ق) شنوگر /šenugər/ ؛ با) ←* ؛ آ) شنوگر /šənugar/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شناگر /šənāgar/ ؛ اشر) شینوگر /šinugar/ ؛

شنگری-شنگری/šəngəri-šəngəri/ (ص.مر) : هر چیز آویزان که گلوله گلوله و گرد باشد .

ب) ←* ؛

شنگ علیشا/šəng-ališā/ (ص.مر) : کنایه از: آدم ساده و نفهم .

ق) ←* ؛

شنگ-کر-شال/šong-karešāl/ (ا.مر) : شغال - شغال زوزه کش . **نک** : اثوکرشال .

ق) شونگ کرشـال /sunge karəšāl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) شغال /šəqāl/ ؛

شنگل/šengel/ (ص.مر) : گل سفت شده .

اشر) ←* ؛

شنگله/šengelə/ (ا) : نوعی میوه ی جنگلی .

ب) ←* ؛

شنگ و شون/šeng-o-ševən/ (ا.مر) : داد و بیداد - شیون.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شونگ و شونگ /šungu šavang/ ؛ با) ←* ؛ ن) شول و شیون /šul-o-šivan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ اشر) شنگ و شوند /šeng-o-šund/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

شنگی /šəngi/ (ا) : نوعی سبزی کوهی که برگی مانند برگ سیر دارد و در طبخ برخی غذاها از آن استفاده کنند .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) شند و شوق /šəndu-šuq/ ؛ قص) شنگ /šeng/ ؛

شنو /senu/ (ا) : شنا .

اغر) ۱.←* ، ۲. شنو /šəno/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) سنو /sanu/ ؛ قص) ←* ؛ ت) شنا /šənā/ ؛ اشر) شنَو /šənnu/ ؛ آک) شنا /sana/ ؛

شنه /šenə/ (ا) : ۱. شیهه ی اسب . ۲. نعره – زوزه . نک : یموره – بنشن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شره /šerə/ ؛ ق) شیره /šire/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ع) شره /šərə/ ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛

شنه-بکشیین /šenə-bakəšiyən/ (مص.مر) : شیهه زدن – شیهه کشیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شیره بکشین /šire bakəšiyən/ ؛ با) ←* ؛ آ) شره بکشیین /šerə bakšiyan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) شره هاکردن /šərə hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شته کشئن /šeə kešeən/ ؛ اشر) ←* ؛

شنه-پشته /šanə-pəštə/ (ا.مک) : از توابع بندپی در منطقه‌ی بابل .

شنه-خر /...nə-xar/ (...مر) : ناحیه‌ی کتف شانه . نک : دوش خرک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شونک خر /šunəkexār/ ؛ با) ←* ؛ آ) سونه خر /šunə xar/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

شنی /šəni/ (ا.مص/ص.نس) : ۱. پاشیدن بذر به وسیله‌ی دست . ۲. زمین شنی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شنی /šani/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

شو /šo/ (ا) : شب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) شو /šow/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شو /šu/ (ا/ص) : ۱. شوهر . ۲. رونده . ۳. این نام پس از یک نام متمّم می آید .

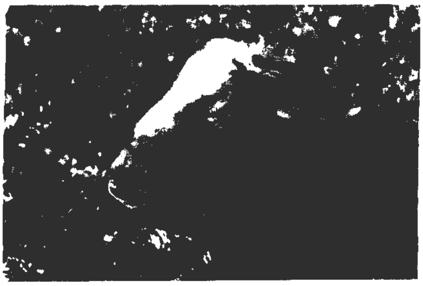
اغر) شو /šo/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شی /ši/ ؛ع) شو /šo/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←* ؛ باس) خشپ /xšap/ ؛ او) خشپا /xšapā/ ؛

شوآر /šoār/ (ا) : کشتزاری که زمین آن از اطراف خود پایین‌تر بوده و آب بیشتری از خود عبور دهد .

ن) ←* ؛

شوا /šəvā/ (ص) : گوسفند مایل به قهوه ای .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) شیوا /šivā/ ؛

شوا

شوار /ševār/ (ا) : ۱. شخم عمیق . ۲. درّه ی کوچک – جر. ۳. جوانه ی تمشک . ۴. نهر عمیق . نک : بول جمرچال .

اغر) ←* ؛ ب) شوار /šəvār/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) شیار /šiār/ ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←(ب) ؛

شواری /ševāri/ (ا.مص) : نم نم باران .

ق) ۱.←* ، ۲. شله شوری /šələšuri/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شه وارش /še vāreš/ ؛ع) شه پاچ – زلف شه /šəpāč-zelfəšə/ ؛ قص) شه وار /šəvār/ ؛ ت) شی وار /šivār/ ؛ اشر) شدرم /šədərəm/ ؛

شواس /šoəs/ (ا.مر/ق.مک) : استراحتگاه شبانه‌ی دامداران

در حین کوچ .

ع) ←** ؛

شواش/šavāš/ (ا.مر) : فریاد شادی – نوعی فریـاد دسته جمعی – فریادهای شادیانه در مراسم عروسی .

اغر) ←** ؛ ب) شـواش /šəvāš/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) شباش /šəbāš/ ؛ اشر) ←** ؛

شواش – هدائـن/ševāš- hədaən/ (مـص مـر) : ۱. هـورا کشیدن- فریـاد شـادی سـر دادن . ۲. دادن هدیـه ی شادباش در عروسی .

اغر) ۱.←** ، ۲. شـواش هکـاردن /šəvāš-həkārdən/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) شـا باش ها دان /šābāš hādān/ ؛ قص) شـباش هدائـن /šəbāš-hedāan/ ؛ آک) شا باش /šabāš/ ؛

شوافشگا/šəvāqəškā/ (ص) : رنگ زرد و تیره .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

شوا قشکار/šəvāqaškār/ (ص.مر) : گوسفندی کـرم رنـگ که به آن شقشکار هم گویند .

ب) ←** ؛ ن) شوا /ševā/ ؛ اشر) شیبه /šiyə/ ؛

شوال/šuāl/ (ا) : گیـاهی دارویـی در منـاطق کوهستانی لاریجان .

آ) ←** ؛

شو – امبست – بویین/šo - ambəst-baviyən/ (مص مـر) : کنایه از : گذشتن پاسی از شب به طوری که شب بـه نیمه رسیده باشد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شوامبست بیّن /šo - ambəst-bayyən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) شوامّس بیّـن /šuámməs-bayyən/ ؛ ن) شوا همّس بوییـن /šo hammaś bávəyan/ ؛ ع) شو همّس ببین /šo hāmmas babeyan/ ؛

شوان/šuān/ (ا) : شیون – فریاد زدن .

اغر) شـند /šənd/ ؛ ق) شـونگ /šəvang/ ؛ با) ←** ؛ آ) شـیونگ /šung/ ؛ ن) ۱. شـیون /šivan/ ، ۲. شـیونگ /šivang/ ؛ ع) شـیون /šivan/ ؛ قص) شـیونگ /šivang/ ؛ اشر) شواند /šuand/ ؛ آک) ←(ع) ؛

شوئن–بکشیین/šuan-bakəšiyən/ (مص.مر) : ۱. فریاد زدن . ۲. ناله کردن . نک : تله بکشیین .شونگ.

ق) شونک بکشین /šung bakəšiyən/ ؛ ن) شیون بکشـیئن /šivan bakəšeyan/ ؛ ع) شیون بکشـین /šivan bakəšian/ ؛ اشر) ←** ؛

شوئنده/šuəndə/ (ص.فا) : رونده .

ب) ←** ؛ ق) شوآ /šuā/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) ←** ؛

شوئونه/šoownə/ (ص.نس/ق.ز) : شبانه .

ع) ←** ؛

شوبینه/šoinə/ (ص.نس/ق.ز) : شبانه . نک : شبینه.

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. شـبینه /šabinə/ ؛ س) ←** ؛ ق) شـبونه /šabunə/ ؛ بـا) ←** ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) شـوونه /šavonə/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) شبانه /šabānə/ ؛

شو –برار/šu- bərār/ (ا.مر) : برادر شوهر .

اغر) ۱.←** ، ۲. شی برار /si- bərār/ ؛ ب) شـی بـرار /ši-bərār/ ؛ س) شـی بـرار /ši - berār/ ؛ ق) ←(س) ؛ اشـر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شوپا/šopā/ (ا. مص/ص.فا) : شب پایی مزرعـه – پـاییدن مزرعه درشب .

اغر) ←** ؛ ب) شویه /šo - pə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) شـویه /šupə/ ؛ ن) شو پی گر /šo-pəyi-gar/ ؛ ع) ۱. شب پـا /šab-pā/ ، ۲. شوپهٔ /šopə/ ؛ ت) شوپا /šow pā/ ؛ اشـر) شـو – پّا /šo – ppā/ ؛ آک) ←** ؛

شو – پا – گر/šo-pā-gar/ (ص.فا) : کسـی کـه شـب هـا مراقبـت مزرعـه را بـر عـهده دارد . نـک : خـی زن- شوپه‌گر.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شـوپــه گر /šo-pə-gar/ ؛ ن) شوپی گر /šopəy-gar/ ؛ ع) ۱. شوپه گر /šopəgar/ ، ۲. شب پاگر /šab pāgar/ ؛ ت) شو پـا کـن /šow pā kən/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) کوتوم خوس /kutom-xos/ ؛

شوپر/šupar/ (ا.مر) : خفّاش .

ن) ←** ؛ ع) شوپرک /šo parak/ ؛ آک) شوپر /supar/ ؛

شوپر/šopar/ (ا.مر) : شب پره . نک : پروش .

اغر) شا پرپری /šāpar pari/ ؛ ب) شـو پـرپـری /šo- par pari/ ؛ ق) شوپر /šuper/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

ع) شوپرک /so parak/ ؛ قص) شو پرپرک /šupar- parak/ ؛
ت) شو پری /šow parey/ ؛ اشر) شوپرو /šo paru/ ؛

شوپر

شوپرپری/šo par-pari/ (ا.مر) : خفـّاش . از پرندگان پستاندار که اماکن قدیمی و متروکه زیستگاه آن است . این پرنده در باور عوام شوم بوده و آن را بد شگون می‌دانند . برخی بر این عقیده اند ، چنانچه فضله این حیوان با چشم کسی تماس یابد موجب کوری و تباهی چشم شود. در مجموع شب پره به دلیل تغذیه حشرات موزی از جانوران مفید به شمار می‌آید.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

شوپه/šupə/ (ا.مص/ص.فا) : نگهبانی مزارع در شب .

اغر) شوپا /šopā/ ؛ ب) شویه /šo- pe/ ؛ س) شوپه /šo-pə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) شوپی /šopəy/ ؛ ع) ←(س) ؛ ت) شوپا /šow pā/ ؛ اشر) شوپا /šupā/ ؛

شوپه - گر/šupə- gar/ (ص.فا) : نگهبان مزارع در شب .

اغر) شوپا گر /šopā gar/ ؛ ب) شوپه گر /šope- gar/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ۱. شوپی گر /šo pəy gar/ ، ۲. شوپی کر /sopəy kar/ ؛ ع) ←** ؛ ت) شوپاکن /šow pākən/ ؛

شو - پییر/šu- piyar/ (ا.مر) : پدر شوهر . نک : شی پییر.

اغر) شی پی یر /ši pi yər/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) شی پـر /šipi pər/ ؛ ع) شی پیر /šipiyar/ ؛ ت) شوپـئر /šu- peər/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شوت/šəvet/ (ا) : نوعی سبزی شوید.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) شوید /ševəd/ ؛ با) ←** ؛ آ) شوید /šəvid/ ؛ ع) شفید /sefid/ ؛ قص) شفید /šəfid/ ؛ ت) شیود /šivid/ ؛

شوته - کون/šutəkun/ (ص.مر) : آدم اسهالی .

ق) شته کینگ /king šətə/ ؛

شوتّی/šutti/ (ا) : فریب کاری در بازی - کلک - نیرنگ . نک : دغلی .

ب) ←** ؛ س) شورتی /šurti/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛

شو -جل - کره بویین/šo-jol-karə-baviyən/ (مص. مر) : پاسی از شب گذشتن .

ب) ←** ؛ اشر) شو بز گوئشت /šu bəzguəšt/ ؛

شوجه/šujə/ (ا) : کرم ابریشم که تازه از تخم بیرون آمده باشد.

با) ←** ؛

شو چر/šo- čar/ (ا.مص) : شب چر- حیوانی که در شب به چرا رود . نک : بلی یاشت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) شب چـره /šab-čarə/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) شوچره /šu- čarə/ ؛

شو - چره/šo- čarə/ (ا.مر) : تنّقلات مرسوم شبانه در شب نشینی ها. نک : پی شوم .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ شب - چره /šab- čarə/ ؛ ن) شب - چیره /šab- čirə/ ؛ ع) ←** ؛ ت) شوچره /šow čərə/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شوچک/šučak/ (ص.فا) : میر شکار - شب پـا - نگـهبان شبانه‌ی مزارع .

اغر) شو پا گر /šo- pāgar/ ؛ ق) شوپه گر /šu- pegər/ ؛ بـا) ←** ؛ ن) ←** ؛ اشر) شوپاگر /šupā g ar/ ؛

شو – خار/šu- xār/ (ا.مـر) : خواهـر شـوهر . نـک : شـی خاخر.

اغر) شـی خـاخر /šixāxər/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ع) شی خـاخور /šixāxor/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) شـو خـاخر /-šu xāxər/ ؛ اشر) شو خوار /šuxuār/ ؛ آک) شو خواخـور /-šu xāxor/ ؛

شوخاسه/šo xāsə/ (ا.مر) : محلّ خواب حیوان در خـارج از حیاط خانه و جای اصلی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) شوخسـه /šux əšə/ ؛ ق) شوخسه /šu- xese/ ؛ با) ←* ؛ ن) شوخسه /šo- xəsə/ ؛ع) شوخه /šo xosə/ ؛

شو – خس/šoxes/ (ا. مر/ص.فا) : ۱. شب خواب . ۲. کنایه از : کسی که شب ها زود بخوابد . ۳. نوعی گنجشک . ۴. درخت ابریشم.

اغر) شو خاس / šo xās/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شوخس /šo-xəs/ ؛ع) شوخس /šoxos/ ؛ آک) شو خـوس /šu- xos/ ؛

شو – خس

شـوخی تـرا/šuxi- tarā/ : از روی شـوخی – بـه مـزاح و شوخی .

ن) ←* ؛

شود/šəvəd/ : سبزی شوید که علاوه بر مصرف خوراکـی مصرف دارویی نیز دارد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شود

شود علف/ševed-aləf/ : گیاهی شـبیه سـبزی شـوید کـه خوراکی نیست .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

شودکتن/šo-dakətan/ (مص.مر) : کنایه از: دیر وقت شدن و فرا رسیدن شب .

اغـر) ←* ؛ س) شـودکتن /šo- daketən/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) شـودکتن /šudaketan/ ؛ ت) شـودکتن /šow dakətən/ ؛ اشر) شـو دکّتن /šu dakkəten/ ؛ آک) شودکتن /šu-dakatan/ ؛

شو دماله/so-demālə/ (ق.ز) : پایان شب – اواخر شب .

ن) ←* ؛

شو دیی/šu- dayi/ (ق. ز) : شبانه – مقداری از شب مانده.

اغـر) شـودوی / šo davi/ ؛ ب) ←* س) ←* ؛ ق) شودکتی /sudakəti/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) شـودوون /-šo davun/ ؛ آک) شو دره /šu- darə/ ؛

شور/šur/ : پسوندی به معنی شوینده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شورا /surā/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

شور/šur/ (ا) : ۱. گونه‌ای علف کـه در کنـار دریا رویـد. ۲. شور – پر نمک . ۳. اضطراب درونی و دلهره.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شور آب/šurāb/ (ا.مک) : چشمه ای شور درمسیر جـادّه‌ی قدیمی فیروزکوه .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

شور آیتن/šur-āytan/ (مص.مر) : نشخوار کردن .
ن) ←* ؛

شورا/šurā/ (ص.فا) : ۱. شوینده . ۲. مرده شوی .
ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ آک) مورده شور /murdə- šur/ ؛

شوراب/šurāb/ (ا.مک) : از توابع خانقاه پی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

شوراب –سر/šurāb- sar/ (ا.مک) : از توابع قره طغان شهرستان بهشهر .

شورا - بون/šurā- bun/ (ا.مر) : محلّ شستشوی مرده – غسّال خانه .
س) شورمن /šurə-mon/ ؛ ق) شورا /šurā/ ؛ با) ←* ؛ ن) شورنگا /šurəngā/ ؛ آک) غسّالخونه /qassāl- xonə/ ؛

شوراکش/šurākaš/ (ا.مک) : از توابع بابل کنار واقع در منطقه‌ی بابل .

شور - او/šur- o/ (ا.مر/ا.مک) : ۱. آب شور . ۲. روستایی در سواد کوه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) شوراو /šure-ow/ ؛

شوربا/šur- bā/ (ا.مر) : نوعی آش .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱. شوروا /šurvā/ ، ۲. ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شور - بردن/šur-bordən/ (مص.مر) : کوتاه شدن – کوتاه و تنگ شدن لباس پس از شستن – آب رفتن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شوربشین /šur- bašeyan/ ؛ قص) ا – بردن /o - burdan/ ؛ ت) شورشئن /šur šeən/ ؛ آک) شور خوردن /šur-xordan/ ؛

شور -برده/šur-bordə/ (ص.مف/ف) : ۱. کوتا ه شده . ۲. کوتاه شد .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شوربشی /šurbaši/ ؛ قص) ا – بورده /o- burdə/ ؛ ت) شوربیش /šur bišā/ ؛ آک) آب بشوی /āb- bošoy/ ؛

شور- بزوئن/šur- bazuən/ (مص.مر) : دام داران ظروف محتوی شیر دوشیده را پس از انتقال به ظرفی دیگر با مقداری آب شسته و آب آغشته به شیر را با شیر خالص مخلوط می نمایند و این عمل شیر بزوان نامیده می شود .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

شور -بشت/šur- pəšt/ (ا.مص) : ۱. زود به زود حمّام رفتن – کنایه از: هم خوابگی زیاد . ۲. زیر . **نک** : آوتهی .
س) ←* ؛ ن) شوره پشت /šurə-pəšt/ ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شور بشین/šur bašeyan/ (مص.مر) : کوتاه شدن پارچه در اثر شستن – آب رفتن .
ع) ←* ؛

شور–به–شور–دپوشتن /šur-bə-šur-dapuštən/ (مص.مر) : یک لباس را به طور پیاپی شستن و پوشیدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شور /šur/ ؛ با) هاشورهاشوردپوشیئن /hāšur hāšur dapušiən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) بشور بپوش هاشور /bašur- bapu hāšur/ ؛ اشر) شوربه شور پوشتن /šur-bə-šur-puštan/ ؛ آک) شور به شور وازان /šur-be- šur-vāzān/ ؛

شورتال/šur tāl/ (ص.نس) : بسیار شور – پرنمک .
ن) ←* ؛

شورت - او/šəvərt-o/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. آب شوید . ۲. کنایه از: چای کم رنگ .
اغر) شوداُ /šəved- o/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

شور- تکّو/šure- takku/ (ص.مر) : خیلی شور .
اغر) ←* ؛ ق) شور نمک او /sur- nemek- u/ ؛ با) شورزغور /sur- zaqur/ ؛ ن) شور زغّوم /šur zaqqum/ ؛ ع) شور مور /šurə mur/ ؛ آک) شوره کژد وم /šure- každum/ ؛

شورتی - علف/šəverti- aləf/ (ا.مر) : شبدر – علف های نرمی که به شبدر ماند .
ب) ←* ؛ ق) شورالف /šavər aləf/ ؛

شور- چشم/šur- češm/ (ص.مر) : ۱. کسی که با نگاهش چشم زخم زند. . ۲. هیز و چشم چران .

آوانوشت : (ا = a) (فتحه کوتاه = ə) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ذ،ز،ض،ظ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (او = aw) (او = ow)

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) شورچش /šur- čəš/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ۱. شــورچــش /surə čəš/ ، ۲. گــیراچـش /girā čəš/ ؛ ع) ← * ؛ اشر) ← * ؛ آک) چشـم شــور /čašm- sur/ ؛

شور خمیر/šur- xamir/ (ا.مر) : خمیر مایه .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛

شورد-بوردن/šurd- burdan/ (مص.مـر) : کوتـاه شـدن و آب رفتن .

اغر) شوربردن /šur bordən/ ؛ آ) او بوردن /u - burdan/ ؛ ن) ← * ؛ ع) شوربشین /šur bašeyan/ ؛ قص) اُ- بردن /o-burdan/ ؛ ت) شورشئن /šur šeən/ ؛

شوردن/šurdan/ (مص) : شستن .

ع) ← * ؛

شوردنقلی/šurdanqəli/ (ا.مر) : ۱. در مقام مخالفت گفتـه می شود . ۲. لفظی است در ردیف اصطلاحات هر چـه بادا باد و برو پی کارت .

س) شـورد نگلــی /šurdangeli/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛

شورده بورده/šurdə- burdə/ : نوعی بازی که در عروسی ها به اجرا در آید .

آ) ← * ؛

شورزمین/šur-zamin/ (ا.مک) : از مراتع لنگای منطقــه‌ی عباس آباد .

شور- سر/šur- sar/ (ا.مـک) : ۱. نـام مرتعـی در حومـه‌ی شیرگاه سوادکوه . ۲. از توابع بندپی واقـع در منطقـه‌ی بابل .

شورش/surəš/ (ص) : ۱. رودخانه‌ی سنگ ریزه ای کـه در جلگه باشد . ۲. شورش – طغیان .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ قص) ← * ؛

شورش/sures/ (ص) : آبی که فشار و حرکت آن بـه یـک سمت خاص است .

س) ← * ؛ ق) ۱. شور /šur/ ؛ ع) ← * ؛ اشر) ← * ؛

شورشین/surəsayn/ (ا.مر) : شیون و قیل و قال .

ع) ← * ؛

شورک/šurək/ (ا.مک) : از توابع بابلسر واقع در منطقــه‌ی بابل .

شورک/šurək/ (ا) : ۱. شوره ی سر . ۲. قارچ کچلی .

اغـر) شـوره /šurə/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) شـورک /šurak/ ؛ قـص) ←(ن) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) شوره کـچل /šurə- kačal/ ؛ پ) شورک /šurak/ ؛

شورکا/šurkā/ (ا) : نوعی جارو که از گیاه سـاحلی شـورکا درست شود و در تمیز کردن حیاط خانه های روسـتایی کاربرد دارد .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) شــاجه /šāje/ ؛ ت) شــاجه /šājə/ ؛

شورکا/šurkā/ (ا. مک) : از توابع گیل خـواران شهرسـتان قائم شهر .

شورکا تج/šurkā taj/ (ا.مر) : نوعی پرنده ی دریایی .

ب) ← * ؛

شور - کارجارو/šur -kāťjāru/ (ا. مر) : نوعی جارو .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

شورکچال/šurekčāl/ (ا. مک) : از توابع خانقاه پی واقع در سوادکوه .

شورکر/šur kar/ (ص. فا) : ریشه‌ی گون –شستشو دهنـده – در نوعی شستشوی ابتدایی به جای صابون و مایعات پاک کننده از نوعی الیاف درونی پوست درخـت نمـدار استفاده می شد که پـس از جـدا سـازی آن را خشـک نمـوده و سـپس بـرای شسـتن مـورد اسـتفاده قــرار مـی‌دادند .

ق) ← * ؛

شـورکو/šurku/ (ا.مـک) : مرتعـی در حــوزه‌ی جنوبــی اسبوکلای لفور واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

شورگا/šurgā/ (ا.مر) : مرده شوی خانه – غسّال خانه .

ق) شورا /šurā/ ؛ با) ← * ؛ ن) شـورنگا /šurəngā/ ؛ قـص) ← * ؛ ت) شستن گا /šostən- gā/ ؛

شورگیتن/šurgitan/ (مص.مر) : نشخوار کردن .

ن) ← * ؛

← *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی .

شورم/šurəm/ (ا) : مه رقیق . نک : چرم .

با) تورنه /turnə/ ؛ ن) ←** ؛ آک) چلخوم /čalxum/ ؛

شورماهی/šure māhi/ (ا.مر) : ماهی نمک سود- ماهی شور .

ع) ←** ؛

شورماهی کله/kllə šure māhi/ : کله‌ی ماهی شور .

ع) ←** ؛

شورمس/šurmas/ (ا.مک) : از توابع پل سفید واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

شورمس - روآر/šurmas- ruār/ (ا.مک) : از توابع پل سفید سواد کوه .

شورنگا/šurəngā/ (ا.مر) : مرده شوی خانه .

ن) ←** ؛

شورو/ševro/ (ا) : کفشی چرمی از پوست .

اغر) ←** ؛ ب) شوره /ševrə/ ؛ س) ←** ؛ ق) شبرو /šebru/ ؛ با) ←** ؛ ن) شبرو /šəbro/ ؛ قص) شبر /šəbro/ ؛ اشر) شبرو /šəbru/ ؛

شور و نوا/šuro- nəvā/ (ا.مر) : ذوق وشوق .

اغر) ←** ؛ ق) شورو شر /šurušar/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) ←** ؛

شوره/šəvrə/ (ا/ص) : ۱. باران نرم . ۲. شبنم- ژاله .

اغر) ۱.←** ، ۲. شوره /šavre/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) شوره /surə/ ؛ با) ←** ؛ ن) شوار /sevār/ ؛ع) زلف شه /zelfəšə/ ؛ قص) ←** ؛ ت) شی وار /ši - vār/ ؛ اشر) شدرم /šədərəm/ ؛ آک) شی /ši/ ؛

شوره/šurə/ (ا) : لکه های سفید خشک شده ناشی از عرق بدن بر روی لباس - شوره - سفیدک .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) شورک /surək/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شوره/šurə/ (ا) : ۱. پوسته‌ی زخم . ۲. شوره‌ی سر .

اغر) ←** ؛ ق) شورک /šurək/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛ اشر) ←** ؛

شوره - بنه/šurə- bənə/ (ا.مر) : زمین شور - شوره زار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) شوربنه /šurbenə/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

شوره - چشم/šurə- češm/ (ص.مر) : کنایه از: آدم بی حیا - کسی که نگاه شهوانی دارد . نک : چشم بد - اسبه چش .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) شور چش /šurčəš/ ؛ با) ←** ؛ ن) شوره چش /šurə - čəš/ ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) شوره - چش /šure- čəš/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) چشم شور /šur -čašm/ ؛

شوره -سر/sar -šorə/ (ص.مر) : جایی که خاکش شور و نمکین است .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) شورکچال /šurək čāl/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) شوره زمین /šurə- zamin/ ؛

شوره کیله/šurə- kilə/ (ا.مک) : نام چشمه ای در شتر گردن میان راه نکا به ساری .

شوری/šuri/ (ا) : شوری معنای شوق و فراوانی را در برابر کلّیه ی واژه های متضاد خود دارد . بارندگی های طولانی و مداوم پس از خشک سالی های خسارت زا را شوری هوا نامند .

ع) ←** ؛

شو-سری/šo- sari/ (ق.ز) : به هنگام شب .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) شام سر /sāmə sar/ ؛

شو سو/šo- su/ (ا.مص) : شکار کردن در شب . نک : سوزنی .

س) ←** ؛ ق) سو /su/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛

شوش/šuš/ (ا) : ترکه - شاخه‌ی نازک درختان . نک : جیج .

اغر) شیش /šiš/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(اغر) ؛ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←** ؛ آک) شیش /šioš/ ؛

شوش/šuš/ (ا) : ترکه .

اغر) شیش /šiš/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر)

آوانوشت : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) شوش /šuš/ ؛ آک) شیش /šoiš/ ؛

شوفس/šufəs/ (ا) : **نک** : بیولی .

ق) شوخس /šuxəs/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ ع) شوقوز /šoqoz/ ؛

شو فسکاج/šufəskāj/ (ا.مک) : روستایی از دهستان فیروزکنار نوشهر .

شوقز/šoqoz/ (ا) : **نک** : بیولی .

ع) ←** ؛ ت) شاقوز /šaquz/ ؛

شوک/šok/ (ا) : گوشت راسته‌ی حیوان .

ن) شک /šek/ ؛ ع) ←** ؛ آک) ←** ؛

شوکا/šukā/ (ا) : کوچکترین آهوی ایران – شوکا . آهوی جنگلی.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) شیکا /šikā/ ؛ ع) شوکا /šokā/ ؛ ت) شیکا /šikā/ ؛ اشر) ←** ؛

شوکا/šukā/ (ص) : گاوی به رنگ زرد کم رنگ .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ۱.←** ، ۲. شیکا /šikā/ ؛ اشر) شوکّا /šokkā/ ؛

شو - کار/šo - kār/ (ص.فا) : شب کار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شوکر/šo kər/ (ا) : شکر – سپاس .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) شوکر /šukr/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) شکر /šəkər/ ؛ ع) شکر /šokor/ ؛ قص) شکر /šekr/ ؛ آک) ←(ق) ؛

شو - کور/šo- kur/ (ص.مر/ص.فا) : شب کور – کسی که در شب بینایی کافی ندارد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

شوکوروم/šukurum/ : سار .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

شوکوروم

شو کوری/šokuri/ (ا.مص) : شب کوری .

ع) ←** ؛

شو - کینه/šo -kinə/ (ق.ز) : پایان شب – ساعات پایانی شب .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) شوکینگه /šu kingə/ ؛ با) ←** ؛ ن) شو دماله /šo demālə/ ؛ ع) آخر شو /āxerəšo/ ؛ آک) آخوره شو /āxurə-šo/ ؛

شول/šul/ (ا) : ۱. فریاد رعد آسای گالش ها در محدوده‌ی زندگی دام داری و جنگل‌های مرطوب البرز . ۲. فریاد رسا و بلند .

ق) شونگ /šəvang/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

شولا/šolā/ (ا) : بالا پوش – چوخا .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) شولا /šowlā/ ؛ اشر) ۱.←** ، ۲. لمت شولا /lamat šulā/ ؛ آک) ←(ت) ؛

شولات/šulāt/ (ا) : باتلاق .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

شول - بن/šule- bən/ (ا.مر) : فاصله ی بین تیرهای افقی سقف خانه .

آ) ←** ؛

شول رس/šulres/ (ق.مک) : فاصله‌ای که بتوان کسی را با فریاد و بانگ بلند متوجّه‌ی موضوعی نمود .

ع) ←** ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

شولا

شول و شیون/šul o šivan/ (ا.مر) : فریاد و فغان همراه با گریه ی پرصدا در مصیبتی بزرگ .

ع) ←* ؛

شوم/šom/ (ا) : غذای شب - شام - که به سانسکریت سیم گفته شود .

اغر) ۱. شوم /šoum/ ، ۲. شام /šām/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شوم /sum/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←(اغر) ؛ ت) شام /šām/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←* ؛ پ) شام /šām/ ؛

شو- مار/šu- mār/ (ا.مر) : مادر شوهر . **نک** : شی مار.

اغر) شی مار /ši- mār/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شومالی/šumāli/ (ا.مر) : مشعل .

با) ←* ؛ آ) شماله /šamālə/ ؛

شو مج/šo - məj/ (ص.فا) : شبگرد .

ق) شو مج /šumej/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) شو موج /šow- muj/ ؛

شومجار/šuməjār/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در منطقه‌ی کجور .

شومنزل/sumənzəl/ (ا.مر/ا.مص) : بیتوته‌ی شبانه‌ی دام دار به هنگام کوچ .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ۱.←* ، ۲. شواس /šoəs/ ؛ ت) شو منزل /šow - manzəl/ ؛ آک) شو منز ل /šow-manzal/ ؛

شونا/šunā/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

شوند/ševənd/ (ا) : شیون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) شونگ /ševang/ ؛ با) ←* ؛ آ) شونگ /šung/ ؛ ن) شیون /šivan/ ؛ قص) شیونگ /šivang/ ؛ ت) شیوند /šivand/ ؛ آک) ←(ت) ؛

شوندشت/sun dašt/ (ا.مک) : از توابع دهستان بالا لاریجا ن آمل .

شونس/šuns/ (ا) : بخت - اقبال - شانس .

اغر) شانس /šans/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(اغر) ؛ ت) شنس /šons/ ؛ آک) ←* ؛

شو - نشیر/šo - nəšir/ (ا.مص) : شب نشینی .

اغر) شو - نیشتی /šo ništi/ ؛ ب) شو نیشت /šo - ništ/ ؛ س) ←* ؛ ق) شونشیت /šuništ/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) شونشینی /šu nəšini/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

شو - نشین/nəšin - šo/ (ا.مص) : شب نشینی . **نک** : شونیشت.

اغر) ←* ؛ ق) شو نشیت /šu ništ/ ؛ با) ←* ؛ آ) شمّه شین /šammə šin/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

شونک/šunak/ (ا) : **نک** : بال - پشته .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

شونک/šunak/ (ا) : کتف و کول . **نک** : چمبلو - پخر .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

ب) ←* ؛ ق) شـونک /šunək/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شونه /šonə/ ؛ آک) شونه /šownə/ ؛

شونک/šonək/ (ا) : وسیله ی نرم کردن پشم .

ب) ←* ؛ س) شـنه /šonə/ ؛ ق) شـونک /šunek/ ؛ با) شونک /šunək/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) شـونه /šunə/ ؛ ع) شـونه میک /sonə mik/ ؛ اشر) شانه سر /šānəsar/ ؛ آک) شـونه میک /šowne- mik/ ؛

شونکر شال/šunkare-šāl/ (ا.مر) : شغال پر سر و صدا .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

شونک سر/šunək-sar/ : وسیله‌ای کـه توسّـط آن پشـم را رشته رشته و نرم کنند. این وسیله از ادوات مربوط به ریسندگی در پارچه بافی سنّتی است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

شونگ/šuvang/ (ا) : بانگی که شب پاها برای دور کـردن حیوانات آسیب رسان به مزرعه، ادا کنند .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

شونگ/šəvang/ (ا) : شیون - فریاد - جیغ .

اغر) ۱. شـند /šənd/ ، ۲. شـند و شـوند /šənd-o-ševənd/ ؛ س) شـونگ /šong/ ؛ ق) شـونگ /šung/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(آ) ؛ ن) شـونگ /šivang/ ؛ ع) شـیون /šivan/ ؛ قـص) شـیونگ /šivang/ ؛ اشر) شـیون /šəyvan/ ؛ پ) شـون /šəvan/ ؛ باس) خشیوان /xšaivān/ ؛

شونک سر

شونگ/šung/ (ا) : **نک** : سفیدال .

شونگ/šuneg/ (ا) : شانه - کتف .

اغر) شـانه /šānə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) شـونگ /šunəg/ ؛ پ) شانگ /šānag/ ؛

شونگ و شونگ/šango- ševang/ (ا.مص) : داد و فریـاد- جیغ و داد .

اغر) شنگ وشـون /šəngo- ševən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شونگ شـونگ /šung - šung/ ؛ ن) شـیونگ شیونگ /šivang-šivang/ ؛ ع) شول و شیون /šulo- šivan/ ؛

شونه/šonə/ (ا) : شانه - بخش فوقانی تنه‌ی انسا ن .

آ) شونه /šunə/ ؛ ع) ←* ؛

شونه دله/šunə- dələ/ (ا.مر) : بـه چگونـگی عبـور نـخ از داخل شانه (قیوه) در کار پارچه بافی سنتی گفته شود . **نک** : قیوه .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

شونه سرک/šunə- sarak/ (ا.مر) : شـانه بـه سـر . نـک : شونه غپین .

اغر) شانسرک /šānsarək/ ؛ ب) شونه بسر /šunə- besar/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) شـونه سـر /šunəsar/ ؛ بـا) ←* ؛ ن) ←(ب) ؛ ت) شانه به سری /šāna bə sarey/ ؛ آک) شـونه به سری /šownə-bə- saray/ ؛

شونه - غپین/šunə- qəpin/ (ا.مر) : شانه به سر-هدهد .

ب) ←* ؛ ق) شـونه غپّیـن /šunə qəppin/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) شونه غپّی /šune- qəppi/ ؛ قص) شونه به سر /šunə- bə- sar/ ؛ اشر) شانه سرو /šanə- saru/ ؛

شونه - غپین

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

شونه قپّی/šuna- qeppi/ (ا.مر) : هدهد . **نک** : شونه به سر - شونه قپّین .

با) شونه قدبین /šuna- qad- bin/ ؛ *آ)* شــونه غپّیــن /šuna qəppin/ ؛ *ن)* ←** ؛

شونه کوه/šuna kuh/ (ا.مک) : درهٔ ای در بالای علم کـوه به ارتفاع ۴۳۲۵ در منطقه کلادرشت واقع در منطقـهٔ چالوس.

ن) ←** ؛

شونه می/šunəmi/ (ا.مر) : شانه ای پایـه دار و فلـزی کـه موی گوسفند یا بز را با آن حلاجی کنند .

ق) ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* شونه میک /šonə mik/ ؛ *ت)* شـا نه میک /šānəmik/ ؛

شو - نیشت/šo - ništ/ (ا.مص) : شب نشینی .

اغر) ۱.←** ، ۲. شـو- نیشـت /šu- ništ/ ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* شونیشـت /šuništ/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←(اغــر) ؛ *ن)* سونشــــین /so nəšin/ ؛ *ع)* ۱. شونشــــین /šonešin/ ، ۲. شونشیر /šonešir/ ؛ *اشر)* شو نشینی /šu nəšini/ ؛

شو - نیشتن/šo - ništən/ (مص.مر) : شب نشینی کردن .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* شونشـیت /šuništ/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* شمّه شین ها کـردن /šammə-šinhākərdan/ ؛ *ن)* شونشــینی هــــاکردن /šo-nəšini- hākərdan/ ؛ *ت)* شونشیری /šow ne širi/ ؛ *اشر)* ←** ؛

شو- وغ/šovaq/ (ص/ا) : ۱. چشم متورّم . ۲. کنایه از: بـی حیا . ۳. نام پرنده .

اغر) ←** ؛ *با)* ←** ؛

شو هاکردن/šo hākordan/ (مص.مر) : ۱. فرا رسیدن شـب . ۲. کنایه از: روز را بیهوده سرکردن .

آ) شوها کردن /šuhākərdan/ ؛ *ع)* ←** ؛

شویا/šoyā/ : نام گوسفند که به رنـگ قـهوه‌ای مـایل بـه سرخ باشد.

قص) ←** ؛

شه/še/ (ا) : شبنم -ژاله .

اغر) شـوره /šəvrə/ ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ۱.←** ، ۲. شــوره /šəvrə/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* شـی /ši/ ؛ *اشر)* شـونم /šunam/ ؛ *آک)* ←(ت) ؛ *او)* پرشوی /paršuya/ ؛

شه/šə/ (ا) : باران نرم - کج باران . **نک** : دم شه .

اغر) شـیه /šeyə/ ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* شــه /še/ ؛ *با)* ←** ؛ *ن)* شه /šə/ ؛ *ع)* زلف شه /zelfə šə/ ؛ *ت)* شی /ši/ ؛ *اشر)* شدرم /šedərəm/ ؛ *آک)* ←(ت) ؛

شهاب -لیلم/šahāb - lilem/ (ا.مک) : از توابـع شهرسـتان ساری .

شهادت- خون/šəhādət- xun/ (ص. فا) :

به موافقین و همه‌ی کسانی کـه نقـش امامـان ویـا یـاران شهید آنان را در وقایع کربلا و یا پس از آن به عـهده دارنـد شهادت خوان گفته می شود. مانند مسـلم، حضـرت عبـاس، امام رضا.

شهادت خونی/šəhādət-xuni/ (ا.مص) : عبـارت اسـت از وصیّت و سفارشاتی که شهادت خوان پیش از مبارزه و در اثر آگاهی نسبت بـه کشـته شـدن خـود در میـدان جنگ به آواز بیان می کند .

شه بخوردان/šə - boxordān/ (ا.مر) : زخمـی کـه هنگـام تابستان در اثر برهنگی پا پدید آید و عفونتش با خارش شدید همراه است.

ع) ←** ؛

شه -پشت/šə- pəšt/ (ا.مر/ق.ز) : پگاه - بامدادان - وقتـی که هنوز شبنم شبانگاهان بر روی گیاهان خشـک نشـده باشد .

س) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ... سر /šə sar/ ؛ *ت)* شی سر /šiyesar/ ؛

شه بن/še bən/ (ا.مک) : مرتع و چشمه ای در جنوب کجـور نوشهر .

شه دار/šedār/ (ا.مـک) : نـام مکـانی واقـع در منطقـه‌ی سوادکوه .

شهر/šahr/ (ا) : ۱. شمشاد . ۲. آبادی بزرگ . ۳. پر جمعیت .

ن) ←** ؛ *ع)* ←** ؛

شهر اجر/šahr- ajar/ (ا.مر) : سر شاخه های شمشاد .

ن) ←** ؛

شهر اگیم/šahrāgim/ (ا) : پسر نماور از شاهان پادوسبانی که مدت سی ویک سال بر رستمدار تبرستان فرمان راند .

شهر - بند/šahr- band/ (ا.مک) : از توابع ناتل رستاق شهرستان نور .

شهر تیر/šahre tir/ (ا.مر) : تیر چوبی سقف از جنس شمشاد .

ع) ←* ؛

شهر جینگا/šahr-jingā/ (ا.مک) : از مراتع نشتای شهر عباس آباد .

شهر چو/šahr ču/ (ا.مر) : چوب درخت شمشاد .

ع) ←* ؛

شهردار/šahr dār/ (ا.مر/ص.فا) : ۱. درخت شمشاد . ۲. شهردار شهر .

ع) ←* ؛

شهردم/šahr dom/ (ا.مک) : از مراتع نشتای منطقه‌ی عباس آباد .

شهر رود/šahr rud/ (ا.مک) : نهری که از رودخانه‌ی هراز آمل منشعب شود .

شهر زمین/šahr zamin/ (ا.مک) : کوهی به ارتفاع ۲۹۷۰ متر در کلاردشت .

شهر ساجه/šahre sājə/ (ا.مر) : جارویی از شاخه های نازک شمشاد .

آ) شرسازه /šar sāzə/ ؛ ع) ←* ؛

شهرستان/šahrestān/ (ا.مک) : ۱. از توابع سه هزار منطقه‌ی تنکابن . ۲. از توابع بیرون بشم نوشهر . ۳. منطقه ای در گرگان قدیم .

شهر سن/šahre son/ : شمشاد زار - محل رویش یکدست درختان شمشاد .

ع) ←* ؛

شهرسون/šahresson/ (ا.مک) : از مراتع لنگا واقع در منطقه‌ی عباس آباد.

شهر شیش/šahre šiš/ (ا.مر) : ترکه و نهال شمشاد که در شیروانی خانه های روستایی کاربرد داشته است .

ع) ←* ؛

شهر -کتی/šahr- kəti/ (ا.مک) : از توابع واقع در منطقه‌ی آمل .

شهر - کلا/šahr- kalā/ (ا.مک) : از توابع ناتل کنار شهرسان نوشهر .

شهر کله/šahre kalə/ (ا.مر) : شمشاد زار .

ع) ←* ؛

شهر نوش/šahr- nuš/ (ا) : پسر هزار اسپ . **نک** : شهر یوش .

شهرو کلا/šahru-kelā/ (ا.مک) : ازتوابع علی آباد شهرستان قائم‌شهر.

شهر یار/sahryār/ (ا) : شهریار پسر پادوسبان از شاهان پادوسبانی که مدّت سی یک سال (۱۴۵ تا ۱۷۵ هـ.ق.) برمازندران فرمانروایی کرد .

شهریار - کنده/sahreyār-kandə/ (ا.مک) : از توابع میان دورود ساری .

شهریور/šahrivar/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

شهر یوش/šahrivaš/ (ا) : پسر هزار اسپ از شاهان پادوسبانی رستمدار تبرستان که مدّت بیست و سه سال برمازندران فرمان راند .

شه سر/šəsəre/ : برای خود - برای خودش .

ب) خاد سر /xād-sar/ ؛ ن) شه سر /še- ser/ ؛ ع) ←* ؛

شه سر/šesar/ (ا.مر/ق.ز) : سپیده رمان .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

شه کروم/šə- kərum/ (ا) : سار - نوعی پرنده .

س) شوکروم /šu kurum/ ؛ ق) شکروم /šə krum/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) شکرم /šekərəm/ ؛

شهنه - کلا/šahnə- kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع دشت سر آمل . ۲. از توابع گیل خواران واقع در منطقه‌ی قائم‌شهر .

شه وربکشین/šə.varbakšiyan/ (مص.مر) : به طرف خود کشیدن .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

شه ورگج/šə- var- gej/ : آدم خود خواه و منفعت طلب .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

شهه/šehə/ (ا) : شبنم – ژاله .
اغر) شوره /ševrə/ ؛ ب) شه /še/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←(ب) ؛ ع) شه /šə/ ؛ ت) شسی /ši/ ؛ اشر) شونم /šunam/ ؛ آک) ←(ت) ؛

شهه/šehə/ (ا) : شیهه .
اغر) ۱.←** ، ۲. شنه /šenə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) شره /šerə/ ؛ ق) شبره /šire/ ؛ با) ←** ؛ آ) شییه /šiyə/ ؛ ن) ۱. شهه /šehə/ ، ۲.←(س) ؛ ع) شره /šərə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ←(اغر) ؛

شهید و شماله/šahid o šemālə/ (ص.مر) : خسته و کوفته – بی رمق .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

شی/ši/ (ا) : شبنم .
قص) ←** ؛

شی/ši/ (ا/ف) : ۱. شوهر . ۲. می رفتی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) شو /šu/ ؛ اشر) شوئر /šuar/ ؛ پ) شوی /šōy/ ؛

شی/ši/ (ا) : باران نرم .
ن) ←** ؛

شی – آ/šiā/ (ص) : گوسفند سفید .
س) شوا /ševā/ ؛ ق) شه آ /šəā/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←(س) ؛ اشر) شیه /šiə/ ؛

شی آمو/šiāmu/ (ا.مر) : عموی شوهر .
اغر) ←** ؛ ع) ←** ؛

شیا – ده/siyā- də/ (ا.مک) : از توابع بند پی واقع در منطقه‌ی بابل .

شیاره/šiārə/ (ا.مک) : منطقه ای بین راه الیمستان به شیرگاه .

شیاری/šiyāri/ (ا) : بزرگترین کرت شالیزار .
س) ←** ؛ با) ←** ؛

شیئه/šiə/ (ا) : شیر اوّل گاو یا گوسفند تازه زاییده .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. شئه /šeə/ ؛ ن) شی /šey/ ؛

شیب – آبندون/šib- ābəndun/ (ا.مک) : از توابع گیل خاران قائم شهر .

شی –برار/ši- bərār/ (ا.مر) : برادرشوهر .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) شوبرار /šu bərār/ ؛ اشر) ←(ت) ؛ آک) شوبرار /šu barār/ ؛

شیپ/šip/ (ص) : شیب .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) شیب /šib/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) شپ /šəp/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←(ق) ؛

شی – پیر/ši - piyər/ (ا.مر) : پدر شوهر .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) شی پر /ši pər/ ؛ با) ←** ؛ آ) شی پر /si per/ ؛ ع) شی پیر /ši piyar/ ؛ ت) شوپئر /šu- peər/ ؛ اشر) شو پیر /šu- piyar/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

شیت/šit/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه ی هزار جریب شهرستان ساری .

شیتان سرا/šaytān- serā/ (ا.مک) : از توابع واقع در منطقه‌ی رامسر .

شیتانک/šitānak/ : قاصدک .
اغر) شتانک /šetānək/ ؛ اشر) ←** ؛

شیتن بازار/šayton bāzār/ (ا.مر) : بازار درهم ریخته از همه نوع اجناس و لوازم زندگی .

شیتنک/šaytonak/ (ا/ص.نس) : ۱. ماشه‌ی تفنگ . ۲. دلقک همراه بند باز .
آ) شیتونک /šəytunak/ ؛ ع) ←** ؛

شیتن کلی/šaytan-koli/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. کنایه از: بچه‌های شلوغ و شیطان – بچّه ی بسیار بازیگوش . ۲. لانه‌ی شیطان .
اغر) ۱. شتان /šetān/ ، ۲.←** ؛ ق) شیتون /šitun/ ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

شیتون/šitun/ (ا) : تارهای عنکبوت معلّق در هوا که در

اثر باد پراکنده شود . **نک** : تاآسمون .

اغر) ←** ؛ *ب)* ۱.←** ، ۲. شـتون /še-ton/ ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *اشر)* شتان /šətān/ ؛ *آک)* لابدون /lābdon/ ؛

شیتونک/šaytonak/ (ا/ص.نس) : ۱. دلقک همراه با بند باز . ۲. شاهین ترازو .

با) ←** ؛ *آ)* شیتونک /šəytunak/ ؛ *ن)* شیتنک /šəytənak/ ؛ *ع)* شیتونک /šaytonak/ ؛

شیتونک/šitunək/ (ا) : ماشه ی تفنگ .

س) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *آ)* شـــیتونک /šəytunak/ ؛ *ن)* شـــیتنک /šəytənak/ ؛ *ع)* شـــیتونک /šaytonak/ ؛ *آک)* شیتونه ی /šaitonay/ ؛

شیتونک/šitunək/ : **نک** : مقلّد .

ق) ←** ؛ *ن)* شـــیتنک /šəytənak/ ؛ *ع)* شـــیتونک /šaytonak/ ؛

شی تونک/šitunək/ (ا) : ۱. شیطانک . ۲. از ادوات متّصل به سازهای زهی زخمه ای .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* شیتونک /šijunək/ ؛ *با)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* شـیتونک /šaytonak/ ؛ *قص)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛

شیتونک - چو/šytonak-čo/ (ا.مر) : چـوب کوتـاه تلـه‌ی پرندگان که نقش ضامن تله و به دام انداختن پرنـده را ایفا می کند. این وسیله حکم ماشه را در تفنگ دارد .

اغر) زیب زن /zib-zan/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* شیتنک چو /šəy tənak-ču/ ؛ *ع)* زیبک /zibak/ ؛

شیتون - کلی/šitun-keli/ (ا.مر) : ۱. لانـه ی عنکبـوت - تار عنکبوت . ۲. کنایه از: کسی که شیطنت کند .

س) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *ن)* شیتن کلـی /šəytən keli/ ؛ *ع)* شیتون کلی /šayton koli/ ؛

شیخ/šeyx/ (ا.مـک) : از طوایـف و تـیره هـای سـاکن در منطقه‌ی کتول .

شی - خـــاخر/ši-xāxər/ (ا.مـر) : خواهـر شـوهر . **نـک** : خاخر - شی .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* شـــی خـــاخر /xāxor ši/ ؛ *قـص)* ←** ؛ *ت)* شـوخاخر /šu xāxər/ ؛ *اشـر)* شـوخوئر /šu xuar/ ؛ *آک)* شوخاخر /šu-xāxor/ ؛

شی خاله/šixālə/ (ا.مر) : خاله‌ی شوهر .

اغر) ←** ؛ *آ)* خاله شی /xāle ši/ ؛ *ع)* ←** ؛

شی -خانـه/ši-xānə/ (ا.مـر) : خانـه‌ی شـوهر - خانـه ی بخت .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *ق)* شـیخنه /šixənə/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←(ق) ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *ع)* شی خنه /ši xonə/ ؛ *قص)* ←(ا) ؛ *اشر)* شو خانه /šu-xāna/ ؛

شیخ - پر/šəyx-par/ (ا.مـک) : نـام قسـمتی از زمینـه‌ی کشاورزی دشت سر آمل .

شیخ علـی گیلانـی/šəyx-ali-gilāni/ (ا) : از نویسـندگان عصر صفوی که به سال ۱۰۴۴ هـق کتـاب ارزشـمند تاریخ مازندران را نوشت .

شیخ - نسّوم/šeyxe-nəssum/ (ا.مـک) : نـام مرتعـی در منطقه‌ی آمل.

شیخ نظـری/šəyx-nazəri/ (ا.مـر) : از طوایـف سـاکن در منطقه‌ی کتول .

شی-دار/ši-dār/ (ص.فا) : شوهر دار - زنـی کـه شـوهر دارد .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* شـــودار /šu dār/ ؛ *اشر)* ←(ت) ؛ *پ)* شوینیک /šöyənik/ ؛

شیر/šeyar/ (ص) : اندک و مختصر .

قص) ←** ؛

شیر/šir/ (ا/ا.مک) :

آبادی بزرگ کوهستانی میان کلاردشت و گلیجـان ییلاقـی شامل دو هزار، سه هزار، داکو و مناطق ییلاقی لنگای عباس آباد. این آبادی امروزه در مرز جغرافیایی غرب مازندران واقع شده است.

شیر/šir/ (ص) : خیس - تر .

اغر) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛

شیر-آش/šir-āš/ (ا.مر) : ۱. شیر برنج . ۲. کنایه از: آدم

سرد رفتار و بی حال .

اغر) ←★ ؛ ب) ←★ ؛ س) ←★ ؛ ق) ←★ ؛ بـا) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ع) ←★ ؛ قـص) ←★ ؛ ت) ←★ ؛ اشـر) سیربرنج /šir bərənj/ ؛ إک) ←★ ؛

شیرا/širā/ (ص.نس) : گاو شیرده .

اغر) ←★ ؛ ب) ←★ ؛ س) ←★ ؛ ق) ۱. شـیرده /širdə/ ، ۲. دوشـا /dušā/ ؛ با) ←★ ؛ آ) شـیرده /širde/ ؛ ن) ←★ ؛ ع) ←★ ؛ قص) شیربار /šir bār/ ؛ اشر) ←★ ؛ إک) شیری گو /širi-gow/ ؛

شیرا بویئن/širā-baviən/ (مص.مر) : به شیر آمدن .

اغر) ←★ ؛ ب) ←★ ؛ س) شـیرا بیّـن /širā-bayyən/ ؛ ق) شیربموئن /šir bəmuən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) شیر بموئـن /šir bəmuən/ ؛ ن) تیرا بویین /širā bavəyan/ ؛ع) شـیربمان /šir bomān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شـیردکتن /širdakətən/ ؛ اشر) شیر کوئنده /šir kuandə/ ؛

شیرار/širār/ (ص) : پا بـه زا – پـا بـه مـاه و منظـور مـاه زایمان است .

ن) ←★ ؛

شیر-استل /šir-əstal/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی در آمل .

شیر اکن/šir-aken/ (ص.مر) : به گاو آبستنی کـه هنـوز نزاییده گفته می شود .

ق) شیرکر /širkar/ ؛ با) شیرکن /šir-kən/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) سیرکرگو /šir-kar-go/ ؛ اشر) شیرکن /širkon/ ؛

شیران – پیران/širān -pirān/ (ا.مص) : پر و خالی کردن .

اشر) ←★ ؛

شیربچا/šir bečā/ (ا.مر) : نوعی گنجشک .

ق) ←★ ؛

شیر-بخرد/šir-boxord/ (ص.مـر) : شـیری – رضـاعی – برادر یا خواهر رضاعی . **نک** : جزا .

اغـر) شـیربخارد /šir bəxārd/ ؛ ب) شـــیربخارده /šir-bəxārdə/ ؛ س) شـیربخرد /šir-baxerd/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←★ ؛ ن) شـیه بخـارد /šir baxārd/ ؛ع) ←★ ؛ قـص) ←(ن) ؛ ت) شیرخورد /širxord/ ؛ اشر) شیر بخورد /šir boxurd/ ؛

شیربچا

شیربخردبرار/šir boxorde bərar/ : بـرادر شـیری-بـرادر رضاعی .

ع) ←★ ؛

شیربخرد خـاخر/šir boxorde xāxor/ : خواهـر شـیری- خواهر رضاعی .

ع) ←★ ؛

شیر-بشلاغ/šir-bəšlāq/ (ا.مر) : ترکیب شیرولرم و ماسـت که بر پارچه‌ای نهند و بر چشـم گذارنـد تـا درد چشـم ناشی از ضرب دیدگی کاسته شود .

اغـر) ←★ ؛ ب) ←★ ؛ س) شـــیربلاغ /šir -belāq/ ؛ بـا) ←(س) ؛ اشر) ←★ ؛

شیر-بویین/šir-baviyən/ (مص.مر) : خیس شدن .

اغـر) ←★ ؛ ب) ←★ ؛ ق) شـــیربین /šir bayən/ ؛ بـا) شیربیّن /šir-bayyən/ ؛ آ) شیربیّن /šir bayyan/ ؛ ن) شـل بویین /šəl-bavəyan/ ؛

شیر- بها/šir-bahā/ (ا.مر) : پولی که از طرف داماد به مـادر عروس به عنوان شیربهای دختر دهد .

اغر) ←★ ؛ ب) شیربئا /šir-bəā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) شـــیربها /šir bəhā/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ت) ←★ ؛ اشر) ←★ ؛ إک) دورم /durm/ ؛

شیر-به-شیر/šir-bə-šir/ (ص.مر) : به نوزادی گفته می‌شود که پس از نوزاد اوّل و با فاصله‌ی یک سال متولّد شود.
اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* شیریزه /širizə/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشـر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

شیرپج/šir-paj/ (ا.ا) : دیگ بزرگ جهت پختن شیر .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ۱.←* ، ۲. شیرپج لوه /šir-paj-lavə/ ؛ *ع)* ۱.←* ، ۲.←*(ن)* ؛ *ت)* شیرپج لبی /širpačlabi/ ؛

شیرپچ/širpač/ (ص.فا) : چوپان متصدّی پختن شیر .
آ) ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

شیر-پرزو/pərzu-šir/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. با پارچـه ای خیـس نظافت کردن . ۲. صافی و پارچـه‌ای کـه بـرای تمـیز کردن شیر مورد استفاده قرار گیرد.
اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* شـیر-پرزو /šir-pərzo/ ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←*(با)* ؛ *ت)* شیر-پورزا /šir-purzā/ ؛

شیر-پرزو-هکاردن/šir-pərzo-həkārdən/ (مـص.مـر) : ۱. صاف کردن شیر با پارچه . ۲. با پارچه‌ی خیس نظافت کردن .
اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* شـیرپرزوهـاکردن /šir-perzo-hākerdən/ ؛ *ق)* ←*(س)* ؛ *با)* ←*(س)* ؛ *آ)* شیرپرزوهـاکردن /šir pərzu hākərdan/ ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* شیرپرزوهـاکردن /šir porzo hākordan/ ؛ *ت)* شیرپورزازئن /šir pur zā zaan/ ؛

شیر-پلا/šir-pəlā/ (ا.مر) : مخلـوط کتـه و شـیر و شـکر - نوعی غذای چوپانی .
اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قـص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشـر)* شیرپلو /šir pəlu/ ؛ *آک)* شیرپلا /šir-palā/ ؛

شیر-پلـی-مـال/šir-pali-māl/ (ا.مـر) : جـایگاه خیـس و نمناک گاو و گوسفند در آغل که سبب سـلب آسـایش آن ها شود .
ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* شـرپلـی مـال /šər-pali-māl/ ؛

شیر-پنیر/šir-panir/ (ا.مر) : گیاه پنیرک - از تیره ی پنیرکیان .
اغر) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

شیرتره/šir tarə/ (ا.مر) : خورشت تره کـه بـه جـای آب و روغن از گزنه‌ی نورسته و سرشیر استفاده شود .
ع) ←* ؛

شـیرج محلـه/širəjmahalə/ (ا.مـک) : روسـتایی از توابـع شهرستان تنکابن .

شیرجه-کلا/širjə-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان شیرگاه سوادکوه .

شیرچایی/šir čāiy/ (ا.مر) : چای مخلوط با شیر .
ع) ←* ؛

شیر-خار/šir-xār/ (ص.فا) : ۱. بچه ی شـیرخوار - نـوزاد . ۲. میوه ی کوچک و تازه . **نک** : چلب .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* شیر خـور وچـه /širxorəvačə/ ؛ *قص)* شـیرخر /šir-xər/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* شـیرخور /šir-xor/ ؛

شیرخانی/šir-xāni/ (ا.مک) : از مراتع نشتای شهر عبـاس آباد .

شیرخر وچه/šir xor vačə/ (ا.مر) : بچه‌ی شیرخوار .
آ) شیرخاروچه /šir xār vačə/ ؛ *ع)* ←* ؛

شیرخشت/šire xešt/ (ا.مـر) : شـیره ی شـیرین نوعـی درختچه که مصرف دارویی دارد .
ع) ←* ؛

شیر-دار/šir-dār/ (ا.مـر) : از خـانواده‌ی درختـان جنگلـی مازندران که نام لاتین آن mac laetum-acer می‌باشـد. **نک** : اج .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* شیر-پلت /šir-palat/ ؛ *ع)* ←*(ن)* ؛ *ت)* ←* ؛

شیر-دار-کلا/šir-dār-kəlā/ (ا.مک) : از توابـع بـابل کنـار شهرستان بابل .

شیر-داری/šir-dāri/ (ا.مک) : ۱. از توابع یخکش واقـع در شهرستان بهشهر . ۲. رودخانه ای در نزدیک روستای

متکازین هزار جریب بهشهر .

شیر-دان/šir-dān/ (ا.مر) : ۱. تنگ بزرگ مسی مخصوص شیر . ۲. عضو بدن حیوان .

اغر) ۱.← * ، ۲. شیر دوش /šir duš/ ؛ ب) شر-دن /šer-don/ ؛ س) شیردون /širdun/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) شیردون /širdon/ ؛ قص) ←(آ) ؛

شیر-دره/šir-darə/ (ا.مک) : روستایی از توابع ولوپی شهرستان قائم‌شهر .

آک) ← * ؛

شیردسمال/šir-dasmāl/ (ا.مص) : پارچه ای خیس برای نظافت . **نک** : اودکان .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) شیرپرزو /šir pərzu/ ؛ ن) اُدسمال /o-dasmāl/ ؛

شیر-دسمال - هکاردن/šir-dasmāl-həkārdən/ (مص.مر) : کشیدن دستمال تر بر چیزی برای زدودن گرد و خاک .

ب) ← * ؛ س) شیر-دسمال -هاکردن /šir-dasāl-hākərdəm/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) شیرپرزوهکردن /širpərzu hakərdan/ ؛

شیر-دم/šir-dəm/ (ا.مر) : فیلوش - نوعی پرنده .

اغر) ← * ؛ با) دیک دم /dik-dəm/ ؛

شیر-دم - پخت/šir-dam-poxt/ (ا.مر) : غذایی با برنج، شیر و روغن حیوانی .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ ن) ← * ؛ اشر) ← * ؛

شیردن/širdon/ : شیردان گاو .

ع) ← * ؛

شیر-دوش/šir-duš/ (ا.ا) : ظرفی سرگشاد جهت دوشیدن شیر .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ آک) ← * ؛

شیر-دون/šir-dun/ (ا.مر) : ظرف مسی بزرگ که در آن شیر ریزند .

اغر) شیردان /širdān/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ آک) ← * ؛

شیر رکی/šir reki/ (ا.مر) : ته دیگ شیر در پاتیل های شیرپزی .

ع) ← * ؛

شیرزاد-خل/širzād-xel/ (ا.مک) : از توابع دهستان خانقاه پی شهرستان قائم شهر .

شیر-سر/šir-sar/ (ا.مر) : ۱. نقش و کنده‌کاری سر شیر که در انتهای چوب سقف و در زیر شیروانی کنده می‌شده است. ۲. چوب هایی که به عنوان زیر ساخت شیروانی استفاده شود .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ اشر) شیرمانی /širə māni/ ؛

شیر-دون

شیرسر/šir sar/ : سرشیر .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ع) ← * ؛

شیر-سر-تخته/šir-sar-taxtə/ (ا.مر) : تخته ای در جایگاه ممنوع و مخصوص گاوداری که با آن به میهمان، سرشیر می دهند .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ماسّرتخته /māssar taxtə/ ؛ با) ← * ؛

شیر-سوار/šir-səvār/ (ا.مک) : از توابع گنج افروز واقع در منطقه‌ی بابل .

شیر-سوت/šir-sut/ (ص.مر) : نوزادی که زودتر از موقع از شیر گرفته شود .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ن)

←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) شیرسوز /šir suz/ ؛

شیر-شلاغ/šir-šəlāq/ (ا.مر) : مرهمی از خمیر و روغن که آن را جوشانده جهت التیام گلـو بـر آن بندنـد . **نـک** : احلوا .

ب) شیربشلاغ /šir-bəšlāq/ ؛ ق) شیر بجـلاق /šir bejlāq/ ؛ با) ←* ؛ اشر) ←(ب) ؛

شیر علف/šir- aləf/ : **نک** : ورگ شیر .

آ) ←* ؛

شیر-غرق/šir-qarq/ (ص.مر) : خیس کامل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

شیرک/širak/ (ص) : دلاور و جسور .

قص) ←* ؛

شیرک/širək/ (ص/ا) : ۱. گستاخ-پررو . ۲. دل باختـه . ۳. عضو نرینه‌ی ماهی نر .

اغر) ۱.←* ، ۲. شیر /šir/ ؛ ع) شریک /širak/ ؛

شیرک/širək/ (ا/ا.مص) : ۱. وعـده ی توخـالی و دروغ بـه جهت فریفتن کسی - شیره مالیدن . ۲. درخت خشـک نشده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. شیره مالی /širə-māli/ ؛ ع) ←(با) ؛ قص) شیرک /širak/ ؛

شیر-کاردن/šir-kārdən/ (مـص.مـر) : تحریـک کـردن و جرات دادن .

اغر)←*؛ ب) شیرهکاردن/šir-həkārdən/؛س) شیرهاکردن /šir-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) شیرهکردن /šir hakərdan/ ؛ ن) شیرهاکردن /šir hākerdan/ ؛ ع) شیرهاکردن /šir hākordan/ ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) شیرهکردن /šir-hakərdən/؛ اِک) شیراگودن /širā-gudan/ ؛

شیرک - بخاردن/širək-bəxārdən/ (مص.مـر) : بـه کـار ناشایست خو گرفتن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ بـا) شـیرک بخـردن /širək-baxərdən/؛

شیرکته/šir kotə/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. توله‌ی شـیر . ۲. کنایـه از: شجاع - نترس .

آ) شرکته /šerkətə/ ؛ ع) ←* ؛

شیرکر/širkar/ (ص.مر) : ۱. گاو . ۲. حیوان اهلی

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

شیرکره/šir kərə/ : **نک** : تینه کره .

آ) ←* ؛

شیر-کف/šir-kaf/ (ا.مر) : کف بر آمده از شیر جوشیده

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ ... ←* ؛

شیر-کلا/šir-kalā/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان ... شهرستان نوشهر . ۲. ازتوابع نـاتل رسـتاق شهرستان نور.

شیر-کـلا/šir-kəlā/ (ا.مـک) : ۱. نـام مرتعی در ... ۲. ازتوابع یخکش بهشهر . ۳. از توابع ولوپی قائم شهر .

شیرکله/šir kolə/ (ا.مر) : نوعی روی هم چیدن دسته‌های برنج در خرمن که شبیه هرم است. **نک** : ک...

ع) ←* ؛

شیر-کمربن/šir-kamər-bən/ (ا.مک) : نـام مزرعه‌ای ... رستم کلای بهشهر .

شیر-کن/šir-kan/ (ص.مر/ا.مص) : ۱. چارپای اخته ... چهارپایی که مادرزاد اخته باشد - نوعـی اخته کردن حیوان اهلی که کـاملاً فـاقد نرینـگی شـده باشد . ۲. پروار-چاق . **نک** : بخته .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

شیر-کن-باری/šir-kan-bāri/ (ا.مر) : گاو اخته شـده که تخم آن کوبیده شده باشد. **نک** : ...

ع) ←* ؛ ت) شیرکند /širkand/ ؛ اشر) ←* ؛

شیرکنف/šir kanaf/ (ا.مر) : از انواع کنـف کـه بـه علت پوست سفیدش به این نام شهرت یافته است .

ع) ←* ؛

شیر کنگل/šir- kan gəl/ (ا.مر) : از انواع کنگر .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

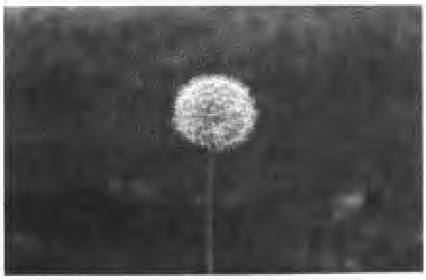
شیر-کنّی/šir-kanni/ (ا.مر) :

چوب خطّ- چوبی است به طول تقریبی یک سر ... جهت

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** امل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** [illegible] **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

تراش است و محاسبات حجم شیرهای دامداری بر روی آن علامت گذاری می شود. پس از پایان فصل علف چر یـا پـر شدن کُدهای چـوب خـط و پـس از محاسـبه مجـدداً آن را تراشیده و جهت کندن علامات جدید آماده می کنند.

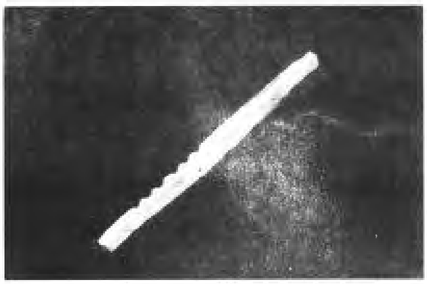
شیرگا/širgā/ (ا.مک) : از توابع سوادکوه .

شیر کنگل

شیرگیر/širgir/ (ص.فا) : ۱. کنایه از: دلاور و بسیار شجاع . ۲. تله گذار گوشتخواران - گربه سان بزرگ .

ع) ←* ؛

شیر-کنی

شیر-لنده/šir-ləndə/ (ص.مر) : کاملاً خیس .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. شـیرلنّه /širlanne/ ؛ با) ←* ؛ ن) شرلنّه /šerlənnə/ ؛

شیرماس/šir mās/ (ا.مر) : ماست وشیر .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛

شیرمال/širmāl/ (ا.مر) : نوعی نان که در خمیرش به جای آب شیر ریزند .

آ) ←* ؛ع) ←* ؛

شیرمس/šir mas/ (ص.مر) : بـرّه یـا کودکـی کـه از شـیر خوردن زیاد فربه شود .

اغـر) ←* ؛ ب) شیرمســـت /šir-mast/ ؛ س) ←(ب) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

شیر-مست/šir-mast/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: تـر و تـازه . ۲. سرخ و سفید . ۳. چاق و چلّه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شیرمس /širmas/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ن) ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

شیرن/širən/ (ص) : شیرین .

اغـر) شـیرین /širin/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ←(اغـر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغـر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ قـص) ←(اغـر) ؛ ت) ←(اغـر) ؛ اشـر) ←(اغـر) ؛ آک) ←(اغر)؛

شیرن -دار -چایی/širən-dār-čāiy/ (ا.مر) : چای شیرین.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱. شیرین دار چایی /širin dār čāyi/ ، ۲. شین دارچـایی /šir dār čāyi/ ؛ ن) ←* ؛ع) شـرین چـایی /šərin čai/ ؛ ت) شیرین چی /širinčey/ ؛ آک) شیرین چایی /širin-čaei/ ؛

شـیرنگ/širang/ (ا.مـک) : روسـتایی در شـمال غربـی شهرستان کتول .

شیرنگی/širangi/ (ا) : طایفه‌ای از سادات که در قرن دهم هـ.ق مأمور جمع آوری مالیات برخی مناطق اسـترآباد رستاق بوده اند .

شیر-نون/šir-nun/ (ا.مر) : نوعی نان - غذایی با شیر ولرم و نان و شکر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

شیرنی/širni/ (ا) : شیرینی .

آ) ۱.←* ، ۲. شینی /šini/ ؛ع) ←* ؛

شیرنی خرون/širni xoron/ (ا.مص) : جشن نامزدی .

اغر) شیرینی خاری /širini xāri/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شینی

آوانوشت : (a = أ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

خاری /šini xāri/ ؛ ع) ←** ؛

شیرو/širu/ (ص) : گاوی که پیشانی و دم آن سفید است .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛

شیر-وا-شکر/šir-vā-šekər/ (ا.مر) : غذایی از شیر، نشاسته، آرد برنج، گلاب ، پودر قند، پودر پسته و عسل .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛

شیروان -محله/širvān-mahalə/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

شیروج/šir-vəj/ (ص) : گوساله یا گاوی که بیضه‌ی آن را کشیده باشند .

ق) ←** ؛ ع) شیرکن /širkan/ ؛ اشر) شیرکن /šir-kan/ ؛ | گ) اخته /āxtə/ ؛

شیر-وچه/šir-vačə/ (ا.مر) : ۱. توله ی شیر . ۲. کنایه از: شجاع و با جرأت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) شیرکته /šir kətə/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ |گ) شیربچّه /šir-baččə/ ؛

شیرود/širud/ (ا.مک) : از توابع تنکابن .

شیر-وره/šir-varə/ (ا.مر) :

مراسمی زیبا از آداب ازدواج در روستا. پس از پاسخ مثبت والدین عروس به خواستگار و جهت رسمیّت بخشیدن به این موافقت در نقاط مختلف مازندران، آداب متفاوتی معمول است. درشرق مازندران و مازندران میانه، خانواده‌ی داماد مقداری مواد لبنی، برّه، میوه و لباس را به خانه عروس می‌فرستند. این رسم شیربره نام دارد. در مازندران غربی به جای موّاد یاد شده، مرغ و پلوی معطّری را جهت این کار اختصاص می دهند که آره پلو نامیده می شود.

شیروقه سر/širvaqə sar/ (ص.مر) : کودکی که به پایان دوره‌ی شیرخوارگی رسیده باشد .

شیروک/širuk/ (ص) : گاو پیشانی سفید .

ق) ۱.←** ، ۲. شیرو /širu/ ؛ با) شیرو /šriu/ ؛ ن) ←** ؛

شیرون کشی/širun-kaši/ (ا.مص) : آیینی برای بارش باران که شیر پخته به مردم می‌دهند – ضیافت عمومی توام با نیایش ندبه در تمنّا و آرزوی بارش باران .

اغر) شیلان /šilān/ ؛ ب) ←** ؛ س) شیرون دهی /širun-dehi/ ؛ ق) شیرون کشی /šilun-kaši/ ؛ ن) شیلان کشی /šəylan-kaši/ ؛ ع) شیلون /šilon/ ؛ ت) شیلان /šilān/ ؛

شیره/širə/ : ۱. چوب تر . ۲. شاخه ای که به تازگی قطع شده باشد .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

شیره/širə/ : شیهه‌ی اسب .

اغر) شنه /šenə/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. شره /šerə/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(اغر) ؛

شیره/širə/ (ا) : ۱. غذایی بومی و چوپانی که شیره‌ی انجیر تازه را به شیر گوسفند افزوده و معجونی مغذّی حاصل کنند . ۲. شیهه‌ی اسب . **نک** : حلوا شیره .

اغر) سرنه /šernə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

شیره/širə/ (ا) : ۱. آب انگور جوشیده و قوام آمده . ۲. جوشیده . ۳. سوخته‌ی تریاک .

آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

شیرهائیت/šir hāəit/ (ص.مف) : از شیر گرفته شده .

آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

شیر-هادان/šir-hādān/ (مص.مر) : شیرخوراندن – شیردادن . **نک** : بچافنیین شیردادن .

اغر) شیر هدائن /šir hədāən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) شیرهدائن /šir hədāən/ ؛ ن) شیرهادائن /šir-hādāən/ ؛ ع) ←** ؛ قص) شیرهادائن /šir-hedāən/ ؛ ت) شیردئن /širdaən/ ؛ اشر) ←(آ) ؛ |گ) شیروان /šir-dān/ ؛

شیر-هادن/šir-hādən/ (ف.امر) : شیر بده . **نک** : بچافن .

اغر) شیرهاده /šir hāde/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) شیرهده /šir hadə/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شیرهدن /šir-hadən/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ |گ) شیرهدی /šir hadi/ ؛

شیر-هاکن/šir-hākən/ (ف.امر) : خیس کن . **نک** : دخیسان .

اغر) شیرهکان /šir həkān/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←** ؛ ق)

← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) شـیرهکن /šir hakən/ ؛ ن) شـرهاکن /šer hākən/ ؛ آک) دیسن /daysan/ ؛

شیره -انگیر/širə angir/ (ا.مر) : شیره ی انگور .

ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ ع) انگور شیره /anguršira/ ؛

شیرهایتن/šir hāytan/ (مص.مر) : ازشیر گرفتن .

آ) ← ** ؛ ع) ← ** ؛

شیره ره بکشین/šireh rə bakəšeyan/ (مص.مر) : ۱. شـیره گرفتن از چیزی که جزتفاله از آن چیزی بـاقی نمـانده باشد . ۲. کنایه از: کلاهبرداری کردن از کسی .

ع) ← ** ؛

شیر هکّری/šir hakkery/ (ا.مر) : ته دیگ به جـا مـانده از شیر پخته .

ت) ← ** ؛

شیر-هلی/šir-hali/ (ا.مر) : آلوچه‌ی شیرین .

ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ع) شیرین هلی /sirin - hali/ ؛ قـص) ←(ع) ؛ ت) شـیرین هلــو /širin-holu/ ؛ آک) ←(ع)؛

شیری/širi/ (ص.نس) : ناتنی – رضاعی . **نک** : جزا .

اغـر) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ن) ← ** ؛ ع) ← ** ؛

شیری برار/širi-bərār/ : بردار ناتنی .

ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ن) ← ** ؛ ع) ← ** ؛

شیری خاخر/širi-xəxər/ : خواهر ناتنی .

ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ن) ← ** ؛ ع) ← ** ؛

شـیریزه/širizə/ (ا.مـص.ص) : پشـت سـرهم زاییـدن – فرزندان پشت سـرهم زاده شـده آن چنـان کـه زمـان شیرخوارگی فرزند پیشین به سر نیـامده باشـد . **نـک** : پس زا-پیش زا .

اغـر) شـیربه شـیر بزائـن /šir-bə-šir-bəzāən/ ؛ ن) شـیربه شـــیربزائن /šir-bə-sir-bazāan/ ؛ ع) ← ** ؛ ت) شـــیرزه /širəzə/ ؛ اشر) شیربه شیر /šir-bə-šir/ ؛

شیری مار/širimār/ : دایه .

ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ن) ← ** ؛ ع) ← ** ؛ قص) ← ** ؛

شیرین/širin/ (ص) : کنایه از: عزیز – ارجمند .

اغـر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ن) ← ** ؛ ع) ← ** ؛ قـص) ← ** ؛ ت) ← ** ؛ اشـر) ← ** ؛ آک) ← ** ؛

شیرین -انار/širin-ənār/ (ا.مر) : انار شیرین .

اغـر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) شیر انار /šir ənār/ ؛ ن) شیرن انـار /širən.anār/ ؛ ع) ← ** ؛ قص) ← ** ؛ آک) ← ** ؛

شیرین -دار-چایی/širin dār čayəi/ (ا.مر) : چای شیرین.

اغـر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) ۱.← ** ، ۲. شـین دارچـــایی /šindārčāyi/ ؛ ن) ← ** ؛ ع) شیرین چایی /širinčaiy/ ؛ ت) شیرین چی /širin či/ ؛ اشر) ← ** ؛

شیریند-او/širind-ow/ (ا.مر) : آب شیرین . **نـک** : خـش او.

ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ ن) شیرن او /širən-o/ ؛ ع) شـیرین او /širin ou/ ؛ قص) شیرین أُ /širin-o/ ؛

شیرین عقل/širin-aql/ (ص.مر) : بی شعور – عقب مـانده ی ذهنی – خل مزاج .

اغـر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ بـا) ← ** ؛ آ) ۱.← ** ، ۲. شیر عقل /šir aql/ ؛ ن) شـیرین عقـل /šiyən-aql/ ؛ ع) ← ** ؛ ت) ← ** ؛ اشر) ← ** ؛ آک) ← ** ؛

شیرین-قند/širin-qand/ (ص.مر) : خیلی شیرین به مـانند قند .

اغـر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ ن) شیون قن /širən.qan/ ؛ ع) شیرین قـن /širinə qan/ ؛ ت) ← ** ؛ اشر) ← ** ؛ آک) ← ** ؛

شیرین – للـه/širin-lalə/ (ا.مر) : نیشکر . **نک** : ازبیل .

اغـر) شکرلـــه /šakər-kalə/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ← ** ؛ با) شیرلـه /šir-lalə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) شیرن لله /širən-lale/ ؛ ع) شکر لـه /šakar lalə/ ؛

شیرینی هادان/širini hādān/ (مص.مر) : پاداش دادن –

هدیه و مژدگانی دادن در قبال خبر مسرت بخش .

آ) ۱. شیرنی هادائن /sırın hādāan/ ، ۲. سینی هدائن /sını hədāan/ ؛ ع) ←** ؛

شیش/šīš/ (ا) : ۱. ترکه . ۲. شاخه هـای خشـک و نـازک توت که پس از پرورش کرم ابریشم درانبار باقی ماند . ۳. چوب قیّم لوبیا و ... . **نک** : ...

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ آک) ←** ؛

شیش/šīš/ : شش – عدد شش .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. شـش /šəš/ ؛ ن) سـس /sos/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) ←** ؛

شیشار/šīšār/ (ا) : درخت شمشاد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ساهر /šahr/ ؛ ن) شـهر /šahr/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ۱.←** ، ۲. شمشاد /šəmšād/ ؛ آک) کیش /kıš/ ؛

شیشارجار/šīšār-jār/ (ا.مر) : منطقه ای جنگلی و بیشه زار که محلّ رویش شمشاد باشد .

ب) ←** ؛ س) شیشار جاری /šišar-jārı/ ؛

شیشاک/šīšāk/ (ا) : نوعی سبزی صحرایی خوراکی .

ن) ←** ؛

شیش-انداز/šīš-əndāz/ (ا.مر) : نوعی خورشت کـه مـوادّ اصلی آن انار می باشد .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ آک) سیس انداز /diš-āndāz/ ؛

شیش ببین/šīš babeyan/ (مص.مر) : ۱. خشـک شـدن . ۲. گرفتگی عضلات .

آ) شیش بیّن /šıš bayyan/ ؛ ع) ←** ؛

شیش بکشین/šīš bakešeyan/ (مص.مر) : کنایه از: شکنجه – عمل وحشیانه‌ی ترکه در ماتحت کردن .

آ) شیش بکشین /šıš bakəšiyan/ ؛ ع) ←** ؛

شیش - بویین/šīš baviyən/ (مص.مر) : ۱. کنایـه از: یـک دندگی ، لج بازی . ۲. چوب خشک . ۳. کرخـت شـدن بدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) سیش بیـن /sıš-bayyan/ ؛ آ) سیس بین /sıs bayyan/ ؛ ع) شیش ببیـن /šıs babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

شیشپا/šıspa/ (ا.مر) : **نک** : جبّا .

با) ←** ؛ قص) ←** ؛

شیشـک/šısək/ (ص) : ۱. گوسـفند مـادّه‌ی دو سـاله – گوسـفند مـادّه . ۲. بـرّه ی مست و سرحال . **نـک** : ...

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ اشر) سیشک /šīšak/ ؛ آک) ←(...) ؛

شیشک - بون/šīšək-bun/ (ص.مر) : چوپـان بـرّه هـای از شیر افتاده .

اغر) شیشک وان /šıšək-vān/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) شیشک وون /šıšak-vun/ ؛

شیشک - ترازی/šīšək-tərāzi/ (ا.مر) : شش ستاره ای که در آسمان درکنار هم شکل ویژه ای دارند – سـتاره ی پروین همراه با صورت فلکی میزان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) شیشـاک /šısak/ ؛ ت) سـس تـرازو /sostərazey/ ؛ اشر) شیش ترازو /šıs tərāzu/ ؛

شیشم/šīsəm/ (ا) : سوت – سوت زدن بـا دهـان . **نـک** : ششم .

اغر) ۱. شپل /šəpel/ ، ۲. شـپلک /šəpelək/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) هوشـتک /huštak/ ؛ اشر) شـپّل /šəppəl/ ؛ آک) پیشی /pıšı/ ؛

شیشم - بیک/šīšəm-bik/ (ا.مر) : پرنده ی ماهی خوار .

ب) ←** ؛ با) شیشم بیل /šisəm-bıl/ ؛

شیشم -هاکردن /šīšəm-hakərdan/ (مص.مر) : سوت زدن . **نک** : پوشاله زنن .

اغر) پسـل هکـاردن /səpel həkārən/ ؛ ب) سـپل بزنـن /səpəl-bazoən/ ؛ س) سم بکسـین ... ؛ ق) ششم بکشـین /səsəm bakəšıən/ ؛ ... ؛ آ) سیشـم بکشیین /šısəm bakəsıyan/ ؛ ن) ←** ؛ ع) سیشم هاکردن

/sišem hākordan ؛ قص) هوشتک بزوئن /huštak-bazuan/
؛ اشر) شپّل بزوئن /šappal-bazuan/ ؛

شیشنگ šišəng (ا) : گل گاو زبان .

ششنگ

شیشه/šišə/ (ا) : اوّلین شیری که پس از زاییدن گاو دوشیده شود. **نک** : شیرمال – آغوز .

غر) رشه /rəšə/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) شیرماک širm ؛ ن) سی /šəy/ ؛

شیش -هاکردن/šiš-hākārdən/ (مص.مر) : تحریک کردن.

اغر) سیس هکاردن /šiš həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ با) دیش هاکردن /diš-hākərdən/ ؛ آ) شیش هکردن šiš hakərdan ؛

شیش هاکردن/šiš hākordan/ (مص.مر) : سفت کردن – محکم نمودن .

ع) ←* ؛

شیش -هکاردن/šiš-həkārden/ (مص.مر) : فریب دادن و برانگیختن کسی برای دعوا–لج بازی . **نک** : دیشت هاکردن .

غر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) شیش هکردن /šiš- hakərdan/ ؛

شیشی šiši (ص) : صاف و شفاف .

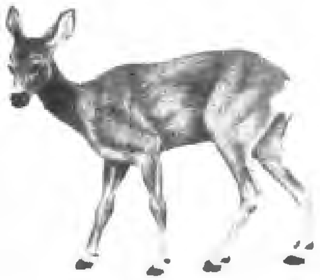
قص) ←* ؛

شیفید /šifid/ (ا) : سبزی شوید .

با) شوید /šəvid/ ؛ ع) ←* ؛

شی - کا/ši kā/ (ا) : شوکا – آهوی البرز .

اغر) شکا /šokā/ ؛ ب) شکّا /šokkā/ ؛ س) شوکا /šukā/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) شوکا /šokā/ ؛ ت) شوکا /šowkā/ ؛ اشر) ←(س) ؛

شی – کا

شی - کر/ši-kar/ (ص.فا) : دختری که بتواند ازدواج کند – دختر دم بخت .

اغر) شی گر /šigar/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) شی ارزونی /ši arzoni/ ؛ قص) ←* ؛ ت) شوکن /šu-kən/ ؛

شی - کسون/ši-kasun/ (ا.مر) : اقوام شوهر .

اغر) ۱.←* ، ۲. ش فامیل /ši fāmil/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. شی فاملن /ši-fāmələn/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) شوخیش /šu-xiš/ ؛ اک) شوکسون /šu-kason/ ؛

شیل/šil/ (ا) : ۱. واحد صید ماهی که شیلات جمع آن است. ۲. سدّ رودخانه .

اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

شیلا/šilā/ (ا) : دندان سگ .

س) ←* ؛ ق) شدا /šəlā/ ؛ با) ←* ؛

شیلار -تخته/šilār-taxtə/ (ا.مک) : مرتعی در روستای الستان کتول .

شیلاک/šilāk/ (ا.مک) : از توابع بندرج ساری .

شیلان/šilān/ (ا) : نوعی سپاس عمومی – دعا و نذر ندبه

و استغاثه .

اغر) ←** ؛ ن) ←** ؛ ت) ←** ؛

شیلان/šilān/ (ا) : مراسم نیایش بند آمدن باران .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) شیلن /šilon/ ؛

شیلانک/šilānak/ (ا) : نوعی زردآلوی کوچک بسیار شیرین .

ع) ←** ؛

شیلک/šilak/ : **نک** : شیرک .

قص) ←** ؛

شیلن/šilon/ (ا) : سور عمومی میهمانی – اطعام عمومی به شکرانه سلامتی یا پیروزی یااجتماع دعای باران .

ع) ←** ؛

شیلن بکشین/šilon bakəšeyan/ (مص.مر) : اطعام عمومی کردن .

ع) ←** ؛

شیما درّه/šimā darrə/ (ا.مک) : مرتعی در راه مالروی سی سنگان به کجور .

شی –مار/ši-mār/ (ا.مر) : مادر شوهر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ۱.←** ، ۲. خویش مار /xišə mār/ ؛ قص) ←** ؛ ت) شومار /šumār/ ؛ اشر) ←(ت) ؛ آک) ←(اشر) ؛

شی-مار-اندر/šimār andər/ (ا.مر) : مادر شوهر ناتنی .

اغر) ۱. اندرشی مار /andər-šimār/ ، ۲. شی خورد مار /ši xordemār/ ؛ اشر) شوماراندر /šu mār andər/ ؛

شیماله/šimāle/ (ا) : سرشاخه های درخت لیلکی و درخت گل ابریشم که در گذشته آن را از برگ پرداخته و در رفت و آمدهای شبانه به سبب خوش سوز بودن، آن‌ها را جهت روشنایی مورد استفاده قرار می دادند .

آ) شماله /šamālə/ ؛ ن) شماله /šəmālə/ ؛ ع) ←(ن) ؛

شی -مردمان/ši-mardəmān/ (ا.مر) : فامیل های شوهر . **نک** : شی آرما .

اغر) ←** ؛ با) شی کسون /ši-kasun/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) شی فاملن /ši-fāmələn/ ؛ ع) شی کسون /ši kason/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) شوخویش /šu xiš/ ؛ اشر) شومردمان /šu mardəmān/ ؛ آک) ←(ت) ؛

شین – امن/šiyən -oman/ (ا.مص) : رفت و آمد کردن – آمد و شد . **نک** : بردن بموئن .

ع) بشین بمان /bašeyan bomān/ ؛ ت) شئن اومن /šeən -oman/ ؛

شینه/šinə/ (ا) : شیهه .

اغر) ۱.←** ، ۲. شنه /šenə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) شیره /širə/ ؛ با) ←** ؛ آ) شره /šerə/ ؛ ن) شره /šərə/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) ←(اغر) ؛

شینی/šayni/ : چگونه؟– چطور؟ –به چه صورت؟ .

قص) ←** ؛

شیوا/šivā/ (ص) : گوسفند کِرم رنگ .

ب) شوا /ševā/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ت) شیه /šiə/ ؛

شیوا چمّلی/šivā čamməli/ : **نک** : خرما چمّل .

آ) ←** ؛

شیوادره/šivā-darə/ (ا.مک) : نام مرتعی جنگلی در مسیر مالروی سی سنگان به کجور . **نک** : شیما دره .

شیوار/šivār/ (ا) : ۱. درّه ی کوچک– فرو رفتگی بین دو قطعه زمین . ۲. زه کش زمین باتلاقی .

اغر) ←** ؛ ب) شوار /ševār/ ؛ با) شیار /šiār/ ؛ آ) شوآر /šuār/ ؛ ن) شیار /šəyar/ ؛ ع) ←(آ) ؛ اشر) ←(ب) ؛

شیوا–سری/šivā-sari/ (ا.مر) : جشنی که چوپانان به مناسبت تولّد گوسفند کرم رنگ پیشانی سفید گیرند .

اشر) شیه /šiə/ ؛

شی – وچه/ši-vača/ (ا.مر) : بچّه ی شوهر – فرزندی که شوهر از زن دیگر دارد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) شی پسر – شی دتر /ši pesar-šidetar/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) شووچه /šuvača/ ؛ آک) شوزاک /šu-zāk/ ؛

شی – ور/ši-var/ (ص.مر) : دخترِ دم بخت .

اغر) ←** ؛ ق) شی کر /ši kar/ ؛ ب) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛

ن) ←(ق) ؛ ع) شی ارزونی /ši arzoni/ ؛ قصر) ←(ق) ؛ ت) شوکن /šukən/ ؛

شیوک/šiok/ (ا) : ۱. نم – رطوبت . ۲. جای نمناک .

ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) شیوک /šiyuk/ ؛ ن) ← * * ؛

شیوک بزوئن/šiyuk-bazuan/ (مص.مر) : نم کشیدن .

آ) ← * * ؛ ن) ← * * ؛

شیوک بزوئن/šeyuk-bazuan/ (مص.مر) : ۱. کفک زدن . ۲. زنگ زدن .

آ) شیوک بزوئن /šiuk bazuan/ ؛ ن) ← * * ؛

شیونگ/šivang/ (ا) : شبون – گریه‌ی شدید همراه با فریاد – شیون کردن .

اغر) ۱. شونگ /ševəng/ ، ۲. شند و شیونگ /šəndo šəvəng/ ؛ ب) شونگ /šong/ ؛ ق) شونگ /səvənk/ ؛ با) ← * * ؛ آ) شونگ /šung/ ؛ ن) ← * * ؛ ع) شیون /šivan/ ؛ قصر) شیونگ /šivang/ ؛ اشر) ← * * ؛

شیه/šiyə/ (ا) : ۱. آغوز . ۲. مادّه‌ای که از شکمبه ی برّه گیرند و به عنوان مایه‌ی پنیر استفاده کنند .

آ) ← * * ؛ قصر) ← * * ؛

شیه/šeyə/ (ص) : ۱. گوسفند سفید رنگ – گوسفند کرم مایل به زرد . ۲. شبنم . ۳. شیهه ی اسب . ۴. باران نرم همراه با نسیم .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) شیه /šə/ ؛ با) ← * * ؛ اشر) شیه /šiə/ ؛

شی هاکردن/ši hākordan/ (مص.مر) : شوهر کردن .

آ) شی ها کردن /ši hākərdan/ ؛ ع) ← * * ؛

شیه – بزوئن/šeyə-bazoən/ (مص.مر) : باران نرمی که همراه نسیم آید .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) شه بزوئن /šebazuən/ ؛ با) شه بزوئن /šə-bazuən/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) زلف شه /zelfəšə/ ؛ اشر) شد رم /šedərəm/ ؛

شیه – چپا/šeyə-čepā/ (ا.مر) : برنج کوچک تر از نیم دانه– برنج خرده شده .

اغر) رزه /rezə/ ؛ با) چپا /čəpā/ ؛ ن) چپا /čapā/ ؛ ع) چپا /čepā/ ؛

شیهی/šihi/ (ا.مک) : ازتوابع اشکور واقع در منطقه‌ی رامسر .

شیین/šiyən/ (مص) : رفتن .

اغر) ← * * ؛ ق) بردن /burdən/ ؛ با) ← * * ؛ آ) بوردن /burdan/ ؛ ع) شین /šeyan/ ؛ ت) شئن /šeən/ ؛ آک) شون /šuwen/ ؛

شیین – بیاموئن/šiyən-biyāmoən/ (مص.مر) : رفت و آمد کردن – رفتن و آمدن . نک : بردن بموئن .

ق) بوردن بموئن /burdən bəmuen/ ؛ با) بوردن بموئن /burdan bəmuan/ ؛ آ) بوردن بموئن /burden-bəmuən/ ؛ ع) بشین بمان /bašeyan bomān/ ؛ ت) شئن اُمن /šeən oman/ ؛ اشر) ← * * ؛

شییه/šiyə/ (ا) : ۱. کج باران . ۲. باران نرم . نک : دم شه .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) شه /šə/ ؛ با) شوار /šəvār/ ؛ ن) شه /še/ ؛ ع) زلف شه /zelfəšə/ ؛ ت) شی /ši/ ؛ اشر) شدرم /šədərəm/ ؛

شیه –بزوئن/šiyə-bazoən/ (مص.مر) : پاجوش – رویش جوانه‌های جدید از ریشه‌ها و ساقه‌ی بازمانده‌ی یک درخت پس از قطع آن .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛

ص

فرهنگ واژگان تبری

صاب اختیار/sāb extəyār/ : صاحب اختیار– نوعی تعارف تملّق آمیز .

ب) *← ؛ س) *← ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صاب خنه/sāb xonə/ : میزبان .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

صاب مرده/sāb mordə/ (ش.ج) : صاحب مرده– نوعی نفرین .

ب) صاحب بمرد /sāb-bamərd/ ؛ آ) ←(ب) ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صابون کیسه/sābun kisə/ (ا.مر) : لیف و صابون .

ب) *← ؛ س) *← ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صاف/sāf/ (ص) : ۱. پاک . ۲. هموار . ۳. بی آمیختگی . ۴. آسمان بدون ابر .

ب) *← ؛ س) *← ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صاف خونی/sāfe-xuni/ (ا.مک) : از مراتع لنگای منطقه‌ی عباس آباد .

صاف ساده/sāfo sādə/ (ص.مر) : ساده لوح– ساده و بی شیله پیله .

ب) *← ؛ س) *← ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صاف هاکردن/sāf hākordan/ (مص.مر) : هموار کردن– صاف کردن .

ب) صاف هکردن /sāf -həkordən/ ؛ع) *← ؛

صافی جل/sāfi jəl/ (ا.مر) : پارچه ای که از آن برای پاک کردن دست و ظروف استفاده کنند . **نک** : پرزو .

ن) *← ؛

صب/sob/ (ق.ز) : بامداد .

ب) صوی سر /səvi sar/ ؛ س) صوی /səvi/ ؛ آ) صوایی /səvāyi/ ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صبایسر/sobāy sar/ (ق.ز) : بامدادان – هنگام صبح .

ب) صوی سر /səv isar/ ؛ س) ←(ب) ؛ع) *← ؛ آک) سیمایه /simāyə/ ؛

صبر/sabr/ : ۱. عطسه . ۲. صبوری و شکیبایی .

ب) ۱.*← ، ۲. صور /savər/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صبربزان/sabr bezān/ (مص.مر) : عطسه کردن .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

صبربمان/sabr bomān/ (مص.مر) : عطسه آمدن به مفهوم بدیمنی و عدم ارتکاب و اقدام به عملی .

ب) صور بییمووئن /savər-biyamuən/ ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صبرهاکردن/sabr hākordan/ (مص.مر) : حوصله و شکیبایی به خرج دادن .

ب) صبر هکردن /sabr-həkordən/ ؛ع) *← ؛

صب هاکردن/sob hākordan/ (مص.مر) : به صبح رساندن شب .

ب) *← ؛ س) *← ؛ع) *← ؛

آوانوشت : (a = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ)(š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

صحبت هاکردن/sohbat hākordan/ (مص.مر) : حرف زدن .

ع) *← ؛

صدا دار/sedā dār/ (ص.فا) : ۱. دارای صدا . ۲. داشتن آوازه .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

صدا درنیردن/sedā dar neyardan/ (مص.مر) : ۱. مانع از خروج صدا از چیزی شدن . ۲. مخفی کردن رازی .

ب) صداره در نییاردن /sədārə-dar-niyārdən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صرا اسپناق/sarā əspenāq/ : اسفناج وحشی .

ب) *← ؛

صرافت درشین/serāfat daršeyan/ (مص.مر) : از توجّه خارج شدن .

ع) *← ؛

صرفه/sarfə/ : سود .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

صرفه داشتن/sarfə dāštan/ (مص.مر) : سود داشتن چیزی.

ب) صرف داشتن /sarf-dāštən/ ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

صرفه غول/sarfə qul/ : کر مصلحتی – کسی که خود را به کری زند .

ع) *← ؛

صغه/seqə/ : ازدواج محدود و مقطع– صیغه .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

صغیر – چوکله/saqir-čokolə/ (ص.مر) : کودک بی پدر و مادر و صغیر– کنایه از: بی ادب و وقیح .

ب) صغیر چکله /saqır-čəkelə/ ؛ با) صغیر – چکله /saqır-čəkəle/ ؛ع) *← ؛ ت) صغیر چوره /saqır-čurə/ ؛

صف بشکسن/sof bəškessan/ (مص.مر) : ۱. شکاف در صفوف منظّم افتادن . ۲. شکست در نظمی راه یافتن .

ع) *← ؛

صف دوسّن/sof davessan/ (مص.مر) : صف بستن .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

صلات ظهر/selāt zohr/ (ق.ز) : رأس نیمروز .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

صندل کچول/sandal- kočul/ (ا.مر) : لانه ی صدفی حلزون .

ت) *← ؛

صوب پنجی/sub panji/ : نگهبان انتهای شب مزرعه به هنگام کشاورزی .

آ) *← ؛

صورت بیتن/surat baytan/ (مص.مر) : ۱. از اقلام کالا یا چیزی یادداشت گرفتن . ۲. انجام شدن .

صورت – بیتن/surət- baytən/ (مص.مر) : ثبت کردن – فهرست کردن .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛ع) صورت بیتن /surat - baytan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) صورت گیتن /surat-giten/ ؛ اشر) صورت – بیتن /surat-baiten/ ؛

صورت هادان/surat hādān/ (مص.مر) : انجام دادن .

ع) *← ؛

صور هاکردن/savrhākerden/ (مص.مر) : انجام دادن .

ع) *← ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرابادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) امل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌اباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

فرهنگ ض واژگان تبری

ضایه/zāyə/ (ص) : خراب – فاسد .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضایه ببین/zayə babeyan/ (مص.مر) : خراب شدن .

ع) *← ؛

ضدببین/zed babeyan/ (مص.مر) : دشمن و مخالف شدن.

ع) *← ؛

ضرب/zarb/ : ۱. زور . ۲. شدت . ۳. آسیب .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضرب بخوردن/zarb boxordan/ (مص.مر) : آسیب دیدن

ب) ضرب باخاردن /zarb-bāxārdən/ ؛ع) *← ؛ آک) *←؛

ضربت/zarbat/ : زدنی که تولید زخم و جراحت نماید .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضربت بزان/zarbat bezān/ (مص.مر) : زخم زدن – مجروح ساختن .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضرت/zert/ (ا.صو) : صدای خروج گاز شکم از ماتحت .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضرته زورت/zertə zurt/ (ا.صو/ا.مص) : ۱. صداهـای مکـرر خروج گاز شکم از ما تحـت . ۲. لاف و گزاف بیـهوده زدن . ۳. تهدید توخالی نمودن .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضرر/zarar/ : زیان .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضرر بدین/zarar badyan/ (مص.مر) : زیان دیدن .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضرر بزان/zarar bezān/ (مص.مر) : زیان رساندن .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضف/zaf/ (ص) : ۱. سستی و ناتوانی . ۲. غش .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

ضماد/zamāt/ (ا) : پماد– ضماد .

اغر) ضمـات /zəmāt/ ؛ ب) ضمـاد /zemād/ ؛ س) ضمـاد /zemād/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱.←(ب) ، ۲. ضمـات /zəmāt/ ؛ ن) ۱.←(س) ، ۲.←(آ) ؛ع) ←(اغر) ؛ قـص) ←(س) ؛ اشر) ضمات /zemāt/ ؛ آک) *← ؛

ضماد هکاردن/zemād – həkārdən/ (مص.مر) : ۱. مـالیدن پماد بربدن . ۲. کنایه از: درمان کردن .

اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) ضمـاد هـا کـردن /zemād hākərden/ ؛ ن) ضمـات هــاکردن /hākərdan zəmat/ ؛ع) ضمات هـاکردن /zəmat hākordan/ ؛ ت) ضمـات هکـردن /zəmāt hakərdən/ ؛

فرهنگ ط واژگان تبری

طالب طالبک/tāleb-tālebək/ (طالب طالبا) : نـک : طـالب طالبا .

ن) *← ؛ع) *← ؛

طالبک/tāləbək/ : از آوازهای مشهور مازندرانی . نک : طالبا .

ن) *← ؛ع) *← ؛

طاله بیتن/talə baytan/ (مص.مـر) : فـال گرفتـن- دیـدن طالع اشخاص .

ع) *← ؛

طاله مال/tālə māl/ : احشام ولگرد و سرگردان .

ع) *← ؛

طبله چی/table-ĉi/ (ص.فا) : طَبّال - طبل زن .

*اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ)*

۱.*← ، ۲. تبـل چـی /tabəl-ĉi/ ؛ ن) *← ؛ع) تبّـال /tabbāl/ ؛ *قص)* تپّال - چی /tappāl-ĉi/ ؛ ت) ←(آ) ؛ *اشر)* تبل - چی /tabl - ĉi/ ؛

طق/toq/ (ا) : علم محرّم که آن را با پارچه زینت دهند .

*اغر) *← ؛ اشر) *← ؛*

طلق/talq/ : سنگ شفاف ورقه شونده و نسوز .

طناب بزوئن/tənāb-bazuən/ : اندازه گیری مساحت زمین.

س) ۱.*← ، ۲. طناف بزوئن /tənāf -bazuən/ ؛

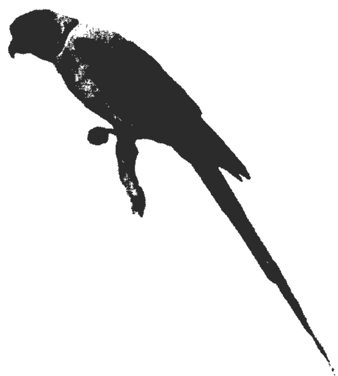
طناف/tənāf/ (ا) : طناب .

*اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ)*

تناب /tənāb/ ؛ ن) تناف /tanāf/ ؛ *قـــص)* ←(ن) ؛ ت)

←(ن) ؛ *اشر)* تناف /tenāf/ ؛ *آک)* *← ؛

طوطی/tuti/ : طوطی- پرنده‌ای که بومــی منـاطق الـبرز نیست .

طوطی

طوطی خان/tuti xān/ :

میرزا کاظم خان مشهور به طوطی خـان یکـی از از شـعرای توانای یانه سر هزار جریب در دوره‌ی ناصرالدین شاه قاجار بوده است. از زنـدگی و اشعار او آگاهـی چندانـی در دسـت نیست. همین قدر دانسته شده است که اشـعار بسـیار نغـزی می سرود و صدای خوش داشـت. اشعار تعزیـه‌ی او بسـیار نیکو بود. گویا در حضور ناصر الدین شاه باصدای خود اشـعار تعزیـه را خوانـد کـه شـاه در آمـد سـه روسـتای «اســـتارم əstārəm »، «فته‌کش fətəkaš» و «ونه‌شد vənəšed » را

به او اختصاص داد و او را به لقب طوطی خان ملقب کرد. گویند یکی از علمای بابل «بار فروش قدیم» به نام بار فروشی اشعار تعزیه‌ی او را شنید و در دم غش کرد و پس از به هوش آمدن گفت طوطی خان انگار در صحرای کربلا حضور داشته است. اشعار زیر نمونه ای از سروده های اوست:

عجب عجب به مشامم شمیم می آید
چه روح پرور و دلکش نسیم می آید
دهید مژده به دل مردگان ویرانه
دم مسیح به عزم رمیم می‌آید.

فلک را از افق پیدا مه نو با قد خم شد
مگر چون من کمان آسا قدش از تیر ماتم شد
به تاق چرخ ماند جفت ابروی علی اکبر
که از خونش مقرنس سقف این محراب ماتم شد.

طوله/tavelə/ (ا) : طویله ←اصطبل.

اغر) ۱.*← ، ۲. تبله /tabelə/ ؛ ب) ۱.*← ، ۲. تبله /tabələ/ ؛ ق) تویله /tavilə/ ؛ با) *← ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) تبیله /tabilə/ ؛ ت) ←(ق) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **ص)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ظ

فرهنگ واژگان تبری

ظر سری/zor sari/ : هنگام ظهر – موقع ظهر .

ظرگدر/zor-godər/ : هنگام ظهر – ظر گدر .

ب) ←*

ظر–مل/zore-mal/ (ق.ز) : نزدیک ظهر–موقع ظهر .

ظریفه/zarife/ : نامی برای زنان .

ع

فرهنگ واژگان تبری

عاج/āj/ (ا/ص) : ۱. گیاه افرای سفید . ۲. لخت و بدون پوشش .

ع) *← ؛ ت) *← ؛

عاج دار/āj-dār/ (ص.فا) : **نک** : آجیده دار – آیجه .

عارس دمالی/ārəs domāli/ (ا.مر) : از مقامات موسیقی لنگایی کلاردشتی که معمولاً با سرنا و در پشت سر عروس می نوازند .

ع) *← ؛

عارض ببین/ārez babeyan/ (مص.مر) : داد خواهی کردن شکوه داشتن.

ع) *← ؛

عارف – و – گلما/āref-o-golmā/ (ا.مر) : از منظومه های عاشقانه متعلّق به موسیقی خنیایی و روایی شرق مازندران که اصالتاً مربوط به جنوب البرز است و از نقّالان کومشی اخذ شده است.

عارناموس/āre nāmus/ : ۱. ننگ و عار . ۲. شرم حضور .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

عازآبخرد/āzzā boxord/ (ش.ج) : نوعی نفرین به حیوانات اهلی حلال گوشت و به معنی در عزا خورده شده .

ع) *← ؛

عازآ بشکنی/āzzā beškeni/ (ش.ج) : نفرین به بعضی ابزار و ادوات، خاصّه تفنگ .

ع) *← ؛

عاشخل/āsexel/ (ا.مک) : روستایی از توابع شهرستان تنکابن .

عاشق/āšəq/ : ۱. عاشق . ۲. خواهان . ۳. شیفته .

اغر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *س)* *← ؛ *با)* *← ؛ *آ)* عاشق /ašəq/ ؛ ن) ←(ب) ؛ع) عاشق /āšoq/ ؛ ت) عاشق /āšeq/ ؛ آک) *← ؛

عاشق/āšeq/ (ص) : گوسفندی که پای آن سفید رنگ باشد .

س) *← ؛ *با)* *← ؛

عاشق دل/āšəq-dəl/ (ص.مر) : عاشق – کنایه از: کسی که حواس او پرت است .

اغر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *س)* *← ؛ *با)* *← ؛ *آ)* عاشق سرشت /āšəq-sarešt/ ؛ ن) *← ؛ *قص)* *← ؛

عاشوق/āšuq/ (ص) : عاشق .

اغر) عاشق /āšəq/ ؛ *ب)* عاشق /āšoq/ ؛ *با)* *← ؛ *آ)* ←*(اغر)* ؛ع) ←(ب) ؛ آک) *← ؛

عاقله مرد/āqələ mard/ : مردِ عاقل و پا به سن گذاشته .

ب) *← ؛

عاقل وچه/āqəl vačə/ (ا.مر) : بچه‌ی مؤدّب و سربزیر .

ب) *← ؛ س) *← ؛ق) *← ؛ *با)* *← ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

عالم کلا/ālam kalā/ (ا.مک) : روستایی در نزدیکی سی سنگان نوشهر .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

عالم - کلا/āləm-kəlā/ (ا.مک) : از توابع مربوط به منطقه‌ی سواد کوه .

عالم - کلا - رو/āləm-kəlā-ru/ (ا.مک) : رودخانه ای در لفور سواد کوه .

عالی-باک/āli - bāk/ (ا.مک) : از توابع رودپی واقع در شهرستان ساری .

عالی درّه/āli-darrəh/ (ا.مک) : از توابع پنجک رستاق کجور .

عالی-دشت/āli-dašt/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

عالی زمین/āli-zamin/ (ا.مک) : نام آبادی از دهستان لاله آباد بابل .

عالی-کلا/āli-kəlā/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

عالیکلا-آهی/ālikəlā-āhi/ (ا.مک) : از توابع دهستان هزار پی جنوبی آمل .

عالی کیا سلطان/āli - keyā-soltān/ (ا.مک) : بنایی چهارگوش با بامی سفالی در منطقه ی آمل .

عالیه-کلا/āleyə-kəlā/ (ا.مک) : از توابع زیرآب واقع در سوادکوه .

عامو/āmu/ : عمو - برادر پدر .

ب) عامی /āmi/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

عاموپسر/āmu pesar/ : پسر عمو .

ب) عامی پسر /āmi-pəsər/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

عامودتر/āmu detar/ : دختر عمو .

ب) عامی دتر /āmi dətər/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

عاموزن/āmu zən/ : زن عمو .

ب) عامی زن /āmi zan/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

عامّه سام/āmmə - sām/ (ص.مر) : آدم خالی از ادراک و هوش - فاقد شعور .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

عایشه گر گیلی دز/āyəsə gar gilidez/ (ا.مک) :

از غارهای تاریخی در منطقه‌ی سوادکوه. برخی محققین بر این عقیده اند که این غار همانست که اسپهبد خورشید در پس حیله‌ی خلیفه، زن و فرزندان خود را در آنجا پنهان ساخت و خود جهت جمع آوری سپاه به گیل و دیلم رفت.

عبید/a-id/ : عید .

اغر) ۱. ←* ، ۲. عبید /ayid/ ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. عید /id/ ؛

عبّاس خون/abbās-xun/ (ص.فا) : در تعزیه به کسی اطلاق می شود که در نقش عبّاس معروف به قمربنی هاشم و برادر حسین بن علی(ع) ظاهرگردد . نک : ابوالفضل خوان .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

عبّاس - خونی/abbās-xuni/ (ا.مر) :

نغمه ای مربوط به موسیقی چوپانی مازندران. عبّاس خونی از جمله نغماتی است که از موسیقی آوازی تعزیه به موسیقی چوپانی مازندران راه یافته و امروزه جزء قطعات موسیقی آیینی و مذهبی مازندران به شمار آمده و با لله وا (lale-vā) یا نی چوپانی مازندران نواخته می شود.این قطعه که برداشتی از موسیقی سنّتی مورد استفاده در اولیاء خوانی تعزیه است، با پذیرش حالات و تزیینات موسیقی مازندرانی جنبه ی بومی یافته است. مایگی عبّاس خوانی در چهارگاه قرار دارد.

عبّاس مسکین/abbāse-meskin/ (ا.مر) : از منظومه های آوازی غنایی - حماسی است. این منظومه در موسیقی کتول و موسیقی خنیایی شرق مازندران متداول است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

عبّاسی/abbāsi/ : واحد پول قدیمی به مقیاس چهار شاهی.

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

عبداللهی سر/abdollāhi-sar/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

عثمان سرا/osmān-sarā/ (ا.مک) : از توابع لنگای شهر عبّاس آباد .

عثمان-کلا/osmān-kalā/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت واقع در منطقه‌ی عباس آباد.

عجوج-مجوج/ajuj-majuj/ (ص.مر) : عجیب غریب .

با) ←* ؛

عدل/adl/ (ا) : واحدی برای بسته بندی پنبه و توتون که در قالب کیسه های گونی و بزرگتر از حدّ معمول بوده

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

عراقات/erāqāt/ (ا.مک) : مناطق البرز جنوبی و کلّیه ی سرزمین های خشک فلات ایران - درگویش مازندرانی عراقات به جمع عراق گفته شود .

ع) ←* ؛ *آک)* ←* ؛

عراقی-انجیل/arāqi-anjil/ (ا.مر) : نوعی انجیر سفید رنگ و شیرین تر از انجیر معمولی .

با) ←* ؛

عرب-خیل/arəb-xəyl/ (ا.مک) : ۱. بخش بهنمیر بابل . ۲. از توابع دشت سر شهرستان آمل . ۳. از توابع ناقل رستاق شهرستان نور .

عرعر/ar-ar/ (ا) : ۱. عرعر - نوعی درخت . ۲. بانگ خر .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

عرق/araq/ (ا) : ۱. تقطیری که از بعضی گیاهان و میوه ها بدست آید بیشتر شکل آب دارد و سفید است و بعضی از انواع آن سکر آور و مست کننده است . ۲. آب ناشی از تبخیر بدن .

اغر) عرق /arəq/ ؛ *ب)* عرق /arəq/ ؛ *س)* ←*(ب)* ؛ *ق)* ←*(ب)* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

عرق جوش/araq-juš/ (ا.مر) : عرق سوز - جوش هایی که در اثر عرق ریختن پدیدار شود .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* عرق جوش /areq-juš/ ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* عرق سوز /araq-suz/ ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←*(ن)* ؛

عرق چین/araq čin/ (ا.مر) : کلاه نازک پارچه ای .

ع) ←* ؛ *آک)* ←* ؛

عرق چین/arəq-čin/ (ا.مر) : کلاه کوچک که بر سر و زیر شال گذارند .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ۱.←* ، ۲. عرق گیر /araq gir/ ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* عرق-چین /araq-čin/ ؛ *ت)* ←*(قص)* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←*(قص)* ؛

عرق دار بویئن/arəq-dār-baviən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: عرق ریختن دراثر کار زیاد. ۲. کنایه از: شرمنده شدن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *قص)* عرق-خیس-بیّن /araq-xis-bayyən/ ؛ *ت)* عرق هکردن /araq-hakərdən/ ؛ *اشر)* عرق - دار - هابیین /araq-dār-hābiyən/ ؛

عرق گیر/arəq-gir/ (ا.مر) : پارچه ی نازک مانند لنگ و یا نمدچه، برای خشک کردن عرق حیوان . **نک** : پالون پشتی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ۱.←* ، ۲. تکلتو /takaltu/ ؛

عرق لشت/arəqe-lašt/ (ص.مر) : خیس عرق .

اغر) ←* ؛ *ن)* عرق ترتر /araq-tərter/ ؛ *اشر)* عرق-لشت /araq-lašt/ ؛

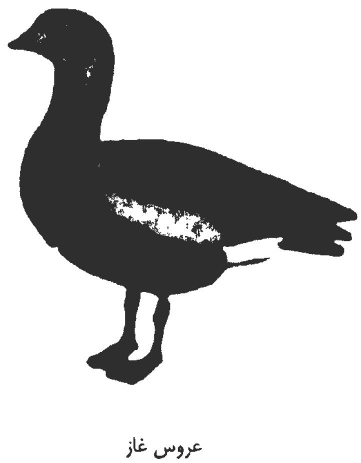
عرقن/arəqən/ (ص.نس) : کسی که خیلی عرق می کند .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

عروس بیارده کا/arus-beyārdə-kā/ (ا.مر) : نوعی بازی . **نک** : چلیک ماره کا .

عروس غاز/arus-qāz/ (ا.مر) : عروس غاز - از انواع غاز وحشی .

ع) ←* ؛

عروس غاز

عروس - کتی/arus - kəti/ (ا.مک) : از توابع گیل خواران قائم شهر .

عروس گلی/arus - golay/ (ا.مر) : از آیین های باستانی متداول در غرب مازندران .

ن) *← ؛ع) *← ؛ت) *← ؛ آک) *← ؛

عزیزک/azizək/ (ا.مک) : از توابع بابلسر واقع در منطقه‌ی بابل .

عزیز و نگار/aziz-o-negār/ (ا.مر) :

از منظومه های آوازی و عاشقانه ی متداول در مناطق غرب استان مازندران. این منظومه به طور کامل از موسیقی گیلی به مناطق غربی این استان انتقال یافته است . شخصیّت‌های اصلی این منظومه ی موزیکال (عزیز) طالقانی و (نگار) گیلانی هستند.

عزیزه شو/azize-šo/ : شبِ مقدس - شب عزیز .

ب) ۱.*← ، ۲. شوی عزیز /šoye-aziz/ ؛

عسّل/assəl/ (ا) : عسل .

ب) عسل /asəl/ ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

عسل/asəl/ (ا.مک) : ۱. از دهستان‌های ولوپی واقع در منطقه‌ی قائم شهر . ۲. عسل .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ن) عسل /asal/ ؛

عسل - پره/asel-parə/ (ا.مر) : عسل همراه با موم که از کندو بیرون آورده شود .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) عسل شونه /asəl šunə/ ؛ ن) ۱. عسل شونه /asal-šunə/ ، ۲. عسل کرسّه /asal-karessə/ ؛ع) عسّل کرسه /assəl karəsə/ ؛

عسل حلوا/asəl-həlvā/ (ا.مر) : ۱. حلوایی که مادّه ی اصلی آن عسل است . ۲. لفظی در مقام خوشایندی و خوش اقبالی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ع) عسّل حلوا /assəl halvā/ ؛ اشر) عسل - حلوا /asal-halvā/ ؛

عسل شیت/asəl-šit/ (ا.مر) : شیرین بیان - گیاهی با ریشه های قوی و عمیق که دارای مصرف دارویی است .

آ) *← ؛

عسلک/aselak/ (ا) : نوعی ماهی کوچک در اندازه ی ماهی کولی که محل زیست آن دریای خزر است .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

عسل-ما/asəl-mā/ (ا.مر) : گیاهی دارویی جهت تسهیل هضم غذا - بوته ای است که ریشه اش مورد استفاده واقع شود .

ب) *← ؛ س) *← ؛ آ) *← ؛ ن) عسل میا /asal miyā/ ؛

عسل ماز/asəl - māz/ (ا.مر) : زنبور عسل .

اغر) عسل مغز /asəl maqəz/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) عسل مهاز /asal məhāz/ ؛ع) عسّل مهز /assel mahaz/ ؛ قص) مغس - عسل /maqase-asal/ ؛ ت) عسل مهز /asəlmahaz/ ؛

عسل ماز

عسل - مها/asal-mahā/ (ا.مر) : نوعی گیاه پیچکی که ساقه ی آن دارای انعطاف است و شبیه رز می باشد و برای ساختن پرچین و غیره استفاده شود. نک : عسل ما.

ن) *← ؛

عسلی مهز/asseli mahaz/ (ا.مر) : زنبور عسل . نک : عسل ماز.

ع) *← ؛ آک) عسّل مگز /assale-magaz/ ؛

عشقلی یاغی/ešqali - yāqi/ (ا.مر) : از منظومه های موسیقیایی و حماسی مازندران .

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

عشیره سر/asīrə-sar/ (ا.مک) : از توابع گیل خواران شهرستان قائم شهر .

عقب دکت/aqəb-daket/ (ص.مف) : ۱. بی شعور – عقب مانده ی ذهنی . ۲. کسی که به دنبال کسی روان شود . نک : اخت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) عقب دکت /aqəb dakət/ ؛ ن) عقب دکت /aqab-dakat/ ؛ قص) عقب-دکت /aqab-daket/ ؛ آک) ←(ن) ؛

عقب دکتن/aqəb-dakətən/ (مص.مر) : ۱. عقب افتادن . ۲. پس روی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) عقب دکتن /aqəb dakətan/ ؛ ن) عقب دکتن /aqab dakətan/ ؛ قص) عقب-دکتن /aqab-daketan/ ؛ آک) عقب دکتن /aqab-dakatan/ ؛

عقد کانی/aqd-kāni/ (ا.مص) : عقد کنان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) عقدکنن /aqd-konon/ ؛ با) ←* ؛ آ) عقدکنون /aqd kənun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) عقدکنی /aqd koni/ ؛ قص) عقد-کنون /aqd-kenon/ ؛ اشر) ←(س)؛

عقل رس/aqle-rəs/ (ص.فا) : کسی که به بلوغ فکری رسیده و خوب و بد را تشخیص دهد .

اغر) عقل رس /aqəl-rəs/ ؛ ب) ←* ؛ س) عقل رس /aqel-res/ ؛ با) ←* ؛ آ) عقل رس /aqlə-ras/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) عقل رس /aql ras/ ؛ قص) عقل-رس /aqel-ras/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←(ع) ؛

عقیر/aqir/ (ا) : ریشه‌ی گیاه قلیر . نک : قلیر .

با) ←* ؛

علّت/əlləte/ : ۱. سبب . ۲. حالت حیض در زنان .

آک) ←* ؛

علّت سرد کردن/əllət sar dakordan/ : دفع شدید خون حیض در زنان .

ع) ←* ؛

علف/aləf/ (ا) : علف – سبزه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) علف /alaf/ ؛ ع) ←(ن) ؛

علف چر/alaf-čar/ (ا.مر) : ۱. مرتع – چراگاه . ۲. به چرا رفتن حیوانات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) علف چر /alaf-čar/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(ن) ؛ آک) ←(ن) ؛

علف-چر-غاز/aləf-čar-qāz/ (ا.مر) : نوعی غاز – غاز پیشانی سفید .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

علف-چر-مرغ/aləf-čar-mərq/ (ا.مر) : نوعی مرغابی .

با) ←* ؛

علف خار/aləf- xār/ (ص.فا) : علف خوار– پستاندار علف خوار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) علف خار /alaf-xār/ ؛ ع) علف خور /alaf xor/ ؛ آک) ←(ع) ؛

علف داغ/aləf-dāq/ (ا.مص) : ترکه زدن – تنبیه کردن .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

علفزه/aləfezə/ (ا) : گیاهی دارویی که برای رفع دل درد و شکم درد مورد استفاده قرار گیرد .

اغر) ←* ؛

علفی/aləfi/ (ا) : نوعی بیماری گوسفند که از خوردن برخی علوفه پدید آید .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) علفی /alafi/ ؛

علم چال/alam čāl/ (ا.مک) : درّه ای یخچالی واقع در علم کوه کلاردشت .

ن) ←* ؛

علم-دار/aləm-dār/ (ا.مک) : ۱. از توابع بابل . ۲. از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

علمدار کیله/aləmdār-kilə/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

علمدار مله/āləm dārmalə/ (ا.مک) : از توابع پنجهزاره ی بهشهر .

علم قرقر/alam-qarqar/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: آدم مزاحم .

۲. رنگ وارنگ . ۳. نامتناسب .

اغر) *← ؛

علم کو/alamku/ (ا.مک) : قلّه ای به ارتفاع ۴۸۵۰ متر در منطقه‌ی کلاردشت .

علویان تبرستان/aləviyāne-tabərestān/ (ا.مر) :

پس از شهادت زید در کوفه و یحیا فرزند او در خراسان، جمعی از سادات به بلاد دیلم و گیلان روی آور شدند. هم چنان که پاره ای نیز عازم حجاز، یمن، آذربایجان، اصفهان، ری، و...گردیدند. ابوالفرج اصفهانی در مقاتل الطالبیین تفرقه‌ی آل ابیطالب را در نواحی مختلف به زمان ولایت متوکّل نسبت می دهد و اولیاالله آملی صاحب تاریخ رویان انتقال آنان را به دیار تبرستان به هنگام خلافت مأمون منسوب نموده و گوید: چون خبر غدری که با رضا(ع) کرده به سادات رسید، هر کجا که بودند به کوهستان دیلمان و تبرستان و ری روی نهادند. بعضی را همین جا شهید کردند و مزار ایشان باقی است و بعضی وطن ساخته همین جا مانده تا به عهد متوکّل خلیفه که ظلم او بر سادات از حد در گذشت بگریخته و در کوهستان تبرستان و بیشه‌ی این طرف جای ساختند و سادات را در این ملک مقام بهتر از جای‌های دیگر بود. حکومت علویان تبرستان مقارن با اواخر حکومت اسپهبد شروین بن رستم و شهریاران بعد از او بوده است.

علوی کلا/aləvi-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع گلیجان رستاق ساری . ۲. روستایی در اطراف منطقه‌ی نوشهر .

علی اکبرخون/ali akbər xun/ (ص.فا) : در اصطلاح به کسی گفته می شود که در مجلس تعزیه، نقش علی اکبر را به عهده دارد – کسی که در تعزیه به نقش علی اکبر ظاهر شده و «فرد» مربوط به علی اکبر را بخواند. **نک** : فرد.

با) *← ؛ ت) *← ؛

علی زرنو/ali-zarno/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

عمارت/əmārət/ (ا) : قصر–خانه ی اربابی – خانه ی اعیانی .

ب) *← ؛

عمر روضه/omar-ruzə/ (ا.مر) : **نک** : عمر کاشان .

ع) *← ؛

عمر کاشی ما/emər-kāši-mā/ (ا.مر) : ماه ربیع الّاول که در آن مراسم عمر کشون به اجرا در می آمد . **نک** : عمرکشون .

اغر) ۱.*← ، ۲. عمرکاشان ما /əmər kāšān mā/ ؛ س) عمرکوش ما /omer-kuš-mā/ ؛ با) *← ؛ ن) عمرکشون ما /əmar-kəšun-mā/ ؛ ع) عمرکوشن ما /omarkušon mā/ ؛

عمر کشون/emər-košun/ (ا.مر) :

رسمی که براساس آن شیعیان متعصّب در ماه ربیع الّاول آدمکی پارچه ای از عمربن خطاب ساخته و سپس با شادی و هلهله به آتش می کشیدند. این سنّت که با تحریک تعصبّات مذهبی صورت می پذیرفت ، با ارتقای آگاهی مردم از چند دهه پیشتر به کلّی منسوخ گردید.

عمر کوت/omər kut/ (ا.مک) : نام کوهی در هزار جریب بهشهر .

عمر کوت کمربن/omər-kut kamər bən/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب شهرستان بهشهر .

عمرمیچکا/omar mičkā/ (ا.مر) : پرنده‌ی کمرگلی جنگلی و صخره ای .

عمری/omari/ : ۱. سنّی . ۲. چهار یاری .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

عم قازی/amqāzi/ (ا.مر) : دختر عمّه .

با) *← ؛

عنّاب تپّه/annāb-tappə/ (ا.مک) : تپّه ای قدیمی نزدیک قره تپه‌ی بهشهر .

عنبر–بو/anbər-bu/ (ا.مر) : از انواع قدیمی بذر مرغوب برنج که در حال حاضر کمتر کشت می شود .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ اشر) عمبر–بو /ambər-bu/ ؛ | گ) عمربو /ambar-bu/ ؛

عوری/uri/ (ص/ا) : رسوا – رسوایی .

ن) *← ؛

عوض – دکش/avaz – dakaš/ (ا.مص/ص.مر) : ۱. معاوضه

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

– بده بستان . ۲. درگیری . ۳. کسی که خواهرش را به همسری کسی درآورد و خواهر دامادش را به همسری بگیرد . **نک** : آلش دگش .

اغر) اوز – دگش /avəz - dagəš/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* دگش /dagəš/ ؛ *ق)* هکش – بکش /həkəš - bekeš/ ؛ *ن)* ★← ؛ *ع)* زن به زنک /zan-be-zanak/ ؛ *ت)* زن به زن /zən bə zən/ ؛ *آک)* اوز – دکش /avaz-dakeš/ ؛

عمرمیچکا

عید – ما/ayde mā/ (ا.مر) : ۱. ماه نوروز . ۲. اسفند ماه فرس قدیم .

با) ★← ؛ *آ)* ★← ؛ *ن)* ★← ؛

عیدی مرغنه/aydi-marqənə/ (ا.مر) : تخم مرغ رنگ کرده که در نوروز به کودکان دهند .

اغر) عیدی مرغانه /aydi mərqānə/ ؛ *با)* ★← ؛ *آ)* عیدی مغنه /idimaqənə/ ؛

عیدین/idin/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریب شهرستان بهشهر .

عییدی/ayidi/ (ا) : عیدی – خلعت یا پولی که مردم در ایّام نوروز به یکدیگر دهند .

اغر) ★← ؛ *ب)* ★← ؛ *س)* ★← ؛ *با)* ★← ؛ *آ)* عیدی /idi/ ؛ *ن)* عیدی /əydi/ ؛ *ع)* ←*(ن)* ؛ *ت)* عیدی /aydi/ ؛ *اشر)* ←*(آ)* ؛ *آک)* ←*(ن)* ؛

فرهنگ واژگان تبری

غ

غاتو/qāto/ (ا) : ۱. بهانه . ۲. سرزنش .

اغر) ←* ؛

غاتو-بیتن/qāto-baəitən/ (مـــص.مـــر) : بهانـه گرفتـن – نقطه‌ی ضعف گرفتن .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛

غاچک/qāččək/ (ا) : غدّه ی بزرگ .

اغر) غادّه /qāddə/ ؛ *ب)* ←* ؛

غاچّ-و-پاچ-هکاردن/qāčč-o-pāč-həkārdən/ (مص.مر) : در گوشی حرف زدن .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* قـچ قـچ هـــاکردن /qeč-qeč-hākerdən/ ؛ *با)* ←*(س)* ؛ *آ)* غج غـج هـا کـردن /qəj qəj hākərdan/ ؛ *ن)* قج قج هاکردن /qəč-qəč-hākerdan/ ؛ |ک) قاچ قاچ گودن /qāč-qāč-gudan/ ؛

غاچّه-ره-بزوئن/qāččə-rə-bazoən/ (مص.مر) : کنایـه از: بی سرو صدا در رفتن .

ب) ←* ؛ *س)* غاچه بزوئن /qāčə-bazuən/ ؛

غادود/qādud/ (ا) : غدّه .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. غـادوک /qāduk/ ؛ *ق)* غـدّه /qoddə/ ؛ *اشر)* غئدّه /qoəddə/ ؛ |ک) ودد /vadad/ ؛

غار/qār/ (ا) : ۱. شکم . ۲. درست– سالم . ۳. مرحله ای در گردو بازی . **نک** : اسکول .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ |ک) ←* ؛

غارب-بکاردن/qārb-bakārdən/ (مص.مر) : غر کـــردن – برجسته شدن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. قلب هکردن /qolob-həkordən/ ؛ *س)* قلـــب بکـــردن /qolob-hakordən/ ؛ *بـــا)* ←* ؛ *ع)* غرهاکردن /qor hākordan/ ؛

غارب – بکارده- چش/qārb-bakārdə-češ/ (ص.مـــر) : ۱. چشم درشت که از کاسه‌ی چشم بیرون زده باشـد . ۲. حالتی که در اثر فعالیت غـــیر طبیعـی غـدّه‌ی تـیرویید حاصل شود.

اغر) غرب بکارده چـــش /qarb-bakārdə-češ/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* غلب بکرده چش /qolob-bakerdə-čeč/ ؛ *با)* ←*(س)* ؛ *آ)* غب بکرده چش /qabbakərdə čəš/ ؛ *ن)* ←*(آ)* ؛ *ع)* غـرّ چشم /qorrə češm/ ؛

غار-بیمئن/qār-beyamoən/ (مص.مر) : غریدن جانور .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *آ)* ۱. غینـــه بکشـــین /qərynə bakšiyan/ ، ۲. غرنـه بکشـــین /qərnəbakšiyan/ ؛ *ع)* غرمیش بمان /qormiš-bomān/ ؛

غارت-بکاردن/qārt-bakārdən/ (مص.مر) : برجسته شـدن - غر کردن–ورم کردن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. غرت هکردن /qort həkordən/؛

غار-تپّه/qār-tappə/ (ا.مر) : پستی و بلندی – تپّه و چاله .

اغـر) ۱.←* ، ۲. غـار-دبّـه /qār-dabbə/ ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* غرتک /qərtak/ ؛ *با)* غرتوله /qərtulə/ ؛ *ن)* ←*(اغر)* ؛ *اشر)*

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

← * ؛

غارتله/qārtalə/ (ا) : ورم – آماس – برآمدگی .

اغر) غـار دبّـه /qār-dabbə/ ؛ ب) ← * ؛ ق) غرتکـی /qartaki/ ؛ با) غرتوله /qər tulə/ ؛

غارت و-پارت-هکاردن/qārt-o-pārt-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. غرولند کردن – ادّعا داشتن–همراه بـا هیـاهوی فراوان .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ع) غـرت و پـرت هـاکردن /qorto-pert-hākordan/ ؛ قص) غـارت و پـارت هـاکردن /qārt-o-pārt-hākerdan/ ؛ اشر) غئرت و پرت /qoər-o-pərt/ ؛

غـارتوک/qārtuk/ (ا/ص.نـس) : ۱. غـدّه . ۲. کسـی کـه پیوسته غرولند کند .

اغر) ← * ؛ ب) ۱.← * ، ۲. غرتیک /qor-tik/ ؛ قص) غدّه /qeddə/ ؛ |ک) ودد /vadad/ ؛

غارته/qārtə/ (ا) : برآمدگی – غدّه .

اغر) ← * ؛ ب) ۱.← * ، ۲. غارتّـه /qārttə/ ؛ ق) غــرّه /qoddə/ ؛ ن) غدّه /qəddə/ ؛ |ک) ودد /vadad/ ؛

غارته-غرینگ/qārttə-qəring/ (ا.مــر/ص.مـر) : برآمـده و ناصاف – چاله چوله . نک : دبه غارته .

ب) ← * ؛ع) غرته غورنگ /qortə qorang/ ؛

غارته میشته/qārtə-mištə/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. برآمدگی بدن – ورم کردن . ۲. جایی در بدن .

اغر) غارته میسته /qārtə-mistə/ ؛ ب) ← * ؛ ق) غرتـک غرتیک /qertakqərtik/ ؛

غار-چکل/qār-čəkəl/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. سوراخ های شـبیه غار در دل تخته سنگ . ۲. کنجکاو .

اغر) ← * ؛ع) غارچکت /qārə čəkət/ ؛ اشر) ← * ؛

غارچماق/qār-čemāq/ (ص.مر) : کنایه از: تنومند و قوی .

اغر) ۱.← * ، ۲. قرچمـاق /qor-čəmāq/ ؛ ب) ۱.← * ، ۲. قرچماق /qor-čomāq/ ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ ۲) غل چماق /qol čəmāq/ ؛ ن) غلچماق /qəl čəmāq/ ؛ع) غـرچمـاق /qorčomāq/ ؛ قص) غرچماق /qor-čəmāq/ ؛ اشر) غـائر-چماق /qoər-cəmāq/ ؛ |ک) غول چوماق /qul-čumāq/ ؛

غار-دبه/qār-dabbə/ (ا.مر) : برآمدگی – آماس .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) غلمبه /qələmbə/ ؛ ن) ← * ؛

غار-دمبل/qār-dambel/ (ص.مر) : کنایـه از: آدم خپلـه – چاق بدمنظر .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) غردمبیـل /qerdambil/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ع) هر دمبیل /hardambil/ ؛

غارغـــاردک/qār-qārdək/ (ص.نـــس) : کنایـــه از: آدم جنجالی و هوچی .

اغر) ← * ؛

غار-غارو/qār-qāru/ (ا.مر/ص.نس) : ۱. غوزک پـا . ۲. نـق نقو. غرغرو .

اغر) غار-غاروک /qār-qāruk/ ؛ ب) غرغـرو /qor-qoru/ ؛ س) ←(ب) ؛ بـا) ←(س) ؛ ۲) غرغــرو /qər qəru/ ؛ ن) ←(۲) ؛ع) غرغری /qorqori/ ؛

غارغه/qārqə/ (ا/ا.مص) : دانه دانه شــدن پوسـت بـدن – کهیر زدن بدن .

ب) ← * ؛ع) غزماق /qozmāq/ ؛

غارغه-خاک/qārqə-xāk/ (ا.مر) : خاک توأم بـا ریـگ – خاک دانه دانه .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

غـارمنوش - بکشـیین/qārmauš-bakəšiyen/ (مـص.مـر) : پدید آوردن صدایی به سان صـدای گربـه و کنایـه از: دعوای میان زن و شوهر .

اغـر) غرمنــوش بکشــیین /qormauš-bakešiyən/ ؛ ب) ۱.← * ، ۲. غرمئـو /qormau/ ؛ با) ←(اغر) ؛ ۲) غینــوش بکشـین /qəynus bakšiyan/ ؛ قص) غرمنـوش بکشـیین /qormauš-bakešiyan/ ؛

غارم - غروش/qārm-qoruš/ (ا.مر) : ۱. غرّش و خـروش . ۲. صدای رعد .

اغر) غرم غروش /qeram qoruš/ ؛ ب) ← * ؛ع) غـاروغور /qāra- qur/ ؛ قص) ← * ؛ اشر) غـرم–غـــئرش /qoram-qoəruš/ ؛

غار-میین/qār-mayein/ (ا.مر) : درخت یا هر چـیزی کـه گره های بزرگ در تنه اش باشد .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) غرمیون /qər miun/ ؛ع)

قرخایه /qorxāyə/ ؛

غارند/qārənd/ (ا) : انواع پرندگان‌حرام‌گوشت درشت اندام اعم از زنده خوار و مرده خوار مانند عقاب و لاشخور.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غرن /qerən/ ؛ با) ←* ؛ ن) غراب /qərāb/ ؛

غارند

غارند-گلی/qārənde-gali/ (ص.مر) : کسی که صدایش نکره است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غارته گلی /qārte-gali/ ؛ با) ←* ؛ قص) ←(س) ؛

غارنه-هکاردن/qārnə-həkārdan/ (مص.مر) : غریدن جانوران .

اغر) غارنه هکاردن /qārnə-hekārdan/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) غرنه بکشین /qərnə-bakšiyən/ ؛ با) غینه بکشین /qəynə bakšiyan/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ع) غرمیش هاکردن /qormiš hākordan/ ؛قص)غرنه‌بکشیین /qərnə-bakšiyan/ ؛

غارو/qāru/ (ا) : غار کوچک .

قص) غار /qār/ ؛ اشر) ←* ؛

غارود/qārud/ (ا) : غده ای که در میان گوشت بدن پدیدار شود .

اغر) ۱.←* ، ۲. غادود /qādud/ ؛ ب) ←* ؛ اشر) غدود /qodud/ ؛ |ک) ودد /vadad/ ؛

غاره/qārə/ (ا) : غرّش .

اغر) ←* ؛ ب) غُرنه /qornə/ ؛ آ) غینه /qəynə/ ؛ ن) غرنه /qərnə/ ؛ع) غرمیش /qormiš/ ؛ قص) ←(ن) ؛ |ک) غوّرش /qurraš/ ؛

غاره-هدائن/qārə-hədāən/ (مص.مر) : غرّش کردن - غرّیدن .

اغر) ←* ؛ ب) غرنه هکردن /qornəhəkordən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) غرنه هاکردن /qərnə-hākərdən/ ؛ آ) غینه بکشین /qəynə bakšiyan/ ؛ ن) غرنه بکشیین /qərnə - bakešiyan/ ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) غـرّش-هاکئردن /qoərreš-hākoərdən/ ؛

غاز/qāz/ (ا) : غاز اهلی -غاز وحشی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

غاز

غاز-بال/qāz-bāl/ (ا.مر) : نام فنّی در کشتی لوچو-غاز وال .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

غازدارتپه/qāz-dār-tappə/ (ا.مک) : تپّه ای در منطقه ی کردکوی .

غاز-کته/qāz-kətə/ (ا.مر) : جوجه غاز .

اغر) غازوچه /qāz vačə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع)

غاز-کته /qāz-kotə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) غـاز-لنده /qāz-ləndə/ ؛

غازکلا/qāz-kəlā/ (ا.مک) : نام مرتعی در شیرگاه واقـع در منطقه‌ی سوادکوه.

غازگالش/qāzegāləš/ (ص.مر) : ۱. غاز چـران . ۲. گاهـی برای توهین و تحقیر به کار رود .
با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

غاز-گردن/qāz-gerdən/ (ص.مـر) : کنایـه از: آدم گردن دراز .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غازگردن /qāz gərdən/ ؛ ن) غاز گردن /qāz-gərdan/ ؛ ع) غاز گردن /qāz gerden/ ؛ قص) غـازگردن /qāz-gardan/ ؛ ت) غــازگردن /qāzə-gardən/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) غازگردن /qāze-gardan/ ؛

غازمحلّه/qāz-mahallə/ (ا.مک) : رودخانه‌ای که از ارتفـاع هزار و سیصد متری کـوه البرز و از ارتفاعـات کـانو و درازنو سـرچشـمه گرفتـه و پـس از پیوسـتن چندیـن چشمه از داخل شهر کردکوی گذشـته و پس از طیّ بیست کیلومتر مسافت به رودخانه ی قره سو می ریزد.
اغر) ←* ؛

غاز-مرغانه/qāz-mərqānə/ (ا.مر) : تخم غاز .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. غازمارغانـه /qāz-mārqānə/ ؛ س) غازمرغنـه /qāz merqenə/ ؛ با) ←* ؛ آ) غازمرغنـه /qāz-mərqənə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غازمرغنه /qāzə morqonə/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) غـاز مرغنـه /qāzə mərqonə/ ؛ اشر) مرغانه - غاز /merqānə-qāz/ ؛ آک) غاز مورغونـه /qāze-murqonə/ ؛

غاسراغ/qāsrāq/ (ص) : کرّه اسب مادّه و سـه سـاله کـه بتوان بر آن سوار شد و تعلیم سواری داد .
ب) ←* ؛ س) غســراغ /qesrāq/ ؛ با) ←(س) ؛ قـص) ←(س) ؛

غاشی/qāši/ (ا) : غشو - ابـزاری کـه بـا آن تـن سـتور را خارانده و تمیز کنند .
اغر) ۱.←* ، ۲. غشـو /qašo/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غشو /qašu/ ؛ ن) غشو /qašo/ ؛ قص) غشی /qaši/ ؛ اشر) ←(ن) ؛ آک) غشو /qešo/ ؛

غاغ/qāq/ (ا) : غوزک دست و پا .
اغر) ۱.←* ، ۲. غـغ /qoq/ ؛ ب) ←* ؛ س) غـغ /qoq/ ؛ با) کرب /carb/ ؛ ن) غابک /qābak/ ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) غوغ /qoq/ ؛

غافل/qāfel/ (ص) : ۱. آرام - ساکت . ۲. بی خبر .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غــافل /qāfəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←* ؛

غافل-بویین/qāfel-baviyən/ (مص.مر) : آرامـش پـس از گریه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) غافل بوئن /qāfəl bavəyan/ ؛

غافل-هکـاردن/qāfel-həkārdən/ (مـص.مـر) : ۱. حملـه کردن با استفاده از غفلت حریف . ۲. غفلت کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) غافل هاکردن /qāfəl-hākərdən/ ؛ آ) غـافل هکـردن /qāfəl-hakərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قـص) غافل هـاکردن /qāfəl-hākerdan/ ؛ اشر) غفلـت-هـاکئردن /qəflat-hākoərdən/ ؛

غال-بزوئن/qāl-bazuən/ (مص.مـر) : ۱. سـر رفتـن آب و مایعات در اثر جوشیدن . ۲. جوشـش چشـمه . نـک : پرغعل .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غل بزوئـن /qol-bazuən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) غل بزوئن /qəl bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غـل غل بزان /qol qol bezān/ ؛ قص) غل بزوئن /qol - bazuan/ ؛ اشر) غئل-بزئن /qoəl-bazoən/ ؛

غالتـه-بخـاردن/qāltə-bəxārdən/ (مـص.مـر) : غوطـه خوردن.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غلته بخاردن /qaltə-baxārdən/ ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. خلتـه بخـردن /qəltə - baxərdan/ ؛ آ) غلته بخـردن /qəltə baxərdan/ ؛ ن) غلـت بخـاردن /qalt baxārdan/ ؛ ع) غوطـه بخـردن /qutə boxordan/ ؛ قـص) غلـت بخـردن /qalt-baxerdan/ ؛ اشر) غلـت-بزئـن /qalt-bazoən/ ؛ آک) غولته خوردن /qultə-xordan/ ؛

غالته-بزئن/qāltə-bazoən/ (مص.مر) : غلتیدن .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. غالته بزوئن /qāltə-bazuən/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

با) ← * ؛ آ) غلته بزوئن /qəltə bazuan/ ؛ ن) غلت بزوئن /qalt bazuan/ ؛ ع) غلت بزان /qalt bezān/ ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) غلت-بزئن /qalt-bazoən/ ؛

غال غال/qāl-qāl/ (ا.مص) : جوش -جوشش .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) قل قل /qəl qəl/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ قص) قل قل /qol-qol/ ؛ اشر) قئل -قئل /qoəl-qoəl/ ؛ اُک) فلوق فلوق /fuloq-fuloq/ ؛

غال - غاله/qāl-qālə/ (ا.مر) : سروصدا - غلغله .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) غـل غلـه /qol-qolə/ ؛ ق) غلغلـه /qəl qələ/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) غئـل-غلـه /qoəl-qolə/ ؛ اُک) ←(س) ؛

غالفه/qāl fə/ (ا) : از گیاهان دارویی . **نک** : خارفه .

اغر) خالفه /xālfə/ ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛

غالنجک-بزوئن/qālənjək bazoən/ (مص.مر) : فـرو دادن غذا به واسطه ی فشار بر حلق .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛

غانجول - بزئـن/qānjul-bazoən/ (مـص.مـر) : چمباتمـه زدن.

ب) ← * ؛

غاند-بویین/qānd-baviyən/ (مص.مر) : پنهان شدن .

ب) ← * ؛

غاند-هکاردن/qānd-həkārdən/ (مص.مر) : مخفی کـردن - از دید خارج کردن . **نک** : چلاس بدائن .

ب) ← * ؛

غانده-واری/qāndə-vāri/ (ا.مص) : جمـع و جـور کـردن وسایل خانه . **نک** : قانده واری.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

غاویز/qāviz/ (ا) : یک هزار متر مربع .

ب) خویز /xaviz/ ؛ با) قفـیز /qāfiz/ ؛ آ) خییـز /xaxiz/ ؛ ن) ←(با) ؛

غئرمبه/qoərambə/ (ا.مـر) : رعـد- تنـدر . **نـک** : آسـمان غرومبه .

اشر) ← * ؛

غئرنه/qoərnə/ : گره های بزرگ درخت .

اغر) غارته /qārtə/ ؛ اشر) ← * ؛

غئز/qəəz/ (ا) : ۱. خشم - غضب . ۲. انکار . ۳. نهیب زدن . **نک** : برجلا .

اغر) غز /qez/ ؛ س) ۱.← * ، ۲. غز /qəz/ ؛ ق) ← * ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) غیز /qəyz/ ؛ ع) غز-خشم /qəz-xešm/ ؛ قـص) غـیز /qeyz/ ؛ اشـر) ←(آ) ؛ اُک) غـیز /qayz/؛

غئل غئل/qoəl-goəl/ : جوشیدن آب در اثر حرارت زیـاد و بیش از حد . کنایه از: عصبی شدن. **نک** : غال غال .

اشر) ← * ؛

غئلغئله/qoəlqoələ/ (ا) : ازدحام و جنب و جـوش - سـر و صدا . **نک** : ال جو ال جو .

اغر) غالغاله /qālqālə/ ؛ ب) غلغله /qolqolə/ ؛ با) ←(اغـر) ؛ ن) غلغلـه /qəlqələ/ ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(ب) ؛ اشـر) ← * ؛ اُک) غولغوله /qulqulə/ ؛

غب/qeb/ (ا) : ۱. غیب - غیب گویی . ۲. پیشگویی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) غیب /qəyb/ ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ اُک) ←(ن) ؛

غب-بئتن/qeb-baotən/ (مص.مر) : غیب گفتن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) غب بائوتن /qeb-bāutən/ ؛ با) ← * ؛ آ) غب بئوتن /qeb-bautan/ ؛ ن) غیب بوتـن /qəyb-botan/ ؛ ع) غـب بوتـن /qeb botan/ ؛ قص) غـب-بـاتن /qeb-bātan/ ؛ اُک) غیب گوتن /qəyb-gutan/ ؛

غب-بویین/qeb-baviyən/ (مص.مر) : ناپدید شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) غـب بیّـن /qeb-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) غــب بیّــن /qeb-bayyan/ ؛ ن) غیب بویئن /qəyb-bavəyan/ ؛ ع) غب ببین /qeb babeyan/ ؛ ت) ←(آ) ؛ اُک) غیب بون /qəyb-bon/ ؛

غبرغه/qabərqə/ (ا) : دنده . **نک** : قبرقه.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ اشر) ← * ؛

غبزوئن/qabzuən/ (مص) : فریاد کردن .

ق) ← * ؛

غبن-دوستن/qabən-davəstən/ (مص.مر) : با تلاش

آوانوشت : (a = أ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

کاری را به پایان رساندن .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛
غبی/qebi/ (ص.نس) : غیبی - کنایه از: کسی که بی صدا و آهسته از جمع خارج و یا به آن وارد شود.
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) غیبی /qəybi/ ؛ع) ←*؛ قص) ←*؛ آک) غبی /qeabi/؛
غتلمه/qatəlmə/ : نان روغنی که همـراه بـا شیر در تابـه پخته شود .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛
غته لو/qatə-lu/ (ا.مک) : نـام مرتعـی واقـع در منطقـه‌ی سوادکوه .
غج/qaj/ (ا) : ۱. دانه‌های برخی گیاهان که در برنج،گنـدم و ...یافت شود . ۲. ناخالصی.
ب) ←*؛ با) ←*؛
غج-غج/qaj-qaj/ (ا) : پرنده ای به سان کلاغ .
ب) ←*؛
غر/qer/ (ا) : زنگوله ی مخصـوص بـرّه، گوسـفند،بـز،گاو، گوساله و کرّه ی اسب .
غراب/qərāb/ (ا) : کلاغ .
ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛
غراب/qorāb/ (ص) : مغرور و خود بزرگ بین که در بـاور مردم از صفات کلاغ است .
ب) ←*؛ ن) غراب /qərāb/ ؛ آک) ←*؛
غراب/qorāb/ (ا) : لاف-دروغ. **نک** : لاف زن- اشکم قد .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ن) قراب /qərāb/ ؛ آک) ←*؛
غراب-بردن/qorāb-bordən/ (مص.مر) : خود بـزرگ بیـن شدن.
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ آک) غراب زان /qorāb-zān/ ؛
غراب بزوئن/qərāb - bazuan/ : چاخان کردن .
ن) ←*؛
غراب-چی/qorāb-či/ (ص.فا) : ۱. دروغگو . ۲. چاخان باز . **نک** : چاپ زن .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ قص) ←*؛ آک) ←*؛
غرابیج/qorā bij/ (ا.مر) : نوعی خورشت محلّی .
ع) ←*؛ آک) ←*؛
غراپت/qorā pat/ (ا.مر) : خورشت محلّی مرکّب از گوشت جوجه، غوره، پیاز ، روغن .
ع) ←*؛
غراپک/qərāpək/ (ا.مر) : آروغ . **نک** : گلی اوپّه .
با) ←*؛ آ) غرافک /qərāfək/ ؛ ن) غـراپـون /qərāpun/ ؛ ع) گلی غراپک /gali gorāpak/ ؛ **نک** : چقراپک.
غراپون/qərāpun/ : آروغ . **نک** : غراپک.قراپون .
ن) ←*؛ع) غراپک /qerāpak/ ؛ آک) گوارش /guāraš/ ؛
غراچـه/qərāčə/ (ا) : ظـرف مسـی دسـته دار کـه بـرای دوشیدن شیر استفاده شود . **نک** : قراچه.
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ با) ←*؛
غرئول/qeraul/ : نگهبان. مأخوذ از واژه‌ی ترکـی قـراول . **نک** : قرئول.
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ ن) غرائول /qarāaul/ ؛ قص) غراول /qarāul/ ؛ آک) غـراوول /qerāvul/ ؛
غرباش/qərbāš/ (ا) : نامی برای سگ .
ب) ←*؛ ن) ←*؛ قص) غرباش /qarbāš/ ؛
غرباش/qarbāš/ (ا) : نوعی بیماری که از مصرف آب آلوده پدید آید . **نک** : قرباش.
اغر) ←*؛ ب) ←*؛
غرباش-بزه/qarbāš-bazə/ (ش.ج) : نوعی نفرین .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛
غربتی/qorbəti/ (ص.نس) : ۱. کولی . ۲. غریبه .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ ن) غربتی /qərbati/ ؛ قص) ←*؛ آک) ←*؛
غربل/qarbel/ (ا) : غربال .
اغر) ۱.←* ، ۲. غلبـل /qalbel/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. غـروال /qərvāl/ ؛ آ) غـروال /qarvāl/ ؛ ن) غلـــوال /qalvāl/ ؛ ع) غلبال /qalbāl/ ؛ آک) الک /alak/ ؛
غر-بیمئن/qor-beyamoən/ (مص.مـر) : ۱. غـرّش کـردن جانور - غرّیدن . ۲. بادکردن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) غینه بموئـن /qəynəbəmuan/ ؛ ن) ←(قص) ؛ ع) غرمیش /qormiš/ ؛ قـص) غرنـش-بیموئـن /qornəš-bimuan/ ؛

غرتر/qəretər/ : **نک** : تلاق پلاق .
قص) ←** ؛

غرتـک-غـیرتیک/qartak-qir tik/ (ص.مـر) : برآمـده و ناصاف - چاله چوله . **نک** : دبّه غارته .
ق) ←** ؛ با) غرتک غرتیک /qər tək-qərtik/ ؛ ن) ←(بـا) ؛ اشر) غرته-غورته /qartə-qurtə/ ؛

غرت-و-پـرت/qərt-o-pert/ (ا.مـر) : ۱. آت و آشغال . ۲. درهم و برهم .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) غرت و پرت /qərt-o-pərt/ ؛ ع) خرت و پرت /qerto pert/ ؛ آک) خـرت و پـرت /xerto-pert/ ؛

غرت و پرت -هکاردن/qortoport-həkārdən/ (مص.مـر) : غرولند کردن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) غرتی پرتـی هکـردن /qertipəlti-hakərdan/ ؛ ع) غـارت دغـورت هــاکردن /qarto-qurt-hākordan/ ؛

غرته/qartə/ (ا) : آشغال های ریز و کوچک . **نک** : قرته.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

غرتیک/qərtik/ (ا) : غدّه .
ب) غرتیک /qor-tik/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

غرچ/qərč/ (ا.صو) : صدای بریدن و قطع کردن چیزی بـا انبر .
اغـــر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

غرچ-غرچ/qereč-qereč/ (ا.صو) : صدای دندان به هنگام جویدن .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) غـرچ غـرچ /qəreč-qəreč/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←** ؛

غرچه/qərčə/ (ا) : زنگوله‌ی کوچـک، مخصـوص اسب و الاغ .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ **نک** : قرچه.

غردمبل/qordambəl/ (ص.نس) : کنایه از: آدم چاق و قـد کوتاه . **نک** : خرتمبل .
ب) ←** ؛ س) غردمبل /qer-dambəl/ ؛

غردیک/qerdik/ : **نک** : غاروت .
س) ←** ؛

غرشل هکاردن/qeršel-həkārdən/ (مص.مر) : چیزی را بـا ضربه‌ی سریع بریدن .
اغر) غرشل هکاردن /qere-šel-həkārdān/ ؛ ب) ←** ؛

غرغر/qor-qor/ (ا.مر) : غرولند - غرغر .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) قرقـر /qər qər/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

غر-غروک/qor-qoruk/ (ص.نس) : آن که دائم نق می‌زند . **نک** : قنرقنروک
اغر) غارغـاردک /qār qāruk/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) غرغـروک /qərqəruk/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غرغـری /qor qori/ ؛ قص) غر-غرو /qər-qeru/ ؛

غرغره هکاردن/qarqarə-həkārdən/ (مص.مر) : گردانـدن آب در دهان .
اغر) ←** ؛ ب) غل غل هکاردن /qal - qal - həkārdən/ ؛ ق) غرغرهاکردن /qerqer hākərdən/ ؛ با) غرغره هـاکردن /qərqərə-hākərdən/ ؛ آ) غرغـــره هـــــاکردن /qərqərə-hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غرغرهـــــاکردن /qar qar-hākordn/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) غرغـره هکـردن /qaraqrə-hakərdən/ ؛ اشر) غرغره-هـاکئردن /qar-qar-hākoərdən/ ؛ آک) غرغرگودن /qur-qurə-gudan/ ؛

غرغشی/qar-qaši/ (ص) : شلوغ - جنجالی .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛

غرقو/qarqo/ (ص.نس) : ۱. غـرق در آب - آب انـدود . ۲. میوه‌ی خیلی پخته . **نک** : اوتال .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) غرقــو /qar qow/ ؛

غرماغ/qarmāq/ (ا) : قلّاب ماهی گیری . **نک** : قرماق.
ب) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ آک) ←** ؛

آوانوشت : (a = ا) (ā = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (i = ای) (u = او) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

غرماغ/qormāq/ (ا) : چماق .
ب) ←* ؛

غرمئوش غرمئوش/qormauš-qormauš/ (ا.مص) : ۱. دعوا و غرغر کردن . ۲. صدای گربه ها به هنگام دعوا .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) غرمئوش غرمئوش /qərmauš-qərmauš/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) غریش غریش هکردن /qormiš qormiš hokərdən/ ؛

غرمئوش-کاردن/qormauš-kārdən/ (مص.مر) : دعوا و بگو مگوی لفظی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) غرمئوش هاکردن /qər-mauš-hakərdən/ ؛ آ) غرمئوش هاکردن /qər mauš hākərdan/ ؛ ع) غرمیش هاکردن /qormiš hākordan/ ؛ قص) غرمئو- هاکردن /qərmau-hākerdan/ ؛ ت) غرموش هکردن /qormowš hokərdən/ ؛

غرنش/qornoš/ (ا) : بانگ خر . نک : ارنوش.
س) ارنوش /arnuš/ ؛ آ) انوش /anuš/ ؛ ن) ←* ؛ ع) عرنا /arnā/ ؛

غرنه/qərnə/ (ا) : غرّش جانوران .
اغر) غارنه /qārnə/ ؛ ب) ←* ؛ س) غرنه /qernə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(س) ؛ آ) غینه /qəynə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) غرمیش /qormiš/ ؛ قص) غرنش /qərnəš/ ؛ آک) ←* ؛

غرنه بکشیین/qərnə-bakəšian/ (مص.مر) : غریدن - غرّش جانوران .
اغر) غارنه بکشیین /qārnə- bakəšiən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) غرنه بکشیین /qernə- bakšiyən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) غینه بکشین /qəynə bakšiyan/ ؛ ن) ←* ؛ قص) غرنه بکشیین /qernə-bakšiyan/ ؛ آک) غرنه /qarnə/ ؛

غرنه - غرنه- ها کردن/qernə- qernə- hākerden/ (مص.مر) : ۱. غر غر کردن . ۲. خطّ و نشان کشیدن .
اغر) غار غار هکاردن /qār qār həkārdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) غینه غینه بکشین /qəynə- qəynə-bakšiya/ ؛ ن) ←* ؛

غروال/qər vāl/ (ا) : صافی - غربال . نک : پرزن .
اغر) غلبل /qolbel/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غروال /qarvāl/ ؛ ن) غلوال /qalvāl/ ؛ ع) غلبال /qalbāl/ ؛ آک) الک /alak/ ؛

غر و غندل/qer- o-qəndel/ (ص.مر) : برآمدگی و ناصافی در سطح چیزی .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛

غرویل/qarvil/ (ا) : غربال . نک : غروال .
آ) غروال /qarvāl/ ؛

غره/qərə/ (ا) : غوره - غوره‌ی انگور .
اغر) غوره /qurə/ ؛ ب) غوره /qore/ ؛ س) غره /qorə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ آک) ←(اغر) ؛

غره مسّمّا/qorə mossammā/ (ا.مر) : از انواع خورش‌های محلّی مرکب از گوشت جوجه، غوره ، پیاز داغ، بادمجان سرخ کرده، روغن و چاشنی های مختلف .
ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

غریب - حال/qarib- hāl/ (ا.مر) : ریزمقام و تکّه ای سازی مربوط به لله وا که به معنی حالت تنهایی است. حالت و ترکیب واژه مازندرانی و اصل واژه عربی است. .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

غریب کوشی/qarib kuši/ : کسی را چون غریبانِ بی کس به باد کتک گرفتن .
ن) ←* ؛ آک) ←* ؛

غریب مله/qarib- malə/ (ا.مک) : از توابع دهستان یخکش بهشهر .

غریب مله سر/qarib-malə-sar/ : جای غریب - مکان غریب - غربت .
ب) ←* ؛

غریبی/qaribi/ (ا.مص) : از نغمات موسیقی. نک : غریبی حال .
س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

غریبی بخنسن/qaribi boxonəsan/ (مص.مر) : آوازهای محزون و غم انگیز در دوری از وطن خواندن .
ع) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

غریچه/qəričča/ (ا.صو) : صدایی که از بـه هـم ساییدن دندان ها بر خیزد .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) غریچه /qeričə/ ؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ قص) ←**؛ آک) غورچه /qurčə/ ؛

غز/qez/ (ا) : خشم - غضب .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) غـیز /qeyz/ ؛ع) غـز /qəz/ ؛ آک) غیـض /qeaz/؛

غـزب چـال/qazəb-čāl/ (ا.مـک) : از کوه‌هـای اطـراف دهکده‌ی کندلوس نور .

غزپه/qeze - pə/ (ق.حا) : از روی خشم و عصبانیّت .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) غزه په /qezə - pə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) غیز پی /qəyz - pəy/ ؛

غزل/qazəl/ (ص) : اسب سفید .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ع) غزل /qəzəl/ ؛

غزل - تلا/qazəl - təlā/ (ا.مر) : خروس سفید و نقـره ای . **نک** : افرغ - ابرغ .
آ) ←**؛

غزمن - دره/qezmon- darə/ (ا.مک) : رودخانه ای میـان سارو و التپّه در بخش خاوری بهشهر .

غش/qaš/ (ا) : صرع . **نک** : حمله .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ع) ←**؛ قص) ←**؛ت) ←**؛ آک) ←**؛

غش/qeš/ (ا) : تختـه‌هایی بـا ابعـاد تقریبـی دو در شش سانتیمتر و به ارتفاع سه تا چهار متر که روی هلا میخ شوند و در زیر سفال قرار گیرند. **نک** : هلا .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛

غشار - هدائن/qošār - hədāən/ (مص.مر) : فشار دادن .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ن) فشار ها دائن /həšār hādāan/ ؛ع) فشار ها دان /fešār hādan/ ؛

غش - بکرد/qaš-bakərd/ (ص.مف) : ۱. از هـوش رفتـه - کسی که به بیماری غش و صرع دچار شده باشـد . ۲. شیفته - عاشق .
اغر) غش هکارده /qaš həkārdə/ ؛ س) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ع) غـش هـا کـرد /qaš hākord/ ؛ قص) ←**؛ آک) غش بگود /qaš - baqud/ ؛

غشر/qošar/ (ا) : نامی برای سگ .
ب) ←**؛

غش - غش/qaš - qaš/ (ا.مر) : خنده ی بلند - قهقهه .
اغـر) ←**؛ س) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ع) ←**؛ قص) ←**؛ آک) ←**؛ **نک** : قش قش .

غشک/qašk/ : **نک** : غشکه .
ب) ←**؛

غش - کاردن/qaš-kārdən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از شـیفته ی کسی بودن . ۲. ضعف جسمی پیدا کردن .
اغـر) ←**؛ ب) غـش هکـــردن /qaš-həkordən/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) غش ها کردن /qaš-həkərdən/ ؛ آ) غـش هـا کردن /qaš-hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) غش ها کردن /qaš hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ آک) غش گودن /quš-qudan/؛

غش - کری/qaš - kari/ (ا.مص) : بیماری صرع .
با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛

غشکو/qašku/ (ص) : گوسفند پیشانی سفید .
س) غشکه /qaškə/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ب) ؛

غش - کوئر/koər -qaš/ (ص.مر) : گوسفند پیشانی سفید با گوش های کوچک . **نک** : غشکر-قش کوئره .
اغر) ←**؛ اشر) ←**؛

غشکه/qaškə/ (ص) : اسب پیشانی سفید . **نک** : قشکه
س) ←**؛ با) ←(س) ؛ آ) ←**؛

غشمانه/qešmānə/ (ص.نس) : خشم آلود .
ب) ←**؛ با) ←**؛

غش - میراز/qəš- mirāz/ : حرص و جوش خوردن . **نک** : قشمیراز
اغر) ←**؛

غشنیک/qašnik/ (ا) : زاغ . **نک** : قشنیک.
ب) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛

غشنیک - کلاج/qašnik-kəlāj/ (ص.مر/ا) : ۱. کنایه از:

فردی که بدرد هیچکس نخورد و از عهده‌ی هیچ کـار بر نیاید . ۲. کلاغ زاغی . نـک : کـلاغ زاغـی . نـک : قشنیک کلاچ.

س) اشنیک کلاغ /āsnik - kelaq/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

غشّه غشه/qaššə- qaššə/ (ا.مر/ا.مص) : قاه قـاه – قـاه قـاه خندیدن .

اغر) ←** ؛ ب) غش غش /qas - qaš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(ب) ؛

غشی/qaši/ (ص.نس) : ۱. غشی – به تصوّر عوام جـن زده . ۲. فرد آزار دهنده . نک : آزاری – دل گری .

اغـر) ←** ؛ ب) غـــش /qaš/ ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲.←(ب) ؛ بـــا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

غغ – بوییــن/qeq- baviyən/ (مـص.مـر) : ۱. گرفتـگی و خشک شــدن گردن . ۲. گرفتـگی ریـه در اثـر سـرما خوردگی .

ب) ←** ؛ س) غغ بیّن /qeq - bayyən/ ؛

غلاّج/qollāj/ : نک : یغلوره .

قص) ←** ؛

غلاج/qəlāj/ (ا) : ۱. گره . ۲. نامی برای سگ .

ب) ۱.←** ، ۲. غلاج /qolāj/ ؛ آ) غلج /qəlej/ ؛

غلاش – بییتن/qəlāš -baiytən/ (مص.مر) : با فشار دو نیـم شدن .

ب) ←** ؛ س) غلاش بیتن /qelāš- baiytən/ ؛

غلاف/qəlāf/ (ا) : صافی غلات . نک : پرزن .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛

غلافی بیّن/qelāfi - bayyən/ (مص.مر) : مرحله ای از رشد برنج که شروع خوشه زنی است.

س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) غلاف ها کـردن /qalāf hākərdan/ ؛

غلام – گردش/qolām- gərdəš/ : ایوان دورخانه .

س) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

غلامی/qolāmi/ (ا.مک) : ازتوابـع دهسـتان چـهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر .

غلب/qoleb/ (ص) : چیز زیاد – پر تعداد .

اشر) ←** ؛

غل –بزئن/qol- bazoən/ (مص.مر) : جوشیدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) غل بزوئن /qəl - bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غـل بـزان /qol bezān/ ؛ قص) غل – بزوئن /qol - bazuan/ ؛ آک) فـلاق فلاق /falāq - falāq/ ؛

غلبل/qal - bel/ (ا) : غربال . نک : غروال .

ب) ←** ؛ آ) غروال /qarvāl/ ؛

غلبلی/qəlbəli/ (ا) : ۱. انگیـزه ی حرکـت بـه سـمت کـار دلخواه . ۲. بی قراری – تشویش . ۳. انجام مخفیانه‌ی کاری . نک : قلبلی .

اغر) ←** ؛ س) غلبنی /qelbeni/ ؛ ت) ←** ؛

غل بلی خو/qəl- bəli-xo/ (ا.مر) : خواب بی سر وته . نک : خل خله خو–جل بلی خور .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. جلی بلـی خـو /jəl- bəli-xo/ ؛ س) ←** ؛

غلبیجه/qalbijə/ : نک : تافته پریجن .

قص) ←** ؛

غلت/qalt/ (ا) : ۱. بخش و محوّطه . ۲. ابتدای حلق .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) غلـو /qald/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ ع) ←** ؛

غلت/qalt/ (ا) : ۱. تنگه–محل گذر جانوران . ۲. جمعیّـت . نک : جرگر .

ق) ←** ؛ آ) غلت /qalt/ ؛ ع) ←(آ) ؛

غلت – بزئن/qalt - bozoən/ (مص.مر) : به پهلو غلتیدن .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. غلـــت بزوئـــن /qalt - bazuən/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) غلـت بزوئـــن /qalt.bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غلت بـزان /qalt - bəzan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) غلت زئـــن /qalt - zaan/ ؛ آک) غلـت زئن /qalt - zaen/ ؛

غلته/qaltə/ (ا) : ۱. آشغال ریز . ۲. غوطه .

با) ←** ؛ آک) غولته /qultə/ ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

غلتینگ/qalting/ (ا) : ۱. حلقوم . ۲. یک نوبت فرو بردن غذا در گلو . **نک** : قلتین.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) قلتین /qaltin/ ؛ ت) قورتوم /qortum/ ؛

غلجمبه/qoljombə/ (ا.مر) : جایی در رودخانه ها که گودتر است. .

اغر) غالزمبه /qālzəmbə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. غلزمبه /-qol zəmbə/ ؛ س) جلمبه /jolombə/ ؛ آک) مندول /mandul/؛

غلچ غلچ/qolč-qolč/ (ا.صو) : صدای کفش یا چکمه ای که درونش آب رفته باشد .

ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

غَلْد/qald/ (ا) :

غَلْت، معبر، محل- مکان- جا، به سان: بهره غَلد یعنی محل و جایی که رمه ها را به آن جا هدایت کنند و در آن مکان شیر دوشند و در کنار آن و یا در سمت دیگر و از راهی جداگانه، رمه هایی را که دوشیدن شیر آن‌ها به اتمام رسیده خارج کنند.

غلّر/qollar/ (ا) : ۱. نام سگ . ۲. تنومند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

غلش/qəleš/ (ا) : قاچ – برش .

اغر) ۱.←* ، ۲. غلیش /qəliš/ ؛ ب) ←* غچیل /qačil/ ؛ با) غچل /qačəl/ ؛ آ) غجل /qujəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قجل / qəjəl/ ؛

غلش – بزئن/qəleš - bazoən/ (مص.مر) : قاچ کردن – برش دادن .

اغر) ۱.←* ، ۲. غلیش بزئن /qəliš-bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ با) غچل بزوئن /qāčəl-bāzuən/ ؛ آ) غجل بزوئن /-qajəl bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قجل ها کردن /- qejel hākordan/؛

غلطنه/qalotonə/ : جریمه–تاوان عمل اشتباه .

ع) ←* ؛

غلغل/qalqal/ (ا.مص) : غرغره کردن آب در دهان .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. غلغل /qəl - qəl/ ؛ س) غلغل /qel - qel/ ؛ با) ←* ؛ آ) غلغل /qəl qəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غل غله /qal - qalə/ ؛

غل – غلا/qəlā – qəl/ (ص.مر) : میوه ای که بر اثر رسیدن دهن باز کند. مانند: انار و انجیر .

س) ←* ؛

غلغله/qoqolə/ (ا.مر) : شلوغی و سر و صدای زیاد . **نک** : بلم بجر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غلغله /qəlqələ/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

غلفر/qalfər/ (ص) : نام گاوی که رنگش متمایل به زرد باشد .

ق) ←* ؛

غلفه/qolfe/ : **نک** : خارفه .

اغر) خالفه /xālfə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. خلفه /qolfə/ ؛ با) ←* ؛ ع) خلفه /xolfə/ ؛ آک) خولفا /xulfā/ ؛

غلّک/qallək/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور شهرستان سوادکوه .

غلّک/qəllok/ (ا.مک) : نام تپّه ای در لفور واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

غلم/qaləm/ (ا) : معیاری است برای دانه های برنج .

ب) ←* ؛

غلم قات/qaləm- qāt/ (ص) : ۱. درهم – مخلوط . ۲. آشفته .

اغر) غلم قاتی /qaləm- qāti/ ؛ ب) ←* ؛

غل – ناهار/qal- nāhār/ (ا.مر) : غذای حوالی ساعت ده صبح، چاشت . غذای پیش از نهار . **نک** : قل نهار– قیلون نهار .

اغر) ۱.←* ، ۲. غل نهار /qal - nəhār/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. قیلون نهار /qaylon - nəhār/ ؛ س) غل نهار /qal- nehār/ ؛ با) ←(س) ؛ ن) ←(قص) ؛ ع) غلیول نهار /qalyon - nāhār/ ؛ قص) غیلون – ناهار / qaylun - nāhār/ ؛ اشر) غیله نهار /qaile- nahār/ ؛

غلنجی/qalənji/ (ص) : رنگی آمیخته از قرمز جگری، قهوه ای و خاکستری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غلنجی /qelenji/ ؛

غلوالک/qalvālak/ : غربال کوچک .

ن) ←** ؛

غلوش/qaluš/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع منطقه‌ی سوادکوه.

غلّه/qallə/ (ا) : محصول صیفی چون هندوانه و خربزه .

ع) ←** ؛

غلّه پچ ما/qallə pač mā/ : ۱. مرداده ماه . ۲. دومین ماه تابستان. گرم ترین ماه سال در منطقه‌ی البرز شمالی است.

ع) ←** ؛

غله غلّه/qollə-qollə/ (ا.مص) : جوشش .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) غلّه غلّه /qəllə- qəllə/ ؛ ن) غل غل /qəl qəl/ ؛ ع) ←*(قص)* ؛ *قص)* غل – غل /qol - qol/ ؛

غلیز – هایتن/qəlez- hāytan/ (مص.مر) : سر خوردن – لیز خوردن . **نک** : گریک.

آ) غلیزهایتن /qəlizhāytən/ ؛ ن) ←** ؛ع) غزهاتین /qəz hāytan/ ؛ *قص)* غلیشت – هایتن / qəlišt – hāytan/ ؛

غلیزک/qəlizək/ سر خوردن، سر و لغزنده بودن – لغزنده.

ب) غلیز /qəliz/ ؛

غلیون – تکنه/qalyun-təkənə/ (ا.مر) : نیِ قلیان که به وسیله ی آن دم گیرند. .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛

غماغ/qəmāq/ (ا) : ۱. گونه ای نان شیرینی . ۲. نان بیات شده .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

غمباد/qambād/ : بیماری گواتر .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

غمتر/qamtər/ (ا) : لگام – افسار . **نک** : دهانه .قمتر

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. غنتر /qantər/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) غمتر /qamtar/ ؛ ع) ۱.←*(ن)* ، ۲. قمچیل /qam čil/ ؛

غمچه/qomčə/ : گل نشکفته . غنچه.

ب) ←** ؛ع) ←** ؛ آک) ←** ؛

غمچی/qamči/ (ا) : شلاّق . **نک** : قمچی.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

غمزه بند/qamzə - band/ (ا.مر) : سربند مزیّن به سکّه که بر پیشانی دختران و یا نوعروسان بسته شود .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ع) غمزه بن /qamzə ban/ ؛

غم – غم/qam - qam/ (ق) : آرام آرام .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

غمیره/qamirə/ (ا) : اندوه – غصّه .

آ) ←** ؛

غناره/qənārə/ (ا) : شاخه های نازک . **نک** : بنار .

آ) ←** ؛ ← *قناره*

غنتر/qantər/ (ا) : لگام – دهنه . **نک** : غمتر . قمتر

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛

غنج/qanj/ (ا) : تپش شدید قلب از سر شوق .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ن) ←** ؛

غنجستن/qonjəsten/ (مص) : گنجیدن – قرار گرفتن .

ب) ←** ؛

غنجسول/qonjesul/ (ا.مص) : کز کردن در جایی .

اشر) ۱.←** ، ۲. غنجول /qonjul/ ؛

غنج – و– سول– بووین/qonj-o-sul-baviyən/ (مص.مر) : درمانده شدن– چلاق شدن .

ب) ←** ؛ آ) غنج بیّن /qənj bayyan/ ؛ ن) ←*(آ)* ؛

غنجه/qānjə/ (ا) : اخگر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) غنچه /qončə/ ؛ با) ←** ؛

غنجیل/qanjil/ (ا) : قاچ . **نک** : غجل .قنجیل.

اغر) غلیش /qəliš/ ؛ ب) ←** ؛ با) غجل /qajəl/ ؛ آ) ←*(با)* ؛ ن) ←*(آ)* ؛ ع) غجل /qejel/ ؛

غنجیل – بزئن/qanjil- bazoən/ (مص.مر) : قاچ کردن .

اغر) غلیش بزئن /qanjil- bazoən/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. قجیل بزوئن /qajil -bazuən/ ؛ با) غجل بزوئن /-qajəl bazuən/ ؛ آ) غجل بزوئن /qajəl - bazuan/ ؛ ن) ←*(آ)* ؛ ع) قجل ها کردن /qajəl hākordan/ ؛ ت) غجل هکردن /qəjəl hakərdən/ ؛

غند – رس/qande- res/ (ا.مر) : رشته‌ی نخ و پنبه‌ای که

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

با آن لحاف یا گونی را دوزند. **نک** : قندرس.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) غاتمه /qatmə/ ؛

غنو/qano/ (ا) : ۱. کانال آب . ۲. قنات . **نک** : قنو.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

غنیز - بویین/qaniz - baviyən/ (مص.مر) : دشمن شدن و بد شدن با کسی .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) غنیم بیّن /qanim- bayyən/ ؛

غنیم بویین/qanim-baviyən/ (مص.مر) : دشمن شدن . **نک** : غنیزبویین.

اغر) غنیز بیین /qaniz - babiyən/ ؛ ب) ←* ؛

غو/qu/ (ص/ا.مص) : ۱. تو خالی شدن برنج و غلات بر اثر آفت . ۲. توخالی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛

غوال/qavāl/ (ا) : چپر حجیم . **نک** : بنگار-قوال .

ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

غو - بردن/qu - bordən/ (مص.مر) : ۱. رها شدن تله . ۲. از کار افتادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

غو - بییتن/qu- bayitən/ (مص.مر) : شتاب گرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

غوج - بکاردن/quj- bakārdən/ (مص.مر) : قلمبه شدن- پف کردن - متورم شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) جج بکاردن /joj - bakārdən/ ؛ آ) جاج ها کردن /jāj hākərdan/ ؛

غور غورو/qur - quru/ (ا.مر) : غوزک پا .

اغر) ←* ؛

غوره/qurə/ (ا) : انگور نارس .

اغر) ←* ؛ ب) غوره /qorə/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غره /qərə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

غوره - او/qorə- o/ (ا.مر) : آب غوره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غره - او /qərə- u/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غره او /qorə- ou/ ؛ قص) غوره - او /qurə- u/ ؛ آک) آو غوره /ow - qurə/ ؛

غوز - بال/quz-bāl/ (ا.مر) : فنّی در کشتی .

س) ←* ؛ با) غاز بال /qāzə- bāl/ ؛ آ) غاز بال /qāz - bāl/ ؛ ن) ←(آ) ؛

غوزمه/quzmə/ (ا) : ۱. خوشه . ۲. غوزه‌ی پنبه .

اغر) غوزه /quzə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ قص) غزه /qezə/ ؛

غوزمه - غوزمه/quzmə-quzmə/ (ص.نسـ) : خوشه‌ای- خوشه خوشه.

ب) ←* ؛

غوزه/quzə/ (ا) : غوزه - پنبه‌ی باز نشده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

غوزه - کشی/quzə-kaši/ (ا.مص) : بیرون آوردن وش از داخل غوزه .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

غوزه - واش/quzə- vāš/ (ا.مر) : علف هرزی که در پختن آش محلّی از آن استفاده کنند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

غوس/qus/ (ص) : اوج سرما و گرما .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آک) ←* ؛

غوشه/qušə/ (ا) : خوشه . **نک** : قوشه.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) غشه /qošə/ ؛ ت) ←* ؛ آک) غوشه /quše/ ؛

غول/qul/ (ص) : ۱. کر - ناشنوا . ۲. کنایه از: آدم ترسناک - هیولا . **نک** : پوش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غل /qol/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

غول - پاس/qul - pās/ (ص.مر) : درشت هیکل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) تل پاس /tal pās/ ؛ قص) ←* ؛

غول - پنو/qul - pəno/ (ص.مر) : ۱. کر - ناشنوا . ۲. کسی که مخفیانه و بی سر و صدا کاری را انجام دهد .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. غول - پنا /qul - pənā/ ؛ ن)

غول /qul/ ؛ ع) ←(ن) ؛

غول تشن /qultašən/ (ص.مر) : زورمند – قوی .

اغر) ←* ؛ آک) غول توشوم / qultušum/ ؛

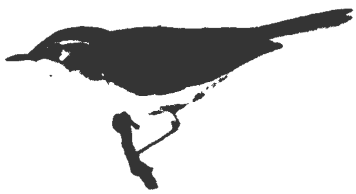
غول – سنگ /qul-sang/ (ا.مک) : ۱. مزرعه‌ای در شمال شرقی بالا جادّه‌ی کردکوی . ۲. دهکده ای در بالا لاریجان . ۳. سنگ بزرگ.

غول – صدا /qul - ṣədā/ (ا.مر) :

یکی از صداهای چهارگانه‌ی لله وا. بنیان واژه‌ی غول صدا مازندارنی و ترکیب آن مازندرانی – فارسی است. غول در زبان تبری و پهلوی به معنی مرد کر است و در انجمن آرا نیز به همین معنی آمده است.

غولک /qulak/ (ا) : نام پرنده – سسک بید .

ع) ←* ؛

غولک

غولک /qulak/ (ص.نس) : ۱. بلبل کر که به آن خر پنو نیز گفته می شود . ۲. گیج و منگ .

ن) ←* ؛

غول – کاردن – پله /qul -kārdən-pele/ (ا.مص) : بی جان بودن پیله‌ی کرم ابریشم – بیمار شدن کرم پیله .

اغر) ۱. ←* ، ۲. غول- کاردن- پیله /qul-kārdən-pile/ ؛

غول ور /qule vər/ (ص.مر) : گیج و منگ – ابله و کم خرد .

ع) ←* ؛

غوله /qulə/ (ص) : خون سرد – بی توجّه .

ن) ←* ؛

غول – هکارده /qul-həkārdə/ (ص.مر) : انبوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غول ها کرد /qul - hākerd/ ؛

با) ←(س) ؛

غومبه – غومبه /qumbə-qumbə/ (ا.صو) : صدای سیلاب.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

غوه /qevə/ (ا) : تیغه ی کارد و چاقو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

غو – هدائن /qu-hədāən/ (مص.مر) : رها کردن تله – آزاد ساختن تله از ضامن .

ب) ←* ؛

غو – هکاردن /qu-həkārdən/ (مص.مر) : رشد کردن زراعت – رشد بی رویّه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

غه /qə/ (ا) : فریاد – داد . **نک** : قه

اغر) ←* ؛ با) غه /qa/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) غه /qeh/ ؛

غه – بمئن /qə- bamoən/ (مص.مر) : ۱. به فریاد آمدن . ۲. حالت استفراغ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) غه بموئن /qa-bəmuən/ ؛ آ) غه – بموئن /qa- bəmuan/ ؛

غه ره در بیاردن /qa-rədarbiyārdan/ (مص.مر) : ۱.فریاد کسی را درآوردن. ۲. کسی را به اعتراض واداشتن .

آ) ←* ؛

غه هاکردن /qehā-kerden/ (مص.مر) : فریاد زدن .

ن) غه ها کردن /qeh hākərdan/ ؛

غیار /qeyār/ (ص) : ۱. مرتب – منظّم . ۲. زیبا و متناسب . ۳. دندانه دار . **نک** : قیار

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

غیار – دار /qeyār-dār/ (ا.مر) : خطوطی که در اطراف ظروف مسین نقش کنند . **نک** : قیار دار

اغر) خیارک دار /xəyārək-dār/ ؛ ب) غیار دار /qiyār -dār/ ؛ ق) خیار دار /xiyār dār/ ؛ با) ←* ؛

غیار – کاردن /qeyār - kārdən/ (مص.مر) : گرفتن سم اضافی حیوان با سم بر و منظّم کردن آن.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) قیار – ها کردن /qeyār-hākoərdən/ ؛

غیج /qij/ (ص/ا.مص) : ۱. محکم . ۲. سفت بستن .

غیچ /qič/ (ص) : لاغر – باریک اندام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

غیج - غریج/qič- qərič/ (ا.صو) : آوایی که از باز و بسته شدن لولای زنگ زده‌ی در و پنجره برآید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قیـچ قیـچ /qič- qič/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ ت) غـرچ غرچ /qorč- qorč/ ؛

غیج - و - پیج - هکاردن/qič-o-pič-həkārdən/ (مص.مر) : جامه‌ی نو و شیک پوشیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

غیچّه - گردن/qiččə-gərdən/ (ص.مر) : باریک گردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

غیز - بدائن/qiz-bədāən/ (مص.مر) : تند رفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

غیل - ناهار/qayl- nāhār/ (ا.مر) : خوراک بامدادی .

اغر) غل نهار /qal nəhār/ ؛ با) غلیـون نـهار /qali.hāhār/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) غلیون نهار /qalyon nehār/ ؛ آک) ←* ؛

غیلن - تکنه/qalon-təkənə/ (ا.مر) : نی قلیان .

اغر) ۱.←* ، ۲. قلیان تکنه /qalyān-təkəne/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) غلیون تکنه /qalyun/ ؛ ن) غلیون نی /qalyon nəy/ ؛ قص) نه - غیلون /me-qaylon/ ؛

غیلـن - کـش/qaylon-kaš/ (ص.فـا) : آن کـه غلیـان می‌کشد.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) غلیون کش /qalyon kaš/ ؛ قص) ←* ؛

غیم/qaym/ (ص) : محکم .

آ) غایم /qāyəm/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

غینه/qəynə/ (ا.صو) : صدای غـرّش شـیر یـا هـر حیـوان وحشی دیگر .

ب) غرنه /qərnə/ ؛ س) غرنـه /qernə/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(س) ؛ قص) غرنش /qornəš/ ؛

غینه بکشیین/qəynə- bakšiyan/ (مص.مر) : غرّش کردن .

آ) ←* ؛

غیه/qiyə/ (ا/ا.مص) : ۱. فریـاد کـردن . ۲. گریـه‌ی دسته جمعی . **نک** : قیه.

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) قییه /qiyə/ ؛ ت) ←* ؛

ف
فرهنگ واژگان تبری

فـاتین/fātin/ (ا.مـک) : مرتـع پرتاسـی در حـوزه‌ی لفـور سوادکوه .

فارس/fāres/ (ا.مک) : نام قلعـه‌ای قدیمـی در دهکـده‌ی فشکور در کوهستان کلارستاق نوشهر .

فاش/fās̄/ (ا) : فحش – دشنام .

اغر) ۱.←* ، ۲. فش /fos̄/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* فرش /fors̄/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قـص)* ←*(اغـر)* ؛ *ت)* ←* ؛ *اک)* ←* ؛

فاش کتره/fās̄ katrə/ (ا.مر) : فحش و دشنام .

اغر) فش کتره /fos̄-katrə/ ؛ *ب)* فش کتله /fos̄ - katlə/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

فاش کتره هاکردن/fās̄ katrə hākər dan/ (مـص.مـر) : فحش و دشنام دادن .

ب) فش کتره هکاردن /fos̄-katrə-həkārdən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* فاش ها دان /fās̄- hādān/ ؛ *قص)* فش هادائن /fos̄-hādāan/ ؛

فاطمـه – ارّه/fātmə- arrə/ (ص.مـر) : کنایـه از: زنـــان بی‌شرم، پر رو و جنجال برانگیز .

اغر) ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *اک)* ←* ؛

فاغ – بییتن/fāq-bayitən/ (مص.مر) : خرده گرفتن– ایـراد گرفتن .

ب) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* فاغ بییتن /fāq bayitan/ ؛ *ن)* ←*(آ)* ؛ *ع)* فغ بیتن /foq - baytan/ ؛ *ت)* فق گیتـــن /foq gitən/ ؛

فاکّل/fākkol/ (ا) : زلف – موی جلوی سر .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* فـاکل /fākol/ ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* فکل /fəkəl/ ؛ *ع)* فکل /fokol/ ؛ *قص)* فـاکّل /fākkəl/ ؛ *ت)* ←*(ع)* ؛ *اشر)* ←* ؛

فال/fāl/ (ا) : ۱. شانه و کتف جانور . ۲. سمت – طرف .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

فاموج/fāmoj/ (ا) : ۱. نمایش آغـازین کشـتی لـوچـو . ۲. حرکات رزمی پیش از سرشاخ شدن .

ع) فوزما /fuzmā/ ؛ *ت)* ۱.←* ، ۲. فوزما /fuze - mā/ ؛ *اک)* وزمّا /vazammā/ ؛

فایشه/fāyes̄e/ (ص) : فاحشه – زن بدکاره – روسپی .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* فایشه /fāys̄ə/ ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←*(ن)* ؛ *اک)* ←* ؛

فئل/feal/ (ا.مص) : ۱. خشمگین شدن – عصبانی شـــدن . ۲. کینه به دل گرفتن . ۳. نق زدن .

س) ←* ؛ *آ)* فل بموئن /fel - bemuan/ ؛ *اشر)* فل /fel/ ؛

فت/fat/ (ص) : کنایه از: فراوانی. **نک** : الافت .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* فت فراوون /fatə- ferāvon/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)*

←*؛ اِک) ←*؛

فتابی/fətābi/ (ا) : دارابی- از مرکبات، میوه‌اش بزرگتر از پرتقال و طعم آن ترش و شیرین است. رنگ میوه زرد و داخلش سبز رنگ است و دارای پوستی ضخیم می‌باشد.

ب) پرتابی /par-tābi/ ؛

فت - تار/fat- tār/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. به اجبار چشم بر هم گذاشتن . ۲. از بی حالی خوابیدن .

ن) فتور /fətur/ ؛

فت - فت/fət - fət/ (ا/ا.صو) : نجوا - صدای آهسته و در گوشی .

ب) ←*؛ اِک) ←*؛

فت فتی/fet-feti/ (ص.نس) : عروس بزک کرده و پرافاده. **نک** : چس آروس .

فتک/fətak/ (ا.مک) : مرتعی در رویان .

فت کش/fət-kaš/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی شهریاری بهشهر .

فتور/fətur/ (ا/ش.ج) : ۱. نوعی بیماری گاو که زیر گلویش متورّم شود . ۲. سستی . ۳. نوعی نفرین . **نک**: ختور .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ ت) فتوردکت /fətur dakət/ ؛

فتوفنا/foto-fenā/ (ا.مص/ش.ج) : ۱. ناپدید گشتن . ۲. کنایه از: مردن . ۳. نوعی نفرین .

اغر) ۱.←* ، ۲. فوت و فنا /fut - o- fenā/ ؛ س) ←*؛

فته/fatə/ (ا) : آویزی از طناب که در قدیم غذا را در آن قرار داده و در فضای باز می‌گذاشتند .

آ) ←*؛

فته/fetə/ (ص) : خواب آلود .

ن) ←*؛

فتّه/fettə/ (ا) : کنایه از: فراوانی . **نک** : جرتنک .

اغر) فت فراوان /fate-o-fərvān/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ن) ←(قص) ؛ قص) فت فراوون /fate - feravun/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. فته /fetə/ ؛

فته/fatə/ (ا) : سیمی که جهت بندزدن قوری چینی استفاده می شد . **نک** : بنده .

آ) ←*؛ ع) توتوک /totok/ ؛

فتیر/fatir/ (ص) : نانی که خمیر آن درست ور نیامده باشد.

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ اِک) ←*؛

فتیر - گال/fatir – gāl/ (ا.مر) : لکّه های سفید توخالی روی نان که نشانه‌ی نامرغوب بودن خمیر است .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ با) ←*؛

فتّیاره/fāttiyarə/ (ص) : ۱. پتیاره - بدکاره - . ۲. نوعی دشنام .

ب) فتّیاره /fatteyārə/ ؛ س) پتّیاره /pattiārə/ ؛ با) ←*؛ آ) پتیاره /patiyārə/ ؛ ن) ←*؛ ع) ←(س) ؛

فچ/fač/ (ص) : ور آمده . **نک** : بدچ .

ت) ←*؛

فر/fer/ (ا.صو) : ۱. صدای رفت و برگشت آب بینی در دماغ . ۲. مخفّف فردا که به تنهایی مفهوم ندارد و در صورت ترکیب با کلمات دیگر مفهوم یابد. به سان فرسوی به معنی فردا صبح .

اغر) ←*؛ با) ۱.←* ، ۲. فرت /fərt/ ؛ آ) ←*؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(با) ؛ ع) فرت فرت /fert fert/ ؛ ت) ←*؛

فراخ - کش/fərāx - kaš/ (ا.مک) : مرتعی در الاشت سوادکوه .

فراخ نو/fərāxno/ (ا.مک) : مرتعی در روستای کدیر نوشهر .

فراخود/fərāxud/ (ص/ق.مق) : بسیار - زیاد .

ب) ←*؛

فراخین/fərāxin/ (ا.مک) : چشمه و مرتعی در کجور .

فرار ده بمالیین/fərār-də-bəmāliyən/ (مص.مر) : کنایه از: گریختن - رو به فرار گذاشتن .

ب) ←*؛ با) فرار ها کردن /fərār hākərdən/؛ ن) ←(با) ؛ ع) فرار ها کردن /ferār hākordan/ ؛

فرآش کلا/farrāš-kalā/ (ا.مک) : از توابع کجرستاق نوشهر .

فراشل/ferāšəl/ (ا) : نام اسب .

با) ←(با) ؛

فراکش/farākaš/ (ا.مک) : نام کوه و چشمه ای در یوش .

ن) ←* ؛

فرام/fərām/ (ص) : ۱. زمان بین دو زایمان . ۲. گاو نازا . ۳. حیوانی که از شیر دادن افتاده باشد . ۴. گاو جوانی که هنوز نزاییده است . نک : پرام .

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ۱.←* ، ۲. خاشکه /xāškə/؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) پرام /perām/ ؛

فرام - په/fərām-pə/ (ص.فا) : کسی که گاوهای بدون گوساله را در محلّ دیگری نگهداری کند .

س) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) فرام گوی گالش /fərām- goye-gāləš/؛ ع) پرام گوی گالش /perām goyə gāleš/ ؛

فرامرز - کلا/fərāmarz - kəlā/ (ا.مک) : از توابع شیرگاه سوادکوه .

فرام - رودبار/frām-rudbār/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل.

فرام - سرا/fərām-sərā/ (ا.مر) : محلّ نگهداری گاوهایی که هنوز نزاییده اند . نک : پرام سرا .

ب) ←*؛ س) ←*؛ با) ←*؛ آ) فرام سرا /fərām sarā/ ؛ ن) فرام سری /fərām sərəy/؛ ع) پرام سره /perām sərə/ ؛

فرام لاک/fərām- lāk/ (ا.مک) : از دهستان سجارود بابل.

فرام لکی/fərām- kəli/ (ا.مک) : مرتعی در رویان .

ن) ←* ؛

فرام - مال/fərām- māl/ (ص.مر) : ۱. گاو یا گوسفندی که شیر ندهد . ۲. گاو یا گوسفندی که هنوز نزاییده است . نک : پرام مال .

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) فرامه - مال /fərāmə- māl/؛ ن) ←(آ)؛ ع) پرام مال /perām - māl/ ؛

فرام - مال - گالش/fərām-māle - gāləš/ (ا.مر) : گاوبان گاوهایی که شیر نمی دهند . نک : پرام مال گالش .

ب) ←*؛ با) ←*؛ آ) فرامه- مال - گالش /fərāmə - māl-gāləš/؛ ن) ←(آ)؛ ع) پرام مال گالش /perām-mālə- gāləš/ ؛

فرام - هامتن/ferām-hāmətən/ (مص.مر) : زمان بین دو زایمان حیوان . نک : پرام .

ق) ←*؛ با) ←*؛ ن) فرام هامتن /fərām- hāmətan/ ؛

فراوون/fərāvun/ (ص/ق..مق) : فراوان - بسیار .

اغر) ۱.←* ، ۲. فراوان /fərāvān/؛ ب) فراون /fərāvan/؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) فراوون /ferāvon/؛ قص) ←(ب)؛ ت) فراوان /fərāvān/؛ اشر) ←(ب)؛ اَک) ←*؛ پ) فرارون /frārōn/ ؛

فرت/fart/ (ا) : پرتاب . نک : پرو .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) پرت /part/؛ بـا) ←*؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(س)؛ ن) ←(س)؛ ع) ←(س)؛ قص) ←(س)؛ اشر) ←*؛ اَک) ←* ؛

فرت/feret/ (ا.مص/ص) : ۱. کثیف شدن . ۲. خالی کردن . ۳. خیلی سریع . نک : چلک بویین .

ت) ←*؛ اَک) ←* ؛

فرت/fərt/ (ق.حا/ا.مص) : ۱. کنایه از: توهین کردن . ۲. از موضوع خارج شدن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اَک) ←* ؛

فرتاس/fərtās/ (ا) : فوران .

اغر) ←* ؛

فرتاس - بزئن/fərtās-bazoən/ (مص.مر) : فوّاره زدن .

نک : جریک بزوئن .

اغر) ← * ؛

فرت - بویین/fart-baviyən/ (مص.مر) : ۱. پرت شدن . ۲. کنایه از: از موضوع خارج شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) فـرت بیّـن /fart-bayyən/ ؛ آ) فرت بیّن /fart bayyan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) پـرت بیین /part babəyan/ ؛ اشر) فرت –هابیین /fart-hābiyən/ ؛

فرت - فرت/fərt-fərt/ (ا.صو) : از اصوات - حرف اضافی - نق نق . نک : اربر .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ قص) ← * ؛ |گ) ← * ؛

فرت -فرته/fərt-fərte/ (ا.مـص) : پشـت سـر هـم حـرف زدن. پرگویی .

اغر) ← * ؛ ب) فرته فرته /fərtə-fərtə/ ؛ س) فرتـه فرتـه /fertə-fertə/ ؛ با) ← * ؛ آ) ←(س) ؛ ع) فرت فـرت /fertə fert/ ؛ قص) ←(ع) ؛

فرت-فرتی/fərt-fərti/ (ص.نس) : پرگو .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ |گ) فرتاخرتی /fatrā-farti/ ؛

فرت - کاردن/fərt-kārdən/ (مص.مر) : باسرعت از جـایی گذشتن .

اغر) ← * ؛ ب) فـرت هکـــاردن /fərt-həkārdən/ ؛ س) فرت هـاکردن /fert-hākərdən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) فرت بزان /fertbezān/ ؛

فرته -فرته/fərtə-fərtə/ (ق.حا/ا.مـص) : ۱. تنـد تنـد - بـا شتاب . ۲. یک ریز حرف زدن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فرته فرت /fertə fərt/ ؛ قص) ←(آ) ؛

فرت-هکاردن/fart-həkārdən/ (مص.مر) : پرت کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) فرت هاکاردن /fart-hākārdən/ ؛ با) ←(آ) ؛ آ) فرت هکردن /fart hakərdan/ ؛ ن) فـرت هــاکردن /fart-hākərdan/ ؛ ع) پـرت هـــاکردن /part hakordan/ ؛ قص) پرت هاکردن /part-hākerdan/ ؛ اشر) فرت-هاکئردن /fert-hākoərdən/ ؛

فرتی/fərti/ (ص) : ۱. فردی کـه زود بـه خشـم آیـد. ۲. کسی که رفتارش ثبات ندارد .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ن) ← * ؛ |گ) فرتی /farti/ ؛

فرح آباد/fərah-ābād/ (ا.مک) : پیش بندر شهر ساری کـه در بیست کیلومتری شمال این شهر واقع شده اسـت. در زمـان صفویّه اهمیّـت فراوانـی داشـت و شـاه عبّـاس در آن قصـر بزرگی به نام جهان نما و مسجد معظّمی به نام مسجد فـرح آباد بنا نمود. خرابه های این مسجد و قصر هم چنـان بـاقی است.

فرخ/fərax/ (ا.مــک) : مرتعـی جنگلـی درغـرب لاشـک نوشهر .

فرخاس/fərxās/ (ا.مص) : خنده‌ی ناگهانی کردن .

اشر) ← * ؛

فرخه-فرخه/ferxə-ferxə/ (ا.مر) : ۱. نعره . ۲. زوزه . نـک: پلوره .

س) ← * ؛

فرد/fard/ (ا) : در اصطلاح شعرا فرد، بیت واحد را گویند. خـواه هر دو مصراع آن مقفّی باشد یـا نـه (از کشـاف اصطلاحـات الفنون) لغت نامه‌ی دهخدا /ج۲۰/ ۱۴۴۰۰. در تعزیه فرد بـه جزوات جداگانه‌ای گفته می‌شود که از سوی تعزیـه گردان در اختیار افراد مختلفی قرار می گیـرد کـه در ایـن نمـایش بـه اجرای نقش می پردازند. در واقع هر فرد حاوی اشعاری است که هر یک از نقش پـردازان تعزیـه از ابتـدا تـا انتـهای هـر مجلس باید بر اساس آن به گفتگو پرداخته و یا با آواز بازی خود را ارایه دهد. بنابراین می توان تصوّر نمود کـه ایـن واژه به فراخور مسئولیّت و وظایف هر نفر یـا فـرد از همیـن نـام یعنی فرد اخذ گردیده است. بـه همیـن دلیـل هـر نسـخه‌ی تعزیه شامل همان تعداد فردی است که افـراد در آن ایفـای نقش می‌کنند.

فردا/fərdā/ (ق.ز) : فردا .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) فردا /fardā/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ |گ) ←(ع) ؛

← *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

پ) فرتاک /fratāk/ ؛

فرداشو/fərdā-šu/ (ق.ز) : فردا شب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) فردا شو /fardā šo/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) فردا شو /fardā šu/ ؛ ت) فردا شو /fardā šow/ ؛ |ک) ←(قص) ؛

فردای -کار/fərdāye-kār/ (ا.مر/ق.ز) : کنایه از عاقبت کار - پایان ماجرا .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) فردای کار /fardāye kār/ ؛ ع) ←(ن) ؛ |ک) ←(ن) ؛

فرداینه/fardāynə/ (ق.ز) : ۱. فردا . ۲. کنایه از: آینده .

اغر) ←* ؛ س) فردا ینه /ferdāinə/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

فرز/fərz/ (ص) : زبرو زرنگ - چابک - دست و پا دار . نک : اسکت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) تیزک /tizek/ ؛ با) ←* ؛ آ) فرز /ferz/ ؛ ن) ←* ؛ ع) تره فرز /tarə-ferz/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) فرز /fərz/ ؛

فرزک/fərzək/ (ا) : نامی برای اسب چابک .

با) ←* ؛

فرزن/farzan/ (ا) : فرزند .

اغر) ۱.←* ، ۲. فرزند /farzənd/ ؛ با) ←* ؛ آ) فرزن /farzən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

فرس/fares/ (ص) : گاونری که برای بارکشی تعلیم داده نشده باشد .

ق) ←* ؛ پ) فرس /fras/ ؛ باس) پرس /pares/ ؛

فرسخ/farsəx/ (ا) : فرسنگ - مسافتی معادل شش هزار متر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) فرسخ /farsax/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ |ک) ←(ن) ؛ پ) فرسنگ /frasanga/ ؛

فرسوی/fər səvi/ (ق.ز) : فردا صبح - بامداد فردا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فردا سوایی /fərdāsəvāyi/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فرداسب /fardā sob/ ؛ قص) فردا سوایی /fərdā-sevāyi/ ؛

فرش و فروش/foršofəruš/ (ا.مر) : دشنام .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

فرش و کتره/foršokatrə/ (ا.مر) : فحش و دشنام . نک : فش کتره .

اغر) فش و کتره /faso katrə/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فاش کتره /fāš katrə/ ؛ ع) فاش کتره /faš katre/ ؛ اشر) فش و کتره /faš-o-katerə/ ؛

فرش هدائن/forš-hədāən/ (مص.مر) : دشنام دادن .

اغر) فش هدائن /foš-hədāən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فاش هادائن /fāš-hādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فاش هادان /faš hādān/ ؛ قص) فش هادائن /foš -hādāan/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

فرفرانی/fər fərāni/ (ا) : فرفره .

ب) ←* ؛ س) فرفره /fər-ferə/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) فرفری /fər-fəri/ ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲.←(قص) ؛ ع) ←(قص) ؛ قص) فرفرک /fər-fərak/ ؛ ت) ←(آ) ؛

فرفرک/fərfərak/ : نک : پابلوس .

قص) ←* ؛

فرفروک/farfaruk/ (ص.نس) : پرحرف - پرچانه .

اغر) ←* ؛

فرفره/fər-fərə/ (ا) : ۱. فرفره - وسیله ای برای کلاف کردن نخ . ۲. دستگاهی که دانه‌های پنبه را از آن جدا کنند . ۳. کنایه از: آدم زرنگ و فعّال . نک : چرخک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) فرفرک /fərfərak/ ؛ ت) ←* ؛

فرفره کا/fərfərə kā/ (ا) : نوعی بازی کودکان که با فرفره انجام می شود .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

فرفری-مِی/fər fəri-mi/ (ص.مر) : موفرفری - موی مجعّد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فرفره می

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

/fər fərə mi/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) فرفری مو /fərfəri mu/ ؛ |گ) فرفری مو /fer-feri-mo/ ؛

فرفری هاکردن/fer-feri -hākerdən/ (مص.مر) : چیزی را از خود دور کردن و پرتاب کردن .

س) ←* ؛

فرم/fəram/ (ا/ص) : فراهم – آماده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فرهم /freham/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) فراهم /farā ham/ ؛ع) فرم /faram/ ؛ ت) فرهم /farham/ ؛ اشر) فراهم /ferāham/ ؛

فرما/farmā/ (ا) : مخفّف بفرما – تعارف .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

فرما–بزوئن/farmā-bazoən/ (مص.مر) : دعوت کردن به خانه – دعوت کردن .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←(قص) ؛ع) فرمابزان /farma bezan/ ؛ قص) فرمابزوئن /farmā-bazuan/ ؛

فرمان/farmān/ (ا) : ۱. دستور – فرمان . ۲. کنایه از: راحتی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فرمن /farmon/ ؛ آ) فرمون /farmun/ ؛ع) ←(س) ؛

فرمانی تپّه/fərmāni-tappə/ (ا.مک) : تپّه ای واقع در روستای سمسکنده از دهستان میان‌دورود ساری .

فرمایش –هاکردن/farmāyeš-hākərden/ (مص.مر) : ۱. فرمودن – سخن گفتن . ۲. امر کردن .

اغر) فرمایش هکاردن /fərmāyeš-həkārdən/ ؛ ب) فرمایش هکاردن /farmāyeš-həkārdən/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فرمایش هاکردن /farmāyeš-ākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) فرمایش هاکردن /farmāyeš hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) فرمایش هکردن /farmāyeš hakərdən/ ؛ اشر) فرمایش–هاکئردن /farmayeš-hākoərdən/ ؛ |گ) فرماش گودن /farmāš-gudan/ ؛ پ) فرموتن /fromuton/ ؛ باس) فرماتر /framātar/ ؛

فرم – بویین/fəram-baviyən/ (مص.مر) : فراهم شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. فرهم بهیین /ferham-bahiyən/ ؛ با) فرم بیّن /fərəm-bayyən/ ؛ آ) فرم بیّن /faram bayyan/ ؛ ن) فراهم بویین /farāham-bavəyan/ ؛ع) فرم ببین /faram babeyan/ ؛ قص) فرم بیّن /farham-bayyan/ ؛ ت) فرهم بئن /far ham-baan/ ؛

فرمچال/fermecāl/ (ا.مک) : از کوه‌های اطراف کندلوس چالوس .

فرمن/farmon/ (ا) : دستور – فرمان .

اغر) ۱.←* ، ۲. فرمان /farmān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فرمون /farmun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛

فرمن برستیین/farmon-barəstiyən/ (مص.مر) : کسی را به دنبال کاری فرستادن .

اغر) ۱.←* ، ۲. فرمان برستیین /farmān-barəstiyən/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. فرمون /farmun/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فرمون رایی هاکردن /farmun rāyi hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فرمن هاتین /farmon hāytan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) فرمان سررسندنن /farmāne sar resenden/ ؛

فرمن – بویین/farmon-baviyən/ (مص.مر) : ۱. روان شدن . ۲. عادت به کاری پیدا کردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. فرمان بویین /farmān-baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ س) فرمن بیّن /farmon-bayyən/ ؛ با) ←(س) ؛ ن) فرمون بویین /farmun-bavəyan/ ؛ع) فرمن ببین /farmon babeyan/ ؛ قص) فرمن بیّن /farmon-bayyan/ ؛ ت) فرمان بئن /farmān baan/ ؛ |گ) فرمون بون /farmon - bon/ ؛

فرمون/farmun/ (ا/ص) : ۱. فرمان – دستور . ۲. سر به راه.

اغر) ۱.←* ، ۲. فرمان /farmān/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ پ) فرمان /farmān/ ؛

فرمونی/fərmuni/ (ا) : خرمالو – درخت خرمالو . نک : خارمندی – اندوخرما .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) خرمالو /xormālu/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

فرمونی چال/fərmuni -čāl/ (ا.مک) : مرتعی در حومه‌ی نوشهر .

فرن/feren/ (ص.نس) : کسی که شدیداً دچار آبریزش بینی است.

اغر) فرتی /fərti/ ؛ ت) ←* ؛

فرنگ/fərəng/ (ا.مک) : یکی از نهرهایی که به خلیج استرآباد می ریزد .

فرنگیس کلا/fərəngis-kəlā/ (ا.مک) : قلعه ای در کوه‌های دور افتاده‌ی جنگلی آمل .

فر-نماشون/fər-nəmāšun/ (ق.ز) : فردا غروب .

اغر) فردنمشان /fərdnəmšān/ ؛ با) ←* ؛ آ) فردانماشون /fərdā nəmāšun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فردانماشته /fardā nəmāštə/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) فردا-نماشان /fardā- nəmāšān/ ؛

فرنی/fərni/ (ا) : خوراکی است رقیق . طرز تهیه: آرد برنج را به قدر ضرورت در مقداری شیر حل کرده و آن را ده دقیقه می‌جوشانند و نزدیک پختن، هل و گلابِ وقند بر آن افزوده پس از دو سه جوش بر می‌دارند. در هر لیتر شیر دویست گرم آرد برنج مصرف شود.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فرنی /ferni/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. فینی /fəyni/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

فرو/fəru/ (ا/ص) : فرو – پست – نشیب – پایین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فرو /feru/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

فرو-بوردن/fəru-bavərdən/ (مص.مر) : ۱. فرو رفتن . ۲. کنایه از: کسی که بی توجه به کار است .

اغر) ←* ؛ س) فروبوردن /fero-burdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فرو بوردن /fəru bavərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) فروبردن /fəru bardən/ ؛ اشر) فرو-بوئردن /feru-buərdən/ ؛

فروز اُمن/foruz oman/ (مص.مر) : فرود آمدن .

ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

فروش/fəruš/ (ا.مص) : فروش – عمل فروختن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فروش /feruš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) فروش /foruš/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

فرو-شو/fəru-šu/ (ص.فا) : فرو رونده – غوّاص .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فرو رو /fəru - ru/ ؛ ن) ←* ؛ ع) فروشو /foru šo/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

فروناک/forunāk/ (ا.مک) : از دهستان سجارود بابل .

فرونک/fərunək/ (ا.مک) : ازتوابع بندپی بابل .

فرونه-چال/fərunə-čāl/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

فروهکردن/fəru-hakərdən/ (مص.مر) : فرو کردن – سپوختن . نک : اسپوتن .

اغر) فرو هکاردن /fəru həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) فروهاکردن /feru-hākerdən/ ؛ ق) فرو-هاکردن /feru- hākerden/ ؛ با) ←* ؛ آ) فروهاکردن /fəru hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فروهاکردن /foru hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اشر) فرو-هاکردن /fəru-hākoərdən/ ؛

فرهم/ferham/ (ا/ص) : فراهم– آماده شده .

اغر) ۱.←* ، ۲. فرم /fəram/ ؛ با) ←* ؛ آ) فرم /fəram/ ؛ ن) فرهم- ها کردن /farham- hākərdan/ ؛ ع) فرم /faram/ ؛ قص) فرهم /ferham/ ؛ ت) فرهم /farham/ ؛ اک) ←(ت) ؛

فری/fəri/ : نام گوسفندی به رنگ قهوه ای و سیاه .

ق) ←* ؛

فریاد/fəryād/ (ا) : فریاد . نک : پریاد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) فریاد /far yād/ ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

فریب/fərib/ (ا) : مکر – فریب – پول تیک . نک : پول تیک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص)

←* ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

فریدون/fərəydun/ (ا) : نامی معمول در مازندران برگرفته از نام فریدون از پادشاهان سلسله‌ی پیشدادی ایران. **نک** : پریدون .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فریدون /fəridun/ ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) فریدون /fəreydun/ ؛ اشر) ←(آ) ؛

فریدون-کلا/fərəydun - kəlā/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

فریک/fərik/ (ا.مص) : به تندی و با شتاب رفتن . **نک** : پرتوش بوردن .

فریکّه -فریکّه/fərikkə-fərikkə/ (ق.تک) : پشت سر هم - تند تند .

اغر) ←* ؛

فریم/farim/ (ا.مک) : معرّب پریم . **نک** : پریم .

فریمک/fərimək/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریب ساری .

فس/fas/ (ا/ا.مص) : ۱. فسخ. ۲. زایل کردن – تباه گردانیدن رای . **نک** : اخاس .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←(ت) ؛ ت) فخس /faxs/ ؛ گ) فسخ /fasx/ ؛

فس/fəs/ (ا/ا.مص) : قهر – نشانه‌ی قهر کردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. فیس /fis/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) فیس /fis/ ؛ اشر) ←* ؛

فس/fəs/ (ا.مص/ص) : ۱. فین کردن – بالا و پایین کشیدن آب بینی . ۲. کنایه از: کند انجام دادن کار . ۳. کسی که بدون خداحافظی برود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

فسار/fəsār/ (ا) : ۱. فضولات بینی . ۲. تفاله‌ی چای . **نک**: پس کوت .

آ) ←* ؛

فسخاره/fesxārə/ (ا) : قدح – کاسه‌ی بزرگ چینی .

با) ←* ؛

فسسن/fosesən/ (ص) : ۱. فرو ریختن دیوار و غیره . ۲. پاره شدن . **نک** : بستن .

ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

فس فس/fəs-fəs/ (ا.مر) : ۱. حرکت آرام . ۲. درنگ در کار. **نک** : چس چس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فس فس /fes-fes/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

فس فسو/fəs-fəsu/ (ص.نس) : کند کار .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فس فسی /fəs fəsi/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) فس فسن /fəs fəsen/ ؛ اشر) ←* ؛

فس فس هاکردن/fes-fes-hākordan/ (مص.مر) : ۱. درنگ کردن . ۲. آهسته و نامفهوم حرف زدن .

اغر) فس فس – کاردن /fəst-fəs-kārdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) فس فس هاکردن /fəs-fəs-hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) فس فس هکردن /fes-fes-hakərdən/ ؛ اشر) فس – فس– هاکئردن /fəs-fəs-hakoərdən/ ؛

فس فس هکردن/fəs fəs̄ hakərdən/ (مص.مر) : این پا آن پا کردن– تعلّل در انجام کار .

فس فسی/fəs fəsay/ (ا.مر) : گنجشک بسیار کوچک و حشره خوار .

ع) ←* ؛ گ) ←* ؛

فس فسی/fəs - fəsi/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. سوت سوتک – سوتی که از ساقه‌ی گیاهان به ویژه گندم و جو درست کنند . ۲. کسی که در کارها کند باشد . **نک** : پس پسی .بلبلک .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. پس پسی /pəs-pəsi/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

فسک/fəsk/ (ا) : راز – سرّ .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

فس کاردن/fəs-kārdən/ (مص.مر) : قهر کردن – رمیدن. ۲. بی اجازه وارد شدن.

اغر) ←* ؛ ب) فس هکاردن /fəs-həkārdən/ ؛ با) فس هاکردن /fəs-hākərdən/ ؛ ن) فیس هاکردن /fis-hākərdan/ ؛ ع) فیس هاکردن /fis hākordan/ ؛ قص) فس هاکردن /fəs-hākerdan/ ؛ اشر) ←* ؛

فسک داشتن/fəsk-dāštan/ (مص.مر) : راز داری .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛

فسکن/fəskən/ (ص.نس) : کسی که تو دماغی صحبت کند .

ن) ←* ؛

فسنجن/fəsən jon/ (ا) : فسنجان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فستوک/fəssuk/ (ص.نس) : کسی که زود قهر کند . ۲. پر افاده.

اغر) فیسوک /fisuk/ ؛ ب) فسوک /fəsuk/ ؛ س) ←(ب) ؛ با) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

فسوک/fəsuk/ (ص.نس) : پرافاده . **نک** : فستوک.

فس هاکردن/fəs-hākərdən/ ۱. با فشار آب بینی را تخلیه کردن–فین کردن . ۲. کنایه از: رفت و آمد بی‌ادبانه و خارج از عرف–بی اجازه وارد شدن و یا خروج از منزل.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

فس–هکاردن/fəs-həkārdən/ (مص.مر) : فین کردن . **نک** : قس کاردن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) فس هاکردن /fəs.hākərdən/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) فرت هاکردن /fert hākordan/ ؛ قص) فس هاکردن /fes-hākərdan/ ؛ اشر) فس–هاکئردن /fəs-hākoərdən/ ؛

فسی/fəsi/ (ص.نس) : ۱. کسی که آب بینی اش را بالا کشد . ۲. آدم زود قهر .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

فسینگ – فسینگ/fəsing-fəsing/ (ا.مص) : گریه‌ی آرام و مستمر.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فینگ فینگ /fing-fing/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛

فش/feš/ (ا.صو) : ۱. صدای مار . ۲. آوای گذشتن سریع گلوله .

قص) ←* ؛

فش/foš/ (ا) : ناسزا – توهین . **نک** : بیزت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فاش /fāš/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فش/fəš/ (ص) : کسی که زود قهر کند .

آ) ←(اغر) ؛ اشر) ←* ؛

فش/faš/ (ص) : وحشی .

اغر) وش /vaš/ ؛ س) ←* ؛

فش/feš/ (ا.صو/ص) : ۱. صدای سوت مانندی که هنگام تنفّس از بینی خارج شود. ۲. بزرگ .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فشار –هدائن/fəšār-hədāən/ (مص.مر) : فشردن .

اغر) قشار هدائن /qašār-hədāən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فشارهادائن /fəšār hādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فشارهادان /fəšār hādān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) فشار دئن /fəšār daan/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←(ت) ؛ پ) افشرتن /afšurtan/ ؛

فش–بیّن/faš-bayyən/ (مص.مر) : کنایه از: وحشی شدن .

اغر) وش بویین /vaš-baviən/ ؛ س) ←* ؛ با) فش بیّن /fəš-bayyən/ ؛ آ) وش بیّن /vaš bayyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

فشت/fešt/ (ا.صو) : آوای گذشتن سریع چیزی .

ع) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فشتنگ/fəštang/ (ا.صو) : صدای تفنگی که ناقص عمل کند .

ع) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فشتنگ/feštang/ (ا) : فوران . **نک** : جرتنک .

آ) فشـــتنک /fəštənək/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←** ؛ قـــص) فشتک /fəštak/ ؛ اشر) فشتنک /feštenak/ ؛

فش-فش/fəš-fəš/ (ا.صـو) : ۱. صـدای مـار . ۲. صـدای بادی که از روزنه آید .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) فش فش /feš-feš/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←** ؛ قص) فس فس /fəs-fəs/ ؛ ت) فس فس /fes fes/ ؛ اِک) ←** ؛

فشّ-فوش/fəšše-fuš/ (ا.مص) : ۱. گردو خاک کـردن . ۲. جارو جنجال کردن .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ اشر) ←** ؛

فش کتره/foš-katrə/ (ا.مر) : فحش و ناسزا .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) فاش کتره /fāškatrə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛

فشکور/faškur/ (ا.مـک) : نـام دهکـده ای در ناحیـــه‌ی کوهستان غربی کلارستاق چالوس .

فشکور/feškur/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای قدیمی در دهکـده‌ای به همین نام در کوهستان کلارستاق نوشهر .

فشکه/feškə/ : باز دم شدید از راه بینی .

ت) ←** ؛ اِک) ←** ؛

فشکه رو/foškə-ru/ (ا.مک) : نهری که از ارش اهلم‌رستاق انشعاب یابد .

آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

فشنکه/fešnekə/ (ا/ا.مـص) : ۱. فـوران . ۲. خـوردن-میـل کردن . **نک** : جرتنک .

س) فشنک /fešnek/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) فشتنک /fəštənək/ ؛ ع) فشتنگ /feštang/ ؛ قص) فشتک /fəštək/ ؛

فشنکه بزوئن/fešnəkə-bazuən/ (مص.مـر) : فـوّاره زدن . **نک** : جریک بزوئن .

س) فشنک بزوئن /fešnek - bazuan/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) فشتک بزوئن /fəštənək bazaan/ ؛ ع) فشـتنگ بـزان /feštang bəzān/ ؛ قص) فشتک بزوئن /fəštək -bazuan/ ؛ ت) فشکه زئن /fəškə zaan/ ؛

فشّ و فیش/feššofiš/ (ا.مص) : ۱. گرد و خاک کـردن . ۲. کنایه از: رجز خوانی .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛

فشوفیش هاکردن/fešu-fiš-hākerdən/ (مص.مـر) : رجـز خواندن . **نک** : دبر-دوکاردن .

اغر) فشوو فیش هکاردن /səšo-siš-həkārdən/ ؛ ق) ←** ؛ با) فش فش هاکردن /fəš-fiš-hākərdən/ ؛ ن) ←(با) ؛

فشه/fešə/ (ا.مص) : فوّاره زدن . **نک** : جریک بزوئن .

قص) فشتک /fəštək/ ؛ ت) فشّه /feššə/ ؛

فشّه - فشّه -هکاردن/fəššə-fəššə-həkārdən/ (مص.مـر) : صدای آبی که با فشار از لوله بیرون ریزد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) فشّـه فشّـه هــاکردن /feššə-feššə-hākerdən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) فش فش هـاکردن /fəš fəš hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

فشیرک/faširak/ (ا.مــک) : مرتعـی جنگلـی در حومـه‌ی نوشهر .

فقیه آباد/faqih -ābād/ (ا.مک) : از توابع دهستان نشـتای عبّاس آباد .

فک/fak/ (ا) : پوشالی که جهت مرغ و برای خوابـاندن آن و عمل جوجه کشی فراهم کنند .

ع) ←** ؛ اِک) ←** ؛

فک/fek/ (ا) : بید - درخت بید . **نک** : بید تبری .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) فیـک /fəyk/ ؛ ع) ←** ؛ قص) فـک /fək/ ؛ اشر) فیک /fik/ ؛

فک/fak/ (ا) : لانه‌ی پرندگان .

ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

فک آردن/fak-ārdən/ (مص.مر) : افسرده شدن .

ت) ←** ؛ اِک) ←** ؛

فکا/fekā/ (ا) : ۱. نوعـی بیلچـه جـهت وجیـن . ۲. نوعـی مرغابی که به سرسره شهرت دارد . **نک** : بلک .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) فکا /fəkā/ ؛ ن) ←** ؛ ع) فکا

← ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

/fokā/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) فیکا /fikā/ ؛

فک بن/fekebən/ (ا.مک/ق.مک) : ۱. نام قسمتی از زمین کشاورزی در کته پشت آمل و بابل . ۲. زیرِ درختِ بید.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

فک بن/feke bən/ (ا.مک) : چشمه ای در روستای یخکش بهشهر .

فک - بند/fake-bənd/ (ا.مک) : چشمه ای در جنوب «دراز نو»ی کردکوی .

فک پله/fake pelə/ (ا/مص) : باد کردن زیر چشم .

ت) ←* ؛

فک پوست/feke-pust/ (ا.مر) : پوست بید . **نک** : پوست فک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) فیک پوس /fəyk - pus/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) فکه پوس /fəkə-pus/ ؛ اشر) فیک -چو /fike-ču/ ؛

فک چال کتی/feke-čal-kəti/ (ا.مک) : خاک ریزی دست ساز به ارتفاع پنج متر و با مساحتی حدود پنج هکتار که در دهکده‌ی فک چال بندپی بابل قرار دارد.

فک دار/fek dār/ (ا.مر) : درخت بید .

آ) فک دار /fək-dār/ ؛ ع) ←* ؛

فک فیس دار/fake-fis -dār/ (ص.فا) : کنایه از: پر افاده . **نک** : بادوک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فک فیس دار /fekə fis dār/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

فکل/fəkəl/ (ا) : فکل - موی جلوی سر . **نک** : پکل .

اغر) فکّل /fokkol/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) فاکل /fākol/ ؛ با) ←* ؛ آ) فاکّل /fākkol/ ؛ ن) فکل /fəkəl/ ؛ ع) فکل /fokol/ ؛ قص) فاکّل /fākkəl/ ؛ ت) ←(ع) ؛

فکه- پله/fakəpelə/ (ا.مص) : باد کردن پلک چشم .

ت) ←* ؛

فل/fal/ (ا/ص) : ۱. دوران آمادگی گاو ماده برای جفت گیری - جفت دادن گاو ماده . ۲. نوعی گیاه صحرایی که خوردنی است . ۳. پوسته‌ی جدا شده‌ی شالی . **نک** : اوچ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فـل /fel/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ۱. فل /fal/ ، ۲. فال /fāl/ ؛ ک) ۱. ←* ، ۲. فال /fāl/ ؛

فک دار

فل/fəl/ (ا) : ۱. خاکستر نرم که با باد جا به جا شود. ۲. کنایه از: تحت فشار قرار دادن . **نک** : پسته خل .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

فل/fel/ (ا/ص) : ۱. گرمای شدید هوا . ۲. عصبانیّت شدید. ۳. شدّت عمل در کار .

اغر) پل /pel/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) پل /pəl/ ؛

فل/fal/ : ۱. متوجّه . ۲. هشیار .

با) ←* ؛

فلاش-بییشتن/fəlāš-beyəštən/ (مص.مر) : کوشیدن .

ب) ←* ؛

فلاش – هدائن/fəlāš-hədāən/ (مص.مر) : ۱. کار فشرده . ۲. تلاش کردن .

ب) ←* ؛

فلاکته/fəlā katə/ (ص.مف) : از حـال رفتـه – پژمـرده و افسرده .

ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فلالس/fəlā-las/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

فل بزه/fel- bazə/ : آتشی کـه توسّط خاکستر پوشانده شود.

فلبه/fəlbə/ (ا) : گیاهی خوردنی شبیه گشنیز .

س) خلبه /xelbə/ ؛ با) خلفه /xelfə/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. فلوه /fəlvə/ ؛ ن) ←(آ) ؛

فل–بیمئن/fel-beyamoən/ (مص.مر) : ۱. برانگیخته شدن. ۲. آماده شده جهت جفت گیری .

ب) ←* ؛ س) فـل بموئـن /fel-bemuən/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) فل بموئن /fel bəmuan/ ؛ ن) فل بیموئـن /fal bimuan/ ؛ ع) فل بمان /fel bomān/ ؛ ت) فال آمن /fāl oman/ ؛

فل–بیاردن/fel -biyārdən/ (مص.مر) : ۱. برانگیختـن . ۲. فرار از مسؤلیّت .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) فل بیاردن /fal biārdan/ ؛ ع) فل بـیرون /fel beyardan/ ؛ ت) فل آردن /falārdən/ ؛ اشر) ←* ؛

فل پـت/fal pat/ (ص.مـف) : تخـم مرغـی کـه در زیـر خاکستر گرم پخته شود .

آ) فل پت /fəl pat/ ؛ ن) ←* ؛

فل–پتی/fel-peti/ (ص.مر/ا.مـص) : ۱. آدم قـد کوتـاه . ۲. نوعی پرنده‌ی کوچک و بی رنگ به اندازه‌ی چکاوک . ۳. با شتاب غذا خوردن . نک : چل خس .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

فِل – دویین/fel-daviyən/ (مص.مر) : آماده بودن حیـوان مادّه برای جفت‌گیری .

ب) ←* ؛ س) فل دیّن /fel – dayyən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) فل دیّن /fel dayyan/ ؛ ن) فـل داشـتن /fal dāstan/ ؛ ع) ←(ن) ؛

فل فتی هـا کردن/felfeti-hākərdən/ (مـص.مـر) : قـرار دادن مخفیانه‌ی اجسام یا اشیاء در مکان مـورد نظـر . **نک** : دله پت هاکردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فل پتی هاکردن /fel pati hākərdan/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛

فلفلندی/fəl fələndy/ (ا.مر) : فلفل هندی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

فلفل – نمکـی/fəlfəl nəməki/ (ص.مـر) : ۱. خاکسـتری رنگ . ۲. کنایه از: فرد با مزه و زبل .

اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فلکا/fəlkā/ (ا.مک) : فلکا فیروزی از توابع بندپی بابل .

فلک المعالی منوچـهر/falakol-maāli-manučehr/ (ا) : از فرمان روایان زیاری که به مدّت هفده سال فرمان راند (۴۰۳–۴۲۰ ه ق) .

فل –کش/fel-kaš/ (ا.ا) : وسیله ای جهت جا به جا کردن خاکستر .

س) خل کش /xel-kaš/ ؛ با) ←* ؛ آ) فل کش /fəl kaš/ ؛ ن) ←(آ) ؛ |ک) آتش کش /ātaš-kaš/ ؛

فلم/fələm/ (ا) : مسیر مستقیمی که گاو به هنگام شـخم زدن طی کند .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛

فلم/falm/ (ا) : گیاهی ییلاقی که دارای دو برگ پـهن در نزدیک زمین و یک ساقه‌ی باریک است. تخم آن نـیز در داخل غلاف خاصّی قرار دارد .

آ) ←* ؛

فلم بوردن/fələm burdan/ (مص.مر) : به فکر فرو رفتـن – اندیشیدن .

ن) ←* ؛

فلنگ جفت هکاردن/fələnge-jəft-həkārdən/ (مص.مر) : گریختن – در رفتن .

اغر) فلینگه دوستن /fəlingə-davəstən/ ؛ ب) ←* ؛ س) فلنگ جفت هاکردن /fələngə-jəft-hākerdən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) فلنگ جفت هاکردن /fələngəjəfthākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) فلنگ دوستن /fələngə-davestan/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ |ک) هالنگه واز /hālangə-vāz/ ؛

فلنگه دوستن/fələngə- davəstan/ (مص.مر) : گریختن – فرار کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) فلنگه دوسّن /fələngə-davəssəm/ ؛ آ) فلنگه دوسّن /fələngə davəssan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) فلنگه دَوسن /fələngədavəsan/ ؛

فلورد/folord/ (ا.مک) : از روستاهای بلوک خانقاپی واقع در راستوپی سوادکوه .

فلوره/fəlurə/ (ا) : صدای بینی و حنجره . **نک** : خارنه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

فلوس/folus/ (ا) : نوعی مسهل گیاهی .

ع) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فلوه/fəlvə/ (ا) : تخم شنبلیله .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

فل-هدائن/fel-hedāən/ (مص.مر) : ۱. مال کسی را خوردن . ۲. پنهان کردن و انکار نمودن .

با) ←* ؛ آ) فل هادائن /fəl hādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛

فلیره/falira/ (ا) : صدایی که از بینی اسب و برخی چارپایان خارج شود .

ن) ←* ؛

فلیک/fəlik/ (ا) : آب دهان .

ب) ←* ؛ س) خلیک /xelik/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فلیک – دم/fəlik - dom/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

فلیک دماسّن/felik-demāssən/ (مص.مر) : گیر کردن آب دهان در گلو . **نک** : خالین هاپّریین .

س) خلیک دماستن /xelik-demāstən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فلیک دماسّن /fəlik-dəmāssan/ ؛ ن) فلیک دماسین /fəlikdamassian/ ؛ع) فلیک دماسّن /felik dmāssan/ ؛ ت) فلیک دماسثن /felik domāseən/ ؛

فن – باز/fan-bāz/ (ص.فا) : فریب کار – نیرنگ باز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) فند باز /fand-bāz/ ؛ با) ←* ؛ |ک) شلاّت /šallāt/ ؛

فند/fand/ : ۱. حیله و فریب– تزویر و ریا . ۲. شگرد، روشن، فن.

ع) ←* ؛ اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) فن /fan/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←*؛

فند بزان/fand bəzān/ (مص.مر) : گول زدن .

ع) ←* ؛ |ک) ←* ؛

فندرسک/fəndərəsk/ (ا.مک) : فندرسک – منطقه‌ی خان ببین امروزی در شرق کتول .

فندری – نام ـ آور/fəndəri-nām-āvər/ (ا.مک) : از توابع بالا تجن قائم شهر .

فند فیله/fande filə/ (ا.مر) : ۱. فوت و فن . ۲. کنایه از: نیرنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) فوت وفن /fut.o.fan/ ؛ آ) فنّه فیله /fannə filə/ ؛ ن) فنّ و فون /fanno fun/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←(ن) ؛ اشر) ←(ن) ؛ |ک) ←(با) ؛

فندفینت/fandefinət/ (ا.مر) : ۱. ادا اطوار . ۲. لِم – فن کار .

اغر) ←* ؛ س) فندافیند /fandā-find/ ؛ با) ←* ؛ آ) فنّه فون /fannəjun/ ؛ ن) ←(آ) ؛

فندق/fəndəq/ (ا) : فندق .

س) پندق /pəndoq/ ؛ با) ←* ؛ آ) فندوخ /fandux/ ؛ع) فنّوق /fannoq/ ؛ قص) فندوق /fənduq/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) فندوق /fandoq/ ؛

فندق گلام/fəndoq-golām/ : برگ درخت فندق .

ب) ←* ؛

فنر/fənər/ (ا) : ۱. فانوس . ۲. کنایه از: فرد زبل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) فنر /fənar/

؛ ت) ←(ن) ؛

فنگن/fəngən/ (ص.نس) : کسی که تو دماغی صحبت کند .

ن) ←* ؛

فنوسک/fənusək/ (ا.مر) : خلط بینی انسان یا جانور .

اغر) فنی سک /fəni-sək/ ؛ س) فنی زک /feni-zək/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ونی زک /vəni zək/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فنی زک /feni zek/ ؛ گ) وینازیک /vināzik/ ؛

فنی/fəni/ (ا) : بینی – دماغ . **نک** : پس بنی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ونی /vəni/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ پ) ونیک /vanik/ ؛

فنی –پلّه/fəni-pallə/ (ا.مر) : ۱. یک سوراخ بینی . ۲. یک طرف بینی، معنی کنایی آن باد در دماغ داشتن است، که به افراد متکبّر و خودپسند گفته می شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) فنی هاله /feni hālə/ ؛

فنی –زک/fəni – zek/ (ا.مر) : فضولات بینی .

اغر) ۱.←* ، ۲. فنی سک /fəni sək/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ونی زک /vəni zək/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛ گ) وینازیک /vināzik/ ؛

فنی سک/fəni-sək/ (ا.مر) : فضولات بینی . **نک** : خل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ونی زک /vəni zək/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) فنی زک /feni zek/ ؛

فنی سوج/feni suj/ (ا.مر) : تره شاهی– ترتیزک .

ب) فنی سوزن /fəni-suzən/ ؛ آ) ونی سوز /vəni suz/ ؛ ع) ←* ؛ گ) ککج /kakaj/ ؛

فنی – سوزن/feni-suzen/ (ا.مر) : ۱. شاهی . ۲. تره تیزک

س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ونی سوزن /vəni-suzən/ ؛ ن) ونی سوج /vəni suj/ ؛ ع) فنی سوج /feni suj/ ؛

فو-ایتن/fu-āytən/ (مص.مر) : فشار آوردن .

ع) فوهایتن /fu hāytan/ ؛ ت) ←* ؛

فوتم -کلا/futem-kəlā/ (ا.مک) : از توابع کیاکلای قائم‌شهر .

فوجرد/fujərd/ (ا.مک) : روستایی در شمال گرگان .

فور آردن/fur ārdān/ (مص.مر) : خراب کردن .

ت) ←* ؛

فورامن/fur oman/ (مص.مر) : خراب شدن .

ت) ←* ؛

فوردی/furdi/ (ا) : انبوه درختان جنگلی .

ت) ←* ؛

فوریجا/furijā/ (ا.مک) : از توابع علی آباد قائم شهر .

فوزما/fuzmā/ (ا) : یکی از حرکات کشتی گیله مردی .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ گ) وزمّا /vazāmmā/ ؛

فوکا/fukā/ (ا) : تیشه‌ای قوی جهت کندن ریشه‌ای درختان–وسیله‌ای جهت وجین گیاهان هرز .

اغر) هوکّا /hukkā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) فکا /fəkā/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) فکا /fekā/ ؛

فوکلا/fukelā/ (ا.مک) : از روستاهای بابلسر .

فولاد چشمه/fulād-čəšmə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

فولاد-سی/fulād-si/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

فولاد-کلا/fulād-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع جلال ازرک جنوبی بابل . ۲. از توابع دهستان علی آباد و بالا تجن قائم شهر . ۳. از توابع نابیج نور .

فولاد-مله/fulād-malə/ (ا.مک) : از توابع پشتکوه ساری .

فولاکن دئن/fulā-kən-daan/ (مص.مر) : تکان دادن .

ب) بلاکندیین /bəlā kəndiyən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) هلاکندیین /həlā kəndiyən/ ؛ با) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ گ) فلاکن دئن /falākan -daan/ ؛ ع) هلاکن هادان /holāken hādan/ ؛ ت) ←* ؛

فو-هایتن/fow-hāytan/ (مص.مر) : فشردن . **نک** : جغ هچیین .

ع) ←* ؛ ت) فو–هیتن /fu-heyten/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

فیرنگ/firang/ (ا.مک) : از روستاهای قدیم کوهسار فندرسک استرآباد .

فیروز-جا-ثابت/firuz-jā-sābet/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

فیروز-کلا/firuz-kalā/ (ا.مک) : روستایی از توابع کجور . ۲. از توابع دشت سر آمل .

فیروز کنده/firuz-kandə/ (ا.مک) : از توابع رودپی ساری.

فیره/firə/ (ا.مک) : از توابع دهستان بالا لاریجان آمل .

فیس/fis/ (ا/.صو) : ۱. خود پسندی و فیس . ۲. صدای بیرون آمدن باد از سوراخی کوچک . **نک** : چس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ ک) ←* ؛

فیس دار/fis - dār/ (ص.فا) : پر افاده و خود پسند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ ک) ←* ؛

فیسکی/fisəki/ (ص.نس) : پرافاده .

اغر) ۱.←* ، ۲. فیسوک /fisuk/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فیسن /fisən/ ؛ ن) ←* ؛

فیسّن/fissan/ (ص.نس) : آدم افاده‌ای-ادا . **نک** : بد فیس.

اغر) ۱. فیسن /fisən/ ، ۲. فیسوک /fisuk/ ؛ س) فیسن /fisən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←(س) ؛ ت) فیسی /fisi/ ؛

فیسن/fisen/ (ص.نس) :کسی که زیاد می‌چسد. **نک** : چسوک .

اغر) ←* ؛ با) چسن /čəsən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(با) ؛ع) ←* ؛ ت) فسن /fəsən/ ؛

فیسنجان خنرش/fəsənjān-xoərəš/ (ا.مر) : خورشت فسنجان . **نک** : اغوز خرش .

اغر) فسنجان خارش /fəsənjān xārəš/ ؛ با) فسنجون خرش /fəsənjun-xərəš/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛ ت) فسنجان خورش /fəsenjān -xorəš/ ؛ اشر) ←* ؛

فیسینگ/fising/ (ص.نس) : پرافاده - خود بزرگ بین . **نک** : بد فیس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) فیسن /fisən/ ؛ ن) فیسنیک /fisənik/ ؛

فیض آباد/fəyz- ābād/ (ا.مک) : نام روستایی در شرق گرگان .

فیغل/fiqəl/ (ا.مک) : از دهستان سجارود بابل .

فیفل/fifəl/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

فیک/fəyk/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

فیک/fik/ (ا) : درخت بید . **نک** : بام شی فک . فک و

اغر) فک /fek/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) فیک /fəyk/ ؛ قص) فک /fək/ ؛ اشر) ←* ؛

فیکا/fikā/ (ا) : وسیله ای برای کندن زمین و وجین علف هرز. **نک** : هوکا.

اغر) هوکا /hukā/ ؛ با) فکا /fəkā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت) ←* ؛

فیک چال/fəyk - čāl/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

فیک چشمه/fəyk-češmə/ (ا.مک) : مرتع و چشمه ای در روستای کوهپر کجور .

فیل بند/fil- band/ (ا.مک) : از دهستان خوشی رود بابل .

فیل مایی/fil-māei/ : از ماهیان خاویاری دریای خزر که به huso–huso نیز معروف است .

فیل مایی

فین/fəyan/ (ا.مک) : نـام دهکـده‌ای در پنجـک رسـتاق نوشهر .

فینک/fing/ (ا) : آشغال بینی . **نک** : ونی زک .

اغر) فنی سک /fənisək/ ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) ونیک /venik/ ؛

فینک فینک هاکردن/fing fing hākordan/ (مص.مر) : ۱. غرولند کردن . ۲. نق نق کودک توأم با گریه‌ی آرام .

ب) فینگ فینگ /fing-fing-həkordən/ ؛ ع) ←* ؛

فینـگن/fingən/ (ا.مـص) : ۱. غرغـــرو . ۲. کســی کــه حرفهایش تو دماغی باشد .

ع) ←* ؛

فینگنی/fingəni/ (ص.نس) : کسی که تـو دمـاغی حـرف بزند .

ن) ←* ؛

فیـوج/fiyuj/ (ا) : ۱. کولـی - غربـال بنـد . ۲. از طوایـف مهاجری که در نقاط مختلف مازندران پراکنده اند و به آهنگری و برخی مشاغل پست مشغولند . ۳. گلّه‌ی اسب . **نک** : جولی .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ | گ) ←* ؛

فیوج - دسته/feyuj- dastə/ (ص.مر) : کنایه از خـانواده‌ی جنجالی .

با) ←* ؛ ن) فیوج دسته /feyuj dassə/ ؛ ع) ←(ن) ؛ *قص)* فیوج /fiyuj/ ؛ | گ) ←* ؛

فیه/feyə/ (ا) : پا روی چوبی برای جمع آوری و بوجار دانه در خرمن کوبی . **نک** : ارو .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* فییـــه /fiyə/ ؛ *آ)* ←(*با*) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

فیه - کش/fiyə - kaš/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

فیه - هاکردن/fiyə- hākərdən/ (مص.مـر) : پـارو کـردن خرمن .

اغـر) فیـه - هکـاردن /feyə-həkārdən/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) فیــه هــا کــردن /feyə- hākərdan/ ؛ ع) فیه ها کردن /fiyə hākordan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

قائم ها کردن/qāyem-hākordan/ (مص.مر) : مخفی کردن.

اغر) قـایم هکـاردن / qāyem- hәkārdәn/ ؛ *ب)* قـایم هکاردن /qāyәm-hәkārdәn/ ؛ *س)* قایم ها کـردن /-qāyem hākәrdәn/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* قـایم هـا کـــردن /qāyәm- hākәrdan/ ؛ ن) ←* ؛ع) قایم ها کردن /qāyem hākәrdan/ ؛ *قـص)* ←(آ) ؛ ت) قیـم هکـــردن /-qāym hakәrdәn/ ؛ *اشر)* قایم هـا کـئردن /hākoәrdәn-qāim/ ؛ | ک) قایم گودن /qāim - gudan/ ؛

قـاب/qāb/ (ا) : ۱. بشـقاب بـزرگ مسـی -- سـینی . ۲. کشکک زانوی گوسفند که در قاب بـازی بـه کـار رود. **نک** : دوری .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

قاب جوش/qābjuš/ (ا.مر) : قهوه جوش، ظرفـی کـه بـه جای کتری مورد استفاده قرار می‌گرفت .

اغر) ۱.←* ، ۲. قب جـوش /qub juš/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) قهوه جوش /qahvәjuš/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* قبجـوش /qobә juš/ ؛ ن) ←* ؛ع) قبجوش /qabjuš/ ؛ *قص)* قهبه جوش /qahbә-juš/ ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←(آ) ؛ | ک) ←* ؛

قابک/qābak/ (ا) : استخوان روی زانو . **نک** : قاب .

قص) *← ؛ | ک) قاب /qāb/ ؛

قاب کا/qāb - kā/ (ا.مر) : نوعی بازی. این بازی بیشتر در مناطق ییلاقی صورت می‌گیرد. و بـا اسـتفاده از استخوان میان مفاصل گاو و گوسفند اجرا می شود. **نک** : اغوزکا .

قابله/qābelә/ (ا) : ماما .

اغر) *← ؛ *ب)* قابله /qābelә/ ؛ *س)* قابلـه /qābelә/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* *← ؛ *آ)* قابله /qābәlә/ ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ *قص)* *← ؛ ت) *← ؛ | ک) قابله /qabelә/ ؛

قاپ/qāp/ (ا) : ۱. استخوان کوچک و چهار گوش مفـاصل گوسفند . ۲. قوزک پا . **نک** : بیجول – بی جل .

اغـر) *← ؛ *ب)* غـــاب /qāb/ ؛ *س)* *← ؛ ق) *← ؛ *بـا)* *← ؛ *آ)* *← ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ ت) *← ؛ | ک) *←؛

قاپ – بازی/qāp - bāzi/ (ا.مر) : قاب بازی . **نـک** : بجـل بازی .

اغر) ←* ؛ *ب)* قاب بازی /qāb - bāzi/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ *قص)* ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ | ک) ←* ؛

قاپ بزوئن/qāp -bazuәn/ (مص.مر) : **نک** : قچل.

اغر) قاب بزئن /qāb - bazoәn/ ؛ *ب)* قـاب بزئـن /- qāb bazoәn/ ؛ *س)* *← ؛ ق) ←(س) ؛ *بـا)* *← ؛ *آ)* قـــاب بزوئـــن /qābbazuan/ ؛ *قـص)* ←(آ) ؛ ت) قـــاب زئـــن /qābzaan/ ؛ | ک) ←(ت) ؛

قاتق/qāteq/ (ا) : آب بندان کوچک .

قاتق – پلو/qātәq - pәlo/ (ا.مر) : آبکش – صافی . **نـک** : اوکش .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قاتمه/qātmə/ (ا) : نخی که از کنف تهیه شود .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

قاتو/qāto/ (ا) : بهانه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

قاجار – محلّه/qājār- məhallə/ (ا.مک) : از توابع پایین خیابان لیتکوه آمل .

قاچ/qāč/ (ا) : ۱. بُرش . ۲. شکاف . ۳. کنایه از: نمایان شدن .

اغر) ۱. قاش /qāš/ ، ۲. قلیش /qəliš/ ؛ ب) قاش /qāš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. قجل /qajəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←* ؛ ت) قجل /qəjəl/ ؛ آک) ←* ؛

قاچّاق – بیین/qāččāq - biyən/ (مص.مر) : تنومند و زورمند بودن .

اغر) قالچماق بیین /qālčəmāqbiyən/ ؛ ب) قرچماق /qorčomāq/ ؛ س) قچّاق بیّن /qəččāq - bayyən/ ؛ با) ۱.←(اغر) ، ۲.←(س) ؛ آ) قچّاق بیّن /qeččāq - bayyan/ ؛ ن) قچّاق وبین /qəččāq - vəyan/ ؛ع) قرچماق بیین /qorčomāq beyan/ ؛ قص) قرچماق – بیّن /-qorčəmāq bayyan/ ؛ آک) فوچّاق /quččāq/ ؛

قاچ زین/qāčezin/ (ا.مر) : کوهه‌ی زین .

اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛ آک) ←* ؛

قاچ هکاردن/qāč-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. ظاهر شدن متوالی در جلوی دیگران . ۲. قاچ زدن .

اغر) ←* ؛ ق) ۱. قاچ بزوئن /qāčbazuen/ ، ۲. قجل بزوئن /qejel bazuen/ ؛ با) قاچ ها کردن /qāč hākərdən/ ؛ آ) قاچ هاکردن /qāč hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قاش ها کردن /qaš hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قجل هکردن /qejəl hakərdən/ ؛

قاد قاد/qād qād/ (ا.صو/ا.مص) : ۱. صدای مرغ بعد از تخم گذاشتن . ۲. قرقر – قرقر کردن .

اغر) *← ؛ ب) ←* ؛ س) قد قد /qed - qed/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) قد قد /qəd - qəd/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قد قد قدنگ /qod qod qodang/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قد قد قداق / qod qod qodāq/ ؛ اشر) قئد – قدود /- qoəd qodud/ ؛ آک) قود و قود /qud - qud/ ؛

قاد قاد هکاردن/qād qād həkārdən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از غرغر کردن . ۲. صدای مرغ پس از گذاشتن تخم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قدقد ها کردن /- qed - qed hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) قد قد ها کردن /qəd - qəd-hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) قئد – قئد – ها کئردن /qoəd -qoəd-hākoərdən/ ؛

قادی/qādi/ : طایفه ای در سوادکوه .

قاد یکلا/qādi-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع جلال ازرک جنوبی بابل . ۲. از توابع نوکنده‌ی علی آباد قائم شهر .

قادیکلا/qādikəlā/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

قادیکلای – ارته/qādikəlāy-arete/ (ا.مک) : از توابع علی‌آباد قائم شهر .

قادی – محله/qādi - mahlə/ (ا.مک) : از توابع گیل خوران قائم شهر .

قار/qār/ : قهر .

ب) قر /qar/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

قاربنی – شور/qārboni-šur/ (ا.مر) : براساس باور عامّه،بارانی که پس از مراسم قربانی بارد تا خون قربانی را شستشو کند .

اغر) قربانی شور /qorbāni šur/ ؛ ب) *← ؛ اشر) قئربانی –شور / /qoər bāni šur ؛

قارت – هدائن/qārt-hədāən/ (مص.مر) : بلعیدن . نک : بل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) قرت هدائن /qərt hədāən/ ؛ با) قرت هدائن /qərt hədāən/ ؛ آ) قرد هدائن /qərd - hədāan/ ؛ ن) قرد ها دائن /qərd hādāan/ ؛ع) قرت ها دان /qort hādān/ ؛ قص) قرت هدائن /- qort hedāan/ ؛ ت) قرت – دئن /qort - daan/ ؛ اشر) غئرت – هدائن /qoərt-hədāən/ ؛ آک) ←(ت) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

قارچاق/qārčāq/ (ص) : ۱. کنایه از: آدم قـوی هیکـل . ۲. چاق .
اغر) ←* ؛ ب) قاچّاق /qāččāq/ ؛ س) قچـاق /qečāq/ ؛ ق) ۱. قچـاق /qəččāq/ ، ۲. قـوچّمـاق / quččəmāq/ ؛ آ) قچّـاق /qəččāq/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قـر /qorčomāq/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) قرچاق /qorčāq/ ؛ آک) ←(ت) ؛

قارچماق/qārčəmāq/ (ا/ص) : ۱. چوبدستی . ۲. کنایـه از: فرد قوی – محکم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) قلچماق /qolčəmāq/ ؛ با) ←* ؛ آ) قل چماق / qəl čəmāq/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قلچماق /qolčomāq/ ؛ اشر) غنرچماق /qoərčəmāq/ ؛ آک) ←(ت) ؛

قارزم/qārzəm/ (ا) : جای گود رودخانه که در آن شنا کنند . نک : قلزم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) قلـزم /qəlzəm/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) قــرزم /qərzəm/ ؛ ع) قـــزق /qozaq/ ؛ آک) منـــدول /mandul/؛

قارس/qārs/ (ص) : محکم – سفت – قرص .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) قــرس /qərs/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قـرس /qors/ ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) قئرس /qoərs/ ؛ آک) ←(ت) ؛

قارسک/qārsək/ (ا) : از وسایل بافندگی سنتی .
اغر) ←* ؛

قارق/qārəq/ (ا) : قرق – جای قرنطینه شده .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قــرق /qereq/ ؛ ق) قـــرق /qərəq/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) قـــرق /qoroq/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←(ق) ؛ اشر) قئرق /qoəroq/ ؛ آک) ←(ت) ؛

قارق/qārq/ (ص) : سفت – محکم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قار قار/qār - qār/ (ا.مر) : لفظی که با بیان آن، ترتیب آغاز بازی بازیکنان مشخّص می گردید .

قار قاروک/qārqāruk/ (ا.مر) : ۱. قرقره . ۲. نوعی پرنده‌ی دریایی .
اغر) ←* ؛ ع) قرقره /qerqerə/ ؛

قارق - بویین/qārq - baviyən/ (مص.مـر) : سـفت شـدن جایی از بدن در اثر ضرب دیدگی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قارق وان/qārəq - vān/ (ص.مر) : نگهبان منطقه ی قُـرق شده .
اغر) ←* ؛ ب) قارق – ون /qārəq- von/ ؛ س) قـرق ون /qereq- von/ ؛ ق) قرقبـون /qərəqbon/ ؛ با) قـرق بـون /qərəq - bun/ ؛ آ) قـرق وون /qərəq vun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قرق بون /qoroq bon/ ؛ قص) قرق چی /qərəq - či/ ؛ ت) قرق بان /qoraq - bān/ ؛ اشر) قرق – وان /qoroq - vān/ ؛ آک) ←(ت) ؛

قارماق/qārmāq/ (ا) : چماق .
اغـر) قــارچمــاق /qāčəmāq/ ؛ ب) ←* ؛ ق) چمـــاق /čəmāq/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ آک) چوماق /čumāq/ ؛

قارمه/qārmə/ (ا) : قورمه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) قرمـه /qərmə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. قیمـــه /qəymə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قرمـــه /qormə/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(ع) ؛

قارن/qārən/ (ا) : کلاغ ابلق .
با) ←* ؛

قارن – سره/qārən-səre/ (ا.مک) : از توابع بندرج واقـع در منطقه‌ی ساری .

قارن کوه/qāran ku/ (ا.مک) :

قارن کوه از کوه های مرکزی مازندران است. در حدود العالم آمده است: ناحیتی اسـت کـه مـر او را ده هـزار و چیزی ده اسـت و پادشـای او را اسپهبد شـهریار کـوه خواننـد و ایـن ناحیتی است آبادان و بیشتر مردم وی گبرکـانند. و از روزگار مسلمانی باز، پادشاهی این ناحیت انـدر فرزنـدان بـاو اسـت. امروزه قارن کـوه از کـوه هـای منطقـه‌ی دودانـگه‌ی هـزار جریب شناخته می‌شود.

قارن – وند/qāran - vand/ : نک : قارنیان .

قارنیان/qāraniyān/ :

این سلسله که از قدیم لقب جر شاه یعنی ملـک الجبـال بـه خود داده بودند و بعدها به اسفهبد یا اسپهبد ملقب شدند،

منسوب به سوخرا و به روایتی از فرزندان کاوه‌ی آهنگر بودند. خسرو انوشیروان به سال پنجاهم پیش از هجرت پس از کشتن برادرش کیوس که پدر شاهپور ودر آن هنگام فرمانروای تبرستان بود، شهریار کوه و کوه قارن را به پسرش سوخرا واگذار کرد و او را به اما ر ت تبرستان گماشت. محل حکومت آل قارن، کوه قارن، متصل به فیروز کوه بود. شهر آن شهمار و قلعه اش فریم یا پریم نام داشت. قارنیان یا سوخاریان مدت ۲۷۴ سال در کوه‌های تبرستان فرمانروایی کردند و با مرگ مازیار بن قارن در سال ۲۲۴ یعنی ربع قرن پیش از ظهور علویان تبرستان، حکومت این سلسله به پایان رسید.

قاروت - ۱/qārut - o/ (ا.مر) : ۱. آب کشک - . ۲. نان خورشتی از کشک، سیب زمینی آب پز، نعناع، پیاز، روغن، نمک و ادویه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ت) قئروت - اُ /qoərut - o/ ؛

قاروت مال/qārut - māl/ (ص.فا) : کشک ساب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) قئروت - مالی /qoərut - māli/ ؛

قار و قیر ها کردن/qār-o- qir-hākerdən/ (مص.مر) : اعتراض بیجا کردن .

اغر) قارو قیر هکاردن /qār-o-qir-həkārdən/ ؛ س) ←* ؛ ع) قار و قور ها کردن /qāro qur hākordan/ ؛

قاری/qāri/ (ا) : قوری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قوری /quri/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قوری /qori/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←(س) ؛

قازلّه/qāz lalə/ (ا.مر) : ماهی قزل آلا .

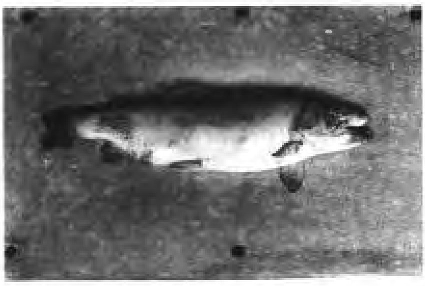
ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

قاش/qāš/ (ا) : نک : قجل-قچل-قجیل .

اغر) ۱. ←* ، ۲. قلیش /qəliš/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. قجل /qajəl/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) قاچ /qāč/ ؛

قاش-بزئن/qāš-bazoən/ (مص.مر) : قاچ کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) غاش بزوئن /qāš-bazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) غاش بزوئن / qāš bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) غاش هاکردن /qāš hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛ آک) غاچ زان /qāč-zān/ ؛

قازلّه

قاشقاشک/qāš qāšək/ (ا.مر) : نوعی سبزی صحرایی خوراکی .

ق) ←* ؛

قاشق - تراش - محلّه/qāšoq-terāš-mohallə/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

قاشق زنی/qāšoq-zani/ :

در شب چهارشنبه سوری نوجوانان و جوانان پسر بر اساس سنّتی قدیمی چادر بر سر کرده و قاشق و کاسه ای به دست، بر در خانه ها می رفتند و با کوبیدن قاشق بر کاسه ی فلزّی درخواست انعام می نمودند

قاشق واش/qāšoq - vāš/ (ا.مر) : قاشقک - نوعی علف هرز در مزارع برنج .

با) ←* ؛ ع) قاش واش /vāš – qāš/ ؛

قاشقی/qāšəqi/ (ا) : نوعی درمان به وسیله‌ی قاشق داغ. هنگامی که بر گوشه‌ی لب شکاف کوچکی ایجاد شده باشد قاشق داغ را برآن نهند تا به زعم بومیان از ترک خوردگی بیشتر پیشگیری شود.

اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛

قاشک/qāšək/ (ا) : قاشق .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) قاشق /qāšəq/ ؛ اشر) ←(قص) ؛ آک) قاشق /qāšoq/ ؛

قاشمه/qāšmə/ (ا) : چرک لباس یا بدن که به صورت

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

ورقه درآید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قاشون/qāšun/ (ا) : قشون – لشکر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) غشـون / qəšun/ ؛ ع) غشون /qošun/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) غئشـون /qoəšun/ ؛ | ک) قشون /qušun/ ؛

قاصد/qāsed/ (ص) : ۱. خواستگار . ۲. پیام‌بر – مامور انجام کاری . ۳. دلّاله .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←*؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) قاصت /qāsət/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

قاصدک/qāsedək/ (ا) : شیتانک .

اغر) شتان /šətān/ ؛ ق) قاصدک /qāsədək/ ؛

قاصدی/qāsedi/ (ا.مص) : خواستگاری – پیغام بری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) قاصدی /qāsədi/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

قاضی کتی/qāzi - kəti/ (ا.مک) : از محلّـه هـای قدیمـی بابل .

قاضی – کلا/qāzi - kəlā/ (ا.مک) : از توابع لفور سواد کوه.

قاضی – محلّه/qāzi-mohallə/ (ا.مک) : از توابع سـه هـزار تنکابن .

قاضی – مزرعه/qāzi- mazraə/ (ا.مـک) : نـام مرتعـی در آمل.

قاطرچی – کا/qāterči- kā/ (ا.مر) :

نوعی بازی است که تعداد بازیگران به دو دسـته ی مسـاوی تقسیم شده، از یک دسته تعدادی بـه عنـوان قـاطر دورهـم ایستاده و یک نفر به عنوان قاطرچی مواظب است تـا دسـته ی دیگر موفّق به سوار شدن قاطرها نشـوند. حـوزه‌ی مـانور قاطرچی به اندازه ی ریسمان بلندی است که یک سـرش در دست یک قاطر و سر دیگر در دست قاطرچی اسـت. هـرگاه قاطرچی موفّق شود به یک نفر از دسته ی مخالف لگد بزنند. دسته ها جـای خودشـان را عـوض می‌کننـد و بـازی بدیـن صورت ادامه‌ی یابد.

قاق/qāq/ (ص/ا.مص) : ۱. کودن . ۲. خیره به چیزی نـگاه کردن . ۳. شقّ و رقّ . ۴. گرفتگی موضعی اندام .

اغر) قارق /qārq/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←*؛

قالاچ/qālāč/ : نوعی نان با طبخی مخصوص کـه از روس ها اقتباس گردیـده ، در شـهرهای کـارگری مـازندران طبخ می گردید و در حال حاضر منسوخ شده است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

قال بموئن/qāl - bəmuan/ (مص.مر) : ۱. به تنـگ آمـدن . ۲. بی قراری کردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

قال – قالی – بازی/qāl-qāli-bāzi/ (ا.مر) : از انـواع بـازی های بومی .

ب) *← ؛

قالّک/qāllək/ (ا) : قلّک .

اغر) ۱.←* ، ۲. قلّـک /gollək/ ؛ ب) ←* ؛ ق) قلّـک /qullek/ ؛ با) قلک /qullək/ ؛ آ) قلک /qəlak/ ؛ ن) قلّـک /qəllak/ ؛ ع) قلّـک /qollak/ ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) قئلّک /qoəllak/ ؛ آک) دغله گولای /dāqlə-qulāy/ ؛

قال مقال/qālməqāl/ (ا.مر) : ازدحـام و جنـب و جـوش – سرو صدا . **نک** : ال جو، ال جو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) غال مـغال /qāl maqāl/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. غئلغئلـه /qoəlqoələ/ ؛ آک) *← ؛

قالنج/qālənj/ (ا) : قولنج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. قلنـج /qələnj/ ؛ ق) قلنـج /qələnj/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) قلنـج /qələnj/ ؛ ع) قلنـج /qelenj/ ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) قلنـج /qolənj/ ؛ اشر) قئلنج /qoələnj/ ؛ آک) قولنج /qulənj/ ؛

قالنج بیین/qālənj - baəiyen/ (مص.مـر) : دچـار بیمـاری قولنج شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قلنج بیتن /qelenj-baitən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) قلنج بیتن /qələnj- baytan/ ؛ ن) قلنـج بیتـن /qəlanj- baytan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) قئلنج بییـن /qoələnj bayitən/ ؛ آک) قلنج گیتن /qolanj – gitan/ ؛

قالنجک/qālənjək/ (ا.مص) : ۱. کنایه از درد مختصر پشت و سـینه . ۲. مقیـاس حـجم بـه اندازه‌ی نوشیدن یک

جرعه آب خوردن . ۳. حرکـات حلق و گلـو ناشـی از بلعیدن غذاهای سفت و خشک.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قالوه/qālvə/ (ا) : کلیه – قلوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قلـوه /qəlvə/ ؛ اشـر) قئلوه /qoəlvə/ ؛

قالّه/qāllə/ (ا) : ۱. قلّه ی کوه . ۲. چکاد . نـک : پرغـل – چکاس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) قـل /qul/ ؛ با) ←*؛ ن) قلّـه /qəllə/ ؛ اشر) قئلّه / qoəllə/ ؛ آک) توکالی /toikāli/ ؛

قالی گال/gāl – qāli/ (ا.مر) : جوالی که جهت بافتن فرش و جاجیم به کار رود.

ن) ←* ؛

قانج وسول بویین/qānj-o-sul-baviyən/ (مص.مر) : دچار کوفتگی ماهیچه ای شدن .

اغر) قانج وسون بویین /qānj -o-sun-baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

قـانج ـو ـسونج/qānj-o-sunj/ (ا.مـص) : کوفتـه شـدن عضلات. قولنج در اثر گرم و سرد شدن .

اغر) ۱.←* ، ۲. قانجه سـون /qānjə - sun/ ؛ ب) ←* ؛ ق) قلنج /qələnj/ ؛ ن) قلنج /qəlanj/ ؛ع) قلنج /qolənj/ ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) قئنجل /qoənjəl/ ؛

قانجه سون/qānjə- sun/ (ا.مص) : نک : قانج وسونج.

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. قـانج وسـول /qānj-o-sul/ ؛ ق) قنج دسّوری /qənjdassuri/ ؛

قاندواری/qāndevāri/ (ا.مص) : مرتّب کـردن وسایل در خانه – منظّم کردن .

اغر) ←* ؛

قاندواری – هکاردن/qāndevāri-həkārdən/ (مـص.مـر) : جمع و جور کردن – مرتّب کردن – نظم دادن . نـک : دبچین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قاند – هکان/qānd- həkān/ (ف.امر) : مخفی کن – پنهان کن . نک : چلاس بده .

ب) ←* ؛ آ) قایم ها کن /qāyəm hākən/ ؛ قص) ←(آ) ؛ آک) قایما کون /qāymā-kon/ ؛

قایده/qāyed/ (ا) : اندازه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قـائده /qāedə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) قـایده /qāydə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(آ) ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) قـایده /qāyedə/ ؛ اشـر) ←* ؛ آک) باقـایده /bā-qāydə/ ؛

قایکلا/qāikəlā/ (ا.مک) : از توابع لفـور واقـع در منطقـه‌ی سوادکوه .

قـایم/qāyem/ (ص) : ۱. سـفت و سـخت – دیرشـکن – استوار . ۲. سمج . ۳. پنهان. نک : چک کال .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) قـائیم /qāyyəm/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) قیـم /qayın/ ؛ آک) ←* ؛

قئدود/qoədud/ (ا) : قوزک پا .

اغر) قق /qoq/ ؛ ب) قاق /qāq/ ؛ ت) قرمـی /qoromey/ ؛ اشر) ←* ؛

قئررمبه/qoərrəmbə/ (ا) : آب جاری اندک .

اشر) ←*؛

قئرس/qoərs/ : محکم .

اغر) قارس /qārs/ ؛ اشر) ←* ؛

قئرقـئروک/qoər qoəruk/ (ص.نـس) : فـرد غرغـری – غرغرو .

با) قرقری /qər qəri/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) قرقـری /qorqori/ ؛ قص) قرقـری /qerqeri/ ؛ اشـر) ←* ؛ آک) قورقـوری /qurquri/ ؛

قئرنه/qoərnə/ (ص) : آدم قد کوتاه .

با) قبچه /qəb-čə/ ؛ اشر) ←* ؛

قئروت/qoərut/ (ا) : نک : قاروت .

اغر) قاروت /qārut/ ؛ ب) ←(ب) ؛ ع) قـاقروت – کشـک /qāqrut - kašk/ ؛ اشر) ←* ؛

قئلمباره/qoəlambārə/ (ص) : بی عار .

اشر) ←* ؛

قئندری/qoəndəri/ (ا) : نوعی کفش از جنس پوست و

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

چرم گاو .
اشر) ←** ؛

قب بزوئن/bazuan – qab/ (مـص.مـر) : گاز بـزرگ زدن– برداشتن لقمه‌ی بزرگ تر از دهان .
ن) ←** ؛

قبجوش/qabjuš/ (ا.مر) : ظرفی که در آن قهوه دم کنند .
اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) قبـه جـوش /qabəjuš/ ؛ ن) ←** ؛ قص) قهبه – جوش /qahbə- juš/ ؛ ت) قوجـوش /-qow juš/ ؛ آک) قابجوش /qāb - juš/ ؛

قبرقه/qabərqə/ (ا) : دنده ی بدن . نک : انده .
اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

قبه سینی/qabə sini/ (ا.مر) : نوعی سینی – سینی قهوه .
اغر) قف سینی /qaf - sini/ ؛ ن) قب سینی /qab sini/ ؛ ع) قوه سینی /qavə sini/ ؛ اشر) ←** ؛

قبیده بادم/qobəydə-bādom/ (ا.مر) : نک : پسته .
قص) ←** ؛

قپ/qap/ (ا) : بادکنک داخل شکم ماهی . نک : اپخ .
اغر) ۱.←** ، ۲. اَپخ /apox/ ؛ با) ←** ؛ آ) هـاپ /hāp/ ؛ ع) پتول / potul/ ؛ آک) کور پیله /kurpilə/ ؛

قپان/qepān/ (ا) : باسکول – ترازویـی بـرای وزن کـردن اجسام سنگین .
اغر) ←** ؛ با) قپـون /qapun/ ؛ آ) قفـــون /qofun/ ؛ ن) ۱.←(با) ، ۲.←(آ) ؛ ع) قپـــون /qapon/ ؛ قـص) قپـــون /qappun/ ؛ اشر) قپّان /qappān/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

قپ – بچیین/qap - bačiyən/ (مص.مر) : کنایـه از: روزگار کسی را تیره ساختن .
اغر) ←** ؛

قپو/qeppu/ (ا) : قارچ .
ت) ←** ؛

قپون/qoppun/ (ا) : کوهان .
قص) ←** ؛

قپه/qoppə/ (ا) : برآمدگی – گنبد .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) قپّـــه /qoppə/ ؛ ن) قپه /qəppə/ ؛ ع) ←** ؛ قص) قده /qodde/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) قپه /qoppə/ ؛ آک) ←** ؛

قپینگ/qapping/ (ا) : کاکل – تاج سر .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) قپین /qəppin/ ؛

قت/qət/ : زور– قوّت .
س) قد /qəd/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(س)؛

قــت/qet/ (ا) : ۱. فشـار دادن – هـول دادن . ۲. فریـــاد و شیون . نک : جق .
س) قد /qed/ ؛ ق) قــت /qet/ ؛ با) ←** ؛ آ) قــد /qəd/ ؛ ن) ←(س) ؛ ع) قوّت /qovvat/ ؛ ت) ←** ؛

قتاب/qətāb/ (ا.مک) : از دهات بابل .

قت بیتن/qat baytən/ (مص.مر) : ۱. ایجاد برش بر تنـه ی درخت کـه سـبب خشـک شـدن آن شـود . ۲. انـدازه گرفتن .
ق) قت بیتن /qət baytən/ ؛ با) ←** ؛ آ) قـد بیتـن /- qed baytan/ ؛ قص) قت بیتن /qat - baytan/ ؛

قتره/qatrə/ (ا) : ظرفی که شیرگاو را بعـد از دوشـیدن در آن ریزند .
ق) قدره /qadre/ ؛ با) قدره /qadrə/ ؛ آ) ←** ؛

قتل غاز/qatəl - qāz/ (ا.مر) : فلامینگو که به خاطر رنـگ سرخ پاهایش، شهید غاز نیز گویند .
با) قزل غاز /qazəl - qāz/ ؛

قتلمه/qatəlmə/ (ا) : نانی با شیر و تخم مرغ، آرد، روغـن، گلاب، پودر قند، نمک و خمیر جوش و وانیل .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ اشر) ←** ؛

قتله/qatələ/ (ا) : غذایی که با شیـر و تخـم مـرغ و برنـج درست شود .
س) ←** ؛

قتو بزوئن/qeto- bazuən/ (مص.مر) : ۱.سرکشـی و تمـرد کردن . ۲. پشت پازدن و خلف وعده.
س) ←** ؛ آ) قتو بزوئن /qətu bazuan/ ؛

قتو بزوئن/qətu- bazuan/ (مص.مر) : تنه زدن .
ق) قت تو بزوئن /qet tu bazuən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) قتـو بزوئـن /qəto-bazuan/ ؛ قـص) قـر – بزوئـن /- qər bazuan/ ؛

قتوک/qətuk/ (ص/ا.مص) : ۱. اخمو – ترشرو . ۲. کنایه از: قاپیدن .
ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ ن) ←★ ؛

قتول/qotul/ (ا) : ۱. چشمک . ۲. نیش خند .

قت – هیتن/qet -heytən/ (مص.مر) : درتنگنا قرار دادن – تحت فشار قرار دادن . **نک** : جغ هادائن .
آ) قت هیتن /qət - haytan/ ؛ ع) جق هایتن /jeq hāytan/ ؛
ت) ←★ ؛

قت – هیته/qet - haytə/ (ص.مف) : فشرده شده – فشار داده شده . **نک** : جغ دچی – جغ ایته .
ت) ←★ ؛

قت هیتی/qet həyten/ (ا.مص) : **نک** : پروخ ها کردن .
ت) ←★ ؛

قج/qej/ (ا) : ۱. خال . ۲. تار مو .
ق) ←★ ؛

قج/qaj/ (ا) : قاچ هندوانه . **نک** : خجله .
ق) قج /qəj/ ؛ با) قاج /qāj/ ؛ آ) ۱.←★ ، ۲. قجل /qajəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) قاش /qāš/ ؛ ت) قجل /qəjəl/ ؛

قج/qəj/ (ا) : دو یا چند میوه ی به هم چسبیده . **نک** : چمبلی .
ق) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ع) قرچم /qorčəm/ ؛ ت) قرچه /qorčə/ ؛

قجر/qajər/ :
قاجار. طایفه‌ی قاجار – این واژه به معنی تند رونده، چابک و چالاک است. طایفه‌ی ترکمان منسوب به قاجار نویان، از سرداران مغول. دسته‌های مختلف این طایفه پس از انقراض دولت ایلخانان در ارمنستان و شام مسکن گزیدند و مانند دیگر قبایل ترک به تاخت و تاز پرداختند. امیر تیمور گورکان پس از لشگرکشی به آسیای صغیر و شام در ۸۰۳ هـ . ق هنگامی که به ایران باز می گشت جمعی از طوایف را به همراه آورد که از آن جمله اند: طوایف روملو – شاملو و قاجار. از طایفه ی قاجار جمعی به ترکستان بازگشتند و گروهی در اطراف شهرهای گنجه و ایروان و حدود قراباغ، مسکن گرفتند. هنگامی که شاه اسماعیل اول در آغاز کار خود از لاهیجان به آذربایجان رفت و به جمع مریدان پدر پیوست، گروهی از سران طایفه ی قاجار نیز به او پیوستند و در زمره ی قزلباشان قرار گرفتند. و در دوران پادشاهی خاندان صفوی به مقامات و منصب های عالی رسیدند. شاه عباس اول این طایفه را به سه قسمت تقسیم کرد: گروهی را به نواحی مرو و شمال خراسان فرستاد تا در برابر حمله‌های ازبکان و ترکمانان سدّی باشند. گروه دیگر را در حدود قراباغ و شمال رود ارس در مناطق طوایف لزگی گذاشت و دسته‌ی سوّم را در استرآباد (گرگان کنونی) مسکن داد. دسته‌ی سوّم دراواخر عهد صفوی قدرتی یافتند و خاندان سلطنتی قاجار (۱۲۰۰ – ۱۳۴۴ هـ ق) از این دسته برخاسته‌اند.

قجر – خار/qajar - xār/ (ص.مر) : هر چیز نو بر که به بازار آید .

قجر – خل/qajər- xel/ (ا.مک) : ۱. از توابع رودپی واقع در منطقه‌ی ساری . ۲. محلّه ی قاجارها .

قجقج/qoj qoj/ : صحبت در گوشی .
ق) ←★ ؛

قجقونی/qajqoni/ (ا.مص) : از سر بیکاری با چیزی وررفتن .
س) ←★ ؛ ق) ←★ ؛

قجل/qajəl/ (ا) : قاچ – برش .
اغر) قاش /qāš/ ؛ ب) ←★ ؛ ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ع) ←★ ؛ قص) ←★ ؛ ت) قجل /qəjəl/ ؛

قجل/qajal/ (ا) : ریز ریز – بسیار خرد .
ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) قجل /qajəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛

قجل بزوئن/qajəl- bazuan// (مص.مر) : قاچ کردن هندوانه یا خربزه . **نک** : غش بزوئن .
آ) ←★ ؛ع) قجل ها کردن /qəjəl - hākordan/ ؛

قجل قجل/qajəl - qajəl/ (ص.مر) : تکّه تکّه– تکّه پاره – بریده بریده .
ب) ←★ ؛ ق) ←★ ؛ با) ←★ ؛ آ) ←★ ؛ ن) ←★ ؛ع) ←★ ؛ قص) قجل قجل /qejəl- qejəl/ ؛ ت) قجل قجل /qəjəl -qəjəl/ ؛

قجلیک – هادائن/qajilak-hādāan/ (مص.مر) : قلقلک دادن . **نک** : جز غالی هدائن–گزلاق .

←★) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ن) ← * ؛

قج - هدائن/qəj- hādāan/ (مص.مر) : **نک** : پلاش . .

ن) ← * ؛

قجه قجه/qejə qejə/ : به تماشا نشاندن دیگران در خوردن و نوشیدن خویش .

ع) ← * ؛

قجه قونی/qejəqoni/ (ا.مص) : با بی میلی کاری را انجام دادن .

ق) ← * ؛ قص) قجل - قونی /qojel - quni/ ؛

قجیر/qajir/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

قجیلک/qajilak/ (ا) : قلقلک . **نک** : گزلاغ .

ن) ← * ؛ ع) قل قلی /qelqeli/ ؛ آک) گیجگالی /qijgāli/؛

قچ/qeč/ (ص) : لوچ - دوبین . **نک** : اتومتر پت .

ن) قیچ /qəyč/ ؛ ع) ← * ؛

قچّاق/qeččāq/ (ا) : چاخ لوق - نوعی پرنده تیز رو . **نک** : باقرقرا .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ اشر) ← * ؛

قچاق/qočāq/ (ا) : قاچاق .

اغر) قچّاق /qoččāq/ ؛ ب) قاچّاَق /qāččāq/ ؛ ق) ← * ؛ با) قاچاق /qāčāq/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) قرچاق /qorčāq/ ؛ ت) قچاق /qačāq/ ؛ اشر) قوچاق /qučāq/ ؛ آک) قوچّاق /quččāq/ ؛

قچّاق/qəččāq/ (ص) : ۱. چاق و چلّه . ۲. سر حال . ۳. تنومند.

با) ← * ؛ آ) ← * ؛

قچّامه/qoəččāmə/ (ا.مص) : تسطیح کردن مکانی که برای بذر افشانی در نظر گرفته شده است .

اشر) ← * ؛

قچ کس/qəče kos/ (ص.مر) : ۱. لوچ کامل - آنکه اشیا را دو گانه می بیند . ۲. نوعی تحقیر و اهانت .

ع) ← * ؛

قحطی سال ما/qahti sāle mā/ : روزگار قحطی و خشکسالی- روزگار گرسنگی و فقر .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ ع) ← * ؛

قداره/qedārə/ (ا) : ۱. نوعی تاوه ی بسیار بزرگ با دو دسته ی کوتاه در طرفین . ۲. کاسه ی بزرگ .

ع) ← * ؛

قدبیتن/qəd - baytan/ (مص.مر) : از پس چیزی یا کسی برآمدن - توانایی داشتن .

ق) ۱.← * ، ۲. قت ؛ با) ← * ؛ آ) ← *؛ ن) ← * ؛ ع) قوّت بیتن /qovvat. baytan/ ؛ قص) قوّت گیتن /- qovvat gitan/ ؛

قد بیتن/qad baytan/ (مص.مر) : اندازه گرفتن .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ قص) ← * ؛

قد - دراز/qad - dərāz/ (ص.مر) : قد بلند . **نک** : اشتلنگ.

اغر) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ اشر) ← * ؛

قد دلایی/qad dəlāəi/ (ص.مر) : قامت خم شده - خمیده.

با) ← * ؛ ن) ← * ؛ قص) دلّا /dellā/ ؛ اشر) دلایی /dəlāyi/ ؛

قدر دون/qader-dun/ (ص.فا) : قدر شناس .

اغر) قدردان /qadər-dān/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) قدر دون /qadər dun/ ؛ ن) ← * ؛ قص) * ← ؛ ت) قدر دان /qadər- don/ ؛ اشر) قدر - دان /qader- dān/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

قدره/qadrə/ (ا) : ۱. بشقاب گلی . ۲. کاسه ی بزرگ - قدح . ۳. قدر و ارزش .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) قداره /qedārə/ ؛ اشر) * ← ؛

قدقد/qəd qəd/ : نیروی متداوم—زور زدن .

ن) * ← ؛

قدقد/qod - qod/ (ا.صو) : **نک** : قاد قاد .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) قدقد /qəd qəd/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ آک) ← * ؛

قدک/qadək/ (ا) : قدک - کت بلند بدون یقه .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) قدک /qadak/ ؛ ت)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

←* ؛ اشر) قدک /qədak/ ؛

قد - کشک/qad- kašək/ (ا.مـر) : غدّه‌ی لنفاوی میان کشاله ی ران – شرمگاه . نک : آرزم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) قد - کشک /qad - kešak/ ؛

قدم/qadam/ (ا) : نام نوعی از حرکت و راه رفتن اسب .

قدمان/qodmān/ (ص) : محکم – استوار .

اغر) ←* ؛ ن) قدمال /qədmāl/ ؛ اشر) قئدمان /qoədəmān/ ؛

قدمگا/qadəm- gā/ (ا.مک) : قلّه ای در خطیر کوه به ارتفاع ۳۶۵۱ متر در مرز تهران، سمنان و مازندران .

قدومه/qodumə/ (ا) : میوه ی درخت بلوط .

ق) ←* ؛

قدّه/qoəddə/ (ص) : قشنگ – زیبا .

اشر) ←* ؛

قد هادان/qəd-hādān/ (مص) : ۱. عدم کفایت عقل و شعور . ۲. عمق و میزان آبی که از قدّ آدمی افزونتر باشد.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

قد هاکردن/qəd - hākərdan/ (مص.مر) : زور زدن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

قد ندائن/qad-nedāən/ ۱. عدم کفایت عقل و شعور . ۲. میزان عمق آبی که از قدّ آدمی افزونتر نباشد.

ع) ←* ؛

قدیم سال/qadim sālə mā/ : روزگار باستان– عهد قدیم .

ع) ←* ؛

قدیم قلعه/qadim-qalə/ (ا.مک) : قلعه‌ای در شمال روستای سر محلّه ی بندرگز .

قُر/qor/ (ص.مف) : ۱. ورم کرده– باد کرده . ۲. چاقالو – گردو قلمبه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

قر/qar/ (ا) : قهر – قهر کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک)

قار /qār/ ؛

قر/qər/ (ا) : ۱. گردوی بزرگ و سنگین که از آن به عنوان تیله استفاده شود . ۲. زنگ ها ی کوچکی که به گردن دام آویزند . نک : آغوزنکه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) قرک /qərak/ ؛ قص) قـی /qey/ ؛ اشر) ←* ؛

قر/qar/ (ا) : ۱. تاول .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) قُر /qor/ ؛

قر/qor/ (ا) : برآمدگی بر اثر وارد شدن ضربه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) قئر /qoər/ ؛ آک) ←* ؛

قرا/qərā/ : اسب سیاه رنگ .

آ) ←* ؛

قرائول/qarāul/ (ا) : قراول – کشیکچی .

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

قراب سرا/qarāb - sarā/ (ا.مک) : از توابع دهستان سجارود بابل .

قرابه قرادوستن/qərābə qərādavəssən/ (مص.مر) : روزگار کسی را سیاه کردن – آواره و در به در نمودن کسی .

ق) ←* ؛

قراپک/qərāpək/ (ا) : آروغ – باد گلو .

با) ←* ؛ آ) قرافک /qərāfək/ ؛ ن) قراپون /qərāpun/ ؛ ع) قراپک /qorāk/ ؛ آک) گووارش /guvāraš/ ؛

قراپون/qərāpun/ (ا) : آروغ .

آ) قرافک /qərāfək/ ؛ ن) ←* ؛

قرّاته/qarrātə/ (ص) : قراضه– فرسوده .

قراچه/qerāče/ (ا) : ۱. دیگ شیر دوشی با دهنه‌ای تنگ که دسته‌ی آن از زنجیر است . ۲. توانا – قادر . ۳. بدبینی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

قراخل/qəraxel/ (ا.مک) : ۱. از توابع بالاتجن قائم شهر . ۲. از دهات بابل .

قرار/qərār/ (ا) : ۱. آرامش– تاب و توان . ۲. کارگر قراردادی سالیانه که اربابان در گذشته داشته اند و

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

خوراک و پوشاکش به وسیله ی ارباب تأمین می‌شد. او دور از زن و فرزند و در منزل ارباب زندگی می کـرد و در پایان سال هم مبلغی بـه عنـوان دستمزد دریـافت می‌نمود .

اغر) ۱.←** ، ۲. قرقراری /qārāri/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) قـرار /qarār/ ؛ قـص) ←(ن) ؛ ت) قرار /qərār/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

قراچه

قراری/qərāri/ (ا/ص.نس) : کارگر قراردادی . **نک** : قرار .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) قرار هـا کـرد /qarār hākərd/ ؛ ع) ←** ؛ قـص) قراری /qarāri/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

قرافتو/qər- afto/ (ا.مر) : ظرف مسی بزرگ – پارچ مسی.

اغر) ۱.←** ، ۲. قرافتـوه /qəraf tovə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) افتـو /afto/ ؛ ت) افتـا /aftā/ ؛ آک) موشورفه /mušurfə/ ؛

قرافتوه/qar-aftuvə/ (ا.مر) : پارچ بزرگ مسی شـکم دار . **نک** : قرافتو.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) گت افتو.

قرافک/qərāfək/ (ا) : سکسکه . **نک** : اسکچه .

آ) ←** ؛ ع) قراپک /qorāpak/ ؛

قراقوش/quš - qərā/ (ا.مر) : عقاب سیاه رنگ .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) قراقوش /qarā- quš/ ؛ ع) ←** ؛ آک) ←** ؛

قراقونی/qerā quni/ (ا.مر) : طایفه‌ای در منطقه‌ی سوادکوه .

قراکلا/qərā-kəlā/ (ا.مک) : از محلّـه هـای قدیمـی شهرستان بابل .

قران/qərān/ (ا) : ریال – واحد پول .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) قـران /qarān/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قـص) ←(س) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) ←** ؛

قران تالار/qarān-tālār/ (ا.مک) : از توابع دهستان بابلکنـار شهرستان بابل .

قران-خنی/qorān-xonay/ (ا.مـر) : ۱. نوعـی حشـره کـه محلّ زنـدگی آن بـر روی درختـان جنگلـی اسـت. ۲. نوعی حشره با دو شاخ که در باور عامیانه نقـوش روی بال آن از آیات قرآن نوشته شده اسـت . **نـک** : جـان خدا گو .

ن) قرآن خنی /qərān - xony/ ؛ ع) ←** ؛ ت) قرآن-خانی /qorān-xāni/ ؛ آک) قوران خونی /qurān-xoni/ ؛

قرایاق زندی/qarā yāq-zandi/ (ا.مر) : از طوائـف خواجـه وند ساکن در کلاردشت .

قرئل/qarəol/ (ا) : جوانه ی صیفی جات .

قص) ←** ؛

قرئـول/qəraul/ (ص/ا) : ۱. قـراول – نگهبـان . ۲. نشـانه گیری کردن . ۳. کنایه از: خوشه ی شالی و یا هر چیز دیگر که رو به بالا قرار گیرد .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) قرائـول بنمائن /qarāoul banəmāan/ ؛ ع) قرائول /qarāoul/ ؛

قرئول – بییتن/qəraul-bayitən/ (مص.مر) : کنایه از: آماده شدن برای تیرانداختن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ قص) غـراول – بیتـن /qarāul- baytan/ ؛

قرباش/qarbāš/ (ش.ج/ا) : ۱. نوعی نفرین به معنـی: سـیاه زخم گرفته . ۲. سیاه زخم .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ اشر) ←** ؛

قربامشی/qər-bāməši/ (ا.مر) : گربه ی نر .

ن) ←** ؛

قربه قر/qar-bə-qar/ (ا) : **نک** : گوزنگو .

ب) ←* ؛

قربِیی/qarbaəi/ (ا.مک) : نـام مرتعـی واقـع در منطقـه‌ی سوادکوه .

قر - بییتن/qer-bayitən/ (مص.مر) : خشمگین شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قرپاس/qer-pās/ (ص) : ۱. کنایه از:مزاحـم . ۲. بدقـواره – بی‌ریخت.

با) ←* ؛

قرپّه چشم/qorappə-čəšm/ (ص.مر) : چشم ورغلمبیده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) قلب چش /qelb čəš/ ؛ با) قربه چش / qərabbə-češ/ ؛ ع) قرچشم /qorə češm/ ؛

قرت/qort/ (ا) : ۱. گلو . ۲. برجستگی های دمل گونـه ی روی بدن یا صورت که در اثر ضرب خوردگی پدید آید . ۳. قورت←قورت دادن.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) قـــرت /fərt/ ؛ ع) ←* ؛ آک) قلت /qalt/ ؛

قرت/qort/ (ا) : ۱. جرعه – جرعه‌ی آب . ۲. زیر گلو . **نک** : پنون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) قرت /qərt/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) قئرت /qoərt/ ؛

قرت/qərt/ (ا) : سیبک گلو .

ن) ←* ؛

قرتاب/qərtāb/ (ا) : ۱. اضطراب – دل نگرانی– تشویش .

ق) قرقاب /qarqāb/ ؛ با) ←(ق) ؛

قرتپوس/qertapus/ (ص) : ۱. چاق – کوتوله . ۲. بدقواره .

با) ←* ؛

قرت دئن/qort daan/ (مص.مر) : بلعیدن – فرو بردن غـذا و آب .

اغر) قــرت هدائــن /qort-hədāən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱. قرد هدائـن /qərd hədāan/ ، ۲. قرد هادائن / qərd hādāan/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرتنگ/qərtang/ (ا) : حنجره .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

قر - تو/qar-to/ (ا.مر/ا.مص) : قهر و غضب – ابراز ناراحتی – خشم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) غرتـو /qər-tu/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛

قرته/qartə/ (ا) : خاشاک با ابعـاد بسـیار کـوچـک . ۲. بـه اندازه‌ی یک قطره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قرت هادان/qort hādān/ (مـص.مـر) : ۱. بلـع نمـودن – پایین فرستادن از گلو. ۲. مجازاً به معنای مال کسی را حیف و میل کردن .

ع) ←* ؛

قرت-هدائن/qort-hədāən/ (مص.مر) : قورت دادن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) قـورت هـادائن /qurt-hādāan/ ؛ ن) قـــرت هـــادائن /qərt hādāan/ ؛ ع) قرت هـادان /qort hādān/ ؛ قص) قـرت – هدائن /qərt-hədāan/ ؛ آک) قورت دان /qurt-dan/ ؛

قرتی/qərti/ (ص) : سر به هوا – لاابالی – آدمـی کـه بـه حرف کسی گوش ندهد .

اغر) ←* ؛ ب) قرتّی /qərtti/ ؛ س) قرتـی /qerti/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←* ؛

قرتیکان/qartikān/ (ا) : نوعی درختچه ی خاردار خودرو .

با) ←* ؛

قرچ/qorč/ (ا.صـو) : صـدای کشـیده شـدن ریسـمان یـا سایش دو چوب خشک بر هم .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرچاق/qorčāq/ (ص) : چاق و فربه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) قچّاق /qəččāq/ ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرچم/qorčem/ (ا) : دو یا چند میوه ی به هـم چسـبیده . **نک** : چمبلی .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) قرچه /qorčə/ ؛

قرچماق/qorčomāq/ (ص) : ۱. خودسر – بی قانون –

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

قلچماق . ۲. زورمند .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

قرچماق سر/qarčemāq sar/ (ا.مر) : گیاه مردابی که در گذشته دانه‌ی آنرا جهت تهیّه‌ی ساروج به کار می بردند .

ع) ←* ؛

قرچه/qaračə/ (ا) : ۱. کوزه‌ی بزرگ - خمره . ۲. دیگ مسی . **نک** : تاپه .

اغر) ۱.←* ، ۲. قراچه /qərāčə/ ؛ ب) قراچه /qərāčə/ ؛ ق) قراچه /qerāče/ ؛ با) ←* ؛ آ) قرچه /qərčə/ ؛

قرچه/qoərčə/ (ص) : قد کوتاه - کوتاه اندام .

با) قبچه /qebčə/ ؛ اشر) ←* ؛

قرچّه/qereččə/ (ا) : نوعی زنگوله‌ی کوچک .

س) ←* ؛ آ) ۱. قرچه /qərčə/ ، ۲. قچّه /qəččə/ ؛

قرچه

قرخایه/qore xāyə/ (ا.مر) : ۱. بزرگ خایه . ۲. آنکه ورم بیضه دارد .

ع) ←* ؛

قرخنه/qor-xenə/ (ا.مر) : قورخانه-اسلحه خانه . **نک** : جباخنه .

ق) ←* ؛ با) قورخنه /qur-xənə/ ؛ ن) ←(با) ؛ع) قرخنه /qorxonə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) قور-خانه /qur-xānə/ ؛

قرداب/qerdāb/ (ا) : جایی در رودخانه که عمق کافی برای شنا کردن داشته باشد .

س) ←* ؛ع) گردو /gerdo/ ؛

قرزم/qərzəm/ (ا) : گودی آب یا گرداب - قلزم . **نک** : قلزم- قارزم .

اغر) قارزم /qārzəm/ ؛ ب) ۱. قالجمبه /qāljombe/ ، ۲. قرزم /qorzəm/ ؛ ق) قلزم /qəlzəm/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قزق /qozaq/ ؛ قص) قزلم /qezlem/ ؛ آک) گردی /gurdi/ ؛

قرشمال/qərəšmāl/ (ص) : ۱. زن کولی . ۲. کنایه از: زن سلیطه .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) قریشمال /qərišmāl/ ؛ آک) *← ؛

قرض خا/qarzxā/ (ص.فا) : طلب کار - بستانکار .

اغر) ۱.←* ، ۲. قص خا /qas - xā/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قرض خا /qarzəxā/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرق/qoroq/ : ملک محصور شده که ورود و استفاده‌ی عموم به هر صورت یا در زمان معیّنی در آن ممنوع باشد .

آ) قرق /qərəq/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرق/qərəq/ (ص) : ۱. چابک . ۲. شاداب - سرحال .

اغر) قرّق /qərrəq/ ؛ ق) قبراق /qəbrāq/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛

قرق/qoroq/ (ا/ا.مک) : منطقه‌ای حفاظت شده در شرق گرگان .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قرق /qərəq/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←* ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اشر) قترق /qoəroq/ ؛ آک) ←* ؛

قرق/qorəq/ (ا.مک) : از توابع شهر خواست واقع در شهرستان ساری .

قرق/qərəq/ (ا.مک) : یکی از دهستان های بخش مرکزی شهرستان آمل .

قرقاچ-بویین/qer-qāč-baviyən/ (مص.مر) : ۱. کج و کوله شدن . ۲. نوعی حرکت اسب و سوار در حالت جدال و حمله .

ب) ←* ؛ س) قره قاچ بیّن /qarə-qāč-bayyən/ ؛ ع) قیقاج /qiqāj/ ؛

قرق چی/qoroqči/ (ص) : نگهبان قرق .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرقر/qar qar/ (ا.صو) : از اصوات است – صدای کلاغ .

اغر) قارقار /qār-qār/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرقردرّه/qər-qər-darrə/ (ا.مک) : درّه ای در بخش یا نه سر منطقه‌ی هراز جریب بهشهر .

قر–قروک/qor-qoruk/ (ا.مر) : باقرقره – کوکر شکم سفید – پرنده‌ی خشکی زی .

اغر) ←* ؛

قرقروک/qor-qoruk/ (ا.مر) : ۱. قوزک پا . ۲. زانوی پا .

س) ←* ؛

قرقره/qar qarə/ (ا/ص) : کنایه ازتق و لق – معلّق – نامطمئن .

ن) ←* ؛

قرقره/qerqerə/ (ا) : ۱. ماسوره که داخل مکّو است و دور آن نخ پیچیده شود – از وسایل نخ ریسی و بافندگی سنّتی . ۲. قرقره . نک : چلکی .

اغر) ←* ؛ ب) ماسوره /māsurə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قرقره /qarqarə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

قرقره/qar qare/ (ا.مر) : نوعی درخت جنگلی .

با) ←* ؛

قرقره پشت/qar qarə pəšt/ (ا.مر) : کنایه از: روی تخته‌ی تابوت – نامطمئن بودن موقعیت .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

قرقری/qər qəray/ (ا.مر) : چوب تراشیده شده و مخروطی شکل که به عنوان اسباب بازی بچّه ها به کار رود .

ع) ←* ؛

قرقزیگ/qerqəzig/ (ص) : ناصاف .

با) ←* ؛

قرقشه مله//qar-qasə-malə/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای از بالا لاریجان واقع در منطقه‌ی آمل .

قر–قلند/qare-qoəland/ (ا.مک) : کوهی در بیست و هفت کیلومتری جنوب شهرستان کتول به ارتفاع ۳۰۳۹ متر .

اشر) ←* ؛

قرق هاکردن/qoroq hākordan/ (مص.مر) : اماکنی را از ورود و دخالت یا استفاده غیر، مانع شدن .

ع) ←* ؛

قرق هکردن/qərəq-hakərdən/ (مص.مر) : امن کردن . نک : تاخن .قرق هاکردن.

اغر) قرق هکاردن /qoroq-həkārdən/ ؛ س) ←* ؛ ق) قرق هاکردن /qərəq hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. قرق هاکردن /qərəq hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) قرق هاکردن /qoroq hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) قئرق-هاکئردن /qoərəq - hākoərdən/ ؛ آک) قرق گودن /-qoroq gudan/ ؛

قرک/qərak/ (ا) : ۱. مهره ی قطار شده . ۲. زنگوله ی گردن چهار پایان . ۳. مهره‌هایی که برای بازی بچّه به دسته ی گهواره آویزند .

ن) ←* ؛

قرک/qerek/ (ا) : ۱. سرو صدای ناقوس . ۲. کوزه ی کوچک فلّزی. کوزه‌ی سفالی کوچک . نک : دنگ دلیخج .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قرک /qərək/ ؛

قرک/qərak/ (ا) : ردیف مهره‌های به نخ کشیده‌ای که زنگوله‌هایی کوچک نیز به همراه دارد .

ن) ←* ؛

قرماق/qermāq/ (ا) : قلّاب ماهیگیری .

ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. قرماق /qarmāq/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) قرماق /qarmāq/ ؛ آک) قرماق /qarmāq/ ؛

قرمئو/qermau/ : صدای غرش و دعوای گربه .

س) ←* ؛ با) ←* ؛

قرمب قروم/qoəramb-qoərum/ (ا.صو) : تندر – رعد .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قرومبه قریمبه

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/qərumbə-qərimbə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) گرومـــــب گروم /qrombo- grum/ ؛ قص) قـارّ و قـــور /qārr-o-qor/ ؛ ت) قرقر /qor-qor/ ؛ اشر) ←* ؛

قرم دنگ/qorom dang/ (ص.مـر/ش.ج) : ۱. دریـوزه . ۲. کنایه از آدم بی غیرت که نوعی ناسزا است .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) قرم دنگ /qərəm dang/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قرمز-دوا/qərməz-dəvā/ (ا.مر) : دوا گلی – مرکوکروم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) قرمـــزدوا /qarməz-davā/ ؛ ع) سرخ دوا /serxə davā/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) سرخ-دوا /sərxe-devā/ ؛ آک) سـورخه دوای /surxə-davāy/ ؛

قرمزی/qərməzi/ (ص.نـس) : ۱. سـرخ کردنـی . ۲. سـرخ رنگ – سرخ رنگی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قرمش/qormeš/ : غرّش خشم آلود سگ .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ع) ←* ؛

قرم قروش/qəram-qoruš/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. گرداندن چوب یا شلاّق به دور خود برای ضربه زدن . ۲. تندر – رعد .

اغر) ←* ؛ قص) قارّقار /qārr-o-qār/ ؛ آک) ←* ؛

قرمه/qormə/ (ا) : گوشت ریز سرخ کرده جهت نگاهداری طولانی که اصل آن قورماتق ترکی بـه معنـای سـرخ کردن است .

ع) ←* ؛

قرمه پیلک/qormə pilak/ (ا.مر) : کوزه‌ی محتوی قورمه .

ع) ←* ؛

قرمه کلا/qormə kalā/ (ا.مـر) : کـوزه‌ی بـزرگ محتـوی قورمه .

ع) ←* ؛

قرمی/qoroməy/ (ا) : قوزک پا .

ت) ←* ؛

قرن/qorən/ (ا) : پرنده ای شکاری .

ق) ←* ؛

قرن/qeren/ (ص) : قور کـرده – کسـی کـه فتـق داشـته باشد. مبتلا به فتق.

با) قر /qər/ ؛ ن) ←* ؛

قرّنات/qemnāt/ (ا) : قتل عام – کشت و کشتار .

ق) ←* ؛

قرناف/qəmāf/ (ص.مر) : ۱. در مقام استیضاح کسی به کار می رود . ۲. کسی که زیر نافش ورم کرده باشد .

ن) ←* ؛

قرند/qarand/ (ا) : لاشخور .

اغر) قارند /qārand/ ؛ ب) قارند /qārənd/ ؛ اشر) ←* ؛

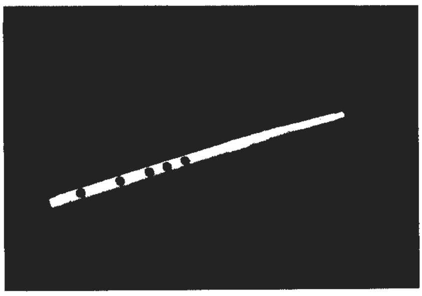
قرند/qerend/ : صدای بم انسان .

قرندوک/qarənduk/ (ص.نس) : قهر کننده .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ بـا) قـروک /qaruk/ ؛ آ) قرکـر /qarəkar/ ؛ ن) ۱.←(با) ، ۲.←(آ) ؛ ع) قـــهرو /qahru/ ؛ اشر) قرندوک /qarənduk/ ؛

قرنه/qərnə/ (ا) : از انواع سازهای محلّی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

قرنه

قرو/qaru/ (ص.نس) : ۱. قهر کننده – کسی کـه زود قـهر کند . ۲. نوعی غذا که با گوجه سبز تهیه شود . نـک : هلی قرو .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قـرو /qoro/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) قروک /qaruk/ ؛ آ) قرکـر /qarəkar/ ؛ ع) قـهرو /qahru/ ؛ اشر) قروک /qaruk/ ؛

قرواش/qarvāš/ (ا) : نامی برای سگ گلّه .

ن) ←** ؛

قرو بامشی/qarobāmәši/ (ا.مر) : ۱. گربه‌ی نر . ۲. صدای درگیری گربه‌ها .

ن) ←** ؛

قر و تر/qar-o-tar/ (ا.مص) : اخم کردن و حالت قهر داشتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ اشر) قرتر /qaretar/ ؛

قروش/qәruš/ (ا) : فریاد و شیون .

ن) ←* ؛

قروش-بکشین/qәruš-bakәšiyan/ (مص.مر) : شیون کشیدن - فریاد زدن .

ن) ←** ؛

قر و شر/qer-o-šer/ (ا.مص) : ۱. کنایه از: نق زدن -نق نق مداوم . ۲. ضربه زدن یک سویه به افراد یا چیزی .

اغر) ۱.←** ، ۲. قلم شلم /qalәm šalәm/ ؛ ب) ←** ؛ ع) شلم قلم /šalam qalam/ ؛

قروک/qaruk/ (ص.نس) : قهر کننده - زود رنج .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) قرکر /qarә kar/ ؛ آک) قارقاری /qār-qāri/ ؛

قروکن/qarukәn/ (ص.نس) : زود رنج .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. غروک /qaruk/ ؛ س) ←(ب) ؛ ع) غرغری /qor qori/ ؛

قره بموئن/qәrә bәmuan/ (مص.مر) : ۱. تشنه شدن مفرط گوسفندان به هنگام لیسیدن نمک . ۲. آغاز تمنّای جنسی در افراد نوبالغ.

آ) ←** ؛

قره تپه/qarә-tappә/ (ا.مک) : تپه‌ای بزرگ و قدیمی واقع در منطقه‌ی بهشهر که دهکده‌ی قره تپّه روی آن ساخته شده است .

قره چال/qәrәčāl/ (ا.مک) : مرتعی واقع در منطقه‌ی نوشهر .

قری/qәri/ (ا) : ۱. نوعی کوزه. ۲. قوری .

اغر) قری /qori/ ؛ ب) قاری /qāri/ ؛ با) قوری /quri/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(با) ؛ آک) ←(با) ؛

قریج قریج/qәrij-qәrij/ (ا.صو) : صدای حرکت چرخ ارّابه - صدای باز و بسته شدن در .

اغر) ←** ؛ ب) قریج قریج /qerij-qerij/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) قریچه قریچه /qәričča- qәričča/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قریچ-قریچ /qәrič-qәrič/ ؛ اشر) قریچ-قریچ /qerič-qerič/ ؛ آک) ←** ؛

قریچ-بزئن/qәrič-bazoәn/ (مص.مر) : بریدن یا گاز زدن سریع .

اغر) ←**؛ ب) ←** ؛

قریچه/qәriča/ (ا.مر) : ظرف پیمانه ی شیر نزد چوپانان .

ق) قراچه /qәrāče/ ؛ با) ←** ؛

قریچه قریچه/qәriče-qәriča/ (ا.صو) : صدای چرخ ارّابه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

قریش/qәreyš/ : آوای نامفهوم نوزاد که با خوشحالی ادا شود .

ن) ←* ؛

قریشمار/qәriš-mār/ (ص) : ۱. آدم جلب - پر سر و صدا . ۲. گدای سمج . **نک** : قرس مار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) قرشمال / qarešmāl/ ؛ قص) قریشمال /qәrišmāl/ ؛

قریشمال/qarišmāl/ (ص) : غیر بومی و مهاجر - کولی .

اغر) قریشمار /qarišmār/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) قرشمال /qarәšmāl/ ؛ قص) قریش مال /qәriš-māl/ ؛

قریشه/qariša/ (ا.صو) : آواز مرغ تخم گذار .

ق) ←** ؛

قز/qoz/ : قوز- خمیدگی و بر آمدگی ستون فقرات و پشت.

ع) ←** ؛

قزقزه سر/qoz qozә sar/ : قوز بالا قوز .

) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

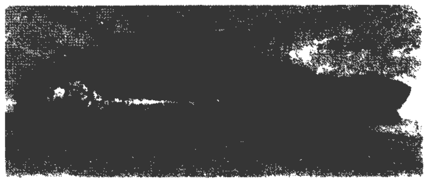
ع) ←* ؛

قزکول/qozə kul/ : ۱. گوژ پشت . ۲. نوعی دشنام و تحقیر .

ع) ←* ؛

قزل آلا/qazəl-ālā/ (ا) : از انواع ماهی رودخانه ای مازندران و گیلان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

قزل الا

قزن قلفی/qazan qolfi/ (ا.مر) : ۱. سنجاق قفلی . ۲. قفل کوچک.

ع) ←* ؛

اغر) ←* ؛ س) قزن قلفی /qazen-qolfi/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) درزن قلفی /darzan-qəlfi/ ؛

قزه/qozə/ (ا) : بخشی از شلوار در قسمت پایین بند آن در شلوار های بند دار قدیم- لیفه ی شلوار .

ق) قزون /qazun/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

قزیر/qazir/ (ص) : جزغاله .

ق) ۱.←* ، ۲. خزیر /xazir/ ؛ قص) خزیل /xazil/ ؛

قس/qes/ (ا) : قسمت .

با) ←* ؛

قس خا/qas-xā/ (ص.فا) : طلب کار - آن که پول داده شده ی خود را طلب می کند .

اغر) ←* ؛ س) قرزخا /qarzə-xā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←(س) ؛ آک) ←(س) ؛

قس خابورد/qas-xābavərd/ (ش.ج/ا.مص) : نوعی نفرین- کنایه از متواری شدن بدهکار به وسیله‌ی طلبکار .

اغر) ←* ؛ س) قرزخابورد /qarzə-xā-baverd/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) قرز خابورد /qarzə xābavərd/ ؛ اشر) ←* ؛

قسّر/qassər/ (ص) : نازا - عقیم . نک : انسر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قستر /qaster/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) قسر /qasər/ ؛ قص) قسّر /qəssər/ ؛ اشر) ←* ؛

قسراق/qəsrāq/ (ص) : مادیانی که هنوز نزاییده است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) قسراق /qəsərāq/ ؛ اشر) قئسراق /qoəsrāq/ ؛

قسرمش/qasər-meš/ (ص.مر) : گوسفند نازا .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ قص) قسراق /qəserāq/ ؛

قسمت/qəsmət/ (ا) : ۱. هکتار معادل ۱۰۰۰۰ متر مربع . ۲. سرنوشت - قسمت .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قسمت /qesmat/ ؛ قص) ←* ؛

قسم تراک/qasam - terāk/ (ا.مص) : کسی را در منگنه قرار دادن - سؤال پیچ کردن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

قسیون/qasyun/ (ا) : استفراغ - قی .

ن) ←* ؛ آک) اینقلاب /eingelāb/ ؛

قش/qeš/ (ا) : ۱. چرم - پوست - تسمه ی چرمی . ۲. تخته‌های کوچک حدود نیم متری با عرض شش یا هفت سانتی متر نامنظّم که زیربام سرکش ساختمان و در زیر سفال یا هر پوشش دیگری میخ شود . نک : غش.

اغر) ←* ؛ س) قیش /qiš/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲.←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) قیش /qayš/ ؛

قشار/qošār/ (ا.مص) : فشار دادن - فشار - هول دادن . نک : غشار هدائن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) فشار /fešar/ ؛ قص) قشال /qəsāl/ ؛ اشر) قشار /qəsār/ ؛ آک) دخشار /daxšār/ ؛

قشقرق/qəšqaraq/ (ا) : سرو صدا - جار و جنجال .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قشقرق /qəšqərəq/ ؛ قص) قش قرق /qeš-qereq/ ؛ ت) قشقلق /qəšqələq/ ؛ |

ک) ←* ؛

قش قرک/qaš-qerak/ (ا.مر) : کلاغ زاغی . نک : قچ قچی .

ع) کشکرت /kaškərət/ ؛ قص) ←* ؛

قش قش/qaš-qaš/ (ا.مر/ا.صو) : قهقهه – صدای خنده ی بلند .

اغر) ۱.←* ، ۲. قشّه قشه /qaššə-qašə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) قشّه –قشّه /qaššə-qaššə/ ؛ آک) ←* ؛

قش کئر/qaš koər/ (ا.مر) : گوسفند پیشانی سفید با گوش کوتاه .

ب) قش کر /qaškar/ ؛ اشر) ←* ؛

قشکه/qaškə/ (ص) : اسب پیشانی سفید .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قشکه /qəškə/ ؛ قص) اسبه شقّه /esbə-šaqqə/ ؛

قشکه/qəškə/ (ا) : بیماری برص – لکّه های روی پوست . نک : آله .

آ) ←* ؛

قشگر/qašgər/ (ص.مر) : بز حنایی رنگ .

ب) ←* ؛ س) قشکه /qaškə/ ؛

قشلاق/qešlāq/ (ا) : محلّ گرمسیری در مقابل ییلاق .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) یشلاق /yəšlāq/ ؛ آک) ←* ؛

قشمه/qəšmə/ (ا) : لایه ی چرک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قشمیراز/qəšmirāz/ (ا/ص) : حرص و جوش همراه با تهدید – بداخلاقی .

اغر) ←* ؛ قص) قمیره /qəmirə/ ؛

قشنگ/qešang/ (ص) : قشنگ – زیبا .

اغر) ←* ؛ س) قشنگ /qašeng/ ؛ ق) ←* ؛ با) قشنگ /qašəng/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) قشنگ /qašang/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

قشنیک/qāšnik/ (ا) : زاغ .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ پ) کاشکنک /kāškənak/ ؛

قشنیک-کلاج/qašnik-kelāč/ (ا.مر) : کلاغ سفید و سیاه . نک : چودم کلاغ .

ب) ۱.←* ، ۲. قشنیک /qašnik/ ؛ س) قشنیک کلاج /qašnik-kəlāj/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ← (ب)؛ ع) کشکرت /kaškərət/ ؛ قص) قشقرک /qašqərak/ ؛

قشنیگ/qašnig/ (ا) : زاغچه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) قشقرک /qašqərak/ ؛ پ) کشکنک /kaškənak/ ؛

قشنیگ-گل/qašnig-gal/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. موش درشت اندام . ۲. کنایه از: افراد لاغر . نک : اشنیک گل.

س) اشنیگ گل /ašnig-gal/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲. قشنیگ /qašnig gal/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

قشو/qašo/ (ا) : ۱. وسیله ای آهنی مکعب مستطیل شکل که دندانه های سیمی داشته و برای تمیز کردن اسب از گردو خاک به کار رود . ۲. قشو .

اغر) ←*؛ ب) قاشی /qāši/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←*؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) قشو /qašw/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

قشوکاردن/qašo-kārdən/ (مص.مر) : پاک کردن پوست بدن اسب و خر از گردو خاک به وسیله ی قشو .

اغر) ←* ؛ ب) قاشی بکشیین /qāši-bakəšiyən/ ؛ ق) قشوهاکردن /qašu hākərdən/ ؛ با) قشوبکشیین /qašu bakšiyən/ ؛ آ) قشوهاکردن /qašo-hākərdan/ ؛ ع) قشوهاکردن /qašo-hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قشوهکردن /qašow hakərdən/ ؛ اشر) قشو- هاکئردن /qašo-hākoərdən/ ؛ آک) قشوگودن /qašo-gudan/ ؛

قشّه/qəššə/ : قسمت – حصه –سهم .

ق) ←* ؛

قصدو/qasdu/ : قصّه – افسانه . نک : آسنی.

ق) ←* ؛ آ) قصّه /qassə/ ؛ آک) نقل /naql/ ؛

قف/qaf/ (ا) : ماست خوری کوچک گلی .

ن) ←* ؛

قف سنی/qaf seni/ (ا.مر) : سینی قهوه – سینی .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

قفیز/qafīz/ : **نک** : خویز .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

قق/qoq/ (ا) : قوزک پا .

اغر) ←* ؛ ب) قاق /qāq/ ؛ س) ←* ؛ آ) قف /qaf/ ؛

قق/qeq/ (ا/ا.صو) : نوعی فریاد – نوعی صدای مرغ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قه /qa/ ؛ آ) ←(س) ؛ ت) ←* ؛

قق-بکشیین/qeq-bakəšiyən/ (مص.مر) : صدایی که هنگام گلودرد ادا شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قق بکشیین /qeq-bakšiyən/ ؛

قل/qal/ (ا) : فلز قلع .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قلی /qali/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

قل/qel/ (ا) : روغن حیوان حرام گوشت . **نک** : چل .

ق) ←* ؛ ن) قل /qəl/ ؛ آک) ←* ؛

قلا/qolā/ : ۱. فرصت– موقعیّت مناسب . ۲. قلعه –دژ .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

قلا/qalā/ (ا.مک) : ۱. عربی شده‌ی کلا به معنی: کلاته – آبادی . ۲. قلعه . ۳. قلعه‌ای در روستای وسیر واقع در منطقه‌ی نوشهر .

قلا/qəlā/ (ا) : ۱. موقعیّت – فرصت . ۲. میوه ی رسیده و دهان باز کرده . ۳. خلوت .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

قلا-انگتن/qəlā-angətan/ (مص.مر) : فرصت گیرآوردن – وقت مناسب پیدا کردن .

آ) قلا دینگوئن /qəlā dinguan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) قلاهاکردن /qolā hākordan/ ؛

قلّاب-سنگ/qollāb - sang/ (ا.مر) : فلاخن – سنگ انداز.

اغر) ←* ؛ ب) کال سنگ /kāl -sang/ ؛ س) کلا سنگ /kelā-sang/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) قلّاب سنگ /qəllāb sang/ ؛ ع) قلاف سنگ /qolāf sang/ ؛ قص) قلاسنگ /qalā-sang/ ؛ ت) قلاسنگ /qalā-səng/ ؛ آک) ←* ؛

قلابن/qalā bən/ (ا.مک) : مرتعی نزدیک روستای برکن در منطقه‌ی نوشهر .

قلاپشت/qalā-pəšt/ (ا.مک) : روستایی از توابع لاریجان سفلی واقع در آمل.

قلاپه/qəlāppə/ (ا) : موجی که به خشکی رسد . **نک** : پن نوم .

ن) ←* ؛

قلاپیش/qelā-piš/ (ا.مک) : نام قلعه ای قدیمی در دهکده‌ی نوای لاریجان واقع در منطقه‌ی آمل.

قُلاتپه/qolā tappə/ (ا.مک) : تپّه ای باستانی در شمال روستای مهترکلاته ی کردکوی .

قلاج/qalāj/ (ا) : کلاغ .

آ) کلاچ /kəlāč/ ؛ قص) ←* ؛

قلّاج نون/qollājə nun/ (ا.مر) : نوعی نان ضخیم.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

قلّاچ/qollāč/ : ۱. جرعه . **نک** : **غلّاچ**.

ب) ←* ؛ ت) ←* ؛

قلادوش/qelā-duš/ (ا.مک) : نام قلعه ای قدیمی که خرابه‌های آن در نزدیکی دهکده ی پلور لاریجان قرار دارد .

قلاره/qəlārə/ (ص) : ضعیف – لاغر و باریک .

ن) ←* ؛

قلاسر/sar/ – qəlā/ (ا.مک) : نام قلعه ای قدیمی که ویرانه های آن بر یال کوهی در جنوب روستای یال بندان کلار آباد عبّاس آباد وجود دارد .

قلاسر/qelā-sar/ (ا.مک) : نام قلعه ای قدیمی که ویرانه های آن در نابیج نورباقی است .

قلا-سنگ/qəlā-sang/ (ا.مر) : **نک** : پلاخون .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) قلاف سنگ /qolāf sang/ ؛ قص) ←* ؛ ت) قلاسنگ /qalā səng/ ؛

قلاسنگ/qalā sang/ (ا.مر) : سنگ چین راهنما . **نک** : چیل .

ن) ←* ؛ قص) قلاسنگ /sang – qəlā/ ؛

قلاش/qəlāš/ (ا.مص) : ۱. خراشیدن . ۲. نیمه شدن – ترک برداشتن . **نک** : خراش .غلاش بیتن.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آک) کلاش /kalāš/ ؛

قلا-سنگ

قلاشم/qəlāšom/ (ا) : ۱. پیاله ی چوبی که برای برداشتن ماست از تغار به کار آید . ۲. فرد قوی بنیه یی که دستان درشتی دارد . **نک** : اش چنگ .

ع) ←* ؛

قلافر/qalāfər/ : میخک سفید کوهی .

ن) ←* ؛

قلاقلی/qəlāqəli/ (ص.مر/ا.مص) : ۱. جای شلوغ . ۲. نشستن چند نفر به طور فشرده در مکان یا محوّطه‌ای کوچک .

ن) ←* ؛ قص) قال و قیل /qāl-o-qil/ ؛

قلا-کتی/qalā-kəti/ (ا.مک) : از توابع میان‌رود واقع در منطقه‌ی نور .

قلا-کتی/qəlā-kəti/ (ا.مک) : از توابع دابوی جنوبی در بخش مرکزی آمل .

قلاگردن/qalā gerden/ (ا.مک) : شهرکی در پیش روی قلعه ی باستانی تنکا در جنوب خرم آباد واقع در شهرستان تنکابن .

قلامیرک/qelā-mirək/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای قدیمی که در زمینی به همین نام در غرب دهکده‌ی نوا در لاریجان قرار داشته است .

قلاهاکردن/qalā-hākerdan/ (مص.مر) : کمین کردن– در کمین بودن .

آ) قلا دینگوئن /qəlā dinguan/ ؛ ن) ←* ؛

قلب/qelb/ (ص) : چشم درشت .

ب) قرب چش /qorab - češ/ ؛ س) قلب /qolab/ ؛ با) ←* ؛

قل برینج/qal bərinj/ (ا.مر) : کته – دم پخت .

اشر) ۱.←* ، ۲. قلی-برنج /qali-bərənj/ ؛

قلبلی/qelbəli/ (ا/ص) : وسواس .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قلپ-قلپ/qolop-qolop/ (ا.صو) : صدای قل زدن مایع بر روی شعله .

اغر) ←* ؛ س) قلب قلب /qelab-qelab/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

قلپّه قلپّه/qolappə-qolappə/ (ا.صو) : صدای مایعات در حال جوشیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قلپّی/qoloppi/ (ق/ا.مص) : ۱. یک باره – یک جا – کامل – یک دفعه . ۲. بیرون زدن .

اغر) ←* ؛ آ) قلّپی /qələppi/ ؛ قص) ←* ؛

قلت سربنیشتن/qalte-sar baništan/ (مص.مر) : بر سر راه کسی یا حیوانی کمین کردن .

ع) ←* ؛

قلت سربیتن/qalte sare baytan/ (مص.مر) : راه را بر کسی بستن – تنها راه باریک موجود را بر کسی یا حیوانی سد نمودن .

ع) ←* ؛

قلتین/qaltin/ (ا) : حنجره .

ع) ←* ؛

قلدوک/qolduk/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یا نه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

قلزم/qelzem/ (ا) : ۱. کوران . ۲. گود– عمیق . ۳. محل ریزش و چرخش آب. ۴. چاله‌ای که در آن آب جمع

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

شود-گودال عمیق .

اغـر) قـالزم /qālzəm/ ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ع) قـزق /qozaq/ ؛

قلزم-کلا/qəlzəm-kəlā/ (ا.مک) : از توابع تالار پـی واقـع در قائم شهر .

قلسمه/qəlsəmə/ (ا) : سیبک گلو .

ن) *← ؛

قلعه/qalə/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل . ۲. از توابع نرم آب دو سر شهرستان ساری .

قلعه-پایـان/qalə-pāyān/ (ا.مـک) : از توابـع پنجـهزاره‌ی شهرستان بهشهر .

قلعه تاق/qalə-tāq/ (ا.مـک) : قلعـه ای قدیمـی در جنـوب منطقه‌ی بالاجاده‌ی کرد کوی .

قلعه خندان/qalə xandān/ (ا.مـک) : قلعـه ای قدیمـی در غرب شهر گرگان .

قلعه دوک/qalə-duk/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخـش یـا نـه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

قلعـه-سـر/qalə-sar/ (ا.مـــک) : ۱. از توابـع میـان‌دورود شهرستان ساری . ۲. از توابع نشتای عباس آبـاد . ۳. از توابع دهستان چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

قلعـه شـا پسـند/qalə-šāpasənd/ (ا.مـــک) : قلعـــه ای در منطقه‌ی جهان نمای کردکوی .

قلعه-کتی/qalə-kəti/ (ا.مک) : از توابـع بنـدپـی واقـع در منطقه‌ی بابل .

قلعه - کش/qalə-kaš/ (ا.مک) : از توابع دشت سر واقع در منطقه‌ی آمل .

قلعه کش تپه/qale-kaš-tappə/ (ا.مک) : تپّه ای قدیمی در شمال گلوگاه بهشهر .

قلعه مـاران/qalə-mārān/ (ا.مـک) : قلعـه ای معـروف در جنوب شرقی شهرستان کتول .

قلف/qolf/ (ا) : قفل .

اغر) قفل /qofl/ ؛ ب) قفل /qofəl/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) قلفه /qəlfe/ ؛ آ) قفل /qəfl/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر)

قئلف /qoəlf/ ؛

قلفر/qalfer/ (ا) : گیـاهی خوشـبو و زیبـا کـه در گذشـته برگردن نوعروسان می آویختند .

قلّق کاردن/qolloq-kārdən/ (مص.مر) : رسیدگی کردن-پروردن و مواظبت کردن.

اغر) *← ؛

قلقل/qolqol/ (ا.مک) : از توابع فریـم واقـع در شهرسـتان ساری .

قل قلک چشمه/qəlqəlak čəšmə/ (ا.مک) : چشـمه ای در روستای کدیر نوشهر .

قل قله/qol qolə/ (ا.مک) : چشمه ای در روستای یخکش بهشهر .

قل قله/qol qole/ (ص.مر) : گردویی که پوستش به راحتی جدا شود .

قل-قله-سو-سو/qol-qolə-su-su/ (ص.مر) : گردویی کـه پوستش به راحتی جدا شود . **نک** : ابولّه .

ت) *← ؛

قلقلی/qol-qoli/ (ا.مک) : درّه ای در منطقه هـزار جریـب واقع در منطقه‌ی بهشهر .

قلقلـــی/qelqeli/ (ا) : قلقلـــک . **نـــک** : جزغـــالی .گزلاق.گزلاقی.

اغر) ۱.*← ، ۲. گل گلی /gəl-gəli/ ؛ ب) گل گلی /- gəl gəli/ ؛ع) *← ؛ قص) دقلـک /deqəlak/ ؛ ت) *← ؛ | گ) گیجگالی /gijgāli/ ؛

قلقلی-جانما/qolqoli-jānəmā/ (ا.مـک) : مرتعـی از توابـع شهرستان بهشهر .

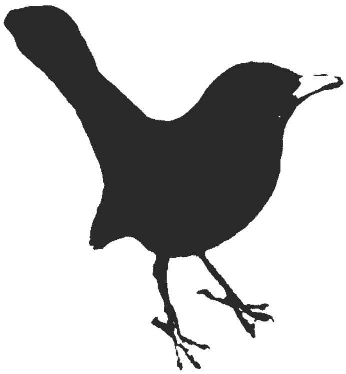
قلقلی-هادان/qelqeli-hādān/ (مص.مر) : قلقلـک دادن . **نک** : جزغالی هدائن .

اغر) قلقلی هدائن /qəlqəli hədāən/ ؛ ب) قلقلـک هدائـن /qəlqəlak hədāən/ ؛ با) قلقلک هدائـن /qəl qələk-hədāən/ ؛ع) *← ؛ قص) دقلـک هـادائن /dəqelak-hādāan/ ؛ ت) قل قلی هدئن /qəqəly hadaan/ ؛ آک) گیجگالـی دان /gij gāli - dān/ ؛

قلقنا/qəl-qənā/ (ا) : علفی است که در مزارع جلگه‌ای

آوانوشت : (a = أ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = اُو)

می‌روید .
با) ←* ؛
قلک/qelek/ (ا) : کوزه ی کوچک برای مایه زدن ماست .
ق) ۱. ←* ، ۲. قرک /qerek/ ؛ با) قرک /qərək/ ؛ آ) قرک /qərek/ ؛ ع) قلّـک /qollak/ ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) گولـه /gulə/ ؛
قلم/qaləm/ (ا) : قسمت پیشین ساق پا . **نک** : پیش کافل - لینگ قلم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قلم /qalam/ ؛ قص) ←* ؛ ت) قلم /qalom/ ؛
قلماسنگ/qalmā-sang/ (ا.مر) : سنگ انداز .
ن) ←* ؛
قلماق/qalmāq/ (ا) : استخوان ران .
ن) ←* ؛
قلمباره/qolambārə/ (ا) : برکه ی آب .
اغر) ←* ؛
قلمباز/qoəlambāz/ (ا) : ردّپای حیوان که در آن آب جمع شده باشد .
اشر) ۱. ←* ، ۲. قئلمبزو /qoəlambāzo/ ؛
قلم بوئن/qaləm-baviən/ (مص.مر) : ۱. قطع شدن - بریده شدن . ۲. شکستن دست و پا .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قلم بیّن /qalem-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) قلم بیّـن /qaləm bayyan/ ؛ ع) قلم ببین /qalam babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قلم بئـن /qaləm baan/ ؛ اشر) قلم - هابیین /qelam-hābiyən/ ؛
قلم-پا/qaləm-pā/ (ا.مر) : چوب پا که نوعی پرنده است.
اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛
قلم دنّک/qalam dənnək/ (ا.مر) : توکای سیاه برّاق و نوک زرد .
ع) ←* ؛
قلّمون/qalləmun/ (ا) : بوقلمون .
اغر) بوقلمون /boqalemun/ ؛ س) بقلمون /buqaləmun/ ؛ ق) بوقلمـون /boqalemon/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. بوقلّمون /buqalləmun/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) بونقلمون /bunqalemun/ ؛ اشر) ←(س) ؛

قلم دنَک

قلم - هدائن/qaləm- hədāən/ (مص.مر) : قلمه زدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قلم هادائن /qaləm hādāan/ ؛ ع) قلم بزان /qalaməbəzān/ ؛
قلمه کتن/qaləmə- kəti/ (ا.مک) : نام آبـادی از دهسـتان فیروز جا واقع در منطقه‌ی بابل .
قلنج/qelanj/ (ا) : **نک** : پلنگر .
ق) قلنـج /qələnj/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) قلنج /qolenj/ ؛ اشر) قئلنج /qoələnj/ ؛
قلندر/qalandar/ : ۱. آدم رند ولاابـالی و بـی اعتقـاد . ۲. درویش.
ع) ←* ؛
قلندرایش سرا/qaləndərāyeš-sarā/ (ا.مک) : نـام مزرعـه ای در مشرق بالا جادّه‌ی کردکوی .
قلندوش/qalanduš/ : کسی را با پاهای آویزان از دو طرفِ گردن بر دوش نشاندن-بر شانه سـوار شـدن . نـک : کلندوش .
ب) کلندوش /kolən-duš/ ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛
قل - نهار/qal - nəhār/ (ا.مر) : چاشت بین وقت صبحانـه و ناهار . **نک** : چاشت .
اغر) ←* ؛ ع) قلیون نهار /qalyon nehār/ ؛
قلّوک/qalluk/ (ا.مک) : از توابع لفور واقع در منطقه‌ی

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سوادکوه .

قله/qelə/ (ا) : دژ– قلعه .

اغر) قلــه /qalə/ ؛ ب) قلــه /qale/ ؛ س) ←(اغـر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) قلّه /qallə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) *← ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) *← ؛ آک) قلعه /qalaə/ ؛

قل – هادائن/qəl- hādāan/ (مص.مر) : به طرف جلو فشار دادن .

ق) قل هدائن /qəlhəāən/ ؛ آ) قل هدائــن /qəl hədāan/ ؛ ن) *← ؛

قلّه بزوئن/qellə- bazuən/ (مص.مر) : سقلمه زدن .

قله پــرز/qalə perez/ (ا.مـک) : از مکـان هـای تـاریخی تنکابن .

قله شروین/qalə- šervin/ : **نک** : قلاپیش .

قله قه/qolə- qa/ (ا) : ۱. زبان ایما و اشاره‌ی ناشنوایان . ۲. لجاجت بچّه برای رسیدن به مقصود .

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

قلّه –گش/qallə- gaš/ (ا.مـک) : نـام مرتعـی در پرتـاس سوادکوه .

قلــی/qali/ (ا.مـص) : ۱. سـفید کـردن ظـروف مسـی بـه وسیله‌ی قلع . ۲. قلع .

اغـر) ۱.*← ، ۲. قـــل /qale/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛ اشر) قلــه /qale/ ؛ آک) قله یی /galə- əi/ ؛

قلیان/qalyān/ (ا) : قلیان .

اغر) *← ؛ ب) قیلن /qaylon/ ؛ ق) قلیون /qalyun/ ؛ بـا) *← ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. قیلــــون /qaylun/ ؛ ع) قلیـــــون /qalyon/ ؛ قص) قیلون /qaylun/ ؛ اشر) *← ؛ آک) *←؛

قلیان سر/ qalyān sar / (ا.مر) : آتش دان قلیان .

اغر) *← ؛ ب) قیلـن سـر /qaylon-sar/ ؛ س) ←(ب) ؛ آ) قلیون سر /qalyun sar/ ؛ ع) سرقلیون /sar qalyon/ ؛ قـص) ←(ب) ؛ ت) قلن سر /qeleən sar/ ؛ اشر) *← ؛

قلیان –شور/qalyān- šur/ (ا.مر) : چوبی که به انتـهای آن پارچه یا نخی بسته شود تا بــه وسیله‌ی آن شیشـه‌ی قلیان را شستشو دهند .

اغر) *← ؛

قلیا ن کلا/qalyān kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان دشــت سر آمل .

قلی بلی خو/qəli-bəli- xo/ (ا.مر) : خواب آشفته .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

قلی پلی/qəli- pəli/ (ص/ا) : ۱. آشفته حـال . ۲. هـوس – اشتیاق . ۳. نگرانی . ۴. وسواس.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

قلیچ ملــه/qəlič- malə/ (ا.مـک) : از محلّـه‌های قدیمـی شهرستان ساری .

قلی چی/qali- či/ (ا.مر) : مسگر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قلی کر /qali kar/ ؛ قص) ←* ؛ ت) قلی گر /qaley gar/؛

قلیر/qalir/ (ا) : گیاهی با گل هــای زرد کـه ریشـه‌ی آن عقیر نامیده می شود . **نک** : عقیر .

با) ←* ؛

قلیز/qəliz/ (ص) : سرسری – زمین لغزنده – لغزنده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. قلــیزک /qəlizək/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لغز /ləqz/ ؛ قص) ←* ؛

قلیز هدائــن/qəliz- hədāən/ (مــص.مــر) : ۱. سُـر دادن– لغزاندن . ۲. لغزیدن .

قلیش/qəliš/ (ا) : قاچ هندوانه یا خربـزه – بـرش . نــک : خجله .

اغـر) ←* ؛ ب) قلـش /qaleš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱. قــاش /qaš/ ، ۲. قجل /qajəl/ ؛ آ) قجل /qajəl/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ۱. قارچ /qārə/ ، ۲. قجل /qəjəl/ ؛ قـص) ←(ع) ؛ | ک) قاچ /qāč/ ؛

قلیشه/qəlišə/ (ص) : قاچ شده – قطعــه‌ی بـاریک از هــر چیز .

اغر) ←* ؛ ب) قلشه /qalešə/ ؛ ق) قلاشه /qəlāšə/ ؛ ع) یه قجل /yə qejəl/ ؛ قص) قلیجـه /qəlijə/ ؛ ت) قریشـه /qarišə/ ؛

قلیــف/qalif/ (ا) : قابلمـه مســی در دار – دیــگ در دار کوچک .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قلیف کچه/qalif- kačə/ (ا.مر) : قاشق چوبی دم کوتاه که برروی آن کنده کاری شده باشد.

ن) ←* ؛

قلیکا/qalikā/ (ا) : صورت فلکی خوشه‌ی پروین .

ب) ←* ؛ ن) ←* ؛

قلی کان/qali- kān/ (ص.فا) : قلع کننده – سفید گر .

اغر) ۱.←* ، ۲. قل کنان /qale kān/ ؛ ب) ←* ؛ ق) قلی چی /qali či/ ؛ با) قلی کر /qali- kar/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت) قلی گر /qaley gar/ ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←(ت) ؛

قلی گر/qali- gar/ (ص.فا) : سفیدگر – مسگر .

ب) ←* ؛ ق) قلی چی /qaliči/ ؛ با) قلی گر /qali gər/ ؛ آ) ←* ؛ ع) قلی کر /qali kar/ ؛ قص) ←* ؛ ت) قلی گر /qaley- gar/ ؛ گ) ←* ؛

قلی ولی/qeli- veli/ (ا) : ۱. وسوسه . ۲. نگرانی . ۳. اشتیاق – هوس .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛

قلیون/qalyon/ (ا) : قلیان .

اغر) ۱.←* ، ۲. قلیان /qalyān/ ؛ ب) قیلن /qaylon/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قلیون /qalyun/ ؛ ع) ←* ؛ قص) قیلون /qaylun/ ؛ ت) قیلان /qaylān/ ؛

قلیون نهار/qalyon-nəhār/ (ا.مر) : صبحانه‌ی دیر وقت – چاشت بین وقت صبحانه و ناهار .

ن) ←* ؛

قلیه/qalyə/ (ا) : ۱. خورشتی از عدس ، نخود ، لوبیا ،آرد ، گوشت ، رب انار ،نمک ،شکر ،آب نارنج ،سیر ، روغن و ادویه . ۲. صاف – پاک کردن . ۳. دگرگون کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قلیه /qaliyə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

قلی هاکاردن/qali- hākārdən/ (مص.مر) : قلع اندود کردن – سفید کردن ظروف مسی .

اغر) قل کاردن /qale-kārdən/ ؛ ب) قلی هکاردن /qali- həkārdən/ ؛ ق) قلی ها کردن /qali hāker dən/ ؛ با) قلی ها کردن /qali- hākərdən/ ؛ آ) قلی ها کردن /qali- hākərdan/ ؛ ع) قلی هاکردن /qali hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قلی هکردن /qaley hakərdən/ ؛

قلی هاکاردن

قلی هاکردن/qali hākordan/ (مص.مر) : سفید نمودن آلات مسی با قلع . نک : قلی هاکاردن .

ع) ←* ؛

قلیه نهر/qalyə- nehar/ (ا.مر) : چاشت بین وقت صبحانه و ناهار .

س) ←* ؛ ت) قیلن نهر /qaylan- nahar/ ؛

قماق/qəmāq/ (ص) : خیلی چاق . نک : خرتمبه .

ق) ←* ؛ گ) قوچّاق /quččāq/ ؛

قمبل/qombol/ (ا.مص) : قر دادن .

اغر) ۱.←* ، ۲. قمبل /qəmbəl/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) قمبل /qəmbəl/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

قمبل فنگ کاردن/qom- bol-fang-kārdan/ (مص.مر) : کنایه از: به حالت دست به زانو ایستادن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛ع) ←* ؛

قمبلکی شلوار/qomboləki- šəlvār/ (ا.مر) : شلوار تنگ .

ب) ←* ؛

قمبلی/qomboli/ (ص.نس) : گرد و قلنبه– برآمده و چاق .

اغر) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) قمبلی /qombəli/ ؛

قمبلی - تمبان/qombəli-təmbān/ (ا.مر) : از انواع دامن‌های بومی .

اشر) ←* ؛

قمتر/qamtər/ (ا) : پوزبند – فلزی در دهان اسب که از دو طرف به وسیله ی تسمه به دنباله ی افسار وصل است تا در مواقع لزوم بتوان اسب را مهار کرد .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. قنتر /qantər/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قنتر /qantər/ ؛ع) قمتر /qamtar/ ؛

قمچاق/qəmčāq/ (ا.مک) : روستایی واقع در منطقه‌ی کجور .

قمچی/qam-či/ (ا) : شلّاق .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

قمچی/qamči/ (ا) : گیاهی است سوزنی برگ به ارتفاع دو متر که در زمستان سبز است و دارای چوبی انعطاف پذیر بوده و در جای کم آب می روید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) قمچیل /qamčil/ ؛ اشر) ←* ؛

قمچیل/qamčil/ (ا) : شلّاق . نک : قمچی .

ت) ←* ؛

قمش/qameš/ (ص/ا) : ۱. نوعی نی نازک که از آن قلم درشت نیز گیرند . ۲. قمیش برخی سازهای بادی که برگرفته از نام این گیاه است .

ع) ←* ؛

قمش/qaməš/ (ا) : نی مرداب –نی اسفنجی مرداب . نک : آکس .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

قمش/qameš/ (ا) : واحدی ابتدایی برای توزین برنج که معیار آن یک کف دست است که به طور تقریب برابر با پنج سیر می باشد .

آ) ←* ؛

قمش جار/qameš jār/ (ا.مر) : نیزار– نیزار با نی‌های نازک و کوتاه .

ع) ←* ؛

قمکا/qəmkā/ (ا) : کوزه ی سفالی کوچک . **نک** : دمک .

ق) ۱.←* ، ۲. گم کا /gəmkā/ ؛

قملک/qomlak/ : حرکت موزون کپل دختران و زنان به هنگام راه رفتن .

ب) قمبل /qombol/ ؛ع) ←* ؛

قملک بزان/qomlak bezān/ (مص.مر) : حرکت دادن تعمدی و آگاهانه کفل به هنگام راه رفتن .

ع) ←* ؛

قمّیش/qəmmiš/ (ا) : خمیر نانی که خوب نپخته باشد . **نک** : خرس کندا .

ق) ←* ؛

قمی -- کلا/qomi- kəlā/ (ا.مگ) : از توابع گنج افروز واقع در منطقه‌ی بابل.

قمّیل/qommil/ (ا) : لپ – گونه .

قص) ←* ؛

قمیلک/qomilak/ : تلنگر . **نک** : ناترنیگ .

قص) ←* ؛

قن/qen/ (ا) : ۱. به رعایایی می‌گفتند که در گذشته با زمین خرید و فروش می شدند. ۲. دفینه ای که صاحب آن شناخته شده و مکان آن مشخّص باشد .

س) قند /qend/ ؛ ق) ←* ؛

قنار/qenār/ (ا/ص) : دنده‌ی بدون گوشت – کنایه از: افراد لاغر . **نک** : قناره

ق) ←* ؛

قناره/qenārə/ (ا) : چنگک قصابی .

ع) ←* ؛ اَک) ←* ؛

قناره/qenārə/ (ص) : نازک اندام و لاغر .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

قناره/qənārə/ (ا) : شا خه های خشک و نازک توت که

پس از پرورش کرم ابریشم در انبار باقی می ماند . **نک** : بناره - بنار .

آ) ←* ؛

قناره بکشین/qenārə bakešəyan/ (مص.مر) : ۱. به چنگک قصابی آویزان نمودن . ۲. کنایه از: در تنگنا قـرار دادن و عقوبت سخت نمودن .

ع) ←* ؛

قناس/qənāš/ (ص) : بدشکل - بی قـواره - چـیزی کـه ناراست باشد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) خنّاس /xānnāš/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) قناس /qanāš/ ؛

قناق/qənāq/ (ا) : ۱. قنداق کردن بچّه . ۲. قنداق تفنگ .

اغـر) قـانداق /qāndāq/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) قنـــداق /qendāq/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ با) قنّـاق /qənnāq/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) قنّـاق /qonnāq/ ؛ ت) قنـداق /qondāq/ ؛ اشر) قئندق /qoəndoq/ ؛

قن - امّور/qan- ammur/ (ا.ا) : قند شکن . **نک** : امّور .

اغر) قند امبور /qand ambur/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) قند انبر /qand anbor/ ؛

قناویز/qənāviz/ (ا) : پارچه‌ی نازک ابریشمی .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) قنابیز /qənābiz/ ؛

قن بشکانین/qan- beškāneyan/ (مـص.مـر) : از مراسـم سنّتی مربوط به عروسی - شکستن قند بـه وقـت بلـه برون در خواستگاری.

اغر) قن بشکنین /qan bəš kənien/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

قـن بـه - دهـون/qan- bə- dəhun/ (ا.مـر) : از مراسـم عروسی است که در آن عروس و داماد هریـک شـمعی به دست گرفته و حبّه‌ی نبات یا قند در دهان یکدیگـر می گذارند و این عمل سمبلیک به معنای آغاز شـیرین کامی زندگی شان خواهد بود. .

با) ←* ؛

قنج/qanj/ (ا) : گلوگاه .

ن) ←* ؛

قن جا/qan- jā/ (ا.مر) : جای قنـد-کیسـه ی مخصـوص قند.

اغر) ۱. قندول /qandul/ ، ۲. قن سفره /qan- səfrə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قنـدون /qandon/ ؛ ت) قند جا /qandəjā/ ؛

قنج و سونج/qonj-o-sunj/ (ا.مص) : گرفتگـی عضـلات . **نک** : قانج و سونج .

اغر) قانجه سون /qānjə-sun/ ؛ ب) ←* ؛ ق) قنج /qenj/ ؛ با) قلنج ملنج /q - mələnj/ ؛ ع) قلنج /qolənj/ ؛

قنجیل/qanjil/ (ا) : قاچ ،برش .

اغر) ۱. قلیـش /qəliš/ ، ۲. قـاش /qāš/ ؛ ب) ←* ؛ ق) قجل /qejel/ ؛ با) قچل /qačəl/ ؛ ع) قجـل /qejəl/ ؛ ت) ←(ع) ؛

قن خاکه/qan- xākə/ (ا.مر) : خرده قند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) قنّ خاکـه /qannə- xākə/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←* ؛ ت) قند خاکه /qandə xākə/ ؛ |گ) ←(ت) ؛

قند/qənd/ (ا/ص) : دفینه - کسی که چـیزی بـا ارزش را در جایی دفن کند .

س) ←* ؛

قند اشکن/qand -eškən/ (ا.ا) : قند شکن .

ب) ←* ؛

قنداشکنی/qand- əskəni/ (ا.مـر) : شـیرینی خـوری - از مراسم پس ا ز خواستگاری است که بستگان دو طـرف در منزل داماد و با هزینه‌ی داماد بــه صـرف شـیرینی، چای و میوه دعوت شوند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قندشکنی /qand- šekeni/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) قنداشـکنان /qand əškənān/ ؛ اشـر) ←* ؛ |گ) قندشـکنی /qand- šakani/ ؛

قنداغ/qandāq/ (ا.مر) : شربتی که از آب داغ و نبـا ت یـا قند درست شود و برای درمان دل درد مفید است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) قند داغ /qand

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

dāq/ ؛ اشر) قند - اُ /qand- o/ ؛ اُک) ← * * ؛

قندال/qandāl/ (ا) : نوعی انگور .

ق) ← * ؛

قند امبور/qand- ambur/ (ا.مر) : انبر – قند شکن .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) قن امّور /qan ammur/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قند امبر /qand ambor/ ؛ اشر) ← * * ؛

قند او/qand-o/ (ا.مر) : آبِ قند .

ب) ← * * ؛ ن) قنّو /qanno/ ؛ اُک) قند آو /qand -ow/ ؛

قندرس/qande-res/ (ا.مر) : نوعی نخ .

اغر) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ ت) قند نخ /qandə nax/ ؛

قندری/qoəndəri/ (ا) : ۱. نوعی کفش از پوست گاو . ۲. پاشنه ی کفش .

ت) ← * * ؛ اشر) ← * * ؛

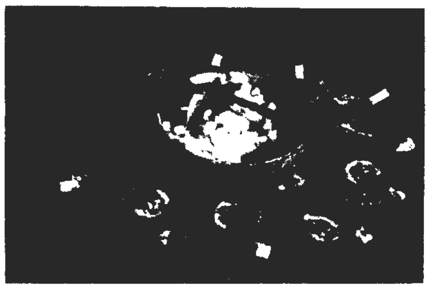
قند سفره/qand -səfrə/ (ا.مر) : سفره ای پارچه ای که در آن قند را خُرد کنند .

قندل/qandel/ (ا) : قندیل .

اغر) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ ع) ← * * ؛

قند لاک/qandelāk/ (امر) : لاوک چوبی مخصوص خرد کردن قند که در قسمت میانی دارای برجستگی است .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ ت) ← * * ؛ اُک) ← * * ؛

قند سفره

قندول/qandul/ (ا.مص/ا) : کیسه ای پارچه ای برای نگهداری قند که سر آن بابند بسته می شود .

اغر) ← * * ؛ ق) قن وسمال /qandasmāl/ ؛ با) قند دستمال /qand-dasmāl/ ؛ ع) قنّ چارشه /qannə čāršə/ ؛ قص) قند کیسه /qand- kisə/ ؛

قندی -رس/qandi - ras/ (ا.مر) : نوعی نخ برای بستن سر گونی .

اغر) قند ه رس /qande- res/ ؛ با) قنده رس /qandə- rəs/ ؛ ت) قند نخ /qandənax/ ؛

قن رزه/qan- rezə/ (ا.مر) : خاکه قند .

اغر) ۱. ← * * ، ۲. قن خاکه /qan xākə/ ؛ ب) ← * * ؛ س) قند رزه /qand -rezə/ ؛ ق) قن رزه /qan reze/ ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) قنّ خاکه /qannə xākə/ ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ← * * ؛

قن شکن/qan- šəkan/ (ا.ا) : وسیله ای فلزّی برای شکستن قند – قند شکن .

اغر) ← * * ؛ ب) قند اشکن /qand- əškən/ ؛ س) قند شکن /qand- šekan/ ؛ ق) قن شکن /qan šəkan/ ؛ با) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ اشر) ←(س) ؛ اُک) ←(س) ؛

قنقری/qənqəri/ (ا.مص) : بهانه جویی .

اشر) ← * * ؛

قنقل/qanqal/ (ا) : کنگر .

اغر) کنقل /kanqəl/ ؛ س) کنگل /kangel/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کنگل /kangəl/ ؛ ع) کنگل /kangal/ ؛ اشر) ← * * ؛

قنک قنیک/qənak- qenik/ (ص.مر) : نا هموار .

ق) قرتک – قرتیک /qartak qer tik/ ؛ با) قرتک قرتیک /qərtak-qərtik/ ؛

قنّمور/qanna mmur/ (ا.ا) : قند شکن .

اغر) قند امبور /qandam bur/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) قن امّور /qan ammur/ ؛ قص) ← * * ؛

قنو/qanu/ (ا) : تاب مخصوصی که برای کودکان تعبیه شود .

اغر) ننو /nanu/ ؛ ق) نه نو /nanu/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ← * * ؛ ت) ←(ق) ؛ اُک) نانو /nānu/ ؛

قنو/qano/ (ا) : ۱. قنات . ۲. آبی که در چاله ای جمع شود

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

. ۳. کانال آبی که به شالیزار رود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) قن /qan/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قو/qu/ (ا) : ۱. پرنده‌ی مهاجر تالاب و خلیج میانکاله‌- قوه. قسمت پوک و خشک چوب که جهت بر افروختن آتش با سنگ آتش زنه مورد استفاده قرار گیرد . نک : کلاکن.

اغر) ←* ؛

قو

قوا/qəvā/ (ا) : ۱. قبا – کت . ۲. اسب سیاه رنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) قرا /qarā/ ؛ ع) قبا /qebā/ ؛ ت) قبا /qabā/ ؛ اشر) قبا /qəbā/ ؛

قواره/qəvārə/ (ا) : ۱. ریخت – قیافه . ۲. یک قطعه زمین مسکونی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) قباره /qabārə/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

قواستل/quastəl/ (ا.مک) : از مراتع شبه جزیره‌ی میانکاله‌ی بهشهر .

قوال/qavāl/ (ص) : چیز حجیم و سنگین . نک : بنگار .

ق) گوال /guāl/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲. جوال /jəvāl/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

قواله/qəvālə/ (ا) : قباله – سند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) قباله /qəbālə/ ؛ ت) قباله /qabālə/ ؛ اشر) ←(قص) ؛ | گ) ←(قص) ؛

قوام - بیتن/qəvām- bayitən/ (مص.مر) : ۱. به سامان رسیدن . ۲. کنایه از :مرحله ی پایانی خورشت و آش .

اغر) ۱.←* ، ۲. قوام بموئن /qəvām- bamuən/ ؛ ق) قوام بموئن /qevām bəmuən/ ؛ با) قوام بموئن /qəvam- bəmuən/ ؛ قص) قوام هیتن /qa vāmhiten/ ؛

قو -بره/qu- barə/ (ا) : هوبره . نک : اسیریک ماره .

اغر) هووره /huvarə/ ؛ با) قووره /qu. varə/ ؛ ت) ←* ؛

قوپّین/quppin/ (ا) : تاج خروس .

ق) قپّین /qəppin/ ؛ آ) ←(ق) ؛

قوج/qoj/ (ا.مص) : بی حسّ شدن عضوی از بدن د راثر سرما – یخ زدن – کرخت شدن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

قوج - بیّن/qoj- bayyən/ (مص.مر) : به پهلو خوابیدن به طوری که زانو ها به شکم بچسبد . نک : چاربند .

ق) ←* ؛

قوچ/quč/ (ص) : گوسفند نر بزرگ جثّه .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) نر /nar/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

قوچّاق/quččāq/ (ا) : قوی هیکل.

اغر) ←* ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) قاچاق /qāčāq/ ؛ ع) قرچاق /qorčāq/ ؛ ت) قچّاق /qaččāq/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

قوچ خایه/quč xāyə/ (ص.مر) : باد کردن بیضه-بیضه‌ی متورّم. نک : دبّه .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کل خایه /kalə xāyə/ ؛

قوچّین/quččin/ (ص.مف) : خمیده .

ق) ←* ؛

قور/qavər/ (ا) : قبر – گور .

اغر) ۱.←* ، ۲. قور /qavr/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) قبر /qabr/ ؛ ت) ←(ع) ؛

قور/qəvər/ (ا.مص) : منجمد شدن .

ق) ←* ؛

قور/qur/ : فتق .

ق) ←* ؛ع) قر /qor/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

قورت/qort/ (ا) : گلو – در ناحیه بیرون بشم بیشتر به کار می رود .
ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

قورتی – کلا/qorti- kəlā/ (ا.مک) : از توابع میان دورود واقع در شهرستان ساری .

قورچی/qur- či/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

قورخنه/qur- xənə/ (ا.مر) : اسلحه خانه – قورخانه .
با) ←* ؛ ع) قرخنه /qorxonə/ ؛

قورستن/qavrəston/ (ا) : قبرستان– مزار .
اغر) قورستان /qavrəstān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) قورستون /qavressun/ ؛ با) قورسن /qavərsun/ ؛ آ) قورستن /qavrəsson/ ؛ ع) قبرسن /qabrəsson/ ؛ قص) قبرستون /qabressun/ ؛ ت) قبرسان /qabər sān/ ؛ | گ) ←(قص)؛

قورستون/qavrestun/ (ا) : قبرستان– گورستان .
ب) ←* ؛ با) قبرستون /qabrəssun/ ؛ آ) ←(با) ؛

قورسر/qavər sar/ (ا.مر) : سر قبر – کنارِ گور .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قبرسر /qabrə - sar/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛

قورستو ن/quressun/ (ا) : قبرستا ن – مزار .
اغر) قورستان /qavrəstān/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. قورستن /qvarəsson/ ؛ ع) قبرستن /qabresson/ ؛ قص) قبرستون /qabressun/ ؛ ت) قبرسان /qabərsān/ ؛ | گ) ←(قص) ؛

قورک/qorək/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی کارمزد الاشت .

قورمئو پیش مئو/qurmao-pišmao/ : لفظی تمسخرآمیز، برای دعوای دایمی زن و شوهر .
ب) ←* ؛ قص) ←* ؛

قورمئو قورمئو کاردن/qormao-qormao-kārdən/ (مص .مر) : غرغر کردن و آماده ی دعوا شدن .
اغر) ←* ؛ ق) قرموبیتن /qermaubaytən/ ؛ آ) قرمئو بکشین /qərmau-bakšian/ ؛ ع) قرمئو هاکردن /qormaohakordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) قرمیش کشئن /qormiš kešeən/ ؛ اشر) قور-مئو-قور مئوهاکئردن /qormao-qormao hākoərdən/ ؛

قوز/quz/ (ص) : گوز – خمیده – گوژپشت .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) قز /qoz/ ؛ قص) قز /qəz/ ؛ ت) ←(ع) ؛ | گ) ←* ؛

قوزک/quzak/ (ا) : **نک** : آبندون – ابند .
ن) ←* ؛

قوزک/qozək/ (ا.مک) : مرتعی در جنوب اسبوکلای لفور سوادکوه .

قوزک/qozak/ (ا) : گودی رودخانه – آبگیر .
آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) قزق /qozaq/ ؛ | گ) مندول /mandul/ ؛

قوزن/quzən/ (ص.نس) : گوژپشت پشت خمیده.
اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛

قوسنی/qavseni/ (ا) : سینی قهوه – سینی کوچک .
اغر) ←* ؛ ع) قوه سینی /qavəsini/ ؛ اشر) قب – سینی /qabe- sini/ ؛

قوش/quš/ (ا) : پرنده ای شکاری – باشه – سنقر . **نک** : بحری قوش – ال .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) قوش /quš/ ؛

قوش

قوشچی/gusči/ (ا.مک) : از دهات واقع در منطقه‌ی بابل .

قوشکرپی/quškorpi/ (ا.مک) : روستایی در یازده کیلومتری شمال باختری کتول .

قوشه/qušə/ (ا) : خوشه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قشه /qošə/ ؛ قص) خاشه /xāšə/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

قولنج پشت/qolənj- pəšt/ (ص.مر) : گوژپشت .

اغر) قالنج پشت /qāənj pəšt/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) قلنج پشت /qelenj pəšt/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) قلنج پشت /qələnjə pəšt/ ؛ ع) قز پشت /qozə pešt/ ؛ قص) ←(آ) ؛ | گ) گوزی /quzi/ ؛

قولنگ/qulang/ (ا) : چوبی سرکج که به جای چنگک استفاده شود .

ن) ←* ؛ ع) گالنگ /gālang/ ؛

قولنگ/qulang/ : **نک** : النگ .

ن) ←* ؛

قولوپّی/qoloppi/ (ص/ق) : کنایه از : کامل، تمامی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

قوله/qulə/ (ا) : بدهی – قرض .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ قص) ←* ؛

قومبل/qumbel/ (ا) : قرو اطوار – ناز و کرشمه . برجستگی باسن.

با) ←* ؛

قومبلی/qumbeli/ (ص) : زن زیبا و خوش هیکل .

با) ←* ؛

قومیر/qo- mir/ (ا.مص) : سوراخ کردن مرز کرت‌های شالی زار به وسیله‌ی آب دزدک .

س) ←* ؛

قون بیل/qun bil/ (ا.مر) : غاز وحشی .

با) ←* ؛

قونج/qunj/ (ا.مص) : ۱. سرد شدن . ۲. جمع شدن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

قوه/qavə/ (ا) : قهوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

قوه - جوش/qavə- još/ (ا.مر) : ظرفی چدنی مخصوص دم کردن قهوه .

اغر) قبجوش /qob- juš/ ؛ ق) ←* ؛ آ) قبه جوش /qabə juš/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) قابجوش /qābjuš/ ؛

قوی/qavi/ (ص) : خا کستری . **نک** : خاکستَری .

آ) ←* ؛

قویالی – محلّه/qoyāli- mahallə/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خواران قائم شهر .

قه/qa/ (ا) : ۱. گریه . ۲. دادو فریاد .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

قه/qəh/ (ص) : کودن– بی استعداد .

ن) ←* ؛

قه قه/qah qah/ (ا.مر) : خنده‌ی بلند و ناگهانی . **نک** : پرفه .

اغر) ←* ؛ ع) ←* ؛

قی/qəy/ (ا) : استفراغ .

اغر) ←* ؛ ب) قه /qe/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قی /qi/ ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) اینقلاب /eingalāb/ ؛

قیار/qiyār/ : در ردیف قرار گرفته – مرتب . **نک** : قیاردار.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

قیاردار/qiyār-dār/ (ا) : دیگ لبه داری که دندانه و کنده کاری های یک دستی داشته باشد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

قیاسه/qeyāsə/ (ا) : قلّاب تنگ مخصوص بستن بار روی چارپایان .

ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

قیامت/qiyāmət/ (ا) : ۱. کنایه از : گیر و دار و دعوای پر هیاهو . ۲. روز واسپین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

قیبه/qibə/ (ا) : دندانه‌ی شانه .

اغر) قوه /qevə/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) قیوه /qivə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

قیج/qič/ (ص) : ۱. راست ومستقیم . ۲. محکم و استوار .
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ |ک) ←* ؛

قیج/qəyč/ (ص) : ۱. کج . ۲. لوچ .
ن) ←* ؛

قیج قیج/qič- qič/ (ا.صو) : صدای لولای در و ... .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) قـج قـج /qəč qəč/ ؛
قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛

قیج – کاردن/qič- kārdən/ (مص.مر) : ۱. بلنـد شـدن دم حیوان به هنگام فرار و ترس . ۲. کنایه از: در رفتن .
اغر) ←* ؛

قیج – گره/qič- garə/ (ص.مر) : بـه صـورت کنـایی: بـه افرادی گویند که از گردنی نازک و بلند برخوردارند .
اغر) قیج گردن /gič - gərdən/ ؛ ب) ←* ؛

قیج هدائن/qič- hədāən/ (مص.مر) : کنایه از : ناگهـانی از کنار کسی رد شدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

قیر/qir/ (ص) : اسب سیاه رنگ .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قـرا /qerā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛

قیرسانی/qeyrsāni/ (ا) : مزار – آرامگاه .
اغر) قورستانی /qavtəstāni/ ؛ ق) قورستونی /qavrəsuni/ ؛ با) قورسـونی /qavər-suni/ ؛ ن) ←* ؛ع) قبرسّـونی /qabressoni/ ؛ قص) قبرسّـونی /qabressuni/ ؛ ت) قبرسان /qabərsān/ ؛

قیـس/qis/ (ا) : یکـی از صداهـای لله وا نـی چـوپـانی مازندران و درمقابل بم . **نک** : زیر صدا .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

قیش/qəyš/ (ا) : چرم – کمربند چرمی .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) قـش /qəš/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) قیش /qayiš/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

قیشت/qišt/ (ا) : برش تند و ناگهانی– سریع بریدن .
اغر) قیش /qiš/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) قشت /qešt/ ؛

قیش کا/qeyš- kā/ (ا.مر) : نوعی بازی محلّی .
ن) ←* ؛

قیقناق/qəyqənāq/ (ا) : خورشتی که بـا روغـن و شـکر و تخم مرغ و آب درست کنند .
ت) ←* ؛ |ک) قیقنا /qəyqənā/ ؛

قیل/qil/ (ص/ا) : ۱. اسب سفید با خال‌های سیاه . ۲. قـیر. کنایه از: رنگ سیاه.
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشـر) ←* ؛

قیلان/qaylān/ (ا) : قلیان .
اغر) ۱.←* ، ۲. قیلن /qaylon/ ؛ ب) قیلن /qaylon/ ؛ ق) قیلون /qaylun/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

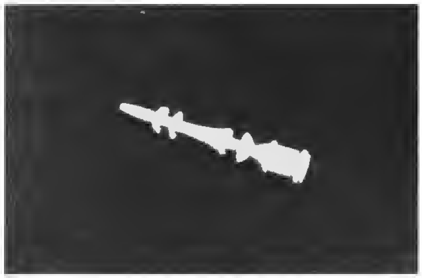
قیلان کیی/qaylān kaəi/ (ا.مر) : کدو قلیانی .
اغر) کیی قیلا ن /kai- qaylān/ ؛ ب) غلین کیی /qaylon - kayi/ ؛ س) کیی قیلون /kai - qaylon/ ؛ ق) کیی قلیـون /ka-i- qaylyon/ ؛ با) قیلون کیی /qaylun-kayi/ ؛ع) کـدو قلیونی /kdu qalyoni/ ؛ ت) قیلان کدو /qey lān kodu/ ؛ |ک) قلین کدوی /qal yan- kadoy/ ؛

قیل – غزل/qil- qazəl/ (ص.مر) : اسبی به رنـگ سـیاه و سفید .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نیل غـزل /nilə- qazəl/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ اشر) غزل /qezəl/ ؛

قیلون – چل/qay lon - čal/ (ا.مـر) : میانـه ی قلیـان – مجموعه‌ی وسایل قلیان . **نک** : چلک .
ب) ←* ؛ س) قیلن –چـل /qaylon- čel/ ؛ ق) ←* ؛ آ) قلیون – چل /qalyun- čal/ ؛ قص) قیلـون چـل - /qeilun - čəl/ ؛ ت) قیلان چلی /qeyān- čeley/ ؛

قیلون – نهار/qaylun- nəhār/ (ق.ز) : ۱. پـس از برآمـدن آفتاب . ۲. چاشت بین صبحانه و ناها ر . **نـک** : افتـاب تنکا .
اغر) قل نها ر /qal nəhār/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) قلیـون – نهار /qalyon-nəhār/ ؛ ت) قیلن نهر /qeylan nahar/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

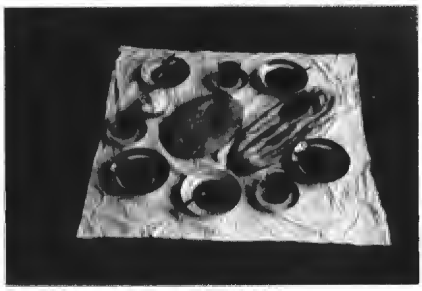
قیلون – چل

قیماق/qaymāq/ (ا) : سر شیر . نک : تو .

اغر) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* قیماق /qimāq/ ؛

قیمه/qayme/ (ا) : گوشت ریزه شده .

اغر) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* قیمه /qəymə/ ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *ع)* قیمه /qaymə/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *گ)* ←* ؛

قیلون – نهار

قیمه قیمه کـاردن/qaymə-qaymə-kārden/ (مـص.مـر) : تکّه تکّه کردن – کنایه از خط و نشان کشیدن در دعوا و مشاجره.

اغر) ←* ؛ *ب)* قیمـه قیمـه هکـاردن - /qəymə-qəymə həkārdən/ ؛ *ق)* قمه قمه هاکردن /qemə-qemə hākerdən/ ؛ *با)* قیمه قیمه ها کردن /qəymə- qəymə hākerden/ ؛ *آ)* قیمه قیمـه هـاکردن /qəyməqəyməhākərdan/ ؛ *ع)* قیمـه قیمـه کـردن /qaymәqaymәhkerdan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *ت)* قورمه قورمی هکردن /qormə-qormay- hakərdən/ ؛

قینه - قوز/qəynə- quz/ (ص.مر) : ۱. دارای بر آمدگی . ۲. نامرتّب .

با) قرنه قوز /qər- nə-quz/ ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* قرنا قوز /qərnā- quz/ ؛

قیوه/qivə/ (ا) : ۱. دندانه های شانه . ۲. لبه و تیغه ی ابزار برنده .

اغر) ۱.←* ، ۲. قـوه /qevə/ ؛ *ب)* غــوه /qevə/ ؛ *ق)* ←(ب) ؛ *با)* قیوه /qivə/ ؛ *ع)* قیبه /qibə/ ؛

قیّه/qiyə/ (ا) : فریاد دسته جمعی و اعتراض آمیز .

با) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* قیه /qiyə/ ؛ *قص)* ←* ؛

قیـه بکشـین/qeyə-bakšiyən/ (مـص.مـر) : فریادوشـیون ناگهانی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ← ؛ *س)* ۱.← ، ۲. قیـه بکشـیین /qiə- bakšiyən/ ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* قیـه بکشین /qiyə- bskəšeyan/ ؛ *قص)* ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←**) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

فرهنگ ک
واژگان تبری

کا/kā/ (ا) : کاه .

اغر) کـا /kā/ ؛ ب) ←*؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغـر) ؛ ن) کـــاه /kāh/ ؛ع) ←(ن) ؛ قـص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←(اغر) ؛

کا/kā/ (ا) : ۱. بازی – سرگرمی . ۲. کاه – ساقه ی خشک و درو شده ی گندم و جو که خوراک چهارپایان است . ۳. کوچک – مخفّف .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) کـایی /kāi/ ؛ ت) کـی /kay/ ؛ آک) ←* ؛

کائو/kāu/ (ا) : کاهو .

اغر) ←* ؛ ب) کئوک /dauk/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ع) کـاهو /kāhu/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کائی/kāei/ (ص) : برّه‌ی مادّه ی دوساله .

س) کاوی /kāvi/ ؛ ق) کاهی /kāhi/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(س) ؛ ت) کوی /kəvi/ ؛

کـائی – کـائی/kaei-kāei/ (ا.مـص) : ۱. بـه شـوخی – از سرتفتن . ۲. غذا را با بی میلی خـوردن . **نـک** : بـازی بازی .

ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) کی کی /kəy kəy/ ؛

کاب/kāb/ (ا) : ۱. پاشنه‌ی پا و کفش . ۲. فنّی در کشـتی محلّی لوچو . **نک** : لوچو–پی لینگ .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←*؛ ت) کـاب زئـن /kābzaen/ ؛

کاب – بزوئن/kāb-bazoən/ (مص.مر) : ۱. حرکـت سوار، هنگامی که با پاشنه‌ی پا به شکم اسب بزند تا اسب به حرکت در آید و یا سرعت بگیرد . ۲. فشار وارد آوردن ،

اغر) ←* ؛ ب) ←*؛ س) کاب بزوئـن /kāb-bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کاب بزوئـن /kāb.bazuan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←* ؛

کاب – بلن–کش/kāb-bələn-koš/ (ا.مـر) : کفـش پاشـنه بلند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کاب بلـن /kābbələn/ ؛ با) ←* ؛ آ) کـــاب بلـــن /kāb.bələn/ ؛ ن) کـــاب بلـــن کـــوش /kāb.bəlan.koš/ ؛ع) کاب بلن جارق /kab bəlan əaroq/ ؛ قص) ←(آ) ؛

کابدار تاس/kāb-dār-tās/ (ا.مر) : کاسه ای که در زیـر آن پایه ای حلقوی و متّصل تعبیه شود .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کاب –سری/kāb-sari/ (ا.مر/ص.نس) : ۱. جوراب پـاره . ۲. خوابانیدن پاشنه ی کفش .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

کاب کش/kāb keš/ (ا.مر) : اضافه ی پشت چرم را گویند.

آ) ←* ؛

کابلی/kāboli/ : از نغمات موسیقی مراسمی که با سرنا و

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (c̄ = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ذ،ض،ظ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

نقاره نواخته شود .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛

کاب - هدائن/kāb-hədāən/ (مص.مر) : ۱. فشار وارد کردن . ۲. اصرار ورزیدن .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کاب هادائن /kāb hādāan/ ؛ ن) ←(آ) ؛

کابی/kābi/ (ص) : ۱. چهارپای اخته شده . ۲. پروار . ۳. گوسفند دو ساله که تازه آبستن شده باشد. آ. نک : بخته .
آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

کا-بیتن/kā-baytan/ (مص.مر) : به بازی گرفتن .
ق) کابیتن /kā baytən/ ؛ با) کابی تن /kāby.tən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) دابیتن /dābaytan/ ؛

کاپ/kāp/ (ا) : پاشنه ی پا . نک : پس پی .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کاب /kāb/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛

کاپک/kāpək/ (ص.نس) : ۱. سال خورده - پیر . ۲. کنایه از: حیله گر - نیرنگ باز .
اغر) ←* ؛ اشر) کپک /kopak/ ؛

کاپیش/kāpiš/ (ا) : آبدزدک . نک : پی شتول.پشول.پشیل .
ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) کپیش /kapiš/ ؛

کاتا/kātā/ (ص) : کوتاه .
اغر) ۱.←* ، ۲. کوتا /kutā/ ؛ ب) ←* ؛ س) کتا /ketā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کتا /kətā/ ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کتا /kotā/ ؛ اشر) کئوتا /kəotā/ ؛ آک) کوتا /kutā/ ؛

کاتابویین/kātā-baviyən/ (مص.مر) : کوتاه شدن - بریده شدن .
اغر) ۱.←* ، ۲. کوتابویین /kutā baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ س) کتابیین /ketā-bayyən/ ؛ ق) کتابین /kətā bayən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) کتابیّن /kətā bayyan/ ؛ ن) کتابویین /kətā.bavəyan/ ؛ ع) کتابیین /ketā babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کتابئن /kotabaen/ ؛ اشر) کوتاهابیین /kotā-hābiyan/ ؛

کاتا-دمباله/kātā-dəmbālə/ (ص.مر) : کوتاه - دم بریده . نک : کتا.
اغر) ۱.←* ، ۲. کوتا دمباله /kutā dəm bālə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) کتادمباله /kətādembālə/ ؛ با) کتادمباله /kətā-dəmbālə/ ؛ آ) کتادمّال /kətā-dəmmāl/ ؛ ن) کتادماله /kətā-dəmālə/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کلدم /koledom/ ؛

کاتا-هکاردن/kātā-həkārdən/ (مص.مر) : کوتاه کردن - بریدن .
اغر) ۱.←* ، ۲. کوتاهکاردن /kutā həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) کتاهاکردن / kətāhākerdən/ ؛ با) کتاهکردن /kətā-hakərdən/ ؛ آ) ۱. کتاهکردن /kətā hakerdan/ ، ۲. کتاهاکردن /kətā hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کتاهاکردن /kətā hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کتاهکردن /kotā hakerden/ ؛

کات - بزئن/kāt-bazoən/ (مص.مر) : فرش کردن سرشاخه های نرم و نازک در آغل، برای جلوگیری از رسیدن رطوبت و نم به بدن گوساله .
ب) ←* ؛

کات - دله/kāt-dələ/ (ا.مر) : در حیاط .
ب) ←* ؛

کاتو/kātor/ (ا) : نک : خاموشک .
ق) ←* ؛

کاترک/kātrak/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی شهرستان.

کاتک/kātək/ (ا) : ۱. کتک . ۲. چماق .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کتک /ketək/ ؛ ق) کتک /kətək/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) کتک /kətak/ ؛ ع) کتک /kotak/ ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) ←(ع) ؛

کاتل/kātəl/ (ا/ص) : ۱. سربالایی - تپّه . ۲. کنده ی هیزم .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کوتل /kutəl/ ؛ س) کتل /katel/ ؛ ق) کتل /kətəl/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کتل /kətal/ ؛ قص) کتی /kəti/ ؛ ت) کتل /kotal/ ؛ اشر) ←(ت) ؛

کاتلا/kātəlā/ (ا) : دوک نخ ریسی ویژه‌ی چوپانان. نک : کاتلام-کاتلوم.

کاتلام/kātəlām/ (ا) : دوک نخی ریسی چوپانی شبیه صلیب که زایده ای در انتهای یک سر آن وجود دارد .

اغر) ←* ؛ ب) کاتلوم /kātlum/ ؛ ق) کتلوم /ketum/ ؛ با) کتلوم /kətlum/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) کتلم /kətələm/ ؛ اشر) کتلام /kotelām/ ؛

کاتل-بن/kātəl-bən/ (ا.مر) : زیر کتل . نک : بندبن .

اغر) ←* ؛ ب) کوتل بن /kutəl-bən/ ؛ ق) کت بن / katbən/ ؛ با) کتل بن /katələ.bəh/ ؛ آ) کتل بن /kətəlbən/ ؛ ن) کتل بن /kətal bən/ ؛ ع) کتل بنی /kotəl beni/ ؛ قص) کتل بن /kətel-bən/ ؛ اشر) بن کتل /bebe-kotal/ ؛

کاتلم/kātlom/ (ا) : چوبی به شکل حرف (t) که نخ ریسان رشته‌ی بافته را به گرد آن بپیچند . نک : کاتلام-کاتلوم.

اغر) کاتلام /kātəlām/ ؛ ب) ←* ؛ ق) کتلوم /ket lum/ ؛ با) کتلوم /kətlum/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) کتلم /kətələm/ ؛ اشر) کتلام /ketelām/ ؛

کاتم/kātəm/ (ا) : موی بافته شده ی زنان که به پشت انداخته، یا از روی شانه به روی سینه اندازند . نک : گیسه.گسه.

اغر) ←* ؛

کاتم – سری/kātəm-sari/ (ا.مر) : پارچه‌ای که در قسمت انتهای موی بافته شده، با مو بافته شود .

اغر) ←* ؛

کاتور/kātur/ (ا) : نک : ختور .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کاته/kātə/ (ا) : توله – توله‌ی سگ، خوک، خرس، گربه و یا موش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کته /ketə/ ؛ ق) کته /kete/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) کته /kətə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کته /kotə/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کوتّه /koetə/ ؛

کاته -بکشیین/kātə-bakəšiyən/ (مص.مر) : بچّه زایی حیوان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کته بکشیین /kətə-bakšiyən/ ؛ ق) کته بزوئن /kətəbazuən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) کته بکشیین /kətə-bakšian/ ؛ ع) کته هاکردن /kotə hākordan/ ؛ قص) کته هاکردن /kətə-hākerdan/ ؛ ت) کته هکردن /kotə hakerden/ ؛

کاته – هکاردن/kāte-həkārdən/ (مص.مر) : بچّه زادن جانوران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کته هاکردن /ketə-hākerdən/ ؛ ق) کته بزوئن /kətə hazuən/ ؛ با) کته بکردن /kətə.bakərdən/ ؛ آ) ۱. کته هکردن /kətə hakərdan/ ، ۲. کته بکردن /kətə bakərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) کته هاکردن /kətə-hākərdan/ ؛ ت) کته هکردن /kotəhakerden/ ؛ اشر) کئوته هاکئردن /koətə-hākoərden/ ؛

کاتی/kāti/ (ا) : ۱. نردبان . ۲. اهرم چوبی . ۳. چوبی که در جلوی خیش قرار دارد و طناب به آن بسته شود . نک : بالک .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کوتی /kuti/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کاته /kāte/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کاتی – سر/sar–kāti/ (ص.مر) : زمینی که سطح آن نسبت به پیرامونش بلندتر و مرتفع تر باشد . نک : کتی سر.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کتی سر /kəti sar/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) ←* ؛

کاج/kāj/ (ص) : ۱. شاخه های در هم و برهم درخت– شاخه‌های ریز به هم بافته شده . ۲. درخت کاج . ۳. چوبی که بر دوش نهند و به عنوان اهرم به کار رود . نک : نبار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ قص) ←* ؛

کاجا/kājā/ (ق) : کجا .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

اغر) ۱.*← ، ۲. کاجه /kājə/ ؛ ب) کاجه /kājə/ ؛ س) کجه /kejə/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) کجه /kəjə/ ؛ ع) کجا /kojā/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) کجه /kojə/ ؛ اشر) ←(ت) ؛ آک) کوره /koarə/ ؛

کاج-سر/kāj-sar/ (ا.مر) : جای ریختن شاخه‌های «چَرده» که برگ هایش مورد استفاده‌ی دام قرار گرفته است.

ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

کاجه/kājə/ (ق) : کجا .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) ۱.*← ، ۲. کجه /kəjə/ ؛ با) کجه /kəjə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کجا /kojā/ ؛ قص) ←(آ) ؛ گ) کوره /koare/ ؛

کاجیره/kājirə/ (ا) : بوته ی خاردار .

قص) *← ؛ اشر) *← ؛

کاچ/kāč/ (ا) : کاسه .

قص) *← ؛

کاچ/kāč/ (ا) : چماق .

ع) *← ؛

کاچ/kāč/ (ا) : ۱. دسته‌ی کوچک و سرسبز گیاه همیشک که بر چوبی در آغل می آویزند تا دام از آن تعلیف کند. ۲. هر چیز نرم و نازک مانند گیاه و شاخه‌ی چوب‌های نازک که در هم پیچیده شود . ۳. نام قطعه چوبی بلند دربازی الک دولک . ۴. چوب دستی بلند و محکم. نک : چماق - چلیک مار .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ع) *← ؛ ت) *← ؛

کاچ بزان/kāč bəzān/ (مص.مر) : چماق زدن .

ع) *← ؛

کاچ -به - کاچ/kāč-bə-kāč/ (ا.مص) : درگیری متقابل با چوب . نک : چو به چو .

ع) *← ؛

کاچک/kāčək/ (ا/ا.مص) : ۱. سکسکه . ۲. نفس نفس زدن . ۳. نفس آخر .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

کاچک -بزئن/kāčək-bazoən/ (مص.مر) : پاشاندن خاک و خل به وسیله ی مرغ و پرنده .

اغر) چکل پشوهدائن /čəkəl-pəšo hədāən/ ؛ ب) *← ؛ ت) *← ؛

کاچک بزئن/kāčək-bazoən/ (مص.مر) : هق هق کردن . **نک** : کاچک.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

کاچک - کاچک - بزوئن/kāčək-kāčək-bazoən/ (مص.مر) : کنایه از: نفس آخر را کشیدن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

کاچکول/kāč-kul/ (ا) : پوسته ی روی زخم .

س) *← ؛ با) *← ؛ آ) پچکول /pəčkul/ ؛

کاچ و پاچ/kāč-o-pāč/ (ص.مر) : حرف بیهوده - یاوه .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ آک) پره پوچ /parə-puč/ ؛

کاچول/kāčul/ (ا) : ۱. کپره - پوسته ی روی زخم . ۲. پوست دادن درخت .

س) کاچ کول /kāč-kul/ ؛ ق) پاچکوت /pāčkut/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) پچکول /pəčkul/ ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ ت) کچول /kəčul/ ؛

کاچول - دوسّن/kāčul -davəssan/ (مص.مر) : کپره بستن زخم .

آ) پچکول دوسّن / pəčkul davəssan/ ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛

کاچّه/kāčče/ (ص) : خُل - آدم شیرین عقل- آدم سبک مغز .

اغر) ۱.*← ، ۲. کاچّه /kāččə/ ؛ ب) کاچّه /kāččə/ ؛ اشر) *← ؛

کاچه کاچه/kāčə-kāčə/ (ا.مص) : نزاع با چوب . **نک** : چوبه چوهاکردن .

ق) کلچه کلچه /kalčə kalčə/ ؛ع) کاچ کاچک /kāč kāčək/ ؛ ت) *← ؛

کاچّه-ماچّه/kāččə-māččə/ (ص.مر) : سخنان بیهوده و یاوه .

اغر) *← ؛ اشر) *← ؛

کاچّه-مول/kāččə-mul/ (ص.مر) : حیله گر - رند .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ع) مول گنّه /mulə gonnə/ ؛ اشر) *← ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کاچی/kāči/ (ا) : کاچی– غذایی مقوی با آرد و شکر و روغن و زعفران که بیشتر مورد استفاده زنان زائو قرار می گیرد .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کاچی - پاچی -بکشیین/kāči-pāči-bakəšiyən/ (مص.مر) : حرف های بیهوده زدن – سبک مغزی کردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. کاچ و پاچ بکشیین /kāčča pāč bakəšiyən/ ؛ ب) ←* ؛

کاچی لم/kāči ləm/ (ا.مر) : درختی با شاخه های کوچک و برگ های ریز که میوه هایی به رنگ قرمز دارد .

آ) ←* ؛

کاچیله/kāčilə/ (ا) : تراشه‌ی چوب .

ب) ←* ؛ س) کچیله /kečilə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کچیله /kəčilə/ ؛ ع) کچله /kočələ/ ؛ قص) ←(آ) ؛ آک) زگال /zogāl/ ؛

کادا/kādā/ (ا) : اتاق .

ب) ←* ؛ آک) دورین /dorin/ ؛

کادان/kā-dān/ (ا.مر) : جای کاه – کاهدان .

اغر) ←* ؛ ب) کادن /kā-don/ ؛ ق) ۱. کاهدون /kahdun/ ، ۲. کاه انبار /kahenbar/ ؛ با) ←(ب) ؛ ع) کادون /kādon/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) کاهدون /kāhdon/ ؛

کا–دزونه/kā-dazuə/ (ص.مف) : انباشته از کاه .

اغر) کادزه /kā-dazə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) کاه دزه /kāh dazə/ ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛

کادو/kādu/ (ا) : زالو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کدو /kedu/ ؛ با) ۱. کنّو /kannu/ ، ۲. کندو /kandu/ ؛ آ) کنّو /kannu/ ؛ ع) کندو /kandu/ ؛ آک) زلو /zelu/ ؛

کادوزی/kāduzi/ (ا) : نام یکی از گروه‌های نژادی ساکنین قدیم شمال ایران که کادوسی هم گویند.

کادوم/kādum/ (ق) : کدام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کمین /kemin/ ؛ ق) کمین /kəmin/ ؛ با) کدوم /kədum/ ؛ آ) ۱. کدیم /kədim/ ، ۲. کمین /kəmin/ ؛ ع) کدوم /kadum/ ؛ قص) کودوم کی /kudumki/ ؛ ت) کمین /kemin/ ؛ آک) کودوم /kudom/؛

کادومان/kādumān/ (ق) : کدامین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کمینتا /kemintā/ ؛ با) کدومین /kedumin/ ؛ آ) کدیمین /kədimin/ ؛ ع) کدومن /kodomon/ ؛ قص) کودوم چی /kudum-či/ ؛ ت) کمیندان /kəmindān/ ؛ اشر) کدامان /kodāmān/ ؛ آک) کوشون /kušon/ ؛

کادوم - تا/kādum-tā/ (ق) : کدام یک .

اغر) ۱.←* ، ۲. کادیم /kādim/ ؛ ب) ←* ؛ ق) کمینتا /kəmintā/ ؛ با) کدوم تا /kedum-tā/ ؛ آ) کدیم تا /kədimtā/ ؛ ع) کدوم تیّه /kodom yettə/ ؛ قص) کودوم تا /kudumtā/ ؛ ت) کمیندان /kumindān/ ؛

کادیم/kādim/ (ق) : کدام .

اغر) ۱.←* ، ۲. کادیم /kādim/ ؛ ق) کمین /kəmin/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) کدیم /kədim/ ؛ ع) کدوم / kodum/ ؛ قص) کودوم /kudum/ ؛ ت) ←(با) ؛ آک) ←(قص) ؛

کار/kār/ (ف.امر) : ۱. کار . ۲. بکار – پسوندی فاعلی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کارا /kārā/ ؛ با) ←* ؛ ع) بکار /bəkār/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

کاراد-کلا/kārād-kəlā/ (ا.مک) : از توابع نوکنده کای قائم شهر .

کارا–موج/kārā-muj/ (ص.مر) : گاو نری که یک نوبت برای شخم آموزش دیده باشد . **نک** : اموج .

ت) ←* ؛ آک) کاراموج /kārāmuj/ ؛

کار–بار/kār-bār/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در روبروی آلاشت سوادکوه .

کار–بار–داشتن/kār-bār-dāštən/ (مص.مر) : دستگاه بافندگی که کار در حال انجام شدن بر آن تعبیه باشد. وجود بافتنی بر روی دستگاه بافندگی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کاروبارداشتن /kāro bār daštan/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) کاربفتن /kār-bof tan/ ؛

کار–بییتن/kār-bayitən/ (مص.مر) : شروع دسته جمعی کار

از یک گوشه‌ی زمین و محدوده‌ای که در مزرعه برای وجین کردن انتخاب شود.

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* کاربیتن /kār-baytən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. کاربتین /kār baytan/ ؛ ع) کاربیتن /kār baytan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *آک)* کارهاگیتن /kār-hāgitan/ ؛

کار-بتاشیئن/kār-bətāšiən/ (مص.مر) : ۱. کسی را با محوّل کردن کاری سرگرم ساختن . ۲. برای کسی دردسر درست کردن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. کاربتاشیین /kār bətāšiyan/ ؛ ع) کار بتاشین /kār bətāšeyan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *ت)* کارتاشین /kār tāšiyan/ ؛ *آک)* ←* ؛

کار-بتّنیئن/kār-battəniən/ (مص.مر) :

کار: تولید و عملی که به تولید بی انجامد + بتّنیئن (تنیدن). تنیدن نخ‌ها برای آماده کردن مقدّمات کار. روش کار بدین صورت است که به فاصله‌ی نصف طول کار (=پارچه) در اطراف آن دو پایه (چنگوم čangum) می‌کارند و در وسط این چنگوم ها چوب‌های نازک‌تر (برای گره نمودن بعدی کار) فرو کنند. سپس نخ‌های «تون» را با نظم خاصی به صورت رشته به بوسیله‌ی این چنگوم‌ها قالب می‌دهند و پس از پایان این عمل کار را روی «نوارد» (nuerd) می‌پیچند و بعد در درون شانه و «ورد» (vard) «تانشون» ((tānšun) می‌نمایند و در کرچال یا کله چال kelečāl (= جایگاه پارچه بافی) قرار داده می بافند. این واژه را در کتول «کاربتنیین» (kārbateniyən) گویند. **نک** : تانشون.نوارد. تون. کله چال.

کارب - زنی/kārb-zani/ (ا.مص) : **نک** : کرب زنی .

ق) کرب زنی /karbzani/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *آک)* ←(ق) ؛

کار-بفتن/kār-boftən/ (مص.مر) : پارچه بافتن با دستگاه سنّتی بافندگی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) کاربافتن /kār bāftən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* کاربافتن /kār bāftan/ ؛ *اشر)* کاربفتن /kār-boftan/ ؛

کار-بکته/kār-bakətə/ (ص.مف) : ۱. کنایه از تجربه شده . ۲. حادث شده . ۳. به کار آمده . ۴. کسی که دچار گرفتاری شده باشد.

اغر) ←* ؛ *س)* کاربکت /kārbaket/ ؛ ق) بکته کار /bākətəkār/ ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ *قص)* ←(س) ؛ *آک)* دکته کار /dakate-kār/ ؛

کار-بکشیئن/kār-bakəšiən/ (مص.مر) : از کسی کار کشیدن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* کار بکشیین /kār-bakšiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ۱.←(س) ، ۲. کاربکشیین /kār-bakšiyan/ ؛ ع) کاربکشین /kār bakešeyan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *آک)* ←* ؛

کار-بوریئن/kār-bavriən/ (مص.مر) : سپردن کار یا مسئولیّت به افراد مورد نظر. کسی را مشغول کردن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *قص)* کار-بوریئن /kār-bavrian/ ؛ *آک)* کاردسادان /kār-dasādān/ ؛

کار-بییتن/kār-bayitən/ (مص.مر) : در یک خط قرار گرفتن کارگران از یک طرف مزرعه و شروع کردن به وجین، یا چیدن و یا درو کردن غلّات .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. کاربیتن /kārbaytan/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *آک)* ←*؛

کار-تک/kār-tək/ (ا.مر) : افرادی که هنگام وجین یا درو، در آخرین قسمت صف کارگران و در حدّ فاصل بخش درو شده و یا وجین شده‌ی زمین با قسمت درو نشده‌ی آن قرار بگیرد.

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛

کار-تلام/kār-telām/ (ا) : عنکبوت . **نک** : بند .

ق) ونّه لی /vannəli/ ؛ ع) کارتن /kārtan/ ؛ *ت)* ←* ؛ *آک)* لابدون /lābdon/ ؛

کارتن/kar tan/ (ا) : عنکبوت .

ع) ←* ؛ *آک)* لابدون /lābdon/ ؛ *اغر)* کارتن /kārtan/ ؛ *ت)* ←* ؛

کار-تنا/kār-tanā/ (ا.مر) : عنکبوت .

ب) ←* ؛ ق) ونّه لی /vannəli/ ؛ *با)* کارتنا /kar.tanā/ ؛

ع) کارتن /kartan/ ؛ ت) کارتلام /kārtelām/ ؛

کار تنک/kār tanək/ (ا.مر) : عنکبوت . **نک** : توبن تاآسمون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ونّ لی /vannəli/ ؛ ع) کارتن /kārten/ ؛ قص) کارتنک /kārtenak/ ؛ آک) لابدون /lābdon/ ؛

کارتن - کلی/kārtan-koli/ (ا.مر) : تارعنکبوت . **نک** : بندکلی .

ب) ←* ؛ ق) ونّه کلی /vannəkəli/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) لابدون فک /lābdon-fak/ ؛

کارتنون/kārtanun/ (ا) : از تمهیدات پارچه بافی سنّتی .

ب) ←* ؛

کارتنون/kārtanon/ (ا.مک) : نام تپّه‌ای در حوزه‌ی آلاشت سوادکوه .

کارتوس/kārtus/ (ا) : اوکالیپتوس که درختی غیر بومی است.

ت) ←* ؛

کارتیجکلا/kārtijkəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع کیاکلای شهرستان قائم شهر . ۲. روستایی در شهرستان بابل .

کارجی کلا/kārji kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان بالا خیابان لتیکوه بخش مرکزی آمل .

کارچ/kārč/ (ص) : کُرچ – مرغی که کرچ شده باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کرچ /kerč/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. کچ /kəč/ ، ۲. کرچ /kərč/ ؛ ع) کرچ /korč/ ؛ قص) کج /kej/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کوئرچ /koərč/ ؛ آک) کولک /kulk/ ؛

کار-چال/kār-čāl/ (ا.مر) : چاله ای که در جلوی کارگاه قالی یا گلیم بافی است .

اغر) کارچاله /kār-čālə/ ؛ ب) ←* ؛ س) کرچال /kerčāl/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲. کچّال /kəččāl/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) کرچال /kərčāl/ ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛

کار-چاله/kār-čālə/ (ا.مر) : دستگاه بافندگی سنّتی . **نک** : پس چال - پچال .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کچّال /keččāl/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. کرچال /kərčāl/ ؛ اشر) ←* ؛

کارچ-انگیر/kārč-angir/ (ا.مر) : درختچه‌ای که شبیه تاک است . **نک** : گالش انگیز .

ق) ←* ؛

کارچ-بویین/kārč-baviyən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: گذشتن زمان و هنگام مناسب کاری . ۲. کرچ شدن ماکیان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کرچ بیّن /kərč-bayyən/ ؛ ق) کرچ بین /kərč bayən/ ؛ ت) کرچ بئن /korčbaen/ ؛

کارچ-کارچی/kārč-kārčči/ (ا.مر) : حالت کرچ شدن ماکیان . کنایه از: بی‌قراری و بی تابی کردن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کرچ کرچی /kerč-kerči/ ؛ ق) کرچه کرچی /kerčekərči/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) کرچی /kərči/ ؛ ع) کرچ کرچی /korč korči/ ؛ قص) کج /kej/ ؛ ت) کرچ کرچی /korčəkorči/ ؛ اشر) کئرچی /koərči/ ؛ آک) کولک /kolk/ ؛

کارچ-کارچی-بکشیین/kārč-kārčči-bakəšiyən/ (مص.مر) : کنایه از فرا رسیدن زمان کرچ شدن ماکیان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کرچه کرچی /kerčekərči/ ؛ ع) کرچ کرچی هاکردن /korč korči hākordan/ ؛

کارچ- کرک/kārč-kərk/ (ا.مر) : مرغ کرچ .

اغر) کارچِ مرغ /kārč-e-mərq/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. کرچ کرک /kərč-kərk/ ؛ ق) کرچ کرک /kərč-kərk/ ؛ با) کرچ کرک /kərčə.kərk/ ؛ آ) ۱. کچ کرک /kəčəkərk/ ، ۲. کرچ کرک /kərčə kərk/ ؛ ع) کرچ کرک /korčə kerk/ ؛ قص) کجه کرک /keje-kerk/ ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) مرغ کئرچ /merqə-koərč/ ؛ آک) کولکه مرغ /kulke-morq/ ؛

کارچ-کلاغ/kārč-kəlāq/ (ا.مر) : کلاغ سیاه و سفید – زاغ . **نک** : چودم کلاغ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کورکلاج /kur-kelāj/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کورکلاج /kur kəlāj/ ؛ ع) کشکیت /kaškit/ ؛ قص) کلاچ /kelāč/ ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) ←* ؛ آک) کشکرت /kaškarat/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کارچ-مرغ/kārče-mərq/ (ا.مر) : مرغ کرچ . نک : کلرچه کرک.

اغر) ←* ؛ ق) کرچ کرک /kərčkərk/ ؛ با) کرچ کرک /kərče.kərk/ ؛ع) کرچ کرک /korče kerk/ ؛ قص) کچه مرغ /keje-merq/ ؛ ت) کلاچ کرک /kelāčkerk/ ؛ اشر) کئرچ مرغ /koərč-merq/ ؛ آک) کولکه-مرغ /kulke-morq/ ؛

کارچنگوم/kār-čengum/ (ا.مر) : محلّ و جای دو سر «نوهرد» در کارگاه پارچه بافی قدیم . نک : نوهرد. نوارد. نورد.

ق) کارچنگوم /kārčəngum/ ؛ با) ←* ؛

کارچه/kārčča/ (ا) : کنده و بوته‌ای از درخت که شاخه های فراوان و انبوه داشته باشد .

ب) ←* ؛

کارچه کرک/kārča-kərk/ (ا.مر) : مرغ کرچ .

ب) ۱.←* ، ۲. کرچه کرک /korče-kərk/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) کرچه کرک /kəča kərk/ ؛

کار-در-بردن/kār-dar-bordən/ (مص.مر) : انجام شدن کار - پایان یافتن کار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کار-در-بوردن /kār-dar-burdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کار در بوردن /kār dar burdan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛

کار-در-کلا/kār-dar-kəlā/ (ا.مک) : ازتوابع بابل کنار شهرستان بابل .

کار-دزد/kār-dəzd/ (ص.مر) : ۱. کسی که به عمد کاری را نادرست و معیوب به پایان رساند . ۲. کنایه از: کسی که فنون کاری را در مدّت زمانی کوتاه فراگیرد. نک : تن دزد .

اغر) ←* ؛ ق) کار دز /kārdəz/ ؛ آ) ←(ق) ؛ع) کار دزّ /kār dozz/ ؛ ت) کار دز /kār doz/ ؛ اشر) ←* ؛

کار-دکاردن/kār-dakārdən/ (مص.مر) : کار را تمام کردن .

کار-دکتن/kār-dakətən/ (مص.مر) : پیش آمد- اتّفاق افتادن - به وقوع پیوستن حادثه ی نامیمون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کاردکتن /kār dakətan/ ؛ع) ←(قص) ؛ قص) کاربکتن /kār-bakətan/ ؛ ت) ←* ؛

کارد-کش/kārd-kaš/ (ص.فا) : چاقو کش - کارد کش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

کاردکش/kārdəkaš/ (ا.مک) : نام روستایی در بابل کنار شهرستان بابل .

کاردگر-کلا/kārdgar-kalā/ (ا.مک) : از توابع ناتل کنار شهرستان نور .

کاردگر محله/kārdgar mahallə/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

کارد-مله/kārd-malə/ (ا.مک) : نام قدیم شهرستان کردکوی - کرد محله - از شهرهای غربی استان گلستان .

کاردن/kārdən/ (مص) : کردن - انجام دادن .

اغر) ←* ؛ س) هاکردن /hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱. هاکردن /hākərdan/ ، ۲. هکردن /hakərdan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کردن /korden/ ؛ اشر) کئردن /koərdan/ ؛ آک) گودن /gudan/ ؛

کاردی/kārdi/ (ص.نس) : کُردی .

ب) ←* ؛ س) کردی /kordi/ ؛ ق) کرد /kərd/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) کردی /kərdi/ ؛ع) ←(ت) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) کئردی /koerdi/ ؛ آک) ←(س) ؛

کاردی مله/kārdi-malə/ (ا.مک) : از محلّه های قدیمی شهرستان آمل .

کارسب/kāresb/ (ا.مک) : از توابع بندرج واقع در منطقه‌ی ساری .

کارسو/kārsu/ (ا.مر) : پرتو آفتاب .

ب) ←* ؛ آک) شبوق /šabuq/ ؛

کارستون/kāresson/ (ا.مر) : کاری شگفت و بزرگ - عمل برجسته و نمادین .

ع) ←* ؛

کارسی/kārsi/ (ا) : کرسی .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) کرسی /kərsi/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) کرسی /korsi/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کئرسی /koersi/ ؛ آک) ←(ع) ؛

کارشا/kāršā/ (ص) : ۱. کافی . ۲. کارساز .

ق) ★← ؛

کارشا/kāre-šā/ (ص.مر) : آن که به درستی از پس انجام کاری بر آید – بدرد بخور .

ب) ★← ؛ ق) ★← ؛ قص) شاکاری /šā-kāri/ ؛

کارک/kārk/ (ا) : ۱. کرک – موهای نرم بدن . ۲. خزه . نک : چچ .

اغر) ★← ؛ ب) کاشن /kāšon/ ؛ س) کرک /kork/ ؛ ق) کرک /kərk/ ؛ با) کورک /korək/ ؛ آ) ←(ق) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) کئرک /koərk/ ؛ آک) چچ /cac/ ؛

کارک/kārək/ (ا) : پاشنه ی در . نک : درکر .کرک.

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) کریک /kərik/ ؛ آ) کر /kər/ ؛ ع) کر /kor/ ؛ قص) کرک /kərak/ ؛

کارکان/kār-kān/ (ص.فا/ا.مر) : مسهل .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) کارکن /kār-kon/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(با) ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(با) ؛ آک) ←(س) ؛

کارکش/kār kaš/ (ا.مر) : طناب کلفت که یک سر آن به کار یعنی تار پارچه وصل است و سر دیگر آن به سارمخ وصل می باشد. از ادوات پارچه بافی سنّتی .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛

کارکش/kār-kaš/ (ا.مر) : دو ریسمان بلندی که شاخ گاو نر را به دسته ی خیش می بندد و کشاورز با کشیدن هر یک – گاو را به سویی که می‌خواهد هدایت می‌کند.

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛

کارکم/kārkəm/ (ا.مک) : از توابع یخکش واقع در منطقه‌ی بهشهر .

کار–کنده/kār-kandə/ (ا.مک) : ۱. از توابع ساری . ۲. روستایی از توابع بندرگز .

کارکه/kārkə/ (ا) : دسته ی نخ سر درگم – کلافِ سردر گم .

اغر) کالکه /kāləkə/ ؛

کارکین کن/kāre kin kon/ (ص.نس) : آدم سهل انگار .

ع) ★← ؛

کارگاندله/kār-gāndələ/ (ا.مر) : نخ کلاف شده .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ اشر) کار–کئندله /kār-koandelə/ ؛

کار–گجه/kār-gejə/ (ا.مر) : پس مانده‌ی تار پارچه و حدود نیم متر به آخر آن، که آن را قیچی زنند و عمل بافتن تمام می شود .

اغر) ★← ؛

کارگشادکاردن/kār-gošād-kārdən/ (مص.مر) : کنایه از: کاری را به بی‌نظمی کشیدن .

اغر) ★← ؛ س) کارگشاد هاکردن /kār-gešād-hākerdən/ ؛ ق) ★← ؛ با) کارگشادهاکردن /kār.gəšād.hākərdən/ ؛ آ) کارگشاد هاکردن /kār gəšād hākərdan/ ؛

کارلو/kārlu/ (ا.مر) : لبه‌ی پارچه یا هر چیز بافتنی .

ق) ★← ؛ آ) ★← ؛

کارم/kārəm/ (ص) : زمین کشت شده – زمین قابل کشت .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) کارا /kārā/ ؛ با) ★← ؛ ت) ←(ق) ؛ اشر) کارمه /kārmə/ ؛ آک) کاری زمین /kāri-zamin/ ؛

کارمانسرا/kārmān-sərā/ (ا.مر) : کاروانسرا .

اغر) ★← ؛ ب) کارمنسرا /kārmən-sərā/ ؛ س) کلم سرا /kelom-sərā/ ؛ ق) کارم سرا /kārəm.sərā/ ؛ با) ۱.★← ، ۲. کارم سرا /kārəm.sərā/ ؛ آ) کارم سرا /kārəmsarā/ ؛ ع) کارونسرا /kārvonserā/ ؛ قص) کارام سرا /kārām-serā/ ؛ ت) کاروان سرا /karvān serə/ ؛ آک) ★← ؛

کارمبه/kārəmbə/ (ص.فا/ف) : ۱. کشت کننده – کسی که کار کشاورزی کند. ۲. کشت می کنم .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) کارمبه /kārembə/ ؛ با) ★← ؛ قص) کارمّه /kāremmə/ ؛

آوانوشت : a = (اَ) ə = (فتحه کوتاه) e = (اِ) ā = (آ) u = (او) i = (ای) b = (ب) p = (پ) t = (ت،ط) s = (ث،س،ص) j = (ج) č = (چ) h = (ح،ه) x = (خ) d = (د) r = (ر) z = (ز،ض،ظ،ذ) ž = (ژ) š = (ش) f = (ف) q = (ق،غ) k = (ک) g = (گ) l = (ل) m = (م) n = (ن) v = (و) y = (ی) aw = (اَو) ow = (اُو)

کار-مز /kār-məz/ (ا.مک) : از توابع ولوپی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کارم سرا /kārem-serā/ (ا.مر) : ۱. کاروان سرا . ۲. اتراق گاه و محل چاشت خوردن چارواداران . **نک** : چارویدار خنه .

ق) ★← ؛ با) کارم سرا /kārəm-sərā/ ؛ آ) کارم سرا /kārəm sarā/ ؛ قص) ★← ؛ آک) ★← ؛

کارنام /kārnām/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی شهرستان ساری .

کارنده /kārəndə/ (ص.فا) : ۱. مردی که به کمک گاو آهن زمین را شخم زند . ۲. کسی که بذر می‌افشاند .

اغر) ★← ؛ آ) ★← ؛ ت) ★← ؛

کارو /karu/ (ا.مک) : از قلعه های قدیمی در دهکده کهرود دلارستاق آمل .

کاروار /kāre-vār/ (ا.مر) : کسب و کار - کار و بار .

اغر) ★← ؛ ب) کاروبار /kār-o-bār/ ؛ س) ۱.★← ، ۲. کار و بار /kāro-bār/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ★← ؛ اشر) ★← ؛ آک) کاروبار /karo-bār/ ؛

کارو-بکشیئن /kāru-bakšiyən/ (مص.مر) : نزدیک شدن رشد گیاه به مرحله‌ی گل دهی - بیش از اندازه رشد کردن .

اغر) ۱.★← ، ۲. کروبکشیین /koru-bakešiən/ ؛ ب) ★← ؛

کارورگ /kārvarg/ (ا) : نوعی گیاه دارویی که برای مقاوم کردن پوست به پای بندند .

ن) ★← ؛

کار-ورین /kār-vərin/ (ص.فا) : ۱. کسی که در انتهای صف وجین گران یا دروگران قرار دارد. افرادی که حدّ فاصل میان گروه وجین گران و قسمت وجین شده‌ی زمین جای گیرند.

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) ★← ؛ آ) ★← ؛

کار-وف /kār-vof/ (ص.فا) : بافنده ی پارچه - کارگاه سنتّی پارچه بافی .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ۱.★← ، ۲. کاروف /kār-vef/ ؛ ق) کارواف /kārvāf/ ؛ با) کاروف /kār.vəf/ ؛ آ) ←(ق) ؛ قص) کارباف /kār-bāf/ ؛ اشر) کاربف /kār-bof/ ؛

کاره /kārə/ (ص.نس) : ۱. متصدّی - کسی که مسئولیت کاری را بر عهده دارد . ۲. سود حاصله .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ قص) ★← ؛

کاره /kārə/ (ا) : کرّه - کرّه اسب . **نک** : اسب کره کا .

اغر) ۱.★← ، ۲. کارّه /kārrə/ ؛ ب) ★← ؛ س) کره /kərə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) اسب کره /asbə korə/ ؛ قص) کروک /keruk/ ؛ ت) کره اسب /korə asb/ ؛ اشر) کئرّه /koerrə/ ؛ آک) کرّه /korrə/ ؛

کاری - سر /kāri-sar/ (ص.مر) : خوشه ای که تازه دانه بسته باشد .

ب) ★← ؛

کاریکلا /kārikəlā/ (ا.مک) : از توابع جلال ازرک جنوبی شهرستان بابل .

کاری - ورزا /kāri-vərzā/ (ص.مر) : گاو نری که جهت شخم زدن زمین تربیت شود.

اغر) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) کاری - ورزا /kāri-varzā/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) ←(ن) ؛ اشر) ورزاکاری /vərzā-kāri/ ؛ آک) ←(ن) ؛

کازه /kāzə/ (ا) : چانه . **نک** : گازه.

ق) ★← ؛ آ) گازه /qāzə/ ؛

کاس /kās/ (ص) : ۱. زرد رنگ پریده-زاغ . ۲. ناقص و کج و معوج . ۳. آلت تناسلی زن.

ع) ★← ؛

کاس /kās/ (ص.مر؟) : ۱. رنگ سفید مایل به خاکستری . ۲. کاسه . **نک** : اسپه ولق .

آ) کس /kəs/ ؛ ع) ★← ؛ ت) ★← ؛ آک) ★← ؛

کاس /kās/ (ص) : ۱. ناقص - دارای کاستی . ۲. به دامی گفته شود که در قسمت پستان دچار نقص باشد .

ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛

کاس-اشکنک /kās-eškenak/ (ا.مر) : نام گلی شبیه بنفشه و بزرگ تر از آن . **نک** : اسیوگلی .

ع) ★← ؛

کاس اشکنی /kās eškənay/ (ا.مر) : پامچال خودرو و

★←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

وحشی که عـوام معتقدنـد در صورتـی کـه شـب‌های چهارشنبه چیده و به خانه آورده شود، سـبب شکسـتن ظروف خانه شود .

ع) ←* ؛

کاس پلی/kās-pali/ : ۱. خربزه ای که یک طرف آن رشد نکرده باشد . ۲. این واژه در مورد اشیا نیز کاربرد دارد .

ع) ←* ؛

کاسپیوم ماره/kāspium-mārə/ (ا.مر) : نام دریای خـزر در منابع یونانی و رومی kaspium-mare.

کاس چشم/kāse češm/ (ص.مر) : چشم زاغ .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کاس-خرنه/kās-xarne/ (ص.مر) : ۱. کنایه از آدم احمق و بی عرضه . ۲. نوعی توهین است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کـس خرنـه /kes-xarnə/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با*) ←(س) ؛ آ) کس خل /kəs xəl/ ؛

کاسره/kāsrə/ (ا) : نی کوتاهی که در لابه لای پارچـه ی در حال بافتن گذارند تا نخ ها در هم نرود .

ق) گاسره /gāsrə/ ؛

کاس کاسی/kās-kāsi/ استشها-مغازله‌ی دوزن.

اغر) ←* ؛

کاس -کچه/kās-kačə/ (ا.مر) : ظروف و لوازم آشـپزخانه . **نک** : جاجینگ .

اغر) ←* ؛ س) تاس و کچـه /tās-o-kačə/ ؛ ق) ←* ؛ *با*) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص*) کاسه کچه /kāsə-kačə/ ؛ ت) ←* ؛ آک) لاک و لبیر /lāko-labir/ ؛

کاس-کلک بازی/kās-kalək-bāzi/ (ا.مص) : ۱. فریبکاری - کلک بازی . ۲. هر لحظه تغییر عقیده دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کس کولک بـازی /-kəs-kalek bāzi/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با*) ←(س) ؛ آک) کوس کلک بـازی /kuskulak-bāzi/ ؛

کاس کـول/kul-kās/ (ا.مـک) : از مراتـع لنـگای شـهر عباس آباد .

کاسگر -کـلا/kāsgər-kəlā/ (ا.مـک) : از توابـع نوکنـده‌ی کای قائم شهر .

کاسگر -محله/kāsgar-mahallə/ (ا.مـک) : از توابـع کـالج واقع در کجور .

کاسگر -ملـه-پـازوار/kāsger-malə-pāzəvār/ (ا.مـک) : از توابع بابلسر .

کاسلار/kāsəlār/ (ا.مک) : از توابع زیرآب واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کاس-لس/kāsə-les/ (ص.فا) : کاسه لیس - چاپلوس .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) کاسه لیس /kāsə-lis/ ؛

کاسم/kāsem/ (ا) :

۱. نوعی گیاه شبیه کلم یا گون ولی قلوه ای وزمخت که بـر روی سنگها و در ارتفاعات دوهزار متر به بالا مـی رویـد . در چلاو و بندپی به تمّک معروف است . «کاشم علفی است که نام لاتیـن آن ceratophyllum مـی باشـد. (علفـهای هـرز مزارع ایران ص ۱۸۱ و ۱۵۹) در زمستان خشک می شـود و در بهار می روید. علفی اسـت بـه ارتفـاع یـک متـر و دارای خاصیت دارویی. بعضی ها ریشه ی این گیاه را گرفتـه، نـرم کرده با کره مخلوط می کردند و به سر می مالیدند. ریشه ی این گیاه به زعم بومیان دارای طبع سرد اسـت و سـر درد را تسکین می دهد ۲. نـام گیاهیسـت علفـی کـه بـر بدنـه ی درخت می روید این گیاه گل نمی دهد. **نک** : کاشم.

کاسمان کلا/kasmān-kəlā/ (ا.مک) : از توابع گنـج افـروز شهرستان بابل .

کاسم ده/kāsəmdeh/ (ا.مک) : از توابـع دهسـتان لیتکـوه شهرستان آمل .

کاسم کاسم/kāsem-kāsem/ آهسته کاری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کاسنی/kāsni/ :

گیاهی است علفی و پایا از تـیره‌ی مرکبـات کـه درحقیقـت سردسته‌ی این تیره است. ارتفاع آن بین پنجاه سـانتیمتر تـا یک متر است. ریشه‌ی این گیاه قهوه‌ای، سـاقه‌اش خشـن و برگ‌هایش پوشیده از کرک می باشـد. کاسـنی در مـداوا بـه عنوان مقوّی معده، تصیفه کننده‌ی خـون و مدرملیّـن و تـب براست. در مازندران برگ‌های کاسنی را جوشـانده و پـس از تقطـیر از آن عـرق کاسـنی گیرنـد. نـام علمـی ایـن گیـاه intybus-cichorium است.

کاس و کلس/kās-o-keles/ (ا.مر) : ۱. شی یا حیوان ناقص . ۲. لابه و تقاضای عاجزانه.

ب) کاس و گلس /kās-o-gəles/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛

کاسه/kāssə/ (ا) : پیمانه ی چوبی به حجم حدود دویست و پنجاه سی سی .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ع) *← ؛ اشر) کاسه /kāsə/ ؛

کاسه/kāsə/ (ا) : از اوزان که معادل سه کیلو گرم است.

ن) *← ؛

کاسه کشکول/kāsəkaškul/ (ا.مر) : پیمانه‌ای چوبی معادل یک من .

ن) *← ؛

کاش/kāš/ (ص.فا) : پسوندی در مقام کشنده و نابود کننده.

ب) *← ؛ ق) کشا /kəšā/ ؛ با) کشنه /kəšənə/ ؛ آ) ←(ق) ؛

کاش-بیاردن/kāš-biyārdən/ (مص.مر) : ۱. خزه آوردن درخت یا سنگ . ۲. کنایه از: ماندن و پوسیدن . ۳. کنایه از: بی تفاوت شدن نسبت به شی یا وسیله ای .

ب) *← ؛ س) کاشم بیاردن /kāšem-biyārdən/ ؛ ق) کاشبیاردن /kās biyārdən/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) کاش بیردن /kaš beyardan/ ؛ قص) کاش بیاردن /kās-biyārdan/ ؛

کاشت – کارزار/kāšt-kārezār/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: خستگی زیاد . ۲. کنایه از: گریه و بی قراری بی اندازه.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

کاشته کلیجار هکاردن/kāštə-kəlijār-həkārdən/ (مص.مر): کشتن و زخمی کردن – کنایه از: خسته کردن و از پای در آوردن .

ب) *← ؛ ق) کشت کلینگا /kəšt kəlingā/ ؛

کاشتی/kāšti/ (ا) : کشتی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کوشتی /kušti/ ؛ ق) کشتی /kəšti/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کشتی /košti/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←(ق) ؛ اشر) کششتی /koəšti/ ؛ آک) ←(س) ؛

کاشتی/kāšti/ (ص.نس) : دام گوشتی .

اغر) ۱. *← ، ۲. داشتی /dāšti/ ؛ ب) *← ؛ ق) گوشتی /gušti/ ؛ با) کشتی /kəšti/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛

کاشتی-بییتن/kāšti-bayitən/ (مص.مر) : کشتی گرفتن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کوشتی بیتن /kušti-baytən/ ؛ ق) کشتی بیتن /kəšti baytən/ ؛ با) *← ؛ آ) کشتی بیتن /kəšti baytan/ ؛ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) کشتی بییتن /koəšti-bayitan/ ؛ آک) کوشتی گیتن /kušti-gitan/ ؛

کاشتی گیری//kāšti-giri/ (ا.مص) :

کشتی گیری- کشتی یکی از ورزش‌ها و بازی‌های بسیار کهن ایرانیان به خصوص مردم مناطق استآن‌های گلستان، مازندران، گیلان و خراسان است. از دیرباز کشتی گیری در بین مردم این استآن‌ها رواج داشته و یکی از ورزش ها و سرگرمی‌های بومی مردم بوده است. اگرچه در هر ناحیه ای این ورزش با تفاوت های اندکی صورت می‌گرفته است ولی با مشاهده‌ی انواع آن در مناطق یاد شده می‌توان نتیجه گرفت که این ورزش در همه‌ی مناطق یاد شده کاربردی مشترک داشته، برای ورزیدگی و سرآمد شدن و رویارویی در کشمکش ها، جنگ‌ها و یا زورآزمایی تن به تن انجام می‌شده است. کشتی مخصوص منطقه‌ی مازندران، کشتی بدون شال لوچو است. کشتی منطقه‌ی استان گلستان، غیر از ناحیه‌ی ترکمن نشین، کشتی با میاوند meyāvand یا شال است. مردم قسمت غرب گلستان، تا ناحیه‌ی شرق کتول، راست کشتی می‌باشند و مردم ناحیه‌ی شرق استان یعنی از شرق کتول به طرف گنبد، چپ کشتی هستند. در کشتی ترکمنی که دشت شمالی استان گلستان را شامل می شود، کشتی گیران با قلّاب کردن دست در کمر یکدیگر به زورآزمایی می پردازند و زانو زدن هر یک از کشتی گیران نشانه‌ی باخت آن کشتی‌گیر است. در کشتی لوچو در مازندران نیز، زانو زدن کشتی گیر، باخت به حساب نمی‌آید و کشتی گیر در هنگام چسبیدن رکاب طرف مقابل می تواند زانو زده و با سوت میان مج meyān məj (میاندار) کشتی را شروع کند و یا سرپا کشتی بگیرد. در بین مردم فارس نشین منطقه‌ی گلستان، از ارتفاعات کوهستانی شمالی البرز تا دشت، در تمام روستاهای کوچک و بزرگ، کشتی گیری با میاوند یا شال مرسوم بوده و هست. مردم این منطقه در

همه‌ی عروسی ها، ختنه سورآن‌ها و یا در تجمّع زیارتی در سیزده و چهارده فروردین ماه، در روشن آباد گرگان و در تمام اجتماعات چوپانی و گالشی به کشتی می‌پرداختند و در هر جا که دو و یا چند نوجوان، جوان و یا بزرگسال جمع می‌شدند در حیاط خانه‌ها، میدان‌ها، مزارع و غیره، کشتی صورت می‌گرفته است. بر همین اساس، این ورزش یکی از ورزش‌های متداول و عمومی منطقه به حساب می آمده است. گرچه در دوده‌ی اخیر به دلیل عوامل معیشتی و وجود ورزش های نوین از رواج این ورزش کاسته شده است، ولی هنوز یکی از متداول‌ترین ورزش های این منطقه است. کشتی با شال نه تنها در بین نوجوانان یک آبادی انجام می‌گرفته بلکه کشتی گیران روستاهای هم جوار و یا دورتر هم در مراسم عروسی و ختنه سوران یکدیگر شرکت می‌کرده و با اسب، ارابه، دوچرخه و یا پیاده خود را به مراسم کشتی می‌رساندند. در بعدازظهر روزی که عروس را به خانه ی داماد می بردند کشتی در فضای باز انجام می گرفت. جمعیت به صورت دایره روی زمین می نشستند و در وسط میدان، کشتی گیران زیر نظر میان مج (میان دار) کشتی می گرفتند. انعام کشتی گیران، از افراد خانواده و فامیل داماد و یا عروس گرفته شده و به دست میاندار جلسه سپرده می شد. در یک طرف مجلس، داماد و دو ساقدوش sāqduš او بر روی صندلی نشسته، در دو طرفشان پیرمردان و اقوام نزدیک و بزرگان محل، کنترل نهایی کشتی گیران را بر عهده داشتند، و در موقع احساس خطر مثل نزاع بین کشتی گیران یا تماشاچیان، میاندار را یاری می دادند.کشتی ابتدا از جوان‌ها شروع می شد و وزن هم ملاک نبود. کم‌کم تعدادی از کشتی گیران از دور خارج می شدند و نفرات ورزیده‌تر یا بزرگ تر از آبادی یا آبادی های هم جوار به میدان می‌آمدند. در هر کشتی، پهلوان برنده انعام می‌گرفت. سر پهلوان به کشتی گیری گفته می‌شد که کسی نتواند پشتش را به خاک بمالد. او از پول ، پارچه، گوسفند و انعام بالاتری بهره‌مند می‌شد. ساعتی قبل از غروب، کشتی پایان می یافت. امروزه کشتی دارای شرایط جدیدی شده است و مطابق قرار داد جدید، کشتی گیران را به چهار وزن تقسیم کرده اند که به قرار زیر است:۱ - وزن پنجاه تا پنجاه و پنج کیلوگرم (سبک وزن)۲ - وزن پنجاه و شش تا شصت و پنج کیلوگرم (میان وزن) ۳ - وزن شصت و شش تا هفتاد و پنج کیلوگرم (میان وزن) ۴ - وزن هفتاد و شش تا هشتاد و پنج کیلوگرم. همچنین به افرادی که از این وزن بالاتر باشند سنگین وزن گفته می‌شود. قانون جدید دیگری هم وضع شده است که وقت را محدود می‌کند، یعنی اگر در پنج دقیقه‌ی اول کشتی، کشتی‌گیری نتواند رقیبش را خاک کند، بعد از پنج دقیقه هر یک از دو کشتی گیری که خاک شود یک امتیاز برای خاک کننده به حساب می آید. به این ترتیب از وقت استفاده شده و از کم کاری کشتی گیران جلوگیری می شود. این کار سرعت عمل کشتی گیران را زیاد کرده و در نتیجه عدّه‌ی بیشتری می توانند کشتی بگیرند.

کاشتی گیری

کاشدال-هکاردن/kāšdāl-həkārdən/ (مص.مر) : کشتار کردن - سر بریدن جانور .

اغر) ★← ؛ *ب)* ★← ؛ *س)* کشتال هاکردن /-keštāl hākerdən/ ؛ *ق)* ۱.←*(س)* ، ۲. کشتارهاکردن /kəštārhākərdən/ ؛ *با)* ←*(س)* ؛ *آ)* کشتال هاکردن /kəštāl hākərdan/ ؛ *قص)* کشدار هاکردن /košdār hākerdan/ ؛ *اشر)* کشتار-هاکئردن / /koštār-hākoərdən/ ؛ *آک)* کوشتن /kuštan/ ؛

کاشکو/kāšku/ (ش.ج) : ای کاش .

اغر) کاشک /kāške/ ؛ *ب)* ★← ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ *ق)* ←*(اغر)* ؛ *با)* ←*(اغر)* ؛ *آ)* ←*(اغر)* ؛ *ع)* ای کاش /ay kāš/ ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* ←*(اغر)* ؛ *آک)* ←*(اغر)* ؛

کاشم/kāšəm/ (ا) : کپک روی نان . **نک** : آمیس .

اغر) ★← ؛ *ب)* ★← ؛ *س)* ★← ؛ *ق)* ★← ؛ *با)* ★← ؛ *آ)* ★← ؛ *ن)* ★← ؛ *ع)* ★← ؛ *آک)* مُیس /mois/ ؛

کاشم/kāšəm/ : خزه ای که روی درخت می روید .

س) ★← ؛ *ق)* ★← ؛ *با)* ★← ؛ *ن)* ★← ؛ *ع)* ★← ؛

کاشم

کاشم-بزوئن/kāšəm-bazuan/ (مص.مر) : ۱. کپـک زدن . ۲. کندن چاله بر روی ساقه ی درخت .

اغر) *← ؛ ب) کاشم بزئن /kāsəm-bazoən/ ؛ س) کاشم بزوئـن /kāšəm-bazuən/ ؛ ق) *← ؛ بـا) ←(ب) ؛ آ) *← ؛ ع) کاشم بــزان /kāšembezān/ ؛ ت) کفـک زئـن /kafak zaen/ ؛ آک) میس گودن /mois - gudan/ ؛

کاشم - خار/kāšəm-xār/ (ا.مر) : نوعی پرنده .

س) *← ؛ آ) *← ؛

کاشن/kāšon/ (ا) : خزه ی روی درخت . **نک** : دارکاشم .

ب) *← ؛ ق) کاشــم /kāšem/ ؛ با) کاشــم /kāšəm/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(ق) ؛ آک) چچ /cac/ ؛

کاشن-دار/kāšon-dār/ (ا.مر) : درختی که بــر پوسـت آن خزه روییده باشد . **نک** : چچن دار .

ب) *← ؛ س) کاشم دار / kāšem-dār/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کاشم دار /kāšəm - dār/ ؛ آ) ←(با) ؛

کاشور/kāšur/ (ا) : ۱. کاسه‌ی کوچک . ۲. پارچه ای که با آن کاسه و ظرف را شویند .

قص) *← ؛

کاشن-دار

کاشی - کلا/kāši-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بندپـی واقـع در شهرستان بابل .

کاغذ کلا/kāqaz kelā/ (ا.مر) : کلاه ساخته شـده از کـاغذ که در مدارس قدیم بر سرشاگردان تنبل می گذاشتند .

ع) *← ؛

کاغذی/kāqəzi/ (ص.نـسـ) : گردویـی کـه پوسـتش بـه راحتی جدا شود . **نک** : ابولّه .

اغر)*←؛ب)*←؛با)*←؛قص)*←؛اشر)*← ؛ آک) *← ؛

کافته/kāftə/ (ا) : پهن . **نک** : کفته.

ب) کفتـه / koftə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) کفتـه /kəftə/ ؛ آک) پهین /pahin/ ؛

کافر/kāfer/ (ص) : منکر دین .

ب) *← ؛ع) *← ؛ آک) *← ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کافر-خاک-سر/kāfəre-xāke-sar/ (ا.مک) : مکانی در نزدیکی روستای لیند الاشت .

کافر قلعه/kāfərqalə/ (ا.مک) : از قلاع قدیمی نزدیک دهکده ی قلعه کش دشت سر آمل .

کافر کلی/kāfər- kəli/ (ا.مر) : سوراخ های غار مانند داخل کوه ها که در گذشته به عنوان پناهگاه مورد استفاده قرار می گرفت .

ب) کافر کولی /kafər - kuli/ ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛

کافر کلی/kāfər-koli/ (ا.مک) :

نام مجموعه غارهایی است که در پرتگاه ها و درّه ها از کوه کاروان در سمت شمال دهکده‌ی اسک شروع و به زیر برج بیامه سی ختم می شود و در نقاطی از درّه ی نیاک نیز آثار آن به چشم می خورد. این مجموعه در منطقه ی بالا لاریجان شهرستان آمل قرار دارد.

کافره/kāfərə/ (ص) : کافر – کتمان کننده ی حقیقت .

اغر) کافر /kāfər/ ؛ ب) ★← ؛

کافور/kāfur/ (ا) : ۱. نوعی حالت انزجار . ۲. مادّه ی معطّری که از برخی گیاهان گیرند و مرده را با آن خوشبو کنند .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛ ع) ★← ؛ قص) ★← ؛ ت) ★← ؛ اشر) ★← ؛ اَک) ★← ؛ پ) کاپور /kapūr/ ؛

کافور-بدائه/kāfur-bədāə/ (ص.مف/ش.ج) : ۱. نوعی نفرین به معنی کافور بر تن ریخته شده . ۲. کنایه از مرده .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ آ) کافور بزه /kāfur bazə/ ؛ ن) ★← ؛ قص) ★←(آ) ؛

کافه/kāfə/ (ا) : ۱. هویّت – اثر – نشانی – رد . ۲. جفت نوزاد .

اغر) ۱. ★← ، ۲. گافه /gāfə/ ؛ ب) گافه /gāfə/ ؛ ق) ★←(ب) ؛ با) ★← ؛

کافینگ هاکرد/kāfing-hākerd/ (ص.مف) : مرغی که پرهای بادکرده دارد . **نک** : جاجی کرک .

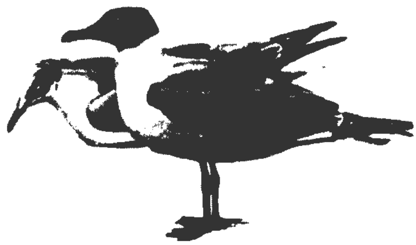
س) ★← ؛

کا-کا/kā-kā/ (ا.مر) : سینه سرخ – نام پرنده ای است . **نک** : بلی بود .

با) ★← ؛ ت) ★← ؛

کاکایی/kākāəi/ (ا.مر) : نوعی پرنده‌ی سفید رنگ مهاجر– مرغ دریایی . **نک** : اسب زیک .

با) ★← ؛ آ) کاکایی /kā kāyi/ ؛ ن) ★← ؛ ع) ★← ؛ ت) ۱. کاکویی /kākui/ ، ۲. کاکی /kākay/ ؛ اَک) ★← ؛

کاکایی

کاکالی - کاتی/kākāli-kāti/ (ا.مر) : گیاهی است که برای رفع دل درد و شکم درد مفید است و در ارتفاعات می روید .

اغر) ★← ؛

کاکرون/kā karun/(ا.مر):اتراق گاه–محل بازی.**نک**.: بنگام .

ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) کاکرون /kākarun/ ؛

کاکرون/kākarun/ (ا.مک) : از روستاهای بلوک آنند واقع در ولوپی شهرستان سوادکوه .

کاکّل/kākkəl/ (ا) : ۱. موی میان و جلوی سر. ۲. یال اسب . **نک** : پس کاکّل .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ قص) فاکل /fākəl/ ؛ ت) ★← ؛ اشر) کاکّل /kākkol/ ؛ اَک) کاکل /kākol/ ؛ پ) کوفاک /kāfək/ ؛

کاکّل/kākkəl/ (ا/ق.مک) : بالا و انتهای درخت یا هر چیز دیگر .

اغر) ۱. ★← ، ۲. کاکّله /kākkələ/ ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ آ) ★← ؛ اشر) ★← ؛

کاکلوک/kākəluk/ (ا) : ۱. کاکل . ۲. قسمت وسط هندوانه که بی دانه و شیرین تر از قسمت های دیگر است .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کرکک /kerkak/ ؛ | گ) شوم /šom/ ؛

کاکّله/kākkələ/ (ا) : ۱. نوک درخت – نوک هر چیزی . ۲. جیرجیرک . نک : تکّه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کاکّل /kākkəl/ ؛ ع) تکال /tekāl/ ؛ اشر) کاکّلی /kākkeli/ ؛ | آک) توکالی /tokāli/ ؛

کاکّلی/kākkəli/ (ا.مص) : جالنداختن دانه در بافتنی– در رشته قرار دادن دانه و مهره، و عبور دادن نخ از سوراخ‌های آن.

ق) ←* ؛

کاکی-مار/kāki-mār/ (ا.مر) : نیلوفر صحرایی – پیچک صحرایی . نک : ککی مار.

اغر) کک مار /kak-mār/ ؛ ب) کک مار /kake mār/ ؛ س) ککه مار /kakə-mār/ ؛ ق) ککّی مار /kakki mār/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ککی مارلو /kaki mārlu/ ؛ اشر) ککو–مار /kaku-mār/ ؛

کا-گل/kā-gəl/ (ا.مر) : کاه گل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ۱. کا–گل /kā-gəl/ ، ۲. کا–گیل /kā gil/ ؛ | آک) ←* ؛

کال/kāl/ (ص) : ۱. میوه ی نارس . ۲. برنجی که خوب دم نکشیده باشد . ۳. خشکی –خشکی میان دو آب. ۴. زیر تپّه، تپّه –در پناه دیوار.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | آک) ←* ؛

کال/kāl/ (ص) : ۱. کند – ضدّ تیز . ۲. یک دانه گردو . ۳. لنگ – افلیج از دست و پا . ۴. بلندی – تپه – تپه ی بلند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کل /kəl/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) کل /kol/ ؛ اشر) ←* ؛ | آک) کول /kul/ ؛

کال/kāl/ (ا) : ۱. کوهان گاو و شتر . ۲. نخ درهم – کلاف سر در گم . ۳. کوتاه .

ب) ←* ؛ ق) کول /kul/ ؛ با) کول /kol/ ؛ آ) کل /kəl/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) کل /kol/ ؛ ت) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←(ق) ؛

کالا/kālā/ (ا) : کلاه .

اغر) ۱. ←* ، ۲. کلا /kolā/ ؛ ب) ←* ؛ س) کلا /kəlā/ ؛ ق) ←(ق) ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) کلا /kelā/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(ع) ؛ | آک) کولا /kulā/ ؛

کالا-دربوردنک/kālā-dar-bavərdənək/ (ا.مر) : نوعی بازی با کلاه .

ب) ←* ؛ ق) کلاآشه /kəlāašə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کلاکرچ /kelā korč/ ؛ | آک) کولا بازی /bāzi - kulā/ ؛

کال-افرا/kāl-əfrā/ (ا.مک) : روستایی در فاصله‌ی نه کیلومتری جنوب شرقی بندرگز – گل افرا .

کال افرا/kāl-əfrā/ (ا.مک) : از مراتع واقع در مایان شهرستان کتول.

کال انگوست/kāl - angust/ (ا.مر) : انگشت کوچک دست یا پا .

اغر) کال انگوشت /kāl angušt/ ؛ ب) ←* ؛ س) کل انگوست /kel - angust/ ؛ ق) کل انگوس /kel angus/ ؛ با) کل انگوس /kəl angus/ ؛ آ) کل انگیس /kəl angis/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کل انگوشت /kol angušt/ ؛ قص) کل انگوشت /kel - angušt/ ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) کئل – انگوشت /koel-angušt/ ؛ | آک) کله انگوشت / kalə-angušt/ ؛

کال - اوج/kāl-ouj/ (ا.مر) : پوسته‌ی شالی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کال-اوستی/kāl - usti/ (ا.مر) : آستین کوتاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کل اوستی /kəl-usti/ ؛ ق) کل اوسّی /kəl ussi(ti/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

کال اوستی جومه /kālusti-jomə/ (ا.مر) : پیراهن آستین

کوتاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کل اوسّی جمه /kəl ussi jəmə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

کالئن/kāleən/ (مص) : ریختن .

آ) بکلنیین /bakələnniyan/ ؛ ت) ←* ؛

کال - بویین/kāl-baviyən/ (مص.مر) : ۱. شکستن دست یا پا . ۲. شل شدن- فلج شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کل بیّن /kəl-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کل بیّن /kəl bayyan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کل ببین /kol babəyan/ ؛

کال-پا/kāl-pā/ (ا.مر) : چوبی با عرض و طول و قطر مشخّص که در ساختمان به کار رود. .

اغر) ←* ؛ ق) پا /pā/ ؛

کال پت/kālpat/ (ص.مف) : نیم پخته - برنج یا خوراکی که خوب پخته نشود .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کال - پت/kāl - pat/ (ص.مف) : نارس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) کال پز /kāl - paz/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کال-پتی/kāl - pati/ (ص.نس) : برنج دم نکشیده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) کال پت /kāl pat/ ؛ ع) پتویی /patoi/ ؛ ت) ←* ؛ آک) کاله پت /kāle-pat/ ؛

کال - پری/kāl-pari/ (ص.مر) : ۱. تازه پر درآورده . ۲. کنایه از نوجوان - بچه ی روبه رشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

کال پری بویین/kāl-pari-baviyən/ (مص.مر) : به مرحله‌ی نوجوانی رسیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کال پری بیّن /kāl-pari-bayyən/ ؛ ع) پرکش ببین /par kaš babeyan/ ؛

کالت/kālet/ (ا.مک) : روستایی بین نکا و بهشهر . نک : کلت .

کالتو/kāl-to/ (ا.مص) : ۱. نیم کوب شدن برنج . ۲. مغز گردو و یا مغز بادام . ۳. درست نجویدن غذا .

اغر) کالتو /kāl-tu/ ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کال تاش /kāl tāš/ ؛

کال توبویین/kāl to baviyən/ (مص.مر) : خوب نپختن غذا . طبخ ناقص.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کال توبیّن /kāl to bayyən/ ؛ آ) کال توبیّن /kāl to bayyan/ ؛ ع) کال پچ /kāl pač/ ؛ آک) کاله دونه /kālə donə/ ؛

کالتوم/kāltum/ (ا) : چوب چند پره که با چرخاندن آن پشم به نخ تبدیل می شود .

اغر) کاتلام / kātəlām/ ؛ س) کتلوم /kətlum/ ؛ ق) کتلوم /ketlum/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(با) ؛ ن) کتلم /kətələm/ ؛ ع) کت لم /kotələm/ ؛

کالج/kāləj/ (ا.مک) : نام ناحیه‌ای واقع درمنطقه‌ی شهرستان کجور.

کال - جو/kāl-ju/ (ا.مص) : درست نجویدن غذا - غذا را نجویده خوردن . نک : ال جو .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کال جو /kāl jo/ ؛ اشر) کاله - جو /kālə-jo/ ؛

کال جو-نیم جو/kāljo-nimjo/ (ا.مص) : کنایه از: نجویده غذا خوردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کل جو ول جو /keljuvalju/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) کاله -جو-کاله-جو /kāle-jo-kāle-jo/ ؛

کال چرم/kāl - čarm/ (ا.مر) : چارق - پای افزاری از پوست خام .

اغر) ۱.←* ، ۲. کالچم /kālčam/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کال چم /kāl čam/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کالچم/kāl-čam/ (ا.مر) : چارق - پای پوش چرمی که از رو آن را با بندی می بندند و جنس آن از پوست گاو و یا گوسفند می باشد . نک : چشمک -چارق - چمش.

اغر) ← ؛ ب) ۱.← ، ۲. کال - چرم /kāl-čarm/ ؛ س)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

→(ب) ؛ ق) →* ؛ بـــا) →* ؛ آ) ۱.*→ ، ۲.→(ب) ؛ ع) کال چرم /kālə-čarm/ ؛ ت) →* ؛ آک) چاروق /čāroq/ ؛

کال چرم

کالچم-پاتو/kāl-čam-pāto/ (ا.مر) : چارق چرمی همراه با پا تاوه‌ی مورد استفاده‌ی کارگران و چوپانان .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ ق) →* ؛ ن) کال چرم و پاتو /kālčarm-o-pāto/ ؛

کالچه رود/rud – kālčə/ (ا.مک) : نام رودی در شهرستان کجور .

کال خار/kāl xār/ (ا.مر) : از انواع زنبور درشت که به صورت انفرادی زیست کند . **نک** : زرزم .

ب) →* ؛ س) →* ؛ ق) →* ؛ با) →* ؛

کال - دار/kāl-dār/ (ا.مر) : نوعی بنای چوبی شبیه نپار که بر سقف آن علوفه انبارند و در زیر آن دام را نگهداری کنند . **نک** : نفار .

ب) →* ؛ ق) کل تلار /kal təlār/ ؛ ت) کل دار /kaldār/؛

کالدانه/kāl-dānə/ (ا.مر) : برنج خوب به بار نیامده- برنجی که خوب نپخته است .

اغر) →* ؛ ب) کال دنه /kāl donə/ ؛ س) کال دونه /kāl dunə/ ؛ ق) →(س) ؛ با) →(س) ؛ آ) →(س) ؛ ن) →(س) ؛ قص) →(س) ؛ ت) →* ؛ اشر) →* ؛

کال - در/kāl -dar/ (ا.مر) :

نوعی در، مخصوص ساختمان‌های قدیمی که هر لنگه ی آن از دو نیمه تشکیل می‌شده است. در فصول گرم، نیمه‌ی پایین آن بسته و نیمه ی بالای آن، هم چون دریچه ای باز می ماند تا هوای داخل اتاق جا به جا شود. بستن نیمه ی پایینی به خاطر پیشگیری از ورود ماکیان به داخل خانه صورت می‌گرفت.

کال - دس/kāl - das/ (ص.مر) : دست شکسته – دست زخمی .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) کل دست /kel dast/ ؛ ق) →(س) ؛ با) کل دس /kəl das/ ؛ آ) →(با) ؛ ن) →(با) ؛ ع) کل دس /kolə das/ ؛ قص) →* ؛ ت) کل دس /kol das/ ؛ اشر) کله – دست /koələ - dast/ ؛

کال دم/kāl - dəm/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. نامی برای سگ . ۲. سگ دم بریده – سگی که به عمد دمش را بریده باشند تا درنده تر شود . **نک** : بته دم .

اغر) →* ؛ ب) ۱.*→ ، ۲. کل – دم /kol -dəm/ ؛ ق) کل /kəl/ ؛ با) کل دم سگ /kəl dəm sag/ ؛ ن) →(با) ؛ ع) کل دم /kolə dom/ ؛ قص) کل دم /kel-dəm/ ؛ ت) کل دم /koldom/ ؛ اشر) کله–دم /koələ-dəm/ ؛ آک) کوله دوم /kulə-dum/ ؛

کال – دم/kāl-dəm/ (ص.مر) : کنایه از: افراد متمول و متمکن که در عین حال خسیس باشند.

اغر) کاله رم /kālə ram/ ؛ ب) →* ؛ س) کلدم /kel-dəm/ ؛ ق) →(س) ؛ با) کل دم /kəl dəm/ ؛ ن) →(س) ؛ آک) کوله دوم /kule-dum/ ؛

کالدمبه/kāldəmbə/ (ا/مر) : ۱. سورف . ۲. دانه های ریز و سیاه در برنج –گیاهی است شبیه شالی ولی پر دانه تر از خوشه ی شالی .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ ق) شالکم /šalkəm/ ؛ اشر) کتل –

دمبه /koəl-dembə/ ؛

کال - دیم/kāl - dim/ (ص.مر) : زردی چهره . نک : پیسه .

با) گال دیم /gāl dim/ ؛ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

کالرد/kālərd/ (ا) : گونه ای گیاه باتلاقی .

ب) ←** ؛ ق) کلر /kələr/ ؛ ن) کلر /kəlar/ ؛

کال سرشالی/kāl sar -šāli/ (ص.مر) : گوسفندی قهوه ای رنگ با پیشانی سفید و پاهای سفید و قهوه ای .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ قص) کلاج /kalāj/ ؛

کال – سنگ/kol-sang/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. سنگ . ۲. سفت و محکم . کنایه از: میوه‌جات نرسیده.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←(س) ؛ آ) کال سنگ /kāl sang/ ؛

کال سنگ/kāl - sang/ : ۱. فلاخن – قلاب سنگ . ۲. سفت و محکم .

اغر) ۱.←** ، ۲. کُل سنگ /kol sang/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) قلاف سنگ /qolāf sang/ ؛ قص) قلاسنگ /qalā - sang/ ؛

کال سنگ

کالش/kāləš/ (ا) : سرفه . نک : کلش.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کلش /keləš/ ؛ ق) کلش /kələs/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ۱.←(ق) ، ۲. کل کل /kəl kəl/ ؛ع) کل کل /kol kol/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کئلش /koəleš/ ؛ آک) خوس /xus/ ؛

کال - شل/kāl- šəl/ (ص.مر) : فلج – ناقص العضو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←(ق) ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ع) کل شل /kolə šel/ ؛ ت) کل شل /kolešel/ ؛ اشر) کئله–شل /koəle-šəl/ ؛ آک) کوله شل /kule-šal/ ؛

کالش–هکاردن/kāləš-həkārdən/ (مص.مر) : سرفه کردن.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کلش ها کردن /kələš hākərdən/ ؛ ق) کلش هاکردن /kələš hākərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) کلش هاکردن /kələš hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) کل کل هاکردن /kol kol hākordan/ ؛ قص) کلش بکردن /keləš-bakerdan/ ؛ ت) کل کل هکردن /kol kol hakerden/ ؛

کالک/kālək/ (ص.نس) : ۱. میوه ی نارس . ۲. محصول نارس جالیز – صیفی جات .

اغر) ←** ؛ ب) کالک /kālək/ ؛ س) کالوک /kāluk/ ؛ ق) کالک /kālek/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ن) کالک /kālak/ ؛ع) ←(ن) ؛ ت) کال /kāl/ ؛ اشر) ←(آ) ؛

کالک/kālək/ (ا) : کت نمدی بدون آستین چوپانان . نک : دوش نمد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کلک / kəlek/ ؛ ق) کلک /kələk/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) کلک /kəlak/ ؛ع) کلییر /kolair/ ؛ قص) کفنک /kafenak/ ؛ ت) کلیر /koləyr/ ؛

کالک/kālək/ (ا/ص–نس) : ۱. کلون در . ۲. نارسیده و کنایه از: دوشیزه‌ای که هنوز صورت خود را آرایش نکرده است .

اغر) کارک / kārək/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

کالک/kālək/ (ا) : غوزه ی پنبه که به طور کامل باز نشده باشد .

اغر) ۱.←** ، ۲. نیم وا /nim-vā/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) کاله – قوزه /kāle-quzə/ ؛

کالک/kālk/ (ا) : کرک – پشم نرم .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کلک /kolk/ ؛ ق) کلک /kelk/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱. کرک /kərk/ ، ۲. کلک /kəlk/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

ن) ←(آ) ؛ ع) ←(س) ؛

کال - کاردن/kāle-kārdən/ (مص.مر) : نک : پـه دشندیین.

اغر) ←* ؛ ق) کل هاکردن /kalhākərdən/ ؛

کال کباب/kālə kebāb/ (ا.مـر) : غـذای خوشـمزه ای از بادمجان و آب غوره یا آب انار .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کالک - پر/kālək-par/ (ا.مر) : گلپر – از تیره ی جعفـری و چتریان که گیاهی دو ساله است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کـولک پـر /kulək-par/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱. کول پر /kul par/ ، ۲. کولـک /kulək/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کلپـر /kolpar/ ؛ قـص) کولـک /kulak/ ؛ اشر) کئله – پر /koələ-par/ ؛

کال - کت/kāl - kat/ (ا.مر) : کلوخ .

اغر) ۱.←* ، ۲. گل کت /gəl kat/ ؛ س) کتـک /katek/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گل کتـک /gəl katək/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) کتـک /katak/ ؛ آک) گل گوده / gal-gudə/ ؛

کال - کتی/keti – kāl/ (ا.مـک) : نـام مکـانی در آلاشـت واقع در سوادکوه.

کالک - جار/kālək-jār/ (ا.مر) : باغ خربزه .

اغر) ←* ؛ ق) کالک جار /kalek jār/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←*؛

کال - کـوت/kāl -kut/ (ص.مـر) : ۱. انباشـته شـده . ۲. خربزه های نارس روی هم چیده شده.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) کوت /kut/ ؛

کال گندم/kāl -gandəm/ (ا.مر) : ذرّت . نک : کوگَنِم .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) میکـاگنّـم /mikā gannem/ ؛

کال گندم ریش/kāl-gan dəm-riš/ (ا.مر) : کاکل ذرّت .

اغر) مکّـه ریـش /makkə - riš/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) گنّـم ریش /gannəmriš/ ؛ ع) میکـاگنـم ریـش /mikā gannemə riš/ ؛

کال - لاهاف/kāl - lāhāf/ (ا.مر) : کنایه از: جگر سفید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آک) ففه /fafe/ ؛

کال - لو/kāl-lo/ (ا.مر) : ۱. لبه ی پارچه – پارچه ی بافته شده . ۲. لبه ی پرتگاه .

ب) ←* ؛ س) کاله لو /kālə-lo/ ؛ ق) کار لو /kār lu/ ؛ با) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ قص) ←(س) ؛

کالم/kāləm/ (ص) : زمین کشت نشده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کالـه /kālə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛

کالم/kālom/ (ا) : طویله .

ب) ←* ؛ س) کلـم /kelom/ ؛ ق) کلـوم /kelum/ ؛ بـا) کلوم /kəlum/ ؛ آ) کلـوم /kəlum/ ؛ ن) کلـم /kelem/ ؛ ع) کلم /kolom/ ؛ ت) کُلام /kolām/ ؛

کـالمن - سـرا/kālmən-sərā/ (ا.مـر) : کنایـه از: خانـه ی نامرتب و درهم ریخته .

ب) ←* ؛ ق) کـارم سـرا /kārəm sərā/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کارون سرا /kārvon serā/ ؛

کالن/kālən/ (ا.مک) : مرتعی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کال - نر/kāl - nor/ (ا.مـک) : مزرعـه ای در غـرب بـالا جادّه‌ی کردکوی .

کالنگ/kālang/ (ا) : کلنگ .

اغر) ←* ؛ ب) کلنگ /kālang/ ؛ س) کلنـگ /kələng/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) کلـن /kalan/ ؛ ع) کلن /kolan/ ؛ قص) کلنگ /kelang/ ؛ ت) ←(قـص) ؛ آک) کولنگ /kolang/ ؛

کالنگ بازی/kāləng bāzi/ (ا.مر) :

از انواع بازی‌های بومی. روش بازی: در زمین مرطـوب و یـا زمینی که چوب سر تـیز بـه نـام «کـالنگ» در آن فـرو رود بازی انجام می‌گیرد. هر بازیکن چنـد «کـالنگ» بـه همـراه دارد تا در صورت باخت، از دیگری استفاده نماید. بـا توافـق، نفر اوّل «کالنگ» را محکم به طرف زمین می کوبد و سـعی می‌کند که سر تیز آن در زمین فرو رود و عمودی یـا مـورب بایستد. گاهی نیز چوب به صورت افقی در زمیـن فـرو رود . نفر بعدی سعی می‌کند چوبش را محکم به همـان نقطـه‌ای به زمین بکوبد که چوب نفر اول قرار گرفته است. اگر چـوب نفر دوّم به چوب خوابیده‌ی نفر اول برخـورد کنـد و خـود در زمین فرو رود، برنده می‌شود و نوبت به نفر بعدی می‌رسد.

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نفر سوّم همین روش را دنبـال می‌کنـد و بـازی بـه همیـن منوال ادامه می‌یابد تا یک دور، بازی همـه‌ی نفـرات انجـام شود. در دور بعدی بدون آن‌که چوب ها را از زمیـن بردارنـد نفر اول بازی را شروع می‌کند وکالنگش را از زمیـن بـر مـی دارد و به قصد ضربه زدن به کالنگ های افقی، مـورب و یـا عمودی، کالنگ را به زمین می‌کوبد (با هدف گیری کـردن). در صورتی که چوبش هر چوب افقی را که روی زمین افتـاده تکان دهد و خود در زمیـن فـرود رود برنـده است و یـا اگر کالنگ فرو رفته‌ی دیگری را بیندازد و خود در زمین فرو رود باز هم برنده‌ی آن کالنگ است. اگر کالنگش افقی قرار گیرد بازی به نفر بعدی مـی رسـد. در گذشـته ایـن بـازی بسیار سـرگرم کننـده بـوده و تعـدادی تماشـاچـی داشـت. گاهـی بازیکنان به چند گروه تقسیم می شدند و نفرات برنده‌ی هـر گروه با هم به مبارزه می پرداختند. به نفرات یـا گروه برنـده جایزه هایی که گاه مقداری پول و گاهـی گوسـفند و زمـانی لباس بود، تعلّق مـی‌گرفـت. یـادآوری می‌شـود کـه مـراد از کالنگ، چوبی نوک تیز و نیزه مانند است.

کال نی/kāl - ni/ (ا.مـر) : نـانی از آرد، عـدس پختـه و کدوی آب پز .

ب) ★← ؛

کالو/kālu/ (ا) : لانه .

اغـر) کـالی /kāli/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) کلـی /keli/ ؛ ق) کلـی /kəli/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) کلـی /koli/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←(ق) ؛

کال و شل بویین/kāl-o-šəl-baviyən/ (مص.مر) : زخمـی شدن – شکسته شدن دست یا پا .

اغـر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) کـال و شـل بیّـن /kāl-o-šəl-bayyən/ ؛ ق) کل و شل بین /kələšəl bayən/ ؛ با) کـل و شل بیّن /kəl-o-šəlbayyən/ ؛ آ) کل و شل بیّـن /kəl-o-šəl bayyan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کـل و شـل ببیـن /kolo šel babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کل شل بئـن /koləšelbaen/ ؛ اشر) کئلـه–شـل–هـابیین /koəle-šel-hābiyən/ ؛ آک) کولوش بون /kulo-šal-bon/ ؛

کال و شـل هکـاردن/kāl-o-šəl-həkārdən/ (مـص.مـر) : زخمی کردن .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) کال وشل هاکردن /kāl-o-šəl-hākerdən/ ؛ ق) کل و شل هـاکردن /kelo-šəl-hākərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) کل و شـل هـاکردن /kəl-o-šəl-hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کل و شـل هـاکردن /kolo-šel-hākordan/ ؛ اشر) کئله–شل هاکئردن / koəle-šel-hākoərdən/ ؛

کالوک/kāluk/ (ص.نس) : میوه ی نارس .

اغر) کـالک /kālək/ ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) کالک /kālak/ ؛ ع) کال /kāl/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

کالوک/kāluk/ (ا) : کاسه ی کوچک . **نـک** : جـامک – چلاک .

ق) بادوک /bāduk/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) ★← ؛

کال و کله/kālu kələ/ (ص.مر) : کته ی نپخته .

ق) کال و کله /kālu kəle/ ؛ ت) کال /kāl/ ؛ اشر) کـالو–کول /kālu-kul/ ؛ آک) کال پلا /kāle-palā/ ؛

کالوم بوم/kālum-bum/ (ا.مر) : ۱. پشت بام . ۲. جایی که علوفه ی زمستانی انبار کنند .

کالون/kālun/ (ا) : ۱. جوانه ی بـاقلا . ۲. پوسـت بـیرونی لوبیا و باقلا .

ب) ★← ؛ س) کلن /kelon/ ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) کالم /kāləm/ ؛

کال و یاز/kāl-veyāz/ (ا.مر) : خمیازه .

آ) ول و یاز /valə viyāz/ ؛ ن) ★← ؛

کاله/kālə/ (ا) : توله – توله ی برخی جانوارن .

اغـر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) کلــه /kələ/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) کوله /kolə/ ؛ ت) کته /kotə/ ؛ آک) کوله /kule/ ؛

کاله/kālə/ (ص/ا) : ۱. کهنه . ۲. حلقه ها و پولک هایی که به گردن آویزند . **نک** : انگل .

اغـر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ۲. کلـــه /kole/ ، ق) ۱. کاهنــه /kāhnə/ ، ۲. کالـه /kālə/ ؛ با) کونـه /kunə/ ؛ آ) ←(بـا) ؛ ت) کانه /kānə/ ؛ آک) ←(با) ؛

کاله/kālə/ (ا) : نوک پستان گاو و گوسفند .

اغر) داله /dālə/ ؛ ب) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کاله/kālə/ (ا) : ۱. زمین کشت نشده . ۲. زمین پراز درختچه و غیرقابل کشت حاشیه ی جنگل . **نک** : همن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کاله /kāle/ ؛ با) کاله /kālə/ ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ اشر) کاله /kālə/ ؛ اَک) کول پوشته /kul-puštə/ ؛

کاله/kālə/ (ص) : سردرگم – کلافه .

اغر) ۱.*← ، ۲. کاله /kāle/ ؛ با) کله /kələ/ ؛ آ) ←(با) ؛

کال هاکت/kāl hākət/ (ص.مف) : رنگ زرد چهره که نشانه‌ی عدم سلامت است .

ع) *← ؛

کاله بشتن/kālə beštan/ (مص.مر) : رها کردن زمین کشاورزی و شخم نزدن و عدم استفاده از آن برای مدّتی محدود.

اغر) کاله بیشتن /kālə-bayəstən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) کاله بیشتن /kālə-biyəštən/ ؛ ق) *← ؛ با) کاله بشتن /kālə - bəštən/ ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ قص) *← ؛

کاله بموندستن/kālə-bamondəstən/ (مص.مر) : ۱. شخم نخوردن . ۲. جاماندن یا جاگذاشتن .

اغر) کاله بمانستن /kālə bəmānəstən/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) کاله بمونسّن /kālə bamunəssən/ ؛ آ) کاله بمونسّن /kālə bamunəssan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) کاله – بمانده /kāle-bemāndə/ ؛

کاله بن بیتن/kālə bənbaytan/ (مص.مر) : به شیر افتادن پستان .

ن) *← ؛

کاله بن گیتن/kālə-bən-gitan/ (مص.مر) : جمع شدن شیر در پستان . **نک** : کاله بن بیتن.

ن) *← ؛

کاله-بویین/kāle-baviyən/ (مص.مر) : آشفته شدن – درهم شدن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) کاله بین /kālə bayən/ ؛

کاله – جو/kālə-jo/ (ا.مص) : خوب نجویدن غذا .

اغر) کال جو /kāl jo/ ؛ ب) *← ؛ ق) کال جو /kāl ju/ ؛ با) *← ؛ آ) کاله جو /kālə ju/ ؛ ن) کاله جوس /kālə jos/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) *← ؛ اشر) *← ؛ اَک) *← ؛

کاله-چرم/kālə-čarm/ (ا.مر) : چارق .

اغر) کال چرم /kāl - čarm/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲.←(اغر) ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛ اَک) *← ؛

کاله رحم/kālə-rahm/ (ص.مر) : بی رحم .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛

کاله زمین/kālə zamin/ (ا.مر) : **نک** : تاش کله .

ق) *← ؛ آ) *← ؛ ن) کاله زمی /kālə zami/ ؛ قص) *←؛

کاله – کون/kālə-kun/ (ص.مر) : ۱. بچّه ی دیر راه افتاده . ۲. کنایه از: فرد شل و لنگ .

اغر) *← ؛ اشر) کئله-کون /koəle-kun/ ؛

کاله -گوش/kālə-guš/ (ص.مر) : گوش بریده .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کل گوش /kel-guš/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کل گوش /kəl guš/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) کل گوش /kolə guš/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) کئله-گوش /koəle-guš/ ؛ اَک) کوله گوش /kulə-guš/ ؛

کاله -مار/kālə-mār/ (ص.مر) : خوکی که توله به همراه داشته باشد. **نک** : کله مار.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کوله مار /kulə - mār/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲. کله مار /kele mār/ ؛ با) کله مار /kələ mār/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) کله مار /kolə mār/ ؛ اَک) کوله مار /kule-mār/ ؛

کالی/kāli/ (ا) : ۱. زمین بایر و نکاشته . ۲. لانه – لانه ی پرنده .

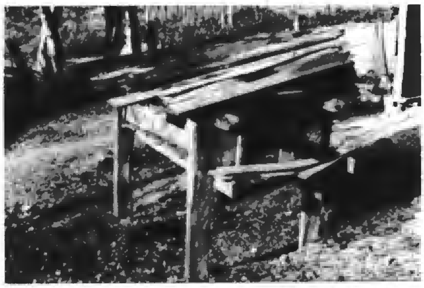
اغر) ۱. کاله /kālə/ ، ۲. کالی /kāli/ ؛ با) کاله /kālə/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ اشر) *←؛

کالیا/kālyā/ (ا.مک) : روستایی در یا نه سر هزار جریب بهشهر – کلیا .

کالیکلا/kālikelā/ (ا.مک) : از توابع لفور واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کالیکلا-رو/kāli-kəlā-ru/ (ا.مک) : نام رودی در لفور واقع

در سوادکوه .

کالی

کالیم/kālim/ (ا.مک) : از توابع خانقاه بی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کالی-هکاردن/kāli-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. بریـدن . ۲. دو نیم کردن . ۳. صدمه زدن .

اغر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *س)* کل هاکردن /kəl - hākerdən/ ؛ *ق)* ←*(س)* ؛ *با)* ←*(س)* ؛ *آ)* کل هاکردن /kəl hākərdan/ ؛ *ن)* ←*(قض)* ؛ *قص)* کال-هاکردن /kāl-hākərdan/ ؛

کـام/kām/ (ا.مـک) : از توابـع او زرود پـایین واقـع در شهرستان نور .

کامار/kāmār/ (ص) : بزی که برای نخسـتین بـار زاییـده باشد .

ق) کله ما /kələmār/ ؛

کامشی/kamši/ (ص.نس) : ۱. آن که اهل کومش (دامغـان و سـمنان) باشـد . ۲. سـاکنان جنوبـی البرز کـــه در منطقه‌ی گرگان، کردکوی، بهشهر و برخی نواحی دیـگر ساکن باشند .

اغر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *س)* کمشـی /kemši/ ؛ *ق)* ←*(س)* ؛ *با)* کمشی /kəmši/ ؛ *اشر)* کئم-شی /koəm-ši/ ؛

کامشی-کلشی/kāmši-kaleši/ (ص.نس) : نا آشنا و غریبـه - بیگانه .

اغر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *ق)* *← ؛ *اشر)* کئـم-شـی-کلشـی /koəm-ši-kaleši/ ؛

کام - کلا/kām-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

کامله مرد/kāmelə mard/ : مرد کامل و پا به سن گذاشته.

کامنتی/kāmenti/ : کدام طرفی - کدام سو .

اغر) *← ؛ *ب)* کانتی /kānti/ ؛ *س)* کمینتـی /keminti/ ؛ *ق)* ۱. کنتی /kenti/ ، ۲. کتی /kəti/ ؛ *با)* کـوم وری /kum vari/ ؛ *آ)* کمنتی /kəmənti/ ؛ *ن)* ←*(س)* ؛ *ع)* کدوم وری /kodom-vari/ ؛ *ت)* کمیـــــن وری /kaminvari/ ؛ *آک)* کوطرف /kutaraf/ ؛

کام ور/kām var/ (ق) : کدام ور - کدام سو .

اغـر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *ق)* کمیــن ور /keminvar/ ؛ *بـا)* کـدوم ور /kədum var/ ؛ *آ)* کدیـــم ور /dədim var/ ؛ *ن)* ۱.←*(آ)* ، ۲.←*(با)* ؛ *ع)* کـــدوم ور /kodom var/ ؛ *قـص)* کدوم روز /kədum-ruz/ ؛ *آک)* کوور /kuvar/ ؛

کامین-تا/kāmin-tā/ (ق) : کدام یک .

اغـر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *س)* کمیــن تــا /kemin-tā/ ؛ *ق)* ←*(س)* ؛ *بــــــــا)* ←*(س)* ؛ *آ)* ←*(س)* ؛ *ن)* ۱.←*(آ)* ، ۲.←*(قض)* ؛ *ع)* کدوم یته /kodomyetə/ ؛ *قص)* کـدوم تـا /kədum tā/ ؛ *ت)* کمینـدان /kamindān/ ؛ *آک)* کمیـــن /kemin/ ؛

کان/kān/ (ا) : ۱. پسوندی است: کننده - انجام دهنده . ۲. کام - سقف دهان .

اغر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *ق)* *← ؛ *آ)* *← ؛ *ن)* *← ؛

کانتی/kānti/ (ق) : کدام سو - کدام ور .

اغـر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *س)* کنتـا /kontā/ ؛ *ق)* ۱. کنتـــی /kenti/ ، ۲. کدم ور /kedimvar/ ؛ *با)* کدیم تی /kədimti/ ؛ *آ)* کدیم تی /kədim ti/ ؛ *ن)* کدیم وره /kədim varə/ ؛ *ع)* ←*(قض)* ؛ *قص)* کدوم ور /kədum var/ ؛

کانج/kānj/ (ا) : ۱. کنج - گوشه - زاویه . ۲. یــک قطعـه گوشت در سیخ کباب . **نک** : سه کانج - پی کیس .

اغر) *← ؛ *ب)* *← ؛ *س)* کنج /kenj/ ؛ *ق)* ←*(س)* ؛ *با)* کنج /kənj/ ؛ *آ)* ←*(با)* ؛ *ن)* ←*(با)* ؛ *قص)* ←*(با)* ؛ *ت)* *←؛

کانج-شکاف-هکاردن/kānje-šəkāf-həkārdən/ (مص.مر): ۱. کنایه از: کنجکاوی کردن . ۲. جستجو کردن .

ب) *← ؛ *ق)* کنج شکاف /kənj šekāp/ ؛ *ن)* کنجکاوی

هاکردن /kənj kāvi hākərdan/ ؛

کانج-کانج/kānj-kānj/ (ا.مر) : قطعه قطعه .

اغر) *← ؛

کانجلی/kānjəli/ (ص) : موی پیچان - موی فر .

ب) *← ؛ ق) کلجینگ /kəljing/ ؛

کانجوله/kānjulə/ (ا) : تفاله ی کنجد یا هر چیزی شبیه آن .

اغر) *← ؛ با) کنجوله /kunjulə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) کنجاله /kənjālə/ ؛ ع) کنجاله /konjālə/ ؛ قص) کنجلد /konjələd/ ؛ ت) ←(ع) ؛

کانجی/kānji/ (ا) : کنجد .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کنجی /kenji/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کنجی / kənji/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) کینجی /kinji/ ؛ ع) کنجد /konjəd/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کنجید /konjid/ ؛

کانجی-پوچوله/kānji-pučulə/ (ا.مر) : تفاله‌ی کنجد .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) ←(س) ؛ قص) کنجی تفاله /kənji - təfālə/ ؛

کانجی-سفا/kānji-səfā/ (ا.مر) : سه پایه ای از دسته های کنجد جهت خشک شدن آن .

اغر) کانجی سپا /kānji səpā/ ؛ ب) *← ؛

کانجی-لاس/kānji - lās/ (ا.مر) : تفاله ی کنجد پس از روغن کشی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) ←(ب) ؛ ن) *← ؛ اشر) کئنجی-لاس /koənji-lās/ ؛

کانجی-لاسی/lāsi – kānji/ (ا.مر) : چوب پوک و پوسیده‌ی کنجد که به عنوان کود خاک مورد استفاده قرار گیرد .

ب) *← ؛ ق) کنجی مارین /kənji - mārin/ ؛ با) ←(ق) ؛

کانجی-مار/kānji-mār/ (ا.مر) : کفشدوزک . **نک** : آقا زن ورق .

اغر) *← ؛ اشر) کش-دوز /koš-duz/ ؛

کانجی-نون/kānji-nun/ (ا.مر) : نان کنجدی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کنجی نون /keji-nun/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کنجی نون /kənji-nun/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کنجدبزه نون /konjed bezə nun/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کنجیدی نون /konjidinon/ ؛ اشر) کنجی-نون /konji-nun/ ؛

کاند/kānd/ (ص) : ۱. کند - در برابر تیز . ۲. سقف دهان - کام .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) کند /kend/ ؛ آ) کن /kən/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کل /kol/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) *← ؛

کانجی-سفا

کاندا/kāndā/ (ا) : چارچوب زیرین در . **نک** : بندا .کندا.

ب) ۱.*← ، ۲. کندا /kəndā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱.←(ب) ، ۲. کنّا /kennā/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ۱. درکنّا /darkənnā/ ، ۲. کنّا /kənna/ ؛ ع) درکنّا /dar kannā/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کندا /kandā/ ؛

کاندر/kāndər/ (ا.مک) : مرتعی از توابع شهرستان کردکوی که به کُنداب نیز شهرت دارد .

کاندس/kādnəs/ (ا) : ازگیل وحشی .

اغر) ۱.*← ، ۲. کاندس /kāndəs/ ؛ ب) ۱.*← ، ۲. کاندز

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

/kāndəz/ ؛ س) ۱. کندس /kenes/ ، ۲. کنــدس /kendes/ ؛ ق) کنــس /kənəs/ ؛ با) کنـــس /kənəs/ ؛ آ) ←(بـا) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←(ت) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کنـــس /kones/ ؛ اشر) کئندس /koəndes/ ؛ آک) کونوس /kunus/ ؛

کاندس

کاندس-او/kāndəs-o/ (ا.مر) : نوعی ترشی کـه از ازگیـل جنگلی با آب و نمک درست شود .

اغـر) *← ؛ س) کنـدس او /kəndəs - o/ ؛ ق) کنـس او /kənəs-u/ ؛ با) کنـس ترشـی /kənəs-tərši/ ؛ آ) کنـس او /kənəs-u/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کنـس او /konəs ou/ ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) کنـس او /kones ow/ ؛ اشـر) کئنـدس - اُ / koəndes-o/ ؛ آک) کونوس آو /āw - kunus/ ؛

کاندس-دار/kāndəs-dār/ (ا.مر) : درخت ازگیل صحرایی.

نک : کندس .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کنـدس دار /kəndəs-dār/ ؛ ق) کنس دار /kənəs dār/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) کنـس دار /konəs dār/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کنـس دار /konesdār/ ؛ آک) کونوس دار /kunus-dār/ ؛

کاندو/kāndu/ (ا) : زالو .

اغر) کـادو /kādu/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) کـدو /kedu/ ؛ ق) کنّ /kannu/ ؛ با) ۱. کنــدو /kandu/ ، ۲. کنّـو /kannu/ ؛ آ) کنّـو /kannu/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ۱. کـنـدو /kandu/ ، ۲. کـنّو /kannu/ ؛ ت) *← ؛ آک) زلو /zalu/ ؛

کاندو/kāndo/ (ا.مک) : روستایی در شهرستان کرد کـوی که نام دیگرش کنداب است .

کـانـد-و-شــکاف-هکــاردن/kānd-o-šekāf-hekārdən/ (مص.مر) : کنایه از: کاویدن - پژوهیدن .

ب) *← ؛ ق) کنجکاوی هاکردن /kənj kāvihākərdən/ ؛

کاندوک/kānduk/ (ا) : ظرفی که در آن چای دم کنند - کتری چدنی .

اغـر) ← ؛ ب) ۱. ← ، ۲. کـاندو /kāndu/ ؛ بـا) کنـدوک /kənduk/ ؛

کان-دوئن/kān - davəyan/ (مص.مر) : در خانه بودن .

ن) *← ؛

کانده/kāndə/ (ا) : ۱. کنده ی درخت . ۲. فنّی در کشـتی محلّی لوچو.

اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کنــده /kendə/ ؛ ق) کنّـه /kənnə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ت) کنــده /kondə/ ؛ آک) ←(ت) ؛

کانده/kāndə/ (ا) :

از فنون کشتی محلی - این فن هنگامی مورد اسـتفاده قـرار می‌گیرد. که پس از یـک کنـد yakkand کـردن حریـف و روی زانو آوردن او، فن زننده متوجه می شود که نمی توانـد او را بالا بیاورد. پس یک باره و با سرعت پای چپش را عقب می کشد تا فن خورنده دمر افتد و به صورت کـانده در آیـد، یعنی دو دست و دو زانـوی رقیـب، روی زمیـن و شـکمش، بالاتر از سطح زمین قرار گیرد. در این هنگام کشتی گیر فـن زننده به اصطـلاح، او را کـانده می‌کشد کـه ممکـن است کانده‌ی راست و یا چپ کانده باشد.

کانده-بزه-ریش/kāndə-bazə-riš/ (ص.مر) : کســی کـه ریش کم و تنک دارد، ریش کم پشت .

ب) *← ؛

کانده راست/kāndə rāst/ (ا.مر) :

از فنون کشتی محلّی. در این فن دست چـپ فـن زننـده، از روی کمر و دست راستش از زیر ران و سمت چـپ کـنـده‌ی حریف در قسمت شکم قلاّب شده و به این ترتیب، حریـف را بالا می آورد و سپس او را ضربه می کند.

کـانده-شــکاف-هکــاردن/kandə-šəkāf-həkārdən/ (مص.مر) : کنجکاوی کردن . **نـک** : کـاند و شـکاف هکاردن .

ب) ←* ؛ ق) کنجکاوی هاکردن /kənjkāvi hākərdən/ ؛

کانده-کلوچ/kāndə-koluč/ (ص.مر) : ناقص العضو .

اغر) ←* ؛

کانده-کند-هوکّا/kāndə-kand-hukkā/ (ا.مر) : هوکای بزرگی که با آن کنده ی درخت را در آورند .

اغر) هوکّا /hukkā/ ؛ ب) ←* ؛

کانده-کندی/kāndə-kandi/ (ا.مص) : آباد کردن زمین و ریشه کنی درختان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کانده-کوپّر/kāndə-kuppər/ (ا.مر) : ۱. قسمتی از زمین که قابل کشت و زرع نیست و در آن درخت و درختچه دیده می‌شود . ۲. کنایه از: سین جین - بازجویی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کانده-کوپّر-بکشیین/kāndə-kuppər-bakešiyən/ (مص.مر) : ۱. بازجویی کردن - بازرسی کردن . ۲. به این درو آن در زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کانده ی چپ/kāndəye čap/ (ا.مر) :

از فنون کشتی محلی است. در کنده ی چپ، فن زننده به جای این که پای چپ را بگیرد و دست ها را قلاب کند پای راست را گرفته و دست ها را به شکل «کانده» قبلی در قسمت شکم کنده شونده قلاب می کند و با سن فرد را بالا می آورد. تعادلش را به هم زده و او را پشت رو می کند تا ضربه شود. **نک** : کانده .

کانک/kānək/ (ا) : ۱. نفس عمیق بعد از گریه . ۲. سکسکه . **نک** : اسکنجک - ناکک .

اغر) ۱.←* ، ۲. کاچک /kāčək/ ؛ ق) کتارک /kətārek/ ؛ با) هنک /hənək/ ؛ آ) ناکک /nākək/ ؛ ع) ناکک /nākak/ ؛ قص) ←(با) ؛

کانک-بزوئن/kānək-bazoən/ (مص.مر) : ۱. در حال جان کندن . ۲. به سکسکه افتادن .

اغر) ۱.←* ، ۲. کاچک بزوئن /kāčək bazoən/ ؛ ق) کتارک بزوئن /kətārək bazuən/ ؛ آ) ناکک بزوئن /nākək bazuan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ناکک بزان /nākak bəzān/ ؛ قص) هنک بزوئن /hənək-bazuan/ ؛

کان-ور/kān-var/ (ق) : کدام ور - کدام سو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کمین ور /keminvar/ ؛ با) کدوم ور /kədum - var/ ؛ آ) کدیم ور /kədim-var/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کدوم ور /kədum - var/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) کمین ور /kaminvar/ ؛ آک) کدور /kuvar/ ؛

کانه/kānə/ (ص) : ۱. قدیمی - کهنه . ۲. کهنه - پارچه ای جهت پوشاک بچّه . **نک** : پیت پکال .

اغر) ۱.←* ، ۲. کانه /kāne/ ؛ ب) ←* ؛ س) کنه /konə/ ؛ ق) کهنه /kuhnə/ ؛ با) کنه /kunə/ ؛ آ) ۱. کنه /kənə/ ، ۲. کونه /kunə/ ؛ ن) کهنه /kəhnə/ ؛ قص) کهنه /kohnə/ ؛ اشر) کنه /konə/ ؛ آک) ←(قص) ؛

کانه-کار/kānə-kār/ (ص.مر) : کهنه کار - مجرّب - کارکشته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کنه کار /konə-kār/ ؛ ق) کاهنه کار /kahnə kār/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱. کنه کار /kənə kār/ ، ۲. کونه کار /kunəkār/ ؛ ن) کهنه کار /kəhnə kār/ ؛ ع) کهنه کار /kohnə-kār/ ؛ قص) کنه کار /konə - kār/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(قص) ؛ آک) کوهنه کار /kār – kohnə/ ؛

کانه -کولباد/kānə - kulbād/ (ا.مک) : روستایی در سیزده کیلومتری غرب بندرگز - کهنه کلباد .

کانه - مزدور/kānə- məzdur/ (ص.مر) : ۱. کسی که در کارگری زیر در رو باشد . ۲. کنایه از کارگر ماهر .

اغر) ←* ؛ ق) کهنه مزیر /kāhnə- məzzir/ ؛ با) کنه مزیر /kunə - məzzir/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) کهنه مزّور /kohnə mazzur/ ؛

کانه - مول/kānə - mul/ (ص.مر) : ۱. کهنه . ۲. حیله گر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کنه مول /konə- mul/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کونه مول /kunə - mul/ ؛ ن) کهنه مول /kəhnə mul/ ؛ ع) مول گنّه /mulə gonnə/ ؛

کانی/kāni/ (ا.مک) : ۱. از توابع پنجک رستاق منطقه‌ی کجور . ۲. بگذار - اجازه بده .

ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کاورد/kāvard/ (ا.مک) : از توابع پشتکوه ساری .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کاولی/kāvoli/ : نک : کابلی .

کاووس/kāvus/ (ا) : ۱. کابوس . ۲. کاووس – نامی برای مردان . از پادشاهان افسانه‌ای و اسطوره‌ای مازندران، که نامش بارها در شاهنامه آمده است.

اغر) *← ؛ ق) کابوس /kābus/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ قص) *← ؛ آک) *← ؛

کاوه/kāvə/ (ا) : ذرت .

اغر) مکّه /makkə/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) میکا گنّم /mikā-gannəm/ ؛ آک) مکا بوج /makābuj/ ؛

کاوه

کاوه – نون/kāvənun/ (ا.مر) : نوعی نان که از آرد ذرّت درست شود .

ق) *← ؛

کاوی/kāvi/ (ص) : گوسفند مادهٔ ی دوساله .

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ ت) کــوی /kavi/؛

کاوی – ون/kāvi-von/ (ص.مر) : به کسانی گفته شود، که در نقاط مرتفع و دور از آغل مراقبت رمه ی نازا را بر عهده دارند.

آ) *← ؛ ن) کاوی وون /kāvi vun/ ؛

کاهار/kāhār/ (ص) : ۱. بز مادّه ی یک ساله – گوسفند دو ساله‌ی مادّه . ۲. بزی که هنوز نزاییده باشد . نک : بزکاهار – چگیز .

ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ت) *← ؛

کاهل – اوخار/kāhele- oxār/ (ا.مک) : مکانی بین راه لفور به الاشت سوادکوه.

کاهن/kāhan/ (ا.مک) : نام چشمه ای در روستای انار ور نوشهر .

کاهنک/kāhnək/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی کارمزد منطقه‌ی سوادکوه .

کاهور/kāhvar/ (ا) : توری که منحصراً جهت حمل کاه بافته شود.

ق) ونّه /vanne/ ؛ با) ورن /varən/ ؛ ن) *← ؛

کای/kāy/ (ق) : کجا .

اغر) کاجه /kājə/ ؛ ب) *← ؛ س) کجه /kəjə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) کجه /kojə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) کایه /kāyə/ ؛

کایر/kāyyər/ (ص) : کارگر قرضی – کار در برابر کار و بدون دریافت مزد . نوعی تعاون و همکاری، در کشاورزی سنّتی منطقه.

س) کایر /kāyər/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کایر بوردن/kāyyər bur dan/ (مص.مر) : یاری دادن – یاری کردن در مزارع .

س) کایر بوردن /kāyər - burdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) *← ؛

کاینه/kaynə/ : کانون و محل مراجعه‌ی بازیگران در بازی‌های کودکانه .

ع) *← ؛

کایری/kāyəri/ (ا.مص) : کاریاری – ارایه‌ی کار بدون چشم داشت دستمزد.

س) کایری /kāyəri/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کایری /kāyyəri/ ؛

کئر چا/koərčā/ : نک : چدار .

اشر) *← ؛

کئرچه/koərčə/ (ا) : کوه سنگی .

ق) کرچه /kərčə/ ؛ ع) کرچکات /kerə čekāt/ ؛ اشر) *← ؛

کئرچه – کلاغ/koərčə-kelāq/ (ا.مر) : ۱. کلاغ سیاه و سفید . ۲. کنایه از فرد سبک – دهن لق – بیهوده گو .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

اغر) کارچ کلاغ /kārc kəlāq/ ؛ ت) کـلاچ /kelāc/ ؛ اشر) ★← ؛

کئرد/koərd/ (ا) : چوپان . **نک** : کرد.

س) کرد /kerd/ ؛ ق) ★← ؛ با) ←(س) ؛ اشر) ۱.★← ، ۲. کرد /kord/ ؛

کئرک/koərak/ (ا) : ۱. زایــده هـای بـالاو پـایین در . ۲. چارچوب در . **نک** : چچ .

اغر) کارک /kārək/ ؛ س) کریــک /kerik/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کورک /korək/ ؛ ن) کـر /kər/ ؛ع) کـر /kor/ ؛ قص) کرک /kerak/ ؛ ت) ★← ؛ اشر) ★← ؛

کئرک/kaerəkgir/ (ا) : چوبی که با کمک آن دیگ های بزرگ غذا را از روی آتش بردارند .

ق) ★← ؛ ن) کله شر /kalə šer/ ؛ ت) کلشر /kalšer/ ؛

کئشدینگ/koəš ding/ (ا) : کشتی .

اغر) کاشتی /kāšti/ ؛ع) کشتی /kāšti/ ؛ اشر) ★← ؛

کئل//koəl (ص) : ۱. عاجز و ناتوان – لنگ . ۲. نا آزمـوده – خام . **نک** : قارق .

اغر) کال /kal/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ ت) کل /kol/ ؛ اشر) ★← ؛

کئل– خوشه/koəl- xušə/ (ا.مر) : خوشه ی ریز و کوچـک غلّات یا میوه‌جات.

ع) کل قشه /kolə qošə/ ؛ اشر) ★← ؛

کئل– شل//koəle- šel (ص.مر) : شــل – نـاقص العضـو . **نک** : کله شل.

اغر) کال شل /kāle šəl/ ؛ ق) کل وشـــل /kal-o-šəl/ ؛ با) کل شل /kələ šəl/ ؛ ن) کل وشل /kəlo. šəl/ ؛ع) کـل و شل /kolə šəl/ ؛ قص) کور – شــل /kur- šel/ ؛ ت) کـل شـل /kolešel/ ؛ اشر) ★← ؛ آک) کـول و شـل /kulo -o- šal/؛

کئلک/koəlak/ (ا) : **نک** : برک کرد ی .

اشر) ★← ؛

کئل – هابیین/koəl- hābiyən/ (مص.مر) : ۱. فلـج شـدن . ۲. متوقف شدن کار . **نک** : قارق بویین .

ق) کلّ ببین /kal bayən/ ؛ ن) کل بویین /kal bavəyan/ ؛ع) کل ببین /kol babəyan/ ؛ ت) کل بئــن / kolbaen/ ؛ اشر) ★← ؛

کئله–پر/koələ-par/ (ا.مر) : گلپر .

اغر) ۱. گال پر /gāl par/ ، ۲. کــالک پــر /kālək par/ ؛ ق) کولـک /kulək/ ؛ آ) کولپـر /kolpar/ ؛ع) کلپــر /kalpar/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ★← ؛

کئنده/koəndə/ (ا) : **نک** : دارکانده .

اغر) کانده / kāndə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) کتین /katin/ ؛ با) کنده /kəndə/ ؛ آ) کنّــه /kənnə/ ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲.←(با) ؛ ت) کنده /kondə/ ؛ اشر) ★← ؛ آک) کونده /kundə/ ؛

کئو/kau/ (ص) : ۱. کبود –رنگ کبود – سیاه از کبـودی – رنگ متمایل به آبی در حیوان یا هر چیز آبی – نیلی – آبی تیره . ۲. کاهو . **نک** : کاهوک .

اغر) ۱.★← ، ۲. کهو /kahu/ ؛ ب) ★← ؛ س) کئــو /kao/ ؛ ق) ۱. کهو /kahu/ ، ۲. کئــو /ka-u/ ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) پایه .کهو /kahu/ ؛ع) ★← ؛ قص) ★← ؛ ت) ★← ؛ | ک) کوئه /kouə/ ؛ پ) کاهو /kāhu/ ؛

کئوئک/kauək/ (ص.نس) : کبودی .

اغر) ۱.★← ، ۲. کئویـی /kaui/ ؛ ب) ★← ؛ ق) کــهویی /kahu-i/ ؛ با) ★← ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ۱.★← ، ۲.←(ق) ؛ع) کبودی /kabudi/ ؛ قص) کئوئک /kauək/ ؛ آک) کبــودی /kabudi/ ؛

کئو –بیی/kau- baei/ (ش.ج/ص.مف) : نوعی نفرین است – کبود شده .

اغر) کئو بــوی /kau- bavi/ ؛ ب) کئوبیـی /kau- bayi/ ؛ س) کئو بیی /kao- bai/ ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛ قص) ★← ؛

کئو –بخت/kau- baxt/ (ص.مر) : بدبخت – تـیره بخـت . **نک** : بخت باری .

اغر) ۱.★← ، ۲. کـهو –بخـت /kahu- baxt/ ؛ ب) ★← ؛ س) کئو بخــت /kao - baxt/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛ قص) ★← ؛

کئو –بخت –بویین/kau-baxt-baviyən/ (مص .مر) : شـور بخت شدن – بدبخت شدن .

★←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کئـو بخـت بیّـن /kao- baxt-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کئو بخـت بیّــن /kau-baxt-bayyan/ ؛ ن) کـهو بخـت بوییــن /kahu-baxt-bavəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

کئو-بکّا/kau- bakkā/ (ا.مر) : حواصیل خاکستری – اگرت – از خانواده‌ی حواصیل .

اغر) ←* ؛ ق) کهو وکا /kahu vəkā/ ؛ با) ←* ؛

کئو-بوییَن/kau- baviyən/ (مص) : کبود شدن .

اغر) ←* ؛ آ) کئوبین /kau. bayyn/ ؛ ع) کبود بین /kabud babəyan/ ؛ ت) کئوبئـــن /kaoudaen/ ؛ اشر) کئوئبـــن /kaoubaen/ ؛

کئو-پندلیک/kau- pəndəlik/ (ص .مر) : کبــود کبــود – خیلی کبود .

اغر) کئو نیل /kau- nil/ ؛ ب) ←* ؛ س) کئوپندیک /kao- pəndik/ ؛ با) ←* ؛ آ) کئـوپنّیـــک /kau pənnik/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کبود کبود /kabudə kabud/ ؛ قص) ←(آ) ؛

کئو-تریـــک/kao-terik/ (ص.مـر) : ۱. از سـرمای شـدید کبود شدن – از ضربه‌ی شدید سیاه شدن . ۲. میـوه‌ی نارس – کال .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

کئو-ساک/kaou- sāk/ (ص.مر) : حامل خبر بد .

ن) ←* ؛ قص) سیاساک /siyā- sāk/؛

کئو-سنگ/kau- sang/ (ا.مر) : ســنگ کبـود – کنایـه از: سنگ گور .

اغر) ۱.*← ، ۲. کهو ســـنگ /kahu-sang/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کبود سنگ /kabud sang/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کئوشم/kaušam/ : رشد سریع و روز مرّه‌ی کاهوی پایـــان فصل که تلخ و غیرخوراکی است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کهوشم /kahu- šam/ ؛

کئوک/kauk/ (ا) : کاهو .

اغر) کاهو /kāu/ ؛ ب) ←* ؛ س) کئــو /kao/ ؛ ق) کــائو /kā-u/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کـــاهو /kāhu/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) کهو /kahu/ ؛ آک) ←(ع) ؛

کئو گل دار/kau- gol - dār/ : نک : جیکا علف .

ب) ←* ؛

کئولمه/kaulamə/ (ص.مر) : نمد کبود.

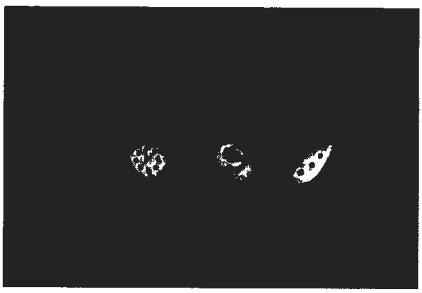
اغر) ۱.*← ، ۲. کئونیل /kaunil/ ؛ ب) ←* ؛ س) کئولمه /kao- lamə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.*← ، ۲.←(اغر) ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲.←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛

کئو-لمه/kau-ləmə/ (ص.مر/ا.مص) : ۱. کبودِ کبــود . ۲. از سرمای زیاد یا از ضربه‌ی شدید کبود شدن .

اغر) ۱.*← ، ۲. کئونیـل /kau-nil/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ قص) کئولمت /kau-lamat/ ؛

کئو-مـــره/kau-merə/ (ا.مـر) : ۱. مـهره ای آبـی رنـگ و خالدار که برای دفع چشـم زخـم بـه لبـاس بچّـه هـا چسبانند-خرمهره ی آبـی – مـهره‌ی دیـو . ۲. نوعـی زینت آلات که بر گردش طلاست و به موی بافته شده آویزان است .

اغر) ۱.*← ، ۲. کهو-مــره /kahu-morə/ ؛ ب) ←* ؛ س) کئومیرکا /kao-mirkā/ ؛ ق) کهو-میرکا /kahu-mirkā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) کئــو-میرکـــا /kau-mirkā/ ؛ ن) ←(س) ؛ ع) کبودمیرکـا /kabud mirkā/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کئومـــوره /kaoumurə/ ؛ اشر) کبود مره /kabud -merə/ ؛ آک) کوئـه موره /koae-more/ ؛

کئو-مره

کئو-میرکا/kau-mirkā/ (ا.مر) : خرمهره‌ی آبی برای دفـع چشم زخم .

اغر) کئومره /kau morə/ ؛ ب) ←* ؛ س) کئومیرکا /kao-

/mirkā ؛ ق) ←(س) ؛ بـــا) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *←؛ع) کبودمیرکـــا /kabud mirkā/ ؛ قـص) *← ؛ آک) کوئـــه مرجون /kuae-marjon/ ؛

کئو-میلا/kao-milā/ (ا.مر) : نوعی لک لک .

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛

کئو-نیل/kau-nil/ (ص.مر) : کبود کبود - خیلی کبود .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کئونیـــل /kaunil/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛

کئوو کا/kau vəkā/ (ا.مر) : نوعی لک لک . **نک** : میلا.

اغر) *← ؛ با) *← ؛

کئوهلی/kau hali/ (ا.مر) : الو ســبز - آلـوچـه‌ی سـبز. در تداول مردم ری و تهران گوجه سبز.

ق) *← ؛ با) *← ؛ قص) *← ؛ آک) کوئـه هـالی /koae-hāli/ ؛

کئی/kaəi/ (ا) : کدو تنبل - کدو .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کیی /kai/ ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کیی /kayi/ ؛ ن) *← ؛ع) کـــدو /kadu/ ؛ قص) *← ؛ آک) کیفی کدو /kifi kadu/ ؛

کئی

کئی اشـکی/kaei- əški/ (ا.مر) : کدویـی کـه آن را خـرد کرده در قابلمه چیننـد و آب پـز کننـد . نوعـی غـذای بومی که کدو ماده‌ی اصلی آن است.

ب) *← ؛ س) کیی اکشـــی /kayi-əkši/ ؛ ق) ۱.*← ، ۲. کیی هکشی /kai-həkši/ ؛ با) *← ؛ آ) کیی هکشـــی /kayi-həkši/ ؛

کئی - اشـــکنی/kai-əskəni/ (ا.مـص) : ۱. نوعـی غـذای بومی. نوعی بهره برداری از تخم کدو. شکستن کدو بـا دهره یا هر ابزار برنـده‌ی دیـگر و خـالی کـردن تخـم داخل آن با قاشق چوبی و جهت فروش.

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ قص) *← ؛

کئی - انار/kəi-ənār/ (ا.مر) : از غذاهای محلّی است .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛

کئی - برانی/kai-borāni/ (ا.مر) : بورانی کدو .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کیی بورانـی /kai-burāni/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) *← ؛ ن) *← ؛ قص) ←(س) ؛ آک) کـدو بورانی /kado-hurāni/ ؛

کئی - بن - تقی/kai-bən-təqi/ (ا.مر) : نوعی کدوی سبز که بوته‌ی آن در زمین گسـترده نشـده و محصـول آن زیـاد اسـت و حـدود بیسـت روز قبـل از عیـد کاشـته می‌شود.

اغر) *← ؛

کئی - بورانی/kai-burāni/ (ا.مر) : بورانی کدو .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ قص) *← ؛

کئی - پج/kəi-paj/ (ص.فا) : کنایه از: زن خانه - همسـر - کدوپز .

اغر) ۱.*← ، ۲. کیـی پج /kaee-paj/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) کـدوپـچ /kadu pač/ ؛ قص) *← ؛

کئی پج/kaei–paj/ (ص . فا) : ۱. کنایه از کدبانو. ۲. کدو پز ، آشپزخانه دار.

اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ) *← ؛ع) کدوپچ /pač - kadu/ ؛ قص) *← ؛

کئی - پل/kai-pal/ (ا.مر) : بوته‌ی کدو .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کیی پتــه /kai-patə/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) کدولو /kadulu/ ؛ قص) کیـی بتّـه /kai-bəttə/ ؛ آک) کدو لو /kado-lu/ ؛

کئی - پلا/kai-pəlā/ (ا.مر) : ته چین کدو حلوایی که مواد آن برنج، ناردان، رب، پیاز، مغز گردو، روغن، زرشـک و ادویه می باشد . **نک** : پلاکه ای .

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) کـدوپـلا /kadu pəlā/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) کدوپلا /kədupelā/ ؛

کئی –ترشک/kaei-təršək/ (ا.مـر) : ۱. نوعـی خورشـت از کـدوی تفـت داده شـده در پیـاز داغ. ۲. نوعـی نـان خورشت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

کئی تغ/kaei- taq/ (ا.مر) : بوته‌ی کدو .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کیـی لـم /kaei - lam/ ؛ ق) کیی لم /ka-i - lam/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کیی تـغ /kayi-təq/ ؛ آ) کیی تغ /kayi teq/ ؛ع) کدو لو /kadu - lu/ ؛ اشر) کدو – تغ /kadu - taq/ ؛ آک) ←(ع) ؛

کئی تک/kaei tak/ (ا.مر) : کدوی خشکیده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

کئی – تو/kaei-to/ (ا.مر/ا.مـص) : ۱. از ادوات مربـوط بـه رشتن پشم . ۲. به درازا کشاندن گریــه، صحبـت و یـا کاری را آب و تاب دادن . ۳. کنایه از: قهر و ناز همـراه با اخم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

کئی – تو – دنگئن/kaei-to-dengoən/ (مص.مـر) : ۱. بـه درازا کشاندن گریه و صحبت . ۲. کنایه از: قـهر و نـاز همراه با اخم .

اغر) ←* ؛

کئی تیم افتاب هدائن/kaei-tim-əftāb-hədāən/ (مص.مر) : کنایه از: خندیدن و دندآن‌ها را نشان دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کیی تیم آفتاب هدائن /kaei -tim-āftāb-hedāən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کئـی-تیـم – گیـری/kaei-tim-giir/ (ا.مـــص) : عمـل استحصال تخـم کـدو – در آوردن تخـم کـدو از کـدو جهت فروش.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) کیـی تیـم هـاکردن / kai tim hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) کدو تخم گیتن /kudutoxm giten/ ؛

کئی – تیمن/kaei-timən/ (ص.نس) : فرد مبتلا به کرم کدو .

ق) کیه – کن /kaye - kaye/ ؛ با) کئن –تمـک – دار /kai-təmək-dār/ ؛ آ) ←* ؛

کئی – چلیک/kaei-čelik/ (ا.مر) : کدوی سبز کوچـک و خورشتی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کیـی چلیـک /kai-čelik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کیـی چلّیـک /kai čəllik/ ؛ ن) ←* ؛ع) کدوچلیـک /kadu čəlik/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کدو چلیک /kudučlik/ ؛

کئی – چلو/kaei – čelo/ (ا.مر) : ته‌چین کدو. پلویی که با کدو پخته شود.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کدو پلا /kadu pəlā/ ؛ قص) ←* ؛

کئی – خارش/kaei xārəš/ (ا.مر) : خورشتی که مـادّه‌ای اصلی آن از کدو است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کیی خـرش /kayi-xərəš/ ؛ ق) کیـی خـرش /ka- i -xərəš/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ع) کدو خورش /kadu- xoreš/ ؛ قص) ←(س) ؛

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کدو /kadu/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کدو /kedu/ ؛

کئی – خارشتی/kaei-xārəšti/ (ا.مر) : کدوی خورشت .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کئـی خرشــی /kaei-xereši/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) کیـی خـرش /kai-xərəš/ ؛ آ) ←(بـا) ؛ ن) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛ ت) کـدو خـرش /kadu- - xorəš/ ؛ اشر) کدو خورش /kadu -xureš/ ؛

کئی خرش/kaei xərəš/ (ا.مر) : خورشت کدو . **نک** : کیی خارش.

ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) کـدو خـورش /kadu xoreš/ ؛ قص) ←* ؛

کئی – زاله/kaei-zālə/ (ا.مر) : کدوی سبز – کدوی سـبز و نورس که هنوز گل زرد رنگ از کدو جدا نشده باشد .

اغر) ←* ؛ آ) کیـی چلّیـک /kai čəllik/ ؛ ن) کیـی زالکـا /kai.zāləkā/ ؛ع) کدو چلیک /kadu čelik/ ؛

کئی –سر/kaei-sar/ (ا.مر) : جوانه‌ی بوته‌ی کدو. قسمت

انتهایی بوته‌ی کدو کـه در آش ریزنـد و آش سـرکدو گویند .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کدوک /kadu tek/ ؛ قص) کیی گل /kai-gol/ ؛

کئی - قروتی/kaei-qoruti/ (ا.مـر) : خورشـتی از کـدوی ترکمنی، کشک، نمک و سیرخام .

کئی-قلیه/kaei-qalyə/ (ا.مر) : نوعی نان خورشت کـه بـا کدو درست کنند و ازغذاهای رایج محلّی است- کدوی آب پز .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) کیـی - قلیّـه /kai- qaliyyə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کدوقلیـه /kaduqalyə/ ؛ ت) ←(ع) ؛

کئی - قیلان/kaei-qaylān/ (ا.مر) : کدو قلیانی .

اغر) ←* ؛ ب) کیی قیلن /kayi-qaylon/ ؛ س) کیی قیلن /kai-qaylon/ ؛ ق) کیی قیلون /kai qaylun/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) کیی قلیون /kai qaliyun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کـدو قلیونـی /kadu qalyoni/ ؛ ت) کـدو قلیـان /kadu qalyān/ ؛ اشـر) ←(ت) ؛ آک) قلیان کدوی /qalyan-kadoay/ ؛

کئی - قیلان

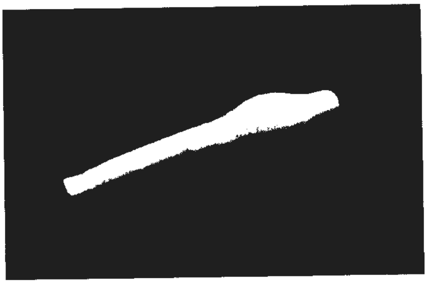
کئی لر/kaeiler/ (ا.مر) : تقلید صدای گوزن بـه وسیله‌ی آلتی که از کدوی تزیینی ساخته شود. این صدا توسـط صیّادان برای شکار گوزن مورد تقلید قرار می گیرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کلر /kələr/ ؛

کئی ماره/kaei-mārə/ (ا.مر) : بوته ی کدو .

ب) کیی ماریم /kai -mārim/ ؛ آ) ←* ؛

کئی ماست/kaei- māst/ (ا.مر) : خوراکی از ماست و کدو که از تزیینات و جاشنی سنّتی سفره است .

کئی لر

کئی - مسمّا/kaei mosammā/ (ا.مر) : خورشتی از کـدوی سرخ کرده، تخم مرغ و گوجه .

اغـر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کدومسـمّا /kadu mosammā/ ؛ قص) ←* ؛

کئی-یکشی/kaeiyəkši/ (ا.مر) : نوعی خورشت کدو که در آن کدو را قاچ کرده بر روی اجاق گذاشته، پس از نـرم شدن نمک به آن زده با نان میـل کننـد. نـک : کیـی هکشی.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کیـی هکشـی /ka həkši/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کدو هکشی /kadu.həkəši/ ؛

کب/kob/ (ا) : حصیر . **نک** : کوب.

اغر) کوب /kub/ ؛ ب) کوب /kub/ ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

کباره/kəbārə/ (ا) : سبد بزرگ چوبی که بـر روی حیـوان نهند و برآن بار گذارند .

اغر) ←* ؛

کب بیتن/kab baytan/ (مص.مر) : جدا کردن قطعـه ای از درخت تا بریدن و قطع آن آسانتر گردد.

اغر) کرپ بییتن /karp bayitən/ ؛ س) کرب بیتن /karb -baytən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛

کبر/kabər/ (ا) : ۱. کور - کبر - از انواع گیاهان است . ۲. کویر - خشک .

اغر) ۱.←* ، ۲. کـور /kaver/ ؛ ق) کویـر /kavir/ ؛ قص) ←(ق) ؛

کبرا - مار/kobrā - mār/ (ا.مر) : مار کبرا .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

س) ** ← ؛ با) ** ← ؛ قص) ماره کبرا /mārə - kobrā/ ؛ | گ) مار زنگی /mār - zangi/ ؛

کبره/kəbrə/ (ا) : لایه ی چرک . نک : لیم.

اغر) ** ← ؛ قص) کپرک /kapərak/ ؛

کبریا – کلا/kebrəyā-kəlā/ (ا.مک) : از توابـع بـابل کنـار شهرستان بابل .

کبز/kabəz/ (ا) : لاک پشت .

ب) کـوز /kavəz/ ؛ س) کـوز /kavez/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ** ← ؛ آ) ** ← ؛ آک) آو لاکو /āw - lāku/ ؛

کبز

کبکور – کفکـور/kabkur - kaf kur/ (ا.مـک) : از توابـع یخکش بهشهر .

کبوتر/kabutar/ (ا) : فاخته . نک : ترتری .

ع) ** ← ؛

کبود آب/āb – kabud/ (ا.مک) : درّه ای در منطقه‌ی هزار جریب بهشهر .

کبود- رز/kabud -rez/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخـش یانـه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

کبودک/kabudak/ (ا) : نوعی بیمـاری گوسـفند . نـک : شار بان .

قص) ** ← ؛ اشر) ** ← ؛

کبود – کلا/kabud - kəlā/ (ا.مک) : از توابع بیشه‌ی بابل .

کبود – کلایه/kabud - kalāyə/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد شهرستان تنکابن .

کبود – وال/kabud - vāl/ (ا.مک) : رودی کـه از چشـمه های شمالی کوه «هارون» سرچشمه گرفته و به «قـره سو» مـی پیونـدد. ایـن رود در محـدوده‌ی شهرسـتان کتول قرار دارد.

کبودی/kabudi/ آب تند-رنگ آبـی دریـا در چشـم انـداز افق.

ب) کئویی /kauei/ ؛ س) ←(ب) ؛ ع) ** ← ؛

کبوش خربا/kabuš xarbā/ : گوسفندی به رنـگ ابلـق بـا گوش های بزرگ .

آ) ** ← ؛

کبیج/kabij/ (ا) : یک هزار متر مربع . نک : خییز .

ب) ** ← ؛ ق) خویز /xaviz/ ؛ با) کفیز /kafiz/ ؛ آ) خیـیز /xaxiz/ ؛

کبیجه – بویین/kabijə – baviyən/ (مـص.مـر) : ۱. کبـود شدن تن در اثر ضرب دیدگی . ۲. سوختن.

اغر) ** ← ؛ ب) ** ← ؛ س) کئوبیّـن /kao- bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) کئوبیّن /kau-bayyan/ ؛ ع) کبود ببین /kabud - babeyan/ ؛ قص) کئوبیّن /kau-bayyan/ ؛

کپ/kep/ (ا.مک) : از توابع هلوپشته واقع در منطقه‌ی نور.

کپا/kopā/ (ا) : توده ی عظیمی از زراعت درو شده و بسته شده که در یک جا جمع آوری شود.

اغر) کوپّا /kuppā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) کوپـا /kupā/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ۱. ** ← ، ۲. ←(اغـر) ؛ ع) ** ← ؛ ت) ** ← ؛ اشر) ←(س) ؛

کپاچین/kepāčin/ (ا) :

کپا (برآمده) + چیـن (چیـده شـده). پشته‌ای برآمـده و بـه بلندی گراییده. برخی از کشاورزان پس از دروی گندم، دسته های درو شده را در «کپـاچیـن» انبـار مـی کننـد و پـس از چندی آن را از «کپاچین» پایین آورده و خرمـن کوبـی مـی کنند. (کر می زنند). یعنی شالی ها را از دسـته‌های کـر جـدا می‌سازند. کپاچین شبیه هرم بوده و در جایی قرار مـی‌گیـرد. که از گزند باران محفوظ باشد.

کپاچین/kəpāčin/ (ا.مک) : نام کوهی در یـوش واقـع در منطقه‌ی نور .

کپا دسته/kopā dassə/ (ا.مر) : پوشش کوپای برنج از ساقه

های زیرین برنج .

ع) *← ؛

کپاسری/kopā- seri/ (ا.مر) : مراسم جشن و سرور بعد از اتمام کار درو و جمع آوری زراعت . جشن خرمن.

ق) کپا سری /kopā- sari/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ ت) *← ؛

کپاکش/kopā kaš/ (ص.مر) : یابویی که به خوردن بافه های برنج از کوپا عادت کرده باشد .

ع) *← ؛

کپاکین/kopākin/ (ا.مر) : سنگ چین مدوّری که زراعت جمع شده را در روی آن انباشته کنند . .

ت) *← ؛

کپالینگه/kopā lingə/ (ا.مر) : پایه‌ی ضخیم و ستبر کوپا که در گذشته فقط از چوب ساخته می شد . نک : کوپا.

کپ - بالا/kəp - bālā/ (ا.مک) : روستایی از هلی پشته‌ی شهرستان نور .

کپتل بزوئن/kaptelbazuan/ (مص.مر) : پرتاب کردن . نک : کفتل بزوئن .

ق) ←(س) ؛ با) کپتل بزوئن /kaptəl-bazuən/ ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کفتل بزوئن /kaftel bazuan/ ؛

کپر/kəpər/ : بوته‌ی بزرگ که آن را گپر هم گویند .

ق) *← ؛

کپر/kapar/ (ا) : نک : پلاسه - پلیته .

ن) *← ؛

کپّر/keppər/ (ا) : قسمت پایینی و بوته مانند درختان بریده شده که معمولاً خشک هستند .

ب) کوپّر /kuppər/ ؛ ق) پره /parə/ ؛ با) *← ؛ آ) کپّر /kappər/ ؛ ن) *← ؛ع) کپّر /koppər/ ؛

کپّر - دوستن/kəppər-davəssan/ (مص.مر) : ۱. ریشه دواندن. ۲. کوتاه کردن و هرس گیاه .

اغر) کوپّر دوستن /kappər davəstən/ ؛ ب) کوپر دوستن /kappər-davəstən/ ؛ ق) کپربزوئن /kəpər bazuən/ ؛ با) کپر بزوئن /kəpər-bazuən/ ؛ آ) کفر بزوئن /kəfər bazuan/

؛ ن) *← ؛

کپر و کتین/kəper-u-katin/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. کنایه از: ریز و درشت - فقیر و ثروتمند، بزرگان و زیر دستان. ۲. منطقه‌ای از جنگل که مملو از پایه‌ی بریده‌ی درختان و کنده های فرو افتاده باشد . ۳. کنایه از: فرورفتگی و برجستگی‌های بدن انسان.

ق) *← ؛ع) کپّر و کتین /kopper katin/ ؛ با) *← ؛ آ) کفرکیتن /kəfər katin/ ؛ع) کس و کار / /kaso kār/ ؛

کپری - وند/keperi-vand/ (ا.مص) : ور آمدن شالی .

آ) کفر بزوئن /kəfər bazuan/ ؛

کپک/kopak/ (ص) : پیر زن پرحرف . نک : پل .

اغر) *← ؛ ق) ←(س) ؛ ن) *← ؛ع) پیر کپّک /- pirə /koppak/ ؛ اشر) کُپک /kopak/ ؛

کپّل/kappəl/ (ا/ا.مص) : ۱. باسن - کفل . ۲. پرتاب - پرتاپ کردن . نک : کپتل - کفتل .

اغر) ۱.*← ، ۲. کفتل /kaftel/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کفل /kafəl/ ؛ع) کفل /kafal/ ؛ ت) کفل /kafal/ ؛ اشر) کپل /kapal/ ؛ آک) ←(ع) ؛

کپّل/kappel/ (ا) : ۱. ترکه ای یک متری و قابل انعطاف از چوب انجیر که بام پوش گیاهی را به هم و به سقف می چسباند . ۲. تکّه چوبی که برای چیدن گردو به سوی درخت گردو پرت کنند .

اغر) کفتل /kaftel/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کفتل /kaftel/ ؛

کپل - بزوئن/kappəl-bazoən/ (مص.مر) : ۱. پرتاب کردن . ۲. کنایه از چاق شدن .

اغر) کفتل بزئن /kaftel - bazoən/ ؛ ب) *← ؛ س) کپل بزوئن /kappəl -bazuən/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱. کپّل بزوئن /kappel bazuan/ ، ۲. کفتل هاکردن /-kaftəl hākərdan/ ؛ ت) کفل زئن /kafelzaen/ ؛

کپل بزوئن/kappel bazuən/ (مص.مر) :

نوعی معامله و یا اهدای هدیه به عروس یا فردی که بسیار عزیز باشد. در دادن هدیه به او اختیار می داده اند تا، از میان رمه هر کدام راکه خودش انتخاب کرد بر دارد. به این ترتیب هنگامی

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

که احشام در یک نقطه گردهم می آمدند عروس با پرتاب چوبی کوتاه یا تکه ای گِل خشک (کتک katek) به سوی آن حیوان، انتخاب خود را اعلام می کرد. این عمل را کپل بزوئن یا کتک بزوئن katekbazuen می گفتند.

کپّل - پوش/kappəl - puš/ (ا.مر) : بند چرمی کفل اسب.
اغـر) ⭠* ؛ *پ)* ⭠* ؛ *س)* ⭠* ؛ ق) ⭠* ؛ *بـا)* ⭠* ؛ آ) کفل - پوش /kafəl- puš/ ؛ ع) ⭠(آ) ؛

کپّل – رس/kappele- rəs/ (ق.مق) : مسافتی حدود پنجاه متر مربّع.
ب) ⭠* ؛ *س)* کپّـل رس /kappel - rəs/ ؛ ق) ⭠* ؛ *بـا)* کپّل رس /kappel - ras/ ؛ آ) کپّل رس /kappel rus/ ؛

کپل سوار/kapal - savār/ (ص.فا) : ترک نشین .
آ) کپل سوار /kapəl səvār/ ؛ ن) ⭠* ؛

کپله/kaplə/ (ا) : پلک چشم .
ق) ⭠* ؛

کپّل - هکن/kappel - hakən/ (ف.امر) : ۱. پرتاب کن . ۲. دور بینداز . **نک** : بپّران .
اغـر) کفتـل هکـان /kaftel həkān/ ؛ *ب)* کپّـل هکـن /kappel- həkon/ ؛ *س)* کپل ها کن /kappel - həkən/ ؛ ق) ⭠(س) ؛ *با)* ۱.⭠* ، ۲. کفتل – هکن / kaftəl - haken/ ؛ آ) ۱.⭠* ، ۲. کفتل ها کن /kaftəl - hākən/ ؛

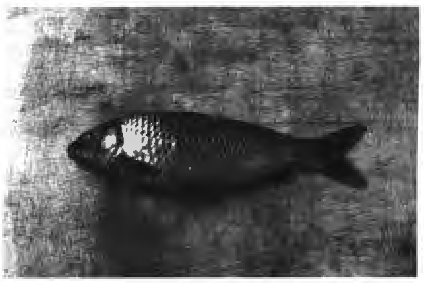
کپور/kapur/ (ا) : کپور – نوعی ماهی دریای خزر . **نک** : چکّی .
اغـر) ⭠* ؛ *پ)* ⭠* ؛ *س)* ⭠* ؛ ق) ⭠(س) ؛ *بـا)* ⭠* ؛ آ) ⭠* ؛ ن) ⭠* ؛ع) ⭠* ؛ *قمن)* ⭠* ؛ ت) ⭠* ؛ *اشـر)* ⭠* ؛ اُک) ⭠* ؛

کپـور – بییتـن/kapur-baitān/ (۰) : کنایـه از: بـه زمین افتادن .
اغـر) ⭠* ؛

کپور برون/kapur - borun/ (ا.مک) : یکی از نهرهایی که به خلیج استرآباد می ریزد .

کپور چال/kapur - čāl/ (ا.مک) : ۱. از مراتع شبه جزیره‌ی میانکاله . ۲. از توابع بیشه واقع در منطقه‌ی بابل .

کپور کلّه/kapur - kallə/ (ا.مر) :
نوعی غذای محلّی، مواد لازم: ۱- سیر خام ۲- برگ سبز سیر در صورت موجود بودن ۳- نمک، فلفل، زرچوبه ۴- رب انار ۵ – کلّه‌ی ماهی کپور یا ماهی تلاجی ۷- اشپل ماهی. شیوه‌ی پخت: این غذا گویای فراوانی کپور ماهی و تلاجی در منطقه می باشد و بیشتر از پاییز تا میانه ی بهار آن را می پزند. محتویات یاد شده را در درون قابلمه یا دیگی که به مقدار کافی آب دارد ریخته، دیگ را روی شعله گذارند. سپس سیر خام را کوبیده و چند برگ سیر سبز، نمک، فلفل و زرد چوبه و رب انار به آن اضافه کنند. پس از به جوش آمدن و آب پز شدن محتوای ظرف، ترشی و نمکش را چشیده و میزان کنند. پس از جا افتادن کپورکلّه دیگ را از روی اجاق بر می دارند. تا کمی سرد شود. سپس سیر داغ به آن افزایند. کپور کلّه بیشتر با پلو میل شود. **نک** : تلاجی-اشپیل.

کپور

کپوک/kapuk/ (ا/ا.مک) : نام پرنده و مکانی در کتول .

کپّون/koppun/ (ا) : شانه‌ی برجسته‌ی گاو .
قمن) ⭠* ؛

کپه/kopə/ (ا/ص) : ۱. ظرف چوبی جای برنج . ۲. آدم قد کوتاه . ۳. راهرو – ایوان .
ق) ⭠* ؛ آ) کلپه /kəlpe/ ؛

کپّه/koppə/ (ا.مص/ا) : جمع شدن چیزی در جایی به صورت تپّه – کپّه .
اغر) ۱. کوپّـر /kuppər/ ، ۲.⭠* ؛ *س)* ⭠(اغـر) ؛ ق) ⭠* ؛ *با)* ⭠* ؛ آ) ⭠* ؛ع) ⭠* ؛ ت) ⭠* ؛ *اشر)* ⭠* ؛ اُک)

؛ **←

کپه دابه/kopə- dābə/ (ا.مر) : نوعی برنج نامرغوب خزری.

کپّه – فنی/koppə- fəni/ (ص.مر) : بینی پهن .

ع) کل فنی /kolə - feni/ ؛ قص) گو ونی /go - vəni/ ؛

کپه – کاردن/kopə- kārdan/ (مص.مر) : کنایه از: خوابیدن .

اغر) **← ؛

کپیش/kapiš/ (ا) : آبدزدک . نک : پشیل.پشول.

ع) کاپیش /kāpiš/ ؛ ت) **← ؛

کپین/kapin/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

کپّین/kappin/ (ص) : ۱. تنبل– لش . ۲. پیر . ۳. قدیمی .

س) کوفین /kufin/ ؛ ق) **← ؛

کپین نر/kapin- nar/ : نوعی گوسفند نر . نک : واکل .

کت/kot/ (ص.مر) : زمین بلند .

ع) **← ؛ آک) **← ؛

کت/kat/ (ا) : کتف . نک : پخر .

اغر) **← ؛ ب) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ قص) کتف /ketf/ ؛ ت) **← ؛ آک) **← ؛

کت/kat/ (ا) : ۱. کلوخ . ۲. تپاله یا گلوله ی هر چیز . ۳. دیوارگلی .

اغر) **← ؛ ب) **← ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ ن) **← ؛ ع) **← ؛ قص) **← ؛ ت) **← ؛ اشر) **← ؛ آک) **← ؛

کت/kat/ (ا) : ۱. واحدی برای تقسیم کردن در زمین . ۲. واحد اندازه گیری شیر .

ق) **← ؛ ع) **← ؛ قص) **← ؛ ت) ۱.**← ، ۲. کرت /kart/ ؛

کُت/kot/ (ا) : نوک قلّه، تپّه یا بلندی .

ت) **← ؛

کتا/kətā/ (ص) : کوتاه .

اغر) ۱.**← ، ۲. کوتا /kutā/ ؛ ب) **← ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ ن) **← ؛ ع) **← ؛ قص) کتا /kotā/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

کئو –بوین/kau- baviyən/ (مص) : کبود شدن .

اغر) **← ؛ آ) کئوبین /kau. bayyn/ ؛ ع) کبود بین /kabud babəyan/ ؛ ت) کئوبئن /kaoudaen/ ؛ اشر) کئوبئن /kaoubaen/ ؛

کتار/kətār/ (ا) : ۱. چانه . ۲. آرواره . نک : چکن – چنه .

ب) **← ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ ع) **← ؛ ت) **← ؛

کتار/katār/ (ص) : ۱. چوب خشک . ۲. بی حس شدن پا یا دست بر اثر تکیه و فشار به آن – خواب رفتن دست یا پا .

اغر) **← ؛ ق) **← ؛

کتار – بکشین/ketār -bakšiyən/ (مص.مر) : پرچانگی و ورّاجی .

س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) کتار بکشیین /kətār - bakəšiyan/ ؛

کتار – بن/kətār - bən/ (ا.مر) : آرواره ی پایین . نک : بنه چکن .

س) **← ؛ ق) **← ؛ با) کتار /kətār/ ؛ آ) ←(با) ؛ ت) ←(با) ؛

کتار بین/katār bayən/ (مص.مر) : گرفتگی عضله – کرخت شدن .

اغر) کتار بوین /kətār baviən/ ؛ ق) **← ؛

کتارک/kətārək/ (ا.مص) : ۱. دسیسه کردن علیه کسی . ۲. نفس آخر . ۳. آخرین حرکت چانه به هنگام جان سپردن .

ب) **← ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ ن) ناکک /mākak/ ؛

کتارک – بزوئن/katārak-bazuan/ (مص.مر) : سر به عقب کشیدن ناگهانی اسب .

با) **← ؛ ن) **← ؛ ع) ناکک بزان /mākak - bezān/ ؛ قص) **← ؛

کتارکش/kətār kaš/ (ص.فا) : بیهوده گو – پرگو .

س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ قص) **← ؛

کتار – لرزه/ketār- larzə/ (ا.مص) : ۱. لرزش چانه که به

نوعی تحریر در آواز اطلاق گردد. ۲. بنیان این واژه تبری است.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کتاره/katāra/ (ا) : قدّاره.

ب) ←* ؛

کتاری/katāri/ (ص) : سخن بی پایه.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کتره ای /katrayi/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←(ع) ؛

کتاری - بوییِن/katāri-baviyan/ (مص.مر) : بر سر زبان‌ها افتادن.

ب) ←* ؛ آ) کتاری بیّن /katāri - bayyan/ ؛

کتاری بیّن/katāri bayyan/ (مص.مر) : بر سر زبان ها افتادن.

ق) کتاری بیّن /katāri - bayyan/ ؛ آ) ←* ؛

کتا - گتی/gati – katā/ (ا.مک) : از توابع زیر آب واقع در منطقه‌ی سوادکوه.

کتا - نوروز/ketā - nuruz/ (ا.مر) : کتا + نوروز- نوروز کوتاه و تکّه‌ای است سازی مربوط به لله وا که به نوروز خوانی شباهت دارد. بنیان این واژه تبری است.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کت - باد/kote - bād/ (ا.مص) : ۱. پا زدن - دست و پا زدن. ۲. پا فشاری در کارها. **نک** : چک و پی ندئن.

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) کوتوباد /kutobād/ ؛ پ) کوتاک /kotāk/ ؛ باس) کوتک /kutak/ ؛

کت بزان/kat bezān/ : صید ماهی با سه شاخه‌ی آهنی. **نک** : کن.

ع) ←* ؛

کت - بزوئن/kat - bazuan/ (مص.مر) : **نک** : پق.

ن) ←* ؛

کت - بن/kate - ban/ (ا.مک) : نام قسمتی از زمین های کشاورزی دهستان دشت سر آمل.

کتبیین/katbiyan/ (ص.مر) : قرار داشتن - واقع بودن - نهاده بودن.

ب) ←* ؛ س) کدبیین /kad - biyan/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. کد بیین /kadbiyan/ ؛ قص) ←(آ)؛

کت - پات/kat - o - pāt/ (ا.مص) : ۱. تلاش. ۲. کنایه از: عمل جنسی زنا شویی.

ن) ←* ؛ ع) کت باد /kota bād/ ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) کوتو - باد /kuto-bad/ ؛

کت - په/kat - pa/ (ا.مر) : ۱. پشت دیوار. ۲. زیر دیوار. ۳. کنار دیوار.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. کت په /kate - pe/ ؛ ع) کت پشت / kata - past/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛

کت پیرسا/kat - payrasā/ (ا.مص) : خوابیدن و برخاستن پی درپی.

ق) کت خیز /kataxaz/ ؛ با) کت پرسا /kata - parsā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) کت پرس /kata- paras/ ؛ ت) کتن ورسن /kuten varesan/ ؛

کت چشمه/kat česma/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاهکوه و ساور استرآباد.

کتخ/katox/ (ا) : کلوخ.

اغر) گل کت /gal kat/ ؛ ب) ←* ؛ س) کتوک /katuk/ ؛ ق) ←(ق) ؛ با) ←(ق) ؛ آ) کتک /katak/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) کتک /katak/ ؛ ت) کلوخ /kalux/ ؛ اشر) کتخ /koatox/ ؛ آک) گل گوده /guda – gul/ ؛

کت - خادا/kat - xādā/ (ا.مر) : کد خدا.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کد خدا /katxedā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) کت خدا /kat - xadā/ ؛ ع) کت خدا /kat xodā/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(س) ؛

کت داشته کا/kat- dāsta-kā/ : نوعی بازی ابتدایی که در روزهای بارانی و جهت ایمن شدن از باران و توسط کودکان انجام می گرفت. در این بازی کودکان تلاش می کردند تا توسّط حرکت شانه ها و نیروی عضلانی دیگران را از زیر پناهگاه خارج سازند.

کت دوس/kat - davas/ (ص.مف) : بسته شده - کسی که دست هایش بسته شده باشد.

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛ آک)
کت بسته /kat - bastə/ ؛

کت - دوسته/kat - davestə/ (ص.مف) : دست بسته .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) کت دوس /kat davəs/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کت دبسّه /kat dabessa/ ؛ اشر) *← ؛

کتر/kətar/ (ا) : کبوتر .

اغر) ۱. کوتر /kutər/ ، ۲. کفتر /kaftər/ ؛ ب) کوتر /kutər/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) *← ؛ ع) کبوتر /kabutar/ ؛ قص) کفتر /kaftar/ ؛ ت) کوتر /kowtar/ ؛

کت را/kote rā/ : راهی که از زمین بلند بگذرد .

ع) *← ؛

کترا/koterā/ (ا.مک) : از توابع زوّار واقع در شهرستان تنکابن .

کترا/kətrā/ (ا) : قاشق بزرگ چوبی – کفگیر چوبی . نک : چوکترا .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) ۱. *← ، ۲. کترا /kətərā/ ؛ ق) *← ؛ با) کترا /kətərā/ ؛ آ) *← ؛ ع) کترا /katərā/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) کترا /katrā/ ؛ اشر) *← ؛ آک) کتره /katrə/ ؛

کترا - تک/kətrā - tək/ (ا.مر) : از انواع مرغابی . نک : چلوتوک .

با) کچه تک /kačətək/ ؛ آ) *← ؛ ع) کترا دنک /katrā - dennek/ ؛

کترادنک/kətrā-dennek/ (ا.مر) : کلیجه نوک که از پرندگان آب زی است.

ع) *← ؛

کتراک/kətərāk/ (ا) : وسیله‌ی آهنی جهت پشت و رو کردن ماهی در تابه و زیر و رو کردن آتش .

با) *← ؛

کتر - بنیشت/kotər- baništ/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه .

کتر - تیر/kətar - tir/ (ا.مر) : ۱. کبوتر صحرایی . ۲. قمری. نک : کوترته.

ق) کوترته /kutərte/ ؛ با) کوترته /kutərtə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) *← ؛

کترادنک

کتر چشمه/kətarčešmə/ (ا.مک) : مرتع و چشمه ای در منطقه‌ی کلاک کدیر نوشهر .

کترم/ketrem/ (ا) : ۱. ساختمان چوبی چهار شیروانی . ۲. انتهای لبه‌ی سقف خانه و زاویه‌های ساختمان . نک : چارکوم .

ق) *← ؛ با) کوترم /kutrəm/ ؛

کتروم/katrum/ (ا.مر) : شکم بند، چوبی که در قسمت شیروانی ساختمان به کار رود . نک : اشکام بند .

ق) کترم چو /kətrəm ču/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کتره/katrə/ (ص/ا) : ۱. سخنان بی اساس و یاوه – حرف درشت – ناسزا . ۲. دفعه – مرتبه .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱. کترا /katrā/ ، ۲. فاش کترا /fāškərā/ ؛ ع) *← ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کتاری /katāri/ ؛ اشر) *← ؛ آک) کتره ایی /katrəi/ ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کتری/kətri/ (ا) : غدّه‌ای در کشاله‌ی ران و گلو .

ب) *← ؛

کتریا/kətriyā/ (ا) : گیاه دارویی – کتیرا .

س) کتریـا /keteriyā/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) *← ؛ آ) *← ؛ قص) کتریا /keteriā/ ؛ ت) کتیرا /kətirā/ ؛

کتری – دکتن/kətri -dakətən/ (مص.مر) : آماسیدن .

ب) *← ؛

کتریم/katrim/ (ا.مک) : از توابع بندرج واقـع در منطقـه‌ی ساری .

کت – سار/kat - sār/ (ا) : دیوار .

اغـر) کـت /kat/ ؛ ب) *← ؛ ق) ←(اغر) ؛ بـا) کـت سـر /katsar/ ؛ آ) ←(اغر) ؛

کتشلو/koteślu/ (ا) : نوعی گیاه پیچک و انگلی .

ت) *← ؛

کت عمر میچکا/kat-omar-mičkā/ (ا.مر) : نـام پرنـده ی کمر گلی بزرگ .

ع) *← ؛

کت عمر میچکا

کت – فیل/katə- fil/ (ا.مص) : پرتاب کردن .

اغـر) کفتـل /kaftel/ ؛ س) کفتـل /kaftəl/ ؛ ق) ۱. کتپـل /katpel/ ، ۲. کپل /kappəl/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(س) ؛ اشر) *← ؛ آک) توادان /tuvādān/ ؛

کتک/katək/ (ا) : کلوخ . نک : پرچ .

اغـر) گل کـت /gəl - kat/ ؛ ب) *← ؛ س) ۱.*← ، ۲. کتـوک /katuk/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) کتـک /katak/ ؛ آک) گل گوده /gal - gudə/ ؛

کتک/katak/ (ا) : تکّه – قطعه .

ق) *← ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ قص) کولوخک /kuluxak/ ؛ ت) کوله /kulə/ ؛

کتکا/kotəkā/ (ا) : سگ توله .

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) سـگ کتـه کـا /sagkətə kā/ ؛ع) کوتکا /kutəkā/ ؛ ت) *← ؛ آک) کوتیکا /kutikā/ ؛

کتک – بزوئن/katək- bazuən/ (مص.مر) : ۱. نشان کـردن . ۲. با کلوخ چیزی یا کسی را هدف قرار دادن .

س) کتوک بزوئن /katuk - bazuən/ ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛

کتک – بویئن/katak - bavəyan/ (مص.مر) : سـرما زده – کسی که در اثر سرما خود را جمع کند .

ن) *← ؛

کتک سر/kotək sar/ :

گیاهی که در مناطق ساحلی و در کنار باتلاق‌های جلـگه‌ای روید و موّاد داخل گل آن را با ملاط آهک و خاک می‌آمیزند تا هنگام ساختن دیوار و سـایر بناهـا مـانع از ترک‌خـوردگی خاک و آهک گردد.

کت – کت/kət - kət/ (ش.ج) : لفظـی بـرای رام کـردن مرغ . نک : خاس خاس .

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ آک) کت کت /kat - kat/ ؛

کت – کتک/ket - kətək/ (ا.مک) : نام محلّـی در منطقـه ی آلاشت .

کت کتن/ket kotən/ (مص.مر) : به قصـد صیـد مـاهی و بدون دیدن آن با سـه شـاخه‌ی آهنـی گوشـه و کنـار رودخانه را کاویدن .

ع) *← ؛

کت کتو/kot kotu/ (ا.مر) : کاکوتی – گیاه معطّـر کـه در ماست و دوغ ریزند .

ع) *← ؛

کت – کته – هاکردن/kat - katə- hākərdan/ (مص.مـر) : این پا و آن پا کردن .

ق) *← ؛ ن) *← ؛

کتِ – کش/kate - kaš/ (ا.مر) : بغل دیوار .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ذ،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

اغر) →** ؛ ب) →** ؛ س) →** ؛ ق) →** ؛ با) →** ؛ آ) →** /kateban/ ؛ قص) →** ؛

کت کل/kotə kəl/ : راهی در برف که در اثر رفت و آمد و کوبیده شدن و لگدکردن، حاصل آمده باشد .
ع) →** ؛

کت – کلـه/kalə – kat/ (ا.مـک) : از توابـع زوّار واقـع در شهرستان تنکابن .

کتکی/kotaki/ : بار بسیار حجیم و سنگین یابو و قاطر که حیوان جز به تمهید شلّاق قادر به حمل آن نباشد .
ع) →** ؛

کتـل/katəl/ (ا) : ۱. کنـده‌ی درخـت . ۲. بـه پـهلو دراز کشیدن و افتادن . ۳. اریب .
اغـر) →** ؛ ب) →** ؛ س) →** ؛ ق) →** ؛ بـا) →** ؛ آ) →** ؛ ن) →** ؛ ع) کتـل /kotəl/ ؛ ت) کتلـه /kotəle/ ؛ اشر) کتل /katal/ ؛

کتل/katel/ (ا) : ۱. گردنه . ۲. چوبی که با آن دانـه هـایی مانند باقلا و غـیره را از پوسته ی آن جـدا کننـد . ۳. صندلی چوبی .
اغـر) کـاتل /kātəl/ ؛ ب) →** ؛ ق) →** ؛ بـا) →** ؛ آ) →** کتل /katəl/ ؛ ت) →** ؛

کتل/katel/ (ا) : ۱. خشک شدن بدن در اثـر کـار زیاد . ۲. خشک شدن زبان در اثر پرحرفی یـا سروکله زدن بـا دیگران.
ب) →** ؛ س) →** ؛ ق) →** ؛ بـا) →** ؛ ع) کتـــل /kotel/ ؛

کت – لاب/kate - lāb/ (ا.مر) : شکاف دیوار .
س) کته لا /kate - lā/ ؛ ق) →** ؛ با) →** ؛ آ) کـت لاخ /kat - lāx/ ؛ قص) →(س) ؛

کتلام/ketelām/ (ا) : وسیله ای برای درست کردن نخ .
اغر) کاتلام /kātəlām/ ؛ ق) کتلـوم /kətlum/ ؛ آ) →(ق) ؛ ع) کت لم /kotəlom/ ؛ اشر) →** ؛

کتل بزوئن/katəl- bazuən/ یـاوه گفتـن–حـرف بیـهوده زدن.
ب) →** ؛ س) →** ؛

کتـل – بوییـن/katəl- baviyən/ (مـص.مـر) : گرفتـگی ماهیچه .
اغر) →** ؛ ب) →** ؛ س) کتل بیّـن /katəl - bayyən/ ؛ ق) کتار بین /katār bayən/ ؛ با) →(س) ؛ ع) کتـل ببیـن /kotəl - babəyan/ ؛

کتل – چو/katəl-čū/ (ا.مر) : کنـده‌ی درخـت کـه قـابل حمل بوده و برای هیزم استفاده شود .
اغر) →** ؛ ب) →** ؛ س) کتـل چـو /katəl - čū/ ؛ ق) →** ؛ با) →** ؛ ع) کتل /kotəl/ ؛ قص) کتل چو /ketal - ču/ ؛ ت) →** ؛

کتل شنی/kətal - šəni/ (ا.مک) : مرتع و چشمه‌ای در جوار روستای کدیر نوشهر .

کتل – کتلـی/katəl-katəli/ (ص.نـس/ق) : ۱. از درازا . ۲. برش عرضی دانه .
اغر) →** ؛ ق) →** ؛ آ) ۱. کتل /katəl/ ، ۲. کتلـی /katəli/ ؛ اشر) کتل – کتل /ketal - ketal/ ؛

کتـل کـش/katəl kaš/ (ا.مـک) : قسـمتی از زمین‌هـای کشاورزی کته‌پشت آمل را گویند .

کتل گالی/kotəl gāli/ (ا.مر) : کنده‌ای مخصوص و بزرگ جهت گذاشتن در کنار اجاق، برای سوختن دراز مدّت و پیشگیری از خاموش شدن آتش .
ع) →** ؛

کتـل – گو/gu – katəl/ (ص.فـا) : ۱. گسـتاخ، کسـی کـه سخنان درشت گوید . ۲. بیهوده گو .
اغر) →** ؛ ب) →** ؛ با) →** ؛

کتلوم/kətlum/ (ا) : دوک پشم‌ریسی . **نک** : چل دوک .
اغر) کـاتلام /kātelām/ ؛ ب) →** ؛ س) →** ؛ ق) →** ؛ با) →** ؛ آ) کتلـوم /kətlum/ ؛ ن) کتلـم /kətələm/ ؛ ع) کت لم /kotəlom/ ؛

کتلوم سـر/kətlomə-sar/ (ا.مـک) : مکـانی در منطقـه‌ی سوادکوه .

کتله/katələ/ (ا) : کفش چوبی . **نک** : چوکش – کتل .
اغـر) →** ؛ ق) →** ؛ بـا) →** ؛ ن) →** ؛ ع) →** ؛ ت) کتله /katelə/ ؛ آک) →** ؛

→**) ارجاع به مدخل ، →) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **ص**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کتل هاکردن/katəl-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. مسیر را عوض کردن، تغییر مسیر . ۲. کنایه از: سخنان خود را تغییر دادن .

اغر) ۱.*← ، ۲. کتل کش /katəl kaš/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) کتل ها کردن /katəl - hākərdən/ ؛ آ) *← ؛

کتلی/katəli/ (ا) : قسمت عرضی و پهنای هر چیز .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کتلیم/kətlim/ (ا.مک) : منطقه‌ای دیدنی و مصفّا در خطیرکوه سوادکوه .

کتلی - مرز/katəli -marz/ (ا.مر) : نک : پلکامرز .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ ن) *← ؛

کتم/kotom/ (ا) : کاکل .

ع) *← ؛

کتم/katem/ (ا) : ۱. تارک سر، از رستنگاه موی تا فرق سر . ۲. نوک درخت . ۳. موی بافته شده‌ی زنان .

اغر) کاتم /kātəm/ ؛ ق) *← ؛ ع) کتم /kotom/ ؛

کتم/kətəm/ (ا) : ۱. اطراف لب یا چانه . ۲. اطراف آلت تناسلی زن . ۳. ریش .

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کتار /kətār/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) *← ؛

کتم داربلی/kotom dār beli/ (ا.مر) : اردک کاکل دار - اردک کاکلی .

ع) *← ؛

کتم داربلی

کتم دارسیّد/kotom dār sayyed/ : ساداتی که یکی از نشانه‌های سیادت آنان کاکل سرشان بود .

ع) *← ؛

کتم دارکرک/kotom dārə kerk/ (ا.مر) : مرغ کاکلی - مرغ کاکل دار .

ع) *← ؛

کتمن/katmen/ (ا.مک) : نام مرتعی در منطقه‌ی سوادکوه.

کت موس/kotə mus/ (ص.مر) : کسی که سرین برجسته و برآمده دارد .

ب) گته موس /gate -mus/ ؛ ع) *← ؛

کتن/katen/ (مص) : کرخت . نک : کتل.

ت) *← ؛

کتن/katən/ (مص) : افتادن .

آ) کتبیّن /katbiyan/ ؛ ت) *← ؛

کتن//kətən/ (ا) : چوبی که گازران با آن رخت را کوبند .

اغر) توکانا /tukānā/ ؛ ق) ۱.*← ، ۲. پل کتن /pel -kətən/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ قص) کتن چو /kətən - ču/ ؛

کتنا/kətənā/ (ا.ا) : نوعی چکش از جنس چوب .

اغر) ۱. کوتنا /kutənā/ ، ۲. توکانا /tukānā/ ؛ س) کوتنا /kutenā/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کتنا /kotenā/ ؛ پ) کوتیناک /kutināk/ ؛

کت - نویس/nəvis – kat/ (ص.فا) : ۱. دعانویس. ۲. عاملان بهداشتی مبارزه با بیماری‌های حصبه، طاعون، وبا، سل و مالاریا که به دلیل نشانه‌هایی که بر دیوارخانه‌های روستایی می‌گذاشتند به کت نویس شهرت یافتند .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کتو/katu/ (ا) : ۱. واحد شمارش کلوخ و نمک . ۲. قالب ماست . ۳. جفت گیری سگ سانان .

اغر) ۱.*← ، ۲. کتّو /kattu/ ؛ ب) *← ؛ س) کلو /kelu/ ؛ ق) *← ؛ آ) ۱. کتک /kutək/ ، ۲. کتول /katul/ ؛ ع) *← ؛ اشر) پیلا شنگ /pilā- sang/ ؛

کتو/kato/ (ا) : سرماخوردگی حاد .

اغر) *← ؛

کتّو/kattu/ (ص/ا.مک) : ۱. یک پارچه . ۲. خالص . ۳. نام مرتعی در جنوب لفور سوادکوه . ۴. انباشته .

اغر) *← ؛

کتوچال/katu čal/ (ص.مر) : زمین پوشیده از کلوخ هـای سخت و غیر قابل عبور و مرور .

ع) ←* ؛

کتو - چال/katu - čāl/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

کتوخ/katox/ (ا) : کلوخ .

اغر) گل کت /gəl - kat/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* کتـوک /katuk/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱. کتـک /katək/ ، ۲. گل کتـک /gəl katək/ ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* کلوخ /kolux/ ؛

کتـور/ketur/ (ا.مـک) : نـام دهکـده‌ای در بـیرون بشـم کلارستاق نوشهر .

کتور/ketur/ (ا) : ورمی کـه در اثـر زیـاده روی و پـس از لیسیدن نمک و نوشـیدن آب، در زیـر گلـوی گوسـفند پدید آید .

س) ←* ؛ *ق)* کـاتور /kātur/ ؛ *با)* کـاتور /kātur/ ؛ *اشـر)* کئتور /koətur/ ؛

کتوس/katos/ (ا) : از لوازم تأسیسات دامپروری سـنّتی در منطقه.

ق) ←* ؛

کتوسـولو/katusulu/ : نیلوفـر وحشـی . نـک : چککـی ماریم-کک ماریم.

ت) ←* ؛

کتـوک/katuk/ (ا/ا.مـک) : ۱. کتـه . ۲. نـام روسـتایی در منطقه‌ی استرآباد غربی.

ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛

کتو - کاردن/katu- kārdən/ (مص.مر) : ۱. کسی را دسـت بسته بردن . ۲. بدون وقفه راه بردن .

اغر) ←* ؛

کتوک پلا/pəlā - katuk/ (ا.مر) : برنج کته - کته‌ی برنـج. **نک** : دم پختی پلا.

ب) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* کته پلا /katə - pəlā/ ؛ *قص)* کته پلا /katə - pəlā/ ؛ *ت)* ←*(ب)* ؛

کتول/katul/ (ا/ص) : ۱. کسی که رسم چوپانی را ندانـد . ۲. کشـاورز و زارع . ۳. گاو شـیرده . ۴. غریـب و بی‌کس- کسی که از شهر و دیارش جدا افتاده باشد.

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

کتول/katul/ (ا.مک) : ۱. شـهر علی‌آبـاد کتـول در شـرق گرگان . ۲. طایفـه‌ای از طوایـف سـاکن در منطقـه‌ی کتول با سه تیره‌ی ایمانی، اصلانی و خسروی .

کتولی/katuli/ (ا) : از مقامات آوازی موسیقی مازندران که بعدها بـه موسـیقی سـازی نـیز راه یـافت. کتـول نـام منطقه‌ای در شـرق گرگان اسـت. در ادبیـات شـفاهی مازندران به معنی غریب هـم آمـده اسـت. اصـل واژه تبری است .

کتولـی و کـل حـال/katuli-o-kelehāl/ (ا.مـــر) : از گوشـه‌های موسـیقی مـازندرانی کـه از نظـر مقـام در دستگاه شور قرار دارد. این گوشه دنباله‌ای است که کل حال نامیده می شود . کل حال به معنی حالت کوتـاه و کوتاه شده است.

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

کتو - منقو/kato - manqo/ (ا.مر) : شدّت سرماخوردگی .

اغر) ۱.←* ، ۲. دم کتو /dam kato/ ؛

کتوه/katuh/ (ا.مک) : از توابع بلده کجور .

کتوهایتن/katuhāytən/ (مص.مـر) : جفـت‌گـیری کـردن سگ‌سانان .

ق) ←* ؛ *آ)* کتول دکتن /katul dakətan/ ؛

کتـه/katə/ (ا) : تولـه - تولـه‌ی سـگ و گربـه و برخـی حیوانات .

اغر) ۱.←* ، ۲. کاته /kātə/ ؛ *ب)* کاته /kātə/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* کتـه /kotə/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←*(ع)* ؛ *اشر)* کئته /koəte/ ؛ *اُک)* کوتـه /kutə/ ؛ *پ)* کوتک /kutak/ ؛

کتّه/kattə/ (ص) : ۱. خالص . ۲. به هم پیوسته .

اغر) ←* ؛

کته/katə/ (ا) : پلوی دم پختک . **نک** : دم پختی پلا.

اغـر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* کتّه /katte/ ؛

کته - بزوئن/katə - bazuən/ (مص.مر) : زاییـدن سـگ و

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گربه . نک : بترکی .

اغر) کاته بکاردن /kātə.bakārdən/ ؛ ب) کته بزوئن /kətə-bazuən/ ؛ س) کته ها کردن /ketə - hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. کته بکردن /kətə bakərdan/ ؛ ع) کته ها کردن /kotə - hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) بترکی /baterki/ ؛ آک) کوته بگود /kutə - bagud/ ؛

کته - بکردن/kətə-bakərdan// (مص.مر) : زاییدن خوک و برخی حیوانات دیگر .

اغر) کاته بکاردن /kātə-bakārdən/ ؛ ب) ←* ؛ س) کته بکردن /kətə - bakerdən/ ؛ با) ۱. ←* ، ۲. ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) کته - کری /kətə- kari/ ؛ ع) کته - هاکردن /kotə-hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کته هکردن /kotəhakerdən// ؛ اشر) کتته - ها کئردن /koətə - hākoərdan/ ؛

کته - تمّان/kote- tommān/ (ا.مر) : شلوار کوتاه .

اغر) کوتاتمّان /kutā - təmmān/ ؛ ق) کتا تامون /kə tā- tāmun/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کتا شلوار /kəta -selvār/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ آک) کوتاتومون /kutā-tumon/ ؛

کته - خاست کتی/katə-xāst-kəti/ (ا.مک) : از تپّه‌های منطقه‌ی آمل .

کته خز/katəxez/ (ص/ا.مص) : ۱. معلّق - معلّق خوردن . ۲. از شدت درد دراز کشیدن .

ق) ←* ؛

کته - خز- ها کردن/hākərdən–xez – kate/ (مص.مر) : معلّق خوردن - غلت خوردن .

ق) ←* ؛ ت) کت لام /kotelām/ ؛

کته - سر/katə-sar/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد واقع در منطقه‌ی تنکابن .

کته - کا/kotə - kā/ (ا.مر) : توله سگ .

اغر) سگ کاته /sag kātə/ ؛ س) سگ کته /sag - kote/ ؛ ق) ۱. ←* ، ۲. کتکا /ket kā/ ؛ با) کتکا /kətkā/ ؛ آ) ۱. ←(با) ، ۲. سگ کته کا /sag kətəkā/ ؛ ع) کوتکا /kutəkā/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) کتته - سگ /koətə - sag/ ؛ آک) کوتیکای /kutikāy/ ؛

کته - لام/kətə- lām/ (ا.مر) : ابزار نخ ریسی دستی .

اغر) کاتلام /kātelām/ ؛ ق) کتلوم /ketlum/ ؛ با) کتلوم /kətlum/ ؛ آ) ←(با) ؛ اشر) ←* ؛

کته ماست/katə- māst/ (ا.مر) : ماست و پلو که نوعی غذا است.

س) ←* ؛ ع) هرانگته ماس /horengetə mās/ ؛

کتی/kəti/ (ا/ص) : ۱. تپّه. بلندی. ۲. بالای سر . ۳. گیسو.

اغر) ۱. ←* ، ۲. کال /kāl/ ؛ ب) کاتی /kāti/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کتی /koti/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کتی/kəti/ (ق/ا) : ۱. کدام سوی . ۲. تپه . ۳. پیشانی .

ق) ←* ؛

کتی/kəti/ (ا.مک/ا) : ۱. نام مرتعی در لفور واقع در شهرستان سوادکوه . ۲. گوشت آب پزی که سرد شده باشد .

ق) ←* ؛

کتی - بن/kəti - bən// (ا.مک) : از توابع بهرستاق لاریجان واقع در منطقه‌ی آمل.

کتیجه/kotijə/ (ا) : نبیره .

اغر) ۱. ←* ، ۲. کاتیجه /kātijə/ ؛ س) نتیجه /matijə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛

کتی دوس/kəti-davas/ (ص.مف/ش.ج) : ۱. پیشانی بسته . ۲. نوعی نفرین کنایه از: مرده .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کتی دوس /kotidavəs/ ؛

کتی دوسّن/kəti-davəssan/ (مص.مر) : ۱. بستن پارچه به پیشانی . ۲. کنایه از: کفن کردن .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

کتیر/katir/ (ا) : لب بالا و پایین .

ت) ←* ؛

کتیر/kotir/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در ناحیه‌ی کلارستاق تنکابن .

کتی سر/kotisar/ (ا.مک) : کشت زاری نزدیک روستای کردیچال کلاردشت .

کتی - سر/keti-sar/ (ا.مر) : بالای تپّه - بالای بلندی .
اغر) کالِ سر /kāle-sar/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کتی سر /kəti sar/ ؛ع) کتی سر /koti sar/ ؛ قص) *← ؛ ت) کوتی سر /kutisar/ ؛

کتی سره/kəti-səre/ (ا.مک) : از محلّه‌های قدیمی شهرستان قائم‌شهر .

کتیفه/katifə/ (ا) : کتیبه‌ی در و پنجره .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) کتیبه /katibə/ ؛ قص) *← ؛

کتیم/katim/ (ا) : کرت بندی زمین .
ت) *← ؛

کتین/katin/ (ص) : ۱. خپله .کوتاه قد . ۲. هیزم درشت که از تنه‌ی درخت تهیّه شود . **نک** : تلخن .
س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ قص) کتیم /katim/ ؛

کتین/katin/ (ص) : بی‌حس . **نک** : بلر .
س) کتینگ /kating/ ؛ ق) *← ؛ با) کتین /katin/ ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ قص) کتیم /katim/ ؛

کتین/katin/ (ا.مص) : مساوی شدن .
ق) کتی /kati/ ؛ با) *← ؛ قص) کتیم /katim/ ؛

کتینگ/keting/ (ا) : محلّی که رنگ‌ریزان، پارچه‌ی بیرون آورده از خم را بر روی آن پهن کنند .

کتیوگ/katyug/ (ا.مک) : مرتعی در منطقه‌ی بندپی واقع در شهرستان بابل .

کتیه/katyə/ (ص/ق) : ۱. انباشته . ۲. یک جا .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ع) کوت /kut/ ؛ اشر) کتییه /katiyə/ ؛ آک) *← ؛

کتیه - هکاردن/katyə-həkārdən/ (مص.مر) : حالت چرخیدن اشیا در گردباد .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ع) کوت هاکردن / kut hākordan/ ؛

کج/kaj/ (ا) : ۱. ابریشم نامرغوب . ۲. دستگاه نخ ریسی قدیمی .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ع) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛ پ) کچ /kač/ ؛

کج ایزار/kaj izār/ (ا.مر) : چادر شب ابریشمین .
ن) *← ؛

کج-پلوس/kaj-palus/ (ص.مر) : بدجنس - بد سرشت .
ق) *← ؛ ن) *← ؛ع) کج پلس /kajə pələs/ ؛ قص) *← ؛

کج-پله/kaj-pelə/ (ا.مر) : نخ کرم ابریشم .
اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ع) *← ؛ آک) کج پیله /kaj-pilə/ ؛

کج دم/kaj dəm/ (ا.مر) : کژدم . **نک** : انگرت .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) گژدم /gazdəm/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کژدم /kaz-dem/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) *← ؛ع) کج دم /kaj-dom/ ؛ قص) *← ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) *← ؛ آک) کژدوم /kazdum/ ؛

کج دوک/kaj duk/ (ا.مر) : از ابزار ریسندگی .
ت) *← ؛

کج دیک/kaj-dik/ (ا.مر) : چوبی دارای پره هایی در دوسو، که نخ ریسیده شده را دور آن پیچند - از وسایل نخ ریسی سنّتی . **نک** : چلیجه .
با) *← ؛ع) *← ؛ اشر) کجه-دوک /kaje-duk/ ؛

کجز/kajez/ (ص) : حیوانی که درست اخته نشده باشد. کوبیده نشده .
س) کچیز /kačiz/ ؛ ق) ۱.*← ، ۲. کجز /kajəz/ ؛

کجک/kajək/ : ۱. مضراب دهل. ۲.چماق . **نک** : چماغ - کل ماخ .

کجکات/kəjəkāt/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستاهای کوهپر نوشهر .

کج کج - هشائن/kaj-kaj-hešāən/ (مص.مر) : چپ چپ نگاه کردن .
س) کج کج هشائن /kaj-kaj-hešāən/ ؛ ق) کج کج هارشین /kajkaj hāršiyən/ ؛ با) کج کج هاشین /kajkaj hāšiən/ ؛ آ) کج کج هارشین /kajkaj hāršiyan/ ؛ع) کج کج بشین /kaj kaj bešeyan/ ؛

کجکول/kaj-kul/ (ا) : کشکول .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ)

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

*←؛ ع) کشکول /kaškul/ ؛ قص) ←(ع) ؛ آک) کشکول /kaškul/ ؛

کج ـلاس/kaj-lās/ (ا.مر) : حالت کششی و انعطاف پیله‌ی ابریشم .

ب) *← ؛ ق) *← ؛

کج ـلج/kaj-laj/ (ا.مص/ص.مر) : ۱. کش و قوس . ۲. کج و معوج .

ق) *← ؛ اشر) *← ؛

کج ـ لس/kaj -les/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. ابریشم ناخالص . ۲. ملاقه‌ی بزرگ چوبی .

ق) *← ؛ ن) *← ؛

کجّه/kajje/ (ا.مک) : نامِ قدیمی کچه‌رستاق از بلوک منطقه‌ی کجور .

کجه/kəjə/ (ق) : کجا .

اغر) ۱.*← ، ۲. کاجه /kājə/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) کجا /kojā/ ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) کئجه /koəje/ ؛ آک) کوره /kovrə/ ؛ پ) کو /ku/ ؛ او) کو /kū/ ؛

کجه ـراسّی/kojə-rāssi/ (ق) : کدام طرفی – کدام سوی.

ق) *← ؛ با) کجه راسی /kəjərāssi/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کدوم دری /kodom vari/ ؛ قص) *← ؛ ت) کمین وری /kəminvari/ ؛ آک) کوطرف /ku-taraf/ ؛

کجیک/kajik/ (ا) : وسیله‌ای در دستگاه نخ ریسی قدیمی .

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) کج دیک /kaj dik/ ؛

کچّال/kəččāl/ (ا) : نام و محّل دستگاه ریسندگی گالش ها . **نک** : پچّال. کارچه.کرچال-کارچال.

اغر) کارچاله /kārčālə/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کچامه/kəčāmə/ (ا) : ۱. نهال – نهال نشایی درختان . ۲. کنایه از: نوجوان .

اغر) *← ؛

کچب/kačəb/ (ا) : اولس – نوعی ممرز که از درختان جنگلی است.

اغر) کچف /kačəf/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ اشر) کچف /kečaf/ ؛

کچب/kačeb/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش‌یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

کچب زار/kačəb-zār/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

کچب مله/kačəb-malə/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریبی ساری .

کچبی/kačəbi/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

کچ ـپی/kač-pəy/ (ا.مص/ص.مر) : ۱. گرفتگی ماهیچه ای . ۲. خشک شدن به مانند درخت . ۳. بستن یک دست و یک پای حیوان . **نک** : پلندر – چدار .

ن) *← ؛ ع) چک باد /čake-bād/ ؛ قص) چک بال /čak-o-bal/ ؛ ت) ←(ع) ؛

کچ ـپی ـبیتن/kač-pəy-baytan/ (مص.مر) : گرفتگی ماهیچه‌های دست و پا به هنگام خواب.

ن) *← ؛

کچ ـدچین/kač-dačin/ (ا.مر) : جای قاشق – ظرف قاشق .

با) کچه دچینی /kačə-dačini/ ؛ ع) کچه چین /kačəčin/ ؛ ت) *← ؛

کچر/kačər/ (ا) : نوعی رب انار .

ن) *← ؛

کچ رستاق/kačərəstāq/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

کچرود/karčərud/ (ا.مک) : نام ناحیه‌ای دردشت منطقه‌ی کجور .

کچف/kačəf/ (ا) : اولس – نوعی ممرز که در ارتفاعات می روید .

اغر) *← ؛ ق) ۱.*← ، ۲. سف /saf/ ؛ اشر) کچف /kečaf/ ؛

کچف ـ لنگه/kačaf-lange/ (ا.مک) : مزرعه ای در مشرق بالا جاده ی کردکوی .

کچّک/kəččək/ (ا) : نوعی پرنده، لاشخور .

ق) کرچک /kerčək/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کج-کچه/kec-keča/ (ق.حا) : خمیده خمیده .

ق) کج کجی /kaj kaji/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←(ق) ؛

کچکول/kačkul/ (ا) : ۱. کشکول . ۲. خشک شدن پوست بدن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) کشکول /kaškul/ ؛ قص) ←(ع) ؛

کچکه/kečeka/ (ص) : کوچک تر .

ق) ←* ؛ آ) کچیکتر /kəčiktər/ ؛ع) کوچکی /kučə kay/ ؛ قص) کوچی تر /kučitar/ ؛ ت) ←(قص) ؛

کچکه خاخر/kəčəkə-xāxər/ (ا.مر) : خواهر کوچک . نک: خاخری .

اغر) خورد خاخر /xurd-e-xāxər/ ؛ ق) کچکه خاخر /kəčkəxāxər/ ؛ با) کچیک خاخر /kəčk əxāxər/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) کوچی خاخر / /kučixāxor/ ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) کوچی خاخر /koči-xāxor/ ؛

کچکه سره/kəčəkə-sare/ (ا.مک) : از محلّه های قدیمی واقع در قائم شهر .

کچل/kačəl/ (ا) : کرچال – دستگاه بافندگی قدیمی . نک : کچّال.

با) ←* ؛ آ) کچال /kəččāl/ ؛ قص) کرچّال /kerččāl/ ؛

کچل/kečəl/ (ا) : ۱. تکّه ای از چوب که از تنه ی درخت یا کُنده ای برداشته شود . ۲. دندان .

ق) ←* ؛ با) کجله /kəčələ/ ؛ع) کچلـه /kočələ/ ؛ قص) ←* ؛

کچّل/kaččəl/ (ص) : گاو سیاه رنگ با پیشانی سفید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کچل /kačəl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کچل ورزا /kačāl varzā/ ؛ اشر) ←* ؛

کچلاب/kəčlāb/ (ا) : ۱. پوست گردو . ۲. پوست تخم مرغ . نک : آغوز پوش لاک .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کچلاب /kočəlāb/ ؛ قص) کچیلاب /kečilāb/ ؛ ت) ←* ؛

کُچلاوه/kočəlāvə/ (ا) : هر چیزی که ابتدا ورم کرده سپس ترک بردارد .

ت) ←* ؛

کچل - جونکا/kačəl-junekā/ (ا.مر) : گوساله ی نر پیشانی سفید یک یا دو ساله .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) کچل جونکا /kačal jonəkā/ ؛

کچل ده/kačal-deh/ (ا.مک) : از توابع میان رود واقع در شهرستان نور .

کچل -ورزا/kačələ-vərzā/ (ا.مر) : گاو نر سیاه رنگ با پیشانی سفید .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ع) کچـل ورزا /kačal varzā/ ؛

کچله/kəčələ/ (ا) : خرده ی چوب . نک : بنگاله .

ب) کاچیله /kāčilə/ ؛ س) کچیله /kečilə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کچیله /kəčilə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) کچله /kočələ/ ؛ قص) ←(آ) ؛

کچّلی/kaččəli/ (ص) : گاوی که پشیانی و دم آن سفید رنگ باشد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کچما/kəč mā/ (ا) : بخش پیچنده ی هر گیاه .

ب) ←* ؛

کچّن/keččən/ (ا.مک) : منطقه ای در الاشت واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کچوک/kačuk/ (ا) : قاشق چوبی کوچک .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کچه /kača/ ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کچی /kačay/ ؛

کچول/kačul/ (ا) : ظرفی که روی دوشان گذارند و به عنوان در پوش استفاده شود . نک : چسخان .

ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) کچکول /kačkul/ ؛

کچول-تاس/kačul-tās/ (ا.مر) : ظرف چوبی کوچک . نک : چسکا .

ع) ←* ؛

کچه/kača/ (ا) : قاشق چوبی . نک : چوقاشق – آسان

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کچه .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛

کچّه-بزئن/kaččə-bazoən/ (ص.مر) : ۱. دست زدن و شادمانی کردن. ۲. هم زدن - هم زدن آش‌های نذری که جنبه‌ی تبرک دارد.

ب) *← ؛ س) کچه بزوئن /kačə-bazuən/ ؛

کچه تک/kačə-tak/ (ا.مر) : از انواع مرغابی . **نک** : اره توک .

با) *← ؛ آ) کچه تک /kačətək/ ؛ ع) کترا-دنّک /katerā-dennek/ ؛

کچه دچین/kačə-dačin/ (ا.مر) : ظرفی چوبی و معمولاً استوانه‌ای شکل که قاشق‌های چوبی را در آن قرار دهند- قاشق دان .

آ) *← ؛ ت) *← ؛

کچه دم/kačə-dəm/ (ا.مر) : دسته ی قاشق چوبی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کچه دمه /kačə demə/ ؛ قص) *← ؛ ت) کچه دمه /kačədomə/ ؛

کچه رک/kačə-rək/ (ا.ا) : ۱. نوعی ابزار در تراشیدن قاشق چوبی . ۲. وسیله ای برای بیرون آوردن تخم کدو از داخل آن . **نک** : دله رک .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛

کچه-کال-سنگ/kačə-kāl-sang/ (ا.مر) : ابزار آشپزخانه.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛

کچه - کوچ/kačə-kuč/ (ا.مر) : باروبنه، اثاثیه .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ع) کوچ کاچ /kučə - kāč/ ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛

کچه لاب/kəčə lāb/ (ا) : پوسته‌ی تخم‌مرغ .

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کچلاب /kəčlāb/ ؛ ع) کچلاب /kočə lāb/ ؛ قص) کچی لاب /keči-lāb/ ؛

کچه-لس/kačə-les/ (ا.مر) : قاشق بزرگ با دسته‌ی بلند و صاف .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ اشر) کچه - لس /kamčə-les/ ؛

کچه لوله/kačə-lulə/ : **نک** : کچه دچین .

ب) *← ؛

کچه-هاکردن/kačə-hākərdan/ (مص.مر) : کنایه از: زبان کسی را بند آوردن .

ق) *← ؛ قص) *← ؛

کچیب زار/kačib-zār/ (ا.مک) : نام کوهی در روستای اندرات واقع درهزار جریب بهشهر .

کچیت/kəčit/ (ا.مک) : از توابع کسلیان قائم‌شهر .

کچیز/kačiz/ (ص) : ۱. گاو نر تخم کوفته که خاصیّت نرینگی‌اش بر جای مانده باشد . ۲. بز نر بی‌شاخ .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛

کچیک/kačik/ (ص.نس) : کوچک .

اغر) *← ؛ س) کچیک /kečik/ ؛ ق) کچکیک /kečkik/ ؛ با) کچیک /kəčik/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کوچلک /kočə lak/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کوچی /kučəy/ ؛ آک) ←(ت) ؛ پ) کوتکیچ /kutakič/ ؛ او) کشو /kašu/ ؛

کچیک برار/kəčik-bərār/ (ا.مر) : ۱. برادر . ۲. بردار کوچکتر . **نک** : براری .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) کوچیک برار /kočikə bərār/ ؛ قص) *← ؛ ت) کوچی براری /kuči berārəy/ ؛ آک) ←(ت) ؛

کچیک تر/kəčik tar/ (ص) : کوچکتر .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) کوچیک تر /kočik tar/ ؛ ت) کوچی تر /kučəytar/ ؛ آک) ←(ت) ؛

کچیک چلّه/kəčik - čəllə/ (ا.مر) : چلّه‌ی کوچک .

ق) ۱.*← ، ۲. بچکه چلّه /bəčkə čəllə/ ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کچک چلّه /kəčkə-čəllə/ ؛ ع) کوچیک چلّه /kočik čellə/ ؛ قص) *← ؛ ت) کوچی چلّی /kučičellay/ ؛ آک) ←(ت) ؛

کچیک مار/kečik-mār/ (ا.مر) : نامادری - مادر ناتنی . **نک** : اندرمار .

ق) خردمار /xurdemār/ ؛ با) *← ؛ آ) خرده مار /xordə/

mār/ ؛ ن) ←* ؛ اشر) کوچک – مـار /kuček-mār/ ؛ آک) کوچی مار /kuči-mār/ ؛

کچیک مچیک/kəčik məčik/ (ص.مر) : کوچولو . نـک : خوردی موردی .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کچیله/kəčilə/ (ا) : غوزه های پنبه که پس از خارج کردن وش از آن برای سوخت در اجاق و تنور استفاده شود . **نک** : پوچوله .

اغر) پوچولـه /pučulə/ ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛

کچیله/kəčilə/ (ا) : چوب خشک و خرد و ریز – نرمـه ی هیزم . **نک** : چلیکا .

اغر) چلیکـا /čəlikā/ ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کچله /kočelə/ ؛ *قص)* ←* ؛

کچیله – نون/kečilə-nun/ (ا.مر) : نوعی نـان محلـی بـه شکل مربع یا لوزی که هنـگام خمیر کـردن شکر و سفیده‌ی تخم مرغ به آن اضافه کرده و پـس از چانـه گرفتن به یک طرف آن چانه زرده تخم مرغ مـالیده و سپس طبخ کنند.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

کچین/kačin/ (ا) : ۱. جاظرفی چوبی . ۲. قوطی استوانه‌ای که جای قاشق است.

ق) کشّن /kaššan/ ؛ *با)* ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کچـه دچیـن /kačə dačin/ ؛ ن) ←* ؛ ت) کچ دچین / kačdačin/ ؛

کخ/kəx/ (ص/ش.ج) : ۱. تلخ . ۲. از اصوات جهت پرهـیز دادن کودکان از برخی چیزها .

اغر) ۱.←* ، ۲. کخ /kex/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کخه /kəxə/ ؛ ع) اخ /ax/ ؛ *قص)* تخ /təx/ ؛ آک) ←(ع) ؛

کخا/kəxā/ (ص) : مرد متاهّل – مرد زن دار .

ق) ←* ؛

کدار/kodār/ (ا) : سکوی خانه .

ق) کنا /kənnā/ ؛ آ) کنّان /kənnān/ ؛ *اشر)* ←* ؛

کداری/kodāri/ (ا) : بخش تحتانی چارچوب .

اشر) ←* ؛

کچین

کدبوئـن/kad-buən/ (مـص.مـر) : موجـود بودن – قـرار داشتن چیزی در جایی .

ب) کتبییـن /katbiyən/ ؛ *س)* ←* ؛ ق) کدبیّـن /kadbiyən/ ؛ *بـا)* ←* ؛ آ) ۱. کـد بییـن /kadbiyan/ ، ۲.←(ب) ؛

کدبیین/kad biyan/ (مص.مر) : ۱. قرار داشـتن چـیزی در جایی – وجود داشتن . ۲. در بستر افتادن – زمین گیـر شدن .

س) کدبیین /kadbiyən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ *قص)* ←* ؛

کدخدا/kad-xədā/ (ا.مر) : کدخدا .

اغر) ۱.←* ، ۲. کدخـدا /kad xodā/ ؛ ب) کدخـادا /kad-xādā/ ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کـت خـدا /kat xodā/ ؛ *قص)* ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ پ) کتـک ختای /katakxuatāy/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کد - دکتن/ked-dakətən/ (مص.مر) : دشمن شدن - باکسی در پیچیدن .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

کدو/kado/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای واقع در منطقه‌ی کجور .

کدو بق/kadu boq/ (ا.مص) : بخوردادن سرماخورده با بخار کدو حلوایی .

ب) بق هدائن /boq-hədāən/ ؛ ع) ←** ؛

کدو-پلا/kado-polā/ (ا.مر) : **نک** : پلاکیی.کیی پلا .

اغر) کیی پلا /kai pəlā/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) کدو پلا /kadu pelā/ ؛ ت) ←** ؛

کدو-چلیک/kadu-čəlik/ (ا.مر) : ۱. کدو سبز کوچک . ۲. چوب کوچک در بازی الک‌دولک . **نک** : چلیک .

اغر) کیی چلیک /kaičəlik/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ۱.←** ، ۲. کیی چلیک /kai čəllik/ ؛ آ) ۱.←(اغر) ، ۲.←(با) ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←** ؛

کدوقلّه/kadu qallə/ (ا.مر) : خورشت کدو .

ت) ←** ؛

کدوم - تا/kodum-tā/ (ق) : کدام یک . **نک** : کمون تا .کمین تا .

اغر) کادوم تا /kādum-tā/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. کدیم تا /kədimtā/ ، ۲. کدیم /kədim/ ؛ ع) کدوم یتّه /kodum yettə/ ؛

کد-هاکردن/ked-hākerdən/ (مص.مر) : کینه‌جوگشتن- دشمنی پیداکردن . **نک** : چک ببین .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) کت هاکردن /ket hākordan/ ؛

کده - کده/kadə-kadə/ (ق.ز) : گاهگاهی .

اشر) ←** ؛

کدیر/kadir/ (ا.مک) : دهستانی واقع در منطقه‌ی نوشهر .

کدیر-سر/kodir-sar/ (ا.مک) : از توابع کلرودپی واقع در منطقه‌ی نوشهر .

کدیم/kədim/ (ق) : کدام .

اغر) کادوم /kādum/ ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) کدوم /kodum/ ؛ قص) ←** ؛

کر/ker/ (ا/ص) : ۱. صخره- پرتگاه صخره‌ای . ۲. کرختی و بی‌حسی اعضای بدن .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

کر/kar/ (ا/ص) : ۱. به توده‌ای از زراعت درو شده گفته شود، که در جمع یک جا شود . ۲. ناشنوا . ۳. کپّه‌ی شالی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کر/kar/ (ص) : ۱. گوسفندی که بدون شاخ است . ۲. سنگ بزرگ . ۳. گاوی که کمرش سفید است. ۴. گوسفند بی گوش . **نک** : بن سرکوپا .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کر/kər/ (ا/ا.مص) : ۱. بیخ گلو . ۲. غرّه شدن بـه چـیزی . **نک** : خره .

ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. کریک /kerik/ ؛ ق) کـر /kər/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

کرا/karā/ (ص.فا) : کننده- انجام دهنده .

ق) ←** ؛

کرا/kerā/ (ا) : پرنده‌ای شبیه لک‌لک که در مسیر آب پرواز کند و شب‌ها صدایی مخصوص از خود بیرون دهد .

ق) ←** ؛

کرات/kərāt/ (ا/ا.مک) : ۱. درختی از تیره‌ی پروانه‌واران که دارای شاخه‌های خاردار و میوه‌ای غلاف مانند است. ۲. از توابع بهشهر .

س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. کـراد /kərād/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) کراد /kerād/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) کرات /kerāt/ ؛

کرات پله/kerāt pələ/ (ا.مر) : میوه‌ی درخت لیلکی .

ع) ←** ؛ آک) پیله /pilə/ ؛

کرات - تپّه/kərāt-tappə/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار واقع

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ)(š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

در منطقه‌ی بابل.

کرات تخم/kerāt toxm/ (ا.مر) : بــذر گیـاهی کـه جـهت غذای حیوان استفاده شود .

با) *← ؛ع) کرات پله /kerāt pelə/ ؛ ت) *← ؛

کرات – تلی/kərāt-tali/ (ا.مر) : ۱. تیغ درخـت کـرات . ۲. تیغ درخت اقاقیا .

س) *← ؛ ق) *← ؛ بـــا) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ ت) کرات تلو /kerātalu/ ؛

کرات چاک/kerāt-čak/ (ا.مک) : نام تپّه‌ای در دهکـده‌ی چارز عبّاس‌آباد در منطقه‌ی کلارآباد .

کرات چال/karāt čāl/ (ا.مک) : مرتعی واقع در منطقـه‌ی کجور .

کرات چال/kerāt-čāl/ (ا.مک) : از توابع دهستان خرّم‌آباد شهرستان تنکابن .

کرات دار/kerāt dār/ (ا.مـر/ص.مـر) : ۱. درخـت خـاردار لیلکی . ۲. کنایه از: آدم مردم‌آزار است .

ع) *← ؛

کرات قدرت/kərāt-qədrat/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقـع در شهرستان بابل.

کرات – کتی/karāt-kəti/ (ا.مک) : ۱. از توابع ناتل‌رسـتاق نور . ۲. از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

کرات – کتی/kərāt-kəti/ (ا.مک) : نام مرتعی در شـیرگاه واقع در سوادکوه .

کرات – کتـی – بـن/karāt-kəti-bən/ (ا.مـک) : از توابـع میان‌رود پایین شهرستان نور .

کرات کله/karāt kalə/ (ا.مک) : مرتعی در جنگلی نزدیک روستای کدیر نوشهر .

کـرات – کلـه – لـو/karāt-kalə-lo/ (ا.مــک) : از توابــع شهرستان رامسر.

کرات–لو/kərāt-lu/ (ا.مــک) : از توابـع بنـدپـی واقـع در منطقه‌ی بابل .

کـرا–جـوب–کنـار/karā-jub-kenār/ (ا.مـک) : از توابــع خرّم‌آباد تنکابن .

کرار–زن/karār zən/ (ا.مک) : ۱. مرتع و کشتزاری در نزدیکـی شهرسـتان گرگان . ۲. مرتـع و کشـتزاری در نزدیکی شهرستان نوشهر .

کرا زمین/kerā-zamin/ (ا.مک) : نـام آبـادی از دهسـتان فیروزجاه بابل .

کراس/kərās/ (ا) : گونه‌ای ماهی .

ب) *← ؛ با) *← ؛

کرا–کله/kərā-kələ/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کراموج/kərāmuj/ (ا.مر) : گوساله‌ای که شخم زدن را به وی بیاموزند .

ت) *← ؛

کران/kerān/ (ص) : ۱. اسب زرد رنگ . ۲. نـام ناحیـه‌ای در کجور . ۳. اسبی سرخ رنگ که بر پیشانی‌اش خطّی سفید باشد.

اغـر) *← ؛ س) کرنـد /kerend/ ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ت) کرنـد اسـب /korandasb/ ؛ | گ) کورنه /kurand/ ؛

کراهه/kərāhə/ (ا) : کرایه، مزد حمل و نقل .

اغر) ۱.*← ، ۲. کرایه /kərāyə/ ؛ ب) کــره /kəre/ ؛ س) کرایــه /kərāyə/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ **قص)** ←(س) ؛ ت) کرایه /kerayə/ ؛ **نک** : کره.

کرئو/kerau/ (ا) : گربه‌ی نر بزرگ .

ق) *← ؛

کرئو – چش/kerau-češ/ (ص.مر) : ۱. زاغ چشم . ۲. کنایه از: بی‌حیا . **نک** : بام‌شی چش .

اغر) کئوچش /kao - češ/ ؛ س) کئو چش /kao-češ/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کئوچش /kou-češ/ ؛ **قص)** ←(آ) ؛

کـرب/karb/ (ا) : ۱. اسـتخوان کـوچـک و چـــهار گوش مفاصل گوسفند . ۲. قاب . ۳. استخوان کشکک . نـک : بجل .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کرب/karb/ (ا) : ۱. تکّه ای از چوب که با ضربـت تـبر از تنه جدا شود . ۲. ظرف سر شیر . ۳. کاسه‌ی سر .

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ قص) کبر /kabr/؛ اشر) کرف /karf/؛

کـرب/karb/ (ا) : نوعـی از ادوات کوبـه‌ای کـه از چـوب ساخته می‌شود. نوع نواختن کرب مـانند سـنج اسـت و فقط در مراسم سینه‌زنی و عزاداری مورد استفاده قـرار می گیرد .
ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) کـارب /kārb/؛ قص) ←**؛ ت) ←(ع)؛ اشر) ←**؛ |ک) ←**؛

کرب /karb/ (ا) :
یکی از گونه‌های درخت افرا که در جنگل‌های شـمال ایـران فراوان است و جزو درختان نواحـی مرتفـع جنگل‌هـا اسـت . نام‌های دیگر آن: کرف، کرکو، تلین، ککـم، کیکـم، چیـت ، پلت، افرای صحرایی، افرا. فرهنگ معین /ج۳/ص ۲۹۳۲ .

کربا/karbā/ (ا) : ۱. مهره هایی زردرنگ به اندازه‌ی یـک بند شصت . ۲. گوسفند بدون گوش.
اغر) ۱.←** ، ۲. کربـا /karobā/؛ ب) ←**؛ ق) کـهربا /kahrubā/؛ با) کهربا /kahrəbā/؛ ع) کـهربا /kehrəbā/؛ ت) کرپا /karpā/؛

کربار/karəbār/ (ا.مر) : ۱. حمـل توده‌هـای بسـته شـده‌ی زراعت از زمین به طرف خرمن‌گاه . ۲. توده‌های بسـته شده‌ی برنج .
آ) ←**؛ ت) ←**؛

کربارچی/karbārči/ (ص.فا) : کسی که توده‌هـای بسـته شده‌ی زراعت را از زمین به خرمن‌گاه می برد .
آ) کرور /karə var/؛ ت) ←**؛

کرباس/kərbās/ (ا) : کرباس .
اغر) ۱.←** ، ۲. کـرواس /kərvās/؛ ب) ←(اغـر)؛ س) ←**؛ ق) کــرواس /kervās/؛ بـا) ←**؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(اغر)؛ ع) کرباس /karbās/؛ قص) ←(ع)؛ ت) ←** ؛ |ک) ←(ع)؛

کرب - چشم/karb-češm/ (ص.مر) : چشم درشت- چشم برآمده.
اغر) ←**؛ ب) ←**؛

کر-برجی/ker-barji/ (ص.مر) : گوسفند سیاه نر با شکم سفید یا حنایی و گوش کوتاه .
ب) ←**؛ س) ←**؛ بـا) ←**؛ اشـر) برجـی-کـئـر /barjikoər/؛

کرب زنی /karb-zani/
کرب زنی یا کارب زنی عبارتند از: دو تکّه چوب سـخت کـه در دسته‌های عزادار و سوگوار مورد استفاده قـرار مـی گیـرد. کرب‌زنـان بـه هنگام نوحـه‌خوانی نوحـه‌خوآن‌ها همـانند سینه‌زنان به هنگام تقطیـع اشـعار و سـرضرب‌ها بـا کوفتـن کرب‌ها بر ابهت و شکوه دسته‌روی می‌افزایند. در منـاطقی از گیلان کرب‌زنان به حرکـات مـوزون ویـژه‌ای مبـادرت مـی ورزند

کر-بزوئن/kar-bazoən/ (مص.مـر) : جـدا کـردن دانـه از ساقه‌های برنج در خرمن گاه- خرمن‌کوبی .
اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) کربزوئن /kar-bazuan/؛

کربن/kar-ban/ (ا.مر) : تکّه‌ها یـا سـاقه‌هایی کـه جـهت بستن و محکم کردن بافه‌های برنج به کار رود .
ق) کرون /karvan/؛ با) کربنـد /karband/؛ آ) ←**؛ ع) ←**؛ ت) کرکینه /karkinə/؛

کربن/kar-bən/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقـه‌ی بابل .

کربنو/kar bəno/ (ا.مک) : مرتع و کشـتزاری در روسـتای کدیر نوشهر .

کر-بور/ker-bur/ (ص.مـر) : گوسـفند بـی‌گوش و سـیاه رنگ.
س) ←**؛ ق) ←**؛ اشر) سیا-کر /siyā-kar/؛

کر-بیتن/kar-baytən/ (مص.مر) : خرمن کوبیدن . نـک : خرمن‌گیری .
اغر) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) کـر-بیتـن /kar-baytan/؛ اشر) ←**؛

کربی وره/karbi- varə/ (ا.مر): برّه‌ی سیاه رنگ .
ق) ←**؛ آ) ←**؛

کرپا/karpā/ (ا) : نوعی تور ماهی‌گیری .
ن) ←**؛

کرپه چشم/karpə-češm/ (ص.مر) : چشم برآمده،

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ذ،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

برآمدگی چشم . **نک** : خلوس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کرپی/kərəpəy/ (ا.مک) : مرتع و درّه‌ای در کلرودپی نوشهر .

کرت/kart/ (ص) : انباشته .

اغر) کوت /kut/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛

کرتک/kere tek/ (ا.مر) : پرتگاه بالای کوه، لب پرتگاه . **نک** : چکد .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کرتک /kərətək/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کرتیج کلا/kərtij –kəlā/ (ا.مک) : ازتوابع گنج‌افروز واقع در شهرستان بابل .

کرجیان/korjiyān/ (ا.مک) : یکی از ولایات قدیمه‌ی تنکابن در زمان ملوک الطوایف میان رامسر و شهرستان تنکابن .

کرجیر کتن/ker jirkatan/ (مص.مر) : از پرتگاه صخره‌ای سقوط کردن .

ب) کردکتن /ker-dakətən/ ؛ ع) ←* ؛

کرچ/kerč/ (ا/ص) : ۱. ماکیان کرچ . ۲. زمین سفت .

اغر) کارچ /kārč/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. کرچ /kərč/ ، ۲. کرچه کرک /kərčə kərk/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) کئرچ /koərč/ ؛

کرچ/kərč/ (ا) : سنگ‌چین راهنما .

اغر) کارچ /kārč/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کرچ /korč/ ؛

کرچ/kerč/ (ص) : آراسته، شیک، مخالف ژولیده . **نک** : پامت .

ع) ←* ؛

کرچ/kərč/ (ص) : تُرد، شکننده .

ت) ←* ؛

کرچا/korčā/ (ا) : دیوار سنگی، چینه‌ی سنگی دیوار .

ق) کرچه /kərčə/ ؛ قص) کرچا /kerčā/ ؛ اشر) ←* ؛

کرچا/kərčā/ (ا.مک) : از توابع فریم واقع در شهرستان ساری .

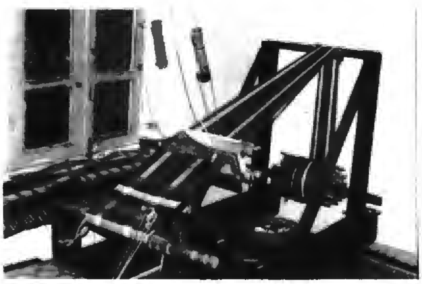
کرچ-اغوز/korče-aqoz/ (ا.مر) : گردویی که مغز آن به راحتی از پوست جدا نشود . **نک** : چکال .

س) کوچک آغز /kuček -āqoz/ ؛ ق) ←* ؛ با) کوج اغوز /kuj aqz/ ؛ آ) اوج اغوز /kuj aquz/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اک) کرچه آغوز /karče-āquz/ ؛

کرچال/korčāl/ (ا.مک) : نام تپّه‌ای در لفور واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کرچال/kər-čāl/ (ا.مر) : داربست و دستگاه بافتنی گلیم و جاجیم و... . **نک** : پاچال .

اغر) کارچاله /kār čālə/ ؛ ب) کارچال /kār-čal/ ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کچّال /kəččāl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کچّال /kəččāl/ ؛ اشر) ←* ؛

کرچال

کرچال/kərčāl/ (ص) : ۱. زمین بایر سنگی که قابل کشت و استفاده نباشد . ۲. انار جاری .

اغر) ۱.←* ، ۲. کرچه /kərčə/ ؛ ع) ←* ؛

کرچک/kərčək/ (ا) : نام پرنده‌ای شکاری، نوعی عقاب .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کرچک /korčak/ ؛

کرچ کاد/kərčə-kād/ (ا.مر) : ۱. برآمدگی دامنه‌ی کوه . ۲. کوه پر صخره و پرتگاه .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

کرچ کرک/kərčə-kərk/ (ا.مر) : مرغ کرچی که دارای جوجه است . **نک** : چیندکا – مار .

اغر) کارچ مرغ /kārč-e-mərq/ ؛ ب) کـارچ کـرگ /karč-kərg/ ؛ س) کـرچـک مـار /kərčək-mār/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱. کچی کـرک /kači-kərk/ ، ۲. کـرچ مار /kerč-mār/ ؛ ع) کرچ مار /korč-mār/ ؛ قص) کرچه کرک /kerjə-kerk/ ؛ ت) کـلش مـار /koleš-mār/ ؛ اشر) کئرچه-مرغ /koərče-merq/ ؛ |گ) کولـوش کـن /koluš-kan/ ؛

کرچ - کلاغ/koərče-kəlāq/ (ا.مر) : نوعی کـلاغ، کـلاغ زاغی .

اغر) کارچ کلاغ /kārč kəlāq/ ؛ آ) کور کلاج /kur kəlāj/ ؛ ت) کشکرت /keškeret/ ؛ اشر) ←* ؛

کرچ کله/karčə-kalə/ (ا.مک) : ازتوابع خرّم‌آبـاد واقـع در شهرستان تنکابن .

کرچل/karčel/ (ا) : ۱. بارانک کـه نـام گیـاهی اسـت. ۲. درختی بـا بـرگ هـای کنـگره‌ای و گل‌هـای سـفید و میوه‌ی خاکستری رنگ . **نک** : الندری .

ت) ←* ؛

کرچـل کلـه/karčəl kalə/ (ا.مـک) : روسـتایی از توابـع شهرستان تنکابن .

کرچم/kərčam/ (ا.مک) : قلّـه‌ای در کلاردشـت واقـع در منطقه‌ی چالوس .

کرچ-ما/kərčə-mā/ (ا.مر) :

از ماه های تقویـم تـبری- مـهرماه گالشـی- هفتمیـن مـاه باستانی که مردم فیروزجای بابل سیزده روز اوّل ایـن مـاه را به صورت یک روز درمیان بد یمن دانسته و معتقد بودند کـه اگر به گرمابه روند موی سرشـان سـفید خواهـد شـد. بدیـن خاطر روزهای کرچ یعنی روزهای فـرد سـیزده روز اول ایـن ماه را از رفتن به گرمابه و اصلاح کردن موی سـر و چیـدن ناخن امتناع می کردند

کرچ مار/korče mār/ : مرغ کرچ که جوجه آورده باشد .

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

کرچن/kerčen/ (ا.مک) : نام محلّـی در آلاشـت واقـع در منطقه‌ی سوادکوه .

کرچنگ/kar-čang/ (ا.مک) : از توابـع بیشه‌سـر واقـع در منطقه‌ی قائم‌شهر .

کرچوب/kar-čub/ (ا) : شیرخشت که از گیاهان دارویی و خود رو است.

اشر) ←* ؛

کرچه/kərčə/ (ا) : ۱. باغچه‌ای کوچک و حصـار شـده در اطراف خانه یا آبادی . ۲. دیوار سنگی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کـرچ /kərč/ ؛

کرچه/karčə/ (ا) : غریب‌گز، نوحی حشره .

با) ←* ؛

کرچه - کرچه/korčə - korčə/ (ش.ج) : صدایـی بـرای فراخواندن مرغ .

ق) ۱.← ، ۲. کرچ کرچه هاکردن /kerčekerče hākerden/ ؛ با) کج کج /kəj kəj/ ؛ آ) کچ کچ /kəč kəč/ ؛

کرچه-کلاغ/koərčə-keləq/ (ا.مر) : زاغ . **نک** : قشـنیک. کشکرت.

اشر) ←* ؛

کرچه-مار/kərče-mār/ (ا.مـر) : مرغـی کـه جوجـه‌های کوچک دارد .

اغر) کـارچ مـرغ /kārče-mərq/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.← ، ۲. کچی کرک /kəči kərk/ ؛ ع) کرچ مـار /korčə mār/ ؛ ت) کـچ مـار /kočemār/ ؛ اشر) کـئرچـه-مـار /koərčə-mār/ ؛

کرچی/kərči/ (ا.مک) : روستایی از لاویج نور .

کرچین/kar-čin/ (ص.فا) : شخصی که پشته‌های برنج را روی هم چیند . **نک** : کر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کرچی هاکردن/karči hākərdan/ (مص.مـر) : مخروطـی چیدن دسته‌های درو شده‌ی شالی یا گندم و یا جـو در خرمن‌گاه .

اغـر) کـر-دچییـن /kar dačiyən/ ؛ ق) کـردچییـن /kardačiyen/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کردچیّن /kar dačiyan/ ؛ ع) کله هاکردن /kolə hākordan/ ؛ قص) ←* ؛

کرخربا/kər xar bā/ : گوسـفندی شـیری رنـگ بـا گوش کوچک .

آ) ← * ؛

کر-خزّه/kar-xazzə/ (ا.مر) : وسیله‌ای شبیه سورتمه که توسّط دام کشیده می‌شود و پشته‌ها را با آن حمل می‌کنند .

کرخه - کرخه/karxə-karxə/ (ا.مص) : اتلاف وقت .

ق) ← * ؛

کرد آباد/kard-ābād/ (ا.مک) : از روستاهای واقع در منطقه‌ی کتول .

کرداب/kerdāb/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌هزار جریب شهرستان ساری .

کر-دچیین/kar-dačiyən/ (مص.مر) : چیدن خرمن شالی. **نک** : پچّی هکاردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛

کرد-حال/kerd-hāl/ (ا.مر) : ۱. ریز مقام، کرد+ حال . ۲. همان چپّون حال است که تکّه ای است مربوط به لله وا یا نی چوپانی.

ب) ۱.← * ، ۲. کردحال /korde-hal/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛

کرد-خل/kerdə-xel/ (ا.مک) : از توابع اسفیورد شوراب شهرستان ساری .

کردخل/kərde-xel/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خواران قائم‌شهر .

کردخیل/kordə-xil/ (ا.مک) : از توابع جنّت‌رودبار واقع در شهرستان تنکابن.

کردر-سیو/kerdar-siu/ (ا.مک) : از توابع خانقاه پی شهرستان سوادکوه .

کرد روش/kerde ruš/ (ا.مص) : با عجله و شتاب تنبیه کردن.

ق) ← * ؛

کردّسه/kar-dassə/ (ا.مر) : یک دسته از خوشه‌ی شالی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) کردسته /kar-dastə/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛

کردشا/kərdəšā/ (ص.ل) : زمینی که کشت شود .

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ قص) ← * ؛

کردشنیین/kar-dəšəniyən/ (مص.مر) : بردن دسته‌های شالی در خرمن‌گاه .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) کردشندیین /kar-dašendiyən/ ؛ ق) کردشنیین /kardašeniyen/ ؛ با) ← * ؛ آ) کردشنّیین /kar dašənniyan/ ؛ ع) کرشری /kar šari/ ؛

کر-دکتن/ker-dakətən/ (مص.مر) : ۱. از کوه پایین افتادن . ۲. کنایه از: خوشحالی سر از پا نشناختن .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) کردکتن /kər dakətan/ ؛ قص) ← * ؛

کردکتولی/korde katuli/ (ا.مر) : از طوایف و تیره‌های ساکن در منطقه‌ی کتول .

کرد-کلا/kərd-kəlā/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خواران شهرستان قائم‌شهر .

کرد-محله/kerd-mahlə/ (ا.مک) : از توابع کالج کجور .

کرد - محلّه/kord-məhallə/ (ا.مک) : ۱. از توابع کلاردشت چالوس . ۲. از توابع بندپی بابل . ۳. نام قدیمی کردکوی . ۴. روستایی در هزارجریب واقع در منطقه‌ی بهشهر .

کرد مله/kord-malə/ (ا.مک) : ۱. روستایی از دهستان عشرستاق هزارجریب بهشهر . ۲. از توابع چهار دانگه هزار جریبی ساری.

کردمیر/korde-mir/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی شهرستان سورتچی شهرستان ساری .

کرد- نشین/kerdə-nəšin/ (ا.مک) : مکانی در بین راه لفور به آلاشت سوادکوه .

کردو/kardu/ (ا.مک) : منطقه‌ی محصور با دیوار سنگی از چشمه‌ی عمارت بهشهر تا به باغ تپّه که پشت آن را دپور گویند .

ب) ← * ؛

کردو/kardo/ (ا) : کرت .

قص) ← * ؛

کردو/kardu/ (ا) : جایی که ترب کاشته شده باشد .

قص) ← * ؛

← *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کرد-و-گالش/kerd-o-gāleš/ (ا.مر) : مراد، چوپان و گالش است .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ۲) کرد و گالش /kərdo gāləš/ ؛

کردوی سر/kərduy-sar/ (ا.مک) : از کوه‌های اطراف دهکده‌ی کندلوس نور .

کرده/koərdə/ (ا) : مقداری از زمین تسطیح شده که برای سبزی‌کاری از آن استفاده کنند .

اشر) ←** ؛

کرده لاک /kərde-lak/ ظرفی چوبی که چوپانان و گالشان از آن جهتِ صرف غذا یا برخی امور دیگر استفاده نمایند.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

کرده لاک

کردی/kərdi/ (ا) : نیم تنه‌ای که با نمد درست کنند . **نک** : پستک - دوش نمد .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ۲) ←** ؛ ع) کلییر /kolair/ ؛

کردی/kərdi/ (ا) : دیگی بزرگ که چوپانان در آن شیر جوشانند .

با) ←** ؛ ۲) ←** ؛

کردی چال/kordi-čal/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت واقع در منطقه‌ی عباس آباد.

کردی کلا/kərdi-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار واقع در شهرستان بابل .

کردی کلا/kərdi - kalā/ (ا.مک) : از توابع حومه‌ی نوشهر.

کردی

کرر/kərar/ گوسفند خرمایی رنگ با سری راه راه .

۲) ←** ؛

کره سو/karə su/ (ص) : ساقه‌ی بریده شده‌ی برنج .

ع) ←** ؛

کرز/karez/ (ا) : قنات، کاریز .

اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کرزل/korzəl/ (ا) : ممرز، از درختان جنگلی . **نک** : اسلف .

ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) کرزل دار /korzəl - dār/ ؛

کرزل/korzəl/ (ا.مک) : از دهکده‌های نشتارود تنکابن که آثار قلعه‌ای قدیمی در آن است .

کرزل - پرچور/korzel-parčvar/ (ا.مک) : از توابع لنگای شهر عبّاس آباد .

کرزل-دار/korzəl-dār/ (ا.مر) : ممرز، از درختان جنگلی .

کرزه/kərzə/ (ا) : موش . **نک** : گل .

ت) ←* ؛

کرس/kəres/ (ا) : ۱. آغل گوسفندان – محوّطه‌ای برای نگهداری گاو و گوسفند . ۲. آهسته . ۳. گزافه گو . **نک:** چفت، آرام.پل .

اغر) ۱.←* ، ۲. کرس /kares/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. کرس /keres/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) کرس /kores/ ؛ اشر) ←* ؛

کرس

کرسا/kar-sā/ (ا.مک) : از مراتع لنگای منطقه‌ی عباس‌آباد.

کرسام/kərsām/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه سورتچی شهرستان ساری .

کرسخ/kar-sex/ (ا.مر): چوب بلندی که جهت بالا بردن دسته‌های گندم بر سر کوپا به کار رود . **نک** : کوپا.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کرس-خال/keres-xāl/ (ا.مر) : جایگاهی برای پرورش گاو نر .

ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کرسق/karə-seq/ (ا.مر) : چوبی که به کمک آن توده‌های بسته شده‌ی شالی را حمل کنند .

س) کرسق /kar-seq/ ؛ ت) ←* ؛

کرسک/kar-sək/ (ا) : از انواع پرنده– تنجره که کوچکتر از مرغابی است .

کرسنگ/kar-sang/ (ا.مک) : ۱. رودخانه‌ای در پرتاس منطقه‌ی سوادکوه . ۲. منطقه‌ای جنگلی از توابع شهرستان آمل.

کر-سنگ/ker-seng/ (ا.مر) : سنگ پران، فلاخن .

ق) کلاسنگ /kelāsang/ ؛ با) کلاسنگ /kəlāsang/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) قلاف سنگ /qolaf sang/ ؛ ت) ←* ؛

کر-سنگ

کرسو/karsu/ (ا) : مقداری از ساقه‌های درو شده‌ی برنج که در یک مشت جا گیرد .

ق) کسو /kasu/ ؛ آ) ۱. کسو /kasu/ ، ۲. کسوچنگ /kasu čang/ ؛ ع) ←* ؛ اک) موشته /muštə/ ؛

کرسوت/korsut/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه سورتچی شهرستان ساری .

کرسه/karessə/ (ا) : ۱. شانه‌ی عسل . ۲. ته مانده‌ی عسل در کندو پس از زمستان . **نک** : پره .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

کرس–هادائن/kərəs-hādāan/ (مص.مر) : ۱. پناه گرفتن . ۲. رماندن و هدایت حیوانات وحشی به نقطه‌ای که در تیررس شکارچی قرار گیرد. **نک** : پنو .

ق) ←* ؛ با) کرس هدائن /kərəs-hədāən/ ؛ ن) ←* ؛

کرسی/karsi/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای از تترستاق واقع در منطقه‌ی نور .

کرسی–دو/kərsi-du/ (ا.مک) : از توابع شیرگاه واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کرسی دوآج/kərsi - duāj/ (ا.مر) : لحاف کرسی . **نک** :

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کرسی سرلا .

س) ۱. ←* ، ۲. کرسی داج /kər dāj/ ؛

کرسی- سر - لا/kersi-sar-lā/ (ا.مر) : لحاف بـزرگی کـه روی کرسی اندازند .

اغر) کارسی لحــاف /kārsi ləhāf/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کرسی لاف /kərsi lāf/ ؛ ت) کرسـی لحـف /korsilahaf/ ؛

کرسی-کلا/kərsi-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دابـوی جنوبـی شهرستان آمل .

کرسیه/kərseyə/ (ا) : باغ کوچک حصار شده از پرچین، در اطراف آبادی .

اغر) کرچه /kərče/ ؛ ق) کرچه /kərčə/ ؛

کرسی-یک/kərsi-yək/ (ا.مک) : از توابع شیرگاه واقـع در منطقه‌ی سوادکوه.

کرش/koreš/ (ا) : جای موقّتـی گوسـفندان، گوسـاله‌ها و برّه‌ها .

اغر) کـرس /kəres/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(اغـر) ؛ ت) ←* ؛ اشر) کرس /keres/ ؛

کرش/kərəš/ (ا.مص) : از اصوات. کشیدن چیزی بـر روی زمین .

ب) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اُک) ←* ؛

کرش بکشین/kereš bakešeyan/ (مص.مر) : کشاندن اشیاء بر روی زمین .

ع) ←* ؛ اُک) ←* ؛

کرشت/karašt/ (ا.مک) : نام دشتی در مرتع هلیشت واقـع در سوادکوه .

کرشت/karšat/ (ا.مص) : از حال رفتن از شدّت بیماری .

ت) ←* ؛

کرشر/kar-šar/ (ا.مص) : آماده کردن شالی بـرای خرمـن کوبی .

آ) کرشنی /karšani/ ؛ ت) ←* ؛

کـرف/karf/ از گیاهـان خـودرو و همیشـه سـبز کــه در کوهپایه‌ها روید.

ب) ←* ؛

کرشک/kərəšk/ (ا) : آن قسمت از زایده‌ی متّصل به در که درون کریک قرار گیرد . **نک** : کریک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛

کرشه/kərəšə/ (ا): حالت کشیده شدن به زمین .

ع) ←* ؛ اُک) ←* ؛

کرشیوا/kəršivā/ (ص.مر) : گوسفند بـدون گوش و سـفید رنگ .

ن) ←* ؛

کر- غول/kar-qul/ (ص.مر) : ۱. گوسفندی که گوش‌های آن کوچـک اسـت . ۲. آن کـه سـخت شنواسـت . ۳. نخاله. زبان نفهم.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کروش /kəruš/ ؛ ع) کـیرغول /kirqul/ ؛ قص) ←* ؛

کرف/karef/ (ا.مک) : ۱. از توابع خرّم‌آباد تنکـابن . ۲. نـام مرتعی در آمل .

کرف/karf/ : بوته‌ی سرخس . **نک** : چماز .

ع) ←* ؛

کرف/korf/ (ا.مک) : روستایی از دلارستاق لاریجان واقـع در منطقه‌ی آمل.

کرفا/kərfā/ (ا) : وسیله‌ی ماهی‌گیری که شامل توری بـا دسته‌ی بلند چوبی است.

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کرفا

کرفا-بشـتن/kərfā-beštan/ (مـص.مـر) : در دام انداختـن گرفتار کردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کرفام دم هادائن /kərfādəm hā dāan/ ؛

کرف چالی/karef čaley/ (ا.مک) : مرتعی است در اطراف شهرستان تنکابن .

ت) ←* ؛

کرفون/karfun/ (ا) : بوته‌ی نی .

با) ←* ؛

کرفون لله/karfun- lale/ (ا.مر) : از انواع نی مرداب .

ق) ←* ؛

کرک/kərk/ (ا) : ۱. مرغ . ۲. برجستگی‌های نرم و منعطف روی قالی .

اغر) ۱.←* ، ۲. کارک /kārk/ ؛ س) ←* ؛ ق) کرک /kərk/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کرک /kork/ ؛ |گ) کرک /kark/ ؛ او) کهرکاس /kahrkāsa/ ؛

کرک/kerek/ (ا) : ۱. گلو، حلق . ۲. چوبی که پشت در نصب کرده و در را محکم کنند- کلون در .

اغر) کارک /kārək/ ؛ س) کرک /karek/ ؛ ق) کرک /kərək/ ؛ با) ←* ؛ آ) کر /kər/ ؛

کرک/kərka/ (ا) : بخشی از محصولات لبنی .

کرک/karək/ (ا) : دیگ بزرگ . **نک** : پلاتنچه،برکر،برکن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کرک /kerak/ ؛

کرک/kerk/ (ا) : **نک** : پشمک .

ق) ←* ؛ با) کرک /kork/ ؛ آ) کرک /kərk/ ؛ ع) ←* ؛

کرک/karək/ (ا) : اهرم . **نک** : بر .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کرک/karak/ : کپک .

قص) ←* ؛

کرک-آبله/kerk-āblə/ (ا.مر) : آبله مرغان .

اغر) مرغ اوله /mərq - olə/ ؛ س) کرک افله /kerk-oflə/ ؛ ق) کرک افله /kerkaflə/ ؛ ع) کرک اوله /kerk olə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) کرکه آوله /kakə-owlə/ ؛

کرکاس/karkās/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در منطقه‌ی عبّاس‌آباد .

کرک-اسبیجک/kerk-esbijak/ (ا.مر) : شپشک‌های مرغ خانگی . **نک** : چمی .

اغر) ملیته /məlitə/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. چمیک /čamik/ ؛ با) چمی /čami/ ؛ آ) کرک اسپیج /kərk əspij/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کرک اُله/kerk olə/ (ا.مر): آبله مرغان .

ع) ←* ؛ |گ) ←* ؛

کرک اُله/kerk-olə/ (ا.مک/ا.مر) : ۱. نام روستایی در کجور . **نک** : آفله .

ع) ←* ؛ ت) کرک آبله /kerk-āblə/ ؛

کرک بر شال/kerk barə šal/ (ا.مر) : نوعی گربه‌ی وحشی که به دلیل مهارت در دزدیدن مرغ خانگی به این نام شهره شده است.

ع) ←* ؛

کرک بیاردن/karak-biyārdan/ (مص.مر) : فاسد شدن گندم و غلّه در اثر گرما . **نک** : توبیاردن .

قص) ←* ؛

کرکتال/karkətāl/ (ص) : ۱. از پا افتادن ناشی از خستگی . ۲. از حال رفته و درهم کوفته در اثر خستگی.

ع) کرک تال /karke-tāl/ ؛ ت) ←* ؛

کرکتک/kar katak/ (ا.مک) : از توابع شهرستان رامسر .

کرکتو/ker katu/ (ص.مر) : سطح سنگلاخ واقع در پرتگاه.

س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کروکدو /kəro-kadu/ ؛ با) ←* ؛ آ) کرکتو /kər kətu/ ؛ ن) کروکدو /kəro-kadu/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کرکچال/kər kčāl/ (ا.مر) : محلّ بافتن جاجیم . **نک** : کرچال.

اغر) کارچاله /kār čālə/ ؛ ق) کرچال /kərčāl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. کچّال /kəččāl/ ؛

کرک-چپی/kərke-čapi/ (ا.مر) : قفسی چوبی برای

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

حمل ماکیان، به هنگام کوچ از ییلاق به قشلاق و به عکس .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ت) کرک لان /kerklān/ ؛

کرک چر واش/kerk čarə vāš/ (ا.مر) : گیاهی بوته مانند، که ماکیان به چرای آن رغبتی وافر دارند .

ع) ←* ؛

کرک چیندکا/kərk-čindəkā/ : ۱. مرغ و جوجه هایش . ۲. دسته های مرغ و جوجه.

کرک چیندکا

کرک-دل/kərke-del/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. دل مرغ . ۲. از انواع انگور . ۳. ترسو، بزدل .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کرک دل /kərkə-dəl/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) ←* ؛ت) ←* ؛

کر-کر/kər - kər/ (ا.مک) : مرتع پرتاسی در حوزه‌ی لفور واقع در سوادکوه .

کر-کر/kər-kər/ (ا.صو) : ۱. صدای خنده . ۲. صدایی که از کشیدن قلیان ایجاد شود . ۳. صدای مار و برخی دیگر از جانوران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ۱.←* ، ۲. هرهر /her her/ ؛ قص) هر هر /her-her/ ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

کر-کرا/kər-kərā/ (ا) : ۱. سبز قبا که نوعی پرنده است. ۲. نوعی مار قرمز رنگ . **نک** : مرکوتک.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کرکرامر /kər kərā mar/ ؛ ت) کورکوری /kur kurəy/ ؛ اشر) ←* ؛

کرکرا/ker-kərā/ (ا) : **نک** : مرکوتک .

س) ←* ؛

کرکرا/kər-kərā/ (ا) : مار از تخم در آمده- بچّه مار زرد رنگ- نوعی مار که ریز جثه تر از مارهای دیگر است و در نزدیکی درختان شمشاد یافت شود .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کرمهر /karə mahr/ ؛

کر-کر-کاردن/kər – kər –kārdən/ (مص.مر) : ۱. بلبل‌زبانی کردن . ۲. کرکر کردن، خندیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کرکرهاکردن /ker - ker - hākerdən/ ؛ ق) کرکرها کردن /kər kər hakerdən/ ؛ با) کرکرهاکردن /kər kər hākərdən/ ؛ آ) کرکرهاکردن /kər kər hākərdan/ ؛ع) کرکرهاکردن /ker ker hākordan/ ؛

کر-کرک-مست-بیین/kər-kərəke-mast-biyən/ (مص.مر) : کنایه از: شنگول و شاد بودن .

ب) ←* ؛

کر-کر-مستان/ker-kər-e-mastān/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: بهار شادی . ۲. کنایه از: به وقت سرخوشی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←(آ) ؛ آ) کرکرمستون /kər kəre mastun/ ؛ع) کرکرمستّون /ker kerə masson/ ؛ ت) کرکرموست /kerker must/ ؛

کرکره/ker kərə/ (ا) : ۱. وسیله‌ای منحنی شکل که پس از شخم زدن زمین، جهت هموار نمودن خاک مزرعه به کار برند . ۲. خرخره، نای .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کر /kər/ ؛

کرکرهاکردن/kər kər hākərdən/ (مص.مر) : ۱. سرو صدا کردن . ۲. من‌من کردن .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

کرکره-درد/kər-kəre-dard/ (ا.مر) : دردی که آرام آرام به سراغ بیمار آمده و سپس عود کند .

اغر) ←* ؛

کرکرهکاردن/kər-kər-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. خندیدن. ۲. کرکر کردن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کرکرهـــاکردن /kər kər hākərdən/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) کرکرهـــاکردن /kər kər hākərdan/ ؛ ع) ۱.←* ، ۲. هرهرهـــاکردن /hər hər hākordan/ ؛

کر-کره-ماتو/kər-kəre-māto/ (ا.مر) : شب ماهتابی با نور رنگ پریده .

اغر) ←* ؛ با) کره میا /karəmia/ ؛ ع) کرن مهتاب /karən mahtāb/ ؛ اشر) کره-ماتو /kare-māto/ ؛

کر-کری/kər - kəri/ (ا) : انگشت کوچک دست .

اغر) ←* ؛

کرکری/kər – kəri/ (ا/ص.نس) : ۱. از انواع مار بی‌آزار، ریزجثّه کوچک و سرخ رنگ .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کرکرامر /kər kərā mar/ ؛ ع) کرمهر /karə mahr/ ؛

کرکری/kər-kəri/ (ا) : خرخره، نای .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛

کرک زن شیش/kerkə zan šiš/ (ا.مر) : ترکه‌ی بلندی که در خانه‌های روستایی قدیم منحصراً برای راندن مرغ از خانه و ایوان مورد استفاده قرار می‌گرفت .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

کر-کسو دوسّن/kar-kasu-davəssan/ (مص.مـر) : بستن دسته‌های برنج درو شده جهت انباشتن .

اغر) کرکسو دوسـتن /kar kasu -davəstən/ ؛ س) کسو دوستن /kasu-davestən/ ؛ ق) ←* ؛ با) کسو دوسّن /kasudavəssən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) کردوسّن /kar davessan/ ؛

کر-کش/kar-kaš/ (ص.فا) : کارگری که ساقه‌های بسته شده‌ی شلتوک را به خرمن‌گاه حمل کند .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کر-کشن/kar-kašon/ (ا.مر) : کهکشان .

اغر) کرکشـــان /kar-kašān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کش کشون /kaš kašun/ ؛ با) ←* ؛ ع) کش کشون فلک /kaš kašon falak/ ؛ قص) که کشن /kah-kašon/ ؛ گ) کشکون /kaškašon/ ؛

کرکشون/kar kašun/ (ا.مص) : جمع‌آوری برنج از مزرعه جهت خرمن‌کوبی .

ق) کرکشی /karkaši/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛

کرکشی/kar kaši/ (ا.مص) : جمع‌آوری ساقه و خوشه‌ی برنج از مزرعه جهت خرمن‌کوبی .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کرکف/karkaf/ (ا) : ککف که نوعی درخت جنگلی است.

اغر) ککف /kakəf/ ؛ اشر) ←* ؛

کرکک/kər kak/ (ا.مر) : قارچ استوانه‌ای شکل که اوایل فروردین روید و پس از کباب کردن، طعم گوشت مرغ دهد .

ع) ←* ؛

کرکلا/kər-kəlā/ (ا.مر) : سبزه قبا . **نک** : کرکرا.

اغر) ۱.←* ، ۲. کرکرا /kərkərā/ ؛ ق) کرا /kerā/ ؛ با) کرکرا /kər kərā/ ؛

کرک-لوه/kərəke-lavə/ (ا.مر) : **نک** : برکن-برکرلوه .

ق) ۱. کرک لوه /kareklave/ ، ۲. برکر /barəkər/ ؛ با) ←* ؛ آ) کرک لوه /karək lave/ ؛ ع) برکر /barkar/ ؛

کرک مار/karək - mār/ (ص.مر) : گوساله‌ی لاغر .

با) ←* ؛

کرکو/kar ko/ (ا.مر) :

پرنده‌ای سفید رنگ با پشت خاکستری که سبک پرواز است و در آب و خشکی زندگی می‌کند. کرانه‌های دریا، جایگاه مناسبی برای زندگی این پرنده است. در منطقه‌ی ساحلی خزر به چندین نام مشهور است. کاکاییل، کرکو، اسبِه زیگ، که از گروه پرستوهای دریایی هستند از خانواده‌ی این پرنده‌اند. از ریگ ساحل تا لاشه‌ی مردار و ماهی تغذیه می‌کند. گوشتی کبود رنگ و بی‌مزه دارد، و به همین علّت از گزند شکارچیان در امان است. هیچ شکارچی مایل به شکار این پرنده نیست. عموماً در تمام فصول سال دیده می شود و از معدود پرندگان دریایی است که مهاجرت نمی‌کند.

کرکو/karku/ (ا) : ۱. نوعی افرا است که به آن ماهون هم گویند . ۲. کرب .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کرکوب/kar-kub/ (ص.فا) : خرمن کوب .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) کره زن /karə zan/ ؛ ع) کرشر /kar šar/ ؛ ت) ←** ؛

کرکوبی/kar-kubi/ (ا.مص) : خرمن کوبی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) کر زنی /kar zani/ ؛ ع) کرشر /kar šar/ ؛ ت) ←** ؛

کر-کوپا/kar-kupā/ (ا.مـر) : ۱. چیـدن مخروطـی شـکل کپه‌ی برنج . ۲. پایان یک فصل کشت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. کرکوفا /kar kufā/ ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) کمل-کوپّا /kaməl-kuppā/ ؛

کرکوچال/kar-ku-čāl/ (ا.مـک) : از روسـتاهای واقـع در الستان کتول .

کرکـو-چـال/karku-čāl/ (ا.مـک) : مرتعـی در روسـتای کنوی کتول .

کرک-وریج/kerkə-verij/ (ا) : گیاهی خاردار .

آ) ←** ؛

کر-کوفا/kar-kufā/ (ا.مر) : کپّه‌ی خوشه‌های شالی .

اغر) ۱.←** ، ۲. کر-کوپّا /kar - kuppā/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. کرکوپا /kar-kupā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) کرکُپا /kar kopā/ ؛

کر-کوله/kar-kulə/ (ا.مص) : چیدن چند دسته شـالی در یک جا برای جلوگیری از نفوذ باران .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) کرکوله /karə kolə/ ؛ ت) ←** ؛

کرککولی/kərkkuli/ (ا.مر) : لانه‌ی مرغ .

آ) ۱. کک کلی /kək kəli/ ، ۲. کـرک کلـی /kərk kəli/ ؛ ت) ←** ؛

کرکون/kerkun/ (ا): مرغان .

ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ پ) مرغان /murqān/ ؛

کرکه/kərkə/ (ا) : جایی کـه ماسـت و شـیر و کـره را در آنجا نگهداری کنند .

آ) ←** ؛

کرکه-چال/kerkə-čal/ (ا.مر) : کارگاه پارچه بافی سنّتی . نک : کرچال، کچّال.

اغر) کارچاله /kār-čālə/ ؛ ق) کرچال /kerčāl/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. کرچال /kərčāl/ ؛ آ) کرچال /kərčāl/ ؛

کرکه-چپی/kərkə-čapi/ (ا.مر) : سـبد مخصـوص حمـل مرغ .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

کرکه-سر/kərkə-sar/ (ا.مر) : پستویی در آغل یا گاوسـرا که شیر و ماست و کره را در آن گذارند .

ق) کریکّه /kerikke/ ؛ ن) ←** ؛ ع) کرکه /korkə/ ؛

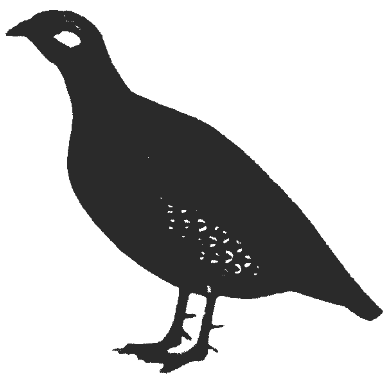
کرکـه-سـو/kərkə-so/ (ا.مـک) : مرتعـی در منطقـه‌ی میخ‌ساز نوشهر .

کرکه سور/karkə-sur/ (ا.مک) : مکـانی در شـمال غربـی درازنو در جنوب شهرستان کردکوی .

کرکیت/karkit/ (ا) : نوعی قارچ خوردنی .

ن) ←** ؛ ت) کرکت /karkat/ ؛

کرکیجه/kərkije/ : درّاج .

کرکیجه

کرکیل دیز/kər kil diz/ (ا.مـر) : پسـتوی گاو سـراها و محلّ نگهداری شیر و ماست .

ن) ۱.←** ، ۲. کرکی /kərki/ ؛

کرکین/kerkin/ (ا) : قارچ- قارچ سمّی . نک : آقلی .

ت)←** ؛

کرکین/kerə kin/ (ا.مر) : پایین صخره و کوه .
ع) ←* ؛

کر-کینه/kar –kinə/ (ا.مر) : ۱. ساقه‌های بازمانده پس از درو غلّات . ۲. زمینی که هرساله و بدون فاصله کشت شود . ۳. مزرعه‌ی درو شده‌ی گندم و جو و شالی . **نک**: آلم آلم جار.
اغر) کمل /kaməl/ ؛ ب) ←* ؛ س) کرکینگه /kar-kingə/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کرگاس/kar – gās/ (ا.مک) : از توابع لنگا واقع در منطقه‌ی عبّاس‌آباد .

کرک جان/kərg- jān/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: فرد ضعیف و ناتوان . ۲. صاف، روشن . **نک** : بی‌روت .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

کرگز- ریش‌دار/kargazə-rišdār/ (ا.مر) : گیاهی خوردنی شبیه گزنه که گزش ندارد .
اغر) ۱. کل گزینه /kal - gazenə/ ، ۲. کل گزینه /kalgazinə/ ؛ ق) کرگزنه /kargaznə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛

کرگزنا/kar-gaznā/ (ا.مر) : گزنه‌ای که گزش ندارد .
اغر) ۱. کل گزینه /kal-gazinə/ ، ۲. گل گزنه /kal gazenə/ ؛ ب) کر گزنیه /kar gazinə/ ؛ با) کرگزنه /kargaznə/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ترگزنا /tar gazenā/ ؛ اشر) کر-گزنه /kar-gazenə/ ؛

کر گزنه/kar gaznə/ (ا.مر) : گزنه‌ی بدون گزش .
ق) ←* ؛ با) کل گزنه /kal gaznə/ ؛ آ) کرگزنا /kar gaznā/ ؛

کرگزی/kargazi/ (ا) : خروس قرمز رنگ و خال‌خالی .
س) ←* ؛

کر-گزینه/kar-gazine/ (ا.مر) : گزنه‌ای که گزش ندارد . **نک** : کرگزنا.
ب) ←* ؛

کرگویج/kargevij/ (ا) :
گیاهی است با برگ‌های ماهوتی سبز رنگ مایل به خاکستری که گل‌های خاکستری دارد. شاخه و تنه و برگ‌ها و گل این گیاه تا حدود یک متر ارتفاع دارد و به شکل بوته‌ای چرب و آماده‌ی سوختن است. کرگویج با مختصر حرارت می سوزد. این گیاه مصرف دارویی نیز دارد.

کرگه دل/kərge-dəl/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. از انواع انگور قرمز رنگ و درشت . ۲. ترسو و کم جرأت، کم ظرفیت .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کرکه دل /kerkə del/ ؛

کر-لت/ker - lat/ (ا.مر) : تخته سنگ بزرگ . **نک** : چکل .
س) لت کر /lat-ker/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

کرلم/kar - lam/ (ا.مر) : نوعی گیاه خاردار شبیه به تمشک .
آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کرلی بن/karli-bən/ (ا.مک) : نام آبادی از دهستان فیروزجاه بابل .

کر-ماری/kər-māri/ (ا.مر) : کرم ابریشم .
ب) ←* ؛ س) کرم داری /kərm - dāri/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کر-ماری

کر-مازو/kar māzu/ (ا.مر) : از انواع درخت بلوط .
اغر) ←* ؛ اشر) کر-ماوز /kare-māzu/ ؛

کرماکچیک/kormā kəčik/ (ا.مک) : قلّه‌ای در کلاردشت چالوس .

کرمئوش/kermaus/ : نوعی قارچ .
ق) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کرمتو/kormatu/ (ا.مک) : از مکان‌های واقع در روستای زیارت در جنوب شهرگرگان .

کرم-تیم/kərmə-tim/ (ص.مر) : کنایه از: اندک و کم .

ب) کرم-تیم /kərme-tim/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

کرمجن/kermәjәn/ (ص.مف) : کرم زده- از این واژه بیشتر در مورد میوه‌جات کرم‌زده استفاده شود . نک : کرموک.

ب) کرمیجن /kərmijən/ ؛ ع) ←** ؛ | گ) کلما جین /kalmā jin/ ؛

کرم جن/kərmə-jən/ (ص.نس) : کنایه از: ماده‌ای که پیوسته به دنبال نر باشد. کنایه از: دختران و زنان عاشق پیشه.

ب) کرمی جن /kərmijən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) کرمجن /kermәjen/ ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) ←** ؛ | گ) کلماجین /kalmājin/ ؛

کرم-داشتن/karm-dāštən/ (مص.مر) : ۱. به کسی حسد داشتن . ۲. شیطنت کردن . ۳. کینه ورزیدن. نک : کرمکی، کرموک.

اغر) ←** ؛ س) کرم داشتن /kərm-dāštən/ ؛ ق) ←** ؛ با) کرم داشتن /kərm dāstan/ ؛ آ) کرم داشتن /kərm dāsten/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛

کرمر/kare-mar/ : نک : کرمهر .

کرمکا/kermәkā/ (ا) : سنگ قپّان .

با) ←** ؛

کرمکی/kərməki/ (ص.نس) : ۱. کرمو . ۲. کسی که در بدنش کرم دارد . ۳. بازیگوش بودن . ۴. آمادگی داشتن برای کارهای خلاف و نامشروع .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ | گ) ←** ؛

کرمن/kərmən/ (ص.نس) : فرد مبتلا به کرم کدو .

اغر) ۱. کرمو /kərmu/ ، ۲. کرموک /kərmuk/ ؛ ب) ←** ؛ س) کرموک /kərmuk/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

کرموزی/kar muzi/ (ا.مر) : درخت جنگلی با نام کرمازو، که از انواع بلوط است.

ن) ←** ؛

کرموک/kərmuk/ (ص.نس) : ۱. فرد مبتلا به کرم کدو . ۲. میوه‌ی کرمو. ۳. کنایه از: فرد بخیل و پست. کنایه از آدم مردم آزار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کرمه/kərmə/ (ا) : لارو زنبور .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

کرم هپل خار/kərme-həpəl-xār/ (ا.مر) : ۱. کرم ابریشمی که مدام و سریع و به صورت غیر معمول برگ خورد . ۲. کنایه از: انسان پرخور و سیری ناپذیر . نک : ناسر.

با) ←** ؛

کرمهر/kar-mahr/ (ا.مر) : از انواع مار .

ع) ←** ؛

کرمی/kərmi/ (ص.نس) : ۱. کینه‌ای . ۲. کرم خورده .

اغر) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. کرمیجن /kermijen/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

کرمی جن/kərmi-jən/ (ص.نس) : ۱. فرد مبتلا به کرم کدو . ۲. آن که آرام و قرار نداشته و پیوسته در تلاش و تقلّای بیهوده است. نک : کرمن .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. کرمجن /kərməjən/ ؛ ع) کرمجن /kermejen/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ۱. کرمیجی /kermiji/ ، ۲.←(ع) ؛

کرمی-سر/kermi-sar/ (ا.مر) : نوعی سبزی صحرایی با برگ‌های زرد که برای درمان چشم مفید است .

س) ←** ؛

کرمین/keremin/ (ا) : از میوه‌های جنگلی مشابه زال‌زالک که درخت آن بسیار بلند است .

ت) ←** ؛

کرمیا/kar-miyā/ (ا.مر) : ابرهای پراکنده ی آسمان، آسمان نیمه ابری . نک : میا.

ب) ←** ؛ ق) کرنی میا /karəni miyā/ ؛ با) ←** ؛

کرناس/kernās/ (ا) : ۱. واحد حجمی در حدود بیست و

پنج لیتر . ۲. ظرف شیردوشی بزرگ .
ق) ←* ؛

کرند/karənd/ (ص) : اسب زرد رنگ .
اغر) ←* ؛ س) کرند /kərənd/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کران /kerān/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کراند /kərānd/ ؛ آ) کران /kərān/ ؛ قص) کرند /karand/ ؛ ت) کرند /korand/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

کرند پرپری/kerənd-par-pari/ (ص.مر) : اسب زرد رنگ با لکه‌های سفید در بدن .
س) ←* ؛

کرند قشکه/kerənd - qaškə/ (ص.مر) : اسب زردرنگ با پیشانی سفید .
س) ←* ؛

کرند-یابو/kerende-yābu/ (ا.مر) : اسب نر زرد رنگ .
اغر) کرند /karand/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کراند یابو /kərānd yābu/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) کروند یابو /korand - yābu/ ؛

کرنل/kornel/ (ص) : بلند مرتبه، بلند پایگاه، والا مقام .
پ) ←* ؛

کرنه/karnə/ (ا) : کرنه از سازهای ابتدایی و با ساختمانی ساده که غالباً از پیچاندن پوست درختان ساخته شود. از این ساز بیشتر جهت خبررسانی استفاده می‌شده است . **نک** : گاگور .
ب) ←* ؛

کرنه

کرنی/korni/ (ف) : می‌خواهی چه کار کنی؟ - برای چه می‌خواهی؟ .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کوینی /kuyni/ ؛ اشر) کئندی /koəndi/ ؛

کرنّی/karənni/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کرو/karu/ (ا.مک) : از مکان‌های واقع در منطقه‌ی زیارت در جنوب گرگان .

کرو/karu/ (ا/ص) : ۱. جایگاه سرپوشیده‌ی برّه . ۲. آهسته . **نک** : ارام .
اغر) ←* ؛ ب) کروج /karuj/ ؛ با) ←(ب) ؛ اشر) ←* ؛

کرو

کرو/koru/ (ا) : ۱. جوانه‌ای که هنوز باز نشده باشد . ۲. یکی از واحدهای شمارش، مخفّف کرور معادل پانصد هزار .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کرواس/kərvās/ (ا) : کرواس راه راه، کرباس . **نک** : چاروردی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کرواس /kar-vās/ ؛ ع) کرباس /karbās/ ؛ قص) ←(ع) ؛

کروبکشیین/koru – bakəšiyən/ (مص.مر) : ۱. به مرحله‌ی بذر دهی رسیدن گیاهانی مانند کاهو و اسفناج . ۲. رشد کردن یکباره‌ی گیاه و به تخم نشستن آن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛

کروپّی/koruppi/ (ا) : انبوهی از چیزهایی که در یک جا گرد هم آیند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کرپّی /koroppi/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

کروپّی/kəruppi/ (ق) : همگی، کلی، سرجمع .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) کروپّی /koruppi/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ک) گروپی /gurupi/ ؛

کروج/karuj/ (ا) : ۱. دیوار سنگی . ۲. جای سر پوشیده . نک : چسته .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

کروچکه/karučkə/ (ا) : صخره . نک : کتل.

ن) ←* ؛

کروز/karuz/ (ا) : شعله . نک : الو، الوک، بل.

ن) ←* ؛

کروک/keruk/ (ا) : کلون در .

قص) ←* ؛

کروک/kəruk/ (ا) : کره اسب . نک : یابوکره .

آ) ←* ؛

کرو-کلا/karu-kəlā/ (ا.مک) : از توابع لاله‌آباد واقع در شهرستان بابل .

کر-ون/kar-van/ (ص.فا) : کارگری که خوشه‌های درو شده را جمع آوری و دسته کند . نک : کرکش، کرکشی.

اغر) ←* ؛ ب) کروند /kar-vand/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کربن /kar ban/ ؛ قص) ←* ؛

کرون/kərun/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی کارمزد در منطقه‌ی سوادکوه.

کر-ونّی/kar-vanni/ (ا.مص) : جمع آوری و دسته کردن خوشه های درو شده .

اغر) کر-وندی /kar-vandi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کربنّی /kar banni/ ؛

کره/korə/ (ا): پاجوش .

ع) ←* ؛

کُره/kore/ (ا) : نوعی آبگوشت که در ظرف سفالی می‌پزند و فقط در بین گالشها مرسوم است .

ت) ←* ؛

کره/kərə/ (ا/ا.مص) : ۱. بیخ گلو . ۲. غرّه شدن به چیزی . ۳. کرّه اسب . ۴ . گوسفندی که گوش‌های کوچک داشته باشد.

ب) ۱.←* ، ۲. کر /kər/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ۱.←(ب) ، ۲.←(ب) ؛ آ) ←* ؛ ع) کره /korə/ ؛

کره/kəre/ (ا) : کرایه، مزد حمل و نقل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. کرایه /kerāyə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) کرایه /kerāyə/ ؛

کره/karə/ (ا) : روغنی گاوی و تازه که از ماست گیرند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کره /kare/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کره/kare/ (ص/ا) : ۱. تازه و نرم . ۲. اهرم . ۳. سکوت و آرامش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ک) ←* ؛

کره-بکردن/kərə-bakərdan/ (مص.مر) : زاییدن اسب یا خر . کنایه از: افزون شدن.

اغر) کاره بکاردن /kārə bakārdən/ ؛ ب) کاره هکاردن /kārə-həkārdən/ ؛ س) کره بکردن /kərə-bakerdən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ع) کره هاکردن /korə hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کره هکردن /korəhakerden/ ؛ اشر) کئرّه-بزایین /koərre-bezāiyən/ ؛

کره بن/kəre-bən/ (ا.مک) : از مراتع لنگا واقع در منطقه‌ی عباس‌آباد .

کره - دکتن/kərə-dakətən/ (مص.مر) : پافشاری کردن، اصرار نمودن .

اغر) کاره دکتن /kārə-daketən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

کره-دکته/kərə-dakətə/ (ص.مف/ا.مص) : ۱. پافشاری . ۲. بهانه جویی . کنایه از: به دنده‌ی لج افتادن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

کره-سری/kərə- sari/ (ا.مر) : پولی که خریدار بعد از فروش گوسفند یا گاو به فرزند فروشنده می‌دهد . **نک** : رسن سری.

اغر) رسن سر ی /rasən- sari/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) کرس سر ی /kərəs- sari/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) لافن سری /lāfen sari/ ؛ |ک) لافند سری /lā fand- sari/ ؛

کره - مار/kərə- mār/ (ا.مر) : اسبی که کرّه دارد .

اغر) کاره مار /kārə mār/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) کره مار /korə mār/ ؛

کره مازی/kore māzi/ (ا.مر) : بلوط کوتاه . **نک** : ملزبلو-موزی دار.

ت) ←* ؛

کره مونگه شو/kare mungə šu/ (ا.مر) : شبی که ابر جلوی نور و پرتو افشانی ماه را بگیرد و محیط را تاریکتر کند. **نک** : تار ماه -کرماشو.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) کرن ماهتاب /karen māhtāb/ ؛

کره - مه/karə- mə/ (ا.مر) : مه رقیق سفیدی که جلوی تابش ماه را در شب مهتابی بگیرد .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) کره - ماتّو /kare- mātto/ ؛

کره مهر/karə-mahr/ (ا.مر) : کلمره، نوعی مار . **نک** : کره مر.

ع) ←* ؛

کره هادائن/kəre- hādāan/ (مص.مر) : به اجاره دادن، کرایه دادن .

اغر) کرایه هدائن /kərāyə-hədāən/ ؛ ب) کره هدائن /kəre- hədāən/ ؛ س) کرایه هدائن /kerāyə- hedāən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ع) کرایه ها دان /kerāyə hādān/ ؛ قص) کرایه هادائن /kerāyə-hādāan/ ؛

کره هاکردن/kərə hā ərdan/ (مص.مر) : ۱. بچّه زاییدن . ۲. کنایه از زیاد شدن و افزودن گردیدن مال و سرمایه.

اغر) کاره بکشیین /kārə bakəšiən/ ؛ س) کره هاکرد ن /kərə hakerdən/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کره بکرون /kərə bakərdən/ ؛ با) کره بکردن /kərə bakərdən/ ؛ آ) ←* ؛ع) کره هاکردن /korə hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کره هکردن /korə hakerden/ ؛ |ک) کورّه گودن /kurre- gudan/ ؛

کره -هاکردن/kərə- hākərdan/ (مص .مر) : کرایه کردن.

اغر) کرایه هکاردن /kərāyə-həkārdən/ ؛ ب) کره هکاردن /kəre- həkārdən/ ؛ ق) کرایه هاکردن /kərāyə hākərdən/ ؛ با) کرایه هاکردن /kərāyə hākərdən/ ؛ ن) ←* ؛ع) کراهه کردن /kerāhə hākordan/ ؛

کرهی/karəhi/ (ص) : شب صاف و مهتابی که در آسمان لکّه‌های سفید ابر دیده شود . **نک** : اشکه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛

کری/keri/ : قطع کامل شاخه‌ها و سرشاخه‌های درخت .

اغر) کلی هکاردن /kal-həkārdən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←*؛ ت) کل هکردن /kalhkerden/ ؛

کری/kari/ (ا) : گوسفندی که گوش‌های کوتاه دارد . **نک** : سیا کثر .

اغر) ←* ؛ س) کر گوش /kər- guš/ ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) کئر /koər/ ؛

کری/kari/ : پسوند، به معنای انجام دادن، عمل کردن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

کری/keri/ (ص) : نام گاوی که به روی کمرش خطّی سفید رنگ وجود داشته باشد .

س) ۱. کمر /kamer/ ، ۲. کمری /kameri/ ؛ ق) ۱. کمری /kamri/ ، ۲.←(با) ؛ با) ۱. کمری /kaməri/ ، ۲. کمردون /kamərdun/ ؛ع) کمر /kamar/ ؛ اشر) کمری /kemari/ ؛

کری/kəri/ (ص) : ۱. گاو بی شاخ، گاو شاخ کوتاه . ۲. گاو گوش بریده .

ق) ←* ؛ قص) کری /kari/ ؛ |ک) اولو /aulu/ ؛

کریب /kərib/ (ص/ا) : ۱. بزرگ، خان . ۲ . خویشاوند،

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

فامیل.

ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کریپ/kərip/ (ا) : پرنده‌ای شبیه پری شاهرخ .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کریپک/kəripak/ (ا) : پرنده‌ای با سینه‌ی سرخ .

ن) ←* ؛

کریجه/karijə/ (ا) : نوع حشره‌ی بومی. غریب‌گز که زرد رنگ است. **نک** : تل گزی.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کریره/kərirə/ (ص) : سوختگی شدید . **نک** : جز.

ن) ←* ؛

کریز/kariz/ (ا) : ۱. کاریز . ۲. چاه .

اغر) ۱.←* ، ۲. کرز /karez/ ؛ با) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کریس/koriss/ (ا) : محلّ نگهداری گوساله . **نک** : کریکه.

اغر) کرس /kərəs/ ؛ ب) کرس /kəres/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ع) ←(ق) ؛ ت) کرس /kores/ ؛ اشر) کریس /kəris/ ؛

کریس/karis/ (ا) : منطقه‌ای از رودخانه که آن را با ترکه‌های چوب محدود کنند تا ماهی‌ها در آن به دام افتند .

ن) ←* ؛

کریک/kərik/ (ا) : نوعی کبک، کبک دری . **نک** : کوک، کوک داری.

اغر) کک زری /koke- zari/ ؛ ق) کوک /kuk/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛ع) کوکرک /kukerk/ ؛

کریک/korik/ (ا.مص) : بستن چشم . **نک** : خاریک. کوریک.

ب) کوروک /kuruk/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کوریک /kurik/ ؛ اشر) کوری /kuri/ ؛

کریک/karik/ (ا) : ۱. سرخس . ۲. پرنده‌ی زنبورخوار .

ق) ←* ؛ع) کورفک /kurfak/ ؛

کریک چال/karik- c̄āl/ (ا.مک) : مرتعی در سوادکوه .

کری کش/kari- kaš/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

کری - کلا/kəri- kəlā/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

کری - کلا/kəri- kəlā/ (ا.مک) : از توابع ولوپی واقع در منطقه‌ی قائم‌شهر .

کریکه/kərikə/ (ا) : جایگاه لبنیات در گاوداری .

س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کریکّه /kerikkə/ ؛ با) ←* ؛ آ) کرکه /kərkə/ ؛ع) کرکه /korkə/ ؛

کریکه/kərikə/ (ا.): **نک** : کرک .

کرین/karin/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خواران قائم‌شهر .

کز/kaz/ (ا) : ۱. خرخره . ۲. گس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) گس /gas/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کز/kez/ (ص) : ۱. ذلیل و زبون . ۲. افسرده و پریشان . ۳. گس مزّه.

ع) ←* ؛

کز/kaz/ گس-بدمزه.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کز ببین/kez babeyan/ (مص.مر) : ۱. زبون گشتن . ۲. عاجز شدن در کاری .

ع) ←* ؛

کز - بویین/kaz- baviyən/ (مص.مر) : ۱. تباه شدن . ۲. مزه گس داشتن . ۳. ناتوان شدن. ۴. کنفت شدن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کزبیّن /kaz- bayyən/ ؛ آ) کزبین /kaz bayyan/ ؛ع) کزببین /kez babeyan/ ؛ قص) ←* ؛

کز - بیّن/kaz bayyən/ (مص.مر) : ۱. زردشدن رنگ صورت بر اثر بیماری و یا ترس .

اغر) کز بویین /kaz baviən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کز ببین /kez babeyan/ ؛ قص) ←* ؛

کزدره/kaz-darə/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس‌آباد .

کزر - چو/kazər- c̄u/ (ا.مر) : چوب سخت و سفت . **نک**: چغر.

اغر) کزره چو /kazrə c̄u/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

کزرک/kazərək/ (ص) : میوه‌ی کوچک و سفت .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

کزره/kazrə/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. شاخه‌ی درختی که پوستش سفت شده و از سبزی و شادابی افتاده باشد . ۲. به درد نخور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

کز - کاردن/kez- kārdən/ (مص.مر) : کنایه از: غمگین در گوشه‌ای نشستن .

اغر) ←* ؛ ب) کز هکاردن /kaz- həkārdən/ ؛ س) کز ها کردن /kez- hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کز ها کردن /kez- hākərsən/ ؛ ع) کز ها کردن /kez hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کزلغ/kəz leq/ (ا) : فضله‌ی مرغ . **نک** : کزلیک.

ب) ←* ؛ س) کرزلیک /kerzelik/ ؛ با) کزلیک /kəzlik/ ؛ آ) کزلیک /kəzlik/ ؛ع) کرک زور /kerkə zur/ ؛ قص) کز لیک /kezelik/ ؛ ت) کرک زور /kerk zur/ ؛

کزلیک/kəzlik/ (ا) : فضله‌ی مرغ .

ب) کزلیک /kezlik/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. کرزلیک /kerzelik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛آ) ←* ؛ع) کرک زور /kerkəzur/ ؛ قص) ←* ؛ت) کرک زور /kerk zur/ ؛

کزلیگ/kazlig/ مدفوع ماکیان.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کزه - زلف/kazə- zelf/ (ا.مر) : زلف نرم .

س) کره بزه زلف /karə- bazə-zelf/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

کژدله/kəž- delə/ : **نک** : چکّال .

قص) ←* ؛

کژدم/kaž-dəm/ (ا) : کژدم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گژدم /gaž- dəm/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کج دم /kajdom/ ؛ قص) ←* ؛

کس/kas/ : ۱. شخص . ۲. خویشاوند . ۳. پشت و پناه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ اُک) ←* ؛

کس بزوئن/kəs bazuan/ (مص.مر) : کنایه از : کسی را لایق معاشرت ندانستن- بی توجهی کردن .

با) کس بزوئن /kəsbazuən/ ؛ آ) ←* ؛

کسبنون/kesbənun/ (ا.مک) : از توابع میان‌رود شهرستان بهشهر .

کس خرنه کلا/kəs-xarnə-kelā/ (ا.مر) : جای بی قانون و مقرّرات .

س) ←* ؛

کسر بموئن/kaser-bamoən/ : چیزی یا کسی را هم شان خود ندانستن . به خاطر حفظ شان و منزلت از انجام کاری سر باز زدن . در خور ندانستن .

اغر) ←* ؛ ب) کسر بموئن /kasr- bəmuan/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) کسر بیموئن /kasr-bimuen/ ؛ آ) کسر بموئن /kasr-bəmuen/ ؛ ن) ←(ب) ؛

کسر - هکاردن/kasər- həkārdən/ (مص.مر) : ۱. کاستن،کم کردن، کسر کردن . ۲. کنایه از : کم شدن شأن و مقام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کسر ها کردن /kasr- hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کسر ها کردن /kasr hākərdən/ ؛ آ) کسر ها کردن /kasər hākərdān/ ؛ ع) کسرها کردن /kasr hākərdan/ ؛ قص) ←* ؛

کسری- در-کاردن/kasri – dar – kārdən/ (مص.مر) : به هنگام فروش محصول، بخشی از وزن آن را به خاطر ضایعات نادیده گرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) کسری در هکاردن /kasri- dar- həkārdən/ ؛ س) کسری در هاکردن /kasri- dar- hākerdən/ ؛ با) کسری در هاکردن /kašri-dar-hākərdən/ ؛ آ) کسری در ها کردن /kasri darhākərdan/ ؛ع) کسری در ها کردن /kasridarhākordan/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) کسری در هاکئردن /kasri-dar-hākoərdən/ ؛

کسری -سر-کر/kasri- sar-kar/ (ص.فا) : جبران کننده‌ی کسری‌ها و کمبودها .

س) کسری سر گر /kasri- sar- gər/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کسک/kasək/ (ا) : جرم روی فتیله‌ی چراغ نفتی .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرابادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) امل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) سک /sək/ ؛ ب) ←** ؛

کس گربوک/kos-gar buk/ (ا.مر) : نوعی مهره‌ی سفید از بقایای جانوران دریایی که به منظور دفع چشم نظر برگردن آویزند .

قص) ←** ؛

کسله/kəslə/ (ا) : ملاقه‌ای که دسته‌اش کج باشد .

ب) ←** ؛ ت) ←** ؛

کسم – کسم /kosəm- kosəm/: ۱. کاری را از روی بی میلی و عدم اشتیاق به انجام رساندن . ۲. کار یاوه و بیهوده . ۳. بیهوده وقت تلف کردن . ۴. تعلل و معطلی .

ب) ۱ – کاسم کسم /kāsəm kosəm/ . ۲. ←** ؛ س) ←** ؛ ق)کسم کسم /kəsəm-kəsəm/ ب) ←(ق).

کسمه – کاسبی/kasmə-kāsəbi/ (ا.مص) : کسب و کاسبی.

اغر) کاسبی /kāsebi/ ؛ ب) ←** ؛ س) کسب و کاسبی /kasbo- kāsebi/ ؛ با) ←** ؛ آ) کسم و کار /kasm-o-kār/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

کسن/kasən/ : برای هم .

ت) ←** ؛

کسنه جیر/kasənejir/ : از همدیگر .

ت) ←** ؛

کسو/kasu/ (ا) : مقداری از هر گیاه درو شده که در یک مشت جای گیرد . نک : چینکال .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) کرسو /karsu/ ؛

کسون/kason/ (ص) : خویشاوندان، آشنایان، اقوام .

اغر) ۱. ←** ، ۲. کسان /kasān/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) کسون /kasun/ ؛ ع) کس و کار /kaso kār/ ؛ ت) کس کسا ن /kas kasān/ ؛ اشر) کسان /kasān/ ؛ |ک) کسون /kason/ ؛

کش/kəš/ (ا) : ۱. ادرار . ۲. مدفوع . نک : پرتوکش .

اغر) ۱. ←** ، ۲. خوردکش /xurd- kəš/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱. ←** ، ۲. ←(اغر) ؛ آ) ←** ؛ ع) کش /keš/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ع) ؛

کش/koš/ (ا) : ۱. کفش . ۲. توطئه . نک : پاوزار.دوندی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) کوش /kuš/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←** ؛

کش/kaš/ (ا) : ۱. دامنه، زمین شیب‌دار و کوهستانی . ۲. بغل و زیر بغل، پهلوی انسان و حیوان . ۳. آغوش، در آغوش گرفتن . ۴. دفعه، نوبت، بار . نک : اولپ .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ورکش /varkaš/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ |ک) ←** ؛ پ) کش کشک /kaš kašak/ ؛ او) کش /kaša/ ؛

کش/kaš/ : پسوند مکانی است مانند توساکش .

آ) ←** ؛ ت) ←** ؛

کشا/kašā/ (ص.ل) : قابل توزین .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

کشا/kəšā/ (ص.ل) : مرغی که برای سر بریدن مناسب باشد .

س) کوشا /kušā/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) کشا /košā/ ؛

کشافه/kašāfə/ (ص) : ۱. هم ارزش، هم اندازه . ۲. قالب .

ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

کشان/kašān/ (ا.مص) : بغل، در بغل گرفتن .

اغر) ←** ؛ ق) کشه ها یتن /kašə haytən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کشه /kašə/ ؛ ت) کشه گیتن /kaše giten/ ؛

کشانه/kašānə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

کشئیر/kašayr/ (ف.امر/ا.مک) : ۱. بغل کن . ۲. از مراتع مشهور در کوهستان‌های تنکابن .

اغر) کش گیران کان /kašgirān kān/ ؛ آ) کشه هییر /kašə hair/ ؛ ت) ←** ؛

کش بخردن/kaš baxərdan/ (مص.مر) : ۱. برخورد کردن به هم برخوردن . ۲. یکی از روش‌های بالا رفتن از درخت .

س) کش بخاردن /kaš- baxārden/ ؛ ق) ←** ؛ با) کش

آوانوشت : (ا = a) (ə = فتحه کوتاه) (ا = e) (ا = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (اَو = aw) (او = ow)

بخردن /kaš baxərdən/ ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛

کش بزان/keš bezān/ (مص.مـر) : در آغـوش کشـیدن- بغل کردن .

ب) کشه بزوئـن /kašə-bazuən/ ؛ س) ←(ب) ؛ آ) کشـه بزوئن /kašə-bazuan/ ؛ ع) ← * ؛ |گ) ← * ؛

کش بزئن/kəš- bazoən/ (مص.مر) : ۱. ناخواسته شاشیدن. ۲. از دست دادن مواد قندی بعضی غذاها در اثـر سـرد شدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) کش بزوئـن /kəš- bazuən/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) کـش بزوئـن /kəš bazuan/ ؛ ع) کش بزان /keš bazān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کش زئن /keš zaan/ ؛

کش بل/kəše-bal/ (ا.مر) : بوی شاش – بوی ادرار .

ب) ← * ؛

کش بن/kaš ban/ (ا.مر) : از اجزای سقف چوبی .

ق) ← * ؛

کش بن/kaš- bən/ (ا.مر) : زیر بغل . **نک** : کشه بن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ |گ) کش بـون /kaš-bun/ ؛

کش بند/koš - band/ (ا.مر) : بند کفش .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ قص) کوش بند /kuš- band/ ؛ اشر) بنـد -کـش /bande- koš/ ؛

کش به کش/kaš- bə- kaš/ (ا.مص) : درکنار هم خفتن-در آغوش کشیدن و خفتن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) بکـش بکـــش /bekaš- bekaš/ ؛ |گ) ← * ؛

کش به کش/kaš bə kaš/ : ۱. پهلو به پـهلو .۲. روبـرو . ۳. مقابله کردن .۴. درگیر شدن .۵. برخورد کردن .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) ← * ؛ |گ) ← * ؛

کش به کش بخردن/kaš bə kaš baxərdan/ (مص.مر) : با همدیگر برخورد کردن. برخورد دو چیز یــا دو شـخص باهم .

اغر) دیم به دیم بخــاردن /dim- bədim bəxārdən/ ؛ س) کش به کش بخاردن /kaš- bə- kaš-baxārdən/ ؛ ق) دیـم به دیم بخردن /dimbədimbaxərdən/ ؛ با) کـش بـه کـش بخردن /kašbəkašbaxərdən/ ؛ آ) ← * ؛ ع) کش بــه کـش بنگستّن /kašbəkaš bang-bangənessan/ ؛ قص) ← * ؛ ت) ←(با) ؛

کش به -کش - بزان/kaš-bə-kaš-bezān/ (مص.مـــر) : ۱. به هم کوبیدن . ۲. تازاندن اسب . **نک** : بپنوس .

س) کش به کش بزوئن /kaš-bə- kaš bazuən/ ؛ آ) کـش -به -کش-بزوئـن /kaš-bə-kaš-bazuan/ ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) کش به کـش زئـن /kašbekašzaen/ ؛ |گ) ← * ؛

کش -بیتن/kəš-bayitən/ (مص.مر) : ادرار داشتن-دچـار ادرارشدن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) کـــش بموئن /kəš bəmuan/ ؛ ع) کش بیتن /keš baytan/ ؛ قـص) ← * ؛

کش پا/koš- pa/ (ا.مر) : لنگه کفش .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) کفش په /koš- pə/ ؛ با) کش په /kuš pə/ ؛ آ) کفش په /kafšə pe/ ؛ قص) ← * ؛ اشر) کش – پا – لنگه /koše- pā- lengə/ ؛

کش پرتو/keš porto/ (ا.مر) : پیشاب .

ب) پرتوک /pərtok/ ؛ ع) ← * ؛

کش په/kaš pe/ (ا.مر) : کمر و پهلو و اطراف سینه .

اغر) کش په /kāše- pe/ ؛ س) کشه پـه /kaše- pə/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛

کش په جان/koš- pe- jān/ (ا.مر) : سکو، بهار خواب .

اغر) ← * ؛

کش – پی/kaš- pəy/ (ا.مک) : از توابـع بنـدپـی واقـع در منطقه‌ی بابل .

کش پیچان/koš- pičān/ (ا.مر) : کفش کن، سکو .

اغر) ← * ؛

* ←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کشت/kəšt/ (ا) : ۱. دوگردوی روی هم قرار داده شده. ۲. کشت و زرع . ۳. زوج هر چیز .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) کشت /kāšt/ ؛ ت) ← * * ؛ |گ) ← * * ؛

کشت/kəšt/ (ا) : وسیله‌ای در دامداری ریسمانی از چرم که یک سر آن حلقه‌ای فلزی دارد و با آن گردن گوساله و پوزه‌ی آن را به دست گاو می‌بندند تا گاو رام شده و بتوانند شیر آن را بدوشند. اگر گوساله‌ای مرده باشد، پوست گوساله را هنگام دوشیدن شیر روبروی گاو می‌نهند تا گاو آرام و رام شود.

کشتا/kəštā/ (ا) : ۱. نان کوچک تنوری . ۲. غش و ضعف در اثر تنبیه شدید.

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) کشتاک /keštā/ ؛ ق) ← * * ؛ با) ←(س) ؛ ت) ← * * ؛

کشتاک/keštāk/ (ا) : نان کوچک تنوری .

اغر) کشتا /kəštā/ ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛

کشتال/kəštāl/ (ا.مص) : کشتار .

اغر) ۱. ← * * ، ۲. کاشتال /kāštal/ ؛ ب) کاشتال /kāštal/ ؛ ع) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ قص) کشتار /koštār/ ؛ |گ) ←(قص) ؛ پ) کشتار /koštār/ ؛

کشتان/kaštān/ (ا): پارچه‌ی ابریشمی .

اغر) ← * * ؛

کشت بانجام/kəšt bānjām/ (ا.مر) : کشک بادنجان .

س) کشک بادمجن /kaškə- bādemjon/ ؛ آ) کشک بادمجون /kaškəbādəmjun/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ← * * ؛ ت) ← * * ؛

کشت به لنگر/kešt-bə- langər/ (ا.مر) : نوعی بازی. در این نوع بازی بازیکنان با هم قرار می‌گذارند که هرکس توانست با «شقله (شقّه)» ی خود هر تعداد کشت kəšt – دو گردوی روی هم چیده شده – را مورد هدف قرار دهد، به همان میزان یا دو برابر آن از گردوهای کاشته شده بردارد. یعنی اگر یک کشت را انداخت یک کشت دیگر هم به عنوان جایزه بردارد. این بازی کشت به لنگر یا بزن و بوج bazen-o-buj نیز نامیده می شود. نک : کشت–شقله.

کشتر/kəštər/ (ا.): خوتکا- پرنده‌ای است . نک : چار تاویی .

اغر) ← * * ؛ با) کشتل /kəštəl/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ← * * ؛

کشتر–سک/kəštər- sak/ (ش.ج) : نوعی توهین است– کنایه از : سگ شاشو .

س) کشتل سگ /kəštəl- sag/ ؛ ق) کشن سگ /kəšənə sag/ ؛ ن) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ ت) کشن سگ /kešensag/ ؛

کش تفنگ/kaš tofang/ : نک : رزین .

ت) ← * * ؛

کشتک غاز/kəštək- qāz/ (ا.مر) : کفچه نوک– نام پرنده‌ای است .

اغر) ← * * ؛ با) کچه تک غاز /kāčətək- qāz/ ؛

کش تل/kəš- təl/ (ا) : مرغ صحرایی معروف به چارتایی وجه تسمیه آن این است که پرنده‌ی مذکور به صورت چهارتایی پرواز می‌کنند .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛

کشتله/keštelə/ (ا.مک) : از توابع گنج‌افروز بابل .

کشته/kəštə/ (ا) : برگه‌ی زردآلو .

اغر) ← * * ؛

کشته –قد/kəštə- qad/ (ا.مر) : واحدی است به طول یک کشت که آن ریسمانی به طول حدود دو متر است.

اغر) ← * * ؛ س) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛

کشته – کا/kəštə- kā/ (ا.مر) : از انواع گردو بازی که گردوها را دوتا دوتا روی هم قرار داده و سپس از فاصله‌ی معیّنی آن را هدف قرار دهند . نک : آغوزی کاری .

اغر) کشت بازی /kəšt- bāzi/ ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛

کشته – گرد/kəštə- gerd/ (ا.مر) : دایره‌ای به قطر یک کشت یا نزدیک به دو متر .

س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛

کشتی/kešti/ (ص) : گاو تنومند و شیر ده .

اغر) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛

کشتی مقوم/košti məqom/ (ا.مر) : قطعه‌ای سازی مربوط به موسیقی مراسمی است که با سرنا نواخته می‌شود .

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛

کش - جامه/kaš-jāmə/ (ا.مر) : ژاکت، بلوز بافتنی . **نک** : جامه کش .

اغر) ←*؛ س) کش جومه /kaš jumə/؛ ق) ←*؛ با) کش جمه /kešjəmə/؛ ن) کیش - جمه /kiš-jəmə/؛ ع) کیش پیرهن /kiš pirhan/؛ اشر) جامه - کش /jāme-kaš/؛ اک) کش پیرهن /kaš-pirhan/؛

کش خاش/kaš-xāš/ (ا.مص) : ماچ کردن و بوسه زدن- بغل گرفتن و بوسیدن همراه با احوال پرسی .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) کشه خش /kašə xəš/؛ آ) ←(با)؛ قص) ←*؛

کش - دار/kaš-dār/ (ص.فا): **نک** : په کشک .

ت) ←*؛

کشدان/kəš-dān/ (ا.مر) : مثانه .

اغر) ←*؛ ب) کشن - دُن /kəšən-don/؛ س) کشدن /kəš-don/؛ ق) کشدون /kəšdun/؛ با) ←(ق)؛ ن) کش - لاپیز /kəš-lāpiz/؛ ع) کشه - لافیس /kaš-ə-lāfis/؛ قص) ←*؛ ت) کش-لامپوز /kaš-lāmpuz./؛

کش - درد/kaš-dard/ (ا.مر) : درد پهلو -درد کلیه.

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ قص) ←*؛ اشر) کشه - درد /kaše-dard/؛

کش دکتن/kaš-daketən/ (مص.مر) : ۱. برخورد کردن. ۲. دعوا کردن .

س) ←*؛ آ) کش بخردن /kaš baxərdan/؛

کش - دکردن/kəš-dakərdan/ (مص.مر) : ۱. ادار کردن. ۲. کنایه از: انزال . **نک** : اُو-بنگوئن .

اغر) کش هکاردن /kəš-həkārdən/؛ ب) کش هکاردن /kəš-həkārdən/؛ ق) ←*؛ با) کفش دکردن /keš.dakərdən/؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ۱.←*، ۲. کش - پرتوبزان /keš-porto bezān/؛ قص) ←*؛ ت) کش - دکردن /keš-dakerden/؛

کش دل/kəš-dəl/ (ا) : چکاوک .

اغر) پشغل /pəštəl/؛ ب) ←*؛ س) پشدل /pešdəl/؛ ق) پشدل /pəštəl - pəšdel/؛ آ) کشتل /kəštəl/؛ ع) پشتل /peštel/؛

کش دله/koš-dəle/ (ا.مر) : پولی که هنگام بردن عروس به خانه‌ی داماد به عروس می‌دهند تا بپذیرد که کفش پوشیده و به راه افتد .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛

کش - دمبک/kaš-dəmbək/ (ا.مر) : کش+دمبک- همان تنبک است که سازی غیر بومی است و مدتی است که توسط خنیاگران گودار در موسیقی محلّی مورد استفاده قرار می گیرد . **نک** : گودار .

اغر) کش تنبک /kaš tān bək/؛ ب) کشه تنبک /kašə-tənbək/؛ س) کشه دمبک /kašə-dəmbək/؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛

کش دن/kaš-don/ (ا.مر) : ۱. چوخای نرم بافت . ۲. پارچه‌ی نرم بافت .

اغر) کشتان /kaštān/؛ ب) ←*؛

کش - دوج/koš-duj/ (ص.فا/ا) : ۱. کفشگر . ۲. کفش دوزک. **نک** : آرونک .

اغر) ۱.←*، ۲. کش دوز /koš-duz/؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ۱.←*، ۲. کفشدوج /kafšduj/؛ با) ←(ق)؛ ن) ←*؛ ع) چارق دوج /čāroqduj/؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) کش-دوز /koš duz/؛

کش دوج/koš duj/ (ص.فا) : پینه دوز .

ب) ←*؛

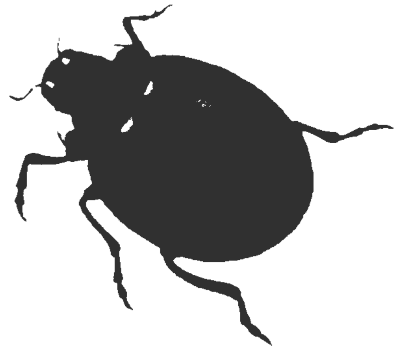
کش -را/kaš-rā/ (ا.مر) : جای بند شلوار .

اغر) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) کش را /keš rā/؛ آ) ←(با)؛ ع) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) کشه - را /kaše-rā/؛

کش- رزه/kaš-reze/ (ا.مر) : ریزه‌ی کش- نوارهای کشی به درازای پنج تا شش سانتی‌متر که عرض آن از دو تا سه میلی متر تجاوز نمی‌کند. «کش رزه» وسیله‌ی بستن دو کش اصلی از دو سمت به سر دکل و انبان کش‌کشی است . **نک** : کش کشی-دکل. رزین.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←*؛ با) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) کـش – ریـزه /kaš-rize/ ؛

کش دوج

کش زن/kəš zan/ (ا.مر) : **نک** : آسمون ندی .

اغر) ←*؛ س) ←*؛ با) ←*؛

کش-سر/kaš-sar/ (ا.مک) : از توابع جـلال ازرک جنوبی بابل .

کش-سو/kəš-so/ (ا.مر) : طحال . **نـک** : آسـمون نـدی، اسپرز .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) یسکن سو /diskənə su/ ؛

کشش/kašəš/ (ا.مص) : توزین، وزن کردن .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) کشش /kešəš/ ؛ ع) ←*؛ قص) بکشیئن /bakešiən/ ؛ | گ) ←*؛

کشش هکاردن/kašəš-həkārdən/ (مص.مر) : وزن کردن .

غـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) بکشـیین /bakšiyən/ ؛ ق) کشـش هـا کـردن /kašeš - hākerdən/ ؛ با) ۱. بکشـین /baksiən/ ، ۲. کشـش هکـردن /kašəšhakərdən/ ؛ آ) کشـش هـاکردن /kešəš hākərdan/ ؛ ع) بکشـین /bakešeyan/ ؛ قص) ←(با) ؛

کشـک/kašk/ (ص/ا) : ۱. سخن یـا عمـل بیـهوده . ۲. کشک– از انواع فرآوردههای لبنی .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ | گ) ←*؛

کشک آش/kašk-āš/ (ا.مر) : آش کشک .

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛ | گ) ←*؛

کش کا/kaš-kā/ (ا.مر) : از انواع بازی که با کش یا طناب انعطافپذیر انجام گیـرد. ایـن بـازی شـباهتی نـیز بـه ورزش پرش ارتفاع دارد .

کش کاب/kaš-kāb/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. پیچاندن پا به سـمت بغل که فنّی درکشتی محلّی است.

س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛

کشکا-رنـگرج – کـلا/kaškā-rangərj-kəlā/ (ا.مـک) : از توابع بالا تجن ساری .

کشـک بمـالیین/kašk-bəmāliyən/ (مـص.مـر) : کشـک ساییدن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) کشک بسوسّن /kašk basussən/ ؛ آ) ←*؛ ع) کشک بسوسن /kašk basosan/ ؛ قـص) ←*؛ ت) کشـک سـابسن /kašk sābsən/ ؛ اشر) کشـک – بمالیین /kašk-bemāliyən/ ؛

کشک دو/kašk-du/ (ا.مر) : کشک حل شده در آب بـرای طبخ آش .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛

کشکرت/kaškərət/ (ا): ۱. زاغ . ۲. اصلاً به معنای کشـک دزد .

ع) ←*؛ | گ) ←*؛

کشکرت کو/kaškarət-ku/ (ا.مک) : کوهی در رامسر .

کشکرت – واز/kaškeret-vāz/ (ا.مص) : بلند گام برداشتن. **نک** : آلمجش .

ع) ←*؛ ت) ←*؛

کشک سر/kaške sar/ (ا.مک) : ۱. نام قلعـهای در نزدیکـی دهکدهی نـارنج بندبـن از لنـگای عباسآبـاد . ۲. نـام مرتعی در آمل .

کشک سرا/kašk-sarā/ (ا.مک) : از توابع دهستان کران

نوشهر .

کشک سو/kaškə-so/ : ۱. مخصوص ساییدن کشک . ۲. ظرفی گلی .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) کشک ساب /kašk sāb/ ؛

کش-کشی/kaš-kaši/ (ا.مر) : نوعی تیر و کمان. وسیله‌ای برای شکار پرندگان مانند: گنجشک، سار، توکا و غیره که از دکل، نوارکش، کش رزه و امبان تشکیل می شود .
ساغر) ←* ؛ ق) رزین /rezin/ ؛ با) ←* ؛ اشر) کش-کشو /kaš-kašu/ ؛

کش کشی امّان/kaš kaši ammān/ (ا.مر) : چرم تیر و کمان- چرم کش کشی . نک : کش کشی .
اغر) ←* ؛ با) کش /keš/ ؛

کش کشی دکل/kaš kaši dəkal/ (ا.مر) : چوب هفت مانندی که برای ساختن تیر و کمان به کار می‌رود.
اغر) ←* ؛

کش کف هکاردن/kəš-kaf-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: به سنّ بلوغ رسیدن . ۲. کنایه از: پا از گلیم خود فراتر نهادن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کش کف هاکردن /keš-kaf-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ۱. کش کف بکردن /kəskafbakərdən/ ، ۲. کش کف هکردن /kəškafhakərdən/ ؛ آ) کش کف هاکردن /kəs kaf hākərdan/ ؛ ع) کش کف هاکردن /keš kaf hākordan/ ؛

کشکک/kəškak/ (ا.مک) : از توابع کوه‌پرات نوشهر .

کشک کیلون/kašk-kilon/ (ا.مص) : کشک را در کیسه جای دادن .
آ) ←* ؛

کشکل/kəškəl/ (ا) : انجیر نارس-انجیر غیر خوراکی .
ت) ←* ؛

کش کلا/koš-kolā/ (ا.مص) : کنایه از: آماده بودن برای رفتن به جایی- آماده‌ی حرکت .
اغر) ←* ؛ س) کش کلا /koš-kelā/ ؛ قص) شال کلا /šal-e-kelā/ ؛ ت) ←* ؛

کش -کلایه/kaše-kelāyə/ (ا.مک) : از توابع جنّت‌رودبار تنکابن .

کشکل دار/kaškal dār/ : درخت انجیر وحشی که میوه‌ی آن غیر خوراکی است .
ع) ←* ؛

کشکلستان/kəškəlestān/ (ا.مک) : روستایی از توابع تنکابن .

کش کنگ پر/kaš-keng-par/ (ا.مر) : نوعی فنّ کمر در کشتی سنّتی لوچو .
س) کینگه پر /kinge-par/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛

کشکو/kašku/ (ا.مک) : روستایی از توابع تنکابن .

کشکه - چنگال/kaškə-čangāl/ (ا.مر) : نوعی خوراک که از چغندر وکشک تهیه شود . نک : چنگل کشک .
ب) ←* ؛ ق) کشکه چنگل /kaškə čangəl/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کشکی/kaški/ (ص.نس) : حرف بیهوده و بی‌اساس .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

کشکی کلاخ/kaški-kəlāx/ (ا.مر) : کلاغ معمولی .
ق) ←* ؛

کشگرک/kešgerak/ (ا) : زاغ .
قص) ←* ؛

کشگرک

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

کش گله گند/kəš-galə-gand/ (ا.مر) : بوی گند پیشاب- بوی شاش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

کش لا/kaše-lā/ (ا.مر) : کشاله‌ی ران .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کش -لاپیز/kəš-lāpiz/ (ا.مر) : مثانه، شاش دان .

ن) ←* ؛ ع) کش لافیس /kašelā fis/ ؛ ت) ۱. کشدان /kešdān/ ، ۲. کش لامپوز /kašlāmpuz/ ؛

کش لامبوزی/keš lām buzəy/ (ا.مر) : مثانه .

ت) ←* ؛

کش میجان/koš-mijān/ (ا.مر) : سکّوی خانه که محلّ قرار دادن کفش است .

اغر) ۱.←* ، ۲. کش کن /koš-kan/ ؛ س) کفش کن /kafš-kan/ ؛ ق) کوش وجون /kušvəjun/ ؛ با) کفش و جون /kafšvəjon/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) کوش جا /kuše-ja/ ؛ اشر) کش- کن /koš-kan/ ؛

کشّن/kaššan/ (ا) : ظرف مخصوص نگهداری قاشق چوبی .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کشن/kəšən/ (ص.نس) : شاشو . **نک** : جیش .

اغر) کشوک /kəšuk/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کشن/kešən/ (ص) : سراشیبی تند در کوهستان .

ن) ←* ؛

کشن دن/kəšən-don/ (ا.مر) : مثانه .

اغر) کش دان /kəšdān/ ؛ ب) ←* ؛ ق) شاشدون /šašdun/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

کشو/kašo/ (ا) : چوبی افقی که از سوراخ‌های گوشواره‌ی درب‌های قدیمی عبور کند- اصطلاحی در خانه‌سازی سنّتی مناطق کوهپای‌های و کوهستانی .

اغر) ←* ؛

کشو/kəšo/ (ص) : تلیسه‌ی جوان .

اشر) ←* ؛

کش وخش هاکردن/kaš-o-xəš-hākərdan/ (مص.مر) : در آغوش گرفتن و بوسیدن- دیده بوسی.

اغر) کش و خاش هکاردن /kaš-o-xāš-həkārdən/ ؛ س) کش و هش هاکردن /kaš-o-xəš-hākerdən/ ؛ ق) کشه گیرون هاکردن /kāšə girun hākerdən/ ؛ با) ۱. کیش و خیش هاکردن /kaš uxəš hākərdən/ ، ۲. کش و خش هکردن /kaš uxəš hakərdən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کشوک/kəšuk/ (ص.نس) : بچه‌ای که به هنگام خواب بی اختیار ادرار کند . **نک** : چیش، چروک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کشن /kəsən/ ؛ ن) کشتر /kəštər/ ؛ ع) ۱. کشن /kešen/ ، ۲. کشتر /keš tər/ ؛ ت) کشن /kešen/ ؛

کشون/kašun/ (ا) : ۱. مزارعی که به نوبت و یک سال درمیان به زیر کشت می‌روند . ۲. تمایل به رفتن به جایی . ۳. مسیر دلخواه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

کشه/kašə/ (ا) : ۱. آغوش . ۲. واحد اندازه‌گیری به اندازه‌ی یک بغل- آنچه در یک بغل جا گیرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ [illegible] /kaša/ ؛ ت) ←* ؛ [illegible] آک) ←* ؛

کش هادائن/kaš-hādāan/ (مص.مر) : به چیزی تکیه دادن .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کشه بن/kašə-bən/ (ا.مر) : زیر بغل .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کشه بیتن/kušə baytan/ (مص.مر) : در آغوش گرفتن .

س) کشه بیتن /kašə-baytən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کشه بیتن /kašəbytən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) کشه هایتن /kaše haytan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) کشاگیتن /kašā-gitan/ ؛

کشه خش/kašə xəš/ (ا.مص) : ماچ و بوسه کردن- بغل کردن و بوسیدن .

اغر) کش خاش /kaš-xāš/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کش هدائن/kaš-hədāən/ (مص.مر) : دنباله دار کردن

سخنی .
اغر) ←* ؛ س) کش هدائن /keš-hadāən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) کش هدائن /keš hədāan/ ؛ ع) کفش هادان /keš hādan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کش دئن /kaš daen/ ؛ اشر) کش-هدان /kaš-hedān/ ؛

کش هدار/kəš hədār/ (ف.امر/ا.مص) : سرپا بگیر- کنایه از: بغل کردن بچه جهت دفع ادرار یا مدفوع.
اغر) ←* ؛ ع) کش هادار /keš hādār/ ؛

کش-هکاردن/kəš-hākārdən/ (مص.مر) : شاشیدن . نک : دمش تیز بشاشیین .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کش هکردن /kəš-həkordən/ ؛ س) کش هاکردن /kəš-hākerdən/ ؛ ق) کش هاکردن /kəš hākərdən/ ؛ با) ۱. کش هکردن /kəšhakərdən/ ، ۲. کش دکردن /kəš dakərdən/ ؛ آ) ۱. کش هکردن /kəš hakərdan/ ، ۲. کش دکردن /kəšdakərdan/ ؛ ع) کش دکردن /keš dakordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کش هکردن /heškakerden/ ؛

کشه گیری/kašəgiri/ (ا.مص) : یکدیگر را به اشتیاق در آغوش کشیدن.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کشه گیری /kašə giri/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کشه گیتن /kaše giten/ ؛ گ) کشاگیری /kušāgiri/ ؛

کشه لا/kašəlā/ (ا.مر): کشاله ران . نک : پران .
ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کشی/kəši/ (ص) : ۱. بیگانه . ۲. کاسب و دهقانی که در محلّ کار خود غریب باشد.

کشی/kaši/ (ا) : ۱. تنگ اسب . ۲. ژاکت .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کشیت/kəšit/ (ا) : نک : آسمون ندی .
س) ←* ؛

کشید/kešid/ (ا) : طحال گوسفند .
اغر) کش سو /kəš-so/ ؛ س) ←* ؛

کشی دمباله/kaši-dəmbālə/ (ا.مر) : ۱. ساز و برگ اسب که بر روی بار اسب بسته شود . ۲. زمین وسیع .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کشی دمّاله /kaši dəmmālə/ ؛ ع) کشی دمباله /kaš dombālə/ ؛

کشیده/kašidə/ : ۱. سیلی . ۲. آدم بلند قامت .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ گ) ←* ؛

کشیده - بزان/kašidə bezān/ (مص.مر) : سیلی زدن - کشیده زدن . نک : چکاد بزوئن .
اغر) ←* ؛ س) کشیده بزوئن /kašidə-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. کشیده بزونن /kašidə bazuan/ ؛ ع) کشیده بزان /kašidə-bezān/ ؛ قص) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ اشر) کشیده - بزن /keside-bazen/ ؛ گ) ←(اشر) ؛

کشیر/kašir/ (ا.مر) : از طوایف و تیره‌های ساکن در منطقه‌ی کتول .

کشی سره/kaši-sare/ (ا.مک) : از مراتع لنگای شهر عباس‌آباد .

کشیک ده/kašikde/ (ص.فا) : ۱. نگهبان، مراقب . ۲. جاسوس .
اغر) ۱.←* ، ۲. کشیک - کش /kašik-kaš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کشیک ده /kašik de/ ؛ ع) کشیک چی /kešik či/ ؛ ت) کشیک بان /kešikbān/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

کشیک کش/kašik-kaš/ (ص.فا) : ۱. نگهبان . ۲. مخبر. ۳. فضول .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کف/kaf/ : پسوندی فاعلی؛ مانند اوکف u-kaf که به معنی آب تنی کننده و شناگر است.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کف/kef/ (ا) : لذّت، کیف .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کیف /keyf/ ؛ گ) ←(ت) ؛

کفا/kəfā/ (ا) : پس گردنی، قفا .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) پی کفا /pəy

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

kafā ؛ ع) ←* ؛

کفا/kofā/ (ا.مک) : از روستاهای نمارستاق محالِ ثلاث .

کفاره بزئن/kaffārə-bazoən/ (مص.مر) : فوّاره زدن .

ب) ←* ؛ ق) فواره بزوئـن /favvārebazuən/ ؛ ع) پفـارّه بـزان /paffārə bəzan/ ؛ قص) پفـاره بزوئـن /pafārə-bazuən/ ؛

کفاک/kəfāk/ (ا.مک) : از توابع لفور سوادکوه .

کفال/kafāl/ (ا) : نوعی ماهی دریای خزر که بومـی ایـن دریاچه نیست.نام دیگر کفال سنگین جیگر دار اسـت . نام علمی این ماهی mnugil auroius risso اسـت . در زبان فارسی کفال نامیده می شود . ایـن مـاهی بومـی دریای سیاه است که توسط متخصصین روسی در سال ۱۹۳۰-۱۹۳۴ از آن دریا به دریـای خـزر آورده شـد و برای رشد و نمو بهتر آن ، نوعی کرم مخصوص به نام نریید nereide که غذای مطلوبی برای ماهیان و ماهی کفال است در دریای خـزر پراکنـده شـد. متخصصیـن روسی ، طی سالهای ۱۹۳۹-۱۹۴۰ جهت تامین غذای این ماهی ، مجموعا تعداد شصت هزار تخم کرم نرییـد را به دریای خزر ریختند . منطقه جنوبـی دریـای خـزر مخصوصا سواحل ایران ، محیط مناسب تری نسبت به سایر بخش های دریا برای رشد و نمو کفال می باشـد. وزن این ماهی بین ۳۰۰ تا ۸۰۰ گرم متغیر است . بـا این حال ماهیانی با وزن ۱ کیلو و ۸۰۰ گرم نیز تـا بـه حال صید شده است . این مـاهی بـر خـلاف ماهیـان مهاجر برای تخم ریزی وارد رودخانه هـا نمـی شـود ، بلکه در سواحل و در لیمان ها تخم ریزی مـی کننـد . فصل صید آن در تمامی ماه های سال به خصـوص در ماه های آذر و دی است.

کفا-هکاردن/kofā-hākerden/ (مـص) : کپـه کـردن-در یک جا جمع نمودن .

ق) ←* ؛ بـا) ۱. کوفـا هکـــردن /kufahakərdən/ ، ۲. کوفاهـاکردن /kufahākərdən/ ؛ آ) کوفـا هکـــردن -kufā/ hakərdan/ ؛ ع) کپاهاکردن /kopā hākordan/ ؛ پ) کـوف کرتن /kof kar tan/ ؛

کف بویین/kaf-baviyən/ (مص.مر) : ساییده شدن سـم و ناخن اسب .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

کفت/koft/ (ا/ش.ج) : ۱. نوعی بیماری مقاربتی- کوفـت . ۲. در مقام نفرین نیز گفته شود . **نک** : آتشک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کفـت /kəft/ ؛ ن) ۱. کوفت /kuft/ ، ۲. کفت /kəft/ ؛ ع) کوفت - کفت /kuft-koft/ ؛ قص) کوفـت /kuft/ ؛ ت) ←(ن) ؛ اشـر) ←(ن) ؛

کفتـار/kaftār/ (ص/ا) : ۱. کنایـه از: کـهن ســال، پـیر، سالخورده و سالمند که در همه‌ی موارد در مقام توهین و تشبیه نمودن به کفتار است. ۲. کفتار .

اغر) ←* ؛ ب) کفتال /kəftāl/ ؛ س) کفتار /keftār/ ؛ ق) ←(ب) ؛ بـا) ←(ب) ؛ آ) کفتـــال /kəftal/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ع) کفتال /koftāl/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کفتـال /kaftāl/ ؛ اشر) کف-دال /kaf-dāl/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

کفتـال/kaftāl/ (ا) : ۱. کفتـار . ۲. کنایـه از: افـراد پـیر و بداخلاق.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) کفتـال /kəftāl/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) کفتال /kaftāl/ ؛ |ک) ←* ؛

کفتال هدائن/kəftāl-hədāən/ (مص.مر) : دراز کشـیدن و لم دادن .

ب) ←* ؛

کفتر/kaftər/ (ا) : کبوتر .

اغر) ←* ؛ ب) کوتر /kutər/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) کتر /kətar/ ؛ ع) کوتر-کبوتـر /kotar-kabutar/ ؛ قص) کفـــتر /kaftar/ ؛ ت) کبوتـر /kabutar/ ؛ اشر) کفتر /kaftar/ ؛ |ک) ←* ؛

کـف تـراش/kaf-tərāš/ (ا.ا) : نوعـی از داس کـه بـرای تراشیدن سم چارپایان مورد استفاده قرار گیرد.

اغر) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. سمتاش /səmtāš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(ت) ؛ ع) ←(قص) ؛ قص) سم تراش /səm-terāš/ ؛ ت) سـم - تـراش /somtraš/ ؛ اشر) سم- تراش /sem-terāš/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

کفترخان/kaftər-xān/ (ا.مک) : نام رودخانه‌ای در امیرآباد بهشهر .

کفتر سینه/kaftər sinə/ (ا.مر) : نوعی سبزی جنگلی .

اغر) ←* ؛ با) کوتر خراک /kutər-xərāk/ ؛ |گ) ←* ؛

کفتر–قمبلی/kaftar-qombəli/ (ا.مر) : کبوتر صحرایی .

س) کوتـر چمبلـی /kutər-cəmbeli/ ؛ ق) ←(س) ؛ اشـر) ←* ؛

کفترکار/kaftər-kār/ (ا.مک) : کوهی در شمال خرکشت که از شمال به رود نکا و از مغرب به رود کوا و از شرق به رود الارز متّصل است. این کوه در هزار جریب بهشهر واقع گردیده و بلندترین قلّه‌ی آن ۱۶۰۵ متر ارتفاع دارد. نک : خرکشت .

کف تل/kaftel/ (ا) : ۱. چوبدستی کوچک برای ریختن گردو و غیره . ۲. پرتاب . **نک** : پرو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کپّل /kappel/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲.←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کاج /kaj/ ؛ اشر) کتفل /katefel/ ؛ |گ) راکه /rākə/ ؛

کفتل بزئن/kaftel bazoən/ (مص.مر) : پرتاب کردن چیزی به سوی نشانه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کپّل‌بزوئن /kappel-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کفتل بزوئن /kaftəl-bazuən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کفتل بزوئن /kaftəl bazuan/ ؛

کفتل زنی/kaftelzani/ (ا.مص) : از بازی ها: نوع بازی: پسرانه. تعداد نفرات: دو نفر یا بیشتر (اختیاری). ناحیه‌ی بازی: استرآباد غربی. وسیله‌ی بازی: چوبی به نام کفتل kaftel به درازای پنجاه تا شصت سانتی متر و به ضخامت مچ دست یا کمی نازکتر. روش بازی: بچه‌ها در پای درخت گردویی جمع شده و با چوب کفتل به نوبت به سوی گردویی نشانه‌گیری می‌کنند. هرکس که گردویی را با پرتاب چوب کفتل به پایین بیندازد، برنده می‌شود. بازی کفتل‌زنی بیشتر بعد از فصل گردو چینی صورت می‌گیرد زیرا همیشه تعدادی گردو پس از گردو چینی بر روی درخت باقی می‌ماند. گاهی بچه‌ها شیء دیگری را در جایی آویزان می‌کنند و نشانه می‌روندو مهارت خود را در نشانه‌گیری محک می‌زنند و به قدرت و ضعف یکدیگر پی می‌برند.

کفتل - کاردن/kaftel-kārdən/ (مص.مر) : ۱. پرتاب کردن . ۲. کنایه از: حرف بی اساس زدن . نک : پرتنک، بپّرانیین، پرندنن .کپّل.

اغر) ←* ؛ ب) کفتل –هکاردن /kaftel-həkārdən/ ؛ س) کپّل–هاکردن /kappəl-hākerdən/ ؛ ق) کفتل - هکاردن /kaftel-hākərdən/ ؛ با) ۱. کفتیل هاکردن /kaftəl hākərdən/ ، ۲. کفتل هکردن /kaftəlhakərdən/ ؛ آ) کفتل –هکردن /kaftel-hakərdan/ ؛

کفتل هکان/kaftəl-həkān/ (ف.امر) : پرتاب کن .

اغر) ←* ؛ س) کپّل هاکن /kappel/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کفتل هکن /kaftel-hakən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کفتل هاکن /kaftel hākən/ ؛

کفته/koftə/ (ا) : ۱. پهن خر و اسب و استر . ۲. کوبیده شده– له شده . **نک** : پوش، بین .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کفته /kəftə/ ؛ با) کفته /kəftə/ ؛ آ) ←(با) ؛

کفت هاکردن/kəft hākərdan/ (مص.مر) : ۱. کنایه از : غذا خوردن . ۲. گفتاری از روی تحکم و تحقیر به دیگری .

اغر) کوفت هکاردن /kuft həkārdən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کفت – هکردن /kəft hakərdan/ ؛ ع) کفت هاکردن /koft hākordan/ ؛ قص) کوفت هاکردن /kuft –hākerdan/ ؛

کفتی/kəfti/ (ش.ج) : نوعی نفرین است به معنای کوفت گرفته .

س) کفتن /kofti/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کوفتی /kufti/ ؛ ت) ←(ع) ؛

کفچه/kafčə/ (ا.مر) : ابزار آهنی که ته دیگ را با آن می‌تراشند .

اغر) ←* ؛

کف خار/kaf xar/ (ا.مر) : نوعی ماهی رودخانه‌ای .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کف خری/kaf-xori/ (ا.مر) : نوعی پرنده‌ی سفید مهاجر. **نک**: خرک .

کف–خورک/kaf-xorak/ (ا.مر) : نوعی پرنده‌ی سفید

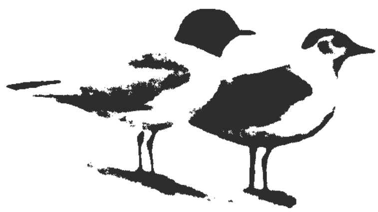
←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی .

مهاجر- پرستوی دریایی . نک : اسپری .

با) کچه تک /kačə-tək/ ؛ ع) ←** ؛ قص) کف - خری /kaf-xori/ ؛

کف دست بوهاکردن/kaf-dast-bu-hākerdən/ (مص.مر) :
۱. در مقام بی‌اطلاعی از امری گفته شود . ۲. کنایه از: اقدام به کار جدّی کردن .

اغر) کف دست بوهکاردن /kaf-e-dast-bu-həkārdən/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) کف دس بوهاکردن /kafe das buhākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کف دس بوهاکردن /kafə dasə bu hākordan/ ؛ قص) کف دسّه بوهاکردن /kaf-dassə-bu-hākerdan/ ؛ ت) دس کف بوهکردن /das kaf buhakərdən/ ؛ اشر) کف-دست-بو-هاکئردن /kaf-dast-bu-hākoərdən/ ؛

کف-خورک

کفرات/kəfrāt/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریبی ساری .

کفری بوین/kofri-bavian/ (مص.مر) : عصبانی شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کفری بیّن /kofri-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) کفری بیّن /kəfri-bayyan/ ؛ ن) کفری بویین /kəfri -bavəyan/ ؛ ع) کفری ببین /kofri babeyan/ ؛ قص) کفری بیّن /kofri-bayyan/ ؛ ت) کفری بئن /kofri baan/ ؛ اشر) کفری-هابیین /kofri-hābiyən/ ؛

کف-زن/kaf-zan/ (ا.ا) : کفگیر .

اغر) ۱. ←** ، ۲. کفسن /kafsan/ ؛ ب) ۱. ←** ، ۲. ←(اغر) ؛ س) ←** ؛ ق) کفگیر /kafgir/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) کترا /katerā/ ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) ←** ؛

آ) ←(ن) ؛

کف-سن/kaf-san/ (ا.ا) : کفگیر . نک : کف زن، اسام کچه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کفشکر-کلا/kafškar-kəlā/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خواران قائم‌شهر .

کفشگر-بزوئن/kafšgar-bazoən/ (مص.مر) : چرخاندن کفگیر در ظرف غذا . نک : پرپرو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) کفگیر بزوئن /kafgir bazuən/ ؛ با) ←** ؛ ع) کتر ابزان /katrā bezān/ ؛ ت) کفگیر زئن /kafgir zaan/ ؛

کفشگر-کلا/kafšgar-kəlā/ (ا.مک) : از توابع گتاب بابل .

کفشگیری/kafš-giri/ (ا.مک) : از دهکده‌های سدن‌رستاق گرگان .

کف کر/kaf -kar/ (ا.مر) : مکانی در رودخانه که آب ضمن برخورد با تخته سنگ‌ها از آن عبور کند .

آ) ←** ؛

کف گلز/kafgəlez/ (ا.مص) : کف کردن دهان در حالاتی مانند ترس و غش.

اغر) کف گلس /kaf-gəles/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

کف گلس هاکردن/kaf-gələs-hākərdən/ (مص.مر) :
کنایه از: نسبت به کسی یا چیزی تمایل و تمنای بی اندازه ابراز کردن .

اغر) کف گلس هکاردن /kaf-gəles-həkārdən/ ؛ ب) کف و گلس هکردن /kaf-o-gələs-həkordən/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) کف گلس هاکردن /kaf-gəlez-hākərdan/ ؛ آ) کف و گلزها کردن /kafo gəlez hākərdan/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) کف و گلزهاکردن /kafo-gələz-hākordan/ ؛

کف گلیس/kafə-gəlis/ (ا.مر) : بزاق دهان .

س) کف گلس /kaf-gəles/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) کف گلز /kaf gəlez/ ؛ اشر) ←** ؛

کفگیرک/kafgirək/ (ا.مر) : زخم‌های بزرگ زیر بغل .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

کف گیره/kafgirə/ (ا.ا) : **نک** : تش خاک زن .
ق) ←** ؛ قص) ←** ؛

کفل پوش/kafəl-puš/ (ا.ا) : کپل پوش–رو انداز پشتی چارپایان.
اغر) ←** ؛ ق) ۱. کپّل پوش /kappəlpuš/ ، ۲. کفل پوش /kafəlpuš/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) کفل پوش /kafalpuš/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کفلم–مال/kafləm-māl/ (ص.مف) : کف اندود .
با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

کفلمه/kaflamə/ (ق.مق) : یک مشت از هر چیز .
ن) ←** ؛

کفن/kafən/ (ص.نس/ا) : ۱. پرچانه. ۲. کسی که در اثر حرّافی زیاد دهانش کف کند .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـــــا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) کفن /kafan/ ؛ قص) ←(ع) ؛

کفند/kafənd/ (ا) : کفن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. کفندی /kafəndi/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲. کفنّی /kafenni/ ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ آ) کفنّی /kafənni/ ؛ ن) کفن /kafan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) ←** ؛ اُگ) ←(ن) ؛

کفن – دکارده – چش/kafən-dakārdə-čəš/ (ش.ج) : نوعی نفرین، این نفرین بیشتر خطاب به دختران گفته می‌شود . **نک** : چش به کفن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) کفن و کرور چش /kafənhərdəčəš/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛ ع) کفن–دکرد – چشم /kafan-dakord-čəšm/ ؛ ت) کفن دکرده چشم /kafən dakərdəčošm/ ؛

کفن – دکرده – چش/kafən dakərdə čəš/ (ش.ج) : در مقام نفرین گفته می‌شود .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) کفن دکرده چشم /kafan dakordešm/ ؛ قص) کفن بزو چش /kafan bazu-češ/ ؛ ت) کفن دکرده چشم /kafən daker dəčom/ ؛

کفنک/kafenak/ : **نک** : پستک .
ع) کپنک /kapanak/ ؛ قص) ←** ؛

کف و کتره هکاردن/kaf-o-katrə-həkārdən/ (مص.مر) :
۱. کف کردن از تشنگی . ۲. سر و کلّه زدن.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کف و کترا هاکردن /kaf-o-ketrā-hākerdən/ ؛ ق) کف هاکردن /kaf hākərdən/ ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. کف و کتراهکردن /kaf-o-kətra-hakərdən/ ؛ ع) کف هاکردن /kaf hakordan/ ؛ ت) کف هکردن /kafakərdən/ ؛

کفونک/kafunek/ (ا) : چوب‌هایی که جلوی نفار بسته می‌شود .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) کفینک /kafinək/ ؛ با) ←** ؛

کف هاکردن/kaf-hākerdən/ (مص.مر) : ۱. تشنگی بیش از حد به طوری که دهان کف کند . ۲. کنایه از: پافشاری در توجیه گفتار .
اغر) کف – هکاردن /kaf-həkārdən/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) کف هاکردن /kaf hākərdan/ ؛ ن) ←(~) ؛ ع) کف هاکردن /kaf hākordan/ ؛ قص) کف بکردن /kaf-bakerdan/ ؛ ت) کف هکردن /kaf hakərdən/ ؛ اُگ) کف گون /kaf - gudan/ ؛

کفه کاردن/kafə-kārdən/ (مص.مر) :امر بـه خوابیدن در مقام توهین و تحکّم.
اغر) ←** ؛ ن) کفه هاکردن /kafə-hākərdan/ ؛

کفه گلس/kafə-gəles/ (ا.مر) : آب و کفی که در اثر بیماری یا ترس از دهان خارج گردد .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. کفه گلز /kafəgəlez/ ؛ ن) ←** ؛ ع) کف گلز /kafə gələz/ ؛ اشر) ←** ؛

کفی نک/kafi nək/ (ا.مر) : چوبی مخصوص جهت فرو ریختن گردو از درخت .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛

کفینک/kafinək/ (ا) : چوب هلالی مانند بالای پنجره- کتیبه .
اغر) ۱. کتیفه /katifə/ ، ۲. کتیبه /katibə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←** ؛

کک/kak/ (ا) : ۱. کک– حشره‌ی موزی و گزنده که در

) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

فارسی نیز کک گفته شود.
اغر) کک /kak/ ؛ ب) ←(ب) ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کیک /kəyk/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اَک) ←* ؛

کُک/kok/ (ا/ص) : ۱. کبک . ۲. در مشت گرفتن . ۳. سرحال . **نک** : اسبه زیکماره .
اغر) ←* ؛ ب) ۱. ←* ، ۲. کوک داری /kuk-dāri/ ؛ س) ←* ؛ ق) کوک /kuk/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ۱. ←* ، ۲. کوکرک /kukərk/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کِک/kek/ (ا) : نوعی گیاه خودرو و ییلاقی .
آ) ←* ؛

کَکّایی/kəkkāei/ (ا/ا.مص) : ۱. خنده با صدای بسیار بلند . ۲. هوایی- بالایی . ۳. نشانه‌روی به سوی بالا . ۴. هرچیز پرتاب شده‌ای را از هوا گرفتن .
اغر) ←* ؛ ق) که که /kaka/ ؛ ن) که کهه /kah kahə/ ؛ اشر) ←* ؛

کِکاک/kekāk/ (ا) : **نک** : بزککاک .
ب) ←* ؛ س) کیکاک /kikāk/ ؛ ق) ←* ؛

کَکّایی بردن/kəkkāi bordən/ (مص.مر) : خندیدن- قهقه زدن .
اغر) ←* ؛ ق) کهکه هاکردن /kahka hākərdən/ ؛ ن) که کهه هاکردن /kak kahə hākərdan/ ؛ اشر) کَکّی /kakkai/ ؛

کک بزوئن/kok-bazuən/ (مص.مر) : ۱. برخورد کردن . ۲. کوک زدن لباس .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

کک بوزّیین/kak-bavəzziyən/ (مص.مر) : کنایه از:بسیار آرام و بی سر و صدا بودن .
ب) ←* ؛ س) کک نگوزیین /kak-naguziyən/ ؛

ککتو/kaktu/ (ا) : گیاهی دارویی و خوراکی .
ن) ←* ؛

ککجی/kakeji/ (ص.نس) : کنایه از: فرد عصبانی و تند مزاج .
ت) ←* ؛

کک داری/kok dāri/ (ا.مر): کبکِ دری . **نک** : کوک داری .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛

ککر/kaker/ (ا) : چرک خشک شده در بینی .
ع) ککر /kakar/ ؛ ت) ←* ؛

کک-زری/kok-zari/ (ا.مر) : کبک دری .
اغر) ←* ؛ با) کوک ری /kok-ri/ ؛ اشر) ککه-زری /kokə-zari/ ؛

ککف/kakəf/ (ا) : از انواع افرا- افرای برگ چناری .
اغر) ۱. ←* ، ۲. کچف /kačəf/ ؛ ق) کچف /kačəf/ ؛

کککک/kəkək/ (ا) : گیاهی با گل‌های کوچک و سفید شیپوری که به عنوان سبزی پلویی مصرف می‌شود .
ق) ←* ؛ آ) ۱. ککوک /kakkuk/ ، ۲. ککّی /kakki/ ؛

کک-کایی/kak-kāi/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. نوعی پرنده سفید رنگ مهاجر . ۲. بسیار سفید .
با) ←* ؛

کک کایی دنگوئن/kakkāi dengoen/ (مص.مر) : به سوی آسمان پرتاب کردن- پرتاب کردن به سوی بالا.
اغر) ←* ؛

کَکّلا/kəkkəlā/ (ا) : پشکل گوسفند و بز . **نک** : بزکلاکِ .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کیکاک /kikāk/ ؛ ق) ۱. ←(س) ، ۲. گسفن زور /gəsfən-zur/ ؛ با) پشکل /pəškəl/ ؛ اَک) پهین /pehin/ ؛

کُکلری/kok-lari/ (ا.مر) : کبکِ دری - پرنده‌ای از خانواده کبک و بزرگتر از آن .
اغر) کک زری /kok-zari/ ؛ س) ←* ؛

کک مار/kake-mār/ (ا.مر) : نوعی پیچک از نوع گل شیپوری- پیچک صحرایی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ککّی مار /kakkimār/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ککی مارلو /kaki mār lu/ ؛ ت) ۱. کتس مار /kotos-mār/ ، ۲. کوتوسولو /kutusulu/ ؛ اشر) ککّو- مار /kakku-mār/ ؛

کک ماریم/kak-mārim/ (ا) : پیچک . **نک** : کلی مار، کلی .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

کک نشین/kak-nešin/ (ا.مک) : نام مرتعی در کوهستان لنگای عباس‌آباد .

ککو/kəku/ (ا) : فاخته- نام پرنده‌ای است .

ب) ←* ؛ س) کوکی /kuki/ ؛ ق) کوکّی /kukki/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ککّی /kakki/ ؛ ت) کوکی /kokey/ ؛ اشر) کاکو /kāku/ ؛ |گ) کوکای /kokoay/ ؛

کک واش/kakə-vāš/ (ا.مر) : گیاهی تک ساقه با گل های سفید سمّی. از خشکیده‌ی این گیاه برای از بین بردن حشره‌ی کک استفاده می‌شود .

ق) ←* ؛

ککّوک/kakkuk/ (ا) : گل شیپوری .

ق) کوکی /kukki/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

ککو - مار/kaku-mār/ (ا.مر) : نک : کک مار، الومار .

ت) ۱. کتس مار /kotosmār/ ، ۲. کوتوسولو /kutusulu/ ؛ اشر) ←* ؛

ککه/kaka/ (ا) : شکلات- قند به زبان کودکان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) ←* ؛

ککه/kəkə/ : آشپزخانه .

آ) ←* ؛

ککه-مار/kake-mār/ (ا.مر) : پیچک صحرایی- نیلوفر وحشی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ککّی /kakki/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ککی مار /kakimār/ ؛ ن) ←(آ) ؛

ککّی/kakki/ (ا) : ۱. گل شیپوری- نیلوفر وحشی . ۲. نام پرنده‌ای است که به دلیل آوای دل انگیز و زیبایی خاص این پرنده خانواده‌ی عزادار، متوفی را به آن تشبیه می کنند.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ککّوک /kakkuk/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲. ککی /kaki/ ؛

ککّی/kakki/ (ا) : کوکو، از انواع پرنده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ککی - چال/kaki-čāl/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت چالوس .

ککّی-مار/kakki-mār/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. دوا و درمان . ۲. پیچک صحرایی سفید . نک : داری درمان .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

ککی نشین/kaki-nəšin/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عباس‌آباد .

ککج/kagəj/ (ا.): شاهی .

ت) ←* ؛ |گ) گج /kuyaj/ ؛

ککجی/kageji/ (ا/ص.نس) : ۱. نوعی پرنده . ۲. کنایه از: آدم بد اخلاق و دعوایی . نک : جغ جغی .

آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

کل/kel/ : پسوند مکانی است مانند: توت کِل .

ت) ←* ؛

کل/kəl/ (ا) : ۱. یک عدد گردو . ۲. گردوی درشت . نک : اغوز کل، آغوز .

اغر) کال /kāl/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کول /kul/ ؛ ت) ←(ع) ؛

کل/kəl/ (ص) : ۱. دم بریده، کوتاه . نک : پی رد .

اغر) کال /kāl/ ؛ ب) کُل /kol/ ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کِل /kel/ ؛ پ) کوتاه /kōtāh/ ؛

کل/kel/ (ا/ص) : ۱. شخم . ۲. ورز دادن. ۳. کسی که سرزبانی حرف می‌زند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ او) کرش /koreš/ ؛

کل/kal/ (ص) : ۱. کچل . ۲. چوبی که در دو طرف پرچین تکیه دهند و از آن عبور کنند . ۳. مردی که با زن شوهردار رابطه‌ی نامشروع ایجاد کند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) ←* ؛

کل/kal/ (ا) : ۱. جفت گیری حیوان . ۲. بُز نر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) کل خوری /kal-xori/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کل/kol/ (ا) : ۱. پوست درخت توت یا لرگ که برای بستن سر کیسه به کار رود . ۲. لنگ-فردی که چلاق باشد . ۳. کند- ابزار و وسیله ای که تیزی خود را از دست دهد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کول /kul/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) کهل پوس /koholpus/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کل/kəl/ (ا) : ردّپا- اثر و نشانه‌ای که از آدمی و حیوانات به هنگام راه رفتن بر جای ماند .

ع) ←* ؛

کل -آکردن/kel-ākərdən/ (مص.مر) : شخم زدن .

اغر) کل هکاردن /kel-həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) کل - هاکردن /kəl-hākərdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. کل هکردن /kəl hakər-dən/ ؛ آ) کل هاکردن /kəl hākərdən/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کل هاکردن /kel hākordan/ ؛ ت) کل زئن /kel-zaan/ ؛ اشر) کل - هاکئردن /kel-hākoərdən/ ؛

کلا/kəlā/ (ا/ا.مک) : ۱. روستا، آبادی، کلات، کلاته . ۲. از توابع چهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کلا /kalā/ ؛ ع) ←* ؛

کلا/kelā/ (ا) : کوزه‌ی بزرگ سفالی . نک : دنگو، خم .

اغر) کلا /kəlā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ن) کلا /kalā/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛ ک) گوله /gulə/ ؛

کلا/kalā/ (ا.مک) : از توابع میانرود علیا واقع در منطقه‌ی نور .

کلا/kalā/ (ا) : ۱. واحد وزن معادل هشت من شیر . ۲. ظرف کوزه‌ای بزرگی که در آن شیر می‌ریزند .

س) کلا /kelā/ ؛ آ) کلا /kəlā/ ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلا/kəlā/ (ا/ا.مک) : ۱. کلاه . ۲. نام دهی در کوسان در منطقه‌ی بهشهر . ۴. ظرف مسی دسته‌دار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کلا /kelā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کلا /kalā/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(ن) ؛

اشر) ←(اغر) ؛

کلا/kelā/ (ا) : خونی که از محلّ بریدگی به سرعت و با فوران بیرون ریزد .

کلاآشه/kəlā-āšə/ (ا.مر) : نوعی بازی و سرگرمی، که در آن دو نفر کلاهی را از سرکسی قاپیده و برای هم پرتاب می‌کنند و آن قدر به این کار ادامه می‌دهند، تا صاحب کلاه، آن را از چنگ آن‌ها در آورد . نک : دستش ده.

اغر) کلا-گت- گت /kolā-get-get/ ؛ ق) ←* ؛ ن) کلا کا /kəlā kā/ ؛ ع) کلا کرچ /kelā korč/ ؛

کلاب/kelāb/ (ا.مک) : نام مرتعی در پرتاس لفور سوادکوه.

کلاب/kəlāb/ (ا) : ۱. برگ . ۲. گیاهی است با برگ پهن و ساقه‌ی کوتاه که در کوهپایه می روید و برای درمان سوختگی از آن استفاده شود .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کلا – بار-سری/kəlā-bār-sari/ (ا.مر) : به رسمی در عروسی گفته می‌شود که براساس آن خانواده‌ی عروس به همراه شیرینی، هدیه و خلعت برای خانواده‌ی داماد می فرستند .

ق) ←* ؛

کلابتون/kelābtun/ (ا) : چوبی در بافندگی سنّتی به اندازه‌ی چهل سانتیمتر که یک طرف آن یک شاخه و طرف دیگر آن دو زایده دارد .

کل ابچین/kal-abčin/ (ا.مر) : دستبند – النگو .

با) ←* ؛

کلا بچین/kəlābčin/ (ا.مر) : ۱. نوعی وسیله برای نخ‌ریسی. ۲. نخ کلاف شده .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) کلاف – چین /kelāf-čin/ ؛

کلاب -سره/kelāb-sərə/ (ا.مک) : مرتع پرتاسی در لفور سوادکوه .

کلا پرک/kelā parak/ (ا.مر) : لبه‌ی کلاه .

ب) کلا پره /kəlā parə/ ؛ ع) ←* ؛

کلا – پوستی/kolā – pusti/ (ا.مر) : کلاه پشمی چوپان و

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

گالش، کلاه پوستی . **نک** : پوشه کلا، پوسین کلا .

اغر) ←* ؛ ب) پوس کلا /pus-kəlā/ ؛ س) پوستی کـلا /pusti-kəlā/ ؛ ق) پوسّه کلا /pussə - kəlā/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) کـلاپوسـی /kəlā - pussi/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) پوسـون کـلا /posun-kolā/ ؛ اشر) کلا- پوستی /kelā- pusti/ ؛ | گ) ←* ؛

کلا - پی/kəlā- pəy/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

کلات/kalāt/ (ا.مک) : از توابع خرّم‌آباد تنکابن .

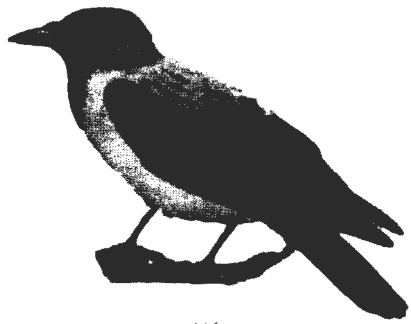
کلاتی/kalāti/ (ا) : تکه‌های شکسته‌ی کوزه و خم .

کلاج/kalāj/ (ص) : گاو سیاه رنگ با خال‌های سفید .

ق) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

کلاج/kəlāj/ (ا) : ۱. زاغ . ۲. کلاغ سیاه و نقره‌ای .

اغر) کـلاغ /kəlāq/ ؛ س) کورکـلاج /kur-kəlāj/ ؛ ق) خشنیک کلاج /qašnik kəlāj/ ؛ با) ←* ؛ ن) کلاچ /kəlāč/ ؛ ع) کلاچ /kelāč/ ؛ قص) قلاج /qalāj/ ؛ ت) ←(ن) ؛ | گ) ←(ت) ؛ پ) کلک /kalak/ ؛

کلاج

کلاجان/kəlā- jān/ (ا.مک) : نام دو روستا در غرب گرگان یکی کلاجان قاجار و دیگری کلاجان سادات .

کلاج بخک/kəlāj - bexək/ (ا.مر) : گیاهی خوردنی .

آ) ←* ؛

کلاج بیک/kəlāj – bik/ (ا.مـر) : نوعـی سـبزی خوراکـی صحرایی .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کلاج په/kəlāj- pe/ : **نک** : کلاج بیک .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کلاج خاسک/kelāj-xāsək/ (ا.مر) : نام مرتعی است.

ب) ←* ؛

کلاج خاسه/kelāj-xāsə/ (ا.مـک) : از توابـع چـهار دانـگه سورتچی ساری .

کلاج کلی بنمـائن/kelāj -kəli-benəmāən/ (مـص.مـر) : طفـره رفتـن و بهانـه آوردن- منحـرف کـردن ذهـن مخاطب با سخنی انحرافی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کلاج کلی نشون هـا دائن /kelāc koli nešon hādān/ ؛

کلاجی خـرس/kelāji - xərs/ (ا.مـر) : خرسـی کـه دور گردنش نواری سفید رنگ دارد .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) کلاجی خرس /kalāji - xərs/ ؛

کلاچ/kəlāč/ (ا) : کلاغ سیاه و سفید .

ت) ←* ؛

کلاچ/kəlāč/ (ص) : ۱. حیوان دو رنگ . ۲. هر چیز زشـت و بدقیافه . **نک** : ابرش .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کلاج /kəlāj/ ؛ ع) ←* ؛ قص) کلاچ /kalāc/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

کلاچان/kalāčān/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس .

کلاچ ببین/kelāč babəyan/ (مص.مر) : بیهوش شـدن در حدی که سفیدی جای سیاهی چشم را بگیرد .

ع) ←* ؛

کلاچ بن/kalāč ban/ (ا.مک) : قلّه‌ای به ارتفاع ۴۳۹۲ متر در منطقه‌ی علم‌کوه کلاردشت .

کلاچپا/kəlāč pā/ (ا.مک) : روستایی از توابع تنکابن .

کلاچ – پر/kəlāč- par/ (ا.مر) : کـلاغ پـر- نوعـی بـازی است .

اغر) کلاغ پر /kəlāq par/ ؛ س) کلاج پر /kəlāj - par/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) قلاج پر /qalāj - par/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

کلاچ – په/kelāč- pe/ (ا.مر) : ۱. هر گیـاهی کـه پـس از برگ دهی بتوان آن را چیده و با برنج مخلوط کرده و

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

در تغذیه مورد استفاده قرار داد. ۲. اسفناج یا کاهو و یا کلمی که به اندازه‌ای رشد کند که بتوان از آن استفاده نمود.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کلاچ سک/kelāčə sak/ (ا.مر): سگی که به رنگ سیاه و سفید باشد.

ب) کلاچ /kəlāc/ ؛ع) ←* ؛

کلاچ شش میل/kelāč-šiš-mil/ : پرنده‌ای خشک زی که صدف خور است. دودوئک.

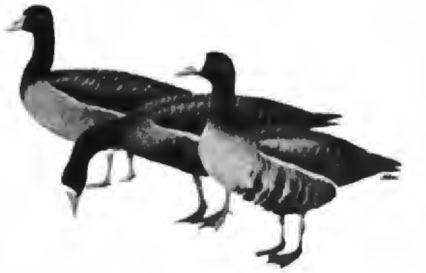
کلاچ شش میل

کلاچ - غاز/kəlāč- qāz/ (ا.مر) : از انواع غاز– غاز سیاه و سفید.

س) کلنگ غاز /kaləng - gāz/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. اوکلاج /o - kəlaj/ ؛ع) ←* ؛ اک) ←* ؛

کلاچک/kelā čak/ (ا.مر) : گوش ماهی – صدف.

ع) ←* ؛ ن) ←* ؛

کلاچ – غاز

کلاچ – کلی/kəlāč- kəli/ (ا.مر) : لانه‌ی کلاغ.

اغر) کلاغ کالی /kəlāj kāli/ ؛ ق) کلاج کلی /kəlag kəli/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کلاج کلی /kelaj koli/ ؛ قص) قلاج کلی /qalāj - keli/ ؛

کلاچوتک/kolā- čutək/ (ا.مر) : از سرگرمی‌ها و بازی‌ها. نوع بازی: پسرانه، مردانه. ناحیه‌ی بازی: استرآباد غربی. وسایل بازی: ۱–کلاه به تعداد نفرات ۲– چوبی به طول تقریبی شصت سانتی متر تا یک متر و کلفت تر از انگشت شست. کلاچوتک نوعی بازی پر هیجان است که هرچه تعداد نفرات بیشتر باشند، بازی از هیجان بیشتری برخوردار است. در این بازی هر بازیکن باید یک کلاه در اختیار داشته باشد و کلاه‌ها در یک خط مستقیم و به فاصله‌ی دو متر از یکدیگر و بر روی زمین قرار داده شوند. هریک از بازیکنان با چوبی که به اندازه‌ی شصت تا صد سانتی متر است در پشت کلاهش می ایستد. و به هنگام شروع بازی با قدرت تمام به کلاه خود ضربه وارد ساخته و کلاه خود را به طرف دیگر میدان پرتاب می‌کند. کسی که کلاهش کمترین فاصله را طی کند، بازنده است. در این صورت باید کلاه خود را روی خط اولیه گذاشته و بازیکنان دیگر به ترتیب به کلاه او با چوب ضربه زده و آن را به جلو پرتاب کنند.

کلاچ – وره/kelāč- varə/ (ا.مر) : برّه‌ی خال خالی، برّه‌ی سیاه و سفید. **نک** : برجی وره.

ق) کلاجی وره /kəlāji - vārə/ ؛ قص) کلاج وره - /kalāj - varə/ ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

کلاچین/kəlāčin/ (ص.فا/ا) : ۱. فریبنده – حیله گر. ۲.

صدف .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کلاحسابه/kəlā- həsābəh/ (ا.مر) :

نوعی بازی و سرگرمی ابتدایی که بـا کـلاه انجـام می‌شـده است. این بازی که نوعی شوخ طبعی نیز محسوب می‌گردید ذر مناسبت‌ها و مکآن‌های مختلفـی انجـام مـی‌پذیرفـت. در واقع هر گاه، چند تـن از جوانـان در میدانـگاه و محلـی بـاز گردهم می‌آمدند، با تبانی دو یا چند نفر کـلاه یکـی از افـراد حاضر را برداشته و به طرف یکدیـگر پرتـاب می‌نمودنـد. در حین این بازی هر یک از بازیکنان می‌بایست مواظب باشد تا کلاه او توسط دیگر همبازیان او قاپیده نشود.

کلاخ/kəlāx/ (ا) : کلاغ . **نک** : کلاچ .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

کلا- خل/kəlā - xel/ (ا.مک) : از توابـع کلیجان‌رسـتاق شهرستان ساری .

کـلادرّه/kəlā- darrə/ (ا.مـک) : درّه‌ای در منطقـه هـزار جریب بهشهر .

کلّار/kollār/ (ا) : موج و طغیان شدید آب . **نک** : کلّاک.

کلار تپّه/kelār - tappə/ (ا.مک) : نام قلعـه‌ای قدیمـی بـر فراز تپّه‌ای در کلاردشت .

کلارجون/kelār - jun/ (ا.مک) : نام منطقـه‌ای از ولـوپـی سوادکوه .

کـلار – دره/kəlār - darə/ (ا.مـک) : از توابـع بـالاتجن قائم‌شهر .

کلارسی/kelārsi/ (ا.مک) : از دهات بابل .

کلارک/kalārak/ (ا.مک) : از توابع کوهستان شرق‌کجور.

کلا – رودبار/kəlā - rudbār/ (ا.مـک) : از توابـع یخکـش بهشهر .

کلازمی/kalā zami/ (ا.مر) : زمینی که زیـر کشـت نرفتـه است .

ت) ←* ؛

کلاس/kalās/ (ص) : نانی که با آرد ارزن درست کنند .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلاستی/kəlāsti/ : سفال شکسته . **نک** : خلات .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلاسر/kalā sar/ (ا.مر) : چربی جمع شده در دهانه‌ی خـم ماست- سرماست .

ب) ماسته سر /māste-sar/ ؛ س) ←(ب) ؛ ع) ←* ؛

کلا – سنگ/kəlā - sang/ (ا.مر) : فلاخن .

اغر) کُل سـنگ /kol - sang/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) قلاف سنگ /qolāf - sang/ ؛ قص) قلاسـنگ /qalā- sang/ ؛ اشر) کلا- سـنگ /kelā- sang/ ؛ او) پـرد خشنیه /fradaxšanya/ ؛

کلا – سنگ

کلا سـنگ دره/kelā- sang - dare/ (ا.مـک) : درّه‌ای در آلاشت سوادکوه .

کلا – سـنگیان/kəlā - sangeyān/ (ا.مـک) : روسـتایی از منطقه‌ی روشن‌آباد گرگان .

کلا سو/kəlā so/ (ص.فا) : کسی که کلاه نمـدی درسـت کند .

ن) ←* ؛

کلاسه/kelāseh/ (ا) : ۱. کپّه‌ی ساقه‌های درو شده‌ی شالی که به گونه‌ای مخروط در خرمن‌گاه روی هـم چیننـد . ۲. دانه‌های ریخته از خوشه‌ای در خوشه‌های خرمن‌گاه.

ن) ←* ؛ ع) کلاس /kelās/ ؛

کلاش/kelāš/ (ا) : خارش .

ق) کوش /kuš/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کلاشش /kelāšeš/ ؛ ت) ←* ؛ اُک) ←* ؛

کلا – شکنک/kəlā – šeknək/ (ا.مک) : از توابع بندپی

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

بابل.

کلاغ/kəlāq/ (ا) : کلاغ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کلاج /kelāj/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. کلاج /kəlāj/ ، ۲. کلاچ /kəlāč/ ؛ ع) کلاج /kelāč/ ؛ قص) قلاج /qalāj/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کلاغ /kelāq/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

کلاغ - چین/kalāq - čin/ (ص.فا) : مسخره کننده- کسی که ادا در آورد .

س) کلاغ گیر /kelāq - gir/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کلاغ چین /kəlāq - čin/ ؛ ن) ←* ؛

کلاغ دچین/kalāq - dačiyan/ (مص.مر) : ادا در آوردن- مسخره کردن .

با) کلاغ دچیین /kelāq-dačiyən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کلاغ گیر/kəlāq - gir/ (ص.فا) : **نک** : کلاغ چین .

س) ←* ؛

کلاغ – نشین/kəlāq-nəšin/ (ا.مر) : راهی که از وسط دو «هلا» در سقف‌های خانه‌های چوبی و در زیر پوشش سفالی به پشت بام بازکنند، تا در مواقع جابه‌جا شدن سفال یا شکستن آن بتوان به آسانی به روی سقف رفته و به مرمّت و تعمیر آن پرداخت. **نک** : هلا.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) کبوتر نشین /kabutar nešin/ ؛ |ک) کلاچ نشین /kalāč - nešin/ ؛

کلاغ - هچیین/kəlāq - həčiyən/ (مص.مر) : ادای کسی را در آوردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کلاغ دچیین /kəlāq - dačiyan/ ؛

کلافه/kəlāfə/ (ا) : کلاف و گلوله‌ی نخ .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کلاف /kəlāf/ ؛ ع) کلاف /kelāf/ ؛ قص) کلاف /kalāf/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کلافه /kelāfə/ ؛ |ک) ←* ؛

کلافه - زن/kəlāfə - zan/ (ص.فا) : نخی که سر «گل گانده» و دور چوب می پیچد. وسیله‌ای در نخ‌ریسی سنتّی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ |ک) ←* ؛

کلاک/kəlāk/ (ا.مک) : ۱. از توابع ولوپی سوادکوه . ۲. از توابع اندورود ساری . ۳. روستایی در شرق بهشهر که مدفن عباس‌خان سهم الممالک و اسدالله‌خان هژبر سلطان فرزندان اسماعیل‌خان امیر مؤید سوادکوهی در آن جاست .

کلاک/kalāk/ (ا.مک) : ۱. روستایی در کلاردشت . ۲. از توابع اوزرود سفلای نور .

کلاک/kəlāk/ (ا) : ۱. موج دریا. ۲. کولاک .

اغر) کولاک /kulāk/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱. کلاک /kelāk/ ، ۲. کولّار /kullār/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کلاّک /kəllāk/ ؛ آ) ←* ؛ ع) کلّاک /kollāk/ ؛ قص) کولّاک /kullāk/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) کولاک /kulāk/ ؛

کلاک - بخاردن/kəlāk - baxārdan/ (مص.مر) : **نک** : پل بخاردن، پلاخ پلاخ .

ق) پلوخ پلوخ بخردن /pelux pelux baxerden/ ؛ آ) کلاک بخردن /kəlāk- baxərdan/ ؛ ن) ←* ؛

کلاک بخردن/kəlāk-baxərdan/ (مص.مر) : عصبانی شدن- خشمگین شدن .

با) کلاک - بخردن /kellāk baxərdən/ ؛ آ) ←* ؛

کلاّک - بزوئن/kəllāk - bazuan/ (مص.مر) : جوشاندن .

س) کوله بزوئن /kul-bazuən/ ؛ ق) کوله بخردن /kule baxərdən/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کل بزوئن /kəl-bazuən/ ؛ آ) ←* ؛

کلاک - بیاردن/kəlāk- biyārdan/ (مص.مر) : ۱. جوش آوردن . ۲. کنایه از : عصبانی شدن .

س) کول بیاردن /kul - biyārdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲. کلّاک بیاردن /kəllāk - biyārdən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کلاک بموئن /kəlāk bəmuan/ ؛ ن) ←* ؛

کلاک – بیموئن/kəlāk- bimuan/ (مص.مر) : ۱. جوش آمدن . ۲. باران شدید که با توفان توأم باشد.

ق) کول بموئن /kul bəmuən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کلاک بموئن /kəlāk- bəmuan/ ؛ ن) ←* ؛

کلا - کلم/kalā - kelom/ (ا.مر) : مکان مسقّفی که کلّیه‌ی ظروف و دیگ‌ها را پس از پایان کار در منزلگاه (اتراق گاه دام ها و بارو بنه) در آن جا نگهداری کنند.

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

آ) ←* ؛

کلاکن/kəlākan/ (ا) : قو .

ع) ←* ؛

کلا- کوزه - به هم بخردن/kəlā- kuzə- bə-ham-bəxārdən/ (مص.مر) : میان دو نفر شکرآب شدن .

اغر) ←* ؛ س) کلا کوزه بر هم بخاردن /kəlā- kuzə- barham-baxārdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کلا- کوزه- به هم بخردن /kəlā-kuzə-bə-ham-baxerdən/ ؛ قص) کلاکوزه بهم بخاردن /kalā-kuzə-beham-baxārdan/ ؛ ت) کلا کوزه به هم بخوردن /kalākuzəbeham be xorden/ ؛ اشر) کلا-کوزه-به هم-بخئردن /kelā-kuze-beham-boxərdən/ ؛

کلّاکی/kollāki/ (ص) : دریای طوفانی .

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

کلاکیله/kolā-kilə/ (ا.مک) : یکی از نهرهایی که به خلیج استرآباد می‌ریزد.

کلا- گت گت/kolā- get-get/ (ا.مر) : نوعی بازی محلّی.

اغر) ←* ؛

کلاگر/kəlāgər/ (ص.فا) : کوزه‌گر .

اغر) کلاگر /kəlā gar/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کلاگر /kelā gar/ ؛ گ) خومیر /xumiyar/ ؛

کلا – گرده/kəlā – gerdə/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

کلا - گردیک -هدائن/kəlā - gərdig-hedāən/ (مص.مر): کنایه از: چوب لای چرخ کسی گذاشتن و کار شکنی کردن .

س) کلا گندلی هدائن /kəlā - gəndəli-hədāən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کلاگر - سره/kəlā gar - sərə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

کلاگر سری/kəlā gar sərəy/ (ا.مک) : چشمه و مرتعی در نهرودبار کدیر نوشهر .

کلاگر مله/kəlāgər-malə/ (ا.مک) : ۱. از توابع علی‌آباد قائم‌شهر . ۲. از توابع بابل .

کلاگن/kelāgan/ (ا) : قو . نک : کلاکن.

ع) ←* ؛

کلا – گوشی/kolā – guši/ (ا.مر) : نوعی کلاه کُرک دار که با پشم نرم و لطیف بافته شده باشد .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) کلا- گوشی /kelā - guši/ ؛ گ) ←* ؛

کلام/kolām/ (ا/ص) : ۱. آغل- طویله . ۲. آهسته . نک : آرام .

ب) کالم /lālom/ ؛ س) کلم /kəlom/ ؛ ق) کلوم /kelum/ ؛ با) کلوم /kəlum/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کلوم /kolom/ ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

کلامک/kəlāmək/ (ا.مک) : از توابع فریم ساری .

کلام - گاه/kolām - gā/ (ا.مک) : از توابع خرّم‌آباد تنکابن.

کلام - لات/kelām- lāt/ (ا.مک) : از توابع سه‌هزار تنکابن.

کلامه/kəlāmə/ (ا) : هاله- هاله‌ی دور ماه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کلامه - بویین/kəlāmə - baviyən/ (مص.مر) : در هم پیچیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کل – انگتن/kal – angətan/ (مص.مر) : ۱. از کار انداختن. ۲. رها کردن حیوان نر به میان ماده‌ها که در فصلی خاص و با هدف ازدیاد نسل صورت گیرد. نک : هدائن.

اغر) کل بزوئن /kal - bazoən/ ؛ ب) کل دینگئن /kal-dingoən/ ؛ س) کل هدائن /kal- hedāən/ ؛ ق) کل ها کردن /kal-hākərdən/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) کل دینگوئن /kal - dinguan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

کل - انگن/kal - angən/ (ف.امر) : از کار بینداز .

ق) کل ها کن /kal hākən/ ؛ با) کل هکن /kal - hakən/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲.←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

کل - انگوس/kel - angus/ (ا.مر) : انگشت کوچک .

اغر) کال انگوشت /kāl- angušt/ ؛ ب) کال انگوست /kāl-

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

angust/ ؛ س) کل انگوست /kel – angust/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کل انگیس /kəl angis/ ؛ ع) کـل انگوشـت /kal angušt/ ؛ قص) کل انگوشت /kel - angušt/ ؛ ت) کـل انگوش /kaləangušt/ ؛ | ک) کـل انگوشـت – /kal angušt/ ؛

کل انگوشت/kal angušt/ (ا.مر) : ۱. انگشـت شسـت . ۲. انگشت کوچک دست . **نک** : کل انگوس.

ب) کل انگوس /kol angus/ ؛ ع) ←* ؛ | ک) ←* ؛

کل او/kal-o/ (ا.مر) : اولیّن آب حمام‌های خزانـه‌ای کـه برای شستشو مورد استفاده قرار می‌گرفت .

ب) ←* ؛ ق) سراو /sar-u/ ؛

کلا - ونگا/kalā-vangā/ (ا.مـک) : از توابـع اوزرود پـایین نور.

کلاه – دمباله دار/kolā- dəmbālə-dār/ (ا.مـر) : کلاهـی که زنان در قدیم به سر می‌گذاشتند تا دنباله‌ی گیسوان خـود را در آن جـای داده و پنـهان ســازند . **نــک** : سراقواچ.

اغر) ←* ؛ س) کلا دمباله دار /kəlā- dəmbālə -dār/ ؛

کلایه/kelāyə/ (ا.مک) : از توابع اسکوژ تنکابن .

کلایه - بن/kalāyə - bon/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

کلییر/kalaeir/ (ا) : تن‌پوش و بـالاپـوش پشـمین– بـالا پوش نمدی چوپانان . **نک** : برک کردکان، باشلق .

ق) کللمه /kellame/ ؛ آ) کلّمه /kəllamə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) کلیر /kolayr/ ؛

کلباد/kolbād/ (ا.مک) : نام قریه‌ای است نزدیک بهشـهر. این روستا در آخرین حد شرقی بهشهر و مازندران واقع است. قسمت شمالی آن دشـتی اسـت کـه بـه خلیـج گرگان منتهی می‌شود و قسمت جنوبی آن کوهسـتانی جنگلی است .

کل بازی/kəl - bāzi/ (ا.مر) : از انواع گردو بازی .

اغر) کال بازی /kāl bāzi/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلبتین/kalbatayn/ (ا.ا) : انبر دندان‌کشی .

قص) ←* ؛

کل - بخاردن/kal - bəxārdən/ (مص.مر) : جفـت گیـری کردن پرندگان و جانوران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کول بخردن /kul - baxərdən/ ؛ با) کل بخـردن /kal-baxərdən/ ؛ آ) کـل بخـردن - /kal baxərdan/ ؛ ع) کل بخردن /kal - boxordan/ ؛ ت) کـل بخوردن /kal - bexorden/ ؛ | ک) کـل خـوردن - /kal xordan/ ؛

کل – بخردن/kəl – baxərdan/ (مص.مر) : **نک** : پلخ پلخ، پلخه پلخه .

ب) کول بخاردن /kul-bəxārdən/ ؛ ق) کول بخردن /kul - baxərdən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) کل بخردن /kal-boxordan/ ؛

کل بخوردن/kal boxordan/ (مص.مر) : ۱. پذیرفتن نر بـه وسیله‌ی حیوانات که در انواع اهلی آن با هـدف تکثـیر نسل صورت گیرد . ۲. نوعی ناسزا به زنان معلوم الحال و هرزه گرد.

ع) ←* ؛ | ک) ←* ؛

کل – بردن/kel – burdən/ (مص.مر) : ۱. به دنبال هـم و یا به ردیف رفتن . ۲. به جوش آمدن مایعـات . **نـک** : دمکل بویین .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کل بوردن /kel-burdan/ ؛

کل - بز/kal- bəz/ (ا.مر) : بز شکاری .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) کل کش /kal- kaš/ ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ | ک) کله بوز /kalə - buz/ ؛

کل بزان/kal bozān/ (ا.مک) : قلّه‌ای به ارتفاع ۴۲۰۰ متر در کلاردشت .

کـل - بزئـن/kal- bazoən/ (مـص.مـر) : ۱. جفـت دادن، آمیزاندن . ۲. حجامت کردن . ۳. جوانه زدن گیاهـان و درختان . **نک** : پل بکشین .

اغر) کل هدائن /kal - hədāən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کل بزان /kal - bezān/ ؛

کلبستون/kalbestun/ (ا.مک) : از توابع میانرود بهشهر .

کلب سرا/kalbe - sarā/ (ا.مک) : نام مرتعی در لنگای

عباس‌آباد که بقایای گورستانی قدیمی در آن به چشم می‌خورد .

کل بکشین/kel - bakešian/ (مص.مر) : ۱. علامت گذاری کردن از طریق کنده‌کاری بر چوب یا نی. ۲. جریان یافتن باریکه‌ی آب . ۳. جفت گیری نمودن .

اغر) ←* ؛ ب) کل بکشین /kel - bakəšiyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ۱.←(ب) ، ۲. کل بکشیّن /kel - bakšiyan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

کل بکشین/kal bakešeyan/ : ۱. عمل مجامعت توام با عنف . ۲. خشک کردن پوست تازه‌ی گوسفند از طریق دو شاخه‌ای که پوست بر آن پهن شود. این عمل را کل کشین kalkašeyan نیز می‌گویند .

ع) ←* ؛

کل – بکشیین/kol – bakešiyən/ (مص.مر) : ۱. فریاد زدن جیغ کشیدن . ۲. زوزه‌ی گرگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کل بکشیین /kel - bakšiyən/؛

کل بکندیین/kol - bakəndiyən/ (مص.مر) : پوست کندن ساقه‌ی درخت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کول بکندیین /kul - bakendiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. کول ها کردن /kul-hākərdan/ ، ۲. کول بکّنسّن /kul - bakkənəssan/ ؛ قص) کول بکندیین /kul - bakendian/ ؛

کل بمان/kal – bomān/ (مص.مر) : ۱. گاو میش سه ساله. ۲. به مرحله جفت‌گیری رسیدن .۳. آمادگی جنسی چهارپایان . ۲. نوعی ناسزا به حالت شهوت‌طلبی بعضی زنان . نک : بقه .

ب) کل بیمئن /kal - beyamoən/ ؛ س) کل بموئن /kal - bəmuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) کل بیموئن /kal - bimuan/ ؛ ع) ←* ؛ ت) کل اُمئن /kal omaen/ ؛

کل – بموئن/kel - bemuən/ (مص.مر) : جوش آمدن مایعات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کل بموئن /kəl- bəmuən/ ؛ ن) کلاک بیموئن /kəlāk- bimuan/ ؛ ع) پل بمان /pal- bomān/ ؛ قص) ←* ؛

کل – بموئن/kəl-bəmuan/ (مص.مر) : نک : پل بموئن پل بکشیین .

با) کل بموئن /kəl - bəmuən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) پل بمان /pal - bomān/ ؛ قص) ←* ؛

کل بن/kəl ben/ (ا.مر/ا.مک) : ۱. اطراف اجاق . ۲. مرتعی در حومه‌ی لفور .

اغر) ۱.←* ، ۲. کله بن /kələ- bən/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱. کله بن /kələ- bən/ ، ۲. کله ور /kələ- var/ ؛ ع) کله بن /kalə bən/ ؛ قص) ←* ؛ ک) کلابون /kalābun/ ؛

کل – بن/kal - ban/ (ا.مر) : ریسمانی که با آن شاخ گاو را می‌بندند . نک : اشکلک .

اغر) ۱.←* ، ۲. کل – بند /kal - band/ ؛ ب) ←* ؛ س) کل بند /kal - band/ ؛ ق) کل ون /kalvan/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

کل بندی/kal – bandi/ (ا.مر) : ۱. نوعی بستن روسری . ۲. پارچه ای که آن را پیچیده و جهت آسان شدن حمل بار بر بالای سر می‌گذارند و به این وسیله طبق، مجمعه، هیزم و ... را حمل می‌نمایند.

اغر) سرکاتی /sar - kāti/ ؛ ب) ←* ؛ ق) کلّه ون /kalləvan/ ؛

کل بندی/kel- bandi/ : حالت و فرمی سنّتی در بستن روسری .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کلبنه – خس/kelbənə-xəs/ (ص.فا) : پرخواب . نک : چل خس .

س) کله بن خس /keləbən- xəs/ ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

کل بن – هنیشتن/kal-bən-heništən/ (مص.مر) : زیر چتر دیگران زیستن–با استفاده از دسترنج دیگران روزگار گذراندن.

ب) ←* ؛ س) کل بن هنیشتن /kel - bən-heništən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) کله بن هنیشتن /kələ bən həništan/ ؛ ن) ←(آ) ؛

کل – بویین/kel - baviyən/ (مص.مر) : شخم شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کل بین /kel – bayən/ ؛ با) کل

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

کل بندی

بیّن /kel - bayyən/ ؛ آ) کل بیّن /kel - bayyan/ ؛ ن) کـل بویین /kel - bavəyan/ ؛

کل – بویین/kal – baviyən/ (مص.مر) : ۱. از کار افتـادن گرمابه یا آسیاب . ۲. کچل شدن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کل بیّن /kal - bayyən/ ؛ ق) کل بیّن /kal bayən/ ؛ *با)* کـل بیّـن /kalbayən/ ؛ آ) کـل بیّن /kal- bavəyan/ ؛

کلبه سره/kalbe səre/ (ا.مک) : از مراتـع لنـگای حـوزه‌ی عباس‌آباد .

کل به کل هدائن/kal-bə-kal-hədāən/ (مص.مر) : دو نفر را به جان هم انداختن– ایجاد دعوا و درگیری.

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کل به کل ها دائن /kal-be-kal-hādāan/ ؛ ع) کل بـه کـل انگتن /kal-bə-kal-engətan/ ؛

کل بیتن/kal-baytan/ (مص.مر) : فاسق گرفتن، رابطـه‌ی نامشروع داشتن .

س) کل بیتن /kal - baytən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* کل بیتـن /kalbaytən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) کـل بیتـن /kal baytan/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) کل گیتن /kal - gitan/ ؛

کـل – بیموئـن/kal-bimuan/ (مـص.مـر) : جوانـه زدن دانه‌های غلاّت .

اغر) کل بموئن /kal-bəmoən/ ؛ ب) کـل بیمئـن /kal - beyamoən/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←*(اغر)* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کـل بموئـن /kal-bəmuan/ ؛ ن) ←* ؛ع) کـل بمـان /kal bomān/ ؛ ت) کل اُمئن /kal omuen/ ؛

کل – بیاردن/kal - biyārdan/ (مص.مر) : جوانه زدن بذر غلّات.

اغر) ۱.←* ، ۲. کل بموئـن /kal-bəmoən/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) کل بیردن /kal - bəyardan/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) کل هکردن /kal-hakerden/ ؛ | گ) کل آردن /kal - āradan/ ؛

کل پا/kole-pā/ (ص.مر) : کسی که پایش معیوب است– چلاق .

اغر) کال /kāl/ ؛ ق) کل لینگ /kelling/ ؛ *با)* کل پا /kel pā/ ؛ ن) کل لینگ /kələ-ling/ ؛ع) ←* ؛ *قص)* کلـه پـا /kele - pā/ ؛ ت) ←* ؛

کلپا چو/kelpā-ču/ (ا.مر) : چوبی برای به هم زدن زغـال در تنور .

قص) ←* ؛

کل پاشا/kal- pāšā/ (ا.مک) : از توابع دهسـتان لاریجـان شهرستان آمل .

کلپت/kalpat/ (ا/ص.فا) : ۱. نان برنجی . ۲. فرصت طلـب . نک : بنجی نون .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

کلپج/kalpaj/ (ا) : آفتابه‌ی کوچک . نک : افتچه .

ع) ←* ؛

کل – پر/kal-per/ (ا.مر) : ناپدری. نک : نـاپیری–نـاتنی پیر.

اغر) ۱.←* ، ۲. کل پـیر /kal - peyər/ ؛ ب) ←* ؛ س) کل پیير /kal – piyər/ ؛ ق) ۱. کل پر /kal pər/ ،

۲.←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کل پیر /kalə-peyar/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کل پیر /kalpəyr/ ؛ اشر) کل – پییر /kal-piyer/ ؛

کل – پرچیم/kal-parčim/ (ا.مر) : چوبی که جهت عبور از پرچین و ایجاد گذر، بر روی آن گذر گذارند.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کل کنار /kalə- kenar/ ؛

کلپرنمک/kolpar namak/ (ا.مر) : نمک ساییده توام با دانه‌ی گلپر که به عنوان چاشنی، مصارف فراوانی در خوراک روستاییان مازندران دارد.

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ | گ) ←* ؛

کل – پشته/kal-poštə/ (ا.مک) : از توابع خرّم‌آباد شهرستان تنکابن.

کل – پشتی/kol - pəšti/ (ا.مر) : نوعی پشتی که از پشم بافند، دوش توبره‌ی کشاورزی و چوپانی. **نک** : جانتی.

اغر) کول پشتی /kul-pəšti/ ؛ ق) کول پشتی /kul pəšti/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کل – پشتی /kol - pešti/ ؛ اشر) کوله – پشتی /kule - pešti/ ؛

کل پل/kalə-pal/ (ا.مر) : سر شاخه.

ن) ←* ؛

کلپه/kəlpe/ (ص) : خپل، قد کوتاه. **نک** : بینگک، تلخن.

ق) کلپه /kəlpe/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

کل پیج/kal- pij/ (ا.مر) : چوبی که روی بند یا طناب لباس به عنوان قیّم گیردهند تا با آن طناب سفت شود و تاب نخورد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) کله – پلیچ /kale-pelič/ ؛

کل پیچا/kalə pičā/ (ا.مر) : گربه‌ی نر.

ع) ←* ؛ | گ) ←* ؛

کل – پیچاک/kal - pičāk/ (ا.مر) : جنگ دو حیوان نر شاخ‌دار.

با) ←* ؛

کل پیش/kel piš/ (ا.مر) : کنار آتش اجاق، رو به روی اجاق آتش.

آ) کله پیش /kələ piš/ ؛ ع) کله پیش /kalə- piš/ ؛ | گ) کلا پیش /kalā- piš/ ؛

کل پیه/kal-paye/ (ا.مر) : چوبی بلند، که نوک آن دو شاخه است و جهت حمل شاخه‌های انار و سرشاخه‌های درختان به هنگام پرچین کردن زمین به کار رود.

اغر) د– کل /də- kal/ ؛ ن) دوکَل /dokkal/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کلت/kolat/ (ا) : به پوشش کت مانندی که از پشم گوسفند یا نمد درست کنند، اطلاق می شود.

س) کلک /kelək/ ؛ ق) کلک /kələk/ ؛ آ) ←* ؛ ن) کلک /kəlak/ ؛

کلت/kolet/ (ا.مک) : از توابع قره‌طغان بهشهر. **نک** : کالت.

کلتاج/kaltāj/ (ا) : ۱. فصل جفت‌گیری کل و بز وحشی. ۲. جفت جویی کل (بز نر وحشی).

با) کل تجی /kaltaji/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کل تبچه/kəl tabčə/ (ص.مر) : آدم کوتاه قد.

س) کل تپچه /kəl- tapčə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) کل تپچوک /kəl- tapčuk/ ؛

کل – تپچه/kal-tapčə/ (ص.مر) : کوتاه قد.

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کل تاچی /kaltāči/ ؛ آ) کل تپچه /kəl-tapčə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ۱.←* ، ۲. تپچه /tapčə/ ؛ قص) ←* ؛

کل تپوک/kal- tapuk/ (ا.مر) : پس گردنی. **نک** : پتکی.

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) کلّوآن /kallevān/ ؛

کل – تک/kol - tok/ (ص.مر) : الکن، کسی که لکنت زبان دارد.

ق) ←* ؛ با) کل تک /kəl tək/ ؛ آ) کله زوون /kələ- zəvun/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کل تک/kal tak/ (ا.مر) : ۱. بالای سر. ۲. نوک، قلّه، ارتفاع. ۳. کاکل.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) کل تـک /kallə tak/ ؛ آ) ←** ؛ ع) تکال تک /takālə tek/ ؛ ت) ←** ؛

کل - تلار/kal- telār/ (ا.مر) : ۱. نپار . ۲. ساختمان چوبی که دیوار آن از تنه‌ی درختان باشد . ۳. سکوی خانه .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

کل ته/kal - ta/ (ا.مر) : زیر سر .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) کل بن /kalben/ ؛ ن) کلّه بـن /kalləben/ ؛ ت) ←(ن) ؛

کل تئی/kal- taei/ (ا.مر) : بالش، بالشت .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

کل – جاجیم/kəl- jājim/ (ا.مر) : ۱. جاجیم کهنه . ۲. جاجیم کوچک و کوتاه.
اغر) ۱.←** ، ۲. کال جاجیم /kāljājim/ ؛ با) کـل جـاجیم /kaljājim/ ؛ اشر) کئله – جاجیم /koəle – jājim/ ؛

کلجار بند/kaljār-band/ (ا.مک) : از مراتع لنگا واقع در منطقه‌ی عباس آباد .

کل - جیپّا/kal - jippā/ (ا.مر) : نوعی سبزی وحشی .
اشر) ←** ؛

کلچال/kəl- čāl/ (ا.مر) : اجاقی که با گل و سنگ ساخته شود .
اغر) ۱.←** ، ۲. کله چال /kələ-čāl/ ؛ ق) کله چال /kələ-čāl/ ؛ با) کله چال /kalə čāl/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ اِگ) ←** ؛

کلچپّا/kal- čappā/ (ا) : نوعی سبزی صحرایی که در پلو ریزند .
اغر) ←** ؛ اشر) کل – جیپّا /kal - jippā/ ؛

کل چپات/kal - čappāt/ (ا.مص) : گلاویز .
اغر) ←** ؛ ق) کل چپوک /kal čapuk/ ؛

کلچپّاس/kal čappās/ (ا.مص) : کلنجار رفتن، گلاویز شدن .
اغر) ←** ؛ ق) کل چپک /kalčapuk/ ؛

کل چپوک/kal čapuk/ (ا.مر) : ۱. درگیری و مشاجره میان دو نفر . ۲. بگو مگوهای قهرآمیز .
ق) ←** ؛

کل چش/kal čəš/ (ص.مر) : خیره چشم .
ن) ←** ؛

کل چو/kal- ču/ (ا.مر) : ۱. نوعی خانه‌ی چوبی که به نسبت سایر بناهای سنّتی منطقه در مقابل زلزله مقاوم‌تر است . ۲. دو چوبی که در دوطرف پرچین جهت عبور گذارند . ۳. چوبی که در دیواره‌های چوبی و جهت عبور و مرور به کار رود .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) کلک چو /kalakə ču/ ؛

کلچوب/kalčub/ (ا.مک) : از دهات بابل .

کل چوربازی/kalčur bāzi/ :
نوعی بازی دسته جمعی در سوادکوه که عموماً در فصل تابستان و به هنگام اقامت ییلاقی گالش‌ها و چوپانان صورت می‌پذیرفت. روش اجرای این بازی بدین گونه بوده که تعدادی نامحدود از افراد به دو دسته‌ی مساوی تقسیم می‌شدند و به فاصله‌ای حدود دوازده تا پانزده متر از سنگ‌های پهنی که تعبیه کرده بودند قرار گرفته و نشانه‌گیری می‌کردند. این بازی عیناً شبیه بازی «کله کا» است . **نک** : کله کا .

کلچور بین/kal čur bayən/ (مص.مر) : کنایه از: به پایان رسیدن کاری .
ق) ←** ؛

کلچه/kalčə/ (ا.مص) : تقلا و کوشش برای به دست آوردن یا از دست ندادن چیزی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. کلچه /kelčə/ ؛

کلچه کلچه/kalčə – kalčə/ (ا.مص) : بگو مگو، کشمکش. **نک** : کل چپوک.
اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ اِگ) کل کل گودن /kal kal gudan/ ؛

کلچه – نون/kəlčə- nun/ (ا.مر) : از انواع نان کلوچه‌ای . **نک** : کلوایی نون.
ق) کلیچه نون /keličenun/ ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛

کلخ/kalox/ (ا) : کلوخ .

اغر) ۱.←* ، ۲. گل کت /gəl - kat/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱. کتوک /katuk/ ، ۲. کتک /katək/ ؛ ق) ۱. کتک /katək/ ، ۲. کلوخ /kelux/ ؛ با) کلـوخ /kəlux/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغـر) ؛ قص) ←* ؛ ت) کلـوخ /kolux/ ؛ اشر) کئلوخ /koəlox/ ؛ |گ) ←(ت) ؛

کـل خایـه/kal xāyə/ (ص.مـر) : بـه کسـی کـه دچـار عارضه‌ی باد فتق شود، گویند.

ت) ←* ؛

کل دار/kol dār/ (ا.مر) : درخت مو .

قص) ←* ؛

کل – دکت/kal - dakat/ (ص.مف) : از کار افتاده .

با) کل بیی /kal bai/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

کل دکتن/kal- daketan/ (مص.مر) : ۱. از کار افتـادن . ۲. کم شدن میل جنسی . ۳. مبارزه بین دو گوسفند نر.

اغر) ←* ؛ ق) کـل بیـن /kal bayen/ ؛ با) کـل بیّـن /kalbayyən/ ؛ آ) کـل بیّـن /kal bayyan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

کل دم/kəl- dəm/ (ا/ص.مر) : ۱. نوعی برنـج خـزری . ۲. بی دم، دم کوتاه . **نک** : بی‌دم .

اغر) کال دم /kāl dəm/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کـل دم /kol dom/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کئل دم /koəl - dəm/ ؛

کل دم/kolə dom/ (ص.مر) : دم کوتا– چوب نوک تـیز و زوبین‌دار از جنس شمشاد که در معبر خوک‌ها بر زمین فرو کنند تا هنگام پریدن حیوان در شکمش فرو رود .

ع) ←* ؛ |گ) کوله دوم /kulə-dum/ ؛

کل دم کچه/kəldəm-kačə/ (ا.مر) : قاشق چوبـی دسته کوتاه که انتهای دسته‌ی آن حلقوی است .

اغر) کل دم کچه /kāl dəm-kačə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلـدن/koladan/ (ا) : روی شـانه، روی شـانه قـرار دادن اشیا، ادوات یا کودکان . **نک** : قلندوش -کلن دوش.

ب) کلن دوش /kalən- duš/ ؛ آ) کلنـگه دوش /kələngə duš/ ؛ ت) ←* ؛

کـل دو/kaldu/ (ا) : ۱. تـاج . ۲. زمـان جفـت گـیری بـز وحشی . ۳. زود، تند . **نک** : تاج .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

کل دوش/kal - duš/ (ا.مر) : ۱. کول و دوش . ۲. سـکوی اجاق هیزمی که جای چراغ، لامپا و...بوده است .

اغر) تارم /tārəm/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کل دینگوئن/kal – dinguan/ (مص.مر) : انداختن نرها به میان ماده‌ها جهت جفت‌گیری و تولید مثل.

اغر) ۱.←* ، ۲. کل بزوئن /kal - bazoən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ قص) کل بنگتن /kal bengətan/ ؛

کلر/kələr/ (ا) : شیپوری از پوست درخت . **نـک** : کرنـه- گاگور.

ن) کلر /kələr/ ؛ ع) کرنا /karnā/ ؛

کلر – خس– وکا/kələr-xəs-vəkā/ (ا.مر) : نوعی لک‌لک . **نک** : وکا.

با) ←* ؛

کلرد/kolard/ (ا) : از انواع گل‌های بومی .

ب) ←* ؛

کلرز/kolarz/ (ا.مک) : از مراتع لنـگا واقـع در منطقـه‌ی عباس‌آباد .

کلـرک/kələrak/ (ا.مـک) : مراتـــع و کشـتزاری بیـــن روستاهای ونوش و سرین‌کلای نوشهر .

کلرودپی/kolerud - pəy/ (ا.مـک) : ناحیـه‌ای در دشـت کجور .

کلـری/kələri/ (ا.مـک) : از توابـع دهســـتان لاریجـــان شهرستان آمل .

کلـز/kalez/ (ا/ص) : ۱. پیالـه‌ی چوبـی کـه آن را بـــرای برداشتن ماست از تغار به کار برند، پیمانه‌ی چوبی . ۲. آدم قوی بنیه با دستانی درشت و نـیرومند. **نـک** : اش چنگ .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کلّز /kalləz/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) کلیز /keliz/ ؛

کل - زوون/kəl- zəvun/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. لال . ۲. زبان

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کوچک درون دهان .

اغر) کال زوان /kāl - zəvān/ ؛ ب) کال زون - kāl/ zəvon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ?) ۱.←* ، ۲. کله زوون /kələ- zəvun/ ؛ ن) ←* ؛ ت) کل زبان /koləzobān/ ؛

کلز

کلس/koles/ (ص) : به دامی گویند که به علت بیماری پستان، شیرش خشکیده باشد .

ق) کلس /kəles/ ؛ ?) ←* ؛

کل سر/kale – sar/ (ا.مر) : ۱. جایی که آب به دو یا چند قسمت تقسیم شود. ۲. کچل . **نک** : درک سر .

اغر) درک سر /darək-sar/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱. کله سر /kələ- sar/ ، ۲. کیله سر /kilə- sar/ ؛ ق) کیله سر - kilə/ sar/ ؛ با) ←(ق) ؛ ?) کله سر /kelə- sar/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کت سر /katə sar/ ؛

کل سری/kal – sari/ (ا.مر) : پارچه‌ای که آن را تابیده و بر سر گذارند و بار را بر آن نهند .

کل سس/kol - sos/ (ا.مر) : پوست اوّل شلتوک- پوست رویی شلتوک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کل سنگ/kol – sang/ (ا.مر) : فلاخن و آن نواری از چرم یا پارچه می‌باشد که قسمت میانی آن پهن‌تر است. پس از گذاشتن سنگ در وسط «کل سنگ» آن را تا زده و دو سر نوار را با دست گرفته و چند بار دور سر تاب داده و سپس یک سر نوار را رها کرده تا سنگ پرتاب شود. این وسیله در قدیم از ابزار جنگ و شکار اهالی تبرستان بوده است.

اغر) ۱.←* ، ۲. کال سنگ /kāl sang/ ؛ ق) کلا سنگ /kəlā sang/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) قلاف سنگ /qolāf sang/ ؛ اشر) کلا – سنگ /kelā - sang/ ؛

کل سنگ بازی/kol-sang -bāzi/ (ا.مر) :

کل سنگ بازی یا فلاخن بازی. نوعی بازی که مخصوص نوجوانان و جوانان بوده است. روش بازی: بچه‌ها از پوست ساقه‌ی سبز درخت جنگلی لرگ یا درخت دیگری که بتوان از آن پوست نوار مانندی گرفت، نواری به طول تقریبی صدوبیست سانتی متر و عرض حدوداً هشت سانتی متر برای خود تهیه کرده سپس آن را تا زده و دو سر آن را محکم به دست می‌گرفتند. سپس در وسط نوار قلوه سنگی بزرگتر از گردو جای داده و در حالی که دوسر نوار فلاخن یا پوست، در دستان پرتاب کنندگان قرار داشته ، چند بار آن را دور سر خود به گردش در می‌آوردند. در مرحله‌ی نهایی، یک طرف نوار را رها کرده و به این ترتیب سنگ درون آن به طرف جلو پرتاب می‌گردید. این مرحله بستگی به قدرت بازو و مهارت بازیگر در پرتاب سنگ داشته است. هرکس سنگ را به نقطه‌ای دورتر پرتاب می‌نمود، برنده‌ی بازی محسوب می‌شد. نفرات اوّل، دوّم و سوّم به این شیوه مشخص می‌گردیدند. گاهی به جای پوست درخت، از پارچه‌ی نوار مانندی استفاده می‌شده است. قسمت وسط نوار کمی پهن‌تر بوده تا سنگ در آن به خوبی جای گیرد. گاهی نیز بازیکنانی که مهارت بیشتری داشته‌اند قوطی و یا صفحه‌ای را نشانه گذاری کرده و از فاصله‌ی معینی با فلاخن هدف‌گیری می‌نمودند. برخورد سنگ فلاخن به هدف، نشانه‌ی دقّت فلاخن انداز بوده است. گاهی هم با این وسیله به شکار می‌پرداخته اند. در حقیقت این بازی آزمونی برای مبارزات واقعی در جنگ و شکار بوده است.

کل سیا/kaleseyā/ (ا) : کلیسا .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کلسییا /kalsiyā/ ؛ س) کلسیا /kalsiā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ ?) کله سیو /kalə - siu/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

کلش/kalos̄/ (ا) : کفش لاستیکی-گالش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کلوش /kalus̄/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ← ؛ ?) ۱.← ، ۲.←(س) ؛ ن) ←(?) ؛ ع) ←(س) ؛

قص) ←*؛ | گ) ←*؛

کلش/kəlaš/ (ا) : ساقه‌ی گندم یا برنج که خوشه از آن جدا شود .

س) کمل /kaməl/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) کمل /kamal/ ؛ قص) ←*؛ ت) کلش /koleš/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

کلش/koleš/ (ا) : سرفه .

اغر) کالش /kāləš/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کالش /kāleš/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. کلش /kələš/ ؛ ق) ←* ؛ با) کلش /kələš/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کل کل /kol kol/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کئلش /koələš/ ؛ | گ) خوس /xos/ ؛

کلش/kaləš/ : چوب نوک تیز شمشاد که چون زوبین در معبر گرازها بر زمین فرو کنند تا هنگام پرش این حیوان، در شکمش فرو رود .

ع) ←* ؛

کل – شاخ/kələ - šāx/ (ا.مر) : شاخ کوتاه .

اغر) کال شاخ /kal- šāx/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کل شاق /kolə šaq/ ؛ ت) ←(ع) ؛ | گ) کوله شاخ /kulə – šax/ ؛

کلشک/kaləšk/ (ا) : چوبی نوک تیز و زوبین مانند که کودکان در بازی از آن استفاده کنند .

ن) ←* ؛

کل‌شکّا/kal-šokkā/ (ا.مر) : آهوی نر- شوکای نر .

ب) ←* ؛ س) کل شوکا /kal - šukā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) کل شیکا /kalšikā/ ؛ ع) کل شوکا /kalə- šokā/ ؛ ت) ←(س) ؛

کلشن بخوردخی/kaleš boxordə xi/ : خوک زخم برداشته از «کلش». کنایه از: دشمن منفوری که ضربه ای مرگبار دریافت کرده باشد . نک : کلش.

ب) تیر باخارده خی /tir-bāxārdə xi/ ؛ ع) ←* ؛

کل شندر/kalə šendar/ (ص.مر) : کچل ژنده و کثیف .

ع) ←* ؛

کل عثمن/kolə osmon/ : عثمان لنگ- نوعی تشبیه موهن .

ع) ←* ؛

کلف/kalaf/ (ا.مص) : بلع، بلعیدن، خوردن .

اشر) ←* ؛

کلف بزن/kalaf – bazən/ (ف.امر) : ۱. ببلع، بخور . ۲. امر بلعیدن از سر تحقیر و تحکّم . نک : بلف .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کل فتره/kal- fətərə/ (ا.مص) : با گیج گیجی راه رفتن- بی‌تعادلی در حرکت و گام برداشتن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) کلپتره /kal - patrə/ ؛

کل فتره – بردن/kal - fətrə - bordən/ (مص.مر) : بی تعادل قدم برداشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کل فتره بکشیین/kal - fətrə - bakəšiyən/ (مص.مر) : ناهماهنگ و نااستوار راه رفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کل فنی/kəl fəni/ (ص.مر) : کسی که دماغ کوچکی دارد. بینی کوچک. نک : فنی.

اغر) کال فنی /kāl- fən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) کل فنی /kol - feni/ ؛ قص) کل ونی /kel - veny/ ؛ | گ) کوله وینی /kulə - vini/ ؛

کلفه/kəlfə/ : ۱. سر درگم . ۲. رشته ی درهم پیچیده .

اغر) کلافه /kəlāfə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) کلافه /kalāfə/ ؛ قص) کلافه /kelafə/ ؛

کلفه – زن/kəlfə - zan/ (ا.ا) : ابزاری در نخ ریسی که نخ را کلاف کند .

اغر) کلافه زن /kəlafə - zan/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛

کل قد/kol - qad/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. آدم قد کوتاه . ۲. نوعی پرنده‌ی کوچک به اندازه‌ی چکاوک . نک : چل‌خس .

اغر) کال قد /kāl - qad/ ؛ ق) ←* ؛ با) کل قد /kəl - qad/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کئله – قد /koələ - qad/ ؛

کل قندی/kəl - qandi/ (ا.مر) : نوعی شیرینی که از آرد برنج و شکر تهیّه شود .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

کلقو/kalqu/ (ا) : درخت خرمالوی نر که میوه ندهد . **نک** : کلهو. خارمندی.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) کهلو /kahlu/ ؛

کلقو - چال/kalqu- čāl/ (ا.مک) : از توابع کلیجان‌رستاق ساری.

کلک/kalək/ (ا) : انتهای پشت مازه نزدیک سرین در همه‌ی جانوران . **نک** : مازه - سرین.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

کلک/kelek/ (ا) : ۱. گونه‌ای پارچه‌ی دست بافت از پشم . ۲. کت پشمی .

ب) ۱.←** ، ۲. کالک /kālək/ ؛ س) کلک /kolək/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) کلک /kəlak/ ؛ اشر) کئلک /koəlak/ ؛ ک) پشمی شال /pašmi- šāl/ ؛

کلک/kalək/ (ا) : ۱. گذرگاه تنگ در چپر یا پرچین . ۲. مدخل باغ .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) کلک /kalak/ ؛

کلک/kalək/ (ا): کلون پشت در . **نک** : پشت کلی .

س) ←** ؛

کلک/kolk/ (ا) : کرک، پُرز . **نک** : پرک .

اغر) کالک /kālk/ ؛ ق) کرک /kərk/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) کرک /kork/ ؛ ک) ←(ت) ؛

کلک/kalak/ (ا) : چیدن و اتصال چند چوب افقی که به عنوان در ورودی برخی مراتع و باغ بزرگ مورد استفاده قرار گیرد .

ع) ←** ؛

کل - کا/kəl – kā/ (ا.مر) : نوعی بازی با گردو .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

کل-کاردن/kal - kārdan/ (مص.مر) : قطع کردن شاخه‌های درخت .

اغر) ←** ؛ ب) کل هکاردن /kal-həkārdən/ ؛ س) کل هاکردن /kal-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. کل هاکردن /kal hākərdən/ ، ۲. کل هکردن /kal hakərdən/ ؛ آ) کل هاکردن /kal hākərdan/ ؛ ع) کل هاکردن /kal hākordan/ ؛

کلک

کل-کاشتی-بیتن/kal-kāsti bāyten/ (مص.مر) : ۱. ور رفتن . ۲. کشتی گرفتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کل کوشتی بییتن /kal-kušti-bayitən/ ؛ ق) کل کشتی هاکردن /kal kəštihākerən/ ؛ با) کل کشتی بیتن /kal kəštibaytən/ ؛ ع) کل کشتی /kalə košti/ ؛

کل کاهار/kal-kāhār/ (ص.مر) : بز نر جوان .**نک** : بزکل .

اغر) بزکل /bəz-kal/ ؛ ب) ←** ؛ ق) کل کله /kal kələ/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛

کلک بند/kalək-band/ (ص.فا) : حقّه باز . **نک** : الک بند.

اغر) کلک باز /kalək bāz/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) کلک /kalək/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. کلک زن /kalək zan/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) کلک باز /kalak - bāz/ ؛ اشر) کلک - واز /kelak-vāz/ ؛

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) کلک ون /kalək van/ ؛ ع) کلک باز /kalak bāz/ ؛

کل کت/kol-kat/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر .

کلکت درّه/kal-kat-darrə/ (ا.مک) : درّه ای در منطقه‌ی هزارجریب بهشهر .

کلک تراش/kalək- tərāš/ : از انواع بازی. در این بازی پارچه یا لنگی را تابانده و به

صورت طناب و شلاق درآورند. سپس بر اساس روشی خاص، بازیگران یک‌یک، شلاق بافته شده را به دست می‌گیرند و چنانچه شلاق حالت افتادگی و خمیدگی پیدا کند شخص بازنده اعلام می‌شود. بازیکنان چشم فرد بازنده را با دستمالی محکم بسته و در کنارش مجمعه‌ای مسین قرار دهند. سپس بازیکنان از کنار مجمعه عبور کرده و به شخصی که چشمانش بسته است، ضربه‌ای وارد سازند. این فرد باید با شلاق بر بدن آن‌ها بکوبد اما به دلیل بسته بودن چشمانش معمولاً ضربه‌اش به خطا رفته و به مجمعه اصابت کرده و به این ترتیب مورد تمسخر دیگران قرار می‌گیرد. چنانچه شلاق به بدن هریک از بازیگران اصابت کند، چشم ضارب را باز کرده و بازیکنی که مورد اصابت قرار گرفته را جایگزین او کنند.

کل کتنی/kal - kətəni/ (ا.مص) : افتضاح، رسوایی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کل کتنی باربیاردن/kal-kətəni-bār-biyārdan/ (مص.مر) : رسوایی به بار آوردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کلک چو/kelak ču/ (ا.مر) : چوبی که با آن آتش تنور را هم زنند .

قص) ←* ؛

کلک چو/kəlak-ču/ (ا.مر) : چوب هایی که برای بستن گذرگاه در پرچین مورد استفاده قرار گیرد.

اغر) کل /kol/ ؛ ق) ←* ؛ آ) کلک چو /kalək ču/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کل کس/kalə kos/ : لفظی در تحقیر افراد کچل .

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

کل-کش/kal-kaš/ (ا.مر/ص.فا) : ۱. قلّه‌ی کوه . ۲. جادّه‌ی مالرو . ۳. زن باره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کل کش /kal kaš/ ؛

کل-کشک/kal-kašək/ (ا.مص) : سرک کشیدن به جایی. نک : تألی.

اغر) کلّه - کشک /kallə-kašāk/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛

کل کل/kol-kol/ (ا.مر) : سرفه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کلش /kələš/ ؛ ن) کل کل /kəl- kəl/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کل - کل/kal-kal/ (ا./ا.مص) : داد و بیداد، سرو صدا کردن به هنگام حرف زدن و مشاجره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ اک) ←* ؛

کل کلا/kalə kelā/ (ا.مر) : کلاه کثیف و بویناک کچل‌ها.

ع) ←* ؛

کل-کل-بخردن/kəl-kəl-baxərdan/ (مص.مر) : جوش خوردن مایعات .

ب) کل بخاردن /kel-bəxārdən/ ؛ س) کول کول بخاردن /kul-kul-baxārdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) کل کل بخردن /kəl kəl baxərdən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کل بخردن /kəl baxərdan/ ؛ ع) غل غل بخردن /qol qol boxordan/ ؛ قص) غل غل بخاردن /qol-qol-baxārdan/ ؛

کل - کل - بزوئن/kal-kal-bazuan/ (مص.مر) : ۱. روییدن جوانه به صورت انبوه . ۲. به دنبال فاسق گشتن . نک : پل پل بزوئن .

ب) کل بزئن /kal-bazoən/ ؛ آ) کل بزوئن /kal bazuan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کل کل هاکردن /kal kal hākordan/ ؛ ت) کل زئن /kal zaan/ ؛

کل کل چهارشمه/kəl kəl-čehār-šammə/ (ا.مر) : چهارشنبه‌ی آخر سال که جشن چهارشنبه سوری در آن روز است .

ن) ←* ؛

کل کل -کاردن/kal kal kārdən/ (مص.مر) : ۱. سروصدا کردن، زیاد حرف زدن . ۲. به سختی کسی را توجیه کردن .

اغر) ←* ؛ ق) کرکرهاکردن /kər kər hākərdən/ ؛

کل کله/kal-kalə/ (ا.مص) : کوشش و تقلّا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کل کله/kal kələ/ (ص.مر) : بز نر جوان، بز نر یک ساله.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کل - کله/kal-kələ/ (ص.مر) : بز اخته شده .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

آ) ← * ؛

کل - کله-هکاردن/kal-kalə-hākərdən/ (مص.مر) : ۱. ور رفتن . ۲. کوشش و تقّلا کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) کله کلـه هـاکردن /kalə kale hākərdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. کل کله هاکردن /kal kale hākərdən/ ، ۲. کل کله هکردن /kal kalə hakərdən/ ؛ ع) کُل کُلی هاکردن /kol koli hākordan/ ؛

کل کلی هاکردن/kol koli hākordan/ (مص.مر) : لنـگ لنگان راه رفتن .

ب) ← * ؛ ع) ← * ؛

کلک-مار/kalək-mār/ (ا.مر) : کلـون در- چوبـی کـه در ساخت کلون در به کار رود .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

کل -کو-بزئن/kalə-ko-bazoən/ (مص.مر) : بی‌توجـه راه رفتن، بی‌هوا راه رفتن و اشیای در مسیر راه را لگد مال کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

کلکوتپه/kalku-tappə/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

کل-کور/kalə-kur/ (ص.مر) : کنایه از: دوست ناباب، آدم بی سروپا .

اغـر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛

کل کور/kalə kur/ (ا.مص) : جامع عیوب جسمی شـدن- کاملاً بدبخت .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) ← * ؛

کلکه/kolkə/ (ا) : نخ در هم پیچیده .

با) ← * ؛

کل-کهل/kal kahel/ (ص.مر) : بز نر پیر .

آ) ← * ؛

کلکی/kaləki/ (ا.مـک) : از تپـه‌های تـاریخی ناحیـــه‌ی سدن‌رستاق واقع در استرآباد .

کل-کینگ/kol-king/ (ص.مر) : ۱. حیوان یا آدم کوتاه قد . ۲. پرندگان بی‌دم .

اغر) کال دم /kāl dəm/ ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) کـل دم /kəl dəm/ ؛ ع) کل کین /kolə kin/ ؛

کلگا/kəlgā/ (ا) : دسـتگاهی بـرای جـدا کـردن شیره‌ی نیشکر .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) کلیا /kəlyā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کلیا /kəliā/ ؛ ن) کل کادار /klkā dār/ ؛ ت) ← * ؛

کل-گا/kəl gā/ (ا.مر) : کارگاه ابریشم بافی .

کل گاک/kal - gāk/ (ا.مـک) : از مراتـع لنـگا واقـع در منطقه‌ی عباس‌آباد.

کل گپ/kalə gab/ (ا.مص) : از هـر دری سـخن گفتـن، سخن گفتن از سر مستی و شور جوانی، سـخن یـاوه و بی ارزش .

ع) ← * ؛ |ک) ← * ؛

کل - گردن/kəl-gərdən/ (ا.مر) : گردن کوتاه .

اغر) کال گردن /kāl - gərdən/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) کل گردن /kolə-gerden/ ؛ قص) کلـه گردن /kelə - gerdan/ ؛ |ک) ← * ؛

کل-گزینه/kal-gazinə/ (ا.مر) : گزنه‌ای که گزش نداشته باشد . **نک** : گزنه.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) کرگزنه /kargaznə/ ؛ با) کـل گزنه /kalgaznə/ ؛ آ) کرگزنا /kar gaznā/ ؛

کـل-گم-هکـردن/kel-gom-hakerden/ (مـص.مر) : گم کردن ردّ پا یا نشانه و اثر، از چیزی یـا کسـی . **نـک** : پگام کاردن .

ق) کـل گم هـاکردن /kelgum hākərdən/ ؛ آ) کـل گوم هاکردن /kel gum hākərdan/ ؛ ع) کل گم هـاکردن /kelə gom hākordan/ ؛ ت) ← * ؛

کلگی/kallegi/ (ا) : ۱. آنچه بـر سـر چـهارپایـان زننـد و افسار را بدان متصل کنند . ۲. نوعی آواز در کتول .

قص) ← * ؛

کل-لمه/kəl – lamə/ (ا.مر) : کُت نمدی چوپانان، چوخا .

اغر) ۱. چوقا /čoqā/ ، ۲. لم چوقـا /lam-čoqā/ ؛ ب) کـل لمه /kol-lamə/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) کلییر /kolair/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کُلُم/kelom/ (ا) : ۱. طویله، جایگاه اسب و ... .

س) ←*؛ ق) ←*؛ آ) کلم /kəlum/؛ ع) کُلُم /kolom/؛ قص) کلوم /kolum/؛

کلم/kaləm/ (ا) : کلم، گل کلم .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) کلم /kəlam/؛ قص) کلم /kalam/؛ اشر) کلم /kelam/؛

کل-مار/kəl-mār/ (ا.مر) : **نک** : کلک مار .

اغر) کلند مار /kalənde-mār/؛ س) کلی مار /kəli-mār/؛ ق) کلی ماره /keli-mārə/؛ با) کلی ماره /kəli mārə/؛ قص) کلی مار /keli-mār/؛

کل-ماغ/kal-māq/ (ا.مر) : چماق، چوب دستی .

ب) ←*؛

کلم بم/kolom bom/ (ا.مر) : بام طویله که جای انبار کردن علوفه‌ی دام است .

ع) ←*؛

کلم بم

کل مچک/kalə meček/ (ا.مر) : انگشت کوچک دست انسان .

ع) ←*؛

کلمد/kalmad/ (ا) : کت نمدی و کوتاه .

ن) ←*؛

کلم دون/kalam-dun/ (ا.مک) : از توابع شهرستان بابل .

کلم سر گیزی/kalamə sarə gizi/ (ا.مر): کرم پشمالویی که از برگ کلم تغذیه کند، کنایه از: آدم سیاه چرده، لاغر اندام و جلنبور .

ع) ←*؛

کلم سلار/kolom səlār/ (ص.فا) : بزرگ و اداره کننده‌ی گاوسرا .

ع) ←*؛

کلم فیس/kalam fis/ (ا.مر) : بوی گندیده‌ی صادره از آدم کلم خورده .

ع) ←*؛

کلم - کوپّر/kaləm-kuppər/ (ا.مر) : بوته زار .

ب) ←*؛ ق) کپر /kəpər/؛ آ) ←*؛ ع) کلم بنه /kalam benə/؛

کلم -کوپّر-هکاردن/kaləm-kuppər-həkārdən/ (مص.مر) : سرسری وجین کردن . کنایه از: سرسری گرفتن امور.

اغر) کلم کولم /kaləm-kuləm/؛ ب) ←*؛

کلمه/kələmə/ (ا) : ۱. مجموعه استخوان میان تنه . ۲. استخوان سرین و نشیمنگاه .

آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) کین کلمه /kin kalemə/؛

کلمه/kolemə/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت . **نک** : برک کردی .

ن) کلمه /kolme/؛

کلمهر/kalemehr/ (ا.مک) : از توابع رودپی واقع در منطقه‌ی ساری .

کلمی/kalmi/ (ا.مک) : از دهات شهرستان بابل .

کلن/kalan/ (ا) : ۱. نان برنجی - نانی که زیر خاکستر گرم می‌پزند . ۲. گوسفند ماده‌ی شاخ‌دار .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ۱. کلند /kaland/ ، ۲. کلن /kalən/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کلو /kelvā/ ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلن/kəlen/ (ا) : ۱. خاکستر، خاکستر سبک . ۲. دودی که به هنگام روشن کردن بخاری از آن برخیزد . **نک** : پسک، بلم .

اغر) کلین /kəlin/ ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) کلن /kelən/ ؛

کلن/kalon/ (ا) : قفل در چوبی که از داخل بسته می‌شد- کلون در .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) کلوم /kolum/ ؛

کلن تر/kalon – tar/ (ص.مر) : کنایه از: کدبانوی لایق خانه .

ع) ←* ؛ | ک) ←* ؛

کلنجار/kalanjār/ (ا) : پیکار لفظی، مشاجره .

ق) ←* ؛ قص) کرنجار /karanjār/ ؛ اشر) ←* ؛ | ک) ←* ؛ پ) کریکار /karikār/ ؛ او) کالینجاری /kālinjāri/ ؛

کلن جزر/kalan-jazar/ (ا.مر) : رقصی محلّی که به هنگام بردن عروس به خانه‌ی داماد اجرا می‌شده وطی دوسه دهه‌ی اخیر متروک گردیده است.

ن) ←* ؛

کلند/kalənd/ (ا) : **نک** : کلن .

اغر) ←* ؛

کلند/kələnd/ (ا) : در حیاط – دروازه.

ب) ←* ؛

کلند مار/kaland-mār/ (ا.مر) : چوب اصلی کلندر .

اغر) ←* ؛

کلندوش/kalənduš/ : روی شانه، روی شانه قرار دادن .

ب) ←* ؛ ن) قلندوش /qalənduš/ ؛ | ک) ←(ن) ؛

کلندون/kolandun/ (ا.مر) : فنّی در کشتی لوچو .

ن) ←* ؛

کلندی/kelendi/ (ا.مص) : خرد کردن گل و کلوخ در مزرعه به کمک فوکا .

ث) ←* ؛

کلنگا/kəlnəgā/ (ا.مک) : مرتع و چشمه‌ای در کدیر شهرستان نوشهر .

کلنگ-غاز/koləng-qāz/ (ا.مر) : پرنده‌ی دریایی و مهاجر به اندازه‌ی غاز- اردک مهاجر- تنجه . **نک** : آلاغاز .

س) کلنگ غاز /kaləng-qāz/ ؛ ق) کلّه غاز /kallə qāz/ ؛

کلنگه دوش/kəlang-ə-duš/ (ا.مر) : روی دو کتف و گردن. بر کتف کسی سوار شدن، طوری که دوپا از جلوی سینه آویزان شود، سوار شدن .

س) کلنگ دوش /kaləng-duš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قلندوش /qolanduš/ ؛ ت) ←(ع) ؛

کلنگی شاخ/kəlengi- šāx/ (ا.مر): شاخ پیچ در پیچ گوسفند .

ب) ←* ؛

کلنگی شاخ

کل نمد/kəl nəmad/ (ا.مر) : نیم تنه‌ی نمدین چوپانی .

ق) کل لمه /kel-lamə/ ؛ آ) کلّمه /kəllamə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کل نمت /kol namat/ ؛

کلنو/kələn-u/ (ا.مر) : مخلوطی از خاکستر و آب که با آن لباس و ظروف را می شستند .

اغر) کلین او /kəlin - o/ ؛ س) کلین او /kəlin-o/ ؛ ق) کلن او /kəlen-o/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) خاک او /xākow/ ؛

کلو/kəlu/ (ا) : ۱. ریز کردن قطعه‌های گل شخم‌زده در کرت را گویند . ۲. قطعه-واحد شمارش .

اغر) کلو /kalu/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کلو /kolu/ ؛

کلو/kalu/ (ص/ا) : ۱. گاو بی‌شاخ یا شاخ شکسته . ۲. مرغدانی . ۳. خرمالو . ۴. کلوخ- واحد شمارش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کری /kəri/ ؛ با) ←* ؛ آ) کلو /kəlu/ ؛ ن) ←* ؛ ت) لو /lu/ ؛ اشر) کلو /kalo/ ؛ |گ) اولو /avlu/ ؛

کلو/kalo/ (ا.مک) : روستایی در شهرستان گرگان .

کلو/kalu/ (ا) : گوساله، نوزاد یکساله‌ی گاومیش .

ع) ←* ؛ |گ) کولو /kolu/ ؛

کلوا/kəlvā/ (ا) : از انواع نان- نانی که زیر خاکستر گرم اجاق پخته شود، نان دامداران .

اغر) ۱.←* ، ۲. کله ته ای /kelə-tai/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کلوا /kalvā/ ؛ ت) کلن /kalan/ ؛

کلوار/kelvāre/ (ا) : ۱. دردسر . ۲. طرح ریزی، نقشه . ۳. سنگین .

با) ←* ؛ آ) کلواره /kəlvārə/ ؛

کلواره/kəlvārə/ (ا.مر) : کوله بار، بار .

اغر) کولواره /kul vārə/ ؛ ب) کلواره /kelvāre/ ؛ ق) کلواله /kelvālə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کل وار /kol vār/ ؛ ت) کل وار /kol vār/ ؛ |گ) کولبار /kulbār/ ؛

کلواره بیّن/kəlvārə bayyan/ (مص .مر) : کنایه از : مزاحم کسی شدن .

ق) ←* ؛ با) کلواره بیّن /kelvārə bayyən/ ؛ آ) ←* ؛ ت) کولبار بیتن /kulbār bəytən/ ؛

کلوا کلوا/kalvā kalvā/ (ا.مک) : مرتع و روستای مخروبه‌ای در نزدیک روستای کوهپر شهرستان نوشهر.

کلوان/kalvān/ (ا) : اتاق پذیرایی، اتاق میهمانی .

|گ) تالار دورین /talār-dorin/ ؛

کلوایی نون/kəlvāyei nun/ (ا.مر) :

از نان‌های محلّی منطقه که بر دو نوع است: کلوایی نون ساده، کلوایی نون چوپانی. مواد لازم درکلوایی نون ساده به شرح زیر است: آرد، آب، نمک، مایه‌ی خمیر، روغن، جوش شیرین، شکر، زرده‌ی تخم مرغ، کنجد، زردچوبه، زعفران آب شده با روغن و مغز گردوی نرم شده. روش پخت: آرد، آب، نمک و مایه‌ی خمیر را مخلوط کرده به صورت خمیر در آورند و پس از ورز دادن یعنی مشت‌کردن، خمیر را در پارچه پیچیده و درجای مخصوص و گرم قرار دهند تا زودتر «ور» آید، و باد کند به طوری که اگر بر روی خمیر با کف دست ضربه زنند، صدای خاصّی داده و اگر پنجه در آن کرده و به طرف خود بکشند پس از رها کردن خمیر داخل آن به طرف کل خمیر کشیده شود که در این صورت در اثر ورآمدن، خمیر، لگن را پر کند. بعد به خمیر، جوش شیرین می‌زنند. به این ترتیب که، درون کاسه‌ای، کمی جوش را آب کرده و گوشه‌ای از خمیر لگن را کمی بالا آورده و جوش شیرین رقیق شده را در زیر خمیر می‌ریزند. سپس خمیر را مشت نموده تاجوش شیرین در همه جای خمیر جذب شود. بعد روی آن را پوشانده و نیم ساعت بعد که خمیر دوباره ورآمد، پارچه‌ی رویش را برداشته آن را به صورت چانه در آورند. چانه‌ها به اندازه‌ی تاس آبگوشت خوری است و کمی از چانه‌های نان تنوری بزرگتر می‌باشد. از پیش «کله» kələ یا اجاق هیزم سوز را که می‌خواهند در کف آن (کلوایی نون) بپزند گرم کنند تا سنگ کف آن که رویش گل زرد مالیده شده سرخ شود. آنگاه خاکستر گرم را از کف اجاق پس می‌زنند و دایره‌ای به قطر تقریبی سی سانتیمتر را تمیز کرده چانه را در کف اجاق (کله kələ) پهن می‌نمایند و روی آن را با درپوش مخصوص می‌پوشانند، که جنس آن حلب بوده و دسته‌دار است و لبه‌ی آن حدود شش تا هشت سانتیمتر، از سطح زمین ارتفاع دارد. آن گاه خاکستر گرم دور اجاق را روی آن پهن کرده و مقداری از پاره‌های آتش را رویش می‌ریزند و بقیّه‌ی خاکستر اجاق را در پیرامونش قرار می‌دهند. اگر پخت اول باشد ده دقیقه‌ی بعد با آتش‌گیر، آتش و خاکستر را پس می زنند و با انبر کمی از لبه‌ی درپوش را از یک طرف بالا آورده تا نسبت به پخته شدن نان اطمینان حاصل شود. در غیر این صورت رویش را می‌پوشانند و دوباره خاکستر گرم می‌ریزند و تا دقایقی صبر می‌کنند تا بپزد. بعد نان را روی سه پایه یا روی زمین گذاشته و با پارچه پشتش را تمیز کنند، تا خاکستر روی نان از آن جدا شود. سپس بر پشت نان کمی روغن می‌مالند تا نان خشک نشود و سطح آن جلا گیرد. نان را در پارچه پیچیده و در دیگی که پلاستیکی در آن گذاشته‌اند قرار می‌دهند تا گرم و ترد بماند. چانه‌های بعدی را به همین شیوه پخت نمایند. طبیعی است که زمان پخت چانه های پهن شده‌ی بعدی، همیشه بیشتر طول می‌کشد، چون اجاق

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کمی سردتر می‌شود. هم چنین «چوچین کله» čučin kalə (هیزم آتش دار اجاق) هم چنان باید روشن بماند تا به مـرور اخگرهای آن را برداشـته و از خاکسـتر گرم آن نـیز اسـتفاده شود.

کلوایی نون چوپانی/kəlvāyi nune-čuppāni/ : از انواع نان چوپانی. مواد تشکیل دهنده‌ی آن عبارتند از: ۱- آرد ۲- شیر یا پنیراُ paniro (آب پنیر) ۳ - نمـک ۴- مایـه‌ی خمـیر ۵- زرده‌ی تخم مرغ ۶- جزغاله (پی داغ شده) ۷- مغـز گردوی نرم شده ۸- جوش شیرین. طرز تهیـه‌ی ایـن نـان بـه ایـن صورت است که، شـیر یـا پنیراُ (paniro) را بـا آرد، زرده‌ی تخم مرغ، شکر و مایه‌ی خمیر و نمک مخلوط کرده، خمـیر کنند. سپس خمیر را ورز داده و روی لگن پهن نمایند و روی آن را با پارچه یا پتو بپوشانند تا ورآید. وقتی خمیر مانند قبـل ور آمد به شیوه‌ی پیشین به آن جوش شیرین زنند و دوبـاره ورز دهند. به هنگام چانــه گرفتـن، مغـز گردوی خردشـده و جزغاله‌ی کوبیده را بر آن بیفزاینـد. بـرای هـر چانـه همیـن عمل را انجام دهند. هرچانه را با (وردنه) پهن کننـد و مـانند دفعه‌ی قبل، درکف اجـاق گرم گذاشـته و روی آن در پـوش قرار دهند و مراتب پخت را رعایت کنند. هم چنین باید بیـن چانه کردن و به اجاق انداختن آن ربع ساعتی فاصله باشد تـا اجاق داغ شود و نان گل نیندازد. این نان را جـهت سـوغات برای دوستان و اقـوام فرسـتاده و یـا ره توشـه‌ی مسـافرین سازند. در این نان از شیر و یا از آب پنیر نیز استفاده می‌شود. خاصیّت آب پنیر این است کـه نـان، بـه خوبـی تـرد و نـرم می‌شود.

کل و پل/kal-o-pel/ (ا.مر) : سرشاخه .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) کل و پل /kal o pel/ ؛

کلوته/kalutə/ (ا) : کلاه ویژه‌ای که بانوان بر سـرگذارنـد این کلاه جنبه‌ی تزیینی نیز داشته است.

ن) ←* ؛

کلوته/kalutə/ (ا) : **نک** : پول‌کلا .

اشر) ←* ؛

کلوج/keluj/ (ا.مـک) : نـام مکـانی در حومـه‌ی آلاشـت سوادکوه .

کل وچه/kəl-vačə/ (ا.مر) : کلید در خانه .

ب) ←* ؛ س) کلی گوشه /kəli-gušə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛

کل – ورزا/kal-varzā/ (ا.مـر) : گاو نـر جـوان کـه از آن جهت جفت‌گیری استفاده شود تا اصلاح نــژاد صـورت گیرد .

ب) کل ورزا /kal - vərzā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

کل ورزا/kalə varzā/ : گاو نر جنگی، ویژه‌ی ورزا جنـگ . **نک** : ورزا جنگ .

ع) ←* ؛ |ک) ←* ؛

کلوس/kalus/ (ا) : ۱. خرمالو، درخت خرمالو . کچل . **نک** : خارمندی . کلهر

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کـهلو /kahlu/ ؛ با) ←* ؛

کلّوس ماهی/kallusə-māhi/ (ا.مر) : نوعی ماهی، بـا نـام علمی یوس کوس . **نک** : اسلف .

س) کلیس ماهی /kalis-māhi/ ؛ ق) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛

کلوش/kaluš/ (ا) : کفش لاستیکی .

اغر) کلش /kaloš/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) کـوش /kuš/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(س) ؛ |ک) گالوش /gāluš/ ؛

کلوک/keluk/ (ا.مص) : لقمه نانی را داخل خورشــت یـا ماست زدن و خوردن .

کلوکاردن/kalu-kārdən/ (مص.مر) : خرد کردن کلوخ که با پشت فوکا انجام گیرد . **نک** : فوکا.

اغــر) ←* ؛ ب) کلوهکــــاردن /kalu-həkārdən/ ؛ ق) کلوهــاکردن /kəluhākərdən/ ؛ بـــا) ۱. کلوهکـــــردن /kəluhakərdən/ ، ۲. کلوهــاکردن /kəlu-hākərdan/ ؛ آ) کلوهکردن /kəlu hakərdan/ ؛

کلو-کانی/kalu kāni/ (ا.مــص) : کلـوخ خردکنـی کـه از تمهیدات آماده سازی زمین کشاورزی است.

اغر) ←* ؛

کلوکـای/kalukāy/ (ا.مـک) : از منــاطق کوهسـتــانی و ییلاقی استرآباد .

کلو کلو/kolu kolu/ : ۱. قطعــه قطعـه . ۲. واژه ای بـرای ابراز محبت، به هنگام حمام کردن کودکان .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

ع) ←* ؛

کلوکوبکشیین/kalo ko-bakešiyən/ (ا.مص) : در هنگام راه رفتن اشیای جلوی پا را لگدمال کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لوهایتن /luhāytən/ ؛

کل و کور/kalo-kur/ (ص.مر) : ۱. آدم ناقص . ۲. کنایه از: دوستان ناباب . ۳. کنایه از افراد بی‌ارزش و فاقد وجاهت اجتماعی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

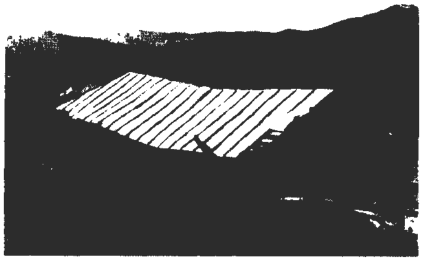
کلو-گر/kalu-gar/ (ص.فا) : کشاورزی که در کرت، کلوخ درشت را ریز کند .

اغر) ←* ؛ ق) کلوکر /kelukar/ ؛ با) کلوکر /kalu-kar/ ؛

کلوم/kelum/ (ا.مک) : نام چشمه‌ای است در قسمت جنوب شرقی کوه دماوند .

کلوم/kolum/ (ا) : طویله .

ب) ۱.←* ، ۲. کالم /kālom/ ؛ ق) کلوم /kəlum/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کلوم /kolom/ ؛ ت) ←* ؛

کلوم

کلو-مر/kəlu-mar/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی شهرستان آمل .

کلون/kalun/ (ا.مک/ص) : ۱. نام مرتعی در شیرگاه سوادکوه . ۲. سرور، زیبا .

ق) ←* ؛

کل وندی/kal – vandi/ (ا.مص) : نوعی بستن روسری که آن را بر روی پیشانی گره کنند.

ب) ←* ؛ ق) سرون /sarvan/ ؛

کلونگا/kalvangā/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در حوزه‌ی شهرستان نور .

کل ونی/kəl-vəni/ (ص.مر) : کسی که بینی کوچک دارد . نک : پس بنی .فنی، ونی.

ق) کلفنی /kelfəni/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کل فنی /kol feni/ ؛ قص) ←* ؛

کل – وونگ/kal-vung/ (ا.مر) : بانگ بسیار بلند . غریو.

اغر) ۱.←* ، ۲. کلّه ونگ /kallə-vang/ ؛ ب) کلّه ونگ /kallə-vang/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱.←(ب) ، ۲. اویا /ū-vā/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛

کلوها کردن/kalku hākərdən/ (مص.مر) : خاراندن بدن. خارش مداوم.

ق) ←* ؛

کل وهر/kalvəhər/ (ا) : فضای میان دو خطّ شخم زده .

ق) ←* ؛

کل وی هر/kal-vi-hər/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور واقع در شهرستان سوادکوه .

کله/kolə/ (ا) : ۱. زمینی که درختان آن را تراشیده و برای زراعت آماده کرده‌اند . ۲. توله‌ی حیواناتی مثل: سگ و خوک و.... .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کله /kəle/ ؛ ع) ←* ؛ اک) کوله /kulə/ ؛

کله/kələ/ (ا) : ۱. کوچک . ۲. توله‌ی حیوان–در مقام تمسخر به بچه‌ی آدمی نیز گویند . ۳. واحد وزن جهت توزین برنج . نک : کیله.

اغر) کاله /kālə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کته /kətə/ ؛ ع) کله /kolə/ ؛ ت) کته /kotə/ ؛ اک) ←(ع) ؛ پ) کوتک /kutak/ ؛

کله/kelə/ (ا.مر) : ۱. جوی آب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کیله /kilə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کله/kələ/ (ا.) : ۱. اجاق، آتش دان، اجاقی که در کنار تنور باشد، اجاق گلی با سوخت هیزم . ۲. یکان وزن معادل

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

یکدهم خروار . **نک** : آتش کله .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ۱.←* ، ۲. کلــه /kele ؛ *با)* کله /kalə/ ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *ع)* کله چال /kalə-čāl/ ؛ *ت)* ۱.←* ، ۲.←(ع) ؛ *اشر)* ←(با) ؛ |گ) ←(ع) ؛

کلـه/kalə/ (ا/ا.مـک) : ۱. بلنـدی . ۲. از توابـع راسـتوپـی شهرستان قائم شهر .

س) ←* ؛

ع) ←* ؛ *قص)* کنّه /kenne/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ | گ) ←* ؛

کلّه/kallə/ (ا) : ۱. یکان شمارش . ۲. نفری، هر نفر .

اغر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. کلّه ی /kalləye/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

کله/kalə/ (ا) : جـای کشـت بوتـه‌های خیـار و خربـزه و هندوانه .

ع) ←* ؛ |گ) ←* ؛

کله-اقی/kolə-aqay/ : **نک** : پکال .

ت) ←* ؛

کل هاکردن/kel-hākərdan/ (مص.مر) : شخم زدن، شیار کردن .

اغـر) کـل هکـاردن /kel-həkārdən/ ؛ *ب)* کـل هکـاردن /kel-həkārdən/ ؛ *ق)* کـل هـاکردن /kel hākərdən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* کل هاکردن /kel hākordan/ ؛ *قـص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشـر)* کـل-هـــاکئردن /kel-hākoərdən/ ؛

کل-هاکردن/kal-hākərdan/ (مص.مـر) : سرشـاخه‌های درخت را هرس کردن، کوتاه کردن شاخه ها .

اغر) کل هکاردن /kal-həkārdən/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* کـل هـاکردن /kal hākordan/ ؛ *قص)* ←* ؛

کل هـاکردن/kəl-hākərdan/ (مـص.مـر) : کنـد کـردن لبه‌ی تیز برخی از اشیاء و ادوات به عمد یا به سهو .

اغر) کال هکاردن /kāl-həkārdən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* کل هاکردن /kol hakordan/ ؛ *قص)* ←* ؛

کل هـاکردن/kal hākordan/ (مـص.مـر) : جوانـه زدن- رویش ابتدایی جوانه .

ب) کل هکردن /kal həkordən/ ؛ *ع)* ←* ؛

کلّه – باد/kallə-bād/ (ا.مـر) : نوعـی بیمـاری کـه در آن سرآدمی یا دام آماسیده شود- نوعی بیماری دامی کـه ورم و آماس باعث مرگ آن‌ها شود .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

کلّه-بردن/kallə-bordən/ (مص.مر) : ۱. سرشاخ شدن . ۲. بی‌حوصله شدن- خسته شدن از سر و صدا .

اغر) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* کلّـه بـوردن /kallə-burdan/ ؛

کله-بز/kalə-bəz/ (ا.مر) : بز نر و تخمی، بز بـدون شـاخ . **نک** : بزکل .

اغر) ←* ؛ *ق)* کل بز /kal bəz/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←(ق) ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ |گ) کلـه بـوز /kalə-buz/ ؛

کلّه-بزوئن/kallə-bazuan/ (مص.مر) : ۱. پرچانگی کردن . ۲. برای تعلیم کسی کوشش فراوان به خرج دادن- سر به سر کسی گذاشتن .

اغر) ۱.←* ، ۲. کلّه بزئن /kallə-bazoən/ ؛ *ب)* کلّه بزئـن /kallə-bazoən/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* کلّه بزوئـن /kallə-bazuan/ ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* سروکلّه بزان /saro kallə bezān/ ؛ *قص)* ←* ؛

کله بن/kələ- bən/ (ا.مر) : اطراف اجاق .

اغر) ۱.←* ، ۲. کل بن /kəl- bən/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛

کلـه بـن/kaləben/ (ا.مـک) : نـام مرتعـی در بابل‌کنـار شهرستان بابل .

کله بن/kale-bən/ (ا.مک) : از توابع کیـاکلای شهرسـتان قائم‌شهر .

کلّـه-بنـه-بخـارد/kallə-bənə-bəxārd/ (ش.ج) : نوعـی نفرین به معنی: سر به زمین خورده .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* کلّـه بنـه بمـه /kalle bənə bəme/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کلّه - بیئن/kallə-biən/ (مص.مر) : ۱. سری نترس داشتن -کلّه شقّ بودن . ۲. متفکّر بودن . ۳. ایستادن . ۴. با کسی رو به رو شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کلّه بیّن /kallə bayyən/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کلّه بیّن /kallə bayyən/ ؛ آ) ←* ؛

کلّه پچ/kələ-pač/ (ا.مر) : از انواع دیگ . نک : دمن پج .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلّه پشت/kalə pešt/ (ا.مر) : ۱. جنگل واقع در انتهای زمین شالیزاری که معنای پشت کاله را دارد . ۲. پشت اجاق خانه های روستایی . نک : کاله.

ع) ←* ؛ اُک) ←* ؛

کلّه پکا/pekā – kallə/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: نیا – نیاکان . ۲. کنایه از: مردگان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کلّه پیک/kallə-pik/ (ا.مر) : سر و رو – سر و محدوده ی آن – سر و گردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کلّه-پیک-بچیین/kallə-pik-bačiyən/ (مص.مر) : کنایه از: از بین بردن – پایمال کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کلّه - تئی/kələ-taei/ (ا.مص) : چیزی را در زیرخاکستر گرم پختن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) فل بنی /fəl bəni/ ؛

کلّه - تراش/kallə-tərāš/ (ص.فا) : ۱. حقّه باز – زبان باز . ۲. آدم کم گذشت .

اغر) ←* ؛ ق) کلّه وزین /kallə vərin/ ؛ آ) سرتاش /sar tāš/ ؛ ع) سرتاش /sar tāš/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کلّه – تک/kallə tak/ (ا.مر) : نوک درخت . نک : تکّلی، تک.

اغر) کاکّله /kākkelə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) دارتک /dārətək/ ؛

کلّه تک/kallə - tak/ (ا.مر) : فرق سر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کتی میون /koti meyon/ ؛

کلّه-تو/kallə-tu/ (ا.مر) : ۱. فنّی در کشتی محلّی . ۲. با غرور گردن‌کشی کردن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کلّه – توکن/kallə-tukən/ (ق) : با شتاب . با عجله به طرف مقصد یا کسی حرکت کردن.

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛

کلّه-توکّی/kallə-tukki/ (ا.مص) : ۱. برخورد سر دو نفر با هم . ۲. کسی که پیشانی بزرگ و برآمده‌ای دارد .

س) کلّه توکی /kallə - tuki/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کلّه جنگ /kallə jang/ ؛ قص) ←* ؛

کله-چال/kələ-čāl/ (ا.مر) : آتشگاه- چاله‌ی اجاق هیزمی. نک : کله.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کله چال /kalə čāl/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) کله /kalə/ ؛ اُک) کلا چال /kalāčāl/ ؛

کله – حال/kele-hāl/ (ا.مر) : (ریز مقام) کل + حال . به معنی حالت کوتاه . از آوازها و نغمه‌های موسیقی مناطق تبری زبان، که در ادامه‌ی کتولی نواخته و یا خوانده می‌شود. بنیان واژه تبری است . نک : کتولی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کلّه-خار/kallə-xār/ (ش.ج) : ۱. نوعی نفرین. به زنی گویند که چند بار شوهر کرده باشد و هر بار شوهرش بمیرد . ۲. به کودکی خطاب شود که پس از متولد شدن، پدر یا مادر و یا هر دو را از دست بدهد. ۳. شوم و نامیمون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سرخور /sarə xor/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کلّه- خاس/kələ-xās/ (ص.مر) : نانی که در خاکستر گرم پخته شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کلوا /kelvā/ ؛ ع) کلوا /kalvā/ ؛

کلّه-خاشک/kallə-xāšk/ (ص.مر) : لجباز – لجوج – دیوانه – ستیزنده .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) کلّه خشک /kallə xošk/ ؛ قص) کله خشک / /kale-xošk ؛

کلـه – خـس – وکـا/kələ-xəs-vəkā/ (ا.مـر) : پرنــده‌ای بزرگ‌تر از سار که بال‌های سیاه رنگ دارد .

با) ←* ؛

کلّه–خو/kalle-xu/ (ص.مر) : نافرمان – حرف نشنو .

اغر) ←* ؛ ب) خوکلّه /xu-kallə/ ؛ س) کلّـه خـر /-kallə xar/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـــــا) ←(س) ؛ع) ←(س) ؛ آک) ←(س) ؛

کل–هدائن/kal-hədāən/ (مص.مر) : انتهای دو چـوب یـا دو چیزی را به هم تکیه دادن – تکیه دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

کُل–هدائن/kol-hədāən/ (مص.مر) : پوســت انداختــن – پوست انداختن مار یا درخت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

کل هدائن/kal-hədāən/ (مص.مر) : نک : کل انگتن .

س) ←* ؛ع) کل هادان /kal - hādān/ ؛

کلّه دار/kallə-dār/ (ص.فا) : آدم پرمغــز و خـوش فکـر . نک : باکلّه .

اغــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کلّه دکاردن/kallə-dakārdən/ (مص.مر) : ۱. حمله کردن . ۲. پیش رفتن، پیش‌روی کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کلّه دکردن /kallə - dakerdən/ ؛ قص) کله ها کاردن /kale hākārdan/ ؛

کلّه دنگ/kallə-dang/ (ا.مر) : دندانه‌ی متّصل به چپـلاق جهت پوست کندن شلتوک . نک : ادنگ دندونه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) اودنـک (دنـگ) کلّــه /-udang (dang) kanə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کله دوستن/kelə-davəššən/ (مص.مر) : مــهمان نـاخوانده شدن. در اصطلاح لنگر انداختن در خانه‌ی کسی .

ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

کله–دهــون/kelə-dəhun/ (ا.مـر) : جـایی کـه آب را بـه قسمت‌هایی تقسیم کنند . نک : درک سر .

اغر) ۱.←* ، ۲. کله دهان /kelə dəhān/ ؛ ق) کیله دهـون /kile dehun/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کت /kat/ ؛

کله را/kelə-ra/ (ا.مر) : ۱. جـوی آب – آب راهـه . ۲. آب راهه‌ی بین منازل . نک : ارا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. کیلـه را /kilə-rā/ ؛ ق) کیله راه /kilə rāh/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کله /kelə/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کلّه ره/kəllərə/ (ا.مـک) : غـاری نزدیـک رسـتم قلعـه‌ی شهرستان بهشهر .

کل هزوئن/kal-həzoən/ (مص.مر) : ۱. پایان دادن مـاجرا . ۲. از تخم افتادن پرندگان .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛

کله–سر/kelə-sar/ (ا.مر) : ۱. بر روی خط شـیار . ۲. عـدم خروج خیش از شیار . ۳. لب جوی . کنایه از: در حـالت طبیعی قرار داشتن.

کله سر/kale sar/ : در مقام توهین و تحقیر به فرد کچــل گفته شود .

ب) ←* ؛

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱. کله سر /kelə sar/ ، ۲. کیله سر /kilə sar/ ؛ قص) ←* ؛

کله – سر–چینکــا/kale-sar-činekā/ (ص.مـر) : کنایـه از: توسری خور و بی‌پناه .

ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

کلـه سـره/kəle-səre/ (ا.مـک) : از روسـتاهای کوهســار فندرسک استارآباد .

کله سره/kale - səre/ (ا.مک) : از مراتع نشـتای منطقـه‌ی عباس‌آباد .

کله سری/kalə sari/ (ا.مک) : قلّه‌ای به ارتفاع ۳۰۵۰ مـتر در کلاردشت .

کلّه – سلاب/kallə-səlāb/ (ص.مر) : سرلخت – سر برهنه – دخترانی که مقیّد بـه حجـاب و پوشـش مـوی سـر نباشند.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کله-سی/kələ-si/ (ا.مر) : صدر اتاق .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کلسّی /kelessi/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کله سّی /kalәssi/ ؛ ن) کله-سی /kalə - si/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛

کله شا/kalə-šā/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

کله شر/kalə-šer/ (ا.مر) : چوبی به شکل چوب چوگان که با آن آتش را در اجاق جا به جا کنند.

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کلّه شق/kallə-šaq/ (ص.مر) : سرکش - کلّه شق . نک : بدسر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ ک) ←* ؛

کله-شیر/kalə-šir/ (ا.مر) : چوبی سرکج که از آن جهت جابه جا کردن آتش استفاده کنند . نک : رزین، کله شر .

اشر) ←* ؛

کلّه غاز/kallə-qāz/ (ا.مر) : پرنده‌ای دریایی و به اندازه‌ی غاز - اردک مهاجر، تنجه . نک : اسبه غاز - آلاغاز .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کلاچ غاز /kəlāc-qāz/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ع) ؛

کلّه غرت/kallə-qert/ (ص.مر) : آدم سرکش . نک : بدسر-بدکلّه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

کله -قد/kolə-qad/ (ش.ج) : نوعی ناسزا به افراد کوتاه قد .

ق) کل په قد /kelpe-qad/ ؛ ع) ←* ؛ قص) کله قد /kələ qad/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. سرچه - قد /sərčə-qad/ ؛

کلّه قن/kallə qan/ (ا.مر) : کلّه قند .

اغر) کلّه قند /kallə - qand/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

کلّه قندی/kallə-qandi/ (ا.مر) : ستون‌های کلفتی که بر روی تخته‌سنگ و در یک ردیف، بر روی زمین قرار داده شود. این ستون‌ها هم اندازه بوده و به آن «نال» گویند. «پلور» هایی روی این نال‌ها و سکوها قرار گرفته و روی آن را تخته کوب کنند. نک : پلور-نال.

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

کلّه-قو/kallə-qu/ (ا.مر) : درخت خرمالویی که میوه ندهد. نک : کلقو، کلهو.

ب) ←* ؛ س) کلقو /kalqo/ ؛

کله -کا/kale- kā/ (ا.مر) :

از بازی‌های مردم کوه‌نشین است. تعداد بازیکنان معمولاً بیش از ده نفر هستند و در زمین بازی که معمولاً حیاط تکایا یا مساجد و یا میدانگاه ییلاقات است به دو دسته تقسیم شده و با فاصله‌ی حدود بیست متر از هم قرار گرفته و نشانه‌های خود را که (دکل) نام دارد، بر زمین می‌کارند. «دکل» ها از لاشه‌ی تخته سنگهاست که در اصطلاح محلی به آن‌ها «لات سنگ» یعنی سنگ به دردنخور و شکننده گویند. هر کدام از بازیکنان دو گروه، در کنار «کل» های خود که به ردیف بر روی زمین کاشته‌اند، قرار گرفته و بر دست هر کدام یک تخته سنگ (لاشه‌ی تخته سنگ) قرار دارد، که در اصطلاح محلی به آن «کل دست» kal dast گویند. طرفین «کل» های همدیگر را نشانه‌روی می‌کنند و به نوبت این هدف‌گیری را ادامه می‌دهند. دسته‌ای که «کل» های آن‌ها، زودتر واژگون شود، بازنده است و باید از محل ردیف کل‌های خود تا محلّ «کل» های بازیکنان برنده، آن‌ها را بر دوش خود سواری دهند.

کل-هکاردن/kel-həkārdən/ (مص.مر) : شخم زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کل هاکردن /kel-hākordan/ ؛ ع) کل هاکردن /kəl - hākərdan/ ؛ قص) کل بییشتن /kel-biyeštan/ ؛ اشر) کل-هاکئردن /kel-hākordən/ ؛

کل-هکاردن/həkārdən-kal/ (مص.مر) : ۱. کوتاه کردن . ۲. کچل کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کل هاکردن /kal hākerden/ ؛ با) ←* ؛ آ) کل هاکردن /kəl hākərdan/ ؛ ع) کل هاکردن /kal hākordan/ ؛ قص) ←* ؛

کله-کاله/kelə-kālə/ (ا.مر) : .گذرگاه سخت و دشوار .
ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

کلّه کئی-تـک/kallə-kaei-tak/ (ا.مـر) : نوعـی خطـا در بازی‌های بومی که سربازیگر مورد حملـه یـا ضـرب و شتم قرار گیرد .
ب) ←* ؛ ق) کلّه روش /kəllə ruš/ ؛ با) ←* ؛

کلّه-کئی-کا-بویئن/kalle-kaei-kā-baviən/ (مـص.مـر) : پر سر و صدا - کنایه از: خسته شدن و سردرد گرفتـن از شلوغی و سروصدای زیاد .

کله کت/kalə kat/ (ا.مک) : قلّه‌ای به ارتفـاع ۳۰۸۲ مـتر نزدیک شاه علمدار کلاردشت .

کله کت/kalə-kat/ (ا.مک) : نام دهکـده‌ای از کلارسـتاق نوشهر .

کله کت بن/kalə kat bən/ (ا.مک) : روستایی در منطقه‌ی مرزن آباد چالوس .

کلّه کردن/kallə- kordan/ (مص.مر) : طغیـان کـردن آب رودخانه و به حرکت در آمدن سیلاب ویران کننده .
قص) ←* ؛

کلّه کش/kallə-kaš/ (ا.مر) : راه ویژه‌ای که پیوسته احشام از آن عبور کنند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

کلّه-کش/kallə-kaš/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: آوازی که از سـر برخیزد . ۲. مقـامی پایـه‌ای در آوازهـای چـهارگانـه‌ی موسیقی کتول و استرآباد شرقی.
اشر) ←* ؛

کلّه-کشوک/kallə-kašuk/ (ا.مـص) : سـرک کشـیدن - نگاه دزدانه.
اغر) ۱.←* ، ۲. کل اَتّـا /kal attā/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛
ع) سردیی /sardai/ ؛

کله کشی/kelə-kaši/ (ا.مـص) : سـاخت و احـداث جـوی آب- جوی درست کردن .
اغر) ←* ؛ ق) کیله هاکردن /kiləhākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کیله کشی /kilə kaši/ ؛ع) کیلـه بکَنسـن /kilə bakkənesan/ ؛

کله-کلو/kelə-kelo/ (ا.مص) : شخم زدن و زیروروکـردن زمین با کج بیل .
ب) کله کلـو /kelə-kalu/ ؛ ق) کلاکلـو /kelā kəlu/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

کله کله/kələ-kələ/ (ق.مق) : کاشتن بذر به کمک دست و کج بیل .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کله کله /kalə kalə/ ؛
ع) ←(ن) ؛

کلّه کلّه/kallə-kallə/ (ا.مـص) : ۱. پرحرفـی . ۲. سـروکلّه زدن . ۳. دردسر .
ب) ←* ؛

کلّـه-کـن/kallə-kan/ (ا.مـر) : موجـودی خیـالی بـرای ترساندن بچّه ها .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کلّه-وسـن /kalle-vəsən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲. کلّه وسـن /kalləvəsən/ ؛ آ) کلّـه وسن /kallə vəsən/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

کلّه-کو/kallə-ko/ (ا.مص) : نوعی راه رفتن کـه شـخص به اشیای روبرو و زیر پایش بی‌توجه باشد - بی‌هـوا راه رفتن .
اغر) ۱.←* ، ۲. کله کو /kaləko/ ؛ ب) ←* ؛

کله کو بکشیین/kalə-ko-bakəšiyən/ (مـص.مـر) : ۱. بـی دقّتی در شخم زدن . ۲. بی دقّتی در راه رفتن .
اغر) ←* ؛

کلّه کوتی/kallə kuti/ (ا.مر) : سر و فرق .
ع) ←* ؛

کلّـه کوتـی ره بکتنیـن/kallə -kuti- rə- bakotenəyan/ (مص.مر) : به علت مصیبت و رسیدن بـلا، بـر سـر و فرق کوفتن .
ع) ←* ؛

کله کویی/kole - kuei/ (ص.مر) : نفهم و کند ذهن .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛

کله-کهار/kalə-kəhār/ (ص.مر) : گوسفند نر یک ساله .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کلّه-کی/kalle-ki/ (ا.مر) : ۱. حلقه‌ی بالای زنگوله که

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

زنجیر از آن عبور کند . ۲. قسمتی از جعبه‌ی چوبی .
ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ قص) *← ؛

کله مار/kələ-mār/ (ا.مر) : ۱. بزرگترین هیزم درون اجاق که برای دوام آتش در اجاق گذارند . ۲. مادر بزغاله . **نک** : چوچین کله‌مار- چوچین کل.
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) ۱.*← ، ۲. تش مار /taš mār/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) کله مار /kalə mār/ ؛

کله – مار/kelə-mār/ (ص.مر) : خوک ماده‌ای که توله‌هایش را به همراه داشته باشد.
اغر) کاله مار /kālə mār/ ؛ ب) کله مار /kalə-mār/ ؛ س) کوله مار /kulə-mār/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ ع) کئله مار /kolə mār/ ؛ اشر) کئل مار /koəle-mār/ ؛

کلّه مغزی/kallə maqzi/ (ا.مر) : سکندری .
اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کلّه مغزی/kallə maqəzi/ (ا.مر) : نوعی بازی و سرگرمی که در زمین شیب‌دار با معلّق زدن پایین آیند . **نک** : تابرجاته–آگردیک بازی .
اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کلّه–ملّق/kallə-malləq/ (ا.مص) : معلّق شدن – سکندری رفتن .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) کلّه ملّق / kallə mallaq/ ؛ قص) *← ؛ اشر) *← ؛ آک) کلّه ملّاق /kallə-mallāq/ ؛

کلّه –منار/kallə-mənār/ (ش.ج/ا.مر) : ۱. نوعی نفرین . ۲. برج ساخته شده از سر دشمنان در جنگ‌ها به قصد عبرت سایرین .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛

کلّه –منار –بویین//kallə-mənār-baviyən (ص.مر/ش.ج) : ۱. مردن – به گور رفتن. ۲. نوعی نفرین .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) کلّه منار بیّن /kaləmenārbayyən/ ؛ آ) کلّه منار بیّن /kallə mənār bayyan/ ؛

کلّه – منار–هکاردن/kallə-mənār-həkārdən/ (مص.مر) : کشتن – به گور فرستادن .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ با) ۱. کلّه منارهاکردن /kallə-mənārhākərdən/ ، ۲. کلّه منار هکردن /kallə-mənār.hakərdən/ ؛ آ) کلّه منارهاکردن /kallə-menār-hākərdan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کلّه منار هاکردن /kallə -menār- hākordan/ ؛

کله – نون/kələ-nun/ (ا.مر) : **نک** : کلوایی نون .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) ۱. کلوا /kalvā/ ، ۲.*← ؛

کلّه وسّن/kallə-vəssən/ (ص.فا/ا.مر) : کنایه از: بچّه دزد – موجودی خیالی جهت ترساندن بچّه ها . **نک** : خر خر .
اغر) ۱. کلّه وسّن /kallə-vosən/ ، ۲. کلّه وریسن /kallə-vərin/ ؛ س) کله وسن /kallə-vəsən/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کلّه کن /kallə kan/ ؛

کلّه–وسن–بویین//kallə-vosən-baviyən (مص.مر) : کنده شدن سر مرغ یا کنده شدن قسمت فوقانی هر شیء یا جسمی .
اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ ن) کلّه بوسائن /kallə bossāan/ ؛ ع) کلّه بُستانین /kallə-rə-bossāneyan/ ؛

کلّه وند/kallə-vand/ (ا.مر) : **نک** : پش کتی‌ون .
ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

کلّه ونگ/kallə-vang/ (ا.مر) : صدای ته حلقی که به عنوان هلهله‌ی شادی برخیزد . **نک** : سلنگ .
ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ قص) *← ؛

کله هادان//kalə hādān : محاصره شدن گراز به وسیله‌ی سگ‌های شکاری و گروه شکارچیان .
ع) *← ؛ آک) *← ؛

کله هرفه/kale- harfe/ : ابزاری فلزی که توسط آن آتش را جابجا کنند . **نک** : کل شر، زرین .

کلی/kəli/ : ۱. لانه‌ی مرغ. ۲. کنام جانوران.
ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) *← ؛ آک) *← ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**) گیلی ، **پ**) پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کلی

کلّی/kalli/ (ا) : ۱. صدا، فریاد . ۲. دو سو عرضی جعبه . **نک** : اشتلم .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کلّهی /kalləhi/ ؛ با) *← ؛ ن) کلّه گی /kallə gi/ ؛ ت) ←(ن) ؛

کلی/kəli/ (ا) : ۱. کلید، قفل کوچک در .

اغر) کلید / kəlid/ ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) کلی /koli/ ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛

کلیا/kaliyā/ (ا.مک) : روستایی از دهستان عشرستاق هزارجریب بهشهر .

کلیا/kalyā/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

کلیا/kəlyā/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریبی ساری .

کلیا/kəlyā/ (ا) : خالی کردن تنه‌ی درخت و نهادن چوبی استوانه‌ای در آن برای استحصال شیره از نیشکر .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛

کلیا تاور/kalyā-tāvər/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

کلیا - دار/kəlyā-dār/ (ا.مر) : دستگاهی برای شیره گیری از نیشکر . **نک** : کلگا .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ع) کلکادار /kalkā dar/ ؛

کلیا-سر/keliā-sar/ (ا.مر) : محلّ آبگیری نیشکر . **نک** : کله سر .

س) *← ؛ با) *← ؛ع) کیله سر /kilə sar/ ؛

کلّیبا/kallibā/ : نامی برای افراد .

با) *← ؛

کلی - بیّن/kəli-bayyən/ (مص.مر) : قفل شدن .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کلی بیّن /kəli bayyan/ ؛ ن) کلی بوییـن /kəli bavəyan/ ؛ ع) کلی ببین /keli babeyan/ ؛ قص) *← ؛ ت) کلی بئـن /keli baen/ ؛

کلی پـر/kelipar/ (ا.مـک) : مرتعـی در روسـتای لاشـک شهرستان نوشهر .

کلی - تک/kəli-tək/ (ا.مر) : ۱. آچار . ۲. کلید قفل .

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کلی /kəli/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) کلی آچّر /keliāččar/ ؛ ت) کلی پرِ /kelipar‌ə/ ؛

کلیتن/kelaytən/ (مص) : ردّ پای کسی را یافتن .

ت) *← ؛

کلیج خل/kalij-xel/ (ا.مـک) : از توابـع شـیرگاه واقـع در منطقه‌ی سوادکوه .

کلیج کـلا/kalij-kəlā/ (ا.مـک) : از توابـع فریـم واقـع در منطقه‌ی ساری .

کلیج کوه/kəlij-kuh/ (ا.مک) : از توابع شهرستان رامسر .

کلیچه/količe/ (ا) : نـان کـوچکـی کـه در تنـور پزنـد - کلوچه.

س) کچیله نون /kəčilə nun/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) کلـوچـه /kəluča/ ؛ قص) ←(ن) ؛ اشر) *← ؛

کلیر/kolayr/ (ا) : نیم تنه‌ی نمدی چوپانان .

ع) کلییر /kolair/ ؛ ت) *← ؛

کلیران/kalirān/ (ا.مک) : نام آبادی از دهستان فیروزجـاه شهرستان بابل .

کلیز/keliz/ (ا) : ملاقه‌ی چوبی .

س) کلز / kallez/ ؛ با) *← ؛ ت) *← ؛

کلیس/kalis/ (ا) : ۱. اسپله - ماهی درشت اندام خزری بـا سر بزرگ . ۲. ظرف چوبـی دسـته‌دار کـه از آن بـرای برداشتن شیرداغ و پیمانه‌کردن شیر استفاده شود . **نک**: اسپلی .

س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

کلیس

کلیسه – بکشیین/kalisə-bakəšiyən/ (مص.مر) : لاغر شدن و گود افتادن بغل و پهلوی دام که نشانه‌ی زایش زود هنگام دام است .

ب) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛

کلیشم/kališem/ (ا.مک) : از توابع دوهزار واقع در منطقه‌ی تنکابن .

کلیک/kol-yak/ (ا.مک) : نام محلّی است در نزدیکی دهکده‌ی جیسا از لنگا واقع در منطقه‌ی عبّاس‌آباد .

کلیک/keliak/ (ا): نوعی نسترن وحشی-بوته ی گل سگک .

قص) ۱.*← ، ۲. کلیک /keləyak/ ؛

کلیکان/kalikān/ (ا.مک) : از توابع دهستان هرازپی شهرستان آمل .

کلیک بخردن/keliak boxordan/ : قفل شدن زبان و از سخن باز ماندن در اثر ترس و وحشت .

ع) *← ؛

کلیک سر/kəlikə-sar/ (ا.مک) : از توابع دابوی‌جنوبی شهرستان آمل.

کلیکک/kəlikak/ (ا) : میوه‌ای جنگلی شبیه آلوچه‌ی ریز که از درختچه‌ای به همین نام به عمل آید .

ن) *← ؛

کلیگ/kəlig/ (ا) : لگن مخصوص ادار بچّه درگهواره .

ق) پلیک/pelik/؛با)۱.*←،۲. پیلک/pilək/ ؛آک)خاله/xālə/ ؛

کلیگ/kəlyag/ (ا.مک) : از توابع میان‌رود واقع در منطقه‌ی نور .

کلی گوشه/kəli-gušə/ (ا.مر) : ۱. کلید قفل . ۲. آچار . **نک:** اچار .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کلی تک /kəli-tək/ ؛ با) ۱.*← ، ۲.←(ق) ؛ آ) *← ؛ ن) کلی /kəli/ ؛ع) کلی آچّر /keli/ accar/ ؛ ت) *← ؛ اشر) کلید /kəlid/ ؛ آک) *← ؛

کلیلا/kalilā/ (ا.مک) : از روستاهای واقع در شهرستان بابل .

کلیمه/kəlimə/ (ا) : خانه‌ی چوبی – کلبه .

ن) *← ؛

کلین/kəlin/ (ا) : ۱. خاکستر . ۲. کرک . ۳. دودی که به هنگام روشن کردن بخاری، از آن برخیزد . **نک** : پسک – خل .

اغر) *← ؛ ب) کلینگ /kəling/ ؛ س) *← ؛ ق) ۱. کلن /kəlen/ ، ۲. کهلن /kəhlen/ ؛ با) ۱.*← ، ۲. کلن /kələn/ ؛ آ) کلن /kəlen/ ؛ قص) کلهن /kelhen/ ؛ اشر) *← ؛

کلین/kalin/ (ص) : گوسفند ماده‌ی شاخ دار .

آ) *← ؛

کلین – او/kəlin-u/ (ا.مر) : آب و خاکستر که در گذشته لباس‌های کثیف و ظروف را با آن می‌شستند .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کلنو /kəlen-u/ ؛

کلین پتشه/kəlin-patešə/ (ا.مر) : وسیله‌ای برای رفع گلو درد است. به این شکل که روی خاکستر گرم کمی آب پاشند. سپس آن را در پارچه‌ای ریخته و به گلوی بیمار بندند .

اغر) *← ؛ ب) کلینگ – پتیشه /kəling-patišə/ ؛ ق) کلن پت /kəlen pat/ ؛ با) کلن پت /kələn.pat/ ؛ ن) کلین پت /kələyn.pat/ ؛ع) کلین پت /kalin pat/ ؛

کلین – پخه/kəlin-poxə/ (ا.مر) : **نک** : کلین پتشه .

اغر) *← ؛

کلین جوش/kəlin-juš/ (ا.مر) : پوست کندن نخود. در این کار نخود، خاکستر نرم و آب را در دیگ ریخته

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

می‌جوشانند و پس از جوش آمدن، نخود را با آب شسته و سپس پوست آن را جدا کنند .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

کلین چرمه/kalin čərmə/ : گوسفند کبود رنگ و شاخدار.

آ) ←* ؛

کلین خنی/kələyn-xəni/ (ا.مک) : از توابع ناتل‌کنار شهرستان نور .

کلیندان/kelin-dān/ (ا.مر) : اجاقی گلی مخصوص پیله‌ی ابریشم .

اشر) ←* ؛

کل بندی/kal bandi/ : **پ**ارچه‌ای حلقوی، که آن را به دور سرپیچند، تا حمل ظروفی که به سرگذارند، آسانتر صورت گیرد. **نک** : سرکاتی-کلّه ون.

کلین کلاچی/kalin kəlāči/ : گوسفند سیاه و سفید و شاخ دار .

آ) ←* ؛

کلینگا/kelingā/ (ا.مر) : جا – مکان – مقّر .

ق) ←* ؛

کلین - گرد/kelin-gard/ (ا.مر) : خاکستری که در اثر ریختن آب بر روی آن به هوا بلند شود .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←(*آ*) ؛ *آ)* کلن گرد /gəlen.gard/؛

کلینگه/kolingə/ (ا.مک) : از توابع نشتای منطقه‌ی عبّاس‌آباد .

کلی -ونگ/kali-vang/ (ا.مص) : صدا کردن افراد از فاصله‌ای دور که با صوتی مخصوص صورت گیرد.

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* کلّه ونگ /kallə vang/ ؛ *اشر)* کله - ونگ /kalə-vang/ ؛

کلین ونش/kalin vanəš/ : گوسفند سفید و شاخدار .

آ) ←* ؛

کلّیه/kalləye/ (ا) : ۱. نفری – هر نفر . ۲. یکان شمارش برای جانداران و به ویژه انسان.

ب) ←* ؛

کلی یا/keliyā/ (ا) : عصاره‌کش – دستگاه شیره‌کشی از موّاد گیاهی.

اغر) ۱.←* ، ۲. کلیا /kəlyā/ ؛ ق) کلاسر /kelāsar/ ؛ *با)* ←* ؛

کم/kam/ : الک . **نک** : پاریجن .

قص) ←* ؛

کم/kam/ (ا) : غربالی که از پوست گوسفند بافته شود – نوعی غربال درشت .

قص) ←* ؛

کما/komā/ (ا) : وزنه‌ی سنگین چوبی که به منظور کوبیدن پایه‌های کلفت و فروکردن آن‌ها در زمین، توسّط چند نفر بلند گردیده و به وسیله‌ی آن بر پایه‌ها ضربه وارد سازند – تخماق .

ع) ←* ؛

کما/komā/ (ا) : گیاهی است که جهت تغذیه گوسفند مورد استفاده قرار گیرد .

قص) ←* ؛

کما/kəmā/ (ص/ا) : ۱. بزرگ . ۲. نوعی علف صحرایی که در مناطق ییلاقی روید و خشک شده‌اش غذای بسیار مغذی در زمستان است .

ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛

کمائوش/kəmāuš/ (ا) : ۱. نوعی سبزی خودرو که در مناطق ییلاقی روید . ۲. نوعی قارچ .

با) ۱.←* ، ۲. گوشک /gušək/ ؛ *آ)* ←* ؛ع) کمون گوش /kamon guš/ ؛ ت) کمانگوشی /kamānguš/ ؛

کمائوش جار//kəmāuš-jār/ (ا.مر) : محلّ رویش گیاه کمائوش . **نک** : کمائوش .

آ) ←* ؛

کماج/kəmāj/ (ا) : نانی که با آرد برنج پزند. نوعی نان، که با آرد برنج، تخم مرغ، شکر و روغن پزند . **نک** : بنجی نون-بیشک – اماج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←(ق) ؛ ق) کوماج /ku-māj/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←(ق) ، ۲. کُماج /komāj/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* اِماج /emāj/ ؛ ت) کماچ /komāč/ ؛ *اشر)* کماچ /kemāč/ ؛

کماجدان/kəmāj-dān/ (ا.مر) : ظرفی که نان برنجی را

در آن گذارند .

اغر) ←* ؛ *ب)* کماج دن /kəmāj -don/ ؛ *س)* کوماج دون /kumāj-dun/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ←(س) ؛ *ن)* ←(س) ؛ *قص)* کماجدون /kemājdun/ ؛ *ت)* ←* ؛

کماجِ نون/kəmāj - nun/ (ص.مر) : کنایه از: فرصت طلب . **نک** : بنجی نون .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* کوماج نون /kumājnun/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* کماچ - نون /-kemāč-mun/ ؛

کماج هاکردن/kəmāj-hākərdan/ (مص.مر) : مخلوط کردن – در آمیختن .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛

کماسی/kəmāsi/ (ا.مک) : ۱. روستایی در شرق گرگان . ۲. همچنین کماس نام محلّه‌ای در روستای تروجن بهشهر است.

کماموش/kemāmuš/ (ا) : قارچ .

ق) کرمئوش /kərmauš/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* کمائوش /kəmāuš/ ؛ *ع)* کمون گوش /kamon guš/ ؛ *ت)* کمانگوش /kamān guš/ ؛

کمان/kəmān/ (ا) : وسیله‌ای برای بازکردن پشم .

اغر) ←* ؛ *ب)* کمون /kamun/ ؛ *س)* کمن /kamon/ ؛ ق) کمون /kamun/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←(ق) ؛ *ع)* ←(ق) ؛ *قص)* ←(ق) ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

کمان بزوئن/kəmān-bazuən/ (مص.مر) : کنایه از: تمام کردن کاری یا خوردن چیزی در اولّین فرصت .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ع)* کمون بزان /kamon bəzān/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* کمان زئن /komān zaen/ ؛

کمانچه/kamānča/ : نوعی ساز که بومی آن دارای سه سیم است.

س) کمنچه /kamonča/ ؛ ق) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

کمان رستم/kəmān-rostam/ (ا.مر) : قوس و قزح – رنگین کمان .

اغر) کمان علی /kamān-ali/ ؛ ق) رستم تیرکمون /rustəme tirkamun/ ؛ *با)* ←(آ) ؛ *آ)* رسّم کمون /-rəssəme-kamun/ ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *ع)* تیرکمون /tir kamon/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* کمانه-رستم /kemānə-rostam/ ؛ *آک)* آسمون گوردیک /āsmon-gurdik/ ؛

کمان رو/kəmānru/ (ا.مک) : نهری که از رود هراز آمل منشعب شود .

کمان گر/kəmān-gar/ (ا.مک) : از توابع لاله‌آباد شهرستان بابل .

کمان گوش/kamān -guš/ (ا.مر) : قارچی که در پای درخت انجیر روید . **نک** : انجیلی گوشک .

س) کرمئوش /kerma-uš/ ؛ *آ)* کمائوش /kəmāuš/ ؛ *ع)* کمون گوش /kamon guš/ ؛ *ت)* ←* ؛

کمانه/kəmānə/ (ا) : نیم دایره‌ی چوبی که در تله‌ی پرندگان به کار رود . **نک** : بلقوم .

اغر) ←* ؛ *س)* کمنه /kamonə/ ؛ ق) کمون /kamun/ ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* ←(ق) ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

کمانه/kəmānə/ (ا.مص) : گشاد گشاد راه رفتن . **نک** : الا الا بشین .

اشر) ←* ؛

کمانی/kəmāni/ (ا) : وسیله‌ای در گاو آهن برای کم و زیاد کردن عمق شخم .

اغر) کمانه /kəmānə/ ؛ *ب)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

کمبه/kombə/ (ا/ص) : ۱. نان قلاچ . ۲. کنایه از: آدم چاق و فربه .

اغر) ←* ؛ ق) کمبل /kembel/ ؛ *اشر)* ←* ؛

کم - بین/kam-bin/ (ص.فا) : تنگ نظر – حسود . **نک** : بلیک .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* کم - وین /kam-vin/ ؛ *اشر)* ←* ؛

کم -پارکه/kam-pārkə/ (ا.مر) : قسمت بالای سماور که قوری در آن قرار گیرد .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* کم پاکه /kam-pākə/ ؛ ق) ←(س) ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کمپاکه/kam-pākə/ (ا.مر) : بادگیر سماور . **نک** : کم پارکه.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کم پشت/kam pešt/ (ص.مف) : تنک - پراکنده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کمتر/kamter/ (ص) : ۱. بز مادّه . ۲. اندک .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کم جان/kamjān/ (ص.مر) : ۱. بی حال - بی زور . ۲. کنایه از : افراد بی مال و مکنت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کم جـون /kam jon/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کم جیکا/kom-jikā/ (ا.مر) : نوعی گنجشک .

با) ۱. ←* ، ۲. کومیچکا /ku-mičkā/ ؛ اشر) ←* ؛

کم - چل/kam-čel/ (ا.مر) : زغال بدسوز - زغالی که هنگام سوختن دود دهد .

ب) ←* ؛ س) کمچو /kam-ču/ ؛

کمچلیز/kamčelez/ (ا) : نوعی آبگردان جهت هم زدن و تفکیک سر شیر ازشیر .

اشر) ←* ؛

کمچیل/kam-čil/ (ا.مر) : چوب سوخته‌ای که مغز و وسط آن زغال نشده است .

ق) ←* ؛

کم خنک/kam-xənək/ (ا.مک) : چشمه‌ای در آلاشت واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کم خو/kam xo/ (ص.مر) : کم خواب .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کمدره/komdarə/ (ا.مک) : از توابع دهستان دشت‌سر شهرستان آمل .

کمر/kamər/ (ص) : ۱. گاوی به رنگ سیاه و سفید . ۲. گاوی که بر پوست کمرش خطّی سفید باشد .

اغر) کمری /kaməri/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) کمری /kemari/ ؛

کمر/kəmar/ (ا) : قطعه سنگی که بسیار بزرگ باشد .

ق) کمر /kamər/ ؛ع) کمر /kamar/ ؛ اشر) ←* ؛

کمر-ایزار/kamar-izār/ (ا.مر) : پارچه‌ی مربّعی شکل و کوچک‌تر از چادرشب که به هنگام چیدن پنبه به کمر بندند و پنبه را درون آن ریزند . **نک** : دامنی .

ن) ←* ؛ع) کمر ازار /kamar ezār/ ؛

کمر بجیر/kamar bə jir/ : کمر به پایین .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کمربسته/kamar bassə/ : ۱. آماده‌ی عمل . ۲. مورد عنایت امام علی و اولادش بودن .

ب) کمر دوسته /kamər davəstə/ ؛ع) ←* ؛

کمر بشکستن/kamər-bəškestən/ (مص.مر) : ۱. آسیب دیدن . ۲. کنایه از: کسی که فرد بسیار عزیزی را از دست داده است .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کمربشکسّن /kamər bəškessan/ ؛ع) کمر بشکسّن /kamar beškessan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کمر بشکسن /kamer beškesen/ ؛ اشر) کمر - بکشستن /kamar-beškesten/ ؛

کمر بن/kamar bən/ (ا.مک) : ۱. مرتع و کشتزاری در بین روستاهای اویل و کوهپر نوشهر . ۲. از توابع اوزرود شهرستان نور .

کمر بن/kamər-bən/ (ا.مک) : ۱. از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر . ۲. نقطه ای درغرب التپّه‌ی بهشهر .

کمربند/kamər-band/ (ا.مک) :

غاری است نزدیک بهشهر. در کاوش‌های سال ۱۹۴۹ میلادی/ ۱۳۲۷ خورشیدی، در غار کمربند، شش طبقه تشخیص داده شده که روی هم قرار داشت. مجموع این شش طبقه به بیست و هشت قشر بیست سانتیمتری تقسیم شد. این طبقات از نظر تاریخ، میان دورآن‌های مزولیتیک و نئولیتیک (آخرین دوران عصر سنگ) واقع شده بود. ۱- طبقه‌ی بالا شامل آثار دوران نئولیتیک (دوران سنگ جدید) یا عصر حاضر بود. ۲- طبقه‌ی زیرین شامل سفال‌های دوران نئولیتیک قدیم بود. ۳- طبقه سوم هیچ شباهتی به طبقه دوم از حیث آثار باستانی نداشت و در آن اثری از سفال

به دست نیامد و نیز نشان‌های از کارهای زراعتی در آن دیده نمی‌شد. این دوره در عصر نئولیتیک پیش از سفال قرار داشت ۴- طبقه‌ی چهارم شامل آثار دوران پالئولیتیک جدید یا دوران مزولیتیک بود (برای مثال چاقوهای کوچک از سنگ چخماق سیاه). در ضمن استخوان‌هایی شبیه به استخوان‌های آهوان پیش از تاریخ معروف به lagasella subgutterosa درآن طبقه دیده می شد ۵-در این طبقه اشیایی شبیه به اشیای طبقه چهارم پیدا شد. به علاوه در آن تیغه‌هایی از سنگ چخماق و قطعاتی از استخوان سگ دریایی نیز دیده شده است. ۶- طبقه‌ی آخر شامل خاک رس و شن وماسه بود که در روی قشرهای آب زیر زمینی قرار داشت.

کمربنک/kamər-bənək/ (ا.مک) : مرتعی واقع در خطیر کوه سوادکوه .

با) ←* ؛

کمر به جر/kamarbəjor/ (ا.مر) : ۱. کمر به بالا . ۲. در مازندارن شرقی و مرکزی مراد کمر به پایین است .

ع) ←* ؛ *آک)* ←* ؛

کمربه جیر/kamarbəjir/ (ا.مر) : ۱. کمر به پایین . ۲. پایین تر از کمر . **نک** : پتم .

س) کمر به جر /kamər-bəjer/ ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

کمر پشت/kamər-pəšt/ (ا.مک) : ۱. از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر . ۲. روستایی در راستوپی سوادکوه . ۳. مرتعی در لفور واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کمر تنگ/kamər tang/ (ا.مر) : تسمه ی پهنی که بر کمر ستور بندند .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ع)* کمرتنگ /kamar tang/ ؛ *ت)* ←* ؛

کمر جوک/kemr juk/ (ا.مک) : نام دامنه‌ای در ولوپی سوادکوه .

کمر چین/kamar čin/ (ا.مر) : از لباسهای قدیمی شبیه پالتو که قسمت کمر آن چین خورده باشد .

ع) ←* ؛

کمر درّه/kamər-darrə/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه‌ی هزارجریب بهشهر .

کمردن/kamerdon/ (ص) : گاو سیاهی که کمرش به رنگ سفید باشد .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ع)* کمرتی /kamarti/ ؛

کمر راست کاردن/kamər-rāst-kārdən/ (مص.مر) : کنایه از: اعتبار و آبرو کسب کردن .

اغر) ←* ؛ *س)* کمر راست هاکردن /kamər-rāst-hākerdən/ ؛ *ق)* کمر ر راس هاکردن /kamarrərās hākerdən/ ؛ *آ)* کمر راس هاکردن /kamər-rās-hākərdan/ ؛ *ع)* کمر راس هاکردن /kamar rās hākordan/ ؛ *ت)* کمر راس هکردن / /kamer rās hakerden/ ؛

کمر رود/kamar-rud/ (ا.مک) : از توابع کمررود واقع در منطقه‌ی نور .

کمر سر/kamər-sar/ (ا.مک) : بخشی از بلندی‌های غرب التپّه‌ی بهشهر .

کمر سر/kamər-sar/ (ا.مک) : ۱. از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر . ۲. کمرکش کوه .

کمر سرک/kamar sarak/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیک روستای اویل نوشهر .

کمر سرک/kamər-sarək/ (ا.مک) : مرتعی از توابع شهرستان کردکوی .

کمر - سره/kamər-sare/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور شهرستان سوادکوه .

کمر-سری/kamər-sari/ (ا.مر) : کمر+سری. در لغت به معنی کمرکش کوه است و تکّه‌ای است سازی مربوط به نی چوپانی. اصل واژه تبری است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

کمر شال/kamər-šāl/ (ا.مر) : شال کمر .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* کمرشال /kamar šāl/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کمر قش کایی/kamər qəs kāi/ (ا.مر) : بندبازی .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کمر کچّال/kamər-keččāl/ (ا.مک) : نام مرتعی در آلاشت سوادکوه .

کمرکش/kamər-kaš/ (ا.مر) : چوب‌هایی به کلفتی تقریبی ده در ده سانتی متر و بلندی سه تا چهار متر که از وسط «هلا» ها و از زیر آن میخ می شود تا «هلا»ها نگهداری شوند و محکم گردند- اصطلاحی است در خانه‌سازی چوبی . نک : هلا.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کمر کش/kamər-kaš/ (ص.مر) : نیمه راه سربالایی کوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کمرکش /kamar kaš/ ؛ آک) ←* ؛

کمر کشی را/kamər-kaši-rā/ (ا.مر) : راه کمربندی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) کمر کشی را /kamarkaši rā/ ؛ آک) ←* ؛

کمر کلا/kamər-kəlā/ (ا.مک) : از توابع نرم آب دو سر ساری .

کمر کلوم/kamər-kəlum/ (ا.مک) : نام مرتعی در منطقه‌ی آمل .

کمر لو/kamər-lu/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

کمرود/kamrud/ (ا.مک) : ۱. یکی از نام‌های قدیمی دریای خزر در منابع پهلوی . ۲. از توابع خانقاه‌پی خطیرکوه سوادکوه .

کمرودی/kemrudi/ (ا) : نام قبایلی در دوره ی هخامنشیان که در حاشیه‌ی دریای خزر به سر می بردند و بعد به ییلاقات شهرستان نور و خطیرکوه سوادکوه کوچیدند .

کمرون/kamərun/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

کمروند/kamər-vand/ (ا.مر) : کمربند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کمربند /kamər-band/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. کمرون /kamər van/ ؛

قص) ←(ت) ؛ ت) ←(س) ؛ آک) غیش /qaiš/ ؛

کمره/kamərə/ (ص.نس) : ۱. شیب تند کوه . ۲. وسط - میان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کوکمره /kukamerə/ ؛ آک) ←*؛

کمری/kəmri/ (ا) : قمری .

ن) ←* ؛

کمری/kaməri/ (ص.نس) : ۱. حیوانی که پوست وسط کمرش حلقه‌ای سفید رنگ داشته باشد -گاوی که رنگ کمر آن با دیگر قسمت‌های بدنش فرق کند . ۲. به پیله‌های نازک و سفید در پرورش کرم ابریشم گویند . نک : کمر سری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کمری/kamari/ (ص) : آدم سست و ناتوان در امور جنسی.

ع) ←* ؛

کمری غاز/kaməri-qāz/ (ا.مر) : تنجه - نام پرنده‌ای است . نک : آلاغاز .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

کمش/koməš/ (ا.مص) : ۱. نفس‌نفس زدن. ۲. به سختی نفس کشیدن .

ع) کش بزان /kaš bəzān/ ؛ ت) ←* ؛

کمش/komeš/ (ا.مص/ا.مک) : ۱. جنب و جوش . ۲. حرکت نا محسوس . ۳. کمش یا قومش و یا قومس نام قدیم منطقه‌ی دامغان، چهارده و سمنان بوده است. نک : جم .

ت) ←* ؛

کمشی/kamši/ (ص) : قومسی - منظور مردمان ناحیه‌ی جنوبی البرز، واقع در منطقه‌ی دامغان و چهارده و سمنان که از اقوام قدیمی ساکن این منطقه بوده و هستند.

اغر) کامشی /kāmši/ ؛ س) کمشی /kemši/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) کمشی /komši/ ؛

کمشی کمر/komši-kamər/ (ا.مر) : از طوایف و تیره‌های ساکن در کتول .

کمک/kamək/ (ق.مق) : مقدارکم .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ قص) کمک /kamak/ ؛ آک) کمه /kamay/ ؛ پ) کمیک /kamīk/ ؛

کمک به کمک/kəmak-bə-komak/ : نک : یاری‌گری .

قص) *← ؛

کم کین/komə kin/ : محل اتصال کوه و دشت .

ع) *← ؛

کم گیت/kam-git/ (ا.مر) : نشای کم پشت .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کمّل/kammel/ (ص) : متنفر – ناراحت – دلگیر .

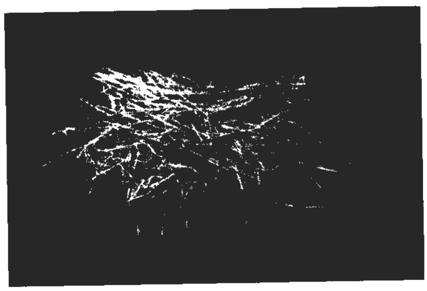
ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کمّل/kəmmal/ (ص) : متمکّن – سرمایه‌دار .

ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ ع) کمّل /kommal/ ؛

کمل/kaməl/ (۱) : کاه .

ب) *← ؛

کمل

کمل/kaməl/ (ا) : کاه شالی – ساقه‌ی شالی درو شده جهت خوراک چهار پایان .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) کمل /kamal/ ؛ ت) کلش /koleš/ ؛ اشر) *← ؛

کمل بند/kaməl-band/ (ص.فا) : اداره کننده‌ی عملیات خرمن‌کوبی– کسی که کاه را دسته کند و ببندد – بسته ی کاه شالی .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) کمل ون /kaməlvan/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) *← ؛ ع) کمل بن /kamal ban/ ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛

کمل به سر/kaməl-bə-sar/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای در «دیوا» در بندپی‌شرقی واقع در منطقه‌ی بابل .

کمل چوسر/kaməl-ču-sar/ (ا.مک) : از توابع بندپی منطقه‌ی بابل .

کمل دسته/kaməl-dastə/ (ا.مر) : دسته‌ی کاه شالی .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کمل دسّه /kaməl dassə/ ؛ با) *← ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کمل بن /kamal ban/ ؛ ت) ←(آ) ؛

کمل سرک/kaməl-sarak/ (ا.مک) : از توابع بندپی شهرستان بابل .

کمل کپا/kaməl kəpā/ (ا.مر) : کوپّه کردن کاه شالی بر روی درخت و دربین شاخه‌های آن .

اغر) کمل کوپّا /kaməl kuppā/ ؛ س) کمل کوپا /kaməl-kupā/ ؛ ق) کمل کوفا /kamə kufā/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) *← ؛ ع) کمل کوپا /kaməl kopā/ ؛ ت) *← ؛ اشر) کمل – کوپّا /kamel-koppā/ ؛

کمل کشی/kaməl-kaši/ (ا.مص) : انتقال کاه از محلّ خرمن‌گاه به خانه یا جای مورد نظر .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کمل کشی /kamal kaši/ ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛

کمل کوفا/kamel-kufā/ (ا.مر) : خرمن گاه .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کمل کپا /kamal kopā/ ؛

کمل وند/kaməl-vand/ (ص.فا) : کسی که کاه برنج را دسته‌بندی کند .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱. *← ، ۲. کمل ون /kaməl van/ ؛ ع) کمل بن /kamal ban/ ؛ ت)

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کمل بند /kamel band/ ؛

کمل وندی/kaməl-vandi/ (ا.مص) : کاه بندی – کاه را دسته‌بندی کردن .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) کمل ونی /kaməl vanni/ ؛ با) *← ؛ آ) کمل ونّی /kaməl vani/ ؛ ت) کمل بندی /kamel bandi/ ؛

کم مشت/kam mošt/ (ا.مص): از اندازه و میزان واقعی کم داشتن .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

کم ملّی کاردن/kam-malli-kārdən/ (مص.مر) : بی اعتنایی کردن – بی‌توجهی کردن .

اغر) *← ؛ س) کم ملی هاکردن /kam-mali-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کم ملی ها کردن /kammeli hā kərdan/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کم محلّی بنیان /kam mahalli banyān/ ؛ قص) کم محلّی /kam-mahalli/ ؛ آک) کم محلّی /kam-mahāli/ ؛

کمن/kemen/ (ا.مک) : نام منطقه‌ای از ولوپی واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

کمن/komən/ (ص) : کسی که به سختی تنفس کند .

ت) *← ؛

کمن/kamon/ (ا) : رنگین‌کمان .

اغر) کمان علی /kəmān ali/ ؛ ب) *← ؛ س) تیرکمون /tir kamun/ ؛ ق) ۱.*← ، ۲. تیرکمون /tir kamun/ ؛ با) *← ؛ ع) تیرکمون /tir kamon/ ؛ قص) ←(ق) ؛

کمن/kamon/ (ا) : کمان – کمان پنبه‌زنی – کمان تیراندازی .

اغر) ۱.*← ، ۲. کمان /kəmān/ ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کمون /kamun/ ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کمون /kamun/ ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛ اشر) کمان /kemān/ ؛ پ) کمان /kamān/ ؛

کمن/kaman/ (ا) : کمند .

ب) کمند /kamənd/ ؛ ع) *← ؛ آک) *← ؛

کمن بنگتن/kaman bengəten/ (مص.مر) : کمند انداختن.

ب) کمن دینگوئن /kamən dinguən/ ؛ ع) *← ؛

کمند/kamənd/ (ا) : کمند – طنابی دراز که سر آن رابه صورت قلّاب در آورده و با آن حیوان فراری را به دام اندازند.

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کمن /kamən/ ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲.←(ق) ؛ ع) کمن /kaman/ ؛ قص) *← ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) کمند /kamand/ ؛ پ) کمند /kamand/ ؛

کمنه/kamonə/ : برگشت خطرناک گلوله‌ی تفنگ یا شیئی سخت در اثر برخورد با اجسام دیگر .

ب) *← ؛ س) *← ؛ با) کمونه /kamunə/ ؛ ع) *← ؛

کمنی گری/kemni-geri/ (ص.مر) : اندوخته – پس‌انداز . **نک** : پس‌دشتی .

ق) *← ؛

کموا/komvā/ (ا) : ۱. نخ کاموا . ۲. ماشین کمباین .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کموا /kəmvā/ ؛ قص) ←(آ) ؛ آک) کاموا /kāmvā/ ؛

کمون پایین/kamun-pāyin/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار شهرستان بابل .

کمون – تا/koman-tā/ (ا.مر) : نخ کمان . **نک** : کون تا .

ق) کمون زی /kamunzi/ ؛ با) *← ؛

کمون زی/kamun zi/ (ا.مر) : نخ کمان .

ق) *← ؛

کمونک/kamunak/ (ا) : تیر چوبی گاو آهن .

با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛

کمونه/kamunə/ (ا.) : چوب بلند خیش که به گردن حیوان وصل شود . **نک** : ازال‌تیر .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کم وین/kam vin/ (ص.فا) : حسود .

آ) *← ؛ ت) *← ؛

کمیشان/komišān/ (ا.مک) : از توابع دهستان قره‌طغان شهرستان بهشهر . کامشون.

اغر) کامشی نون /kāmšiaun/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کمین/komin/ (ق) : کدام .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱. کمین /kəmin/ ، ۲. کدیـم /kədim/ ؛ آ) ۱.←(بـا) ، ۲.←(بـا) ؛ ع) ۱.←* ، ۲. کدوم /kodom/ ؛ قص) کدیـم /kedim/ ؛ ت) ←* ؛ آک) کمین /kemin/ ؛ پ) کتام /katām/ ؛

کمین تی/kəmin-ti/ (ق) : ۱. کدام طرف . ۲. چه طوری .

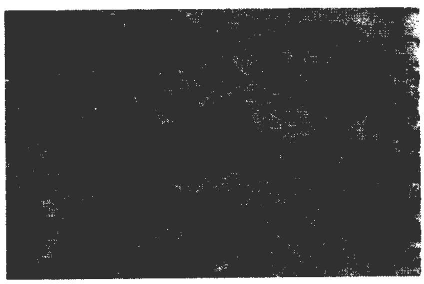
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کتـی /kəti/ ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. کـدوم ور /kədum var/ ؛ آ) ۱. کدیـم ور /kədimvar/ ، ۲. کمیـن ور /kəmin var/ ؛ ع) کـدوم ور /kedom var/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کمیـن ور /kaminvar/ ؛ آک) کمین ور /kemin-var/ ؛

کمیندان/kamindān/ (ق): کدامیک .

ت) ←* ؛

کن/kən/ (ا/ص) : کند، که وسیله‌ی ماهیگیری است.

س) کند /kənd/ ؛ ق) کـن /ken/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ او) کند /kund/ ؛

کن

کن/kan/ (ا) : ۱. مکان کنده‌کاری شده . ۲. کـی؟ – چـه کسی؟ . نک : نشوم .

اغر) ۱. کن /kan/ ، ۲. کند /kone/ ؛ ب) ←* ؛ ق) کنّـش /kannəš/ ؛ با) ←* ؛

کنا/kənā/ (ص.فا) : کننده – انجام دهنده .

ب) کان /kān/ ؛ س) کنا /konā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ پ) کونـاک /kunāk/ ؛

کنّا/kənnā/ (ا) : چوبی که پاشنه‌ی در روی آن قرار گیرد .

س) کنـــدا /kəndā/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) درکنّا /dar kannā/ ؛ قص) ←* ؛ پ) کناک /kunāk/ ؛

کنا پیش/kannā-piš/ (ا.مر) : حیاط جلوی ایوان خانه .

ع) ←* ؛ آک) خونا پیش /xonā- piš/ ؛

کنار/kenār/ (ا) : ۱. پرچین . ۲. پاشنه‌ی در . ۳. رسیدن به منظور . ۴. سامان – مرز . نک : بست بندا – چپر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کنار /kənār/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کنار-اب/kənār-āb/ (ا.مر) : آب ریزگاه – مستراح .

اغر) اُکنار /o-kənār/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) لبه آب /labə-āb/ ؛

کنار انجام/kənār-anjām/ (ا.مک) : از توابع بالا لاریجان شهرستان آمل .

کنار-او/kənār-o/ (ا.مر) : کنار آب – مستراح . نک : اور.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کناربوردن/kənār-burdən/ (مص.مر) : ۱. کنار رفتن – کنار کشیدن . ۲. به مقصود رسیدن .

اغر) کنـار بـردن /kənār bordən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کنـار بـوردن /kənār burdan/ ؛ ع) کنار بشین /kenār bašeyan/ ؛ قص) ←* ؛

کناربیشتن/kənār-beyəštən/ (مص.مر) : کنار گذاشتن چیزی – ترک – ترک کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کنار بیشتن /kənār-biyeštən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) کنار بشـتن /kənār beštan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←* ؛ ت) کنـار نئـن /kenār naen/ ؛ اشر) کنار-وائشتن /kenār-vāeštan/ ؛

کناربیّن/kenārbāyyən/ (ا.مر) : زایمان کردن.

ق) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

کنارپه/kenār pa/ (ا.مر) : کنار و حاشیه‌ی پرچین کناره‌ی محلّی مخصوص و مشخّص . نک : پچیم په .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) پرَک /parak/ ؛ پ) پرک /parrak/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائمشهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ) گیلی ، پ) پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

کنارپی/kənār-pəy/ (ا.مر) : ۱. در کنار . ۲. خارج از گذرگاه.
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) کنارپه /kenārə pə/ ؛ ت) ←* ؛

کنار خس/kenār xos/ : به دور از دیگران خوابیدن – کسی که از آمیزش با دیگران اکراه دارد– در مناطق مرکزی و شرقی مازندران کنایه از: نامزد و همسر .
ع) ←* ؛

کنارخور/kenār xor/ : به دور از جمع و به صورت منفرد غذا خوردن – عدم شرکت در سفره‌ی عمومی – خرج خود را از دیگران جدا کردن .
ع) ←* ؛

کنار–رود/kenār-rud/ (ا.مک) : از توابع خرّم‌آباد واقع در منطقه‌ی تنکابن .

کنار سرخانه/kənār -sar-xānə/ (ا.مر) : خانه‌ای واقع در حاشیه‌ی آبادی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کنارسرخنه /kənār-sar-xənə/ ؛
ق) ←* ؛ع) کنارسرخنه /kenār sar xonə/ ؛

کنار لینگه/kenār- lingə/ (ا.مک) : از مراتع لنگای شهر عبّاس‌آباد .

کنار مج/kənār mej/ (ص.فا) : با دیگران قاطی نشدن – منفرد و یکه‌تاز بودن در اثر رندی .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کنار–نئن/kenār-naen/ (مص.مر) : کنار گذاشتن چیزی – ترک کردن .
اغر) کنار بیشتن /kənār beyəštən/ ؛ ق) کناربشتن /kənār bəštən/ ؛ با) ←(اغر) ؛ع) کناربنیان /kenār banyān/ ؛ ت) ←* ؛

کنار– وا/kenār-vā/ (ا.مر) : بادی که از ساحل وزد.
با) ←* ؛

کنار–وال/kənār-vāl/ (ا.مر) : نهری برای خارج کردن آب‌های اضافی شالیزار .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کناره/kənārə/ (ا) : کناره – ساحل .
اغر) ←* ؛ ب) کناره /kənārə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کناره/kenārə/ : حاشیه .
ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کنار هاکردن/kenār hākerdan/ (مص.مر) : ۱. پایان دادن. ۲. به مقصد رسیدن.
ق) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) کناره هکردن /kenārə hakerden/ ؛

کنار هاکردن/kənār hākordan/ (مص.مر) : محصور نمودن زمین و باغ به وسیله‌ی پرچین . نک : پرچین کاردن .
س) کنارهاکردن /kənār-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ع) ←* ؛

کنار هکتن/kənār-hakətan/ (مص.مر) : ۱. فارغ شدن . ۲. به حاشیه رانده شدن .
اغر) ←* ؛ س) کنار هکتن /kənār-heketən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. ←* ، ۲. کنار هاکتن /kənār hākətən/ ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) کناردکته /kenār -dakəte/ ؛ ت) کناردکتن /kenār daketen/ ؛

کنار هکردن/kənār-hakərdan/ (مص.مر) : پرچین کردن .
ق) پرچیم هاکردن /parčim-hākərdən/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲. پرچیم هکردن /parčim-hakərdən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کنارهاکردن /kənār hākərdan/ ؛ع) کنارهاکردن /kenār hākordan/ ؛

کناره هاکردن/kenārə hākordan/ (مص.مر) : رسیدن به مقصد . اتراق کردن در مقصد .
ب) کنار هکوردن /kənār həkordən/ ؛ع) ←* ؛

کناری/kenāri/ (ص.نس) : ۱. جمع و جور . ۲. شسته و رفته .
ق) ←* ؛ با) ← ؛ آ) ۱.← ، ۲. کناری /kənāri/ ؛

کناری بیّن/kənāri-bayyən/ (مص.مر/ش.ج) : تمام شدن – به پایان رسیدن – نوعی نفرین که در مقام و به معنی نابودی مخاطب به کار رود.
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کناری بیّن /kənāri bayyan/ ؛

کناس/kenās/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی آلاشت واقع در منطقه‌ی سواد کوه.

کنّا سر/kənnā-sar/ (ا.مر) : سر ایوان . **نک** : خرند سر .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کنّاسر /kannā sar/ ؛

کنّا سری/kannā sari/ (ا.مر) : هدیه‌ای که به هنگام ورود عروس به خانه‌ی داماد به او دهند .

ن) ←* ؛

کنّا کنّاپه/kennā kənnā pə/ : خانه به خانه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) کنّاکنّا /kannā/ ؛

کنّا گرد/kənnā gərd/ (ص.فا) : ولگرد .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کنّال/kənnāl/ (ا) : نوعی گیاه دارویی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کنب/kanəb/ (ا) : کنف .

اغر) کنف /kanəf/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) کنف /kanaf/ ؛ قص) ←(ع) ؛

کنت/kənət/ (ا.مک) : ۱. از توابع یخکش بهشهر . ۲. روستایی کوهستانی در جنوب تروجن بهشهر.

کنتا/kontā/ (ا.مک) : ۱. از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری . ۲. کدام یک ؟

کنجالـه/kənjālə/ (ا) : ۱. تفاله‌ی تخم پنبه بعد از روغن‌کشی که برای مصرف دام به کار رود . ۲. تفاله‌ی سویا .

اغر) کنجاله /konjālə/ ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) کنجلت /konjelət/ ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(ت) ؛

کنجلد/konjeled/ (ا) : گاورس . **نک** : جاورس .

قص) ←* ؛

کن – جه/kən-je/ (ق) : با چه کسی– از چه کسی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. کنجا /kənejā/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کنه جا /kənəjā/ ؛ آ) کنه جا /kənejā/ ؛ع) کی همرا /ki hamrā/ ؛ قص) ←* ؛

کنجی/kənji/ (ا) : کنجد .

اغر) ۱. کنجی /konji/ ، ۲. کانجی /kānji/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کنجد /konjed/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کنجید /konjid/ ؛ اشر) کتنجی /koənji/ ؛ پ) کنجت /kūnjət/ ؛

کنجی چو-تل/konji-ču təl/ (ا.مر) : پشته‌ی درو شده‌ی کنجد که به شکلی خاص چیده شود .

اغر) کانجی چوتل /kānji čutəl/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

کنجی چو-تل

کنجید/kenjid/ (ا) : کنجد .

س) کنجی /kenji/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲. کنجی /kənji/ ؛ آ) کنجی /kənji/ ؛ع) ۱. کنجد /kojəd/ ، ۲. کنجیل /konjil/ ؛

کنجی کوپا/konji-kupā/ : کپر کنجد که از روی هم انباشتن شاخه های درو شده‌ی کنجد به وجود آید . **نک** : کانجی .

ب) ←* ؛

کند/kand/ : کننده – آن که می کند – از پسوندها .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

کند/kand/ (ا/.مص) : ۱. تپّه . ۲. به یک باره تکان دادن .

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←* ؛ ت) ←* ؛

کنـد/kənd/ (ا) : ابزاری سـه یـا چـهار شـاخه کـه دارای دسته‌ی چوبی بلند است و برای ماهیگیری در آب‌های کم‌عمق به کار می‌رود . **نک** : کِن.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کت /kət/ ؛

کندا/kəndā/ (ا) : چارچوب – قسمتی از چارچوب که درب برآن می نشیند . **نک** : بندا .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. کَنّـا /kənnā/ ؛ آ) کنّا /kənnā/ ؛ ع) درکنّـا /dar kannā/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کندا /kandā/ ؛

کندا/kəndā/ (ا) : ایوان .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کنّـا /kənnā/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) کنّان /kənnān/ ؛ ع) کنّا /kannā/ ؛ ت) ←* ؛

کنـداب/kondāb/ (ا.مـک) : روستایی در چـهار کـوه شهرستان کردکوی که نام محلی آن «کاند و /kāndo/» است .

کندا سری/kandā sari/ (ا.مر) : پولی که داماد هنگام عبور دادن عروس از درب خانه‌ی عروس می‌پردازد .

ت) ←* ؛

کنداک/kendāk/ (ا) : نانی که با آرد ذرت طبخ شود .

س) ←* ؛

کنـدال/kendāl/ (ا) : نوعـی گیـاه کـه ریشـه و سـاقه‌ی خشک آن به مصرف سوزاندن رسد .

قص) ←* ؛

کندپل/kande-pel/ (ا.مر) : ۱. سفره مـار . ۲. مـارچوبـه – نوعی مار زرد قهوه‌ای که بی‌آزار است . **نک** : اشتلک .

ن) کنّه پل /kannə - pel/ ؛ ع) ←* ؛ ت) کندفـل /kande-fəl/ ؛

کندچال/kandəčāl/ (ا.مک) : قلّه‌ای به ارتفاع ۴۰۴۰ متر در کلاردشت .

کندرماز/kəndər-māz/ (ص.مر) : زمین شخم‌خورده پس از دروی شالی .

اشر) کیماز /kimāz/ ؛

کندس/kondəs/ (ا) : ازگیل جنگلی . **نک** : کاندس.

اغـر) ۱.←* ، ۲. کـاندس /kāndəs/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) کندس /kəndəs/ ؛ ق) کنس /kənəs/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کنس /kənəs/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کنس /konəs/ ؛ قـص) ←(ق) ؛ ت) کنـس /kones/ ؛ اشـر) کنـدس /koəndəs/ ؛ آک) کدنوس /kunus/ ؛

کندس–او/kəndəs-u/ (ا.مر) : نوعی ترشی که از ازگیل جنگلی با آب و نمک درست شود . **نک** : اکنس .

س) کندس–ترشی /kəndəs-tərši/ ؛ ق) کنس او /kənəs-u/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) کنس او /konəs ou/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) کُنـس او /konesow/ ؛ اشـر) کئنـدس /koənəs/ ؛ آک) کونوس آو /kunus-ow/ ؛

کندس–بن/kondəs-bən/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

کندفل/kande-fəl/ (ا.مر) : سفره مار – نوعی مار زرد و قهوه‌ای که فاقد زهر است.

ع) کندپل /kandəpəl/ ؛

کن دکتن/kən - daketan/ (مص.مر) : به لکنت افتادن .

ن) ←* ؛

کن دکتن/kan-dakətan/ (مص.مر) : از صخره‌ی بلند افتادن .

با) ←* ؛ ن) ←* ؛

کندل/kandel/ (ا) : کندو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کنّـل /kannel/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کنّـل /kannəl/ ؛ آ) کنّـل /kannəl/ ؛ ع) ←* ؛ قـص) کنـدو /kandu/ ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ آک) کندوله /kandulə/ ؛

کندل/kandel/ (ا/ص) : ۱. وسیله‌ای برای کره‌گیری . ۲. گاو ماده‌ای که آماده آبستنی است . **نک** : دوره .

اغر) ←* ؛

کندلام/kəndəlām/ (ا) : اریب – مورّب .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کندل بزوئن/kandel-bazuən/ (مص.مر) : تلمبه زدن «تلم» برای تبدیل ماست به دوغ و کره . **نک** : پرهدائن .

اغر) *← ؛

کندل

کندل پاس/kandel-pās/ (ا.مر) : **نک** : پارس تلم .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ با) *← ؛

کندل دسته/kandel-dastə/ (ا.مر) : ۱. چوب نازک و بلندی که برای به هم زدن مواد داخل «تلم» به کار رود . ۲. دسته‌ی «تلم» . **نک** : پردسته - پرک .

اغر) *← ؛ با) *← ؛

کندلک/kandəlak/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

کندلک/kandelek/ (ا.مک) : از توابع بندرج واقع در شهرستان ساری .

کندل کوم/kandelkom/ (ا.مک) : دره‌ای در کلاردشت چالوس.

کندل لت/kandəl lat/ (ا.مر) : درپوش کندو .

س) *← ؛ ق) *← ؛ آ) کنّل لت /kannəl lat/ ؛

کندلوس/kandəlus/ (ا.مک) : روستایی از توابع زانوس‌رستاق کجور .

کندله/kondelə/ (ص) : مچاله .

اغر) ۱.*← ، ۲. کاندله /kāndelə/ ؛ ق) کندلک /kendələk/؛

کن دله/kandelə/ (ا) : ۱. حفره ای در زمین برای انباشتن غلات . ۲. نوعی ابزار ماهیگیری .

س) *← ؛ ق) *← ؛

کند مند/kandə mand/ (ا.مک): آبادان - اکنون از این واژه مفهومی مغایر با معنی ابتدایی آن لحاظ می‌کنند.

ع) *← ؛

کندو/kandu/ : انبار استوانه‌ای شکل گندم، جو و شالی. ۲. زالو. **نک** : تم جار .

ع) *← ؛ اشر) *← ؛

کندو/kandu/ (ا) : زالو .

اغر) کادو /kādu/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) کدو /kedu/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کنّو /kannu/ ؛ ع) ۱.*← ، ۲. کنّو /kannu/ ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛ گ) زولو /zolu/ ؛

کندوج/kanduj/ (ا) : اتاقی که شالی درو شده را تا زمان خرمن در آن گذارند . اتاقکی است مخصوص نگهداری خوشه‌های شلتوک که بر روی چهار یا شش پایه قرار دارد. سقف کندوج‌ها در گذشته گالی پوش یا کلشی بوده است .

ق) گروج /garuj/ ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) کندو /kandu/ ؛ گ) *← ؛

کندوسر/kandu-sar/ (ا.مک) : از توابع کجور .

کندوک/konduk/ (ا) : ظرف بزرگ و مسین که جهت گرم داشتن آب پیوسته در کنار آتش قرار دهند . **نک** : آتشی .

اغر) ۱.*← ، ۲. کاندوک /kānduk/ ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ اشر) کنندوک /koənduk/ ؛

کنده/kənde/ (ا) : کنده-ریشه‌ی درخت-تنه‌ی تکه تکه شده‌ی درخت .

اغر) کانده /kāndə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) *← ؛ ق) کنّه /kənnə/ ؛ با) *← ؛ آ) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) کننده /koəndə/ ؛ گ) کنده /kondə/ ؛

کنده کاری در/kandə-kāri-dar/ (ا.مر) : در منبّت‌کاری شده .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ با) ۱.*← ، ۲. کنّه کاری در /kannə kāri dar/ ؛ آ) کنه کاری در /kannə kāridar/ ؛ قص) ←(آ)؛

کنده مار/kandə-mār/ (ص.مر) : گاوی که شیرش قطع شده و گوساله‌اش را تغذیه ننماید .

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ق) *← ؛ با) *← ؛

کندی/kandi/ (ا) : انبار و سیلوی چوبی .

ب) *← ؛

کندیل/kandil/ (ا) : نوعی سبد استوانه‌ای بــزرگ کـه در آن غله ریزند .

قص) *← ؛

کندی نشون/kandi- nəšun/ (ا.مر) : چوب خط ـچوبی که بومیان با حک کردن خطوط بر روی آن کار شــمارش را انجام می‌داده‌اند .

ب) *← ؛

کنس/kənəs/ (ا) : ازگیل وحشی .

اغـر) کــاندس /kāndəs/ ؛ ب) کـــانذز /kāndəz/ ؛ س) کندس /kendəs/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) کنـس /kones/ ؛ع) کنس /konəs/ ؛ ت) ←(ن) ؛ اشر) کنـنـدس /koəndes/ ؛ آک) کونوس /kunus/ ؛

کنس

کنس بن/kənəsben/ (ا.مک) : ۱. مرتعی جنگلــی کنـار راه رویان به کجور. در محــل بـه آن کفسـن گوینـد و در کتابهای تاریخی کندوسان آورده‌اند . ۲. نام مرتعــی در حومه‌ی شیرگاه سوادکوه واقع در منطقه‌ی سوادکوه.

کنس پا/kənəs-pā/ (ا.مــک) : از توابـع میـان‌رود واقـع در منطقه‌ی نور .

کنس ترشی/kənəs-tərši/ (ا.مر) : ترشی ازگیل وحشی .

اغر) ۱.*← ، ۲. کاندس ترشی /kāndəs-tərši/ ؛ ب) *← ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) کنس ترشی /konəs torši/ ؛ ت) کنس ترشی /konestorši/ ؛

کنس ته تی/kənəs- te ti/ (ا.مر) : شکوفه‌ی ازگیل وحشی.

نک : کندس تی‌تی .

ب) کندوس تی تی /kondes- ti- ti/ ؛ با) *← ؛

کنس ته تی

کنس چــال/kenes-čāl/ (ا.مــک) : از توابـع بـیرون بشـم چالوس .

کنس دره/kones-darə/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در ناحیه‌ی کوهستان غربی از کلارستاق واقع در منطقه‌ی تنکابن.

کنّ سر/kanne-sar/ (ا.مک) : درّه‌ای در کلاردشت واقع در منطقه‌ی عباس آباد.

کنس کاچ/konəs kāč/ (ا.مر) : چمــاق پرداختـه از چـوب ازگیل که دوصفت سختی و انعطاف را باهم دارد .

ع) *← ؛

کنس کبن/kənəs-kəbən/ (ا.مک) : نام مرتعی در شـیرگاه شهرستان سوادکوه .

کنس کتی/kənəs-kəti/ (ا.مک) : از توابع زیـرآب واقـع در شهرستان سوادکوه.

ق) *← ؛ با) *← ؛

کنـس کـوه/konəs-kuh/ (ا.مــک) : از توابـع نشــتای عبّاس‌آباد.

کنـس-گلـه/kənəs-gələ/ (ا.مـک) : نـام مرتعـی در لفـور شهرستان سوادکوه .

کنس لو/kənəs-lu/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

کنسی/kənəsi/ (ا.مک) : از توابع دشت سر واقع در شهرستان آمل .

کنّش/kannəš/ (ص.مف) : جای حفر شده – کنده شده .

ق) *← ؛ با) بکنّس /bakənnəs/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) کنسه /kanesə/ ؛ پ) کانیکه /kānakīh/ ؛

کنغدون/kanəqdon/ (ا) : شاه‌دانه .

ب) *← ؛ س) *← ؛

کنف/kanəf/ (ا) : کنف . **نک** : بیرز .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کنف /kanaf/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

کنف لافن/kanaf- lāfen/ (ا.مر) : طنابی که از الیاف کنف ساخته شود .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

کنقل/kanqəl/ (ا) : کنگر . **نک** : کنگل.

اغر) *← ؛ با) کنگل /kangəl/ ؛

کنک وره کی/kənk varəki/ (ص.مر) : عقبی – پسکی– پس روی – عقب گرد .

اغر) په کینی /pekini/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کینگ وری /king vari/ ؛ ع) کین وردری /kin var dari/ ؛

کنگ/keng/ (ا) : باسن – کون .

اغر) کون /kun/ ؛ س) کینگ /king/ ؛ ق) *← ؛ با) ۱.*← ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کین /kin/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(ع) ؛

کنگ بنی/keng-beni/ (ا.مر) : ۱. زیرپایی . ۲. تشکچه – پوست تخت– هر چیز نرم و مناسب که بتوان در روی زمین گستردو بر آن نشست .

ق) *← ؛ با) ۱.*← ، ۲. کینگ بنی /kingəbəni/ ؛ آ) کینگ بنی /kingə bəni/ ؛ ع) کین بنی /kinə beni/ ؛

کنگ چرخ هایتن/kəng-čarx-hāytən/ (مص.مر) : بر روی باسن به دور خود چرخیدن. کنایه از: بروزسرگیجه و حیرانی در اثر خبر یا حادثه‌ای غیر مادّی.

اغر) کون چرخ بییتن /kun čarx baytən/ ؛ ب) کین چرخ بییتن /kin-čarx-bayitən/ ؛ س) کینگ چرخ هایتن /king-čarx-hāytən/ ؛ ق) *← ؛ با) ۱.*← ، ۲.←(ب) ؛ آ) کینگه چرخ هایتن /kingə-čarx-hāytan/ ؛ ع) کین چرخ هایتن /kin čarx hāytan/ ؛

کنگ خر/kəngə-xar/ (ا.مر) : چهار پایه‌ی کوچکی که بر روی آن نشینند و نشا را از خزانه جدا کنند . **نک** : کنگ کته .

با) *← ؛ ع) کتل /katəl/ ؛

کنگ سپل/kəng-sapəl/ (ص.مر) : وبال – چیزی شبیه دم که بر پشت افراد آویزان شود و وبال گردد. مانند: گیاه چسبک . **نک** : اتل متال .

با) *← ؛

کنگ سو/keng-su/ (ا.مص) : راه رفتن روی کف دست‌ها و کشیدن باسن بر روی زمین .

اغر) ۱. کین سوکین سو /kin so-kin so/ ، ۲. کین خزه /kin xezə/ ؛ س) کینگ سو /kingə-so/ ؛ ق) دسّه سو /dassə su/ ؛ با) ۱.*← ، ۲. کینگه سو /kingə su/ ؛ آ) کینگه سو /kingə su/ ؛ ع) کین کرشه /kin kərəšə/ ؛ قص) کینگ قزه /king - qezə/ ؛ ت) کین لغزه /kin leqzə/ ؛

کنگ سوکر/keng-su-kar/ (ا.مر/ص.فا) : ۱. کرم شب تاب. ۲. کسی که بر روی باسن، خود را می کشد . کنایه از: کودکانی که تازه راه افتاده باشند.

اغر) سوسوگرک /susu garək/ ؛ س) کینگ سوگر /kingə-su-gar/ ؛ ق) کینک لوج /kinge luj/ ؛ با) ۱.*← ، ۲. کینگه سوگر /kingə su gar/ ؛ آ) کینگه سوگر /kingə seugar/ ؛ ع) کین سوگرک /kinsu garak/ ؛

کنگل/kangal/ (ا) : گیاه کنگر .

اغر) کنقل /kanqəl/ ؛ س) کنگل /kangəl/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.*← ، ۲. کنگل /kangəl/ ؛ آ) کنگل /kangəl/ ؛ ع) *← ؛ قص) کنگر /kangar/ ؛ ت) *← ؛

کنگل بن/kangəl - bən/ (ا.مک) : ۱. از توابع ولوپی قائم شهر . ۲. مرتعی در راستوپی سوادکوه .

کنگل تلی/kangəl-tali/ (ا.مر) : تیغ کنگر . خاربوته‌ی کنگر.

اغر) کنقل تلی /kanqəl tali/ ؛ ب) کنگل تلی /kangel/

/tali؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کنگ سر/kangəl-sar/ گل گیاه کنگر که تیغ دار است.

ب) ←* ؛

کنگلک/kangəlek/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی آلاشت واقع در شهرستان سوادکوه.

کنگلک قـل/kangələke-qol/ (ا.مـک) : تپـه‌ای در شـرق آلاشت .

کنگلو/kangəlu/ (ا.مک) : ۱. نام مرتعـی در آمـل . ۲. نـام مرتع و ارتفاعی در سوادکوه .

کنگلی/kangəli/ (ا) : زنبور .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کنگلی /kanguli/ ؛ قص) ←* ؛

کنگلی-چش/kangəli-čəš/ (ص.مر) : کسی که چشم‌های ریز و کوچک داشته باشد - چشم جمع شـده . نـک : بیج بیجی چش .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کنگلی - چش /kangeli-češ/ ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

کنگلی-کلی/kangəli-kəli/ (ا.مر) : لانه‌ی زنبـور . نـک : افن کلی .

ب) کنگلی-کـولی /kangəli-kuli/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کنگولـی کلـی /kanguli-kuli/ ؛ قص) ←* ؛

کنگمون/kəngəmun/ (ا) : خشتک شلوار .

اغر) کینمـان /kinəmān/ ؛ س) کینگمـون /kingəmun/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. کینگمون /kingəmun/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(با) ؛

کنگه لس/kəng-ə-les/ (ص.مر) : کسـی کـه خایـه مـالی دیگران را کند . کاسه لیس.

اغر) ۱. موسه لس /mosə-les/ ، ۲. کاسه لـس /kāsə les/ ؛ ب) موسه لیس /muse-lis/ ؛ س) کینگه لـس /kingə-les/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ع) کین لـس /kin les/ ؛ ت) کاسه لیس /kāsə lis/ ؛

کنگه لی/kəngeli/ (ا.مک) : قلعه‌ای است تاریخی در حوالی روستای کنگه‌لی واقع در شهرستان سوادکوه .

کُنّل/kannəl/ (ا) : کندو .

اغر) کنـدل / kandel/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغـر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کنّل /kannəl/ ؛ ع) کنـدل-کنّل /kandəl-kannəl/ ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) کندوله /kadulə/ ؛

کنّلک/kannelək/ (ا.مک) : مرتعی در منطقه‌ی سوادکوه .

کنّم/kannəm/ (ا) : گندم .

ق) ←* ؛ پ) گندم /gandom/ ؛

کنّ مـن/kann man/ (ش.ج/ا.مـر) : ۱. نوعـی نفریـن . ۲. زمین یا ساختمان خراب شده .

ن) ←* ؛

کنّو/kannu/ (ا) : زالو .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) کنـدو /kandu/ ؛ پ) زالوگ /zalug/ ؛

کنّه/kenne/ (ا) : اجاق گلی . **نک** : کله - چال .

قص) ←* ؛

کنه/kanə/ (ا) : نوعی بیماری و درد که در قسمت سینه‌ی آدمی پدید آید. **نک** : پلاسمه .

آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

کنه/kəne/ (ق) : برای چه کسی؟ .

اغر) ۱.←* ، ۲. کنو /kəneve/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کـی سـر /kisərə/ ؛ قـص) ←* ؛

کنّه/kənnə/ (ا) : کنده‌ی درخت . **نک** : کانده، کنده.

اغر) کانده /kāndə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) کنـده /kondə/ ؛ اشر) کئنـده /koənde/ ؛

کن هاکردن/ken hākərden/ (مص.مر) : زخمی کـردن - شکستن دست یا پا .

اغر) کال کاردن /kāl-kārdən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) کل هاکردن /kol hākordan/ ؛ قص) ←* ؛

کنّه-پل/kannə-pel/ (ا) : **نک** : پیتلوس .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) کندفیل /kandə-fil/ ؛

کنّه پیش/kenne - piš/ (ا.مر) : آشپزخانه . **نک** : مدبخ .

کنه–پیش/kəne-piš/ (ا.مر): **نک** : تش کرخنه .

قص) ←* ؛

کنّه–کاری/kənne-kāri/ (ص.مف) : کنده شده – منبّت کاری شده . **نک** : بسیه در .

اغر) کنده کاری /kandə kāri/ ؛ ق) کنّه کاری /kannə kāri/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←(ق) ؛ *قص)* کنده کاری /kandə kāri/ ؛ *ت)* ←(قص) ؛ *اشر)* کنه–کاری /kanə-kāri/ ؛

کنه کل/kənə-kal/ : بز بزرگ که یکبار پشمش چیده شده باشد .

آ) ←* ؛

کنه–کلباد/konə-kolbād/ (ا.مک) : روستایی در سیزده کیلومتری غرب بندرگز که نام دیگر آن کانه کولباد است. جرِکلباد در این آبادی است که دارای تاریخ مفصّلی است.

اغر) ←* ؛

کنه مزّیر/kunə-məzzir/ (ص.مر) : ۱. کارگر قوی بنیه . ۲. کارگر حقّه‌باز .

اغر) کانه مزدور /kānə-məzdur/ ؛ *با)* ←* ؛ع) کهنه مزّور /kohnə məzzur/ ؛

کنّه–من/kannə-man/ (ص.مر/ا.مک) : ۱. نفرینی به معنی: خانه به خانه شده–در به در شده . ۲. آبادان .

ق) کنّمور /kannəmur/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲. کنومن /kano-man/ ؛ع) ۱.←* ، ۲. کندمن /kandəman/ ؛

کنّی/kenni/ (ف) : خواهی کرد .

ق) ←* ؛ پ) کُنی /kunə/ ؛

کنّی–بن/kanni-bən/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

کنیج–کلا/kanij-kəlā/ (ا.مک) : از توابع زیرآب شهرستان سوادکوه .

کنّی دکنّین/kanni-dakenniən/ (مص.مر) : یادداشت کردن .

ق) ←* ؛

کنیرک دمرد/kanirək damerd/ (ا.مک) : نام مکانی در کلارستاق قشلاقی چالوس .

کنیف/kanif/ (ا.مر) : لگن مخصوص ادرار در گهواره . **نک** : ادبچه .

ب) ←* ؛ *قص)* ←* ؛

کنیف لو/kanif lo/ در مقام تحقیر به افرادی گفته می‌شود که دارای لب کلفت باشند. **نک** : کنیف.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

کنیم/konim/ (ا.مک) : از توابع پشتکوه واقع در منطقه‌ی ساری .

کو/ku/ (ا) : کوه – ییلاق .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←(اغر) ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* کوه /kuh/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ پ) کوف /kof/ ؛ *باس)* کوف /kaufa/ ؛

کو/kow/ (ا.صو) : از اصوات مورد کاربرد در دامداری سنتی .

کو/ko/ (ا): یکی از فنون کشتی گیله مردی که اجرای آن با پا صورت گیرد .

ع) ←* ؛

کوآر/koār/ (ص) : بز ماده‌ی یک ساله .

ق) کاهار /kāhār/ ؛ *ت)* ←* ؛

کُوآل/koāl/ (ا) : نوعی درخت که از پوست آن برای رنگ کردن استفاده کنند .

ع) کُهل /kohol/ ؛ *ت)* ←* ؛

کـوا/kəvā/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهار دانگه‌ی شهرستان بهشهر.

کوات/kəvāt/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی شهرستان ساری .

کوادّره/kevā-darrə/ (ا.مک) : روستایی از دهستان عشرستاق هزارجریب بهشهر .

کوار/kavār/ (ا) : تره .

ن) ←* ؛

کوئک/kowək/ (ا/ش.ج) : بیماری بی‌درمان – در مقام نفرین به معنی سیاه زخم است.

اغر) کهوئک /kahuək/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ *با)* کوّک /kavvək/

؛ آ) ←* ؛

کوئک-کوئک/koak-koak/ (ش.ج) : لفظی برای جا کردن اردک‌ها . **نک** : بلی بلی .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

کویی/kuei/ (ص.نس) : کسی که اهل کوهستان است - ییلاق نشین- کوهی .

اغر) ←* ؛ س) کویی /kuyi/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ع) ←(قض) ؛ قص) کوهی /kuhi/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اَک) ←* ؛

کوب/kub/ (ا) : بوریا - حصیر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کوب /kub/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کپ /kop/ ؛ ت) ←* ؛

کوب تری/kub tri/ (ا.مر) : تکّه‌های بوریای کهنه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) پیت کپ /pitə kop/ ؛

کوبزان/ko bezān/ : فنّی در کشتی گیله مردی .

ع) ←* ؛

کو-بزئن/ko-bazoən/ (مص.مر) : برخورد کردن ناخود آگاه پا، به اجسام .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کک بزئن /kok-bazoən/ ؛ع) کورچک بزان /korček bezān/ ؛ ت) کاف - زئن /-kāf-/zaan ؛

کو-بزوئن/ku-bazuən/ (مص.مر) : ۱. برخورد کردن . ۲. جنگیدن دو گوسفند نر با هم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کوبزوئن /ko-bazuən/ ؛

کوبسّن/kubessən/ (مص) : زدن - زدن ناگهانی - کتک زدن - کوبیدن . **نک** : بدکانیین - بزوئن .

اغر) بکوبیین /bakubiyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ آ) کوبسّن /kubəssan/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. کوبسن / /kubesen ؛

کوب-لمه/kub-lamə/ (ا.مص) : ۱. رفت و روب - خانه تکانی . ۲. کنایه از: فرش خانه . **نک** : وچین - دچین.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کوب لمه هکاردن/kub-lamə-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. خانه تکانی کردن . ۲. فرش کردن با نمد و حصیر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کوب لمه هاکردن /-kub-lamə /hākerdən ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. کوب لمه.هکردن /kub lamə hakərdən/ ؛

کوب واش/kub-vāš/ (ا.مر) : ۱. سبزی کوهی . ۲. گیاهی که برای بافتن بوریا یا طناب به کار رود .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) کوواش /kuvāš/ ؛

کوپّا/kuppā/ (ا) : کپّه - خرمن - انباشه . **نک** : پشتاچی.

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کوفا /kufā/ ؛ س) ۱. کوفا /kufā/ ، ۲. کوپا /kupā/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) کپا /kəpā/ ؛ع) کپا /kopā/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) کوپا /kupā/ ؛ اشر) ←* ؛

کوپّا بویین/kuppā-baviyən/ (مص.مر) : انباشته شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کوپا بیین /kupā-bayyən/ ؛ ق) کوفا بیین /kufā bayən/ ؛ با) کوفابیّن /kufā bayyan/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) کپابیین /kopā babeyan/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) کوپابئن /kupā baen/ ؛

کوپّا-هکاردن/kuppā-həkārdən/ (مص.مر) : انباشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کوپاهاکردن /kupā - hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. کوفا هکردن /kufā-hakərdən/ ، ۲. کوفا هاکردن /kufa-hākərdən/ ؛ آ) کوفاهاکردن /kufā hākərdan/ ؛ع) کوپاهاکردن /kopā hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کوپاهکردن / /kupā hakerden ؛

کوپ تلار/kup-telār/ (ا.مر) : چند پایه‌ی چوبی که بر روی آن چوب‌هایی افقی قرار داده تا ساقه‌های برنج جمع شده را بر روی آن قرار دهند .

س) ←* ؛ع) کپا /kepā/ ؛

کوپّر/kuppər/ (ا) : بوته‌ی درخت بزرگ-شاخ و برگی که در حواشی ساقه‌ی درختان روید - فضایی که قسمت پایین درخت را در بر گیرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کپر /kəpər/ ؛ با) کفر /kəfər/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کفر /kəfər/ ؛ع) کوپّر /koppər/ ؛

کوپّر/kuppər/ (ا) : کپّه‌ی سنگ و خاک در مزرعه که از

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

لابه‌لای آن، درخت و درختچه‌های وحشی بروید .

اغر) ** ← ؛ س) ** ← ؛ ق) کوپّه /kuppə/ ؛ آ) ** ← ؛ قص) کپّر /keppər/ ؛

کوپّرپه/kuppər-pe/ (ا.مر) : در اطراف بوته و تنه‌ی درختان .

اغر) ** ← ؛ ب) ** ← ؛ س) ** ← ؛ ق) کینگ پر /kingəpar/ ؛ با) ** ← ؛ آ) ** ← ؛ ع) کپرپه /kopparpə/ ؛

کو-پره/ku-parə/ (ا.مر) : دامنه‌ی کوه - جایی که سر بالایی کوه آغاز می‌شود . نک : پرکو .

اغر) ← ؛ ب) ** ← ؛ س) ** ← ؛ ق) ** ← ؛ با) ** ← ؛ آ) ** ← ؛ ع) ** ← ؛ قص) ** ← ؛ ت) ** ← ؛

کوپّری/kuppəri/ (ص.نس) : دسته جمعی - با هم .

اغر) ** ← ؛ ق) کروپّی /keruppi/ ؛ ع) کروپّی /koruppi/ ؛ قص) ** ← ؛

کوپی/ku-pəy/ (ا.مر) : کنار کوه - دامنه‌ی کوه .

اغر) ** ← ؛ ق) کوپه /kupə/ ؛ ن) ** ← ؛ ع) کوپه /kowpə/ ؛ قص) کوه په /kuh-peh/ ؛

کوپی سرا قلّه/kupi-sərā-qallə/ (ا.مک) : آثار قلعه و خرابه‌ای بر بالای کوهی مشرف به آبادی کوپی‌سرا از بلوک بندپی بابل .

کوپین/kupin/ (ا) : قرقره .

ب) ** ← ؛

کوپینگ تلا/koping-təlā/ (ا.مر) : نک : تپینه تلا .

س) ** ← ؛

کوت/kut/ (ا) : ذخیره- انباشته شده - روی هم انباشته شده . نک : تلمبار - پستا .

اغر) ← ؛ ب) ** ← ؛ س) ** ← ؛ ق) ** ← ؛ با) ** ← ؛ آ) ** ← ؛ ن) ** ← ؛ ع) ** ← ؛ قص) ** ← ؛ ت) کوت /kut/ ؛ اشر) ← ؛ ع) ** ← ؛ آک) ←(ت) ؛ پ) کوت /kot/ ؛

کوت-بزوئن/kut-bazoən/ (مص.مر) : توده کردن - روی هم ریختن-انباشتن .

اغر) ← ؛ ب) ** ← ؛ ق) ** ← ؛ با) ** ← ؛ آ) ۱. ** ← ، ۲. کوت بزوئن /kut-bazuan/ ؛ ن) کوت بزوئن /kut-bazuan/ ؛ ع) ۱. کوت بزان /kutbezā/ ، ۲. کوت هاکردن /kut-hākordan/ ؛ قص) ** ← ؛ ت) کوپا هکردن /kupāhakerden/ ؛ آک) کوت زان /kut - zān/ ؛

کوتر/kotər/ (ا) : ۱. کبوتر . ۲. کبوتر جنگلی .

اغر) ** ← ؛ س) کوتر /kutər/ ؛ ق) ** ← ؛ با) ** ← ؛ آ) ←(س) ؛ ع) کبوتر /kabutar/ ؛ قص) کفتر /kaftar/ ؛ اشر) ←(قص) ؛ پ) کپوتر /kapūtar/ ؛ باس) کپوت /kapōta/ ؛

کوتر

کوتر تری/kutər təri/ (ا.مر) : کبوتر جنگلی .

س) ** ← ؛ ق) ** ← ؛

کوتر ته/kutər tə/ (ا.مر) : کبوتر جنگلی - نوعی فاخته .

ب) ** ← ؛ س) ** ← ؛ ق) ** ← ؛ با) ** ← ؛ ع) واش کبوتر /vāšə kabutar/ ؛ اشر) تر-ترو /ter-teru/ ؛ پ) گوترک /gudarak/ ؛ نک : جرجری-واش کبوتر-تر تری.

کوتر-چمبلی/kutər-čambəli/ (ا.مر) : کبوتر کوهی - کبوتر وحشی به رنگ خاکستری با خال‌هایی بر روی بال و گردن .

اغر) ← ؛ ب) ** ← ؛ س) ** ← ؛ ق) ** ← ؛ با) ** ← ؛ آ) ۱. ** ← ، ۲. کوترچمّلی /kutər čamməli/ ؛ ع) واش کبوتر /vāšə-kabutar/ ؛ اشر) کفتر-قمبلی /kaftar-qombeli/ ؛ نک : کفتر قصبلی.

کوتردین/kutərdin/ (ا.مک) : از توابع بابلسر واقع در منطقه‌ی بابل.

کوترکولی/kutər-kuli/ (ا.مک) : ۱. از غارهای با اهمیّت در دوازده کیلومتری جنوب بهشهر . ۲. لانه‌ی کبوتر .

س) کوترکلی /kutər-kəli/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ** ← ؛

برخی مشاغل و حرفه‌های سنتی

دواج دوجی

نخشینه لمه

کاربتنیین

جینگاسر

خال پشته

قَلی

نمونه‌های معماری سنتی

ارسی خانه

ارسی

عمارت

عمارت- گرجی محله بهشهر

لت سرسره

آبشکه

نمونه‌های معماری سنتی

لتازه

لتازه- مدرو

لت پوش

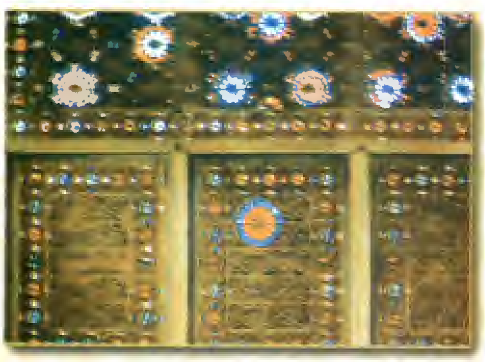
کالوم

کلم بم

ساق نفار

ارسی روجین

برخی مشاغل و حرفه‌های سنتی

تندیر

گسفن تاشی

مرز- بیتن

نشاگر

لمه سویی

تلمبار

تابرشتن

کوتر ته

کوترکوم/kutər-kum/ (ا.مـــر) : دریچـه‌ای کـه از آن بـه پشت بام روند .

اغـر) ۱.*← ، ۲. کفترکـــالی /kaftər kāli/ ؛ ب) *← ؛ع) کبوترنشین /kabutar nešin/ ؛

کوترم/kutrəm/ (ا) : سکو – بهار خواب – تراس .

با) *← ؛ع) کل ترم /kol terəm/ ؛

کـوت روبـار/kut-rubār/ (ا.مـک) : از ارتفاعـات بخـــش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

کوتک/kutək/ (ا.مر) : ۱. شال تابیده و دولا کـه بیشـتر در بازی ترنا به جای شلّاق کاربرد دارد . ۲. قلّــه‌ی کـوه . **نک** : درنه .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـــا) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ قص) کوه تک /kuh-e-tek/ ؛

کوتک بزئن/kutək - bazoən/ (مص.مر) : کتک زدن .

اغر) کاتک بزئن /kātək bazoən/ ؛ ب) *← ؛ س) کتـــک بزوئن /kətək-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) *← ؛ آ) کتک بزوئـن /kətək-bazuan/ ؛ع) کتـک بـزان /kotak bezan/ ؛ قص) کتک بزئن /kotak bazoən/ ؛ اشر) ←(قص) ؛

کوتک سر/kutək- sar/ (ا.مر) : تاج گلی کرک مانند که بر ساقه‌ی نی باتلاقی پدید آید .

ب) *← ؛

کوت کوت/kut kut/ (ص) : کپّه کپّه – توده توده .

اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ سَ) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛ آک) *← ؛

کوت کوتی/kut kuti/ (ا) : نام درختی است . **نک** : ســیاه ولیک .

با) *← ؛

کوتل/kotal/ (ص) : سربالایی – تپّه .

اغـر) ۱.*← ، ۲. کـاتل /kātəl/ ؛ ب) کتـــل /kutəl/ ؛ س) کتـل /katəl/ ؛ ق) کتـــل /ketəl/ ؛ بـا) ۱.*← ، ۲. کتـــل /katəl/ ؛ آ) کتل / kətəl/ ؛ قص) *← ؛ ت) کتل /kotal/ ؛ اشر) *← ؛

کوتل کش/kutəl-kaš/ (ص.مر) : دامنه – سربالایی .

اغر) ۱. کاتل کش /kātəl kaš/ ، ۲. کتل کش /kātəl kaš/ ؛ ب) *← ؛ س) کتل کـــش /katəl-kaš/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) کتل کـــش /katəl kaš/ ؛ آ) کتـــل کـــش /kətəl kaš/ ؛ ت) *← ؛

کوتن/kutan/ (مص) : ۱. کوبیدن . ۲. کوبیـــدن بیضـــه‌های چهار پایان مثل گاو و اسب و... .

اغر) بکوبیین /bakubiyən/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ت) *← ؛ آک) کوتن /kutan/ ؛

کوتنا/kutənā/ (ا) : ۱. چوبی پاروماننــد کـــه بـــرای کوبیـــدن پارچه به کار رود. ۲. چوبی شبیه گرز که برای کوبیـدن بر سر گوه استفاده می‌شود . **نک** : توکانا .

اغـر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ع) ۱.*← ، ۲. کوتینگا /kotingā/ ؛ ت) ۱.*← ، ۲. کونیکا /kunikā/ ؛

کوتنا/kut-nā/ (ا.ا) : **نک** : پل کتن .

ق) ۱.*← ، ۲. کتنا /kətənā/ ؛ با) *← ؛

کوتنا/kutenā/ (ا.مک) : از توابع بیشه‌سر واقع در منطقه‌ی قائم‌شهر .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کوت نیکه/kot - nike/ (ا.مک) : از مراتــع نشــتای عبّــاس آباد تنکابن .

کوتوسلو/kotusulu/ (ا) : نیلوفر وحشی. **نک** : تس بندلو .

ت) ←* ؛

کوتوک-کوتوک/kutuk-kutuk/ (ش.ج) : بانگی کـه بـا آن سگ را فراخوانند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) کو-چو-کو-چو /kučo-ku-čo/ ؛ آک) کوتـی-کوتـی /kuti-kuti/ ؛

کوتوم داربلی/kotom - dār- bəli/ (ا.مـر) : اردک کـاکّل دار .

ع) ←* ؛

کوتـه/kutə/ (ص/ق) : ۱. گاو اختــه – کوبیــده شــده – چهارپای اخته شده . بز پیشاهنگ گلّه که اختـه باشد. ۲. کو؟ – کجاست؟ . **نک** : بت کنییه – خایه پشت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

کوتوم داربلی

کوته/kute/ (ش.ج): از اصوات جهت راندن سگ .

ت) ←* ؛

کوت هکاردن/kut-həkārdən/ (مص.مر) : انباشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کوت هــاکردن /kut-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. کـوت هــاکردن /kut-hākərdən/ ، ۲. کـوت هکـردن /kut-hakərdən/ ؛ آ) کـوت هــاکردن /kut-hākərdan/ ؛ ع) کوت هاکردن /kut hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کوت هکردن /kut hakerden/ ؛

کوتی/kuti/ (ا) : تپّه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←(با) ؛ با) کتی /keti/ ؛ آ) کتی /kəti/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←* ؛ پ) کوفک /kofak/ ؛

کوتی/kuti/ (ا) : فرقِ سر .

اغـر) کــاتی /kāti/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. کــاتی /kāti/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ آک) سردی /sardi/ ؛

کوتی/kuti/ (ا) : تپّه – خاکریز – جای بلندی که غالبـاً در اثر خرابی بنایی قدیمی ایجاد شده باشد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کتــــی /kəti/ ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کوتی-بازار/kuti-bāzār/ (ا.مک) : از توابـع نشـتای شـهر عبّاس آباد .

کوتینگه/kutingə/ (ا.مر) : کندهی درخت . **نک** : کتین .

ب) ←* ؛

کوججی/ku-jejei/ (ا.مر) : گل پامچال .

ب) گوجوجو /gu-ju-ju/ ؛ ق) بچابچا /beča bəčā/ ؛ با) ←* ؛ آ) گوججی /gujəji/ ؛

کوجوری-خـانی/koujuri-xāni/ (ا.مـر) : نوعـی مرکّب خوانی در آواز که از ترکیب امیری خوانی و چار واداری حاصل شود. این آواز در کوهستآنهای دو هـزار، سه هزار و بیرون بشم معمول است . فرمی از آواز مشتمل بر مقام های امیری و چارواداری.

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کوجه/kujə/ (ق) : کجا .

اغـر) کاجــه /kājə/ ؛ ب) ←* ؛ س) کجــه /kejə/ ؛ ق) کجــه /kəjə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کجــه /kojə/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) کئجــه /koəjə/ ؛ آک) کوره /korə/ ؛ پ) کو /ku/ ؛

کوچ/kuč/ (ا) : ۱. کنایه از: خانواده . ۲. حرکت-کوچ .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

کوچ/koč/ : گردویی که مغز آن به راحتی در نیاید .

ع) ←* ؛

کوچ بار/kučə bār/ (ا.مر) : مجموعهی لوازم و اثاثیه یـک خانوار در هنگام کوچ .

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ن) ★← ؛ع) ★← ؛

کوچ بوردن/kuč-bavərdən/ (مص.مر) : بـه کـوچ بـردن بارو بنه و اعضای یک خانواده را گویند .
اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ←(با) ؛ بـا) ★← ؛ آ) ۱.★← ، ۲. کـوچ بـوردن /kuč burdan/ ؛ع) کـوچ بـوردن /kuč baverdan/ ؛ ت) کـوچ بـردن /kuč bardən/ ؛ اشـر) کوچ-بوئردن /kuč-buerdən/ ؛

کوچ-سری/kuč-sari/ (ص.نس) : به هنگام کوچ، کاری را به رایگان برای شخص کوچنده انجام دادن-همکـاری در کوچ .
اغر) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ قص) ★← ؛

کـوچـک/kuček/ (ص) : ۱. سـفت . ۲. گردوی سـخت پوست .
ق) ۱.★← ، ۲. کوچ /kuč/ ؛ با) ★← ؛ ت) کچ /koč/ ؛

کوچک آغوز/kuček āquz/ (ا.مر) : گردویی که به آسانی پوست نشود . **نک** : چکل .
س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ع) کرچ اغوز /kerč aqoz/ ؛ ت) کچ آغـوز /koče-āquz/ ؛ آک) دچیـک آغـوز /dačik-āquz/ ؛

کوچکک/kučkak/ : کوچک با نشانه‌ی تحبیب .
ع) ★← ؛

کوچکین/kočkin/ (ص) : کوچولو .
اغـر) ★← ؛ ق) ★← ؛ بـا) ۱.★← ، ۲. کچیـک /kəčik/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) کوچکی /kučə kay/ ؛ قص) کچیکک /kečikak/ ؛ ت) کـوچـی /kučey/ ؛ آک) ←(ت) ؛ پ) بچـک /bačak/؛

کو- چنگلی/kow-čangolay/ (ا.مـر) : گیـاهی صحرایـی دارای برگ‌های پهن شبیه چغنـدر کـه در سبزی پلـو استفاده می‌شود . **نک** : چنگلک .
ق) چنگلک /čangələk/ ؛ع) ★← ؛

کـوچ و بنـه کـاردن/kuč-o-bəne-kārden/ (مـص.مـر) : مهاجرت و کوچ کردن .
اغـر) ★← ؛ ب) کـوچ و بنـه هکـاردن /kuč-o-bəne-hakārdən/ ؛ س) کوچ بنه هاکردن /kuč-bənə-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. کوچ بنه هکردن /kuč bənə hakərdən/ ، ۲. کوچ بنه هاکردن /kuč-bənə-hākərdən/ ؛ آ) کـوچ وبنـه هـاکردن /kučobəne hākərdan/ ؛ع) کـوچ هـاکردن /kuč hākordan/ ؛ قص) کـوچ هـاکردن /kuč-hākerdan/ ؛ ت) کوچ هکردن /kuč hakərden/ ؛

کوچـه ترنـگ - فوکـاک/kuče-tereng-fokāk/ (ا.مـر) : بوتیمار کوچک .
ع) ★← :

کوچه ترنگ - فوکاک

کوچه ممر/kučə-mamər/ (ا.مر) : کوچه و گذر .
اغـر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ بـا) ★← ؛ آ) ★← ؛

کوچه هادان/kučə hādān/ (مص.مر) : راه دادن .
ب) کـوچـه هدائـن /kučə-hədāən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ع) ★← ؛

کوچه هاکردن/kučə hākordan/ (مص.مـر) : بـه هنـگام حمله در صفوف دشمن ایجاد شکاف نمودن .
ع) ★← ؛

کود/kud/ (ص) : لبریز - پر .
اغر) ۱.★← ، ۲. کوت /kut/ ؛ ب) ★← ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ۱.←(اغر) ، ۲. کوت /kut/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ★← ؛ع) کوت /kut/ ؛ قص) ۱.★← ، ۲.←(اغر) ؛ ت) کفت بـه سـر /kut-be-sar/ ؛

کودبند/kardabend/ (ص.فا) : کسی که در مزرعه زراعت درو شده را به هم بندد .
آ) کرون /karvan/ ؛ ت) ★← ؛

واژنوشت : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

کود-کود/kud-kud/ (ش.ج) : واژه‌ای که برای خواندن و صدا زدن سگ به کار رود- لفظی که به هنـگام دانـه دادن مرغ گفته شود . **نک** : بی‌یه‌بی‌یه .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. کت کت /kət kət/ ؛ *پ)* کوت کوت /kut-kut/ ؛

کـود هـاکردن/kud-hākerdən/ (مـص.مـر) : روی هـم انباشته کردن .

اغر) کـود هکـاردن /kud həkārdən/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. کـوت هـاکردن /kut hākərdan/ ؛ *ع)* کوت هاکردن /kut-hākordan/ ؛ *قص)* کودهـــــاکردن /kud-hākerdan/ ؛ *ت)* کوهکـــــــردن /kuhakerdən/ ؛ *اشر)* کود-هـاکئردن /kud-hākoərdən/ ؛ | *گ)* کـودگودن /gudan-kud/ ؛ *پ)* کـرت کرتـــن /kut-/ /kartan ؛

کور/kavər/ (ا) : میوه‌ی یک نوع گیاه بوته‌ای .

اغر) ←* ؛

کور/kaver/ (ا) : کویر .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* کـوراک /kavrāk/ ؛ *ق)* کـبیر /kabir/ ؛ *با)* ←* ؛ *قص)* ←(ق) ؛

کور-ابل/kur-abel/ (ا.مر) : زنبورخوار معمولی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* کور اهل /kurahel/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *ع)* کورفک /kur fak/ ؛

کور-اجاق/kur-əjāq/ (ص.مر) : بدون فرزند و جانشین - کسی که اجاق خانواده‌اش کور است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* اجـاق بکـور /ejāq bəkur/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* اجاق کـور /ojaq kur/ ؛ *قص)* ←(ق) ؛ *اشر)* ۱.←* ، ۲. اجاق به کور /ojāq-be-kur/ ؛ | *گ)* اجـاق کور /ojāq-kur/ ؛

کوراسبیج/kur esbij/ (ص.مر) : تنگ چشم .

اغر) کور اشبیج /kur əšpij/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* کـور اسپیج /kur-espij/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

کوراک/kavrāk/ (ا) : کویر - بیابان .

س) ←* ؛ *قص)* کبیر /kabir/ ؛

کورانگوشتی/kur angūštey/ (ا.مز) : انگشت کوچک .

ت) ←* ؛

کوراهل/kur-ahal/ (ا.مر) : زنبور خور معمولی .

اغـر) کوراهــل /kur ahel/ ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←(اغـر) ؛ *ع)* کورفک /kurfak/ ؛

کوربئو/kur bau/ (ا.مر) : جغد .

اغر) ←* ؛ *ق)* ۱.←(با) ، ۲. تپکه /pətkəle/ ؛ *با)* ←* ؛ *ن)* کوربی /korbi/ ؛ *ع)* کوربی /kurbi/ ؛ *ت)* کوربی /kurbi/ ؛ *اشر)* کور-بو /kur-bao/ ؛

کور-بو/kur-bou/ (ا.مر) : جغد - جغـد کـوچـک . **نـک** : پیکله - پتکاله .

اغر) کوربئـو /kurbau/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ت)* کوربـی /kurbi/ ؛

کوربی/kurbi/ (ا) : جغد-شاه بوف . **نک** : پتکالـه -پیـت کاله.

اغر) کوربو /kurbo/ ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

کوربی

کور -بی - چشم/kur- bi-češm/ (ص.مر) : ۱. کسی که

چشم‌های کوچک و ریز داشته باشد .چشم جمع شده .
۲. نوعی نفرین است به معنای: کور شده .

س) کوربیی چش /kur- bayi- čəš/ ؛ با) *← ؛ ع) *← ؛ قص) کوره چش /kurə- češ/ ؛ اشر) کوره - چشم /kure-češm/ ؛

کور-پس- پسی/kur- pəs- pəsi/ (ا.مر) : ۱. گونه‌ای پرنده. سسک کوچک . **نک** : پس‌پسی کور – پس‌پسی .

اغر) پسی پسی کور /pəs pəsikur/ ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛ ع) ۱. *← ، ۲. پس پسی /pes pesay/ ؛

کور چنگلک/kur čangələk/ (ا.مر) : نوعی سبزی وحشی و خوراکی .

آ) *← ؛

کور – حق – بگیر/kur- haq- bəgir/ (ص.فا) : حقی که مزرعه‌دار می‌باید به صاحب کمباین یا خرمن کوب پرداخت نماید.

اغر) *← ؛ اشر) *← ؛

کورخه - کورخه/kurxə- kurxə/ (ا.مص) : طول و تفصیل .

ق) *← ؛

کورده/kurə də/ (ا.مر) : ده کوچک.

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) *← ؛

کورذن/kur- zen/ (ص.مر) : احمق – کودن .

اغر) *← ؛ ب) ۱. کورزم /kur- zem/ ، ۲. کورزن /kur-zen/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) ۱. *← ، ۲. ←(ب) ؛ آ) ۱. *← ، ۲. ←(ب) ؛ ع) *← ؛ قص) کوره ذهن /kurə- zehn/ ؛ ت) ۱. *← ، ۲. کورذهن /kurə- zehn/ ؛

کوررا/kur rā/ (ا.مر) : راه باریک . **نک** : کوره راه.

ب) کوره راه /kurə- rā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ ع) *← ؛

کور زنجیرک/kur zanjirək/ (ا.مر) : چرخ ریسک .

اغر) زنجلیک /zenjəlik/ ؛ س) کورزنجلیک /kur-zanjilək/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) *← ؛ آ) ←(اغر) ؛ اشر) کور – زنجلاق /kur- zānjelāq/ ؛

کورس/kurs/ (ا) : ارزن–گاورس .

اغر) گرس /gors/ ؛ ب) ۱. *← ، ۲. ←(اغر) ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) گورس /gorəs/ ؛ ت) گورس /gowras/ ؛ آک) گاورس /gāvers/ ؛

کورسّن/kuressən/ (مص) : ۱. کاری نداشتن . ۲. نخواستن .

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کورذن/kur- zen/ (ص.مر) : احمق – کودن .

اغر) *← ؛ ب) ۱. کورزم /kur- zem/ ، ۲. کورزن /kur-zen/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) ۱. *← ، ۲. ←(ب) ؛ آ) ۱. *← ، ۲. ←(ب) ؛ ع) *← ؛ قص) کوره ذهن /kurə- zehn/ ؛ ت) ۱. *← ، ۲. کورذهن /kurə- zehn/ ؛

کورسواد/kur sevād/ : سواد اندک – کم سواد .

ب) *← ؛ س) *← ؛ با) *← ؛ ع) *← ؛ آک) *← ؛

کورفک/kur fek/ (ا.مر) : زنبورخوار گلو خرمایی . **نک** : آهیل – کورابل .

ع) *← ؛

کورفک

کورک/kurək/ (ا) : غدّه‌ی چرکین در بدن – کورک – آبسه – دمل – زخم سربسته . **نک** : دمله‌پور – پله‌پور .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ)

**← ؛ ن) **← ؛ع) کورک /kurak/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک) ←(اشر) ؛

کورک - بزئن/kurək- bazoən/ (مص.مر) : نک : دمل دربیاردن .

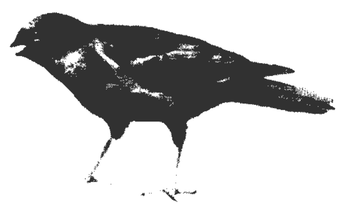
اغر) **← ؛ ب) **← ؛ س) کورک بزوئن /kurək- bazuən/ ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) کورک بزوئن /kurək- bazān/ ؛ ع) کورک بزان /kurak- bazun/ ؛ قص) کورک بزوئن /kurak- bazuan/ ؛ اشر) کورک - بزئن /kurak- bazoən/ ؛ آک) کورک زا ن /kurak- zān/ ؛

کور کلاج/kur- kəlāj/ (ا.مر) : کلاغ .

اغر) کارچ کلاغ /kārč kəlāq/ ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ع) کلاچ /kelāəč/ ؛ ت) کشکرت /kəškərət/ ؛ اشر) کئرچ - کلاغ /koərčə- kelāq/ ؛ آک) کور کلاچ /kur - kurlāč/ ؛

کورکلاچ/kur- kəlāč/ (ا.مر) : زاغ نوک زرد .

ب) **← ؛ع) **← ؛

کورکلاچ

کور- کور -سر/kur- kur- sar/ (ا.مک) : از توابع شهرستان نوشهر .

کورکورسو/kur- kur- su/ (ا.مر) : روشنایی اندک .

اغر) **← ؛ ب) کورسو /kur- su/ ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ع) کورسو /kurəsu/ ؛ قص) **← ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

کور - کور - غوزه/kur- kur- quzə/ (ا.مر) : غوزه‌های پنبه‌ی ناقص و کوچک که پنبه‌چین در موقع چیدن آن دچار زحمت می‌شود .

اغر) **← ؛ ب) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ اشر) کور - غوز /kure- quze/ ؛

کور کورکی/kur- kuraki/ : از روی بی فکری - کورکورانه .

قص) **← ؛

کورکوری/kur- kuri/ (ا.مص) : ۱. تاریکی-به زحمت در تاریکی دیدن . ۲. پرنده‌ای است .

اغر) **← ؛ ب) **← ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ع) **← ؛ قص) **← ؛ ت) کورکوری /kur- kurey/ ؛ آک) کورکوری /kur- kuri/ ؛

کورکوری هاکردن/kur kuri hākordan/ (مص.مر) : کورکورانه به جستجو پرداختن- از روی بی‌فکری به کاری دست زدن .

ب) کوری -هکردن /kur- kuri -həkordən/ ؛ع) **← ؛

کور- کیو/kur- kiyo/ (ا.مک) : مرتعی در گرجی محلّه‌ی بهشهر .

کورگر/kur gər/ (ا.مر) : گره‌ی کور و غیر قابل گشودن .

ب) **← ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ع) **← ؛

کورگرزه/kur-garzə/ : از انواع موش خانگی .

کورماز/kur- māz/ (ا.مر) : نوعی مگس .

ب) **← ؛ س) **← ؛ ق) **← ؛ با) **← ؛ آ) **← ؛ع) کورمهز /karə mahaz/ ؛ ت) کورمهز /kure- mahaz/ ؛ آک) کورمگز /kure- magaz/ ؛ پ) کورک مگس /kurmages/ ؛

کورماس/kurmās/ (ا.مر) : مگس .

ق) **← ؛

کورمال/kurmāl/ : به علّت تاریکی مطلق، با لمس کردن دست و تکیه به دیوار راه رفتن- در تاریکی با لمس کردن دست در جستجوی کسی یا چیزی بودن .

ع) **← ؛ آک) **← ؛

کورمال کورمال/kurmāl- kurmāl/ (ا.مص) : آهسته رفتن و دست‌ها را به طرف جلو بردن - کورمال کورمال رفتن .

←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛ س) کورسو – کورسو /kursu- kursu/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) کورکورسو /kur- kur-su/ ؛ ت) کورهسو /kurahsu/ ؛

کورگرزه

کور مغز/kur maqəz/ (ا.مر) : نوعی مگس .

اغر) ←* ؛ ق) کورماس /kur mās/ ؛ با) ←* ؛ آ) کوماز /kur māz/ ؛ع) کور مـهز /kurə mahaz/ ؛ ت) کـور مـهز /kur mahaz/ ؛ اشر) کور – مغز /maqaz - kur/ ؛

کورم کلاج/kuram- kelāč/ : ۱. بی‌محابـا حملـه آوردن – دیوانه‌وار به چپ و راست زدن . ۲. نوعی بازی با چوب، به صورتی که کسی با چشمانی بسته، چوبی در دسـت گیرد و به طرف هم‌بازیان دیگر خود حمله برد .

ب) کورکاشم /kur kāsəm/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کورمکوری/kur- makuri/ (ا.مص) : با زحمت دیدن .

اغر) ←* ؛ ق) کور کوری /kur kuri/ ؛ با) کـوری کـوری /kuri kuri/ ؛ آ) ۱. ←(با) ، ۲. کوری کوری هـا کـردن /kuri hā kərdan/ ؛ع) ←(ق) ؛ اشر) کـور – مـاکوری /kur- mākuri/ ؛ آک) کورا کوری /kurā- kuri/ ؛

کورمینا ملک مینا/kur-miuā- marlək min/ :

نوعی بازی دو نفره که مخصوص دختران و زنـان اسـت. در این بازی نفر اوّل چیزی را در خانه یا حیاط منزل که در دید قرار داشته باشد انتخاب نموده و پس از انتخاب شـیء مـورد نظر به بازیکن مقابل می‌گوید: کور مینا ملک مینا. مره بنمـا. بازیکن مقابل می‌گوید: چه چیز را نشان دهم و طرف دیگر مثلا می‌گوید: گردو را نشانم بده. بازیکن مقابل بـاید بـدون اینکه ا ز جایش حرکت کند با حرکت چشم موضـوع مـورد نظر بازیکن سؤال کننده را پیدا نموده و نشان دهـد. در ایـن صورت برنده‌ی بـازی بـوده و در مقام سـؤال کننـده قـرار می‌گیرد

کـوروک/kuruk/ (ا.مـص) : بسـتن چشـم . نـک : خاریک.کوریک .

ب) ←* ؛ ۲. کوریـک /kurik/ ؛ س) ←* ؛ ق) کوریـک /kurik/ ؛ با) کوریک /kurik/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) ←* ؛

کوروکر/kuro kar/ : کنایه از: آدم کاملاً غافل و ناآگاه .

ع) ←* ؛

کوروکی/kuruki/ (ق.حا) : چشم بسته . نک : کوریکی.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کوریـک هـاییت /kurik hāit/ ؛ با) کوریک /kurik/ ؛

کـوره/kurə/ (ا) : ۱. لایـه‌ی چـرک . ۲. کـوره‌ی آتـش، بخاری .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ اشـر) ←* ؛

کوره/kurə/ (ا) : محـلّ افروختـن آتـش آهنـگران و هـر چیزی که آتش را در آن جز به قصد آشپزی افروزند .

ع) ←* ؛

کوره – چش/kurə- čəš/ (ص.مر) : کنایـه از: بـی توجه، نوعی نفرین که به افراد در مقام بی‌توجهی گفتـه مـی شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

← *؛ع) کور – چشم /kur- češm/ **؛ قص)** کوره – چش /kur- čəš/ **؛ ت)** کوره – چشم /kurə-čəšm/ ؛

کورهِ را/kure-rā/ **:** راهِ تنگ و باریک که میان بر باشد .

ب) *← ؛ س) *← ؛ع) *← ؛

کوره سر/kurə sar/ **(ا.مر) :** محلّ کوره‌های زغال چوب و جایی که زغال تهیه کنند .

ب) *← ؛

کوره – سفره/kurə-səfrə/ **(ص.مر) :** آدم خیلی بخیل، خسیس و سفره کور . **نک** : پیناس .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ع) کورسفره /kvrə səfrə/ **؛ اشر)** کور –سفره /kurə- sefrə/ ؛

کوره گرد//kurə gard گرد و غبار حاصل از باد و طوفان .

ع) *← ؛

کوره گلیه/kurə-galyə/ **(ا.مر) :** گلوگاه روی بخاری که دودکش به آن پیوندد .

ب) *← ؛

کوره وان/kurəvān/ **(ص.فا) :** کوره بان .

اغر) *← ؛ س) کوره چی /kurə- či/ **؛ ق)** کوره چی /kure- či/ **؛ با)** ←(س) ؛ آ) ←(با) ؛ع) کوره بن /kurə bon/ **؛ قص)** ←(س) ؛ اشر) ←(با) ؛

کوری/kuri/ **(ص) :** ساده لوح، خل .

کوریا/kuryā/ **(ش.ج) :** صوتی جهت ترغیب گوسفندان به نوشیدن آب .

اغر) *← ؛

کوری کوری بخانین/kur- kuri- bəxāniyən/ **(مص.مر) :** رجز خواندن .

اغر) *← ؛ ب) کورکوری بخندستن /-kurkuri baxondəstən/ **؛ ق)** کورکوری بخونسّن /kurkuibaxunnessen/ **؛ با)** ۱. *← ، ۲.←(ب) ؛ آ) کورکوری بخونسّن /kurkuribaxunəssan/ **؛ قص)** کورکوری بخونسّن /kurkuribaxonessan/ **؛ ت)** کورکوری خونسن /kur-kuri-xonəsən/ **؛ آک)** *← ؛

کوریک – هایتن/kurik- hāytən/ **(مص.مر) :** ۱. چشم‌ها را بستن، پلک زدن . ۲. اغماض ، نادیده گرفتن . **نک :** چش خوریک بیتن .

س) کوروک هایتن /kuruk- hāytən/ **؛ ق)** *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ت) کوتی هیتن /kuti heyten/ ؛

کوریک هیتن/kurik haytan/ **(مص.مر) :** چشم فرو بستن، نادیده انگاشتن .

ب) کوریک بهیتن /kurik-bahiten/ **؛ س)** کوروک هایتن /kuruk- hāytən/ **؛ ق)** *← ؛ با) کوریک هیتن /kurikhaytən/ **؛ آ)** *← ؛

کوز/kavəz/ **(ا) :** لاک‌پشت . **نک** : آلاکو .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱. *← ، ۲. کبز /kabəz/ **؛ ن)** ۱. *← ، ۲. لاکو /lāku/ **؛ آک)** آو لاکو /āvlāku/ **؛ پ)** کاشوک /kāšuk/ ؛

کوزا/kuzā/ **(ا.مک) :** قلعه‌ای تاریخی که در دره‌ی کسلیان سوادکوه قرار داشته است .

کوز کندو/kavəz kandu/ **(ا.مر) :** نوعی زالو که به لاک‌پشت می چسبد .

با) *← ؛

کوزل/kuzal/ **:** خوشه‌ی خرد نشده‌ی گندم و جو در خرمن . **نک** : کوزل .

قص) *← ؛

کوزه کلا/kuzə- kəlā/ **(ا.مر) :** اسم و اتباع کوزه– کوزه‌های جوراجور .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کلا کوزه /kəlā- kuzə/ **؛ ق)** کلا کوزه /kelā kuzə/ **؛ با)** ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ع) کلا کوزه /kalā - kuzə/ **؛ قص)** ←(ع) ؛ ت) *← ؛

کوزه– گر – مله//kuzə- gar- malə **(ا.مک) :** از توابع کالج منطقه‌ی کجور .

کوس/kus/ **(ا) :** ۱. سمبه ی تفنگ، چمبه . ۲. فشار، صدمه، هول . **نک** : دپرک .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) کلوس /kəlus/ **؛ اشر)** *← ؛ پ) کوست /kust/ ؛

کوسان/kusān/ **(ا.مک) :** ۱. بقایای آتشکده‌ای از زمان کواذ ساسانی نزدیک روستای پی‌مد نوشهر . ۲. روستایی از

←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

شهرستان بهشهر که آتشکده‌ای باستانی کوسان در آن بوده است و نام حالیه و فارسی آن کوهستان است .

کوسان/kusān/ (ا.مک) : بقعه‌ای متبرک در روستای کوهستان بهشهر .

کوسان لی/kusān- li/ (ا.مک) : غاری در روستای کوسان یا کوهستان بهشهر .

کوس بزئن/kus - bazoən/ (مص) : فشار آوردن، زور زدن، کسی را در برابر معذوریت اخلاقی قرار دادن .

اغر) ۱. *← ، ۲. کوس هدائن /kus-hədāən/ ؛ ب) *← ؛ س) کوس هدائن /kus- hədāən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) کوس بزوئن /kus - bazuan/ ؛ ع) کوس ها کردن /kus hākavdan/ ؛ قص) کلوس هدائن /kelus- hed āan/ ؛

کو -سبزی/ku - sabzi/ (ا.مر) : سبزی کوهی .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛

کوس به کوس/kus- bə- kus/ (ص.مر) : ۱. کنایه از : انبوه جمعیت در جایی. ۲. در فشار، در تنگنا .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ قص) کلوس به کلوس /kelus-bə-kelus/ ؛

کوس به کوس بویین/kus-bə-kus-baviyən/ (مص.مر) : در فشار قرار گرفتن، در تنگنا قرار گرفتن .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ ق) کوس به کوس بین /kus be kus bayən/ ؛ آ) کوس به کوس بیّن /kus bə kusbayyan/ ؛

کوسر/kusar/ (ا.مر) : ۱. خانه، ملک و دارایی در ییلاق را گویند . ۲. بالای کوه .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ قص) کوه سر /kuhə- sar/ ؛

کوسرت/kusarat/ (ا.مر) : توکای سیاه‌گردن و سینه سفید.

ع) *← ؛

کوسره/kusəre/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

کوسری وا/ku - sari - vā/ (ا.مر) : بادی که از سمت کوه وزد .

با) *← ؛ آ) *← ؛

کوس کره کاردن/kus - kare -kārdən/ (مص.مر) : با فشار به جلو رفتن .

اغر) *← ؛ ق) کوسا کل هاکردن /kusā kal hā kərdən/ ؛ آ) کوس کل هکردن /kus kal hā kərdan/ ؛

کوس کل هاکردن/kus kal hākərdan/ (مص.مر) : فشارآوردن . در تنگنا قرار دادن.

اغر) کوس کل هکاردن /kus kāl həkārdən/ ؛ ق) *← ؛ با) ۱. کوس کل هکردن /kuskal-hakərden/ ، ۲. کوس کل ها کردن /kuskal.hākərdən/ ؛ آ) *← ؛ ع) کوس بیردن /kus beyardan/ ؛

کوس کوسه/kus- kuse/ (ا.مص) : فشار آوردن .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛

کوس- کوسی/kus- kusi/ (ص.نس) : همراه با فشار و زور .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کوس کوس /kus- kus/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ ع) *← ؛

کوسم/kusəm/ (ص) : ساده لوح .

اغر) *← ؛ ب) کاسم /kāsəm/ ؛ س) ←(ب) ؛

کوس- محله/kus- mahlə/ (ا.مک) : از توابع میانرود بالای شهرستان نور .

کوسونی/kusoni/ (ص.نس) : ۱. کوهستانی، ساکن و اهل کوهستان . ۲. از اهالی یکی از دهستان‌های کلاردشت واقع در منطقه‌ی شهر عباس آباد.

ع) *← ؛

کوسه/kusə/ (ص) : مرد کم‌ریش یا کاملاً بی‌ریش .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) *← ؛

کوسه/kusə/ (ا) : ۱. احشامی که بیضه‌ی کوچک دارند . ۲. ناقص، معیوب . ۳. بی مو .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) کاس /kās/ ؛ با) کاسه /kusə/ ؛ ع) *← ؛ قص) *← ؛

کوسه -رز/kusə-raz/ (ا.مک) : از توابع لیتکوه واقع در منطقه‌ی آمل .

کوسه -محله/kosə- mahlə/ (ا.مک) : از توابع گیل خواران قائم‌شهر .

آوانوشت : (ا = a) (ــَ = ə فتحه کوتاه) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (أو = aw) (او = ow)

کو-سیر/ku- sir/ (ا.مر) : سیر کوهی که مورد استفاده‌ی غذایی در پلو و بورانی دارد. **نک** : جف سیرک .

اغر) ←* ؛ س) ده سیر /də - sir/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کوش/kuš/ (ا) : ۱. کفش-پای افزار .

اغر) کش /koš/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) کفش /kafš/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←* ؛ پ) کفش /kafš/ ؛

کوش/kuš/ (ا) : خارش .

س) کش /koš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کلاشش /kelašəš/ ؛ ت) کلاش /kelaš/ ؛

کوشک/kušək/ (ا) : قارچی بر روی تنه‌ی درخت .

س) گوشک /gušək/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ع) دارتنبک /dur tanbak/ ؛

کوشکک اورا/kuškak-urā/ (ا.مک) : از روستاهای شهرستان نور مازندران .

کوشم/kušəm/ (ا) : **نک** : کاشم .

ق) کاشم /kāšəm/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛

کوفا/kofā/ (ا) : ۱. تپّه، کوه . ۲. دسته‌های شلتوک یا گندم چیده شده با نظم خاص بر روی پایه‌های چوبی . **نک** : پشتاجی .

اغر) ←* ؛ س) ۱. کوفا /kufā/ ، ۲. کوپا /kupā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کوفا /kufā/ ؛ ع) کپا /kopā/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) کوپّا /kappā/ ؛ پ) کوفاک /kufāk/ ؛

کوفت/kuft/ (ا) : بیماری سفلیس .

اغر) ←* ؛ س) کفت /koft/ ؛ ق) ←* ؛ با) کفت /kəft/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کوفت و کولاک/kuft-o-kulāk/ (ا.مص) : ۱. گرفتاری . ۲. بیماری .

اغر) ←* ؛ ق) کفت و کلاک /kəftə kelak/ ؛

کوفتی/kufti/ (ش.ج/ص.نس) : ۱. کسی که آثار ضرب وجرح و یا بیماری بر تنش باشد . ۲. کسی که مبتلا به سفلیس باشد . ۳. در مقام نفرین و تحقیر گفته شود .

اغر) ←* ؛ ب) کفتی /kofti/ ؛ س) کفتی /kofti/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کوفه - بووین/kufə - bavion/ (مص.مر) : ۱. کنایه از : خلف وعده . ۲. ویران شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کوفه بیّن /kufə - bayyən/ ؛ با) ←(س) ؛ قص) کوفه بیَن /kufə- bayyan/ ؛

کوفینگ وک/kufing- vak/ (ا.مر) : قورباغه‌ی درشت اندام .

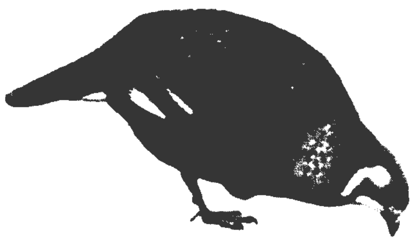
س) ←* ؛ ع) گنش پیروک /ganəš pip vak/ ؛

کوک/kok/ (ا) : کبک، سانسکریت آن کپینجل است .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ پ) کپارک /kapārak/ ؛

کوک/kuk/ (ص) : ۱. سرحال-سرحال بودن . ۲. اتلاف وقت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کک /kok/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کوک

کوک/kuk/ (ا) : بخیه ، وصله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. دوک /duk/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کوک /kok/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کک /kok/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کوَک/kavvək/ (ا) : بیماری‌های بی‌درمان .

اغر) کهوتک /kahuək/ ؛ س) کئوئک /kaowək/ ؛ با) ←* ؛ آ) کوئک /kowək/ ؛

کوک/kuk/ (ا) : میزان وتنظیم .

اغر) ←* ؛ س) کک /kok/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کوکا/cuka (ا) : غوزه‌ی شکفته‌ی پنبه .

ب) ۱.★← ، ۲. کوکا /koka/ : ق) کیکا /kika/ : با) کیلکا /kıləkā/ :

کوکار /ku- kār/ (ص) : کسانی که در قبال مزد و مواجب به فامیل خویش کمک کنند – کمک کار .

ق) کایر /kayər/ : با) ←(... :

کوک - بزونن /kuk- bazuən/ (مص.مر) : دوخت و دوز کردن با سوزن .

(غر) ۱.★← ، ۲. کوک بزنن /kuk bazueən/ : ب) ★← : س) ۱.★← ، ۲. دوک بروس /duk- bazunən/ : ق) ★← : با) ★← : آ) کوک بزونن /kuk bazuan/ : ع) کک بزان /kok bəzan/ : قص) ←(۲) : اشر) کوک بزنن /kok-bazoən/ :

کوک – بمرد/kuk- bamərd/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی کارمزد واقع در شهرستان سوادکوه .

کوک -بینن /kuk - bıən/ (مص.مر) : سرحال بودن .

(غر) ★← : س) کک بیّن /kok - bayyən/ : ق) کوک بیین /kuk bayən/ : با) ★← : آ) کوک بیّن /kuk bayyan/ : ع) کک بیین /kuk bavan/ : ت) کوک بئن /kowk baen/ :

کوک - پر - بینن /kuk pər bıən/ (مص.مر) : کنایه از: آماده‌ی دعوا بودن، تحریک شدن .

(غر) ★← : ق) ★← : با) ★← : ع) کک بین /kok babevan/ : ت) کوک بربئن /kowk baen/ :

کوک - داری /kuk- darı/ (ا.مر) :

کوک + داری. به معنای کبک دری است که نام نغمه‌ای سازی مربوط به لله‌وا یا نی جوپانی مازندران است. این قطعه تقلید صدای بال کبک و آوازی است که این پرنده به هنگام پرواز می‌خواند. در پهلوی نیز کوک به معنی کبک است.

کوکده /kukədə/ (ا.مک) : از توابع لیتکوه واقع در منطقه‌ی امل .

کوکرک/ku- kərk/ (ا.مر) : کبک دری .

(غر) کک زری /kokə - zarı/ : با) کوکری /kukərı/ : آ)

★← : ن) ★← : ع) ★← : ت) ★← : اشر) کوکّ - رری /kokkə- zarı/ :

کوک – کاردن/kuk- kārdən/ (مص.مر) : ۱. تحریک کردن . ۲. تیز کردن . ۳ . آماده کردن . ۴ . کوک کردن ساز و ادوات موسیقی جهت نواختن.

(اغر) ★← : ب) کوک هکاردن /həkārdən kuk/ : س) کک ها کردن /kok- hākerdən/ : با) ۱. کوک هکرون /kok- hakərdən/ ، ۲. کوک ها کردن /kukhakərsən/ : آ) کوک ها کردن /kuk hākərdan/ : ع) کک ها کردن /kok/ hakordan/ : آک) کوک گودن /kuk gudan/ :

کو کلای/kow kelay/ : روستایی از توابع شهرستان تنکابن .

کوکنار/kukənār/ (ا) : خشخاش . گل خشخاش که از آن شیره‌ای سفید رنگ استحصال شده و با جوشاندن آن تریاک (تریاق) به دست اید . این گیاه به صورت خودرو در مزارع گندم و جو میروید .

(اغر) ★← : ب) ★← : س) ★← : ق) ★← : با) ★← : آ) ★← : ع) ★← : ت) ★← : آک) کوکنار /kukenār/ :

کوکنارسر/ku kenaresar/ (ا.مر): نوعی تفنگ سرپر نوک شیپوری .

ق) ★← :

کوکندم/ku-kandəm/ (ا.مر) : ذرت - بلال . نک : کوکنم.

(اغر) مکّه /makkə/ : س) کوگندم /ku- gandəm/ : ق) ★← : با) ★← : آ) ۱.★← ، ۲. کوگنّم /kugannəm/ : ع) میکا گنم /mıkā gannəm/ : آک) مکا بوج /makābuj/ :

کوکنده/kukande/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خواران واقع در قائم شهر .

کوکو/kuku/ (ا) : در فارسی نیز کوکو گویند، که انواع آن شامل کوکو سبزی، کوکوی گردو کوکو تخم مرغ و کوکو سیب زمینی ، کوکوی کدو و کوکوی بادمجان و ... می‌باشد.

آوانویسی (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = او) (ow = او)

اغـر) ←* ؛ ب) ککــو /kəku/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. ککــو /kəku/ ؛ ق) ککو /keku/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

کوکو - چپّی/kuku- čappi/ (ا.مـر) : ۱. گل شـیپوری کـه گل‌های سفید یا بنفش دارد - نوعی پیچک - نیلوفر- گل شیپوری . ۲. نوعی پرنده .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. کو کو شپی /kuku- šapi/ ؛ ق) ککی /kakki/ ؛ اشر) ←* ؛

کو کو مقن/ku - ku moqon/ (ص.مف) : پف کرده و بـالا آمده .

ع) ←* ؛

کوکی/kukəy/ (ا) : فاخته .

س) کوکّـی /kukky/ ؛ ق) کوکّـی /kukki/ ؛ با) ککّـی /kakki/؛ آک) کوکوی /kukoy/ ؛

کوکین/kukin/ : از انواع قارچ .

کوگندم/ku gandəm/ (ا.مر) : ذّرت . نک : کوکندم.

اغر) مّکـه / makkə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) کوگنم / kug gannəm/ ؛

کوگنّم/ku gannəm/ (ا.مر) : ذّرت .

اغر) مکّه / makkə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کــول/kul/ (ا) : ۱. دوش ،شـــانه . ۲. بلنــدی - تپّــه - برآمدگی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کـل /kol/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. کل /kal/ ؛ آک) ←* ؛ پ) کوفک /kofak/ ؛

کول/kul/ (ا) : پوست، پوسته، تفاله‌ی هـر چیز . نـک : پوست کل .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کول/kul/ (ا): ۱. کوهان گاو نر . ۲. شانه و کتف آدمی.

ت) ←* ؛

کول/kul/ (ا) : گلپر .

ع) ←* ؛

کولا بیج/kulā- bij/ (ا) : ماهی تابه .

ت) ←* ؛ آک) کولی بیج /bij - kuli/ ؛

کولاپی/kulāpey/ (ا.مک): نام آبادی از دهستان فیروزجـاه شهرستان بابل .

کولّا-چین/kullāčəyn/ (مص.مر) : خود را جمع کردن در اثر سرما .

ع) کول ها چین /kul hā čeyan/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کولار/kullār/ : نک : کلاک .

س) ←* ؛

کول اسپن/kul əspan/ (ا.مر): مخلوط گلپـر و اسـپند کـه برای جلوگیری از چشم زخم می‌سوزانند .

ن) ←* ؛

کولاک باد/kulākə- bād/ : نک : ترنه .

اشر) ←* ؛

کولبار/kul-bār/ (ا.مر) : کوله بار . نک : کلواره.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کول - بییتن/kul - baeitən/ (مص.مر) : ۱. به پشت گرفتن . ۲. کنایه از: سر و صدا کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) کـول هیتـن /kul haytən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کول بیتن /kul baytan/ ؛ قص) کـول هـایتن /hāytan - kul/ ؛ اشر) کول - بییتــن /kul baitən/ ؛ آک) کولا گیتن /kuln - gitan/ ؛

کول - بخاردن/kul - bəxārdən/ (مص.مر) : جوشیدن .

ب) ←* ؛ س) کول بخاردن /kul- baxārdən/ ؛ ق) کـول بخردن /kul baxərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) کـل بخـردن /kəl baxərdan/ ؛

کول - بشّنین/kul- basənnian/ (مص.مر) : پوست عوض کردن . نک : پوست دنگوئن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کول بشّنین /kul basənniən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) کول بشیشتن /kul- biyeštan/ ؛

کول بکشین/kol- bakəsiyən/ (مص.مر) : ۱. زوزه کشـیدن همراه با آوای ممتد . ۲. پوست کندن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

کول -بییتن/kul- bayitan/ (مص.مر) : به پشت گرفتن -

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی .

کول گرفتن . نک : خنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کلنـگ – هـایتن /-kelang ؛ /haytən ؛ با) ۱.←* ، ۲. کـول هـایتن /kul hāytən ؛ آ) ←* ؛ ت) کول بتنین /kul bəyten ؛ اشر) ←* ؛

کول دم هدائن/kul- dəm-hədāən/ (مص.مـر) : پوسـت عوض کردن . نک : پوست دنگوئن .

س) کول دم بدائن /kul- dəm- bedāən ؛ ق) ←(س) ؛ با) کول دم بدائن /kuldəm bədaən ؛ آ) ←* ؛

کولر/kulər/ (ا) : تن‌پوشی از پشم حیوانات اهلـی – نیـم تنه‌ی گالشی .

ع) کلیـر – کـل نمـت /kolair - kolnamat ؛ ت) کلـیر /koləyr ؛

کولک/kulək/ (ا) : گل پر .

اغر) کالک پـر /kālək - par ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کلپر /kolpar ؛ قص) کولـک /kulak ؛ ت) کلپر /kol par ؛

کول- کاردن/kul- kārdan/ (مص.مر) : به پشت گرفتن .

اغر) ←* ؛ ق) کول ها کردن /kul hākərdən ؛ با) ۱. کول هکردن /kul hakərdən ، ۲. کول هـاکردن /kul hākərdən ؛ آ) کول هکردن /kul hakəraan ؛ ت) کول هکردن /kul hakerden ؛ آک) کولا تین /kulā- gitan ؛

کولک رخ/kulək- rox/ (ا.مر) : جوانه‌ی گیاه گل‌پر .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

کولم/kuləm/ (ا.مک) : ۱. نام مرتعی در آمـل . ۲. از توابـع بنافت ساری .

کولو/kulu/ (ا) : حبّه – تکّه .

س) کلـو /kəlu ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

کولو/kulu/ : ۱. واحدی برای آتش، کبـاب و ... ۲. همـوار کردن کرت‌های شالیزار جهت نشا . نک : کلو.

ت) ←* ؛

کول – واره/kul-vārə/ (ا.مر) : کوله بار – بار پشت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کلوالـه /kəlvālə ؛ با) ۱.←* ، ۲. کل واره /kəlvārə ؛ آ) کل واره /kəlvārə ؛ قص) ←* ؛ ت) کولبار /kulbār ؛ آک) ←(ت) ؛

کولواره – بویین/kul- vārə- baviyən/ (مص.مر) : مزاحـم شدن – سربار شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کلواله بین /kelvālə bayən ؛ با) کلـواره بیـن /kəlvārə bayən ؛ آ) کلـواره بیّـن /kəlvārə bayyan ؛ ت) کولبار بئن /kulbār baen ؛

کوله/kulə/ (ا.مص) : روی هم چیدن دسته‌های برنـج بـه گونه‌ای که خوشه‌ها به طرف بیرون قرار گیرند – تـوده . نک : انازم .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) کله /kələ ؛ ع) کله /kolə ؛ قص) کـول /kul ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛

کوله/kulə/ (ا) : پلک چشم . نک : چش کوله .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کوله/kulə/ (ا) : جوجه خروس – بزغاله .

اغر) کاله /kālə ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کله /kələ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کولـه /kolə ؛ قص) تـلا کلـوک /talā- keluk ؛ ت) ←* ؛

کوله/kulə/ : نک : دارکپا .

اشر) ←* ؛

کول هاکردن/kol hākərdən/ : پوسـت کنـدن درخـت – پوست کندن بعضی میوه‌ها مثل: گردو .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

کوله -بویین/kulə- baviyən/ (مص.مر) : انباشته شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کوله بیّن /kule- bayyən ؛ ق) ←(س) ؛ آ) کوله بیّن /kulə bayyan ؛ ع) کوت ببین /kut babenyan ؛ ت) کوپا بئن /kupābaen ؛

کول – هکاردن/kul - həkārdən/ (مـص.مـر) : تنومنـد شدن– درشت اندام شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کول بکـردن /kul bakərdən ؛ ما) ←(ق) ؛

کول هکردن/kul hakərdan/ (مص. مـر) : پوسـت کنـدن گردو .

اغر) کل بکندیین /kol bakəndiyen ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کول

آوانوشت : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت.ط) (s = ث.س.ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح.ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز.ذ.ض.ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق.غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

هـا کـرد ن /kul hākərdan/ ؛ع) کـول هـا کــردن /kul/ /hākordan/ ؛

کولــه - کولــه - هکـــاردن/kullə-kullə-həkārdən/ **(مص.مر):** جوشیدن .

ب) ←* ؛ ق) کول کول هاکردن /kul kul hākərdən/ ؛ با) کول بموئن /kal bəmuən/ ؛

کوله - مار//kulə- mār/ (ا) : حیوان ماده، خاصه خوک بـا توله‌هایش .

س) کله مار /kələ mār/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کلــه مـار /kel/ /əmār/ ؛ع) کله مـار /kolə mār/ ؛ ت) کلـش مـار /koleš/ /mār/ ؛ اَک) ←* ؛

کوله -هاکئن/kulə- hākoən/ **: نک** : دار- کر .

اشر) ←* ؛

کولی/kuli/ (ص) : بد اخلاق - جنجال برانگیز و هوچی- بی‌ادب .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

کولی/koli/ : لانه‌ی ماکیان .

اغر) کـالی /kāli/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) کلــی /kəli/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ اشر) کوئلـو /koəlu/ ؛ اَک) کرکه لونه /karkə- lonə/ ؛

کولی

کولیچال/kuli čal/ **(ا.مک) :** مرتعی در حوزه‌ی شهرستان گرگان .

کولی- خوری/kuli - xoray/ **(ا.مر) :** پرنده‌ی ماهی‌خوار کوچک که محل زندگیش کنار برکه‌ها و آبگیرهاست و حفره‌های دیواره‌ی رودها را جهت لانه سازی انتخـاب نماید . **نک** : اوسیکا .

ت) ←* ؛

کولیر/kulir/ **: نک** : کل لمه .

ت) ۱.←* ، ۲. کولر /kuler/ ؛

کولی سره/kuli- sore/ **(ا.مک) :** از مراتـع نشتای عبّاس آباد تنکابن .

کولی - گری/kuli- gari/ **(ا.مر) :** نوعی ماهی .

ت) ←* ؛

کولی- گیری/giray – koli/ **(ا.مر) :** ماهیگیرک - پرنده‌ی ماهیخوار کوچک . **نک** : الی شا .

ت) ←* ؛ اَک) ←* ؛

کولین درّه/kulin darrə/ **(ا.مک) :** درّه‌ای در ارتفاع ۳۸۲۰ متری در کلاردشت چالوس .

کوم/kum/ (ا) : ۱. کام . ۲. پوشش پشت بام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱. بم /bom/ ، ۲. بـوم /bum/ ؛ ق) بوم /bum/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ قص) بوم سر /bum/ /- sar/ ؛ پ) بان /bān/ ؛

کوما/kumā/ (ا) : ۱. چوبی سر پهن که با آن اشیا را کوبند - چوب یا فلزی که برای کوبیدن به کار مــی رود . ۲. مخفیگاه سر پوشیده جهت شکار اردک . **نک** : چنگوم.

اغر) ۱.←* ، ۲. کوتنــا /kutənā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ع) کومــــه /kumə/ ؛ ت) کونیکــا /kunikā/ ؛ اَک) کومه /kumə/ ؛

کوما/kumā/ **:** ابزار بافندگی قدیمی - شـانه‌ی کـرچـال . **نک** : کرچال .

س) ←* ؛ با) ←* ؛

کومـاج/kumāj/ (ا) : ۱. نـان برنجـی - نوعـی حلـوا . ۲. فرصت طلب . **نک** : بنجی نون .

اغر) کمــاج /kəmāj/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کماج /komāj/ ؛ع) کماج /kemāj/ ؛ ت) کمـا چ /komāč/ ؛ اشر) کوماچ /kumāč/ ؛ اَک) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کوما

کوم - تره/kum- tərə/ (ا.مر) : آبریز شیروانی .
ب) ★← ؛

کـوم - تـلا/kum- təlā/ (ا.مـر) : بـالای بـام خانـه‌های کومه‌ای .
اغر) ★← ؛

کـوم - چـاک/čak – kum/ (ا.مـر) : هریـک از ناوهـای پوششی بام که آب باران از آن می‌چکد .
ب) ★← ؛

کومر/ku mar/ (ا.مر) : نوعـی مارسمّی خطرنـاک کـه در ارتفاعات بی درخت البرز مرطوب زندگی می‌کند.
اغر) ★← ؛ س) کورمر /kur- mar/ ؛ ق) کونـی مـهر /kun mahr/ ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ت) ★← ؛

کومشی/komši/ : اهل کومش که عموماً به اهالی مـهاجر دامغانی ساکن در مازندران گفته شود .
ب) ★← ؛

کو مکلا/kum- kəlā/ (ا.مک) : از توابع دشت سـر واقـع در منطقه‌ی آمل .

کومه/kumə/ (ا) : ۱. آلونک کوچـک - خانـه‌ی کـوچـک چوبی - نوعی کلبه‌ی روستایی - آلونکی که از شـاخه های درختـان ساخته شـود و ابتدایـی تریـن جـایگاه استراحت اسـت . ۲. مخفـی گاه سـرپوشیده‌ی شـکار اردک . **نک** : جیمکا - جبّه .
اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) کیمـه /kimə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.★← ، ۲.←(س) ؛ ن) کیّمه /kimmə/ ؛ ع) کومه /kowmə/ ؛ ت) ۱.★← ، ۲. کومـه /kume/ ؛ اشر) ★← ؛ ک) ★← ؛

کوناسه/kunāse/ (ا) : چرت .
(...) ★← ؛

کون بیتن /kun-baitan/ (مص.مر) : ۱. اسـتقامت کـردن ۲. بنیان گرفتن .
اغر) ★← ؛

کون به کون/bə- kun – kun/ (ص.مر) : پشت به پشـت - نشستن دو تن که پشت به هم داشته باشند .
اغر) ★← ؛ س) کینـگ بـه کینـگ /king be king/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کنگ به کنگ /kəng bə kəng/ ؛ ع) کین بـه کین /kin bə kin/ ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ★← ؛

کون-به- کون-بیین/kun-bə-kun-baeian/ (مص.مر) : با هم موافق و هم تراز شدن .
اغر) ★← ؛ آ) ★← ؛ ت) کین بـه کیـن بـن /kin be kin baen/ ؛ آک) ←(ت) ؛

کون - به نار/kun- bə- nār/ (ش . ج) : ناسزای موهن که مخاطب به منار حواله شود .
اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛

کون — تا/kun- tā/ : کدام یک - اشاره به دور یا مجـهول - کدامین.
اغر) ★← ؛ س) کمین تا /kemin - tā/ ؛ با) ۱. کـدوم تـا /kədumta/ ، ۲. کمیـن تـا /kəmin ta/ ؛ آ) ۱. کمیـــن تـا /kəmin tā/ ، ۲. کدیم تا /kədimtā/ ؛ ع) کدوم یتــه - یتا /kodum yetə-yetā/ ؛ قص) کـود ومـها /kudumhā/ ؛ ت) کمیندان /kəmindān/ ؛ پ) کتام /katām/ ؛

کون - تخت/kun - taxt/ (ا.مر) : باسن .
اغر) ★← ؛

کون - ته/kun- ta/ : زیر ران - زیر باسن .
اغر) ★← ؛

کونجی دار/kunjidār/ : بوته‌ی کنجد- گیاهی اسـت از رده‌ی دولپه های پیوسته گلبرگ. این گیاه یـک سـاله و ارتفـاعش بالغ بر یک مـتر اسـت. گلـهای آن کـه بـه طـور منفـرد در کناره‌ی برگهای قسـمت انتـهایی سـاقه قـرار دارد و شـامل قطعات پنج‌تایی پیوسته به هم می باشد. ولی تعداد پرچمها

چهار عدد است. دانه‌های کنجد به سبب دارا بودن مواد روغنی قابل استخراج از اقلام با اهمیّت کشاورزی در شرق مازندران و استان گلستان بوده است.

کون – خزه/kun - xezə/ (ا.مص) : خزیدن بر روی باسن و سرین .

اغر) ←* ؛ ق) کینگ خزه /king xəzə/ ؛ با) کنگ سو /kəngəsu/ ؛ ع) کین قز /kin gəz/ ؛ ت) کین لغزه /kin leqzə/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) کیناسین /kināsin/ ؛

کون – خزه –هاکردن/kun- xezə- hākoərdən/ : با باسن و سرین سُر خوردن و جا به جا شدن. **نک** : تا تا ها کردن .

ع) کین قز هاکردن /kinqez hakordən/ ؛

کون –درست/kun-durəst/ (ص.مر) : آدم مورد اطمینان – آدم روراست و درستکار.

اغر) ←* ؛ با) کون درس /kun dərəs/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کین درس /kin doros/ ؛

کون – دکتن/kun - daketən/ (مص.مر) : ماندگار شدن – نشستن .

اغر) ۱.←* ، ۲. کین دکتن /kin -daketən/ ؛

کون – سمبل/kun- səmbəl/ (ا.مر) : ۱. باسن –کفل . ۲. فضولات آویزان از پشم گوسفند .

اغر) ←* ؛ ق) سندل /səndəl/ ؛ با) ←* ؛ ع) سنگل /sangal/ ؛ ت) کین شمبل /kin šambel/ ؛

کون – غون/kun - qul/ (ص.مر) : اصطلاحی برای افراد تنومند .

اغر) ←* ؛ ع) کیرغول /kir qul/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کونکا/kunəkā/ : پتک چوبی بزرگ که بر پایه‌های اطراف باغ کوبند تا بر زمین فرو رود .

ع) کوتینگا /kotingā/ ؛ ت) ←* ؛

کون – کش/kun - kaš/ (ص.مر) : دلاّل محبّت .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

کون – کلیمه/kun kalimə/ (ص.مر) : ۱. سرین ۲. کفل– بخش پایینی کفل .

اغر) کون کلمه /kun kaleme/ ؛ ق) کپل /kappəl/ ؛ ع) کین کلمه /kin kaləmə/ ؛ ت) کین کلیمی /kin kalimi/ ؛ اشر) ←* ؛

کون – گر – کلا/kun - ger-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بالاتجن قائم شهر .

کونمان/kune mān/ (ا) : خشتک شلوار .

اغر) ←* ؛ ق) کینگ مون /king əmun/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) کینن /kinon/ ؛

کون – نشور/kun - našur/ : نوعی ناسزا به هدف تحقیر و غیر ممیّز نمودن مخاطب .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کین نشورد /kin našurd/ ؛ اشر) ←* ؛

کونه/kunə/ (ا) : ریشه‌ی درخت – کنده .

اغر) ←* ؛ ق) کنه /kennə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کینه /kinə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) کینه /kine/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←(ت) ؛

کونه/kunə/ (ص) : کهنه – قدیمی .

اغر) کانه /kānə/ ؛ س) کنه /konə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کنه /kənə/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) کهنه /kohnə/ ؛ ت) ←(اغر) ؛ آک) ←(س) ؛ پ) کهون /kahun/ ؛

کونه تنگه/kunə- tangə/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه هزار جریب بهشهر .

کونه – کر/kunə- kar/ (ص.فا) : کهنه پوش .

اغر) کانه پوش /kānə paš/ ؛ س) کنه کر /konə - kar/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کنه کر /kənə kar/ ؛ قص) ←* ؛

کونه – کونه/kunə- kunə/ (ا.مص) : کنایه از شل جنبیدن.

اغر) ۱.←* ، ۲. کونه کونه هکاردن /kunə kunə həkārdən/ ؛ ق) کرخه کرخه هاکردن /kurxə kurxe hākərdən/ ؛ با) ۱. کنگ کنگ هاکردن /kəhg-kəng-hāərdən/ ، ۲. کنگ کنگ هاکردن /kəng-kənghakərdən/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) کینه کینه /kinə- kinə/ ؛

کونه – هاکردن/kunə-hākordan/ (مص.مر) : پیله

کردن– سماجت کردن .
اغز) کونه هکاردن / kunə həkārdən/ ؛ با) ۱. کنگه هکردن /kəngə.hakərdən/ ، ۲. کنگه هاکردن /kəngə-hākərdən/ ؛
ع) کینه هاکردن /kinə hākordan/ ؛ اشر) *← ؛

کونیکا /kunikā/ : پتک . **نک** : پتک .
ع) کوتینگا /kotingā/ ؛ ت) *← ؛

کونیون /koniyon/ (ا.مک) : از مراتع لنگای شهر عبّاس آباد تنکابن .

کوو /kou/ : کبود .
ت) *← ؛

کو وار /ku vār/ : بارانی که در کوهستان بارد و جلگه‌ی پیش روی البرز مرطوب از آن بی‌بهره باشد .
ع) *← ؛

کوّوک /kavvək/ : از بیماری‌های بی درمان .
با) *← ؛

کوه – اسلخ /kuh- eslax/ (ا.مک) : از توابع راستوپی منطقه‌ی قائم شهر .

کوه پاره /kuh- pārə/ (ا.مک): ۱. نام آبادیی از دهستان سجارود بابل . ۲. از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل.

کوه – پر /kuh- par/ (ا.مر) : ۱. جایی که میان بند پرتاس تمام شود و بعد از آن تا شعاع پانصد متری حول آن مناطق کوهستانی و سنگلاخی آغاز شود . ۲. از توابع کلاردشت چالوس .
با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛

کوه – پی /kuh- pəy/ (ا.مر) : **نک** : په کو .
ق) *← ؛ با) *← ؛ ن) *← ؛

کوه – تکیا نو /kuhe- takəyānu/ (ا.مک) : کوهی در بیست و دو کیلومتری جنوب خاوری کتول با ارتفاع ۲۹۱۰ متر .

کوه – جز چال /kuhe- jozčāl/ (ا.مک) : کوهی در دوازده کیلومتری جنوب شهرستان کتول به ارتفاع ۲۰۸۷ متر .

کوه – چلبه /kuhe- čələbə/ (ا.مک) : کوهی در پنج کیلومتری باختری روستای سیامرگوی کتول با ارتفاع ۲۸۴۰ متر .

کوه – چلی – چلی /kuhe- čəli- čeli/ (ا.مک) : کوهی در جنوب باختری شهرستان علی آباد کتول با ارتفاع ۳۱۲۳ متر .

کوه خبر /ku- xabar/ (ا.مر) : هدیه و کمک خانواده‌ی داماد به خانواده‌ی عروس به هنگام ییلاق و تابستان. این کمک بیشتر شامل مواد غذایی از قبیل، برنج ،کره و پنیر ، بوده است . **نک** : تابستونی .
با) *← ؛

کوه – زرجو /kuhe-zarju/ (ا.مک) : کوهی در پانزده کیلومتری جنوب خاوری شهرستان کتول به ارتفاع ۲۳۵۰ متر .

کوه – زیلان /kuhe-zilān/ (ا.مک) : کوهی در هفت کیلومتری باختری روستای خلین کتول با ارتفاع ۲۸۱۰متر .

کوهسار – کنده /kuhsār-kandə/ (ا.مک) : از توابع میاندرود شهرستان ساری .

کوهساری /kuhsāri/ (ا.مک) : از طوایف ساکن در منطقه‌ی کتول .

کوه –ساری – انبار /kuhe-sāri-ānbār/ (ا.مک) : کوهی در هجده کیلومتری جنوب شهرستان کتول به ارتفاع ۲۴۸۷متر .

کوه –سرت /kuh- sarat/ (ا.مر) : توکای بزرگ با سینه و بال‌های سفید و سیاه . **نک** : اسبه چنک .
آ) *← ؛ ع) *← ؛ ت) *← ؛

کوه سرسری /ku- sar- sari/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزارجریب بهشهر .

کوه سری /kuhe sərəy/ (ا.مک) : از ارتفاعات کلاردشت شهرستان چالوس .

کوه – شاوار /kuh- šāvār/ (ا.مک) : کوهی در جنوب باختری شهرستان کتول به ارتفاع ۳۹۴۵ متر که سرچشمه‌ی رود سیامرگو می باشد .

کوه – قرقلند /kuh- qārəqoəland/ (ا.مک) : کوهی در بیست و هفت کیلومتری جنوب شهرستان کتول به ارتفاع ۳۰۳۹متر .

کوه - گندی /kuhe - goəndi/ (ا.مک) : کوهی در شش کیلومتری جنوب خاوری روستای «السان» به ارتفاع ۲۶۱۰ متر .

کوه - لالان /kuhe- lālān/ (ا.مک) : کوهی در نوزده کیلومتری جنوب منطقه‌ی گرگان به ارتفاع ۲۴۵۰ متر.

کوه مجل /kuhə məjəl/ (ا.مک) : کوهی در کلاردشت چالوس به ارتفاع ۲۷۳۳ متر .

کوه هارون /kuhə-hārun/ (ا.مک) : کوهی درهفت کیلومتری جنوب شهرستان علی آباد کتول به ارتفاع ۱۷۵۰ متر .

کوهی - خیل /kuni-xəl/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خوران قائم‌شهر .

کوهی کومشی /kuei komši/ : کوهی و کومشی لفظی است که از سوی مازندرانی‌ها، در مقام تحقیر مهاجران بکار رود .

ب) *← ؛

کوهی - گو /kuhi - go/ (ا.مر) : ۱. مرال. ۲. گاو کوهی . ۳. گوزن .

ق) اشکارگو /əškār - go/ ؛ با) ۱.*← ، ۲.←(ق) ؛ قص) *← ؛

کوهی - میچکا /kuhi - mičkā/ (ا.مر) : گنجشک کوهی .

اغر) کویی جیکّا /koayi- jikā/ ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ ع) کومیچکا /kow - mičkā/ ؛ قص) *← ؛ ت) کوملیجه /ku - maligə/ ؛

کوی /kavi/ (ا) : کدو .

اغر) کیی /kayi/ ؛ ب) *← ؛ س) ←(س) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ۱.←(اغر) ، ۲. کیی /kai/ ؛ آ) کیی /kai/ ؛ ع) کدو /kadu/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(ع) ؛

کویش /kaviš/ (ا) : آب دزدک .

ت) *← ؛ **نک** : پشول-پشیل.

کویی /kuyi/ (ص.نس) : کوهی - اهل کوهستان .

اغر) ۱.*← ، ۲. کوهی /kuhi/ ؛ ب) *← ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ۱.*← ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کویی /kui/ ؛ قص) *← ؛ ت) کویی /kui/ ؛ اشر) ←(ت) ؛

کویی با کله /kuei-bakkele/ : نوعی گیاه وحشی که شبیه باقلا است و در کوهستان ها روید .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

کویی - کنجی /kuyi- kənji/ (ا.مر) : کنجد وحشی که محل رویش آن، کوهستان البرز مرطوب است.

اغر) کویی کانجی /kuyi-kānji/ ؛ آ) *← ؛ قص) *← ؛

که /ke/ (ق) : کی - چه وقت .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کی /kay/ ؛ قص) *← ؛ او) کد /kad/ ؛

که آ /ke ā/ (ق) : کی؟ - چه وقت؟ .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) کی /kəy/ ؛ ع) کی /kay/ ؛ قص) *← ؛ ت) *← ؛ آک) *← ؛

که - آر /ke - ār/ (ص) : ۱. بز ماده. ۲. حیوان آبستن نشده .

ق) کاهار /kāhār/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ت) *← ؛

که - به - که /ke - bə - ke/ (ق) : بعد از مدّتی . **نک** : اتی توم .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) کی به کی /kay - bə - kay/ ؛ اشر) کو به کو /ku bə ku/ ؛

که - تاسا /ke - tā-sā/ (ق) : از کی تاکنون .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ قص) *← ؛ آک) کی تاسن /kay - taysan/ ؛

کهر /kahar/ (ص) : اسبی که رنگش سرخ مایل به سیاه باشد . **نک** : آل .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ع) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) کر /kar/ ؛ آک) کهر /kahar/ ؛

کهر غشکه /kəhar-qəškə/ (ص.مر) : اسب سرخ رنگ که لکّه هایی سفید بر پیشانی داشته باشد .

آ) *← ؛

کهر - کنار - کشتله /kəhar– kənār – kəštəle/ (ا.مک) : از توابع بندپی شهرستان بابل .

کهرود /kahrud/ (ا.مک) : از توابع دلارستاق لاریجان واقع

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**) گیلی ، **پ**) پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

در منطقه‌ی آمل.
که - ره/kə - rə/ : به کی - چه کسی را .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ او) کم /kem/ ؛
کهل/kohol/ (ا.) : ۱. درخت لرگ . ۲. کنایه از مزاحم . ۳. چوب خیلی نامرغوب . **نک** : چوچس .
ع) ←** ؛ ت) کوئل /koel/ ؛
کهل/kehel/ (ا) : سوراخ طبیعی در دل کوه - غار . **نک** : اسکول .لی
آ) ۱.←** ، ۲. کهل /kəhel/ ؛
کهل پته/kohol pate/ (ا.مر) : پختن برگ درخت لرگ جهت جلوگیری از بوی بد و تابستانه‌ی پا که از رطوبت هوا ایجاد شود .
ع) ←** ؛
کهل کش/kohol- kaš/ (ا.مک) : از مراتع نشتای شهرعبّاس آباد تنکابن .
کهلو/kahlo/ (ا) : درخت خرمالو . **نک** : خرمندی .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛
کهلو- چال/čal – kahlu/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .
کهلوسی/kahlu- si/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .
کهن/kəhən/ : بز چهارساله که اخته شده باشد .
آ) ←** ؛
کهنک/kəhnak/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی نزدیک روستای کوهپر نوشهر .
که - نه/kəne/ : مال چه کسی - مربوط به چه کسی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) کی شیه /kišiya/ ؛
کهنه دان/kohnədān/ : از توابع دهستان هرازپی جنوبی بخش مرکزی شهرستان آمل .
کهنه - ده/kəhne -deh/ (ا.مک) : از توابع چلندر واقع در شهرستان نوشهر .
کهنه - ده/kohnə - de/ (ا.مک) : از توابع فریم شهرستان ساری .
کهنه - سری/kəhnə sari/ (ا.مک) : از توابع چلندر شهرستان نوشهر .
کهنه - کومه/kohnə - kumə/ (ا.مک) : ۱. از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریب ساری . ۲. روستایی از دهستان عشرستاق هزارجریب بهشهر .
کهو/kahu/ (ص) : ۱. کبود رنگ . ۲. کاهو .
اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. کئو /kau/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ۱.←** ، ۲. کبود /kabud/ ؛ قص) ←(ب) ؛ پ) کپوت /kapot/ ؛
کهو - بخت/kahu-baxt/ (ص.مر) : کنایه از: سیاه بخت .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) کئوبخت /kau - baxt/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛
کهو - بکّا/kahu - bakkā/ (ا.مر) : حواصیل خاکستری . **نک** : کئوبکّا .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛
کهو - تیرنا/kahu-tirnā/ (ص.مر) : ۱. کنایه از : کبودِ کبود . ۲. نوعی حشره که برای دفاع از خود مادّه‌ی سیاه رنگی ترشح می‌کند .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛
کهو چشمه/kahu-češmə/ (ا.مک) : ۱. چشمه‌ای در روستای یخکش بهشهر . ۲. چشمه‌ای در منطقه خطیرکوه سوادکوه .
کهو چشمه/kao čəšmə/ : چشمه‌ای با آب بسیار سرد در منطقه‌ی خطیر کوه سوادکوه .
با) ←** ؛
کهو - چنک/kahu- čənək/ (ص.مر) : کنایه از: آدم بد سرشت .
س) کئو چینک /kao - činək/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛
کهو درّه/kahu - darrə/ (ا.مک) : چشمه‌ای در روستای یخکش بهشهر .
کهو - دل/kahu dəl/ (ص.مر) : کنایه از: دل پر درد - دل پراندوه .
اغر) ←** ؛ س) کهو دل /kaho – dəl/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←**

آوانوشت : (اَ = a) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

؛ آ) کئودل /kau - dəl/ ؛ قص) *← ؛

کهو - غاز/kahu - qāz/ (ا.مر) : غاز خاکستری .

اغر) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛

کهوک/kahuk/ : درخت جنگلی .

ن) *← ؛

کهو - کار/kahu - kār/ (ص.مر) : سیاه کار– بدکار .

اغر) *← ؛ س) *← ؛

کهول/kohul/ (ا) : فاصله میان کمر و ران و پشت لگن خاصره .

قص) *← ؛

کهو میرکا/kahu-mirkā/ (ا.مر) : خر مهره .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کئومیرکا /kau mirkā/ ؛ ع) کبود میرکا /kabud-mirkā/ ؛ قص) کئومیرکاک /kau-mirkāk/ ؛ اشر) کبود-مره /kabud - mere/ ؛

کهوهک/kahuək/ (ا) : کبوتر .

با) *← ؛

کهه بن/kohə - bən/ : **نک** : سرخ تله .

کهی - پج/kahi - paj/ (ص.فا) : کنایه از: همسر – زن خانه . **نک** : کیی پج.

اغر) کیی پج /kai paj/ ؛ س) کیی پج /kaei - paj/ ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) کدوپچ /kadu pač/ ؛ قص) ←(س) ؛

کی/kay/ (ق) : ۱. چه وقت – کی . ۲. بازی – سرگرمی . **نک** : کا.

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) کی /key/ ؛ ع) ۱.*← ، ۲. کایی /kāi/ ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) *← ؛ آک) *← ؛ پ) کد /kad/ ؛

کیا/kiā/ : ۱. از خاندان‌های شهرستان کردکوی . ۲. پیشوند یا پساوندی که به همراه نام بزرگان، سرداران و سادات درست نسبت می‌آمده است.

کیا/keyā/ (ص) : بزرگ و شریف .

ع) *← ؛

کیا بسر/keyābsar/ (ا.مک) : از توابع میانرود سفلای شهرستان چالوس .

کیا بیا/keyā beyā/ : آمد و رفت شاهانه در سرای– کنایه از: بزرگی و شرافت .

ع) *← ؛ آک) *← ؛

کیا داود/kiā- dāvud/ (ا.مک) : مقبره ایست متعلّق به کیا داود بن کیا جمال‌الدّین ویلک که در دهکده‌ی یوش از کوهستان نور قرار دارد .

کیاس/keyās/ (ا.): کرم برنج و لوبیا . **نک** : خیاسک .

ن) *← ؛ ع) خیاسک /xeyāsak/ ؛

کیاس – دکتن/keyās- dakətan/ (مص.مر) : جمع شدن حشره و آفتی مخصوص در برنجی کهنه .

ن) *← ؛ ع) خیاسک دکتن /dakətan - xeyāsak/ ؛

کیا سر/keyā- sar/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

کیا سر – بالا/kiyāsar - bālā/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر .

کیا - کلا/kiyā - kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان کیاکلای قائم شهر . ۲. از توابع کلارستاق واقع در شهرستان چالوس .

کیاکی/kiyā - ki/ : چه کسی با چه کسی ؟ – کی با کی؟

اغر) *← ؛ ت) *← ؛

کیا- محله/kiyā -mahlə/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خوران قائم شهر .

کیان/kiyān/ (ا.مک) : از توابع دلارستاق بخش لاریجان آمل .

کیانه کی/kiyānəkey/ (ق): تا دیر زمان .

ت) *← ؛

کیانی/kiyāni/ (ا.مک) : ۱. از خاندان‌های اهلِ روستای کیان واقع در دلارستاق آمل . ۲. از خاندان‌های شهرستان کردکوی .

کی بانو/ki - bānu/ : کد بانو – خانم خانه دار، لایق و آشنا به فنون تدبیر منزل . **نک** : کیونی .

ع) *← ؛ قص) *← ؛

کیت/kit/ (ا.مک) : از توابع اشکور واقع در منطقه‌ی

***←)** ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

تنکابن .

کیتکا/kitkā/ (ا) : توله‌ی سگ سانان .

ق) کتکـــا /kətkā/ ؛ بـــا) ← ★ ؛ آ) ←(بـــا) ؛ ن) ← ★ ؛ ع) کوتکـا /kotəkā/ ؛ اَک) کوتیکـا /kutikā/ ؛ پ) تورنـــک /turnak/ ؛

کی تیمک دار/kay - timak-dār/ (ص.فا) : فرد مبتلا به بیماری کرم کدو .

س) کیـی تیمـک دار /kayi-timək-dār/ ؛ ق) کیکـن /kayəkən/ ؛ با) ← ★ ؛

کیج/kij/ (ا) : ۱. رو انداز. ۲. لحاف .

اشر) ← ★ ؛

کیجا/kijā/ (ا) : ۱. دوشیزه – دختر . ۲. معشوقه .

اغـر) ← ★ ؛ ب) ← ★ ؛ س) ← ★ ؛ ق) ← ★ ؛ بـا) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛ ع) ← ★ ؛ قـص) ← ★ ؛ ت) ← ★ ؛ اَک) لاکـو /laku/؛

کیجا – بپّر/kijā – bappər/ (ا.مک) : مرتعی در پرتاس حوزه‌ی لفور شهرستان سوادکوه .

کیجا – جان/kijā - jān/ : در لغت به معنی دخترجان است. در موسیقی مازندران عنوان کلّی ترانه های بومی است. این نوع ترانه‌ها بیشتر در مزارع و یا مراسم جشن و سرور خوانده می‌شود.

اغـر) ← ★ ؛ با) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛ ع) کیجاجُن - کیجاجُنی /kijājon-kijā-jonay/ ؛ ت) ← ★ ؛

کیجاجانک/kijā-janək/ : ترانه . نک : کیجاجان .

ن) ← ★ ؛ ع) ← ★ ؛

کیجا کچّال/kəččāl – kijā/ (ا.مک) : ۱. غاری تاریخی در منطقه‌ی سوادکوه که در خصوص آن افسانه‌های چندی با قی است . ۲. از قطعات موسیقی چوپانی در مایه‌ی شوشتری. نک : کیجا کرچال .

با) ← ★ ؛

کیجا – کرچال/kijā- kerčāl/ (ا.مر) : ریز مقام – کیجا + کرچال. قطعه‌ای است که توسّط نی چوپانی یا لله وا نواخته می‌شود. این نغمه از نظر مضمون در توصیف دختران بافنده در کارگاه‌های سنّتی گلیم بافی و جاجیم بافی است. نک : کیجاکچّال.

ب) ← ★ ؛ س) ← ★ ؛ ق) ← ★ ؛ با) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛

کیجا کوله/kijā -kulə/ (ا.مر) : دختر نوجوان .

اغـر) ← ★ ؛ ب) ← ★ ؛ س) ← ★ ؛ ق) ← ★ ؛ بـا) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛ ع) کیجا گل /kija gal/ ؛ قص) کیجاوچه /kijā-vačə/ ؛ ت) ←(ع) ؛

کیجا وچه چایی/kijā - vačə- čāyi/ (ا.مر) : ۱. در مقام کنایه: پذیرایی درست و نجیبانه را گویند . ۲. برگرفته از پذیرایی با چای که توسّط دختر برای خواستگار انجام می‌شود .

با) ← ★ ؛ آ) ← ★ ؛ ع) ← ★ ؛

کیجا وونی/kijā vuni/ : زمان دختر بودن – دوشیزگی .

ق) کیجایی /kijāi/ ؛ ن) ← ★ ؛ ع) کیجا بونی /kijā -buni/؛

کیج حال/kič- hāl/ (ا.مر) : از آوازهای متداول در غرب مازندران .

ب) ۱. کیجاحال /kijā-hāl/ ، ۲. کیجاجان /kijā-jān/ ؛ ن) ← ★ ؛

کیچکک/kičkak/ (ص) : کوچک .

ق) کچیک /kəčik/ ؛ با) کچیک /kəčikək/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲.←(ق) ؛ ن) ← ★ ؛ ع) کوچکک /kučkak/ ؛ قص) ← ★ ؛ ت) کوچی /kučey/ ؛

کیچکک – تر/kičkak-tar/ (ص) : کوچک‌تر .

ق) کچیک تر /kəčiktər/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) کچیک تر /kəčik tar/ ؛ ن) ← ★ ؛ ع) کوچترک /kuč tarak/ ؛ قص) کچیک ترک /kečik tarak/ ؛ ت) کوچیکتر /kučik tar/ ؛ اَک) ←(ت) ؛ پ) بچک تر /bačaktar/ ؛

کیچ کیچ کیچ/kičə - kičə - kičə/ : از اصوات در مورد فراخواندن گوسفند .

ت) ← ★ ؛

کیرگاب/gāb – kir/ (ا.مص) : ۱. حیف و میل . ۲. کنایه از: آماده کردن خزانه‌ی شالی .

ع) کیر گو /kir go/ ؛ ت) ← ★ ؛

کیر –گو/kir – go/ (ا.مص) : ۱. حیف و میل . ۲. آماده

کردن خزانه ی شالی . ۳. گل کردن زمین برنج‌کاری . **نک** : اگ .

ب) *← ؛ با) *← ؛ع) *← ؛ ت) کیرگاب /kirgāb/ ؛

کیزه/kizə/ (ا) : کوزه .

اغر) کـوزه /kuzə/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ ن) *← ؛ قص) ←(اغر) ؛ آک) گوله /gulə/ ؛

کیس/kis/ : ۱. کنج – گوشه . ۲. نوعی ماهی . ۳. زمین کم‌عرض و طویل .

اغر) کِس /kes/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) *← ؛ ت) *← ؛

کیس/kis/ : نام آبادیی از دهستان سجارود واقع در شهرستان بابل .

کیس/kis/ (ا): ۱. چین و چروک پارچه . ۲. گوشه‌ی تنگ .

ع) *← ؛

کیس/kis/ (ص) : چروک‌دار ،دارای چین .

قص) *← ؛

کیسکا/kiskā/ (ا) : کیسه‌ی کوچک .

اغر) خورد کیسه /xurd kisə/ ؛ س) *← ؛ ق) ۱.*← ، ۲. کیسکاک /kiskāk/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱.*← ، ۲. کیسه کا /kisəkā/ ؛ ن) *← ؛ع) کیسه کا /kisəkā/ ؛ ت) کیسی /kisay/ ؛

کیسکاک/kiskāk/ (ا) : کیسه‌ی کوچک . **نک** : کیسکاک.

کیسه/kissə/ : مال چه کسی است؟ .

ت) *← ؛

کیس – هادائن /kis-hādāan/ (مص.مر) : در گوشه‌ای گیر انداختن و تحت فشار قراردادن .

با) کوس هدائن /kus - hədāən/ ؛ آ) *← ؛ ن) *← ؛ع) کیس هادان /kis hādān/ ؛ ت) کیس انگتن /kisengetən/ ؛

کیس هادان/kis hādān/ (مص.مر) : به تنگی کشاندن – محاصره نمودن . **نک** : کوس هدائن .

ب) کوس هدائن /kus hədāən/ ؛ع) *← ؛

کیسه اینگته ماس/kise-ingetə- mās/ (ا.مر) : ماست چکیده . **نک** : کیسه ماس.

ق) کیسه و کرده ماس /kisə dakərdə mās/ ؛ آ) کیسه ماس /kišə mās/ ؛ع) *← ؛ ت) کیسنگت ماس /kisangetə mās/ ؛

کیسه بزه ماست/kise- baze-māst/ : ماست چکیده که در کیسه‌ای مخصوص ریزند تا آب آن گرفته شده و به صورت دلمه درآید. **نک** : ماست چکیده .

قص) *← ؛

کیسه بکشییه/kisə-bakšiyə/ (ص.مف) : چکیده کردن ماست . **نک** : بچکسه ماس .

س) *← ؛ ق) کیسه و کرده ماس /kisə - dakərdəmās/ ؛ با) کیسه بزه ماس /kisə-bazə. mas/ ؛ع) یک بزه ماس /kisə bezə mās/ ؛ قص) کیسه ماس /kisə- mās/ ؛ ت) کیسه بزماس / kisə bazamās/ ؛

کیسه دکرده ماس/kisə-dakərdə-mās/ (ا.مر) : ماست کیسه‌ای و چکیده .

ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) کیسه دکرده ماس /kisədakordə mās/ ؛ ت) *← ؛ آک) بچکسته ماست /bače kastə- māst/ ؛

کیسه کال سنگ/kisə- kāl- sang/ (ا.مر) : وسایل – خرت و پرت .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛

کیسه کش/kisə- kaš/ (ص.فا) : دلّاک حمّام .

اغر) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ قص) *← ؛ ت) کیسه کش /kissə - kaš/ ؛ اشر) *← ؛ آک) *← ؛

کیسه – ماس/kisə- mās/ (ا.مر) : ماست کیسه‌ای – ماست چکیده . **نک** : ارزاماس .

اغر) *← ؛ ب) *← ؛ س) کیسه بکشی ماست /- kisə bakši-māst ؛ ق) ۱.*← ، ۲. امسبه ماس /ambasə mās/ ؛ با) *← ؛ آ) *← ؛ع) کیسه -بنگته – ماس /kise.bengəte.mās/ ؛ قص) کیسه ماس /kisə-mās/ ؛ ت) ۱. کیسه -اینگته – ماس /kisə-ingete- mās/ ، ۲. کیسه – دکرده– ماس / kise-dakerde - mās/ ؛ آک) ماسته – کیسه /māste = kiseə/ ؛

کیسه یه تر/kisə- ye-tar/ (ا.مر) : وسیله‌ای جهت خفه

---

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ساختن صدای مرغ به هنگام دزدیدن آن .
اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛

کیش/kiš/ (ا) : ۱. شاش – ادرار . ۲. کش شلوار . ۳. فراری . ۴. لفظی برای رم دادن مرغ . **نک** : جیش – برش .
اغر) ۱.←* ، ۲. جیش /jiš/ ؛ ب) جیش /jiš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) کش /kəš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کش /keš/ ؛ اشر) ←* ؛

کیش کیش هدائن/kiš-kiš-hədāən/ (مص.مر) : ۱. لفظی که با آن سگی را به طرف کسی حمله ور سازند . ۲. کنایه از: تحریک نمودن کسی علیه فرد دیگر .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) کیش هدائن /kiš hədāən/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. کیش هدائن /kiš - hədāan/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کیش کیش ها دان /kiš - kiš - hādān/ ؛ قص) کیشک هادائن/kišk-hādāan/ ؛ ت) کیش کیش دئن /-kiš-kiš daan/ ؛ اشر) کیش– کیش – هدائن / /kiš - kiš - hedāən/ ؛ آک) ←(ت) ؛

کیشیک – بکشیین/kišik - bakešeyan/ (مص.مر) : منتظر فرصت بودن – در کمین بودن . **نک** : چم چم هکاردن .
اغر) کشیک بکشیین /kašik-bakəšiyən/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) کشیک بکشیین-kašik /bakšiyan/ ؛ ع) ←* ؛ قص) کجیک بکشیین /- kejik bakšiyan/ ؛ ت) کیشیک دئن /kišik daan/ ؛

کیف/kif/ : **نک** : جیف .
قص) ←* ؛

کیفک/kifak/ (ا) : کپک .
اغر) کفک /kafək/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کفک /kafak/ ؛ قص) ۱. کپک /kapak/ ، ۲. کرک /karak/ ؛

کیک/kayyek/ (ا) : کرم کدو . **نک** : چوکرم .
ق) ←* ؛

کیکا/kikā/ (ا) : غوزه‌ی پنبه .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛

کیکاووس/kəykāvus/ : پسر هزار اسف (اسب) از شاهان پادوسبانی رستمدار تبرستان که مدّت سی و هفت سال فرمان راند (۵۳۸–۵۷۵ هـ‍ق) .

کی کاووس/keykāvus/ (ا) : از شاهان زیاری که به مدّت بیست و هشت سال در گرگان و بخشی از تبرستان فرمان راند (۶۴۲تا ۶۳۴هـ‍ق) .

کیکم/kikəm/ (ا) : نوعی افرا .
با) ←* ؛

کیکن/kayəkən/ : انسان یا حیوان مبتلا به کرم کدو .
ق) ←* ؛

کیکوه/kikuh/ (ا.مک) : از توابع پنجک رستاق واقع در منطقه‌ی کجور .

کیگا/kigā/ (ا.مک) : کشتزاری نزدیک روستای کردیچال کلاردشت .

کیل/kil/ (ا) : ۱. مقیاسی برای حجم – پیمانه یا ظرفی برای اندازه‌گرفتن مایع یا غلّاتی همچون گندم و جو و غیره – ظرف چوبین استوانه‌ای و سه پایه با ظرفیتی معادل دوازده کیلوگرم که برای توزین گندم، جو ، برنج و .. به کار رود . ۲. شخم .
اغر) ←* ؛ س) کیله /kilə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) کله /kelə/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) کیل /kail/ ؛

کیلر/kilar/ (ا.مک) : روستایی در کلاردشت واقع در منطقه‌ی چالوس .

کیلکا/kilkā/ (ا) : نوعی ماهی ریز دریا .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

کیلن گا/kilən-gā/ (ا.مر) : اتراق‌گاه دامداران .
ق) ←* ؛

کیلون/kilon/ : پستان گاو . **نک** : گیرون.
آ) ←* ؛ ع) گیرون /giron/ ؛

کیله/kilə/ (ا) : نهر – جوییار . **نک** : آکله .
اغر) کله /kelə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ پ) کیه /kih/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کیله/kile/ : ۱. نهر آب . ۲. جوی .

اغر) کله /kelə/ ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) کله /kele/ ؛

کیله/kilə/ (ا) : نوعی پیمانه‌ی چوبی برای برنج – پیمانه . **نک** : پمانه .

اغر) ←* ؛ ب) کیله – لاک / /kilə - lāk/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←(ب) ، ۲.←* ؛ ت) کله /kelə/ ؛ اشر) ←* ؛

کیله/kilə/ (ا) : فرورفتگی قسمت عرضی کفل و باسن انسان – بخش پهلویی کفل .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛

کیله – پاک – کری/kilə - pāk- kari/ (ا.مص) : لایروبی نهرها .

اغر) کله– در – شنی /kelə-dar-šəni/ ؛ ب) کله– در – کانی /kelə-dar-kāni/ ؛ س) ←* ؛ ق) کیله – پاک – کنی /kilə-pāk-koni/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←(ق) ؛ قص) کله پاک کنی /kelə- pāk-koni/ ؛

کیلّه چو/killə- ču/ (ا..مر) : چوبی که چوپانان برای محاسبه‌ی مقدار شیر روی آن علامت گذارند .

ق) شیرکنّی /šir kanni/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) چو خط /čuxat/ ؛ ت) چو کت /kat – ču/ ؛

کیله دیجو/kila- diju/ (ا.مر) : نهری که از میان ده گذرد. جوییار میان روستا .

قص) ←* ؛

کیله – لو/kilə- lo/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: مستراح – آبریزگاه . ۲. کنار جوییار.

اغر) کله لو /kelə lo/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛

کیماز/kimāz/ (ص) : زمینی که یک سال قبل شخم خورده و آماده‌ی کشت باشد .

اشر) ←* ؛

کیمون/kimun/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی بابل . ۲. مرتعی در حومه آلاشت .

کیمه/kimə/ (ا) : ۱. خانه‌ی کوچک چوبی . ۲. نوعی کلبه ی روستایی – کومه‌ی روی درخت – اتاقک درختی .

نک : جیمکا – پکا سری .

اغر) کومه /kumə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) کمه /komə/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ پ) کورپک /kurpak/ ؛

کین/kin/ (ا) : ۱. نشمین گاه – کون . ۲. پایین هر چیز – ته . **نک** : کینه.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) کینگ /king/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـــا) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ پ) کون /kun/ ؛

کیناد/kinād/ (ا.مک) : نام مرتعی واقع در منطقه‌ی آمل .

کینا کینه/kinā-kine/ (ق) : عقب عقب .

اغر) په کینی /pe kini/ ؛ ق) پکنگی /pəkəngi/ ؛ع) کینا کینی /kinākini/ ؛ ت) کینه – کینه /kine -kine/ ؛ آک) کینا کینا /kinā - kinā/ ؛

کینا کینی/kinā kini/ : عقب عقب . پس پسکی رفتن.

ب) په کینگی /pe - kingi/ ؛ آ) په کنگی /pe-kəngi/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کینا گرس/kinā goros/ (ا.مص) : پشت به چیزی داشتن – پشت کردن .

ع) ←* ؛

کینان/kinān/ (ا) : ۱. خشتک – کمر به پایین – آلت تناسلی . ۲. دور و اطراف . **نک** : پینمه .

اغر) کینمان /kinemān/ ؛ با) کینگمون /kingəmun/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) کینن /kinon/ ؛ ت) ←* ؛

کین بره/kin-barə/ (ا.مر) : آبراهه‌ی کرت پایانی شالیزار .

اغر) ←* ؛ ق) بره /barə/ ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

کین – برهنه/kin - berehnə/ (ص.مر) : کون برهنه . **نک** : بی‌شلوارموس .

اغر) کین برنه /kin-berenə/ ؛ ق) ←* ؛ با) کنگ برنه /kəng - bərənə/ ؛ آ) کینگ برینّه /king - bərinnə/ ؛ع) ۱.←* ، ۲. کین برنه /kin berənə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) کون – برینه /kun - berinə/ ؛ آک) ←* ؛

کین بکشین/kin-bakəšiən/ (مص.مر) : چیزی را روی

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

زمین کشیدن . نک : لت بکشین .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ ت) کریش کشئن /kriškešeən/ ؛ اشر) کون – بکشیین /kun- bakešiyən/ ؛

کین بنه بیشتن/kin-bənə-beyəštən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: نشستن و در جایی ثابت ماندن . ۲. کاری را راکد گذاشتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کینگ بنه بییشتن /king-bənə-biyəštən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←** ، ۲. کنگ بنه بشتن /kəng-bənə-bəštən/ ؛ آ) کینگ بنه بشتن /king-bənə/beštan/ ؛ ع) کین بنه بشتن /kinə - benə-beštan/ ؛ ت) کین سر نیشتن /kine - sar ništən/ ؛

کین به کین/kin-bə-kin/ (ص.مر) : ۱. پشت به پشت . ۲. کنایه از دعواکردن و قهرشدن . ۳. متواتر–پیاپی.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کینگ به کینگ /king-bə-king/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. کنگ به کنگ /kəng .bə.kəng/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←** ؛ ت) کین به کین /kin be kin/ ؛ اشر) کون به کون /kun- bə- kun/ ؛ آک) ←** ؛

کین پاچ/kin pāč/ : تقلّا و تلاش همراه با حرکات پا و ران و سرین .

ع) ←** ؛

کین پاچ هاکردن/kin pāč hākordan/ (مص.مر) : با حرکات شدید پا و ران و سرین جهت رهایی از تنگنایی، تلاش نمودن .

ع) ←** ؛

کین - تا/kin- tā/ (ق) : کدام یکی – کدامین – اشاره به نزدیک .

اغر) ←** ؛ س) کمین تا /kemin - tā/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. کمین تا /kəmin tā/ ، ۲. کدیم تا /kədim tā/ ؛ ع) ۱. کدوم یتّه /kodom-yette/ ، ۲. کمین تا /kamin tā/ ؛ قص) کودم تا /kudom - tā/ ؛ ت) کمین /kamin/ ؛

کین تخت/taxt–kin/ : چهارپایه‌ی کوچکی که معمولاً در آشپزخانه به جای سندلی مورد استفاده قرار گیرد .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

کین - تو/kin- to/ (ا.مص) : در حالت نشسته روی باسن چرخیدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) کینگ چرخ /king - čarx/ ؛ با) کینگه تو /kingə tu/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←** ؛ ت) کین پچ /peč kin/ ؛ آک) ←** ؛

کین توهادان/kin to hādān/ : ۱. کنایه از بی‌اعتنایی به کسی . ۲. حالت اعراض و اعتراض داشتن .

ع) ←** ؛

کین ته/kin - ta/ (ا.مر) : ۱. زیر – پایین . ۲. زیر باسن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کینگ بن /king- bən/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) کین بن /kinə ben/ ؛ ت) کین بن /kinə/bən/ ؛

کین – ته – تیک/kin- tah- tik/ (ا.مر) : ۱. نشستن‌گاه . ۲. چهارپایه‌های چوبی .

ب) ←** ؛ ع) کین کتل /kin katəl/ ؛

کین – تَه – دکاردن/kin- ta-dekārdən/ (مص.مر) : ۱. به زیر خود کشیدن . ۲. کنایه از: همه چیز را از آن خود کردن . ۳. تنبیه نمودن.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

کین تیی/kin-taei/ (ا.مر) : ۱. زیرانداز کوچک جهت نشستن. ۲. چهارپایه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کینگ بنی /kingə - bəni/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کنگ بنی /kəngə - bəni/ ؛ ع) کین بنی /kinə- beni/ ؛ ت) کینه بنی /kinə bəni/ ؛

کینج/kinj/ (ا.مک) : از توابع زانوس‌رستاق واقع در منطقه‌ی کجور .

کینجی/kinji/ (ا) : کنجد . نک : کونجی.

اغر) کانجی /kānji/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ س) کنجی /kenji/ ؛ ق) کنجی /kənji/ ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(آ) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ۱. کنجد /konjəd/ ، ۲. کنجیل /konjil/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) کنجد /konjəd/ ؛

کین - چرخ/kin - čarx/ (ا.مص) : در حالت نشسته روی باسن چرخیدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) کینگ چرخ /king - čarx/ ؛

ق) کینگ چرخ /kingə - čarx/ ؛ با) کنـگ چـرخ /kəng - čarx/ ؛ آ) ←(ق) ؛ع) ★← ؛ قص) ★← ؛ ت) ★← ؛

کین چرخ بزئن/kin- čarx - bazoən/ **(مص.مـر)** : ۱. گیـج بودن . ۲. بیهوده چرخیدن – کنایه از: بی‌تابی ناشـی از شدت ناراحتی یا شدّت درد. ۳. به طور نشسـته بـه دور خود چرخیدن .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) کینگ چرخ بزوئن /kinge čarx bazuən/ ؛ با) کینگه چرخ هیتن /kingə - čarx -haytən/ ؛ آ) کینگه چرخ هایتن /kingə - čarx hāytan/ ؛ع) کین چرخ ها یتن /kin čarx hāytan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) کین چرخ هیتن /kinčarx haytən/ ؛

کینخاریه/kinxāriyə/ :

از شاخه‌های سلسله‌ی آل‌باوند (کینخواریـه) کـه بـر آمـل و مازندران تسلط یافتند. سرسلسله‌ی ایشـان حسـام‌الدوله ابـن اردشیر بن شهریار بن‌کینخوار بن رسـتم بـن دارا ملقـب بـه کینخوار بـود. ایـن سلسـله از سـال ۶۳۵تـا ۷۵۰هــ ق. بـر تبرستان حکومت داشت.

کین خـر/kinə xar/ : درد شـدید بخـش انتـهایی سـتون فقرات در حدود باسن .

ع) ★← ؛ آک) ★← ؛

کین خزه/kin-xezə/ **(ا.مص) : نک** : کینگِ سو.

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ع) کیـن قـزه /kin qezə/ ؛ ت) کین شره /kin šare/ ؛ اشـر) کونـه خـیزه /kunə - xize/ ؛ آک) کینا سین /kināsin/ ؛

کین خشکی/kin-xoški/ **(ا.مر)** : یبوست .

ق) ★← ؛ با) ★← ؛ ت) ★← ؛ آک) ★← ؛

کین دربن//kin - dar - bən (ا.مر) : باسن .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) کینگ دربن /king - dar - bən/ ؛ ق) کینگ بن /kingə - bən/ ؛ با) ۱. کینـگه بـن /kingə bən/ ، ۲. کنگه بن /kəngə - bən/ ؛ آ) کینـگه بـن /kingə bən/ ؛ع) کین دم /kinə dam/ ؛ ت) کینه دم /kine dam/؛

کین دری//kindari/ : از طریق مخرج .

ب) کینگ دری /king dari/ ؛ع) ★← ؛ آک) ★← ؛

کین دکتن/kin - dakətən/ **(مص.مر)** : جاخوش کردن .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) ★← ؛ع) ★← ؛

کین دکته/kin - dakətə/ : ماندگار شده .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ع) کیـن دکـت /kin dakat/ ؛ ت) کینه گل هد /gəl had – kinə/ ؛

کیندو/kindo/ (ا.مک) : از مراتع واقع در سیاه‌مرگو واقع در منطقه‌ی کتول .

کیندیم/kindim/ (ص) : وارونه .

اغر) ★← ؛ ق) پشتیم /pəštim/ ؛ با) پشدیم /pəšdim/ ؛ع) ★← ؛ ت) ★← ؛ آک) کینا دیم /kinādim/ ؛

کینس//kinəs (ا.مـــک) : از توابـع پنجک‌رسـتاق واقـع در منطقه‌ی کجور .

کین سر نشـیر نبیـن/kinsar nəšir nabeyan/ (ص.مر): از شادی در پوست خود نگنجیدن . **نک** : پروش بزوئن .

اغر) کین سر نیشتن /kin sar naništən/ ؛ع) ★← ؛

کین سلاپ/səlāp – kin/ (ص.مر) : کون برهنه – کسی که شلوار به پا نداشته باشد.

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ س) سلاب کینگ /səlāb - king/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ★← ؛ع) کین برهنه – برنه /kin berəhnə - bernə/ ؛ آک) کین برانده /kin barāndə/ ؛

کین – سمبل/kin-səmbəl/ (ا.مر) : ۱. نرمه‌های دو طرف باسن ۲. باسن – نشمین‌گاه .

اغر) ★← ؛ع) کیـن شـمّل /kinə - šammal/ ؛ ت) کیـن شمبل /kinə šambəl/ ؛

کین سو/kin so/ : با سرین و ماتحت خزیدن .

ب) کینـگ سـو /kinge so/ ؛ع) ★← ؛ آک) کینـا سـین /kināsin/ ؛

کین – سوزه کاردن/kinsuzə-kārdən/ **(مص.مر)** : کنایـه از: برآشفتن و حسادت بیش از اندازه از عمل یا سـخن کسی. دلخوری شدید از سخن کسی .

اغر) ★← ؛ س) کینگ سوزه بییتـن /bayitən– suzə – king/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. کنـگ سـوزه هکـردن /kengsuzə - hakərdən/ ، ۲. کنگ سوزه ها کـردن /kengsuzə-hākerdən/ ؛ آ) کینگ سوزه هاکردن /kingsuzə hākərdan/ ؛ع) کیـن سوج بمان /kin suj bomān/ ؛ ت) کین سـوج کـردن /kin suj kərdən/ ؛ آک) کین سوجی /suji – kin/ ؛

★←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کین سوکرک/kin - su- garak/ (ا.مر) : کرم شب تاب .

ب) ←* ؛ع) ←* ؛ آک) کین سوکونه ی /kin so-kunay/ ؛

کین سو گرک/kin- su - garak/ : کرم شب‌تاب .

قص) ←* ؛

کین شره/kin šərə/ : حالت خزیدن بر زمین با سرین .

ب) کین خزه /kin xəzə/ ؛ع) ←* ؛ آک) کین گرشه /kin garašə/ ؛

کین شمّل/kinə šammal/ (ا.مر) : ماهیچه‌های نرم دو طرف سرین .

ع) ←* ؛

کین قل/kinə qol/ (ا.مر) : عضلات نرم کپل .

ع) ←* ؛

کینک/kinak/ (ا) : ۱. باسن به جلو دادن . ۲. حرکت کفل مرد در عمل مقاربت .

اغر) ←* ؛ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. کینگک /kingək/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) ←* ؛

کین کتل/kin katəl/ : چارپایه کوچک چوبی . نک : کین تخت .

ب) ←* ؛س) ←* ؛ق) ←* ؛

کینک - چال/kinək - čāl/ (ا.مک) : مرتع پرتاسی حوزه‌ی لفور . سوادکوه

کین کل/kin - kal/ (ا.مر) : پرچینی که به گرد آغل ساخته شود.

ب) ←* ؛

کین کوتن/kin-kotən/ : سقوط از نقطه‌ای نسبتاً بلند به گونه‌ای که فرد از قسمت نشیمنگاه با زمین برخورد کند .

ع) ←* ؛

کینگ/king/ (ا) : کون . نک : پلمه .

اغر) ←* ؛ب) ←* ؛س) ←* ؛ق) ←* ؛با) ←* ؛آ) ←* ؛ن) ←* ؛ع) ۱. کین /kin/ ، ۲. موس /mus/ ؛ قص) ←* ؛ت) کین /kin/ ؛پ) کون /kun/ ؛

کینگ بزوئن/kinəg -bazoən/ (مص.مر) : ۱. حرکت شدید و ممتد کمر و کفل مرد به قصد نمایش عمل مقاربت . ۲. قِر دادن و عشوه آمدن .

ب) ←* ؛ق) ←* ؛با) ←* ؛آ) ←* ؛ع) کینک بزان /kinak bezān/ ؛ت) کین زئن /kinzaan/ ؛

کینگ بکشیین/king-bakəšiyən/ (مص.مر) : یدک کشیدن - به دنبال خود کشیدن . کسی را از باسن بر روی زمین کشیدن.

اغر) کین بکشین /kin - bakəšiən/ ؛ب) ←* ؛س) کینگ بکشیین /king-bakšiyən/ ؛ق) ←* ؛با) ←* ؛

کینگ بنه بزوئن/king bənə bazuan/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: اصرار کردن زیاد در امری . ۲. کنایه از: از ادامه‌ی کاری خودداری ورزیدن .

اغر) کین بنه بزئن /kin bənə bazoən/ ؛س) کینگ بنه بزوئن /king - bənə-bazuən/ ؛ق) ←* ؛با) ۱. کنگ بنه بزوئن /keng-bənə bazuən/ ، ۲.←* ؛آ) ←* ؛ن) ←* ؛ قص) کین بنه بزان /kinə - benə-bezān/ ؛ اشر) کین گل زن /kin gel zan/ ؛

کینگ پر/kinge par/ : ۱. دور - اطراف - پیرامون . ۲. نوعی فن در کشتی لوچو .

ق) ←* ؛ع) کین ور /kin var/ ؛

کینگ به کینگ دوستن/king bə king davessen/ : ۱. کنایه از:در تنگنا قرار دادن - روزگار را سیاه کردن . ۲. کنایه از همراه بودن مداوم دو نفر.

ق) ←* ؛

کینگ چرخ/kinge - čarx/ : ۱. رقص با باسن . ۲. کنایه از: سرگیجه‌ای که تعادل فرد را به هم زند .

اغر) کین چرخ /čarx - kin/ ؛ب) ←* ؛س) ←* ؛ق) ←* ؛با) ←* ؛آ) ←* ؛ع) ←(اغر) ؛

کینگ - دمّال/king - dəmmāl/ : نک : پکین .

ق) ←* ؛با) ←* ؛ن) ←* ؛ع) کین دمال /kinə domāl/ ؛

کینگ لت بکشین/king lat bakešiyən/ : ۱. درنگ کردن ۲. تمایل نشان ندادن ۳. به صورتی مخفی خود را از معرکه کنارکشیدن . ۴. کسی را از باسن بر روی زمین کشیدن.

ق) ←* ؛ع) کین پس کشین /kašeyan - pas - kinə/ ؛

کینگ - لس - هدائن/kingə - las - hədāən/ (مص.مـر) : ۱. ادامه داشتن مثل: بارندگی هوا . ۲. ساده گرفتن– سهل‌انگاری کردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کین لس هـاتین /kin las hāytan/ ؛ ت) کین لس هدن /kin las hadan/ ؛

کینگ لوج/kingeluj/ : کرم شب‌تاب .

ق) ←* ؛ع) کین سوگرک /kin su garak/ ؛

کینگ من/kingə - mon/ (ا) : خشتک شلوار .

اغر) کینمـان /kinəmān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) کینگمون /kingəmun/ ؛

کینگ وری/king vari/ (ص.مر) : عقبـی – عقب گرد – پس روی .

اغر) په کینی /pe - kini/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. په کینگی /pə - kingi/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. په کنگی /pe-kəngi/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. په کنگی /pə-kəngi/ ؛ آ) ←* ؛ع) کین وردری /kin vardari/ ؛ قص) پشته وری /peštə - vari/ ؛ ت) کینا کینه /kinā- kinə/ ؛ آک) کینه وری /vari – kinə/ ؛

کینگه/kingə/ (ا) : ۱. کاسه‌ی دوتار . ۲. بدنه‌ی اصلـی، ۳. درخت ۴. پایه درخت – بن .

اغر) ۱. کینـه /kinə/ ، ۲.←(اغـر) ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

کینگه – بنی/kingə- bəni/ (ا.مر) : هر نوع وسیله‌ای که به عنوان زیر انداز و برای نشستن از آن استفاده شود .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کین بنی /kinə beni/ ؛ ت) کینه بنی /kinə bəni/ ؛

کینگه سو/kingə su/ (ا.مص) : خزیدن با باسن .

اغر) کین خزه /kin xezə/ ؛ ب) کینـگه سـو /kingə so/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ۱. کیـن سـو /kinso/ ، ۲. کین قز /kinqez/ ؛ ت) کین شره /kinšare/ ؛

کینگه مال/kingə māl/ (ا.مر) : ۱. نشانی که از نشستن بـر جای ماند. ۲. حوزه‌ی نفوذ .

اغر) کینه مال /kinə māl/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛

کینگه مون/kingəmun/ (ا.) : خشتک .

اغر) کینمان /kinəmān/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) کینن /kinon/ ؛ ت) کینان /kinān/ ؛

کین لس/kin ləs/ (ص.مر) : چاپلوس – متملّق .

ب) کینگه لس /kingeles/ ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

کین مال/kin – māl/ (ا.مر) : نک: کینگه مال.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) کینگه مـال /kingə māl/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) کین مال /kinə - māl/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) کینه ماله /kinə- mālə/ ؛

کینمان/kine - mān/ (ا) : خشتک . نک : خشتک .

اغر) ←* ؛ ب) کینگه – من /kingə- mon/ ؛ س) کینـگه – من /kinge - mon/ ؛ ق) کینگه – مون /kinge - mun/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) کینگه – مـون /kingə - mun/ ؛ع) کینـن /kinon/ ؛ ت) کینان /kinān/ ؛

کین مخ/kinə- mex/ : از اجزای آسیاب آبی .

ت) ←* ؛

کینوا/kinəvā/ (ا.مـک) : کـوه کینـوا در غـرب ارتفاعـات خوش انگور که در هزار جریب بهشهر واقع شده است. مرتفع ترین قلّه‌ی آن دوهزار و چهارصد و چهل و سه متر ارتفاع دارد . **نک** : خوش انگور .

کینه/kinə/ (ا) : ۱. چوبی که روی دستگاه گاو آهـن سـوار کنند . ۲. ته هر چیز . ۳. قنداق تفنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. کینگه /kingə/ ؛ آ) ←(س) ؛ع) ←* ؛

کینه – دل – بیتن/kinə - dəl-bəytən/ (مص.مر) : ۱. کینـه جو گشتن . ۲. دشمن شدن . **نک** : چک بیین .

اغر) ←* ؛ ب) کینه دل بییتن /kinə - dəl- bayitən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ع) ←* ؛ قـص) کینه دار بیّن /kinə -dār-bayyan/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

کینه قاز/qāz – kinə/ (ا.مک) : نام مرتعی در ارتفاعات لیند سوادکوه .

کینه مالش/kinə - māləš/ (ا.مـر) : قسمتی از زمیـن کـه انسان یا حیوانی در آن غلت زده باشد .

اغر) ←* ؛

کین هنیشتن / kin - həništən / (مص.مر) : عقب نشینی

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کردن در حرف یا عمل .

اغر) ★← ؛ س) کینگ هنیشتن /king -heništən/ ؛ ق) ★← ؛ با) ۱. ★← ، ۲. کنگ هنیشتن /kəng. həništən/ ؛ آ) کینگ هنیشتن /king həništan/ ؛ ع) کین نشیر /kin nešir/ ؛ قص) ←(آ) ؛

کیوانی/kivāni/ (ص) : ۱. باسلیقه . ۲. آشپز با تجربه .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ع) کی بانو /ki bānu/ ؛ ت) کد بانو /ked- bānu/ ؛ اشر) کیوانو /kivānu/ ؛ آک) ←(ت) ؛

کی وانی گیری/kivāni- giri/ (ا.مص) : کدبانو گری .

اغر) ★← ؛ ب) ★← ؛ع) کی بانوگری /kibānu gari/ ؛

کیو به/kayyo- ba/ :

از انواع بازی‌های بومی. در این بازی نسبتاً خشن بازیکنان بر اساس قرعه به دو گروه ده نفره تقسیم می‌شوند. سپس به وسیله‌ی قرعه‌ای دیگر، گروه بازنده در درون میدان بازی قرار می‌گیرد. یک نفر به عنوان سرگروه از آن‌ها جدا شده و بقیه دایره وار دست در گردن یکدیگر انداخته و حلقه‌ای تشکیل دهند. سرگروه به فاصله‌ی یک‌متری از حلقه‌ی ایجاد شده به دور بازی‌کنان هم‌گروه چرخیده و از آنان در مقابل گروه دیگر محافظت می‌کند. افراد گروه مقابل تلاش می‌کنند تا از سرگروه حریف گذشته و بر پشت بازی‌کنان مقابل، سوار شوند، اما سرگروه با ضربات محکم پا و تهدید مکرر بازیکنان مقابل، مانع از نفوذ آن‌ها به داخل حلقه و سوار شدن بر پشت بازیکنان هم گروهش می‌گردد. چنانکه همه‌ی افراد مقابل موفّق شوند با استفاده ه از غفلت سر گروه رقیب، داخل حلقه گردیده و بر پشت آنان سوار شوند، پیروز گردیده و جای بازیکنان تعویض می‌شود.

کیوسیه/kiyusiyə/ :

از شاخه‌های سلسله‌ی آل باوند. کیوسیه منسوب به کیوس برادر انوشیروان است. او مردی باصلابت و شجاعت و بسیار بخشنده بود. اهل ولایات با او آرام گرفتند و کیوس به مساعدت ایشان جمله خراسان را از ترکان خالی کرد. سلطنت و حکومت کیوس و فرزندان او از سال ۴۵ هجری تا ۳۹۷ ادامه یافت.

کیون/keyun/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

کیونی/kivoni/ : کدبانو – خانم خانه‌دار که در کارش ماهر باشد .

ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ع) کی بانو /kibānu/ ؛ قص) ←(ع) ؛

کیوی/kivi/ (ا) : میوه‌ی کیوی که از محصولات کشاورزی و صادراتی منطقه است . نگاه شود به: نام واژه‌های تفسیری مرکّبات در جلد پایانی.

ب) ★← ؛ س) ★← ؛ ق) ★← ؛ با) ★← ؛ آ) ★← ؛ ن) ★← ؛ع) ★← ؛ ت) ★← ؛

کیا – پی/kiyā- pəy/ (ا.مک) : از توابع میاندرود شهرستان ساری .

کییاده/kiyādə/ (ا.مک) : از توابع نرم‌آب‌دوسر شهرستان ساری .

کییک/kiyək/ (ا) : کفن .

ع) ★← ؛

کییو/kiyo/ (ا) : جوی – آبراه – قنات .

ب) ★← ؛ ق) کیله /kilə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛

فرهنگ گ واژگان تبری

گا/gā/ (ا) : مدفوع .

اغر) گی /gi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ اشر) ←* ؛ | ک) ←(اغر) ؛

گا/gā/ (ا) : کندوی زنبور عسل .

قص) ←* ؛

گائن/gāen/ (ا) : ۱. گاو آهن ۲. قسمت شیار کننده‌ی خیش.

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. گوآین /go - āyen/ ؛ س) گاوائن /gāvāən/ ؛ ق) گوآهن /goāhən/ ؛ با) گو آئن /goāən/ ؛ قص) گاو آهن /gāv - āhan/ ؛ | ک) گاجمه /gā jemə/ ؛

گابزه یره/gābzirə/ (ا) : نوعی گیاه شبیه زیره که خوراکی نیست.

با) گوزیره /guzirə/ ؛ ت) ←* ؛

گاترمه/gātərme/ (ص) : ۱. افسار گسیخته . ۲. حرفی از روی بی‌خردی زدن – یاوه .

اغر) ←* ؛ ع) گوتره /gotorə/ ؛ اشر) گو – ترمه /go - tərmə/ ؛

گاج/gāj/ (ص) : دیوانه – خل .

ب) ←* ؛ س) گج /gej/ ؛ قص) ←(س) ؛

گاجمه/gājomə/ (ا) : خیش – گاو آهن .

ع) گاجمه /gājəmə/ ؛ ت) ←* ؛ | ک) گاجمه /gājemə/ ؛

گاجمه -تیر/gājmə - tir/ (ا.مر) : چوب بلند خیش که برگردن حیوان وصل شود . **نک** : ازال تیر .

ت) ←* ؛

گاجمه – دسّه/gājmə – dassə/ (ا.مر) : دسته‌ی گاو آهن .

نک : ازال .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ | ک) ←* ؛

گاچ – گاچ/gāc̄- gāc̄/ (ص) : گشاد گشاد . **نک** : الا الا .

با) قاش قاش /qās̄-qās̄/ ؛ ع) قاچ قاچ /qāc̄-qāc̄/ ؛ ت) ←* ؛ | ک) ←* ؛

گاخسه/gā-xesə/ (ا) : مکانی مسطح در گاوسرا جهت خوابیدن گاوها و دوشیدن آن‌ها .

اغر) گو خاسه /go - xāsə/ ؛ س) گوخسه /go-xəsə/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲. گوخسه /goxsə/ ؛ با) ←* ؛ ع) گوخسه /go xosə/ ؛ قص) گوخسه /go-xesə/ ؛

گادار/gādār/ : خویش . **نک** : ازال .

ت) ←* ؛

گادا – گادا/gādā- gādā/ (ا.مر) : تحریف خدا- خدا- واژه‌ای است که هنگام بازی با کودکان به کار رود و آنان را در حالی که به هوا پرت می‌کنند این واژه را بر زبان رانند .

ب) ←* ؛ ق) خداخدا /xədāxedā/ ؛

گادر/gādər/ (ا) : زمان – گاه – وقت .

ب) ←* ؛ س) گدر /gədər/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛

آ) ←(س) ؛ پ) یاور /yāvar/ ؛

گا - در - گا/gā- dar - gā/ : بدتر - خیلی بدتر .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گادِک/gādək/ (ا) : گوساله‌ی گاومیش .

اغر) ←* ؛ ع) گامیش کلو /gāmiš kalu/ ؛

گادوش/gāduš/ (ا.ا/ص.فا) : ۱. ظرف شیردوش - ۲. ظرف مسی که لبه‌ی آن پهن است - فردی که بتواند گاو را بدوشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گودوش /goduš/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گودوش /guduš/ ؛ ع) گودوش جوله /goduš- jolə/ ؛ ت) گاودوش /gāvduš/ ؛ |گ) چیری /čiri/ ؛

گته اننا/gate-ənənā/ : لک لک بزرگ .

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

گاذر/gāzər/ (ا) : ۱. محلّ عبور - گذر - جای گذر کردن. ۲. گدار، محلّی از رود که به سبب عمق کم، جهت عبور مناسب است . نک : اوگن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گذر /gəzər/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) گذر /gozar/ ؛ قصن) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) گئذر /goəzar/ ؛ |گ) گوذر /guzar/ ؛ پ) ویتار /vitār/ ؛

گاذر-سر/gāzər-sar/ (ا.مر) : سرگذر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گزرسر /gəzərəsar/ ؛ با) گزر سر /gəzər sar/ ؛ آ) ←(با) ؛ ت) گزرسر /gozar sar/ ؛

گاذر-هکاردن/gāzər-həkārdən/ (مص.مر) : عبور کردن - گذشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گذر هاکردن /gezer-hākerdən/ ؛ ق) گزر هاکردن /gezer hākərdən/ ؛ با) ۱. گزرهاکردن /gəzər hākərdən/ ، ۲. گزرهکردن /gəzər-hakərdən/ ؛ آ) گزرهاکردن /gəzər hākərdan/ ؛ ع) بگذشتن /bəgzaštan/ ؛ قصن) گزرهاکردن /gozar-hākerdān/ ؛ ت) گزر هکردن /gozar hakerden/ ؛ اشر) گزر-هاکئردن /gozar - hākoərdən/ ؛

گاذری/gāzəri/ (ص.نس) : گذر کردن اتّفاقی - گذری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گزری /gezeri/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گزری /gəzəri/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گذری /gozari/ ؛ قصن) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ |گ) گوذری /guzari/ ؛

گاذشت/gāzəst/ (ا) : گذشت - بخشش .

اغر) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. گذشت /gozəšt/ ؛ ق) گذشت /gozəšt/ ؛ با) گذشت /gəzešt/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گذشت /gozašt/ ؛ قصن) ←(ع) ؛ ت) گذشت /gezašt/ ؛ اشر) گئذشت /goəzašt/ ؛

گارآگار/gārrā - gār/ (ص./ق) : پشت سر هم و با شتاب .

اغر) ←* ؛ س) گاره گاره /gārə- gārə/ ؛ ق) گارّه گار /gār gār/ ؛ با) ←* ؛ آ) گار گار /gārrə - gār/ ؛ ع) گرّه - گرّه /gorrə - gorrə/ ؛ قصن) گره گره /gorə - gorə/ ؛ اشر) ←(ع)؛

گارجی/gārji/ (ص.نس) : گرجی - اهل گرجستان، که شاه عباس اول بخشی از آنان را در مناطق شمالی کشور و از جمله مازندران اسکان داد . نک : گرجی.

اغر) گرجی /garji/ ؛ ب) ←* ؛ س) گرجی /gerji/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ع) گرجی /gorji/ ؛ اشر) گئرجی /goərji/ ؛

گاردمال/gārdəmāl/ (ا) : نوعی گیاه مردابی. نک : نویی. کتک.

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛

گاردن/gārdən/ (ا) : ۱. برگشت هرچیز . ۲. گرداننده .

ب) ←* ؛

گارده/gārdə/ (ا/ا.مص) : کلیه- قلوه - دل و جرأت - توان و بردباری و شکیبایی .

اغر) ←* ؛ ق) گرده /gordə/ ؛ قصن) گروه /gerdə/ ؛ اشر) گئرده /goərdə/ ؛

گارده - دار/gārdə- dār/ (ص.فا) : با شهامت- با جرات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گرده دار /gordə-dār/ ؛ قصن) گرده دار /gerdə - dār/ ؛ اشر) گئرده - دار /goərdə - dār/ ؛

گارز/qārz/ (ا) : گرز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گرز /gərz/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) گرز /gorz/ ؛ قصن) ←(ق) ؛ اشر) گئرز /goərz/ ؛ |گ) گورز /gurz/ ؛ پ) ورز /vazr/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قصن**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گارزندی/gār- zondi/ (ا.مر) : دو زانو .

ب) ← * ؛ ق) دزانو /dəzānu/ ؛ ع) دوزانو /dozānu/ ؛

گار زندی بزئن/gār zondi bazoən/ (مص.مر) : دوزانو نشستن .

ب) ← * ؛ ق) د زانو بزوئن /dəzānu-bazuən/ ؛ ع) دو زانو بزان /dozānu-bəzān/ ؛

گارس/gārs/ (ا) : ۱. نوعی پارچه که از آن چارقد تهیّه شود . ۲. ارزن .

ب) ← * ؛ قص) ← * ؛

گارسنه/gārəsnə/ (ص) : گرسنه . **نک** : وشناه

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) وشنا /vəšnā/ ؛ ق) وشنا /vešnā/ ؛ با) ←(س) ؛ ع) وشنا /vašnā/ ؛ اشر) گئسنه /goəsnə/ ؛ پ) گشنگ /gošnak/ ؛

گارسنی/gārəsni/ (ا.مص) : گرسنگی . **نک** : وشنایی.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) وشنی /vašni/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) وشنایی /vašnāi/ ؛ اشر) گئسنگی /goəsnegi/ ؛ پ) گورسگیه /gursagih/ ؛

گارگ/gārg/ (ا) : گرگ . **نک** : ورگ.

اغر) ← * ؛ س) ورگ /vərg/ ؛ ق) ورگ /varg/ ؛ با) ←(س) ؛ ع) ←(با) ؛ اشر) گئرگ /goərg/ ؛ | ک) گورگ /gurg/ ؛ پ) گرگ /gurg/ ؛

گارگار/gār- gār/ (ا.صو/ق) : ۱. صدای آتش تند – گرگر آتش . ۲. پیوسته – پیاپی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) گرگر /gor gor/ ؛ آ) ← * ؛ ع) ←(س) ؛

گارگه – خو/gārgə - xo/ (ص.مر) : مست خواب .

ب) ← * ؛ ق) گرگ خو /gargəxu/ ؛ آ) ←(ق) ؛

گارگه – زن/gārgə - zan/ (ا.مر) : نام گیاهی پیچنده و بالا رونده .

گارم/gārm/ (ا) : ران .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

گار–ماستی/gār-māsti/ (ا.مر) : غذایی که از شیر و ماست و برنج تهیه شود .

ب) ← * ؛ ق) گرماسی /gərmāsi/ ؛ با) ۱. گرماس /gərmās/ ، ۲. گرماسّی /gərmāssi/ ؛ آ) گرماس /gərmās/ ؛ ع) شیر ماس /širə - mās/ ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) گئر – ماست /goər-māst/ ؛

گارم – په/gārmə – pe/ (ا.مر) : کشاله‌ی ران .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) آزرم /āzrem/ ؛ آ) گرزم په /gərzəmpe/ ؛ ع) کشه لا /kašəlā/ ؛

گارمه – دیم/gārm-ə-dim/ (ا.مر) : قسمت داخلی ران – جایی که عضله‌های دو ران به هم ساییده شوند .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

گارن/gārn/ (ا) : درختچه‌ای جنگلی . **نک** : بارانگ .

ت) ← * ؛

گارو/gāro/ (ا) : گرو، رهن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) گرو /gəro/ ؛ ق) گرو /gəru/ ؛ ع) گرو /goro/ ؛ قص) گرو /gero/ ؛ اشر) گئرو /goəro/ ؛

گاروبیشتن/gāro-beyəštən/ (مص.مر) : گرو گذاشتن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) گرو بیشتن /gəro biyəštən/ ؛ ق) گروبشتن /gəru bəštən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) گروبشتن /gəru beštan/ ؛ ع) گروبشتن /goro beštan/ ؛ قص) گروبیشتن /gero-beyštan/ ؛ ت) گرونئن /gorow - naen/ ؛ اشر) گئرو– واهیشتن /goəro- vāhištən/ ؛

گارون بویین/gāron - baviyən/ (مص.مر) : گران شدن .

اغر) گران بویین /gərān-baviyən/ ؛ ب) ← * ؛ س) گرون بیّن /gərun - bayyən/ ؛ ق) گرون بیّن /gərun-bayyən/ ؛ با) گرون بیّن /gərun.bayyən/ ؛ آ) گرون بیّن /gərun bayyan/ ؛ ع) گرون ببین /geron babeyan/ ؛ اشر) گران – ها بیین /gerān-hābiyən/ ؛ | ک) گرونابوی /goronā- boy/ ؛ پ) گران شوتن /garān- šutən/ ؛

گاره/gārə/ (ا) : ۱. گره‌ی بند. ۲. غنچه . ۳. گهواره.

ب) ← * ؛ ق) گر /gər/ ؛ آ) گره /gəre/ ؛ ع) ←(ق) ؛ پ) گره /grah/ ؛

گاره/gārə/ : ۱. فریاد . ۲. آوای رسا به قصد آگاه نمودن افراد دور از همدیگر . **نک** : جره.شونگ.

ع) ← * ؛

گاره گاره/gārə-gārə/ (ص.مر) : ۱. سخن بیهوده . ۲.

حرف مفت- هیاهو برای هیچ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛

گاره گاره هاکردن/gārə gārə hākərdan/ (مص.مر) : بیهوده سروصدا کردن .

ق) گارگارهاکردن /gār gār hākərdən/ ؛ آ) ←* ؛ع) گاره گاره هاکردن /garə garə hākordan/ ؛

گاز-امبور/gāz-ambur/ (ا.مر) : گازانبر - انبر . نک : انگروم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گاز امّور /gāz-ammur/ ؛ع) گاز-امّور /gāz-ammur/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

گاز بزوئن/gāz - bazuən/ (مص.مر) : گاز زدن .

اغر) گاز بزئن /gāz bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گاز بزوئن /gāz - bazuan/ ؛ع) گازبزان /gāz bəzān/ ؛ قص) گاز بزوئن /gāz-bazuan/ ؛ ت) گاززئن /gāz zaen/ ؛ اشر) گاز-بزئن /gāz-bazoən/ ؛ گ) گاز زان /gāz-zān/ ؛ پ) گزیتن /gazitan/ ؛

گازبیتن/gāz-baytən/ (مص.مر) : گاز گرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گاز بیتن /gāz baytən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گازبیتن /gāz baytan/ ؛ قص) گاز بیتن /gāz-baytan/ ؛ اشر) گاز-بییتن /gāz-bayitən/ ؛ گ) گاز گیتن /gāz-gitan/ ؛ پ) گزیتن /gazitan/ ؛

گازران/gāzərān/ (ا.مص) : ۱. گذران کردن. ۲. کنایه از: سپری شدن روزگار . ۳. با معاش اندک ساختن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) بگذرنّیین /bəgkzərenniyən/ ؛ با) ۱. گذران هکردن /gəzərān hakərdən/ ، ۲. گذران هاکردن /gəzərān-hākərdən/ ؛ آ) گذرهاکردن /gəzər hākərdan/ ؛ع) گذران /gozarān/ ؛ ت) گذران /gozerān/ ؛ اشر) گئذران /goəzarān/ ؛ گ) گوزران /guzerān/ ؛

گازر-گلیه/gāzər-galiyə/ (ا.مر) : گذر و راه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

گازو/gāzu/ : آدمی که دندآن‌های پیش آمده دارد .

ع) ←* ؛

گازه/gāzə/ (ا) : ۱. مجموعه‌ی دندآن‌ها - دندآن‌های جلو . ۲. آرواره. **نک** : اری .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) گرز /garəz/ ؛ آ) ←* ؛ع) گاز /gāz/ ؛

گازی/gāzi/ : ۱. قسمت انتهایی خیار . ۲. بیماری عصبی و کج شدن موقتی چانه که در اثر آن پدید آید . ۳. نوعی حشره‌ی بید . ۴. سالک - سفیدک روی پوست .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گازی/gāzi/ : ۱. نوعی پشه‌ی بزرگ . ۲. ورم و آماس قسمتی از صورت و کشاله‌ی ران .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

گازی بچرده/gāzi-bačerdə/ (ص.مف) : بید زده .

ع) گزی بخورد /gezi boxord/ ؛ ت) ←* ؛

گازی دنون/gāzi-denun/ (ا.مر) : دندآن‌های تیز جلوی دهان که در ردیف نامنظم قرار داشته و اغلب حالت پیش آمده دارد . **نک** : گازی.

ب) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) گازی /gāzi/ ؛

گاژ گل/gāžgəl/ (ا.مر) : جیجاق - نام پرنده ای است .

ع) ←* ؛

گاسبن/gāsbən/ (ا) : گوسفند . **نک** : گسفن.

اغر) ۱.←* ، ۲. گاسبند /gāsbənd/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱. گسبن /gəsbən/ ، ۲. گسفن /gəsfən/ ؛ ق) گسفن /gəsfən/ ؛ با) گسبن /gəsbən/ ؛ آ) ۱. گسبن /gəsbən/ ، ۲. گسفن /gəsfan/ ؛ع) گسّن /gossen/ ؛ قص) گسپن /gəspan/ ؛ ت) گسند /gosend/ ؛ اشر) گوئسبن /goəsban/ ؛ گ) گوسوند /gusund/ ؛ پ) گوسپند /gōspand/ ؛

گاسبند/gāsbənd/ (ا) : گوسفند .

اغر) گاسپند /gāspənd/ ؛ ب) ←* ؛ ق) گسفن /gosfan/ ؛ با) گسفن /gəsfən/ ؛ آ) گسفن /gəsfan/ ؛ع) گسّن /gossen/ ؛ گ) گوسوند /gusund/ ؛

گاسره/gā-sarə/ (ا): به نوعی نی گفته می‌شد که در کارگاه بافندگی قدیمی نخ را به دور آن می پیچیدند .

با) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گاژ گل

گاسفند/gāsfənd/ (ا) : گوسفند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گسفن /gasfən/ ؛ با) گسفن /gəsfən/ ؛ آ) گسفن /gəsfan/ ؛ |ک) گوسوند /gusund/؛

گاسن/gāsen/ (مص.) : ۱. گذاشتن – فرو کردن در چیزی . ۲. نزدیکی کردن . **نک** : بیشتن .

آ) گاسن /gāssan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛

گاش لاک/gāš lāk/ (ا.مر) : کاسه‌ی بزرگ چوبی .

ق) لاک /lāk/ ؛ ع) گالش لاک /gālešlāk/ ؛

گاشنه/gāšnə/ (ص) : گرسنه .

اغر) ←* ؛ ق) وشنا /vašnā/ ؛ ع) ←(ق) ؛ | ک) ←(ق) ؛ پ) گاشنک /gāšnak/ ؛

گافه/gāfə/ (ا) : ۱. جفت، همتای جنسی نر یا مادّه – جفتِ بچّه . ۲. پایه و اساس . ۳. محلّ استقرار . **نک** : جف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

گافه/gāfa/ : پی عمیق دیوار– گودی بن چیزها .

ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

گافه ره گم هکاردن/gāfə-rə-gom-həkārdən/ (مص.مر) : نشانه و جایگاه چیزی را از میان بردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. کافه ره گام هکاردن /gāfə rə gām həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛

گاگا/gāgā/ (ا) : ۱. برادر . ۲. سوغات برای بچه ها .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) قاقا /qāqā/ ؛

گا-گندله-کنک/gā-gondelə-konak/ (ا.مر) : نوعی سوسک – سرگین غلتان .

ع) گزورگاردن /gozur gārdən/ ؛ اشر) ←* ؛

گاگور/gāgor/ نوعی شیپور که از پوست درختان تهیه شده و جهت خبررسانی مورد استفاده بوده است. **نک** : کرنه.

ت) ←* ؛

گاگور

گال/gāl/ (ا) : ۱. کیسه یا گونی بافته شده از الیاف پشمی خصوصاً پشم بز . ۲. نوعی بیماری مسری که در اثر آن خارش مداوم ایجاد شده و محل خارش زخم شود.

اغر) جوال /jəvāl/ ؛ ب) گوال /gəvāl/ ؛ س) گوال /guāl/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) جوال /jovāl/ ؛ پ) گوال /gawāl/ ؛

گال/gāl/ : ۱. گل و گیاه. ۲. رتیل .

اغر) ←** ؛ ع) گل /gol/ ؛

گال/gāl/ (ا) : ۱. بیماری برص – لک های روی پوست . ۲. کیسه‌ی زغال . ۳. دفعه – مرتبه . ۴. ظرف چوبی مخصوص شیر . **نک** : آله – گودال .

اغر) ←** ؛ ق) گل /gəl/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) گر /gar/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ |ک) ←** ؛

گال آب پاش هکردن/gāl-āb-pāš-həkordən/ (مص.مر) : آب پاشی کردن .

ب) ←** ؛ ق) گلاب پاشی هاکردن /gəlāb pāsi hākərdən/ ؛ با) ۱. گلاب پاش هاکردن /gəlāb pāš hākərdən/ ، ۲. گلاب پاش هکردن /gəlāb pāš hakərdən/ ؛ آ) گلاب پاش هاکردن /gəlā pāš həkārdan/ ؛ ع) گل اوپاش هاکردن /golou pāš hākordan/ ؛ اشر) گئل آب پاش هاکئردن /goəl-āb-pāš-hākoərdən/ ؛

گال-انار/gāl-ənār/ (ا.مر) : انار سرخ رنگ با طعم ترش و شیرین .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ۱. انار گل /ənār gəl/ ، ۲. انار ته تی /ənārtəti/ ؛ آ) گل انار /gəl ənār/ ؛ ع) گل انار /gol anār/ ؛ |ک) انار گول /anār-gul/ ؛

گال باغ/gāl-bāq/ (ا.مر) : ۱. باغ گل . ۲. مرکز هر چیز . ۳. کنایه از زندگی توأم با آسایش و سعادت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) گل باغ /gəl bāq/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ |ک) گل باغ /gol baq/ ؛ پ) گولزار /gulzār/ ؛

گال-باقله/gāl-bāqəle/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. خال خالی . ۲. مرغ خال خالی .

اغر) ←** ؛

گال بزوئن/gāl-bazoən/ (مص.مر) : ۱. دو پارچه را با نخ و سوزن به هم وصل کردن و کوک‌های درشت زدن . ۲. گل انداختن نان تنوری .

اغر) ←** ؛

گال بنشه/gāl-banešə/ (ا.مر) : گل بنفشه .

اغر) ←** ؛ ب) گال ونوشه /gāl-vanušə/ ؛ س) گل ونوشه /gol - vanušə/ ؛ ق) گل و نوشه /gəl vanušə/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) گل بنفشه-ونوشه /gol-bənafšə-vanušə/ ؛ قص) گل بنفشه /gol - benafšə/ ؛ اشر) گئل - بنوشه /goəl-banušə/ ؛ |ک) گول بنوشه /gul-benošə/ ؛

گال بواره/gāl-bəvārə/ (ش.ج) : ۱. گل ببارد – در مقام تحسین و آفرین گویند . ۲. به عنوان سخریه هم گفته شود .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) گل بواره /gəl bəvārə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛

گال به گال/gāl-bə-gāl/ (ق.ز) : گاهی اوقات . **نک** : اتّا اتّا گال .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. گل به گل /gol-bə-gol/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) گل به گل /gəl-bə-gəl/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) گله به گله /gole-bə-gole/ ؛ ع) گله به گله /golə-be-golə/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←(ب) ؛ اشر) گئل به گئل /goəl-bə-goəl/ ؛

گال-پر/gāl-par/ (ا.مر) : ۱. گل پر . ۲. برگ گل .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) کولک /kulək/ ؛ آ) کول پر /kul par/ ؛ ع) گل پر /golə par/ ؛ ت) کلپر /kolpar/ ؛ اشر) کئل-پر /koəl-par/ ؛

گال – پرجن/gāl-parjən/ (ا.مر) : گل پنبه که هنگام شکفتن به رنگ های مختلف درآید. **نک** : پرجن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

گالخت/gālaxt/ : گلخن .

اغر) ←** ؛ ق) گلخن /gəlxan/ ؛

گالخن/gāl-xan/ (ا) : گلخن . **نک** : تون.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

گال دسته/gāl-dastə/ (ا.مر) : ۱. گلدسته – مناره‌ی مسجد . ۲. دسته‌ی گل .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) گل دسه /gel dassə/ ؛ با) گل دسّه /gəl-dassə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گل دسّه /gol dassə/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) گئل – دسته /goəl - dastə/ ؛

گال دشنین/gāl-dəšəniyən/ (مص.مر) : گل افکندن بر قالی و گلیم و بافتن آن .

←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گل دینگوئن /gəl dinguən/ ؛ با) گل دینگوئن /gul dinguən/ ؛ آ) گل دشنّیین /gəl dašənniyan/ ؛ ع) گل بنگتن /gel bengətan/ ؛

گالدم/gāldam/ (ا.مر) : ظرفی است چوبی و مدّرج به شکل ملاقه که برای اندازه‌گیری حجم شیر به کار رود.

ق) کلُز /kallez/ ؛ آ) ←* ؛ ع) گال دن /gāl don/ ؛

گال دنگونن/gāl-dəngoən/ (مص.مر) : ۱. سرخ شدن نان. ۲. سرخ شدن صورت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گل دینگوئن /gel dinguən/ ؛ ع) گل آردنین /gol ārdənəyan/ ؛

گال دوجی/gāl duji/ (ا.مص) : گل دوزی .

اغر) ۱.←* ، ۲. گال دوزی /gāl-duzi/ ؛ ب) ←* ؛ س) گل دوجی /gol-duji/ ؛ ق) گل دوزی /golduzi/ ؛ با) ←* ؛ آ) گل دوجی /gəl duji/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) گئل-دوزی /goəl-duzi/ ؛ | ک) گول دوجی /gul-duji/ ؛

گال دینگنن/gāl-dingoən/ (مص.مر) : سرخ شدن - گل انداختن صورت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گل دینگوئن /gul dinguən/ ؛ با) ←* ؛ آ) گل دینگوئن /gəl dinguən/ ؛ ع) گل آردنین /gol ārdənəyan/ ؛

گال-سر-شور/gāl-sar-šur/ (ا.مر) : ۱. گل ختمی - گل سرشورهم گویند . ۲. سفیداب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) سرشور گل /sar šurə gəl/ ؛ با) ←* ؛ ع) گل سرشور /gelə sar šur/ ؛ قص) گل سرشور /gal-sar-šur/ ؛ | ک) گل سرشور /gel-sar-šur/ ؛

گالش/gāləš/ (ا) : ۱. گاوچران - چوپّان گاو دار . ۲. کفش لاستیکی زنانه . در سانسکریت گئورکش gaorakš است . نک : چپّون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | ک) ←* ؛

گالش-انگیر/gāləš-angir/ (ا.مر) : گیاهی دارویی که نام علمی آن salucusigra می باشد - انگور کوهی . نک : انگور-کولی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) گالش انگوری /gāləš-anguray/ ؛

گالش-بنه/gāləš-bəne/ (ا.مر) : جایگاه گالش‌ها . نک : چپّون بنه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گالش سر /gāləš sərə/ ؛ اشر) بنه-گالش /bənə-gāləš/ ؛

گالش-بنه

گالش تقوم/gāləš-taqvem/ : نوعی گیاه که در بهار روید.

گالش تقویم/gāləs-taqvim/ : تقویم گالشی و باستانی تبرستان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

گالش-کلا/gāləš-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع شهرستان ساری . ۲. از توابع گیل خواران قائم شهر . ۳. از توابع لفور سوادکوه . ۴. از توابع دشت‌سر بخش مرکزی شهرستان آمل .

گالش گو/gāləš-go/ (ا.مر) : گاوی که در جنگل به وسیله گالش نگهداری شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) گوگاش /gow gāləš/ ؛ اشر) ←* ؛

گالش لاک/gāləš lāk/ (ا.مر): ظرفی چوبی پایه دار، پهن و گود که گالش‌ها در آن غذا خورند .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گالش لاک

گالش-مله/gāləš-malə/ (ا.مک) : ۱. از توابع یخکش بهشهر . ۲. از توابع رامسر .

گالشی/gāləši/ (ا.مص) : گاوبانی – شغل نگاهداری گاو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛ او) گودایو /gaodāyo/ ؛

گال کاردن/gāl-kārdən/ (مص.مر) : ۱. گل کردن، شکوفا شدن .

اغر) ←* ؛ ق) گل بکردن /gəl bakərdən/ ؛ با) گل هکردن /gol hakərdən/ ؛ آ) گل هاکردن /gəl hākərdan/ ؛ ع) گل هاکردن /gol hākordan/ ؛ ت) گل هکردن /gol hakerden/ ؛

گالک پر/gālək par/ (ا.مر) : گلپر .

اغر) ۱.←* ، ۲. کالک پر /kālək par/ ؛ ق) کولک پر /kuləke par/ ؛ آ) کول پر /kul par/ ؛ ع) کلپر /kolpar/ ؛ ت) گلپر /golpar/ ؛

گال – گال/gāl-gāl/ (ص.مر) : سرخ شدن متناوب صورت در اثر تب یا زیبایی یا شرم و حیا .

اغر) ←* ؛ ق) گل هدائن /gəl hədāən/ ؛ اشر) گئل – گئل /goəl-goəl/ ؛ | گ) گول گول /gul - gul/ ؛

گال-گو-زوان/gāl-go-zəvān/ (ا.مر) : گل گاو زبان .

اغر) ←* ؛ ق) شکرلله /šakərlalə/ ؛ با) گل گاو زوون /gəl gāv zəvun/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گل گاو زفن /gol gāv zofon/ ؛ قص) گل گاو زبون /gol-gāv-zebun/ ؛ ت) گل گو زبان /gole gow zebān/ ؛ اشر) گئل-گو- زبان /goəl-go-zabān/ ؛ | گ) گول گاو زبون /gul-gāv-zabon/ ؛

گالم/gāləm/ : نک : گلم .

ب) ←* ؛

گال-مال-بازی/gāl-māl-bāzi/ (ا.مر) : الک دولک . نک : اشکلومار بازی – بازی الک دولک .

اغر) ←* ؛ ب) گلی-مار-بازی /goli-mār-bāzi/ ؛ س) گلی-مار /goli-mār/ ؛ ق) چلی وچه کا /čeli vačəkā/ ؛ ع) گلی کاچ /goli kāč/ ؛ ت) گول – بلا – بازی /gul-balā-bāzi/ ؛

گال-مال-چو/gāl-māl-ču/ (ا.مر) : دو قطعه چوب کوتاه و بلند مربوط به بازی الک دولک . نک : الک گالی .

اغر) ←* ؛

گال مخ/gāl-mex/ (ا.مر) : ۱. میخی که به دیوار کوبند و روی آن چیزی آویزند . ۲. میخ آهنی بسیار بزرگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گل مخ /gəl mex/ ؛ ع) گل مخ /golə məx/ ؛

گالمه/gālmə/ (ا) : ۱. گل کلاه . ۲. تزیین بافه‌ای کلاه کودکان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱. گلمه /gəlmə/ ، ۲. گلم /gələm/ ؛ آ) گلمه /gəlmə/ ؛ ع) گلوم /golom/ ؛ | گ) گولمه /gulmə/ ؛

گالمه – گالمه/gālmə-gālmə/ (ص) : ۱. بوته ای . ۲. پاره ای از هر چیز . ۳. دسته دسته .

ب) ←* ؛ ق) گلمه گلمه /gəlmə gəlmə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) یه گله /yəgolə/ ؛

گالنج/gālənj/ (ا) : جوال دوز .

ق) گالوج /gāluj/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) گوال دوج /guāl duj/ ؛ ت) گالدوج /gālduj/ ؛ | گ) جالدوز /jālduz/ ؛

گالنگ/gālang/ (ا) : دو شاخه‌ی متّصل به سبد و زنبیل میوه‌چینی . نک : اولنگ .

ع) ←* ؛

گالنگ/gālang/ (ا) : قلّاب چوبی که با آن آب از چاه

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

کشند . **نک** : چل تیلا .

ع) ←* ؛

گال نماشن/gāl-nəmāšon/ (ا.مر) : گونه‌ای گل که از شب‌هنگام تا بامداد شکوفه‌اش بازمانده و بعد بسته شود .

ب) ← ؛ع) ۱. ← ، ۲. گل عصر /golə asr/ ؛

گالوج/gāluj/ (ا) : جوال‌دوز . **نک** : گالنج .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گوال دوج /guāl duj/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گالدوج /gālduj/ ؛

گال ولگی/gāl – valgi/ (ا.مر) : گونه‌ای بیماری که بدن سرخ شده و جوش‌های نرم و کوچکی در آن پدید آید- جوشی که در اثر آلرژی پدید آید.

ب) ←* ؛ ق) گل ولگی /gəlvalgi/ ؛ با) ←(ق) ؛

گالّه/gāllə/ (ا) : ۱. گلوله . ۲. توده – بسته‌ی کلاف شده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گلیله /gəlilə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ع) گنّه کا /gonnə kā/ ؛ ت) گولّه /gollə/ ؛ اشر) گئلّه /goəllə/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

گاله/gāle/ (ا) : ۱. نوعی علف هرز که جهت پوشش گیاهی بام مورد استفاده قرار گیرد. اوج کار. ۳. کنده‌ی بزرگ . **نک** : آهه .

اغر) ۱.←* ، ۲. گالی /gāli/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ۱.←* ۲.←(اغر) ؛ اشر) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ |ک) ←(اغر) ؛

گاله بار/gālə-bār/ (ا.مر) : شکوفه‌ی پنبه .

ب) ←* ؛ اشر) گئله–بار /goəle-bār/ ؛

گاله بسر/gāle-bə-sar/ (ص.مر) : خانه‌ای که سقفش با گاله یا گالی پوشیده شده است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) گاله–سر /gālə-sar/ ؛

گاله چور/gāle-čur/ (ا) : گل همیشه بهار .

با) ←* ؛

گال هدائن/gāl-hədāən/ (مص.مر) : سرخ شدن – گل انداختن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گل هدائن /gəlhədāən/ ؛ آ) گل هادائن /gəl hādāan/ ؛ اشر) گئل–هدائن /goəl-hədāən/؛

گال هکاردن/gāl-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. جوانه زدن . ۲. شکوفا شدن – شکفتن .

ب) ←* ؛ع) گل هاکردن /gol hākordan/ ؛

گاله گاله/gālə-gālə/ (ق) : ۱. جای جای . ۲. گُله گُله – کپه کپه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گلمه گلمه /gelmə gəlmə/ ؛ع) گله به گله /golə bə golə/ ؛

گاله هدائن/gālə-hədāən/ (مص.مر) : برخاستن دود و غبار ناگهانی از مکان یا چیزی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

گالّه هکاردن/gāllə – həkārdən/ (مص.مر) : ۱. گلوله کردن . ۲. لفظی که در مقام تعرّض به نوع غذا خوردن کسی گویند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گلیله هاکردن /gəlilə hākərdən/ ؛ با) ۱. گلوله هاکردن /golulə hākərdən/ ، ۲. گلوله هکردن /golulə - hakərdən/ ؛ع) کولّه هاکردن /gullə hākordan/ ؛ اشر) گئلّه – هاکئردن /goəllə-hākoərdən/ ؛

گالی/gāli/ (ا) : ۱. ساقه‌های گیاه مردابی که برای پوشش بام به کار رود . ۲. خرده کاه و آشغال‌های ته خرمن – . ۳. شکستن استخوان پا و دست . **نک** : النا .

اغر) ←* ؛ ب) گاله /gāle/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) گال /gāl/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←(ب) ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

گالی بویین/gāli-baviyən/ (مص.مر) : ۱. بریده شدن . ۲. دو نیم شدن . ۳. شکستن دست یا پا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گلی بین /gəli baxən/ ؛ با) گلی بیّن /gəli-bayyan/ ؛ آ) گلی بیّن /geli-bayyən/ ؛ اشر) گئلی–هابیین /goəli-hābiyən/ ؛

گالی-پوش/gāli-puš/ (ص.مر) : شیروانی پوشیده از ساقه‌های گیاهی . **نک** : دسه به سر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گاله بسر /gālə bəsar/ ؛ با) گاله پوش /galə-puš/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. کاله پوش /kālə puš/

؛ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) ←* ؛

گالی کومه/gāli - kumə/ (ا.مر) : آلونکی که با ساقه‌ی گیاه مردابی پوشانده شده باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گاله کیمه /gālə kimə/ ؛ با) گالی کیمه /gāli kimə/ ؛ آ) ←(با) ؛ اشر) ←* ؛

گالی-گالی/gāli-gāli/ (ص.مر) : قطعه قطعه کردن چوب‌های کلفت .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. گلی-گلی /goli-goli/ ؛ ق) گلی-گلی /gəli-gəli/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) گئلی-گئلی /goəli-goəli/ ؛

گالیله/gāli-lə/ (ا) : گلوله .

اغر) ۱.←* ، ۲. گالّه /gāllə/ ؛ ب) ←* ؛ س) گلیله /gelilə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گلیله /gəlilə/ ؛ ع) گلیله /golilə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) گولّه /gollə/ ؛ اشر) گئلّه /goəllə/ ؛ |گ) گوایلّه /guillə/ ؛

گالی مار بازی/gāli-mār-bāzi/ (ا.مر) : نوعی بازی بومی . **نک** : چلیک چومار-چلیک مار بازی .

اغر) گال مال بازی /gāl-māl bāzi/ ؛ ب) ←* ؛

گالینگا/gālingā/ (ا) : **نک** : بنه سر .

ق) ←* ؛ع) مالینگا /mālingā/ ؛

گام/gām/ (ا) : ۱. قدم . ۲. گم - ناپیدا .

اغر) ←* ؛ س) گم /gom/ ؛ ق) گوم /gum/ ؛ با) ۱.←(س) ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛ پ) گام /gām/ ؛

گامش/gāmeš/ (ا.مر) : ۱. گاومیش . ۲. کنایه از: آدم گنده و نادان .

اغر) ۱.←* ، ۲. گمش /gomeš/ ؛ ب) گومش /gomeš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) گومش /gumeš/ ؛ ع) گامیش /gāmiš/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) گو-میش /go-miš/ ؛ |گ) ←(اشر) ؛ پ) گاومش /gāv-məš/ ؛

گام و گور/gām-o-gur/ (ص) : مفقود - گم .

اغر) ←* ؛ س) گم و گور /gomogur/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گوم و گور /gum-o-gur/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) گئم - گور /goəme-gur/ ؛ |

گ) ←(آ) ؛

گان/gān/ (ا) : ۱. پستان گاو . ۲. جان .

اغر) گیان /geyān/ ؛ ق) کاله /kālə/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ع) گیرون /girun/ ؛ اشر) ←* ؛ |گ) گیون /gion/؛

گاندل/gāndəl/ (ا) : ۱. غلت در سرازیری . ۲. آلت تناسلی زن . **نک** : اندل .

اغر) ←* ؛ ب) ۱. گندلیک /gondelik/ ، ۲. گندلیک /gāndəlik/ ؛ س) ۱. گاندلی /gāndəli/ ، ۲. گندلی /gəndəli/ ؛ ق) گندلیک /gəndəlik/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) گردلیک /gerdəlik/ ؛ ت) گندلی /gondəli/ ؛

گاندل بییتن/gāndəl-bayitən/ (مص.مر) : غلتیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گندلی بیتن /gəndəli-baiytən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ع) گردلیک هایتن /gerdəlik-haytan/ ؛

گاندله/gāndələ/ (ص) : گرد، مدوّر . **نک** : گندله.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گندل /gendəl/ ؛ ع) گردله /gerdələ/ ؛ قص) گرد لوک /gerdəluk/ ؛ اشر) گئندله /goəndelə/ ؛

گانده بووین/gāndələ-baviyən/ (مص.مر) : ۱. کلاف شدن- گرد شدن . ۲. درهم پیچیدن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گندلی بیّن /gəndəli-bayyən/ ؛ ق) گندل بین /gəndəl-bayən/ ؛ با) ←(س) ؛ ع) گردله ببین /gerdələ babeyan/ ؛ اشر) گئندله-هابیین /goəndelə-hābiyən/ ؛

گاندل هدائن/gāndəl -hədāən/ (مص.مر) : غلتاندن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گندلی هدائن /gəndəli-hədāən/ ؛ ق) گندری هدائن /gendəri hədāən/ ؛ با) ←(س) ؛ ع) گردلیک هادان /gerdəlik hādān/ ؛

گانده/gāndə/ (ا) : ۱. گلوله کرده . ۲. چانه‌ی خمیر . ۳. درشت . **نک** : گاندله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. گنده /gəndə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گنّه /gənnə/ ؛ ع) گنّک /gonnak/ ؛ اشر) گئنده /goəndə/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گانده/gāndə/ (ا) : چانه‌ی خمیر . **نک** : بن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ۱. ← * ، ۲. گنده /gəndə/ ؛ ق) ← * ؛ با) ←(س) ؛ اشر) گئنده /goəndə/ ؛

گانده بزوئن/gāndə-bazoən/ (مص.مر) : ۱. گلوله کردن کاه و گل برای چیدن دیوار . ۲. خمیر را به صورت چانه در آوردن.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ع) گنّک بزان /gonnak - bezān/ ؛

گانده گیر/gāndə - gir/ (ص.فا) : چونه‌گیر نان .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

گاندی/gāndi/ (ا/ق) : ستبری – کلفتی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

گانگ/gāng/ (ا./ص) : ۱. لوله‌ی سفالی . ۲. پالانه . ۳. گیج و سردرگم . ۴. ناشنوا، کنایه از : زبان نفهم .

اغر) ← * ؛ ب) گنگ /gong/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) گنگ /gəng/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ب) ؛ فص) ←(ب) ؛ اشر) ← * ؛ |ک) گونگ /gong/ ؛

گانگسر/gānegsar/ (ا.مک) : از توابع شهرستان رامسر .

گانگول/gāngul/ : غلت .

اغر) گاندل /gāndəl/ ؛ ع) گردلیک /gerdəlik/ ؛ ت) گاوندلی /gondəli/ ؛

گاوان – کلا/gāvān-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع گنج افروز شهرستان بابل . ۲. از توابع بابل کنار شهرستان بابل.

گاو بارگان/gāv-bāregān/ :

نسبت این خاندان به جاماسب پسر پیروز و برادر بلاش و کواذ (قباد) ساسانی میرسد که به علت مخالفت با کواذ به نواحی ارمنستان رفت و از آنجا به تدریج بر نقاطی از دربند و سقلاب، مسلط گردید. پس از او به ترتیب، نرسی، پیروز و گیلانشاه به جای او نشستند و بر نواحی مختلفی از گیلان مسلط گشتند. گیلانشاه پسری آورد به نام گیل‌گاو باره یا گیل‌گیلانشاه که اهالی گیل و دیلم اطاعتش کردند. سلسله‌ی گاوبارگان منسوب به نام این شخص می باشد. گاوباره توانست به دربار آذرولاش که بر تبرستان حکم می راند، راه یافته و اعتماد او را جلب کند. پس از مدتی توانست به گیلان رفته، سپاهی فراهم آورده و تبرستان را مورد تهدید قرار دهد. یزدگرد سوم حکومت تبرستان را از آذرولاش گرفت و به او داد و وی را ملقب به فرشواذگرشاه کرد. در زمان حکومت او بر تبرستان، اعراب نتوانستند بر تبرستان مسلط گردند. از گیل‌گاوباره دو پسر بر جای ماند به نام‌های دابویه و پادوسپان (پادوسبان) . هر یک از فرزندان، بنیان گذار سلسله‌ای گشتند که یکی به سلسله‌ی دابویهیان و دیگری به سلسله‌ی پادوسبانان نامدار شد.

گاوبر/gāvbar/ (ا.مک) : از توابع سه هزار واقع در منطقه‌ی تنکابن .

گاوپشته/gāv-poštə/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد شهرستان تنکابن .

گاو–پل/gāv-pol/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد شهرستان تنکابن .

گاوپوستی/gāv-pusti/ (ا.مک) :

این مکان محلّ مدرسه و دخمه‌ی اسپهبدان باوندی در ساری بوده است. در تاریخ تبرستان ابن اسفندیار کاتب آمده است: گاو پوستی در ساری باغی بود، اسپهبد علاء الدّوله علی را در آن جا به خاک سپردند و فعلاً مدرسه و دخمه‌ی ایشان آن جاست.

گاو–دشت/gāv-dašt/ (ا.مک) : نام قسمتی از زمینهای کشاورزی دشت سر از بخش مرکزی شهرستان آمل .

گاودم لافند/gāvdom lāfənd/ (ا.مر): طناب بافته شده از موی دم گاو .

ت) ← * ؛

گاورمک/gāv-ramak/ (ا.مک) : از توابع واقع در منطقه‌ی رامسر .

گاو–زن–محلّه/gāv-zan-mehallə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

گاوزیره/gāv-zirə/ (ا.مر) : زیره‌ی کوهی . **نک** : گاب زیره.

ت) ← * ؛

گاولنگر/gāv-langər/ : از روستاهای شهرستان بابل .

گاوور/gāvur/ (ا.مک) : نام محلّی در تنکابن که راه سه‌هزار از آن می گذرد .

گاهره/gāhrə/ (ا) : گهواره .

اغر) گره /garə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) گهره

/gahrə/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ع) ←(ق) ؛ قص) ←* ؛ ت) گئره /gaerə/ ؛ اشر) گفاره /gefārə/ ؛ | گ) ←(ت) ؛ پ) گاهوارک /gāhvārak/ ؛

گاهره

گاهره-لـله/gāhrə-lalə/ (ا.مر) : نی کوتاهی در گهـوارهی نوزاد برای هدایت ادرار کودک به ظرف ویـژهی ادرار . **نک** : چیک لـله .

اغر) گره لله /garə-lalə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغـر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ع) لـله /lalə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گئره لـله /garə- lalə/ ؛ اشر) گفاره-کوزه /gefārə-kuzə/ ؛

گاهره هلاکنیئن/gāhrə-həlākənian/ (مص.مر) : تکـان دادن گهواره .

ن) ←* ؛ع) گهره بلاکنین /gahrə balākenəyan/ ؛

گاه ری/gāhrəy/ (ق) : گاهی .

اغر) ۱. گاه /gā/ ، ۲. گاوختی /gāvaxti/ ؛ ن) ←* ؛ع) گا وخته /gā vaxtə/ ؛

گاهن/gāhan/ (ا) : گاوآهن .

اغر) گاین /gāyen/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) گوآهن /go-āhən/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ قص) گاوآهـن /gāv- āhan/ ؛

گئراز/goərāz/ (ا) : ۱. خوک - گراز . ۲. دندان بلند خـوک . **نک** : بیک-ورازه .

اغر) وراز /vərāz/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) وراز /verāz/ ؛ با) گراز /gerāz/ ؛ع) ۱.←(ق) ، ۲. گراز /gorāz/ ؛ اشر) ←* ؛ |گ) بیل /bil/ ؛ پ) وراز /virāz/ ؛

گئربه/goərbə/ (ا) : گربه . **نک** : بامشی .

اشر) ←* ؛ |گ) پیچا /picā/ ؛ پ) گوربک /gurbak/ ؛

گئربه - وچه/goərbə-vaččə/ (ا.مر) : بچهی گربه . **نـک** : بامشی کاته .

ق) بامشی کته /bāmši kətə/ ؛ اشر) ←* ؛ |گ) پیچازاک /picā- zāk/ ؛

گئردمـال/goərdəmāl/ : از انـواع گیـاه دارویـی . **نـک** : اگزرمال-کتک.

اشر) ←* ؛

گئر- ماست/goər- māst/ : نوعـی غـذا کـه از آمیختـن و مخلوط کردن برنج پخته شده با شیر و ماست به دست آید. ترکیب برنج، شیر و ماست کـه خورشـتی گالشـی است . **نک** : گارماستی.

ق) گرماس /gərmās/ ؛ با) گرمـاس /germās/ ؛ع) شیر ماس /sirə - mās/ ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛

گئر- وچه/goər-vačə/ : بچهی گربه .

اشر) ←* ؛

گئم/goəm/ (ص) : ۱. قد بلند . ۲. گام بلند . **نک** : النگ .

اشر) ←* ؛

گئند له - نخ/goəndelə- nax/ (ا.مر): گلولـهی نـخ . نـخ کلاف شده.

ق) نخ گلکا /nax gəlkā/ ؛ با) گلّه - نخ /gəllə- nax/ ؛ع) تا گنکّا /tā gonnəkā/ ؛ قص) گلیه تا /geliyə-tā/ ؛

گئنگ لوه/goəng – lavə/ (ا.مر) : دیگ بزرگ کـه بـرای پختن برنج مورد استفاده قرار گیرد.

ق) گت لوه /gatətlave/ ؛ع) کیله پَچ /kilə- pac/ ؛ قص) گت لوه /gatə-lavə/ ؛

گبر/gabr/ (ا) : زرتشتی .

اغر) ۱.← ، ۲. گور /gavr/ ؛ ب) ۱.← ، ۲. گور /gavər/ ؛ ق) گور /gavr/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. گبر /gabər/ ، ۲.←(ب) ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) ←* ؛

گبر/gabər/ (ا) : ابیا - از خانوادهی آب چلیک . **نک** :

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ابکل .
با) ایا /ayyā/ ؛ ن) ←**؛ع) گور /gavar/ ؛ ت) ۱.←** ،
۲. گور /gavər/ ؛

گبرکتی/gabre-kəti/ (ا.مک) : خاکریز دستی و اثری قدیمی در گیل محلّه‌ی دشتِ سر واقع در منطقه‌ی آمل .

گب گال/gab-gāl/ (ص.مر) : کنایه از: آدم پرحرف و بیهوده گو.
اغر) پر-گپ /pər-gap/ ؛ س) گبوک /gabuk/ ؛ ن) ←** ؛

گبلک/gebelak/ : قارچ خوراکی .
قص) ←** ؛

گپ/gap/ (ا) : سخن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گب /gab/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) گف /gaf/ ؛ |ک) ←** ؛ پ) گویشن /gōwišn/ ؛

گپاس/goppās/ (ا.صو) : صدای افتادن ناگهانی .
اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛

گپ گپه/gap -gapə/ (ا.مر) : ۱. گفتگو . ۲. به گوش رسیدن صدای گفتگوی دیگران - همهمه .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛

گینگنی - فنی/gin- gəni-fəni/ (ص.فا) : کسی که تو دماغی حرف بزند .
اغر) ←** ؛ س) گینگ گینگ کر /ging- ging-kar/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) فنگن /fengən/ ؛ اشر) گینگنا /gingənā/ ؛

گپه-گپه/gappə-gappə/ (ا.صو) : آوایی که از گفتگو پدید آید .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) هت هته /hat-hatə/ ؛ اشر) گفه-گفه /gafə-gafə/ ؛ |ک) هم همه /ham-hamə/ ؛

گپه-گپه-هکاردن/gappə-gappə-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. حرف زدن . ۲. بیهوده حرف زدن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) گپه گپه هاکردن /gappə-gappə-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) گپه گپه هاکردن /gappə gappə hākərdan/ ؛ اشر) گفه-گفه-هاکئردن /gafə-gafə-hākoərdən/ ؛

گت/gat/ (ص) : بزرگ .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ پ) وزرک /vazarak/ ؛

گتاب/gatāb/ : نام روستایی در شهرستان بابل .
با) ۱.←** ، ۲. گتو /gatu/ ؛

گتاره/gətārə/ : ۱. سربه سر گذاشتن. ۲. سخن گفتن از روی حقد و حسد. درباره‌ی کسی یا چیزی با احساسی غبطه آمیز سخن گفتن .
اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ع) گتاره /gotārə/ ؛

گتاره/gətārə/ (ا.مص) : بحث و جدل، بگومگو .
ق) ←** ؛

گتاره-هاکردن/gətārə-hākərdən/ (مص.مر) : ۱. جرّ و بحث کردن . ۲. سر به سر گذاشتن .
اغر) گتاره هکاردن /gətārəhəkārdən/ ؛ س) گتاره هاکردن /gotārə-hākerdən/ ؛ ق) ←** ؛

گتاسری/gatā-sərəy/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه ی شهرستان نوشهر .

گت - اشکم/gat-əškəm/ (ص.مر) : شکم گنده . نک: چپانک .
اغر) گت - اشکم /gat - əškəm/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) کت اشکم /gat - əškam/ ؛

گت-اشکمبه/gat-əškəmbə/ (ص.مر) : ۱. شکم گنده . ۲. مرحله‌ای از رشد برنج . نک : اوسّه بتیم .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) گت اشکم /gat-eškəm/ ؛ ق) گته بیتم /gatə bətim/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ ن) گی اشکم /gi-eškem/ ؛ع) گت - اشکم /gat-əškəm/ ؛ قص) گت اشکم /gat - əškam/ ؛ ت) گت شکم /gate šekam/ ؛

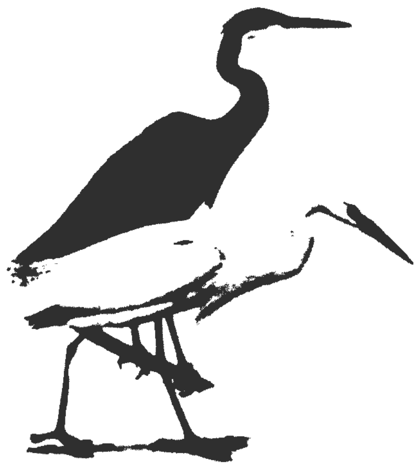
گ‌ته اننا/gate-ənənā/: لک لک بزرگ
ب) ←**ع) ←** ؛

گت‌–با/gat-bā/ (ا.مر) : پدربزرگ .

اغـر) ۱.← * ، ۲. گت ببـا /gat-bəbā/ ؛ ب) ۱.← * ، ۲. گت–ببا /gat-bobā/ ؛ س) ۱.← * ، ۲. گت بابا /gat-bābā/ ؛ ق) ۱. گت پا /gat-pā/ ، ۲. گپّا /gappā/ ؛ با) گت ببـا /gat-babā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←(با) ؛ ع) گتـه – بـا /gatə-bā/ ؛ قص) گته ببا /gatə-babā/ ؛ ت) گت پير /gate pəyar/ ؛

گت‌–بانو/gat-bānu/ (ا.مر) : کدبانو – زن خانه دار .

اغـر) ← * ؛ س) کدبـــانو /kad-bānu/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) کت بانو /kat bānu/ ؛ ع) ۱.←(آ) ، ۲. کی بانو /ki-bānu/ ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) گد–بانو /gad-bānu/ ؛

گ‌ته اننا

گت‌–ببا/gat-babā/ (ا.مر) : ۱. بابـا بـزرگ . ۲. بابـا . ۳. در تحقير افراد ابله، ساده و عامی به کار می رود . نـــک : ببو .

اغر) ۱. گت ببـا /gat-bəbā/ ، ۲. گت بابـا /gat-bābā/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛

گت‌–برتيم/gate-bərtim/ (ص.مـر) : ۱. شـکم گـنـده . ۲. مرحله‌ای از رشد برنج . نک : اوسته بتيم .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) گت بتيـم /gat-bətim/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گته بيتم /gatə bətim/ ؛ ع) گت اشکم /gatə eškəm/ ؛

گت‌–بيّن/gat-bayyən/ (مص.مر) : رشد و نمو کردن .

اغر) گت بويين /gat baviyən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. گت بيّن /gat-bayyan/ ؛ ع) گت ببين /gat-babeyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) گت بئـن /gat baen/ ؛

گت – پر/gat-pər/ (ا.مر) : ۱. بابا بـزرگ . ۲. بابـا . نـک : ببو.

اغر) ۱.← * ، ۲. گت–پيير /gat-piyər/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱.← * ، ۲. گت پير /gat piyer/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱.← * ، ۲. گته پر /gatə-per/ ؛ ع) گته پير /gatə piyar/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) گته –پر /gatə-pər/ ؛

گت – پی ير/gat-piyər/ (ا.مر) : پدربـزرگ . نـک : پيـلا بابا، گت با، گت آقاجان .

اغر) ۱.← * ، ۲. گت پر /gat-per/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ۱.← * ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ۱. گت پر /gat per/ ، ۲. گته پر /gatə per/ ؛ ن) گت ببـا /gat-babā/ ؛ ع) ← * ؛ ت) گته پيير /gate-piyar/ ؛

گت تر/gattər/ (ص) : ۱. بزرگتر . ۲. درشت‌تر.

اغـر) ← * ؛ ب) ۱.← * ، ۲. گتّـه /gattə/ ؛ س) ← * ؛ ق) گتّر /gattər/ ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. گت تـر /gat tar/ ؛ ع) ← * ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) گت تر /gat tar/ ؛

گت‌–ترين/gat-tərin/ (ص) : بزرگترين .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) گت–تريـــن /gat-tarin/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قـص) ←(ن) ؛ ت) ←(ن) ؛ اشر) ۱. گتّرين /gattarin/ ، ۲. کـلان ترين /kəlān-tarin/ ؛

گت‌–تلا–سر/gat-təlā-sar/ (ا.مـک) : مرتعـی در لفـــور شهرستان سوادکوه .

گت جنده کا/gat-jondəkā/ : گاو نر اخته‌ی درشت انـدام که برای بارکشی مورد استفاده قرار می‌گرفت . نـــک : ورزا .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ ع) بـــاری ورزا /bāri varzā/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

گت-جونکا/gat-junnəkā/ (ا.مر) : گاو نر جوان و جنگنده.

اغر) ۱. گت جانکا /gat - jānekā/ ، ۲. گت جونکا - /gat junekā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

گت-چشم/gat-čəšm/ (ص.مر) : چشـم درشـت . نک : پتال چش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گوچش /gočəš/ ؛ ق) ۱. گت چش /gatəčəš/ ، ۲. قلب چش /qelbə čəš/ ؛ با) گت چش /gatə-čəš/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) قرچشم /qorə češm/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←* ؛ اشر) چشم-کلان /čəšm-kəlān/ ؛

گت چشمه/gat-češmə/ (ا.مک) : ۱. روستایی از دهستان عشرستاق هزار جریب واقع در منطقه‌ی بهشهر . ۲. چشمه‌ای در روستای یخکش شهرستان بهشهر . ۳. از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریبی ساری .

گت-چلّه/gat-čəllə/ (ا.مر) : چلّه ی بزرگ – چهل روز اول زمستان . نک : پلاچله .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) گته – چله /gatə-čelə/ ؛ اشر) چلّه-کلان /čellə-kəlān/ ؛

گت حرف زئن/gat- harf- zan/ (ص.فا) : کسی که حرف درشت زند – درشت گو .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

گت-خانه/gat-xānə/ (ا.مر) : اتاق بزرگ .

اغر) ۱.←* ، ۲. گته – اتاق /gatə-etāq/ ؛ ب) گت-سره /gat-sərə/ ؛ س) گت – خنه /gatə - xənə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ ع) گته – خنه /gate-xonə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ۱. گت خانه /gatə-xānə/ ، ۲. گته اتاق /gatə - otāq/ ؛ اشر) گته-خانه /gatə-xānə/ ؛

گت درّه/gat –darrə/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه هزار جریب شهرستان بهشهر .

گترکا/gaterkā/ (ا.مک) : درّه‌ای در آلاشت واقع در منطقه‌ی سوادکوه .

گترم/gatrem/ (ا.مک) : از روستاهای کوهسار فندرسک استارآباد .

گتّرونه/gattərunə/ (ص.نس) : حقّ بزرگتری .

اغر) گترانه /gattərānə/ ؛ ب) گتّرونه /gattəronə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ ع) گتّری /gattari/ ؛ قص) ←* ؛

گتره/gotrə/ (ص) : سخن بیهوده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) کتره /katrə/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛

گت-شان/gat-šan/ (ا.مر) : الک درشت سوراخ مخصوص برنج و آرد. نک : پرجن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

گت فا/gat-fā/ : نیا- جد . نک : گت با .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) گته با /gatə-bā/ ؛

گت-کانده/gat-kāndə/ (ا.مر) : ۱. چند ستون میانی که به عنوان حمّال در زیر پوشش بام به کار رود . ۲. کنده ی بزرگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) کنده-کلان /koəndə-kəlān/ ؛

گتکش/gatkaš/ (ا.مک) : از توابع خیررود کنار شهرستان نوشهر .

گت-کفشگر-کلا/gatə-kafšgər-kəlā/ (ا.مک) : از توابع علی‌آباد شهرستان قائم شهر .

گت-کلا/gat-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بندپی منطقه‌ی واقع در بابل .

گت کو/gat - ku/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزارجریب بهشهر .

گت کوتی/gat kuti/ (ا.مک) : قله‌ای به ارتفاع ۲۲۲۶ متر در کلاردشت چالوس .

گت - کیله/gatə-kilə/ (ا.مک) : نهری قدیمی که آب زراعتی لرگان و پول کجور را تأمین می کند .

گت-گته-بئوتن/gat-gatə-bautən/ (مص.مر) : ۱. حرف‌های خارج از حدود دانایی و توانایی خود بر زبان راندن . ۲. سخنان درشت گفتن .

اغر) ←* ؛ با) گت گت بئوتن /gat gat bautən/ ؛ آ) ←* ؛ ع) کلفت بوتن /koloft botan/ ؛ ت) گت گته گتن /gat gate goten/ ؛

گت-گتی-کاردن/gat-gati-kārdən/ (مص.مر) : ۱. خود نمایی کردن . ۲. سرپرستی کردن . ۳. نقش کاذب

مهتران را ایفا نمودن .

اغر) ←* ؛ س) گت گتی هـاکردن /gat-gati-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گتی گتی هـاکردن /gati-gati-hākərdan/ ؛ ع) گتّری هاکردن /gattari-hākordan/ ؛ قص) گتی هاکردن /gati-hākerdan/ ؛ ت) گت گتی هکردن /gat gati hakerden/ ؛

گت-لوه/gat-lave/ (ا.مر) : دیگ بزرگ . **نک** : پلاتنجه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گته لوه /gatə lave/ ؛ ن) ←* ؛ ع) کیله پچ /kilə pač/ ؛

گت ما ر/gate mār/ : مادربزرگ .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

گتمسو/gotəmosu/ (ص): کسی که به اصرار زیاد تن به کاری دهد .

ت) ←* ؛

گتن/getən/ (مص) : گفتن . **نک** : بهوتن .

اغر) بئوتن /bautən/ ؛ س) بـاتن /bātən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) گتن /gotan/ ؛ قص) باتن /bātan/ ؛ ت) گتـن /gotən/ ؛ اشر) گوتن /gutan/ ؛ گ) ←(اشر) ؛

گتنا/gatenā/ (ص) : بزرگ، بزرگی .

اغر) ۱.←* ، ۲. گتینا /gatinā/ ؛ س) گتینـا /gatinā/ ؛ ق) گتنا /gatnā/ ؛ با) گتی /gati/ ؛ ع) گتّری /gattari/ ؛

گت-ننا/gat-nenā/ (ا.مر) : ۱. مـادربزرگ ۲. مـادر بـزرگ مادری . **نک** : بی بی .

اغر) گت-ننا /gat-nənā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. گنّا /gannā/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. گتنّا /gatənnā/ ؛ با) گت ننـه /gət-nanə/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. گد-ننه /gad-nanə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) گته-ننه /gatə-nanə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛

گتو/gatu/ (ا.مـک) : از توابـع زیـرآب واقـع در منطقـه‌ی قائم‌شهر .

گت و گانده/gato-gāndə/ (ص.مر) : درشـت و بـزرگ - ناهموار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گت و گنـده /gat-o-gondə/ ؛ ق) گت /gat/ ؛ ع) کت و کلفت /kato-koloft/ ؛ ت)

←(س) ؛

گته/gatə/ : بزرگ .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گته-برتیـم/gatə-bərtim/ (ص.مـر) : ۱. شـکم گنـده . ۲. کنایه از: سیری ناپذیر . **نک** : بوسته بتیم .

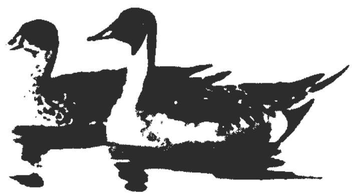
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گت بتیـم /gatə bətim/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) گتـه اشـکم /gatə-eškəm/ ؛ قص) ←(س) ؛

گته - پل/gate-pal/ : گل بابا آدم خود رو و جنگلی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

گته تیج دم/gatə- tij- dom/ (ا.مـر) : فیلـوش - از انـواع اردک . **نک** : سیکا .

ع) ←* ؛

گته تیج دم

گت-هکاردن/gat-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. بزرگ نمـایی کردن . ۲. پروراندن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گت هاکردن /gat - hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. گت هاکردن /gat-hākərdən/ ، ۲. گت هکردن /gat - hakərdən/ ؛ آ) گت هاکردن /gat hākərdan/ ؛ ع) گت هـاکردن /gat-hākordan/ ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) گته هکردن /gate hakerden/ ؛

گتـه-کتـار/gatə-kətār/ (ص.مـر) : چانـه دراز . نـک : چرچنه.

اغر) سخ چنه /sex čanə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) گت کتار /gatə kətār/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گته کش/gatə - kəš/ (ا.مر) : مدفوع .

اغر) ۱.←* ، ۲. گت کش /gat-kəš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

گته-کلّه/gatə-kallə/ (ا.مر) : سر بزرگ .

اغر) ۱.←** ، ۲. گت کلّه /gat kallə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

گته-گته/gatə-gatə/ (ص.مر) : ۱. بسیار بزرگ . ۲. سخنان درشت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

گته-گته/gətə-gətə/ (ا.مر) : شایعه .

اغر) گت گُته /got-gotə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ۱. گوت گوته /gut-gutə/ ، ۲.←(اغر) ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←(اغر) ؛

گته-مار/gatə-mār/ (ا.مر) : مادربزرگ . **نک** : ان - پیلامار، گن نا، گت ننا.

اغر) ۱.←** ، ۲. گت مار /gate-mār/ ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. گت -ننا /gat-nenā/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. گت - ننه /gat-nanə/ ؛ ن) ۱.←** ، ۲.←(آ) ؛ ع) ← ؛ ت) ۱.← ، ۲. گته-مار /gate-mār/ ؛

گت همند/gate-həmənd/ (ا.مک) : ۱. زمین هموار با وسعت زیاد ۲. از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

گته - موزی/gate-muzi/ (ا.مر) : شاه بلوط - بلوط کهن سال . **نک** : بلندمازو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گت-مازی /gat-māzi/ ؛ اشر) مازی-کلان /māzi-kəlān/ ؛

گته هوتو/gate-hoto/ (ا.مر) :

غاری است در شرق کوسان در سامان دهکده‌های کوسان و تروجن بهشهر، دهنه‌ی این غار تنگ و بلندی آن از سطح زمین در حدود سی متر است. داخل غار، سه اتاق تودرتو است. اتاق میانی بزرگتر است. از اتاق آخر به دهنه‌ی غار، ناو مانندی ساخته شده که احتمالاً آب اضافی غار را بیرون می برده است.

گتی/gati/ (ا) : بزرگی، مهتری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گتری /gat tari/ ؛ قص) ←** ؛ پ) وزورگی /vazurgi/ ؛

گتی گتی هاکردن/gati gati hākərdan/ (مص.مر) : ۱. بزرگی و سروری کردن. ۲. لاف زدن- حرف‌های بیهوده زدن .

اغر) گته گته بئوتن /gat-gatə-bautən/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ←**؛

گتین-گنا/gatin-genā/ (ص) : خیلی بزرگ .

اغر) گتینا /gatinā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ ع) گت گته /gat-gatə/ ؛ قص) ←(اغر) ؛

گج/gej/ (ا): آمادگی سگ ماده برای جفتگیری .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

گج/gej/ (ص) : ۱. آشفته - نامرتّب . ۲. نوعی بیماری صرع در گوسفند . ۳. گیج . **نک** : ابودرج .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) گیج /gij/ ؛

گج-رگ/geje-rag/ : ۱. محل حساس سر . ۲. شقیقه .

س) ←** ؛ ع) مرگ جا /margə jā/ ؛

گج-گا/gej-gā/ (ا.مر) : گیج گاه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) مرگ جا /margə jā/ ؛ قص) گجه رگ /gejə-rag/ ؛ ت) ←** ؛ | گ) خورک /xo-rag/ ؛

گجلون/gejlun/ (ا): موی فر - مجعّد .

ق) ۱.←** ، ۲. گجلینگ /gejling/ ؛

گجه/gəjə/ (ا) : ۱. تراشه‌ی هر چیز که برنده باشد . ۲. قسمت انتهایی فرش که بافته نشده است .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) گرج /gerj/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. گج /gəj/ ؛ ع) جرده /jardə/ ؛ ت) ←** ؛

گجه/gojə/ (ا) : گوجه فرنگی . **نک** : اروس بنگام - بانجام فرنگی .

اغر) ←** ؛ ب) گوجه /gujə/ ؛ س) ۱.←(ب) ، ۲.←** ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) گاجه /gāje/ ؛ ع)

گوجه /gowjə/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ب) ؛ اشر) ←** ؛ | گ) پامودور /pamodur/ ؛

گجه – جار/gojə-jār/ (ا.مر) : زمین مخصوص کاشت گوجه فرنگی.

اغر) ←** ؛ ب) گوجه جار /gujə-jār/ ؛ س) ۱.←** ، ۲. گوجه باغ /gojə - bāq/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) گُجه باغ /gojə bāq/ ؛ اشر) گوجه–زار /gojə-zār/ ؛

گجه-هکاردن/gəjə-həkārdən/ (مص.مر) : جدا کردن نخ از پارچه یا هر چیز بافته شده .

ب) ←** ؛ س) گجه هاکردن /gəjə-hākerdan/ ؛ با) گجه–هکردن /gajə-hakərdən/ ؛

گچال/gečāl/ (ا.مک) : نام محلّی در حوزه‌ی آلاشت شهرستان سوادکوه .

گچ–درّه/gač-darrə/ (ا.مک) : مرتعی در روستای میان رستاق شهرستان کتول .

گچه/gečə/ (ش.ج) : واژه‌ای که برای راندن گاو و گوساله بر زبان رانند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) کیجاکیجا /kijā kijā/ ؛ با) گجه /gəjə/ ؛

گدار/gedār/ (ا) : زمان – موقع .

س) گدر /gədər/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ع) گدر /godar/ ؛

گدار/godār/ (ا) : کولی .

اغر) ۱.←** ، ۲. گودار /gudār/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) گودار /gudār/ ؛ اشر) ←** ؛

گدارتپّه/godār-tappə/ (ا.مک) : تپّه‌ای در بهشهر . نک : گوهر تپّه .

گداز/godāz/ (ا) : کزاز .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) کوزاز /kuzāz/ ؛ با) ←** ؛ اشر) ←** ؛

گدا–گدول/gədā-gadul/ (ص.مر) : ۱. تهیدست . ۲. به طور کنایی به افرادخسیس و بی‌گذشت گویند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گدا گلمیش /gedā galmiš/ ؛ قص) گداگوله /gada-gulə/ ؛ اشر) ←** ؛

گداگشنه/gedā-gəšnə/ (ص.مر) : ۱. گدا – تهیدست . ۲. در مقام تحقیر به آدم های نوکیسه گویند .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) وشناگدا /vašnā gedā/ ؛

گدانی/godāni/ (ص) : جای بدبو و متعفّن .

اغر) ←** ؛

گدبده/ged-bedə/ : **نک** : چار–خر .

قص) ←** ؛

گدر/godər/ (ا) : موقع هنگام .

ب) ۱.←** ، ۲. گادر /gādər/ ؛ ق) گدر /gədər/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) گدر /godar/ ؛

گد–ننه/gad-nanə/ (ا.مر) : مادر بزرگ پدری . **نک** : آق ننه–گت ننا، گنّا .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

گدورما/godur mā/ (ا.مر) : گره بزرگ شبیه به سر گرز که در شاخه‌ی درخت و امثال آن پدید آید .

قص) ←** ؛

گدوش/gəduš/ (ا) : شیر دوش مسی با دهانه‌ی پهن .

اغر) گادوش /gāduš/ ؛ س) گدوش /goduš/ ؛ ع) گدوش جوله /goduš jolə/ ؛

گدوک/gaduk/ (ا.مک) : نام گردنه ای در میانه‌ی راه فیروزکوه و سوادکوه .

گده/gode/ (ا) : برآمدگی .

ع) گوده /gudə/ ؛ ت) ←** ؛ | گ) ←(ع) ؛

گذشت چال/gəzašt čāl/ (ا.مک) : درّه ای در کلاردشت چالوس .

گر/gar/ (ص./ا.مک/ا) : ۱. زمین بی آب و خشک . ۲. از بیماری‌های پوستی که در اثر آن موی بدن و سر به یکباره فرو ریزد. ۳. نام حومه‌ای در قائم‌شهر که دارای مراتع کم آب است . ۴. خرمن . **نک** : اوگز – اگر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ پ) گریک /garig/ ؛ او) گییری /gairi/ ؛

گر/gor/ (ا) : ۱. مشت . ۲. زبانه‌ی آتش .

) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) گر /ger/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

گر/gər/ (ا) : ۱. گره‌ی ریسمان . ۲. گره‌های چوب .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. گروه /gərə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) گره /gəre/ ؛ پ) گره /grah/ ؛ باس) گرات /grāte/ ؛

گراچک/gərāčək/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور واقع در شهرستان سوادکوه .

گرار/gerār/ (ص) : گوسفندی که زیر گلویش سیاه و سفید است .

گراز/garāz/ (ص) : ۱. شیب دامنه‌ی کوه در ارتفاع پایین کوه . ۲. زمینی که دارای درختچه‌های کوتاه و انبوه باشد و عموماً منطقه‌ای است خشک با درختچه‌های انبوه .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

گراز/gərāz/ (ا) : گونه‌ای بیل فولادی .

ب) ←** ؛ س) گرواز /gervāz/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ع) گرباز /garbāz/ ؛ قص) گره واز /gere vāz/ ؛ ت) ←(ع) ؛

گراز-بن/garāz-bən/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی شهرستان نوشهر .

گرا- کو/garā-ku/ (ا.مک) : از روستاهای واقع در منطقه‌ی تنکابن .

گراگر/gərā-gər/ (ق): ۱. پشت سر هم . ۲. پیاپی .

ن) ←** ؛ ع) گرّه گر /gorrə-gor/ ؛

گرام گو/gərrāme-gu/ : ۱. رک گو . ۲. بی ملاحظه .

ق) ←** ؛

گرامه جان/gərāmə-jān/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس .

گرانک/gərānək/ (ا.مک) : از توابع میان رود واقع در شهرستان ساری .

گراودین تپه/gərāvdin-tappə/ (ا.مک) : تپّه‌ای قدیمی و دست ساز در شمال گلوگاه بهشهر .

گرایلی/gərāyli/ (ا.مک) : نام طایفه‌ای ترک نژاد و مهاجر در مازندران . گرایلی‌ها توسّط آقا محمّدخان قاجار از کالپوش در استرآباد به میاندرود و حوالی ساری و بهشهر کوچانده شدند .

گرباز/gərbāz/ (ا) : نوعی بیل با ساختار مستطیلی شکل جهت کندن ریشه‌ی درختان ستبر و زمینهای سخت .

ق) گرواز /gərvāz/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گرباز /garbāz/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اک) ←(ت) ؛

گربان/garbān/ (ا) : گریبان - یقه .

اغر) ←** ؛ ب) گرون /gər von/ ؛ ع) گری بون /geribon/ ؛ اشر) گریوان /gerivān/ ؛ اک) گریبون /garibon/ ؛

گربزوئن/gər-bazuən/ (مص.مر) : گره زدن .

اغر) ۱.←** ، ۲. گر-بزئن /gər-bazoən/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. گربزوئن /gər-bazuan/ ؛ ع) گربزان /ger-bezān/ ؛ قص) گربزوئن /gər bazuan/ ؛ ت) گرزئن /ger-zaen/ ؛ اشر) گره - بزئن /gəre-bazoən/ ؛

گربیتن/gər-bayitən/ (مص.مر) : ۱. عملی برای رفع پیچش شکم. در این شیوه‌ی درمان بیمار دراز کشیده و کسی با دو انگشت به دو غدّه‌ای دو طرف کشاله‌ی ران فشار آورده و پس از ده ثانیه انگشت را رها کرده و این عمل را چند بار تکرار می کند . ۲. دچار گرمازدگی و عطش شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) گربیتن /gar-baytən/ ؛

گرپلس/gər-pələs/ (ا) : زایده‌ها و برآمدگی‌های چوب دستی یا شاخه ی درخت .

ق) گروپرس /geru pərəs/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

گرپّه گرپّه/gərappə-gərappə/ (ق) : ۱. گروه گروه . ۲. پیوسته -همواره-پی‌درپی.

اغر) ۱.←** ، ۲. گرپّه-گرپّه /gorappə - gorappə/ ؛ ب) ←** ؛ س) گرپّه گرپّه /goroppə-goroppə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) کروپ کروپ /korup-korup/ ؛

گرج/gərj/ (ا) : ریگ های درشت زرد رنگی که در یکی از لایه‌های زمین باشد .

ب) ←**؛ ق) گروج /garuj/؛ با) گرج /gəraj/؛

گرجی/gorji/ :
قوم گرجی از اقوام همسایه‌ی ایران و در ادوار گذشته خـاک آنان گرجستان از سرزمین های متعلق به ایران بـوده اسـت. پس از همسایگی روم شرقی بـا ایـران و نفـوذ عیسـویت در میان این قوم، گرایش آنان به تحت الحمـایگی آن دولـت و خارج شدن از دائره‌ی نفوذ سیاسی ایرانیان آغاز گردید. پس از فتوحات اعراب مسلمان در میان ملل قفقاز و مـاورا النـهر آن‌ها به ناچار مدتها تحت نفوذ خلافـت اسـلامی و سـپس دولتهای پاگرفته در ایران قرار گرفتنـد. در زمـان صفویـه در لشگرکشی‌ها و رقابت سیاسی میان ایـران و دولـت عثمـانی خسارت فراوان دیدند و در زمان شاه عبـاس اول گرجسـتان به قهر و غلبه فتح گردید و اسرای فراوانـی بـه ایـران آورده شد. گرجی محلّه های مازندران یادآور اسـارت ایـن ملـت و اسکان آنان بـه صـورت کلنی‌هـای گرجـی نشـین در نقـاط مختلف مازندران بوده است. این کار در زمان نادرشـاه و آقـا محمدخان تکرار شـد و صفحـات خونیـن و مـلال آوری در روابط تاریخی دو ملّت بعـد ازقرنـها زنـدگی مسـالمت آمـیز دنیای باستان پدید آمد. اشرفی‌های بهشـهر اخـلاف مـهاجر گرجستانی می‌باشند.

گرجی/garji/ (ا) : ۱. آبله‌گون . ۲. زندگی . **نک** : برجی .
ق) گرجین /gərji/؛ ن) ←**؛ اشر) ←**؛

گرجی-پل/gorji-pəl/ (ا.مک) : از توابع رودپی شهرستان ساری .

گرجی-کیسه/garji -kisə/ (ا.مر) : کیسه‌ی کتانی .
با) ←؛ آ) ۱. ←، ۲. گرجه کیسه /garjə kisə/؛ ن) ←**؛

گرجـی محلّـه/gorji-mahallə/ (ا.مـک) : نـام مکـــان و رودخانـه ای کـه از ارتفـاع ششـصد و پنجـاه مـــتری دامنه‌های شمالی کوه چکل‌سر سرچشـمه مـی‌گیـرد و بعد از عبور از روستاهای مفید آبـاد و گرجـی محلّـه و طیّ شانزده کیلومتر مسافت به رودخانه‌ی قره سو مـی پیوندد .
اغر) ←**؛

گرجینگ/gərjing/ (ص.مر) : سر شاخه‌ی درهـم پیچیـده ی درختان . **نک** : آجنگ .
ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ۱.←**، ۲. گلجینگ /geljing/؛

با) ←(ق)؛

گرجی-وره/garji-varə/ (ا.مر) : برّه‌ی خال خالی سـیاه و سفید . **نک** : برجی وره .
اغر) ۱.←**، ۲. برجی وره /barji-varə/؛ س) برجـی وره /barji-varə/؛ ق) ←**؛ با) ←(س)؛ ن) ←**؛

گرچ/garč/ (ا) : ۱. کوزه یا سبدی قدیمی که از آن بـرای ماهی‌گیری استفاده می‌کردند . ۲. گچ .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛

گرچ/gərč/ (ا) : محصور شده حصاره شده .
اغر) ←**؛

گرچ/gərč/ (ص) : ۱. سرحال . ۲. چابک و توپر . ۳. بـهم چسبیده .
اغر) ←**؛ ق) غـرچ /qerč/؛ ن) ←**؛ ع) کـرچ - گرچ /kerč-gorč/؛

گرچله چال/garčəle čal/ : مرتعی در اطـراف شهرسـتان تنکابن .

گرچم/gorčəm/ (ص) : ۱. کبوتـر طوقـی . ۲. دو یـا چنـد میوه‌ی چسبیده به هم . **نک** : چنبلی .
ع) ←**؛

گرچو/garčč-o/ (ا.مر) : آب گچ- مایع رنـگی کـه از گل سفید به دست آید و برای اندودن منافذ دیوارهای خانه به کار می‌رود.
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) گرچه خاک /garčə-xāk/؛ با) گچه خاک /gačə-xāk/؛ ع) ←(س)؛ قص) ←(س)؛

گرختن/goroxtan/ (مص) : گریختن - فرار کردن . **نک** : بر-تین .
ع) بورتین /buritan/؛ اشر) ←**؛

گرداب/gərdāb/ (ا) : گرداب .
اغـر) ←**؛ ب) گرد-او /gərd-o/؛ س) ←**؛ بـا) ←**؛ ع) گرداُ /gerdo/؛ قـص) ←**؛ ت) گرداو /gerdow/؛ اشر) گرد- اُ /gərd-o/؛ آک) ←**؛

گردالو/gərdālu/ (ا): فرفره .
ن) ←**؛

گردامئن/gerdāmaən/ (مص.مر) : **نک** : جم بویین .

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ت) ← * * ؛

گردان گردان کاردن/gərdān-gərdān-kārdən/ (مص.مر) : منتظر فرصت بودن .

اغـر) ← * * ؛ ق) گردن گردن هـاکردن /gərdən gərdən hākərdən/ ؛

گردبست/gərde-bast/ (ص.مر) : زمین حصار شده .

اغـر) ← * * ؛ س) گردوبسـت /gərdo-bast/ ؛ ق) ← * * ؛ بـا) ← * * ؛

گرد-بیج/gərd-bij/ (ص.مر) : ماهی شکم پرکه به طرزی خاص و بدون استفاده از روغن بر روی آتش طبخ شود . **نک** : جرزی -دزماهی.

ن) ← * * ؛ع) ← * * ؛ ت) گرد-بیج /gerde-bij/ ؛ | ک) ← * * ؛

گرد-چشم/gərde-češm/ (ص.مر): ۱. کسی کـه چشمانی گرد و کوچک دارد . ۲. کنایه از بی حیا .

اغر) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ قص) گرده چش /gərdə-češ/ ؛ اشـر) ← * * ؛

گرد داشتن/gərd-dāštən/ (مص.مر) : ۱. جمع کـردن . ۲. مواظب بودن .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ با) ← * * ؛

گردرو/gardaru/ (ا.مر): زیوری نقره‌ای کـه باسـنجاق بـه روسری بندند .

ن) ← * * ؛

گرد رودبـار/gerd rudbār/ (ا.مـک) : از توابـع بنـدپـی شهرستان بابل .

گردسوز/gərd suz/ (ا.مر) : ۱. لامپا . ۲. چراغ نفتی .

اغـر) ← * * ؛ س) گردسـوز /gerd-suz/ ؛ ق) ۱.← * * ، ۲. گرسوز /gersuz/ ؛ بـا) ←(س) ؛ ع) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ ت) ← * * ؛

گردشی/gərdəši/ (ا/ص.نس) : ۱. فروشـنده‌ی دوره گرد - پیله ور . ۲. هرزه گرد . **نک** : چرچی -بگـردسته لینـگ - چچی گر .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) گردشی /gerdəši/ ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ |ک) چرچی /čarči/ ؛

گردشی/gərdəši/ (ا) : ۱. زمین و ملک مدّور . ۲. تفریح - گردش - آدم اهل سفر و گشت و گذار . ۳. چرخشی .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛

گردشی/gərdəši/ (ا.مـک) : از توابـع کلیجان‌رسـتاق شهرستان ساری .

گردک/gerdok/ (ا.مک) : نـام دهکـده‌ای در کلارستاق واقع در چالوس .

گردکتی/gerde koti/ (ا.مـک) : نـام قلعـه‌ای قدیمـی در پنجک رستاق نوشهر .

گردکوتی/gərde- kuti/ (ا.مک) : از مراتـع لنـگای شـهر عبّاس آباد تنکابن .

گردگو/gərdəgo/ : مرتعـی اسـت در اطـراف شهرسـتان تنکابن .

گرد گوشی/gərdə- guši/ : شیوه و فرمی سنّتی در بسـتن روسری .

ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛

گردله/gərdələ/ (ص) : گرد و مدوّر .

اغر) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ۱. گردالـی /gərdāli/ ، ۲.← * * ؛ ع) ← * * ؛ ت) ← * * ؛

گردم جار/gərdəmə jār/ : ۱. چـهار زانـو . ۲. شسـتن بـا پاهای جمع شده .

ق) ← * * ؛

گردن/gərdən/ (ا) : گردن .

اغـر) ۱.← * * ، ۲. گس /ges/ ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) گردن /gerdan/ ؛ ت) ← * * ؛ اشـر) گردن /gərdan/ ؛ | ک) گوردن /gurdan/ ؛

گردن بـری/gərdən-bəri/ (ا.مـک) : از روسـتاهای شهرستان بابل .

گردن-بنـد/gərdən-band/ (ص.مـر) : ۱. نوعـی گره‌زدن، بطوریکه سرکیسه را جمع نموده و با طنابی آنرا محکم کنند . ۲. گردن بند .

اغـر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ بـا) ← * * ؛ آ) گردن بن /gərdən ban/ ؛ ع) گل دوسّن /gal davessan/ ؛

قص) گردن بن /gerdan-ban/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) گردن - بند /gərdan-band/ ؛

گردن بییتن/gərdən-baiytən/ (مص.مر) : قبول کردن - پذیرفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گردن بییتن /gərdən-baiytən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. گردن بیتن /gərdən-baytən/ ؛ آ) گردن بیتن /gərdən-bayitan/ ؛ ع) گردن بیتن /gerdən baytan/ ؛ قص) گردن بییتن /gerdan-bayitan/ ؛ اشر) گردن-بییتن /gərdan-bayitən/ ؛

گردن پشت/gərdən-pəšt/ : پشت گردن . نک : پتک .

اغر) ۱.←* ، ۲. په گس /pe-ges/ ؛ س) گردن پشت /gərdən-pešt/ ؛ ع) گردن پشت /gerdənə pešt/ ؛ قص) ←* ؛ اک) گردن پشت /gardan-pošt/ ؛

گردن چالکا/gərdən čālekā/ : گودی پشت گردن . نک : پتک چال .

ق) ←* ؛ با) گردن-چال /gərdənə-čāl/ ؛ ع) ←* ؛

گردن-دکت/gərdən-dakət/ (ص.مف) : ۱. وبال . ۲. اصرار کننده - لج کننده . ۳. ناتوانی . نک : بشته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) گردن - دکت /gərdan-dakat/ ؛ ع) گردن دکت /gerden dakət/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) دکت-گردن /dakət-gərdan/ ؛

گردن دکته/gərdən-daketə/ (ص.مف) : ۱. تحمیل شده . ۲. لج کننده . ۳. کنایه از دختری که پس از ازاله‌ی بکارت به عقد کسی درآید.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) گردن دکته /gerdan - daketə/ ؛ ت) ←* ؛

گردنده/gərdəndə/ (ص.فا) : ۱. گردشی - آدمی که همیشه در گردش است . ۲. دوّار .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گردشی /gerdəši/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گردن-شق/gərdən-šaq/ (ص.مر) : آدم سرکش . نک : بدسر .

اغر) ۱.←* ، ۲. گردن شخ /gərdan-šax/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) گردن-شق /gərdan-šaq/ ؛ اک) ←(اشر) ؛

گردنک بزوئن/gərdənək-bazoən/ (مص.مر) : ۱. شاخ و شانه کشیدنی که گردن به چپ و راست بچرخد . ۲. نوعی حرکت گردن به هنگام رقصیدن . ۳. کنایه از: از خود تعریف کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گردن بزوئن /gərdən-bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ با) گردن بزوئن /gərdən-bazuən/ ؛ آ) گردن بزوئن /gərdən-bazuən/ ؛ ع) گردنک بزان /gerdenak bazān/ ؛

گردن کته/gərdən- katə/ : وبال - به گردن افتاده .

اغر) گردن - دکته /gərdən-daketə/ ؛ ق) گردن دکت /gərdən-dakət/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛

گردنه/gərdənə/ (ا) : ۱. گردنه - غیر آبادی - خرابه . ۲. می گردد - می چرخد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گردنه /gərdənə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) گردنه /gerdanə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) گردنه /gərdanə/ ؛ پ) گرتنک /gartanak/ ؛

گردن هاکردن/gerden hākərdən/ : ۱. آب آسیاب یا آبدنگ را منحرف کردن . ۲. شاخه‌ها و تاج درخت را قطع کردن .

ق) ←* ؛ ع) گردن هاکردن /gerdən hākordan/ ؛

گردنه توارکوه/gardanə tavārkuh/ (ا.مک) : گردنه‌ای در ارتفاع ۲۵۰۰ متر در کلاردشت چالوس .

گردنه-سر/gərdənə-sar/ (ا.مک) : نام روستایی در منطقه‌ی سوادکوه .

گردنه-سر-خرتاب-سره/gərdənə-sar-xortāb-sarə/ (ا.مک) : نام مرتعی در منطقه‌ی آمل .

گردنی/gərdəni/ (ا) : نوعی شالی آمیخته با تخم گیاهان هرز و شلتوک پوچ و توخالی که پس از بوجاری در حاشیه‌ی خرمن جمع شود .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

گردنی/gərdəni/ (ا) : گردن بند که انواع آن عبارتند از: مناتی - خفته‌ای - رجه‌ای - کارتی - مرواریدی -

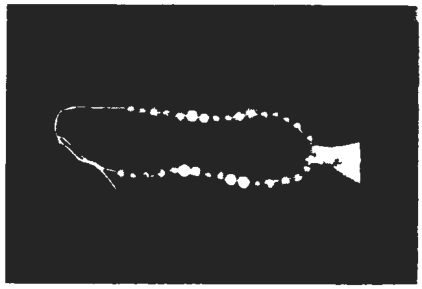
←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سلیله – شان طلا – بادامچه – ماهیچه .

اغر) ۱.←** ، ۲. گردن–بند /gərdən-band/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) گردن بن /gerdan-ban/ ؛ اشر) گردنی /gərdani/ ؛ پ) گرتن بند /gartan band/ ؛

گردنی میرکا/gərdəni-mirkā/ خرمهره‌ی خوشرنگی که برگردن آویزند.

ب) ←** ؛

گردنی میرکا

گردو/gərdo/ (ا) : ۱. مرتعی در بخش قشلاقی کجور . ۲. روستایی در عباس آباد تنکابن .

گردو/gerdo/ (ا.مک) : از توابع لنگا واقع در منطقه‌ی عبّاس آباد .

گردوا/gərdəvā/ : گردباد .

ن) ←** ؛ع) گردباد /gerdə-bād/ ؛

گردو–سر/gərdo-sar/ (ا.مک) : مرتعی در راستوپی شهرستان سوادکوه .

گرده/gerdə/ : کُلیه . **نک** : کارده.

اغر) کارده /gārdə/ ؛ س) ←** ؛ع) وردیک /vardik/ ؛

گرده/gərdə/ (ا) : ۱. برنج گرده . ۲. بذر خاصّی از برنج، که برنجی نامرغوب و ارزان قیمت است .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛

گردهاییت/gerd-hāyit/ (ص.مف) : ۱. غبار آلود . ۲. گردوخاک گرفته .

اغر) گرد بییته /gard-bayitə/ ؛ س) گردهاییت /gard-hāyit/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ع) گردبییت /gard bait/ ؛ قص) ←(اغر) ؛

گردهاکردن/gerd-hākərdən/ (مص.مر) : گرد کردن – جمع و جور کردن –پیرامون زمین و جایی را با دیوار و پرچین محصور کردن .

اغر) گرد هکاردن /gərd həkārdən/ ؛ ب) گرد هکاردن /gərd-həkārdən/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. گردهاکردن /gərd hākərdan/ ؛ع) گرد هاکردن /gerd hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) گرد هکردن /gerd hakerden/ ؛

گرد–هرستائن/gard-hərəstāən/ (مص.مر) : بلند شدن گرد و غبار . **نک** : دولخ .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) گرد راست بیّن /gard-rāst-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گردوخاک–پرسّائن /gardoxāk-perəssāən/ ؛ ن) گرد–پرسائن /gard-pərəssāan/ ؛ع) گردپرسان /gard perəsān/ ؛ قص) گرد بلن بیین /gard-belan-bayyan/ ؛

گرده کوه/gərdəku/ (ا.مک) : قلّه ای به ارتفاع ۴۱۴۰ متر در کلاردشت چالوس .

گرده لپو/gerde-lapu/ (ا.مک) : نام شالیزار معروفی در دهکده‌ی چارز کلارآباد .

گردی/gərdi/ به دنبال – در جستجو .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

گردی/gərdi/ (ا) : ۱. دایره . ۲. دور – اطراف .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. گردالی /gərdali/ ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ ک) ←** ؛

گردی دویین/gərdi-daviyən/ (مص.مر) : درپی چیزی بودن – به دنبال چیزی بودن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) گردی دیّن /gərdi-dayyən/ ؛

گردیک/gərdik/ (ا.مص) : **نک** : بن رخی – رش – قر .

ب) گریک /gərik/ ؛ س) گردیک /gerdik/ ؛ ق) گریک – گردیک– رخیک /gərik-gərdik-rexik/ ؛ با) گردیک

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (c = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

/gərdik/ ؛ آ) قریک-خریک /gərik-xərik/ ؛ ن) گردیک /gərdik/ ؛ ع) ←(س) ؛ ت) گرهدئن /ger hadən/ ؛

گردی کار/gərdi-kār/ (ا.مر) : کار کنتراتی که یک نفر انجام آن را تعهّد کند .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) سرکردی /sar kerdi/ ؛ اشر) سر-کردی - کار /sar-kerdi-kar/ ؛

گردیگ/gərdig/ (ا.مص) : ۱. معلق زدن . ۲. معلّق شدن .

اغر) گاندل /gāndəl/ ؛ ب) گاندلیک /gāndəlik/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. گندلیک /gandəlik/ ؛ با) گندلیک /gəndəlik/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گریک /gərik/ ؛ ع) گردلیک /gerdəlik/ ؛

گردینه/gardinə/ : آخرین دانه‌های گندم که در خرمنگاه به کمک جارو جمع آوری کنند .

ت) ←* ؛

گردیه/gardeyə/ (ا) : گردگیری - خانه تکانی .

اغر) ←* ؛ س) گرتیه /gartiyə/ ؛ ق) گردیه /gardiyə/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) گردگیری /gard-giri/ ؛

گردیه-بزئن/gardeyə-bazoən/ (مص.مر) : گردگیری سقف با جاروی بلند .

اغر) ←* ؛ س) گرتیه هاکردن /gartiyə - hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) گردیه بیتن /gadiyə baytan/ ؛ ع) گردیه بزان /gardeyə bezān/ ؛

گرروآر/gar-ruār/ (ا.مک) : از توابع ولوپی قائم شهر .

گرز/gərž/ (ا) : ۱. گرز . ۲. نوعی علف، متعلق به ارتفاعات البرز، با ارتفاع یک متر با برگهای شویدی و بوی تند . ۳. دندان سگ .

اغر) گارز /gārz/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) گرز /gərz/ ؛ با) ←* ؛ آ) گرز /garəz/ ؛ ع) گرز /garaz/ ؛ قص) ←* ؛ پ) وزر /vazr/ ؛

گرز/garaz/ (ا) : ۱. گاز . ۲. فشردن چیزی بین دندان ها . ۳. دندآن‌های نیش سگ و گرگ و گربه سانان .

اغر) گاز /gāz/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛

گرز/garaz/ (ا) : هویج .

قص) ←* ؛

گرز-بزوئن/garaz-bazuan/ (مص.مر) : ۱. گاز بزرگ زدن . ۲. حمله‌ی گوشتخواران بزرگ با دندآن‌های تیز و فکّین قوی .

اغر) گاز بزئن /gāz bazoən/ ؛ س) گاز بزوئن /gāz-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گرز بزوئن /garəz bazuən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) گرز بوردن /garaz baverdan/ ؛ قص) گاز بزوئن /gāz-bazuan/ ؛

گرزمال/gorzemāl/ (ا) : نوعی گیاه که بیشتر در جای باتلاقی روید- لویی .

ب) گرزمال /gorzemāl/ ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

گرزمال

گرزمان سر/garzamān-sar/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای در میان راه کتالم و گرسباسر تنکابن .

گرزمون/garzemun/ (ا.مک) : از توابع مسکوره‌ی شهرستان ساری .

گرزواش/gərzə-vāš/ (ا.مر) : نوعی علف .

آ) ←* ؛

گرزه/gerzə/ (ا) : موش .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اِک) ←* ؛

گرزی/gərzi/ (ا): نوعی حشره .

ن) ←* ؛

گرزی-بزه/gərzi-bazə/ (ص.مف) : سن زدگی غلّات .

نک : ازی بزه .

ق) ازی /ezi/ ؛ با) ازّی-بزه /əzzi-bazə/ ؛ ن) ←* ؛ ع)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

گزی - بزه /gəzi-bezə/ ؛

گرزیـن چـال/gərzin – čal/ (ا.مـک): نـام روسـتایی از دهستان سجارود شهرستان بابل .

گرزین - خل/gerzin xel/ (ا.مک) : از توابـع خانقـاه پـی شهرستان سوادکوه .

گرس/gors/ (ا) : ۱. گاورس . ۲. ارزن زرد کـه بـرای خوراک دام استفاده می شود . **نک** : جاورس .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) گورس /gurs/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) گورس /gorəs/ ؛ ع) ←** ؛ ت) گاورس /gāvars/ ؛ پ) گاورس /gāvres/ ؛

گرس/gəres/ (ا) : ۱. میوه‌های تلقیح شده که سفت و غـیر قابل خوردن باشند. ۲. گره و زمختی اشیایی چون چوب.

گرس-آش/gors-āš/ (ا.مر) : آش ارزن - کـه در گذشـته طبخ می‌شد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

گرسا/gersā/ : واگیر .

ق) ←** ؛ با) کلسا /gəlasā/ ؛

گرسپاسر/gares pā sar/ (ا.مـک) : از توابـع جنّـت رودبـار شهرستان تنکابن .

گرس-پلا/gors-pəlā/ (ا.مر) : پلویـی کـه بـا ارزن پختـه شود. **نک**: گارس.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) گورس پلا /gorəs pelā/ ؛

گرس چله/gors-čələ/ : **نک** : گرس آش .

س) ←** ؛

گرسکل/gəreskel/ (ا) : ۱. حلزون . ۲. برق ناگهانی . **نک**: البیس لسک.

س) ←** ؛ اشر) ←** ؛

گرس گرس/gors- gors/ (ا.صو): صدای تپش قلب .

گرسون/gərsun/ (ا.مک) : نام مرتعی در منطقه‌ی آمل .

گرسه گرسـه/gorsə-gorsə/ (ص/ق) : ۱. پشـت سـرهم - پیاپی . ۲. به مقدار زیاد .

اغر) ←** ؛ ب) گرسه گرسه /gorssə-gorssə/ ؛ س) ←** ؛ ق) گارسه گارسه /gārsəgārsə/ ؛ با) ←** ؛

گرشاسف/gar-šasf/ (ا) : از قبایل ساکن در کرد محلّه که نام قدیمی کردکوی است.

گرک/garek/ (ا) : ۱. آویزی که از علفهـای هـرز تهیـه می‌شود و برای نگهداری و حفاظت از مواد غذایـی بـه کار می رود . ۲. حلقه‌ای بافته شده از الیاف گیاهی کـه دیگ گرم را روی آن گذارند . **نک** : دورپچ .

با) ←** ؛ ن) گرک /garak/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) ←** ؛ | ک) ←** ؛

گرک/garək/ (ا) : ۱. آویزی که در آن خـوراک نـهند . ۲. اهرم . **نک** : بند - بن آییر .

ب) ←** ؛ س) کرک /karək/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) گرک /garak/ ؛ | ک) ←** ؛

گرک پتـن/garak-petan/ (مـص.مـر): محکـم پیچیـدن طناب .

ن) ←** ؛ ع) گرک هایتن /garak hāytan/ ؛

گرک پس/garak pas/ (ا.مک) : روسـتایی در کلاردشـت شهرستان چالوس .

گرک - تج/gorkə-taj/ (ا.مـک) : از توابـع چـهاردانگه‌ی شهرستان ساری .

گرک/gerək/ (ا) : نوعی پرنده - سیاه کاکل .

گرگاشـون/gargāšum/ (ا.مـک) : نـام مرتعـی در شـرق آلاشت سوادکوه .

گرگی/gorgi/ (ص.نس): دودی رنگ - دودی پررنگ .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

گرم- آبک/garm-ābak/ (ا.مـک) : ازتوابـع بـیرون بشـم شهرستان چالوس .

گرما-پشـته/garmā-poštə/ (امـک) : از توابـع خـرّم آبـاد تنکابن که نام قدیمی آن جورپشته بوده است .

گرمـاج گرمـاج/germāj-germāj/ (ا.مـر): جـرّ و بحـث نامفهوم بین دونفر .

س) ←** ؛

گرماری/garmāri/ (ا) : فلفل . **نک** : اخلات .

ب) ←* ؛ س) گرم - داری /garm-dāri/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ |ک) گرمالک /garmālak/ ؛

گرمازه/garmāzə/ (ا) : ۱. تخم مرغ . ۲. پلوی گرم .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

گرماس/gərmās/ (ا): ۱. خوراکی ازشیر و پلوی داغ همراه با ماست که مخصوص چوپانان است . ۲. مخلوط شیر و ماست برنج.

اغر) گارماست /gār-māst/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. گارماستی /gārmāsti/ ؛ س) گرماستی /gərmāsti/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) شیرماس /širo mās/ ؛

گرم اشکم/garm-əškem/ (ص.مر) : شکمو .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) گرم اشـکم /garm.əškəm/ ؛ آ) ←* ؛

گرم -او/garm-o/ (ا.مر) : آب گرم .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گرم او /garm.u/ ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) گرمه او /garmə-ow/ ؛

گرمب/goramb/ (ا.صو) : صدای افتادن چیزی از بلندی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ع) گرمپ /gormp/ ؛ قص) گرب /gorab/ ؛

گرمباس/gorambās/ (ا.صـو) : صـدای افتـادن چـیزی از بلندی .

اغر) ←* ؛

گرم - بوینـن/garm-bavəyan/ (ص.مـــر) : ۱. کنایـه از عصبانی شدن . ۲. آمـادگی بـرای انجـام کـاری پیـدا کردن . **نک** : گرم بیین .

اغر) گرم بویین /garm baviyən/ ؛ س) گرم بیّـن /garm-bayyən/ ؛ ق) گرم دکتـن /garm-dakətən/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) گرم بیّـن /garm bayyan/ ؛ ن) ←* ؛ع) گرم بییـن /garm babeyan/ ؛ قـص) گرم بیّـن /garm-bayyan/ ؛ ت) گرم بین /garm-bayan/ ؛

گرم - پشتی/garm-pəšti/ (ا.مص) : ریزش خمیر نـان در تنور در اثر ازدیاد گرمای تنور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) پشتی - گرمی /pəšti-garmi/ ؛

گرم پشتی نون/garm-pəšti nun/ (ا.مر) : خمیری کـه بـه هنگام گرمی تنور به آن بچسبانند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ع) ←* ؛

گرم-خانی/garm-xāni/ (ا.مک) : ۱. مرتعـی در منطقـه‌ی سوادکوه . ۲. از توابع رامسر .

گرمداری/garm-dāri/ (ا.مر) : فلفل سیاه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گرماری /gar māri/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ |ک) گرمالک /garmālak/ ؛

گرم درّه/garm-darrə/ (ا.مـک) : درّه‌ای در منطقـه هـزار جریب بهشهر .

گرم - دکتن/garm-dakətan/ (مص.مر) : **نک** : گرم بیین .

ق) گرم دکتـن /garm-dakətən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

گرم دو/garm-e-do/ (ق) : ۱. گرما گرم . ۲. فوری .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) گرم دسه په /garmə dasə pə/ ؛ ت) گرما گرم /gar māgarm/ ؛

گرم رج/garmə- raj/ (ص) : ۱. بی درنـگ . ۲. کنایـه از: ردّپای نو و تازه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) گرم کـل /garmə kəl/ ؛ قص) ←* ؛

گرمرود/garmə-rud/ (ا.مک) : از توابـع کلیجـان رسـتاق شهرستان ساری .

گرم - رود بار/garm-rudbār/ (ا.مک) : از توابع کوهستان شرق کجور .

گرمزه/garməzə/ (ا) : تخم مرغ .

ب) ←* ؛ ق) گرمازه /garmāze/ ؛

گرمزیل/garmezil/ (ا.مر): ۱. جای گرم . ۲. گرمای زیـاد . **نک** : پنگال .

قص) ←* ؛

گرمستون/garmestun/ (ا.مک) : از توابع کلیجـان رسـتاق واقع در منطقه‌ی ساری . منطقه‌ی گرمسیری در مقابل سردسیر.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گرم سنگ تریاک/garm sang təryāk/ (ا.مر) : نوعی درمان دردشکم یا دردگوش با تریاک است. در این شیوی درمان سنتی ابتدا روی سنگ داغ مقداری آب پاشیده، سپس تریاک را به آن افزوده و پس از آن سنگ داغ و معجون ایجاد شده را به شکم یا گوش بیمار مالند .
اغر) ← * ؛

گرمش/garməš/ (ا./ا.مص) : ۱. باد گرم . ۲. جوش و تاول زدن عمومی بدن و سرخ شدن آن در اثر حساسیت به گرمای زیاد .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) گرم وا /garməvā/ ؛ با) ۱. ← * ، ۲. گرمی /garmi/ ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اک) ← * ؛

گرمش بزوئن/garmeš-bazuən/ : جوش زدن در اثر سوزش عرق .
س) ← * ؛

گرمک/gərmak/ (ا) : استخوان قوزک پا .
ق) ← * ؛ با) گرمک /gərmek/ ؛ ن) ← * ؛

گرمک/garmək/ (ا) : ۱. گرمک . ۲. نوعی طالبی مرغوب و زودرس .
اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) گرمک /garmak/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ← * ؛ اک) ← * ؛

گرم کش/garm-kaš/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در کوهستان کلارستاق چالوس .

گرمکه/garməkə/ (ا) : ۱. بلال . ۲. ذرّت .
اغر) ← * ؛ ق) کوگَنّم /kugannəm/ ؛ ع) میکاگَنّم /mikā gannəm/ ؛ اشر) گَنمکه /gannəmakə/ ؛

گرمل/gərmel/ (ص) : فرد چاق و فربه .
ن) ← * ؛

گرمنه-بن-گیجنا/gərmənə-bəne-gijnā/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

گرمنه چشمه/garmənə-češmə/ (ا.مک) : چشمه‌ای در جنوب درازنو در شهرستان کردکوی .

اغر) ← * ؛

گرمو/garm-o/ (ا.مر) : ۱. آب گرم . ۲. منطقه‌ای در چهار دانگه‌ی ساری .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) گرمو /garm-u/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ← * ؛ اک) گرمه او /garmə-ow/ ؛

گرمه/garmə/ (ا) : ۱. خربزه‌ی ترکمنی . ۲. خربزه‌ی زودرس یا هر میوه‌ی زودرس .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) گرمگ /garməg/ ؛ با) ←(س) ؛

گرمه - تسو- تـه/garmə-tosu-tə/ (ا.مک) : مرتعی در ناحیه‌ی گرگان .

گرمه تیم/garmə-tim/ (ا) : بذر محصول زودرس .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

گرمه -دو/garmə-do/ (ق): گرما گرم .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ ع) گرم دسه په /garmə dasə pə/ ؛

گرمه سردی بزه/garmə-sardi-bazə/ (ش.ج) : ۱. نوعی نفرین است به معنای گرم و سرد شده . ۲. گرم و سرد شدن بدن که منجر به سرماخوردگی و لرز گردد.
اغر) ۱. ← * ، ۲. گرم سردی /garm-e-sardi/ ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

گرمه سل/garmə-sel/ (ص.مر) : ۱. آدم گرم مزاج . ۲. بذر و میوه‌ی زودرس . ۳. آدم زود خشم .
ب) ← * ؛ س) گرمه سر /garmə-sar/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ اشر) ← * ؛

گرمیار/garmeyār/ (ص/ا.مر) : شب صاف با ابرهای رقیق . **نک** : اشکه .
ب) کرمییا /kar-miyā/ ؛ ق) کرهی /karəhi/ ؛ با) ←(ب) ؛

گرمیج/garmij/ (ا.مک) : از توابع لاله آباد واقع در شهرستان بابل .

گرمی داشتن/garmi dāštən/ (مص.مر) : ۱. فرد حساس به گرما . ۲. دارای مزاج گرم .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گرم مجاز /garmə mejāz/ ؛ قص) گرمی داشـتن /garmi-dāštan/ ؛

گرمینه/garminə/ (ا) : فلفل . **نک** : گرماری .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

گرن/garən/ (ص/ص.نس) : ۱. پست و بلند – ناصـاف . ۲. فرد مبتلا به بیماری گر .

ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ۱. گربیتـه /garbaytə/ ، ۲. گرین /garin/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گرنا/gar-nā/ (ا.مک) : نـام دهکـده‌ای در بـالا لاریجـان شهرستان آمل.

گرنام/gornām/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی شـهریاری بهشهر .

گرن ماچگر/garənə māčəgor/ (ا) : نوعی سوسمار که در کوه‌ها و صخره‌ها زندگی می‌کند . **نک** : ماچکل.

ع) گرن ماچکول /garən māčekul/ ؛ ت) ←* ؛

گرو/gəro/ (ا) : گرو – رهن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) گرو /gerow/ ؛ اشـر) گئرو /goəro/ ؛ پ) گروکان /grōkān/ ؛

گرواز/gərvāz/ نوعی وسیله‌ی کشـاورزی کـه در وجیـن مزارع و شالی‌کاری مورد استفاده قرار گیرد.

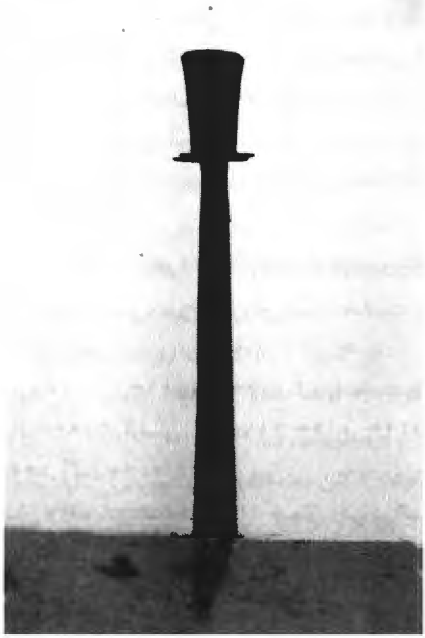
با) ←* ؛

گروان/gərvān/ (ا) : گیروانـکه – گیـروان – واحـد وزن معادل چهارصد گرم .

اغـر) ←* ؛ بـا) ←* ؛ ع) گروانکـه /gervānkə/ ؛ اشـر) گریوان /gərivān/ ؛

گروبکشیین/gəro-bakəšiyən/ (مص.مر) : تهدیدکردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گروبکشیین /gəro-bakšiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـــــا) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←* ؛ ع) گروبکشین /gero bakešəyan/ ؛ قص) گرو–بکشـیین /gero-bakšiyan/ ؛ ت) گروکشـین /gorokašiyan/ ؛ اشر) گرو–بکشیین /goro-bakešiyən/ ؛ پ) گروکرتن /graw kartan/ ؛

گرواز

گروک/garuk/ (ص.نس) : آدم یا حیوان گر گرفته .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گرن /garen/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گرن /garən/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قـص) گری /gari/ ؛ اشر) گرّوک /garruk/ ؛

گرومبه گرومبه/gorumə-gorumbə/ (ق.ا/.صو) : ۱. پـی در پی . ۲. صوتی اسـت کـه از کوبیـده شـدن دو جسـم سخت به هم ایجاد می شود .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گرومب گرومب /goromb goromb/ ؛

گرون/gəron/ (ص) : ۱. گران . ۲. سنگین .

اغر) ۱.←* ، ۲. گران /gərān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ | ک) ←* ؛ پ) گارن /gāran/ ؛ باس) گرو /goru/ ؛ او) گرو /garu/ ؛

گرون/gərvon/ (ا) : گریبان – یقه .

ب) ←* ؛ با) گریون /grivun/ ؛ ع) ←(با) ؛ قص) گریبون

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

/geribon/ ؛ اشر) گریوان /gerivān/ ؛ پ) گریوپان /gariv pān/ ؛

گره/gerə/ (ا) : **نک** : گریک .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ع) گر /gər/ ؛

گره/gorə/ : ۱. فریاد . ۲. میوه‌ی کوچک و نورس مرکبّات که بلافاصله پس از گل دهی بر درخت ظاهر شود.

اغر) ۱. جره /jərə/ ، ۲. گاره /gārə/ ؛ ق) ۱. گاره /gāre/ ، ۲. قره /qare/ ؛ع) گاره /gārə/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

گره/gorə/ : ۱. تبدیل هیمه به زغال که از طریق قرار دادن هیزم در زیر پهن حیوانات حاصل شود. ۲. ناله و صدای گاو . **نک** : پی دار .

ت) ←* ؛

گره/garə/ (ا) : گهواره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گره /garə/ ؛ع) گهره /gahrə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ |ک) گاره /garə/ ؛ پ) گهوارک /gāhvārak/ ؛

گره

گره/gərə/ (ا) : ۱. مایه‌ی خمیر . ۲. فدا – قربان – گره . **نک** : چابن .

اغر) گره /gəre/ ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

گره بندی/garə-bandi/ (ا.مص) : بستن کودک به گهواره. **نک** : گره، کاهره،گهره.

اغر) ۱.←* ، ۲. گره وندی /garə-vandi/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گره ونی /garə vani/ ؛

گره پاکی/garə-pāki/ (ا.مر) : لگن مخصوص ادرار در گهواره .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ادبچه /adabčə/ ؛ |ک) خاله /xālə/ ؛

گره پیلک/garə pilək/ (ا.مر) : **نک** : ادبچه .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

گره توده/garə-to-də/ (ص.فا): **نک** : گره جنبان .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) گره توده /garə-tu-de/ ؛

گره - جا/garə-jā/ (ا.مر) : لگن مخصوص ادرار در گهواره . **نک** : ادبچه .

اغر) گره کوزه /garə-kuzə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گره-پاکی /garə-pāki/ ؛ع) ادبچه /adabčə/ ؛

گره جلیل/garə-jalil/ (ا.مر) : پارچه‌ی روی گهواره .

اغر) ←* ؛ س) گره جل /garə-jəl/ ؛ با) ←(س) ؛ع) گهره روپوش /gahrə rupuš/ ؛

گره جنبان/garə-jonbān/ (ص.فا) : ۱. گهواره جنبان . ۲. در گذشته‌ها دختران رعایا گهواره جنبان کودکان ارباب بودند .

اغر) گره جمبان /garə-jəmbān/ ؛ با) ←* ؛ع) گهره لاکن /gahrə lāken/ ؛ |ک) زاک دار /zāk-dār/ ؛

گره جینگا/garə-jingā/ (ا.مر) : پیشاب دان نوزاد که در قسمتی از گهواره تعبیه می‌شود .

گره چو/garə-ču/ (ا.مر) : چوب گهواره .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گهره چو /gahvə ču/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گئره چو /garə ču/ ؛ اشر) چو - گفاره /ču-gəfārə/ ؛ |ک) گاره چو /gārə-ču/ ؛

گرهدئن/ger-hadəən/ (ص.مر) : غلتاندن . **نک** : بن رخی غر .

ق) گردیک هدائن /gerdik hədāen/ ؛ آ) گریک هدائن /gərik hədāan/ ؛ ت) ←* ؛

گره-سری/garə-sari/ (ا/ ص.نس) : ۱. نوعی مهمانی و سورکه به مناسبت گهواره بستن کودک داده می شود . ۲. لالایی .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گهره سری /gahrə sari/ ؛ |گ) ←* ؛

گره سو/garə šu/ (ص.فا) : کنایه از: بچه‌ای که در گهواره می خوابد .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گهره خس /gahrə xos/ ؛ قص) گهره شو /gahrə-šu/ ؛ ت) گئره خس /garə xos/ ؛

گره کا/gere kā/ (ا.مر):

نوعی بازی ابتدیی که افراد باید گره‌ی به ظاهر ساده‌ای راکه به وسیله‌ی یکی از افراد حاضر در مجلس بر روی نخ یا طناب ایجاد می‌شود باز کنند . گره‌ها بـه رغـم ظـاهر سـاده بسیار پیچیده‌اند و عدم توانایی افراد در بازکردن آن‌ها موجب خندیدن و نشاط حاضرین می‌شده است.

گره-کلا/gere-kəlā/ (ا.مک) : از توابع پشتکوه شهرستان ساری .

گره - کنیز/garə-kaniz/ (ا.مر) : ۱. لـگن مخصـوص ادرار درگهواره . ۲. تسمه‌ی پارچه‌ای گهواره . نک : ادبچه .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گره - کنیف/garə-kanif/ (ا.مر) : نک : گره للـه .

س) ←* ؛

گره - کوه/garə-ku/ (ا.مک) : مرتعی از نواحی شهرستان کردکوی .

گره گوله/gere-gulla/: هرچیز که گره‌ی زیاد داشته باشد .

قص) ←* ؛

گره لاکنـدی/gorə – lākandi/ (ا.مـر): نـک : گـــهره لاکندی .

گره - للـه/garə-lalə/ (ا.مر) : نی سوراخ دار گهـواره کـه جهت ریختن ادرار در آن تعبیه شود . نک : لله .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. للـه /lalə/ ؛ ع) گهـره- للـه /gahrə-halə/ ؛ ت) ←(ع) ؛ |گ) دودولی /dodoli/ ؛

گره وند چو/garə-vand-ču/ (ا.مر) : نک : بربند-چو .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. گره ونـه چو /garə vannəču/ ، ۲. گره چو /garəču/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گره هکردن/gorə hakərdən/ (مص.مر) : ۱. صدا زدن . ۲. با آوای رسا کسی را فراخواندن .

ت) ←* ؛

گری/gəri/ (ص): ۱. گر. بیماری گر که در انسان و حیوان موجب ریزش موی سر و بدن گردد. ۲. گوسفندی کـه سر و گوشش پشم نداشته باشد . ۳. فرد کم مو .

ن) ←* ؛ ع) گوری /guri/ ؛

گری/gəri/ : ۱. گره بسـتن . ۲. گریـب یـا جریـب واحـد قدیمی مساحت معادل هکتار یا ده هزار متر مربّـع- در ایران باستان ابتدا به نوعی پیمانه گفته می شـد و بعـد به زمینی اطلاق شده که تخم افکـن آن معـادل یـک پیمانه‌ی مزبور باشد. آن زمان گریب معادل ۳۶۰۰ زرع بوده است.

اغر) گره /gəre/ ؛ س) ←* ؛ ق) گیـری /giri/ ؛ ت) گِر /ger/ ؛ اشر) ←* ؛

گریتن/garaytən/ (مص): غلتیدن در سرازیری .

ت) ←* ؛

گریز/geriz/ (ا) : ۱. ناله . ۲. شکایت .

س) گریز /goriz/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گریز /geriz/ ؛ ع) ←(س) ؛ پ) گرز /gerez/ ؛ او) گرزد /gerezd/ ؛

گریزبیاردن/gāriz biyārdən/ (مص.مر): ناله کردن .

س) گریــز بیــاردن /goriz-biyārdən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) گریزبزان /goriz bezān/ ؛ پ) گرزیدن /garzidan/ ؛

گریک/gerik/ (ا) : ۱. شکوفه‌ی نشـکفته‌ی مرکبـات . ۲. شکوفه‌ی تازه تبدیل شده مرکبـات بـه میـوه . ۳. قـل خوردن و لغزش ناخودآگاه. نک : پرتغال اشکو .

ب) گاره /gārə/ ؛ س) گره /gerə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(س) ؛ ع) گرک /gerak/ ؛

گریک/gərik/ (ا.مـص) : ۱. غلـت در سـرازیری . ۲. آلـت تناسلی زن . ۳. به هنگام بازی توپ را در هوا گرفتـن . ۴. جوش‌های ریز و کوچک . نک : اندل .

ب) ← ؛ ق) ۱.← ، ۲. گردیـک /gərdik/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. خردیک /xərdik/ ؛ ن) گردلیک /gərdelik/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ع) ←(ن) ؛

گریک/gerik/ (ا): گره کوچک .

ق) ← * ؛

گرین/garin/ (ص) : ۱. وسواسی . ۲. بدغذا .

س) ← * ؛

گریندوک/gəryənduk/ (ص.نس) : **نک** : برمندوک .

اغر) ← * ؛ اشر) ← * ؛

گرین گن/garin-gən/ (ص.مر) : کسی که به بیماری گر مبتلا می باشد .

اغر) ۱.← * ، ۲. گروک /garuk/ ؛ ع) گرن /garən/ ؛

گریوده/gərivdə/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

گز/gaz/ (ا) :

گز-بندرگز- از دهکده‌های بزرگ انزان شامل محلّاتی قدیمی به نام کوی خیل، تمیسکانه خیل، بادخیل، کرد خیل، بای خیل، کوه صحرا مله، شاه پسند مله که برخی از آن ها اکنون مسکونی نیست. بندرگز در حال حاضر شهری آبادان و سرسبز است. گز درجنوب بندرگز قرار دارد.

گز/gəz/ (ا) : سوزش ناشی از سوختن دردهای عصبی .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) گزگز /gəz-gəz/ ؛ ت) ← * ؛ |ک) ← * ؛

گز/gaz/ (ا) : واحد قدیمی طول به درازای یکصد و چهار سانتی متر .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛ |ک) ← * ؛

گز/gaz/ (ا.مک) : دو روستا به نام‌های گز شرقی وگز غربی در جنوب بندرگز .

گز/gez/ (ا.مص) : ور رفتن .

اغر) ← * ؛

گزاله/gozālə/ (ص) : بسیار تلخ .

اغر) ← * ؛ اشر) ← * ؛

گزاو/gazu/ (ا.مک) : ۱. از آب های معدنی دشت سر از بخش مرکزی آمل . ۲. امامزاده و محلّه‌ای در منطقه‌ی سوادکوه.

گزر/gəzər/ (ا) : گذر- محلّی از رود که به سبب عمق کم جهت عبور مناسب است .

اغر) گازر /gāzər/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) اوگن /augan/ ؛

گزر/gazər/ (ا) : هویج . **نک** : زردک-گرز .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) تشی - گزر /taši-gazər/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) گزر /gazar/ ؛ اشر) ۱.← * ، ۲. گزر /gezar/ ؛ |ک) زردک /zardak/ ؛

گزک/gazak/ (ا) : چوب چنگک دار، جهت آویزان کردن لباس - چوب لباسی گالشی . **نک** : اژت .

ن) ← * ؛ ت) گژگ /gežg/ ؛

گزک/gazək/ (ا) : ۱. فرصت . ۲. دست آویز . ۳. نوبت .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ اشر) گزک /gazak/ ؛

گز-کاردن/gaz-kārdən/ (مص.مر) : متر کردن .

اغر) ← * ؛ ب) کزهکاردن /gaz həkārdən/ ؛ س) گزهاکردن /gaz-hākerdən/ ؛ ق) ← * ؛ ع) گزهاکردن /gaz hāk kordan/ ؛

گزک - بپّا/gazək-bəppā/ (ص.مر) : آدم آماده - فرد مهیّا .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛

گزک - بنیشتن/gazak-baništan/ (مص.مر) : کمین-کمین کردن .

اغر) گزک هنیشتن /gazək-həništən/ ؛ ع) ← * ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) گزک - بکشیدن /gəzak-bakəšidan/ ؛

گزک - هپائن/gazək-həpāən/ (مص.مر) : در کمین وقت مناسب بودن .

اغر) گزک دویین /gazək daviyən/ ؛ ب) ← * ؛ ع) گزک هاکردن /gazak-hākordan/ ؛

گزک - هکاردن/gazək-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. پاییدن و نگریستن . ۲. وارسی کردن با شتاب .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ع) گزک هاکردن /gazak hākordan/ ؛

گزکی/gazəki/ (ق) : ۱. گذری - اتفاقی . ۲. نوبتی .

اغـــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛
قص) گزکی /gazaki/ ؛

گزگا/gazgā/ (ا) : انباری با سقف کوتاه در گوشه‌ی ایوان خانه‌ی روستایی که در بهار و تابستان روی سقف آن خوابند .
ن) ←* ؛

گزگز/gəz-gəz/ (ا.صو) : ۱. مـور مـور . ۲. درد اسـتخوان داشتن .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ | گ) تـگز تـگز /tagaz-tagaz/ ؛

گزگز-هکاردن/gəz-gəz-həkārdan/ (مص.مر) : مور مـور کردن .
اغــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گزگز هـــاکردن /gəz-gəz-hākərdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گزگزهـــاکردن /gez-gez hākordan/ ؛ ع) گزگزهاکردن /gəz gəz hākərdan/ ؛ قــص) گزگزهـــــاکردن /gəz-gəz-hākerdan/ ؛ ت) گرگزهکردن /gez gez hakerden/ ؛

گزلاغ/gezlāq/ (ا) : قلقلک .
اغر) گل گلی /gəl-gəli/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. گیزلاق /gizlāq/ ؛ | گ) گیـج گیلی /gij gili/ ؛

گزلم/gəzlem/ (ص) : پیچیده - درهم .
ن) ←* ؛

گزلیک/gəzlik/ (ا) : چاقوی کوچک .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) گزلیـک /gazlik/ ؛ ع) ←* ؛ قص) گزلیک /gazəlik/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(قص)؛

گزلیم/gezlim/ : مجعّد .
ن) ←* ؛

گزما/gazmā/ (ا.مک) : از توابع دو هزار واقع در منطقـه‌ی تنکابن .

گزن/gazən/ تیغه‌ای شبیه کارد که نوک آن پهن و عریض بوده و کفّاشان آن را برای تراشیدن و یا بریدن چرم به کار برند.

ب) ←* ؛

گزنا/gazənā/ (ا) : گزنه . نک : گزنه.
اغر) گزینه /gazinə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) گزنه /gaznə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) گزنه /gazenə/ ؛ | گ) گرزنه /garzane/ ؛

گزنا/gəzənā/ (ص.فا) : گزنده .
ب) گزنـــا /gazənā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ پ) گزک /gazag/ ؛

گزنا-سری/gazenā-sərəy/ (ا.مک) : از توابع نابیج واقع در شهرستان نور .

گزنا-وسنی/gaznā-vəsni/ (ا.مر) : یکی از انواع گزنه‌ها .
آ) ←* ؛

گزنچال/gazən-čal/ (ا.مـک) : از توابـع بنـدپـی واقـع در شهرستان بابل .

گزندی/gezendi/ (ا.مر) : نوعـی از نشسـتن و گره‌کـردن پاها .
ب) گارزندی /gār-zondi/ ؛

گزنستون/gazenəston/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

گزن کش/gazən-kaš/ (ا.مک) : درّه ای در بخش یـا نـه سر در منطقه‌ی هزار جریب بهشهر .

گزنک/gazənak/ (ا.مک) : ازتوابع بالالاریجان شهرسـتان آمل .

گزنّه/gəzənnə/ (ص.فا) : گزنده .
اغـر) گزنـــده /gazəndə/ ؛ ب) ←(س) ؛ س) گزنــــــده /gazendə/ ؛ ق) ←* ؛ با) گزنــه /gazənə/ ؛ آ) ←* ؛ ع) گزنا /gazənā/ ؛ قص) گزنـده /gazandə/ ؛ ت) ←(س) ؛ پ) گزنک /gaznak/ ؛

گزنه/gazene/ (ا) : ۱. گزنه، گزنا، گزنک، گیـاهی اسـت از رسته‌ی دو لپّه‌ای‌های بی گلبرگ که سردسته‌ی تیره‌ی گزنه‌ها می‌باشد. گیـاهی اسـت یـک ساله و پایا، بـا برگ‌های متقابل و دندانه‌یی یک پایــه یـا دو پایـه. در حدود سی‌گونه از این گیاه شناخته شده که همه متعلّق به نواحی معتدل کره‌ی زمین می‌باشند. در گزنه‌ی یک

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

پایه، گل‌های نر از مادّه جدا هستند. برگ‌های گونه‌های مختلف گزنه پوشیده از خارهای گزنده است که پس از لمس، محتویات سوزآور غدّه‌ی زیر آن‌ها در پوست بدن وارد می‌شود و ایجاد سوزش می‌کند. (وجه تسمیه) . گیاه مذکور در کنار جویبارها و رودخانه‌های ایران فراوان است. ۲. این گیاه در مازندران علاوه بر مصرف غذایی و عموماً در آش، در طب سنّتی نیز جهت پایین آوردن فشار خون مورد مصرف بوده است .

اغر) ۱.← * ، ۲. گزینه /gazinə/ ؛ *س)* گزنه /gaznə/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *با)* گزنا /gazənā/ ؛ *آ)* گزنا /gaznā/ ؛ *ع)* ←(با) ؛

گزنه-کلا/gaznə-kəlā/ (ا.مک) : از توابع تالارپی شهرستان قائم‌شهر.

گزو/gazu/ (ا.مک) : نام مرتعی در حومه کارمزد واقع در منطقه‌ی سوادکوه که امامزاده‌ای به همین نام در آن واقع است.

گزونه/gazunə/ (ا.مک) : نام دهکده ای در بالاریجان شهرستان آمل .

گزه/gezə/ (ا) : نوعی درمان قولنج یا سردرد که با شاخ گاو یا کوزه انجام می‌پذیرفت-کوزه زدن و حجامت .

س) گیزه /gizə/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *آ)* ← * ؛

گز-هکاردن/gaz-hākərdan/ (ص.مر) : ۱. اندازه‌گیری پارچه یا هر طول‌دیگر . ۲. کنایه از بیکارگی و ول گشتن .

اغر) گزهکاردن /gaz-həkārdən/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *س)* گزهاکردن /gaz-hākerdən/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* گزهاکردن /gaz hākordan/ ؛ *ت)* ← * ؛ *اشر)* گزهاکئردن /gaz-hākoərdən/ ؛

گزی/gazi/ (ا): شاخ حجامت .

با) ← * ؛ *آ)* ← * ؛

گزی/gazi/ (ص.نس) : زهر آگین .

ب) ← * ؛ *آ)* ← * ؛

گزی/gezi/ (ا) : کرم سیاه رنگ پشمالو که از برگ کلم، گزنه و بعضی از گیاهان تغذیه کند .

ع) ← * ؛

گزی-بویین/gazi-baviyən/ (مص.مر) : زهر آلود شدن .

ب) ← * ؛ *با)* ← * ؛

گزیل/gazil/ (ا) : وسیله‌ی ماهی‌گیری شامل چنگک و طعمه و چوب و نخ .

ب) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* ← * ؛

گزینه/gazinə/ (ا) : گزنه . **نک** : گزنه.

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *با)* گزنه /gazənə/ ؛ *آ)* گزنّه /gəzənnə/ ؛ *ع)* گزنا /gazənā/ ؛ *قص)* گزنه /gažanə/ ؛ *پ)* گزک /gazak/ ؛

گزینه - آش/gazinə-āš/ (ا.مر) : آشی که سبزی آن از گیاه گزنه باشد و در آخرین چهارشنبه‌ی سال هم آن را می پزند .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* گزنه آش /gaznə-āš/ ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* گزنه آش /gazənə-āš/ ؛ *ع)* گزنا آش /gazənā āš/ ؛ *قص)* گزنه آش /gazanə-āš/ ؛

گزینه - خارش/gazinə-xārəš/ (ا.مر) : خورشت گزنه .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* گزنه - خرش /gaznə- xərəš/ ؛ *ت)* گزناخورش /guznāxoreš/ ؛

گژت/gəžət/ (ا) : چوب چنگک دار .

س) ۱.← * ، ۲. گجت /gəjət/ ؛

گژدم/gaž-dəm/ : **نک** : کژدم .

اغر) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ع)* کج دم /kajdom/ ؛

گژگ/gežag/ (ا) : چوب لباسی گالشی .

ب) ۱. گژت /gəžət/ ، ۲. گجت /gəjət/ ؛ *ت)* ← * ؛

گژگال/gəžgāl/ : ۱. شرور . ۲. پرسروصدا .

ع) ← * ؛ *ت)* ← * ؛ *اِک)* گیژگال /giz-gāl/ ؛

گس/ges/ (ا) : ۱. گردن . ۲. توجّه کردن . ۳. گیسو .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* گیس /gis/ ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* ←(ع) ؛ *اشر)* ←(ع) ؛ *پ)* گرتن /gartan/ ؛

گساله/gesālə/ (ا) : گوساله .

اغر) گوک /guk/ ؛ *ت)* ← * ؛ *اِک)* منده /mandə/ ؛

گسبن/gəsbən/ (ا) : گوسفند . **نک** : اوسونر .

اغر) ۱. گاسبند /gāsbənd/ ، ۲. گوسفند /gusbənd/ ؛ ب)

آوانوشت : (اَ = a) (فتحه کوتاه = ə) (اِ = e) (آ = ā) (ای = i) (او = u) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (اَو = aw) (او = ow)

گوسبن /gusbən/؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ع) گسّن /gossen/؛ قص) گسبن /gesban/؛ ت) گسند /gosend/؛ پ) گوسپند /gospand/؛

گسبن تره ده/gesbən-terə-də/: **نک** : گسن توده .

س) ←*؛

گسبند/gosband/ (ا) : گوسفند .

اغر) ۱.←* ، ۲. گاسبند /gasbənd/؛ ب) گاسبند /gāsbənd/؛ س) گسبند /gesbənd/؛ ق) گسفن /gesfən/؛ با) ←(ق)؛ آ) ←(ق)؛ ع) گسّن /gossən/؛ ت) گُسن /gosen/؛ | گ) گوسوند /gusund/؛

گس-دکته/ges-dakətə/ (ص.مف) : کسی که با کار یا سخن ملامت بار دیگران آزرده خاطر شود .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ۱.←* ، ۲. گس دکت /gesdakət/؛ قص) ←*؛

گس -دینگئن/ges-dingoən/ (مص.مر) : کسی را آزردن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) گس دینگوئن /ges-dinguən/؛ ق) ←(س)؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ قص) گس دمبدائن /ges-dembedāan/؛

گسفن/gəsfən/ (ا) : گوسفند .

اغر) ←*؛ س) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ پ) گوسپن /gōspan/؛ او) گئوسپنتا /gaospantā/؛

گسفن - دمّلیک/gəsfen-dəmməlik/ (ا.مر) : نوعی سبزی خودرو.

با) ←*؛ آ) ←*؛

گسفن -زور/gosfən-zur/ (ا.مر) : پهن گوسفند .

اغر) ۱.←* ، ۲. گوسفند ککلا /gusfənd-kəkəlā/؛ ب) ←*؛ ق) ←*؛ با) گسفن - زور /gəsfenə - zur/؛ آ) گسفن زور /gəsfən zur/؛ ع) گسّن زور /gossenə zur/؛ ت) گسن زور /gosen zur/؛

گسک -بزئن/gesək-bazoən/ (مص.مر) : نوعی قهر کردن که علامت آن بالا انداختن شانه‌ها است .

ب) ←*؛ س) گسک بزوئن /gesek-bazuən/؛ ق) گس بزوئن /gəsbazuən/؛ با) ←(ق)؛ آ) ←*؛ ع) کولک بزان /gulak bezān/؛

گسن توده/gesan-tudə/: بچه‌های خردسال چوپانان که به همراهِ الاش‌ون‌ها گوسفندان را به محل دوشیده شدن هدایت کنند . **نک** : الاسّن ون- الاش ون.

آ) ←*؛

گس - ندائن/ges-nədāən/ (مص.مر) : ۱. بی اعتنا بودن - اعتنا نکردن . ۲. تسلیم نشدن .

اغر) ←*؛ ب) گس ندائن /ges-nədāən/؛ س) ←(ب)؛ ق) ←(س)؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ع) گیس ندان /gis nədān/؛ قص) گس ندائن /ges-nadāan/؛

گسن - دخان/gosen -doxān/ (ا) : اصل واژه گیلی است. از تکّه‌های سازی و آوازی معمول در غرب مازندران که از موسیقی گیلان گرفته شده است. این تکّه علاوه بر غرب مازندران با تغییراتی با عنوان دیلمانی به موسیقی سنّتی ایران نیز راه یافته است .

با) گسن - دخان /gəsən-duxān/؛ ت) ←*؛ | گ) گوسوند دوخان /gusund-duxān/؛

گسن -دش-لوه/gesan-doš-lavə/ (ا.مر) : دیگ مسی یا رویی که ظرفیّت آن از دو من کمتر نیست .

با) گسفن - دوش - لوه /gəsfən-duš-lave/؛ آ) ←(با)؛

گسن - دمال/gosen-domāl/: ۱. در لغت به معنی: به دنبال گوسفند، در پی گوسفند. اصل واژه گیلکی است . ۲. از تکّه‌های چوپانی که درمناطق غربی مازندران و با نی چوپانی نواخته می‌شود. ریشه‌ی این نغمه گیلانی است .

اغر) گاسبند دمبال /gāsbənd-dəmbāl/؛ س) گسبند دنبال /gesbənd-dəmbāl/؛ با) گسفن-دمّال /gəsfən-dənbāl/؛ ع) گَسّن دمالی /gossen domāli/؛ قص) گسبن دمّال /gesban -demmāl/؛ ت) ←*؛

گسن -کرد/gesan-kord/ (ا.مر) : چوپان گوسفند .

ع) گسّن گالش /gossen gāleš/؛

گسنه/gosnə/ (ص) : گرسنه .

اغر) ←*؛ | گ) وشنا /vašnā/؛

گستو/gasso/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی شهرستان نوشهر .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گسته/gessə/ (ا) : گیس – گیسو .

اغر) گیس /gis/ ؛ ب) ←** ؛ س) گیسه /gisə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گسه /gesə/ ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ |ک) گیس خاله /gis-xālə/ ؛

گس-هدائن/gessə-hədādən/ (مص.مر) : ۱. رام شدن . ۲. تسلیم شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گیس هادان /gis hādān/ ؛

گسته – هکاردن/gessə-həkārdən/ (ص.مر) : بافتن گیسو .

اغر) گیس بفتن /gis -bosften/ ؛ ب) ←** ؛ س) گیسه هاکردن /gisə-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گیسه – هکردن /gisə-hakərdən/ ؛ آ) گسه هاکردن /gesə hākərdan/ ؛ ع) گیس هاکردن /gis hākordan/ ؛ قص) گیس هاکردن /gis -hākerdan/ ؛ ت) گیس هکردن /gis hakerden/ ؛

گشاد/gəšād/ (ص) : گشاد–باز .

اغر) ۱.←** ، ۲. گوشاد /gušād/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گوشاد /gušād/ ؛ قص) گشاد /gošād/ ؛ اشر) ←** ؛ پ) ویشات /višāt/ ؛ او) ویشت /višət/ ؛

گشاد -روز/gošād-ruz/ (ا.مر) : هنگام فراخ دستی .

اغر) ۱.←** ، ۲. گوشاد روز /gušādruz/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ←** ؛

گشاد-گشاد/gəšād-gəšād/ (ص) : ۱. گشاد گشاد . ۲. گشاد گشاد راه رفتن . نک : الا الا .

اغر) ۱.←** ، ۲. گوشاد گوشاد /gušād-gušād/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←(اغر) ؛ قص) گشاد-گشاد /gošād-gošād/ ؛ اشر) ←** ؛

گشاد-ور/gošād-var/ : از اصطلاحات کارگاه پارچه بافی قدیم . نک : یک چلّه .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛

گشادی/gəšādi/ (ا) : پهنا . نک : پنی .

اغر) ۱.←** ، ۲. گوشادی /gušādi/ ؛ ب) گشادی /gošādi/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) گوشادی /gušādi/ ؛ اشر) ←** ؛

گشک فک/gošk-fak/ (ا.مر) : لانه‌ی زنبور . نک : افن کلی .

ع) کنگلی کلی /kanguli koli/ ؛ ت) ←** ؛

گشنون/gəšnun/ (ا.مک) : ازتوابع لفور واقع در شهرستان قائم شهر .

گف/gaf/ (ا) : گپ – حرف .

اغر) ۱.← ، ۲. گپ /gap/ ؛ س) گپ /gap/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) گب /gab/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←** ؛ گ) ←(ت) ؛

گفاره/gəfārə/ (ا) : گهواره .

ن) گهره /gahrə/ ؛ اشر) ←** ؛

گفت/goft/ (ا) : ۱. زخم زبان . ۲. حرف حسادت بار .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ت) ←** ؛

گفتاره/goftārə/ : ۱. بگو مگوی مردم . ۲. همهمه .

ع) ۱.←** ، ۲. گتاره /gotārə/ ؛ ت) ←** ؛

گفت – بزئن/goft-bazoən/ (مص.مر) : شور زبانی– در باور عامّه سخنی که شوم باشد .

ب) ←** ؛ س) گفت بزوئن /goft-bazuən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←(س) ؛ قص) گفت بزوئن /goft-bazuan/ ؛

گفته/goftə/ : پهن اسب .

س) کفته /koftə/ ؛ ق) کفته /keftə/ ؛ با) ←(ق) ؛

گکل/gokal/ (ا.مر): نوعی بوق که با شاخ گاو درست کنند.

آ) گوکل /gukal/ ؛ ن) ←** ؛

گگ/gaga/ (ش.ج) : لفظی برای کودکان که جهت نام بردن از قند بکار برند .

ب) ←** ؛

گگ/gaga/ : ۱. پدر –پدر بزرگ . ۲. لقب بسیار محترمانه و دوست داشتنی برای آقایان .

گگا/gəgā/ (ا) : ۱. پدر–پدر بزرگ . ۲. لقب بسیار محترمانه برای افراد محبوب و دوست داشتنی . ۳. کنایه از: افراد ساده لوح.

ب) ←** ؛ ق) گگه /gagə/ ؛ با) ←(ق) ؛

گگل/gagal/ (ا) : ۱. دوست . ۲. یک دل . ۳. محرم راز .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

اغر) گِگلر /geglar/ ؛ ب) ←* ؛ ق) گگلی /gəgəli/ ؛

گگلی/gegeli/ (ا): ۱. از اجزا و لوازم گهواره . ۲. بسیار صمیمی و نزدیک .

ت) ←* ؛

گگه/gagə/ (ا) : ۱. تخم مرغ . ۲. برادر میانی . ۳. برادر . ۴. این لفظ را بیشتر گودارها مورد استفاده قرار دهند. **نک** : گودار.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

گگه/gagə/ (ص) : آدم ابله .

ب) ←* ؛

گل/gal/ (ا): ۱. موش درشت اندام . ۲. بار – مرتبه .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. گل /gel/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) موش /muš/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ باس) موش /muš/ ؛

گل/gol/ (ا) : آب بند .

اشر) ←* ؛

گل/gəl/ : گُل .

ب) گال /gāl/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. گل /gol/ ؛ ق) ←* ؛ ع) گل /gol/ ؛ پ) گل /gul/ ؛

گلا/gelā/ : ۱. طایفه‌ای در منطقه‌ی سوادکوه . ۲. نامی برای گاو.

گلا/galā/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای قدیمی که ویرانه‌های آن در دهکده‌ی بالا واز نابیج نور باقی است .

گلا/gelā/ (ص) : گوسفندی کبود مایل به قرمز .

آ) ←* ؛

گلاجه/gelāja/ : چین و چروک و فرورفتگی‌های صورت .

قص) ←* ؛

گل – اجیک/gəl-ajik/ (ا.مر) : کرم خاکی .

اغر) ۱.←* ، ۲. اجیک /ajik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱. اجیک /ajik/ ، ۲. انجیک /anjik/ ؛

گلاچه/gelāča/ (ا): چین و چروک و فرورفتگی‌های صورت.

قص) ←* ؛

گلاز/gəlāz/ (ا.مک) : نام مرتعی در منطقه‌ی آمل .

گل اغوز/gəl-aqoz/ (ا.مر): نوعی فندق با نام علمی avellana orylus .

ن) ←* ؛ ع) گیل اغوزی /gil aqozay/ ؛

گل – اغوزک/gəlaquzak/ : فندق .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گیل اغوزی /gil aqozay/ ؛

گل افتاب/goleftāb/ : گیاه و گل آفتاب گردان که از دانه‌ی آن جهت روغن کشی نیز استفاده شود . **نک** : سمیشکه .

گل افرا/gol-əfrā/ (ا.مک) : روستایی در فاصله‌ی نه کیلومتری جنوب شرقی شهر بندرگز که نام محلّی آن کال افرا kāl-əfrā است .

اغر) ←* ؛

گل افشان/gəl-afšān/ (ا.مک) : از توابع بیشه سر قائم‌شهر.

گل افتاب

گل افشون/gol-afšun/ (ا.مک) : از توابع شهرخواست شهرستان ساری .

گلا کشین/galā- kešiyan/ (مص.مر) : به سرعت بلعیدن – بلعیدن ناگهانی طعمه توسط جانوران .

قص) ←* ؛

گلال/gelāl/ : یک دسته از هر گیاه .

قص) ←* ؛

گلام/gəlām/ (ا) : ۱. برگ . ۲. دو یا چند چیز بسته بهم .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

۳. به خوشه . ۴. منگوله . نک : بلگ .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گلم /golom/ ؛

گلامره/gəlāmrə/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم چالوس .

گلان/gəlāl/ : ۱. قیافه . ۲. زشت .

با) ←* ؛

گل-انار/gol-anār/ (ا.مر) : ۱. انـار می‌خـوش- ملـس . ۲. انار سرخ رنگ . **نک** : برز .

ع) ←* ؛

گل - انّو/gəl-ənnu/ (ص.مف) : سقف و دیوار گل انــدود - سقفی که گل مالی و بـا مالـه صـاف شـود . نــک : باغدادی .

س) گل اندو /gəl-endo/ ؛ ق) گل گویی /gəl gu-i/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) گله گویی /gelə-goyi/ ؛

گلانه/galānə/ (ا) : حــالت پیچیـده شـدن و گره خـوردن طنابهای گاو آهن که گاه منجر به خفه شدن گاوها نیز می شود .

ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

گل - او/gəl-o/ (ا) : ۱. دوغاب . ۲. گلی که برای مرمّـت دیوار مورد استفاده قرار گیرد . **نک** : اندو .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) گل - او /gəl-u/ ؛ ع) گل - او /gel-u/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گل او /gel ow/ ؛ اشر) گیل - اُ /gil-o/ ؛ اک) ←* ؛

گل - بادیه/gəl-bādeyə/ (ا.مر) : بادیه‌ی گلــی- کاسـه‌ی گلی - بادیه‌ی سفالی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گلی جام /gelijām/ ؛ با) گلـی - بادیه /gəli-bādəyə/ ؛ ع) ←* ؛

گل -بـاغ/golə-bāq/ (ا.مـک) : از توابـع نـرم آب دوسـر شهرستان ساری .

گل-بست/gəl-bast/ (ا.مر) : زمینی که خاک آن ســنگ و شن نداشته باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

گل بلند/galbəland/ : ساق بلند .

ع) ←* ؛

گـل -بن/gəle-bən/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. زیر گل . ۲. وجینی که خاک به پای بوته ریزند. ۳. کنایه از: گور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گله بـن /gelə-bən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گل بـن /gələ bən/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) گیل - بن /gile-bən/ ؛

گل بن گسندی/gələ-bənə-gosəndey/ : گور کن .

ع) گل بنی گسّن /gelə beni gossən/ ؛ ت) ←* ؛

گل بنـه - جیـک/gəl-bəne-jik/ (ا.مـر) : کـرم خـاکی و حشره‌ای شبیه سوسک .

گل -بن-هکاردن/gəl-bən-həkārdən/ (مص.مر) : نوعـی تقویت گیاهان بوته‌ای از طریق زیر و رو کردن سطحی خاک در حوالی ریشه و انباشــت خـاک، پـیرامون آن . **نک** : گل بن.

اغر) ۱. ←* ، ۲. گل-بن - کاردن /gəl-bən-kār dən/ ؛ ب) ←* ؛ س) گل بن هاکردن /gel-bən-hākerdən/ ؛ ق) گل بن هــاکردن /gələbən hākərdən/ ؛ با) گل بـن هـاکردن /gələbən/ ؛ آ) گل بــن هــاکردن /gələ-bən-hakərdən/ hākərdan/ ؛ ع) گل بنی هاکردن /gelə beni-hākordan/ ؛ ت) گل بن هکردن /gelə benhākerden/ ؛ اشر) گیـل - بن-هاکئردن /gile-bən-hākoərdən/ ؛

گل - بوم/gəl-bum/ (ا.مر) : ســقف و دیـوار گل انـدود- سقفی که گل اندود شده و با ماله صاف گردد . **نــک** : باغدادی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) گل بـوم /gelə bom/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گل مال /gel māl/ ؛

گل -بویین/gəl-baviyən/ (مص.مر) : گل اندود شــدن - گل ولای شدن زمین.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) گل کاری بیّن /gəl-kāri-bayyən/ ؛ ع) گل هاشی /gel hāši/ ؛ قص) گل بیّن /gel-bayyan/ ؛

گل به جار/galbəjār/ : بخش بالایی . **نک** : نسره په .

با) ←* ؛ ع) گل به جر /gal bə jor/ ؛

گل به گل/gel-bə-gel/ (ق) : گاه گاه .

اغر) گال به گال /gāl-bə-gāl/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) گل به گل /gəl bəgəl/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ)

آوانوشت : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

←(ق) ؛ ع) گله به گله /golə bə golə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گُل به گُل /gol be gol/ ؛

گل-بـه -گل -هدائـن/gal -bə-gal -hədāən/ : ۱. گرم صحبت. ۲. گرم صحبت شدن .

اغر) ←* ؛ ق) گل به گل هدائن /gal bə gal hədaən/ ؛ با) ←* ؛

گل -بییتن/gəl-bayitən/ (مص. مـر) : ۱. فـرو رفتـن . ۲. اندودن با گِل . ۳. سخن یا مطلبی را قطع کردن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گل دکتـــن /gəl dakətən/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) گل بیتن /gel baytan/ ؛

گلپا/gel-pā/ (ص.مر) : گاو یا اسب با پاهای سفید و بدنـی سیاه .

ب) گال پـا /gāl -pā/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ قص) گل دس /gel -das/ ؛

گلپنو/gəl-pəno/ (ص.فا): ۱. برزگر . ۲. کسی که زمیـن را شخم زند .

ن) ←* ؛ ع) بورگیر /bur gir/ ؛

گل - پیاله/gəl - piyālə/ (ا.مر) : کاسه‌ی گلی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) گل پیالـه /gelə peyālə/ ؛ قص) گلاتیله /gelā -tile/ ؛ اشر) پیالـه - گیلی /piyālə-gili/ ؛ |گ) ←* ؛

گلپیر/golepir/ (ا.مـک) : نـام قلعـه‌ای قدیمـی در شـمال روستای دویلات از کوهستان نور .

گل تـب/gəl-tab/ (ا.مـر) : گلولـه‌ای از گِل - گل گلولـه شده.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) گلیه تب /geliə-tab/ ؛ اشر) گنندلـه - گیـل /goəndelə-gil/ ؛ |گ) گل گود /gul – gudə/ ؛

گل - تب -بوس/gol-tab-bus/ (ا.مر) : وسیله‌ای که با آن چای دم کنند .

س) ←* ؛

گلتج/gal taj/ (ص.فـا) : کسـی کـه همیشـه دور ازخانـه است. نک : دارداری.

ن) ←* ؛

گل-تله/gal-talə/ (ا.مر) : تله‌ی موش .

اغر) میش تله /miš-tālə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. موش تله /muš talə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) تله - گل /talə-gal/ ؛ | گ) مـوش تلـه /muš-talə/ ؛

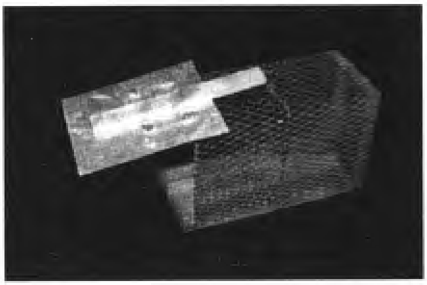
گلج/gəlej/ (ا) : ۱. جاجیم . ۲. نوعی رو‌انداز هنگام خـواب که آن را با پشم بافند.

اغر) گلیج /gəlij/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) گلیـج /gelij/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ با) ←* ؛ اشر) گلیچ /gelič/ ؛

گل جـاری/gel - jāri/ (ا.مـک) : از توابـع چـهار دانـگه سورتچی ساری .

گل جی جی/gol- jiji/ : نک : ماجوجوک - ماجی جی .

ق) ←* ؛

گل-تله

گلجینگ/gəl jing/ (ا.ا/.مص) : گره - گره خـوردن و بـه تعویق افتادن امور. نک : به پشت .

ب) ۱.←* ، ۲. گرجینگ /gərjing/ ؛ ق) ←* ؛

گل- چـــال/gel -čal/ (ا.مـــر) : ۱. تپـــه‌ای از گل رس مخصوص که از آن برای ترمیم دیواره‌ی خانه استفاده می کردند . ۲. معدن گل سفید .

اغر) گل چال /gəl - čāl/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گل چال /gələ čal/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) ←* ؛

گل چال بن/gəl - čāl - bon/ (ا.مـک) : از توابـع جنّـت رودبار تنکابن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گل چاله سر/gəl-čālə-sar/ (ا.مک) : از توابـع قـره طغـان بهشهر .

گل - چایی/golə-čāyi/ (ا.مر) : گیاهی معطر که در چای ریزند .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) گل - چـایی /gəl-čāyi/ ؛ آ) گل چایی /gəlčāyi/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

گلچینـی/golčini/ (ا.مـک) : از توابـع اسـفیورد شـــوراب شهرستان ساری .

گل-خارون/gel-xārun/ (ا.مـک) : از توابع نرم‌آب‌دوسر ساری .

گل - خاسک/gəl-xāsək/ (ا.مر) : چکاوک . نـک : چـال خوس،چال خس.

اغر) ۱. گل - خاسـک /gəl-xāsək/ ، ۲. گل خـزک - /gəl xezek/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. گل خس /gəl-xos/ ؛ ق) چالخس /čāl xes/ ؛ با) چالـه - خـس /čālæe-xəs/ ؛ اشر) ←* ؛

گل خان/gəl-xān/ (ا) : آتش‌خانه‌ی حمّام . نـک : تـون، تینگ.

اغر) گال خـن /gāl-xan/ ؛ س) گلخـن /gəl-xon/ ؛ ق) گلخون /gelxun/ ؛ با) گلخوم /gəl-xum/ ؛

گل خراس/gəl-xərās/ (ا.مر) : تـوده‌ی بـزرگی از گل - گلِ گلوله شده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

گل - خزک/gəl -xezək/ (ا) : ۱. گونه‌ای پرنـده به رنـگ خاک که شبیه سار است . ۲. کاکلی و چکـاوک گنـدم زار از انواع آن است . ۳. چکاوک - چکاوک آسـمانی و چکاوک دشتی.

اغـر) ۱.←* ، ۲. گل خــوزک /gəl xuzek/ ؛ ب) گل خاسک /gəl-xāsək/ ؛

گل خسبک/gəl -xos-bək/ (ا.مر) : چکـاوک . نـک : گل خزک .

اغر) ۱.←* ، ۲. گل خـزک /gəl xezək/ ؛ س) گل خـس /gəl -xos/ ؛ ق) چالخس /čāl xəs/ ؛ با) چاله خـس /čalə-xəs/ ؛

گلخن/golxan/ (ا) : تون و آتشدان گرمابه .

اغـر) گالخــن /gālxan/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغـر) ؛ ق) گلخن /gəlxən/ ؛ آ) گلخن /gəl xan/ ؛

گلخوم/gəlxum/ (ا) : آتش‌خانه‌ی حمّام . نک : توتونی .

اغر) گالخن /gāl xan/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گلخن /gəl xan/ ؛

گل خیل/gəle-xəyl/ (ا.مک) : از توابع دهستان قره‌طغـان شهرستان بهشهر .

گلدشت/gəl dašt/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خـوران واقـع در منطقه‌ی قائم‌شهر .

گل دوجی پـرده/gol duji pardə/ (ا.مـر) : پـارچـه‌های نقش‌دار بافته‌شده توسط بافندگان سنتی .

گل - دوری/gəl-duri/ (ا.مر) : بشقاب سفالی .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ع) گل دوری /gelə duri/ ؛

گل دوین/gal -davəyan/ (مص.مر) : دور از خانه بودن .

ن) ←* ؛

گلر/gəlar/ : نوعی گیاه که با الیاف آن حصیر بافند .

ن) ←* ؛

گلرد/gəlard/ (ا.مک) : ۱. نام مرتعی در آمـل . ۲. از توابـع دهستان گیل‌خوران قائم شهر .

گلردی افند/galardi -afand/ (ا.مک) : نـام دهکـده‌ای در کوهستان کلارستاق چالوس .

گلرمـو/gələrmo/ (ا.مـک) : از مراتـع واقـع در بـالاچلـی شهرستان کتول.

گلزار - بن/golzār-bən/ (ا.مک) : از توابع گلیجان ییلاقی شهرستان ساری .

گل زور/galə-zur/ (ا.مر) : فضله‌ی موش .

اغر) میش گی /miš-gi/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) گله-زور /galə-zur/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گلس/gəles/ (ا) : بزاق دهان .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) گلز /gəlez/ ؛ ع) گلز /geləz/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | ک) سسه آو /sasə-ow/ ؛

گلسا/gəlesā/ : مسری - سرایت کننده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

گل - سازه/gol-sazə/ (ا.مر) : گیاهی همانند جارو که گل دهد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

گلستان/goələstān/ (ا.مک) : ۱. استان گلستان از استان‌های شمالی کشور که در نیمه‌ی دوم دهه‌ی ۱۳۷۰ (هـ . ق) براساس تقسیمات جدید کشوری و با جدا شدن مناطق شرقی مازندران به استانی نوظهور بدل شد. این استان دارای بافت جمعیّتی متعدد است. عمده سکنه‌ی آن مازندرانی و ترکمن می‌باشند و مرکز آن گرگان است. ۲. روستایی در دوازده کیلومتری باختری شهرستان علی آباد کتول .

گلستان محلّه/golastān-məhallə/ (ا.مک) : از توابع دو هزار تنکابن .

گل - سر-شور/gəl-sar-šur/ (ا.مر) : ۱. گل سفید رنگ که آن را در ظرف مسی خیس کرده و به صورت محلول درآورند و به سر مالند. برای تقویت پیاز مو و نرمی مو مفید است. گل سفید حمّام از نام‌های دیگر آنست که زن‌ها از آن برای شستن سر استفاده می‌کردند . ۲. ختمی - گل ختمی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گل سرشور /gel-sar-šur/ ؛ ق) سرشورگل /sar surə gəl/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) گل سر شور /gələ sar šur/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) گیل سر شور /gil -sar-šur/ ؛ گ) ←* ؛

گل-سر-مج/gələ-sar-məj/ (ص.فا) : نک : بینگک .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گل-سر-مجی/gele-sar-mejə/ (ص.نس) : کنایه از: آدم کوتاه قد .

ع) گل سرمج /gelə sar mej/ ؛ ت) ←* ؛

گلسن/gəlesən/ (ص.نس) : آن‌که پیوسته بزاق ازدهانش روان باشد .

اغر) گلسوک /gəlesuk/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گلزن /gəlezən/ ؛ ع) ←(آ) ؛

گلشاه/golšā/ (ا.مک) : از دهستان سجارود شهرستان بابل.

گلشت/galəšt/ (ا) : پاره‌گوشتی که از زیر چانه تا زیر سینه‌ی برخی از جانوران قرار دارد.

ب) ←* ؛ ق) پنّون /pannun/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. لشت /lašt/ ؛

گلف/galəf/ (ص) : با فاصله .

ت) ←* ؛

گل - قدره/gel-qaderə/ (ا.مر) : کاسه‌ی بزرگ گلی .

با) ←* ؛ ع) گل قداره /gelə qedārə/ ؛

گلک/gelək/ (ا) : طایفه‌ای در منطقه‌ی سوادکوه .

گلک/galkə/ (ص) : به معنی بسیاری که در مقام اغراق و مبالغه بکار رود .

ب) گرک /gark/ ؛ س) ۱. ←* ، ۲.←(ب) ؛

گلکا/gələkā/ (ا) : ۱. غوزه پنبه ۲. صورت فلکی پروین . نک : گلگا .

ن) ←* ؛ ع) گلکا /golekā/ ؛

گلکار/gəlkār/ (ا.مص) : گل مالی‌کردن کف اتاق‌های قدیمی جهت پیشگیری از برخاستن غبار .

اغر) گل کاری /gəl kāri/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ع) گلکار /gelə kār/ ؛ ت)←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←*؛

گل -کار-گل/gəl-kār-gəl/ (ا.مر) : دوغاب گلی برای اندودن دیوار . نک : اندو .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

گل - کالی/gal-kāli/ (ا.مر) : ۱. لانه‌ی موش . ۲. کنایه از: جای تنگ و تاریک .

اغر) میش کالی /miš kāli/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گل لی /galə li/ ؛ با) گل -لی /gale-li/ ؛ آ) گل کلی /gal kəli/ ؛ ع) گرزه کلی /gerzə koli/ ؛ اشر) گل-غاز /gale-qār/ ؛

گل-کت/gəl-kat/ (ا.مر) : کلوخ . نک : گل کتوخ.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گل کتوک /gəl-katiuk/ ؛ ق) گل کتک /gel katək/ ؛ با) گل - چینه /gəl-činə/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گل کتک /gəl katuk/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) گل کتک /gəl-katak/ ؛ ت) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گل کتک/gəl katək/ (ا.مر) : کلوخ .

اغر) ۱.← * ، ۲. گل کت /gəl-kat/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) گل کت /gel kat/ ؛ | گ) گل گوده /gul -gudə/ ؛

گل - کلا/gəle -kəlā/ (ا.مک) : از توابع ساری .

گل کلو/gəl-kəlu/ (ا.مص) : ۱. حیف و میل . ۲. آماده کردن خزانه‌ی شالی . ۳. نرم کردن کلوخ‌های زمین برنج کاری . **نک** : اگ .

س) ← * ؛ ق) گلو کلو /gelu kəlu/ ؛ ع) کلو /kolu/ ؛

گل کند/gəl-kand/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای در جنده رودبار یا جنت رودبار تنکابن .

گل - کوه/gol-kuh/ (ا.مک) : ۱. کوهی در بیست و شش کیلومتری جنوب شهرستان کتول که ارتفاع آن ۳۰۱۰ متر است . ۲. روستایی در عبّاس‌آباد تنکابن .

گلک/gelək/ ۱. گیلک. گیل کوچک که مراد مردم ساکن در منتهی الیه شرق گیلان و غرب مازندران است. ۲. از سوی فارس زبان‌ها و حتّی پیشتر مازندرانی‌ها، به خطا به مردم مازندران گفته می‌شده است.

گلکی/gələki/ (ص.نس) : گیلکی . زبان مردم گیلان که به خطا تبری زبان‌ها را نیز با همین لفظ خوانند.

اغر) ← * ؛ س) گلکی /gələki/ ؛ ق) گلکی /geləki/ ؛ با) ← * ؛ آ) ←(س) ؛ ع) گیلکی /gilaki/ ؛ قص) گلکی gelaki ؛ ت) ← * ؛

گلگ/galg/ : در حینِ – هنگام . **نک** : گرکه-گرک.

ن) ← * ؛

گلگا/gəlgā/ (ص) : ۱. غوزه‌ی پنبه که در حال باز شدن باشد. ۲. گلوله شده . مچاله شده.

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) گلکا /gələkā/ ؛

گل-گانده/gəl-gāndə/ (ا.مر) : از وسایل چرخ ریسی سنّتی .

اغر) ← * ؛

گلگان سر/golgāne sar/ (ا.مک) : از روستاهای متروک دهستان دوهزار تنکابن .

ت) ← * ؛

گلگا

گل - گشاد/gal-gošād/ (ص.مر) : ۱. گشاد . ۲. باز و رهاشده . **نک** : بشا .

اغر) ۱.← * ، ۲. گل گوشاد /gal - gušād/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) گل گشاد /galə gəšād/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) گله گشاد /galə-gošād/ ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛ | گ) ← * ؛

گل گل کنده/gel-gel-kendə/ : کنایه از: گرم شدن و سرخ شدن گونه در اثر گرما یا شرمساری .

اغر) گال دینگوئه /gāl dingoə/ ؛ س) ← * ؛ با) گل گل هدا /gel -gel - hədā/ ؛

گل گلی/golgoley/ (ا.مر) : گل گاو زبان .

اغر) گُل گاو زوان /gol gāv zəvān/ ؛ ع) گل گاوزفن /gol gāv zofon/ ؛ ت) ← * ؛

گلگلی/gəlgəli/ (ا) : قلقلک . **نک** : گزلاق.

اغر) ← * ؛ ق) گزلاقی /gazlaqi/ ؛ ع) قلقلی /qel qeli/ ؛ | گ) گیجگالی /gij gāli/ ؛

گل - گلی - هدائن/gəl-gəli-hədāən/ (مص.مر) : قلقلک دادن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ع) قلقی هادان /qelqeli hādān/ ؛

گل -گو-زوان/gol-go-zəvān/ (ا.مر) : گل گاوزبان .

اغر) ← * ؛ س) گل گاوزون /gol-gāv-zevon/ ؛ با) گل - گو-زون /gələ-gv-zəvun/ ؛ قص) گل گاوزبن /gol -gāv- zebon/ ؛ | گ) ← * ؛

گل گوش/gale-guš/ کنایه از: گوش کوچک.

ب) ←** ؛

گل گوشت /gələ gušt/ : ۱. کنایه از : بخش ماهیچه‌ای بدن انسان. ۲. کنایه از : اندام و جوارح اعم از گوشت پوست و استخوان . نک ، گل گوشت دکتن . گل گوشت بخاردن.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ق) ←** ؛با) ←** ؛ آ) ←** ؛ن) ←** ؛

گل گوشت بخاردن /gələ-guštə- bāxārdən/ : ۱. کنایه :از سر پر حرفی یا لجاجت و سماجت بر سر موضوعی پیش پا افتاده . گوشت بدن کسی را آب کردن – اعصاب کسی را خرد کردن. نک ، گل گوشت .

ب)←**؛س) ۱.گل گوشت بخوردن /gələ - gušt- baxordən/ ۲.گل گوشت بخاردن /gələ-gušte baxərdən/

گل – گوشت- دکتن /gələ-gušt-dakətən/ (مص.مر) : کنایه از: فربه و چاق شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گوشت بزان /gušt bəzān/ ؛

گل -گو-زوان

گل-گو-گی /gel-go-gi/ (ا.مر) : اندودن دیواره‌ی اتاق‌های قدیمی با مخلوط آب و گل و تپاله‌ی گاو . **نک** : باغدادی .

اغر) گل هکاردن /gəl həkārdən/ ؛ ب) ←** ؛ س) گل – گویی /gəl-gui/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) گل گویی /gəl guyi/ ؛ قص) گله گویی /gelə-guyi/ ؛

گل – گی /gele gi/ : گلایه .

اغر) ←** ؛

گل گیرون /gel-girun/ (ا.مک) : ۱. نام دهکده‌ای در بالا لاریجان آمل . ۲. مکانی که برای گل اندود کردن از آنجا، گل جمع آوری نمایند .

اغر) گل چال /gəl cāl/ ؛ ق) ←** ؛

گل گیرون /gəl giron/ (ا.مک) : از مراتع عبّاس‌آباد تنکابن .

گلم /gəlam/ (ا) : ۱. منگوله . ۲. رشته‌ها یا نخ‌های یک اندازه‌ی اطراف قالی یا پتو . **نک** : گالم.

اغر) گالمه /galmə/ ؛ س) گلم /gələm/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س)؛ ن) ←**؛ ع) گلوم /golom/ ؛ت) ←** ؛

گلما /golmā/ (ا.مک) : روستایی واقع در منطقه‌ی ساری .

گلمات /gəlmāt/ (ا.مک) : مکانی در منطقه‌ی سوادکوه .

گلم – ازّار /gələm- əzzār/ (ا.مک) : نام قسمتی از زمین های کشاورزی دشت سرآمل .

گلمالوک /gel- māluk/ (ا) : رشته‌ی بافته از پشم .

قص) ←** ؛

گل – مالی /gəl- māli/ (ا.مص) : گل مالی کردن – گل مالیدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

گلم به گلم /gələm-bə-gələm/ : ۱. نشای پرپشت . ۲. دانه‌های درشت برف . ۳. دانه به دانه .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ع) لاچّه لاچّه /lāccə- lāccə/ ؛

گلمزار /gəl-məzār/ (ا.مک) : از توابع لاله‌آباد شهرستان بابل .

گلم – سلار /golom-səlār/ (ا.مر) : ۱. مختاباد . ۲. مسئول اصلی گاوسرا .

آ) ←** ؛ع) کلم سالار /kolom sālār/ ؛

گلم – گترمی /galəm- gotərmi/ (ص.مر) : درهم – آمیخته .

ب) ←** ؛

گل–مله /gel- malə/(ا.مک): ازتوابع لاله‌آباد شهرستان‌بابل.

گل – مموشک /gol - mamušək/ (ا.مر) : گل بنفشه . نک

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

: ونوشه.

اغر) گال بنشه /gāl- banešə/ ؛ س) ۱. ←* ، ۲. گل ونوشه /gəle- ونوشــه /gol - vanušə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گل - ونوشــه vanuše/ ؛ ع) ۱. ←(با) ، ۲. گل بنفشه /golə benəfšə/ ؛

گلم - ور/golom- var/ (ا.مـر) : مراتـع زمسـتانه - مرتـع قشلاقی .

آ) ←* ؛

گلمه/golmə/ : قطع کردن شاخه‌های درخت و باقی نـگه داشتن تنه‌ی آن . نوعی هـرس کـه تمـام شـاخه‌های درخت بریده شود و تنها ساقه و تنه‌ی اصلی آن بـاقی بماند.

اغر) گالمه /gālmə/ ؛ ع) کل ها کردن /kal - hākordan/ ؛ ت) ←* ؛

گلـن/galən/ (ص) : سـطحی پوشـیده از خـار پشـته و بوته‌های تیغ‌دار .

اغر) گلند /galənd/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) تلی چال /tali cāl/ ؛

گل نـاربزا/gəl-nār-bazā/ (ا.مـک) : مرتعـی جنگلـی در روستای کوهپر نوشهر .

گلند/galand/ (ا) : **نک** : لگن .

اغر) ←* ؛ ب) گلنـد /galənd/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) گلـن /galən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛

گِلندان/gələndān/ (ا.مـک) : قلعـه‌ای کـهن در بیـن راه لاسم و نوا در منطقه‌ی آمل .

گلندرود/gəland- rud/ (ا.مک) : از توابع میان‌بند منطقه‌ی نور .

گل - نشیر/gel - nəšir/ (ا.مک) : از توابع رودپی شهرستان ساری .

گل نشین/gəl- nəšin/ (ا.مک) : تپّه و روستایی بـه همیـن نام واقع در شهر خواست ساری .

گلنک/gələnak/ (ا.مک) : روستایی در منطقـه‌ی کجـور و چالوس .

گلنگا/galengā/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سـر واقـع در هزارجریب بهشهر .

گل - وا/gel - e - vā/ (ا.مر) : بادی کـه از سـمت شـمال شرقی می‌وزد .

با) ←* ؛ ع) گیل باد /gilə bād/ ؛

گلوانه/gal- vānə/ (ا) : گردن‌بند .

اغر) ←* ؛ با) گلوبن /galu - ban/ ؛ ع) گردنی /gerdeni/ ؛

گلو - باد/galu - bād/ (ا.مر) : بادگلو - آروغ . **نک** : گلـی اوپّه.

اغر) گلی با /galibā/ ؛ س) گلی وا /gali -vā/ ؛ ق) گلـی یاره /gali yārə/ ؛ با) ۱. گلی - قروپّه /gali - qəruppə/ ، ۲. گلی قروپّـک /gali- qəruppək/ ؛ ع) گلـی قـراپـی /qali- qorāpay/ ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ | ک) گوراش /govāraš/ ؛

گلو - بند/galu - band/ (ا.مر) : تخته‌ی کوچک که بیـن دو پلور در قسمت بیرون دیوار اتاق است - اصطلاحـی در خانه‌سازی چوبی . **نک** : پلور.

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گل و تیل/gəl- o - til/ (ا.مر) : گل و لای .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) تیل و تپیل /tilo- tapil/ ؛ ق) ←* ؛ با) گل - و- تیل /gəlu - til/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ | ک) ←* ؛

گلورد/gelurd/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریـب ساری .

گل - وردی/gel - vardi/ (ا.مـک/ا.مـر) : ۱. گل ورد نـام منطقه‌ای است . ۲. در موسـیقی مذهبـی (تعزیـه) گل وردی آوازی است که از موسیقی مقامی سـایر منـاطق گرفته شده است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

گلو - گارش/galu- gāreš/ (ا.مر) : بادگلو .

اغر) گلی بـا /gali- bā/ ؛ س) گلـی وا /gali - vā/ ؛ ق) گلی یاره /gali - yārə/ ؛ ع) گلی قـراپـی /gali-qorāpay/ ؛ ت) ←* ؛

گلوگلو/gəlu gəlu/ : صوتی برای فرا خواندن گوساله .

آ) ←* ؛

گل و گور/gəl- o- gur/ (ا.مص) : دشنام - دشنام دادن به

مردگان و اموات که توهینی سخت محسوب شود.
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

گل - و- گور- بوتن/gəl- o - gur- bowtan/ (مص.مـر) : ۱. نوعی دشنام . ۲. پرده دری کردن–توهین به اموات.
نک : بسروستن.
اغر) گل و گور بئوتن /gəl -o-gur-bautən/ ؛ س) گم و گور بیّن /gom-o-gur-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گل وگوربوتن /gəlu - gur-botən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گل و گور بئوتن /gəl -o-gur-bautan/ ؛ ع) گل گور بوتن /gelə- gurə- botan/ ؛ ت) گل کور بگوتن /gelə- gur- baguten/ ؛

گل- و -- گویی/gəl o guyi/ (ا.مص) : آماده کردن گل – مخلوط گل، آب، کاه و پهن چهارپایان برای انـدودن .
نک : بنه‌مالی .
س) گل گویی /gəl guyi/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گل ولگی/gele valgi/ (ا.مر) : برآمدگی‌های قرمـز رنـگ بدن که نوعی بیماری است .
ب) گال ولگی /gāl - valgi/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

گلون/galun/ (ا) : نامی برای زنان .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گلوی/galuy/: نـام یکـی از سـه گروه نـژادی مردهـا – ساکنین قدیم بخش باختری جلگه‌ی خزر جنوبی (ورنِ باستانی) .
با) ←* ؛

گله/gələ/ (ا) : ۱. درختچه – جوانه‌ی درختان قطع شـده – بوته . ۲. گله – شکایت . **نک** : بوله .
اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) گله /golə/ ؛ قص) ←* ؛

گُلـه/golə/ (ا) : ۱. تـوده . ۲. بوتـه . ۳. انبـوه آشـغال . ۴. کوزه.
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

گله/gəle/: تکّه پاره .
ن) ←* ؛

گله - بویئن/gole - bavian/ (مص.مر) : مفقـود شـدن یـا جدا شدن بخشی از احشام از گلّه .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گل – هدائن/gəl- hədāən/ (مص.مر) : ۱. زیر گیـاهی گل ریختن . ۲. نشا کردن . ۳. فرو کردن قلمه یا شـاخه‌ی گل در خاک.
اغر) ←* ؛ س) گل هدائن /gəl - hədāən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گل هادان /gel hādān/ ؛ | گ) گله بون /galə - bon/ ؛

گل - هدائـن/gal - hədāən/ (مـص.مـر) : ۱. از مسـیر منحرف کردن فکر – گول زدن – گمراه کردن طـرف مقابل . ۲. فرو کردن . ۳. استوار کردن . ۴. رد کردن .
اغر) ۱.←* ، ۲. گل – هدائن /gal - hədāən/ ؛ ب) گل – هدائن /gəl -hədāən/ ؛ ق) ←* ؛

گله - دار/gələ- dār/ (ص.فا) : گله‌مند .
اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

گله دون/gelə – dun/ (ا.مک) : از توابع انـدرود منطقـه‌ی ساری .

گلّه ره بوردن/gallə - rə-bordən/ :
گلّه را بردن، قطعه‌ای از قطعات موسـیقی مقـامی مـازندران است، که با نی چوپـانی نواختـه می‌شـود. در خصـوص ایـن قطعه در فولکلور مازندران افسـانه‌ای موجـود اسـت، بـا ایـن مضمون که یاغیان و حرامیان بـه گلّـه‌ی گوسـفند چـوپـانی حملـه بـرده و گلّـه پراکنـده می‌شـود. یاغیـان از چـوپـان می‌خواهند که گوسفندان را در یک جا جمع کند. چوپـان بـر بالای تپّه‌ای می‌رود و به بهانه‌ی گرد آوردن گلّه، با آوای نی خطاب به دختر عمویش که در منزل بـوده ایـن قطعـه را بـا مضمون «دختر عموجان، گلّه را بردند، رمه را بردند، همـه را بردند» می‌نوازد. دختر عمویش بـا شـنیدن صـدای للـه‌وا و درک مفهوم قطعه‌ی نواخته شده، اهالی محل را خبر می‌کنـد و به کمک پسر عموی چوپانش شتافته و در نهایت، یاغیـان را متواری می‌سازند.

گله زئن/golə- zaan/: کوزه زدن به قصد حجامت .
ع) کوزه بزان /kuzə - bezān/ ؛ ت) ←* ؛

گله غوز/gəla- quz/ (ا) : فندوق . **نک** : گل اغوز .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

با) ←*؛ ع) گیل اغوزی /gila qozay/ ؛

گله گردنک/gala gardanak/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه‌ی علم‌کوه کلاردشت .

گله گله/gəle -gəle/ (ا.مص) : تکّـه تکّـه شـدن اشـیای چینی یا شیشه‌ای . **نک** : پیل پیل .

ق) گلی گلی /gəli gəli/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛

گله وا/gələ –vā/ بادی که از سمت غـرب و گیـلان وزد و آغاز آن، ابری شدن و بارندگی‌های مداوم را در پی دارد.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

گلی/gali/ (ا): ۱. گلو . ۲. چوبی که گوشه‌های دو جوال را به هم متّصل کند و یک بار را تشکیل دهد .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ | گ) گولـی /goli/ ؛ پ) گرک /gur-k/ ؛

گلی/gəli/ (ا) : بند .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ پ) گانـــگ /gānag/ ؛

گلی/gəli/ (ا) : ۱. نام قطعـه چـوب کوتـاه دربـازی الـک دولک . ۲. نوزاد ریز جثّه . **نک** : چلیک وچه .

اغر) گالی /gāli/ ؛ ب) گالی /gāli/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گلی /goli/ ؛

گلی – آپک/gali – āppek/ (ا.مـر) : آروغ . **نـک** : گلـی اوپه، گلی غروَپه.

اغر) گلی با /gali ba/ ؛ ق) گلمیاه /gali - xārə/ ؛ با) گلـی – قپک /qali - qāppək/ ؛ ع) گلی قرارپک /qali - qorāpak/ ؛

گلی آردن/gali - ārdən/ (مص.مـر) : آروغ زدن . **نـک** : گلی اوله .

اغر) گلی با /gali bā/ ؛ ق) ←* ؛

گلیا/galyā/ (ا/ا.مک) : ۱. راه آب – محـلّ ورود آب بـه آب راه . ۲. گلوی هر چیزی . ۳. نام روستایی در منطقـه‌ی بابل .

اغر) ۱.←* ، ۲. گلیـه /qalyə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. گلی /gali/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛

گلیاره/galiyārə/ (ا) : صدایی برای صاف‌کردن گلو.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ | گ) گولـی فـراز /goli - farāz/ ؛

گلی با/gali bā/ (ا.مر) : ۱. آروغ . ۲. باد گلو . **نـک** : گلـی آپک.

اغر) ←* ؛ ب) گلی باد /gali - bād/ ؛ با) گلـی – قپّـک /gali - qəppak/ ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) گلـی قـراپـک /qali - qorpak/ ؛ ت) گلـو بـاد /qəlubād/ ؛ اشر) گلوبـاد /galu bād/ ؛

گلی بره/gali - barə/ : ۱. سرفه‌ی کوتاه . ۲. صاف کـردن گلو و حنجره .

ن) ←* ؛

گلی بند/gali - band/ (ا.مر) : گردن بند .

اغر) ۱.←* ، ۲. گلوانه /galvānə/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. گلوبـن /galuban/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. گلـی ون /galivan/ ، ۲. گلی بن /gali ban/ ؛ ع) ۱. گردنـی /gerdeni/ ، ۲. گل گردنـی /galəgardeni/ ؛ ت) ←* ؛

گلی – به – گلی/gali - bə - gali/ (ص) : ۱. گلو به گلـو . ۲. سینه به سینه . ۳. نوعی سؤال و جواب موسیقیایی و آوازی است که در مازندران توسط دو یا چنـد خواننـده به هنگام کار در مزارع یا در عروسی و جشـن و سـرور خوانده شود.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) گل به گلی /gal. bə. gali/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) گولی به گولی /goli -bə - goli/ ؛

گلی – بیته – شال/gali - baytə -šāl/ : بـه کسـی گفتـه می‌شود که صدایش گرفته باشد–صدای ناصاف .

با) ←* ؛

گلی–بیّن/gəli- bayyəne/ (ا.مر) : ۱. سوراخ شدن آسیاب و ریختن گندم در آب . ۲. قطع شدن آب آسیاب و یا آب دنگ . ۳. شکستن استخوان دست و پا.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) گلـو – آسـیو /galuə - āsiyu/ ؛

گلی – پک/gali - pek/ (ا.مر) : سکسکه . **نک** : اسکجه .

آوانوشت : (ا = a) (ə = فتحه کوتاه) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (اَو = aw) (او = ow)

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گلی - تاس/gali - tās/ (ا.مر) : تاس گلی – تاس سفالی – کاسه‌ی سفالی .

اغر) ←* ؛

گلی – تاس

گلی - ترشک/gali - təršək/ (ا.مص) : ترش کردن معده . **نک** : دل ترشک .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گلی ترشک /gali - toršak/ ؛

گلی - ته یی/gali - tayi/ (ا.مر) : زیر گلویی – نوعی زینت – که به گردن آویزند .

اغر) ←* ؛ ع) گردنی /gerdeni/ ؛

گلیج/gəlij/ (ا) : ۱. جاجیمی که تانه‌ی آن– تار پارچه– با نخ و بافه‌ی آن. پود پارچه– از نخ کامواست. زیلوی دست بافت پشمی . ۲. روانداز پشمین و نازک روی گهواره . ۳. زنبور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ← ؛ اشر) ۱. ← ، ۲. گلیچ /galič/ ؛

گلیجان/golayjān/ (ا.مک) : از بخش‌های مربوط به شهرستان تنکابن .

گلیج - کئلو/gəlij- koəlu/ (ا.مک) : لانه‌ی زنبور . **نک** : افن کلی .

ع) کنگای کلی /kangoli - koli/ ؛ اشر) ←* ؛

گلی داشتن/gəli - dāštən/ (مص.مر) : گله داشتن – شکوه داشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گله داشتن /galə dāštən/ ؛ ع) گله داشتن /galə - dāštan/ ؛ قص) ←(ع) ؛

گلی دست چو/gali - dast - ču/ (ا.مر) : الک دولک .

ق) ←* ؛ ع) گلی کاچ /goli kāč/ ؛

گلیرون/gəlirun/ (ا.مک) : از توابع بندپی واقع در منطقه‌ی بابل .

گلیز/galiz/ (ا) : عدسک آبی – نوعی علف هرز .

ق) وک لیز /vakə- liz/ ؛ با) ←(ق) ؛

گلیس/gəlis/ (ا) : بزاق دهان . **نک** : گلس.

اغر) ←* ؛ ب) گلس /gəles/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) گلس /gələs/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ۱. گلز /gəlez/ ، ۲. گلس /gəles/ ؛ ع) گلز /geləz/ ؛ اشر) گلیس /gəlis/ ؛

گلی - سره/gali- səre/ (ا.مر) : اطراف حلقوم و حنجره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) گلی په /gali pə/ ؛

گلی غرّپان/gali – qorappān/ (ا.مص) : ۱. تفاخر و تغیّر در موقع نزاع – رجز خوانی کردن . ۲. باد به گلو انداختن .

اغر) ←* ؛ ع) قرت قراپ /qortə – qorāp/ ؛

گلی - غرپان - کاردن/gali qorappān kārdən/ (مص.مر): ۱. فریاد و هیاهو سردادن–رجز خوانی – باد انداختن در گلو هنگام مشاجره .

اغر) ←* ؛ ع) قرت قراپ ها کردن /qort-qorāp-hākordan/ ؛

گلی غروب/gali - qorob/ (ا.مر) : آروغ . **نک** : گلی اوپه .

اغر) گلی با /gali - bā/ ؛ س) ←* ؛ ق) گلیاره /gali yāre/ ؛ با) گلی – غروپ /gali - qərup/ ؛ ت) گلو گارد /gəlu - gārd/ ؛

گلیک/galeyak/ (ا) : ۱. آروغ . ۲. چهچه زدن در آواز . **نک** : کتار لرزه.

س) گلییک /galiyək/ ؛ ق) گلی آردن نی /gali ārdenni/ ؛ ن) ←* ؛

گلیکا/goləkā/ (ا) : گل نشکفته‌ی پنبه– غوزه‌ی پنبه .

گلی کاچ/goli - kāč/ (ا.مر) : دو قطعه چوب کوتاه و بلند مربوط به بازی الک دولک . **نک** : چلی کته کا – الک لگی .

س) گلی کا /goli - kā/ ؛ ع) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گلی کاسه/yəli-kasə/ : کاسه ی گلی . **نک** : گلی پیاله .

گلی - گارش/gali - gāreš/ (ا.مـر) : آروغ . **نـک** : گلـی اوپّه .

ت) ۱.← * ، ۲. گلوگاره /galu - gāre/ ؛

گلی - گلی/gəli – gəli/ (ا.مص/ص.مر) : ۱. قطعـه قطعـه کردن چوب‌های کلفت . ۲. قطعه قطعه – تکه تکه .

اغر) گالی گالـی /gāli - gāli/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) گلی گلی /goli goli/ ؛

گلیله/gəlilə/ (ا) : گلوله .

اغـر) گالیلـه /gālilə/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) گلیله /golilə/ ؛ قص) ۱.←(ع) ، ۲. گلّه /gollə/ ؛

گلیما/gəlimā/ (ا) : زگیل . **نک** : برج برج .

اغر) گندمه /gandemə/ ؛ س) گندمک /gandəmok/ ؛ ق) گنماک /ganımāk/ ؛ با) گینما /ganimā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ت) ← * ؛ قص) چوگنّماک /ju - gannemāk/ ؛

گلی - مار/goli - mār/ (ا.مر) : دو قطعــه چـوب کوتـاه و بلند مربوط به بازی الک دولک . **نک** : الک گالی .

ب) ← * ؛ ق) چلی کته مار /čəli - kətə mār/ ؛ با) چلیک مار /čəlik - mār/ ؛ ع) ← * ؛

گلی – مار- بازّی/goli – mār – bazzi/ (ا.مـر) : نوعـی بازی. **نک** : چلیک کار کا.

اغر) گال مال بـازی /gāl - māl - bāzi/ ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) چلیک – مار- کا /čelik-mār-kā/ ؛

گلیـن/galyan/ (ا.مـک) : از توابـع جنّت‌رودبـار واقـــع در شهرستان تنکابن .

گلینـک/gəlinak/ (ا.مـک) : از توابـــع چلنـــدر واقـــع در شهرستان نوشهر .

گلیون/galyun/ (ا.مک) : از توابع ولوپی واقع در منطقـه‌ی قائم‌شهر .

گلیه/geliə/ : ۱. گلوله شده . ۲. قسمت بـالایی و دهنـه‌ی کیسه یا مشربه‌ی مسی، آفتابه و... . **نک** : پلیمه .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) گلیلـه /gəlilə/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ قص) ← * ؛

گلی هاکردن/geli hākərdən/ (مص.مر) : جـدا کـردن – سوا نمودن .

ق) ← * ؛ ع) گلی ها کردن /goli hākordan/ ؛

گلی هدائن/gəli – hədāən/ (مص.مر) : برای جلوگیری از چرا کردن دام، قطعه چوبی کوتاه را که بـه دو سـر آن طنابی بسته است در دهن حیـوان قـرار داده و آن را از پشت سر حیوان کشیده و به هم می بندند .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛

گلی - هکاردن/gəli - həkārdən/ (مص.مر) : گله کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) گله ها کردن /galə -hākerdən/ ؛ ق) گله ها کردن /galə - hākərdən/ ؛ با) گلـه هکـردن /gələ- hakərdən/ ؛ آ) گله ها کردن /galə - hākərdan/ ؛ ع) گله ها کردن /galə hākodan/ ؛ اشر) گله ها کـئردن /gələ- hākoərdən/ ؛

گلیه – کلا/galeyə- kəlā/ (ا.مـک) : از توابـع نوکنده‌کـای شهرستان قائم‌شهر .

گلیاردن/gali - yārdən/ (ا.مص) : در موقع آواز خوانـــدن کوک صدا را عوض کردن .

س) گلیا بزوئن /galiyā - bazuən/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛

گلی - یازی/gəli - yāzi/ (ا.مص) : گلایه – شکوه – گله.

اغر) ← * ؛

گلییه/galiyə/ (ا) : قسمت بالای کیسه یا هر جسم دیگر .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) گلیا /galiyā/ ؛ ع) گل /gal/ ؛

گلییه تا/geliyə- tā/ : ۱. کلاف کردن نخ . ۲. یـک رشـته نخ.

ع) گلی تا /galitā/ ؛ قص) ← * ؛

گم/gom/ (ا) : گام – قدم .

اغـر) ۱.← * ، ۲. گام /gām/ ؛ ق) ← * ؛ بـا) ۱.← * ، ۲. گوم /gim/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) ← * ؛ اشر) ← * ؛ پ) گام /gām/ ؛

گماشته/gomāštə/ (ص) : پادو – نوکر خانه .

اغر) ← * ؛ ب) گمشته /gomeštə/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) گمیشـته /gomištə/ ؛ اک) ← * ؛

گمان/gəmān/ (ا) : گمان .

اغر) ←* ؛ با) گمون /gəmun/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گمن /gamon/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) گمان /gumān/ ؛

گمبل/gambəl/ (ص.نس) : ۱. کنایه از: افراد چاق و چلّه . ۲. حیله و مکر . ۳. آدم پول‌دار . نک : بتیمن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. قنبل /gənbəl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کمّل /kommal/ ؛ ت) گندل /gondel/ ؛ اشر) گمبیل /gambil/ ؛

گمبلان/gombəlān/ (ا) : ۱. قارچ . ۲. قارچ سمّی . نک : آقلی .

اشر) ←* ؛

گم - بووین/gom - baviyən/ (مص.مر) : گم شدن .

اغر) ۱.←* ، ۲. گام بووین /gām - baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ س) گم بیّن /gom - bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گوم بیّن /gum-bayyən/ ؛ آ) ۱. گوم بیّن /gum-bayyan/ ، ۲. گم بیّن /gom- bayyan/ ؛ ع) گم ببین /gom babəyan/ ؛ قص) گم بیّن /gem - bayyan/ ؛ ت) گم بئن /gom baen/ ؛ اشر) گئم - ها بیین /goəm-hābiyən/ ؛

گمبه - گمبه/gombə- gombə/ (ق) : پیاپی - پیوسته .

اغر) ۱.←* ، ۲. گومبه گومبه /gumbə-gumbə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گم به گم /gum gum/ ؛

گمبی/gambi/ (ص.نس) : شکمو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

گم بیشتن/gom-beyəštən/ (مص.مر) : گام نهادن .

اغر) ۱.←* ، ۲. گام بییتن /gām bayitən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) گوم بشتن /gum beštan/ ؛ آ) پابشتن /pā beštan/ ؛

گمبیل/gambil/ (ا/ص) : ۱. رشد مرحله‌ای برنج . ۲. شکم گنده - چاق- خپل . ۳. حقّه . نک : اوسّه بتیم - بامبول .

اغر) ۱.←* ، ۲. گمبل /gambel/ ؛ آ) ←* ؛ ع) کمّل /kommal/ ؛ اشر) ←* ؛

گم - بییتن/gom-bayitən/ (مص.مر) : گام برداشتن .

اغر) ۱.←* ، ۲. گام بییتن /gām- bayitən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گم بیتن /gom- baytan/ ؛ ع) پابشتن /pā- beštan/ ؛

گمج/gameč/ (ا) : ظرف سفالین .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گمردو/gamar do/ : آب چلو . نک : پلاحلیمو .

ع) ←* ؛

گمش/gomeš/ (ا) : گاو میش .

اغر) ۱.←* ، ۲. گامش /gāmeš/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گومش /guməš/ ؛ ع) گامیش /gāmiš/ ؛ قص) گابمیش /gābmiš/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←(ع) ؛

گمکا/gemkā/ (ا) : کوزه‌ی سفالی بومی که برای نگهداری غذا و دوشاب از آن استفاده شود.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

گمکا

گمن هکاردن/gəmon- həkārdən/ (مص.مر) : گمان کردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. گمان هکاردن /gəmān- həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) گمون ها کردن /gəmun hākərdən/ ؛ با) گمون هکردن /gəmun hakərdən/ ؛ آ) گمون ها کردن /gəmun - hākərdan/ ؛ ع) گمن ها کردن /gamon hākordan/ ؛ قص) گمن ها کردن /gamon-hākerdan/ ؛ اشر) گئم - هاکئردن /goəm- hākoərdən/ ؛

گمون/gəmun/ : گمان .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری . ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد .
قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

اغر) ۱.←* ، ۲. گمان /gəmān/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گمن /gamon/ ؛ قص) ←(قض) ؛ | ک) گمون /gomon/ ؛ پ) گومن /gumon/ ؛ او) ویمن /vimana/ ؛

گمه/gəmə/ (ا) : غرابه‌ی شیشه‌ای یا کوزه‌ی گلی سرپهن. **نک** : بانکّه .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گمه

گمی/gami/ (ا/ص) : ۱. جانوری درشت پیکر و دریایی .
۲. کنایه از: پرخور .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

گن/gan/ (ا) : گند – کثیف .

اغر) ۱.←* ، ۲. گند /gand/ ؛ س) گند /gand/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ پ) گند /gand/ ؛ باس) گندگ /gandak/ ؛ او) گن /gan/ ؛

گنّا/gannā/ (ا) : مادر بزرگ – جدّه . **نک** : بیی .

اغر) گت ننا /gat - nənā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. گت ننا /gat - nənā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گدننه /gad - nanə/ ؛ع) نه نه /nanə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گته مار /gatə mār/ ؛ پ) نیا کی /niyāki/ ؛

گنا/gənā/ (ا) : بزه – گناه – اشتباه .

اغر) ۱.←* ، ۲. گُنا /gonā/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) گناه /gonāh/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) گنا /genā/ ؛ پ) ویناس /vinās/ ؛ باس) وینسه /vinasa/ ؛

گناره/gənārə/ (ا.مک) : روستایی از منطقه‌ی قُرق شهرستان گرگان .

گنبد/gonbəd/ :

برجی مربوط به خاندان آل زیار. بنای این گنبد برج آجری ده ضلعی است واقع بر تپّه‌ای به ارتفاع شصت پا. پایین برج مدوّر است و طاقی مخروطی دارد. این برج مدفن قابوس بن و شمگیر از پادشاهان زیاری گرگان است. سنگِ قبر آن مفقود گردیده و کتیبه‌ای در دور بنا بر بالای آن است که مضمون آن چنین است . بسم الله الرحمن الرحیم . این است کاخ بلند امیر شمس المعالی فرزند قابوس بن وشمگیر که امر فرموده این بنا در زمان حیاتش ساخته شود. به تاریخ ۳۹۸ قمری ۳۷۵ شمسی. (به نقل از مازندران و استر آباد.هـ.ل.رابینو). این برج بلندترین برج تاریخی ایران است.

گنبد/gombəd/ (ا) : ۱. گنبد – نوعی سقف بنا در معماری.
۲. گنبد قابوس . **نک** : گنبد قابوس.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گمبد /gəmbəd/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ۱. گمبذ /gombaz/ ، ۲. گمبد /gambad/ ؛ قص) گمبد /gombad/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) گمبذ /gombaz/ ؛ | ک) ←(اشر) ؛ پ) گمبت /gombat/ ؛

گنبد سی/gonbəd – si/ (ا.مک) : نام برجی در شونادشت امیری واقع در لاریجان آمل .

گنبد قابوس/gonbəde-qābus/ : برجی مربوط به خاندان آل زیار که در قرن چهارم هجری در گرگان قدیم بناگردیده و بلندترین برج تاریخی در ایران است . **نک** : گنبد .

گنبد قابوس

گن بموئن/gan bemuən/ (مص.مر): گند آمدن – گندیدن.
ق) ←*؛ع) گنّ هایتن /gann hāytan/؛ پ) گندتین /ganditan/ ؛

گن – بی/gane - bi/ (ا.مر/ص) : ۱. بوی بد . ۲. گندیده .
اغر) گندبو /gand-e-bu/؛ س) گنده بو /gandə - bu/؛ ق) گنّه بو /gannə bu/؛ با) ←*؛ آ) گنّه به /gannə. be/؛ ن) ←*؛ع) ←(ق)؛ قص) ←(ق)؛

گنج – تیم/ganje - tim/ (ا.مر) : بذر بوته‌ی جارو .
ب) ۱.←* ، ۲. جوگنج /jo - ganj/ ؛

گنج – سرخاس/ganj- sar - xās/ (ا.مر) : راسو – قاقم . نک : اروسک .
اغر) ←*؛ س) ←*؛ با) گنجه – سر – خس /ganjə - sar - xəs/؛ ع) گنج سرخسک /ganje-sar – xosak/ ؛

گنج – سر – خسک/ganje- sar -xosek/ (ا.مر) : ۱. موش خرما . ۲. راسو . نک : اشکل .
اغر) گنج سرخاس /ganj-sar -xās/؛ ق) ←*؛ با) گنجه – سر–خس /ganjə-sar - xəs/؛ع) ←*؛ | ک) شوکول /šukul/ ؛

گنج – کلا/ganj- kəlā/ (ا.مک) : از توابع بندپی شهرستان بابل .

گنج کول/ganje -kul/ (ا.مک) : نام تپّه‌ای در دهکده‌ی نوجمه از ناحیه‌ی نابیج نور .

گنج – وج/ganje - vej/ (ص.فا) : ۱. یابنده‌ی گنج . ۲. کسی که گنج و عتیقه را جستجو کند.
اغر) گنج کن /ganj - kan/؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ع) ←*؛

گنجه/ganjə/ (ا) : خوک کوچک – بچه‌ی خوک .
ق) خی کته /xi kete/؛ع) خی کته /xi kotə/؛ ت) ←*؛

گنجه گج/ganjə - gej/ (ص) : آدم کم عقل .
ق) ←*؛

گنجی/ganji/ (ص.نس) : ۱. حیوان خال‌خالی و دو رنگ . ۲. افرادی که دارای لک‌های پوستی باشند . نک : ابلق – ابوش .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ع) ←*؛

گندال/gandāl/ (ص.نس): کسی که نسبت به رعایت بهداشت فردی بی‌توجه است. .
س) ۱.←* ، ۲. گندل /gandəl/؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ع) گندل /gandəl/؛ اشر) گندوک /ganduk/ ؛

گندال/gəndāl/ (ا/ا.مص) : ۱. برآمدگی . ۲. تبرزدن تنه‌ی درختان . ۳. برآمدگی تنه‌ی درخت .
ق) ←*؛

گند– او/gand-o/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. آب بوی‌ناک . ۲. کنایه از: افراد کثیف . ۳. شجاعت – دلیری .
اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ۱.←* ، ۲. گنّو /gannu/؛ آ) ←(با)؛ع) گندو /gandu/؛ قص) گنّو /ganno/؛ ت) ←*؛ | ک) مندلو /mand-āo/ ؛

گندل/gandəl/ (ص.نس) : ۱. گندو . ۲. آن که تنش بد بوست .
اغر) گندل /gandel/؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) گندال /gandāl/؛ آ) ←(با)؛ع) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) گندوک /ganduk/ ؛

گندلک/gendələk/ (ص): تپل – چاق .
اغر) گاندله /gāndelə/؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ع) ۱. گندله /gondelə/ ، ۲. کندل /kandəl/ ؛

گندلوک/gendeluk/ (ص.نس) : آدم فربه و کوتاه قد .
اغر) گاندله /gāndelə/؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛

گندله/gondelə/ (ص) : ۱. گلوله شده . ۲. گرد . ۳. تپل .
اغر) گاندله /gāndelə/؛ ق) ←*؛ع) ←*؛ اشر) ←*؛

گندله قرزم/gondelə-qorzəm/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

گندلی/gondəli/ (ا.مص) : غلت خوردن در سرازیری .
اغر) گاندلی /gāndəli/؛ س) گندلی /gəndeli/؛ ق) ۱. گردیک /gerdik/ ، ۲. گندلیک /gəndəlik/؛ع) گردلیک /gerdəlik/؛ ت) ←*؛

گندلیک/gendelik/ (ا.مص): غلت خوردن .
اغر) گاندل بخاردن /gāndəl-bəxārdən/؛ ق) ←*؛ع)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

گردلیک /gerdəlik/ ؛

گندلی هدائن/gendəli – hədāən/ (مص.مر) : قل دادن اشیا از ارتفاع به سمت سرازیری .

اغر) گانـدل هدائـن /gāndəl- hədāən/ ؛ س) ←* ؛ ق) گندلیک هدائـن /gəndəlik hədāən/ ؛ ع) گردلیـگ هـادان /gerdelig hādān/ ؛

گندم/gandəm/ (ا) : گندم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گَنم /gannəm/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←(آ) ؛ قـصـ) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | ک) گنـدو /gandām/ ؛ پ) گندمـاک /gandəmāk/ ؛

گندماک/gandəmāk/ (ا) : ۱. زگیـل . ۲. برجستگی‌های کوچک و دان‌دان در بدن . **نک** : برج برج .

اغـر) گندمـه /gandəmə/ ؛ ب) ←* ؛ س) گندمـگ /gandəmog/ ؛ ق) گندُمک /gandemuk/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. گنیمـاک /ganimāk/ ؛ آ) گنیمـاک /ganimāk/ ؛ ت) گندمک /gandemak/ ؛

گندم پته/gandəm- patə/ (ا.مر) : نوعی غـذای مراسـمی که مادّه‌ی اصلی آن گندم است . **نک** : دندون سری .

گندم – جار/gandəm-jār/ (ا.مر) : مزرعه‌ی گندم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گَنم جـار /gannəm jār/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) گندم زی /gunden zami/ ؛ ت) گندم– زار /gandəm-zar/ ؛

گنـدم – سـر/gandəm-sar/ (ا.مـر) : ۱. خوشـه ی ریـز و کوچک . ۲. خوشه‌ی گندم . **نک** : بازیره .

اغـر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) گَنـم – سـر /ganəme- sar/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گندم – سس/gandəm-sos/ (ا.مر) : سبوس گندم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گندم سوس /gandəm- sus/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گَنم سوس /ganneme - sus/ ؛ قص) سائوس /sāus/ ؛

گندم – سفال/gandəm- səfāl/ : ساقه‌ی گندم که پس از درو شدن در زمین باقی مانده باشد . **نک** : آلم .

اغر) گندم آلم /gandəm-āləm/ ؛ ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گندم مکّه/gandom- makka/ (ا.مر) : ذرّت .

قص) ←* ؛

گندموک/gandəmuk/ (ا) : زگیل . **نک** : برج برج .

اغـر) گندمـه /gandəmə/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) گَنّیمـاک /gannimāk/ ؛ آ) ←(با) ؛ ت) گندمک /gandemak/ ؛

گندمه/gandəmə/ (ا) : زگیل .

اغر) ←* ؛ ب) گندمه /gandomə/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) گَنّیما /gannimā/ ؛ آ) گنیما /ganimā/ ؛

گندنا/gandenā/ (ا) : ۱. تـره . ۲. گیـاه بدبویـی کـه از ساقه‌های آن جارو درست کنند . **نک** : موره.

اغر) ←* ؛ ب) گندنـا /gandənā/ ؛ ق) ←* ؛ ع) گینمـا /ganimā/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گندو/gand o/ (ا.مر) : آب راکد و بویناک .

ب) ←* ؛

گندوسر/gando sar/ (ا.مـک) : از توابـع بنـدپـی واقـع در شهرستان بابل .

گندوک/ganduk/ (ص.نس) : گندو – گندناک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشـر) ←* ؛

گنده/gandə/ (ا) : بوی بد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛

گنده/goəndə/ (ا) : ۱. چانه‌ی خمیر . ۲. خمیر .

اغـر) گانـده /gāndə/ ؛ ق) ←* ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. گنـده /gondə/ ؛

گنده – جارو/gandə - jāru/ (ا.مر) : نوعی علف هرز شبیه درمنه یا گندواش .

اغر) ←* ؛ ق) گندما /gandəmā/ ؛ اشر) ←* ؛

گنده – گنده/gandə - gandə/ (ا.مص) : کثافت کاری .

اغر) ←* ؛

گندی/goəndi/ (ا.مک) : کوهی به ارتفـاع ۲۶۱۰ مـتر در منطقه‌ی کتول .

گندیـاب – پـایین/gand-yāb-pāyin/ (ا.مـک) : از توابـع ناتل‌کنار نور .

گندیـس - کـلا/gəndis -kalā/ (ا.مـک) : از توابـع پنجک‌رستاق کجور .

گندیما/gandimā/ (ا.مک) : از توابع نـاییج واقـع در شهرستان نور .

گنس/gans/ (ص) : منگ - گیج .

اغر) ۱.←* ، ۲. گنس /ganas/ ؛ ب) ←* ؛

گنس/ganəs/ (ص) : خسیس .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) کنس /kenəs/ ؛ قص) کنس /kanəs/ ؛

گنسن/ganəsən/ (مص.مر) : اصابت کردن - برخورد کردن .

ق) بگنسّن /bagennessen/ ؛ ع) گنسن /ganessan/ ؛ ت) ←* ؛

گنش/ganəš/ (ا/ا.مص) : ۱. تب خال . ۲. اصابت کردن .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گنک/gonek/ (ا) : چانه‌ی خمیرکه برای پختن نان آماده باشد.

اغر) گانده /gāndə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) گنّک /gonnak/ ؛

گنّکا/gənnəkā/ (ص) : ۱. گرد - مدوّر . ۲. هر چیز گلوله شده .

اغر) گاندله /gāndelə/ ؛ س) گندکا /gəndekā/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. گندکا /gəndəkā/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گنّکا /gonnəkā/ ؛

گنّ- کر/ganne-kar/ (ص.فا) : گیاهی بدبو با برگهای درشت و پهن .

س) گنده کر /gandə-kar/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گنه کر /gannə - kar/ ؛ ع) گندل /gandəl/ ؛

گنّ کر/gannə - kar/ (ص.مر) : بوگندو .

س) گندکر /gand-kar/ ؛ ق) ←* ؛ پ) گندکی /gandakih/ ؛

گنکی میچکا/ganki - mičkā/ : از انواع گنجشک .

آ) ←* ؛

گنگ/gəng/ (ا/ا.مک) : ۱. لوله‌ی سفالی برای گذر آب . ۲. ارتفاعی در شهرستان سوادکوه .

اغر) گانگ /gāng/ ؛ ب) گنگ /gong/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(ب) ؛ اک) ←(ب) ؛ پ) کونگ /kunag/ ؛

گنگ/gəng/ (ص): دست و پا گم کرده - عقل از دست داده - سرگردان - خل - خنگ .

ق) ←* ؛ ع) گنگ /gong/ ؛

گنگر/gangar/ (ا.مک) : از توابع منطقه‌ی کجور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛

گن - گنه/gan-ganə/ (ا.مر) : ۱. گنه گنه . ۲. دانه‌ی درخت اکالیپتوس که در گذشته از آن قرص تب‌بر ساخته می‌شد . ۳. کنایه از: آدم خسیس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛

گنگنی/gangəni/ (ا/ص.نس): ۱. نوعی زنبور وحشی . ۲. آدم سمج و اعصاب خرد کن .

س) گین گینی /gin - gini/ ؛ ق) ←* ؛

گنگوشتک/gon guštak/ (ا) : گنجشک .

قص) ←* ؛

گنّم/gannəm/ (ا) : گندم .

اغر) گندم /gandəm/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) گندم /gandem/ ؛ پ) گندم /gandom/ ؛

گنّماک/gannemāk/ (ا) : زگیل .

اغر) گندمه /gandemə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. گنیماک /ganimāk/ ؛ آ) گنیماک /ganimāk/ ؛ ع) سیمکا /simkā/ ؛ ت) گنّمک /gannemak/ ؛

گنّم - برشته/gannem-bereštə/ (ا.مر) : ۱. دانه‌های گوشت و پیاز چرخ کرده که آن را تفت داده باشند . نک : بریانی .

اغر) گندم برشته /gandəm- bəreštə/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) گنم وریشت /gannəm-vərišt/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

گنمک/gannəmək/ (ا) : از گلهای بومی شبیه به گندم .

آ) ←* ؛

گنو/ganu/ (ا) : ۱. گرداب . ۲. نقطه‌ای از بلندی که آب از

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائمشهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

شکاف آن بیرون زند . **نک** : اگردشی .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گنّو/gannu/ (ص.نس/ا.مر) : کنایه از: افراد کثیف . **نک** : اگندو .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) گنّو /ganno/ ؛ ت) ←* ؛

گنو/gano/ (ا.مر) : ۱. باتلاق . ۲. آب معدنی گوگرد دار و بویناک که خاصیّت درمانی دارد. ۳. آب بندان . **نک** : آبندون .

س) گندو /gand-o/ ؛ ن) گنو /ganow/ ؛ ع) ←* ؛ قص) گنه /ganə/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. گنا /gənā/ ؛

گنو/ganu/ (ا.مک) : روستایی در جنوب باختری شهرستان کتول .

گنّه/gənnə/ (ص/ف) : ۱. فربه . ۲. برخورد می‌کند . ۳. هرچیز گلوله شده . **نک** : خرتمبل .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) گننه /ganənə/ ؛ ت) گندنه /gandenə/ ؛

گنه/gəne/ (ا): ۱. گونه . ۲. رخسار .

ق) ←* ؛ پ) گونک /gōnok/ ؛

گنّه کر/gannə- kar/ : ۱. گندیده . ۲. گنددهنده .

ق) ←* ؛ پ) گندک /gandak/ ؛

گنّی/ganni/ (ص.نس) : آدم بدبو . **نک** : خرفیس .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) گندن /ganden/ ؛

گنیما/ganimā/ (ا) : ۱. علفی است که برگ‌هایش شبیه شوید بوده و غیرخوراکی است. ۲. زگیل .

ق) ۱. گنَما /gannəmā/ ، ۲. گنموک /gannemuk/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

گنّیماک/gannimāk/ (ا) : زگیل . **نک** : برج برج .

اغر) گندمه /gandemə/ ؛ ق) ←* ؛ ۲. گنّیما /gannimā/ ؛

گو/gu/ (ا) : گاو - گوزن .

اغر) ۱.←(اغر) ، ۲. گو /go/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) گو /go/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گو /gow/ ؛ اشر) ←(ع) ؛ اک) ←* ؛ پ) گو /gev/ ؛ باس) گاو /gāv/ ؛ او) گئو /gao/ ؛

گوآل/goāl/ (ا) : جوال - کیسه‌ی بافته شده از موی بز . **نک** : بزمی گوآل - برن .

اغر) جوال /jəvāl/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. گوآل /gəvāl/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱. گوآل /guāl/ ، ۲.←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ←* ؛ قص) گوال /guāl/ ؛ اک) تاچه /tāce/ ؛ پ) جوبال /jobāl/ ؛ باس) گوال /govāl/ ؛

گوآهن/go āhen/ (ا.مک) : نام مرتعی در ولوپی واقع در سوادکوه.

گوا/gəvā/ (ا) : شاهد - گواه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. شاهد /šāhed/ ؛ قص) گواه /gavāh/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) گوا /gevā/ ؛ | ک) ←* ؛ پ) گواک /gowāk/ ؛

گوارس/goārs/ (ا) : ارزن .

اغر) گُرس /gors/ ؛ ق) گرس /gurs/ ؛ ع) گورس /goreš/ ؛ اشر) ←* ؛

گواسّل/go -āssəl/ (ا.مک) : از آبگیرهای منطقه پلنگان در شبه جزیره‌ی میانکاله .

گواگر/gevā-ger/ : (ریز مقام) در لغت به معنی ساق دوش است. در موسیقی منطقه، نام تکّه‌ای سازی است که توسّط سرنا و در عروسی‌ها نواخته می‌شود. ظاهراً این واژه تحریف و بومی شده‌ی گورگه‌ی فارسی است که سازی کوبه‌ای می‌باشد. .

گوال/gəvāl/ (ا) : جامه‌ی پشمی بسیار کلفت و زمخت .

اغر) جوال ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گوآل /goāl/ ؛ با) گوآل /guāl/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) گال /gāl/ ؛ ع) گوآل /gowāl/ ؛

گوال - دوج/guāl - duj/ (ا.ا) : جوال دوز .

اغر) جوال دوج /jəvāl-duj/ ؛ ب) گوال - دوج /gəvāl- duj/ ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گالوج /gāluj/ ؛ ع) ←* ؛ قص) گالوج /gāluj/ ؛ ت) گال - دوج /gāl – duj/ ؛ اک) جالدوز /jāl - duz/ ؛

گوال گوش/gəvāl - guš/ : حلقه‌ای که جوال به آن بسته شود .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گو - النگ/go - aləng/ (ص.مر) : خل - دیوانه .

ب) ←* ؛

گو - انجیل/go - anjil/ (ا.مر) : قارچی که در پای درخت انجیر روید . **نک** : انجیلی گوشک .

ع) انجیل گوشک /anjil - gušak/ ؛ اشر) ←* ؛

گواه/gəvā/ (ص) : گواه - شاهد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) گوا /gavā/ ؛ | گ) ←* ؛ پ) گوکس /gukes/ ؛

گوایی/gəvāyi/ (ا.مص) : گواهی ،گواهی دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) گوایی /gavāyi/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) گواکیه /gowākih/ ؛

گوئن/goən/ (ا) : گاوها .

اغر) گوآ /go - ā/ ؛ ق) ←* ؛ با) گوئون /guun/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) گوشون /go šon/ ؛ قص) گوها /guhā/ ؛ ت) گوان /gowān/ ؛ | گ) ←* ؛

گوئون/guun/ : گون کوهی.

آ) ←* ؛

گو - بخاردن/go - baxārdan/ (مص.مر) : جفت گیری گاوها .

اغر) گو- بخاردن /go - bəxārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) گوبخاردن /go - baxārdən/ ؛ ق) گو بخردن /go baxərdən/ ؛ با) گو بخردن /gu- baxədan/ ؛ آ) گوبخردن /gu baxərdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ورزا بخوردن /varzā boxordan/ ؛ قص) کل بخاردن /kal -baxerdan/ ؛ | گ) وشتن /voštan/ ؛

گو - بزئن/go – bazoən/ (مص.مر) : ۱. گاو نر و ماده را در وضعیّت جفت‌گیری قرار دادن . ۲. زمین را کشت کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گوبزوئن /gu bazuan/ ؛ ع) ورزاهادان /varzā hādān/ ؛

گوبنه/gu- bəne/ (ا.مر) : ۱. استنگاه دامی-اتراقگاه شبانه‌ی گاو در ییلاق .

اغر) گو -بنه /go - benə/ ؛ س) گوبنه /go- bəne/ ؛ با) ۱. منزل /menzel/ ، ۲. گوبنه /gu bəne/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) گو- بنه /go- bənə/ ؛

گوبون/gu- bun/ (ص.فا) : گاوبان - نگهدارنده‌ی گاو - گالش .

اغر) ۱. گو- وان /go- vān/ ، ۲. گالش /gāləš/ ؛ ب) ←* ؛ ق) گالش /gāləš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گالش /gāleš/ ؛ قص) گوگل پا /gu - gal- pā/ ؛ ت) گوبان /gow bān/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

گو-به - گو/go – bə- go/ (ص.مر) : ۱. وارد کردن گاوها به مزرعه‌ی پنبه قبل از برداشت . ۲. ازدواجی که در آن دوتن، خواهر یکدیگر را به زنی گیرند . ۳. درگیری. **نک** : آلش دکن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گو پا/go – pā/ (ص.مر) : ۱. فلج شدن . ۲. کسی که فاصله‌ی پاهایش از هم غیر عادی است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) گوپه /go pə/ ؛

گوپل/gow pəl/ (ا.مک) : روستایی از توابع شهرستان تنکابن .

گو - پلی/go - pali/ (ص.مر) : شیب دار - سطح شیب دار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) پلی /pali/ ؛

گو - پمبه/go - pambə/ (ا.مر) : گیاه پنیرک - از تیره‌ی پنیرک خودرو . **نک** : پمبول .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گوپنّیک/go pənnik/ : نیشگون محکم .

ن) ←* ؛

گو - پوس/gu- pus/ (ا.مر) : ۱. چرم گاو . ۲. میخ‌های چوبینی را گویند که با آن چرم را بر زمین می‌گستردند

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

تا خشک شود . **نک** : اسکات .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گو پوس /go- pus/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) گاو – پوس /gāv- pus/ ؛

گو – په/go- pe/ (ا.مص /ص.فا) : ۱. در جستجوی گاو گم شده. ۲. گالش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گو – گرد /go- gerd/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گو په /gu-pe/ ؛

گو- په – دویین/go - pe- daviyən/ (مص.مر) : ۱. پیوستگی دو کار به گونه‌ای که انجام یکی به آن دیگر متکّی باشد. گره خوردگی انجام دوکاربه هم . ۲. چوپانی گاو .

ب) ←* ؛ س) گپه دیَن /go- pə- dayyən/ ؛ با) گوپه دیَن /gu- pe- dayyan/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) گو په دیّن /go- pə- dayyan/ ؛

گوتاج/go tāj/ (ا) : شخم دوباره‌ی شالیزار در هنگام مرزبندی .

اغر) ←* ؛ع) دوگو /dogo/ ؛

گوتاره/go- tārə/ (ا) : ۱. گلایه – درد دل . ۲. حرص و جوش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گتاره /getārə/ ؛ع) گتاره /gotārə/ ؛

گوتال/gu- tāl/ : زنگ بزرگ مخصوص گاوان .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

گوتال/gu tāl/ (ا.مر) : پهن خشکیده‌ی گاو که جهت سوخت مصرف شود . **نک** : گوزور-کفته.

ق) ←* ؛

گوت – گوته/gut- gutə/ (ا .مر) : ۱. شایعه . ۲. جارو جنجال . ۳. کنایه از: نق نق زدن . **نک** : باهوت باهوت .

اغر) ۱.←* ، ۲. گوته – گوته /gutə- gutə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گته – گته /getə- getə/ ؛ با) گته – گته /gəte-gəte/ ؛ آ) گت – گت /gətə- gətə/ ؛ع) گت – گته /got- gotə/ ؛ ت) ←(ع) ؛

گوت – گوته – هکاردن/gut- gutə-həkārdən/ (مص مر) : حرف را دهن به دهن کردن – یک کلاغ چهل کلاغ – نق نق زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گوت گوته هاکردن /gut- gutə- hākerdən/ ؛ ق) گته گته /gətə - gətə/ ؛ با) گته – گته – هکردن /gətə- gətə- hakərdən/ ؛ع) گت گته /got- gotə/ ؛

گوتن/gutən/ (مص) : گفتن .

اغر) بئوئن /bautən/ ؛ ق) بتن /batən/ ؛ با) بوتن /butan/ ؛ع) گتن /go tan/ ؛ قص) گتن /getən/ ؛ | ک) گوتن /gutan/ ؛

گو- توکن/go – tukən/ (ص.مر) : کنایه از : فردی که از عهده‌ی هیچ کاری بر نیاید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گوکوتن /go - kutən/ ؛ اشر) گو- تگمه /go - tegmə/ ؛

گو تو کن هکاردن/go – tukən-həkārdən/ (مص.مر) : اخته کردن – کوفتن بیضه‌ی گاو .

ب) ←* ؛ س) گو بکو تندیین /go - bakutendiyən/ ؛ با) گو بتکنیّن /gu -batkəniyən/ ؛ آ) گو بتکنیّن /gu batkənniyan/ ؛ قص) گو بکو تنیین /go- baketenian/ ؛

گو- جفت/go - jəft/ (ا.مر) : دو گاوی که برای شخم به هم بندند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) جفت /jeft/ ؛ ق) جفت /geft/ ؛ع) جفت ورزا /jeftə varzā/ ؛ قص) یک جفت /yək- jəft/ ؛ اشر) ←* ؛

گوجه/gujə/ (ا) : گوجه فرنگی .

اغر) گوجه /gojə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با)

گوجه – وسنی/gujə- vəsni/ (ا.مر) : علفی هرز شبیه گوجه‌ی فرنگی که اطراف بوته‌ی گوجه فرنگی روییده و با وجین آن را پاکسازی نمایند .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گو-جی – جی/gu-ji- ji/ (ا.مر) : گل پامچال .

ب) گو جو جو /go - ju ju/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. کوجی جی /ku - ji-ji/ ؛ آ) ←* ؛

گو- چر/go- čar/ (ا.مر) : ۱. زمینی که گاو در آنجا بچرد . ۲. علف چرگاوان .

آوانوشت . (a - اَ) (ə - فتحه کوتاه) (e - اِ) (ā - آ) (u - او) (i - ای) (b - ب) (p - پ) (t - ت،ط) (s - ث،س،ص) (j - ج) (č - چ) (h - ح،ه) (x - خ) (d - د) (r - ر) (z - ذ،ز،ض،ظ) (ž - ژ) (š - ش) (f - ف) (q - ق،غ) (k - ک) (g - گ) (l - ل) (m - م) (n - ن) (v - و) (y - ی) (aw - اَو) (ow - او)

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گوچرا /go- čerā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گو - چش/go- čəš/ (ص.مر) : درشت چشم .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) گوچشـم /go češm/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) گوچوشم /go – čušm/ ؛

گو خاسه/go - xāsə/ (ا.مر) : استراحت‌گاه گاو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. گوخسه /go - xəsə/ ؛ ق) گوخسه /guxsə/ ؛ با) گو خسـه /gu-xəsə/ ؛ آ) گـو خس /gu- xəs/ ؛ ع) گو خسه /go xosə/ ؛ ت) گوخسـان /gowxosān/ ؛ اشر) گوخنسه /go – xoəsə/ ؛

گو خام/go – xām/ (ا.مـر) : ۱. چـرم گـاو . ۲. کنایـه از: لباسی بی اندازه بزرگ و سنگین .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) گو خام /gu - xām/ ؛ ع) ←* ؛ قص) خام /xām/ ؛

گو - خنسه/go - xoəsə/ (ا.مر) : مکـان خوابیـدن گـاو در گالش سرا . **نک** : گوخسته.

اغر) گو - خاسه /go - xāsə/ ؛ ق) ←* ؛ با) گو خسه /gu - xəsə/ ؛ ع) گوخسه /go xosə/ ؛ قص) ←(با) ؛ اشر) ←* ؛

گو خدا/gu-xədā/ (ا.مر) : حشره‌ای با شاخک‌های بلنـد و بدن سیاه . **نک** : جان خداگو . .

اغر) خدا گو /xadā- go/ ؛ با) ←* ؛ ع) خـدا خـرک /xodā xarāk/ ؛ اشر) گو-خدا ؛ |گ) خدا گووی /xodā- govə/ ؛

گو - خز/go - xez/ (ا.مر) : فشار ، تنگنا .

ب) ←* ؛

گو - خز - بیشتن/go- xez- beyəštən/ (مص .مر) : کنایـه از : در فشار و تنگنا گذاشتن .

ب) ←* ؛

گو خسک/go - xosək/ (ا.مر) : نوعی قارچ خوراکی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

گـو خسـون/gu- xosun/ (ا.مـک) : نـام دهکـده‌ای در کوهستان کلارستاق چالوس .

گو خوامه کا/go-xāməkā/ (ا.مر):

از انواع بازی‌هایی که توسّط نوجوانان انجام می پذیرفت. در این بازی که حدود شش بازی‌گر داشته، براساس قرعـه یـا توافق میان بازیگران یـک نفـر بـه عنـوان گـرگ انتخـاب می‌شد. به محض انتخاب گرگ، دیگر بازی‌گران در میـدان پراکنده می‌شدند. گرگ با سرعت به طرف بازیگران حمله‌ور می‌گردید. به محـض لمـس دسـت گـرگ بـا هـر یـک از بازی‌گران آنان موظّف بودند تا در جای خود متوقف شـوند. گرگ به حرکت خود ادامه می‌داد تـا بـا لمـس بـدن دیگـر بازیکنـان آن‌هـا را نیـز بـه توقـف وا دارد. در حیـن بـازی، بازیگران می‌توانستند با استفاده از فرصت و غفلت گـرگ و لمس بدن یاران هم بازی آن‌ها را نجـات داده و بـه بـازی برگردانند، در غیر این صورت و چنانچه گرگ موفّق به لمس بدن یکایک بازیگران و توقّف آنان می‌گردید از حالت گرگ بودن بیرون آمده و فرد دیگری بـه عنـوان گـرگ انتخـاب می‌شد.

گودار/gudār/ (ا.مر) : ایلیاتی - کولی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

گوداری/gudāri/ : فرمی از اجرا در موسیقی مازندارنی که با دخالت فرهنگ و لهجه‌ی کولیان مهاجر منطقه یعنی گودارها شکل یافته است. این فرم موسـیقی مـازندران درمناطق شرقی از علی‌آبادکتول تـا شهرسـتان سـاری مورد استفاده است. **نک** : گدار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گـوداری /gudāri/ ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گو در نه/godərne/ : ۱. شلاق قطـور از پـارچـه‌ی تـابیده شده. ۲. شلاق ترتیب داده شده از آلت تناسلی گاو .

ن) ←* ؛ ع) گودول شلاق /go dulə šellāq/ ؛

گو - دسته/go - dastə/ (ا.مر) : رمه‌ی گاو .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) گورمه /go rame/ ؛

گو - دل/gu - dəl/ (ا.مر / ص.مر) : ۱. دل گاو . ۲. کنایه از : آدم سنگدل .

اغر) ←* ؛ س) گو دل /go-dəl/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ اشر) ←(س) ؛ |گ) گـو دیـل /gow dil/ ؛

گو- دمبال/go – dəmbāl/ (ا.مر) : گونه‌ای گیاه .

ب) ←* ؛

گودم – رسن/go – dəm –rasən/ (ا.مر) : طناب ضخیم و

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

محکمی که از موی دم گاو تهیه شده و به عنوان کمند گاوان وحشی مورد استفاده قرار گیرد .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ع) گودم لافن /godomə lāfən/ ؛

گودم ورین/go - dəm- vərin/ (ا.مر) : نوعی ملخ سبز – آخوندک .
اغر) ←** ؛ع) تودونّک /todavennak/ ؛

گو دوش/go - duš/ (ا.مر/ص.فا) : ۱. دوشنده‌ی گاو . ۲. ظرفی سر پهن برای دوشیدن گاو .
اغر) ۱.←** ، ۲. گا دوش /gā- duš/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) گو دوش /gu.duš/ ؛ع) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←** ؛

گور/gavər/ (ا) : گبر – زرتشتی .
اغر) ۱.←** ، ۲. گور /gavr/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←** ؛ع) گبر /gabr/ ؛

گور اشکو/gur- əško/ (ا.مر) : گورکن – رودک .
اغر) ←** ؛ س) گورکن /gurkangur kan/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←** ؛ع) گل بنی گسّن /gel beni gossən/ ؛ ت) گوراشکاج /gur eškāj/ ؛

گوران/gurān/ (ا) : طایفه‌ای در منطقه‌ی سوادکوه .

گورانه/gurānə/ (ا.صو) : صدای گاو به هنگام حمله‌ی حیوان وحشی .
س) گوغه /go- qa/ ؛ ق) غره /qārə/ ؛ با) گو – تله /gu-/ talə/ ؛ع) گوره – گاره /gorə- gārə/ ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

گوربن/gur bən/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در راه مالرو سنگان به کجور .

گور به گوری/gur- bə- guri/ (ش.ج) : نوعی نفرین است به معنی: گور به گور شوی .
اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. گور به گور /gur. bə.gur/ ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

گورت/goret/ (ا.مک) : محلی دارای معدنی متروکه به ارتفاع ۳۱۴۹ متر در کلاردشت چالوس .

گو-رخ/go- rex/ (ا.مر) : حالت روان شدن و جاری گشتن، ترشی، رب و سوپ، به هنگام استفاده .
اغر) ←** ؛

گورد – شانه/gurd- šanə/ (ا.مر): از ابزارهای مربوط به دستگاه پارچه‌بافی سنتی .
اغر) نرد – شانه /nord- šānə/ ؛ ق) نوئرد /nuerd/ ؛ با) نوئر دشانه /muerd- šunə/ ؛ اشر) ←** ؛

گور – زا/gur- zā/ (ص.مف) : ۱. بچه‌ای که پس از فوت مادر متولد شود . ۲. کنایه از: آدم قد کوتاه .
اغر) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) گورزال /gur zāl/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

گو -رز- هکاردن/go rez-həkārdən/ (مص.مر) : خرد کردن پوست هندوانه جهت خوراک دام .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

گورس سر/gorsə- sar/ (ا.مک) : نام محلّی در حوزه‌ی سنگرج سوادکوه .

گورسّون/gurəssun/ (ا) : گورستان .
ب) گورستون /gurəstun/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

گورش/gorəš/ (ا.صو) : صدای نعره‌ی گاو یا هر صدایی که شبیه آن باشد .
ن) ←** ؛ع) گوره /gorə/ ؛

گورش کاج/gureš kāj/ (ص.فا/ا.مر) : ۱. گورکن . ۲. رودک.
اغر) گور– اشکو /gur- əško/ ؛ع) ۱.←** ، ۲. گل بنی گسن /gel beni gossən/ ؛ اشر) ←** ؛

گورکنار/gavar- kenār/ (ا.مر) : ۱. چوب‌هایی که دور تله پرندگان بر زمین فرو کنند تا پرنده به سوی تله هدایت شود . ۲. به معنی کنایی: کاری را از روی بی‌میلی انجام دادن . **نک** : ابکل پچار .
ع) ←** ؛ ت) گور و گاردن /gavər.və-gārdən/ ؛

گورماست/gor māst/ (ا.مر) : نوعی غذا که از مخلوط شیر و ماست و برنج بدست آید .
ب) گورماستی /gor māsti/ ؛ قص) ←** ؛

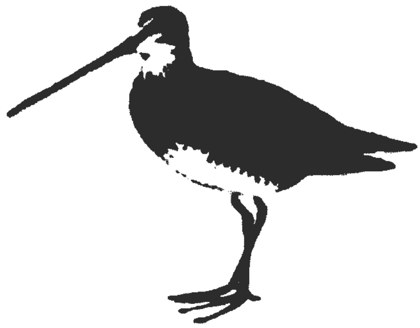
گورن/goren/ (ا) : شیر دان .

آوانوشت : (a = َ) (ā = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ِ) (i = ای) (u = او) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

ع) گیرون /giron/ ؛ ت) ←** ؛

گورناج/gur nāj/ (ا) : نوعی آب چلیک درشت - نوعی پرنده‌ی آبزی . **نک** : احیاقج .

آ) ←** ؛ ع) گورنیاچ /gaver niyāč/ ؛ ت) گورنج /gavər naj/ ؛ اشر) درناج /der nāj/ ؛

گورناج

گور نیاج/gavar- niāj/ (ا.مر) : ۱. نام پرنده‌ای که دارای نوک دراز می‌باشد و بیشتر در مزارع یافت می‌شود . ۲. از رده آب چلیک‌ها . **نک** : گورناج ابیا - ابیاکل.

ع) ←** ؛ ت) گبر نج /gaber- naj/ ؛

گورین/gurin/ (ا) : پستان گاو . **نک** : داله.

اغر) گیان /geyān/ ؛ ع) گیرون /giron/ ؛ ت) ←** ؛

گوزئن/guzaen/ (مص) : گوزیدن . **نک** : جرت بدائن .

اغر) بگوزیین /baguziyən/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ۱. گوزهادائن /guz hādāan/ ، ۲. بگوزیین /baguziyan/ ؛ ع) گوز بزان /guz bəzān/ ؛ ت) ←** ؛

گوز- بخارده – شال/goz- bəxārdə-šal/ (ص.مر) : کنایه از: آدم ترسو و کسی که موقع راه رفتن، از روی هراس پیاپی به پشت سر خود نظر افکند.

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) گوزه - بخرده- شال /guz-baxərdə-šāl/ ؛ آ) ←(با) ؛

گوز- بره/guz- barə/ (ا.مر) : حالت خمیده و صلیب وار کسی که بچه‌ای فربه و سنگین وزن را بر پشت حمل نماید .

اغر) ۱. ←** ، ۲. گوز- وره /guz- varə/ ؛

گوزبون/guzəbun/ (ا) : نوعی کنگر که داخل پلو می‌ریزند و مزه‌ای شبیه مزه‌ی سبزی اسفناج دارد.

ب) ←** ؛

گوز – خار/guz-xār/ (ص.فا) : کسی که زیاد می‌گوزد .

اغر) ۱. گوزن /guzən/ ، ۲. گوزوک /guzuk/ ؛ ب) ←** ؛ ق) گوزن /guzən/ ؛ با) ۱. ←** ، ۲. ←(ق) ؛ آ) ۱. ←(با) ، ۲. گوزن /guzən/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) گوزوک /guzuk/ ؛

گوز خارچی/guz xār-či/ (ص.فا) : کنایه از : خبرچین و دروغگو .

س) گوز خورچی /guz- xaverči/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گوز خور /guz xor/ ؛ ت) ←(ع) ؛

گوز – خورچی/guz- xavər- či/ (ص.فا) : کنایه از: خبرچین و فضول .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) گوز- خارچی /guz - xārə - či/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گوزخور /guz xor/ ؛ ت) گوز خورچی /guz xorči/ ؛

گوزک/guzək/ (ص.نس) : مغرور – از خود راضی .

اغر) ۱. ←** ، ۲. گوزکی /guzəki/ ؛ س) گوزکی /guzeki/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گوز قوتّی /guz qutti/ ؛

گوزک - دینگئن/duzək- dingoən/ (مص.مر) : شیشکی انداختن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛

گوز کش/gavez kaš/ (ا.مک) : ازتوابع جنت‌رودبار تنکابن.

گوزگب/guz - gab/ (ا.مص) : حرف‌های بیهوده گفتن یاوه- حرف مفت . **نک** : پرت بئوتن .

با) ←** ؛ آ) گوزگپ /guz gap/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) گوزگب /guze- gab/ ؛ آک) ←** ؛

گوز - گوز - فراج/guz guz fərāj/ : کنایه از : باد غرور .

آک) ←** ؛

گوزگوزی/gowz-gowzay/ (ص.نس) : کوچک اندام و پرفیس و افاده . **نک** : چخک .

س) گوزگره /guz- gerə/ ؛ ق) ۱. ←** ، ۲. ←(س) ؛ با)

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گوز گرک /guz- gərək/ ؛ع) گوز گوزک /guz guzak/ ؛ | ک) ←* ؛

گوزلاف/guz- lāf/ (ا.مص) : دروغ گفتن – چاخان کردن . **نک** : چخن هکاردن . .

آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

گوزمال/guz- māl/ (ص.مف) : از بین رفته – پایمال .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) *← ؛ع) *← ؛ ت) *← ؛ اشر) *← ؛ |ک) *← ؛

گوز – مغز – بیتن/guz- maqz bayitən/ (ص.مر) : کنایه از : قدرت و نیرو پیدا کردن در اثر سفارش و واسطه .

اغـر) *← ؛ع) گوز گاروشـــن ببیـــن /guzə-gā-rovšan-babəyan/ ؛

گوزن/guzən/ : کسی که زیاد می‌گوزد .

ن) *← ؛ع) *← ؛

گوز نگو/gozangu/ (ا) : سوسکی که پهن حیوانات را گلوله کند و حرکت دهد . **نک** : چسمبو .

ب) *← ؛ س) *← ؛ ق) *← ؛ بـا) *← ؛ آ) گوزنـــگو /guzan- gu/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) گـــوزور گاردن /gozur-gārdən/ ؛

گوزون/go - zəvon/ (ا.مر): گل گاوزبان .

اغـر) ۱. گل گوزوان /gol- go- zəvān/ ، ۲. گوز زوان /go-zəvān/ ؛ س) *← ؛

گوسبند- ککـلا/gusband- kakalā/ (ا.مـــر) : مدفـوع گوسفند. **نک** : گسن زور.

اغـر) ۱.←* ، ۲. گوسـفند ککـــلا /gusfənd-kəkəlā/ ؛ س) گسفن زور /gəsfən- zur/ ؛ع) گستّه – زور /gossenə zur/ ؛

گوسر/gosar/ (ا.مک) : از توابع نشتای عباس‌آبادِ تنکابن .

گو –سری//go - sari/ (ا.مر) : ریسمانی که با آن شاخ گاو را بندند . **نک** : اشکلک .

اغر) ←* ؛ س) وس سری /vəs- sari/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گوسری /gu-sari/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. گو – دم /go - dəm/ ؛

گوسفن/gusfən/ (ا) : گوسفند .

اغر) ۱.←* ، ۲. گاسفند /gāsfənd/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←*؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) گســـفن /gəsfən/ ؛ع) گستّـــن /gossən/ ؛

گو –سنّخ/gu- sənnəx/ (ا.مر) : صندوق چوبی بزرگ .

اغر) چو سندق /ču- šəndoq/ ؛ س) سـندق /sendeq/ ؛ ق) سنخ /sənnəx/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. چو سنخ /ču- sənnəx/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) چو سنّوق /ču sannoq/ ؛ قص) ←* ؛

گوسن سنگ/gusene- sang/ (ا.مک) : نـام دهکـده‌ای در کلارستاق چالوس .

گوسنشون/gosenešun/ (ا) : گوسفندان .

اغر) ۱. گوسفندا /gusfəndā/ ، ۲. گاسـبندا /gāspəndā/ ؛ ق) گسفنون /gəsfənnun/ ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گوسـو/go -su/ (ا.مـر) : چـراگاه گاو – اختصـــاص دادن مزرعه‌ی پنبه، پس از برداشت محصول برای چرانـــدن گاو .

اغر) ۱.←* ، ۲. گوچـر /go - čar/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) گوچر /gu- čar/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) .

گو –سو-هکاردن/go - so - həkārdən/ (مص.مر) : کنایـه از: یکباره آزاد و رها کردن . **نک** : گو– سو .

اغـــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. گو کــــــردن /gudārdən/ ؛

گوش/guš/ : پاشنه‌ی در . **نک** : کارک .

ب) *← ؛

گوشاد/gušād/ (ص) : ۱. گشاد . ۲. تنک، بازباز . **نک** : شبا و شا.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گشـاد /gəšād/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ع) ←* ؛ اشـر) گشـاد /gešād/ ؛ |ک) ←* ؛ پ) ویشات /višāt/ ؛

گوشاری/gošāri/ (ا) : گوش سپردن پنـهانی بـه گفـت و گوی دیگران .

اغر) گوش بکشیین /guš-bakəšiyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گوشاری /gušāri/ ؛ ن) ←* ؛ع) گوش بسّان /guš

گوش استائن/estāən – guš/ : ۱. اسـتراق سـمع . ۲. گوش سپردن دزدانه به گفتگوی دیگران . **نک** : گوشاری .

اغر) ←* ؛ س) *← ؛ع) گوش بسّان /guš bessān/ ؛ |

گ) ← * ؛

گوشبال/guš bāl/ (ا.مر) : گوشواره – شامل انواع مختلف مانند: ۱– آویزی ۲–تخته ای ۳– مناتی ۴–مرواریدی ۵–رنگین‌دار۶– حلقه‌ای ۷– گردی حلقه‌ای نازک و غیره می‌باشد.

اغر) ۱.← * ، ۲. گوشوار /gušvār/ ؛ س) * ← ؛ ق) گوشوار /gušvār/ ؛ با) ← * ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ← * ؛

گوش – بره/guš- barrə/ (ا.مر) : گوشت زیر دنده .

اغر) ← * ؛

گوش – بلغور – هدائن/guš- balqur-hədāən/ (مص.مر) : شستشوی گوش با آب .

گوش بنی/guš- bəni/ (ص.نس) : ۱. شنیده شده . ۲. گوشزد . **نک** : اشتوس .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) گوش گوشی /guš-guši/ ؛ ت) ← * ؛

گوش بنی/guš-boni/ (ص.نس) : سخن راز گونه و آهسته – سخن زیر گوشی . **نک** : جیک ویک .

اغر) گوش بنی /guš- bəni/ ؛ س) گوش مجی /guš- maji/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ← * ؛

گوش بنی/gu- bəne/ عمل سربریدن گاو و گوسفند در جشن‌ها و عروسی ها.

گوش پپک/guš-papak/ (ا.مر): درد و ورمی که در گوش پیدا شود – اریون .

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ ع) گوش درد /gušdard/ ؛

گوش پر/guš- par/ : محفظه‌ی آب‌شش ماهی .

با) ← * ؛ ع) گوش لاک /gušə lāk/ ؛

گوش پر غالی/guš-par-qāli/ (ا.مص) : نشینده گرفتن – تظاهر به نشنیدن . **نک** : اشترسک .

اغر) ← * ؛ ع) نشنس بیتن /mešnoš baytan/ ؛ اشر) گوش ور غئلی /guš-varqoəli/ ؛

گوشت کتک/gušt- katak/ (ا.مر) : ۱. تکه‌ای از گوشت لخت . ۲. کنایه از: اشخاص لخت

ق) ← * ؛ با) گوش کتک /guštə-katək/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ← * ؛ ع) ←(با) ؛

گو شت کلا/gušt- kəlā/ (ا.مک) : از توابع کیاملک قائم شهر.

گوشت و گل کاردن/gušt-o-gəl-kārdən/ (مص.مر) : کنایه از : چاق شدن .

اغر) ← * ؛ س) گل و گوشت هاکردن /gel-o-gušt-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) گل و گوشت بیتن /gelu-gušt-baytən/ ؛ آ) گوشته گل ها کردن /guštə gəl hākərdan/ ؛ ع) گل وگوشت هاکردن /galo-gušt-hākordan/ ؛ ت) گوش زئن /guš zaen/ ؛

گوشت و نخون/gušt-o-naxon/ (ص.مر) : کنایه از: وابستگی داشتن – غیر قابل انفکاک از خویشاوندان و بستگان .

اغر)← * ؛ ب) ← * ؛ س) گوشت و نا خون /gušt o-nāxun/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ← * ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ← * ؛

گوشتی/gušti/ (ص.نس) : گاو و گوسفندی که برای کشتار و بهره بردن از گوشت آن‌ها نگهداری شوند .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛

گوش تیر هاکردن/guš-tir-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. گوش ایستادن . ۲. به دقت گوش دادن .

اغر) گوش هستائن /guš-hestāən/ ؛ س) گوش تیرها کردن /guš-tir- hākerdən/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) گوش تز هکردن /guš tez hakerden/ ؛

گوش خز/guš-xəz/ (ا.مر) : هزار پا، هزار پای قهوای رنگ .

اغر) گوش – خزک /guš- xezək/ ؛ ب) گوش – خز /guš-xez/ ؛ س) ← * ؛ ق) گوش – خز /goš- xəz/ ؛ با) گوش – خز /gušə-xiz/ ؛ آ) ← * ؛ ع) گوش غول کنک /guš qul-konāk/ ؛ اشر) گوش– خزک /guš-xezak/ ؛

گوش خزک/guš- xezək/ (ا.مر) : **نک** : پش‌مجی .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) گوش خیز /gušə.xiz/ ؛ آ) گوش خز /guš.xez/ ؛ ن) ← * ؛

*←) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گوشک/gošək/ (ا) : از انواع قارچ . نک : چلچلا دستی .
ب) ←* ؛ س) گوشـک /gušək/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) گوشک /gušak/ ؛

گوشک - خرشی/gušək- xərəši/ (ا.مر) : خورشتی که بـا قارچ تهیه شود .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گوش کشـی/guš- kaši/ (ا.مـص) : ۱. اسـتراق سـمع . ۲. تنبیه کردن - گوش مالی .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) گوش - کشی /guš-keši/ ؛ آک) ←* ؛

گوش کنی/guš kəni/ (ا.مص): زیر گوشـی حـرف زدن - در گوشی گفتگو کردن .
ن) ←* ؛ ع) گوش بنی /guš beni/ ؛

گوش گوشی/guš- guši/ (ا.مر) : گفتگوی در گوشی . نک : چیناچ .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) گوش نبی /guš bəni/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) سر - گوشی /sar- guši/ ؛

گوش گوشی بئوتن/guš- guši- baotən/ (مص .مـــر) : در گوشی سخن گفتن . نک : چیغاچ کاردن .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) گوشـی مجـی بتـن /gušmaji baten/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←*، ۲. گوش گوشی بئوتـن /guš-guši- bautan/ ؛ ع) گوش بنی بوتن /guš beni botan/ ؛ ت) گوش گوشی گتن /guš guši gotən/ ؛ اشر) سرگوشی بئوتـن /sar-guši-bautən/ ؛

گوش لاب/gušlāb/ (ا.مر) : درون گوش-لاله‌ی گوش .

گوش لاک//guše-lāk/ (ا.مر) : محفظه‌ی آبشش ماهی .
ع) ←* ؛

گوش مایی/guš-māyi/ (ا.مر) : از انواع علف هرز که شبیه صدف دریایی است .
اشر) ←* ؛

گوش -مجی/guš-maji/ (ا.مر) : سخن در گوشی . نـک : چیغاچ .
اغر) گوشی گوشی /guš- guši/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) گوش - مجی /maji/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گوش بنی /guš beni/؛

گوشنیک/gušnik/ : زیر گوشی سخن گفتن .
ن) ←* ؛

گوشو/go-šu/ (ا.مر): قسمتی از حصار مـزارع کـه آسیب بیند و گاوها بتوانند از آن نقطه وارد زمین شوند .
س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) گوشر /gu- šār/ ؛

گوشوار/gušvār/ (ا) : گوشواره .
اغر) ۱.←*، ۲. گوشبال /gušbāl/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) گوشـپار ه /guš pārə/ ؛ آک) ←* ؛ او) گوشه وار /gaošavār/ ؛

گوشواره/guš vārə/ (ا) :
قسمتی از کلون در چوبی که در وسـط دو لنـگه‌ی در و بـه فاصله‌ی تقریبی چهل سانتی متر و به صورت عمـودی میخ می‌شود. وسط هریک از دو چوب کنده شده است و کشــو از دو سوراخ آن عبور می‌کند و سبب بستن در حیـاط یـا دروازه می‌گردد. گوشواره را از قسمت بالا سوراخ می‌کنند و زبـانکی را در آن می‌گذارند. وقتی کشو بسته شد در قسمت راسـته‌ی سوراخ گوشـواره‌ی در کشـو هـم کمـی فـرو رفتـگی ایجـاد می‌کنند تا زبانک در داخل سوراخ قرار گیرد.

گوشواره/gušvārə/ (ا.مک) : از توابع پشتکوه ساری .

گوشوال/guš - vāl/ (ا) : ۱. میوه و هسته‌ی سکلیم - میوه و هسته اسکلم تلی یا سیاه تلـو . ۲. گوشـواره . نـک : اسکلم قلی .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←*، ۲. گوشواره /gušvār/ ؛

گوشوال دار/gušvāl-dār/ (ا.مر) : ۱. نوعـی درخـت . ۲. از انواع خیار .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) گوشپار - دار /gušpārə-dār/ ؛

گوش ورغالی/gošvar-qāli/ (ا.مص) : نک : گوش پرغـالی - په‌گوشک .
اغر) ۱.←* ، ۲. گوش پر غالی /guš par-qāli/ ؛

گوشه/gušə/ (ا) : ۱. کنج . ۲. کلید . نک : پی کیس .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ)

→ * ؛ع) ۱.→ * ، ۲. کلی گوشه /keli gusi/ ؛ قـص) → * ؛ ت) * → ؛ آک) → * ؛

گوشه/gusə/ (ا) :

دراصطلاح موسیقی، قسـمتی از یـک دسـتگاه- لغـت نامـه دهخدا،ج ۲۲، ص ۲۲۵۶۳ - در تعزیه: گوشه‌ها شامل شـبیه هایی هستند، که عناصر کمیک در آن‌ها وجود دارد و از نظر داستانی نیز مستقل هستند. اشخاص ایـن شـبیه، مذهبـی و غیر مذهبی و حتّی گاه از سایر ملل نیز برگزیده شده انـد. در واقع این دسته از تعزیه‌ها هستند، که عناصر و عوامل اصلـی تحوّل تعزیه به سوی درام غـیرمذهبی را فراهـم سـاختند و بیشـترین سـهم را در ایـن مـورد بـر عـهده داشـتند. شـبیه مضحک، از تحوّل همین دسته از تعزیه‌ها و با تاثیرپذیـری از عوامل مهم دیگری به وجود آمده و راه را به سوی ایجـاد « درام غیر مذهبی» می‌گشاید. البتّه شبیه‌های ایـن دسـته نـیز خـود بـه دو گروه تقیسـم مـی شـوند: گروه اول، شـامل موضوع‌هـایی غـیر شـیعی اسـت کـه البتّـه در جـایی از شبیه،گریزی به صحرای کربـلا زده می‌شود. از ایـن گروه می‌توان شبیه لیلی و مجنـون را نـام بـرد کـه موضـوع آ ن همان داسـتان عاشـقانه‌ی معـروف اسـت، کـه تنـها عنصر مذهبی در شبیه، وقتی است کـه مجنـون از پیشـوای ششـم شیعیان راهنمایی می‌طلبد. یـا می‌تـوان از مجلـس بـه چـاه انداختن یوسف نام برد که در آن داستان، یعقوب و یوسـف و زلیخا در یک درام منظوم به شاعرانه ترین صـورت ترسـیم شده اند. همین طور از مجلس قربانی کردن اسماعیل توسـط ابراهیم.(ادبیات نمایشی در ایران ص/۲۴۴-۲۴۳)

گوش هب/gus-hab/ (ا.مر) : اریون .

س) گوش بن غر /gus- bən-qər/ ؛

گوش هدائن/gus-hədāən/ (مص.مر) : گوش دادن .

اغر) → * ؛ ب) → * ؛ س) ۱.→ * ، ۲. گوش هـاکردن /gus-hākerdən/ ؛ ق) → * ؛ با) → * ؛ آ) ۱.→ * ، ۲. گوش هاکردن /gus-hākərdan/ ؛ع) گوش هـادان /gus hādān/ ؛ قص) گوش هدائـن /gas-hedāan/ ؛ ت) گوش دئـن /gus daen/ ؛ اشر) گوش - هدائن /gus- hədāən/ ؛ آک) → * ؛ پ) نیوشیتن /miositan/ ؛ باس) قوش /qos/ ؛ او) نیئـوش /mi-yaos/ ؛

گوشیار/gosyār/ (ص) : کسی کـه اسـتراق سـمع کنـد- کسی که پنهانی به صحبت دیگران گوش بسپرد .

اغر) گوش کش /gus- kas/ ؛ ق) کوشاری کر /gusāri kar/ ؛ آ) → * ؛ ن) → * ؛ع) گوش اسّن کس /gus essen kas/ ؛ اشر) گوش کش /gus-kas/ ؛ آک) → * ؛

گوشی بیاردن/gusi- beyārdan/ (مص .مر) : آبسه کـردن و زخم شدن کناره‌های ناخن انگشت .

اغر) گوشـی و بوییـن /gusi-baviyən/ ؛ ب) گوش بوییـن /gusi- baviyən/ ؛ س) گوش بیّـن /gusi bavyən/ ؛ ق) گوشی بیاردن /gusi biyārdən/ ؛ با) →(س) ؛ آ) → * ؛ ن) → * ؛ع) گوشی ببیـن /gusi babeyan/ ؛ ت) → * ؛ اشر) گوشی بیاردن /gusi- biyārdən/ ؛ آک) → * ؛

گوشـیر/gu- sir/ (ا.مـر) : ۱. شـیر گاو . ۲. قنـاتی در عثمان‌سرای عبـاس آبـاد کـه سـرچشـمه‌ی رودخانـه اسبچین از آن می باشد .

اغر) → * ؛ س) → * ؛ ق) → * ؛ با) → * ؛ع) → * ؛ قص) → * ؛ ت) → * ؛ اشر) گو شیر /go - sir/ ؛ آک) → * ؛

گوشیکلا/gosi- kəlā/ (ا.مک) : از توابع کیاکلای قائم شهر.

گو فتور/go - fətur/ : ۱. نوعی بیماری که گاوها بدان دچار شده و بینی و دهان گاو متورّم شـده و موهـای محـل متورم شده ریزش نمایند. که بـه آن فتـور گوینـد . ۲. کنایه از درشت پیکر و بدریخت .

ب) → * ؛ س) → * ؛ ق) → * ؛ با) → * ؛

گوفسّه/go fəsse/ : محل اتراق گاوها .

ن) → * ؛ع) گوخسه /go xosə/ ؛

گو قیل/go- qil/ (ص.مر) : ۱. اسب سفیدی کـه خال‌هـای کوچک داشته باشد . ۲. حیوان دورنگ .

اغر) → * ؛

گوک/guk/ (ا) : ۱. گوساله . ۲. اهرم چوبی . نک : دوک .

اغـر) → * ؛ ب) → * ؛ س) ۱.→ * ، ۲. گوگ /gug/ ؛ ق) → * ؛ با) → * ؛ آ) → * ؛ ن) → * ؛ع) → * ؛ او) گئـوم /gaoma/ ؛

گوکا/gokā/ (ا.مر):

از انـواع بازی‌هـای کودکانـه - درایـن بـازی، بـازی کنـان دسته‌ای سرخس را چیده و آن را از قسـمت سـاقه‌ی گیـره مـانندش بـه هـم اتصـال دهنـد. سپس دو تـن دسته‌های سرخس را در جهت مخالف هم می‌کشند. چنانچه دسته‌ی

→ *) ارجاع به مدخل ، →) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

سرخس هر یک از طرفین گسسته و پاره شود بازنده‌ی بازی خواهد بود. این بازی شبیه به طناب کشی است.

گوک بولی/guk- buli/ (ا.مص) : ۱. آماده کردن گل ،آب و کاه برای اندود کردن . ۲. کشیدن اشیا یا افراد بر روی زمین . **نک** : بنه مالی .

آ) ۱.**← ، ۲. گل گویی /gəl- guyi/ ؛ع) گل خازی /gel/ /xāzi ؛

گوک په/gukə- pe/ (ص .فا) : نگهدارنده‌ی گوساله .

اغر) گوک وان /guk- vān/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ آ) ←** ؛ع) دمچ گالش /daməc gāleš/ ؛

گوک - پییر/piyər -guk/ (ص.مر) : کنایه از: نادان و ابله.

اغر) ←** ؛

گوک - خال/guk- xāl/ (ا.مر) : پشته‌ای ا ز شاخ و برگ درخت جهت تغذیه‌ی گوساله .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. گوک خال /- gug /xāl ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛

گوک دوستن/guk- davəstən/ (مص.مر) : مأنوس ساختن گاو تازه‌زا با گوساله. **نک** : دوس ها کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) گوک دوسّن /gag- davessen/ ؛ *با)* ←** ؛ آ) گوک دوسّن /guk davəssan/ ؛

گوک زا/guk- zā/ (ا.مر) : گوساله . **نک** : خلام .

اغر) خالمه گوک /xālme-guk/ ؛ ب) ←** ؛ س) گوک زا /gug- zā/ ؛ ق) گوک زا / gokzā/ ؛ *با)* ←** ؛ آ) ←** ؛

گوک ساره/guk- sārə/ (ا.مر) : ریسمانی که با آن گوساله را بندند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ *با)* گوک کشت /gukə- kəšt/ ؛ع) دمچ کشت /damec kešt/ ؛

گوکش/go - kaš/ (ا.ا) : از ابزار و ادوات مربوط به گاو آهن .

ب) ←** ؛

گوک -کشت/guk- kəšt/ (ا.مر) : ریسمانی که با آن گوساله را به پای گاو بندند تا هنگام دوشیدن شیر، حیوان با آرامش به دوشیدن تن دهد.

اغر) گوک ساره /guk sārə/ ؛ ب) ←** ؛ *با)* ←** ؛ع) دمچ کشت /damec kešt/ ؛

گو کلّه/go- kallə/ (ا.مر) : ۱. سر گاو . ۲. جمجمه‌ی گاو که «چلیجه čalijə» را که از وسایل نخ‌ریسی است روی آن قرار می دهند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ آ) گوکلّه /gu kallə/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *اشر)* ←** ؛

گو - کلّه - دورهدائن/go kallə-dorhədāən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: چیزی را بی‌جهت از جایی به جای دیگر حمل کردن . ۲. طفیلی . ۳. فرد طفیلی را با میل قلبی همراه خود بردن .

اغر) ←** ؛ع) ورگ کلّه بگردانیـن /vergə kallə/ /bagerdāneyan ؛

گو کلّه غاز/gu- kallə-qāz/ (ا.مر) : پرنده‌ای شبیه غاز که از غاز درشت‌تر است و پاهای بلندتری دارد .

آ) ←** ؛

گوک - مار/guk- mār/ (ا.مر) : ۱. اهرم بالابرنده‌ی چوبی . ۲. محلّ نگه‌داری گوساله .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) دمچ مارگو /damec marə go/ ؛

گو -کنف/gu-kanəf/ (ا.مر) : گیاهی از خانواده‌ی کنف با برگ های پهن .

ق) ←** ؛ع) شیر کنف /šir kanaf/ ؛

گوک وانی//guk- vāni/ (ا.مص) : گوساله بانی .

اغر) ←** ؛ ب) گوک ونی /guk-voni/ ؛ ق) ←** ؛ *با)* گوک - بونی /guk- buni/ ؛ آ) ←*(با)* ؛ع) دمچ گالشی /damec gāləši/ ؛

گوک وند/guk- vand/ (ا.مر) : ریسمانی که گوساله را بندند .

اغر) گوک ساره /guk sārə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ *با)* گوک - ون /guk-van/ ؛ آ) ←*(با)* ؛

گو گاردن/go - gārdən/ : ۱. طول زمینی که گاو به هنگام شخم زدن طی کند و سپس برگردد . ۲. مانع موقّتی جهت جلوگیری از ورود گاو .

اغر) گوگردان /go - gərdān/ ؛ ب) ←** ؛ ق) گو گردن

/go - gərdən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

گوگاره/go- gārə/ : از اصوات–آروغ .

گو گالش/go - gāleš/ (ص.مر) : گاو چران – گاوبان .

اغر) ۱. گالش /gāləš/ ، ۲. گو گالش /go - gāləš/ ؛ ق) گالش /gāləš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) گالش گو /gāleše go/ ؛ آک) ←* ؛

گو گباغ/go -gəbāq/ (ا.مک) : از توابع اندورود بهشهر .

گو – گردی/go - gərdi/ (ا.مص) : گشتن برای پیدا کردن گاو – در پی گاو رفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گو دمّال /gu/ demmāl/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) گودمال /gow domā/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛

گوگزا/gugzā/ (ا) : گوساله .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گوگزا /gogzā/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گو گل/go- gal/ (ا.مر) : گلّه‌ی گاو .

اغر) گوگلّه /go - gallə/ ؛ ق) گوکله /gu - kallə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) گوگلّه /gu gallə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گوگله/go golə/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس‌آباد تنکابن .

گو -گلّه – وان/go - gallə- vān/ (ص.فا) : گالش – گاو چران .

اغر) ←* ؛ با) گو- گلّه – وون /gu-kallə- vun/ ؛ ن) گو گلّه وون /gu - galle - vun/ ؛ ت) ←* ؛

گو- گی/go- gi/ (ا.مر) : تفاله‌ی گاو .

اغر) ←* ؛ س) گو زور /gu-zur/ ؛ ق) گویی /gui/ ؛ با) گویی /guyi/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) گا – گو /gā- go/ ؛ آک) ←* ؛

گول/gul/ : گو د – جای ژرف . نک : جول.

اغر) جل /jol/ ؛ س) ۱.←(اغر) ، ۲. جول /jul/ ؛ ق) جول /jul/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) جل /jal/ ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) ←* ؛ آک) چال /cāl/ ؛

گولا/gulā/ (ا) : چادر بزرگ .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

گول بلا بازی/gul-balā-bāzi/ (ا.مر) : الک دولک .

ت) ←* ؛

گولو/gulu/ : نک : پسه پسه .

قص) ←* ؛

گولو گولو/gulu gulu/ (ا.صو) : صوتی برای فراخوانی گوساله . نک : توسک .

ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

گوله/golə/ (ا) : کوزه‌ی کوچک .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

گولی بالا/guli- bālā/ (ا.مر) : دوقطعه چوب کوتا ه و بلند مربوط به بازی الک دولک . نک : الک گالی .

ع) گولی /guli/ ؛ ت) ←* ؛

گوم/gom/ (ا) : گام –قدم .

اغر) ۱. گام /gām/ ، ۲.←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گوم /gum/ ؛ ت) ←* ؛ پ) گم /gem/ ؛ او) گیم /gima/ ؛

گوم/gum/ : گم .

اغر) ۱. گام /gām/ ، ۲. گم /gom/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. گم /gom/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) گم /gom/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ اشر) گنم /goəm/ ؛ آک) ←* ؛

گومباس//gumbās/ (ص) : صدای مبهم .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گوم بزوئن/gum- bazuən/ (مص.مر) : پازدن به چوب کارگاه بافندگی قدیمی را گویند که باعث بافتن پارچه شود .

با) ←* ؛

گومبه – گومبه/gombə- gombə/ (ق.) : پیوسته – دایم – پشت سر هم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) گل به گل /gəl- bə-/ gəl/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) گل به گله /gol- bə-golə/ ؛

گوم – بیّن/gum- bayyən/ (مص.مر) : گم شدن – ناپیداشدن .

اغر) گا م بویین /gām baviyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

۱.←* ، ۲. گم – بین /gom- bayyan/ ؛ع) گم ببین /gom bab eyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) گم – بئن /gom baaen/ ؛ اشر) گئم هابیین /goəm- hābiyən/ ؛

گو مرغی/go - morqi/ : کنایه از: افراد بد اخلاق .

اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛

گو – مرگی/go margi/ (ا.مر) : بیماریی که موجب مرگ گاو شود .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) گو مرگی /gu-margi/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

گو مش/gu məš/ (ا.مر) : گاومیش .

اغر) گامش /gāmeš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گامیش /gāmiš/ ؛ قص) گاو میش /gāv- miš/ ؛ ت) گو میش /gow miš/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) گامیش /gāmiš/ ؛ پ) گاومش /gāvməš/ ؛

گوموس/gomus/ (ا.مر) : پرنده‌ای که اغلب روی احشام نشیند و از حشرات روی پوست آن‌ها تغذیه کند .

ن) ←* ؛ع) دم لاسکن /dom lāskən/ ؛

گوم هیتن/gum haytan/ (مص.مر) : رد شدن و عبور کردن از روی کسی که دراز کشیده یا خوابیده است .

آ) ←* ؛

گومیش/gomiš tappə/ (ا.مک) : ۱. مرتعی زراعی در قسمت شرق روستای کدیر نوشهر . ۲. کمش‌دفه یا گمیشان در شهرستان بندرترکمن .

گون/gaven/ (ا) : **نک** : جون .

ت) ←* ؛

گون –بلان/gun-bəlān/ (ا.مر) : نوعی قارچ خوراکی .

قص) گبلک /gebəlak/ ؛ اشر) ←* ؛

گونده/goəndə/ (ا) : چانه‌ی خمیر .

اغر) گانده /gāndə/ ؛ع) گَنَک چنه /gonnak - čonə/ ؛ اشر) ←* ؛

گوندی – کاردن/govandi- kārdən/ (مص . مر) : با گاو زمین را شخم زدن .

اغر) ←* ؛ س) گووندی هاکردن /govardi- hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) گووندی – هکردن /gu- vandi-hakərdən/ ؛ قص) گویاری هاکردن /gu-yāri -hākerdan/ ؛

گونگ –تلی/gavəng-tali/ (ا.مر) : از انواع گیاهان تیغ دار که بته مانند است.

ب) ←* ؛ با) گون–تلی /gavən- tali/ ؛

گوننگر/gonangər/ (ا.مک) : از توابع بالاتجن قائم شهر .

گو – واز – مل/gu- vāz- məl/ (ا.مر) : نوعی علف هرز که خوراک دام است .

با) ←* ؛ آ) وازمر /vāz mer/ ؛

گووردش/go - vardeš/ : **نک** : گرگاردن .

س) ←* ؛

گووسه/go vəssə/ (ا.مر) : محل خوابیدن و نشخوار کردن گاوان . **نک** : گو خاسه .

اغر) گو – خاسه /go- xāsə/ ؛ ق) گوخسه /go xəsə/ ؛ با) گو- خس /gu- xəs/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ع) گو – خسه /go xosə/ ؛ اشر) گو– خوئسه /xoəsə – go/ ؛

گو – ون/go-van/ (ا.مص) : ۱. شیارکاری – عمل شخم زدن زمین . ۲. فردی که گاو را موقع شخم مهار و هدایت کند.

اغر) ۱.←* ، ۲. گو– وندی /go-vandi/ ؛ ب) گو– وند /go - vand/ ؛ ق) ←* ؛ع) بورگیر /bur gir/ ؛

گو- وند/go- vand/ (ا.مص) : زمین کشاورزی را با گاو آهن شخم زدن .

اغر) ۱.←* ، ۲. گو- وندی /go - vandi/ ؛ ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

گوونوشه/go vanušə/ (ا.مر) : از انواع بنفشه خودرو .

ب) ←* ؛ ق) گوونوشه /gu- vanušə/ ؛

گوونّی/go - vanni/ (ا.مص) : عمل شخم زدن با گاو .

اغر) گو –وندی /go vandi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ن) ←* ؛

گوهاگاردن/go hā garden/ (ص.فا) : دشتبان مرتع . **نک** : چرامج .

گوهر تپه/gohər- tappə/ (ا.مک) : تپّه‌ای قدیمی در شمال رستم‌کلای بهشهر .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

گوهر سرا/go har - sarā/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

گوهر کلا/gohar- kalā/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم کلاردشت .

گو- یار/go - yār/ (ص.فا) : چرانندهی گاو در صحرا .

اغر) گوگله وان /go - galəvān/ ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* گویار /gu yār/ ؛

گوی – دوشا- بیّن/go-ye-dušā-biyən/ (مص. مر) : کنایه از : بهره رساندن – مثمرثمربودن .

اغر) ←* ؛ *ع)* دوشاگو بیین /dušāgo - babeyan/ ؛

گویه/gavya/ (ا) : گوه- چوب کوچک و تراشیده که در شکاف و درز چوبها فرو برند و برآن بکوبند تا شکاف از هم باز شود . **نک** : چلی .

قص) ←* ؛

گویی/guyi/ (ا) : مدفوع حیوانات – پهن، مدفوع گاو . **نک** : پین .

اغر) گوگی /gu- gi/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* گوزور /zur – gu/ ؛ *قص)* ←* ؛

گویی زور/guyi- zur/ (ا.مر) : تفالهی گاو .

اغر) گو -گی /gu-gi/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱. گویی زور /guyi zur/ ، ۲. گو زور /gu zur/ ؛ *ن)* گوزور /go zur/ ؛

گه/ge/ (ا) : بند استخوان لگن .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* گوئک /guak/ ؛

گه -جه -لیم -می/ge-je-lim-mi/ (ص.مر) : کسی که موی سرش آشفته و یا مجعّد است .

س) گجنک می /gejəng- mi/ ؛ *ق)* ۱. گجلینگ /gejling/ ، ۲. گجلون /gejlun/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. گجلیم می /gəjlimmi/ ؛ *ع)* گجلیسْ می /gejelisə mi/ ؛ *قص)* اجنگه می /ajangə-mi/ ؛

گهره/gahrə/ (ا) : گهواره .

اغر) گره /garə/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←*، ۲.←(اغر) ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ۱.←* ، ۲. گاره /gārə/ ؛ | *گ)* گاره /gārə/ ؛ *پ)* گهورک /gehverak/ ؛

گهره بندان/garəbandān/ (ا.مر) : مراسمی که پس ا ز ده روزه شدن کودک و نهادن او در گهواره برپا دارند .

اغر) گره وندان /garə vandān/ ؛ *ت)* ←* ؛

گهره – سری/gahrə- sari/ (ا.مر) : گهر ه + سری، به معنی د رکنار گهواره است . در موسیقی مازندرانی، عنوانی کلّی برای انواع لالاییهاست .قاعده و ترکیب این واژه تبری است.

اغر) گره سری /garə- sari/ ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* گاره سری /gārə- sari/ ؛ *آک)* ←(ت) ؛

گهره لاکندی/gahrə-lākəndi/ :

گهره بازی یا بازی گهواره، مراسمی نمایشی و شاد است که با خروج داماد از حمام و در چهارمین روز عروسی و در حضور جمع به صورت میدانی به اجرا در میآمده است. شاه، وزیران و سیاه که در این نمایش «لاقلی سو» نامیده میشود به همراه نوازندگان سورنا و دو سرکتن «نقاره» به بهانههای مختلف شرکت کنندگان در جشن را جریمه کرده و در فواصل بین جریمه کردن، نوازندگان حاضر در میدان به اجرای موسیقی پرداخته و موجبات نشاط بیشتر حاضرین را فراهم می سازند. در این نمایش بومی شاه بر اسبی سوار است که از گهوارهی چوبی خاص منطقه که «گهره» نامیده میشود ساخته شده است، گهوارهای که به واسطهی استفاده از چوب و قاشق چوبی و نصب دمی بر انتهای آن شباهت اسب یا الاغ را به آن بخشیده است. این اسب بدلی با صاحبش، به تاخت، از این سو به آن سوی میدان رفته و سوار آن، هر که را که اراده کند به میان میدان فرا می خواند و دستور به جریمهی نقدی یا شلاق زدن و یا انجام اعمال کمیک مینماید. مانند: (شمردن دندانهای اسب). وزیر یا وزیران با تفنگی بر دوش مطیع اوامر شاه، هر که را که او دستور داده است فراخوانده و در صورت عدم اطاعت از دستورات شاه به فلک بسته و با همیاری سیاه، با ترکه بر کف پاهایش میکوبند. در صورت خودداری شخص از کتک خوردن، او مجبور است که به جریمه های مالی پیشنهاد شده از سوی شاه تن در دهد. جریمهی مقرر شده توسط شاه بسیار بیشتر از مقدار واقعی دریافتی اعلام میگردد. در واقع یک دهم یا حتی یک صدم مبلغ اعلام شده در جمع مورد نظر بوده و دریافت میشود. در این نمایش سیاه یا همان لاقلی سو دودکش سماوری را به نشانهی دوربین بر دوش آویزان نموده و لباس مضحکی به تن دارد. این نمایش با صورتهای مختلف در برخی از مناطق دیگر ایران همچون

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباسآباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سبزوار، بجنورد، دامغان و حتّی میان ترکمنان نیز رایج بوده است.

گه گدر/ga-gədər/ (ق.ز) : گاهی – وقتی .

س) ←* ؛ع) گاگدر /gā - godar/ ؛ قـص) گاهـی گدار /gāhi - gedār/ ؛

گهن/gəhən/ (ا) : گون .

آ) گهون /gəhun/ ؛ ن) ←* ؛ ت) گون /gaven/ ؛

گهنه کومه/kohnə - kumə/ (ا.مک) : روستایی از دهستان عشرستاق هزارجریب بهشهر .

گهنه مچکیم/gəhənə-mačəkim/ (ا.مر) : کتیرا .

ن) ←* ؛

گهون/gəhun/ (ا) : نوعی گیاه خاردار که جهت افروختن آتش مورد استفاده قرار گیرد .

آ) ←* ؛

گی/gi/ (ا) : گه – مدفوع انسان .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ پ) گه /guh/ ؛

گیا/giā/ (ا) : گیاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گیـیا /giyā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←(س) ؛ آک) *← ؛ پ) گیاه /gyāh/ ؛

گیان/geyān/ (ا) : پستان حیوانات اهلی، مانند پستان گاو، اسب و غیره.

اغـر) ←* ؛ ب) گیـیـن /giyon/ ؛ ق) یـــون /yun/ ؛ع) گیرون /giron/ ؛ آک) ←(ب) ؛

گیئن/giən/ (ص.نـر) : افراط کودکان در تخلیه شـبانه‌ی روده‌ها .

اغر) گی زن /gi - zan/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ←* ؛

گی ـبه – گلی ـبویین/gi-bə-gali-baviyən/ (مص.مـر) : کنایه از : سروته شدن .

اغـر) ←* ؛ ق) گی گلـی بیـن /gigalibayən/ ؛ع) گی بـه گی /gi - bə - gali/ ؛

گیت/git/ (ا) : ۱. تعدادی معیّن از ساقه‌های برنج خزانه جهت نشا در شالیزار . ۲. از فنون کشتی گیله‌مردی .

بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) پـیته /pifə/ ؛

گیتن/gitən/ (مص) : گرفتن . نک : بییتن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←*، ۲. گیتن /gitan/ ؛ع) گیتن /gitan/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←(ع) ؛ پ) گرفتن /griftan/ ؛

گیج/gij/ (ا.مص/ص) : چندش – بی‌نظم و کثیف، نفرت داشتن . نک : به جبشی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آک) ←* ؛

گیجان/gijān/ (ا.مک) : از توابع کوهستان غرب چالوس .

گیج بزئن/gij- bazoən/ (مـص مـر) : ۱. کنایـه از چنـدش شدن . ۲. درد ناگهانی استخوان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

گیـج – گیجـی/gij- giji/ (ا.مـص) : ۱. سـرگردانـی . ۲. دیوانگی . ۳. احساس سردی کردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. گج – گجی /gəj- gəji/ ؛ ب) گج گجی /gəj- gəji/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* آ) ۱.←* ، ۲. گج – گجی /gej geji/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ اشر) *← ؛ آک) ←* ؛

گیجه/gijə/ (ا) : پوست برخاسته‌ی کنار ناخن .

اغر) گوش نخون /guš naxun/ ؛ س) گوش نـاخون /guš-māxun/ ؛ اشر) ←* ؛

گیجیک/gijik/ (ا) : منگولـه‌های دو سر قـالی، قالیچـه و شال گردن .

آ) گجک /gəjək/ ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

گی – چا/gi-čā/ (ا.مر) : مستراح – آبریزگاه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. گی – چال /qičāl/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) کیله لـو /kile - lo/ ؛ ت) گی چال /gi - čāl/ ؛

گیچ – کلاغ/gič - kəlāq/ (ا) : قلقلک .

ق) ←* ؛ آ) گیزلاغ /giz lāq/ ؛ع) قلقلی /qelqeli/ ؛ آک) گیجگالی /gijgāli/ ؛

گی‌خـار/ gixār/ : پرنـده‌ای بسیار کـوچـک و ریزجثـه از خانواده‌ی سسک.

ب) ←* ؛

گی‌خار

گید/gid/ (ا) : دو تا پنج جوانه‌ی شـالی کـه یک‌جـا نشـا شود.

آ) گیت /git/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←(آ) ؛

گی - دله - نخود/gi -dələ nəxəd/ (ص مر) : نخـود هـر آش .

اغر) گی دله نخود / gi- dələ- naxud/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گی دله نخود /moxod-delə-gi/ ؛

گیرا/girā/ (ا./ص.فا) : سگ نگهبان - سگی که به افـراد غریبه حمله کند .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ۱.←* ، ۲. گیرنّه /girennə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) گیرنده / girendə/ ؛

گیرا- چش/girā- češ/ (ص.مر) : بدچشم- کسی که چشم شور دارد .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) گیرا چشم /girā češm/ ؛ قص) چش گیرا /- čes girā/ ؛ آک) ←* ؛

گیرانگتن/gir- engətan/ (مص.مر) : ۱. عادت دادن . ۲. بـه دام انداختن - گیرانداختن .

اغر) گیر - دنگتن /gir- dengoən/ ؛ س) گیر دینگوئن /gir- dingoən/ ؛ آ) گیر دنیگوئن /gir dəniguan/ ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

گیرا - نون/girā- nun/ (ا.مر) : نانی محلّی کـه در اثـر آرد ناخالص آمیخته با دانه‌های مخدّر به نام دیبک، سـبب خواب آلودگی و سستی فوق العـاده و گاه، مـرگ مـی گردید .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) نون - گیرا /nune- girā/ ؛

گیر - دکتن/gir- dakətən/ (مص.مـر) : بـه دام افتـادن . **نک** : چم دکتن .

اغر) ۱.←* ، ۲. گیردکتـن / gir - dakətən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گیر دکتـن /gir- dakətan/ ؛ع) ←* ؛ قص) گیر دکتن /gir - daketan/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) گیر دکتن /gir- dakatan/ ؛

گیرسّا/gir əssā/ (ص.فا) : واگیر - سرایت کننده .

اغر) گیـرا /girā/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) گرسا /gəresā/ ؛ آ) ←(اغـر) ؛ ن) ←* ؛ ت) ←(اغـر) ؛ اشـر) واگلیسـا /vāgelisā/ ؛

گیر ما/girmā/ (ا) : غدّه لنفاوی میان کشـاله ران - شـرم گاه . **نک** : آزرم .

ت) ۱.←* ، ۲. گیرمان /girmān/ ؛

گیرمه/girmə/ (ص) : دامی که به آسانی بچّه‌اش را شـیر دهد .

ب) ←* ؛

گی رندی/gi- randi/ (ص) : حریص - آزمند .

اغر) ←* ؛

گیری/giri/ (ا) : واحد سطح معادل بـا ۱۰۰۰۰متـرمربع - برابر مقیاس محلّـی شرق مـازندران-هکتـار . **نـک** : جریب .

ب) جـیریب /jirib/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛

گیری/giri/ (ق) : ۱. هنگام گرفتن - زمان دریافت نمـودن - تحویل گرتفتن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گیز گیز/giz-giz/ (ا.مر) : ۱. تحریک – وسوسه . ۲. خارش بدن . ۳. درد مفاصل . نک : آنگز .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. گز گز /gəz- gəz/ ؛ آ) گزگز /gəz gəz/ ؛ ع) گزگز /gez -/ /gez/ ؛ اشر) گزو /gazu/ ؛

گیز لاغ/giz lāq/ (ا) : قلقلک . نک : گزلاغ.

ب) ←** ؛ ق) گزلاغ /gəz lāq/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛

گیز لاغ هدائن/gizlāq- hədān/ (مص.مر) : قلقلک دادن.

ق) گزلاغ- هدائن /gəzlāq- hedāən/ ؛ با) گزلاغ- هدائن /gəzlāq- hədaən/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. گزلاغ هدائن /gəzlaq hədāan/ ؛

گیزن گلوم/gizen-galum/: از سبزی‌های خودرو و صحرایی

گیزه/gizə/ (ا) : شاخ حجامت – کوزه یا استکان جهت انجام عمل حجامت . نک : بادکش .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. گزی /gezi/ ؛ آ) گزه /gezə/ ؛

گیزه/gizə/ (ا) : نک : گزه .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛

گیس/gis/ (ا) : گیسو – زلف .

اغر) ۱.←** ، ۲. گیسه /gisə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←** ؛ ق) گیسه /gisə/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ۱.←** ، ۲. گسه /gesə/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) گیس خاله /gis- xālə/ ؛

گیس کاک/gis- kāk/ (ا.مر) : ۱. نوعی چراغ پیه‌سوز . ۲. نام مرتعی در حوزه کارمزد آلاشت .

ق) ۱.←** ، ۲. کیسکاک /kiskāk/ ؛ با) ←** ؛

گیسکن سو/giskənə- su/ (ا.مر) : طحال . نک : آسمون ندی .

اغر) کش سو /kəš so/ ؛ ق) دسکن سو /dəskənə su/ ؛ با) گیسکین سیو /giskin- siyu/ ؛

گیسوک/gisuk/ (ا) : گیسو – مو.

اغر) ۱. گیس /gis/ ، ۲. کیسه /gisə/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گیس /gis/ ؛ پ) گس /gas/ ؛ باس) گیسوک /gysug/ ؛ او) گیس /gaəsa/ ؛

گیسه/gisə/ (ا) : گیسو – موی سر .

اغر) ۱.←** ، ۲. گیس /gis/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ پ) گسوگ /gəsug/ ؛

گیسه دراز/gisə- dərāz/ (ا.مر) : دو عصب موازی پشت که از گردن شروع می‌شود و تا پایین کمر ادامه دارد .

ق) ←** ؛

گیسه دماله/gisə dəmālə/ (ا.مر) : پارچه‌ای که از انتهای مو، به مو بافته شود .

ن) ←** ؛ ع) گیس دمال /gis domāl/ ؛ قص) گیسه تا /gise - tā/ ؛

گیل/gil/ (ا) : گل ولای .

اغر) گل /gəl/ ؛ ق) گل /gel/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←(ق) ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛ پ) گیل /gil/ ؛

گیلا/gilā/ (ص) : گاو زرد رنگ . نک : گلا .

آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

گیلاس/gilās/ (ا.مک) : از توابع بالالاریجان آمل .

گیلانده/gilāndeh/ (ا.مک) : از توابع میان رود سفلای نور که در محل گیل نه گفته می شود .

گیلان شا/gilān- šā/ : از پرندگان بومی منطقه

گیلان شاه/gilān- šāh/ (ا.مر) : ۱. از شاهان زیاری که به مدّت هشت سال در گرگان و بخشی از تبرستان فرمان راند – (۴۶۲ تا ۴۷۰هـ.ق.) ۲. نام پرنده‌ای است.

گیل – چال/gil- čal/ (ا.مر) : محلّ استخراج گل سفید .

اغر) گل چال /gəl- čāl/ ؛ ق) گل چال /gel- čāl/ ؛ با) ←(اغر) ؛ ع) ←(ق) ؛ اشر) گیل – چال /gilə- čāl/ ؛ آک) ←** ؛

گیلک/gilək/ (ا.مک) : از توابع زیر آب سوادکوه .

گیل کلا/gil - kalā/ (ا.مک) : ۱. از توابع زانوس‌رستاق کجور . ۲. از توابع کلارستاق چالوس .

گیل ماله/gil- mālə/ (ا.مر) : سقف و دیوار گل اندود – سقفی که گل‌مالی شده و با ماله صاف شود . نک : باغدادی .

اغر) گل ماله /gəl mālə/ ؛ س) ماله گل /mālə - gəl/ ؛ ق) ماله گل /māle gəl/ ؛ آ) ←* ؛ ت) گل مالی /gelmāli/ ؛ اشر) ←* ؛

گیل محله/gil- mahla/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن.

گیلوا/gilə- vā/ (ا.مر) : از بادهای محلّی در منطقه مازندران با جهت شمال شرقی به غرب .

ع) گیل با /giləbā/ ؛

گیل ول/gil val/ (ا.مر) : ۱. گل و لای . ۲. زمین گل آلود و نمناک .

گیل - هاکئردن/gil- hākoərdən/ (مص.مر) : نک : تیل دتین .

ع) تیل هاشی /til hāsi/ ؛ اشر) ←* ؛

گیله - کلا/gilə- kəlā/ (ا.مک) : از توابع اسفیورد شوراب ساری .

گی میز/gimiz/ (ص.فا) : حیوان یا انسانی که با مدفوع خود مکانی را بیالاید - مدفوع کننده .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گی میزون/gimizun/ (ا.مر) : مستراح .

اغر) گی چا /gi - čā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گی - چال /gičal/ ؛

گینرا/ginerā/ (ص) : پوسیده .

ت) ←* ؛

گینگ/ging/ (ا/ا.صو) : وز - حرف زدنی که دیگران نفهمند و خوب ادا نشده باشد - صدای زیر و خفیف .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. گینگ گینگ /ging ging/ ؛ ن) ←* ؛ ع) وینگ وینگ /ving - ving/ ؛ قص) ←(ع) ؛

گینگ - بزوئن/ging bazoən/ (مص.مر) : کنایه از: نامفهوم و در گوش کسی حرف زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) گینگ بزوئن /ging- bazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) وینگ وینگ ها کردن /ving ving hākordan/ ؛

گینگ گینگ/ging- ging/ (ا.صو) : صدای وز وز زنبور - صدای نامفهوم .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) وینگ وینگ /ving - ving/ ؛ قص) ←(ع) ؛

گینگنا/gingenā/ (ا.مص) : ۱. تو دماغی حرف زدن . ۲. نوعی حشره که در مکان‌های بدبو پرواز کند .

اغر) ←* ؛ س) گین گینی /gin - gini/ ؛ ق) گنگنی /gan gəni/ ؛ ع) فینگن /fingen/ ؛ اشر) ←* ؛

گینگنی/gin gəni/ (ا.مص/ا) : ۱. تودماغی حرف زدن . ۲. نوعی زنبور .

اغر) ۱.←* ، ۲. گینگنا /gin genā/ ؛ س) ←* ؛ ق) ۱. ←* ، ۲. گینگ گینگ هاکردن /ging ging hākerdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

گینگه مون بزوئن/gingəmun bazuan/ (مص.مر) : ۱. آب و تاب دادن . ۲. پافشاری کردن - اصرار داشتن .

آ) کینگه مون بزوئن /kingəmun bazuan/ ؛

گینه/ginə/ (ا) : ساختمانی چوبی که روی کنده‌های درخت بنا شود .

اغر) ←* ؛

گینیا/gineyā/ (ص) : پوسیده .

ت) ←* ؛

گیون/giyun/ (ا) : پستان حیوانات .

اغر) گیان /geyān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) گیرون /giron/ ؛ آک) ←* ؛

گیوه/givə/ (ا) : گیوه - گونه‌ای کفش سنّتی با رویه‌ی نخ.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

گیین/giyon/ (ا) : پستان جانوران اصلی .

اغر) گیان /giān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) یون /yun/ ؛ ع) گیرون /giron/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.